БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА
у Львові
III
55038
INCUNABULA
IV
L. Inv. Ст. 21293
НТШ

Vincentius Bellovacensis
Opuscula.
Basileae, J. Amerbach,
1481.

Vincentius Bellovacensis

[Opuscula]

Basileae 13.XII.1481. Johannes Amerbach

Brak 3 kart na początku, ostatniej karty regestru i 1-ej karty na końcu.

Voulliéme E. Die Inkunabeln der ... Universitäts-bibliothek zu Bonn. Leipzig 1894. poz. 1199.

Catalogue of books printed in the XV century now in the British Museum. London 1913, Part 3 str.746.

[Brak zgadzam Jagiellońskiego z Lwowa] 1937 r.

V i n c e n t i u s B e l l o v a c e n s i s

O P U S C U L A. Basileae, Johannes Amerbach, I3 Decembris I48I.

333 ff.nn.

D e f e c t u s. Desunt 3 folia initialia, folium ultimum regestri partis primae libri, folium ultimum libri.

Copinger, 6259. - BMC III, p.746. - Brunet, J.-C., Manuel du libraire, t.V, p.2, col.I256-I257. - Schubert, A. Die Wiegendrucke der Studienbibliothek zu Olmütz, Nr.I6I6. - Jędrzejowska, H.-Pelczarowa, M. Katalog inkunabułów Biblioteki Miejskiej w Gdańsku, 644. - Louda, J. Soupis prvotisků Universitní knihovny v Olomouci, I859.

Tabula

lxxxiij De mysteriis Jepte
lxxxiiij De mysterio Samsonis
lxxxv De mysterio Ruth
lxxxvi De mysterio Booz
lxxxvij De mysterio pphinqui
lxxxviij De mysteriis Heli & Danid
lxxxix De mysteriis Absalon & Sitē
xc De mysterio Salomonis
xci De mysterio Helie & Helisei
xcij De mysterio Ezechie & Josie
xciij De mysterio tranſmigrationis babylonie
xciiij De mysterio reductionis arce
xcv De mysterio filij promissi Dauid & modo templi
xcvi De mysterio nebulę templi et regni Salomonis
xcvij De mysterio Cyri regis & Neemie
xcviij De mysterio Tobie & Sare & Raphaelis
xcix De mysterio piscis exenterati.
C De mysterio coniugij Tobie iunionis & illuminatione pris.
Cj De mysterio Judith & Holofernis
Cij De mysterio Asueri & Hester.
Ciij De mysterio Job & filiox eius
Ciiij De mysterio Satban & filiorum dei
Cv De mysterio reuelatiōis Job
Cvi De mysterio promissiōis eiusdē
Cvij De mysterio amicorum eius.
Cviij De mysterio çeli Matathie
Cix De mysterio exhortationis a? ad filios
Cx Quōes antiqui sancti prenūciauerunt Christum
Cxi Quēadem est fides oiuz tēpox
Cxij Quimpleta ē tota lex p̄ christū
Cxiij Quimpleta est pphia per eum.
Cxiiij De testimoniis pphetarum.
Cxv De testimoniis psalmox
Cxvi De testimoniis vatum gentilium

Sequitur tabula secūdi libri

Ecunda

pars agit de ordine & modo ipsius filij dei incarnationis-natiuitatis-educatiōis-cōuersationis-vsq; ad tempus passionis. Habet autem centum q̄nquagintaduo capitula

I De predestinatione Christi
ij De missione filij dei in mūdū.
iij De triplici aduentu eiusdem
iiij De primo eius aduentu. s. in carnem
v De aduentu eiusdē ad mētē
vi De profectu nostro ex a? aduentu
vij De vltimo eius aduentu scilicet ad reparationem corpoz
viij Qualiter p̄meniendū est eius iudicium
ix Qualiter vermiendū est inter medios dericos-id est. vtrūq; aduentum
x De circumstantijs aduentus primi-et primo quis venit
xi Unde venit
xij Ubi venit
xiij Ad quos venit

ЛНБ им. В. Соловьева
АН УССР
55998

xliij Ad quid venit
xlv Qualis venit
xlvi Quo tempore venit
xlvij Quibus signis aduentū suū ꝓtestendit
xlviij Qua via venit
xlix Cur de pctōribus nasci voluit
l Cur de muliere
li De eius conceptione
lij De ꝓrogatiua illius generationis
liij De mundicia illius conceptionis
liiij De incomprehēsibili mixtura veritatis ⁊ humanitatis
lv Qualiter verbū patris intrauit uteru virginis absq; sui contagio
lvi De aiāe ⁊ carnis assūptiōe.
lvij De cōmunicantia actionum vtriusq; nature
lviij De distinctione ꝓprietatu vtriusq;
lix De personalitatis vnitate
lx Ut personalitas illa diuidi nō potuit etiam in morte
lxi Qualiter Christus dicitur in sepulcro iacuisse
lxij Quę sit similitudo personalitatis in Christo ⁊ in homine puro
lxiij Qualiter Christus dicit conceptus de spiritusancto
lxiiij De sanctificatione mortalitatis assumptę
lxv De assumptione pēnalitatis
lxvi De passibilitate carnis
lxvij De passibilitate aiāe
lxviij De quadruplici ei⁹ volūtate.
lxix De meriti eius perfectione
lxx De gratię in eo plenitudine
lxxi Qualiter factus est nob fons ⁊ exemplar gratię
lxxij Qualiter fuit simul viator et comprehensor
lxxiij Qualiter in eo habitauit diuinitatis plenitudo
lxxiiij Qualiter in eo fuerunt septem dona spiritussancti
lxxv De vitandis erroribus in fide Christi
lxxvi De notatis hęresibus contra Christum
lxxvij De sana fide catholicor
lxxviij Qualiter veritas de terra orta est ꝛc
lxxix De plenitudine temporis in q̄ nasci dispositi
lxxx De tempore pacis sub Augusto in quo nasci voluit
lxxxi De loco dñicę natiuitatis
lxxxij De admirabili partu virginis
lxxxiij Cur dñs in hyeme nasci voluit ⁊ in nocte
lxxxiiij Cur infantiles miserias voluit subire
lxxxv De fletu parnuli ⁊ vagitu
lxxxvi De panniculis
lxxxvij De ꝓsepio
lxxxviij De pastoribus ab angelo visitatis
lxxxix De annūciato gaudio dñicę natiuitatis
xc Ut illud gaudium pertinet ad omne genus hominū
xci De ꝓnūcione ipsius natiuitatis
xcij De illumiatione illius noctis ⁊ crastino nostrę glificatiōis
xciij De illuminatione scientię circa aduentum iudicis
xciiij De obseruatione lucernarum ⁊ custodia vigiliarū

Tabula

lxv Q̃ dies natalis dñi fuit mirabilis sed non fatalis
lxvi De gaudio ipsius solenni
lxvij De mysterio biduj nr̃e sanctificatiõis ⁊ glorificationis.
lxviij Iterum de eodem
lxix Adhuc de eodem
lxx De exercitu angelor̃ qui pastoribus apparuerũt
lxxi De cantico quod cecinerunt.
lxxij De laudando dño angelorũ exemplo
lxxiij De pastorum mysterio
lxxiiij De verbo carne facto
lxxv De ipsius verbi ĩmensi abbreuiatione
lxxvi De stultitia diuinę sapientię
lxxvij De infatuatione mũdanę sapientię
lxxviij Q̃ verbũ inuisibile factum est visibile
lxxix Qualit̃ pastores puerũ natũ inuenerũt
lxxx Q̃ eundẽ cognitũ p̃dicauerũt
lxxxi Q̃ sup̃ his deũ glorificauerũt
lxxxij De magnitudinis hui⁹ beneficij p̃pensatione
lxxxiij De pueri Jesu circũcisione
lxxxiiij De causa circũcisiõis institutę
lxxxv De causa circũcisiõis dñicę
lxxxvi De nois impositione
lxxxvij De nois Jesu vocatione
lxxxviij Iterum de eodem
lxxxix De mysterio testiũ ei⁹ dẽ nois
xc De circũcisione morali
xcj De mysterio dierum
xcij Adhuc de eodem
xciij De circũcisione gnãli futura
xciiij De morali circũcisiõe interim facienda
xcv De miraculo stellę noui regis indice
xcvi De cõmotione magor̃ ad iudicium stellę
xcvij De expressione loci ⁊ temporis dñicę natiuitatis
xcviij De aduentu magor̃ hierosolymis ⁊ inq̃sitione nati regis
xcix De p̃phetatibus illius noui sideris
C De tempore primę illius apparitionis
Cj De magor̃ audacia ⁊ fidei virtute
Cij De Herodis turbatione
Ciij De inquisitione loci natiuitatis ⁊ ap̃hetia Michee
Ciiij De simlata Herodis religiõe
Cv De ductu stellę vsq̃ ad locũ pueri nati
Cvi De introitu magor̃ ⁊ adoratione pueri
Cvij De mysticis eor̃ muneribꝰ
Cviij De moralibꝰ nostris oblationibus
Cix De magorũ reuersione ⁊ Herodis illusione
Cx De veneranda die epiphanię
Cxi De ratione vocationis magorum per stellam ad dei cultum
Cxij De errore mathematicor̃ circa fatum
Cxiij De cultu ⁊ religione magorũ vel ceterorũ orientaliũ
Cxiiij De p̃ma manifestatiõe Christi per nationes ⁊ p̃uincias gentium
Cxv De obcecatione p̃pli iudaici
Cxvi De libris eorum retenti ad obsequiũ christianorum
Cxvij Inuectio contra cecitatem illius p̃pli. ⁊ exhortatio ad eũ
Cxviij De lapide angulari iungente duos parietes in vnũ

Cxix De oblatione pueri Jesu cuz bostijs in templo
Cxx De bistoriarum illaruz mysterio
Cxxi De multiplici Christi oblatione
Cxxij De occursu Symeōis z Annę
Cxxiij De verbis Symeōis ad Mariam
Cxxiiij De fuga dñi in ęgyptum
Cxxv De cede innocentū ac testimonio ipsorum
Cxxvi Adhuc de eodem
Cxxvij De ęteris testibz natiuitatis dominicę
Cxxviij De pmixtione bumilitatis eius z glorię
Cxxix De mysterijs eorum quę facta sunt in ipsa natiuitate
Cxxx De stupore diaboli in borū cōsideratione
Cxxxi De relatiōe pueri Jesu ab ęgypto in naçareth
Cxxxij De inuentione eius in medio doctorū
Cxxxiij De obedientia pueri z pfectu z sapientia z gratia
Cxxxiiij De pulcritudine facici eius
Cxxxv De statu adolescentię vel iuuentutis ipsius
Cxxxvi De causis curvoluit baptiçari
Cxxxvij De bumilitate ipsius baptiçati z ordine baptismi
Cxxxviij De temptatione dñi
Cxxxix De ieiunio eiusdem
Cxl De causa z ordine temptationis eius
Cxli De prędicatione ipsius
Cxlij De paupertate eius
Cxliij De mansuetudine eius
Cxliiij De bumilitate ipsius
Cxlv De luctu z lacbrymis eius
Cxlvi De affectu charitatis ipsius
Cxlvij De mīa eius
Cxlviij De laboribus z patientia eius
Cxlix De gestis z transitu eius
Cl De miraculis eius
Cli De oratione ipsius
Clij De gratiarū actione in Łaçari suscitatione

Sequitur tabula tertij libri

Ertia pars

t agit de dominica passione. Et babet octuaginta duo capitula

j De nouo sacrificio passionis dominicę
ij De bumani generis per ipsum reconciliatione
iij De sacrificijs veterum impletione
iiij De diuersis causis passionis dominicę
v De varijs effectibz eiusdem
vi De diaboli per eaz reiectione
vij De bumani generis per eaz reparatione
viij De gratia tanto beneficio rependenda
ix De ipsius dñica passione imitanda
x De varijs intentionibz patientium
xi De memoria dñicę passionis babenda

Tabula

xij De effectibus eiusdē memorie
xiij De celebrandis diebus passionis dñice
xiiij De die processionis
xv De mysteriis eiusdem
xvi Cur illa die passioni processio adiungitur
xvij De die refectionis i cena
xviij De institutione eucharistie
xix De mutatione veteris pasce in nouum
xx De transubstantiatiōe panis et vini
xxj De accidentibus remanentibus
xxij De forma et re sacramenti
xxiij De veritate corporis et sanguinis dñi
xxiiij Qualiter simul esse possunt in diuersis locis.
xxv De diuisione et fractione et ceteris que circa illud fieri videt
xxvj De triplici corpore Christi
xxvij De manducatione spirituali
xxviij De corporali manducatione
xxix Vtrum cibus ille corpus nutriat
xxx De effectibus illi⁹ sacramēti
xxxj De sacramento ablutionis pedum
xxxij De die passionis dñi
xxxiij De magnitudine materie passionis dñice
xxxiiij Cur dom⁹ pati voluit in diebus pasce
xxxv De proditione Jude
xxxvj De notatione eiusdem
xxxvij De egressu eius et oratiōe christi pro ecclesia
xxxviij De loco vbi captus est dñs
xxxix De tristicia et pauore eius
xl De trina oratione ipsius
xlj De voluntate sensualitatis et rationis eius
xlij De aduentu proditoris
xliij De prostratione lictorum et fuga discipulorum
xliiij De comprehensione dñi
xlv De trina negatione Petri et eius conuersione
xlvj De patientia dñi
xlvij De accusatione eius
xlviij De iudicio Pilati in Christū
xlix De peccato Pilati et indeorū
l De diuersis intentionibo tra-ventium Christum
lj De suspendio proditoris
lij De angaria Simonis
liij De aduentu dñi in locum caluarie
liiij De eius crucifixione
lv De oratione illius pro crucifixoribus
lvj De triumpho crucis
lvij De gloria crucis et eiu⁹ laude.
lviij De reuerenti eius salutatione
lix De pia eius significatione
lx De salubri eius imitatione
lxj De titulo triumphali
lxij De illusionibus Christi iam crucifixi
lxiij De blasphemia sinistri latronis et conuersione dextri
lxiiij De diuersis ambozum meritis
lxv De martyrio virginis matris et eius commendatione facta Johanni
lxvi De clamore Christi ad patrē
lxvij De teneritudine affectiōis ei⁹ ad nos

lxviij De morte dñi post gustationē aceti
lxix De causis ꝛ effectibus eiusdē mortis
lxx Q̄ maius fuit nos redimere q̄ creare
lxxi De glorificatiōe crucis
lxxij De signis in morte christi ostēsis
lxxiij De duritia incredulitatis iudęorum
lxxiiij De confessione Centurionis ꝛ pęnitentia iudęorum
lxxv De christi mortui lanceatiōe
lxxvi De multiplici sanguinis eius effusione
lxxvij De die requietionis
lxxviij De sepultura dñi
lxxix De custodia sepulcri ꝛ triduo mortis dñi
lxxx De spoliatione inferni
lxxxi De captiuitate diaboli ꝛ mortis destructione
lxxxij De mysterio tridui passionis ꝛ requietionis ac resurrectiōis dominicę

Sequitur tabula quarti libri

j De aromatibus Marię
ij Pe gloriosa nocte resurrectionis dñicę
iij De ei⁹ antiqua pręfiguratiōe
iiij Iterum de eodem
v De causis ꝛ modo resurgendi
vj De ministerio angelico
vij De aduentu mulierum ad sepulcrum
viij De concordia euangelistarum
ix De dolo iudęorum ꝛ mendacio custodum
x De excellētia diei resurrectionis dñi
xj Q̄ ipsa die spoliatus est infernus ꝛ apertus paradisus
xij Q̄ ipsa die q̄nquies apparuit dñs
xiij De cicatricibus quas in corpore suo retinuit dñs
xiiij De hoc q̄ post resurrectionem comedit dñs
xv De ęteris argumentis quibꝫ resurrectionem suam ostēdit
xvj Quotiens post resurrectionem discipulis apparuit
xvij De mysterio earundem apparitionum
xviij De spe resurrectionis nostrę ꝙ cum futurę
xix De argumentis eiusdem
xx De veritate nostrę resurrectionis
xxj De exemplis eiusdem in creaturis
xxij De celebranda solennitate paschali
xxiij De solennitatis eiusdem nobilitate.

Quarta pars agit de resurrectione ꝛ eius ascensione ac sanctispiritus missione ꝛ de iudęorum cęcitate. Habet autē centum viginti capitula.

¶ Incipit liber gratie venerabil patris Vincentij Beluacēsis sacre theologie professoris feliciter.

De libro gratie Hieronymus super Matthēum. Cap. I

Liber generationis Jesu Christi. Hebrei voluminibus suis noia imponūt a principijs. Verbi grā. Lib geneseos et suo principio noiat. vbi dicit: Hic ē lib gnātiōis ade. z hę sūt gnātiones eliz thę. Quiuidelz lib principiū veteris testamēti. sm qī principio noui dicit: Liber gnātiōis Jesu christi. qnis in eo consistat pars modica libri. sed sic nouū consonat veteri. Sicut enī vetus israeli carnali. sic nouū spūali pponit. z vtriusqz vnus. z idem autor ostendit. ¶ Chrysostomus super Matthēū. Est aūt liber iste quasi apotheca grārū. in q nimirū inueniat oīs aīa qd habet necessariū. ¶ Hugo d foilleto. vel de claustro anime. li. iij. Hic est lib gratie de q dicit euāgelista: Jesus autē inclinās se deorsum scribebat in terram. Habes nūc scriptorē libri. z titulū. habes pennā vel calamū. habes etiā pergamenū. Inclinatio est miserenti dei cōdescensio. Scriptor est Jesus. id est. salnator. Occurrūt h oīa vt qui se inclinet saluet q̄tinus qui condescēdit salutez pstet. Titulus in hoc opere: Incipit liber gratie. Non enī pcesserāt merita vt dimitterent peccata. sed dimittūt precedēte gratia. Penna vel calamus est dei digitus id est. benignitas sancti spūs. Hoc calamo scribūt tabule moysi. Vnde. z magi dixerunt: Hic est digit⁹ dei. Pergamenū est terra. id est. corda terrenis desideriis plena. desiccata a sagnine. z pilis. i. superfluitate. z carnalib desideriis. Libri materia est dei mīa. Intentio circa causam versat. Ad hoc enī intendit. vt peccatori misereat. Obiq̄ dicitur etbica supponit. In eo siquidē agitur vt pul mones destruant. vt boni supedificent. Lectorem benivolū reddit dum peccata dimittit. Reddit attentū. dū promittit pmiū futurū. Reddit. z docilē. dū celestibus doctrinis instruit mentem.

De multiplici libro vitę. Ca. II

Oportet autez scire quia quattuor sūt libri vitę. vn⁹ scriptus fuit in paradiso. alius in deserto. tertius in tēplo. quart⁹ xp̄o scriptus est ab eterno. Prim⁹ a deo script⁹ est in corde dōis. Secūdus a moysi tabulis lapideis. Tertius a Christo in terra. Quart⁹ in pscientia dīna. Primus est liber rationis. Secūdus correctionis. Tertius gratie. Quart⁹ diuine sapietię Prim⁹ liber in paradiso scriptus ibidez est corrupt⁹ nec emēdat⁹. Secūdus multotiens est corrupt⁹. z multotiēs emēdatus. Tertius a iudeis accusat⁹. non tamen a deo reprobat⁹. Quart⁹ xp̄o nūq̄ corruptus. semp idē pmanet. nec vllius mendacij maculā in se habet. Cum aliq̄s cogitat quid agere debeat. z b rationabiliter disponit. velut in libro rationis legit. Cum xp̄o peccat. z correctus pēnitet tanq̄ in libro correctionis legendo studet. Si accusat⁹ ab aliq̄ audiat a magistro. vbi sūt qui te accusabāt: vade. z amplius noli peccare. legit in libro gr̄e. Qui xp̄o sapiaz que desursū venit diligit. q̄si in libro vitę qui est dei sapia legit. De q̄ Job in Apoc. scribit. Libri aperti sunt. z alius liber qui est vitę ꝛc. Libri apti referunt. qm̄ in extremo iudicio iusti manifestant in quibo mandata celestia opere suo cernūt expssa. Alij⁹ q̄z lib q̄ vitę aperit. i. ipsa visio iudicij aduenientī q̄ q̄si scriptum oē mandatū legit: qz quisq̄s eum viderit. mor teste conscientia: quicquid non fecit intelligit. Et mortui iudicant

ex his quę ī libris scripta sūt·qm̄ ī ostēsa vita sctōz iustoz tanq̄m in expansiōe librōz legūt tonū qđ facē noluerūt·z dam nant' ex eoz cōpatiōe q̄ fecerūt. Priores ẏo tres libri·s·rōnis·correctiōis·z gr̄ę scribūt' in vno codice dīnę scripturę. Qui s·vt legit' in Apoc·vnoratt' cū a' ẏba vitalia cū auiditate sumūt'·z ī ore dulc ē dī·dū aīę viscera mā dat illi' replent'. Ei nanq̄ suauis scriptura ē ad loquēdū·cuz fuerit expōsa inter' ad inueniēdū. Illi ẏo fmo dei dulcedinē nō habet·qnē intra cōsciētiā reproba vita remordet. Dz et ẏ sciēdū·qz cui fmo dei dulcis ī ore cordis ē ceperit·huius pculdubio ventr·i·animus ꝑ semetipsū amarescit. In sacro·n·eloquio ventr' p mēte ponit'·sic p Hieremiā dī. Ventrē meū doleo. ¶ Richardus in exceptiōib' secūda pte li·x·Vnūsitas etiā creaturę q̄si qđā corp' ē bibliothecę·in q̄ latent electa cognitiōis dīnę. Dz vir insipiēs nō cogīsat z stult' nō intelligit·Nō aḡsat ī creatis oīpotētiā creatorīs q̄ totz tāta ẏ nihilo fecit. Nec sapiaz q̄ tā pulcrę facta dispōsuit. Nec benignitatez quę vtilia dedit. Nos aūt frēs ī factura dei delectem̄·vt in operibus manuū eius exultemus.

De libro sapie clauso in hūanitate. Hugo vbi s ¶ Cap. III

QUi sapia liber dr·qz iustus ī eo studēs a vitijs liberat' Dī etiā lib vitę·qz iustū liberat ab ętna morte·z ī futuro remūerat ppetua libtate. Quos enī nūc liberat a culpa·tūc reddet imūnes a pęna. Qui ḡ nūc eā diligit·velut ī libro vitę legit. Cū āt ad pfectionez btitudinis puenerit·assidue tūc ī eo legēs ī scia dīnę legi pfectus erit. De libro ẏ·qđā sapiēs ait: qp ei' origo sit ętna·incorruptibil' ēentia·cognitio vita·scpta indelebil' inspect' desiderabilis·doctna facil'·pfūditas ipscrutabilis ẏba qđē inūerabilia z tū vnicū ẏbū oia Dm' libri lr̄ę sūt icausto cbristi hūanitat' inscptę ẏ auro dīnitat' illūiatę. Qui ḡ ad ispectionē hui' libri pueniet·eruditus scia dei ętnalit' viuet. **Hugo de sancto victore.** Libri q̄ppe sunt hominū corda·lib vitę dei sapia·Libri nr̄i ad libz dei scpti sūt·qz corda nr̄a ad silitudinē dei sapię ꝑdita sūt. Vñ scptū ē: Signū ē sup nos lumē vultus tui dñe. Adhuc etiā scribi debz fm exēplar illi' sic dic apls: Estote imitatores dei sic filij charissimi. Et siqđē scpti nō sūt·saltē corrigēdi sūt. In futo siqđē apient·qñ secreta cordiū mānifestabūt'. Apiet'·n·lib vitę·cū oē qđ faciēdū vnicuiq̄ mānifeste patescet interiori luce. Et mortui ex his q̄ sūt ī libri iudicabūt'·qz pctōres ex opibus suis ꝑdēnabūt'. Cōferam' itaq̄ libros cū isto: vt si q̄d alic habuerīt corrigant'·ne ī illa vltia collatiōe si q̄ppiā aliter inuenti fuerint nō bñtes abjciantur. ¶ Bern̄ in sermone de resurrectiōe dñi. Dēit siqđē ad nos dei sapientia ẏ libro clauso vtiq̄z z sigto. Septē·n· arbitroz iueniri q̄b tanq̄m sigaculis marie celabat' in carne p̄sentia maiestat' vt nō posset lib apiri·et sapia q̄ latebat aḡsa. Primū fuit mīst dispōsatio·q̄ virginis ptus celabat'·z fabricatoz bois fabri fili' putaret'. Secūdū infirmitas corpis q̄ plorās z vagiēs lactās z dormiēs·ceteris q̄z sbiacuit necessitatib carnis. Tertium circūcisionis sigaz pcti remedium. Quartū fuga ī ęgyptū. Quintuz trina īmici tēptatio. Sextū crux. Septimuz resurrectio. Sepulto nāq̄ dño·sola restare videbat' despatio discipul' nimirū dicētib: Et nos q̄dē spabam' Quis ḡ ñ illo tpe fieret clausū arti' libz·z nō ē q̄ apiret: Flebat Jobs apls·qz nemo inueniebat' apire dign'. Indignū z ipse baptista se dixit·q̄ nemo maior inter natos mulierū surrexit: Nō sū inq̄t dign' soluere corrigiā calciamēti ei'. Venerat·n· ad nos maiestas calciata·dīnitas incarnata·sapia in libro sigta. Nō ḡ ligabāt corrigia calciamīti·ẏ claudebāt sigacula libri Vez ne fleuer' scē Jobs vlt'. Lu q̄z

noli flere maria. dign⁹ ē enī agn⁹ q occīs⁹ est leo q resurrexit apire libz. Postremo lib ipse q clausus erat inuēt⁹ ē dign⁹ apire seipsū. Agn⁹ occīsus libz aperit. z leo apparuit. Dign⁹ siqdē erat accipe fortitudinē. nō amittē māsuetudinē. vt z agnus pmaneat. z leo appareat. Resurgēs nimirū a mortuis p⁹ tres dies xp̄s tute. p. pria. Resurgēs inq̄ in tāta maiestate et glia. māifeste īdicauit quecūq; q̄ dixim⁹ sigula vel opimēta fuisse volūtaria. nō necessaria. neq; cōditionis ꝟ dignatiōis

De libro verbi icarnati Petr⁹ Rauen. epūs. ¶ Cap. IIII

IPse ergo Christ⁹ ē liber maxim⁹ bīs p pelle carnē būa nā. p scīptura xp̄i būs pūis abbreuiatū sup trā. abbreuiatū in mūdo. abbreuiatū in vēo. in patibulo. in sepulcro. Scīpte sūt ī ꝟ volumie lamētatiōes bis q in mūdo sūt positi. Carmia bis q in cēlo sūt elenati. Ve aūt bis q in iferno sūt z dānati. Vl lamētatiōes bis q pficiūt ī actiua. carnē bis q ī cōtēplatiua. ve aūt bis q in neutra. Sic. n. ī mān⁹ ei⁹ di ē calix plen⁹ mixto z mero z fece. sicz ī sinu ei⁹ di ē volumē in q scīpte sūt lamētatiōes z carmē. vve. Studeam⁹ g in lamētationib⁹ hui⁹ libri p obfnātiā mādator. per patiētiā tēptationū. p exercitiū laborū. In carmib⁹ p grāz deuotiōis z gaudiuz pmissiōis. In ve p timorē būani defect⁹ z dolorē dine cōmiatiōis. Materia huius libri materiata ē caro xp̄i assūpta. materia materiās dinitas assumēs. Intentio ē paupes ditare. egules ad pīam reducē. fuos ad libtatē. petōres ad veniam. dānatos ad glīaz. In bis oīb⁹ nō ē aūsus amor ei⁹. ꝟ adhuc man⁹ ei⁹ ē extenta. Utilitas mira p quā nob redde. iocūditas gna. vbi gaudiū sine mgrore. qes sine labore. vbi null⁹ timor ī miore. nulla exactio ī maiore. null⁹ inidie rancor ī pare. vbi oēs induēt in sapia Salomonē. in māsuetudine Moysen. in fortitudine Samsonez. in velocitate Açahelē. ī potētia eglarē. in iustitia Noe. Absalonez ī pulcritudine. ibi salietvt ceru⁹ dandus videbit vt pātbera eg⁹. Vita viri. z nihil viri: Nā in respectu illi⁹ fuge iustitie oēs iustitie nre q̄si pān⁹ mēstruate. Stult z sapia illi sapie cōparata ē insania. Māsuetudo Herodis crudelitas. fortitudo sūma pusillanimitas. potētia pauptas. pulcritudo q̄si simie turpitudo. velocitas eq̄s q̄si aq̄la testudini. z lunge celeritas pigritie cōparata fatui. Modus aūt agēdi talis fuit. q celestis medic⁹ morbum quē nob infixerat hostis ātiqu⁹ pri ex illibus pri ex dissilib⁹ curauit. Vñ p oium missus ē angelus Gabriel a deo ad xp̄i nē Mariā. dīno ptu sctūspūs ope consecrandam.

De duab⁹ generatiōib⁹ Christi Maxim⁹ in sermōe de natiuitate domini ¶ Cap. V

DUas q̄dē in Christo generatiōes legim⁹. ꝟ ī vtq; incōphēse dinitat ē xp̄s. Illic. n. illū et semet ipso de⁹ genuit. hic cū xp̄o deo operante pcepit. Ibi sine initio. ꝟ sine exemplo. Ibi nat⁹ vt vitā pderet. ꝟ fact⁹ vt mortē tolleret. Ibi patri nat⁹. ꝟ voīb⁹ pcreat⁹. Illa natūtate voīez fecē. hac gnātiōe voīez liberauit. Verāq; gnātionē ei⁹ non posse narrari: snīa ꝟ vna cē prehēdit. Gnātionē eius quis enarrabit? Illa enī est ante hominem. ista supra homines. Illa incogitabil. ista mirabil. Nec tū bis dei fili⁹ nat⁹ asserit. ꝟ ī vno dei filio gemia eē sba pfirmat. Ibi q̄d erat nat⁹ ē. ꝟ q̄d nat⁹ nō erat fact⁹ ē. Nā xp̄i caro factū ē. nō vt de⁹ ī voīez vacuaret. ꝟ vt hō in deū glificaret. Itaq; gnātio Christi si narrari nō pōt. credi pōt. Si lingua deū fidē pficit. Magn⁹. n. pfect⁹ ē fidei cum tūc d deo suo pcipit. q̄ntū fmo pcurē neqt. Amētie xp̄o res ē. vt opatiōes maiestat ineffabil. z imēse inc erigua corruptibil oris nri conem xp̄a pcludē. Aug⁹ i sermōe de eodē. Nat⁹ ē Christ⁹ de⁹ a pīe. hō de mre. De pūs imortalitate. de matris

ginitate. De pie sine tpe. d mre sine semine. De pie pncipiuz vite. de mre finis mozti z miserie. De pie ordinas oez die. de matre cōsecrans sibi natalicii diem.

¶ Idē in alio. Nat⁹ ē aūt sp d pie. semel d mre. Sic g duplicē accepim⁹ christi natiuitatē. p dinā. deinde bū anā. sed vtrāq; mirabilē. In illa vt officia cessarent mrīs: in hac vt pūs. Vnā etnaz vt tpales crearet. Alterā tpalē vt etnā ḡsta ret. Ille g in forma dei eqlis ē pri. i hois forma sbdit⁹ ē pri. Ille creator tpuz natus ē in tpe. factusq; ē tā pu⁹ vt a fcmīa ederet. s pmālit vtiq; tā magn⁹ vt a pie nō sepet. Has g duas natiuitates dñi: duo q; testant euāgelistarū pncipia. q; rū vn⁹ sic ait d natitate dīna: In pncipio erat ꝟbū z ꝟbū erat apud deū z de⁹ erat ꝟbū. De natitate ꝟbi bū ana sic refert ali⁹ euāgelista. Liber gnātiōis Jesu christi filij dauid.

De generatiōe verbi ex patre. Fulgēti⁹ i sermōe de natiuitate domini ¶ Cap VI

Est aūt ꝑdictū verbum nō q definit. platū. s qđ pmanet natū. nō trāsitoriū s etnū. nō factū a deo pie. s genitū. imo etiā vnigenitum. Vnū q̄ppe ꝟbū de⁹ pri genuit d ipso q qđ oia creauit ex nibilo. **Anselmus in monologion.** Nā siqs rerū naturas intēdat. velit. nolit. gduū eas impitate distīgui sentit. Cū igit alie negari n possint alīs meliores cē. nibilomin⁹ rō psuadet aliq̄ in eis supeminere. ita vt non bēat aliquā supiorē se. alioq̄n buiusmōi gduū distinctio infinita ē. qđ nimis absurdū est. Nullo q̄z pacto fieri pōt aliq̄d rōnabilit ab aliq̄. nisi i faciēt rōne ꝑcedat aliq̄d rei faciēde q̄si exēplū aut forma vt regla sine similitudo. Prius g q̄z fierēt vniuersa. erat rōne sume nat̄e q̄d vt q̄liavt quō eēnt furā. Illa ꝟbo rerū forma q̄ in ei⁹ rōne res creādas ꝑcedebat. q̄d aliud q̄z q̄dā rerū in ipsa ratiōe locutio erat? Sic. n. fab aliq̄d op⁹ arti fiēdū ꝑ illud int se dic mēti ꝓceptiōe. Sic sūma ſbaz pstat oēz creaturā ꝑ quā eā ꝓderet i se dixisse. In hac similitudine tn multā in tueor dissimilitudinē. Illa nāq; nibil oio aliūde assūpsit. vnde vt eoz quę factura erat formā in se ipsa cōpingeret. vel ea ipsa ſb qđ sūt pficēt. Faber ꝟbo nec mēte pōt imaginādo corporeū aliq̄d ꝓcipe. nisi id qđ aut totū simt aut p ptes ex aliq̄bus rebo aliq̄ mō iā didicit. Nec op⁹ mēte cōceptū pficē. si aut materia desit. aut aliq̄d sine q̄ ꝑcogitatū op⁹ fieri nō possit

¶ Beda i omel. sup pncipiū Johānis. Dic euāgelista Joba ait: Qđ factū ē in ipso vita erat. Hoc ē q̄d factū in tpe sine vincēs sine vita carēs apparuit oē cē ſ i spūali factor⁹ rōne q̄si sp vixerit z viuit. nō qz coetnū est creatori qđ creauit. ſ qz coetna ē illi rō sue volūtatis In q̄ ab etno habuit z hz q̄d z q̄n creārit. q̄liē creatū gubernet vt maneat. z ad quē finē singla q̄ creauit ꝓducat. Et vita inq̄t erat lux hoīuz. Quo ꝟbo apparet ilīmat apte q ipsa vita rō p quam oia dispsita sūt z regūt. z sapia q̄ hoīes ad imaginē dei factos fm rōnē illumiat

¶ Aug⁹ sup Geñ. li. j. Dic ipse dei filī⁹ q̄s ecē increpat⁹ a iudeis: Principiū ait q̄ z loq̄r vob. Qz aūt filī⁹ loq̄t pri loq̄tur. qz pie loquēte ꝟbū qđ ē filī⁹ etnalit dī. Qz g dixit de⁹: Fiat lux. ē etnū. q; verbū de⁹ apud deū ē pri coetnū. q̄nis deo in etno ꝟbo dicēte oia. tpalit facta sit creatura. Cū. n. ꝟba sint tpis q̄ z aliq̄n etnū tn ē in ꝟbo dei q̄ debeat aliq̄d fieri. Et tūc fit. q̄ fieri debuisse i illo ꝟbo est in q̄ nō ē q̄n z aliq̄n. qz totū illud ꝟbuz etnū ē. ¶ Idē in secūdo. Nec toties dixit de⁹: fiat ſ vel illud. q̄ties scpt̄a repetit. dixit de⁹. Vnū q̄ppe ꝟbū ille gēuit in q̄ dixit oia ꝑ q̄s facta sūt singla. Sz eloquiū scribēt. descēdēs ad puulor capacitatē. dū singillatim gnā creaturarū in sinuat p singla respicit vniuscuiusq; generi etnā in ꝟbo dei rōnē. ¶ Idē in libro de octo q̄stiōib⁹ veteris testameti. Dic aūt i illo ꝟbo fuerit oia q̄ sūt facta z ipsa hoīs susceptio. sic ē ab eo ꝓcognita. q̄m si pictor totā domū pingē

velit ⁊ locū vbi se q̄s pingere debeat cogitet vel nouerit: totū in arte ⁊ in ꝓpatione ac volūtate habet licet ceteris q̄s tpib⁹ explicet. ¶ Idē in libro de fide vel symbolo. Deniq; filiū dei dī verbū pīis q̄ ꝑ ipsum secretissim⁹ pater inotescit animis dignis sicut xp̄s nr̄is ea q̄e secreto gerimus alijs inotescim⁹. Dē aūt cū xp̄o genuit id q̄d ipse ē genuit neq; de aliq̄ facta materia neq; de nihilo sed de seipso. Qui enī animis cognituris verissime indicare se ⁊ voluit ⁊ potuit. De ad seipsū indicādū genuit q̄d est ipse qui genuit.

Q̄ pater genuit ex sola liberalitate. Idē ad Dorosiū. Cap. VII

Dro neq; voluntate pater genuit filiū neq; necessitate. q̄ necessitas in deo nō est ⁊ ꝑfecta sapia ⁊ volūtas nō pōt. Hūc q̄dā nr̄or⁹ cum eū interrogasset hereticꝰ: vtrū volens aut nolens pat̄ filiū genuerit: laudabiliter respondit. Dic in inq̄t ⁊ tu hereticꝰ. Dē pī necessitate dē an volūtate: Ne si dixisset necessitate: grādis eū absurditas sequebat. Si aūt volūtate ei nō debat. Nō g̃ ē deus natura. Sic igit̄ in laqueū quē ponē volebat incidit ⁊ victus se obmutuit.

¶ Idem in libro de trinitate. ij. Certe vbi plenitudo totiꝰ bonitat̄ ē. vera ⁊ sūma charitas esse nō pōt. Nihil enī charitate melius oportet̄q; vt amor in alterū se tēdat vbi charitas esse queat. Vbi g̃ pluralitas psonarū est charitat̄ oīno esse nō pōt. Si si vna psona sola in dīnitate esset sūmā certe charitatē erga creatā psonā hīe nō posset. Inordinata enī charitas esset si sūme diligeret q̄ sūme diligendus nō esset. Videt aūt q̄ nullū aliū q̄s se ipsū diligit. ille quē erga ipsū habet ꝑfectꝰ amor ꝓuincit q̄ sūmū gradū charitat̄ nōdū appetēdit. Si psona dīna ꝑfecto nō hīet quē vt seipsū digne diligeret. si ꝑdignā psonā oīo nō hīet. Vt g̃ in illa vera dīnitate plenitudo charitat̄ possit locum hīre: oportuit dīnā aliquā psonā psonę cōdignę ⁊ eo ipso dīnę consortio nō carere. Certe solus deus sūme bonus ē. solus ergo deus sūme diligēdus ē. Sūmā g̃ dīna psona dilectionē exhibere nō posset psonę que dīnitate careret. Si q̄ de pluralitate psonarū plenitudo bonitat̄ ꝓuincit ⁊ ꝓbat. fēlicitat̄ plenitudo simili rōne approbat. q̄ sicut nihil charitate melius. sic nihil ea iocūdius. Necesse ē itaq; in sūma fēlicitate charitatē nō desse. ꝓpriū autem amoris est ab eo quē multū diligit multū diligi velle. Nō g̃ potest amor esse iocūdꝰ si nō sit ⁊ mutuꝰ. Gratuiti g̃ amoris exhibitio ⁊ debiti amoris recōpensatio indubitanter conuicit. q̄ in vera dīnitate psonarū pluralitas desse non possit. Certe si dicerimus in illa esse solā psonā vnā. non habebit cui cōicare possit illā infinitā plenitudinez. Si vt quid B? An q̄ cōicationē hīe nō possit. An q̄ nolit? Si q̄ oīpotēs ē. cōstat nō esse ex defectu potēcię. Nūq̄d ex defectu benivolētię? Si si esset merito angelor oīum subterfugeret. merito se agnosci erubesceret. Si absit vt illi aliq̄d insit vñ gloriari nequeat. vñ gloriari nō debeat: Alioq̄n non erit plenitudo glię. Quid aūt gloriosius. q̄d xp̄o magnificēti. q̄ nihil hīe q̄d nolit cōicare? Cōstat itaq; q̄ illo indeficiēti bono sūmeq; sapiēti ꝓsilio tam ē nō pōt anara reseruatio. q̄s esse nō pōt inordinata effusio. Ecce ipsa plenitudo glorię cōpellit ꝓsorē nō desse. Quia itaq; pluralitat̄ assertio triplici ꝓfirmat̄ testimonio. Nā q̄ sūma bonitas. q̄ sūma fēlicitas sup hac recōdit. clamat plenitudo glorię. confirmādo acclamat.

De excellenti amore pīs ad filium. Aug⁹ in solutiōe questionū hereticorū. ¶ Cap. VIII

Dro si deus ꝑfectus est sm plenitudinez sue maiestatis. nos aūt ꝑfecti sm ꝑfectū xp̄i accidēt. Filiꝰ q̄s diligit a pīe sm spm mentis plenitudinē charitat̄. in nob aūt charitatē dei meret. ꝑfectꝰ xp̄s. ¶ Idem i libro de trinitate. xv. Ne g̃ Christus

pīnç dilectiōis filī dī. nihil aliud q̄ filiū ei⁹ dilect⁹ intelligat. Charitas q̄pe pīis q̄ est i ei⁹ ineffabilit simplici natā. nihil aliud ē q̄ ipsa natā ei⁹ atq; substa. ac p hoc filī⁹ charitat ei⁹ nullus est alius q̄ q̄ dei substa ei⁹ est genit⁹.

Hugo i libro d tribus diebus. Hoīes q̄dē sępe solent diligē ꝓpter op⁹ scientiam suam. non opus ꝓpter scientiam. sicut est scientia agricolandi. texendi. pīgendi. ⁊ cętera huiusmōi. vbi ꝓfectus pitia iudicat inutil. nisi seq̄t in ope fructus utilitat. Absit aūt vt credam⁹ q̄ de⁹ sapientiā suā ꝓpt opa q̄ p illā fec diligat. q̄nq; opa sua ñ nisi ꝓpt illā amat. Propter hoc dixit: Hic ē filī⁹ me⁹ dilect⁹ in q̄ mihi cōplacui. Nō in tra vel i cęlo. nō in sole ⁊ luna ⁊c. q; ⁊ ista nō suo mō placita sunt tñ nisi i ipso ⁊ p ipsū placē nō possūt. Ut to. n. āpli⁹ amore i eo dig sūt. q̄nto vicinius ad ei⁹ similitudinē accedit. Hic ē in q̄t filius me⁹ dilect⁹ in q̄ mihi cōplacui. Hoc ē q̄ dem. ih dī me placet. i ipso ē. ⁊ ex ipsū nō ē. q; qđ ego sū ipse ē. Qui. n. aliud q̄ ipse ñ sū. ex ipsū mihi placē nō possū. Quicq̄d mihi placet i ipso ⁊ p ipsū mihi placet. Ipse ē. n. sapientia p quā fecī oīa. In ipso ętnaliť disposui q̄ qđ tp alr fecī. Et tāto ampli⁹ vnūqđq; op⁹ in eū diligo. q̄nto illud pfectius ꝑmę dispositiōi ꝓcordare video. Nolite putare q̄ ipse sit tñ mediator in recōciliatione hoīum. q; p ipsū cōmēdabil etiā ⁊ placita sit aspectui meo ꝓditio oīum creaturarum. In ipso examino cūcta opa mea q̄ facio. et nō amare neq̄o qđ itueor sine illi quē amo. Solus ille offendit q̄ ab ei⁹ similitudine recedit. Si q̄ vult mihi placē. estote ei similes. ipsum audite. Et si forte ab ei⁹ similitudine male agēdo discessistis. ipsū imitādo redite. In ipso dat ꝓceptū vt ꝓficiat. ꝓficiū vt redeat.

De vnitate ⁊ dīa āborū Athanasius i dial. cōtra Arriū. Cap. IX

Idcirco aūt pęz et filium vnū eē sbe ꝓfitem. q; nō aliū deū ex nullo. nō ex sbia cētibo vel ꝓcedētibo materiarū q̄litatibo. sed ꝓprie deū d deo. lumē d lumīe. virtutē d virtute. sapiaz d sapia extitisse fidelit fatem. **Aug⁹ cōtra quę stiones arrianorū.** Itaq; sic ñ obest filio cū solus pī dī lucē inaccessibilē inhabitare. ita nō obest pī cū sapia q̄ est filī⁹ gnū cęli sola dī circuire. In gra q̄z dei vna ē vocatio pīis ⁊ filiq. q; sic ꝓ filiū ad pęz ducim. ita ꝓ pęz i filij cognitiōe attribuim. ipso testāte atq; dicēte: Nemo pōt venire ad me nisi pī meus traxerit eū.

Idem in libro lxxxiij. quęstionū. Idē igit est filī⁹ qđ pī. ita vt iste sit filī⁹. ille pī. i. iste filitudo. ille cuius est filitudo. et q̄ vna substa. Nā si vna nō est. recipit dissilitudinē filitudo. qđ fieri posse negat verissima ratio.

Hugo i libro d tribus diebus Verū q̄uis vnitas ⁊ eq̄litas sit vna penitus substa. tñ q; nihil pōt seipsū gignere. ⁊ alia ē ꝓprietas genitoris esse. ⁊ alia genitus esse. Idcirco aūt diuinis ꝑbis ipsa cęna sba dī psona genitoris. sm B. q; ipsa ē vnitas. psona vo geniti. sm B. q; ipsa ē equalitas.

Richardus d trinitate. li. iij. Mirāt quō possit eē plus q̄ vna psona vbi ñ est nisi vna sba. Sz q̄d mirū si mirabil est in tam multq̄ operibus suis. si sup oīa est in semetipso mirabilis. Habet hō quō legat ⁊ discat i seipso. qđ p otranū estimare debeat d deo suo. Ibi siq̄dē pluralitas psonarū in vnitate substę. ibi aūtē pluralitas substarum in vnitate psonę. Hic mutuo rndere debent natura creata ⁊ natura increata. tē poralis ⁊ eterna. circūscriptibil ⁊ infinita. Addam⁹ q; in illa psona ex pluralitate est plena similitudo ⁊ suma equalitas. in hac aūtē multa dissimilitudo ⁊ ineqlitas magn. Nam alia est corporea. alia incorpea. alia visibilis. alia invisibilis. alia mortalis. alia imortalis: Nihilomin⁹ tñ personali ꝓprietate ita in vnū coniūcte sunt. q; in patiendo vel ꝓdelectādo ne dicā separari sed nec secerni possint. **Idem in libro primo.** Est aūtē impossibile plures oīpotentes esse. Nam qui vere omnipotens fuerit facile potent efficere vt cęteroꝝ quilibet nihil possit. alioq̄n vere omnipotens nō erit.

Idem in libro. iij. Similiť nec immēsus eē pōt nisi vn⁹: nec de⁹ nisi vn⁹. Sic g tā pī q̄ filī⁹ est omnipotēs vt ambo simł

non sint nisi vnus omnipotēs. Sic vterq; immēsus. vt ambo simul nō sint nisi vnus imēsus. Sic vterq; teus. vt ambo simul nō sint nisi vn⁹ dē⁹. Vide ergo qđ admiranda ratiōe sit ⁊ in psonis ꝓprietas. ⁊ in ſba vnitas. ⁊ in maiestate ęqualitas.

Q dei filius sit patri coęternus ¶ Capitulum X

In Maiestatis enim suę consorte carere noluit psona quę sūmebona fuit. ⁊ absq; dubio qđ esse voluit esse oportuit. Qđ ꝺo semel voluit semp vtiq; voluit. Oportuit ḡ psonā ętrnā hīe coętrnā. Nec potuit vna alteram prędecedere. nec vna alteri succedere. **Hylarius ꝺ trinitate li. xij.** Ergo dñe dē⁹ pat⁹ filius tuus dū ex te ē. secūdus a te ē. Dū ꝺo tūc est. nō ab eo sepandus es. qz nec sine tuo fuisse aliqñ cōfitēd⁹ es. ne aut sine gnātione impfectus. aut post gnātionē argnaris supfluus. ¶ **Ambrosius ꝺ trinitate li. iij.** Mento splendor ē pīnę gl̄ię filiū aplis vocat. qz lux splendor ē gnāt. nec cōprehēdi pōt q splēdor lucē sit posterior. aut splēdore lux antiquior. Vbi nanq; lumē est splēdor ē. ⁊ vbi splendor ē etiā lumē ē. Nec vnū sine alēo ee pōt qz sp in lumīe splēdor ē. Splēdor igit̄ paternę lucis est filius coętān⁹ ꝓpt̄ ꝺnūt̄ ętrnitatem. insepabilis ꝓpt̄ claritudinis vnitatez. ¶ **Origenes sup Esaiā.** Itaq; inst⁹ etiā hō sp nascit̄ ex deo. Si enī saluator q splēdor est lucis ętrnę sp nascit̄. et idcirco dicit: Ain oēs colles gnāt me. nō vt q̄dā male legāt gēuit. tu q̄s ī a⁹ silitudinē spūs habens. tū adoptiōis p singlos intellect⁹. ac p opa singla sp a dño gnāt̄. ⁊ in Christo Jesu dei filius efficer. **Aug⁹ de trinitate li. vj.** Sz dubit Arius. Si filius est nat⁹. erat tpus qñ nō erat filius. Nō. n. intelligebat etiā natū ee deo sempiternū ee. vt sit coętān⁹ pīi filius. sic splēdor q ab igne gignit̄ ē illi coętān⁹. ⁊ vt eet ętān⁹ si ignis esset ętern⁹. ¶ **Idē in li. l xxxiij. q̄stionū.** Deiot ē aut sp nat⁹ qđ q sp nascit̄. qz si sp nascit̄ nōdū nat⁹ ē. nec vnq; erit nat⁹. Ac p hoc nunq; filius. Filius ãt dei sp ē filius. sp igit̄ natus. **Basilius i eram. li. j.** Erat. n. antiquissima creaturę ordinatio illis q̄ sūt ex mūdā ꝓtutibo apta. sine tpe orta. sempiterna. sibiq; ꝓpria. in q̄ certa instituit opa dē⁹ ꝓditor oīuz. i. lumē intellectibile būtudini ꝓueniēs oīuz amātū deū. ¶ **Aug⁹ de symbolo li. j.** Decurrat itaq; nob ignis pī splēdor filius. ⁊ ecce coęuos inuenim⁹. Ex q̄ enī ignis esse cepit splendorem genuit.

Q ipse sit eidez coęqualis. Fulgentius i respōsiōib⁹ cōtra Trabam mundū. ¶ Capitulū XI

Porro filius dei verā quaz habet et vno pie ſbam. nec minorē hīe potuit. nec diūsaz. Contumelia q̄ppe ē dīne nature si pī filiū gnāns nō potuit eē in filio q̄nt⁹ pmanet i seipso ⁊ genitori. qđ nefas ē potētia nat̄al̄ admitt̄ si filio pīne ſbe ęqlitas abneget̄. ¶ **Aug⁹ i solutiōe q̄stionū hereticorum.** Si. n. filio pī ęqlitatē quā ei dare potuit in natiuitate ſbtraxit iuid⁹ fuit. si aūt dare nō potuit infirm⁹ fuit. ſ vtrūq; falsū est qz deo pīi filio ē ęqlis. ⁊ a pīe diligit̄ ſm sp manēt̄ plenitudinē charitat̄. ¶ **Richardus vbi. s.** Summa nempe charitas. nec dū esse potuit. nisi vere dilect⁹ sūme nō diligit̄. Discret⁹ aūt amor non est. vbi sūme diligit̄ q sūme diligēdus nō est. Sz in sūme sapiēti bonitate amor flāma nō aliter fit. nec amplius flagrat q̄m sūma sapia dictat. In mutuo itaq; amore plenitudo charitatis exigit vt vterq; sit ab altero sūme dilectus. ⁊ plequent̄ ſm ꝓdictā discretionis normā vterq; sit sūme diligēdus. Vbi aūt vterq; ē eque diligēdus. oportet vt vterq; sit eque pfect⁹. Oportet igit̄ vterq; ee eque oīpotētez. eque sapiētem. eque bonū. eque beatū. Sic itaq; charitat̄ ꝓprietas exigit psonarū pluralitatē. sic eiusdē integritas sūmā psonaz ęqlitatē. Vt aūt p oīa sint ęqles oportet vt sint p oīa silles. Qui. n. in sapia nihil silitudinis hīt. quō i ea pares ee valēt. Idē dico ꝺ potētia. idez in ęter

oĩbꝫ. ¶ Aug⁹ de trini. li. vj. Eq̃lis ḡ
pĩ filius cĕ. pbat in magnitudine. in sapi-
entia. in q̃litate. in q̃libet re. ḡ de ſba ei⁹ dr̃.
Nã ⁊ ỽtutes ĩ aĩo ſũt eq̃les. alioq̃n ſi di-
xeris aliq̃s eq̃les eĕ in fortitudine ꝫ alt⁹ ni
eoꝝ prudẽtia p̃ſtare. ſeq̃t vt alter⁹ fortitu
do ſit min⁹ prudẽs. ac p ꝫ nec fortitudine
ſint eq̃les. Sic ⁊ dr̃ ỽtutibꝫ ceteris poſſumus
dicere. Etomag ꝫ ita ſe hr̃t ĩ illa ſba in-
compabili⁹ ſimplicitate. Nõ. n. ꝫ ẽ eĕ aĩo
q̃ fortẽ vl iuſtũ eſſe. q̃ ſine bio põt eĕ. Deo
aũt ꝫ ẽ eĕ q̃ fortẽ aut iuſtũ eſſe. et ſiq̃d ali-
ud ſubalit̃ dixeris de illa ſimplici multiplici-
tate vel multiplici ſimplicitate.

Ipſe filius ſit equalitas ipſa. Hugo in li. de tribus diebus.

¶ Capitulum XII

Vnitas certe. q̃ numeruꝫ
infinitũ creat nõ bꝫ finẽ potentię
ſuę. ⁊ ob ꝫ oĩpotẽs ẽ in nũcerotuꝫ
creatiõe. Pozro creatio nũeroꝝ ẽ creatio
rerũ. In reꝝ ḡ creatiõe opꝰ ẽ vnitas. Vñ
patet q̃ ipſa ſit deitas. ab vnitate ỽo gene-
rat eq̃litas. Nã p alios q̃dẽ nũeros mł-
tiplicata nũeros oẽs genuit. er ſe aũt ⁊ ex
ſua ſba niſi eq̃litatẽ gnãre neq̃t. Eq̃litaꝫ ḡ
gnãtio nũerũ oẽꝝ p̃ceſſit. ⁊ genitor ſ ac geni
ti vna cadẽq̃ ſba ẽ. q̃n vt̃q̃ vnitas ẽ. Et
q̃n eq̃litas eiuſq̃ gnãtio nũerũ oẽm p̃ce-
dit. ⁊ id qꝺ oẽꝝ nũerũ p̃cedit ętnũ eſt eq̃li-
tas vnitaꝫ. Eſt igit̃ ipſa vnitaꝫ equalitas
eiuſdẽ vnitaꝫ q̃ſi figura q̃dã ⁊ ſplẽdor. Fi
gura q̃dẽ. q̃ mod⁹ q̃dã ẽ fm quẽ ipſa vni-
tas ĩ reby opat̃. Splẽdor ỽo. q̃ ẽ id p qꝺ
oĩa a ſe inuicẽ diſcernũt. Ipſa igit̃ vnitas ẽ
rerũ oĩuꝫ vnitũ eĕ. Vnitaꝫ autẽ eq̃litas
modus ẽ vltra quẽ citraq̃ neq̃t aliq̃d ꝓſi-
ſtere. vñ formę ac mẽſurę oĩuꝫ rerũ hr̃t ex-
iſtere. Ibi rerũ notiões ꝓtinẽt. q̃ rei noti-
cia ſp in ipſi⁹ eq̃litate ꝓtinet. Si aũt exceſ
ſent vel ſbſtetent infra. nõ ẽ noticia ꝫ ima-
ginatio falſa. Cũ aũt vnitaꝫ eq̃litas ſit eq̃
litas exiſtẽtię. mãifeſtũ ẽ eãdẽ eq̃litatẽ rei
ỽitatẽ eĕ. Nihil enĩ eſt aliud rei veritaſ q̃
ipſi⁹ rei ernẽ eq̃litaſ. ita vt anim⁹ ipſaꝫ cõ-
pbendens nec pmaneat infra. nec euageť
vltra. Si aũt animi compbenſio extiterit
vltra vel infra. inde falſitas oritur cui⁹ nul
la eſt ſuba. cũ veritas ſit oĩbꝫ rebus eſſe pri
mũ ⁊ ſuba p̃ma. Inde q̃ſ liꝫ colligere eã
dem ipſaꝫ eq̃litatẽ verbũ deitaſ eſſe. Ni-
hil enĩ eſt aliud verbũ veritaſ q̃ ętna ꝺ oĩ-
bus rebus p̃finitio creatoris. quid. q̃le. q̃n
tum q̃ ſit earũ vnaquęq̃. vel quõ ſe habe-
at in ſua dignitate vel tpe. At huiuſmodi
p̃finitio eſt eq̃litas reruꝫ exiſtentiũ infra vel
vltra quã nõ valet aliq̃d exiſtere. Verbũ
igit̃ deitaſ eſt eq̃litas vnitaſ. Itaq̃ q̃n
vnitas ipſa gignit eq̃litatẽ vnitaſ. gignit
vt̃q̃ ỽbũ deitaſ. De q̃ gnãtione magn⁹
quidã dicit pbs. q̃ ſemel locut⁹ eſt deus.
Ecce ⁊ vnitaſ ⁊ verbi mentionẽ breuit̃ fac
Hanc etiã vnitaſ eq̃litatẽ appellauerunt
antiq̃ pbi. tũ mentẽ vnitaſ. tũ prudentiã
tũ ſapiaꝫ creatoris. Cuius aũt vnitas ⁊ ei⁹
eq̃litas. vt dictũ eſt ſup. ſit vna penit⁹ ſba
tñ q̃ nihil põt ſe ipſũ gignere. ⁊ alia ẽ ꝓpie
tas genitorẽ eĕ. alia genitũ eĕ. Idcirco aũt
dinis pbis ipſa ętna ſba dr̃ pſona genito-
ris fm ꝫ q̃ ipſa ẽ vnitas. pſona ỽo geniti
fm ꝫ q̃ ipſa eſt equalitas.

Ipſe ſit imago p̃is. Aug⁹ i li. de trini. vj. ¶ Cap. XIII

Estigit̃ in filio dei ex p̃re
genito p̃ma eq̃litas ⁊ p̃ma ſilitu-
do. nulla in re diſſidẽs. nullo mõ
inęq̃lis. nullaq̃ ex pte diſſimilis. ꝫ ad identi
tem reſpondẽs ei cui⁹ eſt imago. ¶ Idez
in li. vij. Nõ ỽovt ſbſiſteret imago dei
fact⁹ ẽ ad imaginẽ p̃is ⁊ filij ⁊ ſpũſancti.
Vñ ſcptũ ẽ: Faciam⁹ ỽoiꝫ ad imaginẽ ⁊
ſimilitudinẽ nr̃aꝫ. Nã q̃ non oĩ mõ fiebat
eq̃liſ illa dei imago. tanq̃ ſ. nõ ab illo na
ta. ꝫ ab ipſo creata. Hui⁹ rei ſignificandę
cã ita imago dei ẽ vt ad imaginẽ ſit facta
id eſt. nõ eq̃t pſonalitate. ꝫ q̃dã accedit ſi-
militudine. Nõ. n. loco⁹ intꝰ alliꝰ ꝫ ſimilitu
dine ad deũ accedit. ⁊ diſſimilitudine ab eo
recedit. ¶ Idem in li. xxxiij. q̃ bonuꝫ
Et ea q̃dẽ q̃ p̃ticipatione ſũt bona vel pul
cra mutationẽ recipiũt vt poſſint eĕ nec bo
na nec pulcra. ꝫ nullo mõ recipit maliciam

aut turpitudinem bonitas vel pulcritudo ipsa. Igitur ea que participatione similia sunt recipiūt dissimilitudinē. Ipsā vo similitudinē impossibile ē ex aliqua parte esse dissimilē. Vñ fit vt cū filius similitudo pris ex nulla parte pris possit esse dissimilis. Ipse est enī spes prima qua speciata et formata sūt oīa cuius participatiōe similia sūt quęcūq; vel inter se vel deo sūt similia In his certe que sūt a deo creata imago et similitudo et ęqlitas distinguēda sūt. Nā in speculo quidē est imago rei obiectę et similitudo nō tamē ęqlitas quia multa desunt imagini que insūt rei. Et ī duobus ouis partibus ęqualitas ē similitudo etiā inest qz quęcūq; insunt vni insunt et alteri nec tamen imago est qz neutrū de altero expressum ē. Ouū aūt p dicis quā did quis ouo gallinę similis sit inquntū ouū est non tñ ē eius imago qz nō est expssum de illo ꝺ nec ęquale est qz breui⁹ est. Potest aūt esse alia qua imago et similitudo vbi etiā sit ęqlitas sicut in parentibus et filijs esset si tpis intuallum defuisset. Itaq; in deo qz tpis vacat conditio nō enī in tpe filiū genuit p quez tpa cōdidit cōsequēs est vt nō solus eius imago sit qz ꝺ illo est et similitudo qz imago ē ꝺ etiā ęqualitas tāta vt nec tpis intuallū impedimēto sit. **Hylari⁹ ꝺ trini li iiij** Nihil veniq; nisi natū ꝺ filius dei et ī bonore gnāte ē bonoris admiratio geniti.

Qipse filiꝰ sit sapia Augꝰ ꝺ trinitate li vj Cap XIIII

Ipse ē primꝰ ac sūmꝰ intellectus verbū pfectū cui nihil desit et ars quędā oīpotēt sapiēt dei plena oīuz rationū viuētiū incōmutabiliū et oēs vnū sunt ī ea sicut ipsa ē vna ꝺ vno cuz q vnū. Jbi nouit deꝰ oīa q̄ p ipsū facit et iō cū discedāt ac succedāt tpa nō recidit aliquid eiꝰ scientię vel succedit. Non enim ista que creata sūt ideo sciūt a deo quia facta sunt ꝺ potiꝰ qñ a deo sciūt immutabiliter ideo facta sūt **Idem ili xv** Scientia certe dei vel sapia ipsa ē ipsa essentia eius et idem ē ibi sapere et ee. Ideoq; nouit oīa verbū que nouit pī ꝺ ei nosse de pre ē sicut etiā esse. Prouide pī dicēs tanq; seipsuz genuit equale sibi p oīa verbū. Non enim seipsū integre ac pfecte diuisset si aliqd minus vel amplius in eꝰ verbo qđ in seipso eet Et ideo verbū illud vere veritas est qz quicquid ē in ea scientia de qua genitum est et in ipso est qđ aūt in illa nō est nec ī ipso est. Sciūt ergo pater et filius inuicē sed ille gignendo iste nascēdo et oīa que sūt in cōi scientia in coz essentia videt vtq; simul nō particulatim aut singillatim velut alē nāte cōspectu ibi sūme agnoscit est. Et falsū aliqd hic verbū hic nūq; pōt qz sic se habet immutabiliter vt se habet de quo ē. Nō enī pōt filius a se facē q̄q; nisi qđ viderit pem facere. Potent ꝺ nō pōt nec est infirmitas illa nec firmitas qz falsa nō pōt ee veritas. Nouit itaq; deus pī oīa in filio nouit in seipso sed in seipso tanq; seipsuz in filio tanq; verbū suū qđ est de his oībus que sūt in seipso. Oīa similiter nouit et filius in se tanq; ea que nata sūt ꝺ his que pī nouit in seipso. In pre vo tanq; ea de qbus nata sunt que nouit ipse filius in seipso.

Hugo ī li opusculo Ipse ē dei sapientia que p Salomonē loquit: Nōdū erant abyssi et ego parturiebar. Concepat deus sapiam in pscia faturi parturiebat ī volūtate creandi pepit aūt in pcreatione effecti. **Origenes sup principiū Johānis** Hinc de ipso filio dei scripta pnūciat qđ factū est in ipso vita erat. Si quereris quō in ipso vitaliter et vniformiter et caliter subsistūt oīa accipe dignata ex creaturarū natura. Conspicare quō cause rerū oīuz quas cōprehēdit globositas sensibilis huiꝰ mūdi simul et vniformiter subsistunt ī isto sole visibili. Inde nanq; forme corpoz oīuz pcedūt. Inde distātiū pulcritudo colorz et cetera q̄ de sensibili nata p̄dicari possūt. Cōsidera multipliciter et infinitam vtutē seminū quō simul in singulis seminibz ptinet nūerositas herbarū fructuū aīalium quō pulcra ex eis surgit varietas

ЛНБ им. В. Стефаника
АН Украины
№ СТ 21293

formarū. Intuere q3 interioribꝰ oculꝫ quō multiplices regulę i arte artific vnū sunt· ⁊ in aio disponēt eas viuūt· quō infinitus numerꝰ linearū in vno pūcto subsistit vnū Et huiusmodi naturalia exēpla pspice· et q̄bus velut phice theorie pēnis vltra oīa sūnectus dīna gīa aduitꝰ poteris arcana ꝓbi mentis acie cōspicere· ⁊ q̄ntū datꝫ hūanis argumētatiōibꝰ deū suū quęrētibꝰ· quō oīa quę p verbū facta sunt in illo viuūt videre. ¶ Augꝰ i li· lxxxiij· q̄onū. Ille ꝙo ꝓncipales formę vel rōnes rerum stabiles ideę vocant· quę dīna intelligētia cōtinēt nec ipse formatę sunt· ⁊ sm eas q̄cq̄d oritꝫ vel interit formatꝫ· q̄s scilicet rōnes ętnas i verbo intueri aīa neq̄t· nisi qui rōnis oculum sanū ⁊ purū ac serenū ⁊ sanctuꝫ ac similē eis q̄s videre intendit habuit. Sic· n· ipso intelligibili lumine perfusa ⁊ illustrata cū ei cohęserit· hac ipsa visione beatissima fit. Has aūt sine ideas sine formas sine spēs rōnes appellare licet multisq̄ cōcedituꝫ vocare q̄libet· sed pauci videre qđ verum est.

Q̄ pat filio ipsū gignēdo dedit oīa. Idem i li· de trinitate primo ¶ Capitulum XV

Pterūq3 vero filiꝰ dicit q pr̄ ei dedit: in q̄ vult itelligi q eū pr̄ genuit vt nō q̄si iam exīti ⁊ nō habēti dederit aliq̄d· ꝙ ipsum ei dedisse vt hꝫet est genuisse vt esset. Nō enī filiꝰ aliud est ⁊ aliud habet ꝙ hoc ipsū est qđ ē ⁊ habꝫ **Idem cōtra Maximū· li· ij.** Beatius q̄dē est dare q̄ accipe. Sꝫ hoc in hac vita vbi ē inopia· qz vtiq3 melior ē copia. Melꝰ est enī hīe q̄ egere· melius dare q̄ mēdicare· Vbi aūt q̄ dedit gignendo dedit· ⁊ q̄ accepit nascēdo accepit· nō inopi subuentū est· ꝙ ipsa copia gnāta est. Nec pōt qui accepit ei q̄ dedit esse inęq̄lis quia ⁊ ꝙ accepit vt esset ęq̄lis. Nihil enī pr̄e minus habet· q̄ dicit: Mea quę habet pr̄ mea sunt. ¶ **Athanasius cōtra Arrīū· li· ij.** Et rursum pat inquit qđ dedit ih maius oībus est. Dona ꝙo dīna hoc mō intelligēda sunt filio attributa. Dedit filio pater oīpotens oīpotētiā· maiestatez dedit maiestati· ꝓtutē ꝓtuti· prudentiā prudenti· ętternitatem ętternitati· dīnitatē dinitati· vitam vitę. Nec aliā ab ea q̄ habere dedit· ⁊ q̄ntam habet tātā dedit. Sꝫ hęc oīa nascēti potius q̄ diligenti dedisse ꝓbatur: cui a filio dicit: Mia mea tua sunt ⁊ tua mea sunt. Si enī illa oīa quę pat filio contulisse ꝓhibet· alia in eo ⁊ alia i filio esse dicunt· sine dubio mendacē facimꝰ filium qui dicit sua esse quę patris sūt **Hylariꝰ de trinitate· li· iij.** Nihil itaq3 nisi natū filius habet· ⁊ geniti honoris admiratio in honore generātis est **Augꝰ in solutione quęstionū hęreticorū** Nequaq3 ꝙo creatorē filius gignere non potuit ꝙ non oportuit. Immoderata q̄ppe gnātio dīna esset· genitus filiꝰ patri nepotē gigneret· q̄n ⁊ ipse nepos nisi gigneret auo suo, pnepotē· ipotens diceret· ecce viam o hęretici mirabilē sapiam. Nec iō minꝰ habet filiꝰ q̄ pr̄ nō est· q̄n gnātio ñ potentię ꝙ pr̄ę ꝓprietatē. ¶ **Idem i· li· de trinitate· xv.** Iō ꝙo ꝓncipaliter d̄ patre dī spūssanctꝰ pcedere· q̄n ⁊ d̄ filio q̄dē pcedit ꝙ hilli· s· filio pr̄ dedit nō vtiq3 iaz existēti ⁊ nō habēti· sed q̄cq̄d vnigenito dedit gignēdo dedit. Sic ꝙ genuit eū vt etiā de illo pcederet cōe bonū· ⁊ spūssanctꝰ spiritus esset ambox. Sꝫ si de vtroq3 pcedit eū filiꝰ eū pcedere dic a pr̄e· nisi q̄ solet ad eū referre q̄ ipsius ē de q̄ ē ipse. Hū ⁊ ipse alibi dic: Mea doctrina nō est mea· ꝙ ei q̄ misit me. A q̄ enī habet filiꝰ vt sit deꝰ· ab illo habet vt etiā d ipso, pcedat spūssanctꝰ Ac p hꝫ spūssctūs vt etiā de filio, pcedat sic a pr̄e habet ab ipso pr̄e. Hinc etiā intelligit: Cur nō dicatur spūssanctꝰ natus ec· ꝙ potius pcedere· q̄ si ⁊ ipse filiꝰ diceret· amboz vtiq3 filiꝰ diceret· qđ absurdū esse ꝓbatur. Nullus enī est filius duoz· nisi pr̄is et mr̄is tm̄. Sic nec filius boīuꝫ simul et pr̄e pcedit ⁊ et mr̄e· imo ꝓpter pr̄e i mr̄em· de

inde ꝙ ego et mꝰe in hāc lucē. Spūs autem sanctꝰ nequaqꝫ primo de pꝫe in filiū z post de filio ad sctificandā creaturā. ꝑ simul ō vtroqꝫ ꝓcedit. qnis ꝑ filio patʼ vt quēadmodū de se ita de illo qꝫ ꝓcedat videret.

QIlla generatio sit ineffabilʼ et incōprehensibilis. Idem in sermōe de natiuitate dñi. La. XVI

VErū generationē illā salnatoris q̄ gignēti pi coetn⁹ ē. qs enarrabit. qñ quidē ipsius tpalē et ꝛgīe gnātionē mūdus expauit. quā pia fides agnouit z tenuit. infidelitas aūt rīsit supata. superbia timuit. Quę nā est illa generatio quę in ꝓncipio erat ꝟbū z verbuꝫ erat apud deū z deus erat ꝟbū? Qđ ē ꝑ verbū qđ dicturꝰ antea nō silebat. quo dicto nō siluit qui dicebat. Qđ est verbū sine tpe ꝓ qđ facta sūt tpa. Verbū qđ nullius aperit labia ceptū nec clausit vt finitū Verbū qđ initiū nō habet et ore loquentiū. z aperuit ora mutoꝝ. Verbuꝫ qđ linguis gentiū disertis nō fit. z linguas infantiū disertas facit. Quę naꝫ est illa gnātio cui pater moriēdo nō cedit. qꝫ nō eā viuēdo ꝓcedit? Ab oīb⁹ intus alios locoꝝ ac tēporū ab oī distātiōe spacioꝝ. quā vel ī diebus vel in corpib⁹ sentire cōsueuim⁹ q̄ntū ipso adiuuāte possim⁹ aīas nr̄as ad eum leuem⁹. si q̄ modo z natū non p̄uenientē q̄ gignit. z gignentem non p̄uenientez. qui gignit capę valeam⁹. Patrē sempitne genuisse. filiū qꝫ sempitne natū eē. nec vtrūqꝫ gnāntē. nec vtrūqꝫ nascentē. ꝑ alterū sine altero nō viuentē cogitem⁹ si valem⁹. si ñ valem⁹ credam⁹. Nō ē qđ credere volumus. nec tū longe positū est ab vnoqꝫ nostrū. In illo q̄pe viuim⁹ mouem⁹ z sumus

¶ **Athanasius de trinitate. viij.** Igitur Athanasius o hō q̄ veritatē quer̄is si credis bū fac. credere tibi iustū est. nō discutere p̄missum ē. Si aūt discuꝛ sermo. ibi ꝓphēticus occurrit. q̄ dicit. Generationem eius qs enarrabit? **Petrus in epistola Clemētis.** Non ꝙ deus a nobis discutiendus est sed credendus. qui nimirū in nobilissimo nescim⁹ qđ sapimus quō mens nostra vel ingenium generat verbū. sed nosse sufficit. qz lux splēdoꝛē genuit. sicut ait: In splendoribus sanctoꝝ ex vtero ante luciferū genui te. ¶ **Hylarius de trinitate. ij.** Nemo inquit nouit filiū nisi pater ꝛc. Insere te in hoc secretū inc̄ ingenitū z vnigenitū deum. z arcano te inopinabilis natiuitat̄ imerga: Incipe percurre. p̄siste. z si sciam nō puenturū. tamen gratulabor ꝓfectuꝝ. Qui enī pie infinita persequitur. z si nō contingat aliqñ cum ꝓficeret prodesse. ¶ **Bernardus in epla ad Thomā prepositū.** Ve vobis filij huius seculi a vestra prudētia insipiēti salutarē spīritū ignorātes. nec diuino cōsilio participantes. q̄ solus soli patri eructuans filio suggerit. excepto cui filius reuelare voluerit. Non vultis o miseri dicere cum Dauid: Audiam quid loquatur in me dñs deus ꝛc. Vtiq̄ ī vanitates z insanias falsas effusi fozie. intimū optimūq̄ non requiritis anditum veritatis.

QVtraqꝫ sit inenarrabilis. Augustinus in sermone de natiuitate dñi. ¶ Capitulū XVII

AMbas certe dñi generationes retinet fides catholica mirabiles. s. vnam diuinam. alterā humanam. Illam sine tpe: hāc in tpe. Illā sine matre. hanc sine patre. Si enim istaꝫ non comprehendim⁹. illam quando enarrabimus? Quis comprehendit natiuitatē nouā. insolitā. vnicā. in mūdo incredibilem factam. z toto incredibiliter creditā vt virgo coiperet. z virgo pariens permaneret? Quod humana ratio non inuenit fides capit. z vbi humana ratio defecit. fides hominū proficit. **Bernardus in sermōe de vigilia natiuitatis dñi** Jesꝰ christꝰ dei filiꝰ ī bethleē iudę nascit̄ ex ꝟgine. Frēs gnātionē istā qs enarrabit?

Angelus nunciat · virtus obumbrat · spiritus supervenit · virgo credit · fides concipit · ihesus parturit · permanet ihesus. Quis non miret? Filius altissimi de⁹ absq; secula de vero genit⁹ nascit · de nequ; ihū infans oritur. Quis vt sat⁹ miret? Nec sane nativitas ociosa, vt diuina maiestat⁹ infructuosa. Nō enī oritur sine salute Jesus · nec sine unctione Christ⁹ · nec sine gl'ia dei fili⁹. **Maxim⁹ in sermone de nativitate dñi.** Que ē aūt ista ratio · imo q̄s cęca pertio vt nō credat de⁹ hoiez posse de femia facē quē credit fecisse de pulvere? Si oīpotēt̄ dō in tali negocio voluntatē ee̊ psideras · de ope cur retractas? Qia quippe q̄cū q; voluit fec̄ de⁹. Et si sollicit⁹ pscruteris · p̄t̄ hūc hūane legitimū vsuz pceptiōis tres valde mirabiles nascē di spes trinitatē opatā repies. Prima q̄dem ē q; format⁹ ē adā ex limo. Secūda q; formata ē mulier de masculo Tertia vo q̄ ē celestis extitit q; Christ⁹ et ihesus pcessit. Quid vox nō nouū · quid nō mirabile fuit · qd vox nisi fidē seq̄m inquisitio hūana cōpleri pōt cōplecti · q; b̄ mystico cōceptu mūdū suū visitare dign⁹ ē dei fili⁹ · nr̄e salutis b̄ rō flagitabat · nimirū vt celestis tādē gnātio reparet qd natitas trena pdiderat

De missiōe filij dei in carnem et modo · ca eiusdē. Aug⁹ de trinitate. Cap. XVIII

Quia enī ad ętna capescēda nō eram⁹ idonei · fordesq; peccato nos p̄gravabāt tpaliū rerū amore · tractę · ac de pagine mortalitatis tāq; natalit' inolite · eram⁹ vtiq; purgā di · purgati aūt vt ętnis ptēparem̄ · nō nisi p tpalia possum⁹ · quib⁹ iā ptēpari tenebamur. Sanitas · n · a morbo qdē plurimum distat · b̄ medicina curatiōis nō sanat nisi morbo pgnat. Igit' inutilia tpalia recipiunt egrotos · vtilia tpalia suscipiūt sanandos · et trajciūt ad ętna sanatos. Mēs āt rōnalis sic purgata debet ętnis rebo ptemplationez · sic purgāda tpalibo fidē. Cū g̊ fides nr̄a videdo fiet ihesus · tūc mortalitatem nr̄az cōmutatā tenebit ętnitas. Qd donec fiat · et vt fiat · ne fides mortalis vitę dissonaret a ihesu vitę ętnę · veritas ipsa pīi coętna de tra ē orta · cū dei fili⁹ excepit i se fidē nr̄az q̄ nos p̄duceret ad ihesu suā q̄ sic nr̄az suscepit mortalitatē vt nō suam amitteret ętnitatē. Vt enī qdā sapiētium greco⁹ ait: Qtū ad id qd ortū est valet ętnitas · tū ad fidē ihesus. Sic g̊ purgari nos oportebat vt ille nob fieret ort⁹ q̄ maneret ętn⁹ · nec nob alt'cēt in fide · alt'in veritate. Nō enī ab eo q̄ orti sumus ad ętna trāsire possem⁹ · nisi ętno p ortū nr̄m nob̄ sociato ad ętnitatē trajcerem̄. Nūc aūt illuc quo dām̄ō fide sequētes ascēdim⁹ · q̄ ascēdit in quē credim⁹. Quia enī in illo · id qd ortū est trāsijt ad ętnitatē · trāsiturū est et nr̄m · cū fides puenerit ad ihesu. Ecce ad qd missus ē filius dei · imo ecce qd ē missus esse filiū dei. **Leo papa i sermōe d̄ nativitate dñi.** Ex luce siqdē ort⁹ splēdor non est luce posterior · et lux vera nunq; sui splēdoris ē indiga sub ale · sic b̄ns sp fulgē sicut sp existere. Hui⁹ aūt splēdoris manifestatio dī missio · q̄ Christ⁹ apparuit mūdo. Qui cū oia invisibili maiestate sua semper impleret · tū d̄ remotissimo altissimoq; secreto his q̄bus erat ignot⁹ aduenit · cū ignorantię ecitatē abstulit · et vt scriptū ē: Sedentibus i tenebris et umbra mortis lux orta ē eis. Quis enī etiā postbus seculis ad illūiationē sctō⁹ patrū et pphārū lumē ihesu emissuz sit · dicēte David: Emitte lucē tuam et ihesu tuā · ac diuīsis modis multisq; signis opa p̄sentię suę deitas filij declaraverit · oēs tū ille significatiōes cūctaq; miracula testimonia fuerūt ist⁹ missiōis: d̄ q̄ et apls dicit: Cum g̊ venit plenitudo tpis · misit de⁹ filiū suū ex muliere factū sub lege Quid aūt b̄ est · nisi ihesu carnē fieri · cōditorē mūdi p uterū virginis nasci · dīnam maiestat⁹ hūanis se coaptare p̄mordijs? Et licet conceptu spiritali nulla sint terreni mixta cōtagia seminis · ad suscipiēdā tū vere carnis sbam solā sumere de matre naturā · hac missione q̄ de⁹ venit⁹ ē hoī · fili⁹ impar ē pīi · nō in eo q̄ ex tpe · sed in eo qd est factus

er boie. Equalitatē n quā inuiolabil' ha-
bet veritas nō corrupit hūanitas ꝛ creatoꝛ
ad creaturā relcēsio credētiū eſt ad ḡna
ſubuectio **Beda i omel ſup pncipiū Johānis.** Ob hoc n. verbū caro fa-
ctū eſt i de hō factꝰ ē vt p cogītū nob boīs
habitū nob ꝓſulendo ꝛgruere nos alloqn
do inſtruere nob videndi viā ꝓbere p nob
ꝛ bolētē ꝓfligere nraz mortē moriendo ac re
ſurgendo poſſet deſtruere p coꝛtinā vere pii
vnitatē nos interꝰ vnificando ad vnā
ſuſtolleret remiſſionē nob pctoꝝ ꝛ pane ac
ſpūalē vna ꝓcedēt ꝛ pꝰ vnoꝝ pfectio-
nem operā nō ſoluz nos ad hūanitatis ſue
dignitatē videndā pducēt ſ ꝛ incōmutabi-
lem nob eēntiā ſue vnitatis oſtēderet.

Q de hō factꝰ ē vt boiez lapſuz erigeret. Augꝰ de ciuita dei libro xiiij. ¶ Capitulum XIX

Primꝰ hō fuit i duplici paradiſo viuebatq; ſm deū in paradiſo corpali ꝛ ſpūali ꝛ ppe vna corpis-
ti ſpūali ꝛ ppe vna mēte. **¶ Hzegꝰ i moral li viij.** Ad ymaginē hō ꝓditus fuerat vt ſtatim mēte in arce cōtēplationis ſe erige-
ret ꝛ nulla hūc corruptio a ſui conditoris
amore declinaret. Sz cū ab ingenita ſtan
die ſoliditate voluntatis pdē ad culpā mo-
uit a dilectiōe ꝓditoris in ſemetipſū ꝓtinus
cecidit. Sz amore dei deſerēs verā ſ. ſta-
tionis arcē nec i ſe ꝓſiſtē potuit qz lubrice
mutabilitati impulſu infra ſe p corruptio-
nē deſtigat. **¶ Idē in li xviij.** Auxit ve
re reatū culpe ſequētī ꝓcoīū glie ꝓcedēs.
Nā vnuſcuiuſq; caſus tāto maioꝛ ē cri-
miſ qnto ꝓſpꝛ caderet maioꝛ potuit eē
virtus. **Bernꝰ ſup Laū omel xxxv** Dū igit hō cū in honore eēt nō intellexit
ſeipſū inmētis inſipientibus aſſimulatus. De
grege facta ē egregia creatura putaꝝ ſi
loq fas eēt dicerēt inmēta: Ecce Ada fa-
ctus ē q̄ſi vnꝰ ex nob. Nic ē qp pāis ange-
loꝝ factꝰ ē ſenā in ꝓſepio poſitus, nobiſq;
tanq̄ inmētis aſſimilatus. Verbuz q̄ppe caro
factū ē ꝛ ois caro ſenā. Itaq; cū homo
boīe i pec mutato ſe mutauit i pabulū pe-
cois. Heu triſtia ꝛ lachrymoſa mutatio
vt hō ꝓdiſi accola ciuis dei
domeſticus frat bto ꝛ ſpūum ꝛ celeſtium
coheres ſtrutū repētina ſe ꝓſiōe inuenerit
a ppe infirmitatē iacētē i ſtabulo ꝛ ppe pe
cōnā ſilitudinē idigētē ſeno ꝛ ppe indo-
mitā feritatē alligatū ꝓſepio ſic ſcptū eſt:
Incbamo ꝛ freno maxillas coꝛ ꝓſtringe
q̄ nō approximāt ad te. Agſcet bos poſ
ſeſſoꝛē ſuū ꝛ tu aſine ꝓſepe dñi tui Cogſce
pec quē nō cognouiſti hō adota in ſtabulo
quē fugiebas i paradiſo honora ꝓſepiū cu-
ius ꝓtēpſiſti inſpenā. Comede ſenū quez
faſtidiſti pane angelorū.

Q vt famelicū vtroq; ſenſu erſe reficeret. Hugo i libro de ſpū et anima. ¶ Cap. XX

Duo qdē ſūt i boie ſenſus vn interior alt exterior ꝛ vteriq;
bonū ſuū bz in q̄ reficit. Senſus
interior reficit in ꝓtēplatiōe vnitatis. Exte-
rior i ꝓtēplatiōe hūanitatis. Propt hō cuiz
dē factꝰ ē hō vt i ſe totū boīez btificaret
ꝛ tota ꝓſio boīs eēt ad ipſū tota q; dile-
ctio curreret i ipſū cū ꝛa ſenſu carnis vi-
deret p carnez ꝛ a ſenſu mētis p veritatis ꝓtē-
plationē. Hoc erat totū boīs bonū vt ſine
ingrederet ſine egrederet in factore ſuo paſ-
cua inueniret videlicet forī carne ſaluatoꝛ
ris ꝛ intus i veritate creatoꝛis. Nā ꝓditoꝛ bo-
no qd intus erat egreſſa ē alia ad bona alie-
na q̄ foris erāt ꝛ pactū fec cū dilectiōibus ſcu
li recedēs ſup illas nō attendēs abſentiā
boni ſui interioris eo qp ſuas ꝓſolatiōes cer
neret i bonis aliēis. **Augꝰ omel ij.** Ir-
ruerat igit boī q̄ſi puluis i oculū ꝛ videre lu-
cem nō poterat. De pulue cecatꝰ es hō de
pulue ſanaꝛis caro te cececauerat caro te ſa
nat. **¶ Idē in quodā ſermōe** Adhe
reſce igit hō medicamēto tuo. Nō poteraſ
videre deū poteras boīez deꝰ hō factꝰ ē vt
i veno ē eēt ꝛ qd videres ꝛ quod crederes.
Bernꝰ ſup Laū omel xx. Ego hāc
arbitror ꝓpuaz inuiſibili deo fuiſſe cāz qp
voluit i carne videri ꝛ cū hominib homo
converſari vt boinz carnalium qui videli
cet niſi carnaliter amare non poterāt ꝓmo

quidem ad suę carnis amorē salutarē affectionem retraxeret atq; ita ḡdatiz ad amorem spiritalē p̄duceret. ¶Idem in sermone .ij. d̄ natuitate bt̄ē Marię. Itaq; q̄ erat sup̄ intellectū vel rōnez descēdit vsq; ad imaginationē. Quid enim hō de deo cogitaret nisi forte idolum corde fabricaret. Incōprehēsibilis ḡ voluit cōprehēdi. inercogitabil cogitari. q̄mō in p̄sepio latēs. in vginali gremio cubans. in monte p̄dicās. in oliue pnoctans. in cruce pendēs. in morte pallēs. int̄ mortuos liber. ī inferno imperāns. seu etiā tertia die resurgens. ra aplis loca clausa victorię sig̃ demōstrās. nouissime coram eis cęli secreta cōscendens.

¶Qvt a se erulantem reduceret. Greg⁹ in moral. li. vij. Cap. XXI

OLim quidē hō ab eternis gaudijs erect⁹ culpę suę supplicia ꝛ tolerabat ꝛ nesciebat. ita vt eruli patrīā crederet. ꝛ sub corruptiōis p̄cere q̄si in libertate salut⁹ gauderet. Sed is quē hō reliquerat intus assūpta carne fors apparuit d⁹. Cū q; se extern⁹ p̄buit expulsum foris. hoiem ad interiora reuocauit. ¶Idē in li. vij. Hō q̄ppe lapsus ī auctoris sui inq̄sitionē se erigeret. hūc reuberatū corpeārū rerū amica caligo p̄fūderet. Vndiq; ārgoribꝰ p̄mit. infirmit atibꝰ vrgetur. vt q̄ relicto deo se sibi ad requem sufficē credidit. nihil ī se nisi tumultū pturbationis inueniret. inuentū q; se fugere quereret. ⁊ auctore cōtēpto q̄ se fugeret nō h̄ret. Nā loc⁹ hōis ⁊ nō local ipse p̄ditor extitit. qui hūc vt in semetipso p̄sisteret creauit. quez locū tūc hō deseruit qñ a p̄ditor⁹ amore recessit. Hz cū opo d⁹ hōi redimēdo se etiā corpalit̄ ostēdit. ipse fugitiui sui vestigia sbsequēs ad retinēdū quē amiserat loc⁹ venit. ¶Bern⁹ sup Cant. omel. lxviij. Nec ē quis grās cui⁹ cura etiā supnoruz curę gregū p̄lata ē. Peniq; illis depositis pastor ad illā descēdit. diligēt eā q̄siuit. inuētā nō reduxit. ⁊ appōs hūeri⁹ reportauit. ꝛ angelis ꝛitat⁹ noua cū illa. ꝛ de illa gaudiorū festa cęlis intulit.

¶Qvt miserū in corpe et a ia btificaret. Greg⁹ vbi. s. ¶Cap. XXII

QVia subesse diuis iussionibꝰ hō noluit. sub suis se necessitatibꝰ strauit. Vt eni taceam⁹ q̄ in corpe dolores tolerat q̄ febribꝰ anhelat. ipsa nr̄a salus egritudo ē. cui curādi ncōtat⁹ nunq; deest. Quot eni solatia ad vsū viuēdi q̄rimus. q̄si tot nr̄e egritudini medicament⁹ obuiam⁹? Hz ipsū q; medicamē in vuln⁹ vertit. q; exquisito remedio paulo diutius inhęrētes. eo grau⁹ afficim⁹ q; p̄uide ad refectionē param⁹. Ipsa q; mens nr̄a a secreti interioris gaudio exclusa. mō spe decipit. modo pauore vrat. mō dolore deicitur. mō falsa hylaritate replet. Rerum tpaliū q̄s diligit amissione incessant⁹ afficitur. q; ī cessant⁹ cursu rapiēte p̄mutatur. Rebꝰ aūt mutabilibꝰ sb̄dita etiā ipsa a se variat. Nā quęrēs q̄d nō habet antia petit. cuiq; b̄ accepit. tedet hāc p̄cepisse q̄d quesiuit. eruditi appetēs vir suā ignorātiā supat. ⁊ erudita ḡm⁹ p̄ gl̄ia z scię pugnat. ¶Idē in li. xv. Itaq; p̄m⁹ hō fuit arbor in p̄ditiōe. folijs in cēptatiōe. stipula in dereictiōe. Hūi scptū est. Cōtra foliū q̄d a vento rapit ostēdis potētiā tuā. ꝛ stipulā siccā psequ⁹. Et rursū. Hō iuēt nat⁹ d̄ muliere breui viuēs tpe. repletꝰ multꝰ miserijs. ¶Bern⁹ ad Eugenū. li. ij. Hō nimirū nudus ꝛ paup. ꝛ miser. hō dolēs q̄ hō sit. erubescēs q̄ nudus sit. plorās q̄ nat⁹ sit. murmurās q̄ hō sit nat⁹ ad laborē nō ad honorē. Hō nat⁹ d̄ muliere ꝛ ob b̄ cū reatu. breui viuēs tpe. ꝛ ob b̄ cū metu. repletꝰ multꝰ miserijs. et ob b̄ cū fletu. ¶Hugo i libro opusculorū. Deꝰ igit hō fact⁹ ē vt totū hoiez in se btificaret. Nā si creator hois d⁹ esset. ꝛ hō nō eēt. eēt ī ipso q̄d sensu mētis videret. ⁊ q̄d sensu corpis paterē. nō eēt. ꝛ sustineret sensus carnis pp̄etuū opprobriū absentię creatoris. ꝛ eēt ī abiectione sp̄ oberrās. spūs merito illi diceretur. vbi est deus tuus.

Idem in eodem. Deus hō factus est vt idem esset reparator q̄ creator. ꝛ vt de suo hō libaret. ꝛ vt familiar⁹ ab hoie d⁹ diligeret. ꝛ vt q; sensus ī christo btificaret. ꝛ reficeret oculis cordis ī ei⁹ diuinitate. ꝛ oculis

corpis ei⁹ bũanitate vt sine ingrederet sine egrederet in ipso pascua inueniret natura cõdita ab ipso. **Bern vbi s. omel' xx.** Remera prorsus oĩ suauitat⁹ dulcedie plenũ videre dñez dñs conditorem.

Qvt dñi sue nature dignitatez inotesceret. Aug⁹ in li. de trinitate. xiij. Cap. XXIII

Sunt et alia multa que in ei⁹ incarnatiõe salubriꝫ intuẽda sũt. Quoꝝ vnũ est qđ demõstratũ est dñi quẽ locũ biet ĩ reby a deo cõdiẽ. qñ sicĩ vnitate psone deo ꝓiũgi potuit humana natã. **Helmãdus.** Licet enim bũana natã inf oẽs formas aĩaliũ ab ipsa mũdi creatione sp excellnerit. tñ et incarnatiõe xpi. ꝛ ex forma dñs a deo assũpti longe maiorẽ dignitat⁹ excellẽtiã acq̃siuit. Neqꝫ enĩ frustra charitatẽ istaꝫ q̃ dilexit nos de⁹ vt sic filiꝫ suũ ad dñes mitteret aplus nimiã appellauit. ꝟ procto intellexit qꝫ tñ bũficiũ sic nulla ꝓmereri magnitudo poterat mũ danẽ iustitie. sic nulla põderatio estimare vel estimatio põderare. Hoc itaqꝫ meli⁹ estimat deuotio nr̃a q̃ rei rõcinatio. gr̃az actio q̃ disputatio. faciliusqꝫ cõpat illud panptas spũs q̃ dlibet diuitiarũ aceru⁹. Ad̃ incarnationẽ xpi similis erat deo sola dñs forma interior. ꝟ ab icarnatiõe xpi facta ẽ forma dei ipsa q̃z dñs forma exterior. Igit̃ ad oẽz scripturũ suggestionẽ cogitare debem⁹ vnitã dignitatem hui⁹ duplicĩ formę. moꝝqꝫ pudebit nos simul turpe aliq̃d cogitasse. Dignior ẽ enim forma vtraqꝫ. q̃ vt tam turpi ꝓformem dẽ thie. Sane de vtraqꝫ dici potest. imo debet xpũ illud egregiũ: Nõ fac ad moꝛes tam bona forma malos: Hinc q̃n q̃d passurum putas supplicij q̃ dbonestauerit formã dei **Greg⁹ i moral' li. xxvj.** Nõ g̃ fragilitas bũana se despet. ꝟ vnigẽiti dei sanguinẽ ꝓsideret. ꝛ ꝑcio suo ꝓsideret. cõspiciat q̃ magna ẽ g̃ tanti valet. Supna⁹ pũam speret ãgelo⁹ se socĩã sciat. ꝛ ĩ suo capite se ꝓlatã etiã angel' gaudeat. **Aug⁹ vbi. s.** Deinde xpo ꝟ etiã in cã fuit vt gr̃a dei nobis sine vllis ꝓcedẽtibꝫ meritis in dñe Christo cõmendat⁹. qꝛ nec ipse vt in tanta vnitate deo cõiungeret vllis ẽ ꝓcedẽtibꝫ meritis assecut⁹. ꝟ ex q̃ hõ cepit. ex illo ẽ ꝛ deus.

Qvt ei bũilitatis exẽpluz in se tribueret. Cap. XXIIII

Est etiã vt superbiã hois q̃ marie impedit ne deo inhereat ꝑ tantã dei bũilitatẽ redargui posset ꝛ sanari. **Greg⁹ in registro. li. x. Johãni epo.** Q̃nta ẽ bũilitat⁹ xp⁹ ostendas solã veracit̃ edocẽdã ĩo q̃ sine estimatione magn⁹ ẽ vsq̃ ad passionẽ fact⁹ ẽ pu⁹. Nos tis q̃ppe nr̃ int' oĩa ꝓdit⁹ videri sup oĩa voluit elat⁹. Quid g̃ nos cõi dicim⁹ q̃ bonoris locũ et redẽptori nr̃i bũilitate suscipimus. ꝛ tñ superbiã hostis ipsi⁹ imitam̃? Ecce nouim⁹ creatorẽ nr̃m de sue celsitudinis culmie vt bũano gñi gliaꝫ daret descẽdisse. ꝛ nos de infimis creati de fratrũ gliam̃ miotatione. Formidem⁹ g̃ in illoꝝ nũero asscibi q̃ ꝓmas ĩ synagogis sibi volũt cathedras offerri. ꝛ in foro salutari. ꝛ vocari ab hoĩbꝫ rabi. **Idem in moral' li. xiv.** Quid aũt mirũ si hõ seppe hoĩez attrahit ꝛ q̃si miotat⁹ inflectit. ꝓmoꝝ ncẽtati vel infirmitati ꝓdescẽdes. cũ illud xpm ꝓ qđ oĩa ꝓstãt creata vt hoĩbꝫ ꝓdesset assũpta bũanitate paulomin⁹ ab ãgel' miotari voluit. Idẽqꝫ creator hoĩnz ꝛ ãgeloꝝ formã hoĩs ꝑ hoĩez suscepit. **Bern in sermone de natiuitate dñi.** Deniqꝫ q̃d magꝫ indignũ amplꝫ detegãdũ. q̃d g̃ uius pumẽdũ q̃z vt videꝫ deũ celi puluꝫ factũ apponat vlẽ magnificare se hõ super terrã? **Greg⁹ in moral' li. ix.** Ceterũ ꝓm⁹ hõ q̃n actor ꝑcepto resistit carnis in se ꝓtũciã sensit. **Aug⁹ vbi. s.** Q̃d ãt mai⁹ obediẽtię nob ꝓderet exẽplꝫ q̃ ꝑ inobedientiã pcram⁹. q̃z deo pũ filiꝫ sibi coęqlis obediẽs vsq̃ ad mortẽ crucis? Et vbi ipsi⁹ obediẽtię ꝓmiũ meli⁹ ostẽderet. q̃z in carne tãti mediatoris q̃ ad vitã resurrexit ęternam? **Bern in sermõe quodã** Ceterũ cũa rerũ oĩum in celis suppetebat abũdãtia. Longitudo quippe dierum in

dextera ei⁹ · z sinistra illi⁹ diuitie z gloria. Dauptas aũt ibi nusq̃ erat · ꝗ in eis abũdat ꝗ spẽs ac sup abũdabat · z hõ p̃ciũ eius nesciebat · Hãc itaq̃ dei filꝰ ꝛcupiscens descẽdit vt eã sibi eligeret · z nobis q̃ sua estimatiõe p̃ciosaz efficeret.

Qvt cũ ad sui amorez alliceret. Greg⁹ vbi s̃ · li · viij. ¶ Cap · XXV

Domo ꝓterea cũ ab ingenita stãdi soliditate volũtas petẽs ad ruinã mouit a dilectiõe ꝛditoris i semetipsũ ꝓtin⁹ cecidit. Hz amorẽ dei descrẽs veram · s · statiõis arcẽ · nec i se ꝛsistere potuit · qz lubrice mutabilitas impulsu infra se corruptionẽ defluẽs etiã a semetipso dissensit. Nũc · n · qz ꝛditiõis suę soliditate nõ figit · alĩãt sp̃ desideriꝫ motu variatur: vt z quiet⁹ actionẽ desideret z occupatus ad ociũ anhelet. Quia · n · fixa mẽs stare cũ potuit noluit · stare nõ valet etiã cum velit · ꝗ quo libet posita sp̃ egra aliũ locum quęrit. ¶ Anselm⁹ in libro de eucharistia. Ob ꝗ q̃ ad nos dꝰ descendit vt amorẽ nr̃m in ẽternis dispũ vt putrefactũ · bñficia pietatis erhibẽdo in se recolligeret · z i nouitatem vitę reformaret · abstractũq̃ z emũdatũ a fece rerũ quę cum ipso pariẽ amari nõ possũt · secũ sursuz leuaret. Hic · n · attrahẽdi eram⁹ in vinculis charitat. Hic curãdi erãt q̃ se amabãt vsq̃ ad ꝓtemptũ dei · vt discerẽt amare deuz vsq̃ ad ꝓtẽptã sui. Hic · n · nõ ꝓpt̃ se ꝗ ꝓpt̃ nos ꝓuocabat i nob · ꝗ ꝓpt̃ nosipsos i seipso ex hibebat nob : videz vt discerem⁹ eũ amare vsq̃ ad ꝓtẽptũ nr̃i · q̃ nos ꝓ⁹ amauit q̃dãmodo vsq̃ ad ꝓtẽptã sui. Valuo enz nob alio redẽptiõis nr̃e sacramẽto · huius rei gr̃a carnẽ suscepit · susceptãq̃ nec necessitatib⁹ iniurijsq̃ z passionib⁹ exposuit · fecitq̃ vel dixit q̃cq̃d p carnẽ vel i carne fec̃ vel dixit. Cũ g̃ de carne sua tanq̃ se amãdi medicinã indiguerit · magnã z mirificã aĩabꝰ nr̃is alimoniã vitę · videlicet eucharistiã mistrat: quã tũc auidis fauc⁹ sumimus cũ dulciꝫ recolligim⁹ · z in ventre memorię recondim⁹ quęcũq̃ ꝓ nob fecit vel passus ẽ Xp̃ist⁹. Quicq̃d enĩ redẽptor nr̃ in carne fecit · ob hoc vtiq̃ fecit vt amaret a nob · nõ q̃ egeret amore nr̃o: q̃ bono z nr̃orũ nõ eget · ꝓ oia sufficies ipse sibi. Hz qz q̃s bonos facere suscepat · nisi eũ amãdo nõ poterãt esse beati. Bern̄ super Cañ. omel · xx. Hãc igit̃ arbitror incarnationis dei fuisse causaz · vt hoiuz carnaliũ primo q̃dem ad suę carnis amorẽ salutarem affectiões retraheret · sicq̃ gdatim ad amorem spũalẽ ꝓduceret. ¶ Aug⁹ de catechizandis rudibus. Propterea siquidem maxime ipse aduenit · vt hõ q̃ntũ dꝰ cũ diligat agnosceret · z sic eius dilectionẽ a quo prior dilect⁹ est inardesceret · proximũq̃ eo iubente diligeret.

Qvt hoi suã charitatẽ ostenderet. Idem in quodam sermone. ¶ Capitulum XXVI

O Charitas quaz magnas habes vires · q̃ celo deũ deposuisti. O chara sanitas z sancta charitas · q̃ tãta es i ternis · q̃nta eris i cel̃ · tanta potes i hac pugna mortalitatis adhuc sollicita · q̃ntũ poteris in perfecta pace secura. ¶ Hugo i libro d̃ laude charitatis. O charitas via supercellẽs · suscipiẽs z dirigẽs ac ꝓducẽs. Tui⁹ via hoĩs ad deum · z via dei ad hoĩes · tu deũ ad hoĩez deducis · tu hoĩez ad deũ dirigis · nec nisi p te ad altũtrũ possum⁹ trãsire. Tu mediatrix es aũsos ꝓciliãs · diliũctos sociãs · z tm̃ disparesq̃dãmõ coequãs · deũ hũlians · nos sublimãs · illũ ad ima trahẽs · nos ad suma erigẽs. Sic tm̃ vt nec abiecta ꝗ pia sit eius descẽsio · nec superba ꝗ gliosa sit nr̃a exaltatio. Magnã g̃ vim habes charitas · tu sola deũ trahere potuisti d̃ celo ad ẽraz. O q̃s forte ẽ vinculũ tuũ q̃ z ligari dꝰ potuit · et hõ ligat⁹ vincula iniq̃tatis disrupit. Nescio siq̃d maius i laude tua dicẽ possim · q̃ vt deũ d̃ celo traheres · z hoĩez d̃ ẽra ad celum eleuares. Magn̄a ꝛe⁹ tua vt per te vsq̃ ad ꝗ hũliaret dꝰ · z vsq̃ ad ꝗ exaltaretur hõ. Considero deũ et fẽmĩa natũ · infantẽ pãnis obsitum · vagiẽtẽ in cunis · sugentem

vbera. Respicio postea cōprehēsu⁹ ligatū flagellis cesū spinis coronatū sputis illitū lāceratū clauis fixū felle aceto potatū Illic indigē dura passū & tñ cur vel ita dignet vel ita pateret si cās q̄rim⁹ aliam ꝑter solā charitatē cās nō inuenim⁹ O charitas q̄ntus⁹ potes si tñ inualuisti erga deū q̄ tomagi erga hoies. Dz fortassis facili⁹ vinc deū q̄s hoiez q; q̄ magis treatū eo magis ē deo debitū a te superari Hoc optime nouerat quē tu facili⁹ vincere posse illū supabas. Adhuc nos rebelles habuisti q̄n illū tibi obediētē de sede pīne maiestat⁹ vsq; ad infima nr̄e mortalitat⁹ suscipiēda descēdē coegisti. Adhuc habuisti vinculis illū tuis alligatū sagittis tuis vulneratū: vt ampli⁹ puderet hoiez tibi resistere cū te videret etiā in deū tm̄ pbasse. Vulnerasti ipassibilē ligasti insupabilē trahisti incōmutabilē. ꝓinū fecisti mortalē. Hec oia fecisti vt dura cor da nr̄a emollires & insensibiles affect⁹ cōpūgeres vt se a corpe suo resolueret & facilius ea sagitte tue penetrarent. Nec incassū hoc fecisti. Multi enī sic a te supati sūt multi iaz man⁹ ē dedēt multi iaz in suis ꝓcordijs sagittas tuas ifixas portāt & aln⁹ adhuc eas infigi desiderāt. Delectabiliē n & suauiter vulnerati sūt & plagas tuas se pcepisse nō volēt nec erubescūt. O charitas q̄nta ē victoria tua: vnū pus vulnerasti & p illū oēs p⁹ modū superasti. ¶ Idē in libro opusculoruz Primū q̄dē inq̄tas diuisit inē deū & hoiē deide ꝙ diuisit ipsū hoiez postea venit charitas & cōposuit atq; ꝓfederauit. Primū q̄dē deū & hoiez deinde ꝙ ipsum hominem.

Q Vt hois reatū expiaret. Hugo d sacramentis li. j. Ca. XXVII

Iuste quidē subdit⁹ erat hō diabolo q̄ntū ad culpā iniuste ꝙ q̄tū ptinet ad diaboli fraudē & deū rōnabiliter placare nō poterāt nisi dānū q̄d intulerat restauraret & d ptēptu satisfacēt. Dz si q̄d de irrōnabili creatura reddēt p rōnali ablata min⁹ eēt. Nec hominē p hoiē reddē potuit q; iustū & innocētē abstulerat & neminē nisi petōrez inuenit g̃ sine sua sine seipsū daret dig̃ recōpensatio nō eēt. Videns g̃ deus hoiez iugū dānatiōis sua virtute euadē nō posse: ꝓuenit eū p solā mīaz vt deinde liberet p iustiā. Ut g̃ deus ab hoie placari posset dedit gr̄ē hoi qđ ex debito deo reddēt Dedit igit hoi hoiez quē hō p hoie redderet q; vt dig̃ recōpēsatio fieret nō solū pōi ꝑqlis & maior eēt. Fact⁹ ē deus hō pro hoie & dedit se hō hoi vt se assumeret ab hoie. Vñ scptū ē: Filius dat⁹ ē nob ꝛc. Et g̃ hoi dat⁹ ē Christus dei fuit mīa q; ab hoie reddit⁹ ē Christ⁹ hois fuit iusticia. Iō in natiuitate Christi angeli pacē nūciāt. Dz adhuc superat hoi vt sic restaurādo dānū placaret irā ita q̄p ptēptu satisfaciēdo dign⁹ fieret euadere pnā. Hoc āt puenien⁹ fieri n poterāt nisi vt pnā quā nō debebat spōte & obediēter suscipet vt d pna quā merebat p inobediētiā emp̄i dign⁹ fieret. Hāc aūt pnā hō portōr soluē nō poterat q̄ quācūq; pnā suscipet nō nisi digne & iuste ppē eēpt⁹ pmi reatū sustineret. Vt g̃ hō iuste debitā pnā euadēt: necē fuit vt tal hō p hoie pnā suscipet q̄ nihil pne debuisset Christ⁹ g̃ nascēdo debitū hois pīi soluit & moriēdo reatus hois expiauit. Sicq; cās nr̄as fec sic scptū ē. Iudiciū ꝙ: q; descēdēs ad īferos & portas mort⁹ frāgēs captiuitatē q̄ bidē tenebat libauit. Itaq; redēptionē gnis hūani alio etiā mō deus ꝓficē potuisset si voluisset. Dz iste infirmitati nr̄e fuit puenietio: vt nō diffidat iam hō ad bona illū posse ascēdē: quē ad sua mala tolerāda videt descēdisse & vt i deo hūanitas glificata eēt glificatiōis exēplū hoīb: vt i eo q̄d passus ē videāt q̄d ei debeāt rembuere. In eo aūt q; glificat⁹ ē ꝓsiderēt q̄d ab eo debeāt expectare: vt ipse & via sit in exēplo & vita i ꝓmisso & vita i pmio.

Q Vt victorē hois diabolū in hoie superaret. Aug⁹ de trinitate li. xiij. ¶ Cap. XXVIII

Pertinebat etiã ad iusticiam ꝛ bonitatẽ creatoris vt p eãdẽ rõnalẽ creaturã vicẽt diabolꝰ qꝫ se vicisse gaudebat ꝛ ꝺ ipso gnẽ veniẽtẽ qꝫ gen⁹ origine vitiata per vnuꝫ tenebat vniuſũ. Victor ḡ ꝑmi Ada vicꝰ ẽ a secũ do Adã. Amittẽ gen⁹ chriſtianã libatũ ex bũano gnẽ ab hũano crumẽ. qui eẽt et gnẽ. vt q gliat in dño gliet Qui.n. victus ẽ tm̃ hõ erat ꝛ iõ victꝰ. qꝫ deꝰ eẽ ſup te appetebat. Qui aũt vicit deꝰ ꝛ hõ erat ideoqꝫ ſic vicit natꝰ de ꝟgine. qꝫ deꝰ bũilit nõ ſic alios ſctõs illuꝫ boiez regebat ſ gerebat. Greg⁹ i moral. li. xxviij

Eta ꝟo bũilitas ꝟtꝰ ẽ ꝟpt quã ſolã veracit edocẽdã. is q̃ ſine eſtimatione magꝰ ẽ vſqꝫ ad paſſionẽ factꝰ ẽ puꝰ. qꝫ enĩ originẽ ꝓditiõis nr̃e ſe ꝓbuit ſuꝑbia dia boli. inſtr̃m redẽptiõis nr̃e inuẽtũ eſt bũilitas dei. Hoſtis q̃ppe nr̃ inſ oĩa ꝓdit⁹ videri ſuꝑ oĩa voluit elatꝰ. Redẽptor aũt nr̃ magnꝰ manẽs ſup oĩa fieri inſ oĩa dignatꝰ ẽ puꝰ Glo. ſup Lucã. xj. ca.

Ñ aduẽtũ ei⁹ diabolꝰ ad nocẽdũ ſpiritalib⁹ neq̃tiꝫ armat⁹ i atrio ſuo. i. i mũdo q̃ totꝰ i maligno poſitꝰ ẽ ſine ꝓdictiõe ꝓnũpabat ꝛ malo pacato impio i cordibus fidelĩ vtebat. At ipſe filꝰ dei veniens ipſũ fortiorꝫ potẽtia ſtrauit ꝛ mũduꝫ ab ipſi⁹ dñatiõe liberauit. Arma q̃ꝫ ei callidiſſimẽ ꝟſuꝫ ablatꝫ. ꝛ qꝫ inſigne triũ pbãt ſpolia ei⁹. i. aĩas ab eo deceptas diſtribuit qꝫ captiuã ducẽs captiuitatẽ dona dedit boĩb⁹ dũ q̃ſdã q̃dẽ apl̃os alios euãgeliſtas. alios ꝟo paſtores ꝛ doctores iſtruit. Wñ ſcptũ ẽ. Cũ fortꝫ arma tus cuſtodit atriuꝫ ſuũ. in pace ſũt oĩa q̃ poſſidet. Si aũt fortior illo ſupueneriꝫ ꝛc

Qvt diaboli ptãtez ab boiep boiez coerceret. Hze. in moral. li. xxxiij. ¶ Cap. XXIX

Inc ꝛ alibi ſcriptum eſt b In oculꝰ ei⁹ q̃ſi hõ capiet eum. Dñs q̃ppe nr̃ cũ ad bũani gnĩs redẽptionẽ veñit: velut quẽdã ꝺ ſe i neceꝫ diaboli hamũ feꝫ. Aſſũpſit.n. corpꝰ vt in eo tẽtemotb q̃ſi eſcã ſuã mortẽ carnis appeteret quã mortẽ dũ in illo iuſte appetiuit. q̃s q̃ſi iuſte tenebat nos amiſit. In hamo ḡ incarnatiõis ei⁹ captꝰ ẽ. qꝫ dũ in illo appetiſt eſcã corpis trãſiit ẽ aculeo mortis. In iudiciꝫ q̃ꝫ dñs nares ei⁹ ꝓforat. qꝫ callidus ei⁹ hoſtis callidas inſidias acuũ ſctõꝝ ſenſibus penetrans eneruat. Nõ.n. ait apl̃s ignãram⁹ cogitatiões ei⁹. Leniatbã additamẽtũ eoꝝ dñ Quoꝝ ſ. boĩuꝫ q̃b⁹ dũ reatũ ſenore petĩ multiplicat. pnas. peſ dubio ſine ceſſatiõe coaceruat. Iſte igit hõ captꝰ ẽ. qꝫ i redẽptore nr̃o dũ ꝑ ſatellites ſuos eſcã corpis momordit dinitaſ eũ aculeus ꝓforauit. In hac q̃ppe aq̃ũ abyſſo. i. i hac imenſitate gnĩs bũani ad oĩuꝫ mortẽ ibiãſ vitã pene oĩuꝫ vorãſ. Huc illucqꝫ apto ore cet⁹ iſte ferebat. ſ ad mortẽ ceti iſti⁹. ham⁹ i hac aq̃ũ pfũda ꝛ caliginoſa ẽ mira diſpoſitiõe ſuſpẽſus. Hui⁹ hami linea illa ẽ per euãgeliũ antiq̃ũ patrũ ꝓpago mẽorata Nã cũ dñs Abraã gẽuit Yſaac. Yſaac genuit Jacob. Cũqꝫ cęteri ſucceſſores inſpoſito Joſeph noĩe vſqꝫ ad Mariã ꝟgiñe deſpõſatã deſcribũt. q̃ſi q̃dã linea tor quet. In cui⁹ extremo icarnat⁹ dñs. i. ham⁹ iſte ligaret quẽ in bis aq̃s bũani gnĩs dẽdẽtẽ apto ore cet⁹ iſte appetẽt Hꝫ eo ꝑ ſatellitũ ſuoꝝ ſeruiciã motus mordẽti vires vltri⁹ nõ bibet. Ham⁹ ꝺ fauces raptor tenuit i ſe ſe mordẽtẽ momordit fune ligñ ei⁹ ligauit. qꝫ ꝑ ſilitudinẽ carnis peti ab electoꝝ ſuoꝝ cordib⁹ cũcta ei⁹ fallacię argumẽta deſtruxit. In ei⁹ naribꝰ a dño circul⁹ põit. qꝫ in dicij ei⁹ potẽtia i inſidiꝫ ſuis ne q̃ntũ vult ꝓualeat coartat

Cur ſic boiez a diabolo liberare voluit. Auguſtin⁹ de trinitate li. xiij. ¶ Cap. XXX

Si ergo q̃rit: Vtrum alio mõ poſſz deꝰ boiez ſibi q̃ ꝑ mortẽ chriſti recõciliãre vl ꝺ mãu diaboli libare ꝛ iuſtificãre. dicim⁹ ꝛ aliũ modũ deo fuiſſe poſſibilẽ. cui⁹ ptãti cũcta ſubiacẽt. ſ nr̃e miſię ſanãdę ꝓueniẽtioꝝ modũ ñ fuiſſe

nec eis oportuisse. Quid.n. mētes nras tm̄ exigit z ab imortalitat̄ despatiōe libe rat q̄s q nr̄a tūti fecit de⁹ vt dei filⁱ⁹ im mutabilit̄ bon⁹ in se manēs eid̄ erat z a nob̄ p nob accipiēs qd̄ nō erat p̄ter suę naturę detrimētū dignat⁹ nr̄m inire con sortium sine vllo suo malo merito mala nr̄a moriēdo p̄ferret z credēt̄bus bona sua sine vllis meritⁱ nr̄is indebita largi tate p̄ferret: Est p̄terea alia ratio q̄re po tius isto mō q̄s alio hoīes liberare voluit. qz sic.s.p mortē Christi iustitia supatur diabolus nō potētia. Quadā enī iustitia dei in ptātē diaboli traditū ē gen⁹ hūa nū pctō p̄mi hois in oēs etiaq̄ sec⁹ cō missione nascētes originalit̄ trāseūte. et debito p̄moz parētū obligāte. Quo p̄ oēs hoīes ab origine sūt sb diabolo p̄nā pe. Vñ apls. Eram⁹ nat̄a filij irę. Nat̄a s.vt ē depūata pctō. nō vt est creata ab initio. Modus aūt ille q̄ tradit⁹ ē hō in diaboli ptātē nō ita debet itelligi tanq̄ de⁹ hō fecerit aut fieri insserit. sed p tm̄ p̄mi serit: iuste tm̄ illo delerēte peccātē pctō tā auctor ilico inualit. Nō tm̄ de⁹ cōtinuit in ira sua miserationes suas. nec hoīes a le ge suę ptāt̄ amisit qm̄ i diaboli ptāte esse p̄misit. Sz inēt mala pgnalia etiā malis multa p̄stitit bona. z tandē hoīes quē cō missio pctōz subdidit diabolo. remissio ne pctōz donata. p sanguinem Christi eruit a diabolo: vt sic iustitia vinceretur diabolus nō potētia. Sz q̄ iustitia? Jesu Christi. Et quō vict⁹ ē ea? Qz cū in eo nihil morte dignū inueniret occidit tm̄ eū. Et vtiq̄ iustā ē vt debitores q̄s te nebat liberi dimittāt in eū credētes quē sine vllo debito occidit.

Cur nō eū potētia sed hūilitate vincere placuit ¶ Cap. XXXI

Deo aūt potētia vince re noluit. qz diabol⁹ victo p̄sti tat̄ suę amator ē potētię. z delerator oppu gnatorq̄ iusticię. in q̄ hoīes magis cū imi tant. q̄ neglecta vel etiā posta iustitia po tentię magis studēt. eiusq̄ vel adeptio ne lętantur vel cupiditate inflāmantur. Id eoq̄ placuit deo vt non potentia sed iustitia vinceno hoīem eruaret. in quo hō eū imitari disceret. postea ī resurrectiōe secuta ē potētia. Justitia q̄ p⁹. z potētia postea diabolus vicit. Justitia. qz nullā pctm̄ habuit z ab illo iustissime occisus ē. Potētia qz remisit mortu⁹ nāq̄ postea moritur⁹. Sz nōne iure eq̄ssimo diabol⁹ vinceret si potētia tm̄ Christ⁹ cū illo agē voluisset? vtiq̄. Sz p̄posuit Christ⁹ qđ potuit vt p̄ius ageret qđ oportuit. Ad hō aūt op⁹ erat illū et ē hoīes. ē z deū. Ni si enī hō esset. nō posset occidi. nisi de⁹ eēt nō crederet⁹ voluisse qđ potuit. & nec po tuisse qđ voluerit. Justitia q̄ hūilitatis hoīes liberauit quē sola potētia eq̄ssime liberare potuit. Si enī tres illi in causa z venirēt. s. de⁹ hō z diabol⁹. diabol⁹ z hō q̄d dicerēt adūsus deū oio nō tūrēt atq̄ in actiōe causę penit⁹ deficerēt. Diabol⁹ enī deo inūriā fecisse p̄uinceret. qz seruū ei⁹ z hoīes z fraudulent̄ abduxit z violē ter tenuit. Nō iūriā fecisse deo p̄uinceret qz p̄cepta ei⁹ p̄tēpsit z se alieno dño mā cipās suę fuitut̄ dānū intulit. Hoī q̄z iū riā fecisse diabolus p̄uinceret. qz illū z ī p̄mittēdo bona decepit. z p⁹ mala inferē do nocuit. Iniuste igit̄ diabolus q̄ntu z ad se tenebat hoīes. & hō iuste tenebat. qz diabolus nāq̄ meruit ptātē hīe sup hō minē. & hō meruit p culpa z pati diaboli tyrānidē. Si igit̄ de⁹ q̄ vtiq̄ p̄erat po tētia hoīes liberare vellet. sola suę iusticiōis structura poterat hoīes iustissime liberare. & qm̄ cās z p̄dictā iustitia hūilitat̄ vti voluit.

Cur solus filⁱ⁹ hūanitatē assūpsit. Et glo. ecclesiasticoz z dogmatum ¶ Cap. XXXII

In aūt p̄ carnē assum psit neq̄ spūsctūs. & tm̄ filⁱ⁹ vt q̄ dei filⁱ⁹ erat ī dīnitate. ipse filⁱ⁹ hoīs fie ret ī hūanitate. ne filⁱ nomen ad alterū z trāsiret. q̄ nō esset filⁱ⁹ ꝑterna natiuitate.

¶ Anselm⁹ in libro de incarnatiõe verbi. Nempe si spūssanct⁹ incarnatus esset·vtiq; filius bois esset·et cēnt in trinitate duo filij·videlz filius bois·et filius dei·vnde quedā confusio nasceret cū ō dei filio loqrem⁹ Deiq; et enī cēt de⁹ z fili⁹·q̄uis alt dei·alt bois· Fieret etiā quedā inēqlitas diuīsarū psonarū fm ꝟ q̄ filij essent q̄ oino ēqles esse deberēt·cū ſ·alter filius maioris parēt dignitate excelleret·alter ẋo minoris parentē humilitate superesset. Q si pī in vnitatē suę psonę boiem assumpsisset easdē pluralitas filiorū incōueniētias z adhuc aliā faceret. Nam si esset filius ẋginis suę psonę in trinitate nomē assumerēt nepotis·qm̄ et pater nepos esset parentū virginis·z filij eius nepos virginis esset·etiam si ex virgine nihil haberet. Qm̄ ergo quodlibet parmū incōueniēs impossibile est in deo non debuit vlla psona alia q̄ filius incarnari·quia nullū sequit incōueniens illo incarnato. Pīeterea qui incarnandus erat oratur⁹ erat p hūano genere·satisq; cōuenientius suscepit mens hūana filiū patri q̄ aliū aliq; supplicare·q̄uis ꝟ supplicatio non fiat a diuinitate sed ad diuinitatē ab hūanitate. Amplius qui hominē assūptur⁹ erat ad pugnandū ꝓtra diabolū ventur⁹ erat·z ad intercedendū vt dixi p bois. Qui ambo videlicet diabolus z hō p rapinā se facere similes deo voluerūt qñ ꝓpria volūtate vsi sūt. Cuz enī vult aliq̄s qđ deus velle p̄hibet nullum actorē suę volūtat nisi seipsuz se hz Deniq; ꝓpria est quę nulli alij subdita ē Soliusq; aūt dei volūtatē hīe ꝓpriā·i·nulli subditā. Quicūq; ergo ꝓpria virtute volūtate vtitur ad similitudinē dei p rapinam nititr·z deū ꝓpria dignitate z singulari excellētia p̄uare q̄ntū in ipso ē cōuincit. Si enī est aliq̄ alia volūtas q̄ nulli sit subdita·nō erit dei volūtas oīb⁹ ꝓlata. Nulla igit triū psonarū dei cōgruentius formā serui accepit ad pugnādum contra diabolū·z intercedendū p homie q̄ filius vera pīs imago·q nō rapinā arbitrat⁹ est se deo ēqualē esse. Sed p veram ēqlitatē z similitudinē dicit: Ego z pater vnū sumus. Nullus enī instius expugnat reū vel punit vel etiā ci misericordius parcit·aut p eo intercedit·q̄uis specialius in natura fieri p̄bat. Nec aliquid cōueniētius falsitati q̄ veritas opponit ad expugnandū aut apponit ad sanandū: Ipsi ẋo falsam dei similitudinē p sumētes specialit in illū peccasse videt q̄ vera dei pīs imago vl similitudo credit

Q tota trinitas filiuz incarnauit Augustin⁹ in libro de trinitate. ¶ Cap. XXXIII

In Deū aut dei hominūq; mediatorē esset si nō idē deus z hō in vtroq; vn⁹ z verus esset. Qua q̄dē forma serulez a solo suscepta filio tota trinitas fecit·cui⁹ ē vna voluntas z operatio. ¶ Idez in libro de fide ad Petrū. Itaq; reconciliati sumus p solū filiū fm carnē·ꝟ nō soli filio fm deitatē. Trinitas enī nos sibi reconciliauit·p ꝟ q̄ solū ẋbū carnē ipsa trinitas fecit ¶ Anselm⁹ vbi supra. Licet enī vn⁹ solus de⁹ sint tres psonę·non tñ incarnato filio necesse ē alias q̄s psonas vt ille disputator estimat incarnari si impossibile. Nō enī negat psonas plures ee·qm̄ ab inuicez sūt alię·ꝟ existimat incarnationē filij sic esse fm vnitatē nat̄ę vt fili⁹ incarnari nō possit sine pīe·nec eā sic ee fm vnitatē psonę intelligit vt cū filio pī incarnari nō possit. Diuīsas enī psonas vnā z eā dē psonā cū vno eodēq; boie fieri neq̄t intelligi. Nā si vn⁹ hō ē cū singulis plurib⁹ psonis ē vna psona·necesse ē plures psonas q̄ alię sūt ab inuicē vnā eandēq; psonā ee qđ nō ē possibile. Quapropt impossibile ē incarnato deo fm vnā quālibet psonā illū q̄s fm aliam incarnari psonaz. ¶ Hugo vbi supra. Sz forte dicūt aliq̄: Si inseparabilia opa sūt trinitat·q̄ si filius carnē assūpsit z pī. An forte cuz dī solus filius carnē

assumpsit et vi occulte relatiõis intelligit quia simul vnũ z idem de pte non dr qz si idẽ diceret non idẽ ꝑ aliud intelligeretur. Si enĩ pater sibi carnẽ induisset z filius sibi nõ ꝑ idem ꝑ aliud esset qm̃ in eo ipso non eadẽ demõstrat operatio qz non ad eadem vtrũq facta pbaret relatio. Nũc aũt assũptionẽ sine vnionẽ carnis z pr̃i opat⁹ est qz carne induit filiũ z filius opat⁹ ẽ quia carne induit semetipsã z fuit vna vnio z vna operatio. Manue vxorem filio suo accepit Samson nec tamẽ sibi z nemo est qui arguentet z dicat: Si pater filio vxorẽ accepit gr vxorẽ pater accepit z ptẽdat vxoratum esse prem qz filio accepit vxorẽ. Qua re g̃ incarnat⁹ dr esse pr̃i qz filio suo carnez vniuit sicut ipse filius qz sibi carnẽ copulauit. Sponsa qppe xpi caro ẽ z assũpsit illã xp̃ũ sibi z pr̃i xpi similit xp̃o suo vniuit eam z opati sũt duo vnũ z fuit in vnione vna operatio duoꝝ qz vna. Propterea filius ait: Quecũq; pr̃i facit ꝟ filius eadem z eodẽ mõ similit facit s. Idẽ est eo qd manu ꝟ facit z qd man⁹ ꝟis facit. Sic idẽ est qd pr̃i facit z qd filius facit qz oẽ qd pr̃i facit per filiũ fac. Una ẽ actio duorũ imo triũ z in vna actiõe tres nõ tres agẽtes sũt ꝑ vnus agẽs. Neq; idcirco tres incarnatos dicers qz incarnationẽ vnius tres opati sũt qz et vnitas nature ĩsepabilẽ facit operationẽ z pfectas pfone singulare assũptionem.

Cur filius boiez nõ angelũ redimere voluit. Bern̄ in sermõe de aduentu j. ¶ Cap XXXIIII

Lucifer eni ille qui mane oriebat p eo qz altissimi g̃ filq est similitudinẽ vsurpare tẽptauit ꝓcipitat⁹ ilico corruit qz pr̃i p filio zelauit z ope dixit: Mihi vindictã z ego retribuã Videbilq; cõtinuo satbanan tanq; fulgur cadentẽ de celo. Fugiẽda ẽ g̃ superbia g̃ tam velocit ipsum etna caligine lucifer tam clare micantẽ obtenebrauit z angelorũ pmũ in diabolũ cõmutauit. Unde z p tinus inuidẽs boi cõceptã in semetipso peperit iniqtatẽ suadẽs vt lignũ vetitũ gustaret: Sicq; bonũ z malũ scies vt de⁹ sieret. Itaq; mẽdax fuit diabolus ꝑ cũ ait: Similis ero altissimo. Et postea mẽdacij pr̃i cũ in boiez qz venenatũ sue falsitat semina rũ fudit. Hãc nanq; clauẽ quã ille pmisit habet filius altissimi in q̃ sũt oẽs thesauri sapie z scie dei abscõditi. Nõ itaq; vidẽs furẽ cũ eo cucurrit dũ qd filiq; dei est diaboli p filio subripe temptauit. Nec tũc pr̃i filiq; dilexit inuriã qz filiũ deligit sed mor z in ipsũ boiez retribuit vindictã z aggrauit sup nos manũ suã. Oẽs enĩ in Ada peccauim⁹ z in eo sũmam dãnationis excepim⁹. Quid igit ageret filius videns pro se zelare prem nulliq; creature penit⁹ parcentẽ z Ecce inq̃t occasione mei creaturas suas pr̃i amittit altitudinẽ meã pm⁹ angelus affectauit scias qz g̃ mea ẽ hõ surripe voluit neutriq; celanẽ pris oculus pepcit Duas tũ has fecerat creaturas nobiles rationis ptices bẽitudinis capaces. Sed ppter me pdidit angelos multos boiez vniuersos vt g̃ sciant qm̃ z ego diligo patrez recipiat p me qs ppter meruidet qdãmõ amisisse. Si ppter me tẽpestas ꝑ orta est ait Jonas: Tollite me z mittite me ī mare. Oẽs mihi inuidẽt ecce venio talẽq; memetipsuz exhibeo vt qsqs ĩidere voluerit qsqs imitari gestierit fiat ei emulatio ista ī bonũ. Nouitatẽ ī affectũ malicie z nequitie trãsisse z ex ignoãtia vel infirmitate aliq; peccasse angelos desertores ideoq; penire necesse est pnitẽ nolẽtes. Amor qppe patris z honor reg iudiciũ diligit. Propt ꝑ enĩ z ipse creauit boies ab initio vt ex bis loca vacua repleant z ruinę hierusalez restaurent. Sciebat qppe nullã angelis redeundi viã patrie. Nouit enĩ superbũ Mo ab qz superbus ẽ valde z superbia eius non admittit remediũ pnitẽtie ac per ꝑ neq; vie. At vo boiis vice nullã pdidit creaturam Innuẽs ex ꝑ ipso redimẽdum adhuc boiez qppe qnẽ supplãtauit aliena malicia Ideoq; pdesse poterat ei charitas aliena. Ita dne obsecro cõplaceat tibi vt eruas me qm̃ infirm⁹ sum qz ꝑ terra mea furtim sublatus sum z innocẽs in lacũ missus sũ.

Non quidē innocēs penit⁹ · ꝑ q̄ntū ad eū q̄ me seduxit innocēs aliq̄ten⁹. Mendaciū psuasum est ñ veniat ꝛitas vt possit falsitas tenebrēdi · z ego cognoscā veritatē · ipsaq̄ liberabit me si tñ penit⁹ abstinuerō ciauero tenebrēse falsitati · z adhęsero cognitę veritati. Alioq̄n iā nō egerit būana tēptatio vel culpa ꝑ obstinatio diabolica. Nempe diabolicū est psteuerare i malo · z digni sūt perire cū illo quicūq̄ ad eius similitudinē ꝑmanent in pctō.

Qualiē ꝓpter hoiez se cōtraxit z būtiauit. Hieronym⁹ sup ps· xvij. ¶ Lap· XXXV

Cantate igit dño canticū nouū ait Dauid · qr mirabilia fecit. Filius enī vidue iacebat i cęnaculo mortu⁹ · z ecce venit Helisęus · seq̄s sup eū cōtraxit · z os suū ad os ei⁹ · manus ad man⁹ · pedes ad pedes posuit: vt viuificaret mortuū. Nihilomin⁹ hodie ꝛginis filius se cōtraxit · qr cū in forma dei esset formam hois accepit. ¶ Bern· sup Cañ· omel· xvi· Nō puū itaq̄ fiducię robur mihi ꝓstat · qr magn⁹ ille vir ꝓpha potēs in ope z sermōe · de excelso cęlor̄ mōte descēdens · visitare dign⁹ ē me cū sim pulvis z cinis · mortuo misereri · inclinare se iacēti · parvo cōtrahi z coęqri · cęco lumē oculor̄ suorū impetiri · os mutū osculo ꝓprio osculo solue rebilesq̄ man⁹ cōtactu roborare · subtiliē rumino istar replent viscera mea · z interiora mea saginant · z oīa ossa mea germināt laudē. Ambro sup ps· xlix· Nam Christ⁹ est cęnus falgor aior̄ · quē iō pr misit in mūdū vt i ei⁹ vultu illuminati · eterna et cęlestia speculari possimus · qui antea tenebrosa caligine tenebam. Aug⁹ de trinitate li· vij· Ipsius igit imaginis dei pfis exemplo nos q̄s a deo nō discedam⁹ · qm̄ z nos imago dei sum⁹ · nō quidē eqlis sic illa nata de pre · sed facta p illā a pre · z iō illa sine exemplo nob exemplū est. Neq̄s enī imitatur aliquē ꝓcedēte ad prem a q̄ nūq̄s oīno separabilis ē · qr idipsum ē qd ipse de quo ē. Nos aūt nitētes imitari manentē · z seq̄ stantē · z ambulantes in ipso tendimus ad ipsū · quia fact⁹ est via tpalis nob p būanitatem · qui māsio nob est p diuinitatē. Nam qr spiritibus mūdis q̄ superbia nō sunt lapsi in forma dei deo equalis · z de⁹ exemplū prębet: vt se idē exemplū redemi dī etiā hoī lapso ꝓberet · etinanuit semetipsū nō mutando veritatē ꝑ nāz assumēdo mutabilitatē: vt exemplū esset z sursū vidētibus deū · z deorsū mirātibus hoiez · exemplū sanis ad ꝑmanendum · infirmis ad cōualescēdū · mortuis ad nō timendū · mortuis ad resurgendum. In oībus ipse ꝑmatū tenens · quia enī hō non nisi deū sequi debebat · z sentire deus non poterat · ita pulsum ē ei diuinitus vt sequēdo deū hoiez factū sequeret simul · z quē sentire pot̄at · z quē seq̄ debebat. Sic ergo nob vt reformaret ad imaginē dei ꝓbuit exemplū imago eqlis pris. ¶ Hugo in libro opusculor̄. Dei nāq̄s sapia per quā hō vt in illa beat⁹ esset creatus fuerat · lapsum eundē ꝑdere nolēs · descendit ad ipsum vbi ceciderat vt eū leuaret ad id vñ ceciderat. Itaq̄ sapia panis erat sursum z versa est in lac deorsū. Nutrit⁹ est parvulus sensu lacte būanitat̄ vt crescēs z cōualescēs cape posset cibū diuinitat̄. ¶ Idē in libro de sacrāmētis· ij· Venit q̄s filius naturalis a pre missus · vt adoptandos in hereditatē vocaret · z consensū suū in adoptione gratia cōprobaret. Nō enī sine consensu filij in hereditatē a patre ducendi erāt alieni. Misit ergo pater ꝓ filios Venit filius pro fratribus · z fact⁹ est fili⁹ dei filius hois vt filios hominū filios dei faceret · z ne filij nomen in alteraz personā trāsiret. ¶ Bern· in sermone de natiuitate dñi. Pernecq̄s sicut apls ait: ꝓpter duo dei filius apparuit · videlicet vt nos adiuuaret · quia dei virtus est · z nos erudiret · qr sapientia dei est. Unde apparuit inqt gratia saluatoris nr̄i oib hoibus erudiēs nos

Qualiter mediatorem hois se ad deum constituit. Augustinus de ciuitate dei li· r ¶ La· XXXVI

Tacq gratia dei nō potuit gratius cōmendari · q̄ vt vnicus ipse dei filius incōmutabilit in se manens · hoīes indueret · ꝑ spē dilectionis suę daret hoīb hoīe medio · q̄ ad illuz ab hoīb veniret · q̄ tam longe erat · iust⁹ ab impijs · btūs a miser. **Hugo de sacramentis · li · j ·** Suscepit enī de nostra substātiā · p nostra : vt de nr̄o eēt holocaustū · p nob offerēdū. **Aug⁹ de trini · li · iiij ·** Deus itaq; factus hō · iust⁹ intercessit · p hoie pctōre · dū a diūgēo nob similitudinē būanitatis suę dissimilitudinē abstulit iniq̄tatis nr̄ę. Et q̄n in oī sacrificio q̄ttuor ꝓsiderātur · videlicz q̄d offerat · cui · a q̄ · p quib⁹ offerat. Idē ipse vn⁹ verusq; mediator p sacrificiū pacis ita nos deo reconciliauit vt vnū cū illo maneret cui offerebat · vnū in se faceret · p q̄b⁹ offerebat · vn⁹ ipse esset q̄ offerebat · q̄d offerebat. **Idē in libro · iiij ·** Et hō q̄z dixit hō q̄z longe a deo recesserit q̄ ad medicinalē ei doloꝛē ꝑsit · q̄n p talez mediatorē redit q̄ hoīb · a de⁹ veritate subuenit · hō infirmitate cōuenit. **Greg⁹ i moral · li · xxiij ·** Hinc ad beatū Job de būano genere dr̄. Si fuit angelus p eo loquēs vnū de similib⁹ · Angelꝰ q̄ppe magni ꝓsilij p hō pūi · p nob loquit · p q̄d se nob simlē ostēdit. Nā loq̄ eius vel interpellare · ē ipsum se p hoīb hoīez demōstrare · vt annūciet inq̄t hoīs ęq̄tatē. **Idē in · li · xvj ·** Hinc alibi voce beati Job de deo pīe dr̄: Ęq̄tatē ꝓponat ꝑ me. Quis · n · aliꝰ ęq̄tat⁹ noīe nisi mediator dei · hoīuz designat · q̄ fact⁹ est nob sapīa · iusticia. Hic in altitudie sua a nob vtpote parvulis apprehēdi nō poterat · sed stravit se hoīb per būanitatē · q̄si iacētē ascendim⁹ · surrexit · elevati sum⁹. **Idē in · li · xxiiij ·** Hic ē angelus q̄ scripsū nob annunciauit · q̄ · ad nos veniēs q̄ddā nob simile q̄ddā cōtrariū apposuit · dū ad hoīes hō · ē ad pctōres iust⁹ venit. Cōcordauit nob ꝓpitate natę · ē discrepauit vigore iusticię. Nā vitiosus hō nisi p deū iustū corrigi nō potuit Jōę iust⁹ · hō visibilis apparuit : vt dū et simili videret hō ex iusto curaret. Vnū ꝓ · d similib⁹ tm̄ loquit ꝑ hoīe · q̄m · q̄si nob ꝓcordat ꝓpitate natę · nō tm̄ ita nat⁹ ē vt reliq; nec ita mortu⁹ necessitate · nec ita resuscitatus vt ceteri : q̄ resurrectio ceteroꝝ in fine ſeculi · illi⁹ ꝓ tertia die · q̄ nos q̄dē p illuz resurgim⁹ · ipse ꝓ p se. Pñ ḡ dr̄ · q̄ p nobis vnū de similib⁹ loquit : Cū enī in cūct⁹ operationib⁹ imēsa nos ꝓpitate trāscēdat · in vno tamē a nob · i · in forme ꝓpitate nō discrepat. Idcirco āt p nob vnū ꝺ similib⁹ loq̄t vt annūciet hoīs ęq̄tatez · q̄ nisi ille hoīb similis fieret · equus hō aīe deū nō apparet. Seipsum q̄ppe solā iustū hoīez q̄ pro alijs idulgētiā mereret exhibuit · Pā q̄ dr̄: Miserebit⁹ ei⁹ q̄ dicet: Libera eū vt nō descēdat in corruptionē : inueni · n · ī q̄ ei ꝓpitier. Mediator nr̄ in eo miseret hoīs q̄ formā hoīs suꝑsit. Qua etiā mīa dr̄: Pōlibera eū vt nō descēdat ī corruptionē · dicē eius ē liba hoīez naturā hoīs assumendo demōstrare liberā. Et ea q̄ppe carne quam sumpsit · q̄ hāc ostēdit liberā quā redemit.

Qualit veritatis q̄ misericordię conflictuz sedauit. Bern̄ · in sermōe de ānūciatiōe. La · XXXVII

Vt aūt inhabitaret gloria in tra nr̄a · mīa q̄ ꝓpitas obuiauerūt sibi Nā si gl̄ia pūs fili⁹ sapię est · liquet gl̄ias pūs Christū dei sapīaz ēe. Hęc gl̄ia habitauit in tra nr̄a · nam in tris visus ē · q̄ cū hoīb⁹ cōuersat⁹ ē. Vt aūt ꝓpitas caro fieret q̄ habitaret ī nob · mīa q̄ ꝓpitas obuiauerūt sibi ꝛc. Nam ꝓpitas q̄ iusticia miserū hoīez affligebāt · pax q̄ mīa celi huius exptes ꝓcendū esse iudicabāt. Factū ē igit vt illis in vitiōe ꝑseuerātib⁹ · q̄ p̄uaricatorē bīs cōcinde plectēt⁹ · ille in cor patris secesserūt · Sol⁹ siq̄dē ipse cogitabat cogitationes pacis · cū oīa plena viderent affectionis. Nō enī cessabat pax · nō enī mīa silentiū dabat · ē pio q̄dā ſsurrio pīna pulsantes viscera loquebant. Nūquid ergo pōiciet de⁹ · aut nō apponet vt cōplacitior sit adhuc? Nec infructuosa tādē fuit supplicantiū importunitas · ē exaudita est in

tpe oportuno. Forte enī interpellantib⁹ talē dicat' dedisse responsuꝝ· vsq; quo preces vestre? debitor sum ⁊ iusticie ⁊ veritati sororiꝰ viis· quas ad faciendā vindictā in nationib⁹ accinctas videt· vocent· veniant· ⁊ sup hoc ꝟbo pariē cōferam⁹. Itaq; et deliberatiōe ad pstitutā diem ascendit veritas vsq; ad nubes. Nec dū plane lucida sed obscura· ⁊ adhuc ẽlo indignationis obnubilata· factāq; ē qđ legit': Dñe i ẽlo mīa tua ⁊c. Medius aūt pat' luminū residebat· ⁊ vtraq; pro parte sua loquebatur qđ vtili⁹ habebat. Eget ait mīa miseratione creatura rationalis· quia misera facta est ⁊ valde miserabilis· ⁊ venit tempus miserēdi eius· qz iam ꝓterijt temp⁹. Econtra ꝟitas dicebat: Dñe sermonē tuū oportet impleri· ⁊ totus moriat. Ad ā necesse est in oībus qui in eo erant a die qua pomum vetitū gustauit· Dicebat mīa: Frustra me genuisti tam cito periturā· si nō misereris. Dicebat veritas. Perij si ꝓuaricator sentiā mortis euasem. Et ecce vn⁹ de cherubin suggerit ad regē Salomonē eē mittēdum· qm̄ inq̄t filio datū est oē iudiciū. In ei⁹ itaq; cōspectu mīa ⁊ veritas obuiauerūt sibi. Ꝓtędicta ꝟba quemonię repetētes Fateor ait veritas ẽlū bonū habet mīa· ꝟtinā sm̄ sciam. Nūc aūt q̄s ꝓuaricatori potius q̄ sorori iudicat esse parcendū? At tu inq̄t mīa neutri parcis· si tanta indignatione ẽuis in ꝓuaricatorē· vt inolueas pariter ⁊ sororē. Grandio itaq; ⁊ intricata nimis erat ꝓtrouersia. Nec simul videbant' cōuersari posse mīa ⁊ veritas. Tandē parcite quęso ait par· parcite verbis huiusmōi Non vos decet talis alteratio· virtutū est enī inhonesta cōtentio. Porro iudex se inclinans digito scribebat in ṫra. Erant aūt hec ꝟba scripturę· que pax ꝓpius assidens legit in animib⁹ oīum. Hęc dicit: Perij si Adaz nō moriat'. Et hęc dic': perij si mīaz nō consequat'. Moriat igit' bona fiat· ⁊ habet vtraq; qđ postulat· vt ⁊ Adam moriat' ⁊ mīam cōsequat'. At inquiūt: Mors crudelissima ⁊ amarissima qua ratione potent fieri bona? Quib⁹ ille· Mors inq̄t peccatoꝝ pessima· sed mors sanctoꝝ erit ꝓiosa· si fuerit ianua vitę porta glorię· Quod vtiq; potest fieri si quis moriatur ex charitate qui nil debebat morti.

Qualiter in mundum ingrediēs pacem adduxit. Cap· XXXVIII

Sermo itaq; visus est bonus vtpote fidelis· ⁊ oī acceptione dign⁹. Sed vbi aiūt iunocēs iste potent inueniri qui mori velit nō ex debito vl' malo merito· sed ex bñplacito suo Circūit veritas orbem terrę· ⁊ nemo mūd⁹ a sorde. Sed ⁊ mīa ẽlū perlustrauit· ⁊ in angelis q̄s mīorem veritatē inuenit. Tandem illis redeūtib⁹ ad constitutā diem· cū essent anxię plurimū· non inuēto qđ desiderabat: seorsum par eas osculās ait: Nescitis qz nou est q̄ faciat bonū· nisi vsq; ad vnū? Qui dedit consiliū ferat auxiliū. Intelligens rex quid loquerē' ait: Pœnitet me fecisse hoiez. Pœna inq̄t tenet me· sustinere pœnā incūbit mihi ꝓ hoie quē creaui. Ecce inq̄t venio. Non enī pōt hic calix trāsire nisi bibā illū? Et accersito Gabriel inq̄t: Dic filię sion: Ecce rex tu⁹ venit. Festinauit ille ⁊ ait: Adorna thalamū tuū et suscipe regem. Porro mīa ⁊ veritas ꝓcesserūt facie regis. Justicia thronū· i· sedem ꝓparauit. Pat' ꝟo cū rege venit· vt impleret' qđ scriptuꝝ est: Pax erit in ṫra nīa cū venerit. Dñ ⁊ nato dño angeloꝝ chorus cecinit: In terra pax hoīb⁹ bone volūtatis. Sed ⁊ tunc iusticia ⁊ pax osculate sunt· que nō modice videbant' bacten⁹ dissidere. Prior· n· si qua ex lege iusticia erat non osculū ꝟ aculeū magis habebat· vigēs magis timore q̄ puocans dilectione. Nec habuit reco̅ciliationē· sicut nūc illa que ē ex fide. Nam cur nec Abraam nec Moyses nec ceteri iusti illius tpis regnū ꝑpetue pacis poterant introire· nisi quia mīme ad huc iusticia ⁊ pax fuerāt osculate. Nūc autem amicitiarū indissolubile fœdus inierūt vt quicunq; tulerit secum testimoniū iusticię· hylari vultu iam ⁊ amplexib⁹ mulcet excipiatur a pace in idipsum dormiens ⁊ requiescens.

Idem in alio sermone

Seminauit enī in tra nra dō pater ō corde suo eructuās ſ̄bū bonū·cū filius venit in mūdū·vt qui pr̄ erat cogitatio pacis in corde pīis·fieret ipse pax nostra in vtero matris.

Cur tamdiu post hois lapsū incarnari distulit. Leo papa i sermone de natiuitate domini.

Capitulum XXXIX

Quamuis aūt illoꝝ querelę q̄ impio murmure diuis dispēsationib obloquētes·de dñice natiuitat̄ tarditate causant·tangī ꝓtenſ tpibus nō sit impēsum·qđ in vltia ętate mūdi sit gestū. Verbi incarnatio ꝺ ꝓtulit facienda q̄ facta·z sacramētū salut̄ bū anę nulla nūcꝫ cessauit antiq̄tate. Isidor in sermōe ꝺ natiuitate dñi. Cęterum postꝫ inuidia diaboli parens ille primus spē seduct̄ inani cecidit·cōfestim erubuit·z pdit̄ in oī genere suo radicē malicię·z pcī tradunit·crescebatꝫ ī malā vehemētius oē gen̄ mortaliū. Diffusis itaq̄ sceleribꝫ z qđ est nequi oīum idoloꝝ cultibus Polēs g̃ dō terminare pctiā·pfuluit verbo lege,pphet̄ signis plag̃,pdigijs. Ꝺz cū nec sic q̄dē errores suos admonit̄ agnosceret mūdus·misit dō filiū suū vt carnez indueret·z tribꝰ appareret·z pctōres sanaret. Qui iō in hoiez venit·qz ꝓ seipsum ab hoīb agnosci nō potuit. Elo. sup epistolā ad Hal. Magno itaq̄ dei consilio factū est·vt nō post hois casum ilico lex daret̄ vel dei fil̄ mitteret̄. Nisi enī homis supbia ꝑ̄us vires suas expiret·sui arbitrij libati sufficiētiā arrogaret·z legez supflue datā z dei filium frustra venisse iudicaret. Ne igit̄ detrabēdi vel murmurādi occasionē hōet·reliq̄t cū dō ꝑ̄us ī libtate arbitrij in lege naturali·vt sic vires suę naturę cognosceret·vbi cū deficēt videſ sibi liberuz arbitriū nō sufficē ad iusticiā·nec sic se humilianit ad poscēdā gr̄az·ſ supte legē scriptam legi naturę adiūctā sibi sufficere putans clamabat. Nō deest q̄ impleat·sed deest q̄ inbeat. Vt igit̄ z de ipsa quinceret̄ anteq̄ filiū mitteret·legez dedit g̃ peccati morbū detexit nō consūpsit. Qua data ī ualuit morbꝰ·z aucta ē infirmitas nō legi sed nature vitio·vt ita cognita vtriusq̄ legis insufficiētia·z sua infirmitate clamaret ad medicū z quęreret gr̄ę auxiliū Et ita factū est. Multiplicat̄ enī infirmitatibꝰ postea acceleraueruūt ad medicū·qui veniens in forma fui sanauit vulnera hōis languidi. Hic ē samaritan̄ ille qui ad vulneratū qui inciderat in latrones appropianit atq̄ vulnera eius alligauit·quē sacerdos z leuita īmiscorditer pt̄āsierāt·i·lex vetus·z sacerdotiū·quia lex neminē ad pfectū duxit Hic est z Heliseus ille q̄ misit baculū ad suscitandū filiū sunamitę·p quē cū ille non surgeret·tandē venit ipse Heliseus z contraxit se atq̄ coaptauit puero mortuo·et surrexit mortu̇ Hic ē etiā ille angel̄ i cuius descēsu mouebat̄ aq̄ z sanabat̄ vnus.

Cur tempore legis nasci voluit.

Capitulum XL

Hic cū ops sermo q̄ a regalibꝰ venit sedibꝰ·dū medii silentiū tenerēt oīa. Primū silentium fuit añ legē. Secūdū sub lege. Tertiū erit in glia. Primū fuit ī grātia languor̄. Secundā curatiōis dispatio. Tertiū adeptio sanitat̄. Añ legē nāq̄ morbū suū homo non agnoscebat: Ideoq̄ silebat·nec quęrebat remedium. Vt autem lex subintranit z ostendit languidus vulnera sua·mox ruptum est silentium·z ceperunt egri poscere remedium. Sed per opa legis vbi nō est salus·sanari volētes qđ quęrebāt inuenire neq̄bāt. Tādē igit̄ ꝓsideras hō neminē ꝑ legē iustificari q̄si diutino clamore fatigat̄ z desperās·rursum loq̄ cessauit·z ſb secutū est secūdū silentiū. Tūc igit̄ opus sermo pīis a regalibꝰ sedibꝰ venit ī mūdū forma serui indut̄: samaritanus ad vulnera appropianit: Angelus magni ꝓsilij ī piscinam descēdit·Heliseus ad suscitādū mortuū accessit·i·sūmi regis fili̇ ꝺ plenſu patris

ad tolerandā mortē passiōis ꝺ sede rēgali ad officinā petri de lumīe cęli ad tenebras mūdi vel inferni venit. Et ymies locut⁹ ē pacē·dedit grām·posuit mīaz ;pmisit veniā. Et ita rupto silētio ceperūt ęgri pura fide ac vera cōfessiōe ḡsi magnis clamoribus flagitare remediū ⁊ accelerare ad medicū per quē vulnera sanarent·⁊ morbi curarēt. Recepta ꝙo sanitate ⁊ donata venturę immortalitatī fęlicitate·nihil vltra restabit petendū·⁊ tūc erit tertiū btīm silentiū. Lex itaqꝫ posita ē in medio·s·int' pmissionē ⁊ semē,pmissum,ꝑ trāsgressiōes cohibendas·i·vt timore saltē ꝺoies transgredi cessarēt·⁊ idē qñqꝫ facerēt volūtarie. Data ē igit' lex vt dei ꝓlixa endureť ꝺ timore dign⁹ qꝫ fieret,pmissionē ḡ cḥrist⁹ ē accipe Data ē etiā ad domādū supbū·ad ,pdēdū infirmū. Data ē iterū durꝫ in flagellu3 Data ē etiā in signū futuroꝝ. Sic aūt posita ē vt staret tīmō· donec veniret semē id est·Cḥrist⁹·ꝺ q̄ pmiserat de⁹ qꝫ p eū benedicerent' oēs gētes. Lex inq̄ ordiata·i· ordinabilit' data·s·int' temp⁹ naturalis legis de q̄ ꝓiecti sūt qꝫ iuuare nō poterat·et tps grę·autem ꝓincēdi erāt de lege. Data est aūt ꝑ angelos·i· ꝑ angelo⁹ misteriū in qbꝫ de⁹ loquebat. Posita ꝙo ī manū mediatoris·i·in ptātē Cḥristi·vt staret dū vellet vel cessaret cū vellet. Qui cū sit de⁹ ⁊ hō·int' deū ⁊ hoies mediat·dū eos q̄ recesserūt a deo ꝑ se reconciliat.

De ꝺsiderio sctōꝝ antiquoꝝ·et pmū pātharchārū. Marim⁹ i sermone ꝺ natiuitate dñi. La·XLI

IPse ē igit' in fine tēporū et Maria nat⁹ q̄ añ oia ęcula erat ꝑe,pcessit vnigenit⁹. Hic est a pātharchis ꝓdict⁹· a ꝓphetis prędicatus· ab angel' annūciatus ab aplis approbatus.

Aug⁹ in sermōe de eodē. Prius aūt qꝫ appareret ī carne nō solū pātharchę ⁊ ꝓphę·ꝫ etiā oēs q̄ ꝓmebāt desiderantes dicebāt: O si ḃ me ineniet illa natiuitas. O si qꝺ credo videā oculis meis.

Glo·sup Lucā·x·cap. Vñ ⁊ ipse dñs aplis ait: Beati oculi q̄ vidēt q̄ vos videt: Dico enī vob q̄ mlti,pphę voluerūt videre q̄ vos videt ⁊ nō viderūt·⁊ audire q̄ audit ⁊ nō audierūt. Ptophętę siq̄dē ⁊ alij multi p speculū in ęnigmate viderūt gliaz dei Qz apli pñtē dñm bītes:⁊ ab ipso q̄ volebant introgātes·docebantur per ipsum non per angelos aut per varias visionum spēs.

Glo·sup Johānē·viij·cap. Idē qz dño ait iudęis. Abraā pr vi exultauit vt videret diē meū. Credēs·n· exultauit spando vt videret tīm mysteriū intelligendo·⁊ vidit inq̄t ⁊ gauisus ē. Vidit·n ⁊ diē future tpalis meę natiuitatis·⁊ diem ętnitat⁹ Vñ ineffabile gaudiū illi fuit·qñ ⁊ xp̄ū apud pīez ⁊ idē futurū carnē persperit.

Glo·sup Gen· Jacob qz pātharchā benedictiōe iudę filij sui ꝓdicēs aduētū Cḥristi et ex⁹ stirpe nasciturī ꝺ inseruit: Ipse erit expectatio gentiū·non tīmodo iudęoꝝ. Et paulopost: Salutare inq̄t tuum·i·cḥristū Jesū expectabo dñe

Glo·supps· De ḃ qz dauid dicebat. Exultauit cor meū in salutari tuo·i·in Jesu,quē mēte venturū cōspicio. Vñ cantabo dño cordis lętitia·ḡ ad contēplatiuā ptinere itam. Et psallā noi dñi· videlicet opę·qꝺ ptinet ad actiuā. In ḃ aūt q̄ ait: Inbuit· nō tribuet·magna fidei xp̄i⁹ notat·q̄ iam qꝺ futurū est habet. Si ḡ fidelis iste tīm desiderabat.si sic Cḥristo famulabat' adhuc futuro:qꝺ faciēdū est ꝛaz suscepto?

Ambrosius i apologia Dauid. Idem ꝙo Dauid cū aquā de cisterna bethleē obtinuisset viroꝝ piculo·noluit bibere·ꝫ libauit eā dño. Vbi cū sitiret naturā q̄dē infirmā vicit·⁊ subditos ad xp̄tus officiū exercuit. Q: si velis alti⁹ spectare ⁊ mysteriuz introspicere·Dauid nō aquā ꝺ lacu bethleem sitiebat·ꝫ Cḥristi sanguinē ibi oriundū ꝺ virgine ꝓuidebat. Desiderabat ergo nō aquā fluminis ꝫ potū grę spūal. Denicq oblatā aquā nō bibit ꝫ dño fudit·significans se sitire Cḥristi sacrificiū·nō nat⁹ fluentū Illud inq̄ sacrificiū in q̄ eēt remissio peccatorum: illum fontem eternū·non q̄ periculis quereret' alienis·sed qui pericula aliena depelleret.

De desiderio Esaie aptissimi p-
phetarū. Glo sup Esaiā viij ca.

¶ Capitulum XLII

ESaias quoq; prophetā-
dū emanuelē vērtutē fidelibꝫ i sci-
ficationē ꝓmittit ad indeos ñ cre
dētes respiciēs ait: Expectabo dñm videlz
Jesum q̄ absc̄dit faciē suā .i. cognitionē
a domo Jacob .i. ab infideli ꝓlo iudeorū
z ꝑstolabor eū ego z pueri mei .i. alij ꝓphe
z eorū discipuli. Glo ibidē xij cap.
Ruſū mentē intuitu: contēplās vbū iam
carnē factū. Ecce inq̄t de⁹ saluator me⁹ vi
delicet Jesus .q̄ salutē faciet ꝓlm sinum a
peccatī eor. Jōēp fiducialiter agā z non ti
mebo q̄d faciat m̄h hō .q; dñs incarnat⁹ fa
ctus ē m̄h in salutē. Glo ibidē xiiij
cap. Et rursū ꝓpe ē inq̄t vt veniat tps cū
id est incarnatiōis dñi. Sic enī dñs mise
rebit Jacob .i. noui ꝓpli z eliget de israel
aplos z alios videlicet sanctos q̄s requie
scere faciet sup humū suā .i. ecclesiā. Glo
ibidē xvj cap. Postea vo dū captī
nitatē Moab p̄dicit subito mēt oculum
ad natiuitatē Christi p̄mit dicēs: Emit
te agnū dñe dñatorē terre .i. Christum cui
data ē omis p̄tās. de petra deserti .idē de
Ruth gentili moabitide. Gentiles enī p
vo lapides colebant z ob hō a vo deserti
erāt. Sic g̃ ꝓsolādo Moab alloq̄t q̄si di
cat: Ne desperes Moab age pḡnitētiaz
q̄ licet sis captiuādus .d tua tñ pgenie na
scet agn⁹ q̄ tollet pctā mūdi .quiq; toti do
minet orbi. Glo ibidē xix ca. Rur
sum in onere egypti: Ecce inq̄t dñs ascen
det sup nubē leuē .i. corp⁹ sancte vgīs .vel
carnem a petī pōdere immunē .z sic īgredie
egyptū .i. mūdū infidelitate tenebrosum.
Hūc enī ingressus ē in leui nube .i. i corpe
nulla ḡuato corruptiōe. Et tūc idola sūt
cōmota .i. ꝓfracta .z ab hoīb ad Christū
veniētibꝫ abiecta. Jurī lrāz tñ pōt intelligi
q; dñs postq̄ sup leuē nubē ascendit .cum
Maria z Joseph ī egyptū fugit .z tūc for
sitan egypti simulacra corruerūt .ac demo
nes ī eis obmutuerūt .corde aq; sapiētū
egypti pauore tabuerūt. Glo ibidē xlv.
cap. Postea q̄s d cyro loquēs q̄ ꝓpm ca
ptiuū libauit d adnētū Christi p cyrum si
gnificati interserit q̄ fideles a captiuitate
diaboli eripuit dicēs: Rorate cęli desup .i.
veniat Gabriel celestis nūc⁹ .z mittat no
bis rorē .i. ānūciet salutē. Et nubes pluāt
iustū .annūciādo Christū .ꝓpḡ videlz cor
da nra salutari pluuia rigantes .z Christi
nativitatē .passionē .resurrectionē .ascēsio
nē .annūciātes. Aperiat terra .i. Maria ad
credēdū .z germinet saluatorē .i. Jesū. Sic
enī virtus d tra oriet .z tra nra dabit fru
ctū suū. Glo ibidē lxij cap. Et ite
rū .ppt̄sion aut nō tacebo videlz a p̄cibus
donec veniat dei filius. Et ppt̄ hierusalē nō
q̄escā q̄n aduētū dñi ānūciem .donec egre
diat ex utero vgīs vt splēdor iust⁹ eius .i.
eccl̄ie .videlz Christ⁹ q̄ ē splēdor p̄ris .z sol
iustic̄ .z saluator ei⁹ .q̄ z lux mūdi vi .vt
lampas ī cordibꝫ fidelīū accēdat. Die
ronym⁹ sup Esa. lxvij. Ac si diceret
Diebꝫ ac noctibꝫ ora nō claudā nec vnq̄
mea reticebit oō. Ps tādiu clamās p̄ces
p̄alb iūgī .donec veniat q̄ ꝓmissus ē. Et
splēdore suo totū orbē illūiet. Glo vbi
s. lxiiij cap. Idē ī p̄sona sua z oīum
ꝓphārū aduētū eundē desiderantium lo
quēs .z aduētū filij gentiūq; vocatione et
pli sui abiectionē p̄uidēs ait: Vtinā di
rūperes cęlos z descenderes .i. a maiestate
tua in q̄ nob invisibil̄ es .ī carne visibil̄ ap
pareres. A facie tua .i. a p̄ntia montes de
fluerēt .i. sup bi iudei vel dęmōes potētiaz
suā amitterent .z velut exustio ignis arde
rēt. Symach⁹ hz .a q̄ arderēt igni .qđ est
igne charitatī inflāmarēt ꝓpli multi. Et sic
notū fieret nomē tuū qđ ē iesus ūmic tuis
id est dęmōib .indeis .vel quibuslibet ad
versarīs.

De desiderio ceteroꝝ prophe-
tarū atq; sctōꝝ. Glo super Aba
chuc .ij. cap. ¶ Lap XLIII

ABachuc etiam prophetā
māifeste d adnētu Christi ꝓphe
tans .z q̄ donec ille veniat iniqui
tas ī mūdo dñabit̄ .z iudiciū ad finē non
ꝓficiet infirmans lectorē admonet ne de

promisso si tardet venire desperet-ꝙ patiẽ-
ter expectet-qꝛ veniẽs inqt veniet. Glo-
sup Aggeũ-ij-ca-Aggeus ꝙ dic: Ve-
niet desiderat⁹ cũctis gentib⁹-i-saluator-ait
dñs-z tũc implebo domũ istã maiore glia
qꝫ prius. ¶ Greg⁹ in moral'li-xxij-
Beat⁹ etiã Job mediator aduẽtũ deside-
rans ait: Quis mihi tribuat adiutorẽ vt de-
sideriũ meũ audiat opꝰ: Unigenit⁹ qppe
dei fili⁹ hoiez adiuuit-hõ fact⁹ ẽ: vt ꝗa pu-
ro hoi via nõ patebat ad deũ-via redeun-
di fieret p hoiez deũ-z qꝛ p ima nra longe
distabam⁹ a sũmo-i seipso iũgeret ima sũ-
mis. Hũc igit' btus Job p rom⁹ ecclesie si-
gnificationẽ reqrit mediatorẽ z dic: Quis
mihi tribuat adiutorẽ: Et apte subdit: vt
desideriũ meũ audiat opꝰ. Aduocatũ igi-
tur habem⁹ apud piez ꝛc. Huic p hoiez in
terpellare ẽ apud pẽm ipsũ hoiez demon-
strare. Eiqꝫ p bũana natã rogasse ẽ eun-
dem naturã in deitat' suę celsitudinẽ susce
pisse. Interpellat igit' p nob nõ voce-ꝫ mise-
ratiõe-qꝛ qõ in electis dãnari volnit susci-
piendo libauit. Aduiutor ḡ querit' vt desi-
derũ exaudiat-qꝛ nisi p nob mediator in-
tercederet ab aure dei pculdubio nrarum
pcez vox simulet Glo-sup ps-lxxix
Porro Dauid eũdẽ sermonem dirigens
ait: Deus cõuerte nos a te videz auersos-
alit' enĩ nõ puertiñ-z ostẽde faciẽ tuã nu-
be carnis coopt-i-filiũ tuũ-qui est imago
tua p ouẽ z salui erim. ¶ Glo-sup ps-
cxlviij-Idem rursus i alio ps. Dñe inqt
inclina celos tuos z descẽde ad nos. In-
clinati sũt celi-qñ pt⁹ z hõor supnoꝝ ad
hoiez descẽdit-z forma dei suscepit formã
serui. ¶ Glo-sup Cañ-j-ca-Salomon
etiã in cãtico cãticoꝝ Christi z ecclie myste-
ria describẽs in psona ipsi⁹ ecclesie sic inci-
pit: Osculet me osculo oris sui. Et est vox
sctoꝝ pcedẽtiũ aduẽtũ Christi: Ac si dice
rent: Delectet pr̃ bũanã naturã incarna-
tione filij quę ẽ qsi plubatio ꝟiũctiois nrę
z dei. Vel osculet me sponsus ipse docẽdo
in mõte. Quot enĩ pcepta er ei⁹ pdicatio-
ne cognouit-qsi tot oris ei⁹ oscla suscepit.
¶ Bern-sup Cañ-omel'ij-Duins
igit' aduentũ desideras dic: Osculetur me
osculo oris sui-qsi diceret: Nõ audio iaz
Moysen-impeditioris siqdẽ linguę fact⁹
est hi. Esaie labia imũda sũt. Hieremias
nescit loq-qꝛ puer est. Et omẽs ppbe elin-
gues sũt-ipse quẽ loquãt-ipse loqꝫ: Ipse
me osculet' osculo oris sui. Cui⁹ vtiqꝫ ser-
mo viu⁹ z efficax osculũ mihi ẽ-nõ quidez
coniũctio labioꝝ quę interdũ pacẽ mẽtit'
aioꝝ-ꝫ plane infusio gaudiorũ-reuelatio
secretoꝝ-mira quędaz cõmixtio supni lu-
minis z illũiatę mẽtis. Dic os osculãs ihũ
assumẽs osculata caro assũpta-osculũ ho
psona est vtroqꝫ cõpacta-s-mediator dei
z hoiuz-hõ christ⁹ Jesus. Fclix osculuz ac
stupẽda dignatiõe mirãdũ-in ꝙ nõ os oris
impmit-ꝫ de⁹ hoi vnit. Et ibi qdẽ ꝓtact⁹
labiorũ cõplexũ significat aioꝝ: hic autẽ
cõfederatio naturarũ dinis bũana cõpo-
nit-quę in tra sũt z qꝫ in celis pacificãs. Ip
se est enĩ pax nra ꝙ fecit vtraqꝫ vnũ-puto
igit' spernere me iam nõ potent dei fili⁹ os
et ossibꝰ meis z caro de carne mea. ¶ Au-
gustin⁹ in sermõe de natiuitate
dñi. Ecce Symeon etiã ille senex dũ ad-
ventũ saluatoris desiderabat-oranꝫ dice
bat: Qñ veniet: putas me hic inueniet: pu-
tas durabo: putas videbo: Dñ z p de-
siderio suo resp̃sum accepit a spũsctõ-non
visurũ se morte nisi pus videret Christum
dñi. In mãibꝰ igit' infirmitatẽ accepit-sed
maiestatẽ intus agnouit.

Qtotũ vet⁹ testamẽtũ cõclama bat Christũ venturũ-Aug⁹ contra Faustum disputatione-xij-

Cap XLIIII

Quis aũt potest quolibet ingenti volũie oĩa cõmemorare de christo Jesu ꝓconia ppbarũz hebrꝛoꝝ qñ quidẽ oĩa quę in illis libris cõ
tinent' vel de ipso dicta sũt vel ppt' ipsum.
Sz ppt' exercitationẽ ḡrẽt z delectationẽ
inuenĩt-multo plura ibi p allegorias z enĩ
gmata solis hbis insinuant' ptim etiã fa
cta narrant' Perũtñ nisi aliq ibi mãifesta
ẽnt-non cõprehẽderet sensus q etiaz ob-

scura clarescerent. Que & ex illis que figur' innoluta sūt si quedā velut sub vno aspectu quasi ꝓtenta ponant·ita in ꝓtestatione Christi ꝓiūgūt·vt cui⁹ vis obtusi surditas erubescat nisi forte ꝙ ingenio fieri putat vt ea q̄ rerū ordine p̄ sua tpa cucurrerunt ad Christi significatiōes intꝛpretādo vtāt. Qz audiat aplūs dicentē: Oia ħ in figura ꝓtingebāt illis. Nob aūt q̄sq̄s dixerit nō ideo illa vel gesta vel scꝛpta vt i eis Christus intelligat' excepta ipsa tāta ꝓsonātia rerū p̄figuratarū & nunc impletarū: Aliꝙs q̄z p̄sagijs ꝓbid apt̄ feriet·vt ē illud: In semine tuo bñdicent' oēs gētes. Hoc dictū est ad Abraā·ħ ad Ysaac·hoc ad Jacob. Vñ non imerito dicit: Ego sū deus Abraā·de⁹ Ysaac·de⁹ Jacob. Cōpletur⁹ vtiq̄z i bñdictiōe oiuz gētiū·qō et eoꝛ semine ꝓmiserat se factuꝛ. Nec imerito tpe Abraā cū fu⁹ ei⁹ iurasset lē femore suo insit eū ponere manū sciēs inde ventura i carnem Christi in q̄ bñdici oēs gētes nō nūc ꝓnūciam⁹·ħ q̄ tūc ꝓnūciatū est nūc videmus.

¶ Idem·xvj·Deniq̄ Moyses oē qō scꝛpsit de Christo ē·i·ad Christū pertinet·sive q̄ eū figuris rerū vel gestaruꝛ vel dictoꝛ ꝓnūciet·sive q̄ ei⁹ gr̄az gr̄az commēdet. Qd aūt Faust⁹ dicat oēz se Moysi scꝛpturā p̄scrutatū·nullas ibi ꝓphias inesse de Christo·aut non intellexisse: cito respondeo·q̄ nō intellexit·eo q̄ inimicoꝛ p̄verso aīo legit. Nō enī ideo scrutat' vt sciat·ħ qō nesciat fore se putat. Hęc p̄sūptio tumidę arrogātię cordis oculū vel claudit vt oio nō videat·vel distorquet vt puerse videat·& aliud p alio ꝓbet vel improbet. Tu me inq̄t dicis·quid forte legētē ꝓterijt me. Hic ēz cito respōdeo·q̄ te totū ꝓterijt·q̄ totū de illo scꝛpsit.

¶ Idem i li. de trinitate. iiij. Nā oia q̄ mystice patribus p angelica apparuerūt·sive q̄ p ipsos facta sūt similitudines bui⁹ fuerāt·vt oia creatura scīs q̄d ām̄ loqueret' vnū ē futurū in q̄ salus eēt vniūsoꝛ a morte reparandoꝛū. Quia enī ab vno vero deo resilientes p iniquitatē & dissonātes defluxeramus & euanueram⁹ i multa dissimilia p multa; & inherentes multis oportebat nutu & impio dei miserāt⁹ vt ipsa multa venturū clamarent vnū·& a multis exonerati venirem⁹ ad vnū·& multis peccatis in aīa mortui·& ꝓpt̄ peccatum in carne morituri amarem⁹ sine peccato mortuū in carne pro nobis vnū·& in resuscitatū credentes & cum illo per fidē spiritu resurgentes iustificaremur in vno iusto facti vnū. Nec in ipsa carne nos resurrecturos desperarem⁹ cum multa membra intuemur nos ꝓcepisse apud vnuz·in quo nūc per fidem mūdati·& tunc per fidem reintegrandā bream⁹ vnā fruamur vno manentes vnū. Vñ vt sint inq̄t vnū sic & nos vnū simus sicut tu pater in me & ego in te vt & ipsi in nobis vnū sint.

De ꝓfiguratione eius in creatione mūdi Isidorus de mysterijs geneseos. ¶ Cap XLV

Itaq̄z ser diebus oia opa sua de⁹ cōsūmauit·ac septio reqeuit. Sic & ser etatibꝫ būanuz genus in ħ sęculo p successiones tpm cucurrit. Prima fuit ab Adam vsq̄z ad Noe. Secunda a Noe vsq̄z ad Abraā. Tertia ab Abraā vsq̄z ad Dauid. Quarta a Dauid vsq̄z ad transmigtionē babyloneē. Quinta deinde vsq̄z ad adnētum dñi. Sexta quę nūc agit' vsq̄q̄ mūdus finiatur·donec excelsius veniat ad iudicium. Septima vo intelligit' in requie sctoꝛ·q̄ vesperam non habet·quia iam eaz nullus termin⁹ claudet. Primo itaq̄z sęculo factus est tanq̄ lux hō in paradiso. In qua ętate dei filios in noie lucis diuisit deus a filijs hominū quasi a tenebris. Factaq̄z ē huius diei vespera diluuiū. Secundo sęculo factum est quasi firmamētū inē aquā & aquam·arca videlicet illa que natauit inter pluuiā & maria. Huius vespera fuit confusio linguarum. Tertio separauit deus populū suū a gentibꝫ per Abraam·discernēs eū velut ab aqis aridā vt ꝓferret germen herbarū atq̄z lignoꝛ·i·fructuū sctāz scripturaz. Et huius vespera fuit pessimi

regis Saul malicia. Inde quartus cepit seculū a Dauid qñ deus in firmamēto cēli luminaria ꝓstituit .i. splēdorē regni. tāq̄ solis excellētiā. ꝙ in spēm lunę plebē obtemperantē tanq̄ synagogā. ꝙ stellas ꝑncipes ei⁹. Cui⁹ erat vespa in pctis regū fuit q̄b illa gēs in babyloniam captiuari meruit. Porro q̄nto seculo q̄si aialia in aq̄or volatilia cęli facta sūt. q: tunc iudei tanq̄ in mari viuere ceperūt videlicet inē gētes. nec habebāt stabilē locū sicut aues volantes. Hui⁹ vespa fuit multiplicatio pctō⁹ ī populo iudęor⁹ qñ sic excęcati sūt. vt iam nō possent agnoscere dñm Jesus christū. Jā vo unitius sexti seculi fuit in aduentu dñi. Nā sic in illa sexta die ꝑm⁹ hō de limo terę ad imaginē dei format⁹ ē. Sic in ista sexta ętate seculi secūdus Adā .i. Christ⁹ in carne de Maria ṽgine nat⁹ ē. Ille ī aiaz viuentē hoc ī spūm viuificantē. Et sicut in illa creat⁹ ē masculus ꝙ fęmia. sic ī ista manifestat⁹ Christ⁹ ꝙ ecclesia. Et sic ibi ꝓgenitur hō ꝑcoꝝb. serpētib⁹ ꝙ volatilib⁹. ita ꝙ Christ⁹ hoc gētib⁹ ꝑplis ꝙ nationib⁹. vt ab eo regāt carnali cōcupiscētię rediti. sic pecudes terrena curiositate obstinati. obscurari vt serpētes. elati superbia. velut aues. Denięq̄ pascit ibi hō ꝙ aialia q̄ cū illo sūt verbis semialibus ac lignis fructiferis. ita nūc spūalis hō q̄ bonus mīster est christi Jesu cū ipso ꝑplo spūaliť pascit sctārū scripturarū alimēt. Hui⁹ erat vespa nos vtinā nō inueniat: Illa enī est de q̄ dñs clamat: Filius hois veniēs putas inueniet fidē in terra: Post hāc vesperā fiet mane. qñ veniet ipse dñs ī claritate. tūc etiā reḑescēt ab oībus opibus suis in q̄b dictū ē: Estote ꝑfecti sicut ꝙ pr̄ vr̄ cęlestis ꝑfect⁹ est.

De mysterio eius in Adam q̄ fuit forma futuri. Cap. XLVI

Ante incarnationem filij dei nō dū placuerat dñs sup terrā. q: nō dū scripturarum nubibus ad aias irrigādas inundauerat doctrinę pluuia. donec nubilū carnis nr̄e assūpsit. ꝙ qđ imbrē euāgelij largissime infudit. Et hō non erat q̄ operaret terrā. q: nullus hō operat⁹ est ī ṽginē de q̄ Christ⁹ assūpsit carnē. Sz hāc terrā irrigauit spūssanct⁹. q̄ fons ꝙ aq̄ noie in euāgelio ē designat⁹. Fluui⁹ aūt ꝑcedens de paradiso portat imaginē Christi fluent⁹ de fonte ꝑino. Quattuor paradisi flumia sūt q̄ttuor euāgelia cūctis gentibus ad ꝓdicationē missa. Ligna fructifera sūt oēs sci. Fruct⁹ eor⁹ opa ipsorum. Lignū vitę ē Christ⁹ sctūssimus ꝑ. Lignus scię boni ꝙ mali. ꝙ pr̄ū volūtat⁹ arbitriū. qđ in medio nr̄i ꝓpositū est ad dinoscendū bonū vel malū. De q̄ si relicta quisq̄ gr̄a dei gustauerit. mortē incurrit. Tulit g̃ de⁹ hominē ꝙ posuit in paradiso. Assūpsit de⁹ carnem ꝙ fact⁹ est caput ecclesię in mundo. vt operaret inq̄t ꝙ custodiret. i. vt in volūtate patris et oīb⁹ gētib⁹ ecclesiā adimpleret. ꝙ sermonē suū illū compleret: Ego seruabā eos in noie tuo. quos dedisti in custodiā. Appellauit Adā noīb⁹ suis cūcta aiantia terrę. significāt gētes q̄ salue fierēt in ecclesia. ꝙ Christi nomē qđ ꝑus nō būerāt. erāt acceptur⁹. ꝓpba q̄s dicēte Deus⁹ suos vocabit alio noie. Adę vo nō inueniebat ad iutoriū simile sibi. q: nemo nisi Christ⁹ poterat a morte gen⁹ būanū liberare. ipsāq̄ mortez superare. Dormit itaq̄ christ⁹ ī cruce. pungit⁹ lat⁹ ei⁹ lancea. indeq̄ pfluūt sacramēta et quib⁹ format⁹ ecclesia. Hęc inquit vocabit virago. quia de viro suo sūpta est. Sic ꝙ a Christo nomē christianus datū est ecclesię. quę formata ē de suo latē

Ilo. sup epl'am ad Roma. v. ca

Adam itaq̄ fm apl'm recte dicitur forma futuri. i. similitudo Christi. q: iam tūc de⁹ in mysterio decreuit. i. in occulto suo disposuit. emendare ꝑ vnū Christū qđ pervenit Adam factū est peccatū. Vū ꝙ dicitur in Apoc. Agnus occisus ab origie mūdi. In forma q̄dē futuri dī a ꝑuio. q: sic in Ada⁹ omnes moriuntur. ita ꝙ in Christo viuificantur.

Fulgentius in sermone de natiuitate domini. Primus auctor

Adam nobis extitit culpę. nouissim⁹ Adā nobis auctor extitit gratię. Ille de limo plasmatus terrę nos protulit. Iste de spiritusancto natus cęlestes effecit. Per

illā ꝓdidim⁹ grāz ꝓtē. Per istū recipim⁹ amplioē. Ille q̄ppe nob intulit petī maculā cū qua nasceremī ad supplicium. Iste nob cōtulit iustificatiōis grāz vt renasceremī ad regnū Per illā nos filios seculi generatio carnal effecit. Per istū nos filios dei generatio spūalis exhibuit. Ille nos virtꝰ subdidit. Iste nos florere virtutibus fec̄. Ille nos ꝓ vitia deiecit q̄ ꝑm⁹ ceccidit. Iste nos ꝓ virtutes eleuat q̄ ꝑm⁹ ascendit. Ille q̄ppe ꝑm⁹ ceccidit in infernū. Iste primus ascēdit in celū. Glo. vbi. s. Alit aūt fouma Christi dī Adaz. qz sic ille sine coitu fact⁹ ē a deo. Ita Christus ex virgine ꝓcessit operante spūsancto. Vel qz sicut ille pī est oīum fm carnē. ita Christus pī est oīuz fm spīm vel fidē. Et sic er latere illi⁹ dormiēt assūpta ē costa vnde formata est Eua. sic ex isti⁹ latere pfluerēt sacrā. s. aq̄ ablutiōis. z sanguis redēptiōis ꝑ quē saluat ecclesia. Jōqz sic ille cōicare potuit filijs suis pctm̄ z mortē. sic iste suis iusticiam suā z vitā. Quin etiaz iste suis plus ꝓfert boni q̄m ille mali. z ideo magis ꝓt saluare iste q̄m ille ꝓdere. Dñs ibidē subiūgit apūs Sz nō sic delictū. ita z donū. Glo. sup ℔ Loz. xv. ca. Attēde bo cur dicat christus z Adā. z nouissim⁹. Adā q̄dē dī. qz de eadē materia ē. Nouissim⁹ aūt qz post euz ali⁹ nō succedit q̄ hūani generis caput vel auctor sit.

De mysterio eiusdē in Abel. Isidorus vbi. s. Cap XLVII

Natiuitas duoꝝ filiorum Adā figurā gessit duoꝝ ꝓploꝝ q̄ erāt ex a⁹ genere diūsis tpibus ad fidē venturi. pari ope z dissimili charitate. Occidit itaqz Abel minor natu a maiore fratre. Occidit z Christ⁹ minoris ꝓplica put a ꝓplo iudeoꝝ maiore. Glo. sup Apocalypsiz. xiij. ca. Dñs z dī ag⁹ occisus ab origine mūdi. i. in Abel ꝑfigurat⁹ occidi. Isidorus. vbi. s. Fallax aūt Cayn ingratio iudeoꝝ ē falsa negatio. Sz Abelis sanguis in ira magnaz habet vocē. cū eo accepto: respondet ab oīb⁹ gentibꝰ amē. Ab hac itaqz ira. i. ab ecclia maledict⁹ est infidel ꝓplo iudeoꝝ. qui ꝓpauit in confessiōe os suū accipe sanguinē Christi. q̄ effusus ē in remissionē petoꝝ. Dñs cum operat⁹ inq̄t fuerit tibi: nō dabit tibi fructus suos. In ipsa q̄ppe ira quā Christ⁹ portauit. i. in ei⁹ carne. iudei salutē nr̄az operati sūt. dū eū ꝓpt delicta nr̄a morturū crucifixerūt. nec inde redēptiōis fructū reportauerūt. Et vere er Sz vag⁹ z ꝓfug⁹ gemit actremit ille ꝓpse. ne regno etiā terreno ꝓdito ista visibili morte occidat. Deus ne occidas inq̄t eos dñe. neqn obliuiscant legis tue. Posuit ergo dñs in Cayn signuz vt nō interficeret eū oīs q̄ inuenisset eū. Hoc reuera multū mirabile ē q̄ oēs gentes que romanis subiugate sūt in ritū romanorum sacroꝝ trāsierūt ecclīaqz sacrilegia obseruāda z celebrāda suscepерūt. Hebs aūt iudea vel sub paganis regib⁹ vel sb christianis nō amisit signū legis z circūcisionis sue quo a cēteris gētib⁹ ꝓpriusqz distinguitur Sz oīs imp̄ator vel rex q̄ eos i regno suo inuenit cum ipso signo inuenit. nec occidit. Jtē ex duobꝰ illis boīb⁹. s. Abel q̄ interꝑtatur luct⁹. z ei⁹ fratre Seth. qui resurrectio interꝑtat⁹ mors christi. z vita ex mortuis figurat.

De mysterijs eiusdem in Noe. Capitulum XLVIII

Noe quoqz ꝓ oīa omnisqz act⁹ ei⁹ Christū significat. Noe enī requies interꝑtat. Et dñs dicit Discite a me q̄ mitis sum z humilis corde. et inuenietis requiē aīabꝰ vr̄is. Solus iust⁹ inuenit. Noe i illa gēte. cui septē boues ꝓpt iusticiā donant. Solus iust⁹ est Christ⁹ et ꝓfectus cui septē bonitates. i. septem ecclesie ꝓpter septemplicē spūm illuminātē in vna ecclesia cōdonāt. Sic ille cū suis ꝑ aquā z lignū saluat. ita familia Christi per baptismū z crucē passionē signat. Arcā instruit Noe dō nō putrescētib⁹ lignis. Ecclia construit a christo et boīb⁹ i sempitnū victur⁹. Quadratura lignī vndiqz stabilē scrōz significat vitā ad oē opus bonuz paratā.

Quacūq; eni verteris q̄dratū firmiꝰ stabit. Est aūt bitumē ferventissimū ⁊ violētissimū glutē significās dilectiōis ardorē vim magnę fortitudinis habētē ad tenendam societatē spūalē oīa tolerantē. Additus eius a latere fit qz nemo intrat ecclesiā nisi p sacramētū remissiōis petō ꝑ quod ex apto Christi latē manauit. Interiora arcę bicamerata ⁊ tricamerata ꝓstruūt. Sic ex oīb gētib vel biptitā multitudinē congregat ecclesia ꝓpꝫ circūcisionē ⁊ pcputiū vel triptitā ꝓpter tres filios Noe quorū ꝓgenie totus orbis repleꝫ. In sūmo autē oēs in vnū tanq̄ vno cubito cęlesti desup vnitate cōsummāt in Christo. Q aūt cuncta genera aīaliū includant in arca significat q ex oīb gētib ⁊ nationib ꝓgregatio fit in ecclesia. Mūda ⁊ īmunda illic aīalia collocant. Sic ī ecclesię sacramētū ⁊ boni ⁊ mali ꝓbant. Mūda quidē septena sūt im mūda ꝙo bina nō qz mali pauciores sint bonis ꝫ qz boni fuāt vnitatē spūs in vinculo pacis. Q etiam septimo mense arca rescidit ꝫ est requieuit ad illā septenariā requiem significatio recurrit. Q post dies q̄draginta emissus cornus non est reuersus vel aq̄s vtiq; inceptę aut aliq̄ supnatāte cadauere illectus significat bōies īmundicia cupiditatē teterrimos ⁊ ob ꝫ ad ea q̄ foris sunt in ꝫ mūdo nimis intētos. Nuditatē patris vidēs venit Cham. Et iudęi videtes subsannauerūt Christi mortē At ꝙo Sem ⁊ Japhet vestimenta sup̄ dorsa sua posuerūt ⁊ intrātes aūsi mulctatem pīis ogerūt. Sic ⁊ nos duo ꝓpli videlicz ex circūcisiōe ꝗputioq; credētes passionē Christi velamēto tegminis i sacro honoramꝰ eiusq; mysteriꝫ rōnē reddētes indecorū retracti ōes opimꝰ. Vestimētuz eni significat sacrīm dorsū ꝙo mēoriā ꝓteritoꝝ qz passionē Christi celebrat ecclesia transactam nō expectat futurā. Medꝰ aūt frater Cham i impiꝰ indecoꝝ ꝓpls idcirco medius qz nec ꝓmatū aplo ꝝ tenuit nec vltimus in gētib credidit: vidit nuditatē patris qz consensit in necem dñi salvatoris. Post ꝫ foras nūciasse frīb dicit qz p euz manifestatū est qđ erat in ꝓphia secretum: Ideoq; factꝰ est seruꝰ fratrū suoꝝ. Quid eni est aliud hodie gens iudecoꝝ ipsa nisi q̄dam scrinaria christianoꝝ bamlās legē ⁊ ꝓphas ad testimoniū assertiōis ecclesię vt nos honorem⁹ p sacrīm quod nūciant illi per litteram?

De mysterio eiusdem in Abraā. ¶ Capitulum XLIX

Q Uis autem alius erūt in Abraam de terra sua ⁊ de cogītione sua vt apud exteros locupletaret ⁊ ceſſet in gentē magnā nisi Christus qui relicta terra ⁊ cognatiōe indecorū ꝓpollet nūc vt videm⁹ ī ꝓplis gētiū. In Sara ꝙo Christi ꝓfigurabat ecclesia quam infidelitatē error violare nō potuit qz sine macula ē ⁊ ruga. Monstra q̄dꝰ Pharao territ ē virtus miraculoꝝ ē quę dū mundus aspexit cōfusus obstupuit. Q autem Abraā nō multitudine nec ꝙtute legionū ꝫ trīm tricētē decē ⁊ octo comitib adūsarios ꝓncipes debellauit. iam tūc in cruce sacramēto cui⁹ figura p thau lr̄az grecā numero trecēto ꝝ exꝑmit imaginabat qz nos a dñatu q̄nq; carnaliū sensuū q̄ nos antea varijs captiuitatē vitijs supauerāt christi passio liberet. Redūtēs igit a cede ostiū occurrit melchisedech ꝛi sacerdos offerēs panē ⁊ vinū quē apls Paulus sine pāre ⁊ sine mēre cōmēoratōe figuraliē refert ad christū vtiq; ꝓpē mysteriuz sacramēti qđ iam Christꝰ christianis celebrare ꝓcepit vt nōm Aaron ꝓcudū victimas ꝫ oblationē panis ⁊ vini i corpis ⁊ sanguinis cui⁹ sacramentū in sacrificiū offeram⁹. Q ꝙo pīarcha magnꝰ decimas oīs sbę sue melchisedech sacerdoti post bñdictionē dedit sciebat spūaliē maius sacerdotiū futurum in ꝓplo q̄m leuiticū qđ in israel de eo erat nascturū futuriq; vt sacerdotiū ecclesię baberē ꝓcputiū bñdiceret in Abraā circūciso sacerdotiū synagogę cęciēs dñs Abraam foris ostēdit illi stellas dicēs: Sic faciā semē tuuz i gentem christianam cuius tu pater in fide exīstis. Sic faciam resurrectionis lumine coruscare. Dein de maris

arenā mōstrauit ei ꝛ dixit: Sic erit ī multitudine semē tuū. ℔ est. erit quidē copiosa plebs indeo ꝛ. ℔ sterilis ꝛ infecūda sic arena manebit. Quid aūt aliud circūcisio significat nisi renouatā naturā p baptismū post expoliationē veteris vite? Et q̄s est octauus dies nisi Christ⁹ q̄ hebdomada cōpleta. ℔ é. post sabbatū resurrexit? Q̄ ꝟo ñ solū filios sed ꝛ seruos ꝛ ñnaculos ꝛ emptitios circūcidi p̄cepit. ad oēs gr̄az redēptionis ptinere testat'; ibi parētū mutant' ꝛ noīa vt oīa resonēt nouitatē. Cur aūtē pereat aīa parvuli incircūcisi dū ipsa pactū dei irritū nō fecerit. ℔ q̄ eū circūcidē negleterūt. nisi vt significet q̄ parvuli nō fm opus ℔ fm originē in ꝑ ꝟoie pactū dei dissipauerūt in quo oēs peccauerūt?

Adhuc de eodem ¶ Cap L

Deinde apparuit dom⁹ Abraā ī ꝓualle mābre sedenti ad ostiū tabnaculi. Notandus q̄ Abraā habet triplicē figurā in semetipso. Primā saluatorīs. qñ relicta cogtiōe sua venit in hūc mūdū. Alterā pīis. qñ immolauit vnicū filiū. Tertiā in ℔ loco figuram gestauit sanctoꝝ q̄ dñi cū gaudio suscepturūt aduentū. In tribꝰ aūt vir' q̄ venerit ad illū. dñi Jesu intellige aduentū. cū q̄ duo comitabant' angeli. q̄s Moysen ꝛ Heliā accipiūt nōnulli: Vnū videlicet p̄ceptū legislatorē q̄ aduētū dñi p eandē indicauit legem. Aliū ꝟo q̄ venturꝰ est in fine mundi denūciatur' secūdū aduētū Christi. ꝛ eius euāgeliū ꝓdicatur' iudeis. Dñs etiam in monte cū deo trāsfigurato visi sūt ab apostolis. Q̄ aūt Abraā tres vidit ꝛ vnū adorauit. dñm ꝛ saluatorē cui' etiā aduētuꝝ ꝓstolabat' ostendit: iuxta q̄d in euāgelio dño ait: Abraā q̄esiuit videre diē meū. ꝛ vidit ꝛ gauisus é. Virtul' tener ꝛ saginat' est dñi Jesu christi corp⁹ q̄ ꝓpt' salutē credentiū ad arborē crucis est imolat'. Sic ē q̄ occidit in euāgelio. p pctōre filio. licz ob ℔ edendus apponit' cū lacte ꝛ butyro. quia nec corpus dñi sine lacte legis. nec lac pōt eē sine butyro. i. euāgelij testimonio. Tria ꝟo sata vñ panes subcinericios fecit Sara. trīa. Noe filio ꝛ imaginē genūt. et q̄d ois generis ꝟoies nati sūt. q̄ vīne trinitati credentes et aqua baptismatis p ecclesiā eēnt conspergēdi. ꝛ in vnū panem Christi corporis redigendi. Hec sūt illa tria sata farine. que mulier in euāgelio dicit' fermentasse. In glia Christi recte viuit ecclesia vt pulcritudo eius sit bonoꝝ viro eius. Sicut Abraam ꝓpter Sare pulcritudinem inter alienigenas honorabat'. Proinde regnū terrenū seculi huius. cui⁹ figuraꝝ gerebāt reges qui ꝛ Saraꝝ polluere permissi nō sūt. non est expertū. nec inuenit cōiugem Christi ecclesiā nisi cum violare tentauit. Diuino enī testimonio per fidem martyrum cessit. correctūq̄ ī possessoribꝰ regibꝰ honorauit manere q̄ corruptioni suę subdere ī p̄oribus non valuit. Cum aūt dicit' de patre esse sororē Christi ecclesiā. nō de matre non terrenę gn̄atiōis. que euacuabit'. ℔ gr̄ę celestis que ī eternū manebit cognatio cōmendat'. Q̄ ꝟo ecclesia cui⁹ vtoꝝ sit occultatur alienigenis. cui⁹ autē sororꝰ nō tacet'. Hec interim causa facile occurrit. q̄ occultum ꝛ difficile ad intelligendū quō būana mens ꝟbo dei copulet'. Agar fm aplm in fuitutē genuit carnalem ꝓlm. Quid ē ḡ significat q̄ etiens Agar infantem in būeros suos ī posuit nisi q̄ peccatoꝝ populus ꝛ insipiens seruitutez matris suę synagoge grauauit dū dixit: Sanguis eius sup nos ꝛ sup filios nostros. Panes ℔ indicabāt q̄ vetus sacerdotiū panes ꝓpositiōis portaret. Vter ꝟo aquę qui defecit. est iudaica punificatio refectura. sine doctrina eoꝝ carnalis in pelle mortua clausa. id est. in carne veteris hominis ꝓuaricationis sententia damnata. que nec refrigerium prestat nec sanat sitientem. sed estu tepida vomitū facit. Q̄ ꝟo errat Agar in solitudine cum filio suo. significat synagogaz cuz ꝓlo suo expulsaz de tra sua. sine sacerdotio ꝛ sacrificio ī toto orbe traꝝ errare vsq̄ ḡ é christ⁹ venit' ignare. Q̄s exclamat puer ploraſ. ꝛ exaudiuit eū de. ꝛ sic dīs ostrāte

angelo aspicit fontem. Hoc p illis dicit q̃ ex iudeis ad Xpistū cōuertunt̃ 7 flentes retro actos errores exandiūt̃. Referatisq; oculis cordis videt fontē aquę viuę. id est Xpistū. Angelus antē iste similitudo est Helię. p quē creditur ē p̃s ille. Porro sicut Agar 7 Hysmael significauerūt carnales veteris testamēti iudeos. sic exturā 7 filij eius hereticos.

De mysterio eius in Ysaac. Capitulum LI

ISaac filius promittitur Abrae futur⁹ in gētē magnā in q̃ 7 bñdicerēt̃ oēs gētes trę. Quibꝰ ꝟbis duo historialiter sūt illi promissa. s. gens iudeoꝝ fm carnē. 7 oēs gētes fm fidē. Denicq; sic Abraā vnicū 7 dilectū filium suū deo victimā obtulit. ita dñs vnigenitū filium suū. p nob oīb⁹ tradidit. Et sicut Ysaac ipse sibi ligna portauit. in quib⁹ erat imponend⁹. ita Xpist⁹ 7 gestauit in hūeris. lignū crucis suę in qua erat crucifigendus. Duo aūt serui dimissi 7 nō pducti ad locum sacrificij. iudeos significabāt. q̃ cū seruiliter viuerēt 7 carnaliter saperēt nō intelligebant passionē Xpisti. Cur aūt duo serui nisi q; p̃s ille ī duas ptes erat diuidēd⁹. qđ factū ē Salomōe peccāte. Asin⁹ aūt ille. insensata ē stulticia iudeoꝝ q̃ portabat oīa sacra 7 qđ ferebat nesciebat. Cecitas inq̃t ex pte in israel facta ē. Quid ē expectare b cū asino? donec plenitudo inq̃t gētiū intraret. Quid ē post⁹ adorauerim⁹? 7 nisi post⁹ sacrificiū crucī dñice impletū p gētes fuerit p̃dicatū. h ē. vt plēitudo gentiū intraret. Quid ē ad vos reūtem? 7 sic oīs israel salu⁹ fiet. Triduū aūt illud quo venerūt ad locū īmolādi. tres ętates significat. Vnā aū legē. alterā sub lege. tertiā sub gr̃a. Post h Ysaac ligat⁹ manibꝰ pedibus altari supponit̃. 7 dñs ī ligno suspēsus crucī affigit̃. Hz illud qđ in Ysaac figuratū est ad arietē traiectū est. Ipse enī est filius. ipse ē agn⁹. Fili⁹ q; nat⁹. Aries q; imolat⁹. Hz q̃d ē q̃ ī vepribꝰ aries ille cornibꝰ hęret? Cornua q̃ppe crucis babz Xpc ꝟbo iniq⁹ 7 pctōres ostēdūt. q̃ dñz in cruce suspenderūt. Alij aūt hūc arietē cornibꝰ ī vepribꝰ obligatū. eundē sentiūt Xpistū. anteqũ īmolaret̃ spinis a iudeis coronatum. Peracto veniq; sacrificio dī Abrae. q̃ benedicēdę essent oēs gētes in eius semine.

Iterū de eodē Cap. LII

DIxit aūt seruo seniori domus suę. Pone manū tuā sb femore meo vt adiurē te p dēū cęli 7 terrę. Quid sibi vult deus cęli vult ad femur Abrae. nisi q; significabat̃ eū Abrae genere venturū in carne? Senex autez iste legis habuit imaginē. p quā Xpist⁹ sibi despōdit ecclesiā. Let igit̃ q̃ p fidez est. venit ad fidem baptismat⁹. 7 ibi oīās occurrit ei virgo Rebecca. i. ecclia. Vidit aūt Rebecca puerū. i. sermonē ꝓpheticū. deposuit de humero hydriā. i. elatā facūdiā. 7 ad humilē ꝓpheticū se inclinat fmonē. suscepit fidei ornamēta 7 mozū. secuta ꝟbū ꝓpheticū. venit ad Xpistū. qđ trī cameli vorso ducēt̃ q; ad Xpistū ex gētilitate ecclesia ꝓperās in tortis vitiosisq; vitę veteris ꝓuersationibus inuenit̃. Ut Ysaac viso descēdit. quia dño cognito vitia sua gētilitas detersit. 7 ab elatiōe celsitudinis ima būilitatis petiit Ut etiā velut̃ cū data pallio velat̃. q; coram eo de erroribꝰ poris vitę cōfundit̃. Ut ꝟbo inclinato iā die egressus ē in agro Ysaac. b designat. q; in extremo huius mūdi tpe veniēs Xpist⁹ q̃si in agro foras exiit. Inuenit aūt eū ecclia ad puteū viuentiū. i. in cōtemplatiōe 7 intelligētia ꝟitatis. vbi intellectū pcipiat altiorē. vel ad lauacrū aquę vt purificet̃. Dicq; de hinc copulat̃ spōso Xpisto suo adhęrēs illi glorię ętnitate 7 regno. Quid aūt absurdū. imo qđ p̃nūciationi futuroꝝ incōgruū. si ꝓpba carnale aliq̃d lusit vt eū capet affect⁹ vxorīs. cū ꝟbū caro factū sit vt habitaret ī nob? Ysaac. i. Xpist⁹ p̃mū īnsit fodē puteos. q̃s foderāt pueri p̃ris sui. Moyses. n. puteū legis fodit. Dauid Salomō. 7 ꝓphę libꝰ seri pserunt veteris testi. quos terrena 7 sordida īpleuerat iudeoꝝ ītelligētia. Quoꝝ os cū

vellet purgare vt ostenderet quecunq; lex z ꝓphete dixerūt de se dicta eē. Irati sūt palestini. i. iudei a regno dei alieni. z discessit ab eis. Nō enī pōt eē cū eis q̄ in puteis nolunt bibe aquā viuā terrā. Et dicit eis: Ecce relinquet vob dom⁹ vīa vehta. Fodit ergo Ysaac. imo pueri ei⁹ puteū nouū. s. apli et euāgeliste. qui fodiētes puteū noui testamenti. inuenerūt aquā viuā salutē in vitam ēternam. Pro his q̄z certāt q̄ frena sapiunt nec patiūt nouā cōdi nec vetera purgari. Vñ ḡ ad eos: Quī indignos vos etribuistis gr̄e dei et bīā ad gētes ibim⁹. ¶ Glosup. xxvj. cap. Profect⁹ inde fodit alium puteū p q̄ nō cōtenderūt. qz videlicet post q̄s fides trinitat⁹ cepit p̄dicari p mūdū patiētia sct̄oz aduersarij victi sunt. ¶ Isidorus vbi. s. Itaq; vocauit eū latitudo dicēs: Nūc dilatauit nos dē. Dilatatus ē enī Christ⁹ oēmq; ērā scīa trinitatis replenit. z in orbe toto latitudinē ecclesie collocauit. Primus trīs in iudea not⁹ erat de⁹ z in israel noīat⁹: Postea vo in oēz terram eruit son⁹ eoz. i. aplos. q̄ p vniūsum orbē puteos foderūt z aquā oīb⁹ ostēderūt baptizātes eos in noīe p̄is z filij z spūsancti.

De mysterio eius i Jacob. Glosup Gen. xxv. cap. ¶ Cap. LIII

Deprecat⁹ est Ysaac dīm p vxore sua. i. Christ⁹ deū patrē p ecclesia. eo q̄ sterilis erat antea id est. qz viu filios nō fecisset: Ego inq̄t p̄i p eis rogo q̄s dedisti mihi de mūdo. Qua cōceptū gerēte collidebant in vtero ei⁹ parvuli. qz intra parietes ecclesie diuisa sentiunt electi z reprobi. Dictūq; est ei: Due gētes in vtero tuo sūt. qz videlz nō oēs ex gētib⁹ nec oēs ex iudeis in vnitatē fidei cōueniūt. Populusq; superabit populum. i. christian⁹ iudaicū. Maior enī natu populus iudaicus. mīor vo christian⁹. Vñ dī ibi: qz maior seruiet mīori ¶ Isidorus vbi. s. Nā illoz duoz fratrū minor maiorē in vso suppl̄auit: qđ figuraliter factū etiā in deis nō credētib⁹ inotuit. q̄ videlz populus ecclesie populum synagoge superauit. z plebs iudeoz ꝑ te maior seruiuit minori ꝑ Christianoz. Hz cur Esau tot⁹ rufus z hispidus. nisi q; ꝑ Esau pōt ex ꝓphanus z Christi sunt cruore pollut⁹. ac pctīs neḡtie squalore circūdatus. Igit̄ Esau ꝑ signat debraicū. Jacob aūt gētile. Ysaac vo deū q̄ vtrūq; populū. huc videlz p legē. istū p fidē christi sibi filios fecī. Esau agricola erat. qz iudeus p terrenis deo seruiebat. cui nō est dictū vt esset pauper spū. mitis. pacificus. misericors. psecutionē patiens. vt copiosam mercedē biret in celis. Si custodieritis mādata mea ait: dabo vob pluuias tpibus suis. erūcta etenī ptinēt ad delitias carnis. De nato: etiā erat. qz p effusionem sanguinis aietū z vitulo. z bircoz deū placat. Jacob aūt vir simplex habitabat i tabnacul. qz electi de gētib⁹ fide z volūtate deo placere studuerūt in diuīs ordinib⁹ ecclesi. Ysaac diligebat Esau. qz de venatiōibus ei⁹ vescebat. z de⁹ ꝑ populum iudeoz. eo q̄ oblationib⁹ eoz assidue placabat. Rebecca vo Jacob diligebat. q̄ dei ꝓtia. z figurabat. Prescīes enī de⁹ ꝑ populum gētū multo melioꝛem futurā. p ꝓsciē suę gr̄e. z ampli⁹ eū diligebat q̄s iudaicū. Esau igit̄ dū in venatione moraret. vt de aggrestib⁹ aīalib⁹ cibos p̄i exhiberet ac bñdiceret. mat̄ Jacob ad bñdictionē percipiēdā applicuit. qz duo in carnalib⁹ iudeis morant. z ad fidē Christi tarde occurrūt. mater gratie gentiles fidem aniue suscipientes ad percipiēdam bene dictionem iudeis debitā obtulit. Per de lectabiles autem escas quę et hedi⁹ Ysaac pparant. intelligim⁹ opera pnitētie: de quibus dicitur: Facite dignos fructus pnitentie. Melius valde bone quas Esau. i. iudeus domi reliquerat. sunt optima legis p̄cepta sine quibus nemo potest esse iustus Ut verbi gr̄a: Diliges dīm deū tuū ꝛc. Has enī iudei in veteri testamēto reliquerant. quia seruare nolebāt. Dis ita q̄z gentilis ornatus ad deum patrē cum cibis bonoꝝ operū pcurrit. cū quibus z verbi dīni panes obtulit. Bene siquidem cū cibis bonum operum ad deum pergit. qui alios quoscunq; potest ad opera bona monere non desinit. Porro mat̄ hedinis pellibus

manus Jacob ꝛ colli nuda ꝓterit. Pellis enim cuꝫ ab hedo subtrahitur: apparet caro. vñ ab̃ delectabilis ꝓficit. Sic cũ a peccatore vitia subtrahũt: bonũ nature apparet cũ rõne. q̃ si cũ fide decoquãt: abi delectabiles ex his deo ꝓpant. Per collũ in q̃ apparet superbia mẽt̃ elatio. p manꝰ opa designant. Collũ igit̃ hedinis pellib̃ circumdat ꝛ tegit q̃ ad elationẽ deponẽdã. ꝛ hũilitat̃ custodiã añ oculos mentis ꝓducit.

¶ Greg⁹ sup Eẽ. xxvij. ca. Porro Ysaac filiũ nesciit quẽ bñdicit: sic p ps. vi. Populus quẽ nõ cognouit seruiuit mihi. in auditu auris obediuit mihi. Presentẽ q̃dẽ non vidit. ꝛ eu ẽtura ei ꝓuidit: q: dꝰ ops cũ p ꝓphas gẽtilitati gr̃az ꝓmittebat: ꝓdiceret: in ꝓnti q̃dẽ nõ vidit eã p gr̃az quã tũc in errore relict. ꝛ tũ q: p gr̃az bñdictiõis eandem collectur⁹ erat ꝓuidit. Vñ ꝛ ait: Ecce odor filij mei sic̃ odor agri pleni cui bñdixit dñs. Ager enī mũdus ẽ. in q̃ ꝓphs electoꝝ diuꝫis ꝛ multis tanq̃ floribus redolet. Sed q: virtutes ealdẽ ex se nõ habet. recte addit: Cui bñdixit dñs. Et q: p q̃sdaz in contẽplatiõe q̃ desup infundit̃ surgit. per q̃sdã aũt in actiõe vite opa q̃ p corpꝰ fiũt pinguescit. subdit: Det tibi deꝰ de rore cęli. ꝛ de pinguedine terꝛ. abũdãtiã vini ꝛ frumẽti. Alit aũt cõt intelligi. q: sic Ysaac caligans oculis dũ bñdiceret Jacob. q̃d in futuro cõtingẽt ꝓuidebat. & q: ꝓphs assisteret nesciebat. Sic phs indęoꝝ superbię mysteria accepit. & oculos cęcos in cõtẽplatiõe tenuit. q: pñtẽ nõ vidit. de q̃ multa in futuro ꝓuidit ꝛ añ se positũ tenere nõ valuit. cui⁹ aduentus potẽtiã longe ante nũciauit. ¶ Osee. ix. Deniq; Ysaac vt aliũ p alio bñdixisse cognouit. nequaq̃ indigẽ⁹ ẽ cognito sacro. & bñdictionẽ ꝓfinauit dicẽs: Benedixi ei ꝛ erit bñdict⁹. Hęc ẽ bñdictio ꝑma miori christiano ꝛ phs data. Hz nec maior filius oĩno despect⁹ est. q: cũ intrauerit plenitudo gẽtiũ. tũc oĩs israel saluus fiet. Cuius secũda bñdictio fuit in pingue dine terꝛ. i. in rex fęcũditate ꝛ potẽtia regni. ꝛ in rore cęli. i. in bis q̃ credita sũt illi eloq̃a dei.

Adhuc de eodem. Isidorus vbi supra. ¶ Capitulũ LIIII

Iacob fugiens dolos fratris relicta domo patria ꝛ parentibus. vadit in regiones longinquã vt accipiat vxorẽ. Similiter Christ⁹ rectis parentib̃ sm carnẽ. i. iudeis. ꝛ patria id est. hierosolyma ꝛ oĩb̃ iudeę regionib̃ abiit in gentes. vt acciperet sibi ecclesiaz. sm illud. Vocabo nõ plebẽ meã plebẽ meã ꝛc. Dormitio Jacob in itinere mors ẽ Christi in cruce. Lapis eius capiti suppositꝰ. significat hũanitatẽ Christi coniũctaz deo assumẽti. vnde ꝛ ipse lapis vngit̃. vt Christus significetur. Christ⁹ enī grece vnctꝰ latine. Caput aũt viri Christ⁹. ꝛ caput christi deus. Angeli p scalam ascendẽtes ꝛ descendẽtes euã gelistę Christi sunt ꝛ ꝓdicatores. Ascendẽtes quidẽ ad intelligendaz diuinitatẽ. oẽz creaturã excedẽtes. vt inueniant in ꝓncipio verbũ apud deũ p quod oĩa facta sũt. Descendẽtes aũt vt inueniant eũ factũ ex muliere. factum sub lege vt eos qui sub lege erant redimeret. Illa q̃q̃ scala fuit statuta a terra vsq; ad cęlum. id est. a carne vsq; ad spm̃. qm̃ in illa carnales ꝓficiẽdo q̃si ascẽdendo spũales fiũt ad quos lacte nutriẽdos spũales descendunt. Ipse Christ⁹ est scala q̃ dicit: Ego sum via. Ipse sursũ est in capite. ipse deorsum in corpore quod ẽ ecclesia. Ad ipsum ascendit̃ vt in excelsis intelligat̃. ꝛ descenditur vt in membris parvulis nutriat̃. per illũ se erigunt vt sublimẽ expectent. ꝛ humiliant vt cum humilit̃ ꝛ temperant̃ annũcient. Oso. super Eẽ. xxix. cap. Seruitus Jacob septẽ annorũ pro duabus vxoribus. ꝓsentis temporis vitam significat. qđ septem voluitur diebus. in qua dominus formã serui accepit. obediens patri vsq; ad mortem. Jacob seruiuit. quia filius deus non ministrari sed ministrare venit. Ille oues pauit. ꝛ Christ⁹ dicit: Ego sum pastor bonus. Ille pro mercede varii pecus sibi abstulit. Christus diuersarũ gentiũ varietatẽ sibi cõgregauit. Ille tres virgas amputatis corticibus in alueis aquarum posuit vt earum cõtemplatione oues multiplicarentur. ꝛ dominus noster in aq̃

baptismatis tñ pſonaꝝ noīa patris et filij et ſpūſancti ꝓfeſſo fideli ꝓpoſuit vt q̄ ꝫ pleno corde pſpexerit omnis tri efficiat. ¶ Alchimus. Cur itaq; Jacob frandis ī hoc loco nō arguit. ꝫ ſine dubio in ꝓpha fecit. Nec credēdū eſt eū fuiſſe ſine ſpiritali reuelatione. Victorin⁹ martyr. ¶ Glo. vbi ſupra. Rachel et lyam ī ſimilitudine eccliē ꝛ ſynagogę interp̄tatus ē. Lyam maiorē nā ſynagogā ſignificare exiſtimat q; prior ꝓlm dei genuit. Quę oculis lippa dicit q; per Moyſen lex data coopta ē ꝛ ſignata. Rachel minor ꝛ pulcra ꝑus ſterilis poſt fęcunda ecclēſiā ſigt q; tempore poſterior ꝛ ſancta corpe ꝛ ſpū. ꝫ diu ſterilis fuit dum ſynagoga ꝓlm dei generauit. Pro Rachel Jacob fuiuit ꝛ ſupponit ei lya q; chriſt⁹ vt eccleſiā aſſumeret ꝑus ſibi ſynagogā coniūxit. ¶ Iſidorus vbi ſupra. Aliꝫ ꝛo duę libere vxores Jacob legāt q; duę vitę nobis ī corpe chriſti p̄dicāt. vna tp̄alis ī qua laboram⁹. alt̄a cōtina ī q̄ delectationē dei ꝓtemplabim⁹. Iſtā dominus paſſione. illā reſurrectiōe declarauit. Vñ lya interp̄tat laborās. Rachel viſū p̄incipiū. vel ☞bū ex q̄ viſū p̄incipiū. ¶ Glo. vbi ſupra. xxxj. ca. Porro Jacob in eundo ſcdus cū laban tulit lapidē ꝛ erexit ī titulū. nō vt illū pro deo coleret. ſed vt aliq̄d in eo ſignificaret. videlicet lapidē angularem q̄ facit vtraq; vnū. Juſſit aūt afferri lapides et cōgregari ī cumulū. q̄ congregatio myſtice continentus ē fidelium. comederūtq; ſuper eum ſignificātes coīonem facīo ꝛ. ¶ Iſidorus vbi ſupra. Peniq; vilus eſt Jacob ī typo iudęoꝝ. id eſt. ī ſobole corpis ſui deo p̄ualuiſſe. et q̄ſi cū infirmo. ita cū eius carne luctamē inire et īualeſcere. videlicet ī eius paſſiōe qui clamauit: Crucifige crucifige. ꝛ tñ Jacob bñdictionē ab eodē angelo quē victor ſup̄auerat impetrauit. Cui⁹ itaq; nois impoſitio bñdictio fuit. Interp̄tat enī iſrael. videns deū. q̄ erit ī fine omniū p̄miū ſancto ꝛ. Porro latitudinē illi⁹ femoris idem angelus tetigit eāq; claudum reddidit. et ſic erat vnus idemq; Jacob et bñdictus ꝛ claudus. ī eo videlicet q̄ ex eodem ꝓlo credi derūt in chriſtū bñdictus. ꝛ infidelibus claud⁹. Femoris enī nerus et latitudo generis eoꝝ eſt multitudo. ꝫ q̄b⁹ ꝓphetice dictum ē: Claudicauerūt a ſemitis ſuis.

De myſterio ei⁹ in Juda. Glo. vbi ſupra. xxxviij. ¶ Ca. LV.

Judas quoq; ſignificat chriſtū q̄ deſcendit ad Hyram odollamitē dum venit ad Jobānis baptiſmū. Hyras enī videns frēm Odollamites teſtionia ī aq̄ interp̄tat. Et Jobes videns chriſtū veniētē ad baptiſmū teſtificat dicēs: Ecce agn⁹ dei. Sed ꝫ teſtionū adhęſit chriſto ſynagoga quā ſignificat Sue chananei filia. q; tra bñl ꝓmiſſionis q̄ interp̄tat chananea erat ei dāda. Hęc ḡ ꝓmittus adhęſit chriſto. q̄m Petr⁹ et Andreas cęq; Johannis diſcipuli facti ſunt diſcipuli chriſti. ḡ q̄ oꝛdine ſint completa ſeq̄ns hiſtoria deſigt narrās quō Judas itranit ad Thamar ḡ idē q; Sue ſignificat. ¶ Iſidorus vbi ſ. Ipſa ē enī plebs iudęa cui reges tāq; mariti dabant de tribu Juda. Interpretatur autem amaritudo. quia felliis poculum dedit dño. Itaq; duo genera ꝓncipū nō recte opantiū in plebe ſignificāt ī duobꝫ filijs Judę. quoꝝ vn⁹ añ dñm malign⁹ erat. alter ☞o ne ſęmularet Thamar. ſemen ī terra fundebat. Nec ſunt ampli⁹ q̄ duo genera hominū iutilia. nocētes ſcz. et p̄deſſe nolētes. q̄ ſi q̄d boni haūt ī hac vita p̄dūt ac velut ī terrā fundūt. Et q̄m ī malo ꝓor vl̄ prior ē q̄ nocet q̄ q̄ nō p̄deſt. ideo maior dicit q̄ maligⁿ erat. minor ☞o q̄ ſemen fundebat. Mal⁹ ē enī malū ablatę vitę q̄ non adiuue. De⁹ tamē vtroſq; ꝓncipes occidit et regnū tl̄bo abſtulit. ¶ Glo. vbi ſupra. Cui et nato ſela q̄ interp̄tat dimiſſio eius. et fuit tert⁹ Judę fili⁹ mater parere ceſſauit. q; regnum iudęoꝝ poſtq;

nocuit aut nō ꝓfuit indeā reges habere vel̄t. ¶ Isidorus vbi s. Tertius itaq; filius q̄ Thamar nō iungit̄ significat ꝑpus et q̄ reges de tribu Judę illi populo auferūt. Nō aūt ad ꝓdictā significationē ꝑtinēt viri sancti q licet illo tempore fuerint ad nouū ꝑtinēt testamtū q̄ ꝛ ꝓphetando vtiles fuerūt sicut Dauid Nec ē comput̄ād⁹ maior Herodes in regib⁹ indeę tāq̄ marit⁹ Thamar qm̄ alienigena erat nec ei sacro illo mystice cōiūctionis tāq̄ ꝓngali fędere cohęrebat sed extran⁹ a romanis potestatē acceperat sicut ei⁹ filij tetrachę quoꝛ vn⁹ Herodes fuit q̄ cū Pilato ī passiōe dn̄i cōcordauit Vñ et ipsi iudei publice clamauerūt se nō habere regē nisi cęsarem. Cū enī de tribu iuda regnū defecisset futurū erat regnū christi q̄ non obesset et multū ꝓdesset. Vñ scriptū est. Princeps ō iuda nō deficiet donec veniat q̄ mittēd⁹ ē. Illo itaq; ꝑpe magisteriū oīe indeoꝛ ꝛ vnctio mystica vñ christi vocabāt defecerat qñ fm ꝓphetiā Danielis vnctus ē oleo lęticię sanct⁹ sanctoꝛ ꝛ venit cui repositum erat.

Adhuc de eodem ¶ Ca. LVI.

QUius itaq; venientis adones q̄ perierāt domus ifīt figurā gessit Judas cū iret ad ones tōdēdas. videlicet ī thamnā. qđ inꝑpretat̄ deficiēs. qz iā defecerat princeps de iuda. Venit aūt cū Hyra odollamite bates q̄dē testimoniū mat⁹ Johanne. sed ꝓpt infirmas ones vsus ē in aq̄ illo teste. Ibi vidit fratrem suum Johānes. quia cognatę erāt Maria et Elizabeth. Sed et dn̄m ac deū suū vidit. qz sicut ait: De plenitudine eius accepit. et hūc et vtero salutauit. Agnouitq; ꝓfect⁹ in colūba. Et ideo tāq̄ odollamites phibuit testimonium ī aqua. Venit itaq; dn̄o ad ones tondendas. id est. peccat̄ exoneranduas. De quib⁹ dicit. Dentes tui sic̄ greges tonsarū. Thamar habitum mutat. qm̄ et cōmutās interꝑtat. Putat et nomen ac de synagoga ecclia efficit. Sed nomē amaritudinis manet. nō ī qua sed dn̄o mīstrauit. sed ī qua Petrus amare flevit. Nā ꝛ Judas ꝓfessio dicit. Cōfessioni ḡ amaritudo misceat. vt vera pęnitentia ꝓsignet. ac pęnitētia confundet ecclesia in oīb⁹ gentib⁹ ꝓstituta. Habitus quoq; meretricis ꝓfessio peccatoꝛ ē. Sedēs cū hoc habitu illo nō cognoscent te fęcūdat. fm illud: Populus quē nō cognoui seruiuit mihi. Accepit ī occulto annulū monile ꝛ virgā. quia vocatione signat. iustificatione decorat. glorificatione exaltat. Quos enim ꝓdestinauit. vocauit. iustificauit. et glorificauit. Sed ꝟ ī occulto vbi fit vbertas̄ sanctę ꝓceptio. ¶ Glo. vbi s. Ad vnū itaq; coitum mulier cōcepit. qz quę sub antiquis infęcunda ꝑmanserat. nūc christo sociata filios diuersi meriti generat. Mittit aūt ei Judas hedū tāq̄ meretrici. id est. christus exprobrationē peccati: vt pign⁹ reciperet. id est. vt illa veteri vitę renunciaret et ille sacramēta ꝓmissa nō ꝑderet. Sed cum peccati non ī̄enit exprobratio. quā mutauit ꝓfessionis amaritudo. Tūc ait Judas ¶ Glo. vbi s. Habeat sibi. id est. habeat pignera q̄ accepit. quā cōfessio peccati immunē ab exprobratione fecit Post tres aūt mēses ꝟ fornicatiōe Thamar accusat̄. qz post cōfessionē trinitatis indei ꝓsus a nō ꝓsus increpāt̄ tāq̄ post deos alienos abierint. ꝛ semen Abraę se nō fuisse mōstrauerit. Ubi vero Judas eā comburi iudicat. iudaicū ꝓfin iniuste ꝑdemnantē christianoꝛ fidē sigt. Dem̄ accusata ꝟ indęis ecclia q̄si legis adultra ostēdit ī se esse cōpleta legis et ꝓphetarū sacra q̄b⁹ comprobat̄ liberat̄ ab infamia Prelatis nāq; documētis nr̄ę vocationis. iustificationis. et glificationis. indei temere iudicātes ꝓfundāt. noscq; magis eos iustificatos ee fateāt. Vñ ꝛ Judas agnitis muneribus ait: Justior me ē. quia nō tradidi eā Sela filio meo. Ecce laudat̄ fides ecclię. regnūq; indeoꝛ cogsc̄at

defecisse. dū ecclesia refert pignera se habere. Ostēdit enī ꝙ gā signū passionis. z monile legitima legis. z anulū pignꝰ immortalitat̄. Judas igit̄ eā vltra non cognouit. id est. carnales observātias non approbauit. Instāte aūt partu geminoꝝ in figura duoꝝ populorū. Primus q̄dē Zara manum emisit. z obstetrix ī ea coccinū ligauit. In quo figurabat̄ q̄ israel fortis in operib⁹ legis manū oīderet. ac p̄phetaꝝ. z ipsi⁹ christi cruore pollutā ꝛberet. Illo ꝙ manū retrahente. q̄ sacrificia carnalia nō potuit exercē. Phares manū porrexit. et nascēdo p̄cessit: vt essent primi nouissimi. et nouissimi primi.

De mysterio eius in Joseph. ¶ La. LVII.

Joseph vnus ex duodecim filijs Jacob. quē p̄ cęteris filijs dilexit. christū oīm figurauit. quē dꝰ pater sm carnē natum cęteris fratrib⁹ ex Abraam stirpe ꝓgenit̄ ꝓtulit. Tunica autē polymita. quā ei pater fecit varietatē ꝓplorꝝ ex oīb⁹ gentib⁹ ī corpore christi cōgregatā significauit. Somniū ꝙo illud ē q̄d in christo impletū ē: Adorabunt eū oēs reges trę. oēs gentes seruient ei. Obiurgatio patris duricię figit populi israel. q̄ pro eo. q̄ ex se christū natum cognoscūt. eū adorare cōtemnūt. Jacob mittit Joseph vt d̄ fratrib⁹ sollicitudinē gereret. et dꝰ pater misit vnigenitū filiū suū vt genꝰ humanū peccatis languidū visitaret. Nudauerunt Joseph fratres sui tunica polymita et talari. z nudi christum p̄ mortē crucis tunica corpali. Polymitā aūt. id est. decoratā omniū virtutū. Respersērūt hedi sanguine tunicā. q̄ falsis eū testimonijs accusantes ī iudicā pcī. deduxerūt omniū peccata donantē. Joseph spoliat̄ tunica mittit̄ in cisternā. id est. ī lacū. z christ⁹ expoliatus carne humana descēdit ī infernū. Joseph de cisterna leuat̄ ismaelitis vēdit. z christ⁹ ab inferno regressus ab oīb⁹ gentib⁹ fidei cōiter compat̄. Ille deniq; p Judę filiū distrahit̄. z ꝺ quoq; p cōsilium Judę scarioth venūdatur. Inde Jacob posterit̄ suę deplorās dispēdia q̄si pater filiū lugebat amissum. et quasi ꝓpha lugebat interitū iudęoꝝ. Denique scidit vestimētū suū. q̄d ī passione dñi fecit et princeps sacerdotū. Sed velū templi scissum est. vt ꝓpha. z nudatū populū suū. z damnum oīderet regnū.

Iterū de eodem. Greg⁹. super Beñ. xxxix. ca. ¶ La. LVIII.

Igit̄ descendit Joseph in ęgyptum. et christus in mundū. Habebat Joseph pulcram faciem ac decorum aspectum. et christus speciosus est pręfilijs hominum. Ab illo cūcta ꝓspere gerebant̄. et dom⁹ dñi sui sibi credita gubernabat̄. Dicī manu christi oīa diriguntur. et quęcūq; faciet ꝓsperabūt. ¶ Isidorus vbi ꝑ. Jniecit domina Joseph oculos ī eū. et ait: Dormi mecū. Hęc est figura synagogę quę sępe męchata post deos alienos. volebat christum in adulteriū sui sceleris detinere. vt se deū esse negaret. z pharisęoꝝ magis atq; scribaꝝ q̄s legis p̄cepta seruaret. Sed ille nō acq̄escens ei⁹ illicite doctrinę. veste corpis apprehēsus carne se eruit. ac liber ī celum ascendit. Calumniata ē meretrix vbi eū tenere nō potuit. dicēs: q̄ templū dñi blasphemaret. et legis trāsgressor eēt At illā carcer nō tenuit. infern⁹ non tenuit sed vbi veluti punicē descenderat. inde alios liberauit. Cōgregat Joseph nī per septē ānos frumēta fidei sanctoꝝ cōdēs horreis. id est. ꝙ septē charismata. vt cuꝝ septē anni inopię ceperint. id ē. cū iniquitas sub antichristo septē capitalia criminū occurrent. q̄s videlz fames fidei fuit. z salutis. tūc habeāt sancti copiosam inopię frugē. nec fides eorū attenuata deficiat inopia sermonis. Jngīta annoꝝ Joseph in ꝓspectu Pharaonis fletis. z totidem annoꝝ christ⁹ in cōspectu mūdi

reuelatus apparuit. ¶ Glo. Aug. super Gen. xliij. ca. Joseph explorās animos fratrū iustus erat delinquentibꝫ in adhibitiõe disciplinę. ⁊ pius fuit ī pẽitentiũ ꝓfessione et cõuersione. ¶ Glo. ibidem. xlv. ca. Sic iudeis christum ignorantibꝫ ipse se circa mũdi finẽ inotescẽs exhibebit placatũ quẽ iuste ꝑsecuti sunt iratũ. Nolite inquiẽs pauere ꝙ vẽdidistis me. nec vobis videat' duꝝ. qz ꝓ salute vra misit me dñs añ vos ī egyptũ Nisi enī christ⁹ a iudeis tradit⁹ fuisset. iudeus saluus nõ erit. Pharao quoq; cũ oĩ familia ꝓgratulat⁹ ē ī aduẽtu fratꝝ ei⁹. gẽtilis ꝑplũ gerẽs typũ. q gaudiũ sẽ ī fine scli de ꝑsecutione iudaica ꝑpli. Dixitq; Joseph fratribꝫ suis. id est. christ⁹ impauit aplis vt irent in terrã chanaã. ⁊ inde adducerẽt patrẽ suũ. id ē. ad fidẽ inuitarent iudeoꝝ ꝓfidiã. vt comederẽt medullam trię. id ē. suauitatẽ spũalis intelligentię. Jgit audito a filijs. id est. ab aplis q Joseph viueret. id ē. christ⁹ incarnatus erit. et ī egypto. id est. ī mũdo haberet dominiũ. Jacob. id est. plebs incredula iudeoꝝ. ⁊ emigrãs q̃si ō graui sõno ait id ē corpore carnalis vitę non credebat eis in prima suasione. Sed postq; gesta christi cognouit. spũo ei⁹ renixit. et q mortu⁹ videbat' fide christi viuificatur. Vocat' g̃ a filijs suis. id est. aplis ad g̃am saluatoris. eoq; Judas occurrit. qz ꝑcedit ꝓfessio q̃s ante ꝓfidia possedit. Occurrit denicq; Joseph. id est. christ⁹ q̃ senem nõ ẽm merita. sed ẽm gratię electionem suscipiat: manusq; sup oculos ei⁹ imponẽs cęcitatẽ auferat. Cęcitas enī ex ꝑte ꝓtigit ī israel donec plenitudo gentiũ itraret. et sic omis israel salu⁹ fieret. ¶ Jsidorus vbi ō: Joseph accepit ex gentibꝫ vroꝛẽ. id est. ecclesiã. ex q̃ genuit duos filios. id ē. duos populos ex iudeis et gentibꝫ ꝓgregatos. Joseph festinãs accipe bñdictionẽ ꝑ̃is duos filios obtulit Manassen et Effraim. ī q̃bꝫ facta ē ꝑmutatio. sic factũ est in Esau ⁊ Jacob. dicẽte dño: Maior seruiet miori. Nã ille ꝓcellatis mãibꝫ crucis mysteriũ ꝓfigurãs. trãslata ī minorẽ dextera. maiori sinistrã superposuit. Sicq; crucis silitudo sup capita eoꝝ denotata iudeis scãdalũ. christianis futurã gloriã ꝑsignauit. senioreq; per cruc mysteriũ sinistrã factũ ī dextro. ⁊ mioꝛẽ dextrã ō sinistro. qz iudeis ī nostra deserta labentibꝫ nos illoꝝ adepti sumus.

De mysterijs ei⁹ in bñdictionibus Jacob. Alchimus.

¶ Ca. LIX.

In bñdictionibus Jacob historia q̃dem ō diuisione trię ꝓmissionis ẽ tenenda et allegoria: Nihilomin⁹ inuestigãda de christo videlicet et ecclia q̃ ex tribꝫ nouissimis erat reuelãda. Ruben ꝓmogenit⁹ eius ẽ iudaicus ꝑplus. de quo a deo patre dicit' Jsrael ꝓmogenit⁹ me⁹. Et cui iure ꝓmogeniti sacerdotiũ ⁊ regnũ debebat'. Hinc ḡ a deo dicit': Tu fortitudo mea es. qm̃ ex te fundamẽtũ fidei. ⁊ ipse christus nascitur⁹ est. Principiũ doloris mei. qz vertens ad me tergũ. ⁊ nõ facie mihi sp iniuriã irrogasti. Maior ī dons. qz tibi data sunt eloquia dei. testamẽtũ ⁊ latio legis. Maior impio ꝙ magnitudie viriũ. qz copiosius regnasti cęteris. Effusus es sicut aq̃ peccãdo ī christũ. vt impetu voluptatis. ⁊ ideo nõ crescas. ẽ ī ordie dispsus minuar⁹. qm̃ ascẽdisti cubile ꝑis tui. qm̃ violasti christi corp⁹ ī q̃ escebat plenitudo legis diuinitaꝫ ī cruce suspẽdisti. ferroq; mactasti. vt ei⁹ mactasti stratũ cũ cũ diceres eẽ pctõrẽ. samaritanũ ⁊ hie dęmoniũ ¶ Jsidorus vbi ō. Per Symeon et Leui scribę ⁊ phariſei ⁊ sacerdotes intelligũt. qz ō Symeone scribe. ō Leui sacerdotes q̃ ꝓsiliũ fecerũt. vt Jesum morti traderẽt. ¶ Glo. vbi ō. xlix. ca. Vñ dicit'. qz ī furore suo occiderũt virũ. id est christũ. et ī voluntate sua suffoderũt murũ id ē. ꝓpugnaculũ qđ custodit israel. corpus videlicet christi qđ quadragĩta ser diebꝫ ędificatũ ē ī vtero virginis. sic templum

totidē annis. Maledict⁹ furor eoꝝ q̄ ad tātū scelus ꝓruperūt· vt Barraban peterent·z chr̄m crucifigendū postularēt. In Juda vero de chr̄isto grande mysteriū est·qui verus ꝓfessor etiā de tribu iuda fm carnē natus est. Huic ꝙ dicit: Te laudabūt fratres tui·id est·apli·et alij ꝑ adoptionē dei patr̄. Man⁹ tua erit i cervicib⁹ inimicoꝝ tuoꝝ·qz trophęo crucis z tuos lābabis·z adulationes ptātes curuabis. Adorabūt te filij patris tui·id est·filij Jacob ꝑ electionē gr̄ę salui. Nam vt catulus leonis ascēdes ad p̄dā·videlz in crucē vt captiuā ducas captiuitatem. Requiescens i sepulcro. vel i cruce capite ĩclinato·q̄ spīm trades·et velut quodā somno corporis dormies. Req̄escens inq̄t vt leo fortis vnicens acerbitatē et impiā mortis. Nec enī morieris necessitate·sed potestate. Ideo vero d̄r vt catul⁹ leonis qz paruul⁹ natus ē nobis·z qz inde mortuus vī natus. ¶ Jsidorus vbi ā. Aiūt physici ꝙ leonis catul⁹ cum fuerit natus tribꝰ diebꝰ dormit z tribꝰ noctibꝰ: deinde vero patris fremitu tremefactus excitat dormiētē cubilis loc⁹. Sic z chr̄istus i cubili sepulcri tribꝰ diebus dormit ac tribꝰ noctibꝰ iacens somnū mortis impleuit·ac die tertio resurrexit. Vnde sb̄dit: Quis eū suscitabit: subaudis·nullꝰ nisi ipse qui ait: Soluite templū hoc·et i tribꝰ diebꝰ reędificabo illd. ¶ Glo. vbi supra. Ligabit pullū suū·id ē·gētilem populū·cui nō ē onus legis impositū·ad vineā·id ē·ad cętū aplorꝝ q̄ d̄ ind̄ egis est·qz vinea d̄ni sabaoth domus isr̄l est. Ligabit inquā vinculo charitatis z disciplinę·vt et illi⁹ imitatiōe efficiat hęres dei et coheres chr̄isti. Ligabit z asinā suam id est·synagogā tardigradā·videlicet expondere legis p̄ssam ad vitē·id est·ad seipsum·quē vocat vitē verā. Lauabit et stolā suā·id est·carnē·vl ecclesiā q̄ vestis ei⁹ in Esaia dicit·in vino·id est·sanguīe passiōis·q̄ pro multis effundet i remissionē peccatoꝝ. Nos itaq; chr̄ist⁹ i sanguīe suo mūdauit·q̄ sicut dorsus i ligno crucis ꝑpendit·et ex eius latere aq̄ in ablationem·et sanguis i redemptionē emanit. Pulciores sunt oculi eius·id est·apli z euāgeliste·qui p̄stant scię lumē ecclię·vino·id est·legis austeritate·qz doctrīa eorum austeritatē illi⁹ erupat·z euangelica p̄cepta clariora sunt q̄z legi mādata. Et dentes ei⁹·id ē·p̄dicatores q̄ ab errore p̄cidunt boies·quasi comedēdo i corpus chr̄isti trāsferētes·sūt lacte cādidiores·id est·legis doctrina·q̄ carnali populo velut paruulo lactis p̄bebat alimēta. Doctores siq̄dē ecclesię q̄si candidi puri et ab oīni macula liberi·fortem z validū ꝑbi cibū mandūt atq; distribuunt. Mādūcāt apls·q̄ perfectoꝝ ē valid⁹ cib⁹ z solid⁹

Adhuc de eodem. Ca. LX.

Zabulon in litore maris habitabit. Ad litteram tribus çabulon maritima possedit ibi sępe dñs docuit. Vnde scr̄tū est: Terra çabulon·et terra neptalim via maris ꝛc. Inde etiā aliq̄ apli a dño sunt assumpti Zabulon igit̄ q̄ habitaclm fortitudinis interpr̄atur·est ecclia ad tolerādum fortissima·q̄ in litore maris habitat·et i statione nauiū·vt et credētib⁹ refugiū·et periclitantib⁹ demōstret fidei portū. Contra oēs seculi turbines solidata·naufragiū expectat indeoꝝ·et pcellas hereticorum. Et vsq; ad sydonē p̄tigit·q̄ venatio interp̄tat·et typum gentilitat̄ gerit. Ysacbar q̄ merces interp̄tat·est gentiuꝫ ꝓpls dñi sanguīe redemptus. Qui dicit asinus·qz brutus·luxuriosus·nulla rōne domit⁹. Fortis ꝛo·qz redēptus z redemptoꝝ subiectus·accubans·id ē·requescens spē iter ūmios hui⁹ vitę. Nā i termīs accubare·est expectato mundi fine q̄escere·nihilq; de mūdanis q̄rere·si vltima desiderare. Fortis asin⁹ requiē vidit·et terrā optimā·cum simplex gētilitas ad robur se operis erexit·qz ad vitę p̄ patriā tendit·z ita supposuit humerū suū ad portādū: quia qui ad p̄missam requiem peruenire

desiderat·mandatoꝝ onera libenter portat. Factusq; est tributis seruiēs christo videlicet suę fidei·et opa munerū offerēs.

¶ Hieronym⁹ sup Deū·vbi ē· Dan populū suū iudicabit·q; Samson iudex israel ō tribu Dan fuit·q; ad modū colubri regulisq; vias obsidētis nullū p terrā israel trāsire permisit. Prędicēs ḡ Jacob i spiritu q; tā fortis naçarę⁹ multos etiā moriens inimicos occidit·ipsuꝫ esse christū putauit. Sed q; ꝓpter meretricē interiit·et mortu⁹ non resurrexit· ac rursus israel captiu⁹ abiit: aliū mūdi saluatorem ex genere suo ꝓstolādum intellexit·vt diceret: Salutare tuum expectabo dñe. ¶ Isidor⁹ vbi ē· Alq; ꝺo ꝺ intelligūt de Juda pditore·hūc equitē ⁊ equū accipientes dñm cū susceptа carne·ipsumq; retrorsum cadere·q; in terrā reuersus est vñ sumptus. Sed q; resurrexit tertia die·subiūgit: Salutare tuū expectabo dñe. Alij vero ad antichristū hęc trāsferunt quē ō tribu Dan venturū asserūt. Vñ Dan ad aquilonem castra metat⁹ est·illū signs q̄ ait: Sedebo i monte testamēti i latenbꝰ aquilonis. Nec solum coluber·sed et cerastes·id est·serpēs cornutus dicit·q; ꝫ sanctos morsu pestifere ꝑdicationis ⁊ comunitatis armabit.

¶ Hlo·vbi ē· Fiat ḡ coluber in via·sc; veneno ꝑsumēs eos quos ꝓuocabit ad vitę carnalis latitudinē·⁊ cerastes in semita·sc; eis q̄ per angustā viā tendunt ad patriā. Mordēs vngulas eq̄·id ē·seducere nitēs extrema mūdi·qui videlicz mūdus p elationē in cursu labentiū temporū spumat velut equ⁹. Hoc itaq; faciet mūdo·vt ascensor eius·id ē·mūdi dignitate elatus cadat retro·sc; ignotātis ad ḡ supplicia repente ducat. In facie enī cadere·est i hac vita repēte culpā suā agnoscere·⁊ pgnitēdo deflere. Retro autē cadere·est et hac vita repēte decidere·⁊ vēturа supplicia ignorare. Tandē ꝺo i vocem electoꝝ repēte ꝺmo puertit·cū dicit: Salutare tuuꝫ expectabo dñe. Ac si dicat: Nō vt infideles expectabo antichristum·sed vr̄ christū redemptorē nostr̄. De quo et subdit. ¶ Isidor⁹ vbi ē· Gad accinctus ꝓliabit' añ eū·et ipse accinget' retrosum. Christus enī et añ et retro ꝓliabit' ꝓtra antichristū. Ante sc; occulto aduēru humilitat'·et post mānifesta gl'ia maiestat'. Vñ ⁊ Moyses i Deut'· ait: Bñdict⁹ i latitudīe Gad·q̄si leo requiescit. Capitq; brachiū·et vertice·⁊ vidit principatū suū. Christus enī in sepulcro quieuit·vtutē et superbiā excelsoꝝ humiliauit·eiq; datus ē pncipatus et honor ⁊ regnū. ¶ Hlo·vbi ē· Dic ita q; ꝓmo aduēru gladio vbi vr̄i ꝓliaturus occurrit añ antichristū·q; nō venit i terrā mittere pacē·sed gladiū. Postea ꝺo cū venerit antichristus occurret retrosum·id ē post eū. Et hoc ex prouiso quasi latrūculus·q̄d interp'at Gad·et eū gladio ozis sui interficiat.

Adhuc de eodē ¶ Ca· LXI.

Aer interp'at delitie·et sign̄t christū eni⁹ est altitudo diuitiaꝝ·sapię ⁊ scię·Pinguis panis ei⁹·cibo videlicet esca sanctoꝝ. Quā si quis māducauerit·nō morie't in ęternū Et ꝑbet delitias sapię·vt etiam seipsum regēdo·id ē·bis q̄ se bñ regunt·vitia compāuit·opera corrigūt. Neptalim dilatatio interp'at·apostolos et ꝑdicatores signs·quoꝝ doctrina i latitudine mundi diffundit·Vñ recte dicit' cervus emissus et dans eloquia pulcritudis·id ē·doctrinā saluatoris. Iutta l'ram etiā in illa tribu maxime docuit christ⁹·et ex eadē fuerūt apli·sicut scriptū ē: Principes çabulon et pncipes neptalī. Joseph quoq; filius accrescēs et decor⁹ aspectu·signt christū·q̄ speciosus forma est ꝑ filios hominū Vñ filię·id ē·ecclię pulcritudīe illius accense discurrerūt super murū·id est·fidei soliditatē vt spōsum aspicerēt·et ei osculo charitat' adhererent. Sed eras panem cū iudęi falsis testimonijs·et īsidiantes ei būtes iacula·id ē·sanctiati iudicia

Fit ꝙ sedit in forti-i-ī pie-cuius virtute sup aꝰ oīs nequitia-arcus eius-id ē-spes pugnandi atq; vincendi. Vñ ⁊ vincula quib⁹ eū vinctū ad Pilatū duxerūt-vel suspēsum crucifixerūt-q; potentiā dei patrī in quem credidit Jacob: dissoluta sunt. Inde sequit ē-i-ex q; genit Jacob egress⁹ est pastor-i-christ⁹ natꝰ q; et lapis angularis et firmitas israel-id ē-videlicet vñ. Benedictiones inq̄t patris tui celestis p̄ fortate sunt sup te bñdictionib⁹ patꝝ-id ē-q; ualuerūt oīnib⁹ meritis p̄triarchaꝝ et p̄phetaꝝ-vt nullus tibi compet-donec ueniret desiderū colliū eterno⁹-id ē-sctōꝝ qui magno desiderio incarnationē christi expectauerūt-q; et colleo dicti sunt ppt̄ sanctitatē excellentiā-et cūi-q; vitā cōsequent eternā. Frāt igit oēs hę bñdictiones ī capite Joseph-id ē-christi-et ī vertice nazarei-id ē-sci dei. De quo dicit: Quī nazareus vocabit inter fratres suos scs fideles et sanctos-quoꝝ omniū ipse ē caput-qs etiaꝫ vocat fratres. Beniamin lupus rapax Paulā sigt q; d̄ tribu beniamin ort⁹ in adolescētia sua velut ī mane fideles ē psecut⁹-et vespe spolia diuisit-q; fidelio fact⁹ ī senectute sacra eloq̄a dispensauit.

De mysterio christi in morte Joseph. Isidor⁹ de mysterio exodi. Ca. LXII.

Mortuo ioseph creuit pop⁹ hebreoꝝ. Sic ⁊ christo p oīb⁹ ī cruce mortuo-q; et destruxit eū q; habebat mortē impiū-multiplicatus ē pplus fideliū-q; granū frumēti mortuū multū attulit fructū: Alioq̄n nisi mortuū ī tra fuisset: solū remānisset. Glo. sup Exo. j. ca. Surrexit ī tra rex nouꝰ id ē-de aduersis-q; ignorabat Joseph-id ē christum-q; dixit insipiens in corde suo: nō ē deus. Origenes sup Exo. Sic ḡ sentiēs q; pplo israel magn⁹ sit-et fortior ipso-q; sepe p̄gressus ē-sepe superatus-timet ne aliq̄n bellū eueniat-et aduersarijs aꝰ-id est-christo et angelis-vel discipulis suis cōsentiat-eoq; cū suis et pugnato-de tra sua discedat-id est-imaginem trem-hoīs exuat-et nouū induat. Nō enī vult nos cū Abraam exire de tra nostra-si vt semp imagine trem portem⁹. nec co relicto ad eā qui regnū celoꝝ p̄parauit fugiam⁹. Idcoq; mgi os opeꝝ statuit q; nos artes suas doceāt-et artifices malicie faciant. Isidorus vbi s. Israel-id ē. pplm christianū affligit-luti laterisq; grauissimā seruitutem imponit-id ē-trem-ac lutulēti opis admiūt paleis ī lenib⁹ ⁊ irrōnabilib⁹ facit-vt oīb⁹ onere pcōꝝ oppressis: nemo sit q; regnū ei⁹ disp̄dat aut vincat. Glo. vbi s. Sed quāto magis fideles oppōmit-tāto magis multiplicāt-q; virtus ī infirmitate p̄ficit. Origenes super Exo. Jux̄ litterā aūt videt mihi-q; et his q; d̄ aduentu christi a p̄triarchis ⁊ p̄phetis fuerāt indicata-christū ventuꝝ sentirēt-qui p̄incipatus aꝰ et ptātes eruerent-eosq; cū fiducia triūphāret-⁊ in ligno crucī affigeret.

Glo. super Matheū. Itaq; p̄ sagiens eū ex hebreis nasciturus nitebat extinguere pplm illum. Glo. vbi s. Obstetrices quoq; nitr cozrūpe q; videtur vtriusq; testamēti figurā tuare. Nā Sephora q; passer interp̄tat-legi q; spūal est p̄uenit. Phua vo q; secūda vel rubens-ecclesia velut obstetricib⁹ medicāt-quia d̄ scriptur cūcta eruditionis medicamēta p̄ferūt. Per has tū pharao necare masculos satagit cū studiosis ī diuinis scripturis hereses et prauā dogmata suggerit. Sed imobile fundamētum dei stat-qm obstetrices deū timēt-i-timorem dei q; ē initiū sapie docēt. Vñ legit q; deus ędificauit illis domos-eo q; timētes deū reseruabant masculos. Videas enī quō scpturę nouī testamēti docētes timorem dei domos ecclie faciāt-et totū orbē orationib⁹ domib⁹ repleant. Non enī p̄ceptū regis ęgypti faciunt-dum masculos

custodiūt. Sed necī hoc ei parent vt fęminas viuificēt·qz nec vitia nec luxuria ī ecclesia nutriant aut tegēt. ¶ Isidor⁹ de mysterio exodi. Jubet eni pharao masculos occidi·et fęminas viuere. Sic et diabolus ne robur fidei ꝓualeat·nitit⁹ interfectis virtutib⁹ vitia carnis relinquere.

De mysterio eiusdē i educatione Moysi. ¶ La· LXIII·

Moyses·id ē·christus ad flumen lauacri a fidelib⁹ inuent⁹·id ē·ad aquā baptismi. Moyses plorabāt·et christ⁹ veteris hois quem induerat petā deflebat. Dū et fieret⁹ suscitando laçarū·deplorās pfidiā indęcorū·Filia Pharaonis descēdēs ad lauacrū flumis infantē collegit·qui ecclia de gētib⁹ sanctificationē desiderans·lauacri salutaris christū a synagoga mre carnali expulsum excepit·q tūc ꝓpulus videbat·cū i hoīe cerneret. Hūc aūt inuenit reconditū ī vasculo tybin·id ē·i cordibus sctōz q ex multi ꝓsonis qsi ⁊gultus ī vnitate ꝓtem·oīs i christo vnum corp⁹ efficiunt·eūqz religiosa suscipiētes obseruationē tuent·Moyses·id ē·christus·egyptiū·i· diabolū nobis ī hac pegrinatiōe iniuriosum nos defendēdo occidit·z i harena obruit occasum; latet eni i eis q stabilitō hīt fūdamtū. Ecclia ⁊o ī petra ędificat·z eos q ⁊bum audiūt z faciūt prudenti viro compat q domuz suā sup firmā petram ędificat. ¶ Glo·vbi s· Jdē quoqz Moyses dū duos hebręos litigantes sedare voluit·figurā christi gessit·q duo populoz discordiā in se videlicet angulari lapide pacificare studuit· Qui fecit iniuriam z reconciliatorē contemsit·populus est iudaicus qui pędicationē christi repulit·et populi credentis inimicus ꝓstitit. Vnde z ait: Tu discipulus eius sis: nos autem Moysi discipuli sum⁹. Itaqz Pharao dū Moysen·id est·christum in membris suis occidere quęsiuit·ipse christus in apostolis ad gentes a iudaico populo velut egypto speciali i terra madian trāsiuit. Cuius videlicz sacerdotis septem filię sunt ecclesię d gentib⁹·antea sub patre diabolo superstitiom gentilium subiectę·sed postea septiformi gratia spirit⁹ illustratę. Prius eni ad hauriēdā aquā·id ē·legis sciam·vel mundanā·vel doctrinę celestis venerāt·z implet⁹ canalib⁹·id est·hāulib⁹ mentib⁹·pāis sui greges·i·pl'os adaqri cupiebāt. Sed pastores superuenerunt·et eas eiecerunt·videlicet pbi gentium·aut sacerdotes idolorū·vel scribę·z phariśei indoctę. Surrexit aūt Moyses·i·christ⁹ a morte·defensis puellis·adaquāt oues eaz·id ē·alias simplices aq sapię. Quibus reuersis dixit pr eaz Jetro: Cur velocius venistis solito? Dirat⁹ ē eni diabolus cur gētes ad deū ꝓfse sunt cū⁹ qz ad se cū q diu fuerūt. Itaqz Moyses filiam ei⁹ Sephorā q pulcritudo vel placens interꝓtat·accepit·id ē·christ⁹ ecclīa sibi d gētib⁹ copulauit·q munē septiformis spūs·vna ē ī fide catholica. Sic scriptū ē: Vna ē colūba mea·Que genuit filiū q Gerson·id ē·aduena vocat·et alterū Eliezer q dei mei adiutorū iterꝓtat Aduenę qppe sup terrā sūt sancti·& nūqz carēt adiutorio dei. Post ꝗ mortuus ē rex egypti·qz cū christ⁹ i orbe terraz gentes ad fidē ꝓuertit; destructus est principatus diabuli.

De mysterio ei⁹ i missione eiusdem. Glo·ibidem·iij ca· ¶ La· LXIIII·

Sepe de⁹ simul ꝛrenis et celestib⁹ sōlātqz loqt̄. Sic cū rubō z ignem sociauit·z aliud supius z aliud infer⁹ ūrit. Qđ tūc solū agit̄ cū aliqđ magnū ex ꝓiunctione sigt̄. Nā p successū rubī Moysen alloquēs oīdit·qz doctor ꝓpli fieret q z legis flāmā

pcipet·z pcti spinā nō vitaret. Uel q̄ ex illo ꝓpło ceret·q̄ igne deitatis carnis nr̄e pctā q̄ rubi spinā accipet·z incōsumptā hūanitatē subam i ipsa diuinitat̄ flāma seruaret. ¶ Glo·ibidē. Alij aūt in rubo intelligunt ecclesiā·q̄ ꝑsecutiōib⁹ inflammat'·ſ i se loquente dño nō cremat' Ut itaq̄ in rubo Moysi apparuit dominus oñdit q̄ ī ecclia nec alibi apparet fidelib⁹: Solue inq̄t calciamēta ꝺ pedib⁹ tuis·id est. opa mortua ꝺ affectib⁹ tuis. ¶ Isidor⁹ vbi s̄. Null⁹ enim digne ꝓsistere vel videre valet·q̄ nō a se cuncta terrena vitia z mortalia remouet. Aliq̄ aūt ꝓsuetudo vetꝰ erat·vt si spōsa repudiaret'·spōsus in signū repudij discalciaret'. Ideoq̄ Moyses discalciari iubet'·ne q̄ spōsus accedat calciat⁹ ad ecclesiā·que ī rubo sigr̄. Hoc enī christo reseruabat'·q̄ ver⁹ ecclię spōsus expectabat'·de quo per Johānē dicit': Cui⁹ nō sum dign⁹ solue corrigiā calciamēti ei⁹. ¶ Glo·vbi s̄ iij cą. Moyses ad populū missus ait: Nō credēt mihi. Sic et christo nō credidērūt indęi. Moyses ꝟga ī terrā piecit cū dei filiū q̄ oīa pōt·incarnādum nūciauit·q̄ i colubꝝ ꝟsa ē dū i se pmanēs deus: mortalis i hoie fact⁹ ē. ¶ Glo·ibidem. Moyses q̄pe iudaicā ꝓlem sigt ꝟga diuinitat̄ potētiā. Serpēs ꝟo christi mortalitatē·qz mors ītrauit ꝓ serpētē Uñ sicut Moyses serpētē exaltauit·ita filiū hominis oportuit exaltari. Moyses itaq̄ virgā tenuit·dū añ redēptoris aduentū·ī dei ptāte iudaic⁹ ꝓls ꝓfidētiam habuit·in terrā piecit eā·qz ꝑ ꝑiarchas et ꝓphetas deū incarnādū ꝓdixit. Virga veniꝝ ī colubꝝ ꝟtię·qz dr̄ ī homine mortalis efficit'. Sed Moyses colubrū aspiciens timuit et fugit·qz ꝓlus sic ille deū christū mortalē vidit: credere deum expauit. Cui iubet' vt caudam teneat·qz ꝓlus q̄ modo credere recusat·ī extrema pte dñici corꝓis·id ē·ecclię·fez i fine mūdi se colliget ad fidē christi·eiuꝝ redemptorē suū tunc ꝓfitebit'·quē antea mortalem desperauerat. Mox itaq̄ serpēs ī ꝟgā redibit·qz postq̄ idē ꝓlus i christū crediderit·mox ad iudiciū in ptāte sue diuinitatis apparebit·vt iam ꝑsens virga sit·quia qui prius in terra fuerat homo despectus de celo veniēs: super angelos videbitur deus. ¶ Isidorus vbi supra. Aliter autem Moyses virgā in colubrum mutatam expauit et fugit·quia mortuo christo discipuli expauerunt·et a spe in qua fuerant: recesserunt. Apprehendit eius caudam·id est·posteriora·et factus est virga·quia primo occisus fuit postea patratis omnibus ad id quod fuerat resurgendo reuersus est·vbi per vitam morte consumpta·nichil i eo serpentis apparuit. Uel cauda serpentis·est finis seculi·quia sic mortalitas ecclesię per lubrica tempora volui'·alij cunt·alij veniunt per mortem tanq̄ per serpentem·ꝑ quem mors seminata est·Sed in fine seculi tanq̄ in cauda redimus ad manum dei·et apprehensi reparabimur·et nouissime iimica morte destructa·surgentes i dextera dei ꝟga regni eiꝰ. Rursū inquit, Mitte manū tuā i sinum ꝛc. Manus alba est·plebs imunda. Albor enim in cute·lepra est non candor. Ipsaq̄ hęreditas christi·id est·popul⁹ forās ab eo missus factus est imundus. Unde scriptum est: Ut quid auertis manū tuam z dexterā ꝛc·Sed reuocata est manus ī sinum·et reuersa ad colorem suum. Sic plebs iudaica aliena a sinu dei foras immunda remānit·Sed reuocata redit ad palestinū colorem·cum agnouerit saluatorem. Lpatas enim ex parte contigit in israel. Rursum sume inquit aquam fluminis·et funde super aridam·et vertetur in sanguinē. In aqua populus designatur·sicut in Apocalypsi Johannis dicitur. Aquas q̄s vidisti·gentes sunt et populi. Populus ergo vertitur in sanguinem·i·i sanguinis christi fidē. ¶ Glo·sa vbi supra. In hoc autem q̄ ait dominus Moysi de Aaron. Tu eris illi

in his que ptinent ad deū magnū fortitan ḡrendū est sacramentū cui videlicet figurā gerat velut medius Moyses inter Aaron et deū et Aaron inter Moysen et populum.

De misterio eius i agno paschali Glo. vbi s. xij ¶ La. LXV.

Ensis primus apud hebreos nisan apd nos aūt aprīl vocat. Ipse est in quo factus est mundus cuius plenilunio post equinoctiū vernale semp est attendēdū. In hō et populus israel ab egypti seruitute liberat et genus humanū sanguine christi a potestate diaboli emptū. Ipse enī ē agn̄s dei q̄ tollit pcta mūdi cuius corpus i altari manducam⁹ et eius sanguinē bibimus. Itaq; ꝓcepto dñi decima die mēsis agn⁹ tollit et quarta decima imolat qz in lege christi passio figurat et eā gētq; gra christiane implet. Denarius enī ꝓpter decalogū legem sigt. Quaternarius vo q̄ttuor euangelia designat. Sin aūt inq̄t minor ē numerus vt ad vescendū agnū sufficere nō possit qz videlicet sola gens iudea nō sufficit assumet vicinū suū id ē gentilem populū. Et nota q singulariter dic assumet qz cū vnusquisq; tolleret ois eū significabāt qui singulari hostia futurus esset. Agnus enī inq̄t absq; macula erit quia christus peccatū nō fecit. Erit etiā masculus id ē fortis vt iute ānicul⁹ i vni⁹ āni de q̄ dī: Benedices corone āni benignitatis tue. Iuxta quē ritū tolletis et hedum. Itaq; de agno pascha et hedo ꝓceptū ē qz de iustis et peccatoribus carnem assumpsit christus vt nemo de venia desperet. Vel qz nob q̄dē est agn⁹ imaculat⁹. Iudeis autem erat hedus dicētib: Dic hō pctor ē. Vel in similitudine carnis pcti apparuit et p peccato mortuus ē cū ipse pctm̄ nō haberet. Et seruabit inq̄t eū vsq; ad quartū decimū die mēsis hui⁹. Hic et christus hierosolymā venit decima die aprilis. Sequēti vo die exceptus ē a turbis cū ramis palmarū et laudibus diuinis. Inde aūt relictis custoditus ē a iudeis vsq; ad quartamdecimam die id ē vsq; ad q̄ntam feriā q̄ cū discipulis egnauit et postea traditus fuit. Deinde ad vesperā agnus a multitudie filioꝝ israel imolari iubet qz christ⁹ a iudeis i fine seculoꝝ p nob imolat. Os eius i cruce nō est ꝓfractū qz non fregerūt crura eius videtes eū iam mortuū ¶ Glo. ibidem. Dui⁹ itaq; sanguis sup vtrūq; postem ponit qñ nō solū ore corporis sed etiā ore cordis baurit et ad imitationē dñice passionis intenta mente cogitat. In supliminaribus q̄q; domorū poni iubet. Dom⁹ aūt nre mentes sūt i q̄bus p cogitationē habitam⁹. Sup liminare vo intētio est qz pēmet actioni. Qui g intentionē cogitatiōis ad imitationē passiōis dirigit i suplimīari domus agni sanguinē ponit. Vel dom⁹ nostre corpa sunt i quibus habitam⁹ dū viuimus et i suplimīari domoꝝ agni sanguinem ponimus quia crucem passionis illius in fronte portamus.

De mysterio eius in modo comedendi. ¶ La. LXVI.

Nocte aūt agnū comedimus qz nūc i sacramēto corpus dñicum accipim⁹ dū adhuc cōscientias nras nō videmus. Cui⁹cz carnes ignis coxit qz vis eū passionis ad resurrectionē valentiorē reddidit et ideo comedi iubet assate i igne passiōis roborate. Carnes enī i aqua cocte dissoluūt. Igne vo sine aqua roborāt. Quia vo sola ꝓcepta sacramēta redemptoris nō sufficiunt ad verā solennitatē menti nisi et opera bona iungāt. Azymi quoq; panes cū lactucis agrestib comedi iubent. id est opa bona fieri sine corruptiōe vane glorie et mandata exhiberi misericordie sine peccati admissione. Simul etiā iubem fletum et pniam p pctis adhibere. Aggrestes q̄ppe lactuce valde sūt amare Cum bis ergo carnes agni sunt edendę.

videlicet vt amaritudo pñę abstergat a stomacho mentis humorem puersę vitę. Vñ et sbdit: Nō comedet ex eo crudū quid nec coctū aqua. Ecce vocipsum historię verbū historicum excludit sensus. Nunquid enī pfecerāt īegypto comedere agnū crudū? In aq̄ xpo humana sapientia designat. Vñ aq̄ suntue dulciores eē dicūt. Carnes igit agni crude sūt eius humanitas irreuerēter cogitata relicta illi⁹ diuinitate. Nā omne qđ subtiliter cogitam⁹ quasi mēte coquim⁹. Vis ḡ q̄ christū tōtem purū credit carnes agni crudas cōedit q̄s coq̄re p diuinitat̄ intelligētiā noluit. Qui etiā incarnatiōis mysteria būana sapia discutit carnes agni aqua coquit. et mysterū dispēsationis p dissolutā sciam penetrare appetit: illas ḡ agni carnes comedat vt dispēsari ola p spūssancti potētiā sciat. Caput inq̄t cū pedibus eius et intestinis vorabitis id est diuinitatē cā būanitatis vestigijs et verbo ac mandato mysterijs auide sumetis. Caput enī christi de⁹ est. Caput igit agni vorare ē diuinitatē illi⁹ fide prope Pedes vorare est vestigia humanitat̄ amando et imitādo pquirere. Intestina xpo sūt xpo ei⁹ occulta et mystica mandata q̄ nos vorām⁹ cum auide sumim⁹. In vorationis itaq̄ xpo pigricia nra reprehendit qui xpa eius atq̄ mysteria nec p nosipsos req̄rimus et ab alijs dicta inniti audimus. Nō remanebit inq̄t ex eo q̄cq̄ vsq̄ mane id ē ei⁹ dicta magna sollicitudine discuti⁊ vt añq̄ dies resurrectionis appareat īnocte vitę pñtis ola mādata eius intelligendo penetrent nec q̄cq̄ indiscussum remaneat. Sed qm̄ ñ ēt difficile valde pbat recte sbdit: Si quid reliquū fuerit videlicet qđ intelligi nō possit igni cōburetis id ē spūssancto relinquabit. Qđ enī ex agno remanet igni comburim⁹ qm̄ id qđ de mysterio incarnationis itelligere ac penetrare nō possumus: potestati sanctispūs humiliter reseramus vt videlicet nō superbe qđ non intelligit vel pterire vel denūciare q̄a audeat sed igni tradat id est spiritussancto relinquat.

De mysterio ei⁹ in bis a qb⁹ debet comedi. ¶ Ca. LXVII.

Quoniam ergo qualiter edendū sit pascha cognim⁹: a q̄ libet etiaz edi debeat psequam. Sic inq̄t comedet illuz: Renes vestros accinget. In renibo delectatio carnis accipit sicut p Pō dicit. Ure renes meos et cor meū. Et alibi de diabolo legit: Virtus eius in lumbis eius. Qui ḡ pascha comedit iure renes accingit vt q̄ solēnitatē resurrectiōis et incorruptiōis agit corruptioni p vitia nulla sbiaceat voluptatem vomet donec luxuriā refrenet. Hec quidē dura sunt ñ angusta ē porta q̄ ad ducit ad vitā et habem⁹ multa exempla pcedentiū. Vñ subdit: Calciamēta habebitis in pedibus. Pedes opa sunt aialia mortua ex q̄bus pellibus nri pedes muniunt antiq̄ pedes sūt q̄ nos ad eternā patriā pcesserunt. ex q̄bus duo exempla pspicim⁹ operis nri pedes munim⁹. Calciamēta ḡ in pedibus hōie est mortuoz vitā pspicere et nostra vestigia a peccati vulnere custodire. ¶ Sic vbi s. Tenētes inq̄t baculos in mānibus. Baculus ē pastoral custodia quā illi debet suscipe q̄ in corpe suo luxurię fluxa sciāt domare vt cū alijs fortia pdicāt mollibus desiderijs nō succūbāt. Sōpus inter renes accingere et postea baculos tenere. Et comedet ait festinātē id ē dei mādata redēptoris mysteria celestis pātię gaudia cū festinatione cognoscite et pcepta vitę implete. Nā quia hodie bñ licet agere scimus: vtrū liceat eras ignoramus. Festinanter ḡ pascha comedite id est ad solēnitatem patrię celestis anhelate. Nemo in hui⁹ vitę itinere torpeat ne ī patria locū perdat. Est enī pascha id est trānsit⁹ dñi. Nobisq̄ migrādū ē de tēsitorijs ad eterna de terrenis ad celestia. Septē diebus azyma sūt comedēda i oī tpe pñtis vitę simplicitas est seruanda malicia q̄

vitanda. Septenarius enī pro vniuersitate ponitur·quia tempus vniuersum p septem dies volutur. Primo mēse decimaquarta die ad vesperum christ⁹ cum discipulis cenauit·eisq; corpus ⁊ sanguinem suum dedit. Tūc etiā pascha typicū celebratur·⁊ īmolatio agni perficitur·in qua depositio veteris hoīs et initiū noui significatur·quę in baptismo figurante christi mortem inchoat'. Nā quicūq; in christo iesu baptiçati sum⁹ in morte ipsi⁹ baptiçati sum⁹. A vespa ḡ decimaquarta diei mēsis p̄mi septem diebꝫ videlicet integra septimana iubemur açyma comedere·id est·a pceptione baptismi vsq; ad finē vitę simpliciter et sine dolo viuere. Vñ et Petrus ait: Deponentes omnē maliciā·et dolū ac simulationes·sic modo geniti infantes. Hysop⁹ aūt est humilis herba nascēs ī petris·pectus ⁊ pulmonem purgans·et ideo verā humilitatem sīgns. Fasciculum ḡ hysopi sanguīe tingimus·cū humilitat' christi memores eā imitari studemus. Vel hysopus fidem sīgt·quę ⁊ grano synapis compar'·⁊ bumili deuotione oēs affectus aīę purgat. Hui⁹ fasciculum tingere debem⁹ in christi sanguine·q; ipse nobis est ianua vitę Et ex eo debem⁹ aspgere supliminare·id est·intentionē mentis vel frontē corporis: et vtrūq; postem videlicet oris et cordis. Nullus aūt inquit egrediat' ostium domus suę vsq; mane. Si q̄dē intra menti claustra versari debem⁹ dū pascha celebramus·ne foras sicut Dyna vagem̄·et eius diabolo fornicemur. Dīs alienigena nō comedet ex eo·id est· et carnibꝫ agni paschalis·id ē·gētilis·iudeus. vel ab ecclesia excōicat⁹·nō debent coīcare sacris dñici corporis. Dīs aūt seruus empticius·id ē·qui aī seruiuit idolis·sed sanguine christi est redemptus·circūcidet'·id est·ab originalibꝫ peccatis ī baptismo purgabit'·⁊ sic comedet·videlicet hominē veterē exutus·⁊ nouū indutus. Aduena vero non edet ex eo·i.q̄ nup ad f dē venit·nec adhuc firm⁹ exīstit. Neq; mercēnari⁹·id est q̄ p lucris temporalibꝫ deo seruit. In vna domo comedet'·i·ī ecclia catholicorū·nō in p̄uenticulis hereticor̄. Q; si quis peregrino⁹·id est· aliquis infidelis·vl' alien⁹ a cultu christianorū in vestram voluerit transire colonā·id est· religiōis cultū·et facere phase·id est·transitū de mūdo ad deū·prius circūcidet'·id est·a superfluitate corruptionis originalis et actualis purgabit'·et tūc rite celebrabit·nō aī videlicet· Aliter enī accedēs īdigne:iudicium sibi māducabit. Qui vo deponens veterem hominē cū actibꝫ suis rite sociatus fuerit celestibus p̄uiuq; erit nobilitate catholica sicut indigena terrę·i·nutrit⁹ in ecclia.

De mysterio ei⁹ ī his que facta sunt in exitu de egypto ¶ Glo. ibidem·xiij ¶ La. LXVIII.

Ioseph vt legitur frēs suos adiurauit·vt ī terrā p̄missionis efferrent ossa sua·volēs ea christi sepulturę esse vicina·q; videlicet ī eo causam resurrectiōis intelligebat·vel forte cum eo se resurrecturū p̄nidebat. ¶ Glo·ibidem. Columna nubis in deremo populū in die p̄cedebat·et splendor ignis in nocte radiabat·q; christ⁹ suę cōuersationis exemplo·ducatū sequentibꝫ p̄stans·de iusticia sua cōfidentibꝫ nulla luce claruit·peccator̄ vo suor̄ tenebras agnoscētibꝫ ignē sui amoris infulsit. Aliter aūt in igne terrorē intellige·ī nube visionis blandimentū leue. In die vita iusti·in nocte vita peccatoris accipit' In iudicio vero deus et blandus iustis·et terribilis apparebit iniustis. ¶ Glo·ibidem. Item christus nubes est ⁊ colūna·quia rectus et firmus·eo q; fulcitur infirmitas nostra per noctē lucens·et p diem non lucens·vt qui nō vident videant·et qui vident cęci fiāt. Christi quoq; sacramentū tangꝫ ī die manifestum est ī carne velut ī nube. In iudicio vero tāgꝫ ī terrore nocturno·quia tunc erit tribulatio·tāgꝫ ignis lucebit iustis·⁊ ardebit iniustis·

¶ Isidor vbi supra. Porro mare rubꝝ sigit baptismū christi sanguie cōsecratum. Hostes a tergo consequentes cum rege moriunt: quia peccata ꝓterita i baptismo delent: ⁊ diabolus suffocatur. Premunt egyptij vsqꝫ ad mare: et peccata vsqꝫ ad baptismum. Post trāsitū maris cantat populus submersis hostibꝫ et fideles de lauacro ascendentes extinctis peccatis hymnū decantāt dicentes. ¶ Origenes ibidē. Cantem⁹ dño gliose enī ⁊c. Hinc apls baptismum in Moyse ꝓfūmatū dic: i nube ⁊ i mari: vt et tu q̄ baptiçaris i christo i aqua et i spiritu-scias ifectum te egyptios: ⁊ ad seruitū suā reuocare rectores: scz mūdi et spirituales neqtias q̄b⁹ añ seruisti. Sed tu descēdis i aquam ⁊ ascendis incolumis: ⁊ nouus ascēdis peccatoꝝ sordibꝫ ablut⁹ ad cantādum nouū cāticū pat⁹. Egyptij insequētes mergūt in abyssum. Et si vident rogare iesum ne eos iterū mergat in abyssum ¶ Glo. sup. j. ad Corinth. ca. Tūc itaqꝫ patres nri baptiçati sūt id ē baptismū signū acceperūt qō ꝛ credē tibi idē valuit i Moyse scz ⁊ i nube ⁊ in mari: qz hec oīa figurā gerebāt nīi sacri. Moyses n christū: nubes spūscū: mare baptismū: populus transiens pleb̄ fideliū: mors egyptioꝝ resignabat ablutionem vel abolitionē pecoꝝ. Hec ḡ tunc figurate gesta: nūc cōplēt i salute nostra: tūc futura ꝓnūciabāt: nūc ꝓterita legūt: et ꝓsentia cognoscūt. Si aūt figura maris tātū valuit: species baptismi quantū valebit? Si qō gestū ē i figura traiectū ad mānā populū pduxit: quid i veritate baptismi sui traiecto penitꝰ ꝓlo christ⁹ exhibebit? De q̄ videlicet mānā subiungit ibidē apls. Q̄ oēs eandē escā spiritalē manducauerūt ⁊c. ¶ Origenes vbi ꝑ. Aquę marath legē significant: q̄ fm lr̄am amara ē: Quid enī tam amarū vt puer octauo die circūcisionis vulnus accipiat: et infantia tenera rigorē ferri sustineat? Papia vo lignū vitę ē oīb⁹ amplectēdis eā. Si ḡ lignū sapię xp̄i missū fuerit: oī dēs qō debet intelligi: Amaritudo legis vertit i dulcedinē intelligētię spūalis: vt ꝓfs eā bibere possit: q̄ relictis idolis ad dm cōfugit. Si q̄s aūt sine ligno vitę: id ē sine mysterio crucis: sine fide christi: sine intelligentia spūali biberit amaritudinem mouet: sicut aplica voce dicit: Littera occidit spūs aūt vificat. Cū vo p lignū vitę legi aqua fuerit dulcorata: et spūaliter intellecta ō vet̄ testamento transit ad nouū: ⁊ ad duodecim fontes aplicos: vbi ⁊ repiunt arbores septuaginta palmaꝝ. Nō enī soli duodecim apli fidē christi ꝓdicauerunt: sed alij septuagīta p quos palmā victorię christi mūdus agnouit. Non sufficit ḡ populo dei aquā marath bibere: q̄uis indulcoratam p lignū vitę. Polū enī vetus testamentū nō sufficit ad bitēdū: et ob hoc ad nouū: de q̄ sine scrupulo et difficultate potat: est venīēdum. Judei etiā nunc apud amara sunt. Nondū enī ostendit eis deus lignū quo aq̄ amare dulcescūt: qz nisi crediderint non intelligent.

De mysterio eī⁹ i manna et carnibus. ¶ Ca. LXIX.

Apparet autē ex scriptura: q̄ die dñica ꝓmo datū mānā. Per enī diem ꝓtinus collectum est: et in septima que sabbatū erat: cessatū est. Intelligant ḡ iudei iam tūc ꝓlatam esse dñicam nostrā illoꝝ sabbato: et indicatum esse qz nō in ipso gratia dei d̄ celis ad eos descēderit: et panis celestis q̄ ꝓmo dei est: nō puenerit ad eos. Porro sexta dies hec vita est in q̄ nunc sumus: qz fecit deus mundū in sex diebꝰ. Precipit ergo sexta die colligi duplum vt reponat quātū sufficiat etiā sabbato: qm̄ in hac vita tātum debem⁹ reponere: quantū sufficiat i futuro. Si q̄d enī bis boni acquiras operis: dicitur tibi ob eo: qz q̄ seminauerit bō: b⁹ ⁊ metet. Et q̄ b decē talēta acq̄rit: ibi decē ciuitates accipiet. Diuites huius seculi: recondunt ea que

corrūpūt ī hoc sęculo·imo cū hoc sęculo. Bona ꝓo recondita ꝓmanēt ī cęlestino Hū scriptū est·q; infideles d̄ manna seruauerūt·r ex eo vermes ebullierunt atq; cōputruit. Qd̄ aūt ꝓ die sabbati repositum erat integrum ꝓmālit. Et māna q; id est·et ꝗ̄bo dei fiāt ꝗ̄mes in nob·iuxta qd̄ ait dñs de indęis: Si nō venissem et locut⁹ eis fuissem·peccatum nō haberēt. Post susceptū ḡ ꝗ̄bū dei siquis peccat efficit ipsum ꝗ̄bū vermis q; eius ꝓsectā semper fodiat·et arcana pectoris rodat.

¶ Hlo·super·j·Lozin·x·ca·Quid igit est māna: panis viu⁹ q; d̄ cęlo descendit. De quo et aplus ait: Oēs eādē escā spiritalē manducauerunt: patres nr̄i·id est·hi q; ī illo populo erāt fideles ac boni manducauerūt vtiq; corpalē et spūalem escā·sed spūalem eādem quā et nos·corporalē ꝓo alterā·id ē·manna qd̄ christū significauit·et idē credentibo effecit. Alię ꝓo q; nō crediderunt manducauerunt·r ęternaliť sunt mortui·qr cibū visibilē spiritualiter nō intellexerunt·nec esurierunt nec gustauerūt. Per B̄ ḡ·q; dicit spūalē oñdit illa d ī christo spūaliter intelligi·et cū vnū exponit B̄ q; d̄ cęteris oībus innuit

¶ Origenes vbi ſ̄·Rursum vespe inqt scietis q; dñs eduxerit vos de terra ęgypti·et mane videbitis gloriā ei⁹. Respōdēāt mihi indęi·vbi dñs agnitus sit vespe·r ei⁹ maiestas visa in mane. Sed hoc nō intelligit nisi ī euāgelio d̄ vespere sabbati ḡ lucescit ī ꝓma sabbati·qñ mulieres venerūt ad monumētū·r inuenerūt illud lapide reuoluto cū terremotu apertum. Hic enī agnitus ē dñs ī resurrectionis ꝗ̄tate·r mane visa ē gloria ei⁹·cū inuenerūt angelos illic sedētes cum ingēti claritate·nūciātes eū a mortuis resurrexisse. Rursum dabit inqt vobis dñs vespere carnes edere·et mane panes ī saturitate. Hic quoq; dicāt indęi q; ꝓsequentia sit·vel qūt ī B̄ deū cognoscere valeāt vt vespe sine panibo carnes aut mane sine palmēto panes comedāt: Quid in B̄ diuini muneris·qd̄ tempamēti gr̄ę cęlestis oñdit: His ḡ ista seruēt q; deū in cōturnicibo agnosci putāt. Nos aūt i quibus ī vespe·id est·mundi fine ꝗ̄bū caro factū ē. Jn illa tñmodo deum cognoscimus carne quā suscepit et ꝗ̄gie. Ipse quoq; panis ē vinus q; descēdit de cęlo·et dat vitā mūdo. Qr aūt mane dic̄ hunc panē dari cū ad vesperū incarnat⁹ sit: sic ē itelligēdū·q; licet ꝓpe finē mūdi venerit tñ aduēt⁹ suo cū ipe sol iusticię sit nouū mane credentibo repanit·videlicet nouū scię lumē·ī quo panibo repleti sunt·q; a⁹ ꝓcepta susceperūt. Nec mireris si et caro r panis et lac dicit·qr ꝓ mēsura credentiū r possibilitate sumētiū diuīsimode noiat' Vel resurrectionē mane factā panibo repleuit·qr libros legis et ꝓphaꝝ pus ignotos ad instructionē ecclesię concessit.

De mysterio eius ī aqua et petra et pugna Josuę Jsidorus vbi supra. ¶ Ca. LXX.

Sitiens populus·cōtra Moysen ꝓ aq̄ murmurat: Jō iubet d⁹ vt eis petrā et q; bibāt oñdat. Jta si cui lra legis displicet·oñdit ei Moyses petrā quę est christ⁹: eūq; ducit ad illā vt inde bibat·ac sitim refici at. Hic enī ī cruce percussus effudit sitiētibus gratiā lauacri r donū spiritussancti

¶ Hlo·sup·j·ad Lozin·x·ca·De B̄ quoq; dicat aplus·q; oēs eūd ē potū spiritalē biberunt. Jdē certe spūal' pot⁹ r cibus r nr̄ dicit·r illoz·qr idē ē ī mysterio ſ̄ significatiōe·nō spē·qr idē christ⁹ illis ī petra ē figurat⁹·nob ī carne manifestat⁹. r ī altari sub spē panis significat⁹. Jn signis itaq; diuīsis eadē ē fides·sed diuersa tempa·qr quę nos venisse credim⁹·illi crediderūt ventura. Erant enī in illo populo etiā qui spūaliter intelligerēt·habētes fidē quę postea reuelata est·nō ad legis litterā·sed ad gratiam spiritus pertinentē. Christ⁹ ḡ petra cui⁹ gemina ꝓcussio figūt duo crucis ligna. Accedente ḡ virga aqua d̄ petra fluxit·quia ligno ad petrā

chriſtã accedẽte ſpũalis gratia manauit. ¶ **Origenes vbi ſ.** Moyſes eleuat manus nõ extendit. Jeſus aũt qui totũ mũdũ exaltatus i cruce completur⁹ erat dicit: Extendi man⁹ meas ad populũ nõ credẽtẽ ꝟ cõtradicẽtẽ mihi. ¶ **Iſidorus vbi ſ.** Myſtice vero Moyſe brachia ſua i modũ crucis extendẽte Amalech a ieſu vicit. Sic hoſtis noſter diabol⁹ cęleſtis patrię viã intercludere molliẽs ſigno crucis dñice ſuperat. Sedet Moyſes ſup lapidẽ q̃ ſceptrẽ habuit oculos. Et i libro regum lapis aditorij vocat. Et vtraq; man⁹ eius ab Aaron ⁊ Hur quaſi duobus teſtamentis ſuſtentat.

De myſterio ei⁹ i datiõe legis. ¶ Lą. LXXI.

Die quiquageſima poſt actũ paſca data ẽ lex Moyſi: Sic ⁊ ſpũſanct⁹ aplis dat⁹ eſt quinquageſima die poſt paſſionẽ domini. Nec ſolũ aplis datus eſt. ꝟ et bis q̃ cum eis erant centum viginti i moſaice legis nũero ꝓſtituti. Dicit ibi q; et digito dei ſcripta fuit-et dñs de ſpũſancto dr: In digito dei eijcio dęmonia. In vocibꝫ et tonitruis q̃ videbãt blandicię, promiſſiõis vel terroꝛi ꝓdicatione itelligũt. In lampadibꝫ claritas miraculorum. In ſonitu buccinę-fortis ꝓdicatio ſanctoꝝ q̃ oia i aductu ſpũſancti cõpleta ſunt-qñ diſcipuli i varietate linguaꝝ ꝓceptis ⁊ ſignis intonuerunt. Interp̃tat aũt ſinai mb⁹ q̃ ſigt eccl̃ã in q̃ Moyſi dñs loq̃t. Q; aũt datur⁹ dñs legẽ in igne fumoq; deſcẽdit ſigt q; fideles claritat⁹ ſuę oſtenſione illuminat. et infidelium oculos fumo erroris obſcurat. Videt aũt i caligine-q; impij q̃ terrena ſapiũt eũ deſcendẽtẽ-id ẽ i humilitate naſcentẽ ꝟ caligine malicię non cognouerũt. Vel q; xitatẽ legis infidelibus ꝑ caliginẽ dicit: vt videtes nõ videant-et audietes nõ intelligãt. Sicut aũt decẽ plagis ęgyptꝫ pauit. Sic decem ſcripꝰ ꝓſcribit tabulę-q̃to regat⁹ popul⁹ dei vt dęmones occidãt. Altare de terra facere eſt incarnationẽ mediatoris credẽ vel ſpare. Hãc etenĩ a deo mun⁹ nr̃m accipit-qñ i hoc altari nr̃a humilitaſ-id eſt ſup dñice incarnationis fidẽ poſuerit q̃cq̃d bñ operat. ¶ **Aug⁹ ſuper Exo.** Pedus aũt-vel iuxta ſeptuagĩta-agn⁹ i lacte matris ſuę nõ coquẽdus dicit-vbi fm ꝓphetiã chriſt⁹ i infantia ſua-vel cõceptionis tpe nõ occidẽd⁹ ꝓdicit-vt ver bũ coctionis ptineat ad ignẽ-id ẽ tribulationẽ paſſiõis. Nã Herodes eũ infantem occidere q̃siuit. ꝟ nõ inuenit. Alij dicunt ꝓceptũ eſſe p ꝓphetã-vt ſe boni iſraelite locarent peſſimis indęgis-a q̃bꝫ chriſtus paſſurus erat i lacte ſuę matr̃-id eſt ipſa die ſuę ꝓceptionis. Dicũt enĩ ſemię ex quo ꝓceperint lac colligere-chriſt⁹ aũt p̃mo menſe ꝓceptus ẽ-ſcz octauo kalendas apulis-q̃ di fuit etiã tp̃s paſſionis. Põt etiã intelligi q; ꝓhibeat dñs parvulis adhuc et lactentibꝫ paſſionẽ imitari tãq; ꝟ chriſto dictũ ſit q̃ talibus adhuc diſcipulis pepcit cũ ait: Si q̃ntis me ſinite vos abire. Mãn ⁊ euãgeliſta addit-vt impleret⁹ fmo quẽ dixit: q; quos tradidiſti mihi non pdidi ex eis quẽq̃. Vñ apparet eos ſi tũc pater̃ fuiſſe puros. Poſtea vo paſſi ſunt nõ agni i lacte-ſed arietes in grege.

De myſterio ei⁹ i ducatu angeli et ſanguine fœderis. Hło. ibidem. xxiij. ¶ Lą. LXXII.

Ecce ego mittã angelũ meũ q̃ ꝓcedat te ⁊ cuſtodiat i via ⁊ introducat ad locũ quẽ paraui. Hic quoq; ſalnator nr̃ põt intelligi q̃ ẽ angelus magni ꝓſilij ſuę ⁊ paterne volũtatis nũcius-i quo nomẽ dei xitat⁹ eſt-q; ver⁹ eſt de⁹. Juxta lr̃am tñ Joſue dux populi ſignificat⁹-qui ad volũtatem dei nũciandam populo mittebat⁹ et erat dei nomen in illo-q; ieſus vocabat⁹. Hic populũ iſraeliticum i terrã promiſſionis induxit ſeptem gentes eijciens-idolaq; ⁊

aras eaꝝ destruēs. Mystice ꝙ hō chri-
stus has gentes cū simulacris suis exter-
minat cū septem ꝑncipalia vitia et oīe
idolū inimici de cordib⁹ nr̄is expellit vt
nature nr̄e terram secure possideamus.
¶ Hlo ibidem xxiiij ca. Exo xxj.
lapidibus altare ędificat in q̄ ꝓplus ipse
significat q̄ altare dei esse sicut ⁊ templū
dei intelligit. Vituli duodecim i pacifi-
cas victimas imolāt ꝑ quos duodecim
apli significāt ę orbē implerūt imaginib⁹
ꝓdicationis. Vel etiā vit⁹ christ⁹ q̄ quat-
tuor mundi ptes implevit fide trinitatis
Moyses aūt dimidiā ptē sanguīs fudit
et i crateras misit qz sanguine christi va-
sa ecclię id ē apli ⁊ eoꝝ sequaces redem-
pti sunt et ꝓsecrati ptem ꝙ residuā sup
altare fudit id est sup ecclesiā q̄ est altare
dei ⁊ tēplū significās nullū deo placē
sacrificiū nisi i fide passionis christi offe-
rat ac ꝑ ipsum ꝓsecret. Sumptū quoq;
sāguinē respsit i ꝓplm significās christi
sanguie populū eē ablūendū. Hic est inq̄t
sanguis fœderis qđ pepigit dn̄s nobiscū
id ē morte christi q̄ ꝙ sanguie significat
ꝓfirmabit nouā testamentū. Oīne q̄ppe
testamentū ꝓfirmat in morte testatoris.
Sic et euangelium in christi sanguine.

De mysterio eius i interioribꝰ tabernaculi. Isidor⁹ vbi supra ¶ La LXXIII

ARca Moysi est ecclesia
de lignis imputribilibus id est
ꝙ sanctis mēte ⁊ corpe incorru-
ptis fabricata. Intus et foris inaurata:
qz tam interius radiat vitę splendore q̄
exten⁹ doctrinę claritate. In ea sūt duę
tabulę lapideę id ē duplicis testamenti
firmitas ꝑpetua. Urna quoq; aurea id
est christi caro pura atq; sincera q̄ recō-
ditū i se diuinitat ꝑpetuę ꝓseruat mānā
Virga etiā Aaron id est veri pontificis
nr̄i iesu christi vexillū salutare sp frōdēs
imortalis memorię viriditate. Propi-
tiatoriū ē christ⁹ de q̄ ait aplus: Quē ꝓ-
posuit deus ꝓpitiationē ꝑ fidē in sangui
ne ei⁹. Hic supponit arcę qz caput ē ec-
clesię. Duo cherubin q̄ a dextris et a sini-
stris eius ꝓsistūt duo testamenta sunt q̄
sēcundū quę multitudie sacra ei⁹ obumbrāt:
testāte ꝓphęta. In medio duoꝝ aialium
cognoscer⁹ Di xp̄is vultib⁹ sese respiciūt
dū in spūalem sensum se vertūt. Huc enī
alterutrū i melī⁹ sibi ꝓcordāt et in oīnib⁹
recti⁹ ꝓsonāt. Mēsa posita et pacis et fi-
dei ecclię typū gerebat i q̄ scripturarum
alimētis pascimur de q̄ et dicit: Sapia
ędificauit sibi domū ꝓposuit mēsam ꝛc.
¶ Beda super Exo xxv ca. Va-
sa diuisa q̄ ad offerēda libamina fūt va-
riꝭ xp̄i distinctiōes sūt ꝑ capacitate vi-
delicet audito ꝝ qz nō oīb⁹ oīa ꝓueniūt.
¶ Isidorus vbi supra. Candela-
brū habens septē lucernas christum sīgt
q̄ septē gestat ecclesias vel spūssancti ge-
rit imaginē q̄ septiformi gr̄a illustrat ec-
clesiā in vnitate fidei ꝓsistentē. In altari
xp̄o corpus christi sīgt vel etiā oēs sancti
in q̄b⁹ semp ardet ignis diuin⁹ et sp caro
consumit. ¶ Beda super Exo. Si
aūt in altari holocaustoꝝ generalit sīgt
vita iustorū qui carnē suā q̄tidie cum vi-
tijs et ꝓcupiscētijs crucifigūt et hostiam
deo viuentē offerūt: q̄d altare aureū nisi
spūalem vitā designat sanctoꝝ? In illo
q̄ppe carnes aialiū incēdebāt. In hoc cēsū
adolebat. In illo itaq; figurabāt q̄ non
fm̄ desideria carnis ambulāt. Hi quasi hō
dño imolantes oēs corpis sensus ꝑ ignē
spūssancti ei⁹ voluntati dedicāt. In illo
xp̄o figurāt illi q̄ maiore ꝑfectiōe mentis
extinctis illecebris carnis sola dño vota
orationū offerunt nihil de carne qđ re-
pugnet nihil ō ꝓsāa petī qđ turbet sed
dulcā lachrymaꝝ ꝓfusione baptēs aīa
facē dn̄i venire et apparere desiderātes.
Hinc hoc altare intus i vicinia veli et arcę:
illud aūt tabernaculū foris positū ē qz illi
i ꝓspectu ecclię cūctis in ētēplo xp̄tū q̄
fulgēt illi altioris ardore desiderij ꝓtem-
platiōi futurę beatitudis etiā i corpe ꝑ-
pinquāt. Hpte etiā altare thimiamatis

quantū metalli fulgore ꝓcellebat· tanto quātitate min⁹ erat· quāto eñ sanctiores tāto pauciores. Alit aūt etiā hec altaria q̄z vtrunq; ex eodē ligni genere factū· ꝙ nō vtrūq; fuit auro cooptū· sic interpta ri possum⁹· vt eneū i q̄ carnes cōburebāt· z sanguis hostiaz fundebat· omnē hui⁹ tpis ecclesiā itelligem⁹: In q̄ nulli⁹ absq; pctō ē· etiā infans vni⁹ diei· nulli⁹ qui ne cesse nō habeat i christo renasci· et spirit⁹ ei⁹ igne mū dari. Aureū vero sigt christū q̄ ineffabilit verā carnem ita assumpsit ꝙ Adā· vt a pctō carnis Ade īmunis esset In ꝙ altari aromata tantū offerebāt· et nihil carnale· qz christus pces et lachry/mas fudit· non p suis erratibz· ꝙ p nra sa lute. Demq; sicut arca intra velū posita hominē deū sedētē ad dexterā maiestat sigt· ita altare extra velū· ꝙ ppe introitu; positū· cū dē mediatorē dei z hominū int/boices humanitate ꝓsantē· ꝙ potētia di uinitat celoz ītenora penetrātē. Super cui⁹ altari cotnua deprecat Aaron i sanguine q̄ oblatū ē p pctō· z placat super eo· q̄ rogātes p ꝓplo· vel pro sua ig̃ran tia sacerdotes· p filiū dei se adiuuandos et p sacrīm passionis ipsi⁹ ꝓfidūt esse sal uandos. Dñe p ipsum inq̄t offeram⁹ hostiā laudis sp deo· id ē· fructū labioz cō fitentiū noi eius. Postro labz ablutiōe cōpunctionis z lachrymarū accipim⁹· q̄ semp indigem⁹· maxime cū mysteriis ec lesiaz mīstraturi accedamus.

De mysterio ei⁹ in scemate tabernaculi· Isidorus vbi supra ¶ La. LXXIIII.

Tabernaculū quod fecit i solitudine Moyses· z templū q̄d fecit Salomon i hierusalē statū eccliē signt vniūsalis· quę ptim cū deo regnat i celis· ptim ab eo peginat i terris. Tabernaculū igit ędificiū eccleslę q̄ i laboribz etercet· templū vo ꝙetis futurę statū signt· qd aīabꝰ illuc q̄tidie migrātibz ꝓficit. Moyses eñ tabernaculū populo dei' dum iret ad terrā ꝓmissionis ꝓdidit. Salomon vo templū i tra promissiōis regno potit⁹ ꝓstruxit. Moyses i solitudie· Salomō i hierlm· q̄uisio pacis interpt at· qz hec ecclia i labore vitę ꝓsen tis i siti et estate regni ędificat. Illic i pacis ꝓceptione ꝓsumat. Dū i ꝓstructione templi legit· ꝙ malle⁹ et securi z oīe ferramētū nō sunt audita ꝓparati extra hierlm lapidibz et lignis· ac dece aptati quę ibi facillime suo loco reddita· aut cemento necterēt aut clauis· qz i pace beati tudinis nō ē fides tribulationibz exami nāda· aut vita ꝓbāda· ꝙ q̄ hic castigata et celi sedibz aptata ē· ibi glutino et vinculis mutuę charitat nūq; dissoluēda· i ꝓspectu ꝓditoris et regis ad inuicem co pulāda. Ostēdit aūt dñs Moysi tabernaculū i mōte· z vasa i cultura ei⁹ ꝓsecrata· qz secū tādiu morāti apte mōstrauit quāta pietate et humilitate et mūdicia virtutes angelice gaudeāt obedire· q̄ sūt tabernaculū ꝓfectū ei⁹ q̄ i eis sp habitauit. Quoz etiā nobis i resurrectione sili/tudo vitę et cois añ deū ꝓsatio ꝓmitti tur· q̄ cūq; modo coz vitā imitari stude/mus· laudādo scz z veligēdo dñm· z ꝓsi mos ūimicos etiā ꝓuocando ad deū· q̄d dicat: Vos aūt fratres nō estis i carne· ꝙ i spū. Tabernaculū q̄ Moysi q̄d i mōte mōstrat· celestis pūa ē· q̄ tūc de solis an gelis erat· ꝙ p christi ascensionē ꝓclarā multitudinē sanctarū aiaz accepit· recipit. Itaq; tabernaculū q̄d ptim ꝓciosis ptim vilioribz speciebz cōstruit· ecclia est vbi sunt pctōres z scti· q̄ in hui⁹ vitę hēremo peginat. Deq̄ Ps. Absc̄ōdisti me inq̄t in ta·t·in·d·m· Q aūt int scta z sancta sctoz velū iterponit sigt· q̄ z nūc ꝓsis ecclię ea q̄ oppansa sunt videre non liceat q̄uis reudeāt. Dñe aplus. Videmus nūc p speculū i ęnigmate. Sancta eñ sunt ea q̄ in ꝓsenti seculo habere sctā ꝓuersatio pōt. Pctā vo sctoz i q̄ semel tīmodo intrat· signt ad celū trāsitum. vbi est propitiatorium et cherubin· vbi z mūdis corde apparebit deus. In qua tñ

cōuersatione ꝓstituti non sine spūssancti adiutorio ꝓsistimus. Etenī et vno spiritussancti fonte septem lucernas habem⁹ Vnguētū quo vngit' tabernaculum est chrisma q̄ ꝑ ꝓlo vngit' fideliū. Sanguis quo asp̄git' et purificat' sanguine christi sig̃t quo fideliū omniū corda purgātur. Offerūt' aūt ad tabernaculi ꝓstructionē vno studio. ⁊ cū diuersa donaria. ꝑ que sig̃nt' meritorū dona q̄b⁹ ornat' ecclesia.

De mysterio i ornatu pōtificis Beda vbi s̄. La. LXXV.

Sicut aūt tabernāculuz cū ornata suo ⁊ vasis significabat ecclesiā pluralitate virtutū vel ꝑsonaꝝ varietate distinctā. ita summus tabernaculi sacerdos christū verus pōtificē figurauit. q̄ semetipsum ꝓ nobis obtulit. Qui bñ dī frat' Moysi. q̄ frat' no sedere g̃a legis nouā testamētū ꝓnecit' veteri. Ipse q̄q̄ Moyses de illo ait: Prophetā de fratrib⁹ vīs sicut me dñs suscitabit. Et paulopost ex persona dñi: Prophetā suscitabo eis de medio fratꝝ suoꝝ similē tui. Cui⁹ opib⁹ admirandis habit⁹ Aaron compar'. mira varietate ī signis. Ut vestes Aaron mīstiq̄ sig̃nt electoꝝ ecclesiā mira operū ac meritoruz distātia christo adhērētē. Vñ q̄cūq⁹ ait aplus: ī christo baptizati estis christum induistis. Aiūt aūt hebrei. q̄ pōtifex omniū electoꝝ figurā in habitu gestauit. q̄ ꝓ toto mūdo īmolās rogare debuit. Et christ⁹ ire ī habitu tot⁹ mūdi figuram simul ⁊ hoīs habet. Portat enī oīa verbo ꝑtutis sue. et ē agn⁹ dei qui tollit peccata mūdi. Ipse sacerdos ī eternū omni sanctitat' ꝓclar⁹ ornatu. non qđ natus ī carne ꝑ exercitiū labozis accepit. ⁊ qđ ī vtero ꝟginis icarnat' ꝓueniēte gratia spūssancti totū simul habuit. De cuius sacerdotio aplus ait: Hic aūt eo q̄ maneat ī ēternū. sempiternū habet sacerdotium. Indumēta q̄q̄ et ornamēta ꝟtutum ei⁹ cōmendās ait: Talis decebat vt esset nobis pōtifex sanctus īnocēs impolutus segregat⁹ a peccatorib⁹. Hic vere habuit ī capite laminā aureā. et ī ea sanctū nomē dñi sculptū. q̄ venit ī noīe patris dicēs: Ego in pīe. et pater ī me ē. et q̄ videt me. videt et patrē meū. Filij Aaron in sacerdotiū vncti figurāt aplos. ⁊ cunctos mīstros ecclīe christi. Notādū vero qđ dicit': Perpetu⁹ erit cult⁹ ꝑ successiones eoꝝ a filijs israel. Hec enī clausula sicut et cet'a spūalit' nō carnalit' intelligēda ē et exponēda. Quō enī sacerdotalis officij ꝓpetuus erit cult⁹. cū ipsum sacerdotiū et tabernaculū ī quo gerebat'. ⁊ populus cui gerebat' iā dudum cessauerit: In sancta q̄ ecclīa ꝟ complet'. vbi per ordinē successionā nāq̄ venīt viri spirituales a q̄b⁹ in domo dñi dona pietat' offerant'. et filij veri sacerdotij nr̄i a quib⁹ diuini ꝟbi lux eis imp̄ēdat'. donec hui⁹ seculi statu cōpleto. totoq̄ spūali tabernaculo ad celū trāslato. non sunt hoīes vltra q̄ erudiāt' ab hoīb⁹. cum sit deus omnia in omnibus.

De ceteris mysteriis exodi Isidorus vbi s̄. La. LXXVI.

Moyses ieiunauit q̄draginta dieb⁹. et Helias similiter. ⁊ ipse dñs. Pr̄cipit' q̄ nobis ieiunium ex lege. et ꝓphet' ⁊ etiam ex euangelio qđ habet testimoniū ex lege ⁊ ꝓphetis. Dñs ī monte int' vtranq̄ ꝑsonā medi⁹ saluator effulsit. vt ab oīb⁹ mūdi illecebris auiditatē nr̄am tāq̄ ieunio tēperanti ꝓferuem⁹. q̄dām ꝓfectio decalogi ꝑ q̄ttuor cardīnē mundi ptes. id est. toto orbi ꝓdicat'. vt decē quater ducti. qua dragenar⁹ numer⁹ signet'. Moyses posteriora dei. id est. ea q̄ ī nouissimis facta sunt vidit. Hoc enī qđā dicūt eē cōpletum. qñ ī mōte cū Jesu loquēs apparuit Jn petra Moyses ponit' vt dei spīm cōtemplet'. q̄ nisi q̄s fidei soliditatē tenuerit. diuinā p̄sentiam non agn̄oscit. De q̄ dominus dicit: Sup̄ hanc petrā ędificabo

ecclesiã meã. Tabulę q̃ p̃mũ a domino Moyses accepit-z sine mora confregit: pulcę legis imaginẽ gerebant-q̃ nõ longo iternallo post petrã ꝓpũ cessauit. Aliꝫ ꝙ ad instar prioꝝ ecclę nouũ significabant testamẽtum-et ideo nõ sunt fractę-qz nouũ testamẽtũ manet ī ęternũ. Vñ z in edito x-ꝙbio significabantur-vt per ipsum numerꝫ figura crucis exp̃meret quẽ sigt x-lra q̃ in specie crucis formaf. Christꝰ enī nõ venit soluere-ꝫ adiplere p passionem videlicet crucis-cuiꝰ imago fuit in tabulis. Descẽdẽte Moyse cũ tabul' facies eiꝰ glificata videbat-ꝫ tñ velamĩe tegebat-ī q̃ significabat legẽ mystico velamine cooperta-et infidelibꝰ occultã. Sermonẽ nãqꝫ legẽ habet sciꝫ gloriã-ꝫ secretã habet et duoꝝ testamẽtoꝝ cornua-q̃bꝰ ꝛ dogmata falsitaf incedit armata. Cũ enī legit Moyses-velamen posuũ ẽ sup cor coꝝ-qz scripturã ei' carnaliꝫ accipiũt infideles. Sed si p̃ssi fuerint ad dñm-velamen auferet-qm occidẽs lra mouet-et viuificãs spũs inuenief. Dñs enī spiritꝰ est-et lex spũalis ẽ. Vñ reuela ocꝫ oculos meos-et ꝙsiderabꝰ mirabilia de lege tua. **Rabanꝰ super Exo.** Primo die mẽsis tabernaculũ erigit-cũ ꝓncipio gr̃ę suę p christũ ornatꝰ eccliꝫ ꝙstruitur-et decor nouę hierlim fidelibꝰ demonstrat. Et sicut ī ꝓmo anno ꝓparatus est sumptꝰ futuro opi-ĩa omniũ electorum ab initio mũdi vsq ad aduẽtũ dñi sermo vel opꝰ ad structurã eccliꝫ pertinens p scꝑtores vet' testamẽti colligit-vt nõ ꝙfirmatiõe fidei dis vtãf. **Augꝰ ibidem.** Notãda est autẽ res mirabilis qꝝ nube descẽdẽte et tabernaculũ implente-nõ poterat Moyses ītrare-q̃ tñ ī monte sina-qũ legẽ ꝓmiꝰ accepit ī nubem vbi deꝰ erat: ītrauit. Aliã q̃ plonã figurabat tũc-aliã nũc. Tũc q̃dẽ coꝝ qui ꝓpter ꝓfũt ītimę ꝛitatẽ dei-nũc aũt indoctoꝝ q̃bꝰ glia dñi tãq̃ nubes opponif-nõ ītelligẽtibꝰ cã-s-gr̃az christi ꝛõꝝ nõ intrant tabernaculã testimonq. Et buiꝰ significationis cã credẽdũ est semel factũ-mox vt ꝙstitutũ est tabernaculũ. **Strabus ibidem.** Moyses q̃ nube obstãte in tabernaculũ nõ poterat ītrare-qz iudaicus ꝑplus nũq̃ sacra scꝑę valuit penetrare.

De mysterio Leuitici. Hieronymus ad Paulinũ.

¶ Ca. LXXVII.

In promptũ est liber Leuiticus ī quo singula sacrificia-ĩmo singulę pene syllabę ac vestes Aaron-totusqz leviticus ordo spirant celestia sacra. **Isidorꝰ de mysterio leuitici.** Varias q̃dẽ figuras sacrificij passiõis christi ꝓmissi ī victimis aialium oportebat celebrari. Ipse eterni offerebat' i vitlo ꝓpr̃ crucẽ ꝛtutẽ-ī agno ꝓpter ĩnocẽtiã-i hirco ꝓpr̃ carnis petulantiã-i turture et colũba ꝓpr̃ deũ et hominẽ. Porro ī similaginis ꝙspsione ꝑfigurabat' ecclia q̃ ex multis credẽtiũ granis ẽ collecta-et p legẽ et euãgelioꝝ molã intẽ ĩram et spũm sepat. Per aquã etiam baptismatis adunata christmat' oleo puncta-sancti spũs igne solidata-ꝛp humilitatem spiritꝰ hostia deo placens est effecta. Qr mel ī dei sacrificiũ non offert' hoc sigt apud deũ nihil voluptuosũ-nihil suaue buiꝰ mũdi placere-nihilq̃ qđ non habeat mordacẽ aliquid veritatis; vñ et pascua cũ amaritudinibꝰ mãducat'. Ecõtra ꝛo sal ī oĩbꝰ sacrificijs admisceri iubet'-vt in oĩbꝰ q̃ ad christi honorẽ offerimꝰ sal discretionis apponamꝰ. Qr aũt in sacrificio oleũ offert'-sigt-vt q̃cq̃d ad christi cultũ impẽdimꝰ-totũ cũ hylaritate faciamus. Nihil vt ait apls-et tristicia-aut ex necessitate: Hylarẽ enī datorẽ diligit dñs. Virtꝰ ille christꝰ ẽ q̃ nõ solũ p petis sacerdotalis ꝓpli-ꝫ etiã p oĩ bũano genere pius immolatus ẽ. De q̃ apls. Pro nobis oĩbꝰ tradidit ipsum. De eiusꝰ sanguine septico ꝑplis digito sacerdoꝝ aspgit'-vt purificatio nra ī christi sanguine collata-per gr̃am septẽplicis spũs demõstret'. Duo autẽ hirci sunt duo ꝑpli petões p figurã

qui ꝓp originale pctiñ formam hircoꝝ gerūt. Vnde ⁊ hedi ad sinistrā ponendi sunt. Sed q̄ ex his crediderūt ⁊ pnitentiam delicto ꝑ toto corde egerūt hi in similitudinē huius hirci q̄ in sorte dñi venit figurā accipiūt. Cui⁹ sanguis cū sanguine vituli pmisceri iubet vt ꝓsortes passionis christi effecti ꝓ cipro ei⁹ glie efficiamur. Alius ꝥo hirc⁹ q̄ i sorte dñi nō venit typū gerit infidelitū q̄ nec ī christum credere nec ei⁹ sanguīe expiari voluerūt. Hi etiā oīa pcta q̄ ab Ada vsq; ad christum humanū gen⁹ admisit soli ꝓcepturi sunt et sic omnibus et ꝑgranati ꝓficient ī desertū locū id ē ī tenebras exteriores.

De mysteriis numeri Idem. Ca. LXXVIII.

Quod Aaron sacerdos cū sorore Maria fri suo Moysi obtrectabat q̄ vxorē aliēgenam duxisset: figura fuit q̄ illa plebs sacerdotalis christo adūsus ecclīā et gētibus ꝓgregatā: derogaret. Ideoq; lepra ꝑcutit nec ad dei tabernaculū redit donec statutū tps plenitudinis gentiū impleat. Hic etenī eadē plebs recipe poterit sanitatē plēnā cū ei septiformis agnitio spiritus suffragata fuit ad veniā. Contēdictio Chore Dathan et Abyron sigt hereticoꝝ audaciā q̄ sacerdotes dei contemnūt ⁊ scismata faciunt. Q̄ Aaron cū thuribulo stans ī medio pemptoꝝ et superstitū ignē tale plagā obiectu suo q̄si q̄dā mur⁹ exclusit sigt q̄ christ⁹ ī mūdo ruinam mortis aspicies a summo celo occurrit et q̄ nat⁹ est ⁊ etiā mortuus inter vivos et mortuos stetit. Sicq; passionis thuribulū ī odorē passionis suauitatis ꝑtendens suspēdit ignis cēni pniciē et inimicā ptulit mortē. Virga Aaron q̄ post siccitatē floruit caro christi ē succisa d̄ radice Jesse q̄ post mortem resurrexit. Aliq; hāc ꝥgā q̄ sine hūore florē ptulit Mariam virginē putāt q̄ sine coitu ꝥbū dei edidit. Vitula rufa est caro christi sanguine passionis rosea etatē integre et perfecte quasi annoꝝ triginta nūcq; delicto subiugata. Q̄ aūt appedēsam filq; israel cū castra pūte sacerdote Eleazaro eiecerunt sigt ꝓfensum sacerdotum et ꝓpli iudeoꝝ ꝓ in necē dñi quē eiectū extra hierusalem crucifixerūt. Ex sanguine aūt huius vitule ideo septies tabernaculum iubet aspgi q̄ septē sunt spūssancti charismata q̄ ꝑ christi sanguinē sup ecclīe populos distribuūt ꝑ quē ab oīni delicto purgāt. Q̄ aūt vitula cū pelle et ossibus fuit combusta ondit q̄ ī passiōe christi ossa ei⁹ nō essent frangēda. Videt autē ī Maria ꝓphia mortua itelligi ī Moyse et Aaron legi et sacerdotio iudeoꝝ finis imponi q̄ nec ipsi valeāt ad terrā ꝓmissionis trālire nec ꝓpl⁹ credētē de solitudine hui⁹ mūdi educere ⁊ sol⁹ Jesus filius dei. Moyses ad aq̄s ꝓtradictionis typū gerit ꝓpli iudeoꝝ q̄ sicut ille ꝑcutiens ꝥga petram d̄ ꝥtute dei dubitauit: Ita ꝓplus ille christū ligno affigens eum dei ꝥtutē esse nō credidit. Sed sicut ꝑcussa petra manauit aq̄ sitientibus sic plaga dnice passionis facta ē vita credētibus Serpēs ī ligno ē christ⁹ ī cruce vbi d̄ antiquo serpēte triūphauit et cui⁹ aspectu illi⁹ venena supant ipso testāte qui ait: Sicut Moyses exaltauit serpentē ī deserto ꝛc. Serpēs dicit ꝓp mortē. Eneus ꝥo ꝓp deitatis ḡnitatē. Q̄ aūt multis milibus egressis de egypto soli terrā ꝓmissionis ingrediūt duo sigt multos ad fidem ꝑ baptismū trālire sed paucissimos ad celestem patriā peruenire. Multi enī sunt vocati pauci vero electi. Duo aūt sunt ꝓpter duos populos vl ꝓpter duas vitas sc̄z actuā et contemplatiuam. Filij Ruben et Gad et Manasse iumenta plurima habentes circa iordanem possessionem accipiunt et ī terra promissionis hereditatem habere nolunt significātes quia quos mundi multa implicamenta occupant habitationem celestis patrie nunq; desiderant.

De mysterio deuteronomij. Hieronymus vbi supra. La. LXXIX.

DEuteronomius vero secūda lex ⁊ exāgdicę legis ꝓfiguratio: Nōne sic habet ea q̄ priora sūt·vt tū nona sint oīa: **Isidor⁹ de mysterio deuteronomij.** Per annos q̄dragīta·q̄bꝫ laboriose pactis filij israel translatū ad terram ꝓmissiōis. sig̃t totum seculi tp̄us in quo viuit ecclesia sub laboribꝫ et temptationibꝫ periculosis spando q̄ nō videt ꝑ patiēt̄ia q̄sq; puenat ad ꝓmissam ei⁹ felicitat̄ patriam In cui⁹ rei figura dñs q̄draginta diebꝫ ieiunauit·et tempta⁹ fuit. Q⁹ aut̄ eoꝝ vestis p tot annos nulla est corrupta vetustate·⁊ morticiꝫ calciamēt orū pelles tā diu duraueriūt sine labe·pōt futuꝝ statum corpoꝝ figurare·vbi ea q̄ corruptibilia sunt·sine vlla corruptione ꝓmanebunt. Sic aūt tibi ꝓcipit iuxta dei altare nemus nō vebere plantari·sic circa dñi cam fidē·nihil ī ꝟbis infructuosū·nihil audientię secular⁹ illecebrosum cōponere debem⁹·⁊ sola puritate ꝟitat̄ sciam q̄dicatiōis teneam⁹. Vñ apls. Nō in doctꝫ humane sapię ꝟbis·⁊ ī oñsione spūs et ꝟtut̄. Septē gētes q̄ de tra ꝓmissionis eici iubēt·septē sunt vitia ꝓncipalia q̄ p gr̄az dei miles vnusq̄sq; spiritalis exupe rans exūniare penit⁹ admonet. Qui maiores numeri sunt q̄ filij isr̄l q⁹ plura sūt vitia q̄ ꝟtutes. Robustiores etiā ee dicunt·q⁹ fortit̄ī mēbris nr̄is militat oblectatio carnaliū passionū q̄ studia virtutum q̄ nō nisi summa ꝓstructione cordis et corꝑis acquirūt. Hanc etiā gentiū regiones possidere ꝓcipim⁹ cū eniꝫ populis spiritalibꝫ·id ē·ꝟtutibꝫ dimicātibꝫ ꝓtra se fuerit vitia supata·locū quē sibi ī corde nr̄o spūs fornicationis retinebat·deinceps castitas obtinebit·quē furor cepe rat patiēt̄ia vendicabit·quē accidia vastabat exercet fortitudo·et ita singul⁹ vitijs expulsis·eoꝝ loca·id ē·affect⁹ ecc̄o tranno possidebūt filij israel·id est· aīę videntis deum vel virtutes.

De mysterijs Josue. Hieronymus vbi ē. La. LXXX.

VEniam ad Jesum naue q̄ dñi typū nō solū ī gestꝫ verꝫ etiā ī noie ꝓfert. Trāsit iordanē hostiū regna subūtit·diuidit terrā populo victor·et per singulas vrbes. viculos mōtes·flumia·terrēs atq; ꝓfinia ecclię celestisq; hierlm spūalia regna describit.

Isidor⁹ de mysterio Josue. Hiericho ciuitas mundum figurauit ad quē dñs Jesus chr̄ist⁹ ad pscrutādū hominū mores duo testātā direxit Raab ꝟo typū tenet ecclię ex gentibꝫ cūcis cōgregatę·q̄ antea viuēs i desiderijs carnis fornicabat̄ i idolis. De talibꝫ ait dñs: q̄ ꝓcedēt vos ī regn̄ celoꝝ. Hec igit̄ testamēta dñi sola suscepit·et eadē fidelit̄ seruata inimicis oīno nō tradidit·ipsa pot⁹ periclitari optans·dūmodo illesa ac salua seruarent. Hec cārū mūdus sicut illa ciuitatem firmit̄ credidit·hec ꝑ se suoꝝq; salute pactū cū testamento dñi fecit. Hec ī domo sua coccū·id ē·signū sanguis posuit·extra hanc si q̄s inuent⁹ fuit·ruinā ⁊ incēdium mūdi nulla rōne vitabit. Q⁹ ꝟo ꝑ aquaꝝ flumis ī dulcedine pserans resilit retro·et ꝑs ī amaꝝ mari gurgitem deflupit·hec etiaꝫ figura baptizatoꝝ varietatē designauit. Hoꝝ quidam acceptā gr̄ā ecclesiis dulcedinē custodiūt Alij ꝟo ī peccatoꝝ amaritudinē se conuertunt. Q⁹ aūt ordo sacerdotalis et leviticus iter populo dei demōstrat·sacerdotale magisteriū sig̃t. Vrbē hiericho septem diebꝫ ferentes arcam israelite ęneis tubis clangētibꝫ circūierūt·et muri ei⁹ per arcę p̄nam atq; ꝓcaꝝ tubaꝝ sonitū cadūt. Quia et in hoc tempe q̄ septē dierū vicissitudine volunt·dū fert̄ arca·id est·dū oritē terraꝝ circūiēs ecclesia monet̄ ad q̄dicantiū voces quasi ad tubaꝝ sonituꝫ muri hiericho·id ē·elati mūdi superba in

fidelitatis obstacula cornuũt·vonec in fine temporũ mors nouissima destruat'·et ex impiorũ ꝓditione vnica dom⁹ Raab tãꝯ vna ecclesia liberet'·mundata a turpitudine fornicationis·ꝑ fenestrã ꝓfessionis·i sanguĩe remissiõis. De anathemate aũt hiericho fraudãs i tabernaculo suo absc̃ondit·q̃ seculares mores i secretꝫ eccle sie inserit·et q̃ sub cultu manẽs solẽnitates seculi vel spectacula diligit. Ejecit ꝯ christ⁹ a facie fideliũ suoꝝ q̃dãmõ gẽtes hoc ẽ·gẽtiliũ erroꝝ malignos spũs·ꝫ sorte diuidit terrã i nobis oĩa operãs vnus atꝙ idẽ spũs·diuidens vona ꝓpria vnicuiꝙ put vult. Habitauit autẽ chananeꝰ i medio Effraĩ tributan⁹. Quid chananeus gẽtilis videlicet ꝓpls nisi vitiũ sigt? Sepe etenim virtutibꝰ magnis terrã ꝓmissionis ingrediñ·qz spe intima ꝺ eternitate roborañ. Sed ꝺũ iterempt̃ sublimibꝰ vitijs q̃dã tñ parua retinem⁹·q̃si chananeũ viuere i tra nra ꝓcedimus. Qui tñ tributan⁹ efficit·qz ꝺ ipsum vitium qꝺ subigere nõ possumus·ad vsum nr̃e vtilitat̃·humiliꝫ retorquem⁹. Moyses trans iordanem duabꝰ tñ tribubꝰ·ꝫ dimidie possessionẽ dederit·cęi ꝰo oẽs ꝑ Jesum acꝙpiũt·qz plures ꝑ fidẽ Jesu christi ꝓmissa cęlestia q̃ ꝑlegẽ suscꝙpiũt

De mysterijs Judicum. Et primo de Jael et Gedeone.

La. LXXXI.

IOsue succedũt indices Sic et post christũ apli succesſerũt et eccliaꝝ rectores. **Hieronym⁹ vbi s.** Verũtamẽ in iudicũ libro·quot principes ꝓpli tot figurę sunt. **Isidor⁹ vbi s.** Jael ascẽlio iterptat' qz ꝑ ecclesiã ad cęlũ ascẽdit'. Ista clauo Sisaram hostẽ interfecit·id ẽ·ligni crucis acumine·ꝫ virtute diabolũ interemit·ꝙ Barach·id ẽ·prior ꝓpls ꝑ legis ꝓcepta facere nõ potuit. Gedeon·id ẽ·circũiens in vtero·christ⁹ ẽ q̃ incarnat⁹ in vtero ꝟginis·et itra vteꝝ fuit ꝑ subam infirmitat̃ et extra mundũ ꝑ potẽtiam diuinitatis. Hic sub quercu frumẽta excutiebat atꝙ purgabat·dũ ſb vmbra sacrę crucis ꝓdestinato incarnationis future mysterio cõstitutus rectitudie iudicij·q̃si ꝟga setõꝝ electionẽ a vitiorũ palea sequestrabat. Petra quoꝙ ꝓcussa ꝺ qua ignis exiuit ꝫ carnes suppolitas ac ius suffusum cõsumpsit·ẽ caro christi q̃ passa·id est·crucifixa·nõ solũ facta·ſ etiam cupiditates purgauit atꝙ delenit. Caro enĩ bedi culpam facti·ius ꝟo cupiditat̃ illecebras figurauit. Ignis itaꝙ ꝺ petra exiuit·qz caro christi diuino repleta spũ·oĩa peccata exussit. Vũ et ipse dicit: Ignẽ veni mittere i terrã ꝛc. Laurũ quem pr̃ idolis deputauit·hũc Gedeon occidit·ꝫ aliũ deo septennẽ iuolauit·i q̃ post aduentũ christi cũcta sacrificia gentilitat̃ abolẽda. solumꝙ tã sacrificiũ passionis christi ꝑ redemptiõe ꝓpli deo offerẽdũ oñdit. Ipse ẽ enĩ septennis virtus⁹·videlicet septifor mis spũ plen⁹. Gedeon signũ i vellere nõ q̃si incredul⁹ petiit· ſ futura mysteria ꝓuidit·et diligẽter explorauit·vt amplius crederet miraculũ cũ iterasset oraculũ. Quid aũt vell⁹ complutũ area sicca·et postea area cõpluta sicco vellere? nisi ꝙ ꝓmo gens vna iudeoꝝ habebat grę mysteriũ·ꝫ totus orbis vacuus erat. Nunc aũt i manifestatione christi tot⁹ orbis ſ habet·et illa vacuata est. **Glo. sup Judicũ.** Porro ptra Madian a bello phibẽt·qui flexo genu aq̃s bibũt·ꝫ illi assumũt' qui more canũ eas lambunt·qz christ⁹ cũ illis cõtra hostes fidei pgit ad ꝓliũ·qui dũ aquã doctrię haurũt·rectitudinem operꝝ nõ flectũt·sed qꝺ ore annunciãt ope oñdũt. Vũ manu et lingua dicit eos lambere·id ẽ·ꝟbo ꝫ ope·qz qui docet et facit·in regno cęloꝝ magn⁹ erit. Idcirco ꝟo humilitudo canis laudatis inducit'·vt i eo affect⁹ oñdat'·qz hic supra oĩa cętera animalia ꝓprio dño amorẽ seruare·nec terrore nec iniurijs cedere dicit'. Hi ꝙ electi probati·ꝫ ad victoriã ꝓsecrati fuerũt·q̃ tertio cẽtenario multiplicato

pfecte trinitat numeꝝ ferũt. **Isidorus ybi ē.** Venerunt igit armati sub duce suo ad ꝓliũ martyres nr̃i. & cuꝝ tub lagenis et lampadibꝫ. Qui tubis insonuerũt dñ ꝓdicauerũt. Lagenas ꝓfregerũt dñ solnẽda i passione sua corpa gladijs hostibꝫ opposuerũt. Lãpadibꝫ resplẽduerũt dñ post solutionẽ corporꝝ miraculis coruscauerũt. Mox hostes in fugã versi sunt. qr dñ mortuoꝝ martyrũ corpa miraculis coruscare viderũt. luce xp̃i fracti qꝫ impugnauerãt crediderũt.

De mysterijs filioꝝ Gedeonis Cap. LXXXII

Uxores Gedeonis nationes significauerunt. q̃ christo p fidẽ adhęserũt. septuagita filij. septuagita linguas mũdi. i qbꝫ p fidẽ sibi dño filios generauit. Concubina. synagogã i nouissimis antichristo creditura. De q̃ scriptũ ē: Qui dicũt se iudęos ee et nõ sunt. & sunt synagoga satbanę. De hac i nouissimis filijs nequam antichristꝰ generãdꝰ ē. q et dicit filiꝰ ancillę. id ē. peccatrid synagoge. Qui enim facit pctm. seruꝰ ē pcti. Hic itaqꝫ congregat sibi impijs. sicut Abimelech fecit. impte regnũ vsurpabit nobilibꝫ. id ē. fidelibꝫ interfectis. Sed et diũlis natiõibꝫ ac linguis psecutionẽ iducet. vt oẽs sctos iterficiat Filiꝰ aũt iunior. q fugiendo gladiũ euadit. signt. reliquas ũrsi i extremo tpe creditura. & antichristi gladiũ euasuras. Hic i xp̃o mont̃ garizim ascẽdit. qr ꝓphetica re. nec psecutionẽ ãtichristi qlibet euadẽ potũt. nisi pus montẽ bñdictiõis. id est fidei illimitatẽ ac xp̃o ascẽderit. Porro ligna siluę sunt hoies ifructuosi. vani et vagi. q̃no iuẽdio ꝓparati. Sup hos nec oliua. nec ficꝰ. nec vitis regnare signãt qr nõ merẽt. Oliua nãqꝫ grãm scti. spũs et vnctionẽ pacis signt. Ficꝰ xpo legẽ quam pfamilias plãtauit i vinea sua. Deꝰ enĩ omnũ credẽtiũ pr̃ plãtauit vineã. id est iudęor pleb̃. et i ea ficũ. id ē. legẽ q̃ primitinũ populi sicut ficus grossos. & aridos et inutiles i trã deiecit. & postmodũ alios fructꝰ generauit. id est. q. plm christianum quẽ ad debitã eiꝰ gelicę disciplię maturitatẽ et suauissimã pinguedinem christi cũ glia et honore pduxit. Vitis aũt christus ē. q dicit: Ego sum vitis vera. Quia q̃ ꝓphe q̃ antichristo seruit i repbũ sensuꝫ dat. vt credat mẽdacio. id ē. antichristo q̃ xp̃o. id ē. christo noluit a regno vici. id ē. christi. et ab oliua. id ē. spũsti gra. & a ficu. id ē. diuinę legis dulcedine. repbat. Rhamnꝰ ē genꝰ rubi quẽ vulgo fruticem vrsinã vocãt aspꝝ nimis et spinosum. q qđ antichristus signt. cũ oi aspitate & feritate humanũ genꝰ vastaturꝰ. Ignis de rhamno. i. iniqtas ꝺ antichristo exibit. & oẽs q̃ i illo ꝓfidũt. pariẽ cum illo deuorabit.

De mysterijs Jepte. Cap. LXXXIII.

Jepte quoqꝫ christum significat q̃ a facie fratꝝ suoꝝ. id est. iudęoꝝ abscedẽs ꝓcipatũ i gẽtibꝫ accepit. q oĩa salutis bũane sacra q̃si iuratꝰ expleuit. & carnẽ ꝓpriã q̃si filiã p salute eius obtulit. **Augꝰ. sup Judicum.** Vñ Jepte iterp̃tat aperiens. qr christꝰ discipuli sinis sensũ aperuit. vt intelligerẽt scripturas. Nunc igit ꝓncipes sacerdotũ scribę et phariseι q̃ ꝺ legis obseruatione videbãt gliari. expulerũt a se tanq̃ legẽ solueret. et ideo filiꝰ legitimꝰ nõ eet. Porro quãtũ ad gentẽ mat ecclia synagoga dicit pot. q̃ ipse cũ idolis fornicata est. & illi q̃si legis obseruatores legitimi videbãt. Hic aũt ꝺ legẽ facere videbat. Jo tanq̃ legitimi non legitimũ iure sibi visi sunt eiecisse. Vñ et dicebãt: Hic hõ non ē a deo. q sabbatũ nõ custodit. Nos autem ex fornicatiõe nati nõ sumꝰ. vnũ patrem habemꝰ deũ. Sed ꝺ tñ plebs illa victa ē fornicaria. qr legis ꝓcepta nõ seruabat. & tãq̃ viro fidẽ nõ exhibebat. Ipsũ aũt christũ eiecerunt. dñ eius infirmitati

ꝓualuerūt·qz sic ab eis q̄ oportebat pati
voluit· sic ⁊ idē signs Jacob·angelo cū
quo luctabat·ꝓualuit. Habitauit igit̄ i
tra thob·i·bona vel poti⁹ optima·quam
corp⁹ tren̄ excellētia mortalitat⁹ et icor-
ruptionis erat indutū. Lūc ad eum viri
inopes et latrocinātes congregabāt·et q̄si
pncipē seq̄bāt. Ān passionē q̄dē cum pu
blicanis et pctōrib⁹ mādicauit· nec op⁹
eē sanis medico·⁊ egroꝝ ostēdit. Jnt̄ la-
trones q̄z crucifixū·vnū i padiſū de cru-
ce trāſtulit. Postq̄ ꝙo surrexit·et i tra
thob eē cepit·boīes scelerati collecti sunt
ad eū ꝓ remissione pctōꝝ·q̄ ⁊ cū illo am-
bulabāt·qz fm eⁱ⁹ ꝓcepta viuebāt. Hoc
etiā q̄tidie fit· vt ad eū impij cōfugiant·⁊
vias eⁱ⁹ discant. Porro ꝛ filios Amon
duxⁱ Jepte q̄rit·q̄b⁹ victis filij isr̄l liberēt
Qui enī christū pr⁹ abiecerūt·rursus ad
eū cōſi salutē i christo receperūt. Vnde
Petro cos ad cōſionē et fidē in eū quē
pſecuti fuerāt exhortāte·multi eoꝝ com-
puncti sunt corde. Et q̄d ē ab iimīc liberā-
ri·nisi a pctis salnari? Vel ipsa potiꝰ
vocatio iudeoꝝ sig̃t·q̄ i fine mūdi spāt.
Vñ et seniores galaad ad rogandū Jep-
te venisse dicūt·vt p ętatē senilē nouiſ-
sima tpa significēt. Hoc etiam mysterio
congruit·q galaad abiciens vel reuelatio
iterp̄tet·qz iudei ꝓmo christū abiecerūt·
⁊ eis postea reuelabit. Tale q̄d et in Jo-
seph figuratū ē·quē fratres sui videntes
abiecerūt·et cū fame tribularent· ad eius
opē misericordiāq; cucurſi sunt.

De mysterio Samsonis. Jſi-
dorus vbi ſ. Ca. LXXXIIII.

Samson quondā nazare
us dñi·q̄dā habet gestū i typo
christi. Primo q̄ ab angelo na-
tiuitas eⁱ⁹ nunciat. Deinde q̄ nazarꝰus
dei dicit·⁊ p ipsum isr̄l ab hostib⁹ liberat
Postremū ꝙo q̄ allophilos tēplū sub
uertit·et pierūt multa milia hominū q̄ il-
luserāt. Sol aūt ipsoꝝ iterp̄tat· eorū scz
q̄b⁹ lucet·nō omniū·sic sup tonos ⁊ ma-
los oriť. Quis igit̄ i Samsone leonem
obuiū necās erat cū vxoris causa petēdę
ad alienigenas tēdebat: nisi christꝰ q̄ vo
caturⁱ⁹ eccliam ex gētib⁹ veniēs dicebat:
Gaudete q̄ vici mundū: Quid aūt ex
ore leonis ipsi⁹ occisi fauus significabat
extractus·nisi regni tren̄i reges ipsos vt
ꝓspicimⁱ⁹ q̄ adūſus christū antea fremue-
runt·⁊ nūc iā pempta feritate dulcedinē
euangelicā ꝓdicant. ⁊ munimenta ꝓbere
nō desinūt? **Greg⁹ sup Judicū**
xv·ca· Porro mandibula asini q̄ mille vi-
ros Samson pcussit·ꝓdicatores eccl̄ ge-
nⁱ designat. Redēptor eterni nr̄ simplici-
tatē et patiētiā corp⁹ māu sue ꝛtus tenēs
carnales a vitijs interfecit·et mandibula i trā
iecta·postmodū aq̄s fudit·qz mortificata
ꝓdicatoꝝ corpa magna pfis mon-
strauere miracula. **Idē ibidē de**
cimoſexto capitulo. Quid autem
gaza sig̃t nisi infernū? q̄d philistei· nisi pfi
diā iudeoꝝ? qui cū mortuū dūm vide-
rent·et corp⁹ eⁱ⁹ in sepulcro positū custo-
des illico deposuerūt· deputauerūt·et au-
torē vitę inferni claustri retētū· q̄si Sam-
son i gaza se deposuisse lętati sunt. Sā-
son ꝙo nocte media non solū exiit·⁊ etiā
portas tulit·qz redēptor nr̄ die surrexit·nō solū
ꝺ inferno liber exiit·⁊ inferni
claustra destruxit·portas tulit· ⁊ montis
ꝛticē subiit· qz resurgēdo claustra inferni
disrupit· et ascēdēdo regna celoꝝ pene-
trauit. **Jſidor⁹ vbi ſ.** Illud etiā
q̄ i semetipso Sāson exhibuit·q̄ paucos
q̄dē dū veniret interemit: destructo aūt
templo hostes innūeros cū moreret occidit·
qz nimiꝝ dñs ab elatione infidelitat⁹ pau-
cos dū viueret·plures tñ cū templū sui cor
poris solueret extinguit·atq; elatos et gē-
tib⁹ quos viuēdo sustinuit·sil'oēs mori-
endo pstrauit. Jā ꝙo reliq̄ eⁱ⁹·id ē·q̄ ei
mlier ydola caput raserit·et allophil illi
dū ēdormiret·q̄ captiuat⁹ ē·q̄ cecat⁹ ē
q̄ etiā ad molā deputat⁹ ē·i his nō chri-
stus·⁊ illi figurāt·q̄ solo i eccl̄a christia-
no nōie glorīāt·licet malis actibus ingit̄
implicant·Si enī mulieri·id ē·carni nr̄ę

blandiēdi libidini ꝓsenserim⁹: gr̃a spũali quã naçarei sign̄t crines mudati recipiunt. Ita enī sup vos ꝛ peccatores violata christi gratia sicut Samson incisa coma dialoꝝ⁹ illudit. Maligni aũt spirit⁹ postq̄ tẽptationũ stimulis intus aciẽ cõtemplationis effodiũt foris hominẽ ī circũitu laboris mittũt. Q̃ et si aliq̄n idem homo agẽdo pn̄iam redeat illi velut coma reducit id ẽ gr̃a reflorescẽte ad ꝟtutem repat. Deinde cupiditat̃ et luxurie subũsis colũnis victores hostes eiecit et repato certamĩe ī finẽ fortissime a dẽmonibꝫ triumphabit.

De mysterio Ruth. Hieronymus vbi ẽ. La. LXXXV.

Ruth moabitis explet vaticiniũ Esaie dicentis: Emitte agnũ dñe dñatorem t̃re de petra deserti ad montẽ filie sion. Glo. sup Ruth. Mystice vero noemi synagogã sign̄t. Interpr̃at enī pulcra. Helymelech aũt dr̃⁹ me⁹ rex christ⁹ ẽ cui dicit: Intẽde voci oronis mee rex me⁹ ꝛ deus me⁹. Hic ī bethleẽ nat⁹ pegrinationem hui⁹ mũdi visitauit cũ vxore sua et duobus filijs liberis id est duobꝫ ordinibus ꝓpheta ꝛ et apl̃oꝝ q̃ ex⁹ sanguine liberati sunt a petꝛ̃ seruitute. Per duas autẽ mulieres quaꝛ vna dolẽs ac lugẽs a socru recessit. Alia vero eidẽ obstinato aio adhesit credẽtes sign̄t quoꝛ alij precepta gr̃a baptismi ꝛ societate fidei ad errores pristinos relabunt q̃s sign̄t orpha q̃ ad deos suos ẽ reuersa. Alq̄ vero defunto ꝓfilio precepta gr̃am pfectiõis ꝓsequũt qui per Ruth designãt. Itaq̄ Ruth id ẽ eccle sia d̃ gẽtibꝫ vocata reducta pn̄a i idolatria et carnali pũsatione omissa obstinato aio ꝓdicatores ī terrã sanctã et in ciuitatẽ bethleẽ sequit vbi ad suscipiendum spũm d̃ stirpe israel Abraꝛ natum ꝓparat ī quo oẽs gentes vel tribꝫ bñdicent. Ipsum enī pfiter ee deũ suũ ī quẽ sancti crediderũt seqꝛ quo caro christi ascẽdit iturã et p eius noĩe vsq̄ ad montẽ ī hoc seculo passurã ꝛ cũ ꝓpho sancto ꝛ ac prophetaꝛ et pn̄iarchaꝛ cõsociãdã. Porro synagoga calamitatem suã quã post adue tũ christi merito patr̃ agnoscit ꝛ noemi id ẽ pulcra vocari refugit q: tpa ꝓsperitat̃ suę finiri ꝓspicit. Messis hordeacea tp̃us dñice passionis exp̃mit q̃ mẽse nouũ id ẽ ꝓmo mẽse ꝓtigit. Hũ ḡ tpe illo ad bethleem veniũt qñ ler scz christũ quẽ docet ī bethleem natũ ī mẽse nouoꝛ id est ī pascha ꝓdicat occisuꝝ. Vel messis hordeacea sign̄t iudeoꝝ credulitatẽ q̃ pacto sacro passionis ꝓficiscibꝫ aplis primũ venerũt ad fidẽ qui et alibi q̃nq̄ panibꝫ hordeaceis a dño pasti legũt. Spice ꝛo remanẽtes sign̄t fideles q̃ trãslatis ceteris ī ecclã relinquunt nobis exemplum. Messes q̃pe sũt scti q̃ colligũt ī horreo dei reponẽdi. Messores aũt sunt angeli. Vel spice sũt mysteria scr̃aꝛ q̃ Ruth ī agro diuine lectionis post messores i. ꝓdicatores colligit et ī sinu mentis suę testimonia ꝟtutũ et exempla recondit.

De mysterio Booz. La. LXXXVI.

Booz aũt qui fortitudo dei interpr̃at christũ sign̄t q̃ et ī Esaia dr̃ fortis vocat. Ipse enī Helymelech ꝓsanguine⁹ q: testimoniũ habens a lege et ꝓphetis d̃ bethleẽ ex d̃ stirpe Dauid ẽ nat⁹. Veniẽs aũt ī agrũ familie suę ꝟba salutis et pacis attulit in cui⁹ natiuitate chorus angeloꝝ cecinit: Glia ī excelsis deo ꝛc. Hinc ecclesia refert salutatori q: eã dignat⁹ est respicere. Rũdet ille sibi placere q: illa penitus idolatras ꝛ carnalia desideria reliq̄t seqꝛ sctõꝝ ꝓpositum. Hortat̃ vt puellis suis iũgat q: mores et conuictus formant. In acto legẽ exp̃mit q̃ diu perseuerans ī ꝓpto pharisęoꝝ traditiõibꝫ corrupta nationis sapore pdidit. In hac ḡ buccellã ecclesia tingit id est incarnationis christi mysteriũ ī veteri testamẽto eẽ

discit·et ideo firmi⁹ credit·q; lõge añ ꝓfiguratũ agscit. Deniq; Noemi dicente id ẽ synagoga ꝓdicãte·gẽtilis ecclia voluntate ⁊ fortitudine ꝓtector sui cõgscit·⁊ hmõi ꝓceptũ accipit. Lauare inq̃t aq̃ baptismi vel lachrymis pnĩç et vngẽ chrismate vel spũscẽ vnctiõe·⁊ iduere cultu vestiũ·i·ornatu ꝑutũ·⁊ descendẽ areã scz iudçoz. Nõ te videat hõ donec esuz potũq; finient. Nõ dic̃·q; fides ecclie gẽtiũ nõ añ apparuit q̃s xps incarnatiõis suç mysteriũ iplenit·⁊ cũ discipul' suis cenãs eisdẽ corpis ac sãguinis sui sacra coicauit·ipletoq; mysterio dispsationis·ecclia ẽ gẽtibo ad fidẽ christi fiducialit accessit Lũ aũt inq̃t ierit ad dormiẽdũ·i·ad moriẽdũ ꝑ nob·nota locũ passiõis·s·⁊ mortis. Ueniesq; ⁊ discoopies palliũ q̃ opit' a pte pedũ·ꝓiciesq; te et ibi iaceb. Ac si diceret: Christũ ꝑ te passũ agsce·veniq; venota mẽte ⁊ optimẽtũ liẽ legi ĩ q̃ sacrm tegit' icarnationis ei⁹ discute. Cumq; cognoueri ide tibi salutẽ promissã ad auxiliũ ei⁹ ꝓfuge vt ibi pmaneas oñi tpe. Ipse inq̃t dicet tibi q̃d agere debeas·qz necsse ẽ vt ab ipso nre salutis ordinem discas. Vidit itaq; Booz mulierẽ ad pedes suos iacẽtẽ·i·ecclã humilit icarnatiõis sacramẽtũ venerãtẽ·⁊ ab illa q̃ cẽt interrogauit·dũ ei⁹ cõfessionẽ expetit. Expãdeait illa palliũ tuũ sup famulã tuã ·i· sup me fidei ⁊ protectiõis tuç gratiam. Ille q̃cquid dixerit illa se facturã pmittit·qz q̃cq̃d fidel petierit xpi benignitas ꝓcedit

De mysterio ꝓpinqui. La· LXXXVII·

Quem vero ꝓpinquoꝛẽ ee dixit: ipse ẽ Johes baptista qui ꝑ ĩ mũdo natus fuit. Et ꝟ q̃dẽ cũ christ⁹ ee putaret' spõsi nomẽ sibi nõ vsurpauit·ꝟ christo refuauit. Hũc itaq; propinquum Booz·ad est· christ⁹ pterire vidit cũ sui precursoris aduentum quẽ hũanç vitç more ꝓperare ꝓspexit ad officiũ ꝓconis misericordit ꝑtit. Et ꝟ dũ ĩ porta sedebat·i·dũ ĩ alno ẽginis carnẽ sumebat. De q̃ dr: Porta ꝟ clausa erit·⁊ nõ apiet'·⁊ vir nõ trãsibit p eã·quia dom⁹ deus ıfrael ingressus est per eam. Hunc autẽ ꝓpinquũ nomĩe suo vocauit·quãdo per Gabrielem eum Johannẽ vocãdũ prędixit. At ille iure propinquitatis cessit cũ ait: Ego aũt baptiço in aqua·medius aũt vestrũ stetit·quẽ vos nescitis·cuius non sum dign⁹ soluere corrigiã calciamẽti ei⁹. Et alibi: Ego christus non sum·sed missus sum añ eũ: Qui habet spõsam spõsus est ꝛc· Johãnes itaq; nõ sibi sed christo calciamentũ vendicauit·quia sponsam illi soli competere intellexit. Alter autẽ iste ꝓpinquus est legis decalogus qui synagoge videbatur euãgelio ꝓpinquior· quia specialiter illi populo datus est· et tempore prior. Hunc ꝓpinquũ·id est·legem·christ⁹ ad se declĩare iussit·dũ eã ad dispsationis suç mysterium testificãdũ inclinauit Conuenienter itaq; legisperitis partem agri Noemi ad emendũ obtulit·cũ partem plebis quç apparente iam gratia remansit ad saluandum·synagoge magistris ostendit·vt infirmitatem suã agnoscerent·⁊ quod ipsi nequirent·ꝛo medico faciendum cõmitterent· In hoc autẽ q̃ cõiugium Ruth offert illi·sigt nõ aliter eandem plebis partem assumi·q̃s per ecclesiç copulationem in cõiugium christi q̃ suscitaret ãtiquũ nomẽ filij dei·qđ ab initio habuerunt sancti. At lex euangelio cessit·quia subintrauit vt delictum abũdaret·et gratia superabũdaret. Reprobatio quidem fit precedẽtis mandati propter infirmitatem eius·introductio vero mdioris spei fit per Jesum christum per quem ad deũ proximam⁹. Let itaq; de pede suo calciamentum·id est· vestimentum mysteriozũ soluit·et christo dedit·quia sacra per magistros populis manifestare nõ potuit·sed ꝟ reseruauit christo faciẽdum. Itaq; Ruth·id est· ecclesia christo iuncta spũalem sobolẽ gignit semp̃q; spũs sancti munere fecundatur·⁊

alīs ad lucem perpetuam decedentibus alij succedunt·vt nomen christianū maneat in eternum

De mysterio Heli et Dauid Hieronymus vbi supra. Cap. LXXXVIII.

SAmuel in heli mortuo et ī occasione Saul veterē legē abolitā indicat. Porro i Sadoch et Dauid noui sacerdotij nouiq; imperij sacra demōstrant. **Isidor vbi ō.** Igit arca dum ab alienigenis capta ē indicat testamētum dei trālitum ad gētes. In Hedi quoq; ō scilla, pstrato·sigt pōtifices indeor sedē habere vacuā·et glorīā sacerdotij regnīq; extinctam Status aūt vt ī gētib; puerit testamētū dñi: pfectim destructa sūt idola q̄ posside bāt ortē deceptus. Oisq; simulacror error cecidit·qr pfectiā dei ferre nō sustinuit. Nā ī manib; Dagon pcisus opus idolatrie sigt amputatus·et in ei capite superbia diaboli abscisa·a q̄ petī fuit initiū. Qr aūt ī posteriora pcussi sunt hi qui arcā dñi captiuauerūt·signū ē videt·qr si q̄ testamētū dei susceperis·et posteriora vite dilexerit et ipsis iustissime cruciabunt. In Dauid christ' itelligit qui arma tā qs onera sacrāmtor veteris legis deposuit·et ipsam legē accepit. Nam q̄q; lapides quīq; libros Moysi signt. Lapides q̄q; posuit et vnum milit·qr libri q̄q; lecti sunt·ꝑ vnitas vicit. Plenitudo eterū legis ē charitas. Per Saulē indeor datio: p Dauid aūt būlitas christi signt. Cū q̄ Saul ab īmūdo spū arripit. Dauid canēte eius vrania tpat·qr cū sensus indeor p blasphemiā furore ītis·dignū ē vt ad salutē mētes eor q̄si dulcedine citharę locutiōis euāgelice trāquillitate reuocēt. Achis interpretat quō·p quē signt ignorātia·verbū mirāt; r nō agnoscent·qō ī gente iudeor impletū ē·q dū nō iuderūt christū nō agnouerūt. Loīa q̄d mutauit os suū·et abijt. Mutauit os suū ī sacerdotio. mutauit ī ꝑceptis dans aliud testamentum·euacuata carnali operatione atq; inde collapsus ē ī manib; eor·qū cū cōprehendētes crucifixerūt. Quō enī ī salutis ifirmitas·sic in barba ītus oñdit. Texit q̄ ītē suam corpe ifirmitat; suę·et qr fortiss' infirmabat'tā qs ī salutis apparebat. Int' autem diuina ītus tā qs barba tegebatur. Vir sanguinū templū dei edificare, phibet'·qr q̄ actibo carnalibo ī cubat·necesse ē vt ītruere tēplū spāle nō ꝑsumat. Dauid gr̄ scelerateq; peccauit·qō scelus etiā p ꝓphetā dr' arguit ī crepādo·r ipse abluit pnītēdo. Verūtamē ille desiderabil' oīb; gētib; qsi in solario deābulauit·dū ī sole posuit tabernaculū suū. Adamauit ecclīā se lauantē·id ē·a sordib; seculi se mūdātē. Inde ataq; cū illa prīme ꝓuictionis noticia·postmodum ab ea penit' sep atū vnā·id est·diabolū occidit eamq; sibi ꝑpetuo connubio copulauit. Itaq; patīm oderim'·ꝑ ꝓphetā nō enim quam'. Amem' illū Dauid q̄ntū amādus ē q̄ nos p misericordiā a diabolo līberauit. Amem' et istū q̄ tā graue valn' ingt aū ī se p pnām et humilitat; confessionem sanauit.

De mysterio Absalon r Sibe Cap. LXXXIX.

ABsalon patricida·a cui' facie fugit Dauid·ꝑsa indic' ē q̄ eū tradidit. De q̄ et ipse dicit: Filios enutriui et exaltaui·ipsi aūt spreuerūt me. Absalon aūt pius par ītrpetat'·qō ī bistoria mirū videt'·quō videlicet pius par dicat' q̄ patrē psequt'. Sy ī Absalon hierlīm exponit'·q̄ vilio pacē dei a cuius facie christus fugit cum eam deseruit. et ad gentes transijt. Aliq; vero per Absalon iudā traditorē accipiūt·quem christ' ptulit tā qs eī cogitationes ignorauerit·eiq; puinīū ptcipauit·ī quo sui corpis et sanguīs figuram discipulis cōmēdauit. In ipsa ītō traditione ab ipso

oscul̃ accepit·et ob ꝺ Absalon idē pat
ꝑis viat· qz pacē ꝑi habuit quā ille non
habuit. Glo·ij·Reg.xviij·Achi
topbel qui recedens a Dauid ad Absa
lon migrauit hereticos sigt·q̃ relinquūt
vitatē et sequūt errorē. Vñ et interp̃tat
frat̃ me⁹ cadēs. Meritoq; tales diaboli
laqueo vite suę malicią finiunt·q̃ prauis
psuasionib⁹ alienā corrūpūt·sic Achito
pbel ī ꝓpria domo suspēsus iterijt·q̃ ī ali
ena insidiat⁹ ē vitę Dauid. Nā et qui fo
dit foueā incidet ī eā·z ī insidijs capient
iniq̃. Chusi arachites antiquus Dauid
amic⁹·sigt credētes d̃ gētib⁹·q̃ licet aliqñ
cū Absolon fuisse visi sūt·tñ opib⁹ ei⁹ nō
coīcantes·nec prauis suggestiōib⁹ Achi
topbel ꝓsentiētes cū Dauid fidelit̃ pmā
serūt. Chusi enī ethiops iterp̃tat. De q̃
dicit: Vertit ethiops pellē suā. Et alibi
Ethiopia ꝓueniet man⁹ ei⁹ deo. Hētilis
nāq; ꝓprius postq̃ ingredinē petr̃ exuit
nūq; a tergo dñi recessit. Qz aūt Absalō
ꝓsubinas Dauid ad custodiēdā domū
dimissas·stuprando corrupit·sigt·q̃ an
gel⁹ apostata q̃sdā q̃ regere dei ꝓplin z cu
stodire videt̃·hereticа prauitate seduxit
ad q̃s tñ Dauid vltra nō ingredit̃·ꝫ ī cu
stodia posit̃ alimēta largit̃·q̃ viuētes in
viduitate clausę sunt vsq; ad diē mortis
suę. Cū enī a via vitat̃ aberrātes redire
se simulāt hereticі·nō sūt digni cohabi
tatiōe christi·ꝫ excluſi et sepati detēt ab
ei⁹ ꝓsortio alienari. Ille tñ q̃ solē ozīn fa
cit sup̃ bonos et malos·et pluit super iu
stos z iniustos nō renuit talib⁹ passū in ꝺ
mūdo ꝑtere·vt p̃ūtāt̃ būficio z occasio
ne. Absalon deniq; mulo fugiēs ī quer
cu p cesarē capit̃ ē suspēsus·qz indi stul
ticię sensus carnalis incūbētes ꝓpt̃ sup̃sti
tionē pharisęoz legē corūpentes p ipsā
quā acceperāt ad vitę correctionē mort̃
habuerūt occasionē. Vñ est inq̃t q̃ vos
accusat⁹ moyses ī q̃ vos spat̃. Joab aūt
ī cor Absalon tres lāceas fixit·cū diabo
lus auaricią·sup̃bią·et iudią vel pfidią
ī cor eius dē populi misit. Quę matię cau
sa pditionis illius fuerūt·qñ et sup̃bia in
dei ꝓtemptū idola fabricauerūt·et aupi
ditate res ñsitorias ꝛtutib⁹ ꝓpositurū·
et pfidia et inuidia nō solū legi et ꝓphaz
ꝫ etiā ipsi⁹ saluatoris ꝑsentiā spreuerūt.
Alit̃ aūt scribę z pharisęi p̃ncipes iudęo
rum ī ligno crucį i quo dñm suspēderunt
occulto iudicio dānati sunt·et q̃ carnali
sensu velut irrōnabili mulo ꝑsidere vide
bant·ī dispersionē gentiū trāseūtes p̃ncі
patū patrię et populū amiserunt. Dauid
Absalon extinctū ploranit·et ꝓpt̃ iteritū
iudaici populi·christus vidēs ciuitatem
fleuit·cui⁹ miserię compatiēs ī eruditiōe
et cura salut̃ ei⁹ vsq; ad mortē crucis p
mansit. Raban⁹ ibidē·xx·ca·Re
ditus populi ad Dauid post Absalon ī
teritū·sigt reditū populi ꝓtis ad christū
post p̃uoz mgioz mortē. Seba deniq;
filius Bocri q̃ ꝓpm a Dauid auertebat
errorem sigt·qui ī synagoga iudęoz diu
regnās a ꝛtutis auditu populū subuer
tebat. Sed israel ad mulier̃ sapiēt̃·id ē·
spirital̃ doctrinę suggestionē caput Si
bę·id est·diabolū a corde suo abscidit·et
ad Dauid·id ē·christū dei filium redijt.

Isidor⁹ vbi s̃·Lexit aūt catalog⁹
viroz fortiū ī figura sct̃oz·q̃ et si ꝛtutū
sblimitate ꝓficiūt·tñ vsq; ad excellentiā
trinitat̃ diuię nō attingūt. Quis enī ęq̃
bit̃ deo·aut q̃s erit filius deo in filijs dei?

De mysterio Salomonis. Ca. XC.

Salomon·id ē·pacificus
Ipse est qui fecit vtraq; vnum
qui deo domum ędificauit ī cę
lestibus·non de lignis et lapidibus·sed
de sanctis hominibus. Ad cuius ędifica
tionem electoꝝ aię·q̃si quidam expoliti
lapides ferūt̃·nullusq; disciplię malle⁹
illic resonat·qz volati atq; pfecti lapides
illuc ducūt̃·vt loc̃ inh̃ meritoꝝ ꝓgruis di
ponāt̃. Hic enī foris tundim̃·vt illic si
ne reprēhensione iueniam̃. Altitudo aūt tē
pli hui⁹ domini ad fidē refert̃·longitudo
ad spē·latitudo ad charitatē. Quid aūt

aliud ī duodecī lobo q̄ duodecī aplos designari credim⁹ ꝙ facie q̄dē p diuīsa re
speciūt ℔ ita ī labro sūt positi vt posterio
ribꝰ adunēt qī hac pñi vita ad ꝓdica
tionis officiū ī diuīsis mūdi ptibꝰ sūt. Jn
illa ꝛo vita q̄ huic posterior ē quia post
hāc videbim⁹ iterne glie vnitati cōuenī
unt. Redemptor nr̄ a cedro vsq; ad hy
sopum diſputauit qz ab alta excellentia
glie celestis vsq; ad carnis būlitatē de
scēdēdo puenit. A cedro q̄z chriſt⁹ vsq;
ad hysopū diſputat qz ipse supbos cor
da et būlīū indicat. Sup ligna ꝛo dis
putauit dñ ī cruce ꝓpēdit. Luc enī ī ce
dro ſeculi arrogātiā iudicauit qua etiā
vsq; ad hysopi būlitatē ī vsq; ad stul
tā crucē ac ꝓtēptibilē fidē deduxit Jn illo
q̄z iudicio salomonis xp̄i figura fuit vbi
mulier illa impba plebs ſcz ſynagoge vt
hēricoz ꝛo matr̄ ī eccliē filiū appetebat
quē nō vt refuaret ℔ rectora vt interime
ret: cupiebat. Sed sic gladio Salomo
nis diuimēte ver⁹ repe⁹ē par⁹ ꝓprie mr̄is
gemitu teste. Sic et ſpū Jesu chriſti vo
cente plerūq; bi qui seducti et capti sunt
hēreticoz errore non nūq; merent ꝙ se
metipſis gemētē eccliā matrē cognōscere q̄
ſcz hēretici et suos nequit nutrīēdo inte
rimūt et alienos q̄sq; pdāt illiacēdo se
ducūt. Regia austri ab vltimis finibꝰ ex
citata veniēs audire sapiaz Salomonis
ꝓcupiuit q̄ vēturā ō gētibꝰ eccliā chriſti
desiderātē figurauit. Qz aūt p⁹ morte sa
lomonis decē tribꝰ a tēplo sep̄atę sunt ꝛ
duę relictę fatī indicat qđ apls ait: Reli
quię p electionē gr̄ę salutę factę sunt.

De mysterio Helie et Helisei. La. XCI

Helias pascēd⁹ ad alieni
genā vidua az mittit q̄ volebat
duo ligna colligere ꝓpter q̄ mori
ret. Vbi nō solo ligni noie ℔ etiā ligno
rū nūero signū crucis exp̄mit. Farina ei⁹ ꝛ
oleū būdicit fruct⁹ ſcz ꝛ hylarit as chari
tatis q̄ cū impēdit nō deficit qm̄ hylarē
datorē diligit de⁹. Vidua ℔ vt opinor
eccliā figurauit quā chriſt⁹ nō fruſtrat pa
ne ℔ verbi pauit. De q̄ et in p̄s dī: Vi
duā ei⁹ būdicens būdicā. Jn hac⁹ itaq;
vasc nūc oleū gr̄ę būdictiōis q; farina nō
deficit ī oīb⁹ fidis gētibꝰ fame p̄imēte p
manēte q̄z cibi vitę eternē ac fidei trini
tatis iediam illa q̄ndā triēnis fames cō
grue figurauit. Qz aūt p Heliam in tpe
siccitatis nulla nubes apparuit et postea futu
rę pluuię signū i bois vestigio se osten
dit imbrē ad tras descēsuz i bois christo
nascēte vestigio designauit q̄ fide sitientes
aias irrigauit. Paruuli irridētes Heli
seo i saluti dei indęoz ꝓsonā batēt qui
ad crucē ihc̄ sannabāt dño saluatori. Qz
aūt dicebāt: Ascēde calue ascēde calue
q̄d ē nisi q⁹ chriſt⁹ i cruce ascēsur⁹ erat in
loco caluarie? Consulsus itaq; Heliseus
maledixit eos et exierūt duo vrsi ō silua
q̄ interfecerūt q̄dragīta duos puerol. Sic
ꝛ chriſt⁹ āno q̄dragesimo secūdo suę ascē
sionis imisit duos vrsos ō silua gentiū:
Vespasianū ſcz et Tytū q̄ crudeli stra
ge interfecerūt ꝓpm iudęoz. Nā et Heli
seus pokīj ascēdit ī bethel i domū dñi
ꝓfus maledixit iudęis. Sic et chriſtus
postq; ascēdit ī celū blasphemos puniuit
Mitrit Helisē⁹ p seruū baculū suū sup
puez ꝛ nō reuixit. Venit ꝛ ipse ꝓiungit et coaptat semortuo ꝛ ad vitā redit.
Sic ꝛ misit fmo dei legē p seruū būano
generi in pctis mortuo nec ꝓfuit venit ꝛ
ipse ō celoz ſblimitate q̄ ō monē altiꝰ
dine descēdens semetipsū būliauit no
busq; ꝓfuit ꝛ mortuis mēbris mēbra
sua ꝓposuit nīq; mortalitati ō suo cor
pore medicinā aptauit. Denicq; ꝛo sup
mortuū septies oscūtauit duz septiformē
spūm humano generi p quē vinificatuz a
morte pctoz resurgeret dedit. Jnde ī sili
tudinē verbi salē id ē sapiam ī vas fictile
scz ī corp⁹ būanū dedit et mittēs ī aquā
demersit qđ q̄dē significabat q⁹ oēs ꝓpli
q̄ſb aq̄z figura ī toto mūdo steriles erāt
p ī carnationē chriſti fecūditatē et būdi
ctionem accepturi erant.

De mysterio Ezechie et Josie Rabanꝰ sup. iiij. Reg. xviij. ca. La. XCII.

EZechias apprehẽdens dñm vlfortitudo dñi iterꝑtat' Per quẽ redẽptor nr̃ dñs fortis et potẽs ī ꝓlio sigr̃. Vic nō solū idola gẽtiū ꝓtriuit. q̃tenꝰ vni ꝰ dei noticiā haberẽt eiusq; cultui digne se mãciparẽt. ꝑ etiam apud iudeos cultū idolatrię dissipauit. dū serpẽtẽ eneū Moysi. i. ipsā lr̃am legis moysaice quā ille ꝓpls legalis assidua lectione resonabat. ac. p magno habebat: ꝓtriuit. et sensū spũalẽ ī ea nos ītelligere docuit. Idem ibidẽ. xx. ca. Ezechias egrotãs inũ lr̃am fleuit. ꝓpꝑ promissionẽ dñi factã a Dauid. quã videlicet in sua morte pitura timebat. q; nōdū ipse filiũ habebat. Nã post mortẽ aꝰ Manasses cepit regnare cũ duodecī eẽt ānoꝝ. et q̃ ꝑspicuꝰ ẽ post tertiã ānã ei cõcessę vitę Manassen cẽ generatũ. Quidã etiã decem gd̃ lineaꝝ q̃dꝫ umbra descẽdit i horologiũ trãsferũt. vt umbra figuraꝝ ī descẽsiõe christi iterꝑtata sit. p q̃s iterꝝ idẽ ipse sol iusticię post resurrectionẽ ascẽdit Primꝰ itaq; gd̃ descẽsiõis a deo ī angelo fuit. q; magni ꝓsilij nunciꝰ extitit. Secundꝰ ꝺ angelo ī pñarchis. q; ī omĩb vt ait apls: ipse cẽ opatꝰ. Tertiꝰ i legi datione. q̃n ī lege locutꝰ ẽ ipc. Quartꝰ i Jesu nane fuit ꝑ quẽ ī trã. pmissiõis ꝓmiꝰ introduxit. Quintꝰ i duabꝫ ꝑ q̃s eundẽ ꝓpm ipse regebat. Sextꝰ i regib ī q̃dꝫ ipse regnabat. Septimꝰ i. ꝓphis. q; ꝑ eos annũciabat' ꝓpls. Octauꝰ in põtificib. q̃m ipse pius sacerdos ẽ summꝰ. Nonꝰ i hoie Decimꝰ i passiõe. Per hos itaq; decem gd̃ q̃ ꝑ umbrã legi ꝓficę christꝰ descendit. Rursũq; post resurrectionẽ suã sol iusticię christꝰ ꝑ eosdẽ gd̃ sursum in cęlũ ascẽdit. et omnẽ illã legi umbrã ꝓtractra dꝫs illustrauit. Idẽ ibidẽ. xxiij. ca. Josias q̃dꝫ q̃ dī lalꝰ ī fortitudo dñi typũ tenet salnator christi. q̃ zelo dei trã indę et hierlm ab imũdicię ī abomina-

tionib emũdauit. Vñ ī ait: Zelꝰ domꝰ mę comedit me. Cuiꝰ etiã vẽtilabꝝ ī manu sua. ī purgabit aream suã. Legit' et alibi. q; purgabit filios Leui. Itaq; Josias nr̃ vꝝ phase celebrabit ī ãno decimo octauo regni sui. q̃n sęcꝫ ī octaua ętate ꝓpetrata generali resurrectiõe sctõs suos ꝺ pfectiõe bonoꝝ opeꝝ ꝓducet ad terrã beatitudis. electi ꝓpus ꝺ regno aꝰ oib scãdalis. Vñ sptũ ẽ: Ecce dies veniet succęsa. ī erũt oẽs facientes ipietatẽ stipula ī iflãmabũt'. ī tũc sol iusticię nob timẽtib orie'. Nec fuit tle phase celebratũ a diebꝫ iudicũ. q; figur̃ ablat̃ ī die iudicij ꝺ morte ad vitã scti trãsibũt. et sic ī ꝓspectu ꝓditoris sui gaudebũt. q; videbit' deus deoꝝ in sion.

De mysterio trãsmigrationis babylonie. Jsidorus vbi ꝑ. La. XCIII.

IPsa quoq; trãsmigratio ꝓpli ilr̃' in babyloniã q̃ etiã spũs dei ꝑ Hieremiã ꝓphetam iussit vt ꝓgerẽt. ac. ꝑ eis ipsis ī q̃ꝝ regno pegrinabãt' orarẽt. eo q; ī pace illoꝝ eẽt etiã par ipsoꝝ. Quis nō agn̄scat q̃d ꝑfiguraverit q̃ veros israelitas ī q̃ vol' nō ẽ ꝑ aplicam dispẽsatiõe cũ euãgelico sacro ad regnũ trãsmigsse gẽtiũ attẽdit'? Vñ ī nob apls tã. ꝑ replicãs dicit: Volo q̃ ꝑmã omniũ fieri deꝑcatiões. obsecrationes. interpellationes. gr̃aꝝ actiões ꝑ oĩb hoĩb. p regib. ī bis q̃ ī sblimitate sũt cõstituti. Qꝝ etiã post ānos septuagīta fin eiusdẽ Hieremię ꝓphę et captiuitate rediť. ī tẽplũ renouat'. q̃s fidel' christi nō intelligat pꝰ evoluta tpa q̃ septenarij dieꝝ nũeri ĩsumũt repetitiõe. nob etiã id ẽ. ecclię dei redeũdũ ad illaz cęlestẽ hierlm et hui' scũ pegrinatiõe: ꝑ quẽ ꝙ nisi ꝑ Jesũ christũ ꝙe sacerdotẽ magnũ. cuiꝰ figurã gerebat ille Jesus sacerdos magnꝰ illiꝰ tpis. q̃ ī tẽplũ pꝰ captiuitatẽ ẽ ędificatũ: Devicto q̃ꝫ diabolo q̃ ad eꝰ accusationẽ stabat. sordida ei vestis ablata

est et indamẽtum hõnor ac glie vatũ ẽ. Sic ḡ corp⁹ Jesu christi qđ ẽ ecclia aduersario p iudiciũ i fine temporũ supato a luctu peregrinatiõis in gloriam sempiterne salutis assumitur. qđ etiam i Pẽdedicationis domus apissime canitur: Conuertisti luctũ meum in gaudiũ mihi pcidisti saccũ meũ. et circũdedisti me lẽticia. vt cantet tibi glia mea. et nõ compũgar dñe de⁹ me⁹ i ẽternũ pfitebor tibi.

De mysterio reductionis arce Blo. super. i. Paralipo. xij. ca. La. XCIIII.

IN percussione Oze iuxta ystam ẽ notãdũ: quantũ velingit q dñi corp⁹ indigne accipit. si tenor sacerdos interijt q arcã dñicã corpis figurã tangente mõtu ḡ debuit veneratiõe corripuit. Allegorice vo dauid christũ. et arca signt ecclã. quam vult adducere christ⁹ i ciuitatẽ suã. Dũ ẽcctas ex pte ptigit in ista. donec plenitudo gẽtiũ itraret. Itaq sacerdos icaut⁹ arcã tangẽs a dño percussus. ẽ ppls iudaic⁹ qui gẽtibus inidens. dũ legẽ euãgelio miscere voluit. vtrũq pdidit. Occiso sacerdote duxit arcã dñi Dauid i domũ Obededom gethei. qr respuentibus iudeis verbũ dei. conuersi sunt ad gentes apli. Obededom nãq q seruiẽs hõ interptat. gentilẽ pplm signt. de q dicit: Popul⁹ quem nõ cognoui. seruiuit mihi. Ubi etiã indeorũ abiectio tãq Oze percussio sic ẽmittitur: Impios me de dictatibus ppli. In Gerb i torcular signt crux dñica. in q vitis ꝑa calcata ẽ et expssa. Dũ gentiũ pplus põt dici gerbus tanq dicat: Blo. ibidem. xiij. ca. Mihi absit gliari nisi in cruce dñi nri Jesu christi. Multe Dauid vxores. multas signt gentes q p fidẽ christo copulãt. Cõcubine vo hereticorũ ecclias q christiãi noĩs titulo gloriãt. Sed qr ppẽ carnalia lucra christũ sequũtur nõ pinges. ꝑ pcubine dicũt. Nũc autem crimẽ ẽ regibus si plures vxores ducũt qr figure trãsierũt. Audientes philistijm Dauid i regẽ sup israẽl vnctũ. ascẽderũt ꝛ eũ. Sic euangelij gra diffamata. ꝛ regno christi vbiq ꝑdicato: surrexerũt vndiq gẽtes euãgelio pacẽ ꝓdicẽtes. Blo. ibidem. xv. ca. Cantores sũ Dauid i nablis arcana canebãt. i. i psalterio salutaris aduẽtũ mirabilẽ secreto diuinitatis p hominũ salute dispositũ ꝑdicabãt. In citharis quoq canebãt pro octaua epinicbion. id est victori vo triumphus ꝛ palma canebant. scz fm dñi aduẽtũ. i. q finita scã hebdomoda veniet ad iudiciũ Dñi sert⁹ psalm⁹ cũ tremore indicij cantat tali titulo. scz p octaua ꝓnotat. Dic aũt numer⁹ magna ptiet sacra. Nã octo aie ingresse sũt i arcã noe. ꝛ peunte mũdo saluate. Octau⁹ filius Jesse fuit Dauid quem dñs elegit. Octauo die circũcisio pficiunt. Et octaua. i. dñica christ⁹ surrexit. Porro septẽ sacerdotes coꝝ arca canẽtes tubis. sctõs ꝑdicatores septiformis spũs gra plenos signabãt. q euãgelũ christi ꝑdicant. ꝛ sacrm incarnationis auditoribus annũciãt. Blo. ibidem xvj. ca. Dauid rex Asaph ꝓncipẽ ad cõfitẽdũ dño cũ filiis suis fecit. qr christus ordinẽ doctoꝝ i eccliastice dignitatis culmine ꝓstituit. Asaph cũ ꝓgregis interpretat. Asaph igit⁹ ꝛ fratres eius sũt apli. ꝛ aplici viri ad cõgregãdũ fideles ꝓstituti De quibus dicit. Constitues eos ꝓncipes sup omnẽ terram.

De mysterio filij promissi Dauid. et modo templi. Blo. ibidẽ xvij. ca. La. XCV.

IN promissiõe facta David de filio ꝙdam dicit⁹ q non ad Salomonem. ꝑ ad christũ cõueniẽtius referuntur. Inueniũtur enim sub antiquis iudicib⁹ longiora tpa pacis q fuerint i diebus Salomonis. Nam verbi gra sub Aioth quieuit tra octuaginta annis. Absit igit⁹ vt q illic ꝺ pacis longitudie dicit⁹ ꝺ Salomõe accipiat.

Pręterea Salomon adhuc regnāte patre regnare cepit qđ nulli regum illoꝝ ꝓtigit vt ipsum nō esse appareat quē illa ꝓphēa ꝓsignat q̄ dicit: Suscitabo semē tuū post te et stabiliā regnū ei⁹. Christ⁹ aūt vē⁹ pacific⁹ vere regnauit post mortem Dauid et ipse ē q̄ ꝑphis illis ꝓmittit De q̄ et p Hieremiam dicit: Suscitabo Dauid germen iustū. Et p Esaiā: Regni ei⁹ nō erit finis. Ipse incht ędificabit mihi domū id ē ecclesiā q̄ ē templū dei nō ex lapidibꝫ ꝫ ex hoīb factū vbi ꝓpius habiter in ęternū cū deo et i deo et de⁹ cū ꝓpio et in ꝓpio. Itaq; erat q̄ hanc promissionem in Salomone completā putat. Attendit enī qđ dictū ē hic Edificabit mihi domū. Et qz Salomon extruxit nobile templū nec attendit dictū qđ fidelis erit dom⁹ ei⁹ in ęternū. Attēdat ḡ domum Salomonis plenā mulierib⁹ alienigenis et idolatris ipsumq; regē quondā sapientē ad eāde seductū idolatriā. Nec audeat estimare deus vel ꝫ mendacit promisisse vt talē Salomonis domū futurā ꝓcisse. **Glo ibidē xxij** Q̄ autē Dauid ędificare domū dñi ꝓhibet ꝓpt multum sanguinem effusum sīgt ideos ꝓpt carnalē legi obseruantiā et op⁹ sanguinolēta nec posse ꝑparare dño spūale ędificiū. Vel qz man⁹ habebāt pollutas sanguine christi et ꝓphetax. Sed ꝫ vero pacifico seruabit qđ quo et p ꝑs dicit: Quiet⁹ in diebꝫ ei⁹ iusticia et abūdātia pacis. Et itex: Ipse inuocabit me pr me⁹ es tu et ego ꝓmogenitū ponā illum. Q̄ aūt Dauid i paupticula sua se ꝓparasse impensas dom⁹ dñi assert pauptatē lr̄e legalis oñdit qz lex vmbrā habēs futurorū nihil ad pfectū adduxit. Impense auri et argēti sunt scꝑta patꝝ veteris testamenti habētia sensus pfunditatē et eloquij venustatē. In numer⁹ pfect⁹ id ē centenario et millenario dēsigt pfectio. Talentū quoq; qđ ęter⁹ q̄dēmb⁹ ꝓcellit rei magnitudinē atq; pfectionē exprimit. In ęre et ferro absq; ponderę sīgt diuinoꝝ testimoniorum firmitas sine estimatiōe. Ligna ędificio ꝓpata sīgnt hoīes mēte claros. Lapides ꝓ uantia lapideos. Artifices aūt ꝓdicatores q̄ latomi et cementarij et artifices lignoꝝ ac multi alijs modis dicūt qz iuxta qualitatē auditorum format doctrīa ꝓdicatoꝝ. Alic enī docēdi sunt sapiētes alic insipiētes alic superbi alic humiles. Dauid cunct⁹ ꝓncipib⁹ iussit vt adiuuarent filiū. Sic lex et ꝓphętę docēt vt q̄ scīa et ꝓtute ī ecclesia ꝓueniēt vnꝝ Salomonē adiuuēt id ē christū docendo et operādo. Sicq; spirituale ędificiū ꝓstruit de quo dī p apostolū: Templū dei sanctū ē qđ estis vos. Ibi requiescit arca dñi id ē fides incarnationis christi. **Glo ibidem xxviij ca** Dauid itaq; psalmista et cęt patres veter⁹ testamēti figur⁹ et ęnigmatibus ꝓsignabant vniuersa quę facturus erat verus pacificus ī ecclia quō scz oīes nationes p baptismi fidem introitū haberent qualis ecclesię stat⁹ esset futurus et qualiter diuersi singulorūq; ꝓfectus fierent qualis sanctorū perfectio et qualis cuiusq; ꝓ meritī remuneratio.

De mysterio nebule templi et regno Salomonis Glo ibidē ij palipo v ca La XCVI

Sacerdotib⁹ et leuitis diuersi gener⁹ organis ī tēplo canentib⁹ sacerdotes ꝓpter caliginem vel nebulam stare vel ministrare nō possunt quia christo et aplis euangelium ꝓdicantib⁹ superbi indęoꝝ pōtifices exigētib⁹ meritī cęcati dū diuīa mysteria p parabolas audiūt nō intelligūt et q̄si ꝓpt nebulā mīstrare nequeunt. Nam et ī vet⁹ testamento dū sensus mysticos velamine lr̄ę cooptos inuestigare despiciunt debitū fidei suę misteriū ꝓpt nebulam pdunt. Quib⁹ etiā nebulosum fuit quod aperte de se dñs ait: Ego et pater vnum sumus. Et illud: Antq; Abraam fieret ego sum. Quia enī audito y mētes infidelitatis caligo obtexerat quasi solis

radios interiacẽs nebula absondebat. Nebula ꝙ caliginẽ intelligẽtiꝫ exprimit ꝙ tomũ dei. i. synagogã implenit. Dũqꝫ sacerdotes ab intellectu incarnationis dei pfidia sua obscurati sunt. Veri sacerdotꝫ lumẽ z misteriũ pdiderũt. Nubes aũt sigt intelligẽtiꝫ claritatẽ. Nã misteria q̃ sub velamine latebãt. p aduentũ christi credẽtibꝫ apparebãt. Ceteri aũtẽ ad fidẽ accedere nolẽtibꝫ pstina ceca tas remanebat. sicut et dñs ipse dicebat: Vob datũ ẽ nosse mysterium regni dei. **Ibidẽ. viij. ca.** Regina Saba. qđ intꝛpꝛtat. pũlsio vel captiuitas. ẽ ecclia ɔ gentibꝫ ad christũ cõuersa. vanitate circũamicta. Hęc i camelis vero Salomoni aromata et auꝝ. ac gẽmas pciosas attulit. dũ ad fidẽ christi gentes gibbꝫ peccatoꝝ deformes. ɔ ingenio studioqꝫ florentes ac pcipere fulgorẽ sapiẽ. gẽmasqꝫ vtutũ babiles addunit. Quibꝫ cultu celebri nostrũ Salomonẽ honorauit. imo ab eo honorata maiorem spũal' muneris gr̃am accepit. Nã z rex Salomon regine Saba dedit cuncta q̃ voluit. qz christus in pśenti pfert gr̃am spũssancti vtutes ac sapiam. z futuro vitã largiẽ sempiternã. Hęc itaqꝫ audiẽ christi miraculis. quocata ad ipsum gr̃endũ p fidem z baptismũ venit. ɔ postea pfideratꝫ scpturę testimonijs. potẽtiam diuinitatꝫ agnit parumqꝫ visum ẽ ei qđ aũ de illo audierat i comparatiõe gr̃ę quã pceperat. Offerunt gr̃terea Salomoni oĩes gẽtes diuise et negociatores et reges z satrapę terraꝝ aurũ et argentũ. qz quęqꝫ gens et q̃libet pson certatim p vinđ offert nr̃o pacifico recteꝫ fidei puritatẽ. et sacrę pfessiõis plenitudinẽ vel eloquẽtię nitorem. Vasa quoq; regi aurea. sancteꝝ aię sũt. quę splendore charitatꝫ et sapię nitentes voluntati dei deseruiũt. potũ aq̃ viuę ptinentes. qđ sit i eis fons aq̃ saliens i vitã eternã. Argentũ i diebꝫ Salomonis reputabatur p nihilo. qz nõ ẽ i sermone regnũ dei ɔ i vtute. et euãgelij pdicatio nõ i psuasibilibꝫ humanę sapię verbis. sed i oñstiõe spũs et virtutis. Siquidẽ et naues Salomonis ibãt i tharsis cũ fuis hiram semel i triẽnio annis. Sic et euãgelij doctores z iudęis electi cũ gẽtibꝫ electis ɔ gentibꝫ trina pfessione ɔ vna fide i mãdum missi sũt. vt i credẽtibꝫ afferãt christo aurũ sapię. argẽtũ eloquẽtię. et ebur castitatꝫ. Insup z symias attulerũt. id ẽ. pphos ingeniosos. q̃ verę sapię sensus imitati sunt. z i disciplinis vitę moral' actus edisserunt. Et etiã pauones q̃ laudatas pẽnas oñdunt. id est. eos q̃ ppt' hominũ laudes varias vtutũ spes gr̃endũt. Nã et hi quoq; doctrina gr̃dicatoꝝ instructi bñ facere discũt ituitu solis dei. z aperant celestijs regis gr̃emi.

De mysterio Cyri regis. et Neemie. Beda sup Esdram. j. ca. La. XCVII.

Cirus quoq; christus figuratus. q̃ destructo chaldęo impio gr̃m dei liberauit. z i patriã remisit. Ita christi destructo diaboli regno electos suos q̃ dispsi erãt ab eo tyrannide i ecclesiã congregauit. Templũ etiã incensum restaurat z facit. cũ illos q̃ p insidias diaboli fidẽ pdiderãt ad salutem reducẽs. habitatiõe sua dignos efficit. Et sic ille p lras edictũ manifestauit. Sicut scripturas sctas qbꝫ fidẽ sui nominis et spem salutis cũctis q̃ ad regnum suũ ptinent. id ẽ. electis pdicat p vniũsum mũdũ trãsmittit. **Idẽ sup Neemiam. j. ca.** Esdras quoq; manifeste christum significauit. quia scripturã sacram quam scribę z phansi p traditiones fedauerãt renouauit. Vel quam iurta litteram tm̃ intelligi dicebãt. ipse sensa spiritualia plenã ostendit. z nouũ testamentũ misso spiritu sancto p apostolos z apostolicos viros describi fecit. Idẽ quoq; ɔ captiuitate babylonia populũ eduxit et in hierusalẽ terrã qꝫ promissionis liberatum induxit. quia semel passus in cruce mũdã sanguine redemit. ac discedẽs

ad iferos inde vros israelitas ad mgnia supnę ciuitatis vnit⁹ et gaudia supnę hęreditatis eis induxit. Quotidie quoq; fideles a pturbatione mūdi congregat⁹ et ad pfortiū ecclesię regnū celeste vocat. Idem etiā templi ornat⁹ auro et argento vasisq; pciosis q̄ popul⁹ israel et principes plaxp cū miserāt⁹ aurit⁹ qz in se credentes de vtroq; populo in ecclesiā vocēs claritate fidei et operis eoz hanc ornare et glorificare nō desistit. Duces ac pncipes oīi populo trās flumē q̄ legē dei nescirent et docerēt pstituit⁹ qz in ecclia quę flumīe baptismi abluta ē et flumē babyloniū id ē pturbatiōes sęculi fluctuant fidei sinceritate trāscēdit⁹ apl̄os et euāgelistas pastores et rectores posuit. Sed et filios trāsmigrationis ab vroribus alienigenis castigauit⁹ qm̄ illos q̄ fidei pfessione mūdo renūciant illecebris mūdi seruire phibuit. Ejcit quoq; decē pgregationis filios taliū matrū ne forte adulti pfidiam sequerēt eaxp non fidē patrū. Opera q̄ppenā q̄ deo placēt videlz bona si carnalibus delectationibus pmixta sint si de ptagio būani fauoris originem sumpserint repbare docuit⁹ nec illis pficere q̄ pfecte mundū relinquūt totaq; mente ad celestia transeūt q̄ nō blādimēt⁹ tpalibus eneruari sed aduersitatibus exerceri et ad requiē eternā gaudēt repari. Neemias interp̄tat⁹ pslatur dns vel pslator a dño missus. Qui cū muros hierusalē renouauerit et plīn ab hostibus liberatū i vinę legis obseruātia sublimauerit patet qz noīe et ope christum sigt. Qui ait: Ego rogabo ptem et aliū paclitū dabit vob. De q̄ et p̄s dic: Ędificās hierlm dns dispsiones israel congregabit.

De mysterio Tobię et Sare et Raphaelis. Beda sup Tobiam .j. ca. Ła. XCVIII.

Tobias antiquū populū dei sigt q̄ cęteris gētibus idolatrię vedit fide recta et operibus deo fuiebat. Hic cū fact⁹ eēt vir accepit vxorē Annā de tribu sua. Sic pplus isrl in egypto amplificat⁹ accepit synagogā p Moysen scz pceptalē suum legis ceremonięs institutā et q̄ filiū genuit qz christum ex illo genere nasciturū cognouit: cui nomē suū imposuit credēdo scz et pstendo qđ pat⁹ de illo dicit: Ego pmogenitū ponā illū excelsum p regibus trę. Hoc est enī nomē ipsi⁹ israel: sic scriptū est. Filius me⁹ pmogenit⁹ israel. Idem gabelo medo id ē gentili pplo decē argēti talenta egēti sb chyrographo vedit dū per septuaginta interptes ei sciam diuine legis q̄ i decalogo pcinet scz vt cū a fame verbi dei liberaret cōmisit sb cōditione reddendi cū ipse diues fieret vl cū ille q̄ deberat: appeteret. Itaq; verbū dei gentes acceperūt et quasi negociando exercent: etiā post aduentū christi cū intellectū spiritualē inquirūt. Denicq; fgeneratoni redduntur cū i fine sęculi iudęos credētes suscipiunt et saluandis christi sacra cōmittunt ac scripturę sacre arcana pandunt

Idem ibidem .iij. ca. Sara q̄q; filia Raguel turbā nationū sigt cui⁹ septem viros dęmon Asmode⁹ id ē destructor occiderat qz doctores cuncti dū vitā tūm huius sęculi qđ septem diebus voluit nouerant eternā nesciebāt. Ideoq; sunt a diabolo rapti tanq̄ idolatrię mācipati donec christ⁹ magn⁹ ecclię sponsus venit quā sibi de natiōibus illis i fide despōsauit Hoste nimirū supato sic Tobiā Sarā alligato diabolo pūte et coopante angelo. In q̄ scz angelo saluatoris diuinitas sicī Tobia sigt humanitas. Nec mirādū duas psonas angeli scz et hois vnā christi figurare psonā qz i expositiōibus patrū legim⁹ vnā eē psonā i Ysaac et ariete figuratā qm̄ i būanitate occidit vt ouis in diuinitate cū patre pmanet impassibilis. Sicq; Ysaac cum Abraam domū reuerteret in columis. Si enī aries christi humanitatē homo diuinitatem sigt: cur nō pot⁹ homo humanitatē angel⁹ deitatē? **Ilo. ibidem .ij. ca.** Nemo

autem miret si qñq; per bona typice malā·et p̄ mala bonū significet· Si enī hoc nō liceret·nūq; attramēto nigro·sed sp̄ auro lucido dei nomē scriberet·q; dē lux est. Sed si q̄s nomē diaboli calculo candido scribat·tenebras nihilominus sig̃t Cecat⁹ ḡ Tobias p̄lm israel figuranit. q; cecatus israel et p̄te p̄tigit·fatigatus a sepultura cecatus est. Qui enī in bonis op̄ibꝫ infatigabilis p̄manet·fidei lumen nō amittit. Ita et fatigat⁹ spūaliter dormit q̄ vigilare·stare·viriliter agere·et p̄fortari negligit. Hinc ḡ scriptū dicit: Surge q̄ dormis· et exurge a mortuis· et illuminabit te christus. **Glo·ibidem· iiij·ca·** Missus ē igit̄ angelus dñi Raphael·id ē·medicina dei·vt ambos curaret·q; missus ī mundū angel⁹ magni cōsilij·et populū iudaicū a tenebris p̄fidię· z gentilē ab idolatrię seruitute liberaret. Bñ autē dicit medicina dei·q̄ de seipso ait: Nō est op⁹ valētibꝫ medico·sed malē habentibꝫ. **Beda·ibidem·v·ca·** Angel⁹ itaq; Tobie apparuit eiq; se socium p̄buit·q; dei fili⁹ hominē assumpsit et visibilis cū hoībꝫ p̄uersatus· humanū gen⁹ saluauit. Tobias angelū ad p̄em introduxit·et dñs noster p̄ miracula q̄ fecit ī carne populo iudeoz· et quo carnem susceperat·q; ipse dei fili⁹ ēet· et angel⁹·id est·nūcius p̄ne volūtatis oñdit·cui gaudiū etiā p̄petuę salutis p̄dicauit cū dixit: Pniam agite appropinq̄bit enī regnū celoz. Desp̄antibꝫ aūt d̄ lumine cęlesti: Ego sum inq̄t lux mūdi· q̄ sequit̄ me nō ambulat ī tenebris. Idē Ąçariā·id ē·ad introz filium ananię· id est·gr̄ę dei se vocat·q; fidelibꝫ suis indicat q̄ ipse sit· De quo Ps̄· dicit; Adiutor meus⁹ et liberator meus tu es dñe ne moreris. Et videmus gloriam eius quasi vnigeniti a patre· plenum gratię et veritatis.

De mysterio exenterati piscis Glo·ibidem·vj·ca·

Canis secut⁹ est Tobiā euntem ī rages· q; veniēte dño ad saluādas gentes ei⁹ vestigia secuti sunt p̄dicatores· ꝺ quibꝫ scriptū ē: Famē patiēt⁹ vt canes· z circūeūt ciuitatē. Hi nāq; sunt q̄ domū dei et ei⁹ ſſlātiā· ouesq; spūales a furibꝫ ac bestialibus spiritibꝫ et hereticis defendunt. Manſit aūt Tobias p̄ma māsione iuxta fluuiū tygris· et choās iuxta decursum nr̄ę mortalitatis. Inter mortales q̄ppe vitam duxit·sed cū vnda petī nō infudit·nec in eo p̄ceps bai⁹ mūdi veniēs quicq̄ habuit Nā in eo quidē fluuiī piscis īmanis latebat cū diabol⁹ humani generis insidiabilis· seductor impia mortis barbara. Piscis Tobiā deuorare cupiēs· angelo docente occisus est· q; diabolus dum in redemptore nō carnē appetit·diuinitatis potentia raptus est. In occursu ḡ piscis dū Tobias erūt·vt pedes suos lauaret· signat⁹ q; christus mortem cui nihil debebat diabolo procurāte susceperit· vt pedes suos·id est·mēbra sua a cōtagione peccati et mortis ablueret. Et sicut ad illū deuorandū piscis occurrit·sic dño in cruce passo diabolus quęrens si quid peccati in eo inueniret: aduenit. Piscē Tobias expauit·et christus nō diabolū sed mortem q̄dē·quę iudicia illi⁹ in orbē intrauit· naturali fragilitate carnis horrescēs pauere ac tedere cepit. Vnde et ait: Pat̄ transfer a me calicē hūc ꝛc. Dixit aūt angelus Tobię: Apprehēde branchiā ei⁹· z trahe eū a te. Qđ et fecit. Sic z diabolū christ⁹ apprehēdit q̄ se capere voluit· z moriendo vicit. Apprehēdit branchiā vt caput necessimū a corpe potētię suę dextera separet· ac nequitiā antiq̄ hostis ab his quos sibi corp⁹ fecerat: auferret. Et hos corpi suo·id ē·ecclesię inferret. Branchiā enī piscis habet ī p̄finio capitis et corpis. Est aūt christus caput ecclesię q̄ est corpus eius· et diabolus caput iniquorum qui sunt corpus eius. Insiccum Tobias piscem attraxit· et dominus potentiam diaboli cōminuens paulatim traduxit

illos de potestate tenebraꝝ eruens. quos filios lucis prędestinauit. Hunc quoq; piscē exenterauit cū cuius nequitiā sanctis aperuit. Cor eius ⁊ fel sibi reposuit. cum eius calliditatē atq; malicią ī scripturis oēdit. Iecur quoq; fuauit. qz maligna eī⁹ ꝓsilia adūlsum nos p doctores ꝺitaq; ilsinuauit. Aūt enī phyci. qz calore et occulta ꝺtute iecoris excoquent' et digerūt' cibi. Cū ꝺo ꝙ agere disponim⁹ sedula cogitatiōe q̄ ordine sint agēda exq̄rim⁹. q̄si acceptos ī stomacho cibos ardore iecoris excoq̄m⁹. Hęc igit' ad medicamentū necessaria sunt. qt cognita nob ad medelā pficiūt. Quāto enī astutią et neq̄tią diaboli certi⁹ exploram⁹. tāto citi⁹ declinam⁹. Unicq̄d autē angel⁹ et Tobias ex pisce sibi assumpserint. sigt eos q̄ ꝺ mēbris diaboli trāsferūt ī mēbra christi. Carnes ꝙ piscis Tobias assauit. quia carnales q̄s inuenit spūssancti igne spūales ac fortes reddidit. q̄ sup aplos ī ignis visione descēdit. Cętera ꝺo salierūt ꝙ sufficerēt eis ī via ꝺonec ī rages pueniret. qt tātos de⁹ hō de indęa collegit ad fidem sale sapientię ꝓditos. quātū sufficeret ad exemplū videdi. vel ad misteriū ꝓdicādi. ꝺonec ī gētib ecclię fundamenta locarent.

De mysterio cōiugij Tobie iuuenis et illūinatiōis patris.

¶ La. C.

Raguel interptat pastus eius vel amic⁹. ⁊ sigt gentilē populū. quē dns p ꝓdicatores suos dignat' ē visitare. ac ꝺ stirpe illi⁹ sponsam sibi ecclesiaz assumere. Qua bñ sigt Sara vxor nimiz. Abrae cōuoca. ꝙ genuit Ysaac. promissionis filiū. id ē. libez ecclesię plin. ¶ Beda ibidē. viij. ca. Hāc igit' dns acceptur⁹ ī despōsationis initio iussit eā abrenunciare diabolo. et oīb pōpis ei⁹. ac sctē trinitati fidē. quę p triduū ptinentię sigt. ī remissionē petāt cōfiteri. qd ē intima piscis viscera vinis cremare carbonib. Angel⁹ expulsum demonē ligauit. qt christ⁹ a fidelibz lesione diabolā compescuit. q̄s ⁊ si temptare ad pbationē permittit. supare tñ prohibetur Hunc aūt ī deserto egypti religauit. qd sigt infidelium corda a vno deserta. nimiz pfidię suę tenebris obscurata. Christ⁹ ꝙ diabolū a fidelib suis cohibitū ifidelib tātū dnari permittit tenēs eū ligatū. quia nec ipsum tātū ledere permittit. quātū nitit. ¶ Glo. ibidē. xj. ca. Post hare despōsationē redit Tobias ad patrem. qz post gētiū illumiationē divina gra rediit ad illuminandā iudaicā plā. ęcitatē Fumēsq; de felle piscis oculos pris linivit. dū credētib quāta sit antiqui draconis malicia revelauit. q̄ ipsum ī passiōe venotare gestuit. ⁊ p ꝺ occasus membra sua. id est. eos q̄s añ tenebat: amisit. Albugo ꝙ ex oculis ei⁹ cecidit. dsigt eius dē plī stulticiā batēt ęlū dei. ⁊ nō fm scientiam. Pupilla quippe nigra videt. alba tenebrosa ē. Sic qui sibi sapiētes vident. ⁊ dicūt: Nūq̄d et nos ęci sumus? ī eis vitas nō ē. Qui ꝺo fragilitatis et igrātię suę psci dicāt: Deꝰ me illumina tenebras meas. a dño illuminār. Habet adhuc ille plus velamē añ cordis facē. vt nō intelligat christi gram. Habet enī albuginē. qt candid⁹ sibi videt' ⁊ iustus. In oui membrana spes sigtur. quia non dum venit. sed speratur. Habet enim albuginē. q̄si mēbranū oui. qt ęcitatē sustinet mentis sub spe stultissima christi adhuc nascituri ac iudęos lōbaturi. ⁊ impiā magnū daturi. Cū aūt velamen ablatū fuerit: agnoscēt. qt christ⁹ iā venit. ⁊ mundū sanguine suo redemit. Tūc Tobias postęq; visum recepit. vna cū vxore et notis ei⁹ deū glorificauit. ¶ Beda ibidem. xij. ca. Reditur⁹ aūt ī ęlum angel⁹ aptius q̄s ęt. aut qre venisset. et q̄ reūsurus esset: exposuit. Sic ⁊ christus eidē plo lati⁹ pficiēti cōditionē suā patefecit: ostendēs qt ipse ī pre. ⁊ pr in ipso sit. Tobias apud patrē remanet. ⁊ christus intelligit a fidelib suis divinitate pri equalis hūanitate vobiscū substātialis.

De mysterio Judith z holofernis. Glo. sup Judith. j. cap.

¶ Capitulum C I

IN libro Judith p Nabuchodonosor diabolus significatur qui dū pdito p multitudinē suę voluit ari subjcat. cor eius elevatur. assignans illud virtuti suę. non diuinę pmissioi. z eo magis ardescit ad plurimoz destructionē quo se videt ꝓximale re p prauā suggestionē. Itaq; p diuersas puincias legatos mittit. cū turbā maligno spiritū ad seducēdas gentes per totū orbē dispergit. Nec dignitati nec honori parcit. sed oēs ad gehēnam trahere cupit. Fideles q̄s securos esse nō patitur. qui per iordanem z israelem significantur: Sed dū multos supare nititr a multis contēpnit. ¶ Glo. ibidē. ij. cap. Holofernes q̄ princeps fuit militię eius. significat antichristū psecutorē ecclesię. in quē tot barbaras introibit. et in magna multitudine veniet. z adūsus oīa regna consurget vt conterat z interficiat. z tabnaculū sup montē sctm̄ z inclitū ponat. vbi tandē diuinitus contrit. corruat. Hic est enī bestia cui fm Apocalypsim. draco potētiā suā dabit atq; virtutē vt adorēt oēs draconē q̄ dedit bestię talē ptātē. Glo. ibidē. vi. ij. cap. Judith confitens vel laudās intꝛpt. z significat ecclesiā. q̄ z filia merari id est. amaritudinis dī. qz p tribulationē z amaritudinē ad futurę vitę gaudia vbi deū laudabit in ciuū gnāt. Dir. id est. Christ. bū Manasses dī. qz nos facit obliuisci calamitat. pstitę p ꝓsolationē vitę futurę. Hęc aūt a. spōsa spōso p morte crucē ablato. intēdit oīoni et ꝓmptię vsq; i finē sęculi. nec erroribꝰ hęretic̄ dign̄ pollui. cui vir. a. diuitias spūales sapię. virtutis q̄s relinq̄t. z familiā copiosam. i. gentium multitudinē aggregauit. ¶ Glo. ibidē. ir. cap. Judith postq̄ ad pbyteros locuta ē. oratoriū ingreditur. qz sollicitudo sctō z post ꝓdicatiōis obsequiū. redit ad cordis sui secretū vt expleat ibi purę ascētiōis incēsū. Glo. ibidē. iiij. cap. Hęc pugionē holofernis ligatā exoluit. i. malicią iniquę intentionis eius aperit. Et apprehēdēs coma capitis eius. i. elationē superbię mentis. possit cernicē eius. i. ꝓtumaciaz iniquę tractatiōis. z amoluit corp. a. truncū. i. immundū infirmū ac debilē ostendit. vt milites Christi sciāt eū facile posse superari. ¶ Glo. ibidem. vij. ca. Achior hęreticos significat. qui licet per oīa viam veritatis non teneant. tamē in doctrina sua multa ꝓdicāt quę fidei nr̄ę concordant Et licet cōtra catholicā ecclesiā pugnēt tamē ratione superati veritatē oīno non celant. Bona quippe malis pmiscēt. qz si semp mala dicerēt latere nō possent. Sicut qui veneni poculū porrigit. labiū calici melle tingit. vt qđ dulce est primo sumat. ne qđ mortiferū est timeat. Aliqn̄ tū saluant rectificati. sicut Achior videns victoriā Judith associat. populo dei circūcidit carnē pręputij sui. Lector si q̄s euāgelicos hęreticos exprimāt. q̄ dū recti ꝓtama inserūt. q̄si colorē sanū maculis aspergant.

De mysterio Assueri z Vester Glo. sup Vester. j. ca. La. CII

IN libro Vester Assuerus noīe z dignitate Christus ostēdit. Interpt. n. Assuerus atriū meū vel ostiū. Christ. autez dicit: Ego sū ostiū ouiū. Itaq; pmiū regalis historia pompā diuitiarū z regis luxum ostēdat. q allegorice Christi spūales diuitias significat. Christ. n. ē rex ille ditissim. q̄ suę vrois. i. ecclię pdivitatus indoos ꝓfessores suos de mān inimicoz liberat. ipsoq; iuste ꝓdēnat. Neq; necesse ē vt si aliq̄ bona Christū significēt. eoz q̄s mala ipsi ꝓsumāt. Moyses enī in multę Christū significauit. sed nō in bꝰ ad aq̄s ꝑdictiōis dubitauit. Sic nec Aaron in factura vituli pflatil

nec Salomon in sorde libidinis. Sic ꝙ Assuerus in libali ꝓuinio Xpisto ostentat sicut Esaias in Cyro rege ꝓfarum eundē significat. Assuer⁹ āno imperij sui tertio grāde ꝓuinio fecit. ꝛ Xp⁹ tertio huius seculi tpe sacrm incarnatiōis sue patefecit. ꝛ spūales epulas ꝓdicationis suis corpis ac sanguinis abūdātissime mīstrauit. Primū quippe tempus ante legem secundū sub lege. tertiū vo sub gratia fuit. Ipse est ergo qui de seipso in euāgelio dicit: Hō qdam fecit cēnam magnā ꝛ vocauit multos. Vasthi qꝫ regina iudaicū ꝓpm significat qui regnare videbat cū vnius cultu oīb⁹ gentibus ꝛeminebat. Hec qꝫ fecit conuiuium fēminarū i. legis ꝓcepta seruauit in quibus est refectio aiarū. ꝛ hoc in palatio regis i. in hierusalē vbi est templum ꝛ sancta sanctoꝝ. Itaqꝫ die septimo. i. vbi venit tpis plenitudo cū rex hylarior esset. i. cū dei filius incarnat⁹ legis mysteria qb⁹ antea fideles parauerat abūdantiori gīa manifestaret. ꝛ incaluisset mero. videlꝫ in aplis spūssancti musto. Post nimiā potationē. i. copiosaꝫ spiritussancti gīam eisdem infusam. ꝓcepit septē eunuchis. i. ꝓdicatoribꝫ castis septiformi spū repletis. vt introduceret reginā Vasthi coram rege. i. iudaicā plebem ad ꝓuinū spūale. posito sup caput ei⁹ diademate. i. religiōis honore. Erat n. pulcra valde. s. ꝓrogatiua patrū. scīa qꝫ legis ac ꝓphārū. Que legatos ꝛ regū iperium contēpsit. Vñ ꝛ in euangelio semior filius a pte rogatus ad conuiuiū intrare noluit. Deniqꝫ qd ad cēnā vocati rebus alijs occupati venire noluerūt. iuxē pūssa nullas indignationē reiecti. ꝛ in loco eorum alij substituti sūt. ¶Glo. ibidez ij. ca. Itaqꝫ repudiata iudea assumit gentiū ecclia que in Hester significatur que ꝛ altero noīe Edissa vocabat. Hester cui⁹ abscōsa interꝓtatur. Edissa vo mīa. Hec ergo gentiū ecclesia qꝫ abscondito cordis nutriens castitatē fidei ꝛ misericordiā. inuenit grām coram oculis dei repudiata synagoga. que in Pse vocatur sine mīa. Hanc nutriuit spūal⁹ Mardochęus. i. aplūs Paulus doctor gentium in fide ꝛ vitate de stirpe gemini. i. de beniamin ortus. Erat qꝫ formosa valde nimirū circūdata vtutuꝫ varietate. Et amauit eam rex plus qꝫ oēs mulieres. i. sup oēs mūdi natiōes. sicut scptum est: Cōcupiscet rex decorē tuū. Glo. ibidem. iij. ca. Aman iniqtas interꝓtat⁹ p quē potētes seculi designāt⁹. q bñficijs dīna pietate collat⁹ abutunt⁹. Quos. n. consortes habent nature. dedignant⁹ hīe consortes grē. ꝛ honorē ac reuerētiā quā soli deo debuerūt in se trāsferre ꝓtēdūt. Illos aūt q ꝓsentire nolūt. odijs ꝛ cruciatibꝫ ꝓsequūt⁹. ꝑ iusto dei iudicio in insidijs suis iniq capiunt⁹. Vñ scptuꝫ est: Justus de angustia liberatus est ꝛ tradet⁹ impius pro eo. ¶Rabanus super Hester. Hester igit⁹ in ecclesie typo literat ꝓpm de periculo. ꝛ Aman q interꝓtatur iniqtas interfecto. partes cōuiuij viemqꝫ celebrē mittit in posteros.

De mysterio Job et filioꝝ ei⁹ Greg⁹ in moral. Cap. CIII

Job qui dolens interꝓtatur illū exꝓmit suo noīe. de q p ꝓphām dī: Dolores nr̄os ipse portauit. Hic hus qui ꝓsiliator inꝓtat⁹ inhabitat. qz in corde ꝓpi ꝓsiliatorio regnat. Vñ p Salomonē dī: Ego sapia in ꝓsilio habito. Sapia quippe q̄ p nob dolorē passionis sustinuit. corda vite ꝓsilijs dedita sibimet habitationē facit. Vir iste simplex ꝛ rect⁹. i. māsuet⁹ ꝛ iust⁹ fuit. qz nec in māsuetudine districtionē iusticie. nec in districtione iusticie vtutē māsuetudinis amisit. Vñ adducta adultera temptat⁹ ad vtraqꝫ rīdit. Qui sine pctō est vīm ꝑm⁹ in illaꝫ lapidem mittat. Ad simplicitatē ptinet. qui sine pctō est vīm. Ad iusticiā vo. ꝑmus in illā lapidē mittat. Fuit ꝛ timēs deuꝫ qz spiritus timoris dñi eum replenit. Et

recedēs a malo·nō qđ faciēdo contigit
ſ qđ inuenies in mūdo reprobauit. Na
tiq; ſūt ei ſeptē filij·ſ·ad ꝓdicādū virtūt
icedētes apli·qui dū pfectiōis pcepta
pegerūt ſapiozis ſerue foztitudinem re
nuerūt. Septenario quippe nūo deſigt
ſūma pfectio. Nate ſunt ei ⁊ filię tres·i·
infirmiores fideliū plebes·quę ⁊ ſi ad p
fectionē non venūt·fidem tñ trinitatis
cognitā nō deſerūt. In ſeptē ergo filijs
ordo ꝓdicantiū. In tribꝫ ꝙo filiabꝫ mul
titudo deſignat' auditoꝝ. Poſſūt etiā
per tres filias tres diſtinctiones fideliū
deſignari·quę poſt aplōꝝ foztitudinem
in eccleſię ꝓuerſatione ſecutę ſūt·paſto
rū·continētiū·ꝓiugatoꝝ. Vnde ⁊ Eçe
chiel treꝫ eſſe viros audiſſe ſe aſſerit·ſcz
Noe·Daniel·Job. Et fuit poſſeſſio eiꝰ
ſeptē milia ouiū·⁊ duo milia camelozū·
Qđ ꝓꝓ vnūſalit' memorat' filiabꝫ dici
tur·hic diſtincte aliaſ appellatiōe ſubin
ferꝝ. Nam in ſeptē milibꝫ ouiū pfecta
quozūdā innocētia exꝑmit'. Et in tribꝫ
milibꝫ camelozꝝ tota gentiliū vitioſitas
ad fidem veniēs deſignat'. Boū ꝙo no
mine vita bñ opātiū·⁊ aſinarū nomine
ſimplicitas fideliū. Eratq; vir ille ma
gnus inter oēs oriētales. Redēptoꝝ nr̄
p ꝓpham orans dī. Vñ recte oēs in eū
credētes orientales vocant'·q; oēs ipſe
ſupat·qz non vt cęteros adoptiō·ſed na
tura diuitat' eū exaltat. Huiꝰ filij cōuiu
ia facturi p domos ibāt·cū ꝓdicatoꝝ
apli p diuſas mūdi regiōes ſcriptū ept'
ſtolas audiētibꝫ miſtrabāt. Vnuſq; q;
ī ſuo die·i·iuxta męſurā intelligētię ſuę.
Sorores ad inuicē vocabāt dū firmaſ
auditoꝝ ſupnę refectiōis gaudia ꝓdi
cabant. Peractis ꝙo ꝓuinq; Job ho
locauſtū p filijſ obtulit·qz p aplōs a ꝓ
dicatione redeūtibꝫ pcz redemptoꝝ ex
oranit. Et bñ mittēs ad eos ſctificauit·
qz dū ſpūſanctū in coꝝ cordibꝫ tribuit
q̄q̄d culpę inerat emūdauit. Cūctis q;
diebꝫ offerre Job ſacrificiū nō ceſſat·qz
ſine intermiſſione p nobꝫ holocauſtū rede
ptoꝝ īmolat·diꝝ aſſidue pīi p nobꝫ ſuā
incarnationē demonſtrat.

De myſterio ſathan·et filioꝝ dei. Idem in·li·ij· Cap·CIIII

Quadam die ſathan do
minꝰ vidit·qz deus illius tene
bras ſine obſcuritate compḇē
dit·qui ſcz ſathan inter dei filios etiam
aſſiſſe dicit'·qz eo lumine ꝓſpicit' q illi
vt luceāt pfundunt'·⁊ dū illi deo ad ele
ctoꝝ adiutoriū·iſte ad ꝓbationē ſeruire
cognoſcit'. Allegorice ꝙo dñs ſathan ī
die vidit·qz in incarnatiōe filij ſui vias
eius corripuit·q̄ſi fuerit eum non vidiſſe
tamdiu prauitatē illiuſ bñ ani gnīl per
ditione toleraſſe. Vñ ⁊ ei dixit. Vnde
venis: In die nanq; ſathan d vīs ſuis
ſuis requirit·qz in luce manifeſtatę ſapi
entię ipſius occultę inſidię deteguntur.
In quo etiā die filij dei coram dño aſtitiſſe deſcribunt'. q̄ñ ad cęleſtę patrię vocationē electi oēs illuſtrāte dei ſapīa colligunt'. Circūiui inq̄t terrā ⁊ pambulaui eā. Ab Adam q̄ppe vſq; ad aduentuꝫ dñi oēs poſt ſe gnātiōes tranſit·⁊ p corda gēnium inq̄tat' ſuę veſtigia impreſſit·tantoq; in mūdo vagat' eſt·q̄nto a reatu nemo liber inuent' eſt. Sz iam nūc a malicia ſua conſtringit'·qz ille apparuit in carne q̄ nihil habuit et carnis infirmitate. Vñ ⁊ ei dicit'. Nūq̄d cōſideraſti ſeruum meū Job: Ac. Chriſtꝰ eni bene ſeruus dictꝰ eſt·qz formā fui ſuſcipe digtꝰ eſt. Cui ſimilis in terra non eſt·qz cęteri tñ boīes·ipſe ꝙo deꝰ ⁊ hō eſt. Rñdens ſathan ait: Nōne tu vallaſti eū ⁊ domū eius·vniuſamq; ſubāz eiꝰ p circūitum: Ipſum q̄dez ac domū eiꝰ ⁊ ſubāz a deo vallatā dicit·qz temptādo eiꝰ ꝓſciaz penetrare nō potuit·⁊ electos eiꝰ inuadere non ꝑſumit. Hęc ſathan deo dixiſſe eſt talia inuidēda ſenſiſſe·⁊ de his tabeſcendo voluiſſe. Demiq; vniuſa quę habebat Chriſtꝰ in manu temptanti dantur·qz indęa quę fuerat eiꝰ poſſeſſio p infidelitatē tollit'·manꝰ aūt in eū extendi, phibetur qđ tñ poſtea concedit' q̄ñ amiſſa indęa crucifigitur.

De mysterio ꝺnudatiōis Job Capitulum CV

Tacꝫ tempore temptationis filij Job ⁊ filiç i apli ⁊ fideliū plebes in domo ꝑgeniti ꝓmuabāt qm̄ adūsario dn̄içe passionis expectāte licētia adhuc soli iudaico ꝓlo arcana fidei ꝓdicabāt. Patri p q̄s imūdis ꝑ̄s ꝺsignāt captiuātes interꝑtant q̄ boues ⁊ asinas i bona opantes ⁊ simplicit viuentes sibi subjciunt pueros ꝙ gladio feriūt i illos etiā tēptationis iaculo vulnerāt q̄ nondū ad robur iuuenilis ꝓstantiç puenerī. Nūc aut̄ q̄ cęter pereūtib⁹ cuadit solus ē sermo ꝓphēticus q̄ dn̄ oīa fiūt mala q̄ ꝓdixit q̄si san⁹ ad dn̄m redit. Ignis de cęlo cecidit dn̄ ad recipiēdā ꝓlin innocentem a sacerdotib⁹ ⁊ phariseis vel legi doctoribus q̄ cęlestia sape ac ꝺsup lucere videbant inuidię flāma exarsit. Chaldęi feroces interꝑtant q̄ noīe apti pſecutores ꝺsignant. Qui de seipsis tres turmas faciūt cū se ad ꝓponēdas quęstiones herodiani pharisęi ⁊ saducęi diuiserunt. Sicꝙ eandos tulerūt q̄ tortuosas infirmoꝝ mētes ad infidelitatē ducerunt. Synagogę dom⁹ in q̄rtuor angulis stabat q̄ tres erāt in eo regentiū ordines ſ. sacerdotū scribarū ⁊ seniorum. Pharisęoꝝ ꝙ ęst⁹ q̄rtū angulā faciebat. Nos a regiōe deserti ven⁹ veniens cōcussit dum ab īmūdis spiritib⁹ tēptatio irruēs illos in pſecutionē excitauit. Sicꝙ dom⁹ corruēs liberos oppressit q̄ dn̄ in crudelitatē dn̄içe passionis iudęa cecidit apłos pleꝫ subditā formidine ꝺsperatiōis obruit. Ps q̄ ꝟ singula nūciet vn⁹ euadit q̄ ꝓphēticꝰ sermo se de bis vera nūciasse ostēdit. Tunc Job surrexit q̄ redēptor⁹ nr̄ iusto iudicio pſecutores suos deseruit q̄ etiaꝫ vestimēta sua scidit q̄ diuisa per sin⁹ synagoga vnitatē ꝓcordię pdidit. Pn̄ alij dicebant q̄ dom⁹ ē alij nō. Consoꝙ capite in terraꝫ corruit q̄ dn̄ sacra sua a sacerdotio iudęoꝝ abstulit ad noticiā gentium venit. Per capillos enī sacerdotes subtilitas accipit. Per caput sūma sacerdotij. Per trā peccatrix gētilitas ꝺsignatur. Q̄ aūt dn̄s corruere dicit nullus indignū arbitret. Nam iuxta ꝓphetas ꝺus ad Jacob missum in israel cecidit q̄ deum quē iudęus respuit gētilis suscepit. Idcirco aūt cecidisse dicitur vt inopinat⁹ ipse⁹ aducat⁹ ostēdat. Qui ⁊ bn̄ corruēs adorauit q̄ dn̄ būilitatem carnis suscepit in se credētib⁹ būilitatē infudit Fecit enī qđ fieri vocauit. Quis enī hoc ⁊ in seipso ostendit q̄ pię ꝺsperationis ingente passione exoranit sed nudus de matris exijt vtero q̄ a synagoge carne ꝓdiens conspicuus ad gētes venit. Ad vterum ęꝫ matris nudus reūtet cū in fine mūdi reliquijs suę gentis sicut est dc⁹ reuelabitur. Dn̄s inqt dedit dn̄s abstulit per hoc q̄ deus est cū pie dat oīa q̄ bn̄ aūt q̄ bn̄ est a pie accipit int oīa. Itaqꝫ data ē ei iudęa cū p q̄s diaz credidit ⁊ exigente suo merito ē ablata cū p q̄s diaz contempsit. In bis aūt oīb⁹ Job i Chriſt⁹ labijs suis nō peccauit q̄ sicut ait Petr⁹ peccatū nō fecit nec inuent⁹ est dolus in ore eius.

De mysterio ꝓmissiōis eiusdē Idem in li iij Cap. CVI

Sathan ad secundi hois afflictionē dn̄m tūc cōmouit cū in paradiso ꝓmū hoīes inobedientię culpa ꝓstrauit. Qui etiā afflict⁹ est frustra q̄ reatū in se nō habuit ⁊ nō frustra q̄ ꝓprio cruore nr̄i reat⁹ maculā tersit. Sathan q̄pe q̄ multē subtractis eū supari nō vidit vsq̄ a carnis illi⁹ passionē exarsit dicēs: Pellē p pelle ⁊ cuncta q̄ hz hō dabit p aīa sua. Ac si dicat: Moueri d bis quę cū sūt negligit. Sed tūc vtraciter q̄d sibi agnoscit si in seipso qđ doleat sentit. Nęc cū p se sathan fien appetijt nō verbis sed desiderijs dixit. Nęc ęꝫ p mēbra sua desiderijs ac bis

intulit·dñs per ꝓba suoꝝ in ppba dicit: Mittam⁹ lignū in panē eius. Lignū in panē mittere·est eius corpi configendo stipitem crucis adhibere·Dixit ergo dom⁹ ad sathan: Ecce in manu tua ē ꝛc Ecce sathan ad feriendā dñi carnē sequens licentiā accepit·sed eius ptāti nesciens deseruiuit. Cū enī se pro nra redemptione dñs membroꝝ sathane manibus tradidit·eiusdē sathane manū in se seuire permisit. Aiam ꝙo eius suare ꝓcipit· non qz hāc temptare non potuit·sed qz temptatione quassare non valuit. Qui bene a planta pedis vsqz ad ꝓticē vulnus intulit·qz a pedis vestigio ichoās vsqz ad ipsum caput ecclesię sequēdo puenit. Dñs autē testa sanie rasit·qz carne sua passionis igne solidata·nīę carnis peccata diluit. Qui etiam in sterquilinio residet·qz post perpetrata culpas libenter corda pnitētiā possidet·qui dū mala sua flendo cōsiderāt·qsi ante se stercora congeruant.

De mysterio amicorum eius. ¶ Capitulum CVII

Pro malo suadēs mulier·spēm tenet qrūlibet carnalia in ecclesię sinu positoꝝ·qui qt intus sunt ideo bonos prius pmunt. Dñs enī eos sancta ecclesia p fidē recipit pene incutabiles hostes sibi facit. Amici ꝙo Job hereticoꝝ spēm gerūt·qui etsi bona intentione puenīūt·tñ indiscrete loquēdo ad culpaz dilabunt. Vñ rab eo fabricatores mēdaciꝝ·puersoꝝqz dogmatū cultores ostendunt. Hoꝝ locus est superbia sicut bonoꝝ hūilitas. Vnde de loco suo venisse leguntˇ·qz contra ecclesiam ex superbia mouentˇ. Quoꝝ etiaz actio peruersa et interpretatione nominū colligitˇ. Elipbaz qs dr contēpt⁹ interpretatur. Et nisi deuz hereticī contēneret nequaqz de illo peruersa sentirēt. Baldach aūt interpretatˇ vetustas sola. Duz enī hereticī peruerso studio esse victores quęrūt·et sola vetustate est quod intēdunt. Sophar ꝙo speculam dissipans interpretatur. Hereticī quippe speculam dissipant·quia mentes fideliū quos ad se attrahūt ab intentione recte contemplationis inclināt. Loca etiaz de quibus veniūt congrua hereticoꝝ actibꝰ describuntur. Dicūtur enī themanites·suitesnaamathites. Thema interpretatˇ auster. Sui loquens. Naama decor. Primū ergo thema·deinde sui·postmodū naama ponitur·quia ꝓus illos inordinatus calor accendit·qui per austrū·s· ventum calidū accipitˇ. Deinde ꝙo nitor loquacitatis erigit·et tunc demū boibus decoros hypocrisis ostendit. Hi ergo sibi condicūt·qñ prauta contra ecclesiam cōcorditer sentiūt·dumqz sua docere desiderant ad nos quasi consolantes appropinquant. ¶ Idem in li. xxij. Heliu ꝙo arrogātes intra ecclesiam positos designat·qui se in sua locutione vitio elationis exaltat. Et bñ quidem ipsa nōia vel eius vel parentis vel cognatiōis pprię formā exprimūt actionis. Helin qppe deus meus iste·vel deus dñs interpretatur. Per quē bñ quotidiam arrogantium fides recta significatˇ·qñ etsi iusta ꝓcepta dñica non viuūt·deum tamē cē dñm recognoscūt. Barachel ꝙo benedictio dñi interpretatur. Duplices antez contemptibilis interpretatˇ. Qđ vtrūqz satis arroganter ꝓdicantibꝰ cōgruit·qz in ꝓdicatione ꝑcūda bñdictionē diuinę gratię percipiunt. Sed in elatis suis moribus eam esse contēptibilem ostendunt. Ram interpretatˇ excelsus. Hic est fideliū populus·cuius conūsatio est cęlestibꝰ·Recte igitur Helin d cognatione Ram dicitur·qz ꝓdicator arrogans fideliū plus fidei virtute sociatˇ·qñ ab eis elationis pranitate diuulgatˇ. ¶ Idē in li. xxxv. Notandū ꝙo qz tres amici Job·quia speciem hereticoꝝ tenuēt conūsionis suę sacrificiū dño non per se sed per Job offerre iussi sunt. Hereticī quippe nequaqz erga se irā dei sacrificio

placare valent nisi ad ecclesiā catholicā se conuertant-eiusq; precibus salutē obtineant. Cuius fidem puersis assertionib⁹ impugnabāt. Magis ꝑo nouissimis Job q̄s ꝓncipijs bñdicit-quia q̄nq; ad ifradicti ꝓli susceptionē ꝑtinet vigente fine seculi ꝑfitis-dolorē sanctę ecclesię dñs multiplici aiarū collectiōe consolatur. Vnde in ps-dicitur. Adhuc multiplicabuntur in senecta vberi. In senecta quippe vberi multiplicant-qz cum eorum vita differtur-semp ad melius fortitudo ꝓducitur eisq; ꝓ augmēta tpoꝝ crescūt etiam lucra meritoꝝ.

De mysterio zeli Mathathię. Dlo-super j-Machab-ij-cap.

¶ Capitulum CVIII

Mathathias populi dei ꝓn ceps ac defensor-typū dñi salnatoris gerit-cuius etiā nomē quod interꝑtat dominū dei-nobis arcanū ipsius incarnatiōis patefecit. Nā ipse de se in euāgelio dicit: Sic deus dilexit mūdū vt filiū suū daret vnigenitū. Huius q̄nq; filij designant ordines sanctorum eius dē numeri. De quib⁹ apls ait: Ipse dedit quosdā quidā aplos-quosdam autē ꝓphetas-alios euāgelistas-alios aūt pastores ⁊ doctores. Ecce h̄ notantur species q̄nq; quas ad magisteriū ordinauit ecclesię. Ipsi q̄s Mathathię filij cum interꝑtationib⁹ nouoꝝ suoꝝ bis septē facile possent aptari. Hi ergo mala quę fiebant in ꝓplo iuda ⁊ hierusalez videntes tristantur-quia isti vtiq; scandala diuersa quę ab initio in ecclesia dei perpetrant condolendo agnoscūt ⁊ mucrone spirituali vindicare gestiunt-ac semetipsos hostiam ponere ac ꝓ suoꝝ salute morti tradere non metuūt. Quid est enī vestimēta sua scindere-nisi corpora suppliciis tradere? Et quid aliud operiri nisi instos q̄si pctōres puniri? Aliud nanq; fit et ꝑis hedorum qui in iudicio dñi ponendi sunt in partes peccatorum.

Dis ergo quia peccati carnem assūpsit: aliter se induit. Cumq; iudei per contumelias ⁊ insidias essent ei molesti-ille diuinitatē suā velamine carnis mentibus occultabat tenebrosis-quia non merebant agnoscere-quem sic impie tractabant occidere. Denicq; peccata multorū tulit-⁊ cum sceleratę animā suam in mortem tradidit. Similiter ⁊ eius filij-s-apostoli ⁊ martyres exēplo ipsius edocti nō dubitabant pro legitimis dei fratrūq; suoꝝ salute ꝓpalit mori. Vnde Johannes ait: Ille pro nobis animā suam posuit-⁊ nos debem⁹ aīas pro fratrib⁹ ponere. Quod autē Mathathię dictū est-vt quia ꝓnceps clarissim⁹ esset-ad implendum regis ꝓceptū prior accederet-⁊ sic honorem apud eum ⁊ amplitudinē diuitiarū acquireret-respicit qđ ⁊ redemptori nostro dictum est a temptante diabolo: Si filius dei es mitte te deorsum ꝛc. Et iterum: Hęc oīa tibi dabo si procidēs adoraueris me. Denicq; sicut Mathathię constantia filioꝝ suorū animas confortabat. Sic ⁊ Jesu christi longanimitas ⁊ patientia credentium fidem corroborabat. Vnde ⁊ dicebat: Nolite timere eos qui corpus ꝛc. Et iterum: Si mūdus vos odit-scitote quia me ptiosē vobis odio habuit. In patiētia vestra ꝑsidebitis animas vestras. Et erit merces vestra multa in cęlo. Judęus autem qui coram omnibus idolis sacrificauit-malos catholicos qui ptanis operib⁹ ⁊ peccatoꝝ nota proximos scandalizāt figurauit. Sed hos gladius Mathathię trucidat super aram-qm̄ equissimi iudicij vltio iustam in talibus exercet vindictam. Necnon ⁊ antiochi ministrū occidit-qz in extremis examinis die meritam pnā recipient-non solum peccatores sed ⁊ peccatoꝝ instigatores. Simul etiam impietatis ara destruetur-quia post peractum iudicium vlterius peccandi facultas nulla tribuetur.

De mysterio exhortatiõis eiꝰ ad filios. ¶ Cap CIX

QClamor Matathię prę figurabat doctrinam dñi·qua hortabat' hoies vanitatẽ relinquere·ac cęlestis regni gaudia quęrere. Deniqꝫ sicut Matathias cũ filijs suis edictis oĩbus in mõtes fugit·ita dñs discipulos suos ĩ mõtes duxit·ibiqꝫ sedit ꝛ illic eos docuit·ibi etiã orabat·ibiqꝫ turbas pascebat·ꝛ sic semp ad altiora ꝛ perfectiora suis exemplis nos prouocabat. Pręterea q Matathias iminente suo fine suos filios hortabat' vt legis emulatores essent·ꝛ aĩas suas pro testõ patrũ darent·euãgelicę doctrinę bene conuenit·qz saluator ad passionẽ ꝓperans ipsa nocte verbis ꝛ exẽplis discipulos suos instruxit·passionẽ eis in mũdo futuram ꝓdixit ꝛ futuri regni gloriam promisit. Sic aũt ordinauit magisterũ ecclesię per oẽ tempus ꝓfectus vitę: Ecce inq̃t symeon frater vester vir consilij est·ipsũ audite semper. Symeon·audiens·interpretat'·ꝛ ideo vir esse consilij dicit'·quia q̃ spũs̃ancti gratia docente instruit' auditu interno·vtiles per oĩa sunt ꝛ habiles consilio. Vnde dicitur in ps. Audiam quid loquatur in me dñs ꝛc. Portatur ergo nos magister cęlestis vt audiamus illos quos ipse docens interius salubres nobis fecit esse magistros. Et Judas inq̃t macabęus fortis viribus sit vobis ꝓnceps militię·ꝛ ipse bellum aget populi. Per hunc ꝑmi prędicatores designantur euangelij qui ab ipso saluatore eruditi fuerunt idonei ad agendũ bellum populi christiani. Sed quia Judas in plerisqꝫ locis typum tenet ipsius saluatoris·sciamus tunc ordinabiliter agi bellum nostrũ·cum ipse dignatur consilium dirigere ꝛ actum nostrum. Deniqꝫ Matathias filios suos iam instructos in fine benedixit. Et saluator post vltimaz discipulorꝫ ãmonitionẽ pro eis orauit·eosqꝫ patri seruandos cõmendauit dicens: Pater sancte·serua eos in noĩe tuo quos dedisti mihi vt sint vnuz sicut ꝛ nos.

Q Oĩes antiqui sancti ꝓnũciauerunt Christũ. Greg⁹ in moral' li·ix· ¶ Cap CX

OWnes igitur electi ante redẽptoris aduentũ·qz hũc aut vinẽdo tm̃·aut etiã loquẽdo nũciauerũt·quasi quidaz cursores in mũdo fuerũt. Cursoris enĩ officiũ est secutura nũciare. Sed quia illi ante ꝓsolatium redemptiõis tps se subtrahi ꝓuidebant transire se velocius cursore volebant. Vnde beatus Job volens q videre nequiret quem amabat·ꝛ q̃ ex ꝓsenti sęculo subtraberet' anteqꝫ saluatorẽ mũdi reuelaret' dicebat: Dies mei velociores fuerunt cursore·fugierũt ꝛ non viderunt bonũ. Dies quippe suos breues ingemiscebãt·quia vsqꝫ ad videndã redẽptoris lucem mĩme puenichãt·quem q̃si solũ ꝛ ꝓcipalit' bonũ esse cognoscebant Per quem nimirũ oĩa bona sũt quę bona non ꝓcipalit' existunt. Vnde ꝛ ipsa veritas dicat: Nemo bonꝰ nisi solus deꝰ Q̃m igitur dies illoꝝ prius finiti sunt q̃ mũdo deus in carne mõstraret: recte de eisdem diebꝰ dicitur·fugierũt ꝛ nõ viderunt bonũ. Portaꝫ subiungit': Pertransierũt quasi naues poma portantes. Qui nempe qui poma referentes maria transeũt·ipsi quidẽ illoz odore ꝑfruuntur·sed eorundẽ fructuũ alijs cibos ferunt: Antiqui ergo patres quasi naues poma portãtes extiterũt·quia mysterium incarnatiõis dñę ꝑfitentes·ꝓphantes. ipsi quidem odore spei potiti sunt·sed nob fructum de eiusdem spei ꝑfectiõe detulerunt. Vnde ꝛ idem redemptor ait discipulis suis: Alij laborauerũt·ꝛ vos in labores eoꝝ introistis. Quoꝫ videlz dies nauibꝰ compar' quia decurrũt·ꝛ recte poma portantibꝰ·quia electos oẽs añ redemptoris ꝓntiam per ꝓphetiam odore

expectationis refouerūt·vel certe·q̄ naues cū poma portāt hęc paleis admiscēt vt ad terras illęsa p̄ducāt. Recte patrū p̄cedentiū dies nauibꝰ poma portantibꝰ compantur·quia coꝝ dicta in eo q̄ mysteria spiritalis vitę venūciāt p interpositam historię stipulam hoc conseruant ꝛ opertum nobis fructū spūs referunt cū carnalia loquāt·qui crebro etiam cū altitudinē diuinitatis aspiciūt ad icarnationis eius mysteriū repente refundūt. Vnde adhuc subdit': Sicut aquila volās ad escam. Moris quippe ē aquilę·vt ir reuerberata oculoꝝ acie radios solis aspiciat·sed si refectiōis indigeat eandem aciem ad respectū cadaueris inclinat. Et q̄uis ad alta euolet·pro sumēdis carnibus in terram residet. Sic antiqui p̄res inq̄ntū būanitatis infirmitas admittebat·creatoris lucez alta mente contemplati sunt. Sed incarnandū hūc in mūdi fine p̄sciētes q̄si a solis radijs ad terram oculos reflexerūt·ꝛ quasi de sūmis ad ima veniūt·duz habent deū sup oīa ꝛ hoīem int' oīa agnoscūt·quēcq̄ vt būanū genus reficiat moriturū aspiciūt·q̄si more aquilę post contemplatos solis radios in cadauere escam quęrūt.

Eadem est fides oiuz temporū. Leo papa in sermone de passiōe dñi. xiij. Cap CXI

Hoc quippe consiliū misericordię ꝛ iustitię dei·videlz de reconciliatiōe gn̄is būani p carnem vnigeniti·licet in p̄teritis seculis quibusdā velaminibꝰ obūbratuz fuerit·non tamen ita electoꝝ vt sanctoꝝ q̄ ab initio vsq̄ ad aduentū dñi laudabiles extiterunt negaretur intellectui cum ꝛ p plenicis verbis ꝛ rerū gestarū significationibꝰ salus q̄ in Christo ventura erat p̄missa sit. Nā non solū q̄ p̄dicabant adepti sunt·sed etiam oēs qui p̄dicantibus crediderunt. Vna siquidē fides iustificat sanctos vniuscuiusq̄ temporis·ꝛ ad eandem pertinet spem fidelium·quicūq̄ p mediatorem dei ꝛ hoīuz Jesum christū vel nos confitem̄ factū·vel p̄res nr̄i adorauere faciendū·sed nec inter iudęos et gentiles est vlla distinctio·q̄ circūcisio nihil est·ꝛ p̄putium nihil·sed dei mādatoꝝ obseruatio·quę si cum fidei seruent' integritate·veros Abrahę filios·id est·perfectos faciunt christianos.

Petrus in itinerario·li·j· Deniq̄ Christus qui ab initio erat·p̄sto eum expectantibꝰ licet latent' semp tamen aderat·eisq̄ frequenter apparebat.

Aug⁹ contra Faustum. Hinc etiam antiq̄ iusti p illius n̄unciandū sacramētis dura ꝛ horrē da pleriq̄ sūt p̄essi. Tres pueros ꝛ Danielem p̄dicamus q̄ de mēsa regis cōtaminari noluerūt·q̄d erat cōtra sacramētum tpis illius. Machabęos cū ingenti p̄ferimus admiratiōe·quia escas quas tūc edere pro tpe p̄hibito nō licebat·noluerunt attingere. Stomachi ergo nunc p baptismo Christi·pro eucharistia·p signo Christi ad oia p̄ferenda rebet esse patior christian⁹. Cum ille p̄missiones rerum fuerint implendarū·ꝛ hęc sūt indicia completarū. Ecce enī adhuc ecclesię·i· corpi Christi p̄mittit'·ꝛ in manifestatione p̄dicatur·et in ipso capite nostro cōpletum agnoscit'. Tunc ergo ꝛ fides erat licet occulta·naz eadē credebāt·eadēq̄ sperabāt·oēs etiam illius tpis iusti ꝛ p̄missiua erāt illa oia sacra. Nūc aūt reuelata est fides in qua conclusus erat p̄plus dei custodiebat' sub lege·ꝛ q̄d fidelibus p̄mittitur in in dicio·iaz completū est in exemplo·per eū qui nō venit legem soluere sed adimplere.

Idē ad Optatum. Illa itaq̄ fides sana ē q̄ credimus neminē cuiuslibet ętatis a cōtagio mortis ꝛ obligatiōe pcti p̄ma natiuitate p̄tracti nisi p mediatorē dei ꝛ hoīuz liberari. Cuius·s·hoīs cuiusdē dei salubrimi fide illi etiā iusti saluati sūt q̄ p̄sq̄ veniret in carnem venturū crediderūt. Eadem q̄ppe fides ꝛ nr̄a ꝛ illoꝝ est. Proinde cū oēs iusti siue añ incarnationem siue post·nec vixerint nec viuāt nisi ex fide in Jesum christuz. Profecto q̄ scri-

ptum est non esse nomẽ aliud sub cẽlo ĩ quo nos oporteat saluari-et ãlo tpe valet ad saluãdũ gen⁹ hũanũ ex q̃ in Ada veniatũ est. ¶Idem in. li. de corr gratia. Nec qui cũ literat⁹ est a vã natione facta per Adam nisi per Jesu christi fidem ¶Idem in. li. de nuptijs et concupiscẽtia. Itaq; sic nos in carnem venisse credim⁹ Christũ sic illi venturũ. Et sicut nos moriturũ. sic illi moriturũ. Et sicut nos resurrexisse sic illi resurrecturũ esse. Et nos aũt ꝛ illi credimus cũ venturũ ad iudiciũ vivoꝝ ꝛ mortuoꝝ Greg⁹ sup Ezechielẽ Hinc in euangelio signant' dicitur. q̃ ꝛ qui p̃cedebant ꝛ qui sequebant' clamabant Osanna filio David ꝛc. Pẽs eni electi qui vel in iudea esse potuerũt. vel nũc in ecclesia sunt. in mediatore dei ꝛ hoĩm crediderũt ꝛ credũt. ¶Hugo de sacramentis. li. j. Quid eni aliud dicerim verbũ incarnatũ nisi regem q̃ hũc mũdũ intrauit p assũptam hũanitatem cũ diabolo pugnatur⁹. ꝛ cũ eo inde q̃si tyrannũ ꝛ violẽt' in alieno vñante expulsurus: Et q̃d oẽs sctos posse nisi q̃sdã milites optimos regẽ venturũ in aie pẽce ntes. ipsio quibꝫ tunc sctificabant' sacramẽt. q̃si q̃busdaꝫ armis munitos ꝛ p̃tectos: Quid itẽ eos q̃ post electi sub sequũt' nisi alios milites ipsum suũ regẽ p̃cedentẽ vnanimit' atq; alacrit' sequentes ab eo armati. ꝛ contra cũdẽ pugnãt' Sine igit' p̃cedẽtes sine sb sequẽtes vnius regi sacra portãtes. vni regi militãtes ꝛ vnã tyrannũ supantes. illi venturũ p̃cedẽtes. isti p̃cedẽtẽ subsequẽtes. patet q̃ ab initio ꝛ si nõ nomĩe re tñ christiani fuerũt vel sũt.

Q Impleta est tota lex p Christum. Ex glo. super Johannẽ v. cap. ¶Capitulũ CXII

Dñs⁹ ipse iudeos de incredulitate redarguit seq̃s ei filiũ esse q̃busdã attestatiõibꝫ ostẽdẽs: inꝰ cetera q̃s scripturę sacrę testimoniũ adducit. q̃ de ipso pr̃ testimoniũ phibuit dicens: Scrutamĩ scripturas in q̃bꝫ vos putatis vitã ẽternã hãre. ille sunt q̃ testimoniũ phibẽt de me. Et paul⁹: Si crederet⁹ Moysi crederet⁹ forsitan ꝛ nr̃i. Aug⁹ sup canonicã Johãnis omel' ij. Post resurrectionẽ q̃s suam discipul' apuit sensũ vt intelligerẽt scripturas factor̃ eius p̃nũciatiuas. Hec sũt inq̃t ẽba que locut⁹ sum ad vos cũ adhuc eẽm vobiscũ. q̃ necesse ẽ impleri oĩa q̃ scpta sũt in lege ꝛ pphetis ꝛ psalmis de me. Quicq̃d-n. scripturarũ in lege ꝛ pphetis ꝛ psalmis Christũ sonat. sb si aures ĩueniat ¶Leo papa i sermõe xviij. Quicq̃d sub pphetie velatis significationibꝫ vmbra velabat veteris testi. mãfestũ est in sacro passiõis dñi. Ideo nanq; sacrificiũ ꝛ purificationũ varietas destitit. Jõ circũcisiõis mãdatũ. discretio ciboꝝ sabbati ocũ. agni paschalis occisio cessauit. q̃ lex p Moysen data ẽ. gra ꝛ veritas p Jesum christũ facta est. Figurę p̃cesserunt vt sequerent' effect⁹. Et aduentu rerũ nũciata ꝛ finita sũt officia nũciorum. Sic hũani gnis reco aliatiõe temperata vt salus q̃ in Christo est nullis seculis sb eadẽ iustificatiõe defuerit. ꝛ ad hãc vocationũ ratio p̃fecerit. vt q̃ diu credita sũt antecq̃ fierẽt incũctãt' apud nos honorẽ haberẽt. Cũ eni virt⁹ fidei in his q̃ visu nõ sbiacẽt pstituta sit. indulgẽti⁹ nobiscũ vocina ecclesie egit q̃s ad intelligẽtię facultatẽ in hãc mũdi tpa distulit. vt multo plenius q̃ possis ꝛ vanis vtemur ꝛ testib⁹. ¶Idẽ in sermone xiij Sicut q̃ nemo credẽtiũ est cui vona negãda sint gr̃e. ita nemo ẽ q̃ non sit christiane debitor⁹ discipline. Nã ꝛ si remota ẽ mystice legi asperitas. voluntarie tñ obsuãtię creuit vtilitas. q̃ lex per moysen data ẽ. gra ꝛ ẽritas p Jesũ christũ facta ẽ. Via nãq; q̃ hm legẽ ĩ cermoniis p̃cesserunt. Christi gratiam p̃nũciata sunt. Et ipse est finis legis non eius significationes eradicando sed implendo

Qui licet idem autor veterū qui nouo ꝓfigurataꝝ tamen ꝓmissionū sacra mutauit·quia ꝓmissa perfecit ꝛ denūciationibus cessationē imposuit·qz denūciat⁹ aduenit. In ꝓceptis autē moralibus nulla ꝑtis testamēti decreta sunt repobata·sed euangelico magisterio multa sunt aucta vt perfectiora ꝛ lucidiora essent dantia salutem cū ꝓmittētia saluatorem.

Q impleta est ꝓphetia per eū Aug⁹ cōtra Faustū. La·CXIII

Prophetias autē sic adimpleuit Christus cuꝫ in eo facta ē veritas·ꝓmissio dei·sicut ait aplꝰ. Quotqꝫ enī ꝓmissiones dei sūt in illo sunt. ¶ Leo in sermone·xvj Siquidem ea quę veritas etiam narrat euāgelica·voces ꝓphetię canūr nō tāqꝫ gerenda sed tanqꝫ gesta. ¶ Augustinus ꝺ·lxxxiij·quęstiōib⁹. Deniqꝫ Johannes baptista totius ꝓphetię quę ab exordio gnīs būani vsqꝫ ad aduētū dñi ꝺ dño facta est·imaginē gestat. In ipso autē dño euāgelij ꝑsona quę ꝑ prophetiam ꝓnūciabat exitat. Dñi ꝛ ipsius dñi voce dicitur: Lex ꝛ ꝓphetę vsqꝫ ad Johannē·ab hinc regnū ecloꝛ prędicatur. Ipse qꝫ Johānes ait: Me oportet minui·illū autē crescere. Postqꝫ ꝑ prophetia in Johāne ꝓstituta digito ꝓnōtez ostēderat quę ab exordio gnīs humani venturū cecinerat·incepit minui·ꝛ inde crescere ꝓdicatio regni dei. Ideoqꝫ baptiçauit Johānes in pęnitentia·qm in ea vetus vita finit⁹ ꝛ incipit nova. Non solū aūt in his ꝓphia colligit⁹ q̄ ꝓphętę sūt appellati·ꝫ etiā in ipsa historia veteꝛ testamēti aplo dicēte: Hęc oia in figura ꝓtingebāt illis·scripta autē sūt ꝓpter nos in qꝫ finis ſeculoꝝ venerunt. Finis aūt ſeculoꝝ est ętas sexta tanqꝫ senectus veteꝛ hoīs·q̄ ab aduētu dñi vsqꝫ ad ſeculi finē est ſperāda·qua·s·ertōr homo tanqꝫ senectute cotrū pit·ꝛ iteriot ꝺ die in diem renouat⁹. Inde ꝛo requies est ſempiterna quę ſabbato ſignificat⁹. Huic autē congruit rei qꝺ ſexta die fact⁹ ē hō mo ad imaginē ꝛ ſimilitudinē dei. Cum igitur ętate ſexta nos dñs ſ visitaret incepit manifestari ꝓphia quę q̄ntqꝫ ſupioribus ętatib⁹ latet. Cuius·ſ·ꝓphię ꝑsonā Johānes portabat ex ſenib⁹ natus parentibus·tanqꝫ ſęculo ſenescēte apparere ꝓphia incipiat. Sed ꝛ mater ei⁹ q̄ntqꝫ mensib⁹ occultat·ſexto mēſe viſitatur a Maria matre dñi·ꝛ infans in vtero ei⁹ exultat tanqꝫ ipso aduentu dñi q̄ in humilitate dignat⁹ est apparere ꝓphia manifestari incipiat. Peractio aūt cū Elizabeth Maria tribꝰ mensibus diſceſſit. Quo nūo fides trinitat⁹ intelligit·ꝛ baptiſma in noīe pīis ꝛ filij ꝛ ſpūſſancti·q̄ per humilem aduentū dñi gen⁹ hūanuꝫ imbuit·ꝛ aduentu futuro claritat⁹ ei⁹ extollit. ¶ Bern̄·in epl'a ad Henricū. Ergo tu frater q̄ ꝓphas legis·putas intelligis quę legis? Nam si intelligis vtiqꝫ ſentis Christū esse ſenſum ꝓphię lectionis. Quem tamē ſi appręhēdere cupis·citꝰ illuꝫ ſequēdo qꝫ legēdo ꝓſequi poteris. ¶ Hieronym⁹ ad Paulinū. Olim ꝓphę appellabant⁹ videntes quia videbāt cū quę cęteri non videbāt Abrāā vidit diem ei⁹ ꝛ lętat⁹ est. Mundus hodie ſe putat nosse ſras ꝛ tenet ſigillum nec aperire possunt nisi ille reſeruerit q̄ hꝫ clauē Dauid·q̄ apit ꝛ nemo claudit·claudit·ꝛ nemo aperit.

De teſtimonijs ꝓphetaꝝ Hieronym⁹ ſup epl'am ad Ephesij cap·¶ Capitulū CXIIII

Ecce primus homo primuſqꝫ vates Ada ꝺ de Christo ꝛ ecclesia ꝓphetauit·qꝺ ipse dñs ꝛ ſaluator ꝑez ſuū deū ꝛ mrez videlicet bienſalē cęleſtē derelinqueret·ꝛ ad trā ꝓpē ecclias veniret·quā de latere ſuo fabricat⁹ ē. ꝛ ꝓpter illā verbū caro factum est. Propter hoc aūt·relinqt homo ꝑez ꝛ mrez ꝛ adhęrebit vxori ſue·ꝛ erūt duo i carne vna. Sacrm hoc ait aplꝰ magnū est i Christo ꝛ ecclia. Et nos sum⁹ mēbra corꝑis ſui de carne ꝛ ꝺ oſſibꝰ ei⁹.

¶ Glo sup Gen xlix ca. Jacob etiaz pīarcha filiꝙ suis bñdicēs ꝛ i benedictione Judę Chriſtū de illius ſtirpe naſcituꝝ ꝓdicēs ait: Nō auferet ſceptrū de Juda ꝛ dux de femore eiꝰ donec veniat cui mittendus ē a pīe videlz Chriſtus. Jamdiu enī apud iudęos fuerunt reges ex Judę ſemine donec Chriſtꝰ naſceretur de ỽgine. Poſtꝰ aūt in illa gēte rex alienigena fuit Herodes qui Chriſtus natus eſt. Qui negat veniſſe Chriſtū oſtēdat de tribu iuda regem in gente iudęoꝝ. Ipſe inq̄t erit expectatio gentiū i ſaluꝰ expectata nō trīm iudęoꝝ ſed ꝛ gentiliuꝫ. ¶ Augꝰ contra Fauſtum. Moyſi cui legiſlatori dñs ait: Suſcitabo illis ꝓpheram de frībꝰ eoruꝫ ſimilē tui. Similis quidem fuit Chriſtus Moyſi tanq̄ hō bī. Similis cui peccatori qui venit in ſimilitudinē carnis peccati. Et lex quidem p Moyſen data eſt: Gratia aūt ꝛ veritas p Jeſum chriſtuꝫ facta eſt. Hinc eſt ꝛ illud qđ iudęis per Moyſen dicit: Videb vitā tuam pendentem ante te ꝛ nō credes vitę tuę qđ de Chriſto intelligi nō poſſe nemo ambigit dicere niſi qui negauerit aut Chriſtū eſſe vitam aut a iudęis viſum eē pendentē aut eos illi nō credidiſſe. Aſt inq̄t inter cętera maledicta poſitum eſt illud qđ ſi vero q̄cq̄ ſit prauū inter maledicta q̄ iudęis acciderūt p merito impietatꝭ ſuę. Qui ergo videre vitam ſuā i filiū dei pendētem ꝛ ei non credere. Sic aūt fortaſſe ſonuit ꝝ iudęis vt inc̄ loſhūa ſuoꝝ minas vel dolos vitam ſuā ex incerto pendere videret ſecū victuros eſſe nō crederent. Hꝫ filius euāgelij cui audit qđ dñs Moyſe dñs ait: De me enī ille ſcripſit. In hac ipſa ambigitare ſnīc videt qđ ꝓpheta porcis pīcit quid ỽbis inuit ſtatimq̄ occurrit ei vita ỽruꝫ Chriſtꝰ pendēs et iudęi nō credētes ei ob hoc ipſum quia pendentem videbāt. Porro de Joſue Moyſi ſucceſſore dicit ꝓpla iſraeli: Ecce ego mittā angelū meū q̄ p̄cedat te ꝛ cuſtodiat in via ꝛ introducat ad locum quem paraui: Obſecra eum ꝛ audi vocem eius nec contēnendū putes qt non dimittet te cui peccauer ꝛ eſt nomē meū in illo. Proinde dicat ꝛ iudęus quem ꝓpheram Moyſi ſimilē ſuſcitauit deuꝫ. Hic vt credo facillime ſucceſſor ille moyſi ei occurrit qui ꝓprīn ex egypto libatuꝫ in trā ꝓpriā introduxit. Querā ergo cur eidem futuro ſucceſſori ſuo in cuiꝰ comparatione reprobat vt nō ipſe ꝓprīn terram promiſſionis induceret ne ſ lex per Moyſen non ad ſaluandū ſed ad condemnandū peccatorē data ꝛ quoniꝰ gra ꝛ veritas per Jeſum Chriſtuꝫ facta in regnū cęloꝝ introducē putata ſit. Moyſen nomē mutauerit: Vocabat enī antea Joſue ꝛ cū Jeſum appellauit. Deinde ſcrutet illas ſcripturas ꝛ videat vtꝝ de aliq̄ dixerit deus angelo. Certe qui hoc dixit ipſe eſt verus Jeſus ꝓprīn rector ꝛ ductor in hereditatē ęternę vitę ſcōm nouū teſtm cuiꝰ erat figura vetus teſtm Supereſt etiā vt iudęus ſi reputari vult iſraelita verus in q̄ dolus non eſt recordetur illū in figura mortuū Jeſum qui introduxit in trā mortiū ꝛ agnoſcat i veritate Jeſum viuū q̄ duce intret in terram viuentiū. Audiat igit illuꝫ cui ille nomen habebat introducentē ac dicentem: Beati mites qm ipſi poſſidebūt terram. ¶ Glo ſuper Act̄ iij cap. Dēs q̄ ꝓpe poſt Moyſen a Samuele videlicet ꝓpheta ꝓpheta rū ꝛ deinceps vſq ad Johannē baptiſtā annūciauerunt dies iſtos i aduenturos dñi gratiaꝫ. ¶ Beda ibidem. Quis enī pīarchę ſanctiq̄ prioris tpis multa de chriſto ꝓphetauerint ỽbis ꝛ factis: ꝓpie tamē tempus ꝓphārū qui de Chriſto ꝛ eccleſię myſterio manifeſte ſcripſerūt exordium a Samuele ſumpſit ꝛ vſq ad captiuitatem babyloniꝭ permanſit. ¶ Hieronymus in plogo Eſa. Inter hoc Eſaias non tam ꝓpha dicendus eſt q̄ euāgeliſta. Ita enī vniuſa chriſti ꝛ eccleſię myſteria tāq̄ ꝓſcripſit vt nō putes eū de futuro vaticinari q̄ ō ꝓteritę hiſtoriā texē.

De testimoniis psalmorum. Hieronymus ad Paulinum. Ca. CXV

Quid symonides noster pyndarus et alcheus flaccus quoq; catullus atq; seren⁹ Christum lyra psonat. et in dechacordo psalterio resurgentē ab inferis exaltat. ¶ **Glo. sup. ij. Reg. xxiij. ca.** Ipse est enim vir cui pstitutū est ō Christo dei Jacob egregi⁹ psalmista israel fuit. qz lucidissime de incarnatiōe filij dei et redēptione gentis hūani gpbauit. ¶ **Glo. sup pn cipiū ps.** Hinc huiscemodi titul⁹ pponit⁹ libro: Liber videlz hymnorum vel solilocorum gpbē Dauid de Christo. ¶ **Hieronym⁹ ybi. s.** Ipse nāq; Christ⁹ est dei sapia i mysterio abscōdita quā predestinauit deus añ sęcula. de q̄ et noni psalmi titulus gnotat⁹ occultis filij. in q̄ sūt oēs thesauri sapię et scientię absconditi. ¶ **Glo. sup. ps.** In alio q̄q ps loquit⁹ dauid de Christo iuxta dei pmissionē et eius stirpe nascituro. Juravit inq̄t dns dauid veritatē. et nō frustrabit⁹ eā de fructu ventris tui ponā sup sedem tuā. Poterat q̄dē dicere: De fructu femoris tui. ō significantius ait: De fructu ventris tui. qz de fęmia natus est Christ⁹ ad quā vir nō accessit. Ne autem dicit eū ponendū sup sedē Dauid. ō est q̄ angelus ad virginē ait: Dabit illi dns deū sedē Dauid patris sui. Quos. n. David typalit. Christ⁹ regit spūalit. ¶ **Glo. sup ps.** Alibi q̄q Dauid i psona dni loquēs ait: Semel iuravi in sancto meo. i. eternaliter vel immutabiliter statui. i sancto meo. i. in boie christo. in quo idipsū q̄d iuravi cōpleo videlz q̄ semē ei⁹. i. Christ⁹ in ętnū manebit in dei regno. ¶ **Aug⁹ de ciuitate dei. li. xvij.** Legit enī qz cogitāte Dauid vt ędificaret domū dei. gpba Nathan venit ad eum in sermōe dni et ait: Ambulabo semē tuū post te dic⁹ dns et gpabo regnū ei⁹: hic ędificabit nomini meo domū. et dirigā thronū ei⁹ in ętnum; Ego ero ei in patrem. et ipse erit mihi in filium. Hanc promissionē qui in Salomōe cōpletam esse dic. Attēdit q̄dem qz Salomon templū illud nobile pstruxit. sed nō attēdit qđ etiā ibi dns dic. Fidelis erit domus eius. et regnū eius in ętnū coram me. Nam⁹ autem Salomōis plena fuit mulieribus alienigenis deos falsos colentibus. quibus etiā ipsemet fuit seductus. Nam et ipsi indigi a deo filiū quē huic regi dauid legāt promissū intelligūt Salomonē nō fuisse. vt eo q̄ promissus est tanta iam mānifestatione declarato adhuc mirabili cęcitate se dicāt alium sperare. In Salomōe q̄dē facta est imago non nulla rei futurę. in eo qz templū ędificauit. et sm nomē suū pacē habuerit. et in exordio regni sui mirabiliter laudabilis fuit. Sed cadē sua psona p umbrā futuri Christi dnm gnūciabat. nō aūt exhibebat. Unde de illo quędā ita sūt scripta q̄si ō ipso ita sint predicta. dū scriptura sacra rebus etiā gestis gphetat. et eo q̄dāmodo figurā futuro⁹ deliniat. Nā prędicti historię diuine libros non regnasse narratur. psalmus etiaz. lxxj. titulo noīs ei⁹ inscribit⁹. in q̄ tū multa dicunt⁹ q̄ ei puenire nō pōt. sed aptissime Christo dño pueniūt. vt euidenter appareat qz i illo figura q̄liscūq; sit obū bata. in isto vitas pnūtata. Dauid siq̄dē psalmista vir incantid erudit⁹ armonią musicā nō vulgari voluptate. sed fidei volūtate dilectit. Eaq; deo suo mystica rei magnę figuratione seruiuit. ¶ **Leo papa in sermone. xvj** Ipse dic crucē mille et plus q̄ centū annoꝝ ętate pcessit. et nihil eoꝝ supplicioꝝ quę sibi mēorat illata sustinuit. Sed qm̄ ille loquebat⁹ p os ei⁹ q̄ carnem passibilem et ipsius erat stirpe sumptur⁹. merito sub ipsius psona gmittit⁹ historia crucis. qui gerebat in se corpoream originē saluatoris. Vere nāq; David in Christo est passus. qz vere Jesus in David carne ē crucifix⁹. Nia itaq; q̄ i Christū iudaica impietas admisit. tanto añ predicta sūt vt nō tā ō futuri q̄s de pnūtiv gphetic⁹ fuso pcessus sit.

De testimoniis vatū gentiliū. Aug⁹ cōtra Faustū. Ca. CXVI

Primo Sibylla vel hermes vel orpheus vel si qui alij gentiū vates aliqd de filio dei dixisse phibet. Valet qdē aliqd ad paganoꝝ vanitatē reuincēdā cū illū deos colere nos ostēdim⁹. de q̄ nec illi tacere potuerūt. q̄ suos pgentiles pplos idola dęmoniaqꝫ colenda partim docere ausi sunt. partim phibere nō ausi sūt. Verū tñ q̄ntū de Christi aduētu distat inter ꝓdicationē angeloꝝ z pfessionē dęmonū tñ distat int̄ autoritatē pphaꝝ z curiositatē sacrilegoꝝ.

Qđ d ciuita dei. li. xviij. Sane Sibylla erythręa q̄ de Christo plsꝑsit manifesta. Nā vir clarissim⁹ flaccian⁹ hō facilime facundię multęqꝫ doctrię. cū de Christo colloq̄remur. greca nob ꝓtulit volumē. dicēs ee Sibyllę carmē. vbi loco q̄dā ostēdit in capitibꝫ xp̄i sui ita se habēte ordinē lr̄arū vt hec in eo verba legerentur ιησους χριστος θεου υιος σωτηρ. qđ latine Jesus christ⁹ dei filij⁹ saluator Et hi q̄dē xp̄i⁹ q̄rū ꝑmę lr̄e sensū istum reddāt que dixim⁹. hęc ꝓtinent. sic q̄dā eos latinis z stantibꝫ xp̄isto ē interpretat⁹ Judicij signū tellus sudore madescet E cęlo rex adueniet p sęcla futur⁹. Scilicz in carne ꝓpōis vt iudicet orbē. Vñ deum cernēs incredulus atqꝫ fidei Celsum cū sanctis. qui iam rēnio in ipso. Hic aię cū carne aderūt. q̄s iudicet ipse. Cū iacet īcult⁹ densis i vepribꝫ orb. Reijciēt simulacra viri cūctā q̄z gaęz. Exuret terras ignis pontūqꝫ polūqꝫ. Jnq̄rēs tetri portas affligere auri. Octō z sedeni cunctę lux liuera carni Tradet. fontes ꝓruptaqꝫ flāma cremabit. Occultos act⁹ retegēs tūc q̄sqꝫ loq̄t⁹ Secreta. atqꝫ deꝰ referabit pectora luci. Tunc erit z luct⁹ stridebūt dentibꝫ oēs. Eripit solis iubar z chorus interit astris. Voluet cęlū lunaris splēdor obibit. Dejicet colles valles et tollet ab imo. Nō erit in rebꝫ moꝝ sublime vel altū. Jam eq̄uant campis montes z cerula ponti. Omīa cessabūt tellus ꝑfracta pibit. Sic parit fontes torrent flumiaqꝫ igni. Bz tuba cū sonitū tristē demittet ab alto. Orbē gemēs facin⁹ miserū varioqꝫ labores. Tartareūqꝫ chaos mōstrabit tūa rebiscēs. Et coram dño reges sistent ad venū. Decidet e cęlo ignisqꝫ z sulphur amnis. Hęc aūt sibylla nihil in toto suo carmine insinuat qđ ad deoꝝ falsoꝝ cultū ꝑtineat. Quīimo etiaz cultores eoꝝ ita loquit vt eoꝝ nūo q̄ ꝑtinēt ad ciuitatē dei cōputāda videat. Inserit etiā Lactāti⁹ opi suo quędā vaticinia Sibyllę de Christo. Bz q̄ singillatim posuit. hęc ego cōiūcta h̄ inserui. Jn man⁹ inq̄t infidelitaz postea veniet. Dabūt aūt deo alapas z manibꝫ icestis. z ore impuro. venenatoꝝ expuent sputos. Dabit ad verbera simplex sctīs dorsū. Et colaphos accipiens tacebit. ne q̄s agnoscat q̄ xp̄us vel vnde venit vt inferi loq̄t. Et corona spinea coronet. Ad cibū aūt fel. z ad sitim aceturaz dabūt. Hāc mēsaz i hospitalitate mōstrabūt. Ipsa nāq̄ gens insipiēs deum tuū mētibꝫ iudicē mortalibꝫ nō intelligisti. ꝙ spinis coronasti. z vomicū fel miscuisti. Templi velū scindet. Et medio die nox tenebrosa nimis in tribꝫ horis vrebit. Postea moriet tribꝫ diebꝫ somno suscepto. Et tūc ab inferi regressus ad lucē veniet. ꝑm⁹ resurrectiōis ꝓncipio reuocat⁹ ostēdo Ita Lactāti⁹ carptim per suę disputationis intualla sic ea poscere videbāt. q̄ ꝓbare intēdebat adhibuit testimōia sibyllina.

Jsidor⁹ etymologiarū. li. j. Deniqꝫ pha vroz Adelphi cētonā et xp̄gilio plenissime d̄ fabrica mūdi. z d̄ euāgelij materia cōposita fm xp̄us. z peinnatis fm materiā xp̄isto erpsit. Et ꝓpositiu⁹ silet ex eodē poeta inter cętera filii sui ocia tythyū in honorē christi cōposuit.

Explicit liber primus.

Incipit secundus liber de prę destinatiõe Xpisti. Aug⁹ in li. prędestinatiõis. ¶ Cap I

Reclarissimũ cer/

p te lumẽ p̃destinatiõis ⁊ gr̃ę-ẽ mediatoꝛ dei ⁊ hoĩz Xpist⁹ ipse. Nãvñ hõ ille ℔ meruit vt a ẏho pñi coẽrno i vnitatẽ pſonę aſſũpẽ⁹ dei fili⁹ vnigẽit⁹ eẽt: Qđ ci⁹ vonũ qualecũq; p̃cessit vt ad hãc ineffabilem excellentiã faciẽte ac ſuſcipiẽte deo ẏho p̃ueniret: Prędestinat⁹ eſt itaq; Jesus vt qui futur⁹ erat filius Dauid ſm carnem-eſſet in ẏtute dei filius. ¶ Idem i libro de bono pſeuerãtię. Quiſquis ergo fidelis vult bñ prędestinationem intelligere-attendat ipſum ⁊ in illo inueniat etiã ſeipſum- extra quẽ nullam inuenit illuſtrius p̃destinatiõis exẽplũ. Eſt itaq; p̃destinatio gr̃ę p̃paratio -qua ſalicet ab ęrno Xpisto hoĩ cunctiſq; q̃ſ fieri pformes imaginis filij p̃ſciuit bona ſine meritis prępauit. ¶ Petrus lombardus. Apparet itaq; nob in capite nr̃o fons ipſe gr̃ę-a q̃ in cũcta ei⁹ mẽbra diffũdit gr̃a. Hic-n-ab initio fidei ſuę hõ q̃cũq; gr̃a fit chriſtian⁹-ſic hõ ille ab initio gr̃a fact⁹ ẽ Xpist⁹-i-vnct⁹. Porro ſi queriť vtrũ illa p̃destinatio quã apl̃s cõmemorat-de pſona ſit-an de natura. Hanc dici põt-q; ⁊ pſona filij q̃ſp fuit ſm hoĩes aſſũptũ-eſt p̃destinata-vt ſcilz ipſa eius hõ dei fili⁹ eſſet ⁊ hũana natura p̃destinata ẽ-vt verbo pñs pſonaliť vnita fieret. ¶ Aug⁹ de octo queſtionib⁹ veteris teſtamẽti. Sic autẽ in ipſo verbo ęrno fuerũt oĩa q̃ facta ſũt ipſaq; hoĩs ſuſceptio ſic eſt ab eo p̃cogitata-quõ ſi pictor velit pingere totã domũ ⁊ cogitet vel nouerit locũ vbi ſe q̃z pingere debeat. Totũ enĩ in arte ⁊ p̃paratione ac voluntate habet-licet certis q̃q; temporib⁹ explicet.

De miſſione filij dei in mũdũz Greg⁹ in omel. xxvj. euangel. ¶ Capitulum II

Deus itaq; pr̃ filiũ i mũdũ miſit- qi hũc pro redẽptione hũani gn̄is incarnandi cõſtituit. Vñ ipſe fili⁹ aplis ſuis ait: Pi cut miſit me pr̃: ⁊ ego mitto vos- hoc eſt ea charitate vos diligo cũ int̃ ſcandala pſecutoꝝ mitto-q̃ me pr̃ diligit-quẽ tamen ad tolerãdas paſſiões in mũdũ venire fecit. ¶ Hugo de ſacramẽtis li. ij. Pater q̃de ab alio mitti nõ habet qm̃ ab alio eſſe nõ habet. Primũ g̃ fili⁹ venit vt hoĩes libarent⁹-poſtea ẏho ſpũſ ſanct⁹ venit vt hoĩes btificarent⁹. Ille abſtulit qđ ſuſtinebam⁹-iſte reddidit qđ pdideram⁹. ¶ Fulgenti⁹ ad Monimũ de p̃destinatione. At ẏho nec filij nec ſpũſcti miſſionẽ debet q̃ſq; chriſtian⁹ localiť factã accipe-ſi noie miſſionis intelligam⁹ opus manifeſtatiõis indultę. ¶ Aug⁹ in li. de trinitate uij. Nec tm̃ ideo dicit⁹ miſſus fili⁹-quia verbũ caro factũ eſt-ſed etiam ideo miſſus vt verbũ caro fieret. Mittit enĩ qui genuit-mittit⁹ qđ genitũ eſt. Et ne fides mortalis vitę diſſonaret a veritate vitę ęternę-veritas ipſa patri coęrna ⁊ terra tpaliter orta eſt- cuz dei filius excepit in ſe fidem noſtrã qua nos p̃duceret ad veritatem ſuã. Et quęcũq; ꝓpter faciendã fidem qua mũdaremur ad ẏhitatẽ contemplandã in rebus ortis ab ęternitate plat⁹ ⁊ ad ęternitatẽ relat⁹ tpaliť geſta ſunt- aut teſtimonia miſſiõis hui⁹ aut ipſa miſſio filij dei fuerit. Sed quędam teſtimonia venturã prędenũciauerũt-q̃dã venſſe deteſtata ſũt. Illũ q̃ppe p quẽ facta ẽ oĩs creatura -facta creaturã oportebat hãc teſtẽ oẽz creaturã. Niſi enĩ in multę miſſis p̃dicaret⁹ vn⁹-nõ multę dimiſſis teneret⁹ vn⁹. Nãc etiã vnicuiq; mittit⁹ cum a q̃q; q̃ntũ cogſci põt p captu vel i deũ p ficiẽdę vel in deo pfecte rõnal⁹ aię cogſcit⁹ atq; pcipit⁹. Dz cum i carne mãifeſtus

est in hunc mundum in tpis plenitudine missus est. Cū aūt ex tpe cuiusq; puect' mente ꝯcipitur mitti quidē dicit' & non in hūc mūdū qz nō sensibiliť apparet i corpis sensib; ꝓsto est. Nam & nos fm qz ęternū aliquid q̄ntū ꝓssum⁹ mēte capimus nequaq; in hoc mūdo sum⁹. Et oīaz iusto⁹ spūs adhuc in hac carne viuentiū inq̄ntum diuina sapiūt in hmūdo non sunt. Pater ꝙo cuz a quoq; ex tempe cognoscit nequaq; dicit missus qz non habet a quo sit aut ex quo ꝓcedat sicut filius vel spūsanct⁹. Sicut ē pater genuit filius genit⁹ est ita pī misit filius missus est. Et hi duo vnū sunt Spūsanct⁹ q; est vnū cū est quia & tria vnū sūt. Sicut enī natū esse filio ē a patre esse ita mitti est a filio cognosci q ab illo existat. Et sicut spūsancto nonum dei est esse a patre ꝓcedere ita mitti ē cognosci q ab illo ꝓcedat.

De triplici aduēntu eiusdem. Bern. in sermone de aduentu tertio. ¶ Capitulū III

Triplicem ergo filij dei nouim⁹ aduentū ad hoīes in hoīes contra hoīes. Ad hoīes q̄dē oēs indifferenť non aūt ita ī omēs aut contra oēs. Prim⁹ igit aduētus est carnalis iam ꝓpleť. Secūdus iudicialť futur⁹. Tert⁹ spūalis q̄dian⁹. Horū q̄libet habulos duos habet. Primus legē & ꝓphetas. Secūdus Enoch & Heliam. Tert⁹ ꝙo timorē & amorē. vnde & ipse veniens ꝓmisit duos discipulos in hierusalē. ¶ Idem in sermone. vnde. ō. Illi quidez duo manifesti sūt aduentus tertius aūt inť illos medius ē occultť in q̄ delectabiliť vermūt q̄ euz norunt. In ꝓore q̄dē dns in cris visus est & cū hoīb⁹ cōuersat⁹ ē qđ vt ipse testatť & viderūt & oderūt. In posteriore ꝙo videbit omis caro salutare dei sui & videbunt in quem ptransfixerūt. Medius autem est occultus in quo soli electi in se ipsis videbunt eum & saluę fient aīmę eorum. In ꝓmo ergo venit in carne & infirmitate. In hoc autem medio in spīritu & virtute. In vltimo autē in virtute & maiestate. Per virtutem enī ꝓcessit ad gloriam. quia dns virtutum ipse est rex glorię. Alibi q; eodem ꝓphęta dicente: Ut videā virtutē tuam & gloriam tuā Aduentus siquidem iste medius via q̄dam esse ꝓbatur per quā a ꝓmo ad vltimū veniatur. In ꝓmo Christus fuit redemptio nr̄a. In vltimo apparebit vita nr̄a. In medio ꝙo si veniam⁹ inť medios cleros requies est & consolatio nostra. Sed ne ei fortassis imūnicia videantur quę de hoc medio aduētu dicunť ipsum audite: Ad eum inq̄t veniem⁹ qz videlicet me dilexit ac sermonē meū seruauit. Vbi ergo seruandus est eius sermo? haud dubiū q̄n in corde sicut ꝓphęta dicit: In corde meo abscondi eloq̄a tua vt non ꝓccem tibi. Ergo trāsiciať in aīmę tuę viscera trāseat in affectiones tuas & in mores. Comede bonū & delectabiť in crassitudine aīa tua. Ne obliuiscaris comedē panē tuū ne crarescat cor tuū sed et adipe & pīguedine repleatur aīa tua Si sicubi dei fuauerit haud dubiū q̄n ab eo seruet. veniet enī ad te cum patre filius. Veniet ꝓphęta magnus q̄ renouabit hierusalē. & ille nona faciet oīa. ¶ Idem in tertio. In hoc aduētu si personam intueor veritis excellentiam non capio maiestatē. Si ad q̄s venerit attendo dignatiōis magnitudinē expauesco. Stupent enī & angeli de nouo quem supra se semp adorant infra se videntes manifeste iam ad filiū hominis ascendentes ac descendentes. Si propē quid venerit intueor. inestimabilē latitudinem charitatis amplector. Si motū cogito: exaltationē humanę conditionis agnosco. Venit siquidem vnūsquisq; creator & dns. venit ad homines. venit ꝓpter homines. venit homo. Sed dic aliquis: Quō venit qui semp vbiq; fuit? In mundo quidem erat & ideo nō venit qui aderat sed apparuit q̄ latebat

Hūanam enī in q̄ vt agnoscerē induit
speciem·qui nimirū in diuina luce inha-
bitat inaccessibile. Nec inglorū maie-
stati fuit apparere in similitudine sua·quā
ab ūitio fecerat·nec magnū deo ī imagie
sua exhiberi ⁊ apparere boīb⁹· a quib⁹
in substantia sua agnosci non poterat.
Huius igitur aduentus tante maiesta-
tis·humilitatis·charitatis·tante quoq;
nostre glorificatiōis ab vniūsa ecclesia
semel in āno solennis celebrat' memoria
Sed vtinam ita vt semp agerer' id quip
pe dignius ꝓpharet'. Quāte nimirū insa-
nie est vt post tanti regis aduentus alijs
quibuslibet negocijs velint vel audeant
boīes occupari·⁊ non magis omnibus
omissis soli eius cultui vacare· nec in q⁹
ꝑsentia cuius q̄ cetero⁹ recordari. Sed
non oīno⁹ est quod ait ꝓpheta: Memo-
riam abundantie suauitat⁹ tue. Nemo
siquidem eructuat q̄d nō gustauit· sed
nec quod tm̄ gustauit·q; ructus non ni-
si de plenitudine ⁊ sacietate ꝓcedit. Jō
quotum ꝑsecularis est mens ⁊ vita· mēo-
ria⁹ banc·⁊ si celebrant nō eructuāt· sed
sine deuotione ⁊ affectione dies aduen-
tus dñici quadam arida consuetudine
obseruant. Deniq; q̄d damnabili⁹ est
huius memoria dignatiōis datur in oc-
casionē carnis·⁊ videas eos tāta sollici-
tudine gloriam vestiū delitiasq; ciboꝝ
his parare diebus·ac si hec ⁊ huiusmo-
di querat ī nanitate sua Christ⁹ ibiq;
dignius suscipiat' vbi hec accurati⁹ ex-
hibentur. Sed ipsum audi dicentem:
Superbo oculo ⁊ insatiabili corde cum
hoc non edebam. Detestor ego superbi-
am·non amplector carnis delitias dō
no non accepto. Nā⁹ vtiq; corpi ⁊ pau
cioza sufficerēt· ⁊ que opportunius inue-
niri possunt. Celebrans ergo aduentum
meū non corde·si labijs honoras me·nec
tu me colis·sed de⁹ tibi venter est ⁊ glo-
ria in confusione.

De primo eius aduentu scili-
cet in carnem. Cap IIII

De secundo eius aduen-
tu qui spūalis est ⁊ occult⁹ ip-
sum audi dicentem: Si q̄s di-
ligit me sermonē meū seruabit·⁊ ad eum
veniem⁹ ⁊ mansionē apud eū faciemus.
Beatus est dñe Jesu apud quem faciēs
mansionē. Beat⁹ in quo sapia sibi do-
mū edificat excidens columnas septem.
Beata nimirū aīa iusti que sedes est sa-
pientie·merito plane· quia iusticia ⁊ iu-
diciū ꝑparatio sedis tue. Ecce si quis in
aīa sua Christo dño sedem parare vel-
lerat·que nā illi serica·que tapecia·q̄d
paluinar ꝑparī oporteat ⁊ Justicia inq̄t
⁊ iudiciū ꝑparatio sedis tue. Justicia
ēt⁹ ē vnicuiq; tribuēs q̄d suū est. Red
de ergo q̄d debes superiori·redde iferiori·
redde equali. Digneq; aduentū Chri-
sti celebras·dū ei sedem suam in iusticia
ꝑparas. Redde ꝑlato reuerētiam ⁊ obe
dientiā·quarū⁹ altera est cordis· altera
corpis. Non enī sufficit exter⁹ obtempe
rare maiorib⁹ nr̄is· nisi ex intimo cordis
affectu sublimit' q̄s sentiam⁹ de ipsis. Q⁹
⁊ si manifeste ꝑlatus sit malus·ordina-
tioni tamen dine ⁊ ipsius officij digni-
tati·non persone meritis deferam⁹. Sic
⁊ fratribꝫ nr̄is iure fraternit⁹ ⁊ bū anē so-
cietatis consilij debitores ⁊ auxilij sum⁹
Hoc enī no⁹ ab ipsis impēdi volum⁹
consiliū quo eruditatur ignorātia nr̄a·⁊
auxiliū q̄ iuuet infirmitates nr̄a. Porro
si cui forte ꝑlatus eo sollicitudinis am-
plioris debitor es. Exigit enī a te custo-
diā ⁊ disciplinā. Custodiam vt possit ca
uere peccatum. Disciplinā vt quod mi-
nus cauit non maneat impunitū. Q⁹ ⁊ si
nemini ptes·habes tamē sb̄ te cui duo
hec exhibere debes·videlicet corpus tuū
q̄d spūs vnus accepit regendū⁹. Debes
ei custodiam vt non regnet in eo peccā-
tum. Disciplinā vt castigatū ac seruitu
ti subditum·faciat dignū pēnitētie fru-
ctum·longe tamen grauiori ac periculo-
siori debito tenentur astricti qui ꝑ mul-
tis aīabus rationē sūt reddituri. Quid
ergo infelix agam? quo me vertam si tm̄

thesaurū si p̄ciosum istud repositū q̄ sibi Christus sanguine ꝓpio p̄cios⁹ iudicauit negligent⁹ custodire cōtigerit? Sed z habeo thesaurū istū in vasis fictilibus quib⁹ multo plura q̄ vitreis imminere pericula videant. In eo tamē excusabilis apparco si debitā custodiā z disciplinā exhibeo. Qz z si ꝑa q̄tnoz nō defuerit reuerētia s. z obediētia erga maiores consiliū z auxiliuz erga fratres q̄ ad iusticiam ptinet non impatā sibi sapientia sedē ineniet: Fortassis ꝫ videātur set colūne quas ercidit ī domo quā sibi edificauit. Quidam phibet in iudicio septimā intelligere. Non enī iusticia sola sed iusticia inq̄t z iudiciū p̄paratio sedis tue. Deniq̄ si ꝫlatio z equalibz z inferioribz reddim⁹ quod oportet nihil ne deus accipiet? At ei plane q̄ debet retribuere nemo valet ipse q̄s plen⁹ z sufficiens sibi bonoz z nroz nō indiget. Audiui tamen dicentē illū cui incerta z occulta sapie sue reuelauit q̄ regis honor iudiciū diligit. Diligit enī aiam que in eius conspectu iugiter ac veraciť iudicat semetipsaz. Idq̄ iudiciū nō nisi ꝑ nos a nobis exigit quia si nosmetipsos iudicarem⁹ nō vtiq̄ iudicareiī. Propterea sapiēs veret oia opa sua scrutat discutit z diiudicat ne iusta honorat si q̄dē veritatem qui se suaq̄ oia in co statu quo veritas habet z agnoscit veraciter z confitet humiliť. Audi deniq̄ manifestius a te iudiciū exigi post iusticiam. Cū feceritis inq̄t oia que p̄cepta sūt vobis: dicite q̄ serui inutiles sumus. Hoc plane in domīe digna est p̄paratio sedis dñi maiestat. vt z iusticię mādata seruare conetur z semp indignū se z inutilem arbitretur.

De aduentu eiusdem ad mentem. Idem in sermone de eodem ꝑmo ¶ Cap V

Sicut igiť ad opandū salutem ī medio tre filius dei semel venit in carne visibilis ita q̄tidie q̄s ad saluādas aias singulo q̄ in spū venit inuisibilis. Vnde scriptū est: Spūs ante faciem nr̄am Christ⁹ dns. Et vt occultum hūc aduentū spūalem esse noueritis in umbra inq̄t eius inter gētes viuemus: propterea dignum est vt si non valet infirmus p̄cedere longi⁹ in occursum medici tanti saltē conet erigere caput z alię⁹ assurgere venienti. Non te oportet hō transfretare non transalpinare non nubes penetrare. Non inq̄s tibi via grandis ostendit vsq̄ ad tenet ipsum occurre deo tuo quia ꝓpe est verbum in ore tuo z in corde tuo vsq̄ ad cordis cōpunctionē z oris confessionez occurre vt saltem eteas de sterq̄linio miserę consc̄ę qm̄ indignū est illic auctorē puritatis venire vel intrare. ¶ Idem. Habet quidem aduētus iste Christi ad aiam duos ꝓambulos timorē scz z amorem sicut ꝓmisit duos discipulos veniens in hierusalem. Duo nanq̄ vincula malis oibus duriora quib⁹ aia ligatur vt asina sunt cordis obduratio z mentis cecitas vel obscuratio. Mittat ergo Jesus duos discipulos ad soluendū scz timorem contra obdurationē z amorem contra obscurationē. Duo ꝙ eius calcaria quibus vigetur asella sunt cōminatio z ꝓmissio. Aug⁹ in libro cōfessionū v. At vo frustra fugiūt a te dñe inquieti z iniqui qz nō deseris aliquid eoz que fecisti. Vbus p̄sens es oia conspicis vmbra lucę distinguis. Ps illi fugiunt vt te vidente se non videāt z excecati in te offendant. Dū enī lenitati tue se subtrahūt z rectitudinē tuam offendūt z in asperitatē tuā cadūt videlicet nesciūt qz sis vbiq̄ quē nullus circūscribit locus z solus es ꝓpe etiam his q̄ longe sunt a te. Conuertantur igitur z querant te quia nō sicut ipsi dereliquerūt creatorem suū z tu deseris creaturā tuā. Ipsi conuertāt z requrant te z ecce ibi es ī corde eorum confitentiū tibi z p̄icientiū se i te ac plorantiuz in sinu tuo post vias tuas

difficiles. Tu vo facles eorum lachrymas tergis magisq; flent·7 in fletibꝫ gaudent·quia tu dñe qui fecisti reficis eos 7 consolaris. Ego autem qñ te quærebaꝫ 7 tu eras ante me·a meipso ꝯ discesserã nec me inuenieb̃·ꝙnto min⁹ te· **Hugo in libro de arra anime.** Hñc autem quid est illud dulce qđ in eius recordatiõe aliqñ me solet tangere tamq; vehemẽt atq; suauiter afficere·vt a memetipso totus quodãmodo iam alienar·7 nescio quo incipiã abstrahi: Exhylaratur conscientia· in oblitionez venit oĩs pteriti⁹ malo⁹ memoria·cor illuminatur·desideria iocundant. Jamq; alibi nescio vbi me esse video·7 quasi q̃busdam amoris amplexibꝫ hoc intus teneo·qđ semper retinere nun ꝙq; perdere toto annisu laboro. Luctatur quodãmodo debiliter anim⁹ ne recedat quod semper amplecti desiderat·7 tanq̃ in illo desiderio omniũ finem inuenerit·summe 7 ineffabiliter exultat·nihil amplius quærens sic semper esse volens. Vere o aia mea ipse est qui te visitat dilectus tuus· sed venit inuisibilis 7 occultus vt tangat te·non vt videatur a te. Venit non vt totum infundat se·sed vt gustandus ꝓbeat se·non vt impleat desideriũ·sed vt trahat affectum·primitias quasdam porrigit suę dilectionis non plenitudinẽ exhibet perfectę satietatis. Et hoc est qđ ad arram desponsationis tuę pertinet· maxime q̃ ille qui se in futuro tibi videndum ac ꝑpetuo possidendũ dabit·nunc aliqñ se gustandũ ꝓtext tibi·vt agnoscas q̃ dulcis sit·simul vt etiam interim de ipsius absentia consoler·quando a⁹ visitatiõe ne deficias incessanter reficiet

De profectu nostro ex aduẽtu eius. Bernardus in sermone de aduentu·vij· ¶ Cap VI

QUi bonorũ nostrorum non eget·ad nos vtiq; ꝓpter nos venit 7 indigentię nostrę ꝙntitatẽ ipsa magnitudo dignationis eius ostendit. Nec modo periculũ ęgritudinis innotescit ex ipso precio medicaminis·sed 7 numer⁹ valitudinũ remediorum. Vt quid enĩ sunt diuisiones gratiarum·si non videtur diuisitas vlla necessitatum: Difficile quidez est quas expetimus indigentias vno sermone prosequi vniuersas. Sed interim occurrũt mihi res omĩb cões·7 quodãmodo ꝑncipales. Nemo enĩ in nobis reperitur q̃ nõ interim consilij 7 auxilij 7 ꝓsidij indigus videatur. Nimirũ generalis est miseria triplex humani generis·7 quotquot degimus in regione vmbręmortis in infirmitate corpor·in loco temptationis·si diligẽter aduertimus: triplici hoc incõmodo miserabiliter laboram⁹. Nam 7 facales sumus ad seducendũ·7 debiles ad operandũ·7 fragiles ad resistendum Si discernere volumus inter bonum et malum decipimur· si temptamur facere bonũ deficimus·si conamur resistere malo·vincimur 7 superamur. Necessari⁹ ꝑ inde saluatoris aduent⁹·necessaria christi ꝓsentia sic ꝓoccupatis omnibꝫ atq; vtinam sic veniat vt est ĩ nobis per fidẽ habitans·ęgritudinem nostram illuminet 7 nobiscum manens infirmitatẽ nostraz adiuuet·7 pro nobis stans fragilitatem nostram protegat 7 ꝓpugnet. Si enĩ ille in nobis est·quis iam decipiet nos? Si ille nobiscum·quid de cętero non possumus in eo qui confortat nos? Si ille ꝓ nobis·quis cõtra nos? Fidelis consiliarius est·q̃ nec falli nec fallere queat. Fortis auxiliarius est qui non lacescat. Patronus efficax qui 7 ipsum sathanam sb pedibus nostris conterat velocẽ·7 oĩa eius machinamẽta ꝓfringat. Nimirũz ipse est dei sapientia cui semper in promptu sit ignoratęs instruere. Ipse dei virtus cui facile sit 7 deficientes reficere 7 periditantes eripere. Sed hũc tantũ eruditorem in omni deliberatione curramus. Hunc tam strenuũz adiutorem in omni operatiõe inuocem⁹. Hunc tam fidelẽ

ꝑpugnatoꝛi in omni colluctatiõe aĩas nostras cõmittam⁹ qui nimirũ ad hoc venit in mundũ vt habeatis in hõibus cum hõibus pro hõibus ⁊ tenebras nostras illuminaret ⁊ labores leuaret ⁊ pericula ꝑpulsaret. Hoc ueniꝫ facit aduentus eius spũalis vt sicut portamus imaginem terrę portemus imaginem cęli Sicut ergo vetus Adam totum hominez occupauit per totuz effusus ita nũc totum obtineat Christus qui totũ creauit totum redemit totum glorificauit. Erat in nobis aliqñ vetus homo in manu ꝑ facinus ⁊ flagitiũ in ore per arrogãtiam ⁊ detractionez in corde quoqz per desideria carnis ⁊ glorię temporalis. Nũc autem siqua est in Christo creatura noua transierunt vetera ⁊ est in manu innocentia ⁊ continentia in ore verbũ confessionis ⁊ ꝓdicatiõis in corde ẽo charitas ⁊ humilitas. Et vide si non in his tribus Christum singuli recipiãt electorum quibus inuenitur dictum: Pone me vt signaculũ super brachium tuũ ꝛc. Et alibi: Prope est verbum tuũ in ore tuo ⁊ in corde tuo.

De vltimo eius aduentu ad reparationẽ corporum. Idez in sermone vj. ¶ Cap VII

De autem visitationis nostrę tempus animaly est assignatum non corporiby qz longe dignioz anima corpore priorẽ sibi sollicitudinẽ naturali sibi vendicat dignitate. Sed ⁊ prioz opus habet reparatione qm̃ constat prioꝛẽ corruisse. Anima siquidem corrupta in culpam fecit vt corpus ꝯz corrumperet in ꝑnam. Deniqz si membra Christi volumus inueniri sequendũ est nobis caput nostruz vt prima nobis repandarũ sollicitudo sit animarũ pro quiby ipse iam venit. Corporis ẽo curam illi temporũ dieꝝ reseruemus quo reformandi gratia corporis est venturus. In prioꝛi siquidem aduentu

ꝓco clamabat ipsius: Ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mũdi. Non dicit morbos vel molestias carnis sed peccatum quod est morbus ⁊ corruptio mentis Ecce habes ad quid venerit Christus ⁊ cui debeat intendere christian⁹. Ceterea noli o corpus ꝓripere tempora qm̃ animę quidem impedire salutẽ potes tuam ipsius operari non potes. Dia tempus habent patere nũc vt pro se laboret anima magis autem ei collabora quia si compateris conregnab. Etiũ aũt impedis eius reparationẽ tm̃ impedis ⁊ tuã quoniã ante reparari non poteris qm̃ in ea deus suam imaginẽ videat reformatam. Nobilẽ hospitẽ caro habes nobilẽ valde totaqz salus tua pendet ex ei⁹ salute. Da honorem hospiti tanto. Tu qdem habitas in regione tua anima ẽo apud te est exul ⁊ peregrina. Quis autẽ rusticus si forte nobilis ⁊ ꝓpotẽs quispiam apud eum hospitari voluerit non libenter hospiti suo cedẽs in angulo domus suę vel sub gradibo aut etiã in ipsis cineribus accubabit? Et tu ergo facilliter. Iniurias tuas vel molestias ne reputaueris tm̃ vt hospes tuus honorifice possit apud te demorari qm̃ ⁊ honor est tibi si pro ipso te interim inhonorũ exhibueris. Ac ne forte despicias hunc eo qꝺ peregrinus ⁊ aduena tibi videtur. Attende quid tibi exul ꝑsentia largiatur si quid vitę si quid sensus aut motus si quid decoris est ī te hospitis huius beneficiũ esse recognosce. Nam ⁊ eius discessus probat quid ꝓsentia conferebat vt quid ergo pro tpali qualitet delectatione contristaris lędis hospitẽ tuũ quã nec sentire quidem poteras nisi ꝑ ipsuz? Ad hęc si tm̃ tibi ꝓfert exul ⁊ a facie hominis sui ciecrus qntum tibi ꝓstabit reconciliat⁹. Noli ergo impedire reconciliationem illam quę grandem tibi parabit gloriam. Patienter imo libenter ad oĩa te exponе nihilqz dissimules qꝺ huic videatur reconciliationi prodesse posse. Pic hospiti tuo: Recordabit dñs tuus

tui·z reuocabit te in gradum pristinum·z tunc z tu memẽto mei. Vino siquidẽ in bonũ memor erit tui·si bene seruieris ei. Cumq; peruenerit ad dñm suggerit ei de te z loquet' bonum z pro bono hospite vicem: Cum in vltionẽ culpe suę exularet seruus tuus pauper quidã apud quem hospitatus sum·fecit mecum mũ z·z vtinam ei retribuat pro me dñs meꝰ. Primo siquidem oĩa sua·deinde etiã semetipsum expolluit vtilitatibꝰ meis·nõ parcens sibi ꝓpter me in ieiunijs multis·in labore frequenter·in vigilijs supra modum·in fame z siti·in frigore z nuditate Quid igitur? vtiq; voluntatẽ timentiũ se faciet z deꝓcationes eorum exaudiet. Cta vo erit illa gloria o misera caro·q̃ ineffabilis exultatio q̃n creator vniuersitatis qui pro iustificãdis aĩabus antea venerat humilis z occultus·pro te glorificanda sublimis veniet z manifestꝰ non in infirmitate sed ĩ gloria z maiestate sua Quis cogitabit diem aduentꝰ illius q̃n descendet cum plenitudine luminis ꝓcurrentibus angelis z tubę concentu·de sepulcro corpus inops excitantibꝰ z illud obuiam Christo ĩ aera rapientibꝰ? Quousq; caro igitur misera cęca insana caducas quęrit consolationes·imo desolationes? Si forte contingat te repelli z indignaz hac gloria iudicari·magis autem ęternaliꝫ ineffabili pęna cruciari? Non sic obsecro fratres mei·ꝰ delectetur anima nostra meditatiõibꝰ huiusce modi·q̃n etiam caro nostra requiescet in spe saluatorem expectans qui reformabit eam configuratam corpori claritatis suę. Sic enĩ ait ꝓpheta: Sitiuit in te anima mea·q̃ multiplicat' tibi caro mea. Desiderabat siquidem anima ꝓphetalis aduentũ priorem quo se nouerat redimẽdam. Sed caro multũ desiderabat aduentũ posteriorẽ z glorificationẽ suam. Tunc enĩ implebunt' desideria nostra·z plena erit maiestate dñi omnis terra.

Qualiter preueniendũ est ei? iudicium. Idẽ sup Lan·omel·lviij ℣ Capitulum VIII

Tu vero qui desideras aduentum saluatoꝛ·time scrutinium iudicis·time oculos capręs·quoniam acutum habet visum·nihilq; relinquet īscrutatũ. Similis inq̃t est dilectus meus capręs binnulocq; cervorum. Quid autem in babylone tutũ si in hierusalẽ manet scrutiniũ? Illoꝛ q̃ de babylone sunt peccata manifesta sũt precedentia ad iudiciũ z non egent scrutinio sed iudicio z supplicio. Mea vo q̃ monachus video: z hierosolymita peccata certe sunt occulta·nomine z habitu monachi adumbrata·ideoq; necessariũ erit ea subtili discussione inuestigari·z quasi lucernis admotis de tenebris in lucem prodi. Cum inq̃t tempus accepero ego iusticias iudicabo. Verendum est ne ĩ tam subtili examine multę peccata appareant nostrę vt putamꝰ iusticię. Vnũ tamen est q̃ si nosmetipsos iudicemus non vtiq; iudicabimur. Spiritualis enĩ homo iudicat oĩa·ipse a nemine iudicat'. Judicabo proinde mala mea·iudicabo z bona. Mala quidem meliorib⁹ actibus corrigere ac punire curabo. In bonis autem humiliter de me sentiam z me seruũ inutilem reputabo. Quis mihi det ad liquidum ita prosequi z persequi oĩa delicta mea vt in nullo vereri oporteat oculos capręs·in nullo contingat ad lumen lucernam erubescere. ℣ Idem in sermone de aduentu·iij·Tẽpus est ergo fratres mei vt incipiat iudicium a domo dei·Quis autẽ finis eorũ qui non obediunt euangelio·z quod iudicium his qui non resurgũt in hoc iudicio? Ecce quicũq; dissimulãt iudicari eo iudicio quo nunc est·in q̃ foris ejicitur ꝓnceps huius mũdi·venturũ iudicẽ timeant·a quo cum ipso ꝓncipe suo foras ejicientur z ipsi. Nos autẽ si pfecte

nunc iudicamur· securi saluatorem dominum expectamus. In cuius aduentu fulgebunt iusti· ita vt videre possint doctiq; pariter ⁊ indocti. Fulgebũt enī sicut sol in regno patris eorum. Enīq; lumē solis septempliciter· id est· sicut lux septē diērum. Adueniens enim saluator reformabit corpus humilitatis nostrę configuratum corpori claritatis suę. Si tamen prius cor fuerit reformatum ⁊ humiliatum corpori eius refiguratum. Propter quod ⁊ dicebat: Discite a me quia mitis sum ⁊ humilis corde. Considera sane q; humilitas duplex est: Altera cognitionis· altera affectionis quę hic dicitur cordis. Priore cognoscimus quoniam nihil sumus ⁊ hanc a nobilipsis ⁊ ab infirmitate ꝓpria discimus. Posteriore vo gloriam mundi calcamus· et hanc ab illo qui seipsum exinanuit formam serui accipiens discimus· qui etiaꝫ quęsitus in regem fugit· ad tanta vo ꝓbra ⁊ ignominiosū crucis supplicium q̄situs sponte se obtulit.

Qualiter dormiendum est inter medios cleros· ⁊ vtrumq; aduentum. Idem in eodem.

Capitulum IX

Dignuꝫ est charissimi vt tota deuotione celebretis aduentum domini delectati tanta consolatione· stupefacti tanta dignatione· inflammati tanta dilectiõe. Nec solum enim cogitetis quo venit quęrere saluū q; facere quod perierat· sed ⁊ illuꝫ quo veniet vt ad seipsum nos assumat. Vtinam circa vos duos aduentus iugi meditatione versemini ruminantes i cordibus q̄ntuꝫ in priore ꝓstiterit· q̄ntum in secundo promiserit. Vtuaꝫ dormitatio inter medios cleros. Hęc sunt· duo brachia sponsi inter quę dormiens sponsa iacebat: Leua eius sb capite meo ⁊c. In dextera quippe longanimitas vitę. In sinistra eius diuitię ⁊ gloria. Hęc diuitię non sunt opes sed virtutes· quas etiam secum portat vt in perpetuum diues fiat. Gloria vo nostra hec est testimonium conscientię nostrę. Sic ergo si dormire volumus inter medios cleros· i duos aduentus penę argentatę· ut illam scilicet virtutis formam teneamus quam et verbo ⁊ exemplo cõmendauit Christus ꝓsens in carne. In argento siquidem intelligit eius humanitas· sic in auro eius diuinitas. Omnis itaq; virtus nostra tam longe est a virtute vera q̄ longe est ab ea forma· ⁊ eis pęna nra ad nihilū valet si nō fuerit deargentata. Magna ē q̄dā pęna paupertas q̄ tam cito in regnū cęloꝝ volatur. Nam alijs virtutibus quę sequūtur aliquid in futuro promittit· paupertati non tam promittitur q̄ datur. Sed videmus aliqs paupes qui si veram haberent paupertatem non adeo pusillanimes inueniret ac tristes vtpote cęli reges· hi sunt q̄ pauperes esse volunt· eo tamen pacto vt nihil eis desit· ⁊ sic diligunt paupertatem vt nullam patiantur egestatem. Sunt ⁊ alij mites quādiu nihil agitur vel dicitur nisi pro eorum arbitrio· sed q̄s longe sint a vera mansuetudine apparebit si leuis oriatur occasio. Hęc mansuetudo quomodo terram hereditabit q̄ ante hereditatē defic· Alios q̄s lugentes video· si de corde ꝓcederet illę lachrymę nō tā facile ilico soluerēt i risū. Nūc aūt cū abundanti ociosa ⁊ scurrilia verba q̄ prius lachrymę profluāt· lachrymas huiusmodi de his esse non arbitror· quibus consolatio diuina promittit· quando quidem post illas tam facile consolatio vilis admittitur. Alij tam vehementer contra cęterorum delicta ęlantur vt ęmire ac sitire iusticiam viderentur· si de suis quoq; peccatis idem iudiciuꝫ esset apud eos· sed nunc pondus ⁊ pondus vtrq; abominatio est apud deum. Contra cęteros enim tam impudenter

q̄ inaniter ęstuant · seipsos tam insipienter q̄ inutiliter palpant. Omnis autē qui aliter quę sua sunt ꝙ aliter quę proximi pēsat pōdus ꝙ pōdus gestat. Vtrūq; ergo apud deum abominabile est · quia si proximū vt se diligeret hunc in bonis sicut se amaret: ꝙ si se sicut proximū aspiceret in malis se sicut illū iudicaret · Būt ꝙ alij misericordes de his quę ad ipsos non pertinent · qui etiaꝫ scandaliçantur q̄ non abundanter datur omnibus · sic tamen vt ipsi nec in modico grauantur. Qui si vere misericordes essent de suo facere misericordiam deterent. Nam si de terrena substantia non possent · de bona voluntate tribuerent his quidem qui contra eos peccare viderentur indulgentiam: dulce signum · verbum bonuꝫ quod est super optimū darent · vt eoꝝ mentes ad pœnitentiam prouocarent. Deniq; ꝙ his omnibus quos esse in peccato cognoscerēt compassionē ꝙ orationem impenderent. Sunt iterum qui peccata scilicet sic confitentur vt ex desiderio mundandi cordis id agere videantur: Omnia enim in confessione lauantur · nisi q̄ ea quę ipsi sponte alijs dicunt ab alijs patienter audire nō possunt. Qui si vere mundari desiderarent vt videntur · nequaq̄ irritarentur · sed illis gratiam agerent qui suas eis maculas demōstrarent. Sunt ꝙ alij qui si leuiter scandaliçatum aliquem viderint · valde sollicit sunt quomodo euꝫ in pacem reducere possint vt videantur pacifici · nisi q̄ ipsoꝝ cōmotio tardius vniuersis pōt difficiliusq; sedari. Qui si vere pacem diligerent · vtiq; sibiipsis eaꝫ quęrerent · Deargentemus ergo pennas nostras i Christi conuersatione · sicut ꝙ martyres sancti lauerunt stolas suas in eius passione. Imitemur eum qui sic paupertatē dilexit vt q̄uis in manu eius essent omnes fines terrę · tamen vbi caput reclinaret in terra non habuerit · qui mansuetus vt ouis ad occisionem ductus fuit ꝙ siluit · qui super Laçarum ꝙ super ciuitatem fleuit ꝙ in orationib⁹ pernoctauit. Risisse ꝺo nunq̄ legitur aut iocasse. Qui sic iusticiam esuriuit ꝙ sitiuit vt cū propria non haberet · tantam pro peccatis nostris a seipso satisfactionem exegerit vt in cruce mori nō dubitauerit. Sic misericors fuit vt pro crucifixoribus suis oraverit. Sic mundus vt peccatum nō fecerit. Sic pacificus vt imposita sibi ab alijs opprobria patienter audierit. Sic denique patiens · vt pro reconciliandis sibi peccatoribus tanta sustinuerit.

De circumstantijs aduentus primi. Et primo quis venit. Idem in sermone de eodem. ¶ Capitulum X

Cum autē de primo aduentu dñi agitur intuemini cū apostolo stupente ꝙ admirante q̄ntus sit iste qui ingreditur. Ipse est enim scd̄m Habacuc testimoniū altissimi filius. Ipseq; perinde coaltissimus. Neq; enim fas est dei filium degenerē suspicari · sed equalis fateri necesse est altitudinis ꝙ eiusdem penitus dignitatis. Veruntamen quid sibi vult q̄ e tribus personis quas in sūma trinitate credim⁹ confitemur ꝙ adoramus · non pater · nō spūs sanctus · sed filius aduenit ¶ Leo in sermone de passiōe domini. Scimus enim eiusdem trinitatis vnam esse deitatem ꝙ consubstantialem essentiam · in nullo a se diuisam aut diuersaꝫ In hac tamen ineffabili trinitatis vnitate cuius in omnibus cōmunia sūt opera ꝙ iudicia · reparationē humani generis ꝓprie filij suscepit persona · vt quia p ipsum omnia facta sunt · ipse nostrā naturam ab ęternitatis tempore dilectam amisse restitueret dignitati · ꝙ cuius erat conditor · esset etiā reformator. Sic cōsilium suū dirigens in effectū vt ad dñationem diaboli destruendā magꝫ vteret

iustitia rationis q̄ potestate virtutis.

¶ Origenes super Heñ. omel. prima. Imago siquidem dei est saluator noster dei filius qui est creature p̄mogenitus ad cuius similitudinē homo factus est. sicut scriptū est: Faciamus hominem ad imaginem ⁊ similitudinē nostram. Propterea videmus hominem imagine sua deposita induisse maligni imaginem. ipse misericordia motꝰ imagine hominis assumpta ad eum venit. sicut ⁊ apostolus ait: Cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est esse se equalem deo. sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens in similitudinē hominū factus est ⁊ habitu inventꝰ vt homo. ¶ Heñ. vbi supra. Lucifer siquidem ille qui mane oriebatur pro eo q̄ similitudinē vsurpauit altissimi. rapinam arbitratus esse se equalē deo q̄ est vnigenitus filius p̄cipitatus iuxta corruit. quia pater pro filio zelans in illum vindictam exercuit. qui etiam mendax fuit cum se fore similem altissimo iactauit. et mendacio pater cum in homine venenatus sue falsitatis seminariū fudit dicēs: Eritis sicut dii. Tunc ⁊ p̄cipes nostri scilicet Adā ⁊ Eua propaginis nostre p̄cipia inobedientes. ⁊ furtiuus socius maligni consilij surripere tempauerunt quod ē filij dei. Nec tunc pater iniuriā filij dissimulauit. sed mox se in ipsum hominem vindicauit. super nos quoq; qui omnes in eo peccauim⁹ manū suā aggrauauit. At ihesus filius ecce inq̄t occasione mei pater creaturas suas nobiles rationis participes. beatitudinis capaces amisit. ppter me namq; perdidit angelos multos. homines vniuersos. eo q̄ altitudinē meam angelus affectauit. scientiā quoq; que mea est homo surripere voluit. vt ergo sciant q̄ ⁊ ego diligo patrem. recipiat p me quos ppter me videtur amisisse. oēs mihi inuident. ⁊ ecce venio. talēq; exhibeo meipsum. vt quisquis inuidere voluerit. q̄sq; imitari gestierit fiat ei emulatio ista in bonū. ¶ Idē in sermone de annūciatione. iij. Itaq; non sine altissimo trinitatis consilio factum est q̄ solus filius ex tribus p̄sonis incarnatus est. Videt̄ q̄q; nec patris nec spūs incarnationē in pluralitate filiorū effugisse confusionem. dum alius dei. alius bois filius diceretur. Videt̄ ⁊ id marie congruū vt qui filius erat. idem specialiter filius fieret. ne quid ambiguitatis in nomine fieret vel esset. Veniq; ipsa est virginis nostre gloria singularis ⁊ excellens p̄rogatiua Marie. q̄ filiū vnum eundemq; cum patre meruit cōmunem habere. quā sane perisse constaret si non filius incarnatus esset. Q̄q; nec sperande nobis hereditatis alia dari posset occasio similis. Factus siquidem p̄mogenitus in multis fratribꝰ qui erat vnigenitꝰ indubitanter asciscet eos in hereditatē quos vocauit in adoptionem.

Unde venit. Bernardus in sermone de aduentu primo.

¶ Capitulum XI

Considerantibꝰ ergo q̄s veniat magna ⁊ ineffabilis maiestas intonuit. Suspicientibus autem vnde veniat grandis plane via patuit. sed eius testimoniū qui spiritu p̄ uentus p̄phetico: Ecce inquit nomē dñi veniet de longinquo. ¶ Idem i sermone de natiuitate dñi. j. Natꝰ est. n. Christꝰ. nō tm̄ ante tp̄a nr̄a. sed ante tp̄a vniuersa. si posuit tenebras latibulū suū illa natiuitas. imo ihesus lucem magl inaccessibilē habitat. latet in corde p̄is in monte umbroso ⁊ condenso maiestatis. vt ihesus innotesceret aliq̄ntulū natus est in tempe. natus ex carne natus in carne verbum caro factum. ¶ Idem in sermōe de natiuitate beate Marie. Signanter pinde de ipso loquitur

ꝓpheta dicens: Spiritus ante faciē nostram Christus dñs in umbra eius inter gentes uiuemus. Nam inter celestes quidem beatitudines non in umbra uiuitur sed potius in splendore. In splendoribus inquit sanctorū ex utero ante luciferum genui te. Verum id quidem pater. At uo mater eundem Christum plane splendorem genuit sed in umbra non nisi tamen ea qua ei altissimus obumbrauit. Merito proinde canit ecclesia: Nō illa quidem sanctorum quę in splendore uiuit in excelsis sed quę interim peregrinat in terris. Sub umbra eius quem desiderabam sedi et fructus eius dulcis gutturi meo. Lucem quippe meridianā indicari sibi petierat ubi sponsus pascit sed repressa est et pro plenitudine luminis umbram pro saciet̄ gustum interim recepit. Denicq; non ait sub umbra ei⁹ quez desideraueram sed quem desiderabam. Neq; enī ipsius experierat umbram sed ipsum profecto uerum meridiem plenū de lumine pleno lumen. ¶ Glo. sup ps. Ipse ergo dei filius ꝑternaliter a patre natus quoniā a summo celo id est ab equalitate patris est egressio eius uenit in mundum homo factꝰ. Posuit quippe tabernaculum suū in sole id est in tēpore uel in mundo et ipse de uirginali processit utero ubi copulatus est humanę nature tamq; sponsus de thalamo suo. ¶ Glo. super Micheam. Ecce inquit ꝓpheta: Dñs egredietꝰ de loco sancto suo et descendet et calcabit super excelsa terrę. Egressus quippe de celis per humanitatē assumptam reliquit domū iudeorum deseruam et uenit super ecclesiam gentilis populi qui ex bū anitate uocantur ex celli. ¶ Isidorus de mysterio geneseos. Hinc et in genesi fluuius procedens de paradiso Christi portat imaginem fluentis de fonte patrno. Quattuor autem paradisi flumina sunt quattuor euangelia cunctis gentibus ad p̄dicationē missa. Greg⁹ super Ezechielez omel. x. De hoc quoq; loco unde dei filius ad nos uenit et Ezechiel ꝓpheta dicat: Assumpsit me spiritus et audiui post me uocem cōmotionis magnę: Benedicta gloria dñi de loco suo. Locus enī dei est hierusalē id est uisio pacis quia illic inhabitat deus ubi uera pax quęritur ubi ꝑterne gloria contēplatiōis amatur. Est itaq; glorię dei locus in celestibus permanens unus quisq; spiritus angelicus. Et gloria dñi de loco suo benedicit cum a sanctis angelis oīum autori laus ꝑterna cantatur Itaq; ꝓpheta conuersus ad peccatores babylonię fuerat et uocem glorię dñi de loco suo post tergum audiebat. In eo namq; q̄ iusti de conuertendis peccatoribus cogitant quia eorum uitia considerando ad carnales actus oculos ducunt quasi ad babylonē intendūt. Qui tamen pro statu sue rectitudinis quia in laude dei bona sanctorum considerare nunq; desinūt q̄uis per cogitationem alio intendunt quasi post se uocem glorię dñi ad hierusalez id est de loco suo audiunt.

Ubi venit. Bernardus in sermone de aduentu primo.

¶ Capitulum XII

Pro quo uēniat intuentibus inestimabilis est ac penitus incogitabilis dignatio q̄ in carcerē hui⁹ humanitatis dignata est tanta descendere celsitudo. Venit utiq; de corde dei patris in uterum uirginis matris. Venit a summo celo in inferiores partes terrę. Quid ergo dñe quid mihi est in celo et a te q̄d uolui super terrā? Pes cordis mei et pars mea deus in ꝑternū Nam et si ambulauero in medio umbrę mortis nō timebo mala si tamen tu mecum es Nūc autez et ad terras sed tanq;

inter mortuos liber·sicut lux in tenebris lucet·vnde nec aiaī inferno relinquitur· nec sanctum corpus in terra corruptionem ẽpitur. Exiuit enī Christus vt gigas ad currendū viam ·ac pertransijt benefaciendo ꝛ sanando oēs oppressos a diabolo. ¶Idem in sermone ō natiuitate domini. Vt quid autē fratres sic se exinaniret·sic humiliaret· sic abbreuiaret dñs maiestatē nisi vt similiter faciatis? Ostēdit in exemplo quod ꝛ prędicauit verbo. Discite inquit a me qꝛ mitis sum ꝛ humilis corde. Cepit quippe facere ꝛ docere. Obsecro pinde ne patiamini sine causa tam p̄ciosum exemplar vobis exhibitum esse ·sed ei conformamini ꝛ reformami spiritu mentis vestrę. Studete humilitati quę fundamētum est custosq; virtutum ·illam sectamini qua sola poteritis saluari. Quid·n magis indignū·quid amplius detestandum·quid grauius puniendū·q̄ vt videns deum cęli paruulum factum·oppo nat vltra magnificare se homo super terram? Intolerabile est impudētię·vt vbi se exinaniuit maiestas·infletur vermiculus ꝛ intumescat. Hoc ḡ est quippe ꝓpt quod exinaniuit se filius dei formam accipiēs serui ·qui in forma dei erat ꝙqualis patri ·sed exinaniuit maiestate quidē ꝛ potentia ·non autem bonitate ꝛ mīa.

Idem in quodam sermōe. Nimirum apparuit eius benignitas ꝛ bōnitas. Denicq; quid tibi homo durū eē potest cum fueris recordat⁹ qꝛ ille in forma dei ·in die ętternitat⁹ suę· in splendoribus sanctoꝝ ante luciferum genit⁹ ·venit ad carcerem tuū·ad lutum tuū in limo pfundi·vt dicit⁹ vsq; ad cubitos infirus. **De vigilia natiuitatis domini sermo·iiij.** Habes ergo commendatam humilitatē in eius temporali natiuitate· In hac enim exinaniuit semetipsum formam serui accipiens ꝛ habitu inuēt⁹ vt homo· Hinc ꝛ ipse loquitur in p̄s· Infixus sum in limo ꝓfundi. Limus quidem nos indubitanter sumus De limo enī plasmati sumus· ꝛ tūc quidem limus paradisi·nunc vo limus ꝓfundi. Infixus sum inq̄t non pertransij sed vobiscum sum vsq; ad consūmationem sęculi. ¶**Augustinus in sermone de natiuitate dñi.** Quid si deus cęli ꝛ terrę factus homo semetipsum humiliauit vsq; ad mortem crucis· q̄nto magis superbire non debet terra ꝛ cinis? Videte q̄ntū humiliare se debet ꝓpter deum homo·si se tm̄ humiliat ꝓpt hominē deus·q̄ntus se dejcere debet seruus·q̄nto ad humilitatē descendit ꝛ domin⁹. Quę humilitas fratres charissimi si plenissime ab hoībus possidetur etiam in charitatem vsq; ꝓficiet. Nam dū alt⁹ alterum existimat superiorem·dilectio faciet ęqualez·vnde non seipsū homo despiciat ꝓpt quē ista subire dignat⁹ est d⁹

Ad quos venit. Bernardus in vigilia natiuitatis dñi

¶Capitulum XIII

VEnit autez medicus ad ęgrotos·redemptor ad vendit⁹ ·ad errantes via·ad mortuos vita. Venit qui proijciat in pfundū maris oia peccata nostra ·qui sanet oēs infirmitates nostras·qui nos ꝓprijs humeris reportet ad originem ꝓprię dignitatis. Magna est potentia ista·sed plus est mīa miranda qꝛ sic voluit venire qui potuit aliter subuenire. ¶**Idē in sermone de aduentu·i·** Ad quę rēdā ouem centesimā quę erraverat·de montibus ꝓperauit·ꝛ vt manifestius confitez̄tur dño mīę eius ꝛ mirabilia eius filijs hominū ·ꝓpter nos ita q̄ venit. Mira dignatio quęrentis dei·magna dignitas hoīs sic quęsiti. Vnde si gloriari voluerit insipiens non erit·non qꝛ aliquid a se ipso sit·sed qꝛ eius tanti fecerit ipse q̄ fec.

Dēs enī diuitiç oīsq; gloria mū di-q; quid in eo concupiscit ad hanc gloriaz minus est · imo nec in eius compatione aliquid est. Dñe quid est homo q; magnificasti eum? Aut quid apponis erga eum cor tuū? Attamē velim nosse quid sibi voluerit q; non magis ad ipsum iuimus sed ad nos ille venit. Nam nostra quidem necessitas erat · sed consuetudo non est vt diues ad pauperes etiaz si prestare voluerit veniat. Et nos igitur ad eum venire magis fuit dignū · sed duplex erat impedimentū. Nā caligabāt oculi nostri cum ille lucem inhabitet inaccessibilem · iacentes in grabato paralitici diuinam illam non poteramus attingere celsitudinē. Propterea benignissim⁹ saluator ac medicus aiarū ab altitudine sua descēdit · claritatē infirmis oculis temperauit · tacna quadam se induit · illo vtiq; glorioso · ab oī labe purissimo corpe quod suscepit. Nec enī illa lenissima plane · fulgida nubes super quam ascensurū eū ysbera p̄dixerat vt in ęgyptum descenderet.

Ad quid venit. Idem in eodē. ¶ Capitulum XIIII

IAm vero quis dubitet magnū aliquid in causa fuisse vt maiestas tanta de tam longinquo · vt in tam indignū locū dignaretur descendere? Plane magnū aliqd q; mia magna · miseratio multa · charitas copiosa. ¶ Leo papa vbi supza. Nam q; primi hois vniūsa posteritas vno pariter sanciata corrucrat vulnere · nec vlla sancto; merita cōditionē poterant illatę mortis euincere · venit e cęlo singularis medicus · multis significationib⁹ p̄nūciatus · ysbetię p̄missus i forma dei manēs · nihilq; ysbrię maiestatis amittens · in nostrę carnis aięq; natura · sine contagione antiquę p̄uaricationis oriens. Solus enī virginis filius absq; delicto est natus · non extrancus ab hominū genere · sed alien⁹ a crimine i quo illius ad imaginez · similitudinem dei conditi · p̄fecta esset innocētia · vera natura · cum de Adę ꝓpagine vn⁹ existeret · in quo diabolus quod suū diceret non haberet · qui dū in eū sęuit quem sb peccati lege nō tenuit ius impię dōnationis amisit. Effusio enī p iustio sanguinis iusticiā potens fuit ad p̄uilegiū tam diues ad p̄cū · si vniūsitas captiuoz i redemptorē suū crederet · nulla tyrānica vincula retinerent · qm̄ sicut aplus ait: Vbi abūdauit culpa · supabundauit · gratia. Et cū peccati p̄iudicio nati ptā-tem acceperint ad iusticiā renascēdi · validius donū factū est libertatis q; debitum seruitutis. ¶ Augustinus vbi supza. Ceterū hoies dū cuz suba sua videre non poterāt · spem ho suam i homine solo ponere non debebāt. Quid g̃ hic fieret · homo sequēdus non erat q; videri poterat · deus sequēdus erat q; videri non poterat? Vt igitur hoī exhiberet · qui ab hoie videret · · quem homo sequeretur: deus homo factus est · hūanitas nasci voluit · vt nos in ipso dīnitus nascerem⁹ · futuris cultoribꝰ eius iteratę natiuitatī sacra sanciret: vt nos qui illa natiuitate coartati tenebam⁹ obnoxij · saluatoris nostri vestigia comitati · secundę natiuitatę cętera p̄sidia peteremus quia ex deo · in deo nati vincula antiq; mortis abrūperem⁹ · pignus salutis spūs sanctum accipem⁹. Cū ergo de⁹ hoibus apparere vellet · eosq; docere quę p⁹ māduauerat etiā p̄ns cuperet vim dīnam homine assūpto temperauit · tenebrasq; latibulū suū posuit · · in circuitu suo se tabnaculo carnis obtexit. Dīnitate quidem ęqualis patri · incarnatiōe ho subditus matri. ¶ Idem in alio de eodē. Ille quidem in forma dei ęqualis patri fact⁹ ē filio nob in forma serui reformās

nos ad similitudinē dei · rectusq; filius hoīs · vnicus filius dei multos hoīuz filios fecit filios dei · seruosq; nutritos per visibilem formaz serui · effecit liberos ad videndā formaz dei. Filij quippe dei sumus z non dū apparuit quid erimus · qz nobis patrem ostendet · quod vtiq; nobis sufficiet. ¶ Isidorus in libro sniarū j · Ob hoc ergo deus in hoīe venit · qz p semetipsū ab hoīb cognosci nō potuit. Sed vnde nobis consuluit · inde despectionē pmulti · qz superbo homo despexit infirmitatē quam ille pro nob suscepit. Ob hoc etiā infirma z stulta mūdi elegit · quia fortiora z sapiētiora per quę non cognoscebat confundere voluit. Denicq; sicut cibū fortem imalidus infans capere non pōt nisi a matre pus editum in lactis succū trahatur · vt quod i cibo non potuit vti per carnē in lacte sugēdo posset. Ita nos dum ad ęternitatem verbi conspiciendaz essem infirmi · caro factū est verbū ipsum · vt enutriti per carnem ac fortiores effecti · solidū cibū · i · verum deum capere cum patre sempiternū contemplādo satiem vt angeli. ¶ Idē sup Johānē omel · xxij · Erigat g te Chriſt per id qđ hō est · ducat te p id qđ de hō est · pducat te ad id qđ de est

Qualis venit. Idem in sermone de natiui · dñi · Cap XV

Venit aūt filius dei pauper · sed tū diues. Quis · n · oēs thesauros sapientię z scientię nouit in Christo occultos z in paupertate carnis eius absconditos? Propter nos siquidez factus est pauper cum diues esset · vt sua paupertate nos ditaret Cui enī mortalitatē assumeret mortēq; consumeret · in paupertate se ostendit · sed diuitias dilatas promisit · non ablatas amisit. Magnq; multitudo dulcedinis eius quam abscondit timentibus se · perfecit autem sperantibus in se. Ex parte etenim scimus donec veniat quod perfectū est · cui capiēdo vt pęstaremur idonei · illo patri equalis · factus similis nobis · refotmauit nos ad similitudinē dei. ¶ Bernardus in sermone de vigilia natiuitatis dñi · iij · Venit etiam modestus quia mansuetus z humilis · sicut ipsemet ait discipulis: Discite inquit a me quia mitis sum z humilis corde · vt possit etiam modestia nostra cęteris innotescere: Dignū siquidem est vt z modestia nostra sm apostoli doctrinam oībus hoīb nota sit · sicut dñi nostri Jesu Christi modestia cunctis innotuit. Quid enim magis incongruū qm vt immoderate agat homo pprie conscius infirmitatis · qm quidem inter hoīes modestus apparuit dns maiestatis. ¶ Idē in sermone de die primo. Apparuit vtiq; iuxta verbū apostoli benignitas z humanitas saluatoris nostri dei · qui cum in forma dei esset equalis patri accipiendo formam serui exinaniuit se maiestate z potentia · non bonitate z misericordia. Potentia quidem apparuerat in rerum creatione · sapientia vo apparebat in earum gubernatione. Sed benignitas misericordię maxime nūc apparuit in būanitate. Innotuit potestas iudęis in signis atq; potentiis. Vnde i eorum lege dictum inuenies sępe: Ego dns · ego dns. Innotuit quoq; maiestas abundantibus i suo sensu pbis · quia sm apostolū · quod notū est dei manifestum est in illis: Verūtamen z iudęi pmebantur maiestate ipsa · z pbi scrutatores maiestatis oppmebant a glia. Potās subiectionē · maiestas exigit admirationē · neutra mutationē. Apparuit g dñe benignitas cui possit hō q ad imaginē suā creatus est conformari. Nam maiestatem · potestatē · potentiam · nec imitari possumus · nec expedit emulari · quousq; angustata est misericordia tua in sola angelorum

parte ac reliquaz occupat iudiciuz cum toto pariter humano genere? Dñe i cẽlo mia tua z veritas tua vsq; ad nubes. Terram vniersam condemnas z aerias potestates. Dilatet mia terminos tuos extendat funes erpandat sinũ attingat a fine vsq; ad finez fortiť z disponeť oia suauiter. Restrictus est iudicio dñe sinus tuus solue cingulũ tuũ z veni miserationibus affluens charitate superefluens. Quid tu homo trepidas a facie dñi quia venit? Non venit terram iudicare sed saluare. Olim tibi persuasuz est ab infideli seruo vt furtim tolleres vt imponeres regiũ diadema capiti tuo. Deprehensus i furto quid ni timeres? quid ni a facie eius fugeres? Nam forte iam gladium vibrabat ignitum. Nunc aũt positus in exilio in sudore vultus tui vescris pane tuo. Et ecce vox in terra sonuit quia dñator venit sed noli iam fugere noli timere. Non enĩ cũ armis venit nec puniendũ sed saluandũ requirit Et ne forte dicas etiã nunc: Audiui vocem tuam z abscondi me. Ecce infans ẽ z sine voce. Nam vagientis vox magis est miserenda q̃ timenda. Aut forte si ẽ terribilis alicui sed non tibi: Parual? factus est tenera membra virgo mat alligat pannis z adhuc trepidas vel tremis? In hoc saltem scias quia non venit te perdere sed saluare eripere non ligare

¶ Idem. Denicq; venit Christus inebriatus vino charitatis z immemor iniq̃tatum nostrarum. Venit autem in fine tanq̃ potens crapulat? a vino vere ebrius z immemor miserationũ suarũ.

Quo tempore venit. Idem in sermone de aduentu primo

Capitulum XVI

Tempus est iam ipsum quoq; temp? quo saluator aduenit considerare oportet. venit enim non i initio non in medio temporis sed in fine. Nec incongrue factum est sed dispositum sapienter vt cum magis esset necessariuz tunc primo ferret auxilium: pronos ad ingratitudinez filios Ade non ignorans. Vere enĩ ad vesperascebat z iclinata dies erat paulomin? sol iustic̃ recesserat ita vt exigu? nimis splendor eius aut calor esset in tris. Nã z diuinq; noticie parua lux admodũ erat z abundante iniquitate charitatis feruor refrigerat. Jam non loquebat'an gelus nõ loquebat'pphet: cessabãt q̃si victi desperatione pie nimia vtiq; duricia hominũ z obstinatione. At ego inquit filius tunc dixi: Ecce venio. Sic sic dum medium silentiuz tenerent oia ꝛc. Quod z apostolus intuens aiebat: Qñ venit plenitudo temporis misit deus filium suũ in terr. Plenitudo nimirũ et abundantia temporaliũ oblionẽ fecerat eternorum. Oportune tunc ergo aduenit eternitas q̃n magis prevalebat tẽ poralitas. Nam vt cetera sileam illo in tempore tanta fuit ipsa quoq; pax temporalis vt ad vnius hominis edictum describeretur vniersus orbis.

¶ Leo papa in sermone de epiphania. Ita prudentia mie dei dispositum babens in nouissimis temporibus percunti subuenire mundo saluationem omniuz gentium prefiniuit in Christo vt quoniam z cunctas nationes a veri dei cultu duduz impius error auerterat z ipse peculiaris dei populus israel ab institutis legalibus pene totus discesserat conclusis omnibus sub peccato omniũ miserer. Deficiente siquidem vbiq; iustic̃a totoq; mundo in vana z maligna p lapso nili iudicium suũ diuina potestas differret vniuersitas hominũ damnationis suiuz exciret. Verum in idulgẽtiã ira ẽ trãslata vt exercẽde gr̃e magnitudo clarior fiet placuit p abolẽdis voluntatis tue sacrm remissionis afferri qñ

nemo poterat de suis meritis gloriari.
¶ Hugo de sacramētis libro primo. In tempore quidem legis naturalis totus homo dimissus ē sibi. Post in tempore scripte legis ignorantia sua cognoscenti datus est consiliū. Tādem nunc in tempore gratie defectum suum confitenti pfectū est auxiliū. Tempus itaq; legi naturalis pertinet ad aperte malos. quia tunc illi p numero plures p statu excellentiores erant. Tempꝰ scripte legis ad ficte bonos. quia tunc homines in timore seruientes. opus nō animū mūdabant. Tempus ꝓo gratie pertinet ad vere bonos. qui sub Christo rege militant. Leo papa vbi supra Huius autem ineffabilis mīe manifestatio facta est hodie iam apud iudeos tenentes ius regium. vt legitima successione cessante. destructaq; pontificali potestate. Obtinuerat. n. alienigena principatum. vnī regis omnis illius ꝓphie p̄baretur voce qua dictum fuerat in benedictionibus iude: Nō deficiet ꝑnceps ex iuda neq; dux de femore eius donec veniat cui repositum est. p ipse erit expectatio gentium.

Quibus signis aduentum suum pręostendit. Maximus in sermone de natiuitate domini ¶ Capitulum XVII

Ut autem legitur Augusti cesaris tpe nasci dign̄ꝰ ē christus ano q̄dragesimosecūdo regni eiꝰ. Et ipse q̄dē Augustꝰ oi dñabat mundo dei numine sibi subiecto. In eꝰ ergo tempore multa signa p prodigia facta sunt. que regis eterni natiuitatē pręnderunt. Nam circulus aureus circa solem apparuit. qđ sūmū p singularem totius mundi ꝑncipem vtero virginis castissimo nascituꝝ pręmonuit. Oleum a mane vsq; ad vesperam rhome manabat de fonte qui romanis aquam pręstabat. quod euidenter innotuit vnctionis Christi mysteriū. cuiusq; baptismi sacramentum. atq; melliflua eius mīe vocationem. q̄ per baptismū imbueret omnes ad credendū. Omnia quoq; debita regum lauata sunt ab eo. quod intelligi dabat in eius tempore saluatorem nasciturum qui peccata per baptismū indulgeret generi humano. Eius insuper diebus sol obscuratus est. p lumine suo per totum mundū prius auratus est. post obscurationem ꝑo sol iterum ortus est lucide pręmonstrās quia Christus nasceretur p totū mūdū lucens. ablata totius mūdi orbis gentilitate. Iterum huius temporibus sub eiꝰ dñio totus regebatur mundus. terremotus factus est magnus patenter signans q̄ in die iudicij olim pauebunt elementa cum sederit in sede maiestatis sue Christus. In eius etiā tempore discordia bellorum ab orbe terrarū cessabat. quia videre Christum nascituꝝ pręcitulabat qui pacem omnibus inferret. pacem inter deum p hominem. inter corpus p animaꝝ. inter angelos p homines faceret. Eius nibilominꝰ tempore fari animalia ptestantur humana locutione. Bos enī rhome sub mysterio natiuitatis Christi locutꝰ est. Hys. p agnus in egypto humana loquela vsus est. Hec omnia facta sunt ad p̄monstrandū salutaris ortum. vt elementa intelligerēt p animalia testificarētur aduentuꝝ eiꝰ. Iure eterni tanti regis natalicia multa longe lateq; prębant mirabilia.

Qua via venit. Bernardus in sermone de aduentu domini. ¶ Capitulum XVIII

Libet etiā aduēt⁹ eiusdē via ꝑsiderare. q; vię eiꝰ vię pulcre. oēs semitę illiꝰ pacifice. Ecce inquit sponsa: Iste venit saliēs i mōtibꝫ

transcolles. Mōtes ꝛ colles prophetas ꝛ patriarchas intellige. Et quemadmodū venerit saliens ꝛ transiliens in libro generationis accipe: Abraam inquit genuit Ysaac. Ysaac genuit Jacob ꝛc. Ex his enim montibus radix Jesse vt iuuenis prodijt. Vnde egressa est virga ꝛ exinde flos ascendit · super quem septiformis spiritus requieuit. Quod manifestius aperiens alio in loco idem ꝓpheta dicit: Ecce virgo cōcipiet ꝛ pariet filium ꝛc. Quem enim prius florem ipsum emanuelē · ꝛ quā prius virgam dixit · manifestius exprimens virginem noīauit.

Leo papa in sermone de natiuitate domini · iij · Nam in virga non dubie Maria virgo ꝓdicta ē · quę d̄ iesse Dauidq; stirpe progenita · ꝛ spiritusancto fœcundata · nouum carnis humanę florem vtero quidem materno sed partu ꝑgineo enixa ē.

Bernardus in sermone d̄ annūciatione. Illud sane diligenter attēde q̄ florem hunc non de virga dixit ascensurum sed de radice. Etenī si noua Christi caro in virgine creata esset ex nihilo · quod estimauere nonnulli · nequaq̄ de radice flos ascendisse sed forte de virga poterat dici. Nunc autem qui prodijt ex radice sine dubio cōmuni ab origine cōmunem probaretur naturā habuisse.

Chrysostomus super Matthęum. Si quęritur: cur Matthęus euangelista dum generationem Christi explicat · non enim prius Abraę q̄ Dauid filius nuncupat. Huius ratio assignatur · quīa ꝛ vt riq; promiserat deus · illud tamen tanq̄ antiquū reticebatur. Dauid autem ob insigne honor' ꝛ glorię spaciaq; vicinitora temporis ipsius in omnium ore versabatur. Vnde ab eis dicitur: Nonne ex semine Dauid ꝛ de castello bethleem vnde erat Dauid venit Christus? Cur autem per Joseph generationum ordo decurrit · ex quo Christus non nascitur · ꝛ generatio Marię parentum reticetur? Et vnde per illam generationis seriem possit haberi Christus ex Dauid esse fm carnem. Responderi potest vtiq; quia nō erat mos apud iudęos generationum catalogum per fœminas texere. Per hoc q̄ Joseph ex semine Dauid esse demonstrat · inde quoq; virginē esse declarat · quoniam in lege fuerat ꝓceptum ex diuersis tribubus vsurpari nō licere coniugiū. Verū ne diceretur Joseph legem fuisse transgressum ꝓueniens euangelista dicit eum fuisse iustum. Sive ergo parentes virginis enumerasset · nouitatis inuidiam non effugisset · sive Joseph reticuisset · non agnouissem? de qua tribu ꝑgo fuisset. Idcirco Matheus ex ipsa Christi generatione · statim exordium sumit. Lucas ꝑo multis primo enumeratis cōmemorans generationū catalogus texit · quia Matthęus vt dicitur iudęis ꝛ hebręo sermone scripsit · nihilq; in deum magis poterat detestare q̄ si Christum diceret Abraę nepotem esse. Vnde ꝛ incipit generatiōes texere ab illo cui prima promissio facta est de Christo. Lucas autem omnibus in cōmune loquens · sermonem superius extendit · vnde ꝛ ipsas generationes numerando retrorsum a Christo vsq; ad Adam pervenit.

Glosa sup Matthęum. Idcirco autem Matthęus descendendo. Lucas autem ascendendo procedit · quia Matthęus humanitatem ostendit qua deus ad homines descendit. Lucas ꝑo sacramenti formam aperuit dum a baptismo incipiens vsq; ad deum ascendens ad d̄ vt filq; dei sint ascendere baptizatos innuit. Ob hoc etiam Matthęus vbiq; ponit genuit. Lucas ꝑo qui fuit · quia Matthęus naturę filios tantum numerat · Lucas autem aliquos fm legē vel p̄ adoptionē filios interponit. Hinc ꝛ alia quęstio solui p̄t Cur scilicet Lucas aliorum nominū q̄

Matthęus·7 etiaꝫ plurium mentionẽꝫ faciat·cum vterqꝫ generationũ numerũ vsqꝫ ad Joseph producat. Matthęus namqꝫ dicit Joseph filium Jacob·7 Jacob filũ Mathan. Lucas aũt dic̃ Joseph filium Heli·7 Heli filiũ Mathat ℣ꝫ Mathã 7 Mathat singłos genuerũt et cadẽ vtroꝫ Hesta noĩe. Mathã qui de Dauid per Salomonem descendit cum prius habuit·7 vno filio relicto Jacob noĩe obijt. Post hoc ℣o Mathat qui per Mathan descendit eandẽ duxit 7 genuit Heli. Sicqꝫ Jacob et Heli fratres fuerunt vterini. Jacob autem vtrozem Heli fratris defuncti sine liberis ad suscitandum semen eius accipiens·genuit Joseph·natura quidem suã sm legem Heli filiuꝫ. Cur autẽꝫ in media generationũ parte tres reges intermittuntur·s. Ochoziaꝫ 7 Josiaꝫ 7 Amasias·quia videlicet Joram duxerat filiam Jezabel·7 dictum fuerat per ꝓphetã non esse quemqꝫ sessurum in throno regni de domo Achab vsqꝫ ad generationem quartã. Ob hoc ergo memoria huius vsqꝫ ad tertiaꝫ generationẽ a sancta generatione tollitur·quomã bi tres peccata sui patris Achab imitabãt. Purgata ℣o labe gẽtilis familię·quarta ozigo numeratur.

Cur de peccatoribus nasci voluit. Chrysostomus vbi supra.

¶ Capitulum XIX

QUr autem Matthęus generationes per viros nominans quarũdam meminit fęminarum·nec saltem melioꝝ vt Sarę Rebeccę 7 similiũ·sed eas solas quę ꝺ aliquo vitio decolorateꝫ fuit·videlicet Raab Ruth7 Bersabee·adduxit i medium·vt disceres id circo Christum venisse vt mala nostra deleret. Non enim venit vt ineret sed vt medicus·mbꝰ de nostris erubescẽs vilitatibus·nec vt opprobria nostra fugeret·sed vt potius extingueret. Sicut enĩ ꝗntomagis est ꝓprobrabile ꝙ crucifixus est·ꝙ ꝙ mortuus·tanto magis ex hoc ipso de misericordia ostenditur glorioſus·ita non solum quia factus est homo·est admiratõe dignus·sed etiam quia nihil illum pudet assumptę carnis et peccatoriby. Per ꝟ quoqꝫ nos docet me de parentum vitijs erubescamus. Si enĩ fornicator ipse iaꝫ ad meliora conuersus·nequaqꝫ vitã pori cõmaculatur·multomagis ex adultera natus si ꝓpria virtute decoret·neqꝫ parentum suorum opprobrijs decoloratur. Non est oĩno de virtute parentum vel vitio laudandus aliquis aut vituperandus·imo quodãmodo resplendet ille magis qui natus ex parentibus a virtute prorsus alienis·si ipse fuerit de virtute cõmẽdabilis. Nullus igit in superbiam de gloria parentũ elevetur·sed pgenitores dñi considerans de solis virtutibus glorietur. Per hoc etiam vt indoctorum tumor reprimitur qui seminis insolenter et Abrahę stirpe descẽdere gloriabantur virtutem parentum defensionẽ suorum rati vitiorum ¶ Glo·vbi supra. In huius rei significatione agnus in pasca immolãdus missus est et captus 7 omnibus assum·id est·Christum ex iustis 7 peccatoribus generari. ¶ Hugo de sacramẽtis libro·ij·Quidam autem putant carnem illam quę a verbo assũpta est ab initio immunẽ a corruptione peccati fuisse custoditam·7 ab ipso parente primo vsqꝫ ad sui susceptionem a verbo mundam ab omni peccato deductam·7 ob hoc a peccato non liberatam sed liberam·per quam scilicet humana natura vbi peccato fuerat obnoxia·erat a peccato liberãda. Sed catholicę veritatis diffinitio filium dei qui ꝓ peccatoribus natus est et carne obnoxia peccato carnem asserit assumpsisse liberã a peccato·ſiõ liberã quia liberãtã. Quã·n assũpta ẽ·ꝓ eandẽ ꝙppe graꝫ hũana nã

mundata ē. vt a peccato libera ꝓbo dei vniret. per quā ꝙ christian⁹ a pcō lib at vt eidē nature i christo suo capiti socier

Cur ds muliere. Augustinus in sermone de natiuitate dñi.

¶ Capitulum XX

Quis autem dicat nō po tuisse verbum dei per quod facta sunt oia facere sibi carnem etiam sine matre. sicut primū hominē sine patre fecit ꝙ sine matre? Sed quoniā vtrūq; serū. id est. masculi ꝙ fęmīę vtriq; creauit ipse: Ideo vtrūq; nascendo voluit honorare. quē venerat liberare. Serpens antiquus quia nō est ausus loqui viro. sed ad eum decipiendū vsus est fęmine mīsterio. p infirmiorē fortiorē obtinuit. ꝙ alterum per alterū penetrans de vtroq; triumphauit. Ideoq; potamus mortem nostraz in fęmina velut causaz iusti dolozis horrere eamq; sine reparatione damnatā credere. Dñs ergo veniens quęrere quod perierat vtrumq; voluit honorādo cōmendare. quia vtrūq; perierat. In nullo ergo seru debem⁹ iniuriam facere creatori: vtrunq; ad sperādam salutem cōmēdauit natiuitas dñi Honor masculini sexus est in carne christi. honor fęminini est cum mīre Christi. vicat astutiā serpentis gratia Jesu christi. ¶ **Augustinus in libro d ago ne christiano.** Erigat ergo spem suā genus humanū ꝙ videat pro quo tanta fecit filius dei ąntum habeat in operibus dei locum. Nolite vosipsos contēnere viri. quia virum suscepit filius dei. Nolite vos contēnere fęmine. filius dei natus est ex muliere. Cur autez spūssanctus non est natus de colūba. sicut christus ex fęmina? quia spūssanctus nō venit colūbas liberare. sed hoībus innocētiam ꝙ amorez spiritalem significare. qđ est visibilie figuratum in columbe specie Dñs autem christ⁹ Jesus qui venerat ad homines liberādos in quibus ad salutem mares ꝙ fęmine pertinent. nec mares fastidiuit. quia marem suscepit. neq; fęminas quia natus est de fęmina. Hoc usq; magnū sacramentuz. vt quia per fęminam mors nobis acciderat. vita nob per fęminam nasceretur. vt de vtroq; sexu vict⁹ diabolus cruciaret qui vtriusq; subuersione lętabatur. ¶ **Idem de doctrina christiana. li. j.** Sicut enī qui medetur vulneri corpis adhibet quędam contraria. vt caliduz frigido. humidum sicco. quędam vero similia vt linteolū rotundo vulneri rotundum. vel oblongo oblongam. Sic hominez curans dei sapientia seipsaz exhibuit ad sanandum ipsa medicus ꝙ ipsa medicina. Qm̄ ergo per superbiam homo corruit humilitatem ad sanandū exhibuit. Serpentis astutia decepti sumus. p dei stulticiam liberati sumus. Nos imortalitate male vsi sumus. Christus mortalitate bñ vsus ē vt viuerem⁹. Corrupto animo fęmine ingressus est morbus. integro animo fęmine pcessit salus. Quid autem aptius fuit sanandū ęgrū. illuminandum ęcis. viuificandū mortuis. q̄ vt superbię vulnera curarentur humilitatis remedijs? Adam precepta dei negligens indurit peccati dñationez. Jesus factus sub lege reddidit iustię libertatem. Ille diabolo obtemperans vsq; ad ꝓuaricationē meruit vt omēs i ipso morerentur. Hic patri obediens vsq; ad crucem fecit vt omnes in ipso viuificarē tur. Ille cupidus honoris angelici nature sue dignitatem perdidit. Hic infirmitatis nostre suscipiens conditionem propter quos ad inferna descendit eosdem in celestibus collocauit. Postremo illi per elationez lapso dictū est: terra es ꝙ in terrā ibis. Huic per subiectionē exaltato dictū ē: sede a dextris meis. ¶ **Augustinus vbi supza.** Filia ꝺo q̄si ligamēta medic⁹ iste vulneribus nīs adhibuit. vt cū p fęminā deceptos

per fęminam natus·homo hoīes mortalis mortales liberauit. ¶ **Idem in libro·lxxxiij·questionū.** Q̄m igit hoīs libatio i vtroq; sexu debuit apparē viramq; qui seruus honorabilior est oportebat suscipe: consequēs erat vt liberatio fęminei seruus hinc ostenderet q̄ ille vir de fęmina nasceretur. Itaq; sapientia dei quę dicitur vnigenitus filius·homine suscepto in utero ꝛ de vtero virginis liberationē ostendit hoīs.

De eius conceptione. Bernardus in sermone d̄ annūciatione. ¶ Capitulū XXI

Iniungit ergo nouа legatio Gabrieli archangelo et nouam virgo pfessa virtutem·nouę salutatiōis honorat obsęqo. Antiquā mulier excludit maledictionē·nonamq; noua mater accipit benedictionem. Impletur per gratiam quę nescit concupiscentiā: vt spiritu superueniēte pariat altissimi filiū·quę dedignat admittere virum. Intrat ad nos eadē porta salutis antidotū·qua vniūsitatē humani generis ingrediens occupauerat serpentis venenū. ¶ **Augustin⁹ cōtra Felicianū.** Non autez ad Mariam locali motu dīnitas venit·sed ineffabili potentię suę manifestatiōe ex vterū matris gignendus adimpleuit·ꝛ qđ totum est substātię se plenitudine non priuauit. Ingressus est virginis vterū filius dei vt iterum nasceret ante iam genitus·non dissimilis genitori cum nasceret ex eterno perpetuus·non dissimilis hoīs cuz ex matre nasceretur monitur⁹. Idem tamen ꝛ eternus i suo·ꝛ monitur⁹ in nostrum verūq; continet in seipso ꝛ neutrus perdit ex altero·vno mortes gustauit·altero mortuos suscitauit. Sicq; deum ꝛ hominē·verus vtriusq; mediator·nec geminata persona·nec confusa substantia monstrauit. ¶ **Origenes sup epistolam ad Roma·li·iij·** Itaq; de omni hoīe dici conuenit q̄ per mulierez factus sit·quia nullus per mulierē nasceretur ex viro exordiuz accepit. Christus ho qui non ex semine viri sumpsit originem·carnis suę merito dicitur factus ex muliere. ¶ **Beda in omel d̄ essentijs.** Ferūt aūt q̄ hoīs corpus q̄dragesimosexto die post q̄ conceptio inchoatur scilicet mēbroz distinctione format ideoq; non casu gestū sed dīuinitus est pcuratū·vt eo ānoz numero tēplū ędificaretur·quo dierū numero corpus dñi cum in utero virginali oportebat perfici quod per templū figurabat. Templum quippe secūdo quadragintasex ānis ędificatum fuit qđ ad significationē dñici corporis specialiter respicit·de quo ipse iudeis ait: Soluite templuz hoc ꝛ in triduo excitabo illud. Solutum namq; passione resuscitauit ad vitaz tertia die. **Leo papa in sermone de natiuitate dñi·viij·** Sic autem partum beatę virginis integre cogitem⁹ vt carni animęq; concepte virtutez verbi nullo temporis puncto defuisse credamus·nec prius formatū ꝛ aiatū corpus Christi quod sibi superueniens habitator vendicaret templum·sed ipsum ꝛ in ipso homini nouo datum est principiū·vt i vno dei hoīsq; filio ꝛ sine matre deitas ꝛ sine patre esset hūanitas. Simul enī q̄ spiritūsanctum fęcundata virginitas·sine vestigio corruptionis edidit ꝛ sui generis sobolem ꝛ suę stirpis auctorē. ¶ **Chrysostomus in sermone.** Concept⁹ autem est dñs octauo kalēdas aprilis q̄ fuit ꝛ dies ipsi⁹ passionis. In eadē enī die passus est in q̄ ꝛ conceptus. Vñ Moysi dñs sacramenti p̄ceptum tradens ait ei: Non coques hedum in lacte matris suę. Quod significat Christum occidi non oportuisse in primo pasca suę cōceptionis in utero matris. Ideoq; Ioseph cū sciret eam esse pregnantem·nolens eam tanq̄ adulteram interfici voluit eam dimittere.

De prerogatiua illius generationis. Idem in sermone decimo. ¶ Capitulum XXII

Cognoscendus est sane totoq; corde confitendū · q̄ ista generatio qua verbū caro idē deus & hominis dei filius vnusq; Christus sit · omnēq; originē būanę creationis excellit. Nec enī aut Adę de limo terę formatio · aut Euę de viri carne plasmatio · aut ceterorū hominū de ser⁹ vtriusq; permixtione conditio Jesu christi potest ortui compari: Abraam senex diuine p̄missionis heredes genuit · & trāsgressa fecunditatis annos sterilis Sara concepit. Jacob a deo dilectus ē anteq̄ natus · & p̄ueniente gratia voluntarias actiones ab hispida cōgeniti fratris asperitate discretus Hieremię dicit dns: Priusq̄ te formarem ex vtero noui te · & anteq̄ exires de vulua sanctificaui te. Anna diu fecūditatis aliena Samuelem ꝓphetam est enixa quez offerret deo · vt & partu clara esset & voto. Zacharias sacerdos & sterili Elizabeth sanctam prolem suscepit · & p̄cursor Christi futurus Johannes ꝓphetic⁹ spiritū intra viscera matris accepit. Puer q̄z nōdum editus genitricem dñi signo clausę exultationis ostendit · Magna quidem sunt hęc oīa dīnor⁹ operum miraculis plena · sed hoc ipso moderati⁹ stupenda quo plura. Natiuitas autem domini nostri Jesu christi oēm intelligentiam excedit & exempla cuncta transcendit. Nec potest esse vllis comprobabilis quę est inter oīa singularis. Electe nāq; virgini de Abraam semine ac de radice iesse per ꝓphetic⁹ voces & mystica signa promisse denunciatur ab archangelo sine pudoris dāno fecunditas beata virginitatem sacram nec conceptu nec partu violatura. Spiritu quippe sancto in eam supueniente & obumbrante altissimi virtute incōmutabile dei verbum ex incōtaminato corpe habitū sibi carnis assumpsit humanę quę & nullū contagium de carnis concupiscentia traheret et nihil eorum quę ad animę corpisq; naturam pertinent non haberet. ¶ Augustinus in sermone de eodez Et vide q̄ homo p̄m⁹ quo cadente oēs cecidimus · non est natus sed factus · nullo patre nulla q; matre sed dño operante. Hec est hoīs prima conditio videlicet Adaz de humo. Secunda est qua de latere viri creauit deus fęminam. Tertia qua homo natus est ex viro per fęminam. Quarta ex deo & hoīs conditio · q̄ natus est Christus de fęmina sine viro. In his quattuor conditiōib⁹ vna sola vitiata est nobis · ceterę ex tres non sūt in oculis carnis sed in fide cordis. De terra quippe factum hominē sine patre vel matre non nouimus · factam fęminā nunq̄ vidim⁹ · lecta credimus. Porro tertiam illam nouim⁹ qua de complexu maris & fęminę quotidie nascunt homines · quarta ex liberauit tres · prima em̄ & secunda ruerunt · tertiam de ruina genuerunt. In quarta ex salutem omniū inuenerunt.

De mundicia illius conceptionis. Augustinus de fide ad Petrum · li · j · ¶ Capitulū XXIII

Quibus autē verbis explicatur carnis illius excellentia singularis cui diuina est vnita ex ipsa sui conceptiōe psona · cui⁹ origo natiuitatis insolita · qua sic verbum caro factū est vt vna psona esset cum carne sua · vnigenitus ac sempiter⁹ deus · ipsa suę carnis conceptione conceptus. Nā ceterorū hominū carnem per humanū certum est nasci concubitum viro semiante · fęmina ex concipiente atq; pariēte. Nec potest conceptus eē sine petō qō in paulos nō trāsmittit ꝓpagatio & libido Nō · n · fecūditas būanę nat̄ę facē boies cū petō nasci · & feditas libidis quā būit ex illi⁹ p̄mi iustissima ꝓdēnatiōe peccati

Unde beatus Dauid ꝯtus de legitio iusto ꝙ coniugio natus fuerit ꝓpter originale tamen peccatum quo filij ire naturaliter sunt obstricti · non solum impiorum filij sed etiam oēs qui ꝺ iusto ꝙ sanctificata carne sunt nati exclamat ⁊ dicit: Ecce enī in iniq̄tatibꝫ conceptus sum · ⁊ in peccatis concepit me mat̄ mea. Sanctus ds Job hoiem non esse mundum a sorde dicit: Nec si vn⁹ dici vita eius super terrā sit. Itaq̄ dei filius vt illud peccatum qd in concubitu mortalis carnis hūana gnātio contraxit auferret · cōceptus nouo more deus incarnatus est in matre ꝙgine sine coitu viri · sine concupiscentis libidine vt per deū hoiem inuiolato virginis vtero conceptum ⁊ editū ablueret qd nascentes trahūt oēs peccatū quibus in corpe mortis huius est nascēdi conditio talis · vt matres eorū fecunditatis opus explere nō possint nisi pius virginitatē carnis amiserint. Solus igitur abstulit peccatum conceptiōis ⁊ natiuitat̄ humane · qui dum concipet̄ veritatem carnis accepit ex virgine · ⁊ cū nasceretur integritatē virginitat̄ seruauit in matre. Hec igitur causa est qua deus Marie filius factus est · ⁊ illa mater vnigeniti dei facta est · vt quez pater genuit ex ꝛternitate · ipsum virgo conceptū proferret in tempe. Illa vtiq̄ virgo quam deus ex ea nasciturꝰ ita singulari gratia ꝓuenit atq̄ replenit · ut ipsū haberet ventris sui filiū quem ex initio habuit vniūsitatis dīm deū · ⁊ ipsum videret sibi nascendi solemnitate subditū quem in vnitate cum patre substantie non solū humana sed etiā angelica creatura cognoscit ⁊ adorat altissimū. Sic ergo peccatum ⁊ pena peccati que per corruptē mulieris scelus intrauit in mundū · auferetur a mūdo per inuiolatē virginis partum. Et quoniā in conditiōe generis humani per mulierem que de solo viro facta ē vinculo mortis obstricti tenebamur · hoc in redemptionis generis humani diuina bonitas egit · vt per virū qui de sola muliere natus est · vita hōminib⁹ redderetur Illic humanam naturā nequissima deceptione diabolus sibi in peccati similitudinem sociauit: Hic deus humanam naturam in vnitate ꝓsone suscepit. Ibi fęmina decepta est vt fieret filia diaboli: Hic virgo gratia repleta ē vt fieret mater dei. Ibi angelus dilectus per superbiam · animū seducte mulieris obtinuit: Hic deus humilians se per misericordiam · vterum incorrupte e virginis et ea nasciturus implauit. ¶ **Augustinus ꝺ trinitate libꝛo · xiij ·** Nunꝰ itaq̄ virginis conceptum spiritus preuenit non caro · fides non libido. Credendo quippe non concumbendo fecundata est virginitas sancta · qua nascebatur non cōtagione transgressionis vitiata natura · sed omniū talium vitiorum sola medicina · nascebatur inquam nullum peccatū habituras homo · per quem renascerent liberandi a peccato qui nasci non possūt sine peccato.

De incōprehensibili mirtura deitatis et humanitatis. Gregorius in omel. Cap. XXIIII

Inuestigari quidez nullatenus potest q̄modo verbuz dei corporat̄ · q̄modo sumus ⁊ viuificati: spiritus intra matris uteruz animatur · q̄modo is qui non habet initium ex tempore concipit. Dicit Johānes ait: Non sum dignus soluere corrigiam calciamenti eiꝰ · Quis enī nesciat q ex mortuis aialibus calciamentū fiat Incarnatus ergo dīus venit · q quasi calciatus apparuit · eo q in diuinitate sua morticinis nostre corruptiōis assumpsit Unde ⁊ per prophetaz ait: In idumeā extendam calciamentum meum. Per idumeam quippe gentilitas · per calciamentum vo designat̄ assumpta mortalitas. In idumeā ḡ dīus extēdere se calciamentū suū asserit · q deū p carnē gētib⁹ innotuit · qsi calciata diuinitas ad nos venit

Sed huius incarnationis mysteriū humanꝰ oculus penetrare non sufficit. Calciamenti ergo corrigia est huius mysterij causa nostris sensibꝰ obligata. Johānes itaqꝫ corrigiā eius calciamēti soluere nequit quia mysteriuꝫ incarnationis eius inuestigare nec ipse sufficit qui p.p. phetię spiritū hoc agnouit. ¶ Augꝰ in sermone d̄ natiuitate dn̄i. Quęrunt tamē quidam rationē huiꝰ mysterij quō ſ. deꝰ z homo potuit misceri qđ vticqꝫ semel factuꝫ est cum ipsi nequaqꝫ possint eius rei quę semp fit comprehendere rationē quō ſ. aīa corpi socie vt homo efficiatur. Quō nempe corporea res i corpe coniūgit z vt tō fiat aīa corpori miscetur sic est homo deo coniūctꝰ z factus est Xpistꝰ. Et tamen vt fieret christꝰ facilius coniūgi ac pmisceri potuit illa duo incorporea ſ. deuꝫ z aīa qꝫ vna incorporea z alia corporea misceāt i aīa z corpus vt hōis exīstat psona. Bern̄. in sermōe iij de vigilia natiui dn̄i. Tres quidem mirabiliꝫ singulareſ z singulariē mirabiles rerum mixturas i assūptione carniſ nostrę fecit omnipotēs illa maiestas. Coniūcta enī sunt deus et homo mater z virgo fides z cor hūanū Qđ miraculo mirabiliꝰ est quō taꝫ diuersa tamqꝫ diuisa ab inuicē coniūgi potuerunt ad inuicem. Intuere nūc in creatione qꝫ multa qꝫ magna potenter creata sint in positione qꝫ sapienter cuncta locata sint in dispositione qꝫ benigne supna z infima connecta sint charitate tam amabili qꝫ admirabili. Huic enī limo terreno vim viralem miscuit vt in arboribus: vnde venustas in foliis surgit pulcritudo in floribꝫ sapor z medicina i fructibꝫ. Nec hꝫ contentꝰ limo qꝫ nostro vim sensibilem adiecit vt in pecoribꝫ qꝫ non solum vitam haberāt sed z q̄nqꝫ vigeant sensibus. Adhuc etiam honorare limū nostrum addidit eiqꝫ vim rationalem imisit vt in hōibus qui non solum viuūt z sentiunt sed etiam inter cōmodum z incōmodū inter honū z malum inter verū z falsuꝫ discernūt. Infirmiora qꝫ nostra volens abundantiori gloria sublimare contraxit se maiestas vt limo nostro seipsaꝫ coniūgeret quo nihil habebat melius z in vna psona sibimet vniret deus z limus maiestas z infirmitas tanta vilitas z tanta sublimitas. Nihil enī deo sublimiꝰ nihil limo viliꝰ: et tamen tanta dignatione deus descendit in limū tātaqꝫ dignitate limus ascēdit ad deum vt quicqđ in eo fecit deus limus ptulit deꝰ in illo ptulisse dicatur tam ineffabili qꝫ incōprehēsibili sacramento. Et attēde quia sicut in singulari illa dinitate trinitaſ est in psonis vnitas in suba sic z in ista speciali cōmixtione trinitas est in substātijs z vnitas in persona. Et sicut tres personę non scindunt vnitatem z vnitas non minuit trinitatē: Ita z hic persona non cōfundit substātias nec substātię ipsę psonę dissipant vnitatē. Huma illa trinitas hāc nobis exhibuit trinitatē: opuſ mirabile opus singulare inē omia z super oīa opera sua. Verbum enī anima z caro i vnā conuenere personā z hęc tria vnū z hoc vnū tria sunt non confusione substātię sed vnitate personę.

Qualiter verbū patris intrauit vterū virginis absqꝫ sui cōtagiōe. Augꝰ in sermōe de natiuitate dn̄i. ¶ Cap XXV

Adhuc autem humana cogitatio per nebulas suas erat voletz quęrat deficiat z dicat: quomodo verbum dei qđ angelos non deseruit in illo vtero videlicet in loco tantillo includi potuit? Quomodo cepit vterus virginalis quem nō potuit capere templum Salomonis? Ergo ne cepit vterus quē nō capit mūdus? Vticqꝫ non mūdus sed vterus cepit eum nec eū vt esset in vtero putes minoratum. In vtero siquidem erat z tantus q̄ntus erat Sed dicis: Non comprehēdo. Et ego

in ꝙ scio. Nec ego qui tecum loquor cō prehendo. sed quotidie nos extēdā ꝙ dilatari ꝙ capaces fieri facit humilis ꝙ fidelis cogitatio. Neqꝫ vo capaces facti totum hoc cōplexendere poterim⁹ cum et parte se dicit scire apostolus. Si autem quod dicturus sum de verbo hūano cō prehēdere nequaꝫ potuerit: videte ab illius intelligentia ꝙ longe sitis. Hoc certe nos monet. quomodo Christ⁹ carnem accepit. ꝙ de virgine natus a patre non recessit. adūnite. Ecce anteꝫ ad vos proferam verbum apud me habeo verbum Non enī vobis dicerem nisi prius cogitarem. Intende igitur homo cui loqui volo. Jam ē apud me verbū. ꝙ quēro sonū tanꝫ vehiculū vt perueniat ad te quod erat ī me. Ecce audistis fratres ꝙ quod erat in corde meo iam est ꝙ in vestro. ꝙ tamen nihilomin⁹ in meo. quoniam ꝙ vobis tradidi ꝙ ego non amisi. Sicut ergo verbum meum assumpsit sonus per quem audiretur. sic ꝙ dei verbum assumpsit carnem per quaꝫ videretur. Ecce ꝙntum potui dici. dum homo loqui ō deo volui. Ille manet tantus ac talis ē vt nec cum loqui possumus. nec cum tacere debeamus. Sed non desunt hereticī. qui dicunt non potuisse fieri vt Christus de Maria nasceretur. asserentes cū immundi sint ipsi ꝙ paro corpis illa turpis fuisse videatur. Q si etiam ibi aliqd immunditię fuisset. illud sua presentia dominus purificaret. Attendite nūc istum solem vbiqꝫ radios in sordibus. in cloacis. in locis squalidissimis mittentē. Cloace siccantur. radius autem solis nō inquinatur. Audi etiam hereticе immunde aliam similitudinem. vbi est anima tua impia ꝙ infidelis ꝙ tenebrosa? Nunquid ī capite tantum. in manibus. in oculis. ꝙ non etiam in intestinis tuis? Stulte anima tua nō coinquinatur a stercore tuo: ꝙ deus inquinari potuit ab opere suo? Ergo clementissimus deus cum voleret seculum cenulentis erroribus involutū. hominēqꝫ mortifero criminū catenatum habuit cum sua pietate consilium vt totum redimeret mundū. Tunc promittentibus cęlis prolapsus est in viscera virginis deus dei filius magister ꝙ amicus. ꝙ vt panem angelorū manducaret homo factus est iple deus homo.

De anime ꝙ carnis assumptione. Idē in libro de agone christiano. ¶ Capitulum XXVI

In Dn sunt igitur audiendi qui dicunt filium dei nō verum hominem suscepisse. neqꝫ de femina natum fuisse. sed falsam carnem ꝙ imaginez corpoi simulatā videntibus ostendisse. In quem errorem prumpunt qui quod non potest fieri metuunt. ne scilicet humana carne veritas ꝙ substātia dei coinquinetur. cum visibilia munda visibilibus immūdis sine labe sui contingantur. Eromagis enim incō mutabilis ꝙ invisibilis veritas per spiritum suscipiens animaz ꝙ per animā corpus. totum corpus sine sui contaminatione assumpsit ꝙ ab omnibus infirmitatibus liberauit. ¶ Idem de incarnatione domini libro. ij. Anima certe Christi verbo ꝙ sapientię dei inseparabiliter adherens totaqꝫ totam recipiēs ꝙ in eius lucem splendorēqꝫ cedens. cuz ipso principaliter vnus spiritus est facta. Sicut ꝙ apostolus hoc qui debet eā imitari. promittit dicens. qui qui adheret deo vnus spirit⁹ est. Nec etenī alia quasi ferrum in igne. sic semper in verbo. semper ī deo posita quicquid agit oē quod sentit quod intelligit deus est. ꝙ ideo nec conuertibilis nec mutabilis dici potest. quę inconuertibilitatez et verbo dei vnitate indesinenter vnita possidet. Hac ergo substantia animę inter deuz ꝙ carnē mediante. non enī erat possibile dei naturā

miscerī sine mediatore: nascitur verus ⁊ homo illa substatia mediāte cui vtiq; ꝑ naturā non erat corp⁹ assumere. ¶ **Augustin⁹ de fide ad Petrū.** Vnigenitus quippe dei filius qui est in sinu patris vt hoīs carnem aīamq; mūdaret cū susceptione carnis ⁊ aīe rationalis incarnat⁹ est ⁊ qui verus est deus hō ver⁹ factus est. ¶ **Hieronym⁹ in expositione fidei.** Dicigitur in Christo vnam filij psonā esse confitemur vt dicamus duas pfectas ⁊ integras esse substantias id est deitatis ⁊ hūanitatis que et aīa et corpore continetur. ¶ **Chrysostom⁹ super epistolā ad Heb. omel. v.** Fugientē eni ante se dei filij hūanaz naturam insecutus apprehēdit sicut apostolus ait: Non enīz angelos sed semen Abrae apprehendit. ¶ **Leo papa.** Deniq; nisi esset verus verus non afferret remediū nisi esset verus homo non ꝓberet exemplum. ¶ **Idem in sermone de natiuitate dñi. viij.** Nō igitur in eo quia carnis natiuitas est mirabilis ideo natura dissimilis. Qui enim est verus de⁹ idez est verus hō ⁊ vtraq; substantia caret oī mendacio. verbū caro factuz est puectione carnis non defectione deitatis. Quę sic potentiam suā bonitatemq; moderata est vt ⁊ nīra suscipiendo ꝓueheret ⁊ sua coīcando non perderet.

De coīcantia actionū vtriusq; Idem in. iij. de natiuitate dñi.

¶ Capitulū XXVII

Hoc est quod dictum est per Esaiam a dño: Ecce virgo concipiet ⁊ pariet filiū ⁊ vocabitur nomen eius emanuel quod interpretat⁹ nobiscū de⁹. Hic enīz mirabilis sacrę virginis partus vere humanā vere diuinam vna prole trīm naturam ędidit quę non ita ꝓprietates suas vtraq; substantia tenuit vt personarū in eis cē discretio posset nec sic creatura in societatem sui creatoris assumpta est vt ille habitator ⁊ illa habitaculū esset. Et cui⁹nis alia sit quę suscepit; alia vo q̄ suscipit in tantā tamen vnitatem vtriusq; diuersitas conuenit vt vnus idemq; filius sit qui se fm q̄ verus est homo patre dicit minorē ⁊ fm q̄ verus est deus patri ꝓfitetur ęqualem. ¶ **Idez in sermone. viij.** Manēs eni in forma dei sine sue detrimento maiestatis accepit formam serui vt nos in sua prouueheret nō in nostra deficeret. Vnde vtriq; nature in suis ꝓprietatibo pmanēti tanta est vnitatis facta cōmunio vt quicqd ibi ē dei non ab hūanitate diuīctū quicqd autem est hoīs non sit a deitate diuisuz Assumptus igitur homo in filiū dei sic ab ipsis corpalib exordijs receptus est in vnitatē psonę Christi vt nec sine deitate sit ꝓcept⁹ nec sine deitate edit⁹ aut nutrit⁹. Idē erat ī miraculis idē ī ꝓtsdijs q̄ hūanā infirmitatē crucifixus mortu⁹ ⁊ sepultus per diuinam virtutē die tertia suscitat⁹ ad celos ascendit ⁊ ad dexteram patris sedit. In natura hoīs a patre accepit quod in natura deitatis etiam ipse donauit. ¶ **Idez in. x.** Hoc autem iustificandū hoībus ꝑncipaliter opitulat⁹ q̄ vnigenitus dei etiam filius hoīs esse creditur ⁊ in vtroq; gratulamur quia nō nisi vtroq; saluamur. in nullo diuidentes visibilē ab inuisibili formā serui a forma dei. Nam ⁊ si vnū manet ab ęternitate illud cepit a patre tamen in vnitatem conuenerūt nec separationē habere nec finem possunt dum exaltans ⁊ exaltatus glorificans ⁊ glorificat⁹ in sibi inhęrent vt siue in oīpotentia siue in oī cōtumelia nec diuina in Christo careant humana diuinis. ¶ **Idem de passione dñi sermo. xiij.** Dicente siquidem euangelista q̄ verbum caro factum est ⁊ habitauit in nobis. Apostolo

quoq; dicente· q; deus erat in Christo mundū reconciliās sibi· veraciter ē ostēsum q; vnigenitus sūmi patris· talē cuj humana iniit humilitate consortiū· vt suscepta nostrę carnis animęq; substantia vnus r idē dei filius pmaneret· nostra augendo non ꝓpria· quia non virtus sed infirmitas erat ꝓprie habenda· vt cum suo creatori creatura esset vnita· nihil assumpto diuū· nihil assumpti deesset humanū.

De distinctione ꝓpꝛietatum vtriusq;. Idem in sermone de passione dñi· xij· Cap· XXVIII

Cum igitur in vno dño Jesu Christo diuina confitemur de patre naturā· humanā de matre substam· licet verbi dei r carnis vna persona sit· r vtraq; essentia cōmunes habeat actiones· intelligendę tamē sunt ipsoꝝ operū qualitates· r sincera fi dei contēplatione contuēdū est ad quę quebatur humilitas infirmitatis· ad quę inclinetur altitudo virtutis· quid sit q; caro sine verbo non agit· r quid q; verbum sine carne non efficit. Sine verbi enī potentia nec concipet virgo nec pareret· r sine veritate carnis obuoluta pānis infantia non iaceret. Sine verbi potentia non adorarent magi puerū nouo declaratum sidere· r sine veritate carnis non iuberet' puer in ęgyptum transferri quem Herodes cupiebat occidere. Sine verbi potentia non diceret vox patris missa de ęlo: Hic est filius meus dilectus in quo mihi cōplacui· r sine veritate carnis nō ꝓtestaretur Johānes: Ecce agn⁹ dei qui tollit peccata mūdi. Sine verbi potentia non fieret reintegratio rebeliū r viuificatio mortuoꝝ· r sine veritate carnis non alloquiuno· nec somn⁹ esset necessarius fatigato. Postremo sine verbi potentia non se dñs patri, pfiteretur ęqualē· r sine veritate carnis nō idē diceret patrem se esse maiorē· cum catholica fides vtrūq; suscipiat· vtrūq; defendat· quę sm ꝓpietatē dīne humaneq; substantię vnū dei filiū r hoīem credit r verbum. ¶ Idem in epistola ad Flavianū. Eximanitio ergo filij dei fuit inclinatio miserationis· non defectio potestatis. Et qui fecit hoīem manens in forma dei· factus est homo in forma serui. Tenetq; sine defectu ꝓpietatē suam vtraq; natura· r egit vtraq; forma cum alterius cōione quę sibi sunt ꝓpria· verbo· s· operante quod verbi est· r carne exequente quod carnis est· vnū horum coruscat miraculis· alterum vero succubuit iniurijs· r quem vt hoīem diabolica temptauit astucia· eidē vt tro angelica famulabant' obsequia. Nec erat eiusdem nature amicum flere mortuū affectu miserationis· r eundem excitare redituruū imperio vocis· Clauis in ligno trāsfixum esse· r paradisi portas fidei latronis aperire. Dicere: Ego r pater vnum sumus· r pater maior me est. Quis enim in Christo dño dei r hois sit vna persona· aliud tamen est vnde in vtroq; cōis est contumelia: aliud vñ cōis est gloria. Propter hāc autē cōtatē pſonę i vtq; natura intelligēdā· r filius hois de ęlo descendisse legitur· r filius dei crucifixus dicitur. ¶ Idem in epistola ad Le· Quis igitur ab initio quo in vtero virginis verbum caro factum est: nihil vnq; in vtraq; forma diuisionis extiterit· r p ętia incremēta coꝝpora vm⁹ personę totius tempus actio fuerit· ea tamē ipsa qua inseparabiliē facta sunt· nulla cōmixtione confundim⁹· sed quid cui⁹ formę sit et operū ꝙlitate sentim⁹. ¶ Hugo in libro opusculoꝝ. Deus per hominē mundū visitans in ꝓpria venit· r homo per deum mundus non amans vbi caput reclinaret non habuit. Deus homo in hoc mundo electis imperauit· r homo deus de hoc mūdo regnū se habere non dixit.

De psonalitatis vnitate. Augustinus cōtra Maximū li. ij. ¶ Capitulum XXIX

HSt itaq; Christus vna persona geminę substantię qz deus z homo est nec tamē deus pars huius personę dici potest: Alioqn filius dei deus anteq; susciperet formam serui non erat totus z creuit cū homo diuinitati eius accessit qd dicit absurdissime quia pars illius rei nō potest deus esse. ¶ Alchim⁹ de trinitate li. iij. Sane deus dei filius humanā assumpsit naturaz non personā videlicet in eternaz susciperē personā veitatē temporalem substantiā būanitatē. Homo siquidem in deum transiuit non versibilitate nature sed ꝓpt būanitatē diuine substantię. ¶ Hugo de sacramētis li. ij. Ex quo eni deus hominē assūpsit totuz assumpsit carnem s. z animā id est hois naturam non hominē personā sed hominē in personā. Caro n. illa z anima pusq; verbo vnirētur in personam non erant inter se vnita ad personā vna siquidem vnio fuit z ad vnū verbi z carnis z animę. Non prius verbum et caro nec pus verbum z anima nec pus anima z caro sed simul verbū caro z alia Nec cepit esse psona verbū qn esse hō cepit sed hoiem sic assumpsit vt psona eē homo inciper nec alia psona qn erat illa quę eum accipet. Itaq; verbū persona suscepit hominē non personā sed naturam vt qui suscepit z quod suscepit vna esset in trinitate persona. Qui ergo hominē assūptū negat personam esse negat hominē in personam assumptū esse. Homo assūptus vtiq; psona est z nō alia sed illa ipsa a qua assumptus est. ¶ Augustin⁹ in li. de fide ad Petrum. Firmissime ergo tene z nullatenus dubites non carnem Christi sine diuinitate conceptā in vtero priusq; susciperetur a verbo sed ipsum verbum deū fuisse conceptum suę carnis acceptione ipsamq; carnem conceptam verbi ipsi incarnatione. ¶ Hugo in li. opusculo ꝛ. Ob hoc ergo persona non est assumpta quia corpuz alia anteq; assumerentur non erāt inter se vnita. Quia ꝛo in eo qd assumpta sunt vnita sunt in personā assumpta sunt. Sed z anima rationalis ideo nequaq; assumpta psona fuit quia ante vnionē verbi per se eē non habuit. Ex quo eni esse cepit vniri cepit z ex quo vnita fuit vna cuz eo cui vniebat psona fuit. Ex q vniri cepit p̄sona esse cepit non inq̄ntuz erat sed inq̄ntum vnita erat. Dico per se aliq̄n eē habuisset ex se personam esse habuit p̄sona eni notat discretionē ꝓpterea qd per se non fuit ex se persona nō fuit. Idcirco non est assumpta psona sed natura q̄ qd assūptū est ex eo qd fuit būana natā eē habuit. Persona āt nō ex eo qd fuit qz illd p se nūq; fuit ꝛ ex eo qd ꝛbū personę mixtum est esse cepit.

Q psonalitas illa diuidi non potuit etiam in morte. Idem i li. de sacramētis. ij. ¶ Ca. XXX

Qoniam ergo persona dei z hois vna est dei z homo vnus est. Vñ quod facit deus facit homo z quod facit homo facit deus qz nō sunt duo sed vn⁹ homo z deus Propt̄ hanc ipsam ineffabilē vnionez sicut deus p būanitatē suā se veracit̄ ꝓtulem exhibuit sic z hō per dīnitatem suā ante tpa se fuisse non fallacit̄ prędicauit Mirūq; qd homo in cruce dīnabat z deus in cruce moriebat anima ad infernū descendit caro in sepulcro iacuit dīnitas cum vtroq; pmansit. Neq; eni caro et anima psonam destruere potuerāt separata quam non fecerant coniūcta. Verbum quippe persona eterna fuit animā z carnem accepit vt in se persona essent non vt se personam facerent. Et semper

cum verbo vno ⁊ eadem persona ꝓmanserunt·quia nunq̄ postea a verbo vel inter se diuisa recesserunt. Ergo Christus persona ad infernū descendit·sed ſm solam animā·⁊ Christus persona in sepulcro iacuit·sed ſm solam carnem·⁊ Christus persona vbiq̄ fuit·sed ſm solaꝫ diuinitatē. Nec anima in sepulcro iacuit· nec caro ad infernū descendit·neq̄ caro vel anima vbiq̄ fuit·sed Christus. Si autem ideo non vere in sepulcro iacuit· quia solus corpus iacuit·nec vere ad infernū descendit·quia sola anima descendit·ergo nec vere mortuus fuit·non anima vel diuinitas. ¶ **Augustin⁹ cōtra Felicianū.** Absit autem vt christus sic mortem senserit· vt q̄ntum in se est vita vitam perdiderit. Si enī ita eēt vitę fons aruisset. Sensit igitur mortē affectus humani participatiōe quē sponte susceperat·non nature suę ꝑdidit potentiam per quam cūcta viuificat. Sic enim in sepulcro carnem suam mortiēdo non deseruit·sicut in vtero virginis connascendo formauit. Mortuus est ergo non discedente vita·sicut passus est nō pereunte potentia. Nemo tulit ab eo ipsius animaꝫ·quia potestatē habebat ponendi ⁊ sumendi eam. ¶ **Idem sup Johannem.** Verbum igitur et quo suscepit hominē·id est·animā ⁊ carnem· nūq̄ deposuit animā vt esset a verbo separata·sed posuit animā·caro cum ipsa expirauit·qua redeunte surrexit. Itaq̄ mors animā ⁊ carnem ad tempus separauit·sed neutrū a verbo dei diuisit. Caro quidem animā posuit ⁊ resumpsit nō sua potestate·sed inhabitantis carnē veritatis virtute. ¶ **Ambrosius in li· de spiritusancto.** Christus enī etiā dum in cruce pendebat oīa cōmouebat Emisit ergo spiñ nō amisit·emisit et carne spiritus ad patrem· sed tanq̄ arbiter exuendi ac suscipiendi carnem.

Qualiter Christus dicitur in sepulcro iacuisse. Hugo vbi· ¶ Capitulum XXXI

QVid est autē quod scriptum est·quia cum Christus īsepulcro iacuisse dicitur totus ꝓ parte positum est? Forasse cogitas quasi tria quędam dīnitatem ⁊ animā ⁊ carnem composuisse Christū·⁊ ipsum eē totum quoddā tribus his partibus cōpositum. Est ergo tria pars Christi verbum? absit. Non enī dimidia pars christi verbum·⁊ dimidia pars homo·ꝫ totum Christus verbum·⁊ totus Christ⁹ homo·quia idem ipse dē⁹ ⁊ homo. Nec aliquod eōr carne ⁊ aīa ⁊ verbo tanq̄ eōr partibus compositum totum fuit·qz totum ipsum verbum fuit. Diuinitas ꝑs non fuit vt eōr ipsa totum esset maius ipsa·nec in ipsa pars fuit vt in ipsa aliq̄d esset min⁹ ipsa. In hūanitate sola ꝑtes sunt·quia in hoīs natura duo sunt· aīa scilicet ⁊ caro·⁊ vbi alterū horum est· ꝑs hoīs est·verum est ergo qī sepulcro christus iacuit·nec tamen ibi totus homo iacuit·q̄uis totus homo Christus fuit. Anima enī ⁊ caro dei verbo vnita in personam fuit·ideo vbi caro erat verbū deesse non potuit. Aliud est autem cum hō id quo est homo dicitur esse· aliud cū eē dicitur id quod est in hoīe. Cum enī homo dicitur homo·dicitur ꝑsona·cum id quod est in hoīe·dicit⁹ id quod est in persona·Nam dicitur homo sapiens non ꝓpter totum sed ꝓpter partem· quia sapientia est in anima sola. Dicitur ⁊ candidus ⁊ niger ꝓpter partē quę ē in hoīe quia candor ⁊ nigredo sunt in sola carne. Dicitur enī totus homo albus quā̄do totum est album hoīs corpus· nō qz totum sit albus quod hoīs est·sed quia totum est album quod in hoīe albū esse potest. Itaq̄ ⁊ Christus cum dicit⁹ homo ꝓpter totum dicitur quod est homo id est·ꝓpter animaꝫ ⁊ carnem. Cum aūt

mortalis vel mortuus vel sepultus dicitur ꝓpter hominis partem dicitur·id est· solam carnez. Similiter cū exultasse spiritu·vel affectū aut desiderium vel timorem habuisse dicitur fm animaz solam hęc habuisse intelligit·quia sola anima hęc habuit quę eius dignitati personaliter vnita fuit. Sic ergo Christus quod dicitur aliquando fm personā·aliquando fm id quod fuit in persona dicitur. Et similiter quod fm hominē dicit·aliquando fm ipsum hominez·aliquando fm id quod fuit in homine dicitur. In natura ꝟo dignitatis non potest esse diuersū persona·7 id quod est in persona. In sola igitur humanitate vbi multiplicitas inuenitur aliud totum 7 aliud ꝑs esse ostenditur·totum est persona·pars autem in persona·totum est anima 7 caro·pars autem anima sola vel caro.

Quę sit similitudo personalitatis in Christo 7 i homine puro. ¶ Capitulum XXXII

Qualis autez similitudo cum dicitur: Sicut anima rationalis 7 caro vnus est homo· ita deus 7 homo vnus est Christ⁹? Si enī est oīmoda similitudo·cur sic in christo dicitur deus 7 homo Christ⁹·7 deus Christus·7 homo Christus·non sic etiam in homine dicitur·si cum caro 7 anima simul ē·homo est·ita 7 sola caro vel anima per se homo·sed aliud est aliqua similitudine per vnionem ad vnitatem componi·7 aliud similiter vnitati apponi. Ibi quippe nomen totius partes cōmunicare non possunt·quia non habent in se singula separatim vnionem·quam simul ex se faciunt. Cum autem aliqualiter vnitatem suam habenti per vnionē apponuntur in participationē illi⁹ trāsiunt cui apponunt·vt nomen quoqz illius cum illo participare incipiant·sicut per vnionem suaz vnitatē illi⁹ ꝓticipare incipiunt. Verbi gratia. Paries tectū 7 fundamentum tria sunt quędaz 7 nullam bonum per se domus est. Quando ergo conueniūt vt esse vnū incipiāt tria simul componunt·non duo tertio apponuntur. Non autem ita sunt coniuncta corpus 7 anima. Anima quippe inq̄ntum spiritus est rationalis ex se 7 per se habet ē persona·7 quando corpus ei sociatur non tm̄ ad personam componitur q̄ntum in personam apponitur·vt in eo quod per vnionem quodāmodo fit vnū cum illa eadem quę in ipsa est persona esse incipiat cum illa. Inq̄ntum ergo corpus cum anima vnitum est vna persona cum anima est·sed tamen persona esse anima ex se habet inq̄ntuz est rationalis spiritus·corpus ꝟo 7 anima habet hoc inq̄ntum est vnitū rationali spiritui. Ꝟ ꝟo sensus bonis in homine vigente corpus 7 anima simul percipit·nō animā per se vel corpus per se·sed animā simul 7 corpus·personam humanus dicere sermo consuevit. Hęc autem persona 7 in anima quidem ꝓprie vna est per vnitatem·inter corpus ꝟo 7 animā vna per vnionem fm loquendi diuersis nominibus appellatur·quorum quędam a parte sunt sumpta·quędam ꝟo ab his quę constant in parte. Et debuisset quidem homo a meliori parte sua poti⁹ nomen sumpsisse·nisi quia sermo aliter ad intelligentiam homini familiari non potuisset·nisi prius eum quem sensus būanus in percipiendo habuit modum in dicendo tenuisset. Itaqz quoniam id qđ ab humo erat euidentius in homine videbatur ab illo potius homo dicebatur Sic ex infirmitate sentiendi orta est cōfusio dicendi. Et quidem debemus ꝓpter vsum in loquendo modum dicendi seruare·nec tamen a veritate credendi recedere. Licet enīz bōis persona quę ꝓprie spiritus rationalis esse dicitur ꝓpter id quod de humo sumptum est homo dicatur·verissime tamen 7 cum illi sociata

est sola bene vel male operatur sed cum ab illo separata est sola in pena vel gloria remanerat. Et sicut in corpore posita quedam sola cogitatione & voluntate facit sine corpore quedam vo post voluntatem & fm voluntatē per corpus in opere ita quoq; pro meritis recipit premia primus a corpore separata sine corpore postea vo corpori iuncta in corpore. Si autem in diuiduū rationalis substantie persona est rationalis vtiq; spiritus proprie persona esse habet et se quidem inq̄ntum spiritus rationalis est per se autem quādo sine corpore est. Qui licz fortasse fm vsum loquendi iam homo dici non possit quia id quod erat de terra sūptum iam sibi non habet vnitum non tamen ideo minus persona est & eadem que prius fuit quoniā & illud sibi vnitū habuit & propter ipsam vnionem vna cū illo persona fuit. Sicut ergo corpus rationali spiritui iunctū non sibi datur vt sit persona sed illi iunctum accipit ab illo vt ipsum sit vna persona cū illo. Sic humanitas iuncta verbo non quidē illi dedit vt esset persona sed ei iuncta ab illo accepit vt esset vna persona cum illo. Cuncq; verbum & homo vna persona in Christo sit recte tamē per se dicim⁹ verbum est persona quia ante assumptum hominē persona fuit. Et licet inter hominem assumptum & verbum maior et excellentiorq; sit inter animā & eius vnio fuit: nihilomin⁹ recte per se dicim⁹ homo est persona non tamen alia q̄ verbum q; vna est persona homo & verbum. Item recte dicimus quia verbum et quo homo factum est nunc̄ homo postea esse desijt quia se nec̄ morte carnis ab assūpta humanitate vnc̄ diuisit.

Qualiter Christus dicitur cōceptus de spiritusancto. Ambrosius in libro de spiritusctō.

¶ Capitulum XXXIII

Habuit autem in vtero Maria virgo conceptum de spiritusancto nō quasi de substantia. Atq; ita spiritus conuersus esset in carnem & ossa. Sic vo de illo virgo cōcepit tanq̄ ex eius operatiōe & potestate quis neget spūsanctū autorem incarnationis dūice? Non enim humano semine caro dūi concreata est in vtero virginis & corpus effecta sed effectu atq; virtute spūsancti formata. Ideoq; dicit eum apostolus ex semine David & ex muliere factum non natum. Aliud est enim semine admixto & sanguinis coagulo generare. Aliud vo nō permixtione sed virtute procreare. Possunt quidē homines filios generare & non facere. vnde & aliud est fieri aliud nasci. id est generari. ¶ **Picronymus.** Christus ergo conceptus & natus ex spiritusancto dicit non q̄ spūsanctus virgini pro semine fuerit. Non enī de substantia spiritussancti virgo semen partus accepit sed quia per gratiam dei & operationem spūsancti ō carne virginis est assumptū quod patris verbo est vnitum. ¶ **Augustinus in Enchiridion.** Ipse namq; esset dei filius vnicus non gratia sed natura factus est filius hominis vt esset etiam plenus gratia. Et vnde humane nature tanta gloria nullis precedentibus meritis vtiq; gratuita nisi q̄ magna b & sola fidelibus ostenditur dei gratia videlicet vt intelligant homines per eandem illius gratiam se iustificari a peccatis per quam factum est vt homo ipse nullum posset habere peccatum. Sic enim & eius matrem angelus salutauit cum ei futurum hunc partum nūcianit: Aue inquit gratia plena dom⁹ tecum

Et paulo post: Inuenisti gratiaz apud dominū. Proinde modus iste quo natus est Jesus de spiritusancto non vt filius z de virgine sicut filiꝰ insinuat nobis gratiam dei qua homo ille nullis ꝓcedentibus meritis in ipso nature sue exordio quo cepit esse copulatus ē verbo dei in tantam vnitatē persone vt idē qui filius hois esset filius dei ac sic in humane nature susceptione quodāmodo fieret ipsa gratia illi hoi naturalis que nullam posset peccatū admittere. Que gratia si ideo per spīm sanctum significatur quia ipse ꝓprie sic est deus vt etiā dei donum dicatur.

De sanctificatione mortalitatis assumpte. Augustinus ad Petrum ¶ Cap XXXIIII

Sane carnē ipsam a verbo assumptaz oportet credi peccato fuisse prius obnoxiam sicut z carnem virginis reliquam. sed spiritussancti obumbratiōe ita mūdatam vt immunis ab oī contagione vniretur verbo pena tamen non cessante sed voluntate assumentis remanente. Collata est enī virgini potentia nouo generandi more sine coitu viri sine concipientis libidine carnem quaz sine vitio conceptā deus sibi dignatus est vnire quā tamen non celestis non aerie non alterius cuiuscū nature sed eius cuius est oīum hominū caro putes esse. ¶ Idem in libro de trinitate. Ideoq; recte dicitur Christus ex semine Dauid fm carnē factus quia z si non interfuit homis semen in virginis conceptione tamē ex ea carne formatus est Christꝰ que constat ex semine. ¶ Idem super Gen. Sicut autem Adaz peccante qui erant in lumbis eius peccauerunt sic Abraam decimas dante qui erat in lumbis eius decimati sunt. Sed hoc non consequit in Christo licet ī lumbis Ade z Abrae fuerit qz non fm concupiscētiaz carnis inde descendit. Cum ergo Leui z Christus fm carnem essent in lumbis Abrae quando decimatus est ideo non sūt pariter decimati quia fm aliquem modum non erat ibi Christus quo erat ibi Leui Nam fm rationem illam seminalem ibi Leui erat quia ratione per concubitum in matrem venturus erat. fm quam rationē ibi nō erat Christi caro cuius fm ipsā ibi fuerit Marie caro. Ille ergo decimatus est in Abraam qui fuit in lumbis Abrae per legem concupiscentie carnalis. ¶ Hugo vbi supra. Leui quidem in lumbis Abrae decimatus est quia z naturam z culpam illic habuit q̄ z naturam z culpā inde accepturus fuit Christus ꝺo decimatus nō est qui ꝓpt hoc qz inde solam naturam accepturus erat illam etiam tunc ibi culpam nō habuit cui ipsa que futura illius erat sine culpa non in origine sua culpe subnoxia fuit. ¶ Augustinus de trinitate libro xiij. Poterat quidez deus hominem aliunde suscipere in quo mediator esset dei z hominū non de genere illius Adam qui peccato suo genus obligauit humanū sicut z ipsum quem primo creauit non de alicuius genere creauit. Poterat vel sic vel alio quo vellet modo vnū alium creare a quo victor prior vinceretur sed melius iudicauit z de ipso genere quod victum fuerat hominem assumere per quem inimicus hois vinceretur z tamen ex virgine cuius conceptus spiritus non libido ꝓcuenit nec carnis concupiscentia qua concipiunt ceteri q̄ peccatum originale trahunt interfuit.

De assumptione penalitatis. Leo papa in sermōe de passione domini xij ¶ Cap XXXV

Suscepit itaq; nos illa natura quę nec nostris sua nec suis consumeret nostra-quę sic vnam in se fecit personā veritatis ⁊ bōnitatis-vt sub dispensatiōe virtutum et infirmitatum-nec caro per vīmitatez inviolabilis-nec veritas per carnē posset cē passibilis. Suscepit nos illa natura quę ⁊ generis nostri ppaginem a cōmuni tramitare nō abrumperet-⁊ peccati contagium omnes homines transeuntis excluderet. Infirmitas sane atq; mortalitas quę non erant peccatum sed pęna peccati suscepta sūt a redemptore mundi ad suppliciū-vt impenderentur ad precium. Quod ergo in oībus bōibus erat transfusio damnatiōis-hoc in Christo sacramentum est pietatis. Exactori nāq; crudelissimo liber a debito se pębuit ⁊ ministras diaboli iudaicas manus in cruciatum īmaculatę carnis admisit-quaz ideo vsq; ad celeberrimā resurrectionez voluit esse mortalem vt credentibꝫ in eū nec pśecutio insuperabilis nec mors esset terribilis cum ita dubitandū non esset ꝺ consortio glorię sicut dubitandum non erat de coīone nature. ¶ Idem i decimo quarto. Vt autē ad eius imaginem per oīa renouemur qui pmanēs in forma dei dignatus est esse forma carnis-peccati oēs infirmitates nostras quę veniunt de peccato suscepit absq; coīone peccati-vt famis ac sitis somni⁊ lassitudinis ac fletus afflictionibꝫ non careret-dolorosq; ꝑcussiones vsq; ad mortis extrema sustineret-quia nemo posset laqueis mortalitatis absolui nisi ille in quo solo innocens erat omniū natura se subiceret manibus impioꝝ interfici. Hinc vniuersis in se credentibus ⁊ sacramentum condidit-⁊ exemplum-⁊ vnuz apprehenderent renascendo-alterum sequerentur imitādo-dicēte apostolo Petro: Christus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum ꝛc ¶ Idem in sermone ꝺ natiuitate domini tertio. In integra ergo veri hominis perfectaq; natura⁊ verus natus est deus totus in suis totus in nostris. Postea dicimus quomō nobis ab initio creator cōdidit ⁊ quę reparanda suscepit. Nam illa quę receptor inuenit ⁊ homo receptus admisit nullum habuerunt vestigium in saluatore. Nec quia coīones humanarum subiit infirmitatum: ideo nostrorum sunt participes delictorum. Assumpsit enim formā serui sine sorde peccati-humana prouehens diuina nō minuens. Extranitio siquidem illa qua se visibilē pębuit inuisibil' inclinatio fuit miserationis non defectio potestatis

¶ Hugo vbi supra. Denicq; catholica fides credit q; deus totum quod hominis erat pęter culpaz assumpsit. Cui scilicet homini ⁊ hoc ex societate deitatis collatum est vt spontanea quidez libertate bonuz faceret sed ad malum faciendum nulla prorsus necessitate vel infirmitate declinare posset.

De passibilitate carnis. Augustinus de verbis apostoli.

¶ Capitulum XXXVI

Assumpsit quidem verbum carnem non peccatricem sed peccati similem-similem etiam in pęna sed non in culpa. Cętera quidem omnis hominū caro peccati est-sola illius caro peccati non est-quia non eum concepit mater concupiscentia-sed gratia. Habuit tamen scēm apostolum carnis peccati similitudinem per passibilitatem scilicet ⁊ mortalitatem-quia esuriit ac sitiit ⁊ huiusmōi sustinuit. Hugo vbi supra'. De hac autem pęna passibilitatis sine mortalitatis-quęrunt quidam q̄modo fuit in carne saluatoris

Nam facile quidem est scire quō caro illa q̄dā in humani generis massa sub originali debito fuit. Pēnaz quoq; p̄uaricationis quę totum tenebat in ipso toto ex necessitate sustinuit. Sed postq̄ ab ipso toto singulariē diuisa est vt nec in ipso esset·nec in causa cum ipso particulari·iam nihil pēnę debuit quia culpę nihil habuit. Itaq; q̄ntum in ipsa fuit non debuit sustinere pēnā quando iam non habuit culpam·primus siquidē homo quia probādus erat talis esse debuit qui z peccare z nō peccare nō posset. Nō enim vel obedienti meritum vel non obediēti culpa esse potuisset nisi z obediētia z p̄uaricatio voluntaria fuisset. Oportebat igitur vt z moriendi z non moriendi passibilitatē haberet·quia z si necessarie imortalis esset·etiā p̄uaricator z peccator mori non posset·z sic inobedienti pēnam debitam non haberet· Christus autem homo quoniā a p̀ncipio perfect⁹ z probatus inuentus est·ad perfectionē vel ad probationē expectatus non est. Et idcirco sicut liberum arbitriū habuit sic tamen vt peccare non posset·ita etiaz z imortalitatē q̄ntum in se erat habere debuit·ita q; oīno mori nō posset·vt sicut ex consortio veritatis spiritu confirmatus erat ad veritatē·ita quoq; ex merito virtutis carne confirmatus esset ad incorruptionem. Sed quia peccatrix pēna peccati non potuit liberari nisi pateretur illius caro quę carebat peccato passibilitatis z mortalitaſ infirmitatem in assumpta carne retinuit potestate·sustinuit z voluntate·passus est non necessitate.

De passibilitate anime.
¶ Capitulum XXXVII

Habuit etiam anima illa diuinitati personaliē vnita ſm affectus naturę cum quib⁹ fuit assumpta desideriū z gaudiū z dolorem passionis timorez pro carne sua·quę oīa rationabiliē admissa sunt potestate facientis z voluntate patientis. Cuncq; carnis suę pēnaz timuit z dolores fugit ſm affectum naturę fecit quo nemo vmq̄ odio habuit carnem suam cuius maluz aliq̄n quidez ex ratione sustinere potest· amare ꝓo nūq̄ potest. Sic igitur ī christo ſm affectum naturę quam ¶ Ama in carne z pro carne habuit· voluntaſ quędam erat ſm quam z mortem z dolorez z passionem horruisse ac noluisse veraciter dicitur·quam tamen voluntatem superior voluntas spiritus dirigebat. Hęc enim quasi medio quodam loco consecuta voluntatem carnis subiectam p rationem moderabatur z volūtati patris superiori per obedientiam subijciebatur dicens: Non mea fiet sed tua volūtas.

¶ **Ambrosius in libro de trinitate.** Igitur vt homo turbatus fuit·vt homo flevit·vt homo crucez subijt. Nec turbata est virtus diuinitaſ·sed anima ſm assumptionē hūane fragilitaſ. Naz qui suscepit animā·suscepit etiam animę passionem·vt homo tristiciā habuit quam nobi compatiēs affectu meo suscepit Mihi tristis fuit·mihi voluit·z tristiciam meam sustinuit. Pro me igitur z in me voluit· qui pro se quod doleret nihil habuit. Doluisti dñe Jesu nō tua sed mea vulnera· quia non doluisti pro te sed pro me. Ecce timuit Christus dñs nō timuit Petrus. Petrus dixit: Animam meam ponaz pro te· Christus ait: Anima mea turbata est. Vtrūq; verus est z rationis plenū q; z ille qui erat inferior nō timuit·z ille qui superior timentis affectum gessit. ¶ **Augustin⁹ super ps̄.** Hinc etiaz ex persona Christi ꝓpheta dicit: Repleta est malis anima mea·non vtiq; vitijs z peccatis·sed hūanis malis·id est· doloribus repleta fuit aīa Christi q̄b ipsa cōpatiebat carni.

Pos autem humane infirmitati affect? sicut ipsam carnem ac mortē suscepit nō conditionis necessitate sed miserationis voluntate. ¶ Hieronym⁹ in epistola de natione fidei. Passus ē filius dei cuncta que scriptura testatur nō putatiue ß vere-fm illud qđ pati poterat-id est fm substantiā quam assumpsit. Licet enī persona filij passibilē hominē susceperit-ita tamen eius habitatione fm substantiā suam nil passa ē vt tota trinitas qm impassibilem confiteri necesse est.

De quadruplici eius voluntate. Hugo i libro de tribus voluntatib⁹ ¶ Cap XXXVIII

Fuit autem in eo diuersitas voluntatū fm diuersitatem materiarū. Voluntas quidem diuinitatis per iusticiā sententi az dictabat. Voluntas rationis per obedientiam veritatem approbabat. Volūtas pietatis per compassionē in alieno malo suspirabat. Voluntas carnis p passionē in malo aprio murmurabat. Leproso dñs vt dine voluntatis z sententiam ostenderet z potentiā ait: volo mūdare. Propter voluntatē rationis dixit: Spiritus quidem pmpt⁹ est. Propter voluntatē carnis ait: caro autez infirma. Voluntas autem pietatis appellatur voluntas hūanitatis-quia hominis est pietate moueri. Itaqz cū videns ciuitatem fleuit super eā-noluit qđ volunt scilicet illorum perditionē. Sēm volūtatem vtriqz dīnaz quod iustū erat futurum voluit fm voluntatē rationis iusticiam approbauit. Porro fm voluntatē pietatis ablqz odio iusticie condoluit illorum miserię-quēadmodū fm volūtatem carnis iusticiā non accusabat ß pēnam recusabat. Sequebatur ergo voluntas diuina iusticiam-volūtas rationalis obedientiam-volūtas humanitatis mīam-volūtas carnis naturaz. Nec altera alteri contraria fuit. ß vnaqueqz quod suū erat appetijt vt cūis ad aliud esset alteri-tamen non contrairet-hoc est vt licet ad aliud velle haberet-ad aliam tamen nolle non haberet. Sicut enī diuinitati nata erat iusticiam non deserere-sic carni iustum erat naturam seruare z pietate alienam miseriā non amare. Itaqz iustum erat carni qz passionē suā noluit-quia hoc erat fm naturam-z iustum vo qz passionem illius volunt-qz hoc fm iusticiam. Similiter z pietas qđ suū erat amauit-mīam tamen quod suū non erat non improbauit iusticiā. Sane qz caro mortalis timore passibilitatis vitatur z pietas amore compassiōis mouetur p̄senti trīs vitę debitaz est-z quare malis passio debetur qđiu corrigi possunt-z bonis passio non tollit qđiu meliores esse possunt-vt per compassionem exerceatur inīqtas-per compassionē exerceatur bonitas. Cum autem mortale ß induerit imortalitatē sicut carnem neqz passio neqz timor passionis affliget. Sic mens nullam ex compassiōe alieni doloris pēnam suscipiet. Non tamen quia crudelitas erit in pēna aliena-sed qz cruciatus non erit ex aliena miseria. Nūcveritas mortalis interim pro parte in vtroqz egrotat ex passione in carne z compassione in mēte-tunc sanabitur in vtroqz Sicut enī egritudo carnis est pati-ita egritudo mentis est compati. Propterea deus homo qui vtriqz tollere venit-vtriqz toleranit. Neqz ideo sibi contrarius fuit-sed fm pietatem hūanitati cōgruam noluit qđ fm iusticiaz diuinitati debitam voluit-z hoc velle z illud nolle vtriqz volunt. Dicitur homini quando aliquid patitur-tu teipsum turbasti. Sic Jesus semetipsum turbauit quando miseratio turbauit eum quam sponte susceperat z semetipsum tradidit-qñ ille fecit cui ad tradēdū ptātē cōcesserat. Itaqz qñ christū fm hoiez nouim⁹

ꝛ patientē ꝛ compatientē nouim⁹. Defecerūt inquit sicut fumus dies mei .ppt̄ passionē. ossa mea sicut cremiū aruerūt .ppter compassionē. Dolor compassiōis quasi confrixura quędam animę fuit. qz vrebatur mīseratione. p̄mebat compassione. siccabat desperatione. non .ppter se sed .ppter illos qui nec in malo corrigē di nec in malo erant liberādi. Nūc autem iam fm carnem non nōis postq̄ resurgens a mortuis ⁊c.

De meriti eius perfectiōe. Hugo de sacramentis libro. ij.

¶ Capitulum XXXIX

Quoꝛo si voluntas Christi semper fuit perfecta. ꝛ meritum semper ꝓfectū fuit. sed per tempoꝛ intervalla quod in se simul erat apparuit. ꝛ quod ipse ab initio plenus ꝛ ꝓfectum habebat hūanę cognitioni per quosdam ꝓfect⁹ revelationes se habere magis ac magis put oportebat ostēdit. Et eadem bonitate qua se ad obedientiam passionis spontaneū exhibuit. qz pati voluit iustus ꝛ bon⁹. ꝛ gloria dign⁹ fuisset. ꝛ si pati voluisset. qm̄ ꝫ ipse pater voluisset. Nam sicut obediēs fuit. quia volenti volens consensit. Ita procul dubio obediens fuisset si nolenti patri hoc idem ꝛ ipse nolens consensisset. Poterat quidem si voluisset alia via intrare ad gloriam suam. sed voluit .ppt̄ nos ꝓpēnam ire ad gloriam. vt monēs timorem tolleret passiōis. resurgens spem reddere glorificatiōis. Hac via ire voluit quia nos hac via ire debuim⁹. quia alia non potuimus. Christ⁹ non meruit q̄si sibi indebitū aliq̄d adquirēs. ꝛ tamē meruit opus virtutis dignū remūeratione ꝓmiās. Nec enī ideo quia p̄us ipse dignus fuit. Ideo virtutis opus exhibitū postea remunerabile non fuit. Nā ꝛ paterfamilias in vinea sua laborat. ꝛ postea cum ad refectionē venit cibum postulat sęp̄ bene meruisse dicit. Sed aliter meretur mercēnar⁹ alit̄ dñs. Mercēnar⁹ meretur quia non ei debetur si non operatur. dñs autem etiam si no laborat panem suum manducat. nec opus habet si vult ꝓ eo laborare. quia suus est etiaꝫ sine opere. Porro si Christus ad gloriā resurrectiōis nisi moriēdo pervenire non potest. ergo ꝓ se mortu⁹ est. ꝛ vt viuere posset mori necesse habuit. Sed q̄d ait? Quado inquit īmolari ꝓ vob. Quare non dicat ꝛ ꝓ me? An forsitan erubuit de necessitate ꝛ gloriabat de pietate? Ergo q̄d erubuit ipse mānifestare. tu non erubescis imꝓperare? Ergo ex q̄ factus est homo. factus est obediēs. Nec tunc p̄mū obedientiā patiēdi ꝛ moriēdi habere cepit q̄n ꝛ pati ꝛ mori cepit. Ex his tamen quę passus est obedientiā didicit. quia id quod in excellentia deitat̄ expertus non erat. per inferiorē naturaꝫ in vsum assumpsit.

De gratię in eo plenitudine.

¶ Capitulum XL

Itaq̄ deus homo sicut ab ęterno in dīnitate sua perfectam bonitatem habuit. imo ꝓfecta bonitas ipse fuit. Sic a conceptione in hūanitate sua plenam ꝛ perfectam bonitatem habuit. ¶ Glo. sup Johannem. iij. ca. Non enī deus christo suo spiritum ad mensuram sicut ęteris hominib⁹ dedit. sicut Johannes baptista dicit: Non enī ad mensuram dat deus spiritum. sed sicut ex toto se ipso totum filium genuit. sic eidem incarnato spiritum suū totuꝫ non particulariē nec per subdivisiones. sed generaliē ꝛ vniuersaliter dedit. Pater enī inquit filiū diligit singulariter videlicet non vt filios adoptivos. ꝛ in manu eius omnia dedit. quia sibi penitus ęqualem genuit.

¶ Glo. super epistolā ad Roma. viij. Non ergo sine gr̄a spūssancti

est mediator dei ⁊ hoīum homo Christus. Et enī est vnigenit⁹ equalis patri filius non est gratie sed nature. Et autē in vnitatem persone vnigeniti homo est assumptus gratie est non nature. Huic hoī sine mensura datus est spūs ceteris ho dimiditur. Non quidem ipse spirit⁹ sed dona eius. Dibus quidem ad mensuraz datur. ⁊ datus addit donec vniciqz p modo pfectionis sue ppria mensura compleatur. ¶ Beda in omel. super Lucam. Uerūtamen iuxta naturam hoīs Christus etiam vt scriptuz est: gratia pficiebat non ipse per accessū temporis accipiēdo quod nō habebat sed donū vite pandendo qđ habebat. Sapientia quoqz pficiebat nō ipse q̄dem ex tempore sapientior existēdo qui a pma conceptionis hora spū sapientie plenus p manebat sed eam qua plenus fuit sapientiā ceteris ex tempore paulatim demonstrādo Etate quoqz profecit quia de infantia ad pueritiā ⁊ pueritia ad mānētē consueto hoībus crescendi ordine peruenit. Et bene cum dictū esset quia Jesus pficiebat sapientia etate et gratia: adiunctuz est apud deū ⁊ hoīes quia quez pficiente etate hoīb⁹ sapiētie ⁊ gratie que sibi erat dono patefecē tātum eos ad laudem dei patris semper excitare curabat peragens ipse quod ceteris agendū pcepit. Luceat lux vestra coram hoībus vt videant opa ꝛc. Atqz ideo non solum apud hoīes gratia ⁊ sapientia pficere dicitur inq̄ntum ipsi eius sapientiam ac gratiam cognoscere potuerunt sed etiam apud deum inq̄ntuz ad eius laudez gloriamqz sapientiaz ac gratiam quam in eo cognouere retulerunt. ¶ Glo. super Johannez ij. cap. Itaqz sicut dicit Johannes baptista: De plenitudine eius omēs accepimus ⁊ gratiam pro gratia. Non solū enī gratiā que plane gratis sine merito datur vt fidem ex qua iust⁹ viuit que p dilectionē operat sed etiā pro ista gratiā id est beatitudinē ētnā que ⁊ merces iustitie dicit ⁊ etiam gra. qz meritū et gratia. ¶ Dieronym⁹ sup epistolā ad Ephe. Quia ho Chr̄i ſ⁹ semp cū patre fuit ⁊ nāq̄ vt esset patria voluntas pcessit ille quidem natura filius est vtpote qui nūq̄ filius nō fuit. Nos aūt adoptione filij sum⁹ qz ptiusq̄ essemus p̄destinati sumus ⁊ tunc spūm adoptionis accepimus cum in filiū dei credimus Hinc ait ⁊ Ambrosius. ¶ Glo. sup epistolaz ad Roma. j. ca. Uolui scripturam diuinam ⁊ reuolui ⁊ filium dei nāq̄ adoptiuū inueni. Sed sic christus inq̄ntum est deus naturalit habet vt sit naturalis dei filius sic inq̄ntuz ho mo per gratiā habet vt sit idem natural filius.

Qualiter factus ē nobis fons ⁊ exemplar gratie. ¶ Cap. XLI

Apparet igitur ī nostro capite fons ipse gratie a quo ī cuncta mēbra diffūdit⁹ gra. Sic enī ab initio fidei sue q̄libet hō gra fit christian⁹ sicut homo ille ab initio factus est Christus. De spiritu natus ē ille de spū regnātus est iste spū nullo factum est vt nullū haberet peccatū spiritu quoqz in nobis fit remissio peccatorū Deniqz qui fecit hoīez illū sine vllis ei⁹ meritis p̄cedentib⁹ nullū qđ ei dimitteret vel origine trahere vel voluntate perpetrare peccatū ipse nullis eoz p̄cedēt⁹ meritē credēres in cū facit quib⁹ dimittat oē peccatū. Qui fecit illū talē vt nāq̄ habuerit vel habitur⁹ sit voluntatē malā ipse fac in mēbris ei⁹ et mala voluntate bonā. Et illū igit ⁊ nos p̄destinauit qz ⁊ in illo vt esset caput nr̄m ⁊ ī nob vt ei⁹ caput essem⁹ nō merita nra p̄cessura sed opa sua futura p̄scivit. Ipsa ē g̃ p̄destinatio sctoz g̃ marie claruit ī sctō sctoz q̄ nemo recte scripturas intelligēs negare valet humana merita pticesse ⁊ p

Jesum christū gratia regnet. Siquis in capite nostro p̄cedentia merita singularis illius gr̄ationis inueniat · ipse i nob eius mēbris p̄cedentia merita fidei ꝛ regr̄ationis inquirat. Nec enī Christo retributū est nec p aliquo nobis merito ē gratis tributū est. Ille quippe nos credere fecit in Christū · qui nobis fecit in quē credimus Christū. Ille nobis fecit fidei p̄ncipiū qui fecit bonam fidei p̄ncipem ac perfectionem Jesum ¶ Aug⁹ contra Manicheū. Ideo aūt Christus caput nostrū est · quia spūs noster regitur a sapientia dei quę Christ⁹ est. Et sicut in capite sunt oēs sensus corpales · ita ꝛ in Christo sunt oēs sensus spūales · id ē gratiarū plenitudo. ¶ Ilo · sup epistolam ad Ephe · v · Nos ergo sm aplm mēbra sum⁹ corpis eius de carne ꝛ de ossibus ei⁹. Sicut enī Eua ō Adā facta tranit ab eo carnē ꝛ ossa · sic nos a Christo instituti alij sum⁹ vt ossa · s · robusti · alij vt caro · s · infirmi. Ambro sius de trinitate · li · iij · Ego sum inq̄t p̄ncipiū qui ꝛ loquor vobis. Ipse nimirū est oīum p̄ncipiū ꝛ auctor virtutū · quia ipse est caput corporis ecclesię p̄mogenit⁹ ex mortuis. Ipse est p̄ncipiū viarum dei. Ipse namq; p̄ncipiū integritatis qui virgines vocat non viriles concubitus expectare sed integritatē mentī ꝛ corpori spūisancto dedicare. Ipse p̄ncipiū parsimonię qui pauper factus est cum diues esset. Ipse p̄ncipiū patientię qui cū malediceret non remaledixit · cruciatus non repulsit. Ipse p̄ncipiū humilitatis · qui cū patrē deū equaret maiestate virtutū · formam serui suscepit Et vt breuiter dicā ex illo viro⁹ vnaquęq; p̄ncipiū accepit Hugo in libr̄o opusculor̄. De ō itaq; solo qz plen⁹ grā fuit illud ꝓpheticū dici nō potuit: Pluit sup vnā ciuitatem ꝛ sup aliam nō pluit. Ipse namq; tot⁹ redūdans ꝛ grām fundens · quod fecit ꝛ dixit · fuit doctrina · qđ fuit medicina · alterū exemplū · alterū remediū. Et de plenitudine eius oēs accepimus. Hūc ꝛ dicit: distillās fanus. Fanus enī verbū carnē in virgine figurat · distillatio xr̄o redēptā significat. Jō quoq; dicitur non effundere sed distillare · quia sm mensurā diuidit vnicuiq; ¶ Idem in libr̄o de sacramentis · ij · Hoc vtiq; verbū dum cū patre esset vnū · nobiscū etiam vnū fieri voluit vt nos in se ꝛ per se cum illo etiaz cum q̄ vnū erat vnū efficeret. Pater inq̄t sancte ego in eis ꝛ tu in me. Rogat vnitas pro vnione · verbum cum patre vnuz in natura · homo cum verbo vnū in persona · membra cum capite vnum esse · primū quidem iusticia · postea xr̄o in gloria Ut enī in iusticia sint vnū p̄destinati · cognoscat inquit mūdus quia tu me misisti · Ut autem i gloria vnū sint · volo inquit vt vbi ego sum ꝛ illi sint mecum.

Qualiter fuit simul viator ꝛ cōprehensor. Augustin⁹ in epistola ad Bo ¶ Cap. XLII

Itaqz visuri sumus deū sicuti est · qđ aia Christi sp facē quo ab eo assumpta ꝛ impleta est. Nam ꝛ angeli nostri vident faciē patris qui in cęlis est · q̄nto magis anima illa quę omnibus creaturis vtpote deo plena excellentior est. ¶ Hugo vbi supra. Ipsa quidez in sensu carnis ad temp⁹ dolorē sustinuit · sed in societate deitatis plenū ac perfectū gaudiū semper possedit. Nam vbi pfecte iūgebat plene ac perfecte beatificat · vbi aūt ad temp⁹ min⁹ habuit ex dispēsatiōe postea supplētū est in glificatiōe · ita tū vt qđ in parte sublimiori ꝛ habebat bonū · nec aliqđ redderetur · qz nunqz fuit amissum · nec supplerez quia ex quo datum est semper mansit perfectū. Denicq; sicut plenaz ac pfectam dei sapientiā vnitā habuit · ita plene ac pfecte sapiens ex ipsa fuit. Nec tamen ipsi nata ęqualis fuit · quia longe

est aliud sapientia sapere: atq; aliud sapientiam esse. Exquo enī hūanitati diuinitas cōiūcta est: ex ipsa dīnitate humanitas accepit per gratiam totū quod dīnitas habuit per naturam: ita vt fm illam ineffabilem vnionē vt dei esset humanitate s. totum quod hūanitatis erat: & vlis esset in dīnitate sua totū qđ dīnitas erat. Sic ergo hūanitatē verbi in anima rationali a prima conceptiōe sua ex ineffabili vnione dīnitatis plenā & perfectam sapientiam & potentiā & virtutem & bonitatē accepisse credim⁹ & ipsam sicut in vnione dīnitatis inseparabiliter: sic in ipsa quę ex vnione dīnitatis erat plenitudine virtutis īmutabiliť p manssisse confitemur. ¶ Idē de anima christi. Idcirco autē anima christi oīa dicitur habere per gratiā quę deus habet per naturam: quia plenitudo veritatis in verbo ei vnita est ex tempore per gratiam. Hoc igitur ista ex tempore habet quod accepit: quod ille ex ęternitate: quia fuit. Accepit ꝙ non in eius quod accepit naturam vnitaꝫ transiret sed vt in eius consortiū sublimata ascenderet. Nec inde sequit⁹ ꝙ opus creatori suo ęquale sit: quia cum īmensitatē gratię accipere conditionē naturę non amisit. Una quidem est sapientia dei qua sapiens est anima christi: nec participū dō sapiens: vt hoc vel illud in illa & per illam sapiat: sed plenitudinem habendo vt totum possideat. Nec tamen ęqualis deo anima christi ē: quia sapiētia dei non est. Nam qui sapientia sapit quod habet aliunde accepit: qui sapientia est ex semetipso habet qđ sapit. Illic grā hic natura: & idem illic gratia: quod ꝟ natura. Nec tamen illic grā naturā ad īmensitatē cōmutat. Nec hic naturam ad mensuram gratia coartat. Quicūq; autem hic asserere contendūt ꝙ alia fuerit illa sapientia qua aīa christi sapiēs erat: alia quę animę christi vnita erat: ego nemini ꝓiudiciū facere volo: videant ipsi quo sensu hoc asserant: ne forte carnalis sit magis sua q̄ illa pnūcians: hoc tamen indubitāt ego affirmo: quia vt alia sapientia pter dīnaꝫ in anima christi non fuit: aut si alia fuit ęqualis illi non fuit. ¶ **Aug⁹ super epistolam ad Col.** Denicq; iuxta verbum apostoli: in ipso sunt oēs thesauri sapientię & scientię absconditi: quę duo ita intē se distant vt intelligat⁹ sapientia de diuinis: scientia vō de humanis. Utrūq; siquidem agnosco in christo: & sapientiam in eo ꝙ verbū est apud deū: & scientiam in eo ꝙ est hō nobiscū. Dia namq; quę pro nobis verbum caro factum tēporaliter fecit ac protulit: pertinēt ad sciaꝫ Q; autem verbum est sine tpe & loco: patri coęternū & vbiq; totū: refertur ad sapientiam. Ipse est ergo nostra scientia ipseq; nostra sapientia.

Qualiter in eo habitat dīnitatis plenitudo. Glo. ibidem.

¶ Capitulum XLIII

In ipso nimirū inhabitat plenitudo dīnitatis: ita vt etiam psonaliť eidem sit vnita quod non est in aliqua creatura. Nam deus quidem vbiq; est ꝓsens: nec tamē vbiq; ſ in tēplo suo tm inhabitāt: & capitur ab alijs ꝛplus: ab alijs min⁹: ſ in ipso capite nr̄o habitat oīs dīnitatis plenitudo. Et ſ vt dixit apls corpaliť non qz corp⁹ sit dei ſ vō trāslato ē vsus: qz olim in tēplo mānfacto nō corpaliť habitauit ſ vmbratiliť: i. signis ꝓfigurātib⁹. Qđ ēs n. ille obſuātię fuit: & fuerāt vmbrę: iō dicť corpaliť: i. cōpletiue. In ipso siquidē implent⁹ oīa vt ipse sit qdāmodo corp⁹ & impletio legaliū vmbrarū: i. vitaꝫ significationū illarū. Vel iō corporaliter dicť: quia tanq; in templo suo deo habitat Christi qđ de virgine suscepit.

¶ Leo papa in sermone de natiuitate dñi. x. Totum enī corp⁹ implet tota diuinitas. Et sicut nihil deest illius maiestatis cuius habitatiõe repletur habitaculũ·sic nihil deest corpis qđ non habitatore suo sit plenũ. Ut autem subiungit apostolus: Et estis in illo repleti ꝛc. Nostra vtiqꝫ significata est natura·ad quos illa repletio non pertineret·nisi dei verbũ nostri sibi gnīs·z animam z corpus vnisset. Hz dic̃ h hereticus. ¶ Augustinus in sermone de eodem. Si pater z filiꝰ z spũssanctus vnũ sunt·non ad solum Christum pertinet caro·sed oĩs tres incarnati sũt. Ecce inqꝫ in sole calor z splendor ī vno radio sunt z ab inuicẽ seperari nõ queunt: Aliud tñ suscipit calor·aliud splendor. Calor suscipit non illum inationẽ ſ feruorem·splendor autem non feruorez sed illuminationẽ. Itaqꝫ calor exiccat· splẽdor illuminat·aliud simul·aliud singulares agunt·z tamen ab inuicez se nõ diuidunt. Sic z filius carnem suscepit· z patrem non deseruit·nec a patre se diuisit. Suscepit inqꝫ filius carnem in p̃prietate·tamen z pater z spũssanctꝰ nõ defuit in maiestate. In diuinitate quidez ęqualitas·in carne ꝙ̃ sola filij ꝓprietas Luz igit̃ vna sit deitas·impleuit quidẽ carnem Christi pater z spũssanctꝰ·ſ maiestate non suscepitõe. Vis scire qz cum eo pater erat? Non sum inquit solus ſ pater mecum est: Audi z de spũsancto qz erat cum eo: Jesus autem·inqt̃ euangelista·plenus spũsancto regressus est a iordane. Adhuc citharã respice vt musicum melos dulcibus sonis reddat. Ecce pariter adesse tria·ſ·ars manꝰ z chorda dicuntur·et tamen ars dictat·manus tãgit·chorda resonat. Resonat qđ auditur·nec ars nec manꝰ sonũ reddũt sed pariter cum chorda operãtur. Sic nec pater nec spũssanctꝰ carnem suscepe- runt·z tamen cum filio pariť sunt. Sola sonũ chorda discutit·z carnem solaz Christus accepit. ¶ Augustinꝰ in sermone de cęna dñi. Ego itaqꝫ dñicam carnez·imo perfectam humanitatez in Christo eo qꝫ a deitate suscepta z deitati vnita est adoro. Confiteor enī non alium z aliũ·sed vnũ eundẽqꝫ deũ z hoĩem esse dei filiũ. Peniqꝫ si hominẽ separauerſ a deo·nunqꝫ illi credo nec seruio. Nam z siquis purpurã regis iacentem inueniat vel diadema regale·nũqꝫ ea conabitur adorare: Sed cum ex ea fuerit indutus·periculũ mortiſ incurrit si ea cum rege quis adorare cõtempserit: Ita etiam in Christo dño bũ anitatem non solam vel nudam sed diuinitati vnitam·ſ·vnũ dei filiũ deum verum·z hominẽ vez·si qꝫ adorare ꝓtempserit ęterna morte peribit.

Qualiť i eo fuerũt septẽ dona spũscti. Hlo. vbi ſ. La. XLIIII

Si autem vt dictũ est in corpe Christi de ṽgine sũpto tanqꝫ in tẽplo suo habitat deꝰ quid interest inter caput z cętera mẽbra quę numirũ sunt etiã tẽplũ eius? Quia videlicet in ipso capite nostro habitat oĩs plenitudo diuinitatis·ita qꝫ est oĩ gratia plenus·non sic autem habitat in cęteris sanctis. Naz z in ſ nostro corpore sensus inest singulis mẽbris·sed nõ q̃ntum in capite. Ibi enī vigent q̃nqꝫ sensus·in cęteriſ aũt solꝰ tactꝰ. Sic z ī christo habitat oĩs diuinitatiſ plenitudo·qz ipse est caput in quo sũt oĩs spũales sensus. In cęteris ṽo sctis q̃si solus ẽ tactꝰ q̃bo datus est ad mensurã spũs. Est z aliud quo interſit inť illud caput z cuiuslibet excellentiã membri·qz factus est ille homo vna psona cũ verbo quadaz homis suscepti one singulari. Postqꝫ aũt apls in ipso plenitudinẽ diuinitatiſ habitare asseruit·statim subiũxit. Et estis ī illo repleti·

videlicet vnis spūssancti. Repleti inq̄s estis vos qui ī eo plenitudinez habitare creditis. ¶Bernardus in sermone de annūciatione. Quare autem super Christum iuxta ꝓphetam Esaiē spiritus dñi requieuit nihil in eo fuisse contradictiōis ostendit. dc qua ait. s. Concupiscit aduersus spiritū ꝛc. Ipse nāq̄ xps Jesus mediator fidelis sicut ī vna persona dei ⁊ hois substantiaz copulauit ineffabili sacramento. Sic ⁊ in ipsa consilio vsus altissimo mediam non deseruit equitatem. vtiq̄ quod oportebat tribuens deo. s. honorem ⁊ homini miserationem. Hec enī optima compositionis est forma inter offensum dñm ⁊ reuz seruū. vt nec honorandi dñi celo austeriore sententia seruus opprimatur. Nec rursum dum huic imoderatius condescenditur. ille honore debito fraudetur. Hinc est illa distributio angelica in huius ortu mediatoris qua gloria deo tribuitur in altissimis. ⁊ in terra pax hominibus bone voluntatē. Huius igitur obseruationis gratia fideli reconciliatori nec timoris spiritus defuit quo patri sp reuerentiam exhiberet. semper ei referret semper eius gloriam quereret. Nec spiritus pietatis quo misericordie compatiens hominibus condescenderet. vndez ne cessariū huius spiritus quoq̄ scientie p quem timoris pariter ac pietatis inconfusa distributio fieret. In primo siquidem illo parentum nostrorum peccatores etiam autores. scilicet Eua. diabolus. ⁊ Adam extiterunt. Sed tria trib⁹ manifeste defuerunt. scientiam non habuit Eua quia sicut apostolus ait: in p̄uaricationem est seducta. Verum ꝺ serpenti callido non defuit quidem. sed pietatem nō habuit malignus. qui homicida nimirum ab initio fuit. Adam vo pius forte videtur mulierē non contristā do sed timorem dñi dereliquit. eius vocī potius q̄ diuine obediendo. In his q̄ tribus. s. timore pietate scientia mediator deo nos reconciliauit. Nā in solo cōsilio ⁊ fortitudine. de manu aduersarij liberauit. Consilio siquidem hostem pristino iure p̄uauit. data potestate vt innocenti manus inijceret. fortitudine p̄ualuit. ne redemptos violenter retinere posset. dum victor ab inferis rediit ⁊ omnium vita cum eo surrexit. ⁊ inde pane vite nos abat ⁊ intellectus. ⁊ aqua sapientie salutaris nos potat. Est enī intellect⁹ rerum spūaliū verus anime panis. cor nostrum confirmans ⁊ ad oē opus bonū roborans. Carnalis autez homo qui non percipit ea que sunt spiritus dei. ꝫ stultitia videt ei. gemat ⁊ lugeat ac dicat: Aruit cor meum quia oblitus sum comedere panem meū. Quid enī verius q̄ iugum Christi esse suaue homini secundum apostolum ⁊ videsi non reputabit lapidem potius q̄ panem. Et tamen huius veritatis intelligentia viuit anima. sed donec sapiat veritas non facile traiect ad interiora. Ubi vo iaz homo ī ea delectatur. non iam cibus est sed potus et ad animaz sine difficultate ingredit. q videlicet spūalis intelligentie cibus potu sapientie digeratur. ne ipsius interioris hois artubus. id est. affectib⁹ sic citate laborantib⁹ oneri magis sit q̄ vtilitati. Ex oībus ergo que salubria erāt ꝑfectis necessaria nihil penitus saluatori defuit. Ipse est enīz flos de quo Esaias p̄cinit: Requiescet super eū spiritus domini sapiētie ⁊ scientie ꝛc. In nobis autem quia nō oīno sapior est. nō requiescit spiritus. carne nimirū ⁊ spiritu contra se repugnantib⁹. A quo nos conflictu liberet in quo nihil simile fuit nouus homo qui veram nostre carnis originez sed vetus fermentum concupiscētie non suscepit.

De errorib⁹ vitandis in fide christi. Leo papa vbi supra. Capitulum XLV

Magnitudo certe sacrāmenti in salutem humani generis ante secula eterna dispositi. ī fine seculorum relati integritatē suę nec auferri patitur aliquid nec augeri. ⁊ sic ꝓpria non amittit. sic aliena non recipit. In eo quidem ipso q̄ digne non potest explicari semper exuberat ratio differendi. non quia liberum sit diuersa sentire. sed q̄ dignitati materię nulla ꝑt lingua sufficere. Multi ꝛo suarū opinionū sequaces. ⁊ qō nōdū intellexerāt vocere q̄ discere paratiores circa fidē naufragauerunt. quorū prauas compugnātesq̄ sententias breuiter perstringam. vt errorum tenebris a veritatis luce discretis ⁊ religiose honorentur diuina beneficia. ⁊ scienter caueantur mūdana mendacia. Quidam enī ex documentis natiuitatis dñi qui verum bōis filium eū ostendunt nihil amplius q̄ bōis filium crediderunt non putantes q̄ illi ascriptiua deitas esset. quā ⁊ infantię ꝓmordia ⁊ incrementa corporea ⁊ passionū crucis mortisq̄ conditio non dissimilem ceteri mortalib⁹ approbasset. Alij ꝛo virtutū admiratione pernoti ⁊ originis nouitatem ⁊ dictorū factorūq̄ potentiā ad diuinam intelligentes naturam pertinere. Nihil enī putauerūt esse nature substātię. totūq̄ illud quod corpe fuit actionis ⁊ formę aut de sublimioribus prodijsse generis materia simulatam carnē carnis speciem habuisse vt videntiū ⁊ tangentiū sensus ludificatoria falleret imagine. Fuit autem in quibusdam errantibus etiam illa persuasio qua conarent asserere ex ipsa verbi substantia quiddā in carnem fuisse conuersum. natosq̄ Jesu de Maria virgine nihil materne fuisse nature. sed qō erat de⁹ ⁊ qō erat homo vtrūq̄ ad id quod verbum est pertinuisse. vt scilicet in Christo per diuersitatem substantia falsa fuerit humanitas. ⁊ per defectū mutabilitatis non vera diuinitas.

¶ Idem in octauo. Alij ꝛo Christo dño solam humanitatem. alij solam ascripsere deitatem. Alij ꝛo diuinitatem quidem in ea veram sed carnem dicerūt fuisse simulatam. Alij ꝑfessi sunt veram eum suscepisse carnem. sed dei patris naturam non habuisse eiusq̄ deitati quę erant humanę substantię deputātes maiorem sibi deum minoremq̄ finxerūt. cū gradus esse non possint in vera diuinitate. quia quicqd deo minus est. deus nō est. Alij cognoscentes patris ⁊ filij nullā distantiam esse. quia non poterant vnitatem deitatis intelligere. nisi in vnitate persone eundem asserunt patrem quem filium esse. ⁊ nasci ⁊ nutrirī pati ⁊ mori sepeliri ⁊ resurgere ad eundem pertinere. q̄ per oia ⁊ hominis ⁊ verbi personā impleret. Quidam ꝛo putauerūt non nostre substantię corpus habuisse Christum. sed ab elementis superioribus ac subtilioribus sumptum. Quidam estimauerūt animā in eius carne nō fuisse. sed animę partes ipsam verbi deitatē impleſſe. Quorum in hoc transijt impudētia. vt animā fatērentur quidam in dño fuisse. sed eandem dicerent mente caruisse quia sufficeret homini deitas sua ad oīa ratiōis officia. Idem denicq̄ presumpserūt asserere q̄ verbi pars quędam in carnem fuerat conuersa. ⁊ in vnius dogmatis varietate multiplici non carnis tm̄ animęq̄ natura. sed etiā ipsius verbi substantia. Multa quoq̄ sūt alia falsitatū huiusmodi prodigia.

De nominatis heresibus contra Christum ¶ Cap XLVI

Hodie ergo catholica oblatrantiū hereticoꝝ spernat

errores · qui mundane sapientie vanitate decepti recesserunt ab euangelio veritatis z intelligere non valentes incarnationem verbi · de causa illuminatiois fecerunt sibi materiā cecitatis. Nam fere omniū falsa credentium retractat opinionibus que in negationē cōmūt sancti spiritus neminem pene cognoscimus deuiasse · nisi qui duarum in Christo naturarum veritatem non credidit subuenire persone. **Ex diffinitionibus ecclesiastico z dogmatum.** Credimus ergo q solus filius et tribus personis carnem assumpsit · ne filij nomē ad alterum transiret qui natiuitate filius non esset. Itaq factus est bois filius fm veritatem nature · natus et homine hominis filius · vt veritas geniti nō adoptione · nō appellatiōe · sed vtraq natiuitate filij nomen haberet nascendo · z vnus filius esset verus deus z verus homo. Non ergo duos dicimus Christos neq duos filios · sed dū z hominē vnū filium · z ob hoc vnigenitum manentē in duabus substantijs · non confusis naturis · nec in mixtis vt Limiot himani volunt · sed societate vnitis · Deus igitur hominem assumpsit · homo in deum transiuit · non vt tertulliani z apollinaristę dicūt versibilitate nature · sed dei dignatione · vt nec deus in humanam substātiam verteretur hominez assumēdo · nec in diuinaz glorificatus in deum homo · quia mutatio seu versibilitas nature diminutionē z abolitionem facit substantię. Natus est ergo dei filius et homine non per hominez · id est · non et viri coitu sicut Hebron dicit · sed carnē trahens et virginis corpore · non de celo secuz afferens vt Martion · Origenes z Eutices asserunt. Nec in phantasia · id est · absq carne sicut ait Valentinus · Nec imaginatum putatiue · sed verum corpus. Nec caro tm et carne sicut dicit Martinianus · sed verus deus et diuinitate · z homo verus et carne · vnus filius verbū patris in deitate anima z caro in homine · animam quidem non absq sensu z ratione habuit vt apollinaris ait · neq absq anima carnē · vt Eunomi fingit · sed animam cum ratione sua z carnem cum sensibus suis per quos sensus verof in passione sua z ante passionem carnis sue dolorem sustinuit · neq sic et virgine natus est · vt initium deitatis homo nascendo acceperit · quasi anteq et virgine nasceretur deus non fuerit · sicut docuerunt Archemon z Berillus arq Marcellus : sed eternus deus · homo et virgine natus in boie sito manens · de adoratur ab angelis · z ab omni creatura sicut pater z spiritussanct. Non homo ꝓpter deum vt Christum cum deo · sicut blasphemat Nestorius · sed homo i deo z in homine deus.

De sana fide catholico z. Leo papa de natiuitate domini in sermone · vij. Cap. XLVII

Ille siquidem verus est dei venerator et pius cultor qui nec de incarnatione ipsius aliquid fallaz · nec de veritate dei sentit aliquid indignum. Paris enim periculi malum est · si ei aut nature nostre veritas · aut paterne glorie negatur equalitas. In vtraq ergo natura idem est dei filius nostra suscipiens z ꝓpria nō amittens hominez in homine renouans · incōmutabilis in se perseuerans. **Idē in decimo.** Itaq predictas impietates hereticas insperatione diaboli conceptas · z in multorum noram per vasa perditionis effusas · olim catholica fides cui deus z magister est z auxiliator obtinuit exhortante z instruente spūsancto per legis testimonia z ꝓphetarū vaticinia · per euangelicaz tubam aplicāq

doctrinaꝫ vt constanter credimus·qz verbum caro factum est ⁊ habitauit in nob Videte inquit apostolus ne qs vos decipiat per pbiam ⁊ inanem fallaciā fm traditionem hominū ⁊ non fm Christū quia in Christo habitat oīs plenitudo diuinitat. ¶ Idem in dnto. Et ꝺ siquidē qꝺ dei filiꝰ q̄ cū patre et spūsctō vnius essentię particeps fieri voluit humilitatis ⁊ mortalitatis nostrę tam sacratum est tamqꝫ mirabile vt ratio diuini consilij sapientib⁹ mundi patere nō possit·nisi humanę tenebraꝫ ignorantię lux vera discussert. Non enī in opere solo virtutum·aut in obseruantia sola mandatoꝝ·sed etiā ītra septa fidei·angusta ⁊ ardua est via quę ducit ad vitam·magnqꝫ labois ē magnqꝫ discrimis inē dubias impiorum opiniones ⁊ verisimiles falsitates p̄r vnaꝫ sane doctrinę semitam in offensis gressibus ambulare· ⁊ cum vndiqꝫ se laqui errois opponāt omne piculū deceptiōis euadere. Quis autem ad hoc idoneus nisi qui spū dei ⁊ docetur ⁊ regitur. Vnde apostoli voce dicitur? Non spīritū huius mūdi accepimus sed spīritum qui ex deo ē·vt sciamus quę a deo sunt nobis data. Hatēnus igitur inter errois pericula veritatis p̄sidia nec humanę sapientię verbis ꝫ spūssancti eruditi doctrina quod didicimus credim⁹·quod credim⁹ p̄dicam⁹ dei filiū a patre ante secula genitum· eiqꝫ consubstātiali equalitate coeternū in hunc mundū uenisse per virginis uterum·in qua ⁊ ex qua sibi sapiētia domū edificauit·formāqꝫ serui in similitudinē carnis peccī sibimet coaptauit et q̄ nec diminutionē nec varietatem eius natura recepit·ꝓpter nostram quideꝫ infirmitatem ī capacibus suis se extenuauit ⁊ corporis velamine splendoreꝫ maiestat suę quem visus hoīꝫ non ferebat obtexit·vñ ⁊ exinanisse se dicitur tanqꝫ se ꝓpria virtute vacuauerit·dum non solꝫ patre·sed etiam seipso factus est inferior in ea hūilitate qua nobis consulunt. Nec aliquid ei decessit hac indignatione cui cum patre ⁊ spiritusancto hoc quod est esse cōmune est·vt hoc ipsuꝫ intelligam⁹ ad oīpotētiā pertinere·qꝫ qui fm nostra minor est·fm ꝓpria minor nō est. Quia enī lux ad obcecatos·virtus ad imbecilles·mia respexit ad miseros·ꝺ magna factum est potestate vt filius dei substantiam humanāqꝫ causam susciperet·quia ⁊ naturam quam condidit reformaret ⁊ mortem quaꝫ non fecit aboleret. Repudiatis igitur longeqꝫ reiectis oībus opinionibus impiorum ꝫ quibus autem stultitia est crux Christi·aut scandalū crudelitas rectarum fidei mentiū·⁊ verū vnūqꝫ dei filium intelligat fm veritatem a patre genituꝫ ⁊ fm hūanitatē ex matre virgine natum·sempiternū in suis·temporalem in nostris. In assumptione siquidē nostre nature factus est nobis gradus q̄ per ipsum ad ipsum possim⁹ ascendere. Nam illa esse natura quę semper vbiqꝫ tota locali descensione non eguit·⁊ tam ei ꝓpium fuit hūanitati inseri·q̄ ei proprium est a patre non diuidi: vnde q̄ videt inquit me·videt ⁊ patrem. ¶ Idē in nono. Vtramqꝫ quidem eius substantiam dicimus in vnam p̄uenisse persona cui nisi fides credat·sermo nō explicat. Et iō nūqꝫ defic materia laudis q: nūqꝫ suffic copia laudantiꝫ. Cū autē nr̄ę salutī altitudinē ꝑmere nō valem⁹· sentiam⁹ nob bonū esse q̄ vincimur. Nemo enī ad cognitionem veritatis magis ꝓpinquat q̄ qui intelligit in rebus diuinis etiam si multum ꝓficiat·semper sibi superesse quod quęrat. Nam qui se ad id quo tēdit peruenisse ꝑsumit·nō quęsita reperit sed in inquisitiōe defecit. Ne autem infirmitatī nostrę angustiꝰ perturbemur·euangelicę nos ⁊ ꝓphetice adiuuant voces·quibus ita accendiūr ⁊ docemur vt non natiuitatē dīi·qz verbiꝫ

caro factum est · tam preteritam recolere q̄ presentem videamus inspicere·

Qualiter veritas de terra orta est ꝛc. Augustinus in sermone de natiuitate domini.

¶ Capitulum XLVIII

HEc impleta ē prophetia quę dixit: Veritas de terra orta est · ⁊ iustitia ď celo prospexit. Veritas quę ē in sinu patris de tra orta ē vt esset etiā in sinu mris. Veritas qua mundus continetur de terra orta est vt fḡmineis manib⁹ portaret. Veritas quia beatitudo angelorū incorruptibilit ď terra orta est · vt carnalib⁹ vberibus lactaretur. Veritas cui celū non sufficit · ď terra orta est · vt in presepi poneretur. Et iustitia de celo prospexit · ne sibi cum mortalis infirmitas arrogaret ⁊ se homo a seipso iustificari credens iustitiaꝫ dei sui recusaret. Sic enim iudei superbi dei iustitiam ignorātes · suamq⁹ statuere volentes iustitię dei non sūt subiecti. Factus est ergo nobis Christus iustitia ⁊ sanctificatio ⁊ redemptio · vt qui gloriatur glorietur in dño. Veritas itaq⁹ de terra orta est · id est · Christus qui dicit: Ego sum veritas · et virgine natus ē ⁊ iustitia de celo babita est · quia credēs in eū qui nat⁹ est nō homo a seipso · sed a deo iustificatus est. Veritas de terra orta est · quia verbum caro factū est. Et iustitia de celo prospexit · quia omne datum optimuꝫ · ⁊ omne donuꝫ perfectum de sursum est. Veritas de terra orta est · quia de Maria caro · ⁊ iustitia de celo p̄spexit · quia nō potest quicq̄ accipere homo nisi datum fuerit ei desuper de celo. Justificati igitur ex fide · pacem habeamus ad deuꝫ · quia iustitia ⁊ pax osculate sunt inuicem per dñm nostrum Jesuꝫ christum · quia veritas de terra orta ē · p quam accessum habemus in gratiā istaꝫ in qua stamus ⁊ gloriamur in spe glorię dei. Non aut glorię nostrę sed dei · quia iustitia non de nobis processit sed de celo prospexit. Ergo qui gloriatur non in se sed in domino glorietur. Hinc enī ex virgine nato domino pconiū factum est angelicę voc: Gloria in excelsis deo · ⁊ in terra pax hominib⁹ bonę voluntatis. Nam ⁊ ipse qui est veritas orta de terra est vtiq⁹ pax nostra qui fecit vtraq⁹ vnū vt essem⁹ homines bonę voluntatis · sanguine conuenti vinculis charitatis ⁊ vnitatis.

¶ Leo papa in sermone ď natiuitate domini · iiij · Et videq⁹ primus homo de terra substantiā carnis accipiens rationali spiritu per insufflationem creantis animatus est · vt ad imaginem ⁊ similitudinē autoris sui viuens formam dei bonitatis atq⁹ iustitię in splendore imitatiōis tanq̄ in speculi nitore seruaret. Quā natę suę speciosissimam dignitatem si per obseruantiā legis date perseuerater excoleret ipsam illam terreni corporis qualitatem ad celestem gloriam mens incorrupta p̄duceret. Sꝫ quia inuido ⁊ deceptori temere atq⁹ infeliciter credidit ⁊ superbię consilio acquiescens repositum honoris augmentū occupare quā mereri maluit · nō solū ille homo · sed etiam vniuersa in illo posteritas eius audiuit: Terra es ⁊ in terram ibis. Qualis ergo terren⁹ talis ⁊ terreni · ⁊ nemo imortalis quia nemo celestis Ad hūc ita q⁹ pcati mortisq⁹ vinculis resoluendus · oīpotens dei filius humanam in se naturam suscipiens dignatus est vnus esse mortaliū · matre sibi quam fecerat electa quę salua integritate virginea · corpore tamē ministra esset substantię vt humani seminis contagio cessante · nouo homini ⁊ puritas inesset ⁊ veritas. In hac ergo Christi natiuitate · veritas ď terra orta est. Et illa etiaꝫ Esaię ꝓphia cōpleta ē · Producat tra ⁊ germinet saluatorē · ⁊ iustitia oriatur simul

Terra quippe carnis humane que maledicta fuerat i primo ꝓuaricatore · in ꝟ solo beate virginis partu germen edidit benedictum ⁊ a vitio sue stirpis alienum. Cuius spiritalem originem in regeneratione consequitur ⁊ omnis hoi renascenti aqua baptismatis instar est uteri virginalis eodem spiritu sancto replete fontem qui repleat ⁊ virginem · vt peccatum quod ibi vacuauit sacra conceptio hic mystica tollat ablutio.

De plenitudine temporis in quo nasci voluit. Glo. sup epistolam ad Gal. iij. cap.

Capitulum XLIX

Querentibus autem cur ante christus non venit. Respondendū est quia nondū venerat plenitudo temporis illo moderante qui tempora cōdidit. Sciebat enī quando debebat venire vel etiam pati ceteraq; facere · ante tamen premittēda longa ꝓphetarū series erat quia non aliquis patri⁹ sed magnus venturus erat · diu predicēdus semper tenendus. Unde dicit apostolus : Ubi venit plenitudo temporis misit deus filium suū factum ex muliere factum sub lege. Plenitudo quippe tēporis est tempus completum quo a deo patre fuerat prefinitum quando mitteret filiū ⁊ · vel temporis plenitudo temp⁹ gratie dicitur · quia deus in eo plene spiritussancti dona largitur ⁊ que de Christo predicta fuerant implentur ¶ Leo papa in sermone de natiuitate domini · iij · Cessent igitur illorū querele qui impio murmure diuinis dispensationib⁹ obloquentes de tarditate causantur tanq; preteritis temporib⁹ nō sit suspensum qđ in vltima mūdi ętate sit gestum. Hoc enī incarnatio verbi contulit faciendo quod facta · ⁊ sacramentū salutis humane nulla cessauit antiquitate · quod apostoli ꝓdicauerūt · hoc ꝓphete annūciauerunt · nec sero est impletū quod semper est creditū. Sapientia ꝟo ⁊ benignitas dei hac operū salutifera mora capaciores nos sue vocationis effecit vt quod multis signis ac multis vocib⁹ multisq; mysteriis per tot fuerat seculā nūciatum : In his diebus euangelii nō ect ambiguū · ⁊ nativitas oia mirabilia omnēq; intelligentie mensuram excessura tanto constantiorem in nobis fidem gigneret · quanto ꝓdicatio eius ⁊ antiquior ⁊ crebrior ꝓcessisset. Non itaq; nouo consilio de⁹ humanis rebus nec sera miseratione consuluit · sed a constitutione mundi vnam eādemq; omnibus causam salutis instituit. Gratia enim dei q̄ semper est vniuersitas sanctorū iustificata aucta est Christo nascente non cepta · et hoc magne pietatis sacramentū quo totus iam mundus impletus est. Tam potens etiam in suis significationib⁹ fuit vt non minus adepti sunt qui in illud crediderē promissum q̄s qui susceperē donatum. Olim quidem ⁊ si multis inerat amor veri · tamē incertarū opinionū varietas fallentiū demonū astutia decipiebatur · ⁊ scientia falsi noīs in diuersas cōpugnantesq; sententias humana ignorantia trahebatur. Ad hoc ludibriū auferendum quo mentes captiue diabolo seruiebant · nequaq; doctrina legalis sufficiebat · nec per solas cohortationes ꝓphetice natura nostra reparari poterat · sed erat adiicienda veritas redēptiōis mortalibus institutio ⁊ originem ab initio corruptam renasci nouis oportebat exordijs. Ut igitur ad eternam beatitudinē a vinculis originalib⁹ ⁊ a mūdanis reuocaremur erroribus · ad nos ipse descēdit ad quem ascēdere nō poteram⁹. Offerēda siquidem erat pro reconciliandis hostia que ⁊ nostre contaminationis esset aliena · venit p hoc dei ꝓpositū quo placuit i Christi natitate ac passiōe mūdi

delere peccata. Ad omnia pertineret secula generationū nec nos turbarent sed potius confirmarent mysteria pro tempore variata ꝛ fides qua viuimus nulla fuerit ętate diuersa.

De tempore pacis sub Augusto sub quo nasci voluit. Hiero super Lucam. ¶ Cap. L

OEnigz pacatissimo tempore Christus nasci voluit qz pacez magnopere quesiuit ipsegz pacis amatores semper inuisit. Voluit etiam vt discipuli sui quos ad predicandum missurus erat quocunqz vellent trāsire possent securi ꝛ ab iminētiū seditionū feruore tremēda noīs vmbra protegerent romani. Augustꝰ itaqz duodecim annis circa natiuitatē Christi tempus in pace regnauit vt etiaz ad literam completum videatur illud ꝓphēticum: Conflabunt gladios suos in vomeres ꝛ lanceas suas in falces nec leuabit gens contra gentem gladiuz nec exercebuntur vltra ad prelium. Tunc erāt edictum a cesare Augusto vt describeretur vniuersus orbis sub censu videlicet persoluendo. Ecce quietissimū ꝛ pacatissimuz erat regnum qz vna descriptione conclusit totum mundus. Jam quidem diuersis temporibus plerezqz terrarum partes leguntur descripte sed hec est prima que tota dilatata ē orbe. Propterea xpo census datus est vt rex hominū numerū regniqz sciret magnitudinez Denarius quidem decem nūmos vsuales videlicet bateos cesari dabatur qui ꝛ eius nomine titulabat. Hinc quoqz pncipiū facta est iudea romanis stipendiaria. Unde dicit euangelista qz hec descriptio sine professio prima facta est a preside syrie Cyrino. In syria namqz iudea media est ꝛ quasi vmbilicus totius terre est. Census ergo pmū in medio terre exigebatur vt inde postmodū vsqz ad terre fines exigeretur ac redderetur.

¶ Gregorius in omel. Quid est autem qz nascituro dño mundus describitur nisi qz apte ostēditur quia ille apparebat in carne qui electos suos ascriberet in eternitate? Quo contra de reprobis per ꝓphetam dicitur: Deleantur de libro viuentiuz ꝛ cum iustis non scribantur. ¶ Beda super Lucam. In ipso quoqz vre nomen implet Augusti qui suos augere sufficiens se censorem suę professionis signare precepit non oblatione pecunię sed fidei. Dum ergo professio secularis obtendit spūalis impletur. ¶ Hie vbi supra. Si quidem et multe gentes erant in orbe quibus non imperabat Augustus. ꝑ orbis vniuersi nomine Christi regnū exprimitur qui erat in creaturi omnib. Quis enim totius orbis professionē exigere poterat nisi q̄ toti orbis imperiū habebat? ¶ Beda vbi supra. Jtra litteraz autem Christi humilitas cōmendatur qui non solum incarnari sed etiā illo tēpore voluit nasci quo mox natus censui cesaris ꝓpter liberationem subderetur.

De loco dominice natiuitatis. Hie vbi s. ¶ Capitulū LI

AIbi vero cōcipi voluit alibi nasci vt insidiantis Herodis furorem facilius euaderet. In naçareth enī conceptus in bethleem natus est. Cum enim irent omnes vt profiterentur singuli in suaz ciuitatē Ascēdit ꝛ Joseph et familia Dauid cū Maria sibi desponsata de naçareth galileę in iudęam ciuitatē Dauid quę vocatur bethleē. Ubi quippe virgo profiteretur nisi vbi Christus nasceretur?

Gregorius vbi supra. Bethleem xpo tomus panis interpretatur ꝛ ipsius Christi voce dicitur: Ego sum panis

vīū⁹ q̄ de cēlo descendi. Locus igit⁹ in q̄ dñs nascitur domus panis ante vocat⁹ est · quia profecto futurū erat vtil le ibi p naturam carnis appareret qui mētes electoꝝ in terna saciet̄ate reficeret **Bernardus in sermone de vigilia natiuitatis dñi.** Vide quoq; iuꝛ litteram eius dignationē quia non ī bierusalem regia sed in bethleem nasci voluit quę mīma est in p̄cipibus iuda. O bethleem parua sed magnificata iam a dño qui fact⁹ est in te paruus ex magno Quę tibi siquidē ciuitas aut p̄ciosum illud stabulum aut p̄sepiū gloriam nō inuideat ? vbiq; gloriosa dicunt de te ciuitas dei · vbiq; psallitur q̄ homo nat⁹ est in ea · et ipse fundauit eam altissimus · p̄dicatur inq̄ · et clamatur vbiq; q̄ Jesus christus filius dei natus est in bethleem iudę. Nec ociosum est quod additur : per hoc enim eius quę ad patres repromissio facta est admonetur: Nō auferetur sceptrum de iuda. Juda inquit te laudabunt fratres tui ⁊c · quę de illo nusq̄ legimus iuda · sed in christo vivemus impleta qui est leo de tribu iuda Ad p̄dam quippe magnus ille p̄dator ascendit qui per⁹q̄ sciret vocare patrem aut matrē samarię spolia diripuit Magnus p̄dator qui ascendens in altum captiuitatē captiuam duxit · nec tamen quicq̄ abstulit sed ipse magis dona hominib⁹ dedit. Has igitur et similes p̄phetias in christo completas · de illo siquidem p̄dictas ad mentem reuocat q̄ dicitur bethleem iudę. Nec otio est quęrere vtrum a bethleem possit aliquid boni esse. Ex hoc sane dicimus etiā quēadmodū suscipi velit qui in bethleē nasci voluit. Erat enī qui forsitan ei sublimia querenda esse palacia arbitraretur vt cū gloria rer glorię susciperet · sed nō ꝓpter hoc dei filius a regalibus illis sedibus venit. Adorna ergo thalamū tuum sion · sed humilitate · sed paupertate In his enī pannis cōplacet sibi et Maria testimoniū p̄hibente · fenicis his delectatur inuolui. Considera denicq; q̄ī bethleem iudę nascatur · et sollicitus esto quomodo bethleem iudę inueniat · et nec in te suscipi dedignatur. Tu quidē si diuini verbi pabulo tuam animā repleas fideliterq; et si non digna certe q̄n ta potes deuotione · panem illum qui de cēlo descendit dñicum scilicet corp⁹ suscipias · si denicq; ex fide viuas factus es bethleem · dignus plane dñica susceptione · si tamen confessio non defuerit quā sonat nomen iudę. Sit proinde iudea sanctificatio tua : confessionem et decorem induere quę maxime stola christo in ministris suis est accepta. Utrumq; tibi cōmendat apostolus: Corde inquiens creditur ad iusticiam ore autem confessio fit ad salutem. Justicia siquidem in corde panis in domo accipitur · q̄ beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam · quoniam ipsi saturabunt. Sit ergo in corde iusticia q̄ est ex fide. Hęc enī sola apud deum habet gloriam · si etiam in ore confessio fuerit ad salutem · et securus iam illum suscipe qui natus est in bethleē iudę

De admirabili partu virginis Augustinus in sermone de natiuitate dñi. ¶ Cap LII

VIrtutes quoq; dñi probat ordo nascendi · dum virgo concepit virilis ignara consortij · virgoq; grauida peperit · et virgo post partum permansit. Preclara quidem illa virginitas et gloriosa fęcunditas. Nascitur mundi virt⁹ et nullus parientis est genitus · uterus uacuatur · infans excipit · nec tū ꝑgitas violat. Fas enī fuit vt dño nascēte fm carnē ex vō ꝑginis meritū cresceret castitat⁹ · ne p ea⁹

aduentū violarent integra qui venerat sanare corrupta puer itaq; nascitur in presepio ponitur: Maria stat & matrem se gaudens miratur nec quia peperit innupta terretur sed de spiritu sancto se pturisse letat. Quid est ergo miraculi fratres? ¶ **Maximus in sermone de eodem.** Nascit caro de carne non tamen per carnem generata sed secreto quodam & incōprehēso conceptu processit de mortali fœmina progenies diuina Nec mirum si matrem illam non violauit partus quam non fecundauerat coit? Ait enim ille futurorum conscius signū nouę salutis aperiens populis & gentibus: Ecce virgo concipiet & pariet filium ꝛc Ait etiam Lucas euangelista: Missus est angelus Gabriel a deo ad virginem desponsatam. Et ait ad illam: Ecce cōcipies & paries filium & vocabis nomen eius emanuel. Ecce qualiter inter se cōcordantibus sentētijs vtriusq; testamēti diuina testimonia confirmant & partum virginis quē ꝓphete predixerat euāgelista testatur. Quis ergo de natiuitate Christi ambigat quem & Esaias prophetat deum & Gabriel saluatorem annunciat? Quis aluū intacte puerpe dubitet fecundasse qđ vno pene ore cordisq; spiritu proloquit euangelista angelus & ꝓphete? Vbi tanti talesq; testes inueniuntur non erubescit veritas sed auditor incredulus confutatur. ¶ **Idem de eodem.** Ideo deo de Maria natus ē nobis dei filius vt nobis a se creatę & pietatem paternā & fraternū largiret affectus Germana quidem carnis nostre conceptione ꝓductus ab intacta sancte fœmina natus est vt cum pariter & hominē testaretur partus humanū & deū virginitas materna ꝓbaret. Nam sicut non ꝓcreat nisi caro nasci de carne sic nō poterat dei caro de vtero fœmineo nisi sine generante prodire. ꝓpter quod ait angelus Marię: Spūs sanctus superueniet in te & virtus altissimi obūbrabit tibi & quod nascetur ex te sanctum vocabit filius dei. Tu deo quicūq; es superne dispensationis arbiter & dissensor dic quę tibi videtur virtus eminentior: partu virgini detulisse aut perfectum hominē de tra creasse? Primus enī homo de terra terrenus Secundus de celo celestis vt ait apls Porro si contra naturam contendis eē quod i mysterio redēptiōis nostre puella sine viro asserit concepisse: Cuius quęso nature est q̄ in parente generi nostri caro sine carne formata est? Quę est ista ratio imo tam cęca contentio vt nō credatur deus hominem de fœmina posse facere quem creditur fecisse de pulvere? Deniq; si oīpotentie in tali negocio voluntatem esse consideras de opere cur retractas? Dia namq; sicut dicit scriptura quęcunq; dñs voluit fecit in celo et in terra.

Cur dominus in hyeme nasci voluit & in nocte. Chrysostom⁹ in sermone de natiuitate beati Johannis. ¶ Cap LIII.

Natus est autem dominus in hyeme. i. mense decēbri tempore quo mature olive premuntur. vt vnctio. id est. chrisma nascatur. cum etiaz agni balantes nascuntur. ¶ **Bernardus in sermone de natiuitate dñi. iij.** Natus est hyeme natus est & nocte. Nunquid casu credimus factum eē vt in tanta aeris inclemētia & in tenebris nasceretur. cuius hyems & estas & dies & nox esse nouerunt? Ipse certe cui esset dei virtus et dei sapientia nasciturus ex virgine cui⁹ erat in arbitrio quodcunq; vellet temp⁹ eligere elegit quod molestius est. presertim parvulo & pauperis matris filio quę vix haberet pannos ad inuoluendū. ꝙ sepe ad reclinandū & cuius tāta necessitas

esset·nullam audio mẽtionẽ fieri pelliũ· Primus Adam pellicis vestit̃ tunicis secundus obuoluit̃ pannis. Non est tale iudiciũ mũdi·aut iste fallitur aut mũdus errat·sed diuinã impossibile est sapientiam falli·merito proinde mors est prudentia carnis·siquidem ꝛ ipsa ẽ deo inimica ſeculi quoq; prudẽtia noiatur stultitia. Quid enĩ? Utiq; q̃ non fallit̃ Xpistus elegit quod est carni molesti? Id ergo melius id vtilius id potius eligendũ ẽ·ꝛ quisq; aliud vocat vel suadet ab eo tanq̃ a seductore cauendũ· Jam ꝑo nasci voluit etiam nocte. Et vbi sunt qui tam impudenter semetipsos gestiunt ostentare? Ecce Xpistus elegit quod salubrius iudicat·vos autẽ eligitis quod ille reprobat. Quis prudentior e duobꝰ? Cuĩ? sñia saniorꝫ iudiciũ insti? ? Idẽ in·iiij·Lu q̃ seq̃r Xpistũ inuẽtu absc̃ de thesaurũ. Bene natiuitat̃ dñi dies erat breuis ꝛ terre latitudo angusta·sed eius solẽnitas loco pariter ꝛ tempe dilatata. Nocte prꝰoccupauit celum anteq̃ terraꝫ repleuit Nox enĩ vt dies illuminata est·cum in tẽpeste noctis hora pastores circũfulsit de celo lux noua. Et vt noueritis quo loco solennitatis sue? ceperit gaudia celebrari·quod iam erat angelis gaudiũ euangeliçatur oĩ ꝓplo futurũ. Sed ꝛ cõfestim adest diuinis personanꝫ laudibꝰ multitudo celestis exercitus. Hinc est q̃ solẽnis ducitur nox ista pax ceteris in psalmis ꝛ hymnis ꝛ canticis spiritalibꝰ·ꝛ bis potissimũ in vigilijs indubitanter credendum est illos celestes prꝰuenire coniunctos psallẽtibꝰ in medio tympanistriaꝫ

¶ **Augustin⁹ super pś·** Nec enĩ nocte natus sit dñs ex vtero virginis indicat testimonia pastoꝫ qui tunc custodiebat vigilias noctis super gregem suum.

¶ **Gregorius in moral·li·xxiv·** Deus itaq; pater vt scriptura dicit: Inducerum in tempe suo produxit· quia cum venit plenitudo temꝑis filiũ suũ in mũdum misit. Qui natus ex virgine velut lucifer inter tenebras noctis apparuit·q̃ fugata peccati obscuritate nobis eternũ mane nũciauit. Luciferũ ꝑo se inotuit· quia vinculo ex morte surrexit·ꝛ lumis sui fulgore mortalitat̃ nostre tetram caligine pressit. Vesperum autẽ sup terre filios cõsurgere dñs facit·quia iudeoꝫ infidelibus cordibus antichristũ dñari merito eorum exigente permittit.

Cur infantiles miserias voluit subire. Hylarius de trinitate.

¶ **Capitulum LIIII**

Eternum vnigenitus dei qui oĩa cõtinẽs imago dei inuisibilis existẽs pro salute nra naturam in se carnis accepit·paciq̃ humani erroꝛq; non recusauit·sed per conceptionẽ·partũ·vagitũ·cunas·oĩs nasce nostre contumelias transcurrit. Hec si quis certe indigna deo recoluerit·tanto se maioris obnoxiũ confitebit̃ beneficijs̃nto minus hec cõueniũt dei maiestati

¶ **Hieronymus cõtra Heluidium.** Itaq; si describat̃ infans Jesus regimine mẽbꝛoꝝ solito inuolutus ingerantur dira ꝓsepia ꝛ paruuli vagitus·octaua die circũcisio·non erubescimus·non silem⁹. Ero humiliora sũt que pro me passus est·tanto illi plus debeo· ꝛ cũ oĩa replicaueris nihil cruce proferes ꝓtumeliosius quã pfitẽr ꝛ credimus et in qua de hostibꝰ triumphaꝫ.

¶ **Augustin⁹ in sermone de natiuitate dñi.** Itaq; iacebat in ꝓsepio ꝓtinẽs mũdũ·ꝛ infans erat ꝛ verbũ·quẽ celi nõ capiũt vnius fẽmine sinus ferebat·ꝛ in q̃ sum⁹ ipsa portabat. O manifesta infirmitas ꝛ mira humilitas· in qua sic latuit tanta diuinitas·matrem cui subiacebat infantia·regebat·potentia autem eã cuius vbera sugebat veritate pascebat.

Perficiat igit̄ in nob̄ sua munera ꝙ sumere nō abhorruit etiā nr̄a p̄mordia · t in se nos faciat dei filios qui ꝑ nos fieri voluit ihc̄ filii. ¶ Bern̄ in sermone de natiuitate dn̄i · iij · Nec dū lingua loquit̄ · t quęcūq; de eo sunt clamant p̄dicāt euāgeliçāt · ipsa quoq; infantilia mēbra non silent. In oib; mū di iudiciū arguit̄ subūtit̄ p̄fatat̄. Quis enī hominū si daret̄ optio non magis eligeret robustū corp̄ t etatē intelligibilē q̄ infantilem. O sapientia quę de occultis traberis. O vere incarnata t velata sapientia sciens vtiq; reprobare malū t eligere bonū. Maluz est ergo voluptas corpis · bonū ho afflictio carnis. Siquidem t hanc elegēt illā reprobauit puer sapiens verbū infans · Verbū enī caro factū est · caro scilicet infirma infantilis tenera caro oīs labor̄is impotēs oīs operis impatiens. Itaq; iam carnalis hō ꝙ lucem inaccessibilē nō poterat capere si nihil preter carnē adhuc nouit audire: Ecce verbū caro factū est: audiet illud vel i carne · o hō · sapientia quōdā occulta tibi iam exhibet̄ in carne · ipsisq; se sensibus ingerit carnis tuę. Carnalit̄ vt ita dixerim p̄dicat̄ tibi · fuge voluptatē · q; posita est mors secus delectatiōis introitum · age p̄nitētiā · q; per illā appropinquat regnū. Hoc stabulū p̄dicat · ℟ p̄sepe clamat · hoc illa infantilia membra manifeste annūciāt · hoc lachrymę t vagitus euangeliçant.

De fletu paruuli t vagitu. Idē ¶ Capitulum LV

Lozabat nimiꝝ Chr̄ist⁹ paruulus ℟ nō vt cęteri: vl certe sicut nō solent cęteri. In aliis nāq; puerīs sensus · i Chr̄isto p̄ualebat affect⁹. Patiēter siē illi nō agētes · vtpote nec ipsi⁹ adhuc vsū volūtat̄ habentes. Illi ergo lugēt ex passiōe · Chr̄istus aūt cōpassione. Illi iugū graue q̄ē super oēs filios Ade. Chr̄ist⁹ ho petā plorat filios Ade. Et certe p quib; tūc fundebat lachrymas · sanguinē q; postea fusurus erat. O diuicia cordis mei · vtinā dūc sicut verbū est caro factū · ita carneū fiat t cor meū. Sitāt̄ et ℟ pollicit⁹ es p ꝓphetā: Auferā inquies a vob̄ cor lapideū · t dabo vob̄ cor carneū. Lachrymę Chr̄isti fratres t pudorē paruū t doloꝛē Ludebā quidē ego in platea foris t in secreto regalis cubiculi super me ferebat̄ iudiciū mortis. Audiuit ℟ vagenit⁹ ei⁹ erūt posito diademate · sacco vestit⁹ · cinere caput aspersus · pedes nudus · flens et eiulans q; morte damnat⁹ esset seruulus ei⁹. Intueor illū subito p̄cedētē · stupeo nouitatē · causaz p̄curo t audio. Quid ḡ factur⁹ sum? Adhuc ne ludaz · t lachrymas eius deludā? Plane se insanus amentis inopo existo · nō sequor eum · nec simul cum lugēte lugebo. Ecce vnde pudor · vnde ho doloꝛ t timoꝛ: vtiq; et consideratiōe remedij · q̄ntitatē estimo periculi mei. Nesciebā sanus mihi videbar t ecce filius altissimi mittitur · occidi iubetur vt vulneribus meis p̄cioso sanguine illi⁹ balsamo medeat. Agnosce homo q̄s grauia sunt vulnera tua · pro quibus necesse est Chr̄istum dn̄m vulnerari. Si non essent hęc ad mortem t mortē sempiternam · nunq; pro eoꝝ remedio filius dei subiret mortem. Pudet itaq; ꝓtā negligēter dissimulare passionē · cui tā tam a maiestate tanta exhiberi video cō passionē. Filius dei cōpatitur t lachrymas fundit · homo patit̄ t ridebit. Sic ergo medicine estimatio t doloꝛis et timoris exaggeratio. Verū si p̄cepta medici diligēt̄ obſuo ent etiā p̄solationis occasio. Sic enī morbū cui tāta medicina appōit̄ agnosco ḡuē · sic et ℟ ipso p̄iector est nō incurabilē. Nō · n · sapiēs medic⁹ · imo sapia ipsa p̄ciosissimaz spē insumeret frustra. Porro frustra constat insumi · non solum si absq; illis esset

curatio facilis sed multo magis si esset impossibilis. Itaq; concepta spes ad pœnitentiã animũ ꝛ vehementẽ accẽdit desideriũ. ¶Idẽ in .ij. Quid tu aũt times dñe quid trepidas a facie dñi qui venit? Noli fugere noli timere. non venit enim armis ad puniendũ sed requirit saluandum. Et ne forte dicas etiam nunc. Dñe audiui vocẽ tuam ꝛ abscondi me ecce infans ꝛ sine voce est. Nam vagientis vox magis est miserenda q̃ timẽda.

De panniculis ¶ Cap LVI

Deniq; si forte terribilis est alicui sed non tibi. paruul⁹ factus est. tenera membra virgo mater alligat pannis ꝛ adhuc trepidas vel metuis. vel in hoc scies quia nõ venit te perdere sed saluare. eripere non ligare. Iam aduersus hostes tuos diuinitat iam superbum ꝛ sublimium colla tanq̃ dei virt⁹ ꝛ sapientia calcat. Peccatum quidem in ꝓpria persona iam vicit quando naturam humanã sine contagione suscepit. Grandis enĩ peccato violentia facta est. ꝛ expugnatus esse revera cognoscitur quando naturam quã se totam infecisse ꝛ occupasse gloriabat ab ea penitus aliena in Christo inuenta est. De hinc quoq; persequens inimicos peccatum in conuersatiõe sua verbis pariter ꝛ exemplis oppugnat. sed in passione sua fortem alligat donec eius vasa diripiat. Iam ꝙ eodem ordine mortẽq; superat ĩ semetipso. primus. cum resurgit ꝑmitie tumentiũ ꝛ ꝑmogenitus mortuorum. postea debellaturus eã pariter in nobis omnibus. quando videlicet suscitabit mortalia corpora nostra. nouissimaq; destruetur mors inimica. Propter hoc enim resurgẽs decorem indutus est. non vt antea nascens pannis inuolutus est. Nam qui prius non indicans quẽq; affluebat sinu mie. resurgens precinxit se cingulo iustitie quodãmodo videtur affluentem sinũ mie collegisse. quoniam extunc preparabit ad iudicium quod ẽ in secunda resurrectione futurum. Nam ꝛ propterea paruulus ante venit vt miam pregrogaret. ꝛ futurus in fine iudiciũ precurrens miam temperaret. Licet enim paruulus ad nos venerit. non tamen attulit paruum sed magnum quid. misericordiã. s. ꝺm quã apls teste saluos nos fecit. ¶Idẽ in .v. Non aũt sine certi ratiõe mysterij pannis saluator obuoluitur. ꝛ presepio ponitur. cui id manifeste nobis in signum ab angelo cõmendetur. Hoc inquit erit vobis signum: Inuenietis infantem pannis inuolutum ꝛ in presepio positum. In signum ergo positi sunt pãni tui domine Jesu christe. sed in signum cui contradicetur a multis vsq; hodie. Multi quippe sunt vocati sed non multi electi. ꝛ ideo nec signati. Agnosco certe Jesum sacerdotem magnum sordidis vestibus opertum. Agnosco cui altercatur cum diabolo. Vbi ꝙ caput nr̃m super inimicos nostros exaltatum est. ꝛ ꝺ plane vestem mutauit decorem induit amictus lumine sicut vestimento. Erit autem cum ꝛ membra sequent caput vt iam vniuersum corpus vno spiritu psallat ꝛ dicat: Concidisti saccum meum et circũdedisti me leticia. ¶Idem i ser. ꝺ vigilia natiuitatis tiũ. Abscõde ergo Maria virgo noui solis fulgorem. ꝛ pone in presepio. pannis infantem inuolue. quoniam ꝛ ipsi sunt diuitie nostre. ꝑciosiores siquidem oĩ purpura pãni saluatoris. ꝛ presepe gloriosius auratis regum solijs. Ditior denique Christi paupertas cunctis opibus cunctisq; thesauris. Quid enim humilitate ditius. quid ꝑciosius inuenitur. qua nimirũ regnum celorum emitur. ꝛ gratia superna adquiritur? Scriptum est enĩ: Beati pauperes spũ. quoniã ipsorum ẽ regnũ celorum. Et alibi Deus superbis resistit. humilibus aũt dat gratiã.

¶ Glo. super Lucā. ij. ca. Factꝰ ē itaqꝫ filius dei parvulus vt perfecti fiamus. pannis induitur vsibo vt stolā immortalitatis recipiam. Manus z pedes stringuntur vt nrē manus ad bene operandum z pedes in viam pacis dirigant.

De pꝛesepio. Glo. super Lucā ij. cap. ¶ Cap LVII

PDoro Maria virgo natum infantem ac pannis involutuꝫ reclinauit in pꝛesepio. qꝛ non erat ei locus in diuersorio. Loco siquidem egere voluit dñs vt nos plures in celis mansiones habeamus. Natus ē in via qui dicit: Ego sum via veritas et vita. qua scilicet ad patriam veritatis z vite veniamus. Diuersoriū in quo natus est. erat domus inꝛ duos muros duas ianuas habens ecclie figuram inter paradisum z mundum posite pꝛetendēs

¶ Idem in epistola ad Marcellam. Itaqꝫ saluator in spelunca natus est. i pꝛesepe vagit. vbi sūt late porticus aurata laquearia: vbi domus miserorum pēnis z damnatorū labore vestite. quę vt vile corpusculū hominis pꝛciosius inambulet sunt extructe. z quasi mundo quicqꝫ ornatius esse possit tecta sua magis qꝫ celā aspicere velit.

¶ Gregorius in omel quadam. Recte vo dns Ihesus non in parentum domo sed in via nascitur vt profecto ostenderet quia per humanitatē quā assumpserat quasi in alieno nascebatur. Alienuꝫ dico non fm potestatem sed fm naturā Nam de potestate euangelista dicit qꝫ in ppria venit. In natura quippe sua ante tempora natus est. in nostra venit ex tempore. Qui ergo eternus permanens temporalis apparuit. Alienū est vbi descendit. Et quia per ypbetam dicitur: Dis caro fenuꝫ. factus est homo. fenum nostrum vertit in frumentū. qui de semetipso ait: Nisi granū frumenti cadēs in terrā mortuum fuerit ꝛc. Unde z natus in pꝛesepio reclinatus est vt fidles omnes sancta videlicet animalia carnis sue frumento reficeret. ¶ Chrysostomus in sermone de natuitate dñi. Homines inquit z iumenta saluabis domine. Ergo si homo es. panem comede. si iumenta ad pꝛesepe accede. Ecce deus magnus qui tanto tempore in celo tonauit. in pꝛesepe vagit z saluabit. Nunqꝫ enim saluat superbia. saluat humilitas.

¶ Bernard' super Cañ. omel xxxv. Agnosce o bos possessorē tuuꝫ. z tu asine pꝛesepe dñi tui. Agnosce pecus quem non cognouisti homo. Adora in stabulo quem fugiebas i paradiso. Honora pꝛesepium cuius contempsisti imperium. Comede fenuꝫ. quem panez fastidisti angelicum. Homo quippe cum in honore esset non intellexit comparatꝰ est iumentis insipientibus z similis factus est illis. ¶ Augustinus de natuitate domini. At vo dominus damnis lapsum reparare voluit in vtroqꝫ sexu cum honorauit. z vtrumqꝫ sexū ad sperandam salutem ipsius natiuitas ex virgine commendauit. Honor quippe masculini sexus est in carne Christi. honor fẽminini i matre Christi. Hicqꝫ serpentis astutiam gratia Christi vicit qui carnem quam ex matre accepit in hanc lucem protulit matris fecunditatē afferens. integritatem non auferens. Concipitur ergo nascitur z velut qui fari non possit infans dicitur. Uticꝫ z infans et verbum est. per carnez tacet. per diuinitatem angelos vocet. Nunciatur pastoribus pnceps pastorꝫ pastorumꝫ. z in pꝛesepi iacet fidelium cibaria iumentorum Per ypbetam quippe fuerat pdictū: Agnouit bos possessorem suum z asinus pꝛesepe domini sui. Id eoꝫ in angelo sedet qñ hierusalē cū laudibꝫ multitudis pcedentiꝫ z psequēꝫ intrauit. Et nos igit'

agnoscam⁹ ad ꝓsepe accedam⁹·cibaria manducemus·dñm ꝙ rectorem portem⁹ vt ad celestem bierusalez illo ducēte veniamus. Infirma est Xpisti ex carne natiuitas sed ex patre ampla maiestas. In ꝓsepi iacet·sed mūdū cōtinet·vbera sugit·sed angelos pascit. Pannis involuitur·sed immortalitate nos vestit·lactatur sed adoratur·lectum in diuersorio non inuenit·sed sibi templum in credentium cordibus facit·vt enī fieret fortis infirmitas·infirma facta est fortitudo. Ibi ergo agnoscam⁹ tantę ꝓpt̄ nos celsitudinis humilitatez·inde accedamus charitatem ⁊ puenianus ad eius eternitatem. ¶ Idem in alio. O abus angelorum angeli vinūt dc te ⁊ non ex ꝓpter me in diuersorio in pannis in ꝓsepio. Ecce qui regit sidera sugit vbera fatur in sinu patris tacet in sinu matris.

¶ Bernardus in sermone de natiuitate dñi·iij·In stabulo nascitur ⁊ in stabulo reclinatur. Et nōne ipse est qui dicit·Meus ē orbis terrarum et plenitudo eius? Quid ergo stabulū eligit ad nascendum? plane vt gloriaz mūdi reprobet·vanitatem seculi damnet.

¶ Ambrosius super Lucaz·ij·li·Deniq̄ non erat ei locus in diuersorio vt nos haberemus mansiones in celo Ergo pauper factus est vt nos inopia ditaremur ipsius. Paupertas illius patrimoniū meum·⁊ infirmitas eius virtus mea est. Me vagientis illi⁹ infantię fletus abluunt·mea lachrymę illę delicta lauerunt·plus ergo domine Jesu tuis iniurijs debeo q̄ redemptus sum q̄ operibus q̄ creatus sum. Non enīz nasci ꝓfuisset nisi redimi profuisset.

De pastoribus ab angelo visitatis. Beda in omel.

¶ Capitulum LVIII

Ato ergo in bethlē saluatore pastoribus qui in eadez erant regione custodientes vigilias nocteis super gregem suū: Angelus dñi magna cum luce apparuit·exortumq̄ mundo solem iusticię: non solū celestis voce sermonis·verū etiaz claritate diuinę lucis astruxit. Nusq̄ enī in tota veteris testamenti serie reperimus angelos q̄ tam sedulo apparuere patribus·cum luce apparuisse·sed hoc priuilegiū hodierno tempori seruatum est recte quando exortum est in tenebris lumen rectis corde·misericors ⁊ miserator dñs ¶ Bernard⁹ in sermone de natiuitate domini·iij·Sane accedit ad consolationem pauperum ipsa quoq̄ quę pastoribus exhibita est visitatio ⁊ allocutio angelorum. Vę vobis diuites qui vestram habetis consolationē vt non mereamini habere iam celestem. Ē multi nobiles ſm carnem·q̄s multi potentes·q̄s multi huius seculi sapientes hora illa in stratis mollibus quiescebant ⁊ nemo eorum dignus habitus est nouam lucē videre·magnū illud gaudiū fare·angelos audire cantantes·gloria in excelsis dco Agnoscant igitur homines qui non in laboribus hominum exercentur ab angelis visitari non merentur. Agnoscant q̄s placeat supernis ciuibus labor cuius est intentio spiritalis·quando quidem ⁊ illos suo tam felici dignantur alloquio affari·qui corporali vrgēte necessitate laborant pro victu corporis. Nimirū humanū in eis agnoscunt ordinez quo cōstituit deus ab initio·vt in sudore vultus sui vescatur Adam pane suo. ¶ Idez in ḳnto. Deniq̄ q̄s multa ipsa die natiuitatis dñice gemmis ⁊ auro fulgent altaria·q̄s vbiq̄ palcis adornantur parietes·putes ad hęc angeli diuertent et pannosos declinabunt homines? Si ita ē·cur magis apparuerit ouiū pastoribus q̄s regibus tyrę tēpliq̄ sacerdotib⁹? Cur ⁊ ipse saluator·cui⁹ ē aur̄ pariter argentū

sacram etiã in suo corpore paupertatẽ dedicat? Aut certe cur ipsam tam sollicite paupertatẽ angelus enarrat? Hoc inquit vobis signũ: Inuenietis infantem pannis inuolutũ ꝛc. Ergo consolamini consolamini populus meus dicit emanuel. id est. nobiscum deus. Ipse etenim saluos faciet non quoslibet sed populũ suũ a peccatis eorum. Venit populum suũ cõsolari venit vtique populũ humilem quem saluũ faciet. Nam oculos superborum humiliabit. vis nosse populum eius Hibi inquit derelictus est pauper. Idem dñs ait: Ve vob diuites ꝛc. Vtinam in eo populo nos inueniri semp optemus. non qui dicit vę. sed quem consolatur dñs deus suus. Quid enim consoletur eos qui suam habent consolationem? Non consolatur infantia Christi garrulos. Non panni eius in stolis ambulantes. Non consolantur Christi lachrymę cachinnãtes. Non stabulum. præsepe primas cathedras in synagogis amantes. sed æquanimiter forte vniuersa hanc consolationem expectantibus in silentio dominũ lugentibus pænosis paupertatibus cedere videbuntur. Æterum audiant qui ipsi quoque angeli non alios cõsolantur. Vigilãtibus enim pastoribus gaudium nouæ lucis euangelizat eis saluator natus esse dicitur. Pauperibus igitur laborantibus non vobis diuitibus inter ipsas noctis vigilias dies sanctificatus illuxit. et nox vt dies illuminata. imo in diem mutata refulsit angelo dicente: quia natus est nobis hodie saluator vtique non hac nocte. Siquidem nox præcessit dies autem appropinquauit.

De annũciato gaudio dominice natiuitatis. Hom. super Lucam. ¶ Capitulũ LIX

Ecce inquit ãgelus euãgelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo. Omni siquidem populo fidelium congregando de cunctis diuersitatibus gentium nanciatur æternus gaudium. ¶ **Bernardus in sermone de natiuitate domini.** Nam ipse qui delectatio est. et gloria angelorum. factus est lucus. et consolatio miserorum. Qui in ciuitate sua magnus. et sublimis valde lætificat ciues. ipse in exilio paruus. et humilis lætificat exules. Qui est in altissimis gloria patris. factus est in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Paruulus enim datus est paruulis vt magnificetur magnis. Et quos iustificat paruulus magnificet postmodũ. et glorificet magnus. et gloriosus. Hinc vas electionis quod de plenitudine paruuli huius acceperat illud verbum bonum eructuat: Gaudete in dño semper iterum dico gaudete. Gaudete inquit de exhibitione. iterũque gaudete de promissione. quoniam. et res est plena gaudio. Gaudete quia iam percepistis dona sinistre. Gaudete quia expectatis præmia dextre: Læua inquit sub capite meo. et dextera illius amplexabit me. Læua quidem leuat. et dextera suscipit. Læua medetur iustificat. dextera amplectitur. et beatificat. In læua ergo eius sunt merita. in dextera vero præmia. In sinistra medicina. in dextra delitię. Gaudemus ergo quia visitauit nos oriens ex alto. Gaudeamus iterum expectantes beatam spem in aduẽtu suo secundo qui scilicet veniet scientię plenitudo non de memoria sed de præsentia. non de expectatione sed de exhibitione. ¶ **Idem in sermone de die primo.** Abraam pater omnium credentium exultauit vt videret diem meum hunc. et vidit. et gauisus est. Alioquin quando seruus iurantem sibi per deum cæli sub femore suo manũ ponere præcepisset nisi ipsum vtique deum cæli et eodem nasciturum præuidisset. Hoc etiã multipharie multisque modis

relatum est ceteris patribus ꝛ ꝓphetis. Absit autem vt a diligentibꝰ deum aliquando fuerit negligent' auditꝰ · nisi forte negligere videbat' obsecro dñe mitte quem missurus es · aut fastidire q̃ clamabat · vtinam disrũperes celum et descenderes · ꝛ cetera similia. ¶ Idem in q̃nto. Diuus gaudij solennitas celum anteceſſit terraꝫ replenit noctem ut diem illuminauit cum in tempeste noctis hora pastores lux noua de celo circũfulsit. Et vt nouerit̃ quo in loco solennitatis hui⁹ ceperint gaudia celebrari · q̃ iam angelis erat gaudiũ euangelizatur omni mundo ꝛ ꝓlo futurum. ¶ Leo papa in sermone de natiuitate dñi · iij · Sicut enim illesis oculis · voluptatem affert lux ista visibilis · ita cordibus sanis eternũ dat gaudiũ natiuitas saluatoris. ¶ Idem in octauo Cum ergo semper nos eloquia diuina cohortentur in dño gaudere · copiosius tamen ad spiritalem letitiaꝫ incitantur natiuitatẽ dñice sacramẽto cognoscãte vt ad illam ineffabilem inclinationeꝫ diuine mitis recurrentes qua creator hominꝫ homo fieri dignatus est in ipsius nos inueniam⁹ natura quem adoramus in terra. Deus enim dei filius in forma dei manens ꝛ incõmutabilit' idem quod pater existens · formaꝫ serui sine sue detrimẽto maiestatis accepit vt nos in sua puteret non in nostra deficeret. Filij quippe maiestas equalis patri se nesciens hũilitate seruili nec metuebat minui nec indigebat augeri. Et ipsum quidem effectum mitis sue quez impendebat restitutiõi humane · poterat exequi sola virtute deitatis vt creaturam ad imaginem dei conditã erueret a iugo dire dñationis. Sed q̃ non ita diabolus in primũ hominẽ violentus extiterat vt eiꝫ in partes suas arbitrij transferret consensiõe sic destruẽdum fuit peccatum voluntariũ ꝛ hostile consilium vt dono gratie non obesset forma iusticie. Igitur in cõmuni strage totius humani generis vnuꝫ solus remedium quod posset subuenire prostratis diuine fuit rationis occulto si aliquis filiorum Adam originalis q̃uaricationis alienus ꝛ innocens nasceretur qui ceteris exemplo prodesset ꝛ merito. Sed naturalis hec generatio non sinebat · nec viriate radicis esse ꝓpago sine semine poterat. De quo scriptura clamat: Quis potest facere mundũ de imundo conceptũ semine: Nonne tu qui solus es? Idcirco dominus factus est filius Dauid et de promissi generis fructu sine vitio proles ostra est · in vnam personã gemina cõueniente natura vt eodem gigneret dominus partu · eodem q̃ cõceptu · cui ꝛ vera inesset deitas ad miracula operum · ꝛ vera humanitas ad passionũ tolerãtiã

Quod illud gaudiuꝫ pertinet ad omne genus hominuꝫ. Augustinus in sermone de eodem. ¶ Capitulum LX

Odies vticꝫ natalis domini inagnuꝫ contulit gaudium humano generi. In ipso quoq̃ nimirũ ꝓcesserat generatio trina. Prima videlicet de terra sine viro ꝛ femina. Secunda de viro sine femina. Tertia de viro ꝛ femina. Quarta generatio Christi videlicꝫ sine viro de femina. Prima enim ꝛ secunda ruerunt · tertiam de ruina genuerũt. In quarta ꝓo salutem omnes inuenerũt. Exultent ergo virgines · virgo Maria peperit Christum. Nihil in ea de hoc quod nouit putent exterminatum · mãsit virgo post partum illibata post filium. Exultẽt vidue infantem Christũ Anna vidua cognit. Exultent coniugate · Christum Elizabeth maritata ꝓtulit. Si antez q̃ritis ꝛ aliquem de cõiugatis testimoniũ

dño pberbientem· considerate Zacha-
riam sacerdotem. Habetis z pueri pue-
rum Christum. Sancti quoq; senes se-
nem Symeonez· agnouit diu desidera-
tum infantem quem post occiderunt iu-
dei crudeles iuuenem miracula facientē
¶ Idem in alio. Ad omnes itaq;
gaudium istud peruenit· quia Christus
omnibus venit. Nec oportet esse tristicie
locum vbi natal' est gaudioꝝ. Nullus
ergo se leticie illius arbitretur alienum.
Si quis sanctus est gaudeat· quoniam
recipiet remunerationē. Si peccator est
gaudeat· quoniam inuitatur ad veniā·
Si gentilis est gaudeat· quoniā admit-
titur ad salutem. Veniq; si nosipsi nos
alienos a Christo non facimus· iam in
Christo sumus. Ipse quoq; se alienum
a Christi cōsortio efficit· qui se esse i cor-
pore Christi denegarit. Carnem enī hu
mani generis induit pro nobis deus ex
patre· homo ex matre· deus ex deitate·
corporeus ex carne· deus ante secula· ho
mo post secula. In principio creauit p ma
iestatem· in tempore venit saluare p car-
nem· vt nobis redderet mia quicqd abs
tulerat offensa ¶ Idem in alio. Ex-
ultent ergo viri· exultent femine. Christ⁹
vir est ex femina natus· z vterq; sexus ē
honoratus. Jam igitur ad secundū ho-
minem transeat qui in primo damnatus
ante fuerat. Mortem nobis persuaserat
femina. Vitam nobis peperit femina.
Nata est similitudo carnis peccati· qua
mundaretur caro peccati. Non itaq;
caro culpetur sed vt natura viuat culpa
moriatur· quia sine culpa natus est· in q̄
quę in culpa fuerat renascatur. Exulta-
te pueri sancti qui coniugia nō quesistis
seipsum precipue sequēdū elegistis. Nō
enim ad vos venit per coniugiū quez in-
uenistis sequendū. Vos quidem p nup-
tias venistis carnales· sine quibus ille
ad spāles· vobiscq; spernere nuptias de-
dit quos precipue ad nuptias vocauit.
Hoc igitur de nati estis nō quesistis
quia eum qui non ita natus est plusq;
ceteri dilexistis. Exultate virgines san-
cte· virgo peperit vobis cui sine corrup-
tione nubatis· quę nec concipiendo nec
pariendo potestis perdere quod amatis
Exultate iusti· natalis est iustificatoris.
Exultate debiles z egroti· natalis ē sal-
natoris. Exultate captiui· natalis est re-
demptoris. Exultate oēs christiani· na-
lis est Christi. Exultemus semi· natalis
est dominantis. Exultem⁹ liberi· natalis
est liberantis. Hic de matre natus diez
natiuitatis suę seculis cōmēdauit: Qui
de patre natus secula creauit. Nec illa
natiuitas vllam potuit habere matrem·
nec ista quesiuit hominē patrem. Meri-
to ergo quez nūciauerūt gloriez nascitu
rum· celi z angeli euangelizant natuꝝ.

De prenūciatione ipsius natiuitatis. Homo super Lucam.

¶ Capitulum LXI

Natus est nobis inquit hodie saluator· qui est Christ⁹
dñs· homo scilicet z deus· in ci-
uitate Dauid bethleem videlicet in qua
Dauid fuit natus. ¶ Bernardus
de vigilia natiuitatis dñi. Leta
re ergo tu bethleem parua· z per omnes
vicos tuos festinū cantet' alleluia. Jam
enī magnificata es a dño q̄ factꝰ est i te
paruulus et magno. In vniuersa siqui-
dem terra iam nomen tuū celebratur· et
vbiq; predicat'· vbiq; clamatur· q: Je-
sus christus dei filius in bethleem inde
nascitur· z ecce sonuit in ora nostra vox
gaudiorum· vox exultatiōis z salutis in
tabernaculis peccatoꝝ. Auditus est ver
bum bonū· verbuꝫ consolationū· sermo
iocunditate plen⁹: Jubilate mōtes lau-
dem z oia ligna siluarū plaudite ma-
nibus quia venit dñs. Audite celi z terra
obstupesce z lauda vniuersitas creatu-
re. Sed tu magis o homo· q: Christus

Jesus filius dei nascitur ī bethleem iu-
dę·quis tā lapidei cordis sit·cuius ani-
ma nō in hoc ꝟbo liquefacta sit? Quid
enim poterat dulcius annunciari· quid
delectabilius cōmēdari? Quisvnq̄ ta-
le audiuit·aut quid aliq̄n simile mūdus
accepit? O breue ō ꝟbo abbreuiato ver
bum sed cęlesti suauitate refertū· Labo-
rat affectio melliflue dulcedinis copias
effundere gestiens·nec verba inueniens·
Tanta est siquidem huius sermōis gra-
tia vt mox incipiat minus sapere· si vel
vnus īmutauero iota. ¶ Idem in se
xto. Jesus christus dei filius in bethleē
ſndę nascitur. Anima mea liquefacta ē
in sermone isto·sed ⁊ spiritus meus in ꝑ
cordijs meis ęstuat·dum istam iocundi
tatem ⁊ exultationē desiderant eructua
re festinat. Jesus saluator interp̄tatur.
Et quid tam necessariū perditis·q̄d tas
optabile miseris· quid tam vtile dspe-
ratis? Alioq̄n vnde salus·vnde vel te-
nuis aliqua spes salutis·in lege peccati·
in corpore mortis·in hac malicia diei·et
loco afflictiōis haberetur·nisi noua no-
bis ⁊ insperata nasceretur? At tu forte sa
lutem optas curatiōis·sed acerbitatem
teneritudinis pariter ⁊ ęgritudinis pro-
prie consci reformidas. Ne timeas chri
stus est suauis plane ⁊ multę mię cunctis
oleo letitię ꝑ principibus suis·eis nimirū
qui licet non ipsam plenitudinē·de ple-
nitudine tamen huius accipiunt vnctio-
nis. Ne ꝟbo audiens suauem ·inefficacē
autumes fore saluatorem·additur etias
filius dei· Qualis enī pater talis filius
exhibit·cui subest posse qđ voluerit. Aut
forsitan moueri posset ingenua creatura
ne quod absit saluatoris huius non sa-
tis digna vel honesta videatur esse per-
sona. Puto tamen q̄ nec ab vno quo-
piam e conseruis tuis.ne dum ex angelis
vel archangelis si posset hanc cui gratiā
prestare detractares suscipere. Nunc au
tem tanto tibi est ūpliore devotione sal-
uator ille suscipiendus·q̄nto prę ęteris
omnibus nomē hęreditauit Jesus chri
stus dei filius. Et vide si non hęc tria cō
mendauit loquens ad pastores angel⁹:
quia natus est inquit vobis saluator q̄
est Christus dom⁹. Exultemus ergo
in hac natiuitate ⁊ multipliciter in ea
gratulemur· quam ⁊ salutis vtilitas·et
vnctionis suauitas·⁊ filij dei maiestas
tam eleganter illustrat· vt nihil desit
et omnibus quę desiderantur·nec com-
modum nec iocundum nec honestum.
¶ Idem in primo. O natiuitas di-
libata sanctitate mūdo honorabilis be-
neficij magnitudine·hominibus amabi-
lis mysterij profunditate. Angelis etias
inuestigabilis ⁊ in his omnibus admi-
rabilis·singulari nimirum excellētia no-
uitatis. Naturam quidem excellētia su-
perans sed virtute mysterij reparās. Ge
nerationem istam fratres quis enarra-
bit? Vos ergo qui estis in pulvere exp-
giscimini ⁊ laudate·quia ecce dns venit
cum salute. Neq̄ enī sine salute Jesus
neq̄ sine vnctione Christ⁹·neq̄ sine glo
ria venit dei filius. Siquidez vt scriptū
est; Gloria patris filius sapiens est. Fę-
lix anima quę gustato salutis fructu tra
hitur ⁊ currit in vnguento p̄ illius odore
vt videat gloriam eius gloriā quasi vni-
geniti a patre. Itaq̄ ꝓditi respirate·ve-
nit Jesus quod perierat quęrere salū q̄
facere. Morbidi cōualescite·venit chri
stus qui contritos corde sanat vnctio-
ne misericordię sue. Exultate quicunq̄
estis grandia concupiscentes·descendit
ad vos filius dei vt regni sui faciat co-
hęredes. Ita obsecro sana me ⁊ sanabor
domine·saluum me fac ⁊ saluus ero·glo
rifica ⁊ gloriosus ero. Sic nempe bene-
dicet anima mea dominū·⁊ omnia quę
intra me sunt nomini sancto eius. Cum
spiritu⁹ fuerit oibus iniquitatibus meis ⁊ oēs
infirmitates meas sanauerit·⁊ i bonis desi
derium meū replenerit. Hęc tria sapit ih q̄

audio nasci Jesum christum filium dei Porro bethleem domus panis. Juda vo confessionē sonat. Panis in domo iustitia est corde. Beati nēpe qui esuriūt iustitiam quoniaz ipsi saturabunt. Sit ergo in corde iustitia quę est ex fide confessio quoqz sit in ore iamqz securus Jesum christum filium dei suscipe qui nascitur in bethleem iudę.

De illuminatione huius noctis z crastino nostre glorificationis. Ilo super Lucam.

¶ Capitulum LXII

Otandum vero quia cū nox esset natiuitatis dñi tempore non tamē ait angelus: natus est nobis saluator hac nocte sed hodie quia scilicet gaudium venerat nunciare ubi namqz tristia geruntur noctis mentio solet fieri. Sicut vbi dñs ait: Scandalum hac nocte patiemini.

Bernardus in sermone de natiuitate domini. Erat quidem nox vniuerso orbi ante veri luminis ortum ante natiuitatem christi. An non erat profundissima nox z densissimę tenebrę super vniuersam faciem terrę. cum pēs nostri factitios deos colerent. z insano penit? sacrilegio ligna z lapides adorarent? Nunc autem gratię dies illuxit cuius preco clamat z dicit: Sobrij estote z vigilate. Unde apostol? suis ait: Qui dormiunt nocte dormiūt. z qui ebrij sūt nocte ebrij sunt ꝛc. z hoc inquit fuistis sed excitati estis si tamen estis filij lucis z filij diei non noctis neqz tenebrarum. Nox enim precessit dies autem appropinquabit: abijciamus ergo opera tenebrarum z induamur arma lucis. Abijciamus somnolentiā z ebrietatem vt tanqz in die non dormitemus sed ambulemus z hoc quidē honeste non temulente. Nā vterqz filius noctis est. z ille cuius ad oē opus bonuz vomitat anima pre tedio. z ille qui plus qz oportet sapit. non ad sobrietatem longam instar hydropici sitim bibens inebriatus absinthio. Non facile superantur hec duo vitia dicente scriptura. qz in desiderijs est omnis otiosus. hoc est in ebrietate oīs somnolentus Itaqz parati simus hodie nocturnū excutiendo soporem sanctificati nihilominus tanqz in die ac nocturna ebrietate cupiditatis noxię frenādo furorem. In his enim duobus mandatis tota lex pēdet z prophetę. quę sunt declinare a malo z quod bonum est facere: Vere hoc hodie. Nam crastina nec in sanctificatiōe erit nec in preparatiōe. sed in maiestatis vtiqz visione. Scriptum est enim: Sanctificamini hodie z estote parati. Nam die crastina videbitis in vobis maiestatem dñi. Hoc est etiam quod ait Jacob patriarcha: Respondebit mihi cras iustitia mea. Hodie namqz iustitia colit cras respondebit. hodie exercet. cras fructificabit. Alioqn non metet homo qd non seminauerit. Nec enim tunc videbit maiestatem qui nunc contempserit sanctitatez. Nec orietur ei sol glorię. cui non fuerit ortus sol iustitię. nec illucesceret dies crastina cui non lucerit hodierna. Nimirum idem ipse hodie qui factus ē nobis a deo patre iustitia. cras apparebit vita nostra. vt z nos appareamus cū ipso in gloria. Hodie paruulus natus ē nobis vt conuertamur z efficiamur vt paruuli. Nec apponat vltra magnificare se ipsum homo. cras exhibebit magnus dominus laudabilis nimis. Vt ipsi qz magnificemur in laude. cum scilicet erit vnicuiqz laus a deo. Nimiruz quos hodie iustificauerit. cras magnificabit z cōsummationi sanctitatis succedat visio maiestatis. Nec inanis visio quę non nisi ex similitudine cōstat. quia similes ei erimus cum eum sicuti est videbimus. Nā z hoc qz nō tm dī maiestatē dei videbitis

sed additur signanter in nobis. Hodie nimirū tanq̄ in speculo nos in eo videbimus. duz nostra suscipit. cras videbimus eum in nobis quando iam sua donabit. cum nobis ostendet seipsum. z assumet nos ad seipsum. Hoc est q̄ transeunte sese promisit ministraturū fore. de cuius interim accepim⁹ plenitudine. nō sane gloriam pro gloria. sed gratiam p gratia. sicut in psalmo legim⁹. quia gratiam z gloriam dabit dñs.

De illuminatione scientie circa aduentum iudicis. Idem in tertio. Cap LXIII

DE hoc etiam hodierno mystice dictū alibi reperio die Hodie scietis quia veniet dñs z mane videbitis gloriam ei⁹. Duo q̄pe sunt dies vt mihi videtur qui nobis in his verbis expressius cōmendāt. Primus qui a primo lapsu hominis vsq̄ in finem mundi labitur dies. cui sancti sepius maledixisse noscuntur. Ab illa q̄pe lucidissima die in qua conditus fuerat Adam z in has rerum angustias cōtrusus diem tenebrosuz incurrit pene a lumine veritatis extinctus. In hac die nascimur vniūsquisq; si tamen dies z non potius nox debet nominari nisi q̄ lumē rationis quasi quandā scintillam nob⁹ insuperabilis illa mia reliquit. Secunda vo dies in splendoribus sanctoz in perpetuas eternitates erit. cuz illud serenissimū mane cui mia repromissa est inclaruerit. z absorta nox in victoria erit cum dimotis umbris ac tenebris splendor vere lucis sursum ac deorsum intus z extrinsecus cuncta pariter occupabit. Iudicā fac mihi mane miam tuam. ait ps. Et repleti sumus mane mia tua. sed ad nostrum diez reuertamur. qui tanq̄ nihilus z inane ab illo familiari sanctispūs organo nominatur. Quoniam oēs dies inquit nostri defecerunt. Et defecerunt sicut fumus dies mei. Et dies mei sicut umbra declinauerūt. Ille quoq; patriarcha sanctus ait: Omnes dies vite mee parui sunt z mali. Et quidez in hac die deus homini rationez tribuit z intelligētiam. sed necesse est q̄ exeuntez de hoc mundo scientia sua illuminare velit ne si de domo carceris z umbra mortis extinct⁹ exierit in eternuz illuminari nō possit. Ob hoc vnigenitus dei sol instar tanq̄ immensi preclariq; luminis egressus in huius mundi carcerem illuminat⁹ est z accessus vt oēs qui illuminari voluerint ad ipsū accedant eiq; iungant. sicq; lumē extinctum lumini lucenti z ardenti sine aliq̄ medio coniunctū illuminet. Ad hoc ergo tam magnū ac preclarū sidus intra pectora lumen scientie nobis illuminemus. dum de hui⁹ mundi tenebris exeamus ne de tenebris his ad sempiternas tenebras transeam⁹. Que est autez scientia? Profecto scire quia veniet dom⁹ z si qn veniet scire nō possum⁹. Nec oīum ista scientia probatur esse. sed nec multoz. imo paucoz. quia revera pauci sunt qui saluantur. Nam putas q̄ illi qui letantur cum male fecerint z exultāt in rebus pessimis. vel sciant vel recogitent aduentum iudicis? Si dixerint ipsi. tu credere noli. quia qui dicit se nosse deum. z viam eius non custodit mendax est. Non ita oi se immunditie polluerent si dñm venturum scirent vel formidarēt sed vigilarent vtiq; z conscientias suas tam graviter perfodi non sinerent. Scientia siquidem ista in primo gradu operatur penitudinez. id est. dolorem vt risum in luctum. cantum in planctū. gaudium in merorem cōuertas. z incipiant tibi displicere que vehementer placuerāt ante. Illaq; specialiter horreas que specialiter appetebas. Qui enī addit scientiā addit z laborem. In secundo gradu operatur correctionem vt membra tua iam

arma iniq̃tat̃ peccato nō exhibẽas · sed coerceas gulam · iugales luxuriã · superbiam repimas · ꝛ corpus quod iniq̃tati seruierat · sanctitati seruire facias. Pgnitudo namq̃ sine correctione non pdest · sicut sapiens ait: Vnus ędificans et vn⁹ destruens · quid pdest eis nisi labor? Nam qui baptiz̃at a mortuo · et iterum tangit mortuũ nihil pficit eius lauatio · sed inerta vñi sententiã · videat ne aliq̃d ei deterius cõtingat. Sed q̃m ista diutius haberi nõ possũt nisi circa se multa circũspectione vtens · indefessa vigilet et attendat. In tertio gradu operat̃ sollicitudinẽ · vt cum deo suo sollicite ambulare iaz incipiat · ꝛ ex oi parte scrutet̃ ne vel in leuissima re illius tremendę maiestatis aspectus offendat. In pgnitudine quidez accendit̃ in correptiõe ardet · in sollicitudine lucet · vt interius ꝛ exterius renouet̃. Hic iam respirare incipit a tribulatiõe malorũ ꝛ dolore · ꝛ timor⁹ magnitudinẽ spiritali lętitia tempare · ne absorbeatur abũdantiori tristitia suorũ scelerum magnitudine. Nam ꝛ si timet a iudice sperat a saluatore. Fęlix conscientia in qua luctamen huiusmõi lęticię ac timoris indesinent̃ conficit̃ · donec qđ mortale est a vita absorbeat̃ · donec euacuetur timor qui ex parte est · ꝛ succedat lętitia quod perfectum est.

De obseruatione lucernarum et custodia vigiliarum.

¶ Capitulum LXIIII

TAm vero sic ardens et lucens · nondũ se esse in domo confidat · nisi sine oĩ timore vn tomm accensum lumen deportari soleat sed sub dño se esse meminerit · ꝛ vtraq̃ manu studeat operire quod portat · nec aeri credat etiam si tranquillã esse viderit. Repente siquidẽ ꝛ hora qua non putauerit mutabit̃ · ꝛ si ille ad modicũ manus remiserit extinguetur. Q si etiam ardor portantis manus adusserit · eligat pẽ tius pati q̃ retrahere manus suas · quia in momento in ictu oculi exuffiari poterit. Tribus enĩ malignissimis ꝛ validissimis ventis expositi sumus: carni scilicet ꝛ diabolo · ꝛ mũdo · qui conscientiã illuminatam molinnt̃ extinguere cordibus nostris · motus illicitos insufflãtes ac repente turbantes. Idcoq̃ manibus vtriusq̃ cordis ꝛ corporis anima tegatur · ne forte quę iam illuminata fuerat extinguatur · nec etiam si grauis temptationũ fetor hoĩs vtriusq̃ statum afflixerit cedẽdum est vel recedendũ · sed cum sancto Dauid dicendũ: Anima mea in manibus meis semp. Itaq̃ sicut qđ in manibus tenemus non facile obliuiscim̃ · sic animarũ nostrarũ negociũ pncipaliꝫ in corde habentes · nũq̃ obliuiscam̃. Cũq̃ sic accincti fuerint lumbi vñi ꝛ lucernę ardentes · custodiẽdę sunt vigilię noctis sup gregem cogitationũ ꝛ actionũ nostrarũ vt si prima vel secũda vel tertia vigilia dñs venerit · inueniat nos puros paratos nõ dormiẽtes. Prima vigilia ẽ fortitudo opis · vt ad illam quã iurasti regulã omnẽ vitam exęquare coneris · nec terminos quos posuerũt patres tui transgrediaris · nec ad dexteram vel sinistram declines in oĩbus vię ꝛ vitę huius exercitijs. Secunda est puritas intentiõis · vt oculus⁹ simplex totũ corp⁹ faciat lucidũ · quicquid feceris facias ꝓpter deum ꝛ ad locum vnde exeunt gratię redeant vt iterum fluãt. Tertia est custodia vnitatis · vt in congregatione positus voluntates aliorũ tuis anteponas · quem⁹ inter fratres nõ solũ sine quęrela · sed ꝛ cũ gratia maneas · omnes portans · pro omnibus orans · vt de te quoq̃ dicatur: Hic est fratrum amator ꝛ pli⁹ israel · hic est qui multũ orat pro pl̃o · ꝛ p ciuitate sancta hierusalem. Hic ergo nobis in hac die veram scientiam accendit · vnigeniti adventus · scientiã inq̃ docentes nos · quia veniet dñs · q̃ sit ꝛ mox nostrox ꝓpetuũ

ꝛ stabile fundamentū. Et mane iuxt vi-
debitis gloriam eius. O manc-o dies q̄
melior es in atrijs domus dñi super mi-
lia-qū mensis erit et mense sabbatus et
sabbato-cum splendor lucꝫ ꝛ feruor cha
ritatis vsq; in altissima illa magnia ter-
rarum incolas illustrabis-quis de te ꝑ-
sumat cogitare-nedū aliqs recitare? In-
terim ędificem⁹ fidem nostram-ędifice-
mus vt si mirabilia illa quę nobis reser-
uantur intueri non valem⁹-saltem mira
bilia quę ꝓpter nos in terris facta sunt
vt possim⁹ contemplem.

Q dies natalis dñi fuit mira-
bilis sed non fatalis. Augusti-
nus in sermone de natiuitate
dñi. ¶ Capitulū LXV

¶ Ecce saluator noster na-
tus de patre sine die-voluit in
terra natalē diē habere. Qui-
quis hunc diem miraris ęternū-potius
mirare ante omnē diem pmanentē-oēs
diem creantem-in die nascentē-a malī-
cia diei liberantē. ¶ Idem in alio.
Qui erat ante patrem ante oēs de matre
nascit̄-non solum virginem de qua
sed ꝛ tempus elegit qđ nasceret-vtrūq;
etenim potuit eligere qui vtrūq; potuit ꝛ
creare-nec ita diem elegit sicut illi eligūt
qui fata hominū de siderū positione sus-
pendunt. Non enī factus est fęlix ꝑ diē
quo natus est-sed fęlicem fecit diem quo
ipse nasci dignatus est. Nam ꝛ dies na-
tiuitatis eius-habet mysteriū lucis eius
Dicit enī apls: Nox ꝓcessit dies autem
appropinquabit: abijciam⁹ ergo opera
tenebrarū ꝛ induamur arma lucis sic ut
in die honeste ambulem⁹. Die ergo ag-
noscamus ꝛ dies simus. Nox enī eram⁹
cum infęlicit̄ viuerem⁹. Et quoniā infi-
delitas ipsa quę totum mundū vitę no-
ctis obtenit minuēda fuerat crescente fi-
de. Idcirco die natalis dñi nox incipit
detrimenta pati-ꝛ dies augmēta sumere
Habeamus ḡ diem istū solennē non vt
infideles ꝓpter hunc solem-sed propter
eum qui fecit hunc solem Nam verbum
caro factum est vt propter nos posset esse
sub sole-quippe caro fuit sub sole-maie-
state ꝺo super vniuersū mundū in qua
condidit soles. Nunc autez et carne su-
per istum solem quem pro deo colunt
qui mente ceci verum iusticię solem non
cernunt ¶ Leo papa in eodē ser-
uij. Non enī desinit antiqus hostis trā-
figurans se in angelū lucis receptionuz
laqueos vbiq; pretendere-ꝛ vt quoquo
modo credentiū quoq; fidem corrūpat
instare: Nouit cui cupiditat̄ estus adhi
beat-cui gulę illecebras ingerat-cui op-
ponat incitamenta luxurię-cui virus in-
fundat inuidię. Nouit quez mgroze tur-
bet-quem gaudio fallat-quem metu op
primat-quem admiratiōe seducat. Om
nia discutit consuetudinē-ventilat cu-
ras-scrutatur affectus-ꝛ ibi quęrit cau-
sas nocendi vbi quemq; videnit studio-
sius occupari. Habet ꝛ multos et eis q̄s
tenatius obligauit aptos artibus suis
quorū ad alios decipiendos ꝛ ingenijs
vtat̄ ꝛ linguis. Per istos remedia ęgri-
tudinū-indicia futuroꝝ-placatiōes de
monū-ꝛ depulsiones pmūtur vmbrarū
Adduntur ꝛ illi qui totam humanę vi-
tę conditionem de stellarū pendere affe-
ctibus mentiunt̄-ꝛ quod est aut diuinę
voluntatis-aut nostrę fatoꝝ indecina-
biliū esse fatentur-quę tamen vt cumu-
latius nocent posse mutari pollicent̄-si
illis quę aduersant̄ siderib⁹ supplicet̄ vn-
de cōmentum impiū sua ratione destrui
tur. Quia si ꝑdicta nō pmanēt nō sūt
fata metuenda-si permanēt cū sūt astra
veneranda. De talibus institutis etiaz
impetas generatur vt sol inchoatione
diuinę lucis erurgens a quibusdam in-
sipientionb⁹ de locis enunciationb⁹ ad-
oretur. Qđ nōnulli etiā christiani adeo
se religiose facere putant vt priusq; ad
beati Petri apostoli basilicam quę vni

deo vivo ꝛ vero est dedicata puenianꝫ superatis gradibus quibus ad suggestū rei a re superioris ascēditur-eo nisso corpore ad nascentem se solem reflectant-et curuatis cervicibus in honorem sue splendidionibus inclinent-quod fieri partim ignorantie vitio-partim paganitatis spā multum tabescim⁹ ꝛ dolemus. Quia et si quidam forte creatorem potius pulcri luminis ꝙ ipsum lumē quod est creatura venerantur-abstinendū tamen est ab ipsa specie huius officij-quā cum in nris inuenit qui deorum cultū reliquit-i me hanc secum partem opinionis vetuste tanꝙ pbabilem retentabit-quam christianis ꝛ impijs cōmunē esse viderit. Ergo a cōsuetudine fideliū vānāda puerilitas abijciat-nec honor vni deo debit⁹ eoꝝ vsibus qui creaturis seruiūt miscentur. Dicit enī scriptura diuina: Dominū deum tuū adora ꝛ illi soli seruies. Et beatus Job homo sine querela vt ait dñs ꝛ continens se ab oī re mala: Nunquid vidi inquit solem cum fulgeret et lunam incedentem clare-ꝛ lętatū est cor meum⁹ in abscondito-ꝛ osculat⁹ sum manū meaꝝ-quę est iniquitas maxima ꝛ negatio contra deum altissimū: Quid autem est sol vel quid est luna nisi visibilis creaturę ꝛ corporeę lucis elementa quoꝝ vnū est claritatis aliud minoris est luminis: Sicut enī alia diurna alia nocturna sunt tempa-ita diuersaꝝ in luminaribus claritatem qualitatē instituit-cū tamen priusꝙ hęc fierent ꝛ dies sine solis officio ꝛ nocteꝝ sine lumine preceſſissent ministerio-sed ad faciendi hominis vtilitatem ista condebant-vt rationale aīal nec in distinctione mēsiū-nec in recursu annoꝝ-nec in diminutiōe temporū falleretur-cum per inequalia bouarum impares motus ꝛ dissimiliū ortuum signa manifesta ꝛ annos sol cōcluderet-ꝛ mēses luna renouaret. Expergiscere homo ꝛ dignitatem tuę cognosce nature. Recordare te factuꝝ ad imaginē dei-quę ꝛ si in Adam corrupta-in Christo tamen est reformata. Videre quomō vtendum est visibilib⁹ creaturis-sicut veteris terra mari celo aere fontib⁹ atꝙ fluminibus-ꝛ quicquid in eis pulcrum atꝙ mirabile est refertur ad laudem ꝛ gloriam conditoris. Noli esse deditus illi lumini quo volucres ꝛ serpentes-quo bestię ꝛ pecudes-quo muscę delectantur ꝛ vermes-lucem corpoream corporeo tange sensu. Illud verum lumen amplectere toto mentis affectu quod illuminat omnē hominem venientem in hūc mundū. Accedite inquit ad eum ꝛ illuminamini ꝛ facies vestre non confundant⁹. Si enī templum dei sumus ꝛ in nobis habitat dei spiritus-plus est ꝙ quisꝙ fidelis habet in interiori hominis suo ꝙ quod miratur in celo.

De gaudio ipsius solēni. Maximus episcopus in sermone de eodem. ¶ Cap. LXVI

In dos igitur oportet charissimi gaudere ꝛ exultare-ꝛ ad nomen dñi laudandū ac benedicendū conuenire cum adest dies ꝑclarus cunctis gentibus desideratus diuina gratia splendidus-candore quidē cōsueti luminis fulgidus ꝛ ꝑcipue dñi nativitate consecus. ¶ **Augustinus de eodem.** Cantate dño canticū nouum ꝛ benedicite noī eius. Agnoscam⁹ ꝛ annunciemus diem ex die qui in carne natus ē isto die. Pius est fili⁹ vt ex die patre-deus ex deo lumen ex lumine. Et hoc est salutare dei-de quo dicitur alibi: Vt cognoscamus in terra viam tuam in oībus gentibus salutare tuū. ¶ **Idem in alio.** Celebremus ergo festum diem ꝙ magnus ꝛ eternus deus ex magno et eterno die venit in hunc nostrū tam breuem temporalē diem. ¶ **Idem in alio** Natus est Christus de patre-homo de matre, De pīis īmortalitate-de matris

virginitate. De pte sine matre. de matre sine semine. De patre pncipiū virē. & matre filius mortis. De patre ordinās omnem diem. de matre consecrans istā diem. Pcessit enī dominē Johannē qui tunc nasceretur cum dies inciperent minui. & natus est ipse cum dies inciperent crescere. vt ex hoc figuraret qđ ait idem Johannes: Illum oportet crescere. me autē minui. Debet siquidem humana vita in se deficere. in Christo proficere. vt qui viuūt sibi iam non viuant sed ei qui pro nobis mortuus est & resurrexit. Sic si dicant: Viuo autē iaz non ego. viuit vero in me Christus. Illū enim oportet crescere me autē minui. ¶ **Idē in alio.** Sed nec imerito aucto iaz ab hinc die hodie lux incrementū capit. cuz humano generi in hoc vtiqz die lux vera venerit. vt recte dicas tramitē solis ascendat. quo nobis sol verus illuxit. Recte tenebras noctis iminuit. que nobis hūc per quem tenebris noctis absolueremur inuexit. Hunc ergo pphetę annūciantes tanqz lucernę venturū diem ortus eius pcesserunt. & miracula quę gesturus erat in carne clarissimis pręconijs ediderunt Rectum enī erat vt venturus esse prędicaretur ne cum veniret dubitaretur.

Idem in alio. Itaqz de patre natus sine temporis die. de matre natus est ista die. Sic enī diem quem creauit in quo crearetur elegit. sicut factus de mre quā fecit. Nam & per ipsum diez a quo incepit incrementū lucis dies accepit opus Christi significat. a quo noster interior homo de die in diez renouatur. Eterno quippe creatorū creato in tempe dies ille debuit cē natalis cui creatura cōgruere tempalis. ¶ **Leo papa i sermone. ix. de eodem.** Hunc ergo natalem diem charissimi celebremus qui et oībus pteritorū temporū diebus a dño est electus. licet enī actionū corporaliuz dispensatio. sicut eterno consilio fuerat pordinata transierit. totaqz redemptoris humilitas in gloriam paternę maiestatis euecta sit. indesinenter tamen ipsuz partum salutiferę virginis adoramus. et illam verbi & carnis indissolubilē copulam non minus in presepi qz in throno paternę altitudinis consedentē suscipimus. Immutabil enī veritas. qz̄ uis intra semetipsam & claritatē suam & potentiā contineret: non tamen ideo nō erat cōserta nascenti quia non patebat humano aspectui vt per verbi vim inusitata primordia ille agnosceret genitus. qui regi Dauid & dñs esset & filius. Ipse enī propheticō spiritu cantat. Itaqz iurta Dauid ppheriam: Notum fecit dñs salutare suū. in pspectu gentiū reuelauit iusticiam suā. Et iuxta Esaiā: Populus q̄ sedebat in tenebris vidit lucem magnā habitantibus in regione vmbre mortis lux orta est eis. Igitur in die nostre salutis exultemus & nouū testamentū in consortium eius assumpti cui dicitur a patre: Filius meus es tu. ego hodie genui te. in adoptantis nos mia gloriem. Dignuz est autem vt testamētī patris voluntas a filijs adoptiuis impleat. & aplo dicēte: Si compatimur & cōregnabimus. simus humilitatis Christi participes qui futuri sunt glorię cohęredes. **Idem in. iij** Non autē segni neqz carnali lętitia diem istā celebrare quis debet. quia digne & intelligenter a singulis fiet si quisqz cuius corporis mēbrū & cui capiti coaptatū sit recolat ne sacre edificationi discors cōpago cohęreat. Considerate charissimi & prudenter aduertite qm illuminationem sanctus spūs quis nos in se susceperit & quem in nobis susceperim. Sicut enī factus est dñs caro nostra nascēdo. sic & nos facti sumus ipsius renascendo. Ideo et mēbra Christi & templū sumus spūssancti. Idcirco nobis dicitur ab aplo: Glorificate & portate deum in corpib. vestris ¶ **Idem in. vj.** Duz ergo saluator

nostri adoram⁹ ortum·tuenim⁹ nos nostrum celebrare ꝓncipiū. Generatio enī Christi origo ē populi christiani. Et natalis capitis est natalis corporis· habeāt licet singuli quiq; vocatoꝝ ordinē suū ·ꝙ oēs ecclesię filij temporū successione distincti·vniuersa tamen sūma fidelium fonte orta baptismatis·sicut in Christo in passione crucifixi·in resurrectiōe suscitati·in ascensione ad patris dexteram collocati. Ita cum ipso sumus in hac natiuitate congenti. Quicquid enī hoīum in quacunq; mūdi parte credentiū regenerantur·in Christo interclso originalis tramite vetustatis transit in nouū hominem renascēdo. Nec iam in ꝓgenie baptetur carnalis patris·sed in germine salnatoris·Quid ideo fili⁹ hois est factus vt nos consilij dei esse possim⁹? Nisi·nille ad nos in hac humilitate descenderet·nemo ad illum vllis suis meritis perueniret.

De mysterio hidui nostre sanctificationis et glorificationis Bernardus in sermone de vigilia natiui·dñi. ¶ Cap·LXVII

AB hac die natiuitatis dominicę sanctificem vt maiestatem eius vbi dies illa nrę glorificatiōis illuxerit videamus. Siquidē dies sanctificatus illuxit nobis·dies salutis nō glorię vel fęlicitatis. Denięq; nec passio sanctisanctoꝝ qui nimirū in parasceue passus est·id est·in die ꝓparationis annūciatur: merito oīb⁹ dicit': Sanctificamini·magis ac magis de bruto in virtutē ꝓficiēdo·ꝙ estote parati pseudo. Sed i quibo sanctificant'·legi de quodam patrū ꝙ in fide ꝙ lenitate ipsi⁹ sanctū fecit illū. Neq; enī hoīb⁹ sine lenitate· neq; deo sine fide possibile ē placere. Merito sanc in his parati esse monemur quibo ꝙ deo conueniam⁹ cui⁹ maiestatē visuri sum⁹ vt in nob inuicē eam pariter videam⁹. Propterea siquidem oportet nos ꝓuidere bona non tm̄ coram deo·sed etiam coram oībus hoīb⁹·vt nō solum regi nostro·sed ꝙ conciuib⁹ ꝙ commilitonib⁹ nostris esse grati possim⁹. Et quidem ante oīa fides est quęrēda. De qua dicit scriptura: Fide mūdans corda eorum. Beati mūdo corde ꝛc. Crede ergo te deo·cōmitte te ei·iacta cogitatū tuū in dño·ꝙ ipse te enutriet·vt fiducialit' ac fidelit' dicas: Dñs sollicitus est mei. Nam sibi quidem ipsi fides non est fidei. sed perfidię·nec confidentię sed diffidentię. Id autem facit būilitas sola cordis vt sibi non imitat' anima fidel' sed vt sanctificatio perfecta sit·etiam mānsuetudinē ꝙ socialis vitę gratiam a sanctosanctoꝝ nos discere conuenit· sicut ipse dicit: Discite a me quia mitis sum ꝙ humilis corde. Sic anima semetipsam deserit iamq; de deserto innixa sup dilectum·ꝙ ideo delitijs affluens ascendit. Quid enī huiusmodi hominē dicere ꝓhibet delitijs affluentē qui suauis ac mitis ꝙ multę mię oīa omnib⁹ efficit'·ꝙ vniuersos perfundit oleo quodam mānsuetudinis ꝙ lenitatis·quo sic est infusus et sic perfusus·etiam ꝙ supfusus vt vndiq; stillare videatur. Fęlix qui et hāc gemina sanctificatiōe parat⁹ dicere pōt: Paratum cor meū·paratum cor meū. Habet enī quidem fructū suū in sanctificatione·crastina die finem habitur⁹ vitaꝝ eternaꝝ. Videbit enī maiestatē dei que vtiq; vita eterna est. Tūc videbit ꝙ affluet ꝙ mirabit' ꝙ delatabitur cor ipsius. Quousq; delatabit'? vsq; ad videndaꝝ dei maiestatē in se. Nolite arbitrari fratres ꝙ vobis illam ꝓmissionē explicare verbis possim⁹? Sanctificami bodie ꝙ estote parati·crastina die videbit⁹ ꝙ gaudebitis·ꝙ gaudiū vestrū implebit'. Quid·enī maiestas illa non impleat etiam supimplebit ꝙ supefluet qm̄ mensuram bonaꝝ ꝙ confertam ꝙ coagitatā ꝙ supefluentē dabit in sin⁹ vios. Vsq; adeo siquidē

supereffluet ꝛ supra modum in sublimitate extendet· nō modo merita sed ꝛ vota· sicut vere potēs est facere supra id qđ nos intelligere possum⁹ aut sapere. Nā desideria nīa in tribus maxime vident constituta· quod decet· quod expedit· ꝛ quod delectat. Hęc sunt quę cōcupiscimus omēs quidem oīa sed alius magis hoc· aliud alius. Ille sic est deditus voluptati vt nec honestatē sat⁹ reputet nec vtilitatem. Ille questui magis incubas ꝛ honestū dissimulat ꝛ iocundum. Ille voluptatis panter ꝛ vtilitat⁹ negligentior solum vel maxime sectatur honorem. Nec ꝙo reprehēsibile desideriū horum· sed si ea ibi quererem⁹ ibi vere inuenirem⁹? Hęc enī vbi vere sunt vnū sunt atqꝫ ꝑ ipsū vtiqꝫ sūmū bonū· sūma gloria sūma vtilitas· sūma voluptas. Hęc q̄dem q̄n tum interim capere possum⁹ expectatio nostra est· ꝛ promissa nobis visio maiestat⁹ in nobis· vt sit deus oīa in oībus· oē iocundum· omne vtile· omne honestū.

Iterum de eodem. Idem in ·ij· Capitulū LXVIII

O Juda ꝛ hierusalem nolite timere ꝛc. Nolite timē cōfessores veri qui non soluꝫ ore sed toti panter ꝛ er oī parte dño confitemini confessionē sicut vestimentuꝫ induti. Vera cōfessio est si oīa opa vestra sint opera dei ꝛ confiteantur ei. Confitemini autem gemina confessione· vt duplicibus vestiamini· scilicet confessione peccatoꝝ vestroꝝ ꝛ laudis diuinę. Tūc enim veri iudęi eritis si oīs vita vestra confiteatur vos peccatores· ꝛ multo maioribus dignos pēnis· deum vero summe bonū qui pro his leuibus ꝛ transitoriis eterna cōdonat supplicia quę meruistis. Estote autem ꝛ vera hierusalem cuius fines dñs posuit pacem. Eteni hierusalem visio pacis vtiqꝫ visio non possessio. Si ergo pacem non habetis· imo quia perfectam hic habere non potestis· saltem videte· cōsideratę desideratę eā vt oīa quęcunqꝫ facitis ei⁹ intuitu ac desiderio faciatis. Siccꝫ iam nihil timetis quia dicitur vobis: Cras egrediemī et iam non erit timor in finibꝰ vestris. Nā si eis qui viam pacis non cognouerunt dicitur: Cras egrediemini· non erit ista consolatio sed cōminatio. Soli quippe dissolui desiderant ꝛ egredi concupiscūt qui pacem vident ꝛ sciunt· nō illi qui in insaniam versi suis compedibus delectā tur. Tales enī mortēdo non tam ingressi qꝫ egressi dicendi sunt· quia non i lucem nec in libertatem sed in carcerem vadunt. Illi ꝙo econtra sciūt quia si terrestres domus hui⁹ habitatiōis eoꝝ dissoluātur· ędificationē habēt ex deo· multos quidem hostes habent in ꝑsenti· carnem scilicet qua nullꝰ hostis vicinior esse potest· ꝑsens seculū neqꝫ quod vndiqꝫ circūfusum est· ꝓncipes tenebrarū qui viam obsident i aere collocati. Sed dicit eis: Nolite timere· quia cras· i· in ꝓximo egrediemini. Tres enī sunt dies de quibus legit· viuificauit nos post duos dies ꝛ in die tertia suscitauit nos. Vnus ꝫ Adam· alter in Christo· tertius cū Christo· vnde ꝛ ibi subditur: Sciem⁹ sequemurqꝫ vt cognoscam⁹ dñm. Et hic dicitur: Cras egrediemī ꝛ dñs erit vobiscū. His enī dicitur: qui dies suos dimidiauerunt in quibus periit dies in qua nati sūt· id est· dies Adę· dies peccati· dies inimici qui dicit: Aperiēt oculi vestri. Cui scilicet dici in qua natus erat Hieremias quoqꝫ maledicebat: Ecce nobis illuxit dies redēptiōis nouę reparatiōis antiquę felicitat⁹ eternę. Hęc est dies quā fecit dñs· exultemus ꝛ letem⁹ in ea· vnde nisi de conclaui huius seculi de ergastulo huius corporis· de compedibꝰ necessitatis· curiositatis· vanitatis· ꝛ voluptatis· quę nob etiam inuitis tenent pedes

affectiõis. Quid n spiritui cũ terreni? Cur non spũalia desiderat quærit ꝛ sapit? Quę sursum sunt inquit quærite sed aggrauat enim corpus quod coꝛrũpitur multęq necessitates detinent ꝛ vis eius quędam praui desideriꝙ terreni delectationis volare non patitur animusq mentem retrahit si qñ sublenatur. Sed nolite timere cras de lacu miserię ꝛ de luto fecis egredienti qñ vt inde nos educeret ipse dei filius infimus est in limo profundi. Agite ergo diem festum in Christo vt sicut ille ambulauit ꝛ ita vos ambuletis. Ac nolite timere quia cras egredimini ꝛ sic semper cum dño eritis vel quia signanter est dictum ꝛ dñs erit vobiscum sic intelligam⁹ vt dum in corpore sumus nos esse cum dño possimus id est voluntati eius adhęrere sed non ille nobiscũ vt consentiat voluntati nostrę Dellemus enī iam esse liberi cupimus dissolui desideramus egredi sed adhuc est certa causa differt ille. Cuꝛ aũt egressi fuerimus ille nobiscũ erit vt quicquid voluerim⁹ velit ꝛ ī nullo discordet a nostra voluntate.

Adhuc de eodẽ. 4 Cap. LXIX

Tacꝙ iuda ꝛ hierusalez nolite timere si perfectionẽ quã desideratis nõdũ potestis adipisci sed quod min⁹ habet impfectio cõuersationis suppleat humilitas confessionis. Et impfectũ nr̃m viderũt oculi dei. Propter hoc enī mandauit mãdata sua custodiri nimis vt videntes imperfectionẽ nostrã deficere ꝛ nõ posse qõ debet implere fugiam⁹ ad mãm ꝛ dicamus qñ melior est mia tua super vitas Et qui non possum⁹ in vestitu innocentię siue iusticię apparea⁹ vestiti confessione. Confessio ꝛ pulcritudo in conspectu dñi si tamen sit non oris tñ sed totius vis vt oĩa ossa nostra dicant: Dñe qs similis tui? Idꝙ solius pacis intuitu ꝛ desiderio recõciliationis ad deum. Talibus enī dicit: O iudea ꝛ hierusalẽ nolite timere cras egredienti id est qñ cito a corpe exierit anima oĩs simul affectiões ꝛ oĩa desideria qbꝰ p vniuersum interim mundũ dispersa ꝛ ligata tenebãt de hoc fisco egredient⁹ ꝛ dñs erit vobiscũ. Nimis quidem id potest videri vobis si nõ ad ea quę vos expectant sed ad vos respicitis tñ: Nonne ẽ vniuersus expectat mundus: Nam creatura qnę homine cadẽte tota simul corrupta est ꝛ vanitati subiecta ingemiscit ꝛ parturit vsq adhuc qñ hereditas nõ reparabitur donec heredes reperiantur. Sed ꝛ angelis ꝛ hoĩbus spectaculũ facti sum⁹. Nã martyres acceptis iam singulis stolis desiderant perfectionẽ beatitudinis sed non duplicabo vestient donec ꝛ nos vestiam⁹ vadimonia tenemus ꝛ obsides ipsa eorum corpora sine quibus cõsũmari nõ valent nec ea sine nobis recipient. Quid tamen de his loqr qui didicerunt ex his quę passi sunt cõpassionem cum ꝛ ipsi quoq nostrã angeli sancti desiderent glorificationem? Solliciti nempe sunt cęli ciues vt veniant lapides viui qui eis ędificent ꝛ ex q̃bus ruinę suę ciuitatis instaurent. Expectat nos etiam deus pat⁹ non solus ꝓpter nimiã erga nos suam dilectionẽ sed ꝓpter seipsum vt impleat filio promissionem: Postula inquit a me ꝛ dabo tibi gentes hereditatẽ tuam. Douro de filio quis nesciat q̃ntus desideret fructũ natiuitatis ꝛ totius vitę quam gessit ī carne. Fructum deniq crucis ꝛ mortis suę p̃cium sanguinis p̃cioſi. Nonne tractaturus est deo ꝛ patri regnũ quod acquisiuit eiq restauraturus creaturas suas pro quibus illum pater in terras misit? Expectat nos ꝛ spũs sanctus quia charitas est ꝛ benignitas in qua sum⁹ ab eterno p̃destinati. Nec dubiũ q̃n ad p̃destinationem suam velit impleri. Ergo q̃ parate sunt nuptię nosq oĩs frequẽtia

157

desiderat·z exspectat celestis curię. Curramus non quasi in incertum·curramus desiderijs z profectu virtutum proficere z phisci. Dicamus ergo singuli: Aspice in me dñe z miserere mei·nō sicut ego meruī sed sicut tu nosti misereri z fm iudiciū diligentiū nomen tuū. Fiat fuerit volūtas ī celo sic fiat. Quam? qz scriptum est: An non licz mihi facere quod volo. Et si deus pro nobis quis contra nos? Aut quis accusabit aduersus electos dei? Hec interim charissimi sit consolatio nostra vel solatiū donec egrediamur z dño sit nobiscū.

De exercitu angelorū qui pastoribus apparuerūt. Beda in omel. ¶ Cap LXX

NE vero parua vni⁹ angeli videret auctoritas postq̄ vnus sacramentū nouę natiuitatis edocuit·statim multitudo celestiū agminū quę gloriam deo caneret affuit pacemq̄ simul omnib⁹ predicaret aperte demonstrās·quia per hanc natiuitatē homines ad pacem vnius fidei spei z dilectionis atq̄ ad gloriam diuinę laudationis essent conuocandi. ¶ Glo·sup Lucam. Et bene scriptura militię celestis exercitum nōiat sequentē Christū ducem qui contra malignos spūs ad tutelam nostram angelor̄ exercitus ordinat. Vno igitur euangelizāte multitudo prumpit in nouam laudem·vt z officium suū deo impendat z nos homines instruat vt quoties sacrā eruditionem et ore fratris audimus deo laudes ore corde atq̄ opere reddam⁹. ¶ Gregorius in omel·. Prius quidem q̄ redemptor noster per carnem nasceret discordiam cum angelis habuim⁹ a quorū claritate z mūdicia per peccę culpę meritum ac per q̄diana delicta longe distabamus. Nam quia peccādo extranei eramus a deo angeli ciues dei nos extraneos reputabant a suo consortio. Sed quia regem nostrū cognouim⁹ recognouerūt angeli ciues suos. Etenī quia rex terram nostrę carnis assumpsit·infirmitatem nostram illa iam angelica celsitudo non despicit. Ad pacem nostraz angeli redeunt·contentionē priorib⁹ discordię postponūt·z quos prius infirmos deiectosq̄ desperarant iam socios venerantur. Hinc ē qđ Loth z Josue angelos adorantes venerant·nec tamen adorare prohibentur. Johannes vo in Apocadorare angelū voluit·sed tamē iste angelus hunc ne se deberet adorare compescit dicens: Vide ne feceris·conserv⁹ tuus sum z frater tu⁹. Quid est quod ante redemptoris aduentum angeli ab hominib⁹ adorant z tacent·postmodū vo adorari refugiūt·nisi q̄ naturā nostram quā prius despexerāt postq̄ hanc sup se assumptā conspiciunt prostratā sibi vivere ptimescunt. Nec iam sub se quasi infirmā contemnere ausi sunt quā super se videlicet in celi rege venerant. Nec habere dedignantur hominē sociū qui sup se adorant hominē deum. Curem⁹ itaq̄ charissimi ne qua nos īmundicia polluat qui in eterna p̄scientia dei ciues z angelis equales sumus nostramq̄ dignitatem moribus vndicem⁹. Defende tibi contra vitia honorē dei o homo·quia ppter te factus est deus homo. ¶ Augustinus in sermone d̄ natiuitate dñi. Et ego q̄dē frēs p q̄d impēdi z supimpendi cupio licet magnos sp vos fecerim in conscientia mea·maiores tamē quodāmodo mihi vos efficit ista cum videlicet nitendo ōnta sit dñi mei pro homine dignatio. Vos vtiq̄ causa dñice incarnatiōis vos dñici sanguinis pium estis·vos membra Christi capitis·pro vobis nasci·pro vobis cuncta non distulit pati. Vos appellam⁹ fratres Christi·vos heredes dei. Non ergo despiciat se homo ipse ppter quem dignatus est deus ista subire. Ob hoc vnusquisq̄

dignū seipsum baptizat coram quo pecca re non veretur. dignū se estimet coram q̄ si delictuz cogitauit erubescat. Empti enī estis precio magno. glorificate z portate deum in corpore vestro.

De cantico quod cecinerunt. Glo. vbi. s. ¶ Cap LXXI

Quoniam ergo deus et homo nascebat pax hominibus cum ipsis angelis decantatur. deoq̄ gloria qui ab angelis pro nostra redemptione glorificat. pax inq̄ hominib⁹ qui natum Christum suscipiūt. non his qui audita eius natiuitate turbati eum persecuti sunt. Non est enī pax impiis dicit dñs. ¶ Hugo de sancto victore. Sed pax hoibus vniq̄ bone voluntatis. quia totū est in volūtate meritum hois. q̄ntum vis tū mereris. Sed nedicas. quid igitur opus est operaris. scias quia voluntas non est si non operatur quod potest: Alioq̄n sufficit ipsa sibi si operari non potest. sed ideo post voluntatem opus requirit vt ipsa ipso opere augeatur. tale quippe cor homis est vt opere suo amplius inardescat sine ad bonum si rectum est. sine ad malū si peruersum. q̄ntum ergo voluntas crescat tantum z meritum. ¶ Idem in notul super ps. Ait Ro deus qui pacis amator est cor turbatū inhabitare non pōt Venite igitur ad lucem z videte opera dñi per lucem. Que? Consideraui dne opera tua z expaui. Parvulus enī natus est nobis z filius datus est nobis ꝛc Super terram hec posita sūt q̄n ad pacem terrena componūt. prodigia sūt q̄ venturi seculi gaudia pretendūt. Principes pacis auferens bella pacificans hominem intus z extra. arcū conteret z cōfringet arma diaboli. versutias admirabilians z machinamēta. Scuta comburet igni dura corda mollieno igne sancti spiritus. quibus patraū z plena pacis redvita vot sequitur exhortatoria: Vacate z videte ꝛc ¶ Leo papa de natiuitate dñi sermo. vj. Deus certe non aliter colitur nisi id ei quod ipse tribuit offeratur. Quid autem in thesauro largitatis dñice tam cōgruū ad honorem sollennitatis ꝓdicte possumus inuenire q̄s pacem que prima est angelico ꝓdicata concētu in ipsa dñi natiuitate? Ipsa enī est que parit filios dei. nutrix dilectionis z genitrix vnitatis. requies beatorum z eternitatis habitaculū. Cui⁹ hoc opus ꝓprium z speciale beneficiū est vt iūgat deo q̄s secernit e mūdo. Vnde apostol⁹ ad hoc bonū nos incitat dicens: Justificati ergo ex fide pacem habeamus ad deum. Cuius sentētie brevitate oīum fere mandatoz continetur effectus. quia vbi fuerat veritas pacis nihil potest deesse virtutis. Quid est autē ad deum pacem habere nisi velle quod iubet z nolle quod prohibet? Si enim humane amicitie animos pares z similes expetunt voluntates. nec vnq̄ diuersitas morum ad firmam potest concordiam peruenire. Quō particeps erit pacis diuine. cui placent que deo displicēt. et bis appetit delectari quibus illuz nouit offendi? Non est anim⁹ iste filioruz dei genus electum z regium regnātionis sue respondeat dignitati. Qui non ex sanguinibus neq̄ ex voluntate carnis sed ex deo nati sunt. Patri pacifico z concordiam filiorū offerant z in ꝓmogenitum nouę creaturę qui venit non suam sed mittentis facere voluntatem ad optionis vniuersa nobilitate membra concurrant quia patris gratia nō discordes neq̄ dissimiles sed vnū sentientes vnūq̄ amantes adoptauit hēredes. ad vnam reformatos imaginē animū oportet habere ꝓformē. Natalis dei natalis ē pax Ipse enī est pax nr̄a qui fecit vtraq̄ vnū Qui etiā ante diē passiōis ait discipul: Pacē relinq̄ vobis. pacē meā do vob. Et ne sub noīe generali pacis suę lateret

qualitas adiecit. Non quomodo mundus dat ego do vobis. Non habet inquit mūdus amicitias veras sine fidelis·multosq; facit amore peruerso pcordes. Nam sunt etiam in vitijs animi pares·z similitudo desiderioꝝ equalitatez gignit affectuū. Qm̄ ergo quicūq; spū dei aguntur hi filij dei esse probant·nos vnū volentes vnūq; sentientes z in fide spe z charitate pcordes spūs pacis agat z ad gaudia vera pducat. ¶ Bernardus. Sed displicet mortalibꝫ angelica illa ptitio qua nūciatur hoībus pax·z gloria deo·dumq; gloriam vsurpāt pacem turbant·solus meretur gloriam qui facit mirabilia solus·sicut ait apostolus Soli deo gloria z honor. Porro cum nostro rege bene agitur si pace dei cum deo frui datur. Et quidem fꝫliciter atq; misericordiē·Quo nā ergo pax hominū coram deo z cum deo stabit si deo apud homines esse tuta gloria sua non possit? O stulti filij Adam qui pacem contemnentes z gloriam appetentes·z pacē perdunt z gloriam ¶ Idem in epistola ad nouicios. O q̄ vani z mendaces filij hominū instant qui gloriam ab inuicez querunt z gloriā que a solo deo est nolunt. Plane in hoc ipso decipientes ipsi de vanitate in idipsuz. ¶ Idē in sermone de natiuitate dñi. Christus natus tacet·non se extollit·nō magnificat·non predicat·z ecce annūciat cum angelus·laudat multitudo celestis exercitus. Et tu ergo qui Christum sequeris inuentū absc̄o de thesaurū·amanescri·laudet te os alienū·sileat tuū.

De laudando dño angelorum exemplo. Maximus in sermone. ¶ Capitulū LXXII

ECce christū Jesum vbera sugentiū infantiū more nascentiū·more vagientiū vagiētem vilibꝫ pannis circūdatum·vilius in presepe iacentem·angelica ministeria p̄sequunt·oīsq; celestis exercitus multitudo miratur consona voce collaudās et dicens: Gloria in excelsis deo ꝛc. Nam idem ipse dei filius z apud angelos gloriosus est in excelsis·z tonc voluntatis hominibus pacem prestat in terris. Gloria vtiq; deo qui desperatis mortalibꝫ munus eterne salutis exhibuit·z pax hoībus bone voluntatis quos certamine suo christus suosq; p̄clio in regnū patrium de captiuitate diabolica reuocauit. Et nos ḡ de tanta salute letantes exultem⁹·nos vocibus angelicis sociantes honore debito mysteria Christi semper virtutesq; laudemus. ¶ Augustin⁹ in sermone de natiuitate dñi. Laudent eū condigne omnes angeli eius quoꝝ cibo eos incorruptibili sagina viuificans est eternus·quia verbum dei est cuius vita viuūt·cui⁹ bonitate semper beate viuūt. Nos autem plebs eius z oues manus eius pro modulo infirmitatis nostre pacē per bonam voluntatē recōciliati habeamus. Ipsoꝝ eteni angelorū vera vox ē que nato nobis saluatore cū exultatione fusa est·gloria in excelsis deo·z in terra pax hoībus bone voluntatis. Laudant ergo illi competenē laudem⁹ z nos obedienter. Sunt illi nūcij eius·sumus z nos pecora eius. Impleuit in celo mēsam ipsorum·impleuit in terra p̄sepe nostrum. Plenitudo mense ipsoꝝ est·qz in principio erat verbū z verbū erat apud deum z deus erat verbum. Plenitudo presepis nostri est·quia verbum caro factum est z habitauit in nobis. Vt eniꝫ panem angelorꝫ māducaret homo·creator angelorū factus est homo. Illi laudant viuendo·nos credendo Illi fruendo·nos petendo. Illi capiēdo·nos quę rendo. Illi intrando·nos pulsando.

¶ Glo·sup ps·xcvij. Cāte igitur dño canticum nouū·canticum scilicet de incarnatione Christi z redēptiōe generis hūani·qd̄ vtiq; nouū extitit·qz nihil

vnq̄ tale mūdus audiuit. ¶ Glo. super ps̄. xcv. Canticum nouum domino canere. est veterē hominē cum actibus suis exuere ac nouū induere. quod vtiq̄ cantat qui amat. Vetus enī canticum cantat cupiditas. nouū charitas. quę ipsa est canticū nouū. Ipsum autē cantare est ędificare. Quicq̄d ergo cantaueris de cupiditate vetus cantas. quicq̄d de charitate nouus resonas. Melius est vt nouus taceas. q̄ vt vetus canas. quia si nouus tacueris auribus hominū. auribus dei sonas. hypocrisis cātat canticum vetus. quia paries est dealbat⁹. foris lucet intus lutum est. ¶ Glo. sup ps̄. cxlix. Itaq; qui vult cātare canticum nouū quod est de mysterio redemptionis et reprobamissione ętemitatē ętema diligat vt nouus fiat. Vetus enī homo cantat vetus canticū de terrenis. nouus homo canticū nouū de spūalib⁹. scanticum chantat et pacis. Cantate domino canticū nouū quia mirabilia fecit ¶ Richardus in exceptionib⁹ ij. parte. li. x. Mirabilia fecit in creatione mūdi et redemptione generis humani. In creatiōe mūdi fecit mirabilia creando terrestria celestia ima sūma visibilia et inuisibilia corporalia et spūalia. Mirabilia quoq; quotidie facit ordinēdo visibilia in elementis et elementata. simplicib⁹ et compositis. et causis et effectibus in naturis et formis. in figuris et coloribus. in vegetatione germinantiū et fęcūditate generantiū. Fecit autem mirabilia in redēptione generis humani carnem assumēdo esuriendo sitiendo mirabilia faciendo patiendo moriēdo resurgēdo ascendendo gratias sanctis spūs tribuēdo culpas condonādo. impios iustificādo. miseros beatificādo: Ergo cantate canticum nouū quia mirabilia fecit. Nouus canticum noua vita. vetus canticū vetus vita. noua vita iustitia. vetus vita culpa. Nostro tribus modis distinguitur cantus. grani. acuto. supacuto. Gratia significat vitam coniugatoꝝ. acutꝰ vitam continentiū. superacutꝰ vitas virginū. Qui bene viuit bene cātat. qui male viuit male cātat. quia discordat. Nō nulli quidez christiani sunt noīe. pagani tamen conuersatione. Et q̄uis rectam de deo habeant fidem. mortua tamē est quia non habent operationē. Discordant autem a cantico diuine laudis. q̄ non est speciosa laus in ore peccatoris. Omnes tales cantant vetus canticum quod magis significat tristiciam q̄ gaudium. De huiusmodi laudatoribus scriptum est: Putabāt se habere vasa cantici sicut Dauid. dum enim subtilibus vocibus verba diuine laudis sibilant. et duplici modulamine cantica sonāt vasa cantici se habere sicut Dauid putant quia vere se laudatores esse dei extimāt. Sed vox nō placet quia vita displicet. Nos ergo fratres cantemus dño sicut precepit psalmista dicēs: Ket omnis terra deꝰ. psallite sapiēt̄. Quid est sapienter? Non simus prauis operibus vediti. nō in psallendo verbis ociosis intenti. non vanis respectibus curiosi. non excursu et discursu vagi. Cantemus sicut quidam verificator ait: Omnibus his bonis cantem vox cordis et oris. Vox est grata deo quando non conatur ori. Cantemus igitur dño canticū nouū quia mirabilia fecit. Et non solum quia fecit. sed etiam quia mirabilia factus est. Duo precipua fecit mirabilia: Vnū in creatione mundi: alterum in redemptiōe generis humani. Et facturus est duo. vnū in renouatione creati. alterum in glorificatiōe redempti.

De mysterio pastorum. Glo. super Lucam. Cap. LXXIII

Vt aūt discesserūt ab eis ągeli i celū. pastores loquebātur ad inuicē: Trāseam⁹ vsq; bethleē. vt videam⁹ hoc ągeli credidert̄ de agno ꝺo

testimoniū dederūt. Quoꝝ psona q̄ vilior ad prudētiā eo ꝓciosior erat ad fidē Nam etiam Maria fidē collegit a pastoribus·z ab ipsis ad dei reuerentiā cōgregatus est populus. De his enī mirati sunt que a pastoribꝫ ad illos dicta sūt ¶ **Beda in omel.** Significāt autē mystice pastores ibi gregꝫ doctores ac rectores fidelium animarū. Nox cuius fide vigilias custodiebant super gregꝫ suū·indicat pricula temptationū·a quibus se suosq̄ subiectos oēs qui perfecte vigilant custodire non cessant. Et bene nato dño pastores super gregem suū vigilant·quoniā ille nat⁹ est qui ait: Ego sum pastor bonus·bonus pastor aīam suam dat ꝓ ouibus suis. Sed z tempus iminebat quo idem pastor sūme bonus missis in mundū pastoribꝫ·oues suas longe lateq̄ dispersas atq̄ errabundas ad sp virētia celestis vitę pascua reuocaret·ērū z curaꝫ sūmo pastori ꝓcureret dicens: Si diligis me pasce oues meas. Quod aperiens ait: Cōfirma fratres tuos. ¶ **Gregoꝛi⁹ vbi supra** Quid est autem hoc q̄ vigilantibꝫ pastoribus angelus apparet eosq̄ dei claritas circūfulsit·nisi q̄ illi ꝓ ceteris videre sublimia merent qui fidelibꝫ gregibus ꝓcesse solliciti inueniunt? Pumq̄ super gregem quisq̄ vigilat diuina sup eum gratia largius coruscat. Regē ꝺo natum angelus nūciat·ciusq̄ voci concinūt angeloꝝ chori congaudētes z dicentes: Gloria i excelsis deo. ¶ **Leo papa vbi supra.** Sic igitur in nostrę carnis animęq̄ substantia saluatorem angelicis vocibus didicere pastores z eū agniçandi forma ꝓcōdita ē apud dñicoꝝ gregum ꝓfuleo·vt nos quoq̄ dicam⁹ cū exercitu celestis militię: Gloria in excelsis deo ꝛc. ¶ **Beda.** Transeamus z nos vsq̄ bethleē ciuitatē Dauid cogitando ac recolam⁹ amando et eius incarnationē dignis honorib⁹ celebrando. ¶ **Idem vbi supra.** Trāseamus etiam abiectis carnalibus concupiscentiis·toto desiderio mēt⁹ usq̄ bethleem supernam·id est·domū panis viui non manufactā sed eternam in cęlis·et recolamus amando·quia verbum caro factum illuc carne ascendit vbiq̄ sedet in dextera dei patris·illuc cum tota virtutum instantia sequam⁹·z sollicita cordis ac corporis castigatione procurem⁹ vt quem illi in presepio videre vagientē nos in patris solio mereamur videre regnantem. ¶ **Fulgenti⁹ in sermone de natiuitate dñi.** Vt enī panem angeloꝝ manducaret homo·creator angeloꝝ fact⁹ est homo·vtroq̄ pascens z integre permanens. Ille bon⁹ panis qui z angelos pascit per spēm vt de ipso satientur in patria·z nos pascit per fidem ne deficiamus in via. Ille panis qui seipsum dat angelis ad gaudiū stabilitatis·seipsum dedit hoībus ad remedium sanitat⁹. Et qui angeloꝝ esca·factus est nobis medicina. ¶ **Augustinus in sermone de eodē.** Porro quod oculus non vidit nec auris audiuit·nec in cor hois ascendit eundē ipsum se diligentib⁹ ostensurus ꝓmisit. Quod donec fiat·donec nobis ostēdat quod nobis sufficiat·donec eaꝫ fontem vitę potemus ac satiemur interim salicz dū ab eo pegrinamur ambulantes per fidem·z ineffabili ardore desideramus formę dei pulcritudinē·formę serui celebremus obsequio deuoto natalē. Nōdum contemplari possum⁹ q̄ genit⁹ est ante luciferum a patre: pensemus q̄ nocturnis hor⁹ est natus a virgine. Nōdū capimus quod ante solem permanet nomen eius·agnoscam⁹ in sole positum tabernaculum eius. Nondum contuemur vnicum permanentē in patre·scilicet recordem sponsū ꝓcedētē ꝺ thalamo suo Nondū idonei sum⁹ ꝓnuntio patris nr̄i·agnoscam⁹ ꝓsepe dñi nr̄i Jesu christi

De verbo carnē facto. Beda vbi supra. ¶ Cap LXXIIII

SEquitur. Et videamus inquiūt hoc verbum quod factum est. Hoc verbum er patre natum non factum est· quia dē erat verbum· ꝛ deus creatura non est· in qua natiuitate diuina videri ab hoīb⁹ natura non potuit· sed vt videri posset verbū caro factum est ꝛ habitauit in nob⁹. Videamus ergo inquiūt ꝙ verbū qđ factū est· quia hoc videre nequim⁹· anteq̄ factum esset. ¶ Augustin⁹ in sermone de natiuitate dñi. Infirm⁹ eternum aspectus noster ineffabilē lucis eterne candorem intueri non potest· sed verbum caro factum est· accedens ad nos ꝑ id quod sumpsit ex nostro ꝛ literās nos per id quod manſit i suo. Visitauit q̄p pe dñs seruos per mortalem infirmitatē vt eos faceret liberos per incōmutabilē veritatem. ¶ Idem in alio. Nemo ergo credat dei filium in hoīs filium esse conuersum ꝛ cōmutatū· sed potius credamus ꝛ non consumpta diuina ꝛ assūpta humana substantia manente filius dei hoīs factum. Nec enī ita verbum caro factum est vt deus esse desineret· sed in ipsa carne nobiscū deus emanuel natus est· sicut verbum quod corde gestamus fit vox· cuius id ore proferim⁹· nec tamen in ea cōmutat⁹ sed illo integro ista i qua procedat assumit⁹ vt intus maneat quod itelligatur· ꝛ foris sonet quod audiatur: idem tamen profert in sono qđ ante sonū erat in silentio. Atq̄ ita verbum cum sit vox non mutat⁹ in voce· sed manet in mentis luce ꝛ assumpta carnis voce procedit ad audientē· nec tamē dubitet cogitantē· prius enī ipsa vox intus in silentio cogitat· ꝛ vt inde ꝓcedat loquentis voce vestitur. Verūtn vtrūq̄ ꝙ ꝛ quod dicitur ꝛ quod cogitat⁹ mutabile est atq̄ dissimile· nec illud manebit eum oblitus fueris· neq̄ hoc cū siluer is· Verbū autem dñi manet in ꝛternum· ꝛ cuius ex tempore assumpsit carnem· vt ad vitam nostram procederet temporalem· non in carne amisit ꝛternitatē· sed carni ꝓstitit imortalitatem. Sic ergo tanq̄ sponsus de thalamo suo ꝓcessit· qui cuius in forma dei esset· non rapinam arbitratus est esse se ꝙualem deo· sed vt ꝓpter nos fieret quod non erat· semetipsum exinaniit· non formam dei perdens· sed formam serui accipiens· ꝛ per hanc in similitudinē hominū factus· nec ꝓpria substantia sed habitu inuent⁹ est vt homo. Hoc enī quod vel in aīa vel in corpore sumus nostra natura illi⁹ habet⁹. Nos quippe nisi hoc essemus· non essem⁹. Ille deo etiā si hoc non esset· esset vtiq̄ deus. Et cum esse cepit quod non erat homo factus est permanēs deus. ¶ Leo papa in sermōe de natiuitate dñi Sicutq̄ verbum caro factum est ꝛ habitauit in nobis. In nobis vtiq̄ quos sibi verbi diuinitas coaptauit· cuius caro de virginis vtero sumpta nos sumus Quē si de nostra· id est· vere hūana nō esset· verbū caro factum in nobis nō habitasset. In nobis autē habitauit qui naturam corporis nostri suam fecit· edificante sibi domū sapientia non de q̄cūq̄ materia· sed de substantia ꝓpria nostra. Cuius assūptio manifesta est vt dictus est: verbum caro factum est.

De ipsius verbi imensi abbreuiatione. Bernardus in sermōe de natiuitate dñi. Cap. LXXV

ITaq̄ secūm Esaie prophetiam· verbum abbreuiatū fecit deus pater super terram. Vultis nosse q̄ longum q̄ breueq̄ fecit verbum: Celum inquit hoc verbum ꝛ terrā ego impleo. Nūc aūt caro factū in angusto locatū est ꝓsepio. A spacio

ait ꝓpheta ⁊ in seculum tu es deus. Et ecce factus est infans dici vnius. Vt qd autem se sic abbreuiare voluit dñs maiestatis· nisi vt nobis formam daret humilitatis? Hinc etenim ait: Discite a me quia mitis sum ⁊ humilis corde. Quid enim magis indignū· quid amplius detestandū· quid grauius puniendū· q̄s vt videns deum celi paruulum factum· apponat vltra magnificare se homo super terram? ¶ **Petrus Raucū· epūs** Ipse ē ꝟbū abbreuiatū sup terrā abbreuiatū· in mūdo ī vtero· in patibulo· ī sepulcro. Nam quia magister ⁊ grāmaticus fuit· cum in passione sua ꝓncipiū vite eterne quod tetragmaton sonat reddit grammatice ꝓcedens in verbo abbreuiato· id est· deponenti declinauit. Verbum substantiuū est deus in patre· adiectiuū deus in carne· actiuum in rerū creatione· passiuū in passione· neutrū in trāsfiguratiōe· vel q̄ nec pur⁹ deus nec purus homo sed deus ⁊ homo. Deponens deus ⁊ homo in humilitate vel de cruce depositus in sepulcro. Verbū adiectiuū dñs verbum incarnatum· cuius ꝓsens tempus fuit q̄n fm promissa in carne ꝓsens apparuit. Imperfectū ꝟo q̄n legem dedit ⁊ se nobis promisit. Perfectum autem cum plenitudo temp⁹ venit· ⁊ corpus mortale suscepit. Cum ꝟo quod mortale erat factum est immortale plusq̄ perfectum temp⁹ aduenit. Cuius autem indicare venerit futuri temporis plenitudinē nobis exhibebit. Indicatiuo modo verbum vite vti voluit in operum exemplis ⁊ doctrina spūali. Impatiuo in ꝓceptis ⁊ miraculis. Optatiuo in deuotione orationis ⁊ desiderio nostre salutis. Comūctiuo in vnione anime ⁊ carnis ⁊ in cōfederatione vtriusq̄ substātie· in copula qua copulat ima summis. Infinitiuo in distributione glorie que nullo terminat fine. Vtitur ⁊ impsonali modo· quia omnes ad se vocat. nec est apud eum personarum acceptio. Herundino vsus est vt puto medic⁹ q̄n volucres nostros portauit. Hugutio ꝟo quando se Marie ⁊ Joseph supposuit. ¶ **Hilo· super epistola ad Romanos· ix· cap·** Quis quibus deus hominibus aliter ante verbum breuiatum fecit dñs super terram· id est· ens in terra factum homo fecit euangelij breue verbum qui prius fecerat verbum legis prolixum· quod scilicet verbum dicatur consumans eo q̄ ad perfectionē ducit. Dicitur ⁊ abbreuians eo q̄ omnia legalia in vno Christo abbreuiādo perstringit· vt compendio fidei per gratiam homo saluetur· non ꝓpter inumeras obseruātias quibus ille populus seruiliter p̄mebat. Vel verbū consūmatū ⁊ breuiatum est charitas· q̄n in duobus mandatis vniuersa consūmat ⁊ abbreuiat. In his enī vniuersa lex pendet ⁊ ꝓpheta.

De stulticia diuine sapientie. Origenes super Hieremiam omel· v· Cap LXXVI

In comparationē quidem illius celestis sapiēcie que mundi limitem excedit· fatuus dei est hoc qđ ad homines descēdit· qđ tamen sapientius est hominibus. Non enim dei sapientia dignaretur ad mundi sapientiam conuincendā tota descendere· sed potius modicum quod necessarius erat quod dei fatuū erat vt hoc paruo ⁊ fatuo dei infatuaret sapientia seculi· magnitudinē ī se venētis sapiētie nō valens sustinere. ¶ **Hieronym⁹ in li· de nib⁹ virtutibus.** Via veritas ꝓtraria me⁹ saluator ⁊ dñs assūpsit· vt ꝓtraria ꝓtrarijs dissoluat· ⁊ ab ei⁹ infirmitate ꝓfirmem· ⁊ ab ei⁹ stulto sapiētes efficiam· in q̄s introducti ad Christū dei ꝟtutē ⁊ dei sapiam ascēdam⁹. ¶ **Hugo in libro opusculorum.** Deus nimirum in sapientia sua cognosci non potuit donec q̄si despuit ⁊ indigna

suscepit·ibiq; sapientiã mũdi destruxit.

¶ Idem super hierarchiã. Fuit enĩ quędam sapientia quę sapientia videbatur his qui veram sapientiam nõ nouerant. Hanc inuenit mundus ⁊ cepit inflari·fecitq; sibi scalas specĩe creaturę vires ad mirabilia dei. Itaq; per ea quę nota erant in puro corde in ea quę abscondita erant ire se putauerũt·possibilem virtutem in mendacia figmentoq; suorum mente cozuerũt. Ideo stultam fecit deus sapientiam huius mũdi·qua non potuit inueniri sapiẽtia dei· ⁊ monstrauit aliam sapientiã quę stultitia videbatur: vt humilitate veritas quęreret' veraq; sapientia per eam inueniret'. Ꝟz mundus modicum desperit ⁊ ideo verũ agnoscere nõ potuit. Opera namq; dei quę miranda fecerat cõtemplari voluit ⁊ quę ꝓposuit imitãda veneran noluit Non enim morbum suũ attendit vt pia deuotione medicinã quęreret· sed ỹ falsa sanitate pęsumeno se dedit in vana curiositate· aliena inuestigaret. Itaq; dum proficere videbatur extra se defecit in se·nec inuenit illum qui erat supra se. Sed ꝓposuit estimationes de illo quas ne verum ignorare videretur concepat corde superbo. Hic est in via erroris cõtra verum plurima ⁊ excellenti maiestati deformia scissus vt error fieret manifestus. Prius enim verum aliqd̃ videbatur magnũq; videbatur sed erant densę tenebręq; ⁊ caligo profunda ignorantię· vbi laqueus erroris in captionem superborum ponebatur. Itaq; nouissime successit fallitas cum debuisset consũmari veritas. Assumpserunt enim species visibiles simulacra diuinoz; vt per ea quę videbãtur inuisibilia viderent·⁊ erat ibi quidẽ aliquid simile·sed de longe quod quęrebatur ostendens·nec lucem oculis caligantibꝰ ingerens. Natura enim ad seruitutem conditaq; creatorez suũ demõstrabat·sed ad excellentem maiestatẽ similitudo peregrina erat·nec in his hominibus illa natura quę docenda fuerat inuenire potuit euidentem declarationẽ·quã ⁊ ipsa sana non erat vt multum clarescere ret in contemplationẽ. Non enim habebat quę per gratiam exemplaria formabantur ad sanitatez visionis intimę·nec arcam sapientię nouerat ⁊ conditorum thesauroz verbi scilicet ęterni carnem in Jesu christi hũanitate·sed naturali solo documento vtens acie ligpenti lumẽ nubilum ambiguũ adducẽs in req; creatarũ cõtemplabatur specie·ꝓpter ỹ euanuerunt dum mente transire volebãt ea quę sola nosse acceperãt ⁊ palpãtes estimationibus ad ea quę videre non poterant inuenti sunt ceci qui se videre putauerant·quia dignũ erat vt confunderẽtur in fumis qui de inferiorum cognitione superbi erant.

De infatuatione mũdanę sapientię. ¶ Cap. LXXVII

Itaq; duo sunt sacra erãt hominiꝓposita in quibus inuenire posset inuisibilia·videlz vnã naturę ⁊ alterum gratię. Simulacrũ naturę species erat huius mũdi·simulacq; gratię humanitas verbi. In vtroq; deus monstrabatur sed in neutro non intelligebatur. Natura siquidem artificez sua specie demonstrauit·sed oculos cõtemplantis illuminare nõ potuit·humanitas autem verbi ⁊ medicina fuit·vt ceci lumen reciperent ⁊ doctrina pariter vt videntes veritatem agnoscerent·lutum et sputo fecit ⁊ oculos ceci linuit·⁊ lauit ⁊ vidit·ac deinde videnti ⁊ non cognoscenti·ait: Ego sum·⁊ qui loquitur tecũ ipse est filius dei. Prius ergo illuminauit postea demonstrauit. Natura enĩ vt dictum est demonstrare potuit sed illuminare non potuit. Itaq; per simulacra naturę creator tũ significabatur. In simulacris vo gratię deus presens ostendebat. Illa·n·opat' ẽ vt intelligeret' eẽ

In istis autem operat⁹ est vt agnoscere ur ꝑsens esse. Hęc ē ergo distātia theologię mūdanę a diuina. Impossibile nimirū est inuisibilia demōstrari nisi p visibiliū ostensionem. et ob hoc oīs theologia visibilib⁹ demōstrationib⁹ vti necesse habet inuisibiliū declarationē. Ps mundana theologia vt diximus opera conditionis assumpsit. ⁊ elemēta huius mundi creata fm speciem. vt demōstrationē suā in illis faceret. Theologia vo diuina opera restauratiōis elegit fm humanitatē Jesu christi. ⁊ sacramēta eius quę ab initio fiunt. naturalib⁹ quoq; p modulo subiunctis. vt in illis eruditio / nem conformaret. Maior autem declaratio in sacramētis gratię ⁊ carne verbi ⁊ mystica operatione ipsius ostenditur q̄s naturali rerum specie ꝓdicetur. Et ideo mundana theologia parū cuidēti demonstratiōe vteno. non valuit incōprehensibilē veritatē sine contagione erroris educere. quaꝫ diuina nouit theologia simplici ⁊ pura assertione prędica re. ¶ Gregorius nazanzen⁹ de plaga grandinis. Hanc ergo collaudo sapientiā ⁊ hanc complector per quam ignobiles glorioſi facti sunt. ⁊ per quam abiecti ad honores venerunt. ⁊ in qua piscatores vniuersam terram retib⁹ euangelij conduserūt. ¶ Leo papa in sermōe de natiuitate dñi. v. Nam quia sicut ait apostol⁹. In sapientia dei non cognouit mūdus deum per sapientiā. placuit deo saluos facere credentes per ꝑdicatiōis stulticiam. Pūdo ergo. id est. prudentib⁹ mundi sapiētia sua cęcitas est facta. quia nec potuerunt per illam cognoscere deum. ad cui⁹ notitiā non accedit nisi in eius sapiētia. Et ideo quia mundus superbiebat d̄ vanitate suoꝝ dogmatū. dñs in eo fidem constituit saluando q. quod ⁊ indignuꝫ videretur ⁊ stultū. vt deficientib⁹ omnibus opinionū ꝓsumptionib⁹. sola dei gratia reuelaret. quod humana intelligentia cōprehendere nō valeret. Agnoscat ergo fides catholica gloriam suam in būilitate oī. ⁊ d̄ sacramētis suę salutis gaudeat ecclesia quę corpus est Christi quia nisi verbum dei caro factū in nob habitaret. nisi i coione creaturę creator ipse descenderet. ac vetustatē humanaꝫ ad nouū ꝓncipiū sua natiuitate reuocaret. mors ab Adam vsq; ad finē regnaret. ⁊ super omnes homines indissolubil condemnatio permaneret. cū de sola cōditione nascēdi vna cunctis esset causa peundi. Itaq; solus inter filios hominū innocens natus est dñs Jesus christus. quia solus sine carnalis ꝓcupiscentię pollutione conceptus. homo nīi generis est factus. vt nos diuinę naturę cōsortes esse possimus. Originem quā sumpsit in vtero virginis posuit in fonte baptismatis. Dedit ⁊ aquę qd̄ dedit matri suę. Virtus enī altissimi ⁊ obumbratio spūssancti quę fecit vt Maria pareret saluatorem. eadem facit vt regeneret vnda credentem.

Q verbum inuisibile factū est visibile. Beda vbi supra.

¶ Capitulum LXXVIII

Transeam⁹ igitur vt dictum est vt videam⁹ hoc verbū quod factum est. Qd̄ vtiq; fecit dñs. ⁊ ostendit nob. hoc est incarnari fecit. ac per hoc visibilē nobis exhibuit. ¶ Bernardus in sermōe. Erat siquidem verbū apud deū in ꝓncipio. ⁊ dicebat dñs ab initio: Ego cogito cogitationes pacis. Dicęs cognouerat sensū dei vel cogitatiōes maiestat. Descēdit igit cogitatio pacis in op⁹ pacis dñi. Verbum caro factū ē ⁊ habitabit i nob. Habitat nūc plane i cordib⁹ nr̄is ꝓ fidē. habitat i mēoria. habitat i cogitatiōe. ⁊ vsq; ad ipsaꝫ descēdit imaginationē. Quid enī p⁹ hō de inuisibili ⁊ inaccessibili deo cogitaret nisi forte idolū corde fabricaret. ⁊

Nunc ante volunt comprehendi videri cogitari. Quonā mō: in presepio iacēs in virginali gremio cubās. in mōte prēdicās. in oratione pnoctās. in cruce pendens. in morte pallens. sic incōprehēsibilis voluit cōprehēdi. inercogitabilis cogitari. ¶ Idē in alio. Hoc enim verbum in sublimi constitutū. ut ad nos descenderet. ppia benignitas inuitauit. misericordia trahit. veritas qua se venturū promisit cōpulit. puritas vteri virginalis suscepit. salua virginis integritate. potētia eduxit. obedientia in oībus reduxit. patiētia armauit. charitas verbis z miraculis manifestauit. Hoc verbū patris angelus Gabriel a deo missus eructauit per aurē in ventrē ipsius virginis. ut eadem via intraret antidotū. qua intrauerat venenū. Et sic sicut dicit ab euangelista Johāne: Vidim⁹ gloriā eius quasi vnigeniti a patre. Totū enim qd de corde patris christus abstulit nobis patriā esse. phas. ut nihil in filio dei nisi dulcor generis hūani trepidatio suspiceret.

Idē i epistola ad Henricū. Hoc audit verbā si apprehēdere cupis. audiens illud sequēdo qz legēdo consequi poteris. Quid enim verbū in verbo queris. qd iā caro factū prēsto est oculis? Jam de latibulo ppbetarum egressum est ad oculos piscatorū. Jam de mōte umbroso z condenso pfilgit in campū euangelij tanqz sponsus e thalamo suo. ¶ Aug⁹ in sermone de natiuitate dñi. Porro verbū illud a patre sempiterne natū esse cogitem⁹ si valemus. si non valemus credamus. Non est ḃ qd credere volumus sed tū haud lōge positū ē ab vno quoqz nostrū. in illo quippe viuimus mouemur z sumus. Transcēdam⁹ carnē nostram in qua parentes aī filios viuūt. quia ut filios generare possent creuerunt. z filijs crescentibus iam senescunt. Nondū nati filijs parentes vixerunt. quia z parētib⁹ mortuis filij victuri sunt. parū z ipse aliquid cogitādo qd secū būt sciēdo amittunt obliuiscēdo. qz nō z habebant ante nascēdo. Cūcta corporalia tpalia mutabilia trāscēdam⁹ ut videamus sup oīa per quē facta sunt oīa. Ascēsus nr̄ i corde nostro est. quia z illud quo ascēdim⁹ ppe est. longe aūt ab illo sumus. inq̄tum dissimiles sum⁹. Ascēdit igit ad eū similitudo quā in nobis fecit z reficit. quia nōdū perfecta palpitat infirm⁹ aspectus. z ineffabilē lucis candorē intueri nequit.

Qualiter pastores puerū natū inuenerunt. Beda vbi supra. ¶ Cap. LXXIX.

Pastores itaqz venerunt festinātes z inuenerunt deū hominē natū. simul z eiusdē nationis ministros assistētes. festinemus z nos fratres mei nō passibus pedū. sed bonoū pfectib⁹ opē. z eandē videre gloriosi. cū bū anitatē cū eisdē ministris digna seruituti suę mercede remuneratis: festinem⁹ illud videre in diuina patris ac sua fulgente maiestate. Tāta quippe beatitudo non est cū desidia z torpore quērēda. sed alacriter christi vestigia sunt sequēda. Nam ipse cursū nostr̄ data mānsuetudine desiderat iuuare. delectaturqz a nob audire: Trahe me post te ꝛc. Cursus ergo virtutū gressibus sequamur. ut cōsequi mereamur. Nemo cōuerti ad dñm differat. ipsumqz p oīa z ante oīa deprecem⁹. vt gressus nostros dirigat. ¶ Bernū. i sermone de natiuitate dñi. Notandus ꝛo q pastoribus legit fuisse dictum ab angelo: Inuenietis infantē pānnis inuolutū. z positū in presepio. Et p⁹ pauca dicit euāgelista: Inuenerūt Mariam z Joseph z infantē positū in presepio. Quid q sola būilitas videt ab angelo cōmendari. nec sola tū a pastorib⁹ inueniri? Forte speciali būilitatē commēdat. quia ruentibus ceteris p superbiā ipse in būilitate steterat? Aut certe ppterea celitus annūciat humilitas. qz ḃ qsi ppria virtus diuine maiestati digne erubescat. Sola tū non potuit inueniri. qz

semper humilibus datur gratia. Inuenerunt ergo Mariam ⁊ Joseph ⁊c. Sicut enim saluatoris infantia manifestaꝫ ꝓtendit humilitatē·sic ꝓ virginē cōtinētia·iusticia per Joseph virū iustum·cuius laus est in euangelio·non incōgrue designatur. Sane continentiā veteri carni quis nesciat? Justicia ꝫo virtus est qđ suū est cuiq; tribuens·⁊ hec erga proximos ē necessaria. Potro humilitas deo nos reconciliat·deo facit esse subiectos·deo placet in nobis·ait virgo beata: Respexit de⁹ humilitatē ancille sue. Itaq; qui fornicatur·peccat in corpus suū·qui iniuriosus est in ꝓximū·qui extollit' ⁊ inflatur in deū. Fornicator semetipsuꝫ deonestat. Iniuriosus molestat ꝓximuꝫ. Elat⁹ q̄tū in se est deū inhonorat. Gloriam meā ait dñs alteri nō dabo. Et superbus inquit: Mihi eā licet non deberi vsurpabo. Nō n placet ei ā gelica distributio dās gloriā deo·pacē hoibus. Nō g colit deū ⁊ aduersus deum extollit' impius plane ⁊ infidelis. Quę enim pietas nisi cultus dei? Quis vero deū colit nisi qui volūtati eius subiectus est? Et sic oculi serui ꝫ in manibus dñi ꝫ suorum·sic oculi cordis eius ad dñm deū suum. Vt ergo inueniat in nobis semper Maria ⁊ Joseph ⁊ infans positus ī ꝓsepio sobrie ⁊ iuste ⁊ pie viuam⁹ in hoc seculo.

Qeundem cognitū ꝓdicauerunt. Beda vbi supra.

¶ Capitulum LXXX.

Videntes cognouerunt de verbo qđ dictū erat illis de puero. Et nos ergo que dicta sūt nobis de saluatore nr̄o ꝫo deo ⁊ homine festinem⁹ interim pia fide ꝓcipere plenaq; amplecti dilectione· vt hec ī futuro ꝓfecte ꝓgnitionis visu valeam⁹ cōꝑhēdere. Hec etenī sola ē ⁊ ꝫa beō ꝫ nō solū hominū·sed etiā angelo ꝫ vita·facie sui creatori perpetuo videre· quā ardent' psalmista desiderabat q̄ dicebat; Sitiuit aīa mea ad deū fontē viuū·qn̄ veniā ⁊ apparebo añ faciē dei. Cui⁹ sol⁹ visione·nō ante vlla terrenarū affluētia rerū desiderū suū saciari posse signauit·cum ait: Saciabor cū apparuerit gloria tua. Verū·q; non ociosi vel desides·sed virtutū operib⁹ insudātes diuina sūt digni cōtemplatiōe·ꝓmisit sollicite: Ego au tē in iusticia apparebo ꝓspectui tuo. Videntes ergo pastores cognouerūt de verbo qđ erat illis dictū de christo·quia visio dei est eius cognitio. Et hec est sola beata hoīs vita·ipso apostolo attestante·qui nos patri cōmendās·ait inter cętera: Hec est aūt vita ętna vt cognoscant te solū verū deū·⁊ quē misisti iesum christum. ¶ Glo. sup Lucam. Et oēs qui audierunt mirati sūt·⁊ de his q̄ dicta erant a pastorib⁹ ad ipsos. Mirabāt siquidē mysterio ī carnatiōis dñice·⁊ de tāta pastor ꝫ attestatiōe q̄ fingere in audita nesciret·sed facūdia simplici vera ꝓdicaret. Nec est ꝓpendēda pastorū attestatio·qm̄ ⁊ dñs in veteri testamēto dispensatiōis sue nūcios pastores ordinauit. Sic ⁊ī nouo piscatores ad euāgeliçandū destinauit. ¶ Beda vbi ō. Itaq; non celauere silentio pastores arcana q̄ diuinitus agnouerant·sed q̄buscūq; potuere dicebāt. Nā ⁊ spūales ecclesię pastores in ꝑ maxime ordinati sūt vt verbi dei mysteria ꝓdicēt·⁊ mira que didicerint in scriptur' mirāda suis auditoribus indicent. Nec solū epi presbyteri·diacones vel etiam rectores monasteriorum·pastores intelligendi sunt·sed ⁊ oēs fideles qui vel paruule dom⁹ sue custodiam gerunt·pastores recte vocāt'ur·inq̄tū eidem domui sue sollicita vigilātia ꝓsūt. Et quicūq; saltē vni vel duobus fratribus quotidiano ꝓsest regimini·debet eiusdem pastoris officium implere·quia iubetur inquātum sufficit bos verbi dapibus pascere. Imo ꝫo vnusquisq; qui etiam priuatus creditur vinere·pastoris officium gerit·⁊ spiritualem pascens gregem vigilias noctis sup illū

custodit·si bonoꝝ actuũ ꝛ mũdanꝝ cogitationũ sibi multitudinẽ aggregat· Hec iusto moderamine gubernare celestibus semperanꝝ pascuis nutrire quigilisq; sollertia cõtra immũdoꝝ spirituũ insidias seruare ꝓtẽdit. Maria aũt ꝑpendebat oĩa verba hec cõferens in corde suo. Cõferebat ea que acta videbat his que agẽda legebat. Videbat enĩ se iuxta Esaiã de stirpe Dauid ortam·in nazareth de spũ sancto filiũ dei ꝓcepisse. Videbat se inꝛ Bethleem saluatorẽ ĩsũ q; eternus ex pie deus ante secula natus ẽ·in bethleem peperisse. Videbat se virginẽ cõcepisse·filium peperisse, Videbat dñm in presepi positũ·quo bos ꝛ asinus solet nutriendꝰ aduenire. Audierat virtutes angelicas que sunt filiꝫ sion·i·supne ciuitatis apparuisse pastoribus in loco qui a conuentu pecoꝝ antiquitꝰ turris gregis vocabat ꝛ ẽ vno miliario ad orientẽ a bethleẽ·ibi nãc etiã ĩ ecclesia tria pastoꝝ illoꝝ monumenta monstrantur. Conferebat ꝙ Maria ea ꝙ fienda legerat his que iam facta cognouerat. Non tñ hoc ore promens·sed clauso in corde seruans· ac vigili mente sedula scrutans. Virginalis enĩ pudicicie iura custodiẽs·secreta christi que nouerat ·nemini diuulgare volebat·si ipsũ hoc quãdo vellet ꝛ quõ vellet diuulgare reuerenter expectabat.

¶ Qsuper his deum glorificauerunt. ¶ Cap. LXXXI.

Reuersi sunt pastores glorificantes deũ ꝛ laudantes in omnibus que viderunt ꝛ audierunt. Discamus ꝛ nos fratres charissimi a cõtemplatione dispẽsationis dominice·qua nobis pie subuenire dignatus est ad agenda semꝑ bñficia ei⁹ gratias referri. Si enĩ illi sola ei⁹ adhuc cognita natiuitate·reuersi sunt glorificantes ꝛ laudantes deũ in his que audierãt ꝛ viderãt oĩbꝫ·quãto magꝭ oportet nos qui totã incarnationis eius seriẽ ex ordine cognouim⁹·qui sacramentis illius imbuti sumus·nõ solũ verbis·sed etiam factis predicare gloriã ꝛ laudẽ eius in oĩbꝫ Nec vnq̃ obliuiscꝫ ꝙ iõ de⁹ hõ fact⁹ est· vt nos ad imaginẽ ꝛ similitudinẽ suã diuinitꝰ renascẽdo cõficeret. Ideo aqua bapticat⁹·vt ad nostroꝝ sceleꝝ ablutionem aquarũ omniũ fluenta secundaret. Ideo etiã in deserto temptat⁹·vt tẽptatorem vincendo nobis quoq; vincendi peritiam ac fructũ tribueret. Ideo mortu⁹ vt mortis imperiũ destrueret. Ideoq; surrexit ꝛ in celũ ascendit vt nobis a mortuis resurgendi ꝛ in celestibus perpetuo regnandi spem·et emplumaq; tribueret.

Leo papa in sermone de natiuitate domini. Agamus igit̃ gr̃as dilectissimi deo patri ꝑ filiũ eius in spiritusancto ꝓpter multã charitatẽ suã qua dilexit nos ꝛ misert⁹ est nr̃i. Et cum essemus peccatis mortui conuiuificauit nos ut essem⁹ nouã creatura·nouũq; figmẽtum in ipso. Deponamus veterẽ hominem cũ actibus suis·ꝛ adepti generationis christi ꝑticipationẽ renũciemus carnis operibus. Agnosce dignitatẽ tuã o christiane·ꝛ diuine consors factus nature in veterẽ vilitatem noli degeneri conuersatione recidere. Memento cuius capitis ꝛ cuius sis mẽbrũ corpor̃. Miserere quia erutus de potestate tenebrarũ translatus es in dei lumẽ·ꝛ regnũ per baptismatis sacramentum·spũsancti factus es templũ. Noli tñ habitatores pravis de te actibus effugare·ꝛ diabolo te iterũ seruituti subijcere·quia pretiũ tuũ sanguis christi est·quia ĩ veritate iudicabit·quia misericorditer te redemit. ¶ Aug⁹ in sermone de natiuitate dñi. Expergiscere nũc homo·pro te deus factus ẽ homo·Surge q̃ dormis ꝛ exurge a mortuis ꝛ illuminabit te christus. In eternũ mortu⁹ esses·nisi in ꝑ nat⁹ esset. Nũq; liberaret a carne peccati·nisi suscepisset similitudines carnis peccati. Perpetua te possideret miseria·nisi fieret hec misericordia. Non rem̃isses nisi tue morti

conmenisset·perisses nisi venisset. ¶ **Fulgentius in sermone de eodem** Magnum vtiq; mysterii·magniq; diuine dilectionis indiciū·homo reā contemnens a deo discessit·deus hominem diligens ad hominē venit. Dilexit impium ut faceret iustum. Dilexit infirmum vt faceret sanū·Dilexit peruersū·ut faceret rectū. Dilexit mortuū·ut faceret viuū. Et quid amplius dicā·quando quidem deus vnigenitus humanā naturaz tūi dilexit ut eā non solū a potestate mali angeli liberaret: verū etiam in seipso super omnes bonos angelos in patris dextera collocaret: Natura enī quę in primo homīe a malo angelo captiuata fuerat·ipsa nūc ī secūdo homine mundū a peccato mundauit.

¶ De magnitudinis huius beneficij pensatione. Leo papa i sermone de eodem.

¶ Cap. LXXXII

TAcęq semper quidez diuersis modis multisq; mensurį humano generi bonitas diuina consuluit·z plurima ꝓuidentię suę munera cūctis retro seculis clementer impertijt. Sed in nouissimis tēporibus omnē abundantiā solitę benignitatis excessit· cum ipsa in christo misericordia ad peccatores·ipsa veritas ad errantes·ipsaq; ad mortuos vita descendit·ut verbū illud genitori coęternū z ęquale in vnitatem deitatis suę naturā assumeret humilitatis nostrę·z deus de deo natꝰ idem etiā hō nasceretur de homine. Hoc quidem a cōstitutione mundi ꝓmissū z multis significatiōibꝫ rez atq; verboꝝ semp fuerat ꝓbatū. Sed quantā hominū portionē figuraruz illarū atq; mysteriorum fides obumbrata saluaret·nisi longa z occulta ꝓmissa suo aduentu christꝰ impleret·z ꝙ tunc paucis credentibꝫ profuit faciendū·innumeris iam fidelibꝫ prodesset effectū: Nos iam ergo nō signis. nō imaginibꝫ ad fidem ducimur·sed euāgelica historia cōfirmati·qđ factum credimus adoramus·accedentibus ad eruditionem nostrā ꝓphetię instrumētis ut nullo mō habeamꝰ ābiguū·qđ tāt oraculis scimus esse ꝓdictū. Exultent igit in laudē dei corda credentium·z mirabilia eius cōfiteantur filij hominū·qui in hoc ꝓcipue dei opere humilitas nostra cognouit·quāti eam suus conditor estimauerit. Qui cum origini humanę multū tribuerit·qđ nos ad imaginē suā fecit· reparationi nostrę longe amplius tribuit·cū seruili formę ipse se dīs coaptauit. Quāuis enim ex vna eadēq; pietate sit quicquid creaturę creator impendit·minus tū mirum est hominē ad diuina ꝓficere·ꝙ deū ad hūana descendere. Hoc aūt nisi dignanter oīpotēs faceret· nulla quemq; speciem iustitię· nullaq; forma sapientię a captiuitate diaboli z a ꝓfundo ęternę mortis erueret. Condemnatio enim ex vno in omnes cū peccato trasiens permaneret·z ętali vulnere tabefacta natura nullū remedium reperiret·qz ꝓditionē suā suis viribꝰ mutare nō posset. ¶ **Maximus in sermone de eodem.** In aduentu aūt dīnico solusꝰ est omnis metus paternę ꝓuaricatiōis quę dudū circūuenta mortalitas incurrit fraudibus diabolicis. Adest enī nobis celi terręq; iudex·q; recluso chyrographo delictoz nostrū miseratus absoluit reatum. Adest dīs ille qui nostris a cernicibus iugū captiuitatis antiquę memorē mūdi ętificat ęterna libertate. Adest rex ille māsuetus·qui per totius orb spacia celestis iustitię gressibus incedat·z superbientē furentis inimici tyrannidē sedat. ¶ **Bernū in sermone de natiuitate domini.** Benedictus ergo deus pater misericordiaz z deus totius cōsolationis·qui ꝓpter nimiam charitatē suā qua nos dilexit·filium suuz dilectum nobis misit·in quo ei bene cōplacuit·per quē reconciliati pacē habeamꝰ ad eum·idēq; nobis huiꝰ reconciliatiōis

mediator ꝛ obses sit. Nō est qđ vereaſi sub tā pio mediatore. Nō est qđ de tā fi-
do vadē obside. Sed qual' mediator est inquies qui in stabulo nascit' in p̄sepio ponit' pannis involuit': plorat ut ceteri infans denicꝫ iacet ut ceteri. Magnus plane mediator ē ꝛ in omnib' quę ad pacē sūt non pfunctorie sed efficaciꝫ p̄uidet. Infans quidē ē sed ✠bū ifans-
cuius nec ipsa quidē infantia tacet: Cōsolamini consolamini dicit dñs. Dicit' emanuel nobiscū deus. Clamat boc stabulū clamat presepe clamāt panni clamant lachrymę clamat stabulus curando sese homini qui in latrones inciderat preparī clamat presepe eidem homini q̄ iumentis cōpatus fuerat pabulū ministrari clamant lachrymę clamāt panni eiusdē ipsius cruēta vulnera ablui ꝛ detergi. Nullo siquidē bon̄ exhibitus egut nihil bon̄ illi ꝓpter se magis aūt oīa ꝓpter electos suscepit. Verebūtur filium meū ait pater misericordiaꝫ. Plane reuerentur eū nō iudei ad quos est missus sed electi ꝓpter quos missus. Reuerem̄ cum nos in presepio reueremur in patibulo reuerem̄ in sepulchro. Deuote suscipimus teneru ꝓpter nos cruentū ꝓpter nos pallidū ꝓpter nos reuerem̄ sepultū ꝓpter nos. Deuote adorem̄ cum magis deuote cum sancto symeone amplectimur infantiam saluatoris.

¶ De pueri iesu circumcisione. Idē i sermone de circumcisione. ¶ Cap. LXXXIII.

Pro verbum abbreuiatum in carne ampli' abbreviatum est etiā carnis suscepta circūcisione. Minorat' paulomin' ab angelis dei filius bonā naturaꝫ induit ē iam nec ipsū respuēs bonę corruptiōis remediū plane multo minorat' ē ab eis Habem' ꝛ magnū fidei documētum ꝛ manifestū būilitatis exemplū. Ad quid enī o dñe iesu circūcisio necessaria tibi q̄ nec peccatū cōmisisti nec cōtraxisti? Qđ ipse ne feceris ꝓtas manifestat qđ nō cōtraxeris multo certi' ꝛ patris diuinitas ꝛ mris integritatē p̄bat. Sumus sacerdos es quē nec sup mre nec sup p̄re contaminandū ꝓbatū est in lege potius q̄ mandatū. Est n tibi pater ab eterno ē de' in quē peccatū nō cadit. Est ꝛ mater et tpe ē virgo nec in corruptio corrupte lā parere potuit. Sup hec oīa circūcidit' puer agn' sine macula. Et si nō egnit tñ circūcidi voluit nec vllā quidē refugiū vulneris refugit. Nō sic impij nō sic elationis būanę puersitas agit. Ligaturā vulnęr erubescimus qui gloriam interdū etiā de vulneribus. At is quem nemo pōt arguere de peccato peccati remediū ꝛ verecūdiā pariter ꝛ austeꝫ sine vlla necessitate suscepit nec cultrū lapideū repulit in quo solo vetus illa quę eraderetur rubigo nō fuit. Nos ecōtra inuerecūdi ad obscenitatē culpę erubescim' p̄nitētiam agere qđ est extremę dementię male in vulnera ꝓni pēnis in remedia verecundi. Ecce qui peccatū nō fecit non dedignatus ē se peccatorē reputari nos aūt esse volum' ꝛ nolum' estimari. Ita ne sano medicina ē opus ꝛ nō male habentibus? Imo ✠o ita ne eget medicamine nō eger sed medic'? Quis boīuꝫ q̄ñimiter manū circūcidēti admitteret tāte sibi nō dicā glorię sed vel innocentię cōscius? Ihesus ✠o patiēter quę non rapuit exoluebat qui purgationeꝫ delictoꝝ facere nō suscipere venerat. Dꝫ dices. Quid ni suscipere puu'? Imo ✠o quid ni suscipet humilis ꝛ mansuetus? Quid ni obmutescit coram circūcidente qui coram tundente obmutuit coraꝫ crucifigente siluit? Alioquin nō illi erat difficile carnem suam integram conseruare ne scinderetur qui fecerat ne virginalis uteri porta in exitu suo aperiretur? Nō erat difficile parulo p̄hibere ne caro illa circūcideretur quādo nec mortuo fuit difficile custodire ne corrumperetur.

De causa circūcisionis ĩstitute. Idē iij. ¶ Cap. LXXXIIII.

IPse quidē ab initio deus acceptauit modum ⁊ nihil vnq̄ illi ꝙuitati placuit ĩmoderatū. Hinc ē ꝙ nō mō ĩ pondere ⁊ mēsura ⁊ numero vniuersa cōdidit · sed ipse quoq; ꝑtinus boī cōdito modū ꝓscripsit · mādatū cōtulit dicēs : Ex oī ligno paradisi comede · sed nō de ligno sc̄e boni ⁊ mali. Leuissimū plane mādatū erat · ⁊ larga oīo mēsura. Sed trāsgressus ē bō ꝓscriptū sibi modū · ⁊ cōstitutū sibi ꝑtergressus est terminū. Vnde ⁊ deus ab eo facie suā auertens · vix tandē in diebus abrae amici sui placabilis fieri incipiens · rursus modū instituit · ⁊ pmulganit legē sed nō vsq; quaq; priori similē. Illa siq̄dem fuerat ad cautelā · hēc ad medelā · Vbi pbibitio facta ē · ne ĩpfluitas subintraret · hic absciso indicta est · ut sacramēti remediū illā que subintrauerat tolleret. Postremo illa quidē ĩ arbore data est boī · ne fructu illius vesceretur · hēc aūt in corpe ꝑpetuo ut caro ꝑputi scinderet. Nec dubiū sane quin cętera q̄ corporis būani mēbra illud additamētum leuiathan occuparet · venenū sc̄z cōcupiscentie ⁊ ĩmoderate atq; inordinate illecebra voluptat̄ · ut oīb⁹ necessaria videretur quēdā abscisio generalis. Hęc ꝙ singulor ꝑ abscisionē mēbror ꝑ būane carnis fragilitas ⁊ infantilis ętatis infirmitas nullaten⁹ sustinebat · ꝑ moderamine dispositio puidit supna · ut in ea potissimū ꝑte castigaret concupiscētia · in q̄ vehementius eā sentire ac violentius maliguari cōstabat. In omni quippe cōtradicentiū spiritui rebellione mēbror ꝑ · solū illud inuenit adeo cōtumax ut cōtra oēm volūtatis deliberationē ad inhonestos ⁊ illicitos motus assurgat. Nā ꝙ hēc circūcisio die octaua fiebat spem regni cęlestis cōmendabat · ꝙ videlicet ad pmū reflexus diēp circulus ꝑferre quādā cozonę speciē videret. Hinc est ꝙ octaua potissimū die ꝓ solēnitates ꝓcipuas celebrat̄ · ⁊ in sermone dñi primę beatitudini octaua copulat̄ · ut cęlestis regni dēmū iterata pmissione nobis euidēter corona fabricet. ¶ **Beda in omel. de circumcisione domini.** Idē aūt salutifere curationis auxiliū circumcisio contra originalis peccati vuln⁹ agebat ĩ in lege · q̄ nūc baptismus agere consuevit · reuelatę gr̄ę tpe excepto ꝙ regni cęlestis ianuā nondū poterāt intrare · donec aduentis bñdictione dare qui legē dederat · ut d⁹ deo ꝑ ĩ sion videri posset. Ē tum in sinu abrae post mortē beata requie cōsolari supne pacis ingressū expectabāt spe fęlici. Qui enī nūc per euāgelium suū terribiliter ac salubriter clamat : Nisi q̄s renatus fuerit ex aqua ⁊c · ipse dudū per legē suā clamabat : Masculus cuius ꝑputi caro circūcisa non fuerit · peribit de ꝓpl'o suo · quia pactū meū irritū fecit · B ē · quia vitę pactū boīb⁹ in paradiso mandatum Adam ꝓuaricāte transgressus ē · in quo peccauerūt oēs · peribit de cętu sanctor ꝑ · si remedio salutari nō fuerit subuētum. Vtraq; ergo purificatio · sc̄z ⁊ i lege circūcisionis · ⁊ in euāgelio baptismatis posita est tollēdę gratia primę ꝓuaricationis. Et ne cui seculi labēs ętati superni respect⁹ munera deessent · illi q̄z q̄ a mūdi exordio vsq; ad tpa date circūcisionis · vel post datā circūcisionem de alijs nationib⁹ deo placuerūt · vel hostiā rū oblationib⁹ · vel certe sola fide virtute · suas suorūq; aīas creatori cōmendantes · a primi reat⁹ vinculis absolvere curabant.

De causa circūcisionis dñice ¶ Cap. LXXXV.

SEd veniens in carnem q̄ solā carnis naturā · nullāq; peccati cōtagionē de Adā traxit · nullo munere gratię renascētis indiguit : verumq; tñ purificationis gen⁹ est subire dignatus · s · ꝛa parentib⁹ octaua

die natiuitatis circūcisus·ꝛ anno trigesimo a Johāne baptiçatus. Imo tertiꝫ quoqꝫ salutaris hostię munus offerri p se non respuit ipse tēpli dñs·ut ꝛ cōsummādo iam legis decreta suo tpe doceret eē salubrima·ꝛ aduenięt eu ꝫ angelꝫ cūctis fidelibꝫ ostēderet ꝙue subeūda remedia Ut enī nobis necessariā obediēdi ꝛutē exēplo ꝑcipuo cōmendaret·factū sub lege filiū suū misit deus in mundū·non q ipse qui legislator·ꝛ iudex ē qđꝫ legi deberet·sed ut eos qui sub lege positi legis onera portare nequiuerāt·sua cōpassione iuuaret·ac de seruili cōditione quę sb lege erat ereptos in adoptionē filioꝝ q̄ per gratiā ē sua largitate reduceret. Suscepit igitur circūcisionē lege decretā in carne qui absqꝫ oī ꝓsus labe pollutiōis apparuit in carne. Et qui in similitudine carnis peccati·nō aūt ī carne peccati aduenit·remediū quo caro peccati cōsueuerat mūdari non respuit·sicut etiā vndaꝫ baptismatį qui a nouę gratię ꝓfluo a peccatorū sorde lauari voluit·ipse nō necessitatis ꝑ exēpli causa subijt. ¶ Bernī. i sermone de eodem. In hac ergo circūcisione dñi habemus qđ amem⁹ ꝛ admiremur·habemus etiā qđ imitemur. Die quippe natiuitatis suę babitu inuentus ut hō·minoratus paulomin⁹ ab angelis. Sed die circūcisionis multomin⁹ ab angelis·qui nō solū formā habuit hominis·sed ꝛ peccatoris·ꝛ infię⁹ est velut quodā cauterio latronis. Illa die i huius mūdi carcerē aduenit. In hac autē catenas ꝛ vincula nostra suscepit·ac sub lege factus qui legē dedit ut reos absolueret·innoxias manus eoꝝ catenis inseruit. Quid est enī circūcisio nisi suppliciꝫ ꝛ peccati indiciū? In te ꝙ dñe iesu quid ē qđ circūcidit? suppliciū? Nōne tu verus deus de deo patre·ver⁹ hō sine oī pctō de ꝙ virgine mre? Quid ꝙ facis o parētes eū circūcidētes? Dōt nec ꝑ oblīuisca filiꝫ vteri sui? aut nō eū cognosceret nisi signū circūcisionis bēret? Imo vere. Quō posset illā in q̄ ei bñ cōplacuit nō agnoscere filiū? Et ꝙ mane signo ignorare poterat eū inuēta in eo circūcisione quā pcōdo ipse ꝓuiderat ob purgationē vtiqꝫ vnioꝝ. Sed qđ mirū si caput ꝓ mēbris curationē accepit·quā tū in semetipso necessariā nō habuit? Nōne ꝛ in mēbris nostris sępe p vn⁹ morbo alteri adhibet curatio? Dolet caput ꝛ ī brachio fit coctura·dolēt renes ꝛ fit in tibia. Sic ista die ꝓ totius corꝑis putredine cauteriū qđā infirū ē in capite. Deniqꝫ quid mirū si ꝓ nobis dignat⁹ ē circūcidi·ꝓ quib⁹ dignat⁹ est mori? Totus siqđē mihi dat⁹·ꝛ tot⁹ in meos vsus expensus ē. Ego enī audiēs qꝫ transiret añ carcerē meū filius regi magni: altius gemere cepi·ꝛ miserabili⁹ exclamare dicēs: Fili Dauid miserere mei. At ille sic benignissimus·quis nā ē inquit iste quem audio fletus ꝛ vlulat⁹? Et dicūt ei: Ipse est Adam ꝓditor ille quē pater vester mitti fecit in carcerē donec cogiret quib⁹ illū supplicijs faciat interire. Quid ageret ille cuius natura bonitas·cui ꝓprium est misereri semp ꝛ peere? In carcerē descendit·ut educeret vinctū de domo carceris venit. Judei ꝙ nō īmemores odij quo patrē oderant exercuerunt illud ī filium·ipso dicente: quia oderūt me ꝛ patrem meum. Impij nāqꝫ quibus grauis erat etiā ad videndū: Die est inquiunt heres·venite occidamus eū. Sic igitur agnum dei occiderūt·ī suam quidē perniciem·sed in nostrā salutem. Illi quippe sanguinem agni fuderunt· nos accessimus ꝛ bibimus illū. Laticē salutaꝫ ine briantem qꝫ preclarꝫ accipimus ꝛ inde gratias agimus.

¶ De nominis ipositione Beda vbi ō. ¶ Cap. LXXXVI.

Sed et hoc ꝙ eodem die circumcisionis suę nomen ut ie sus vocaretur accepit·ad imitationē obseruationis pstitę fecit. Quā et eo credim⁹ suptā·q Abrā pīarcha

qui primus circūcisionis sacramentum ī
suę fidei magnę ac promissionis ad eū diui
nę testimonium accepit ꝑ eadem die suę
suorūq; circūcisionis etiā nomis amplia
tione simul cū sua coniuge benedici pro
meruit·ut qui ꝙm Abram pater excel
sus dictus ē. Deide Abraā multaꝝ gē
tium pater vocaret·q; patrē inqt multa
rū gentiū cōstituī te·Quę promissio fide
lissima tam late ꝑ orbē iam patet imple
ta·ut etiā nosipsi de gētibus ad illius fi
dei notionē vocati·nos ipsū patrem
spū aliter gaudeam⁹ habere·aplo q̄s di
cente nobis: Si autez vos Christi·ergo
Abraę semen estis·Fm promissionem hęre
des. Et Sarai inquit vxorē tuā nō vo
cabis Sarai sed Saram·i·nō principē
meā·ꝫ principē·videlicet aperte docēs
vt eā quę tanta fidei ꝓceps ⁊ socia fa
cta ē·nō ꝓprie principē suę domus·ꝫ ab
solute principē·i·oīuz recte credentiū fę
minarū vocaret ⁊ intelligeret esse parētē
Vnde beatus petrus credētes er gētib⁹
fęmias,puocans ad virtutē būilitatī ca
stitatī atq; modestię·meminit eiusdē ma
tris nręq; Sare·debita cū laude. Sic Sa
ra inqt obediebat Abraę dīm cū vocās
cuius estis filię bñ faciētes· nec vllā ptur
bationē timētes. Hęfratres dixim⁹·vt
singuli vestrū meminerit·etiā seipsos ꝑ
cepta fide christi cū patriarchis nominis
excelsi cōsortiū meruisse·seq; pcepta ba
ptismi salutaris ī Christo purificatione
derivatū a christi noīe cognomē gaudeā
mutuasse. Et ꝫ vsq; in finē seruare
cōtēdāt·firmū ⁊ intemeratū illud Esaię
vaticinium ī se gaudētes cē cōpletū: Ser
uos suos vocabit noīe alio·i·noīe chri
stiano·quo nunc oēs serui christi se dile
ctātur insigniri. Nec enī ē aliud nomē ꝫ
celo datū bonū ī q̄ oporteat nos saluos
fieri. Vnde ꝑueniēter adiūgit ꝑ ꝓphām
In q̄ q̄ bñdicēdus ē sup terrā bñdicet
a deo amen. Dicit ⁊ alia de eodē: multi
plicandā q̄s de gētib⁹ ecclesiā: Videbūt
gētes iustū tuū ⁊ cūcti reges inclytū tuū
⁊ vocabit tibi nomē nouū qđ os dīi no
minauit. Cur aūt puer q̄ nat⁹ ē nobis ⁊
filius dat⁹ ē nobis iesu·i·saluator, nomē
accepit·exp̄sitione nō indiget·ut a nob̄
intelligi possit·ꝫ intētione sollicita ⁊ vi
gili·vt nos q̄s possim⁹ eiusdē nomis pti
cipatiōe saluari·Legim⁹·n·iterp̄tari an
gelū·q; ipse saluū faciet ꝓplm suū a pctis
eoꝝ. Indubitāter q̄s credim⁹ ac sperem⁹
q; q̄ saluat a pctis·ipse q̄s saluabit ab il
lis quę ob pctā ptigerūt corruptionibus
Pō testāte q̄ ait: Qui ꝓpitiat oīb⁹ iniq̄
tatibus tuis qui sanat oēs infirmitates
tuas. Dimissis·n·oīb⁹ iniquitatib⁹ nīs
oēs languores nostri ad integrū sanabū
tur cū gloria resurrectionis apparēte no
uissima mors inimica destructur.

¶ De nominis iesu vocatione Bern̄ in sermone de circūcisione dn̄i. ¶ Cap. LXXXVII.

Merito sane dum puer q̄ natus ē nobis circūcidit' saluator vocat'·p videlicet er ꝫ iam ceperit nostrā opari salutē·īmaculatū il lū ꝓ nobis fūdens sanguinē. Neq; enī iam ē quęrere cur voluerit circūcidi·ꝓpt' ꝫ enī ē circūcisus ꝓpter qđ ē passus. Nihil hoꝝ ꝓpter se·ꝫ oīa ꝓpter electos volu it agere·nec in pctō genitus·nec a pecca to circūcis⁹·nec ꝑ pctō suo mortu⁹·Qđ vocatū ē inquit ab angelo priusq; cōciperet' in vtero. Vocatū plane nō impo sitū. Nęque hoc ei nomē ē ab eterno. Vt enī saluator sit·habet a ꝓpria natura·⁊ ꝫ ei nomen īnatū est·nō indictum ab hu mana vel angelica creatura. Sed quid qđ egregius ille ꝓpha puerū istū p̄dicēs multis noīb⁹ appellādū fore vidēt ꝫ nūq tacuisse. Vocabit' inquit nomē ei⁹ ad mirabilis ⁊c. Magna quidē noīa. Sed vbi est nomē qđ ē sup omne nomē·videlicet nomē iesu ī quo flectat' omne genu? Forte in his oīb⁹ inuenies illud vnum sed expressū quodāmodo ⁊ effusum. De hoc enim in amoris cāntico sponsa dicit: Oleū effusum nomē tuū. Habes igitur vnum in his omnibus appellationibus

Jesū nec oīo vocari vel eē saluatoꝛ posset si hoꝛ quipiā defuisset. Nūquid nvere admirabile experti singuli sumus in mutatione volūtatū nostrarū? Hoc enī est saluationis nr̄e pncipiū cū incipim⁹ respuere quod diligebam⁹ volere vnde lętabamur amplecti qđ timebamus seq̄ qđ fugiebam⁹ oprare qđ cōtemnebam⁹ Admirabilis plane sed ꝛ consiliariū exhibet se in electione pnitentię ꝛ ordinatione vitę ne forte nobis celus absq; scientia sit ꝛ volūtati bonę puidentia desit Opus est aūt ut deum quoq; ꝓemus in pꝛioꝛ scꝛ delictoꝛ remissione sine q̄ non pōt cōstare salus. Nemoq; pōt peccata dimittere nisi solus deus. Necꝛ ne id q̄dem sufficit ad salutē nisi forte etiam in expugnando inpugnātes nos experiam̄ne. s. ab eisdē rursū cōcupiscētię supeām ꝛ hāt nostra nouissima deteriora pꝛioribus. Videꝛne iam aliquid deesse saluatoꝛi? Deesset plane qđ maximū est nisi ꝛ futuri seculi pater esset ut per eū scꝛ resurgamus in immortalitatē qui ꝑ psentis seculi patrē generamur ad mortē. Neq; hoc satis esset si nō etiā pnceps pacis nos patri reconciliaret cui traditurus ē regnū ne forte sicut filij perditionis vtiq; nō salutis resurrecturi videremur ad supplicii Sane multiplicabitur eius imperiuꝫ vt merito saluatoꝛ dicatur etiā ꝑ multitudine saluandoꝛ ꝛ pacis nō erit finis vt verā nouerimus salutē esse quę non possit salte timere defectum.

¶ Iterum de eodem. Idē in i. ¶ Cap. LXXXVIII.

Considera quoq; magnū ꝛ admirabile sacramentum. puer circūcidit' ꝛ Jesus vocat' Quid sibi vult illa connexio? Circumcisio nempe nō saluatoris esse videt' ꝫ saluādi magisq; saluatorē circūcidere decet quā circūcidi. Sed agnosce mediatorē dei ꝛ hominū qui ab ipso exordio suę natiuitatis foedat būana dninis ima sūmis. Nascit' ex muliere sed cui fecunditatis fructus sic accedat ut flos virginitat' non decidat. Pannis inuoluit' sed ipsi panni angelicis laudibus honorāt' Abscondit' in ꝓsepio sed stella pclarat radiāte de cęlo. Sic ꝛ circūcisio veritatē pbat susceptę bānitatis. Et nomē qđ est sup omne nomē gloriam indicat maiestatis. Circūcidit' tanq; verus filius Abrę ꝛ tanq; filiꝰ dei vocat' Jesus. Nō enī ad instar pꝛioꝛ meꝰ ille Jesus nomē vacuū aut inane portat nec est in eo magni nominis vmbra sed veritas. ¶ Idem super Cantica omel. xv. Oleū infūdit effusum nomē tuū. Pleū nēpe lucet pascit ꝛ vngit lur. cibus medicīa. Et spōsi nomen lucet pędicatū pascit recogitatū lenit ꝛ vngit inuocatū. Quid eque mentē cogitātio impi guat virtutes robōrat mores vegetat? Aridus est omnis animę cib⁹ si nō oleo isto infūdit' hęspivus si nō ꝫ sale cōdit'. Si scribas nō sapit mihi nisi ibi Jesū legero. Si disputes aut ꝓferas nō mihi sapit nisi ibi Jesus sonuerit. Jesus mel in ore melos in aure iubilus i corde. Deniq; vocabitur ait ꝓpheta nomē eius admirabilis cōsiliarius deus fortis ⁊c. Hoꝛ nominū primū tertiū quartū sonat maiestatē reliq̄ ꝛo pietatē. Qđ igit' hoꝛ effundit' cū ꝓfecto maiestatis nomē atq; potētię in id qđ ē pietatę ꝛ grę ꝺdāmō trāsfūdit' ꝛ effūdit' habēdę ꝑ Jesū christū saluatorē nostrū nomē verbi causa qđ deus ē nonne in id qđ est emanuel i nobiscū deus liquefacit ꝛ defluit? Sic id qđ est admirabilis in id qđ est cōsiliarius. Sic deꝰ ꝛ fortis in ea que sūt pater futuri seculi ꝛ pncipis pacis. Ubiū id qđ apud ūtiquos tam terribiliter q̄ frequēter intonare solebat Ego dns ego dns: mihi dictat' oratio cuius pncipiū dū paterno noīe dulcescit sequentiū obtinēdarū petitionū fiducīā tribuit. ¶ Richardus de sancto victoꝛe. Puer deniq; qui natus ē nobis admirabilis gloria cōsiliarius sapiētia deus natura fortis potentia pater

misericordia-princeps iustitia. Admirabilis gloria-quia ⁊ angeli pre nimia admiratione glorie ei⁹ in ipsum ꝓspicientes deficiūt-⁊ cantāt dicētes: Pleni sūt celi ⁊ terra gloria tua. Cōsiliarius sapientia-qz magni cōsilij angelus existit-q̄ hominē in inuio iniq̄tatis-⁊ infidelitatis errantē ad viā veritatis ⁊ equitatis reduxit Deus natura-qz veritatē habet ꝑ naturam-⁊ alios imbuit esse deos ꝑ gratiam. Fortis potētia-qz principē huius mūdi custodientē atrū suū-i-mūdū potenter debellauit-⁊ vasa ei⁹-i-alias in quib⁹ iniquitatē posuerat-ad vitā trāsdestinatas diripuit ⁊ ipsū eiecit ⁊ alligauit-ne more antiquo in hoīe dominet'-donec in tēpore antichristi ad modicū ipsius permissione solua'-⁊ postea cū suis in die iudicij ī infernū redigat'. Pater misericordia-qz paterna pietate ad nos venit ⁊ nos redemit ⁊ iustificauit ⁊ beatificauit. Venit ꝑ hūanitatē-redemit ꝑ passionē-iustificauit ꝑ gr̄am-beatificauit ꝑ gloriā. Princeps iustitia-qz reddet vnicuiq̄ qđ suū ē: bona bonis ⁊ mala malis-bonis gloriā malis pēnam.

¶ De mysterio testū eius dē nominis. Berñ. vbi supra.

¶ Cap. LXXXIX.

On est igitur in eo magni nominis vmbra ⁊ vtras solida. Celit⁹ iuxta dē indictū nomē suū gelista testat'. Qđ vocatū est-inquiens-ab angelo priusq̄ in vtero cōciperet'. Et attende ꝓbi ꝓfunditatē-qz postq̄ natus ē Jesus vocat' ab hoīb⁹ qđ pri⁹ ab angelo fuerat vocatus. Idē enī ⁊ angeli saluator ⁊ hoīes-sed hoīes ab icarnatiōe angeli ꝟo ab initio creature. ¶ Origenes in sermone de eodem. De nicq̄ vocabulū Jesus gloriosū nomē qđ est sup oē nomē-omni adoratu cultuq̄ dignissimū-nō decuit primū ab hoīb⁹ appellari-nec ab eis in mūdū effer̄i-⁊ ab excellentiori natura quadā atq̄ maiori

¶ Berñ. vbi s. Vocatū est nomen ei⁹ aut Jesus-qđ vocatū erat ab angelo prius. In ore ē duoꝝ vel triū testū stat omne verbū. Et id ipsū qđ in ꝓpba dicitur abbreuiatū-manifestius in euangelio legit' caro factū. Nos vtiq̄ frēs mei respicit hec parabola. Christus enī nec euāgelico testimonio nec hūano egnit-ꝑ ut scriptū est-oīa ꝓpter electos sustinuit. Triplex pinde quer̄dū nobis est ꝓprie salutis testimoniū-ne forte videam̄ assūpsisse dei nomē inuanū. Et nos-n-circūcidi necesse est sicq̄ nomē salutis accipe-circūcidi sane nō littera sed spū ⁊ veritate-nō vno mēbro sed toto simul corpore Licet enī additamētū leniatur quod a malo ē ⁊ amputari debet magis in ea parte regnet in q̄ iudeis mandata ē circūcisio-tū vniuersam occupat carnē-⁊ plāta pedis vsq̄ ad verticē nō ē in nobis sanitas. Nec est aliqua pars quę nō tabida sit et hoc veneno. Propterea siē parvulus in fide ⁊ dilectione ꝓfectus cōgruū sibi mādatū exigitq̄ circūcisionis accepit sed postq̄ in vir̄ ꝓfectionē creuit baptizari vider' corpe toto quę totus hoīs est integra circūcisio. Hinc est q̄ saluator noster ⁊ octauo die circūcidi-⁊ post annū trigesimū dignat⁹ est crucifigi-vbi corpus oē distentū est ī pēnā: cui similitudini mortis cōplātamur ⁊ nos-ut scribit apostolus-dū qđ nouissime tradūt ē obseruam⁹. Quę ē aūt moralis circumcisio nīa nisi quā idē apostolus cōmēdat-victum inquiens ac vestitū hūtes his contēti simus. Optime ꝓfectus nos circumcidit ⁊ superflua resecāt vniuersa pauptas voluntaria-labor pēnitētię. Leteq̄ in hac ipsa circūcisione triplex nobis querēdū ē ab angelo-s-⁊ Maria ⁊ Joseph testimonium salutis nostre. Oportet inq̄ ut ante oīa nobis angel' magni cōsilij nomē salutis imponat. De hinc ⁊ ipsius ꝓgregationis attestatio necessaria est quę tāq̄ mater singulorum est. Pater inq̄ virgo tanq̄ ea quā desponsat apostolus vni viro ꝓxīnē castam exhibere christo. Sz nec

ipsius ministri cōtēnendū est testimoniū ei qui quērit imitari saluatoꝛ exemplū: hic est Joseph spōsi quidē locū obtinēs rectoꝛa aūt huius ꝛ dispēsatoꝛ existēs: qui sane pr̄ vocat' magi aūt nutriꝰ ē: pbat'

¶ De circūcisione morali. Origenes vbi ō. ¶ Cap. XC.

SIcut ergo iuxta sententiā apli: cū mortui sumꝰ christo morieti: ꝛ psurrexim⁹ resurgēti: sic etiā cū eo sumꝰ circūcisi: ac solēni circūcisione mūdati. Ideoq; iā nō indigemus circūcisione carnali. Et ut scias illū ꝓpter nos factū esse circūcisū: audi manifestissime ꝓdicātē Paulū. In illo inquit estis repleti ī q̄ estis ꝛ circūcisi: circūcisione nō manufacta in expoliatiōe coꝛpis carnis in circūcisione christi. ¶ Idem super Genesim omel. iij. Quis aūt gladiꝰ vel machera petīa sit q̄ circūcidat ꝗ plus dei apli dicētē audi: Viuꝰ est inq̄t sm̄o dei ꝛ efficax: ꝛ penetrabilioꝛ oi gladio ancipiti ⁊c. In oibꝫ tū mēbris nris frēs mei: suscipite dignā circūcisionē x̄pi dei. Circūcisi sint aures nr̄æ sm̄ dei x̄pū: ꝛ vocē obtrectātiū nō recipiāt: cōplent' ꝛ clausæ sint ne iudiciū sāguis audiāt: aut ipudicis cātic ꝛ somis theatralibus pateāt: nihil obscenū recipiāt. Tales n. aures ī auditoꝛibus suis dñs req̄rebat cū dicebat: Qui habet aures audiēdi audiat. Nemo q̄pe pōt aurib⁹ circūcisis ꝛ imūdis audire x̄pa sapiæ ꝛ x̄pi: Sz ille q̄ a scurrilitate ac detractione ꝛ calūnia ꝛ ineptia ꝛ cęteris oīb⁹ q̄ indigna sūt ore christiano ꝓtinet suū: ꝛ disponit sm̄ones suos in iudicio linguā rēperat: x̄pa moderat': iste merito circūcisus dī labijs. Sicḍ x̄pc erga moꝛ coit⁹ nō ipoꝛtun⁹ existat: nec statutos legib⁹ terminos excedat: nec aliā fcīaz q̄ p iugē legitimā ꝓgnoscat: ꝛ ī ea q̄z ipsa certꝫ ac legitimis tpib⁹ agat: nūmō cā posteritati suæ: iste dicēdus ē circūcisus ꝓpitio suæ carnis. Qui x̄pc nō obscenis desideriis ac fedis cupiditatib⁹ ꝛstinat: ꝛ ut breuit' dicā: nos mębrā corde: ꝰ pura fidē custodit ī sinceritate ꝛscię: iste circūcisus ē corde. Circūcidēdę sūt etiā manꝰ a rapinis: a furtis: a cedib⁹: vt ī solis dei pādāt' opib⁹. Pedes q̄z veloces nō sint ad effūdēdū sanguinē: nec ī ꝛsiliū malignātiū introeāt: ꝰ tū ꝓ mādatꝫ dei circūeat. Oculꝰ ne cōcupiscat alienū: ne videat mulierē ad ꝓcupiscēdū eā. Cuiꝰ n. erga fcīaz formas lasciuꝰ ꝛ curiosꝰ oberrat aspectꝰ: ꝰ ē oculus in circūcisus. Sz ꝛ singla q̄q; mębra sū ī officijs mādatoꝛ dei deseruāt: dicēda sūt circūcisa. Si x̄po vltra leges diuinitꝰ sibi ꝓscriptas lucrānt: icircūcisa. Et ꝰ cē pto q̄d dicat ab aplo: Sic exhibuistis mębra vra seruire iusticię ꝛ iniq̄tati ad iniq̄tatē: ita nūc exhibete mębra vra seruire iustię ī scīficatiōe. ¶ Idē sup eplam ad Ro. li. ij. In summa x̄po duplex est moralis circūcisio: videlicz cordis ꝛ carnis. Circūcisio cordis ē fidelit' in deū credere. Circūcisio carnis nihil sordidū in opere gestūq; cōmittere.

¶ De misterio dierū. Bern. in sermone de circumcisione. ¶ Cap. XCi.

ī

Cum vero restat dicendū q̄d ī hac circūcisione nob spūaliter sit agendū. Nō n. sine causa pręceptum est in lege: nec sine causa cōpletum est ī dño: ut octaua die fieret circūcisio. Itaq; nō ignoramꝰ iā hominē oportere nasci denuo: q; ꝓpt' ꝰ filius dei natꝰ est secūdo. In pctis siq̄dē nascamur oēs: ꝛ necesse habeāmꝰ renasci ī gr̄a q̄ō baptismate q̄dē ꝓcipimꝰ: ꝰ totū pereat in sęculari vita. Nūc aūt ꝓmū deo miserāte ī nobis opat' gr̄æ x̄tus: ut ī nouitate vitę ambulemꝰ. Ergo nascit' hō qū sol iustitię ortus ī aīo tenebras illuminat pctoꝝ ꝛ internis obtutib⁹ offert hoīēdū dei iudiciū: addēs terroꝛ vinculū ꝓlens breuē dierum numerum ꝛ finē incertum. Hoc plane vespera est ad quaz demorabitur fletus: ꝛ necesse est addi matutini lętitiam: vt auditam faciat misericoꝛdiā suam. Sic enī fit vesperę ꝛ mane dies vnꝰ ꝛ

Est autez ista dies iusticie reddens vnicuiqz qđ suū est·nobis miserā·deo misericordiā. In hac die puer nascit·quādo in his que dixim⁹ ad amorē pēnitentie ꝛ odiū peccati animus excitat. Sed periculosū ē si forte velit inter sęculi turbas agere pēnitentiā·vbi nimirū aliq̄ venatis pstigionib⁹·aliq̄ vndiqz exemplis prioribus ad peccatū allicīt·aliq̄ adulationibus in vanā gloriā·aliq̄ detractionibus ad impatientiā animū eius deūciant. Procedat iam necesse est prudentie radius: ostēdat quātas ꝛ qs importunas pręsertim ī hac generatione opportunitates ꝛ occasiones peccati offerat mūdus·ꝛ ingerat qs debilis sit ad illas bñ anus animus maxime qui in peccati ꝓsuetudine sit nutritus. In hac ergo die prudētie eligat de pręsenti sęculo necs fugere·dicēs cū ꝓpha: Odiui ecclesiam malignantiū·ꝛ cū impijs nō sedebo. Ez nōdum sufficit hoc: Fortassis enī vult elige re solitudinē nō satis attendēs infirmitatem ꝗpriam ꝛ periculosam diaboli luctā Quid enī piculosius qs solū luctari cōtra versutias hostis antiqui a quo videatur ꝛ quē videre nō possit? Itaqz iam necessariū habet fortitudinis diē·vt noverit custo diendaz ad dim fortitudinē ꝛ in acie multo ꝛ pugnantiū esse querendum·vbi tot sint auxiliarij quot socij·ꝛ tales qui cū apto dicere possint: quia nō ignoram⁹ astutias inimici. Cōgregatio enim pro fortitudine sua terribilis est vt castroꝝ acies ordinata. Vę aūt soli·qz si ceciderit non habet subleuantem. Ez si cuiqz ex antiquis patrib⁹ gratiā hanc cōcessam audiuimus·nō expedit se temere committere huic periculo·nec oportet tēptare deum·sicut ꝛ magister noster de anachoretis loquēs·qui nō cōuersionis inqt feruore nouitio ꝛc. Itaqz ī hac fortitudinis die·ad id qđ iā ceperat·i·odium ecclesiā malignantiū·etiā addit qđ sequit: Lauabo inē innocētes man⁹ meas Vez cū esse in cōgregatione multorum eligit·nūquid eligit esse magister q nōdū discipulus fuit·ꝛ docere quod nūqz didicit? Et quō vel in se vel in alijs motus irrationales tp̄are poterit? Illucescat ergo dies tēperātie·ut eligat abiect⁹ esse in domo dei sui·magistro subdit⁹ cē sub quo volūtas eius frangat·ꝛ obedīē tie freno ꝓcupiscētia refrenetur. Nec de dignā dū est seruo qđ pręcessū ī domino Siquidē delcēdit cū eis·ꝛ erat subdit⁹ illis. Et tu ergo subditus esto ꝓpter illū.

Adhuc de eodem.
Cap. XCII.

Sed si iam in ipsa obedīē tie via interdum accipias pręcepta nōnulla que licet salubria sint·min⁹ tū videāt suauia: Dęc si moleste ceperi sustinere·si ꝓlatū diiudicare·si murmurare in corde·etiā si exteri⁹ impleas qđ iubet·nō est hec virtus patientie sed velamen maliciē. Necesse est igit vt illucescat dies patientie·per quē oia dura ꝛ aspera tacita amplectēs cōscientia magis te diiudicans·ꝛ durius arguens·cum nimirū displicent que ad salutem sūt·ꝛ in cogitatione tua semper partem magistri quoad potes aduersus teipsum iuuans·te in omnibus accusare·illum magis excusare laborans. Porro iam ī hoc loco tibi est a supbia cauēdū· magnū est enī oīo sic vincere semetipsū. Melior est ait Salomon patiens viro forti ꝛc. Considera deniqz qs manifeste ꝓphēta doceat necessariam esse humilitatem post patientiam dicens: Verūtn deo subiecta esto anima mea ꝛc. Nōne videtur occasione patiētie temptationē sensisse superbie? Necesse ergo ē ut radi⁹ humilitatis cor tuuz illuminet·ꝛ quid a te ꝛ quid a deo sit declaret·ut non altum sapias·quia de⁹ supbis resistit·humilibus aūt dat gratiā. Jam vero cum his diuitijs exercitat⁹ fueris·roga tibi dari lumē deuotiōis die serenissimā·ꝛ sabbatū mētis ī q tāqz emerit⁹ miles absqz labore vinas ī laborib⁹ vniuersis dilatato

nimirum corde viam mandatorum vel currens·ut quod prius faciebas cū amaritudine tui spiritus⁊ coactiōe·te extero tā cū sūma dulcedie pagas⁊ delectatiōe hāc mi fallor pō petebat cū dicebat: Remitte mihi vt refrigerer. Ac si dicat: Quousq; īlabores doloze crucior⁊ tota die morte afficior: Remitte mihi ut refrigerer. Vez ad hanc pfectionē pauci nisi fallor puenīūt in hac vita. Neq; enim si quis hāc habere videtur aliquando·necesse est ut sibi credat cōtinuo maximeq; si est nouit⁹·nec per ꝓfatos ascēdit gradus. Pius enī dñs pusillos corde solet allicere blanditijs talibꝰ. Sed nouerint qui huiusmodi sunt gratiā hāc ꝓstitam sibi nō datam vt in die bonoꝝ memores sint maloꝝ·⁊ in die maloꝝ nō immemores sint bonoꝝ. Longe ꝑo aliter q̄ exercitatos habēt fēlus fḡlici iocūditate fruūtur deuotionis huius. Sed multi ad hoc tota vita sua tendunt⁊ nō q̄s ptendunt. Quibus tū si pie ac pseueranter conati sint·statim ut de corpe exeūt reddit eis qđ dispensatorie negatū est in hac vita. illuc eos sola gratia ducente quo prius tendebāt· ipsi cū gratia ut consūmati in breui expleret tpa multa· Illis vero q̄ ad hāc deuotiōis gratiā pueniunt vnā videt restare periculū· viddicet dēmonium meridianū·quia trāsfigurat se sathanas in lucis angelū. Hoc ergo timendū est ei qui tanta delectatione facit omnia nedū sequitur affectionē corp⁹ destruat per immoderatā exercitationē· ac deinde necesse habeat non sine magno detrimēto spiritualis exercitij circa curam debilitati corporis occupari. Ergo ne incurrat hoc qui currit· illuminari necesse habet lumine discretionis quę mat̄ virtutum est·⁊ consūmatio pfectionis·hęc nimirū docet ne quid nimis. Et hęc ē octaua dies i qua puer circūcidit·qz discretio vere circūcidit·ut non plus nec min⁹ efficiatur. Nam⁊ qui nimis est fructum boni operis abscidit non circūcidit. Sic quoq; qui tepidus est⁊ minus facit. In hac ergo die nomē salutis imponit·nec de illo qui sic conuersatur dubitem dicere q̄ suam ipsius salutē opat. Vsq; ad hanc enim diem angeli dicere quidē hoc possunt qui secreta celestia nouunt·ē nūc primū ego fiducialiter ei nomen salutis impono. At vero quia rara est omnino anima ista in terris·huius discretionis locum fratres suppleat obedientię virtus ī vobis·ut nihil plus nihil min⁹ nihil aliter q̄ imp̄atū sit faciatis.

¶ De circūcisione generali futura Idēm ꝙ ¶ Cap. XCIII.

Enicq; q̄ circūcisio carnal̄ octaua die fiebat·spem regni celestis cōmendabat· q̄ videlicet quandā speciem corone videt ad primū reflexus dierum circulus pferre. Hinc est q̄ octaua potissima⁊ dies post ꝓcipuas solennitates celebratur·⁊ in sermone dñi primę beatitudini octaua copulatur·ut celestis regni demū iterata promissione nobis euidēter corona fabricetur. ¶ Beda vbi supra. Et hęc erit vera⁊ plenaria circūcisio nostra·cuz scz in die iudicij cūcti simul animę carnisq; corruptionibus exuti·mox peracto iudicio regni celestis aulam ingredientur ad videndā perpetuo faciem creatoris nīsi quod est typice paruulos circūcisos ad templum domini hierosolymam cū laudibus hostiarum acceptabile munus deferri. Vera nanq; circumcisione purgatur templum domini cuz membris ingredit̄ qui gloria resurrectionis ab omni late mortalitatis exoctus est·bonorū operum fructibus superne ciuitatis gaudia subijt·dicēs: Dirupisti vincula mea tibi sacrificabo hostiam laudis. Vota mea reddam in conspectu omnis populi eius·in atriis dom⁹ domini in medio tui hierusalē. Qđ·s·desideratissimū tps celestis ītroit⁹ indicat illa dies octaua q̄ circūcisio celebrat̄. Hęc etenī sūt gtates ꝓsentis seculi notissimis temporū articulis

distincte in quibus necessarie sūt p tot laboribus insistere. z ad tēpus opari p adipiscenda sempiterna requie. Septima est ętas. nō in hac vita sed in alia q̄ descentiū vsq; ad tēp⁹ resurrectionis animarū. Octaua ꝙo ętas ipsa est dies resurrectionis sine vllo tēpor⁹ fine beata. q̄ vera circumcisionis oīo de corruscāte gloria nō vltra corpus q̄ corrūpit aggrauat animā. nō terrena habitatio deprimit sensum multa cogitātē. sed corpus iam incorruptibile lętificat animā. z ībleuat cęlestis inhabitatio totū hominem visio sui conditoris inherentē. Cui⁹ scz diei beatitudinē in p̄s. ꝙpha exponit anima mea. z oīs interior bois sui affect⁹ ad būdicendū deo. omnesq; retributiones eius recordandas exactis dicit: Qui redemit de interitu vitā tuā. qui faciat ī bonis desiderū tuū. qui coronat te ī miseratione z misericordia. z renouabit vt aquile iuuentus tua.

¶ De morali circumcisione interi faciēda. ¶ Cap. XCIIII.

Necesse est autem. vt qui ad hui⁹ pulcerrime renouationis quasi sūme circūcisionis desideramus ptingere premia. curemus interim primitiue circūcisionis ac renouationis que quotidiano ꝓfectui exercitio fit. subire remedia. Deponam⁹ ꝝm pristinam cōuersationē veterē boiem qui corrūpitur ꝝm desideria erroris. z indnam⁹ eum qui ꝝm dē creatus est in iusticia et sanctitate veritatis. Nō enī sufficere credamus castigare nos in vno mēbro corporis nostri. sed ut idē alibi monet apostolus: Mūdemus nos ab omni inquinamento carnis z spūs. pficientes sanctificationē in timore dei. Si enī cordibus z auribus incircumcisi sunt qui spūssancti monitis resistūt. teste beato Stephano. est vtiq; cordiū z aurīū circūcisio. Et si est cordiū z aurīū. est omnino exterioris z interioris bois nostri sensuū. Nā qui mulierē ad concupiscendū viderit. q̄ oculos sublimes habuerit. huius incircūcisus est visus. Quibus aūt dicit: Qui ē ex deo ꝝba dei audit. ꝓpterea vos non auditis. q; ex deo non estis. incircūcisi sūt auribus. Di vero quoꝝ os locutū ē vanitatem z dextera eor⁹ dextera iniquitat⁹ incircūcisi sunt lingua z manibus. Incircumcisi sūt quoq; gustu quos ꝙpheta redarguit cū dicit: Ve qui potentes estis ad bibendū vinū ꝛc. Olfactu ꝙo tacti sunt incircūcisi qui vnguēto z variis odorib⁹ sūt delibuti qui sequūt amplexus meretricis. mirrha z aloe z cynamomo cubile suū aspergentes. In circūcisi sunt gressibus. de quibus dicit: Contritio z infelicitas in vijs eor⁹ z viam pacis non cognouerūt. At ꝙo qui omni custodia cor suū seruāt. qui auertunt oculos suos ne videant vanitatē. qui sepiūt aures suas spinis ne linguā neq; audiāt. q̄ q̄ suauis est dñs gustāt. qui custodiūt vias suas ut nō ī lingua sua delinquāt. qui ad mandata dei q̄ diligunt man⁹ suas leuant. qui ab omni via mala ꝓhibent pedes suos. ut verbū dei custodiēt: Isti nimiꝝ oēs sensus suos petre spūalis exercitatio seo ñdūt hīe circūcisos. Petrus nāq; petre q̄ Christ⁹ est fide spe z charitate nō solū in baptismate ſ ī oī pfectione deuota purificāt beatoꝝ corda q̄ z ipsa quotidiana nostra circūcisio. id est. cōtinua cordis mūdatio. semp octaui diei sacramētū celebrare nō desistit quia nos in exēplū dīuice resurrectionis q̄ octaua die. i. p⁹ septimā sabbati facta est sācificare consuenit ut quō surrexit Christus a mortuis p gloriā p̄ris. ita z nos in nouitate vite ambulemus.

¶ De miraculo stellę noui regis indice Aug⁹ in sermone de epiphania dñi. ¶ Cap. XCV.

Post miraculuꝫ virginei p partu⁹ q̄ se diuino munere plen⁹ saluo pudor⁹ signo dū z boiꝫ

profudit vterus· deū· s· quē suscepat· hominem quē ex se deo actore formarat· int' obscuras cubilis oppressi latebras. z durissimi pspis angustias· in quibo mēbris contractionibus stabulabat infinita maiestas· inter crepitātes nescię querelę ploratus· ac pios infantis teneroscz vagit⁹ dum pendet ad vbera viliacz pannoz⁹ involucra patitur de⁹· repente de cęlo terrę nouū illuxit sidus· z totius mūdi dissipata caligine· noctem cōuertit in dię· ne dies clararetur in nocte. Dum enim roseę polū facies noctęcz fulgura natura decernunt astra· subito lumen insolitū extumescit natura. Panit stelliger aries· z astra tremula famulante cunis· qz ne deū in carne positu⁹ esse obscu⁹ z seruit cęlum· reddāt z ipsa sidera testimoniu⁹ ab ima cęli crepidine fomite vasto glob⁹ ingens surgebat· z vibrātes radios spargens p inanes auras anbelis pulsibus coruscabat. Leterant vndiqz cęlos apices flammisu p diuersa perrecti· inbarqz rutilā vndantes flammas latius largioribz diffundebat per totū cęli sid⁹ nouas facies z sinus suos longo micans ymbone trahebat recedētibus astris· ut luna per mediā cęli semitam pulcris aura motib⁹ ibat vterqz suū radiis aperiens lucentes cāpos placidis accessib⁹ honestabat· dāt ętbera locū· astraqz minora recedunt· ac stellarij ignes obtusi alieno fulgore rarescunt. Illa vero p ardua per queqz puia vadit· z grato cęlu⁹ stridore pfundit· vt plenū dnisto reddat obsequiu⁹· tęperat gradū· donec magos pducat ad puer⁹. Itaqz iam oīs terra deo credat· qz dnist⁹ natus e cęlo clamat. Natus in angalo· declaratur in cęlo. Nō enim pōt tantu⁹ nomē abscondi qđ apparet fideis indicio· publicarūt pastoribz angeli· magis stella demonstrat. Utriusqz loquit' lingua cęlorum· quia lingua cessauerat p̄pheta⁹. Pastores angelis credūt z ānūciāt· magi in cęlo aspiciūt z adorāt. Diuus quoqz igneū arsit· z frigidos gentiles accendit. Inuenit mag⁹ in nocte quē nidęus erat perditurus in die.

De cōmotione magorum ad indicium stellę. Leo papa i sermōe de eodē in⁹. Cap. XCVI.

ADroborandu⁹ quippe fidem quę cōtra omnes p̄munie bat errores· et magna diuini pietate cōsiliū factum est· ut gens in oriētalis plage longinqua regiōe cōsistens· signum pueri nati qui in isr' esset regnaturus acciperet. Itaqz stellę claritas illustrior apud magos apparuit· z sic intuentium animos admiratione sui splendoris implenit· vt nequaqz sibi negligendū crederent· qđ tāto indicio nūciari perspicerent. Hunc nempe miraculo sicut res docuit gratia dei p̄erat· z cū Xpisti natiuitatē nec adhuc ipsa bethleem tota didicisset· iam illā credituri gentibus inferebat· quodqz non de hūano poterat eloqo disseri· cęlo faciebat eu angelizante cognosci. Quānis aūt hoc diuinę munus esset dignationis ut cognoscibilis gentibus fieret natiuitas saluatoris· ad intelligendū tamen miraculu⁹ signi· poterant magi etiam de antiquis balaam p̄nunciationibus commoueri: scientes olim esse p̄dictum· z celebrata memoria diffamatum: Oriet⁹ stella ex Jacob· z exurget homo de isrāel. z dominabitur gentiū. Idem in tertio de eodem. Huius autem ineffabilis misericordię mānifestatio facta ē. Herode apud iudęos tenente ius regiu⁹· ut cessante successione legitima· pōtificū qz prāte destructa· obtinuerat aliena principatum· veri regis ortus illius prophetię voce p̄baret· q̄ dictū legit: Nō deficiet princeps de iuda· nec dux de femore eius· donec veniat cui repositū est· z ipse erit expectatio gentiū. De quibus· s· gentib⁹ Abrae quondā innumerabilis successio fuerat p̄missa· non carnis semine b

fidei fçcũditate generãda·7 ideo stellarũ multitudini cõpata·ut ab omniũ gentium patre separet̃ çelestis ꝓgenies nõ terrena. Ad creandã ergo ꝑmissaꝫ posteritatem hẽredes in fidenbus ꝺsignati·excitati sunt ortu fideis noui·ut in quo çli adhibitũ fuerat testimoniũ·çli famularetur obsequiuꝫ. Cõmonit magos habitatores orientis stella çteris fulgentioꝛ stellis·7 de mirãda claritate lumis sui viri adhuc inspectanda nõ inscij magnitudinem intelligant significationis·hoc agente ꝑculdubio inspiratione diuina ĩ coꝛdibus eoꝝ·ut eos tante visionis non lateret mysteriũ·7 qõ oculis ostendebat̃ insolitũ animis nõ esset obscuꝝ. Deniq; officiũ suuꝫ cũ religione disponũt·buꝰq; se donis instruũt·vt dum vnum adorãt tria se credere demõstrent. Auro scꝫ honorantes ꝓsonam regiam·mirrha humanam·thure diuinam.

De ẽrꝓssione loci et tpis dominice natiuitatis. Exglo. sup Mat. Cap. XCVII.

Scigitur euãgelista: Cũ natus esset ihesus in bethleẽ iudę in diebus Herodis regĩ ꝛc. locũ 7 tempꝰ notat·ut nos ĩ antiquę ꝓphetię memoriã reducat. Primũ emĩ·i·locũ Michęas pręnunciauit·cũ ait: Et tu bethleem terra iuda ꝛc. Tempus vero pędixit Danicl ꝓpheta. Cuꝫ venerit inquit sanctꝰ sancto ꝝ cessabit vnctio vestra. Hęc nimiꝝ impleta est ꝓphetia·qñ finito iudęoꝝ regno iam in illa gente sibi regnũ occupauerat Herodes alienigena: Cuꝫ autẽ bethleem nominat̃·addit̃ iudę·ad differentiã alterius bethleem q̃ scꝫ in galilea in tribu çabulon habebat̃. Chrysosto. sup Mat. Herodẽ euangelista quoq; nominans regem exprimit·ad differentiam alterius Herodis·s·tetrarchę qui Johannẽ interfecit. Petrus Rauen. Quid est autẽ q̃ tẽpore regis nefandi dꝰ ad terras descendit suaq; vinitatẽ carni miscuit. Herodes refuga gentis alienigenę·iudaicę gentis imperiũ inuadit·libertatẽ sustulit sancta ꝓphanauit·7 quicquid erat cultꝰ çcquid ordinis aboleuit? Merito ergo gẽti sanctę quia defecerãt humana·succurrerũt diuina·ipsiq; dꝰ affuit·cui hõ qui adesset ꝺfuit. Venit rex quasi tyrãnum expulsurus·patriam reditur. Venit Christus ut subruat̃ antichrist·oꝛb liberet̃·paradisi patria reddat̃·vndiq; sublata seruitute·tota libertas ꝓpetuet̃.

Chrysosto. vbi s. Siquidẽ 7 aꝰ priorem aduentum eusdẽ saluatoꝛ erat hominũ vita in extremis cõstituta malis Vnde scriptũ est: Sedentibꝰ in regione vmbrę mortis·luꝛ orta ẽ eis. Leo papa vbi s. Itaq; deficiente vbiq; iusticia·totoq; mũdo plapso ĩ vana 7 maligna·vbi iudicium suum diuina potestas differret·vniuersitas hominũ dãnationis sententiã exciperet. Uęꝝ in indulgẽtiam ira tranflata est·7 ut exercendę gr̃ę magnitudo clarioꝛ fieret tũc placuit absoluendũ hominũ peccatis sacramentuꝫ remissionis affeni quãdo iam nemo poterat de suis meritis gloriari. Huius autẽ manifestatio misericordię·facta ẽ ut diximus apud iudęos legitima regum successione cessante·7 Herode iam alienigena regnante.

De aduentu magoꝝ hierosolymis et inquisitione nati regis. Exglo. vbi s. Cap. XCVIII.

In diebus Herodis regis: Ecce magi venerũt ab oriẽte hierosolymis. Magi dicunt̃ ꝺ nõ malefici·ꝺ chaldęoꝝ ꝓpr. Di de genere Balaã ut dicit̃ fuerũt·a q̃ regẽ sumũ·s·stellaꝝ rectoꝛẽ nascituꝝ de illi audierũt. Et iõ quęrẽtes eũ hierosolymaꝫ vbi caput erat regni primitus aduenerunt. De terra persarum fuerunt·vbi est fluuꝰ saba a quo regio nominat̃·iuxta

quā est arabia vbi magi reges extiterūt Qui etsi tria munera obtulisse dicunt· non tamē ꝓpter hoc nō plures q̄s tres fuisse ꝓbantur. Venerūt autē tertiadecīa die post saluatoris ortū·ꝫ non post annū trasactū·qz tunc nō inuenirēt i p̄sepio sed in ęgypto. **Marimus i sermone de eodem.** Bene autē ab oriente stella duce dicūtur ꝓperare qui sempiternum orientem venīūt adorare. De quo scriptum est: Visitauit nos oriens ex alto illuminare his qui in tenebris ꝫ in vmbra mortis sedent. **Bern̄ in sermone de eodem.** Merito sane ab oriente qui solis iustic̄ie nobis nouū ortū annunciant·lętisq; rumoribꝫ totū mundū illuminant·nisi q̄ infęlix iudęa quia lucem oderat·ad fulgorē nouę lucis obtenebratur·ꝫ ei⁹ oculi caligātes·solis ęterni radio comlcante·multo magis excęcā tur. **Marimus vbi ō.** Ecce christum nō habēt·habere volūt ꝫ inuenire contendūt. Judęus deū suū refugit·pa ganus inquit·qđ primus nō agnouit alienus intelligit·Cētilis stellā Christi vidit ꝫ venit·iudęus christū vidit ꝫ inuidet·sicut scriptura dicit: In ꝓpria venit ꝫ sui eum non receperūt. Vere iudęa durissima sua infidelitate cęcata·non videbat q̄ stella radiabat·nec q̄ angeli conclamabant audire poterat. **Fulgentius in sermone de eodez.** Vbi est inquiunt qui est rex iudęoꝝ: Quid ē hoc fratres ut isti magi regem iudęorum adorādū quererēt·cū ipsi iudęi nō ęssent? Et quē regē? Utiq; non Herodē·nec regem ante annos aliquot ordinatum·ſ Christū regem nuper natū. Quis ē iste rex iudęoꝝ? Pauper ꝫ diues·humil⁹ ꝫ sublimis·puus in p̄sepio·immensus in ęlo·vilis in pannis·pręciosus in stellis. **Bern̄ vbi ō.** Et vide q̄s certa sit fides magoꝝ nihilq; penit⁹ hęsitās dicentiuꝫ: Vbi est qui natus ē rex iudęorum? Non enī quęrūt vtꝫ rex iudęoꝝ natus sit·sed fidenter vbi qui natus est rex ęoꝝ sit. **Bło. vbi supꝛa.** Est itaq; confusio iudęoꝝ vbi christi natiuitatem discūt a ꝑbis gentiū. Hi quidem natiuitatem eius p̄dicant·qui locū nesciunt·iudęi locum insinuāt·qui temp⁹ aduentus non cognoscunt.

De ꝓpꝛietatibus illius noui sideris Marim⁹ vbi supꝛa.

Cap. XCIX

Vidimus inquiunt stellā eius in oriente. Bene dicit ei⁹ quia q̄s omnes ab eodē creatę stellę sunt ipsius· hec tñ ꝓprie Christi erat quę specialiter illius aduentū monstrabat·Et ęterarū quidem multitudo stellarum facta est ut huius mundi tempora cursusq; distingueret. Hęc autem prodire iussa est·ut ipsum mundi dominum ac regni ęlestis adesse tempus ostē deret. **Chrysosto. super Mat. omel. vj.** Huius nouas sideris tribus indicabatur signis. Primo quidē quoniam ab oriente venit ad meridiem· Sic enim iuxta locorum situꝫ palestina spęcta ad persidem cum solem ꝫ lunam ꝫ astra ętera ferri videamus ab oriēte in occidentem. Deinde vero quia nō i nocte lucebat·ut ętery·sed clara luce superās ipsos quoq; radios solis ꝓpio quodā fulgore. Tertio veniętq; et ipsa lucendi iterpollatione. Nam vsq; ad palestinam venientiꝫ magis semper apparuit quasi duꝫ itineris. Cum autem hierosolymam venissent·illa se abscondit·ꝫ iterum exeūtibus apparuit vsq;dam veniens supra domum vbi puer erat stetit.

Fulgentius vbi supꝛa. Ergo si nescis veram huius pueri veritatē·attende stellam in ęlo fulgentem·magos ꝓcedentem ꝫ iter ignorantibus ostendentem. Hęc stella nūq̄ ante apparuit· quia nūc eam puer iste creauit·ꝫ magos ad se venientibus ꝓpriam ꝓpetauit· Iste puer in ꝑsepe q̄dē paruul⁹ collocat· ſ magnus in ęlo mirabiliꝫ opat. Permittit se manibꝫ in terra portari·ſ ꝓpit

sibi celestia famulari. Sic enī fuit veraciter intimanda pueri hui⁹ naturalis diuinitas ⁊ naturalis hūanitas: vtraq; naturaliter vera: vtraq; vnita: nec ī se inuicem confusa: nec a se inuicem separata. Ipsum enim Maria filium habuit de se natū: cui stella debitę seruitutis exhibuit famulatus. Magi ergo stella nūciante venerūt: ⁊ filium virginis cum deę deum ⁊ hominē cognouerūt. ¶ Aug⁹ in sermone de eodem Stella quidem eis loqui vel excellentiaꝫ eius pręsignare non potuit: nouū tm ⁊ singulare sidus effulsit: ⁊ illos etiā qui solent sidera diligenter intueri: nouo miraculo exercuit vel exterruit. Nūq; tali stella talis est significatus: quia nunq; talis est natus. Verūtm quis esset: vbi esset: quotus rex esset: ⁊ si sidus illud tacuerit: sed quęrentia oras ⁊ pulsantia corda non fraudās alio mō sine dubio petentibꝰ reuelauit: qđ indicare stella non potuit. Quę qdē modū scriptura nō dicit: sed prudētibus intelligendū reliquit: ⁊ in ipsa narratiōe vnde hoc intelligere possumus ostendit. Cum enī bethleem ciuitas Iuꝺe scripturaꝝ a iudęis cōmemorata eēt: vbi nasci christum oporteret: qꝛ dom⁹ latebat vbi dei verbū infans iacebat. Eadem stella magos duxit ad domū sub cui⁹ tecto erat q̄ fecerat mūdū: ⁊ quem nūciauerat cęlum. Nec⁹ potuit precedēnb⁹ sideris fulgor eos cōducere: sed vt ad Herodē nō reuerterent: per sōniū admoniti leguntꝰ q̄ scꝫ Herodes se velle dixerat adorāe quē capiebat occidere. Ita qđ cloq; stella nō potuit: alia reuelatione deus mōstrauit. Hic etiā intelligendū est: non per solam stellaꝫ q̄uis oculis suis insolita experta luce fulgidam magos in oriente potuisse cognoscere. Quis nam tanti sideris esset dignus significatione: cuius testis ille fulgor existeret: quęꝫ clarum tāta claritas nunciaret?

¶ De tempore pręmę illi⁹ apparitionis. ¶ Cap. C

Cum magna siquidē admiratione quęrentibus quid sibi vellet: ⁊ quo pţineret q̄ in cęlo sidus nouū apparet: nō vtiq; loquente sidere ipso: sed aliter intimatū est quis descendisset de cęlo: iaceret in carne sub cęlo. Tunc nimirum intelligit indicatū cuius esset stella quę iam diu videbatur quādo natus ē qui per illam significabatur. Nam ferme biennio visa est mirantibus quid esset. Sed postea christo nato magis reuelatum est iam non sid⁹ esse mirandum: sed eum qui sidere pręnūciatus fuerat adorandum: ipsumq; regem esse indęorum. Tunc igitur ab oriēte venerunt ⁊ ipsa die epiphanię illuꝫ adorauerunt: quem ante paucos dies natum esse: illamq; stellam quę sibi per biennium apparuerat: eius fuisse didicerunt. Hic dicit aliquis: Illam stellam apparuisse biennio vnde monstrari potest: verba recolamus euangelię. Herodes nempe cū a magis fuisset illusus q̄ in somnis moniti noluerūt ad eum redire: ne indicarent vbi Christus fuisset inuentus: occidit infantes a bimatu ⁊ infra: videlicet sm tēpus quod exquisierat a magis: vt dicit euangelista. Ecce vnde ostenditur non tunc primum quando natus est Christ⁹ hoc est ante paucissimos dies stellā apparuisse: sed biennij tempore pręnūciatione sidera fulsisse. Quę tunc quidem cui⁹ esset est cognita quando magi quem in cęlo iam viderant pręsignatuꝫ: missi sūt adorare in terra. Si quis autem quęrit: Cur per biennium pręnunciatū christum stella clarucrit: Nūt videri duos⁹ annis duo pręcepta significari: dilectionis scꝫ dei ⁊ proximi. Ipse quippe duobus his pręceptis consummauit verbum: cuius duobus annis stella pręnunciabat aduentum. Et q̄ infinite per multa legi ⁊ prophetarum mādata videbatur diffusum: est ista breuitate cōclusuꝫ. Possunt in his duobus annis etiam duo testamenta intelligi. Non enim alius est auctor legis qua terremur: ⁊ alius gratię

qua iuuamur· cum ipsius voce dicatur: Si crederetis moysi crederetis ꝛ mihi. Ipse nimirū est dei sapientia· de qua dictum est· q̄ legem ꝛ misericordiā portat in lingua. Sed q̄ per duos annos duo potius rēpora possūt accipi. Etiā ꝟ duos possumus intelligere aduentus Christi· scz vnum humilitatis· alterus dānatis. Duas quoq; nostras generatiōes· vnā q̄ in carne nascim̄· aliā qua in fide renascimur. Ille nanq; qui omnia fecit vtiq; ambarū auctor exhibit. Exultemus ergo ꝛ iocundemur in eo quē panni involuerant· ꝛ āgeli nunciabāt· qui vbera sugebat· ꝛ lactantes matres faciebat· qui ī ꝓsepi iacebat· ꝛ inter astra fulgebat· quem regē sempiternū gentibus adorandū nō vidēmatis gēme sed celestis stella mōstrabat.

¶ De magorū audacia et fidei virtute. Chrysos. sup Mat. li i. ¶ Cap. C.I.

Enimus inquiant adorare eū· videlicz regem iudeoꝝ. Venerūt igitur ad gentiū indicium· ꝛ ad iudeoꝝ iudiciū· illorum scz pphetārum futurā fidem· ꝛ istorum incredulitatem cōtinentes ꝓsentem. O beati magi qui ex omnib⁹ gentibus primitie fidei meruerūt fieri. Nūquid nesciebāt in hierusalem regnantē Herodem? Aut nō intelligebāt legis iusticiā· quia q̄cūq; rege viuente regē alterū ꝓnūciat· ꝛ adorat· quasi minister tyranni punitur sanguine? Sed dū considerabāt futurū regem· non timebāt ꝓsentē. Adhuc Christum non viderāt· ꝛ iam pati ꝓ eo parati erant. ¶ Fulgentius vbi supra. Venim⁹ inquiunt adorare eū. Quem? Vtiq; regem· sed nō Herodem. Adorare cupiunt infantē lactentem· nec adorant regem q̄lis imperantes. Nam ꝛ de Herode rege iudeoꝝ filij iam fuerāt nati· qui erāt ꝓpe mortuo regnaturi. Mortuo enī isto Herode Archelaꝰ in iudea regnauit· ꝛ galileę pīāpatū iunior Herodes obtinuit. Archelaus natꝰ est ī palatio· Christus in diuersorio. Archelaꝰ natus· in lecto argēteo ē positꝰ. Christꝰ autē natus· in presepio est brecissimo collocatus. Ille fortitan ꝓciosis indutꝰ est sericis· iste vilissimis inuolutus ē pannis Et cū ille natꝰ in palatio cōtēnit· iste natus in diuersorio quęrit. Ille nullatenꝰ a magis nominat· iste inuentus supplicit adoratur. Omnino ꝓmittur primogenitus regis· ꝛ muneribus honorat̄ primogenit⁹ pauperalę mulieris. Quis ē iste rex iudeoꝝ qui portatur ut puer⁹ ꝛ adoratur ut deus? paruus in presepio imensus in celo· vilis in pannis· preciosus in stellis. ¶ Beri. vbi ū. Et vos igitur egredimini filię sion ꝛ videte regē Salomonē. Vos inq; ꝛ seculares aīe rebiles· ac delicatę filię sion· scz ꝛ nō filij· in quibus nihil ē fortitudinis· nihil virilis aī: Egredimini de sensu carnis ad intellectū mentis· de seruitute carnalis ꝓcipisce ad libertatē spūalis intelligētię. Egredimini de terra vestra ꝛ de cognatione vestra· ꝛ de domo patris vestri· alioquin non erit tutum ecclesiastē videre ipsum. Ipse enī qui Salomon· id est· pacific⁹ est in exilio· ecclesiastes· id est· ꝓcionator erit in iudicio· id est· dilect⁹ dñi in regno. In exilio māsuetus ꝛ amabilis· ī iudicio iustus ꝛ terribilis· in regno glorioſus ꝛ admirabilis· Egredimini ergo· ꝛ videte eū ī diademate qua coronauit eū mater sua· in corona pauptatis· in corona quoq; miserię. Diquidē coronat⁹ ē ꝛ a nouerca sua corona spinea· corona miserię· coronādus a familia sua corona iusticie· quando contra insensatos pro eo pugnabit orbis terrę. Coronat eum ꝛ pater corona glorię· sicut psalmista dicit· quia gloria ꝛ honore coronasti eum domine. Itaq; coronam glorię parunli propter nos regis nostri suscipite· ꝛ vna cum magis quorum fidei deuotio nobis in exemplum ꝓponitur humanitatē ipsius adorate.

De Herodis turbatiõe Greg⁹ in omel. de eodē ¶ Cap. CII.

Audiēs autem herodes rex turbat⁹ est ⁊ oīs hierosolyma cum illo. Cēli rege nato rex terr̄e turbat⁹ q̄ nimirū altitudo terrena cō fundit⁹ cū celsitudo cēlestis aperitur. **Maximus vbi s̄.** Turbat⁹ rex metuens regno suo. ℞ quippe nesciens quia christus nō veniebat regnū eius inuadere sed saluare. quia nulli mortē inferret q̄ vita cūctor̄ esset. ¶ **Fulgentiꝰ vbi s̄** Quid est herodes q̄ sic turbar̄. q⁹ natum regē iudeor̄ audis? Suspicionib⁹ agitaris. inuidię stimulis inflammaris. ⁊ ob hoc regē natū occidere conaris. Inanis ē ista turbatio tua. vana prorsus cogitatio tua. Rex iste qui natus nō venit reges pugnādo superare. sed moriendo mirabiliter subiugare. Nec ideo nat⁹ est ut tibi succedat. sed in eū mūdus fideliť credat. Venit enī ut nō pugnet vinus. ℞ vt triūphet occisus. Nec ut sibi de alīo gētib⁹ auro exercitū quęrat. sed ut saluādis gentibus p̄cioſū sanguinem fundat. Inaniter inuidēdo timuisti successorem quē credēdo debuisti quęrere saluatorē. quia si in eū crederes cū eo regnares. Et sicut ab illo accepisti tp̄ale regnum. acci peres etiā sempiternū. Huⁱ⁹ enim pueri regnū nō est de hoc mūdo. sed p ipsū regnatur in mūdo. Ipse est enī sapientia dei quę dicit ī Prou. Per me reges regnant. Puer iste verbū dei ē. virt⁹ ⁊ sapientia dei est. Si potes dei cōtra sapientiam cogita. In tuā proiectē versar̄ ⁊ nescis. Tu enī regnū nullaten⁹ babuisses. nisi ab isto puero q̄ nūc nat⁹ ē accepisses. Puer iste q̄ nūc a magis rex dicit iudeorum. idem creator est ⁊ dñs angelorum. Qua ꝓpter cuius times infantiā nascentis. magis timere debes oīpotentiā indicantis. Noli ergo cū timere regni tui successorē. sed time infidelitatis tuę institorē. Vtinā cū magis adorantibus. etiā tu pariter adorares. ⁊ non ad eum magos fraudulēta calliditate mandares. ¶ **Aug⁹ i sermone de eodē** Ecce timuit rex herodes dū magi quęrerēt adhuc paulū quē ęclo testāte iā cognouerat natū. Quid erit tribunal iudicātis. qū̄ superbos reges cuna terrebat infantis? Timeant nunc reges ad p̄ias dexterā iam sedentem. quē rex impie timuit adhuc mīs vtera lātentē. ¶ **Glo. vbi supra.** Turbata est etiā oīs hierosolyma cū illo videlicz ꝓpter famorē q⁹ timebāt herodez. ¶ **Beda i sermone de eodem.** Nec mirū frēs si turbatus est herodes vbi nomē regis audiuit. q⁹ successorē suspicat⁹ erpauit. Hz q⁹ hierusalē ciuitas dei quę visio dicit pacis cum herode turbat⁹. quis nō miret? Videte ergo q̄tū iniqua p̄tās nocear. quō caput impiū subiectos q̄z impietati suę cō formet. Misera plane ciuitas in qua regnauit herodes. qū̄ herodianę sine dubio p̄ticeps erit malicię. ⁊ ad nouę salutis ortum mouebit herodiana turbatione. Herodiana nēpe malicia ⁊ babylonica crudelitas ē nascētē velle religionē extinguere. ⁊ paulos ysrl allidere. Hi quis enī ad salutē p̄tinēs. si quid religionis orit. quicūq; impugnat plane cū egy ptijs paulos necare conat. imo cū herode nascētē saluatorē psequit.

De iḡsitione loci nativitatis et prophetia Michee. Glo. vbi s̄ ¶ Capitulum CIII.

Et congregās oēs p̄ncipes sacerdotū ⁊ scribas populi sciscitabatur ab eis pal. scs sub specie religionis vbi christ⁹ nasceret. sic cū vocās. q⁹ nouerat morte iudeorum oleo reges inūgi. p̄cipes sacerdotū vocant pōtifices. scribe vo p̄cepto⁹ mosaliū latores. At illi dixerūt ei: In bethleē iudę. Sic enī scriptū ē p̄pbas videlicz Michęā: Et tu bethleem terra iuda nequaq̄ minima es in p̄ncipib⁹ iuda. Nec scribę oblīonis arguunt. q⁹ non ipsis

prophete verbis vtuntur. vbi enī dicūt in principib⁹ hebreas habet in milibus. Et ē sensus: Licet sis paru⁹ vicul⁹ cōpata ciuitatib⁹ iuda vbi sūt tanta mīa nō tñ es dignitate. s. minima. **Chrysos. sup Mat. omel'. vij.** Potest autē sic illud intelligi verbū: in principibus. i. inter principes tribuū. Et te enī exiet iuāt dux qui regat populū meū isrl. Quidam dicūt ℔ de Zorobabel dictū fuisse. verū neq; Zorobabel ortus est in iudea ℔ in babylone: vnde ꝛ accepit sortē nominis Nec sibi cōpetit. qō sequit ꝙpba. s. Egressus eius a diebus eternitatis. Et notandū q̄ inter initia loquebant' ꝙphe nōtā de christi dignitate. q̄ℓ de benedictio quod cōferebat in indeo⁹ plebe. Vnde ꝛ cum partus virginis instaret dictū est: Ipse enī saluū faciet ꝓplm suū a peccatis eoꝝ: Magi quoq; nō dixerunt: Vbi est qui natus est filius dei. sed rex iudeorum. Ita nec propheta Michēas dixit: Et te procedet dei filius. sed ex te exiet dux. Oportebat enī cū descensorio interim ꝛ humiliore sermonis ingressu institui ℔ dicationis exordia. ne tanti mysterij nubes adhuc animos in scandalū suscitaret dū as subito patefacta. Quātacūq; ℔ de illo scripturę initio testimonia pferant. nihil de illo ℔ipuū. nihil sublime sonāt. nec oio tale quid quale postea q̄ℓ processit in medīū ipsa clamabāt documenta signoꝝ. Nunc ꝛ de ipso qui tot⁹ orbis rector erat. q̄ ꝓplm iuāt meū isrl regat. Nolens enī interim suscitare iudeis scandalū. sermonē celauit de vocatione gentiū. ¶ **Leo papa in sermone iiij.** Tres itaq; viri fulgore sideris insoliti diuinit⁹ incitati. ℔ quū micātis luminis secuti sūt cursū. existimantes se hierosolymis ciuitate regia repturos puerum designatū. sed cū eos hec opinio fefellisset. p scribas ꝛ doctores iudeoꝝ didicerunt. quid sacra de ortu christi scriptura ℔nunciasset. ut gemino confirmati testimonio fide ardentiores expeterent. quem ꝛ stellę claritas ꝛ ꝓphię manifestabat autoritas. Prolato vero per respōsa pōtificum oraculo diuino q̄ facile q̄ℓ cōsequens fuit ut hebreoꝝ proceres crederēt quod vocebant. Sed apparet illos carnalit' cū Herode sapuisse. ac regnū christi cōmune cū hui⁹ mūdi potestatib⁹ estimasse. ut ꝛ isti tēporale sperarēt lucē. ꝛ ille terrenū metueret cōsortem. ¶ **Glo. vbi ℌ.** Ex hoc autē quod pontifices ꝛ scribe respōderunt patet q̄ non ex ignorantia sed ex cordis duricia credere nolu erunt. Ecce enī locū natiuitatis exprimūt quem testimonio scripturę didicerūt. ut ipsa eoꝝ scientia fieret illis ad testimonium dānationis. ꝛ nobis ad autoritū credulitatis.

¶ De simulata Herodis religione. ¶ Cap CIIII.

Tunc Herodes clam vocatis magis. remotis scz sacerdotibus ꝛ scribis. diligēter didicit ab eis tēpus stellę quę apparuit eis Nam q; locū natiuitatis christi didicerat. quādo nasceret' explorat. ¶ **Chrysosto sup Mat. vbi supra.** Patet vero stellam aīi multum tēpus apparuisse. quia si q̄ natus est puer eis apparuisset in perside. plurimū tempus quidē tenerent in itinere. Nec illum possent ad huc in pannis inuenire. **Glo. vbi ℌ.** Cum aūt Herodes locū ꝛ tēpus ꝓgnouisset. restabat ut ꝛ personam non ignoraret. vnde ꝛ mittens eos in bethleem dixit: Ite ꝛ interrogate diligenter de puero ꝛ cū inuenieritis renūciate mihi ut ꝛ ego veniens adorem eū. Hoc dicit ut alacrius redeant per eū. ꝛ indēi quid rei eorum futurus erat non occultent. ¶ **Greg⁹ vbi ℌ.** Cognita quippe natiuitate regis ad callida argumenta cōuertit' ne regno terreno priuetur. renunciari sibi vbi puer inueniatur postulat. adorare se velle simulat. ut quasi hūc si inuenire possit extinguat. ¶ **Chrysosto. vbi supra.** Huic similes esse probantur qui sacra

mysterij coīone indigne abutimur. Adorare quippe se fingūt · z cū q̄tum in ipsis est interimūt · iuxta illud apostoli: Qui mā ducauerit inquit z biberit indigne reꝰ erit corporis z sanguinis dñi. ¶ Leo papa in sermone j. Herodes successorē in regno suspicat⁹ expauit · z molitus necem salutis auctori falsum obsequium spopondit · quā sēlix potius foret si magoꝝ imitaretur fidē · z ad religionē conuerteret quod desponebat ad fraudē O ceca emulationis stulte impietas quę perturbandū tuo furore diuinū consiliū putas. Dominus mundi temporale nō querit regnū qui pręstat eternū: quid incōmutabilem dispositaꝝ rerū conaris ordinem euertere · z alioꝝ facinus ꝓoccupare? Nota christi non est temporis tui Ante cōdendū euangeliū · ante ꝓdicādū est dei regnū · ante sanitates donāde · aīm miraculoꝝ ꝗ turas faciēde: Cur qđ alieni virtutis futurū est operis tui, vis esse criminus z non habiturus effectū · in solū te reatū ꝓcipitas volūtati: nihil hac molitione proficis · nihil pagis · qui natus ē volūtate · morieꝝ arbitrij sui potestate.

¶ Idem in iiij. Superfluo timore turbaris frustra q̄ in suspectum tibi puerum seuire molīris. Nō capit christū breuitas tuę regionis · nec mūdi dñs angustijs ꝓtent⁹ est tuę potestatis. Ubiq̄ regnat quē in iudęa regnare nō vis · z sēlicior regnares · si eius imperio subderēris. Cur officio sincero nō facis qđ subdola falsitate ꝓmittis? Cū magis pergе ac verum regē supplicіter adorādo venerare. Sed tu iudaice sequacis cęcitatis non fidē gentiū imitaris coꝝ puerū ad crudeles insidias cōuertis · nec illū occisuꝰ quē metuis · nec illis nociturus quos petimis.

De ducatu stelle vsq̄ ad locū pueri. Glo. vbi supra.

Cap. CV.

Cum ergo magi regē audissent · ut eū s. pium existimantes obedirēt · abierūt · s. ut puerꝝ in bethleem quęrerēt. Et ecce stella quā viderant in oriente antecedebat eos continue. ¶ Chrysosto. super Mat. Propter hoc aliquādiu abscondita fuerat ut amittēres subito itineris sui ducē interrogare iudęos de puero cogerentur sicq̄ res in omniū noticiā publicaretur. ¶ Beda vbi supra. Hāanū quoq̄ flagitantes cōsiliū diuinū amisere ducatū · z cōuersos ad terrenū documētū celeste deseruit signū. ¶ Glo. vbi supra Unde z relicto Herode cōtinuo gauisi sūt valde. Stella. n. ąñcedebat eos semper vsq̄dū veniēs staret sup̄ vbi erat puer. Nō. n. vias sideꝝ tenuit sī vt domum discernere possent · domui multū vicina stetit: q̄i diceret: Aug⁹ in ser. de epiphania Hic est quē natū esse testabar Ut eū christo plenū redderet obsequiū tęperauit gaudiū · donec magos ꝓduceret ad puerū · mōstraret tectū. Ingrediatur ergo parui supplіciter gentilis hospitium · confiteatur muneribus hominem deum · z sic adoret regem nostrum pānis non purpureis inuolutum. Aspexit tunc magus · obstupuit astrologꝰ · putauerūt fatum sed fuit signum. Nam vis certius id nosse: obsequiū prębuit non imperiū · addurit supplices · ostēdit hospitiū. Radiabat amplissimo lumine · tecta nati ꝓfudit sicq̄ discessit. Noccine ē fatū dare an seruitutē exhibere? O infantia cui z subdūtur astra. Cuius est iste magnitudinis supnę glorię ad cuius pānos z angeli excubant z sidera obsequiū dant · z reges trepidant · z sapięnę sectatores ingeniculāt. O beatū tugurium · o sedes dei secūda post celum · vbi lucebat nō lucerna sed stella. O celeste palatium in quo habitabat non rex germanus sed deus incorporatus · cui pro mollib⁹ erant thoris dura presepia · pro laquearijs aureis fumea culminum tecta · sed sideris obsequio deaurata. Fuerat homo corpore circumscriptus ampla palacia pęctoris z diuersorum colorum marmorum crucis atq̄ fulgentibus bracteis ꝓciosa exornet

edificia. Non delectatur deus in lapide duro cū vult succurrere mūdo. O mūdi natura quis est iste cui exhibet obsequium z non habet tectum sed ī presepi dat vagitum. Stupeo cum mundo pānos z intueor celos. Estuo cum in presepi cerno mendicum z super astra psalatum. ꝙ quia nature ratio deficit fides nobis sb̄veniat. Et audiam⁹ quę verba nobis respondeat: Panni siquidem ait isti vagitus infantia humani generis est nativitas nova quia interierat homini natura peccati stella vero fulgens z mag⁹ accurrens regis est nativitas patens.

¶ De introitu magorum z adoratione pueri. Hlo. vbi supra. ¶ Cap. CVI.

Videntes aūt magi stellam gavisi sūt gaudio magno nimirum eo quem desiderauerant invento. Et hęc quidē stella dominice nativitatis nuncia quę nunc̄ p⁹ apparuit: sed etiam tunc cum puer creauit quando magis piscium deputauit z officio peracto mox esse desiit. Et intrā tes domū ī illud quod lucas commemorat diversorium invenerunt puerum cū Maria matre eius. Sed cur etiam non Joseph cum Maria perhibet inventus? Ne videlicet aliqua gentibus daret male suspitionis occasio quę primicias suas ad suum salvatorem adorando miserunt stati eo nato. ¶ Chrysosto. super Mat. li. j. Quid autem gloriosū videntes in puero gavisi sunt qui regem quęrentes tanti laborem itineris susceperunt? Nunquid viderunt palaciū marmoribus splendidum? Nunquid coronatam viademate matrem puerum auro z purpura involutum regia diversis populis personante? Sed quid? Pandochium tenebrosum z sordidum z magis animalib⁹ q̄ hominibus aptum in quo nemo contentus erat etiam secedere nisi coactus itineris necessitate matrē eius vix vnam tunicam habētem z qualem poterat habere vxor carpētarij etiā peregre constituta puerum sordidis pānis involutū z in presepio sordidum positum. Sed quia illi regem celestem non terrenum quęrebant z si nihil in eo regale videbant tamen solius stellę testimonio contenti gaudebant: vnde z adoraverunt eū. Putas infantem non intelligentem adorassent nisi divinum aliquid i eo credidissent? ¶ Hlo. vbi supra. Procedentes inq̄t adoraverunt cum s̄ in carne verbum. Et ideo procedentes quia omnis adorator omnem fastum z p̄fidentiā sui deponere debet vt quem corpore reiectionem p̄fert ī oculis dei animo gerat cōtritiq̄ cordis z humiliati victimam offerens deo se curandum cōmittat. Bern̄. vbi supra. Sed vñ vobis hoc o alienigenę ut a vobis adoretur christus? Neq̄ enim in israel tantam fidem invenimus. Sic nec vos offendat vilis habitatio stabuli non pauperies cunę presepiq̄. Non vos pauperis matris p̄sentia non lactentis scandalizet infantia. ¶ Idem in eodem. Quid facitis o magi quid facitis? Lactentem puerum adoratis in vili tugurio ī vilib⁹ pānis. Ergo ne deus est iste? Certe deus in templo sancto suo z vos eū quęritis in vili stabulo in matris gremio? Nonne timendum erat fratres ne viri isti scandalizarētur ut illusos se crederent cum tā indigna viderēt? A regia civitate vbi regem quęrendum esse conjectabantur ad bethleem villam parvulam dirigūtur. Ingrediūtur stabulum invenerunt involutum pannis infantulum. Non illis sordet stabulum non pānis offenduntur non lactentis infantia scandalizātur: procidunt ante eum venerantur ut regem adorant ut deū. Sz profecto qui illos adduxit ipse z instruxit: z qui per stellaz foris admonuit ipse in occulto intus edocuit. ¶ Leo papa in sermone de eodem. Et ō quidem quātū ad illuminationem fidei

pertinebat illis sufficere poterat ut tuitu corporali nō inquirerēt qd̄ cred tum ꝛ intellectum plenissimo visu mortis inspicerent. Pi diligentia sagaci officiꝫ dū vsqꝫ ad vidēdum paꝛ perseuerabat futuri temporis hominibꝰ sinebat· vt sicut profuit nobis omnibus q̄ post resurrectionem domini vestigia vulnerum in carne ipsius explorauit apostoli Thomę man⁹. Pic ad nostram vtilitatem proficeret q̄ eius infantiam magozum probauit aspectus. Viderunt igitur ꝛ adoꝛauerunt puerum quātitate paruum· alicnę opis indiguum· fandi impotentem· ꝛ in nullo ab humanę infantię generalitate dissimulem· quia sicut fidelia erant testimonia quę in eo maiestatem inuisibilis diuinitatis assererent· ita probatissimum esse decebat verbum dei veraꝫ hominis susceptisse naturam· ne vel ineffabilium operum fecutura miracula· vel excipiendarum supplicia passionum fidei sacramentum ex rerum diuersitate turbarent· cum omnino iustificari non possint nisi qui dominum Jesum ꝛ verum dū hominem credidcrunt.

¶ De mysticis eoꝝ muneribus Idem in primo.

¶ Cap. CVII.

Onsūmant ergo desiderium suum ꝛ stella pręeunte perueniunt ad puerum dominum Jesum christum· adoꝛāt in carne verbū· in infantia sapientiam· in infirmitate virtutem· ꝛ in veritate hominis dominum maiestatis. Vtiꝫ fidei suę sacramentū intelligentiꝫq̄ manifestent quod cordibus credunt· muneribus protestantur· dum thus deo· mirrham homini· aurum offerunt regi· diuinam humanamq̄ naturam in vnitate personę venerāt. Qd̄ enim erat in substantijs proprium· non erat in potestate diuersum. ¶ Fulgētius vbi supra. Attende ergo quid obtulerunt· ꝛ agnosces quid̄ crediderūt. Per hoc enim tria munerum genera q̄ ab eis offeruntur in vno eodemq̄ christo ꝛ diuina maiestas ꝛ regia potestas ꝛ humana mortalitas intimatur. Thus nimiraꝫ ad sacrificium. Aurum pertinet ad tributum. Mirrha vero ad sepulturam mortuorum. Pęc omnia fides sancta Christo veraciter offerre non desinit dum vnum eundemq̄ verum deum regem ac verum hominē credit· ꝛ pro nobis vere mortuum recognoscit. In oblatione thuris confunditur Arrianus· qui soli patri sacrificium offerri debere cōtendit. In oblatione mirrhę p̄fundit⁹ Manichęus· qui christum vere mortuum p̄ nostra salute nō credit. In auro vero simul vterq̄ confunditur· quia ꝛ Manichęus de semine Dauid fm carnem natum non credit regem· ꝛ Arrianus vnigenito deo naturalem assignare nititur seruitutem. Prionde vterq̄ non experiet⁹ regem a quo per fidē regatur· sed a quo pro infidelitatis crimine puniatur· quia ab vno diuinitat⁹· ab altero carnis veritas denegatur. In eisdem etiaꝫ muneribus confunditur Nestorius· qui christū nititur in duas personas diuidere· cū viderat magos nō alia deo ꝛ alia homini· sed vni deo ꝛ homini eadē munera supplices obtulisse. Non ergo diuidatur ī personis qui non inuenitur diuisus ī donis. Propterea quippe vnus idēq̄ istis muneribus honoratur· vt vnus idemq̄ deus ꝛ homo cognoscat⁹. Ista oblatio magozum cōfundit etiam Eutichetis insaniam· qui non vult in christo vtranq̄ verā prędicare naturā. Veritatē quippe istorum munerum tollit dum in christo vnam naturam prędicare contendit.

¶ Bern. vbi supra. Verum quid facitis o magi quid facitis· q̄ lactentem puerum in tugurio in pannis vilib⁹ adoratis· eiq̄ thuris oblationem impēdit⁹? Ergo ne iste est deus? Dominus vtiq̄ deus· non in stabulo sed in celo sedes ei⁹ Et vos eum queritis ī vili stabulo· ī matris gremio? Quid facitis q̄ ꝛ aurum

offertis? Ergo rex ē ipse? Et vbi aula regia. vbi thron⁹. vbi curię regalis frequētia? Nunquid aula est stabulū. thronus presepiū. curię frequētia Joseph ⁊ Maria? Quō ita ⁊ispiētes facti sūt viri sapiētes. ut adorent paruulū despicabilē tam sua ętate ꝙ̄ paupertate suorū? Jnspiētes facti sunt ut fierēt sapientes. ⁊ prędocuit eos spūs. qđ postea prędicauit aplus. Qui vult esse sapiēs fiat stult⁹. vt sit sapiens.

De mortalib⁹ nostris oblationibus. Fulgentius vbi supra. ¶ Cap. CVIII.

QUE nos itaq; fratres offeramus christo indubitanter in fide quod magi obtulisse ꝓgnoscuntur in munere. ut vere diuinitati humanitatiq; ꝓfessio ipsa sit apud christū nostra fidelis oblatio. ¶ Greg⁹ vbi s. Nato dño aurū offeramus ut cū vbiq; regnare fateamur. Offeramus thus. ut credam⁹ q̄ is qui in tēpore apparuit añ tēpora deus extitit. Offeram⁹ ⁊ mirrhā vt cū quē in sua diuinitate credimus impassibilem etiā in nostra carne fuisse mortalem. Aliter aūt in auro sapientia designatur. sicut per Salomon dicit. Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis. Thure qđ deo incendit virtus orationis exprimitur. sicut Dō testatur Dirigatur inquit oratio mea sicut incēsum in cōspectu tuo. Per mirrham ꝙ carnis nr̄ę mortificatio figurat. sicut ecclesię voce de suis oparij dr̄q; ad mortē ꝓ deo certantibus dicit. Man⁹ męę distillauerūt mirrham. Itaq; nato regi aurum offerimus. si in eius cōspectu. claritate superne sapiētię resplendemus. Thus offerimus si cogitationes carnis per sancta orationū studia in ara cordis incendim⁹. ut aliquid suaue deo ꝑ celeste desiderū redolere valeamus. Mirrhā offerimus si carnis vitia per abstinentiā mortificamus. Per mirrham nāq; mortua caro seruatur a putredine. Mortuā vero carnē putrescere. est hoc mortale corpus luxurię seruire. Hinc de q̄busdā dicit ꝓpheta: Cōputruerūt iumenta in stercore suo. Jumēta quippe i stercore putrescere est carnales homines in fetore luxurię vitā finire. Mirrhā ꝙ deo offerimus. cū hoc mortale corpus a putredine luxurię per condimentum continentię custodimus. ¶ Aug⁹ i sermone de eodem. Aurum quoq; offerimus si elemosynam faciemus. Thus autem si orationem fundamus. Mirrham vero si pro illo moriamur. ¶ Bern⁹ in sermone de eodem. Magi quidē si solum aurum puero obtulissent videri fortasse possent paupertati matris voluisse consulere. nimirum ut haberet vnde paruulum posset filium educare. Nunc autem cum aurum thus ⁊ mirrham pariter offerūt. procul dubio spiritualis oblationis genus insinuant. Aurum enim excellere videt inter diuitias seculi. qđ nos deuote per eius gratiam offerimus saluatori. cum pro nomine ipsius et integro derelinquimus substantiam huius mundi. Jam vero necesse est ut qui terrena perfecte contēpserimus. flagranti desiderio celestia inquiramus. Sic enī offerimus thuris odoramētum quo numirum vt in Apoc. legimus. designantur orationes sanctorum. Oportet etiam vt non solum ꝓsens seculum contēnas. sed ⁊ carnem ipsam castiges ac seruituti subiicias. Nam qui dixit: Nisi quis renunciauerit omnibus non potest meus esse discipul⁹. Jpse quoq; alibi ait: Tollat crucem suam ⁊ sequatur me. Duas igitur alas habeat oratio nostra. contēptum mūdi. ⁊ afflictionem carnis. Nec vobium quin celos penetret ⁊ in conspectu dei sicut incēsum dirigatur. in qua cū auro thure mirrha quoq; pariter offert. ¶ Ilo. vbi supra. Porro si de magorum muneribus quęritur. an singuli obtulerint singula. an vnusquisq; tria. Magis fateri conuenit quod mysterio

congruit. Nullus enim vere christianus dicatur qui non christum ꝛ verum ꝛ regē ꝛ passum cōfiteatur ·quod illis trib⁹ mu neribus significatur.

De magorum reuersione ꝛ Herodis illusione.

¶ Cap. CIX.

Sicut autē Moyses ta cens clamabat·sic isti pio affectu interrogabāt·q̄d diuīa inberet voluntas. Nec puer ad eos loquitur·ne diuinitas ante tempus reuelet̄ur· ꝛ ut vera eius humanitas habeat̄. Sed responso accepto in somnis ne redirent ad Herodem·per aliam viam reuersi sūt in regionem suam. ¶ Greg⁹ vbi s. Hinc patet quia non est sapientia ·non est prudentia·non est cōsiliū contra dominum. Herodes enim sibi renūciari de puero postulauerat·ꝛ ut eum si inuenire posset extingueret·adorare se velle simulabat. Sed magi postq̄ a stella perducti regem nouum repererūt·eiq̄ munera detulerunt·ne redirent ad Herodem in somnis admoniti sunt. Hocq̄ fit vt Iesum quem quęrit Herodes inuenire nō possit: Cuius persona qui alij q̄s hypocrite designantur? Qui dum licet dum quęrunt inuenire nū q̄s merent. ¶ Leo papa in sermone. Adorato itaq̄ domino magi ꝛ omni cōpleta deuotiōe sm admonitionem somnij·non eodem q̄ venerant reuertuntur itinere Oportebat enim ut iam in christo credentes non per antiquę conuersationis semitas ambularent·sed noui ingressi viā a relictis erroribus abstinerent ¶ Greg⁹ vbi s In eo vero q̄ admoniti fuerant faciunt nobis profecto quid faciamus innuunt Regio quippe nostra paradisus est·ad quā Iesu cognito redire per viam qua venimus p̄hibetur ē. A regione enī nostra superbiendo·inobediendo·visibilia sequendo·abum veritum gustando discessimus·sed ad eam necesse est ut fideo obediendo visibilia contēnendo·ꝛ appetitum carnis refrenādo redeamus. Per aliam ergo viam ad regionem nostram regredimur·qm̄ qui a paradisi gaudijs per delectamenta discessim⁹ ad hāc p la menta reuocamur. ¶ Fulgentius vbi supra. Itaq̄ ꝓdicta munera cum magis vnanimiter offeramus·ꝛ ad regionem sanctorum tota cordis deuotione tendamus· nec viam veteris vitę teneamus·sed diuinis mādatis humiliter obsequentes·qua p̄cepit dñs ambulem⁹ vt ad patriam venire valeamus·vbi sine fine cū ipso dño gaudeam⁹· Dominus via est eius vita. Qui male viuit viā tenet erroris·qui vero bene per viam gradi tur veritatis. Ergo qui per viā ambulabat fornicationis·viam teneat castitatis Qui viā tenebat auaritię teneat viā misericordię. Qui ambulabat per viam fictionis·viam nūc teneat puritatis. Ambulemus bene p fidem ut perueniamus ad speciem·vbi plenum erit gaudiū nostrum·quia implebit in bonis desiderū nostrum.

De veneranda die epiphanię.

¶ Cap. CX.

Recte quidem ipsa dies in qua vnigenitus dei fil⁹ carnem temporaliter nat⁹ est magis venientibus manifestatus·ore cunctorum fideliū epiphania venerabiliter nuncupat·qm̄ epiphania manifestatio interpretatur. Maximus vbi s In hac igitur in conspectu nostri dei no uo gaudio nos exultare cōuenit· in qua nova stella nouū hominem mundo reuelauit. In hac die christus Iesus a patre veniens·deus ꝛ hō ex femina natus· sub chaldęorum adorantiū spe·fidem gentium dedicauit·qui quānis diuinitatem suā nostri corporis adumbratione velaret·ipsum tū dei filium esse celum prodidit ꝛ terra cognouit. Humilis quidem venit·sed mirabilis·ut i eo pariꝛ ꝓpitus

assumptę carnis ineffabilis natura fulgeret deitatis. Et quãq̃ terrena cunabula nascentem susciperent: illum tamen non esse terrenum cęleste testabatur signaculum. In cunis nãq̃ iacebat sed ęcclo radiabat: apud iudęos vagiebat: apud gẽtiles regnabat. In bethleem a matre lactabatur: & in chaldęa a magis adorabatur. ¶ **Leo papa in sermone ij.** Gaudendum est igitur in domino: quia post natiuitatis eius solennitatem breui temporis interuallo festiuitas declarationis eius illuxit: & quem in illo die virgo peperit: in hoc mundus agnouit: verbum enim quod caro factũ est: sic nostrę susceptionis exordia temperauit: ut Jesus natus credentibus manifestus: & persequentibus esset occultus. ¶ **Idem in quinto.** Prędesserãt quidẽ multa documẽta quę corpoream natiuitatem dei manifestis declararẽt initijs: siue cũ beata virgine Maria sps̃ scdãm ac dei filium pariturum audiuit et credidit: siue cum ad salutationem ipsi⁹ in vtero Eliçabeth nõdũ natus Johãnes exultatione ꝓphetica cõmotus fuit: quasi etiã intra viscera matris clamaret Ecce agnus dei ecce q̃ tollit peccata mũdi. Vel cum ortum dñi angelo nunciante pastores cęlestis exercitus sunt claritate circũdati: ut non ambigerent de potestate pueri: quem erant in prędepe visuri: nec putarent q̃ in sola natura hominis esset editus: cui supernę militię famularetur occursus. Sed hęc & huiusmodi alia pauca tunc ut videtur personis innotuerãt: qui vel ad cognationẽ Marię virginis vel ad sancti Joseph familiã pertinebãt. Hoc autem signum qõ magos in longinquo positos & efficaciter mouit & ad dñm Jesum perseuerantes attraxit illius sine dubio gratię sacramentũ & illius fuit vocationis exordium: qua non in iudęa tantum: sed etiam in toto mundo christi erat euangelium ꝓdicandum: vt per illam stellam quę magorum visui splenduit: israelitarũ vero oculos non refulsit: & illuminatio significata sit gentium & cęcitas iudęorũ. ¶ **Item⁹ in sermone de eodem.** In hac denięq̃ die charissimi nobis lętandum est festiuitate multiplici: qõ enim fulgentioris stellę radijs incitati christum dominum adorauere chaldęi: deũ verum gẽtibus spes data est adorandi. De aquę ordine nouo mutatę sunt in vinum: noui poculi nobis ꝓlibatum est sacramentũ. De autem baptizatus est agnus dei: saluare nobis dedicatum est munus regenerantis baptismi. Recteq̃ tria hęc vno i die acta nobis mysteria prędicantur: qui trinitatis ineffabilis arcanũ vno dei sub nomine confitemur. Per hęc ergo miracula christus dñs oculis se voluit revelare mortaliũ: ut inuisibilis eius diuinitas quę latebat i homine nõ lateret in ope.

De ratione vocationis magorum per stellam ad dei cultum Greg⁹ vbi supra.

¶ **Cap. CXI.**

Sed querẽdum nobis ẽ quid nam sit q̃ redemptore nato angelus in iudea pastorib⁹ apparuit: magos autem ad hunc adorãdum ab oriente non angel⁹ sed stella p̃duxit: quia videlicet iudęis tanq̃ ratione vtentibus animal rationale: scz angelus debuit prędicare. Gentiles vero quũ vti ratione nescirẽt: ad cognoscẽdum dñm nõ per vocẽ sed p̃ signa p̃ducti sũt qt & illis ꝓphęt tãq̃ fidelib⁹ nõ infidelibus: & illis signa tanq̃ infidelibus nõ fidelibus data sunt. Et notãdũ q̃ redemptorem nostrũ cũ perfecte iã esset ętatis: eidem gentibus apostolorũ chorus prędicat: cum q̃ paruulũ & necdũ per humani corporis loquentẽ officiũ gẽtibus stella denũciat: qt numerũ rationis ordo poscebat: ut & loquentem iam dñm loquẽtes nobis prędicatores innotescerent: & nec dum loquentẽ elementa muta ꝓdicarẽt. ¶ **Abyso. sup Mat. omel' vi.**

Hec quoq; ratio nobis innotuit: Cur magos dominus per stellaz potius q̄ p ꝓphetas vel angelos vocauit. Quia scz eorum saluti mira dispensatione condescendens per hec eos vocabat que sibi familiaria ꝙsuetudo faciebat. ℔ z Paulus imitādo gentiū dissertabat de ara inspecta poetarum proferens testimonia. Judeis etiam aliquādiu prędicauit de christo sine circūcisionis iterdicto. Denicz si magos vocari per stellam estimas indignū. hoc modo reprobabis omnes cerimonias legis. omnesq; ritus z sacrificia. baptismata quoq; z templum. Hec omnia siquidem de gentium occasione fm̄ traxerūt originē. Sed tamē deus ob receptorum salutē per ea ipsa se coli passus est per que illi antea colucrāt dymones. aliquandiu illos in melius inflectens. donec a consuetudine sua cui⁹ amicicia ligati erant. paulatim eos reuocaret. z ad phiaz altiorem perduceret. Sic fecit z magi. Denicz quos ad presepe p duxerat precunte stella. non iam per stellam sed per angelum alloquitur. gradatim eos perducens ad meliora. Hoc etiam fecisse legitur phylisteis; Nā diuinis eoz consiliū dātibus. ne dimissione arce domini in plaustro iunctis. et cetera q̄ ibi scripta sunt. eorū preceptum populi regionū impleuerunt. Dominus quoq; cum defensione solita diuinoz sentētiā comprobauit. nec indignum maiestati sue putauit ꝛba ꝓphanoz ad effectum perducere. atq; id agere ut illi viderētur fideliter talia suasisse. Et enim ad maiorem dei pertinebat gloriā. si virtus eius etiam inimicoz testimonio panderetur. z ipsi quoq; gentilitatis magistri consonam ferrent de dei veri potestate sententiam. In phitonissa quoq; tenuit hunc dispēsationis tenorem. cum ad eius votum suscitauit Samuelē. Multaq; his similia in dei dispēsationibus inuenim⁹ Hunc igitur ipsum dispensationis sue more z in magis seruauit. quibus ingēs z clarum astrum. vt eis de magnitudine z pulcritudine. necnon z de ipsa cursus nouitate admirationē moueret ostēdit.

De errore mathematicorū circa fatum. Greg⁹ vbi supra.

Cap. CXII.

Sed inter hec sciendum est q̄ heretici priscillianiste nasci vnūquēq; hominem sub cōstitutionibus stellarum estimant. z hoc ī adiutorium sui erroris assumūt. q̄ noua stella exijt cum dominus in carne apparuit. cuius fuisse fatum eandem que apparuit stellam putant. Sed si euangelij verba pensamus. quibus de eadem stella dicitur. vsq; dū veniens staret sup̄ vbi erat puer. non puer ad stellam sed ad puerum stella cucurrit. Et si dici liceat non stella fatum pueri. sed stelle fatum is qui apparuit puer fuit. Sed absit a fidelium cordibus ut esse aliquid fatū dicāt. Vitam quippe hominū solus hanc cōditor qui creauit administrat. Neq; enim p ter stellas homo. sed stelle ꝓpter hominem facte sunt. Et si stella fatum homis dicatur. ipsis suis ministerijs subesse homo perhibetur. Certe cum Jacob egrederetur de vtero z prioris fratris plantā manu teneret. prior pfecte nequaq; egredi potuit nisi subsequens inchoasset. Et tamen cum vno tēpore eodemq; momēto vtrumq; mater fuderit. non vna vtriusq; vite equalitas fuit. Sed ad hoc solent respondere mathematici. quia virt⁹ constellationis est in ictu puncti. Quibus nos dicimus contra. quia magna est natiuitatis mora. Si igitur ī ictu puncti cōstellatio permutatur. necesse iā est ut tot dicātur fata. quot sunt nascentiū membra. Fateri etiam mathematici solent q̄ quisquis aquarij signo nascatur. in hac vita piscatoris ministerium sortiat. Piscatores vero getulia non habet ut fertur: Quis igitur dicat. quia nemo illic in stella aquarij nascatur in hac vita vbi piscator omnino nō habetur? Rursum q̄s nasci signo libre asserunt trapezitas

futuros dicant·cum trapezitas multarū gentium prouinciē ignorant·fateantur ergo necesse est·aut hoc in eis signum nō esse·aut effectum fatalem omnino nō habere. In persarum francorum terra reges ex genere prodeūt·quibus profecto nascentibus quis estimet quanti eisdem momentis horarum ac temporum ex seruili conditione nascuntur: Et tamen filij regum vno eodemq; sidere·cuz seruis nati ad regnum proficiunt·cum serui q̄ secum fuerant nati in seruitute moriātur Hec de stella breuiter dixim⁹ ne mathematicorum stulticiam indiscussam pertransisse videamur.

De cultu z religione magorum vel ceterorum orientaliū Chrysosto. super Mat. li. primo.

¶ Cap. CXIII.

Magi ergo cōfestim vt natus est Christus magnum in homine paruulo deum ostenderūt z verbis z actibus z muneribus. Verbis quidem·quia dixerūt: vbi est qui natus est rex iudeorum? ꝛc. Actibus vero·quia cum vidissent eum adorauerunt·z inuenta est in eis fides acutior q̄ aspectus·humana nimirum videntibus z alta intelligentibus. Muneribus autem quia obtulerūt ei aurum thus z mirrhā Legis apud aliquem istos magos et libris Balaā diuinatoris apparuisse stellę huius accepisse sententiam. Cuius diuinatio posita est in veteri testamento: Orietur stella ex Jacob·z exurget homo ex israel·z dominabitur omnium gentium. Audiui etiam aliquos referētes de scriptura quadam·z si nō certa est·tamē non destruente fidem·sed potius delectante. Quoniam erat gens quędam in ipso oriētis principio iuxta oceanum sita·apud quos ferebat scriptura quędā·d apparitura hac stella z offerēdis muneribus huiusmodi·noie Seth inscripta·quę per generationes studiosoz hominum pribus filijs suis referētibus habebatur deducta. Legerant itaq; seipsos duodecim quidē ex ipsis studiosiores z mysteriorū celestium amatores·ac posuerunt septos ad expectationē huius stellę. Et sicq; ex eis moriebat⁹ filius ei⁹ aut aliquis ppinquoz·in eius loco cōstituebatur. Dicebantur autem magasei lingua eorum·quia in silētio tacitaq; voce glorificabāt deū. Hi ergo per singulos annos post messem ascendebant in mōtem qui vocabatur victorialis·habēs in se quandam speluncam·in fatę fōtibus z electis arboribus amenissimis·vbiq; se lauantes·orabant z laudabant in silentio deū tribꝰ diebꝰ. Sicq; faciebāt p singulas generationes·semp expectantes ne forte i sua generatione stella illa beatitudinis oriret. Tādē igit apparuit eis stella descēdēs sup mōtē illū victorialē·habēs in se q̄ pueri puuli formā·z sup se crucis similitudinē·q̄ locuta ē eis·eosq; docuit z ut proficiscerēt i indeā p̄cepit. Proficiscētes aūt p̄cedebat stella p biennii·z nec esca nec potꝰ defecit i plenis eorum. Cetera xpo q̄ ab eis gesta cē referūt i euāgelio cōpēdiose ponūt. Vt aūt reuersi sūt studiose magis q̄ prius deū colētes glorificauerūt. Sed z oibꝰ in genere suo p̄dicauerūt z multos erudierūt. Demiq; cū pꝰ resurrectiōem dñicā esset vnus ex aplis i illā prouinciā·eidē adiuncti sūt·z ab eo baptiçati p̄dicationis illius adiutores facti sunt.

De prima manifestatione christi·per nationes z prouincias gētium. Leo papa i sermone j.

¶ Cap. CXIIII.

Omnium igitur hominum spectat salutem q̄ infātia mediatoris dei z hominum tā vniuerso declarabat mūdo·cū adhuc exiguo tineret opidulo. Quāuis enim israelitica gēs z ipsi⁹ gentis vna familia delegisset·de qua naturam humanitad vniuersę assumeret·noluit tamen intra

materne habitationis angustias ortꝰ sui latere primordia · sed mox ab omnibꝰ voluit agnosci qui dignatꝰ ē omnibꝰ nasci. Tribus igitur magis in regione orientis stella nouę claritatis apparuit · quę illustrior ceteris sideribus facile in se intuentium oculos animosq; cōuerteret · vt cōfestim aduerteretur non esse ociosum qđ tam insolitum videbatur · Pedit ḡ aspicientibus intellectuꝫ · qui pręstitit signū · ꝛ quod fecit intelligi fecit in quiꝫ · ꝛ le inueniendū obtulit requisitus . Sequunt tres viri superni luminis ductuꝫ ꝛ pręuij fulgoris indiciū intenta contemplatiōe comitantes · ad agnitionem veritatē gr̄ę splendore ducuntur · qui humano sensu significatum sibi regis ortū estimauerūt in ciuitate regia esse inquirendā. Sed q̄ ferui susceperat formam ꝛ nō iudicare venerat sed iudicari · bethleem pręelegit natiuitati · hierosolymam passioni. Consūmant ergo magi desiderium suum · ꝛ stella pręeunte pueniunt ad puerum. Adorant in carne verbum · in homine deū · ꝛ quod corde credunt muneribus ostēdūt.

Idē in secundo. Jam tunc ergo cęli enarrauerunt gloriam dei · ꝛ in omnem terram sonus exiuit veritatis · cū ꝛ pastoribus exercitus angelorum saluatoꝛ editi annunciatoꝛ apparuit · ꝛ magos ad eū adorandum pręuia stella perduxit · ut a solis ortu vsq; ad occasum veri regis generatio choruscaret · cū rerum fidem ꝛ regna orientis p magos discerent · ꝛ romanum imperium non lateret. Nam Herodis seuicia volens primordia suspecti sibi regis extinguere · huic dispēsationi nescius seruiebat · ut dum atroci intentus facinori · ignotum sibi puerum in discreta infantium cede persequitur · annunciatum cęlitus dominatoris ortū insignior vbiq; fama loqueret. Quā promptiorem ad narrandum diligentioremq; faciebat · ꝛ supernę significationis nouitas · ꝛ cruentissimi persecutoris impietas . Tūc aūt etiā ęgypto saluatoꝛ infert · vt gens antiquis erroribus dedita · iā ad diuinā salutem per occultam gratiam vocaretur. Et quę nōdum ab animo deiecerat superstitionē · iam hospitio reciperet veritatem.

De obcecatione populi iudeorum. Cap. CXV.

Quantam enim gratiarū actionem debeam⁹ deo pro illuminatione gentium · probat obcęcatio iudęorum. Quid enim tā cęcum · quid tam lucis alienū · q̄ illi sacerdotes ꝛ scribę israelitarum fuerunt · qui per cunctantibus magis ꝛ Herode quęrente · vbi christus fm scripturarum testimonia nasceretur · hoc de prophetico responderūt eloquio · quod indicabat stella de cęlo. Quę vtiq; magos hierosolymis pętermissis vsq; ad cunabula pueri · sicut postmoduꝫ fecit sua significatione perducere potuisset · nisi ad confutandam iudęorū duritiam pertinuisset · vt non solum ductu sideris · sed etiam ipsorū professione innotesceret natiuitas saluatoris . Jam ergo ad eruditionem gentium propheticus sermo transibat · ꝛ pręnunciatum antiquis oraculis christum ad alienigenarum corda discebant · cum iudęorum infidelitas veritatem ore proferret ꝛ mendacium corde retineret. Nolnerunt enim agnoscere oculis · quem de sacris indicabāt libris · ut quem nō adorabant infantię infirmitate humilē · postea crucifigerent in virtutum sublimitate fulgentem. ¶ **Idem in quinto.** Itaq; qui extra christi regnum esse voluerunt · adhuc quodammodo sub Herodis principatu sunt · ꝛ alienigenę potestati deseruiunt. Nondum intelligunt quod negare non possunt · ꝛ mente non capiunt quod scripturarum testimonio norūt · qm̄ insanis magistris ritus scandalum est · ꝛ cęcis doctoribꝫ fit caligo qđ lumen est. Respondēt igitur interrogati · q̄ bethleem christus nascitur · ꝛ scientiam suam qua alios instruunt non

sequātur. Perdiderunt successionez regum placationē hostiarū locum supplicationum ordinem sacerdotū ⁊ cū oīa sibi sunt clausa omnia experiantur eē finita non vident ea in christum esse translata. Unde ꝙ illi tres viri vniuersarum gentiū personam gerentes adorato dño adipiscunt. Si populis suis per fidem q̄ iustificat impios totus mūdus assequat hereditatē dei añ sęcula pręparatā accipiunt adoptiui ⁊ perdūt qui videbātur eē legitimi. **Aug⁹ in sermone de eodem.** Hęc igitur illuminatio magorum magnum fuit testimoniū ęcitatis iudęorum. Isti requirebāt in aliena quem illi in sua non agnoscebant. Isti inuenerunt quem illi apud se negauerunt. Isti peregrini puerū christum nōdum verba pmentem adorauerunt vbi cuncti illū inuenē miracula facientē crucifixerūt. Isti in membris parui verum agnouerunt illi in factis magnis nec tanq̄ homini pcercerunt quia non plus fuit videre nouam stellam in eius natiuitate fulgentē q̄ solem in eius morte lugentem.

De libris eorum retētis ad obsequium christianorum.

¶ Cap. CXVI.

Iam vero ꝙ eadem stella quę magos perduxit ad locum vbi cum matre virgine deus infans erat quę vtiq̄ ad ipsam ciuitatem eos perducere potuit se tamē subtraxit nec eis prorsus apparuit donec de loco in quo christus nasceretur iudęos interrogarent ⁊ ipsi eum sm̄ diuinę scripturę testimoniū nomīarēt Quid aliud ꝟ significant diuīa puidētia nisi apud iudęos solas diuinas litteras remansuras quibus gentes instruerentur illi obęcarentur quas ponerent non ad adiutorium salutis suę sed ad testimoniū salutis nostrę? Nam hodie qualscūq̄ pręmissas de christo pphias iam rerum cōpletaq̄ luce pferimus declaratas si forte pagani quos lucrari volumus dixerint: non eas tanto ante predictas sed post rerum euentū a nobis esse cōfictas: Iudęorum codices recitamus vt paganoꝝ dubitatio sustollatur qui iam in magis illis figurabantur quos iudęi de ciuitate in qua natus est christus diuinis eloquiis instruebant ⁊ cū ipsi nec requirebāt

¶ Idem contra faustum disputatione xvi. Cur ergo Faustus Manichęus a nobis tanq̄ impossibile quęrit quō fidem christianā hō gentilis ꝙ in vęoꝝ libros discere velit cū oēs gentes tanta deuotione librorū illorū discipule fieri cernantur eo ipso nimirū fortius ac firmius q̄ et inimicoꝝ manibus tāta de christo testimonia pferātur ad aliquem vsum sanctoꝝ ordinat' oīs ęcitas impiorum a sūmo s. deo qui ꝙ sui reginiinis ęquitate bñ vtitur etiā malis vt qui suo iniuste viuūt arbitrio iuste disponantur illius iudicio. Ergo ne ꝓphias christi nascituri mira facturi indigna passuri moriturī resurrecturi ascensuri euangelium per oēs gentes disseminaturi illi fictisse crederent qui populis annūciarēt cū magnum quid actū est in vsum nostrū de infidelitate iudęoꝝ vt idem ipsi qui ꝟ ꝙ se nō haberēt in codicibus ꝙter nos haberent in codicib⁹. Nec inde auctoritas illis libris minuitur ꝟ augeť quū ipsa ęcitas eoꝝ ibi predicta legit. Nā magi non intelligendo veritatem testimoniū prbibent veritati quia cum eos libros non intelligunt a quibus non intelligē dī predicti sunt hinc etiam eos veraces ostendunt. **¶ Isidorus de mysteriis geneseos.** Denicq̄ quid aliud ē hodie gens ipsa iudęoꝝ nisi quędā scrinia christianorum bajulans leges ⁊ pphetas ad assertionis ecclesię testimonium vt quod nunciant illi per litterā nos honorem⁹ per sacramentum. **¶ Leo papa in sermone iij.** Ecce veritas illuminat magos infidelitas obęcat magistros. Carnalis israel nō intelligit qđ legit nō videt qđ ostēdit vtitur paginis

quoꝝ non credit eloquijs.

Inuectio contra cęcitatem illius populi ꝛ exhortatio ad deū. ¶ Cap. CXXVII.

Bi ē iudee gloriatio tua vbi nobilitas ex Abrae pfecta? Ecce maior minori seruis ꝛ alienigenis in hereditatis tuę sorte in trantibus eius testamenti qđ in sola tenes littera recitationi famulari. ¶ Idē in secundo. Quę est ista iudęi tā imperita in vobis sciētia · tam indocta doctrina? Interrogati locū christi nativitatis veraciter ac memoriter dicitis qđ legistis in bethleem iudę. Sic enim ait pphęta: Ex te exiet princeps ⁊c. Hūc pīcipem natū ꝛ angeli pastoribus · ꝛ vobis pastores annunciauerant · hunc ꝛ lōginquę gentes orientis in solito noui sideꝛ splēdore didicerūt · ꝛ ne de loco editi regis ambigerent vra eruditio ꝓdidit qđ stella non docuit. Cur vobis viā quam alijs apitis obstruitis? Cur in vestra infidelitate resedit dubium · qđ ex vestra responsione fit manifestū? Locū nativitatis de scriptura ꝛ testimonio demonstratis, psentiā tēpoꝛis de celi ꝛ terrę attestatione cognoscitis · ꝛ tū vbi ad psequendū animus Herodis exarsit · ibi ad non credēdū vester sensus obduruit. Felicioꝛ ergo infantiū ignorātia quos psecutor occidit qꝫ vra scientia quos in perturbatione sua cōsuluit. ¶ Idem in v. Resipisce tandē iudę · resipisce · ꝛ ad redemptorē etiā tuū deposita infidelitate cōuertere. Noli tui sceleris inanitate terreri · non iustos christus sed pctōres vocat · nec impietatē tuā repellit · qui pro te cū crucifixus esset orauit. Immitē patrū tuoꝝ solue sniam · nec te maledictio eoꝝ patiaꝛ obstringi · q̄ clamātes de christo: Sāguis eius sup nos ꝛ sup filios nr̄os facin⁹ sui criminis trāsfuderūt. Redire ad misericordē · vtimini clemētia remittētis. Sęuicia enim vestrę iniquitatis cōuersa est in causā salutis · venit quę perire voluistis. Cōfitemini negatū · adorate venditum · vt vobis bonitas illius prosit cui vestra malignitas nocere nō potuit. Nec ergo ad verā ptinet charitatē quā etiam inimicis nostris ex vnica eruditione debemus · ꝛ optandū nobis ꝛ studendū est ut hic populus qui ab illa spūali patrū nobilitate defecit · ramus suę arboris inseratur. Multū enim nos benivolentia cōmendat ista · qui illorum delictum ideo nobis misericordię locuꝫ fecit · vt eos ad emulationē salutis recipiēdę fides nostra reuocaret. Nam vitam proꝝ nō solum sibi sed etiam alijs esse vtilē docet · vt qđ apud eos agi non potest verbis · obtineatur exemplis.

De lapide angulari iūgēte duos parietes in vnū. Idē in iij. ¶ Cap. CXVIII.

Intret etiā i patriarcharum familiā gētiū plenitudo · ꝛ bñdictionē in semine Abrāe q̄ se filij carnis abdicāt filij promissionis accipiant. Adorent in tribus magis oēs populi vniuersitatis auctorē · ꝛ nō in iudea tantū dē? Ī toto orbe sit not⁹ · ut vbiqꝫ in isrl sit magnū nomē eius. ¶ Aug⁹ i sermone de eodē. Nūc quoqꝫ charissimi ut filij grę ꝛ heredes vocationem vram videte · ꝛ manifestato iudęis ac gētib⁹ christo · tāqꝫ angulari lapidi pseuerantissima dilectione cohęrete. Manifestatus ē · n · ī illis cunabulis ifātię suę his qui ꝑpe erāt · ꝛ his q̄ lōge · iudęis sęzī pastorū ꝓpinquitate · gētibꝰ in magoꝝ longinq̄tate. Manifestatus ē ꝙ nec illis doctis nec istis iustis · ꝑualet · n · iperitia īfirmitate pastoꝝ · ꝛ impietas in sacrilegis magoꝝ. Utrosqꝫ sibi lapis iste angularis applicuit, quippe q̄ sculta mūdi eligere vt confunderet sapientes ꝛ non iustos vocare sed peccatores venit · vt nec aliquis magnus superberet · nec aliquis infirmus desperaret. ¶ Fulgentius

vbi supra. Isti sūt duo parietes qui ex diuerso venerūt·z in lapidē qui factꝰ est in caput anguli vnitate fidei conuenerunt. Unus paries venit ex iudeis·alter venit ex gentibus. Lōge a se diuersi erāt quando diuersa credebant. Positus ē in medio lapis angularis q̄ ad se vtrūq; parietem duceret·z vtrūq; vno nomine nuncuparet·essentq; vnum communione vocabuli·qui fierēt in vna gratia sacramenti. Per christū enim qui est pax nostra facēs vtrūq; vnum·iudei z gentiles facti sunt vnū·quibus fidei vnitas vnum indidit nominis christiani vocabulum. Ad lapidē ergo angularē vterq; paries venit z verum angulum fidei vnitas fecit. Horum duorū parietum vnꝰ est adductus quando gentibus nouum apparuit sidus. Illi fuerunt primiciē idcorum·isti facti sunt primiciē gentium. Illi de proximo adducti·isti de longinquo reducti. Prope enim erant iudei q̄ deum colebant·longe erant gentiles qui idolis seruiebant. Hoc vtiq; significabant pastores·qui nascēte christo prope sunt inuenti·z magi qui sunt de longinquis partibus orientis adducti·qui tamen venientes cum ipsi iudei non essent regem iudeorum se quęrere professi sunt·z ad ipsum adorandum se venisse dixerunt.

De oblatione pueri Jesu cum hostijs i templo·Beda i omel. de purificatione.

Cap. CXIX.

Et postq̄ impleti sunt dies purificationis Marie sm legem Moysi·tulerunt illum in hierusalem ut sisterēt eum domino sicut scriptum est in lege domini. Intueamur diligentius legis verba·z aperte videbimus eē beatissima dei genitrice z virgo p̄ petua simul cum filio quē genuit ab omni fuerit legis subiectione libertima. Cū enim dicat lex mulierem quę suscepto semine peperisset immundam xxxtmi·ac per multos dies vna cum prole quā genuisset oblatis victimis debere mundari·patet profecto q̄ illam quę sine virili susceptione seminis virgo peperit·vna cum filio qui natus est ei nec immūdam describat·neq; per hostias salutares mundandam esse doceat. Sed sicut ipse dominꝰ ac saluator noster qui legē dedit·ut eos qui erant sub lege redimeret·apparēs in hoīe sub lege fieri voluit. Sic z btā dei genitrix illius qui singulari priuilegio supra legem fuit·pro ostendendo tū humilitatis exemplo subdi non refugit legalibus institutis·iuxta illud viri sapientis: Quāto magnus es humilia te in omnibus. Sicut scriptum est ait in lege domini: Quia omne masculinum adaperiēs vulvā sanctum domino vocabitur. Vetera p̄cepit lex primogenitum oē masculini sexus sanctū domino vocari. Et ideo munda quęq; vro offerri·immūda vero mūdis mutari vel occidi·z hoīs primogenitū quinq; siclis argēti redimi debere. ¶ Idem super Lucam li. j. Quod aūt ait euāgelista: Adaperiens vulvā cōsueto nativitatis more tenet loquēdi formā·nō q̄ ipse dōs nr̄ sacri ventris hospitiū qđ sanctificauerat ingressus deuirgin esse credēdꝰ sit egressus·sm hereticos q̄ dicūt beatā Mariā fuisse ✠ginē vsq; ad partū·z nō fuisse ✠ginē post partū. Sz iuxta fidē catholicā clausa virginis vtero q̄ sponsus ꝓcessisse de thalamo suo. Sequit. ¶ Idē in omel. Et vt darēt hostiā sm q̄ dictū ē in lege dōni par turturū aut duos pullos colūbarū. Hostia hęc pauperū erat. In lege nāq; ꝓcepit dōs ut q̄ posset agnū p filio vel filia sil' z turturē siue colūbā offerēt·q̄ vo nō sufficerēt ad offerēdū agnū·duos iā turtures offerrēt aut duos pullos colūbarū. Dōs g̈ nr̄ę p oīa memor salutis nō solū cū deꝰ eēt hō fieri·sed etiā cum eēt diues pauꝑ fieri dignatꝰ ē p nobis·ut nos sua paupertate simul z humanitate diuinitatis suę donaret participes eē.

De hostiarum illarum mysterio. ¶ Cap. CXX.

SEd libet paulisper intueri: Cur hę maxime voluceres in hostiam domini inbentur offerri. Nam ꝛ Abraam patriarcha tanto ante legem has in holocaustū domino obtulisse legitur. ꝛ in plenisq; legis cerimoniis qui mundā domū esset per has mundari inbeatur. Columba ergo simplicitatem turtur indicat castitatem. qz ꝛ colūba simplicitatis. ꝛ castitatis amator turtur est. ita ut si coniugem casu perdident nō aliam vltra coniugē quęrere curet. Vnde in laudibus ecclesie loquit dominus: Pulcre sunt genę tuę sicut turturis. Et itez: Ecce tu pulcra es. oculi tui columbarum. Venas quippe vt turturis habet. qui ab omni impudicitię peste castum ꝛ immunem se tenet. Oculos habet columbarum. qui nulli nocere desiderans amore simplici contuetur etiā inimicū. Sed auis vtraq; quia pro cantu gemitum edit. sanctorum in hoc seculo designat luctū. De quo dominus ait: Beati qui lugent quoniā consolabunt. Merito itaq; domino turtur ꝛ colūba ī hostiam offeruntur. quia simplex ꝛ pudica. atq; luctuosa fidelium conuersatio gratum illi sacrificium esse probat. Cū autē vtraq; auis ista propter consuetudinem gemendi presentes sanctorum luctus ac desideria superna pretendat. Nec tamē differunt. qz turtur solitarius. columba vero gregatim gemere consuevit. ꝛ ob ꝫ iste secretas orationū lachrymas. illa vo publicos ecclesię cōuētus insinuat. Nec frustra duo turtures aut duę columbę pulli. vnus ex eis pro peccato. alter in holocaustum inbetur offerri. Duo nanq; sunt genera cōpunctionis quibus semet ipsos domino fideles ī molāt in ara cordis. quia verum sciens anima prius compungit timore. postea vo amore. Pri⁹ enim in lachrymis se afficit. quia dū mala sua recolit pro his eterna perpeti supplicia pertimescit. quod est vnum turturem aut pullum columbę pro peccato offerri. dum vero migratis anxietate longa fuerit fortitudo consumpta. quędam iā de presumptione venię securitas nascit. ꝛ in amorem celestium gaudiorum animus inflammatur. Et qui prius flebat ne ad supplicium duceretur postmodum amantissime flere incipit eo q; a regno differt. quod est de altero turture sine pullo columbę holocaustum facere. Dicit enim holocaustum totum incensum. Et holocaustū se domino facit. qui terrenis omnibus spretis. solo desiderio beatitudinis estuans. solam hanc per luctum ꝛ lachrymas quęrit. Dum enim mens q̄ sit illa beatorū societas quę sit eterne visionis dei felicitas per contemplationē cernit. quia bonis perbēnibus deest amplius plangit q̄ prius flebat cum eterna mala metuebat. Vtrāq; vero nostre cōpunctionis hostiam grauiter accipit. q̄ ꝛ pro peccato lugentibus ꝛ afflictis dementer errata dimittit. ꝛ pro ingressu vite celestis tota mentis intentione feruentes eterne suę visionis luce reficit.

De multiplici christi oblatione. ¶ Cap. CXXI.

b NEc autem puer Jesus circumciditur. ac sic interpositis diebus hierosolymam cum hostia defertur. quia ꝛ ipse iam innocens prius omnem carnis corruptionem moriēdo ac resurgēdo calcauit. Sic deinde interpositis dieb⁹ cum ipsa carne iam immortali quā pro nostra salute iam hostiam deo fecerat ad gaudia superne claritatis ascēdit. Et vnusquisq; nostrū prius aqua baptismi a peccatis omnib⁹ q̄si vera circumcisione purgatur. ac si proficiēte gratia none lucis ad altare sanctū nona hostia salutari dñici corpis ꝛ sanguinis ꝛ sacrā d⁹ ingredit. Nā ꝛ ipsa sumptarit simplex ꝛ casta nīi saluator būanitas q̄ pro nobis oblata est pars non

incongrue per immolationem columbe sine turturis potest figuraliter exprimi. Sed & omnis in fine mundi ecclesia primo communi resurrectione cunctam terrene labem mortalitatis & corruptionis eruetur: ac deinde in regnum celestis hierusalem bonorum victimis operum domino cōmēdata transferet. ¶ Bern. in sermone de eodem. Notandū vero quod dicturus euangelio: Tulerunt puerum in hierusalē ut sisterent eū domino. Satis quippe delicata videtur hec oblatio. Veniet tempus quādo iā non offertur in templo nec inter brachia Symeonis sed extra ciuitatem iter brachia crucis. Veniet quando non redimetur alieno: sed alios redimet sanguine proprio. Illud est sacrificium matutinū illud autē vespertinū. Et de vtroq; dicit scriptura: Oblat' est quia ipse voluit. Hoc deniq; reuera est mirandū q; alio precio redimitur precium nostrum. Redemptor noster redimit' anteq; nos ab ipso redimamur. Quatuor autem de Jesu distincte oblationes habemus quarum prima facta est de ipso a parentibus secūda pro ipso de auibus. tertiā fecit ipse de seipso quartā faciet ipse de populo suo. Et nos quidem instruimur in his omnibus quid credere: quid imitari: quid sperare debeamus. Prima siquidem oblatio nos instruit de humilitate cum legislator & iudex humiliter legi se subjicit. Secunda nos incitat ad paupertatem voluntariam cum vniuersitatis arcitor & dominus elegit offerri pro se pauperum hostiam. Tertia vero ad puritatis vbera nos emollit cū pius dominus meus pro impijs per manus nocentium & crucis supplicium non refugit. Deniq; in quarta est nostrum premium cum salicet in fine mundi filius offeret & laudet egenum deo & patri. Quintā tamen de nobis exhibeamus ad meritum. Quintam enim de nobis facimus si nosmetipsos & in obseruatione legis bñales & in contemptu mūdi voluntarios pauperes & in cōpassione proximi misericordes exhibeam⁹. ¶ Bern. in sermone. Ego quidē domine habeo duo minuta corpus & animam. vtinam hec tibi perfecte offerre possim in laudis hostiam Mihi enim longe melius est & vtilius vt tibi offerar q; ut mihipsi seruam.

¶ De occursu Symeonis et Anne. Beda vbi supra.

Cap. CXXII.

Quod autem Symeon & Anna prouecte scilicet etatis vir & femina deuotis confessionum officijs dominum excipiunt. quem corpore quidem parvum vident. sed diuinitate magnum intelligant. synagogā figurare ostendunt. que longa incarnationis eius expectatione fatigata promptus illum mox ut aduenerit & piaz vltionū & fidei non fine vocibus exaltare ac magnificare studuit. acclamans & dicens: Dirige me in veritate tua & doce me quia tu es saluator meus & te sustinui tota die. Merito; vterq; senex ei gratul abundus occurrit qui vtriusq; redemptor apparuit. ¶ Ambrosius in sermone de eodem. Non solū igit' ab angelis & prophetis. a pastoribus & parentibus. sed etiam a senioribus & iustis testimonium accepit generatio saluatoris. Omnes etas. vterq; sexus euentorumq; miracula astruunt. Virgo generat. sterilis parturit. mutus loquitur. Elizabeth prophetat. magi adorat. vtero clausus exultat. vidua cōfitetur. iustus expectat. Et bene iust' qui nō sua sed gratiam dei requirebat. cupiebo ipse corpore vinculis fragilitat' absolui. sed expectās promissa iterum. Faciebat q; bñ oculi q; christū viderēt Nūc igit dimitte seruū tuū in pace. Videte mystū velut corporee carcere molis inclusū dissolui velle ut incipiat cū christo esse. ¶ Sāfridus carnotēn. epūs. Hoc nocturnē canit senex cantus quē eodemodū dulce' aui obitū panit

olor albus. ¶ Aug⁹ in sermone de natuitate dñi. Multum senex iste fuit ad audiendum serus· sed ad videndū maturus. Non expectauit ut christum videret loquentem· quia vidit infantem. Et hoc illi concessum erat iā vere pto quasi desideranti ac suspiranti ⁊ in orationibus suis quotidie dicenti: Mū veniet? putas hic me inuenict? quando videbo? putas vidabo? quando nascet? putas illi videbūt oculi· per quē cordis oculi reuelabūtur? Dicebat hoc cū oraret ⁊ pro desiderio suo responsū accepit· quia morte non gustaret· nisi Christum dñi videret. Gestabat eū Maria mater eius infātē· quē ille vidit ⁊ agnouit omnipotentē. Intus est enim ei reuelat⁹ ·q̄ fortis est natus. Agnouit infantem Symeon tacentē· quē iudei occiderūt miracula facientem. Cū ergo cognouisset Iesum· accepit eū in vlnas suas ·i· brachia sua· ampleratus est eū. In manus suas infirmitatē accepit· sed maiestatē suā intus agnouit. Portabat eū a quo portabatur. Ipse nanq; christus est sapientia dei attingens a fine vsq; ad finē fortiter disponens oia suauiter. Nunc dimittis inquit dñe· seruū tuū in pace. Dimitt⁹ in pace· quia video pacē· viderūt enī oculi mei salutare tuū ·i· christū dñm. Annunciate ergo die ex die salutare eius.

¶ De verbis Symeonis ad Mariam. Beda vbi supra. ¶ Cap. CXXIII.

Magno sane metu fratres oportet vt audiant verba q̄ duos idē Symeon de domino ꝓphetans matrē ei⁹ alloquit: Ecce iacet positus est hic in ruinā ⁊ resurrectionē ⁊c Desideranter quidē audit· q̄ in resurrectionē multo⁹ posit⁹ dicatur· quia sicut in Adam omnes moriunt· ita ⁊ i christo omnes viuificabuntur. Sed non minus terribiliter sonat qđ ꝓmittit· qm̄ ⁊ in ruinam ponitur. Infelix nanq; satis esse ꝓbatur qui agnita resurrectionis gloria veterius cadit· q̄ visa luce veritatis· grauioribus peccator⁹ nebulis obcecat. Talib⁹ enī ut ait Petrus apostolus: Melius erat luce veritatis non agnoscere q̄ꝫ post agnitionē retrocedere. Sequit. Et in signum cui contradicetur. Signo crucis dñice multi frequēter exterius iudeorum· multi contradixere gentilium· multiq; quod grauius est falsi fratres hoc superficie pfessionis exterius sequūtur· sed actionis prane nimium veritatem persequūtur· dum se nosse dicētes· factis aūt negātes. Et tuā ipsi⁹ aiā pertrāsibit gladius. Gladium appellat effectum dominice passionis ⁊ mortis in cruce· qui pertransiit animam virginis Marię· quia non sine acerbo dolore potuit crucifixū morientēq; videre. Licet enim eū a morte resurrecturū quasi deum nullatenus ambigebat· quasi tamen e carne sua ꝓcreatū mori pauida dolebat. Sequitur. Vt reuelent ex multis cordibus cogitationes. Ante dominicam incarnationē cogitationes multo⁹ erāt velate· nec patebat late quis eterno⁹ amore flagraret quis celestibus bonis tēporalia mente ꝓferret. Sed celi rege in terra nato confestim pius quisq; gaudebat. Herodes antē turbatus est ⁊ omnis hierosolyma ⁊c. Predicante dño ⁊ miracula faciente omnes turbe timebant ⁊ deum israel glorificabant. Pharisei autem ⁊ scribe dicta factaq; illius salutaria ore rabido carpebant. Ipso in cruce passo replebātur impij leticia stulta· pij vo tristicia iusta· sed eodem a mortuis resurgente ⁊ in celum ascendente· horum est leticia męroze· illoruq; mestitia gaudio perhenni mutata. Nunc autem apparente domino· reuelantur ex multis cordibus cogitationes· cum lecto vel predicato verbo salutis: Alij quidem libenter auscultant gaudentes quę audiu dicerunt actu perficere. Alij vero fastidiētes quę audiunt non hoc agendo patrare· ⁊ bis potius insultando nituntur eōtraire.

De fuga domini in egyptum · Aug⁹ i sermone de epiphania.
Cap. CXXIIII.

Tunc herodes · sicut euā gelista dicit · matre gestāte puer Jesus in egyptū fugit · putas ne timore? Absit. Sed vbi moyses aliquādo phidis dauserat die · illuc christ⁹ aduenies sedētib⁹ in tenebris reddit clarissimā lucē. Fugit igitur ut illuminaret non ut lateret · fugit nō formidīe sed pietate. Nam occultat infans in egypto · t regnat sancta maiestas in mūdo. Fuge inquit angelus in egyptū. ¶ Petrus Raueñ. episcopus. Si verū refugiū fugit · si auxiliū omniū laescit · si fortitudo cuncto⁹ formidat · seq⁹ vniuerso⁹ defensoriū defendat: Cur humana fuga notatur t formido culpatur? Cur arguit Petrus qui timuit · Johānes qui fugit cęteriq⁹ discipuli? Deniq⁹ qd sibi vult euangelista · qui hec ad eternā memoriā scribit? Deuoti nāq⁹ militis est regis sui tacere fugam · referre constantiā · aperire fortia · reticere infirma. Reuerētius ergo diuisset: vade in egyptū ut esset nō fuga sed pfectio · nō necessitas ꝫ volūtas · nō metus sed iudiciū. At nunc mandat fuga celitus et per angelum ut non terras prius timor videat occupasse sed celum: Fuge inquit in egyptū a tuis ad extraneos · a templo tuo ad phana dęmonū. O tam dura peregrinatio · sic refuget · sic nō vacat intueri verecundiam virginis timorem matris · periculū Joseph · t qđ est durius iudęos peregrinaturos in gētibus. Delice contra liberi regis insidias vna vidua s.. fecit · t christo contra Herodis captiui minas iudęa tota nō sufficit. Helias ad se missos igne celesti consumpsit · t christi sola fuga salus fit. At vero fratres · q⁹ christus fugit non timor⁹ sed mysteriū fuit · t bellicosus q⁹ in bello fugit est artis non timoris. Potens qñ infirmo se subducit · non insequentē pauet · sed foris producat. Vult enī i aperto vincere qui publicā ab hoste victoriā cupit referre. Latens enim virtus exemplum posteris non relinquit. Hinc ē q⁹ christus fugit ut cedat tempori · nō Herodi. Fugit aūt ad egyptū ut perfidiam iudęor⁹ per fidem castigaret gentiū. Fugit etiam ut nostrā in persecutionib⁹ tēperaret fugam. Martyr enim comprehēsus velet constantiam tenere · non cōprehensus autem persequētē fugere. Persecutorē nempe facit qui prouocat · coercit qui declinat. ¶ Chrysosto. sup Mat. omel. viij. Cum ergo quęrit Cur non t magi pręsentes t pueri de manu Herodis saluentur · sed illi quidem in perfidem reuertuntur · hic autem fugit in egyptum · cum vtiq⁹ possent vindicari per manifestū veritatis auxiliū. Respondeo · quia si tunc egisset omnia p potentiam virtutis ꝫpię · veram carnem nō crederetur assūpsisse · cū etiam hoc ipsum ausi sunt suspicari. post hoc t plurima iuxta rationem humanę nature dispensata. Magos vero celeriter remittit vt Herodes impossibilia molīri se discat t á studio se vani laboris abducat. Est aūt dignum deitatis virtute · nō modo potenter inimicos conterere · sed etiam cum omni facilitate decipere. Sic enī t egyptios seduxit vtilitate populi sui · ꝫpiens illo⁹ diuitias in manus hebręorum occulte transferri. Cęterū quia babylon t egyptus impietatis flamma pę omnibus terris ardebāt ab ipso principio · qđ vtrumq⁹ emendaturus esset ostendit · et his vtiq⁹ persuadens etiam de aliis mūdi partib⁹ meliora esse sperāda · dū magos perfidi remittit · ipse vero cum matre in egyptum descendit. Deniq⁹ ideo adhuc puer fugari voluit in egyptū · ut discamus ab ipsis vię principijs ad tentationes t insidias pręparari · scientes vtiq⁹ tribulationes maximas inseparabiles comites esse virtutum. Statim enim vt ortus est Jesus contra eum furit tyrānus · mater inuoria fugatur in regionem barbarorum · t magi clam fugiunt morte

reorum. ¶ Cōsidera vero q̄ misericors de⁹ mystis rebus quędā etiā iocunda permiscuit-qđ nimirū in sanctis omnibus fecit quos neq; iocunditates habere cōtinuas voluit. ¶ Olo. vbi supra. Sic igitur ut hō fugit quē paulo ante verum stella mōstrauit. In qua nimiq; fuga domini datur exemplum fidelibus-vbi fuerit opportunū rabiē persecutionū vitādi Nam ⁊ ipse discipulis suis ait: Si vos persecuti fuerint in ciuitate ista-fugite in aliam. ¶ Cassiodorus in historia tripertita. Porro in ęgypti regione latuit dōs annis quinq; -fertur q̄ ī hermopoli thebaide multas sanet arbor cuę vocatur persidis-cuius fructu vel folio vel cortice alligato ad collū -infirmitates. Hec etenim arbor ut aiunt cū fugeret Jesus in ęgyptum cum Maria ⁊ Joseph ad eius p̄sentiā vsq; ad terrā inclinata vescēdit-eūq; supplicater adorauit.

De cede innocentium ac testimonio eorum. Leo papa in sermone de epiphania .j.

¶ Cap. CXXV.

Reuersis autem magis ī regionem suā-⁊ trāslato Jesu ī ęgyptum ex admonitione diui nakt ardefcit frustrata in suis meditationibus Herodis insania: Necari iubet parulos in bethleē-⁊ quia quē metuat nescit infantē sentiā-generalē inspectā sibi tendit ętatem. Sed quos rex impi⁹ eximit mūdo-christus inserit ęlo. Et q̄ bus nondū sanguinis sui ipendit redemptionem-iam martyrq̄ tribuit dignitatē

Idem in secundo. Itaq; fglicior o iudei erat infantiū ignorantia quos persecutor occidit q̄ vestra scientia quos in perturbatione consuluit. Vos noluistis regnum eius recipere cui⁹ oppidā potuistis ostendere. Illi poterunt p eo mori quē nondū poterāt cōfiteri. Ita chust⁹ ne vllū ei temp⁹ esset absq; miraculo aū vsum linguę potestatē verbi tacitus eter cebat-⁊ quasi iā diceret: Dinite pueros venire ad me-taliū est enim regnū ęlor. Infantes nova gloria coronabat-ac de suis initijs parulor primordia cōsecrabat ut discereturnemine incapacē cē diuini sacramenti-cū etiā illa ętas eēt apta glorię martyrij ¶ Richardus. Ecce parulus christus parulos amplectit-sed herodes eos vsq; ad mortem persequit vt in eis etiā christus moriat. ¶ Fulgentius in sermone de eodem. O callidita Herodis ficta-o incredulitas impia-o fraudulenta nequicia: si puerum istū ut dicebas adorare certissime disponebas: Cur p illo multos pueros occidebas? Vtinā eū magis adorantibus etiā tu pariter adorares-⁊ nō ad eū magos fraudulenta calliditate mandares. Sanguis innocentiū quē crudeliter effudisti attestat quid de hoc puero voluisti-⁊ tū non solū istū puerū nō inuenisti-sed nec illis pueris aliquid nocuisti: imo inscius quod illis pderat hoc egisti. Per sguiā tuā quippe facti sūt martyres qui per infātiam suā fuerāt innocentes-quādo p gratiā huius pueri pro eo meruerūt mori priusq; eū possent coram hominibus confiteri: Iste itaq; puer q̄ mundū creauit-qui mundū regit-q̄ oīa ꝯcūq; vult facit-q cūcta mirabili atq; īsupabili dīnitate disponit-ꝟ ordinauit egit ut per tuam inuidiam furiosam illi pueri mortem susciperēt preciosam-⁊ qđ eis ad salutem tuam p̄stare non posses amicus-hoc ad damnationem tuam faceres inimicus. Ad hoc ergo te permisit infantes occidere-ut illos ad damnationem tuam faceret triumphare. Te ergo permisit ad nequitiam-illos perduxit ad palmam. vn⁹ enim idemq; dōs est omnipotens qui ⁊ parulus vagiēs. vnus idemq; qui tuam crudelitatem dignat⁹ est fugere-cuius maiestatē nō potes effugere. Fugit enim nō humana formidine sed diuina dispensatione-non necessitate ꝟ potestate. Ideo aūt dignatus est in

ęgyptū fugere· ut postea crucē dignaret ascendere. Et illa potestate puer latuit ī egypto qua inuenis pependit in ligno. Vnus enim ꝙdem est mortis susceptor vitęq; largitor· immortalis et pē·mortalis et matre·ꝓpria potestate moriens eademq; resurgens. Idcirco vero puer iste non inuenitur in parvulorū numero morientium·quia ipse est expectatio gentium. Sanguis eius ideo non cū sanguine fundit̄ istorum·quia solus in remissionem fundendus est peccatorum. Illi etiam omnes pueri inaniter morerentur· nisi huius sanguine saluarentur. Et iste quidem puer certissime morietur· quia si mori nollet·nullatenus nasceretur. Morietur autem non ut impleat ꝑnicia tua sed ut perficiat mansuetudinē suam·nō vt regnū amittat·sed ut regnaturos acq̄rat. Morietur non vinculo necessitatis· sed ꝓposito voluntatis. Moriet̄ mirabiliter·misericorditer·singulariter·ut resurgens cunctis gētibus dñetur·ꝙ eius voluntas in omnibus impleatur

¶ De eodem Aug⁹ in sermone de eodem. ¶ Cap. CXXVI.

Tacq; dum insequitur Herodes rex impius christum regi nostro coętū procurat exercitum stolis victricibus candidatum. Infantes eliduntur ad saxa·lacteos cōsumit artus crudelis officina. Secat recentes ab vbere partus transiens gladi⁹· nec inueniebat vbi ꝑquiret·quia nō habebat infantili corpore quod feriret. Ecce ꝙ christo occumbant qui loqui nō possunt·ꝙ accipit ętas coronam quę nondū ipsam degustauerat vitam. Formare nō poterant linguis palpitantibus verbum ꝙ iam martyres profiteb̄tur ad cęlū ¶ Chrysosto·vbi supra. Sed forsitan aliquis quęrit· cur deus innocētes occidi permisit. Sciendū aūt quia quicquid a quolibet homine iniuste·aut remissionem peccatorū deus dat· aut amplioris mercedis retributionē compēsat. Verbi gratia· Donamus aliquem seruum ꝓprio domino debitorem esse multarum pecuniarum·cūdemq; vim et iniquis hominibus sustinere suaq; amittere. Si dominus valens raptorem coercere·non quidē seruo restituat erepta·si tamen cuncta qui perdidit sibi computat reddidisse: Nunquid seruum illū vicimus ꝉsum esse: Nequaq;. Quid vero si receperit plurima q̄ pdidit? Nūquid nō ꝙ lucra dñi occasione colligit? Sic ꝙ de nobis cogitemus·ꝙ scz pro iniuste nobis illatis afflictionib⁹: aut omnium peccatorum remissionē accipiamus· aut si tanta in nobis delicta non fuerint· coronis clarionib⁹ honoremur. Vnde dic̄ Dñe: Vide humilitatem meam ꝙ laborem meū·ꝙ dimitte vniuersa delicta mea Dicit ꝙ alibi loquēs de Semei. Dimitte illum ut maledicat·si forte reddat mihi dñs bonū,p maledictione hac. Possumus vero dicere·ꝙ istos pueros deus tam celeriter hinc rapi non permisisset· si eos alicuius ꝓclari meriti futuros ꝓscisset·quādoquidem illos qui in summa malignitate victuri sunt cum tāta tū patientia sustinet. Olo. vbi supra Verisimile est autē p⁹ annū ꝙ quatuor dies a christi natiuitate Herodē in pueros desęuisse: Tūc ipletū ē qd̄ dictū ē ꝑ Hieremiā ꝓphetā: Vox i rama audita ē ꝛc. Olim siquidē ꝓpter vrotem leuite ꝑptā·oīs ist̄ tribū beniamin delēs·ad trecentos redegit paucitatem. Tūc cōz qui superfuerunt ploratus auditus est vsq; in rama·qui est loc⁹ duodecimo miliario a bethlez intra gabaa. Audita ḡ exaggerat·vt hyperbolice Rachel iam mortuam dolētis affectu filios flere dicat. Et licet ad imminentem captiuitatē per chaldęos respiciat ꝓphę sermo scilicet ꝙ similis esset cladi ꝓtoti populo iudęorum ab eis futura vastatio·tamē sic in vmbra veritas·futura cedes infantiū ꝓnunciatur in eo. Rachel quippe intra bethleē sepulta fuit·ꝙ ex terreno corpis

hospitio matris nomē accepit. De Rachel tamē Beniamin nat⁹ erat· ad cuius sortem nequaq; bethleem sed ad tribum iuda pertinebat. Verum ideo Rachel inferiatur lamentationi· quia contigue sunt tribui beniamin in finibus bethleē. Multi quoq; de tribu beniamin quorum mater fuerat Rachel sūt occisi.

De ceteris testib⁹ natiuitatis dominice Augustinus i sermone de natiuitate domini.

Cap. CXXVII.

MErito quidem cęli locuti sunt· angeli gratulati· pastores lętati· magi imitati· reges turbati· paruuli coronati. Nam q̄ peperit mater z virgo ē· Et quez peperit infans z verbū ē. Prophetę cecinerūt cōditorez cęli z terrę. In terra cū hominib⁹ futurum angelus nūciauit creatorē carnis z spiritus in carne venturū. Salutauit Johannes et vtero in vtero saluatorem. Symeon senex deū agnouit infantem· Viciua Anna virginē matrē. Hęc sunt testimonia tuę natiuitatis dñe Jesu anteq; tibi fluctus substernent' calcati· cederent imperāti· anq; ventus te iubente siluisset· mortuus te vocante rediisset· sol te oriente palluisset· terra te resurgente tremuisset· cęlū te ascēdente patuisset· anq; ista mirabilia iam inuenili tuo corpore fecisses. Adhuc portabaris in manibus matris z tā dīs orbis agnoscebaris. **Maximus in sermone de eodem.** Olim quidem venerabiles patres nostri viderunt innumera magnaq; mirabilia dei· Cęlum illis angelicas eleas rorauit· dulcia pocula lapis durissimus ministrauit· torrentis perpetem meatum suum in fontē reseruit· validissimi hostiū muri tubarum strepitu corruerunt· sol quoq; cōmorat⁹ in cęlo longiorem triumphanti populo diem prestitit. Hoc vero nullis antea sęculis videre datū est· vt vnigenitus altissimi quem trementes archangelorum sublimia potestates· hominem se hominibus exhiberet· z carnē quā sumpsit ab homine in deum transformaret. Si tibi sensuum tuorū fragilitate videtur indignum dei filium ex fęmina natum credere· cogita virginem peperisse. Si tibi forte asse panni vilescunt quibus est obuolutus· angelos collaudantes z multitudinem mirare cęlestis exercit⁹. Si presepe in quo iacuit infans respicias· paulisper oculos erige z nouam i cęlo stellam· prestantem mundo natiuitatem domini cōtuere. Si credis vilia· crede mirifica. Si de his disputas quę humilitatę sūt· venerare quę alta sunt. **Idem de eodem.** Quis ergo de natiuitate christi· quis de illius redēptione cunctetur· quē z gabriel annunciat saluatorē. Et Esaias deum profitetur. Quis intacte puerperę dubitet aluū florusse quā vno pene ore eodemq; spiritu proloquuntur euangelia angelus z ꝓpheta? Vbi nimirum tanti taleśq; testes inueniuntur nō erubescat veritas· sed auditor incredulus cōfutatur.

De permixtione humilitatis eius z glorie.

Cap. CXXVIII.

SEd iam videam⁹ quas pro nobis natus perferat iniurias christus quibus ne rursus ille decorentur iniurię virtutib⁹ añ omnia quidem fęmineo seru se concipi passus est· qui in exordio mūdi omnipotenti manu de masculo fęminam operatus est. Sed hanc humilitatem natiuitatis sublimat virginalis integritas matris. Et quāuis natus christus ut infans fęmineo lacte pascatur· tamen vt rerū potens virgineis vberibus nutritur. Atq; vt illum maternus vterus primum effudit in has sęculi procellas· mundiq; sentinam fluctuantis· vilissimis pro nobis circūdatur pannis· qui cū crearet omnia

terras luce perfudit · cęlū sideribus adornauit · z ignea solē claritate vestiuit · Obuoluitur quidem pānis · sed bi panni noua stella radiante venerantur a magis · z exultātibus honorant angelis. **Idē in alio de eodez.** Ecce fortassis hūc qui natus ꝓdicatur ex vtero mulieris dū vilibus obuoluit pannis · dum iacet cōtemptus in ꝓsepi · lachrymosis concrepat vagitib⁹ · dū maternis lactat vberibus · verum esse diffidis: Imo per ista frater aduerte eū ut hominē infirma pro infirmis pertulisse · z ut deum cęlestē potentiam exercuisse. Hic nāq; qui sordentib⁹ pannis circūdatur · regijs per chaldęos muneribus honoratur. Hic qui in ꝓsepio iacet humilis · e cęlo coruscat lumine noui sideris. Hic dū reddit infantię vagitus vocibus angelici collaudat exercit⁹. Hic qui fęmineo nutrit lacte multa hominum milia parunllimo saciauit pane. Quid illud adhūc · q̄ illum esse deus ac verum dei filiū · resurgens a mortuis. Lazarus probat · recepto lumine cęcus annunciat · venerandis eius calcata vestigijs vnda maris pclamat. Et qđ ꝓcellit hęc omnia resultans e cęlo vox patria confirmat. **Leo papa de eodez sermo vij.** Assūptus igitur hō in filiū dei sic in vnitatem persone christi ab ipsis corpalibus exordijs est receptus ut sine vitate nec cōceptus sit nec edit⁹ nec nutritus. Idem erat in miraculis · idē in contumelijs. Per bānam infirmitatē crucifixus mortuus z sepultus · p diuinā virtutem die tertia suscitatus · ad cęlos ascendit z ad dexterā patris sedit · z i natura quidē hominis a patre accepit qđ i natura deitatis etiam ipsi donauit.

Idem in nono. Honorez ergo in infantia sua dñs · nec ad deitatis referantur ininā incrementa corporea. Si quidem incōmutabili nature · nec addit aliquid natura nostra nec minuit · sed qui in similitudinē carnis peccati dignatus est hominibus esse cōformis · in vnitate deitatis pri permanet equalis.

De mysterijs eorum que facta sunt in ipsa natiuitate Maximus in sermone de eodem. Cap. CXXIX.

Deniq; nouerim⁹ ea que supradicta sūt vniuersa p mysteriū eē vt facta vt dicta. Hic enim qui pannis circūuolui ꝓdicatur · ab initio de sinu patris eterno; thalamo salutarijs nuptiarum sponsus venit e cęlo. Ait quippe Dauid in ps̄: Et ipse tāq; spōsus procedēs de thalamo suo · positus est autē in ꝓsepio · quia nō erat ei loc⁹ in diuersorio. Omnis hęc vilitas salnatoris preciosissimā est sacramētum nostre salutis. Videte nanq; quāta sapientia christus in ꝓsepi diatur collocari · qui gemina quadam gratia futurus erat z pastor z esca generis humani. Rete ponitur in ꝓsepi · ut ad pabula perhennis inter spiritualium ouium greges imitet balat⁹ cęlestis agni. Denięq; nūquid tāta erat illius māsionis angustia vt nati sub hora paruuli nō caperet mēbra. Sed idcirco refertur sermone mystico non inueniri locum in diuersorio · q̄ christus mādum ingressus fidem in qua posset requiescere non inuenit · sicut ipse met in euangelio ait: Filius hominis nō habet vbi caput suum reclinet. Vnde aduertimus quia nō in spaciosis domibus z deauratis laqueariis · sed in fide credentium requiescit vnicus dei filius.

Idem in alio. Deniq; q̄ de deo patre processit ineffabilis ac permanens est secretum virtutē. Qđ homo natus est ex fęmina nostre salutis est gratia. Illic enim gloria nature · hic mysterium voluntatis beneficē. Quis autem profūdum hoc cęlestis consilij valeat estimare q̄ immortalis deus ut carnis conditione mortem pro mortalibus sustinere posset de vtero fęmineo nulla corporee generationis lege conceptus humana voluit sub lege prodire? In pannis denięq; vilibus infirmitatis nr̄e indicat se suscepisse

personas. Q autem in presepio vbi pastus est animalium-sua collocari membra permittit-in eternam refectionem vescendum a mortalibus suum corpus ostendit Quid illud dicam q in terras multitudo descendens angelica vagientem parvulum laude prosequit' gloriosa: Stupet enim tam grande miraculum omnis creatura q vn' idemq; deus in celo regnat 7 homo nutritur in terra. Cui' mysterij beatus Dauid dñi nouitatē annūciat omne genus hominū ad cantici spiritualis concentum inuitat dicens: Cantate domino canticum nouū cantate domino omnis terra. Dignum eternī vt eorum laudib' honoretur precipue quos corpis xpi passione saluauit-sanguis effusione.

De stupore diaboli in horum cōsideratione. Leo papa in sermone de eodem ij.

Cap. CXXX.

Cum itaq; misericors oīpotensq; saluator-sic humane susceptionis exordia tparet-vt virtutem insepabilis ab homine suo deitatis per infirmitatis nostre velamen absconderet-illusa est astucia hostis securi qui pueri natiuitatē in salutem humani generis, peccati non aliter q̄ omnium nascētiū putauit obnoxiam sibi. Vidit enim vagientē atq; lacrymantē puerū vidit pānis involutā-circūcisioni subditū 7 sacrificij legalis oblatione punctū.

Maximus in sermone de rl.

Verūtamen cū cum p tanta miracula p creatū videbat-volucbat secum vt arbitror 7 admirās dicebat: Quis est iste q̄ mundum istum ingressus est me nesciente: Noui quidez q̄ sit de fœmina natus sed nescio vnde peceptus. Astat ecce mater-sed inuestigare non valeo quis sit pr̄. Inconsueta lege pariendi edito filio mr̄ exultat vt virgo. En iacens in cunabulis parvulus lacrymis vultū suffūdit-seq; similem esse mortaliū vagitib' prodit. Et cum ei de infantia nil desit-nulla tamen velut in infante corruptio existit. Pannis obsitus sordet-sed cęlā illi stelle radio lętioris arridet. In cuius honorē angeli ministrantes inter sidera terraq; concurrunt-7 quā non intelligo nouitatem annunciantes plaudunt. Quid est ꝑ miraculi-video q̄ aduertere nequeo-audio q̄ sustinere non valeo-ut dñ nat' honoratur ut deus. A seculis nunq; hoc contigit mihi ut quisq; nasceretur homo vitij nil habens humani. Quę est hęc tā noua potensq; generatio? Inter peccatores 7 impios natus etiam mortali de matre progressus est-sed purgatior cunctis nascentibus ut ipso mihi celo purior apparet. Auaritię radix in eo nulla pullurgit-nulla cor ei' iuuria pulsat-cuiusq; lingua mendacium nescit. Oculis eius concupiscentia nō admittit'-nulla auriū voluptate mollit'-luxuria p quā mibi subiecti humanū genus penetrare nō valet pectus ei'. Nulla inest ei iactātia-nullaq; malicia. Et quid plura? Nibil in eo reperio qd̄ mibi delectatione ꝑbeat-omnes meos conatus euacuat. Quid agā-quo me vertā? fortiorē sentio-puto illū velle regnare i regno meo. Timeo ne forte de' sit iste-quē nullū potest delictū maculare Dez si deus esset quō fęminei part' indignitates sustineret-quō cunis pānisq; contentus esset? Quis credere possit infantię vagitus in deo? Cui ridicul' nō sit deū nutriri lacte fęmineo. Ignorabat nimirū diabolus quia q̄ Xpistus nutrimenta perferebat infantię-non tam erat fragilitatis corporeę-q̄ sacramētum cęlestis gratię.

De relatione pueri ab egypto in nazareth ciuitatez. Ilo. vbi supra. Cap. CXXXI.

Defuncto autem Herode apparuit angelus domini in sōnis Joseph i egypto dicēs:

Surge ⁊ accipe puerum ⁊ matrem eius. Nota q̄ dicit puerum non filium tuum ⁊ eius matrem nō tuam vxorem. Et vade inquit in terram israel, defuncti sunt enim qui querebāt animam pueri. ideſt vitaz pueri ſcz Herodes ⁊ scribe ⁊ pharisei. Nam ⁊ sacerdotes ⁊ scribe cū Herode meditati sunt mortē domini. Tradunt autem quidam q̄ Herodes fecit super funus suum nobiles iudeorum occidere ut sic iudeos cogeret in morte sua lugere. Consurgens autem Joseph accepit puerum ⁊ matrē eius ⁊ venit in terrā israel. Quia vero angelus in quā partē illius terre migrarent non instruxerat: Ideo Joseph intellexit iudeam q̄ pars regni dignior erat. Vsum est enī illi nō debere talē habitare puerum nisi in hierusalem vbi erat templū ⁊ celebratio pphetarum. Sed audiens q̄ Archelaus regnaret in iudea p Herode patre suo timuit illuc ire ⁊ admonit⁹ in somnis ab angelo secessit in partes galileę. quę nimirum ⁊ ipsa terra israel erat-qm̄ illam populus israel incolebat. Archela⁹ quidem post patrem monarchiam toti⁹ regni tenuit-sed insolescens a Tiberio cęsare deiectus lugdunum est exilio deportatus. Et tunc diuisum est regnum in tetrarchias-quarum vnam frater ei⁹ Herodes obtinuit-ideſt galileam. Pilat⁹ autem viciniam. Si ergo Joseph inhabitare iudeā pro Archelao paterne crudelitatis herede timebat-cur non ⁊ galileā vbi ⁊ Archelaus adhuc regnabat-⁊ frater eius Herodes regnaturus erat? sed meli⁹ in nazareth eo q̄ esset remota latere poterat-q̄ in hierusalē vbi caput regni ⁊ Archelaus assiduus erat. Veniens igitur ⁊ habitauit in nazareth. vt illud de Christo pphēticum impleretur quoniam nazareus vocabitur. Hoc autem euangelista dictum per pphetas pluraliter dicit. quia non habemus scriptū de scripturis exemplum. ⁊ ideo se sensum non verba sumpsisse ostendit. Vel eſdem verbis Esaias in⁹ ymatē hebraicā habet. ⁊ nazareus de radice eius ascendet. Nazareth enim flos campi vel germen nouellum vel sanctitas interpretat⁹ de cuius radice germinio sanctus sanctorum. id est nazareus ascendisse legitur. Unde ⁊ eius discipuli primo communi nomine nazarei vocari consueuerunt. Sed postq̄ Petrus antiochenam sedem tenuit. communi cōsilio greco nomine a christo christiani dicti sunt. Sicut ergo elegit tempus et locum in quo nasceretur. sic ⁊ ciuitatem in qua coalescens nutriret. cui⁹ nomen est indicio q̄ essentialiter ipse sanctitatis in sanctitate nutritus sanctus sanctorum quasi nazareus nazareoꝝ recte dicitur. **Bern. in sermone de annunciatione.** Venit igitur in nazareth sicq̄ magnus in parua ciuitate thesaurus latet. Sed homines in q̄ latet deum nō latet. Celum ex patre. nazareth sibi vendicat ex matre. Siquidem ipse se ⁊ filiū dauid ⁊ deum testatur esse. Celum cęli domino: terrā autem dedit filijs hominum. Audi etiam quomodo terram sibi tanq̄ filius hominis vendicat. sed ⁊ tanq̄ sponsus communicat. Flores inquit apparuerunt in terra nostra. Neq̄ hinc discrepat q̄ nazareth florem interpretatione sonat. Amat floriferā patriam. flos de radice Jesse. ⁊ libenter inter lilia pascitur flos campi ⁊ lilium conuallium. Commēdat enim flores triplex gratia pulcritudo species fructus ⁊ suauis odoratus. Et quoq̄ florem reputat deus ⁊ ei bene cōplacet in te si tibi nec decor honeste conuersationis. nec fragrātia bone opinionis. nec intentio desit future retributionis. Fructus enī spiritus est vita eterna.

De inuentione eius in medio doctorum. Beda in omel. de inuentione Jesu in medio doctorum. Lap. CXXXII

Quod autem dominus Jesus adhuc puer per omnes annos cū parentibus in pasca

hierosolymam venit·humanę nimirum humilitatis indicium fuit. ℍDominis enī est ad offerenda deo sacrificiorum spiritualium vota concurrere·ꝛ auctorem suum orationibus lachrymisq; profusis sibi conciliare. Fecit ergo dominus inter homines homo natus quod faciendum hominib⁹ per angelos imperauerat dⁿ⁹ Seruauit ipse legem quam dedit·ut nobis qui pure homines sumus ostenderet seruandū per omnia quicquid deus iubet. **Idem super Lucā primo**

Quērit autem aliquis·quomodo tāta parentum cura nutritus filius dei potuerit his abeundo obliuiscendo hierosolymis relinqui? Cui respondendum est·ꝙ filiꝰ israel moris fuerit·ut temporib⁹ festis vel hierosolymam cōfluentes vel ad propria redeūtes incederent·seorsum autem fęminę choros ducentes. Infantes vero vel pueri potuerūt indifferenter ire cum quolibet parentum. Et ideo beatā Mariam vel Joseph vicissim putasse puerum Jesum quē secum comitari nō cernebant cum altero parentum reuersū Et factum est post triduum inuenerunt illum in templo sedentem in medio doctorum. Quasi fons sapientię doctorū medius consistit·sed quasi exemplar humilitatis audire prius ꝛ interrogare doctores q̄s indoctos instruere quērit. Nec etenim paruuli erubescant a senioribus discere·ꝛ ipse ob gratis humanę congruentiā non erubescit deus hominibus auscultare ne quis infirmus audeat docere

Idem in omel. supradicta.

Q̄ ergo duodēnis in templo audiens ꝛ interrogans sedet in medio doctorum·humilitatis humanę est indicium·imo etiam eximium discendę humilitatis exemplum. Dei quippe virtus ꝛ dei sapiētia hominem induta ad audiendos homines aduenire dignata est·vt nimirum hominib⁹ quāuis ingenio summo prędi-
ditis necessarium discendi formam prę-
rogaret·ne siqui veritatis discipuli effici refugerent erroris magistri fierent. Et de-
ne qui iuuenis erat doctrinę subiturus officium pueriles adhuc seniores audiit ꝛ interrogat·ut ſ illorum audaciā ꝓui-
da dispensatione cōpescat·qui non solū indocti sed etiam impudētes ad docēdū prorumpere magis q̄s ad discēdum vo-
lunt submitti. Stupebant autem omnes qui eum audiebant super prudētia ꝛ responsis eius. Idem enim deus ꝛ homo ad ostendendum ꝙ homo erat homines magistros libenter audiebat. Ad probandum vero quia deus erat·sublimiter respondebat. Q̄ autem matri dicenti: Fili quid fecisti nobis sic ꝛc. Respondit: Et quid est ꝙ me quęrebatis ꝛc. Diuinę maiestatis indicium fuit· de qua ꝛ alibi dicit: Omnia quęcunq; habet pater mea sunt ꝛc. Ideoq; rectissime templum non minus ad se q̄s ad patrem testatur pertinere. Inuentus enim in tēplo dicit·in his quę patris sunt oportere se esse·quia nimirum quorum vna maiestas ꝛ gloria est·horum etiam vna fides ac domus est.

De obedientia pueri ꝛ ꝓfectu ꝛ sapientia ꝛ gratia. Cap. CXXXIII.

Quod autem rediēs nazareth erat subditus illis·id est parentibus humanę veritatis indicium est·simul etiam humilitatis exemplum. In ea nanq; natura subditus erat hominibus in qua patre minor est·sicut ꝛ ipse dicit: quia pater maior me est Cuius multum miranda est dispensatio quia dum parentes suos mysterium diuinę maiestatis suę·necdum capere vidisset·exhibuit eis humanę subiectionē humilitatis·vt ꝙ hāc eos paulatim ad agnitionē diuinitatis institueret. Cum eni dixisset: quid est ꝙ me quęrebatis ꝛc ipsi nō intellexerūt verbū ꝛ ob ꝫ vt cōprehendere nossent descēdit ipse cū ipsis ad inferiora conuersationis eorum. Et-
pitq; manere in his quę illorum erant

ꝛ erat eis pia dispẽsatione subiectus. Vnec ꝓficiente humilitatis magisterio. q̃tum omnibus creaturis esset ꝓferendus agnoscerent. **Bern. super cañ. omel. prima.** Erat inquit subdit⁹ illis. Quis? quibus? deus hominib⁹ nec tantũ Marie. sed etiam Joseph ꝓpter Mariam. Mirare ergo vtrũlibet ꝛ elige q̃d ampli⁹ mireris. siue filij benignissimã dignationem. siue matris excellentissimã dignitatẽ. Vtrũq; stupor. vtrũq; miraculum: et q̃ fœmine deus obtemperet humilitas absq; exemplo. ꝛ q̃ fœmina deo ꝓcipere sublimitas sine exẽplo. In laudibus virginũ singulariter canitur. q̃ sequãtur agnum quocũq; ierit. Quibus ergo laudibus iudicas dignam quę eã ꝓcit? De⁹ humiliat ꝛ tu te exaltas. Deus se hominib⁹ subdit. ꝛ tu dominari gestiens hominib⁹. tuo te ꝓponis auctori: Utinam mihi aliquando tale quid cogitãti deus respõdere dignetur qđ ꝛ suo increpando respõdit apostolo: Va te inquit post me satbanas. quia nõ sapis ea quę dei sunt. Quoties enim hominibus ꝓesse desidero. totiens deum meum ꝓcire contẽdo. ꝛ tunc vere nõ sapio ea quę dei sunt. De ipso nãq; dictũ est: Et erat subditus illis. Si hominis o homo imitari dedignaris exemplũ. certe non erit tibi indignum sequi auctorẽ tuum. **Idem.** Q; autem dicit euangelista. q; ꝓficiebat Jesus sapiẽtia ꝛ gratia. nequaq; intelligendũ est ꝑm q̃ erat sed ꝑm q̃ apparebat. nõ q̃ aliquid ei nouum accederet qđ ante non haberet. ꝑ q̃ accedere videretur quando volebat ipse vt videretur. Tu quidem homo cũ ꝓficis. nec quando. nec quãtũ vis ꝓficis sed te nesciente tuus ꝓfectus moderatur. tua vita disponit. At vero puer Jesus qui disponit tuã. ipse disponebat ꝛ suã. ꝛ quãdo volebat. ꝛ quibus volebat sapiẽs apparebat. quãdo ꝛ qb⁹ volebat sapientior. quando ꝛ quibus volebat sapientissimus. q̃q; in se nunq; esset nisi sapientissimus. Similiter ꝛ cum semp omni gra plenus fuisset. siue quã apud deum. siue quã apud homines habere deberet. ꝓ suo tamen arbitrio eam nunc plus. nunc minus ostendebat. ꝓout cernentium vel meritis congruere vel saluti expedire sciebat.

De pulcritudine faciei ei⁹. Hieroni. ad ꝓncipiam virginem. Lap. CXXXIIII.

Queritur autem quomodo fuerit speciosus forma ꝓ filiꝫ hominũ. de quo habem⁹ in Esaia scriptum: Nõ est a species neq; decor ꝛc. Sed ibi quidẽ ignobilitas corporis ꝓpter flagella sputa ꝛ alapas ꝛ clauos ꝛ iniurias patibuli cõmemoratur. Hic autem in sacro ꝛ venerando corpore pulcritudo virtutũ insinuat. non quo diuinitas eius hominib⁹ cõpta speciosior sit. hęc enim companionẽ nõ habuit. sed absq; passionib⁹ crucis pulchrior vniuersis virgo de virgine fuit. qui nõ ex voluntate viri sed ex deo natus est. ꝓuisi eñ habuisset ꝛ in vultu oculisq; quiddã siderum. nũq; eũ statim apli secuti fuissẽt nec illi qui ad eũ cõprehendẽdũ venerãt cornuissent. **Idem super Mat.** Arguit quidẽ Porphirius ꝛ Julianus augustus. vel busirici mentientis imperitiam. vel discipulo⁹ stulticiã qui statim vocati secuti sunt saluatorem tanq; irrationabiliter quẽlibet hominẽ secuti sint se vocantem. cũ vtiq; tantę virtutes. tãtaq; signa ꝓcessissent. quę ipsos apostos vidisse non dubium est anteq; credidissent. Et certe fulgor ipse diuinitatis occulte quę etiam in humana relucebat facie ex ipso primo aspectu eos ad se trahere poterat. sicut magnes lapis ãngulos ꝙli pulas ac festucas sibi copulat. **Idem in tertio.** Inter omnia tenuiq; signa q̃ fecit hoc mihi mirabilius esse videtur. q̃ vnus homo illoq; tẽpore cõtẽptibilis. ꝛ intantũ vilis vt postea crucifigeret. scribis ꝛ phariseis cõtra se sequentib⁹. suaq;

ſnera teſtrui vidētib⁹ potuerit ad vnī⁹ flagelli verbera tātā vendētiā ⁊ emētiā in templo multitudinē eiicere mēſas ⁊uertere cathedras cōfrigere ⁊ alia facere quę infinitus nō feciſſet exercit⁹. Igneū enim quiddā atq; ſideriū ex oculis eius radiabat ⁊ diuine maieſtas in facie lucebat. ¶ Idem ſup Eſaiam l. xū. Neq; iuxtā ꝓphaz Eſaię non triſtis neq; turbulentus fuit ſed equalitatē vultus oī tpe cōſeruauit. Qđ falſo plī gloriabātur de Socrate nūq; ſ. cū pl⁹ ſolito triſtē aut lętū fuiſſe. ¶ Hanfred⁹ carnoten. De hac autē facie vel figura dñica ſcribit ad Karolum Hadrian⁹ papa. Reuelatione fidelīū de partibus orientis frequēter agnouim⁹ q; redēptor hūani generis appropinquāte die paſſionis ſuę regi Ediſſenę ciuitatis deſiderāti eū corporaliter cernere eūq; ad ſe vocanti vt ⁊ perſecutiones iudęor⁹ aufugeret ⁊ auditas miraculor⁹ opiniones ⁊ ſanitates curationes illi ⁊ ꝓpſo ſuo impartiret. Rndit. Si faciē meā corpaliter cernere cupis: en tibi vultus mei ſpeciem tranſformatā in linthęo dirigo per quā ⁊ veſtri tui feruoris refrigeres. ⁊ qđ de me audiſti nequaq; impoſſibile fieri credas. Poſtq; tū cōpleueris ea quę de me ſcripta ſunt dirigam tibi vnum ex diſcipulis meis qui tibi ⁊ populo tuo ſanitates impartiat ⁊ ad ſublimitatem fidei vos perducat.

De ſtatu adoleſcentie vel iuuētutis ipſius. Bern. in ſermone de epiphania domini.

¶ Cap. CXXXV.

De infātia dñi lego pauca quid in euāgelio ⁊ ex tunc iam vſq; ad annū trigeſimum nihil inuenio. O dei virtus ⁊ dei ſapientia q; diu velut infirmus aliquis ⁊ inſipiens lates in populo? O diu nobilis rex et rex cęli filiū fabri te paterio appellari pariter ⁊ putari? Eterni Lucas euāgeliſta teſtat q; cū inciperet eſſe annor⁹ quaſi triginta Jeſus adhuc filius Joſeph putabatur O būilitatis virtus ſaluatoris quātum cōfundit ſuperbiā nr̄ę natiuitatis. Parum aliquid ſcio ut magis ſcire mihi videor ⁊ iam ſilere non valeo impudenter ⁊ inprudenter me ingerens ⁊ oſtentans promptulus ad loquendū veloz ad docendū tardus ad audiendū. chriſtus cū tanto tēpore ſilebat cum ſeipſum abſcōdebat nūquid inanē glorią metuebat? q̄d timeret ab inani gloria qui gloria patris eſt natura? Vtiq; nō ſibi ſed nobis ab illa timebat quibus eſſe timendū nouerat. Nobis cauebat nos inſtruebat tacebat ore ſed inſtruebat ope ⁊ quę poſtea docuit verbo iam clamat exemplo

¶ Beda ſuper Mar. l. ij. Diſcite a me q; mitis ſum ⁊ humilis corde. Nec ſine certi pulſione ſacramēti dñs apparens in carne faber ⁊ fabri filius eſtimari voluit ⁊ dici. Quin potius docuit ſe illius eſſe filiū qui fabricator eſt omnium. Qui etiā igne ⁊ ſpū operat ſic de illo tāq; fabri filio Johānes teſtat. Ipſe vos baptiçabit ſpū ſancto ⁊ igni. Qui ſ. in magna domo hui⁹ mūdi diuerſi generis vaſa fabricat imo vaſa ire igne ſpiritus ſui molliēdo i vaſa miſericordię cōmutat.

¶ Bern. ſup cā. omel. xj. Multū ꝓ fatigationis aſſūpſit creator in reparatione hois q; debitorē eum teneret multę dilectiōis cōmouerat gr̄ę actionis difficultas redemptionis. quē min⁹ eſſe debitū fecerat facilitas conditionis. Igit o homo memēto iam te ⁊ ſi de nihilo factū nō tn̄ de nihilo redēptum. Sex diebus cōdidit deus oia ⁊ te inter oia. At vero toto triginta annor⁹ tpe operat⁹ eſt ſalutē in medio terr̄ę. ¶ Beda ſup Lucā. Anno deniq; triceſimo baptiçatur miracula facit ⁊ effudit doctrinā vt temerarios reprimat qui oēm ętatē ad h̄ officia credunt idoneam. qđ vtiq; nō licet fieri niſi aliquando contingat alicui miraculo dei ſicut hieremię ⁊ danieli.

Dē causis cur voluit baptizari Diero. super Mat. I. primo.

Cap. CXXXVI.

Licet autem non haberet vei filius originalem culpā baptizari tamen voluit a Johanne triplicē ob causam. Primo qdē ut omnē iusticiam i legis humilitatē impleret. Secūdo vt baptismate suo Johānis baptisma cōprobaret. Tertio vo vt iordanis vndas sanctificans p vesicē sionem sancti spiritus aduentum in lauacro credentiū demōstraret. **Chrisо. super Mat. omel. xij.** Siquidem i in eius baptismo aperti sunt cęli vt vidcas etiam cū tu baptizaris hoc fieri iam vo te ad cęlū vocante nihilq cum terra cōmune habere suadente. **Hlo. sup Mat.** Ideo quoq baptizari voluit vt tactu sui corporis aquas sanctificaret id est eis vim generatiuā cōferret i vt nemo quālibet sanctus gratiam baptismi superfluam iudicaret i ut per hoc q ipse filius dei baptizatus est omnes p baptismū renatos filios dei fratres sibi faceret aut ostenderet. **Chrysо. vbi supra omel. x.** Johannes quidē baptizabat baptismo pcurrente non peccatum dimittente. Hoc enim illud baptisma munus habuit. quod postea cbristus instituit. In hoc quippe vt homo noster crucifixus est ac sepultus i ante crucis triūphū nūq remissio prorsus extitit peccatorum. Sed ideo Johannes populum agere pnitentiā hortabatur non vt omnino purgaretur sed ut dignius postea acciperent remissionis dona. Nisi enim seipsos ante cupassent gratiam non reciquissent. Vnde legitur q venientes ad baptismum eius peccata sua confitebantur. Ideo nimirum inbemur peccata cōfiteri. ut erubescentias patiamū pro pna quoniam hoc ipsū pars ē diuini iudicij.

Idem. Ideo quoq Johannes nullum fecit signū vt ex hoc cbristo multitudinem traderet quę scilicet ad eum signoū admiratione cōflueret. **Idē in omel. xij.** Ie autem facturus erat dominꝰ in pascę mutatione idipsum fecit in baptismatis innouatione. Nam i ubi cuz vtrūq pascha celebrauit illi termino hunc principiū ipposuit. Hic quoq postqꝫ iudaicū baptisma complenit cōtinuo etiaz ecclesię ianuas reseranit. Sicut ergo tunc in vna mensa ita etiaz nūc in vno flumine i recepit vmbram i addidit veritatem. **Bernū in sermone de epiphania.** Populo quidē durę cernicis cultellus lapideꝰ necessariꝰ fuit nī aūt Jesus velut agnꝰ cū lana i lacte veniens austeritatē abstulit ita vt rubiginē originalis peccati quā vix cultellꝰ eradere poterat ex ꝫ iā cū vuctione gręq aqua facile abluat.

De būilitate ipsiꝰ baptizati i ordine baptismi. Idē de eodē

Cap. CXXXVII.

Tacq qui scōm diuinitatē idē ipse ē i āni aꝰ nō deficiēt vt ānos trigīta i carne ū baburit int populares turbas ad baptismū Johānis aduenit. Venit tāq vnꝰ e populo q solꝰ erat sine pctō. Quis tūc illū dei filiū crederet? Quis dīm maiestatis putaret? Valde qdē būiliat dīne ninis absconderis ꝫ Johānē latere non poteris. Nōne ipse ē q p maternū vterꝫ te nōdū natū nondū natus agnouit? Nōne ipse est qui p vtriusqꝫ materni vteri paricetes te cognouit i eq turbis clamare nō potuit saltē matrē suā motu exultationis edocuit? Nunc aūt quid? Vidit cū ait Johānes cuā gelista veniētē ad se i ait: Ecce agnus dei ecce q tollit pctā mūdi. Hic ipse q delicta purgabit. Ecce sentinā nostrā purgatiꝰ aduenit. Et tū pꝰ hui⁹ testimoniū baptizari vult a Johāne. ꝫ tremit ille quid mirꝫ si tremit ꝫ i nō audet attingere vertice dei sanctā caput angel adorādū reuerēdū ptāribꝰ tremēdū pnci patibꝰ Baptizari vis. Vis vīe Jesu vt qd? vī tibi pctiū ut baptisma sit nccia

Nunquid ex patre? Sed equalis es illi deus de deo-lumen de lumine. An vero de mea: qđ peccatū ex ea trahere potuisti que te fine iniquitate cōcepit-z salua integritate peperit? Quā pōt agnus sine macula maculā habere? Ego igit inqt Johannes tibi baptiçari a te-z tu venis ad me-hūilitas vtriq; magna-ē cōparatio nulla. Quō-n-nō hūiliaret hō coza humili deo? Hinc inqt modo. Sic enī decet nos implere oēm iusticiā. Primus quidē gradus iusticie est vnicuiq; qđ suū ē tribuere-nec pzponere se equali nec pzposito equari. Secūdus aūt ē latior-z amplior-i-nec equare se pari-nec pzponere inferiori. Magna ho-z plena iusticia est subiacere se etiā inferiori. Hic sūma-z intolerabilis est superbia se pzponere superiori. Acceuit Johānes-z obediuit-agnū dei baptiçauit-z aquas lauit. Nos siquidē ablati sum? nō ille-qz nob lauā dū aque cognoscūt ablute. Dz fortasse minus credas Johānis testimonio qz ipse est hō-z pōt suspectus haberi-qz cognat? eius est cui perhibet testimoniū Ecce testimoniū maius Johāne-testimoniū aduenientis colūbe. Nec icōgrue ad indicādū agnū dei venit colūba-qz nihil melius agno conuenit q̄ columba-qđ agn? i aialib-h ē colūba i auib? sūma vtriusq; innocētia-sūma māsuetudo-simplicitas sūma. Quid-n-sic alienū ab oi malicia sicut agn? z colūba? No cere quicq; nesciūt-ledere nō nouerunt.

Hlo. sup Mat. iij. ca. Itaq; p̄mus Ada p serpētē a diabolo deceptus celū amisit-secūdus a spūsancto p colūbam glorificat? apparuit-flāmā vibrāte que via pbibuit-aqua baptismi ertinxit. In colūba super dīm spūs apparuit-qz nos p māsuetudinē colligere venit. Super discipulos in igne-quos ad pfectionē dilectionis accendere. Bene spūs i colūba que simpler-z māsueta ē-vt-z suę nature simplicitatē-z eā in quē descēdebat mitem-misericordiq; pzconē datorēq; indicaret. Similiter oēs baptiçati renouati septē virtutibus in colūba significatis debent repleri. Columba a malicia fellis est aliena-in quo pbibemur abira. Nullū os vel vngues lędit-in quo notatur innocētia. Nec minimas auiculas nec vermiculos inuadit quibus alię aues se-z pullos nutriunt-in quo pohibetur rapina. Puro vescitur grano-in quo notatur abstinentia. Alienos tamq; pullos suos fouet-ecce charitas. Gemitu p cātu habet-ecce compunctio. Super aquas sedet ut accipitrez pzcussa vmbra in aqua vanitet-ecce sollicitudo. **Bern. vbi supza.** Ne autem fortuito casu columbam descēdisse causeris-accedit testimonium dei patris: Hic est inquit filius meus dilectus ipsum audite. Ecce domine Jesu christe vel iam nunc loquere-quouscq; simules-quouscq; dissimulas? diu-z valde diu tacuisti-vel iam nunc habes a patre licentiam loquendi. **Hlo. vbi supza.** Tu es inquit filius meus dilectus in quo mihi complacui-id est beneplacitum meum constitui-vt per te faciam quod mihi placeat-vel ut ipse tu mihi placeas-z alq per te-nō in te-sed in te vniti fide-z charitate. In te mihi complacui-ut in Adam displicui. Vnde-z dixi: Pęnitet me fecisse hominem. Et nota q̄ baptismus cōsecratur trinitatis pzsentia-dum pater in voce-filius in homine-spiritussanctus apparet in columba.

De tēptatiōe dñi glo. ibidē. iij. Cap. CXXXVIII.

Tunc scz post baptismū ductus est Jesus in desertum velut ad certaminis locuz. In deserto nāq; purgatur asperis-qđ Ada in paradiso delituę affluēs vict? est oblectamentis. **Chrysosto. super Matheum.** Tunc etiam maxime diabolus aggreditur aliquos cum solos viderit eos-z ab alijs segregatos.

Nō nō solum de eiusdē spiritus ductor eius· sed etiā de loco eī tēptationis occasionē ingessit. **Glo. vbi s.** Hiericho vero in deserto illud qđ est inter hierusalem ⁊ hiericho Christus diabolū vicit vbi figuralit' Adam in latrones incidisse eosq illum vicisse dicit. Latrones aūt ibi habitasse locus probat qui dicit' domin⁹ sanguis· ꝓpter effusionem sanguinis quę ibi fiebat. Eadē ergo via samaritanus ille descendit· qⁱ carne indutus eadem tēptationes sustinuit. Denq nec a diabolo tēptatur· nisi qui ad desertū exierit· ⁊ in bono studere cęperit. Sic igit' ordo rectę cōuersionis ostēditur· vt post acceptā sancti spūs gratiam contra diabolum armis accingamur· ⁊ mēte seculū deserentes eternę vitę gaudia quasi deserti mānа esurimus. **Hieron. super Mat. l. j.** Haud dubiū quippe quin ductus sit a spiritu sancto· Sēd tur enim ut tēptaret a diabolo. **Petrus Rauen. epūs.** Diabolus enī semper bona primordia pulsat· rudimenta virtutū tēptat· facta in ipso ortu festinat extinguere· scīens qⁱ ea fundata non possit subuertere. Hoc nō ignorās christus· diabolo se quęrenti patienter indulsit· ut ⁊ suo laqueo teneret· ⁊ vnde se capere putabat caperet· sicq victus a christo cederet christianis. **Johānes epūs super Mat.** Cū ergo audis Jesum a diabolo ductū· nihil cogites de potentia diaboli· sed mirare de patiētia christi qui se sustinuit a diabolo duci. In sequente nāq nō infirmitas erat sed patiētia· ⁊ in ducente nō virtus sed superbia· qⁱ volēt ē christū ducebat nō inuitū. **Hiero. sup Abachuc. l. ij.** Deus aūt spiritu tēptatore dicit ꝓpha sanct⁹: Egredict diabolus ante pedes eⁱ⁹· vbi alq plures transtulerunt volatile vel volucrem· quod dicit' hebraice. Traduunt autem hebrei hoc nomē esse demonio qui principatum tenet inter alios· ac ꝓpter nimiā velocitatē ⁊ in diuersa discursū nūcupari volatile vel auē. Ipsū esse dicūt qui sub figura serpentis in paradiso mulierē seduxit· ⁊ ex maledictione qua a deo condēnatus ē nomē accepit. Reseph enī interpretat' reptans ventre· Hic ḡ dño baptizato ⁊ exeūti de aquis statim occurrens ante pedes eius stetit· ⁊ cum quadraginta diebus in solitudine temptauit. **Greg⁹ in omel.** Quid autē mirū si se ab illo permisit in montē duci· qui se ptulit etiā ⁊ a mēbris illi⁹ crucifigi? Non est ergo indignū redēptori nostro qⁱ voluit tēptari qui venerat occidi. Justū quippe erat ut sic tēptatiōes nostras suis temptationibus vinceret· sicut mortem nostram venerat sua morte superare. Sed sciendum nobis est quia tribus modis tēptatio agitur· suggestione· delectatione· consensu. Et nos cum temptamur plerūq in delectationē aut consensum labimur· quia ex carnis peccato propagati in nobilibus etiam gerimus vnde certamina toleramus. Deus vero qui in vtero virginis incarnatus in mundus sine peccato venerat· nil cōtradictionis in semetipso tolerabat. Temptari ergo per suggestionem potuerat sed eius mentem peccati delectatio non momordit· atq omnis illa diabolica tēptatio foris non intus fuit.

De ieiunio eiusdem glo. vbi supra. Cap. CXXXIX.

Cum ergo ieiunasset dominus quadragīta diebus ⁊ q̄draginta noctibus· quod fuit diuine potentię· postea esurijt· qđ vtiq fuit humanitatis vere. In hoc autem qⁱ eo dierum numero ieiunauit· legi quę ꝓ Moysen accepit· ⁊ ꝓphetis qui per Heliam conuenit. Sed Moyses quidem ⁊ Helias neq aq̄ post ieiunium esurisse dicuntur· hoc autem ut homo esurijt vt verus crederetur. **Gregorius in omel.** Cur autem in abstinentia quadragenar⁹ numer⁹ custodit'· nisi qⁱ vt⁹ decalogi per quatuor euangelij libros

impletur. Vel quia per corporis desideria qđ ex quattuor elemētis cōstat· decalogi mandata contemplamus: dignum est ut illud quatterdecies affligam⁹. Cęterū ab ipsa die dñica qua incipit quadragesima vsq; ad pascha sex hebdomade veniūt·quarū·s·dies quadragīta duo fiunt. Ex quibus dū sex dies dñici absti nentię subtrahunt·tantū·xxxvj. in abstinentia relinquūtur. Dū vero per trecentos z sexaginta dies annus ducitur·nos aūt per triginta ser dies affligimur·quasi anni nostri decimas deo dam⁹·vt qui nobis in ipsis per acceptū annū vitam⁹ auctori nos nostro in eius decimis p abstinentiā mortificemus· Vñ dilectissimi sicut offerre in lege iubemur decimas rerum·ita ei offerre prędite z decimas dierum. Vnusquisq; inquātū virtus suppetit carnē maceret·eiusq; desideria affligat·cōcupiscentias turpes interficiat·z ut Pauli voce hostia viua fiat. Hostia quippe z immolat z viua est·qđ z ab hac vita hō non deficit·z tamen se carnalibus desideriis occidit. Caro nos lęta trahit ad culpam·afflicta reducat ad veniā. Auctor etenī mortis nostrę p esum ligni vetiti trāsgressus est precepta vitę. Qui ergo a gaudio paradisi p cibū ceciderāmus·ad hęc per abstinentiam resurgamus. Nam vt Moyses legem acciperet secū do·quadraginta diebus ieiunauit· Helias in deserto quadraginta dieb⁹ abstinuit. Et ipse tandē auctor hominū ad homines veniens in quadragīta diebus nullū oīo cibū sumpsit. **Petr⁹ Raueñ.epūs.** Quautem quadragīta diebus ieiunamus auctoritas est diuina·nō inuentio hūana. Cęterū qđragintaquatuor decadis quadratam fidei disciplinā cōtinet mysterio·quia semp ē quadrata pfectio. Hāc ergo ieiunem⁹· z qui corpori debim⁹ annū·dies.xl. animę demus. Viuamus dño paululū qui sęculo vixim⁹ totū. Siccę muniti tella peccatis indicamus·cōflictū vitijs nunciem⁹ securi de victoria·quia nec hostes terreni superare potemnt arma celestia· nec diuino regi contraire poterūt aduersa mūdana·nec in pręcincta fidei cōstitutos subreptio pręuenire poterit inimica. Diabolus siquidez est·ieiunantibus nobis·qui semper nostris saturatur culpis.

De causa z ordine tēptationis eius. Maximus i sermone de quadragesima.

Capitulum. CXL.

In ergo sine mysterio ingenti putemus fuisse cōflictū huiusmodi·in quo z accessus p̄ sumptione diabolus in verba prorupit· z rerum dominus temptatori suo verbū quoq; dignāt respōdit. Nam in omnibus his est ratio nostrę salutis. Nobis saluator est·pro nobis loquendo certauit. Nos in illo vincimus·quia nos ei causa pugnādi fuimus. Quis enim ambigat vnigenitū patris cui nulla obuiare creatura potent certamen iisse pro illis quoz se carne vestiuit? Igitur humani forma corporis hostez callidissimū ad pręliū prodire fecit·quem verus dei filius hominis veri responsione confudit Propter qđ errabundus z anceps temptator molliia suspensaq; temptamenta rimabatur·quia licet carnalis viri specie in Christo contemplaretur·presentia tamen diuinitatis eius concitatus plus cū esse q; hominē suspicabatur. Illū itaq; progressum presumere partus fęmineus animabat·sed panētis virginitas deterrebat. Nam z si Maria Eue vtiq; filia Christū peperat·non tamen eū de Adā conceperat. Cum ergo videret inimicus dei filium per multa miracula procreatū secum vt arbitror hoc volubat z admirās dicebat: Quis est iste qui hunc mūdum ingressus est me nesciente? Partū video sed nascentem non agnosco·z qđ stupori meo accrescit·etiā edito filio dei mī exultat ut ego nullaq; in eo ē velut i

infāte corruptio. In cunabul' parvulus iacuit·pānis obsitus·sordut lachrimis· vultus suffudit·secūs similē esse mortaliū vagientibus pdixt·fēminei lactis nutrimētū accepit. Et ecce p' oīa erunt·cūctis deū esurire nulla ratio psuadere possit.

Glo. vbi supra Nouerat quippe diabolus filiū dei venisse in mundū·seu per pphās·seu p angelos nūciātes·seu p Johānis indiciū. Sed qz humilia in eo vidit qđ de deitate suspicat' est fastu superbię i dubiū ei venit·vnde z callide qđ verebatur inquirit dicēs: Si fili' dei es ⁊c. In omnibus ergo tēptator hoc agit vt intelligat si filius dei sit. Sed Christus responsum sic tēperat vt ambiguū relinquat. **Greg'. vbi supra.** Notandum vero qz diabolus contra primū hominē i trib' se tēptationibus exercit·cūctis sibi per ꝓsensū subdidit. Ex gula quippe tēptauit cū fructū ei vetitū ostendēs ad comedēdū suasit. Ex vana gloria tēptauit cū dixit: Erię sicut dij. Ex auaritia vero cū addidit: Scientes bonū z malū Recte siquidem auaritia dicit' cū supra modū sublimitas ambit'. Nam z Paulus ait de vi filio·qz nō rapinā arbitratus est esse se equalē deo. Sed quib' modis primū hominē diabolus strauit·eisdem homini secūdo a se tēptato succubuit. Per gulā quippe tēptauit cum ait: Dic ut lapides isti panes fiant. Per vanam gloriā cum ait: Mitte te deorsum. Per auaritiā quoqz tēptauit cum ei regna mūdi ut eū alliceret ostēdit. Eisdē itaqz modis ab homine secūdo vincitur quibus primū se vicisse gloriat·ut a nīs cordibus ipso aditu captus exeat q̄ nos intromissio tenebat. Considerandū vo est quia dūs tēptatorē suū in abyssū mergere valens virtute potentię suę nō ostēdit·s̄ sola diuine scripture ꝓcepta edidit·patiēcię nobis suę exemplū ꝓbens vt quotiēs a prauis hominib' aliqđ patimur·ad doctrinā potius qz ad vindictam excitemur. **Hiero. sup Mat. li primo.** Denicq z scripturis falsas sagittas diaboli verbis scripturarū clypeis frangit·z ut secūdę legis sacramenta mōstraret·tātū deutronomio necessaria testimonia ptulit·tūc victus reliquit eū diabolus. **Johannes epūs super Mat. li. primo.** Ꝑcipiente nāqz dño·angeli ab eo recesserāt ut locū daretur diabolo·ne forte videns angelos circa eū nō appropinquaret ad ipsū.

Chrysosto. super Mat. In recessu vero diabolo angeli accesserūt z ministrabant ei. vt discas o hō qz te quoqz per confectā de diabolo victoriā·angeli repente suscipiant·tibi plaudentes teqz mose scripturarum vbiqz comitantes.

Isidorus vbi supra. In hoc qz q̄ diabolo recedente ab angelis ei ministratur·vtraqz vni' persone natura ostēditur. Nā z hō est quē diabolus tēptat· z idem ipse deus cui chorus angelorum ministrat.

De predicatione ipsius. Glo. sup Mat. Cap. CXLI.

Tradito vero Johanne cepit Jesus predicare·quia sicut aurora sol·sic eu āgelium sequitur legē desinente. Verum in finib' zabulon z neptalim predicare cepit·vbi prima captiuitas bebzeorum ab assyrijs fuit·vbi ergo prima legis oblimio·ibi prima eu angelij ꝓdicatio. Sequebātur autem eum turbe multe·videbicet qua diruperit te. Alij nāqz propter celeste mysterium. Alij propter curationē infirmitatis. Alij sola fama z curiositate volentes si verū esset quod dicebatur explorare. Alij vero per inuidiam quęrentes eum capere z accusare. **Hiero. sup Esai. xij.** Porro iuxta Esaie pphetiā: Vox eius foris audita non fuit·quia nō extra galileam atqz iudeam in alijs gentib' eu angelium predicauit. Quod si vt legim' in terminis tyri z sidonis vel in cōfinio cesaree philippi aliquando fuerit·non tamē scriptum est q̄ ipsas ciuitates

ingressus sit. **Glo. vbi supra v. ca.** Aperuit aũt in monte ad predicandam os suũ q̃si abyssũ · quasi thesaurũ · quasi paradisi fluuiũ q̃ quondã aperuit ora ꝓphetaꝝ. **Bern̄.** Vere apertũ est os christi in quo sunt oẽs thesauri sapiẽtię ⁊ sciẽtię abscõditi. Et vere ipsius hęc doctrina extitit qui p ꝓphetã dicit: Aperiã os meũ eructuabo abscõdita a ꝓstitutione mundi. Quid enĩ tam absconditum q̃ paupertẽ esse beatũ? Attamen veritas loquit̃ quę nec fallit nec fallit̃. **Glo. vbi supra.** Ascendit quidẽ ipse mons in montẽ vt altiora virtutũ culmina doceret: ⁊ ecclesiã super quã sedet p̃dicans ꝓceptũ dñi sublimius erigendã ostẽderet · quã eadẽ doctrina vsq; ad finẽ sęculi plenius erudiret. **Richardus in l. exceptionũ.** Q̃ aũt docturus discipulos i monte ascendit · hoc nobis insinuat · q̃ qui sacrę scripturę verbũ dispensat · nõ in valle prauę opinionis · nõ in cãpo effrenatę dissolutionis consistere debet · ſ in montẽ spũalis cõuersationis per exercitia virtutũ ⁊ exhibitionẽ bonoꝝ operũ ascendat · sicut scriptũ est: Super montẽ excelsum ascẽde tu qui euãgelizas sion. Ascẽsio ergo in montẽ sublimẽ designat cõuersationẽ. Sessio dñi auctoritatem magisterij. Apertio oris effectũ p̃dicationis. **Glo. sup Mat.** Sicut aũt p̃cepta decẽ in quibus omniũ ꝓceptoꝝ summa cõsistit in veteri testamẽto ꝓponũt̃ · ⁊ postea p partes · i · p particularia ꝓcepta explicãt̃. Ita dñs Jesus in principio sermonis sui octo virtutes pręponit ex quibus pẽdent oĩa quę in mõte docuit: videlicet paupertatẽ · mãsuetudinẽ · luctũ · bonũ desideriũ · misericordiã · cordis mũdiciã · pacẽ · patientiã.

De paupertate ipsius. Bern̄. i sermone. Cap. CXLII.

SIquidem eterna rerũ omniũ i cęlis suppetebat affluẽtia · lõgitudo quippe dierũ in dextera eiꝰ · ⁊ in sinistra eius diuitię ⁊ gl̃ia. Sed pauptas in eis non cõparebat · in terris aũt hęc species abũdabat ⁊ superabũdabat · sed hȳ preciũ eius nesciebat. Hanc itaq; dei filius cõspiciẽs descendit ut eã sibi eligeret · ⁊ nobis quoq; sua estimatione pretiosam efficeret. **Ambrosius sup Lucã l. ij.** Hinc et in itinere bethlẽ natũ mater virgo reclinauit in presepio · qr nõ erat ei locus in diuersorio · ut nos mãsiones haberemus i cęlo. Pauper enĩ est factus vt nos inopia ditaret̃ illiꝰ. Ergo pauptas eius patrimoniũ meũ est · ⁊ eius infirmitas virtus mea est. **Idẽ i l. iij.** Noluit vtiq; dñs Jesus habere qđ poterat · noluit habere q̃ diabolus auferret. Unde venit iñt princeps mũdi huius ⁊ in me nõ habet quid q̃. Noluit etiã pater esse pauperũ · s. filioꝝ carnaliũ ut esset pater omniũ.

Glo. super Mat. viij. ca. Denicq; cuidã scribẽ cũ eius se discipulũ fieri dolose precaret · hoc nimirũ desiderãs qđ Simon magꝰ emere voluit · ut · s. de miraculis lucraret̃. Rñdit: Vulpes foueas habẽt ⁊ volucres cęli nidos · filius aũt hominis nõ habet vbi caput suum reclinet. Ac si diceret: Quid me vis secq̃ ꝓpter lucra sęculi cã adeo paup existam · ut nec hospitiolum in terra qđ meum sit habeã. **Glo. super Lucã ix. ca.** Hinc ⁊ eius nunciꝰ ante conspectũ illius missi cũ intrassent ciuitatẽ samaritanoꝝ vt ei pararent hospitiũ nõ receperũt eos qr facies eius erat euntis in hierusalem. Non enĩ conuntur iudei samaritanis.

Hieron. sup Mat. l. iij. Ipse quoq; sicut Matheꝰ refert: postq̃ ingressus templum emẽtes ⁊ vendẽtes eiecit · pontifices aũt ⁊ scribas indignantes ⁊ laudib⁹ eius inuidẽtes · diuinę scripturę testimonio reficit. Illis relictis abiit foras extra ciuitatẽ in bethaniã · ibiq; mãsit · ⁊ mane reuertẽs in ciuitatem · esurijt. Ubi ꝑ q̃s intelligẽdũ ẽ q̃ tãte pauptatis eruerit ⁊ ita nulli adulat̃ sit · ut i vrbe marina nullũ hospitẽ · nullã q̃ mãsionẽ

inuenerit-sed in paruulo agro iuxta Capharnaum eiusq; sorores habitauit. Tantę demiq; pauptatis ipse dñs omniū fuit. vt unde tributa p se z apło Petro redderet nō habuit-ꝑ ei dixit: Vade ad mare z mitte hamū-z eū pisce qui primo ascē dit tolle: aperto oꝝ ore eius inuenies staterem-illū sumēs da eis pro me z te. Si quis obijcere voluerit-quō iudas ei⁹ scz œconom⁹ pecuniā in localis talenti: Respondebim⁹: Rem pauper dñs ipse Iesus in suos usus puertere nefas putauit ideōq; nobis exemplū tribuit. ¶ Aug⁹. sup epla⁹ ij. ad Cor. viij. Scq; ꝑ charissimi gratiā dñi Iesu christi-qr cū diues esset ꝓpter nos egenus factus est. Nō dicit apostolus cū diues fuisset-sed cū diues esset-pauptates eni assumpsit z diuitias nō amisit. Int⁹ diues-for⁹ pauper-in diuitijs spūs-hō in pauptate apparens. Paup inquā in rēporalib⁹ vt illius inopia nos diuites essemus in spūalibus. Per illius eni pauptatē abijcientes pannos iniquitatis vt induamur stola immortalitatis. Omnes ergo facti sumus diuites in pauperē credentes. Nemo igitur se contemnat-paup in cella-diues in pscientia. Securior dormit pauper in terra ꝙm auro diues in purpura. Non ergo expauescas cū tua mendicitate ad illum accedere-qui nostra indutus ē pauptate-vbi se pauperauit nos ditauit

De māsuetudine eius. Ilo. super Mat. xxj. ca.

Cap. CXLIII.

VEnit quoq; rex iusta ꝓ pbetā nobis māsuetus vt amaretur-non p potentiā ut timeretur. ¶ Bern. de vigilia nati dñi Venit mitis z humilis sicut ipsemet ait discipulis; Discite a me quia mitis sum z humilis corde-vt possit etiā modestia nostra innotescere. Dignū siquidē est vt z modestia fm apli doctrinā oibus hominibus nota sit-sicut dñi nri Iesu christi modestia cunctis innotuit. Quid enī magis incōgruū ꝙm ut immoderate agat hō ꝓpię conscius infirmitatis-quando quidē inter homines modestus apparuit dñs maiestatis. ¶ Hieron. sup Esaiam l. xij. Siquidē iusta ꝓphetam Esaię-neq; tristis neq; turbulent⁹ fuit-ꝙ equalitatē vultus omni tēpore cōseruauit. ¶ Hieron. super Iohannē viij. ca. Unde scribę z pharisęi scientes cum māsuetū-z ꝓdicatorē misericordię-ac p hoc populo placere; adduxerūt coram eo mulierē comprehēsam in adulterio-ut caperent eū in sermone. Si enim ut putabant quia māsuetus erat-illam esse dimittendam fateretur-in hoc quidem bestias legi-Moysiq; legislatori ac deo auctori contrarius-z ideo cū adultera reus mortis diceretur. Q; si fm legem illam esse lapidandā diceret-derideretur eum quasi mansuetudinē quā ꝓdicabat z pro qua amabat nō haberet. Ipse aūt neutra calūnia capt⁹ est-sed seruata māsuetudine: rūdit-qđ re iusticię ē: Qui sine peccato est vestrū-primus in illā lapidem mittat. Plena quippe iusticia est vt iustus mala puniat. Prius ergo iusti existatis ut postea ream puniatis-aut eā dimittatis-aut cum ea pnam subeatis. ¶ Hieronymus super Mat. Sicut etiam alias ut legitur-pharisęi leguntur eum temptasse querentes an homini vxorem suam qualemcūq; ex causa dimittere liceat-ut ipsum quasi comuto syllogismo teneant-z quodcunq; responderit captioni pateat. Ipse vero responsionem sic temperat ut decipulam transeat. Quod inquit deus coniunxit homo non separet. ¶ Ilo. super Mat. xxj. ca. Similiter z cum ingressus hierusalem in templum venisset-accesserūt ad eum docētem principes sacerdotum z seniores populi-querentes in qua potestate hoc faceret-ut si se diceret christū-mox eum inuaderent quasi arrogātē z sacrilegū-At ille rūdēs ait: Interrogabo vos vnū ego-qđ si dixeritis-z ego

vobis dicam in qua potestate hoc facio Aperte quidē eos cōfutare poterat· sed ob hoc eos ut suo vel silentio vel sententia condēnētur interrogat. ¶ Hiero. vbi supra. Hoc est q̄ dicitur vulgo: Clauus aut cuneus infigendus est arboris male nodo. ¶ Chrysosto. super Mat. ij. Baptismus inquit Johannis e cēlo erat an ex hominibus? Scies enim inconuertibilem eorum malicia ·p· posuit eis questionē vndiq; catenatam· non vt respondēret audsāt sed ut impediti non interrogent· Interrogantē enī oportet docere·tēptantem aūt quocūq; modo retundere·ꝛ obiectionis astuciam rōnabili pcussione confundere ꝛ non ei veritatem mysterij publicare. ¶ Glo. sup Johanne. xix. ca. Ipse quoq; dñs Jesus cū ei minister iniquitatis alapam dedit· ut mānsuetus ꝛ patiens respōdit: Si male locutus sū testimoniū phibe de malo·si autē bene quid me cedis? Posset quidē visibiliter alterā maxillā pcutienti pēbere·sed melius vtiq; veraciter ꝛ mānsuete rndit: Sic iuste vere placatus ꝛ ad ferēda grauiora trā quillo animo paratus. Nō enī maxillā tātūmodo sed totū corpus feriendū parauit·ꝛ huic pcepta patientię non corporis ostētatione sed cordis ꝓparatione faciēda potius ostendit· Potest enim quis visibiliter ꝓbere maxillā etiā irat⁹. Bern. in sermone de natiuitate dñi. Apparuit itaq; iuxta ꝟbū apli benignitas ꝛ humanitas saluatoris nostri dei. Potētia siquidē apparuerat in rez creatione. Sapiēcia ꝟo apparebat in earū gubernatione. Sed benignitas tandem maxime apparuit in humanitate.

De humilitate ipsius. Glo. sup Matheū. ¶ Cap. CXLIIII.

DIscite inquit a me quia mitis sū ꝛ humilis corde· Nonn⁹ miū mētē humilis. Miē vt neminē lędā·būilis vt neminē ptēnam. ¶ Greg⁹ in registro. r. li. O q̄nta būilitatis virtus est ꝓpter quā solā veraciter edocendā·ie q̄ sine estimatione magnus est· parvus effectus est: Ecce q̄pe nouimus eū de sue celsitudinis culmine vt būano generi gloriam daret ad ima descēdisse. ¶ Glo. super epistolā ad Galathas iiij. ca. Fact⁹ est aūt sub lege ꝛ circūcisus est· ꝛ hostia p eo legalis oblata est. Nec mirū si ꝛ illa legis opera sustinuit ex quibus illos qui seruiliter tenebātur liberaret· qui etiā mortē sustinuit ut alios ab ea liberaret. Fact⁹ est ergo sub lege·i·sub legis onere sic sub alijs pēnis ·non ut expiaret ab ea·sed sic ab ea liberaret sicut a cēteris pēnis. Et ꝟ est q̄ dicit aplus ·ut·s· eos qui pressi ac rei erant sub lege redimeret a diabolo·a peccatis·a perditione. ¶ Glo. super Mat. iij. ca. Ob hoc etiā a Johanne baptista dñs·s·a seruo baptiçatus ē· vt omnē būilitatē ꝛ iusticiā legis impleret. Et cū ipse Johānes ex būilitate recusaret ob illius sanctitatē reuerentiā: Sine inq̄t modo: sic enī decet nos īplere omnē iusticiā. Vita q̄pe mea motū ē discipline. Oēm aūt iusticiā vocat būilitatē pfectā·q̄ quidē gradū habet triplicem. Primus nimirū est sufficiēs·scz studere maiori se subīcere ꝛ non pferre equali Iste grad⁹ est oī iusto necessari⁹. Secūdus est abūdās·s· subīcere se equali nō ꝓferre minori. Tertius ꝟo pfect⁹·s· habde r. se minori·ꝛ iuxtā christ⁹ ipleuit. Tunc q̄ Johānes dimisit cū·i·pssit·q̄ vera ē būilitas quā comes obedientia nō deserit. Et q̄ būilitas prā recusauit·postea humiliē ipleuit. Hieroni. sup Mat. li. iij. Pterea dñs ipse tributa q̄ filius regis nō debebat·ꝓ q̄ carnis būilitatē assūpserat oēm iusticiam implere debebat. Nos aūt infelices q̄ christi censemur nomine·ꝛ nihil dignū facim⁹ tāta maiestate. Ille pro nobis ꝛ crucē sustinuit·ꝛ tributa reddidit. Nos pro illius honore tributa non reddimus·ꝛ quasi filij regis a vectigalibus immunes sumus.

¶ Glo. super Johannē xij. ca. Vt aūt humilitatē hominibus pfecte cōmēdaret adeo se humiliauit ereḋsus vt etiā pedes sui traditor lauaret. Primo quidē venit ad Simonē Petrum rāōne ad primū apl̄oz. ut eius pedes ablueret-sed erpauescit ille q̄ deus homini pedes lauet. Et sic humilis erat dñs ad seruiendū-ita seruus non suscipiēdo seruicium. Non enī poterat deum pati ad pedes suos humiliari: Vez dñica territus responsione-totū se obtulit ablnēdū amore turbat⁹ z timore. ¶ Origenes super Esaiam .omel. quinta. Veni g̃ dñe Jesu sordidos habeo pedes-aquā in peluim mitte z laua. ꝓpter me seruus efficere. Scio temerarium esse q̄d dico-sed illā tuā cōminationē ptimesco: Si non lauero te-nō habebis partē mecū. ¶ Aug⁹ super Johannem Deniq; exemplū inquit dedi vobis vt z vos ita faciatis: Ergo faciamus inuicē humiles quod humili fecit excelsus-nec dedigneť facere christianus quod fecit z ipse christus. Hoc quidē er consuetudine fratres pleniq; faciunt cum se inuicem hospitio recipiūt. Et qui hoc manu non faciunt corde faciunt-si tamen corde humiles sunt. Sed multo melius est z sine controuersia verius ut fiat etiam manibus. Cum enim ad pedes fratris inclinatur corpus-etiam in ipso corde vel excitatur-vel si iam inerat confirmatur humilitatis affectus. Inuicē quoq; delicta nobis dimittamus z pro nostris delictis inuicem oremus atq; ita etiā inuicem pedes lauemus. ¶ Cassiodorus i historia tripertita. Ante ciuitatē nicopolim palestine quaz prius vocatā emaus romani ab euentu victorie de iudea vocauerunt in gaio-vbi cū deopha Christ⁹ ambulauit-fons quidā est i quo a diuersis languoribus homines z animalia sanantur-z in eo christus cū discipulis pedes lauisse feruntur. ¶ Beda super cap. omel. xiij. Non enim inquit veni ministrari sed ministrare. Bonus certe minister Jesus qui carnē suā in escā-sanguinē in potum. animā ministrauit i preciuz-spiritu alacer-charitate feruens-pietate deuotus. ¶ Ambro. in apologia Dauid. Christus itaq; prim⁹ z nouissim⁹ videlicet eternitate prim⁹-humilitate nouissimus. ¶ Hiero. sup Esaiam ca. r. Nam de ipsius eternitate dicit ad eum Dauid ex patris voce: Tecum principiū in die virtutis tue ꝛc. ergo si te scandaliçat in Christo velitas corpor⁹ z crux z alape z flagella z omnia iniuria crucis-reuertere ad principium. z neq; aq̄ scandaliçaberis.

De luctu z lachrymis ei⁹. Beda i sermone de natiuitate domini. ¶ Cap. CXLV.

Lachryme quoq; christi fratres z pudorē z voluptatem pariāt mihi. Ludebā quidē ego in platea fons-z i secreto regalis cubiculi super me ferebatur iudicium mortis. Audiuit hoc vnigenitus eius erat posito diademate-vestitus sacco-cinere caput aspersus-pedes nudus-flens z eiulans q̄ morte damnatus esset seruulus eius. Intueor illum subito procedentem stupeo nouitatē-causā perāro z audio. Quid g̃ facturus sum? Adhuc ne ludā z lachrymas eius vlndaz? Plane si insanus ac mentis inops cristo-nō sequar eum-nec simul cum lugente lugebo-Ecce vnde pudor-vnde ꝛo voluptas z timor? Vniq; qz ex ꝓsideratione remedij quātitatē estimo periculi mei. Pudet itaq; ꝓpriam negligenter dissimulare passionē. cui tantam a maiestate tanta exhibere video cōpassionem-filius dei cōpatitur-z lachrymas fundit-homo patitur z ridebit. Sic ergo medicinę estimatio z voluptas mihi est z timoris exaggeratio.

¶ Ambro. sup Lucā ij. l. Me q̃dē illi⁹ infātie vagientis fle⁹ ablnāt-mea lachryme ille delicta lauerāt. Videns nimirum Jesus ciuitatem flenit super eam

Nos certe sumus hierusalem que deflet que maiorem intuitū q̄ illa materialis hierusalem nobis habere videmur.

Glo. super Lucā. xix. ca. Denicq̄ q̄ dñs in hystoriā semel fecit. hoc in ecclesia quotidie per electos suos facit. plāgit reprobos qui nesciunt cur plangātur sed in rebus pessimis lętantur. qui si dānationem suā q̄iderent ipsi seipsos cū electoꝝ lachrymis plāgerent.

Chrysosto. in sermone de Lazaro suscitato. Cęterū o christe Jesu cū Lazarum mortuū flebas. qualis illic eras? Ecce croceus q̄ decorus. fonte puriot. nive candidior. luna larior. septies sole cādentior.

Glo. super epistolam ad hebreos v. ca. Ad extremū aūt sm aplm vo preces cū clamore valido ⁊ lachrymis obtulit imminēte. s. passione quādo plus⁹ oravit. Vel q̄ de his lachrymis q̄ dicitur ab apl'o. licet nō ineniatur in euangelio scriptū. credendū est tamen esse factum.

Bern. i sermone. Quęramus ergo mēsuras quas hydrię capiebant binas ac ternas. Nam ⁊ saluator triplicē nobis aquā apponit. ⁊ perfectus omnis erit qui has tres metretas habere potuerit. Ploravit ipse super Lazarum. ⁊ super ciuitatē hierusalē. hec ē aqua prima. Dudat imminente passionis hora. ⁊ hęc est secūda. non ab oculis tantū sed a toto corpore manans. rubea quidē ⁊ sanguinea. Tertia vero vna cū sanguine manavit ex eius latere. Et tu ḡ primam quidem habes si tu de peccatis cōpunctus cōscientię tuę stratū lachrymis rigas. Secūdā habes. si in sudore vultꝰ tui pane tuo vescaris. ⁊ labore pęnitentię tuę corpꝰ castiges. Est aūt sanguinei color. sive ꝓpter laborem. sive ꝓpter ipsum concupiscentię quē extinguit ignem. Jam vero si proficere potes vsq̄ ad gratiam devotionis potaberis aqua gratię salutaris. ⁊ spiritussancti qui sup mel dulcis est in te fiet aquę fons in vitā ęternam salientis. Et memento hāc esse aquā quę te latere dormientis ꝓcedit ⁊ sine omni molestia fluit. Oportet enim q̄ iā modo mortuus sit q̄ in hac gratia delectari volunt. Prima igitur a pręteritis delictis abluit cōscientiā. Secūda vt futura caueas extinguit cōcupiscētiā. Tertia vero si ad eam peruenire meruerij sitientem potat animam.

De affectu charitatis ipsius Augꝰ in li. de questionibus euāgeliorum. Cap. CXLVI.

Sicut autem gallina magnum habet affectum in pullos suos. ita ut eorū infirmitate affecta. infirmet⁹ ⁊ ipsa. sic ⁊ mī nra dei sapiętia ꝓpter nos quodāmō per carnis susceptionem est infirmata. Unde dicit apostolus. quia qđ infirmū est dei fortiꝰ est hominibus. Quodq̄ difficilius ineuies in animātibus ęteris. gallina contra miluum p filijs pugnat. ptegens eos alis suis. Similiter ⁊ incurvata dei sapientia nostrā infirmitatē ptegit ⁊ diabolo ne nos rapiat resistit. In qua videlicet defensione qđ illa cōtra miluū conatur affectu. hoc aduersus diabolū perficit potestate. Unde dicit ipsa in euāgelio veritas. Hierusalē hierusalē quoties volui cōgregare filios tuos quēadmodum gallina cōgregat pullos suos sub alis suis.

Hieron. sup Esaiam l'. xvij. Olim quoq̄ de futuro velut de ptęsenti loquēs ait ꝓpheta: Expandi manꝰ meas ad populū nō credentē ih Manus quidē suas in cruce christus expandit ⁊ ꝓ incredulis orās ait: Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt. Possumꝰ enā in expānsione manuū accipere largitatē donantē. clementiā quoq̄ parentis filios suos in sinū accipere gestientis.

Augꝰ in li. confessionū Potro siquis extra nutritorias cunas imbecillitate supba se extēderit. heu miser cadit. Et tu domine deꝰ miserere ne conculcent in plumis pullū qui trāsciit viam. sed mitte angelum tuū q̄ reponat

eum in nidū vt vīnat donec volare que-
at. Idem in li. primo: Laudes
tuę vñe laudes tuę suspēderūt palmitē
cordis mei ad te ut non rapetur per ina
nia nugax turpis pręda volatilibus nō
enī vno tantummodo sacrificat angelis
transgressoribus. Effrem in li. de
die iudicij. Pietas es vñe deus nr a
charitate tua z a sanctis miserationibus
tuis ut per crucē tuā totū mundū salua-
res. Glo. super Johānē xij. ca.
Cum dilexisset inquit suos qui erant in
mundo videlicet p eis factꝰ homo vsqz
in finē dilexit eos pro eisdē s. moriendo
z vt ipsi eius dilectione trālirent de mū-
do. Glo. super Lucam xj. ca.
Hinc z ipsemet alibi clamat: Ignē veni
mittere in terrā z quid volo nisi ut accē-
datur? Ac si dicat: Ego qui ob hoc tātū
veni in mundū ut homines a mundi cu-
piditatibus ad celestia succēdant nil ali
ud volo nisi ut huius incēdij ubar vsqz
ad finē sęculi in cordibꝰ fideliū ita igne-
scat ut nullo flatu vel impetu fluctuum
extinguatur. Et mirsum ibidē eisdē vo
ce subiūgit: Baptismo habeo baptiça-
ri i. sanguinis ppij tinctione perfundi.
vt ignis ꝓfatus in cordibus fideliū pfec-
te quęat accēdi. Nō enī spiritus dare-
tur nisi ꝑmo Jesus glorificaret. Et quō
inquit coarto: vsqdū perficiat ipsius s.
passionis angor? Ecce tanta esse diii di-
gnatio ꝓbibetur ut infundet nobis de
notionis z cōsūmādę perfectionis z ma
turandę pro nobis passionis sibi studiū
inesse testaretur qui cū nihil haberet vn
de doleret nostris tamē erūnis angebat.
Glo. sup Johannem xiij. ca.
Hinc z Judę traditoi suo cū polt acce
ptam buccellā in eū sathanas introisset
ut illū plene possideret i quē intrauerat
ut decip eret ait ipse dñs Jesus: Quod
facis fac citius. vbi non ꝓcepit quidē ꝙ
ꝓdixit Judę malū nobis aūt bonū. qz
volebat hoc fieri cito. nō tā in perditio-
nem illius festinando. qꝫ in salutem fide
lium. Hugo in li. de arra aię.
Igitur o anima cogita quātū diligat te
qui tanta dignatus est facere ꝓpter te.
Descendit ad mortalem. suscepit morta
litatē. sustinuit passionem. vicit mortem
restauravit hominem. Olim anima cū
nō esses te dilexit ut conderet. postea cū
feda esses te dilexit ut pulcrā faceret. Et
vt ostenderet tibi quātū diligeret te. nō
nisi moriendo te liberare voluit a morte
Nunc aūt tam sincera charitate te dili-
git. ac si semper cum eo perstitisses. nec
exprobrat tibi reatū. nec imptoperat be-
neficium. et si deinceps cum eo perseve-
rare fideliter. ipsumqz ut decet amare.
ac tuum illi amorem incontaminatū cō-
servare voluerī. maiora se ꝓmissis da-
turum promittit. Bern in libro
de diligendo deo: Quid magnum
tanto z tanti amori etiam si pulvis exi-
guus seu totum ad reamādum college-
rit recompensatur. quem illum nimirū
maiestas i amore ꝓsumiēs tota in opꝰ
salutis eius incensa cōspicit. Denicz si
totū me debeo. p me facto: quid addā p
me refecto iā. z refecto bmō? Nec
tā facile refectus qꝫ factus. Siquidē de
oi qđ factū ē. z dixit. z facta sūt. In me
aūt reficiēdo z dixit multa z gessit mira
z ptulit dura. nec tātū dura sed etiā indi-
gna. Quid ḡ retribuā dño. p oīb ḡ re-
tribuit mihi. In primo ope me mihi de-
dit. in secūdo se dedit. z tibi me mihi red-
didit. Datus igit ac redditꝰ meipsū bis
debeo. p me. Et qđ dño retribuā. p se?
Nā etiā si me millies rependere possem.
qđ ego ad eū essem? Vide ḡ quo modo
imo quā sine modo a nobis amari me-
ruerit. qui ut paucis qđ dictū est repetā.
ꝓiot ipse tantus z tantū z gratis tantil-
los z tales nos dilexit.

De misericordia eius. Idē sup
can. omel. li. xiij.

Cap. CXLVII.

O Eterum o superbe quā)
tum vis exaggera mentā. tuā
res extolle. melior ē misericordia

ij

dominī sup vitas. **Idem in xxij.** Non horruisti domine Jesu confitentē latronē·non lachrymantē peccatricē·nō chananeā supplicantē·nō reprehensam in adulterio·non sedētē in teloneo·non supplicantem publicanū·nō negantem discipulū·non persecutorē discipulorum nō ipsos crucifixores tuos: In odore horum currim⁹ diē Jesu christe. Ideo·n· adolescentule dilexerunt te. **Dionysius in epistola ad demophilum.** Vere optim⁹ ⁊ superoptim⁹ Jesus christus qui ad esse adduxit oīa·cunctaq; semper fieri vult sibi appropinquātia·⁊ eoꝝ que sunt ipsius iuxta singulorꝝ opportunitatē cōmunicātia·qui ⁊ redeūntibus amabilem se exhibet ac desiderat ⁊ contendit·nec indignādo amantes delicios⁹ ipsos·⁊ inanū accusantes benigne sustinet ipsosq; defendit·⁊ magis curare,p̄mittit. Accedētibus quoq; occurrit ⁊ obuiat ⁊ totus totos amplectēs salutat ⁊ in humeros tollit·quos vir ab errore conuertit·nec de potibus illos accusat sed diem festum agit·⁊ amicos cōuocat·⁊ ut sit omniū lętantiū habitudo optimos quoq; angelos in lęticiā suscitat. Sanct⁹ vir Carp⁹ dicebat se aliqn cōtristatū a quodā infideliū q̄ quēdā bonū ab ecclia seduxerat·Cūq; staret ī diuino colloquio·idignatus nō esse iustū dicēs si viuerent impij subuertentes rectas vias dñi·petijt a deo igne celesti vtrūq; misericorditer consumi. Et vidit subito in visione Jesum humaniformiter in dorso celi ipsi astantib⁹ angelis dicentem sibi: Carpe Carpe·parat⁹ sum p̄ hominibus reſaluandis iterum pati·⁊ hoc mihi amabile est·⁊ non peccantibus aljs hominibus crucifigentibus. **Effrem in li. de compūctione** Ego domine Jesu christe amator hominum benignissime·legio demonū absq; lachrymis postulauit a te gregem porcorum·⁊ ei dedisti·ego aūt cum fletu ac gemitu supplico tue bonitati libera me ab iniquitatibus meis ⁊ fac me participem illius latronis qui paradisi effectus est hęres per vnum verbum confessionis. **Anselmus in prosologion** Domine misericors es ꝑm nos·quia miseros saluas ⁊ peccatoribus parcis ⁊ non ꝑm te quia non pateris Non est enim tibi cor miserum ex miseri cōpassione qđ est misericordē esse. Misericors es: nō quia tu sentis affectū ꝑ nos effectū. Verum quomodo malis parcis si totus es summe iustus es? Sed cū punis malos iustum est·quia illo⁹ meritis cōuenit·et cum parcis malis iustum ē·qz bonitati tuę condecens est·parcēdo igit malis iustus es. Sic itaq; sine repugnātia ⁊ iuste punis ⁊ iuste parcis.

De laboribus ⁊ patientia eius super Lan. omel. xj. Cap. CXLVIII.

Vltimum vero fatigationis assūpsit creator in reparationē hominis quo debitorem eum teneret multę dilectionis·cum commoueret qz gratiarū actionis difficultas redemptionis qđ minus esse deuotus facilitas conditionis. Igitur o hō memento iam te·⁊ si de nihilo factus·non tū de nihilo redemptus. Per diebus condidit tuus omnia ⁊ te inter omnia. At vero per totos triginta annos operatus est salutem in medio terre. **Glo. super Johannē ca. iij.** Jesus·in quit euāgelista·fatigatus ex itinere·sedit sic super fontem·videlicet quasi releuans lassitudinem. Iter eius est carnis assūptio·in q̄ suscepit oīa que sunt infirmitatis nostre sine peccato. In hoc itinere fatigatio·i· infirmitatum eius hominē releuauit quē potentia creauit·Passio autem eius humilitas sunt ipsi⁹. **Bern. in sermone** Quid ergo non suauē tibi cum collegeris amaritudines dei tui ⁊ rememoraueris primum quidem illarum infantilium necessitatum·deinde laborum quos pertulit in predicando·fatigationum in discurrendo·lachrymarū in cōpatiēdo·

insidiarū in colloquēdo·periculoꝝ·falsis frambus·colaphoꝝ·flagelloꝝ·irrisionū·horūq; similiū·quę in salutem nr̄i generis tm̄ gessit atq; passus est in medio terrę. **Ambrosius super Beati immaculati.** Redime inquit me pater a calūnijs hominū. Est quidē hūana tēptatio quā ferre pōt hō. Calūnia ꝑo eo grauior est·qr nō solummodo cōponit falsa·verū etiā vero lorat quę pie fūt gesta. Idcirco dñs quę sunt grauiora suscepit ⁊ calūnijs appetitus triūphale sūctū tribuit. **Cypri anus in li. de bono patientię.** Patientia ergo virtus est nobis cōmunis cū deo. Quę aūt est glia similez deo fieri? Quāta fęlicitas habere in virtutibus q̄ diuinis possit equari laudibus? Ille innocens ⁊ iustus·imo innocentia ⁊ iustitia inter formosos·⁊ testimoniis falsis veritas premit' iudicaturus iudicatur ⁊ dei sermo ad victimā tacens ducit. Et cū ad crucē eius ꝑfiandā tur sidera·ꝑtremiscat tra·turbēt elemēta·ille nō loquit' nec mouet·nec maiestatem suā ꝑfiteturs sed omnia perseueranter tolerat·ut in eo plena ⁊ perfecta patiētia cōsumet. Patientia est quę nos deo seruat atq; cōmendat·quę irā tēperat·linguā frenat·mentem gubernat·pacē custodit·disciplinā regit·potentiā domitū coercet·inopiam pauperum refouet·facit humiles in prosperis·fortes in aduersis·docet delinquentibus cito ignoscere·⁊ delinquentem diu ⁊ multū rogare·fidei fundamēta munit·incremēta spei ꝓuehit·actū dirigit.

De gestis eius i trāsitu .Bern. in sermone ⁊⁊ Cap. CXLIX.

Cum autem vniuersa deus in mensura numero ⁊ pōdere fecerit·specialius tamen ea q̄ cum hominibus in terris ꝓuersatus·operatus·locutus·aut passus est·ita disposuit·ut nec minimū quidē momentū nec vnum iota a sacramento vacaret·aut sine mysterio pęteniret. **Glo. super epistolam ad hebreos.** Omnis q̄ christi actio fidelis est ad imitatio. **Ambrosius super ps. xxxvj.** Denicq; qd factū est in ipso·vita est. Caro factus ipso vita est·vulnus factū est ipso·vita est. Illusio facta ē ipso·vita est. Mors facta est in ipso·vita est. Resurrectio facta est ipso·vita ē. Et sic p singula currere in promptu est. Vide ergo quāta facta sunt in ipso quibus vitę nostre facta est cōuersio. Si queris quę vita facta sit in ipso·ecclesia est quę ex eius costa facta est. In ipso Eua quę perierat est resuscitata Eua autē vita. **Idem in li. de infirmitate hominis.** Omnia certe factus est Christus ꝓpter te·lapis ꝓpter te ut edificeris·mōs ut ascenderes ⁊ cęteris. Inclinauit cęlum ut te vicinio rem faceret·inde affluerent in verticē mōtis ut te eleuaret. Ergo nō incerto abyssus inuocat abyssum in voce cataractarū tuaꝝ. **Chrysosto. in sermone de penth.** Manducare voluisti christus factus est tibi cib⁹. Bibere voluisti factus est tibi potus. Qui māducat inquit carnē meā ⁊ bibit meū sanguinem habet vitā eternā. Vestiri voluisti indumentū factus est tibi. Quotquot enī ait aplus baptizati estis christum induistis Ambulare voluisti via fact⁹ ē tibi. Ego sum inquit via veritas ⁊ vita. Nubere voluisti sponsus factus est tibi. Despondi enim vos ait aplus vni viro virginem castam exhibere christo. **Nicro. super ps. primum.** Ipse est vir de quo dicit Ps. Beatus vir qui non abiit in consilio impioꝝ ⁊c. Iudęi quidem hūc psalmū existimant esse de Iosia dictum quia solus inter ꝓbanos reges legē dei secutus non abiit in consilio impiorum. Verū nec de Iosia nec de aliquo sanctorū accipi potest·q̄ deus omnia quęcūq; faciet ꝓsperabuntur·⁊ ideo de saluatore melius legitur. **Glo. super Johānem viij. ca.** Nunc manifestū esse cōstat eius vox in euangelio sonat: Qui misit

me mecū est· ⁊ nō reliquit me solū· videlicet pater filiū· quia quę placita sūt ei facio semp· ī salutē· s· humani generis quę est vtiq; voluntas patris. **Hieronimus super Esaiam xlj.** Denicq; iuxta ꝓphetę vocē· in pace transiit et hoc mūdo ad patrē. Vnde ⁊ ait discipulis suis: Pacē relinquo vobis pacē meā do vobis. Et in pedibus eius semita non apparuit· q; laborē ⁊ lassitudinē huius vitę non sensit. Exultauit enī vt gigas ad currendā viam. **Idē sup Dē. lviij.** Denicq; sine iniquitate inqt cucurri ⁊ direxi. Ipse nimirū cucurrit et de cęlo in vterū venit· de vtero in presepe· de presepe in crucē· de cruce in sepulcrū· de sepulcro ad inferos· de inferis autem victor remeauit ad cęlos.

De miraculis eius Chrysosto: super Mat.

¶ Capitulum CL.

Tantę dictum est iam superius: Idcirco nec signum aliquod fecit Johānes ꝓcursor illi⁹· ut et hoc quoq; multitudinē ei traderet quę videlicet ad eū signoꝝ confluceret admiratione· **Aug⁹ super Johannem.** Itaq; miracula q̄ fecit ipse dñs Jesus christus sunt quidē opera diuina· ⁊ ad intelligendū deū de visibilibꝫ humanā mentē admonētia. Vnus ⁊ō miraculū est totius mūdi gubernatio q̄; quinq; milliū hominū de quinq; panib⁹ saturatio· ⁊ tñ nemo ꝫ mirat. Illud q̄dē mirantur homines nō q; mai⁹ est· sed q; rarum est. Quis etiā nunc vniuersū mūdum pascit vel ebat nisi ille qui de paucis granis segetes creat: Fecit ergo quō deus. Vnde nāq; multiplicat de pauc granis fruges· inde in manibus suis multiplicauit quinq; panes· potestas erat in manibus eius. Panes aūt illi quasi semina non quidē terrę mādata· sed ab eo qui fecit terrā multiplicata. **Beda in omel. de quinq; panib⁹.** Ani vero huiusmodi signa ⁊ miracula dominī recte cū legūt accipiūt· non tñ in his q̄ foris stupeant attendūt q̄; q; horum exemplo ipsi intꝰ agere quid in his mysticū ꝓpędere debeāt inspiciūt. **Glo. sup Actuū ca. x.** Pertransiit in q̄; humilis ⁊ impiger· pertrāsiuit ut pauper qui nimirū ut hospes in mūdo esset non habens vbi caput suū reclinaret· Pertransiuit aūt bñ faciēdo· i· mores instituendo· ac per signa miraculoꝝ sanando omnes oppressos a diabolo· i· a spiritu maligno vexatiōe corporali quā sępe permittitur sathanas inferre. **Glo. sup Johannē.** Itaq; cū sanasset ipse dominus Jesus languidū in piscina inuite quia ꝓpter peccata lāguebat. Vnde sic illū exteri⁹ sic ⁊ intus sanauit atq; ne iterum peccādo grauius puniretur admonuit: Ecce inquit sanus factus es iā noli peccare ne deterius aliquid tibi contingat. **Hieroni. super Mat. Lj.** In curatione quoq; paralitici fecit carnale ut probaret spūale q̄q; virtuti eiusdem sit· ⁊ corporis ⁊ animę vitia dimittere. Vnde quid est inquit facilius dicere: dimittuntur peccata· an dicere surge ⁊ ambula. Vt aūt sciatis q; filius hominis habet pt̄atem in terra dimittēdi peccata· adolescēs tibi dico surge. Vbi etiam dat nobis intelligere ꝓpter peccata plerisq; infirmitates corporꝝ euenire. Et idcirco forsitan prius peccata dimittūt· vt causis debilitatis ablatis sanitas restituatur. **Grego. sup extremā partem Ezechiel. omel. j.** Ecce apparet impletū quondā in ꝑsona spōse de sponso· per Salomonē inuenitur ꝓdictū. En ipse stat post parietem nostrum. Nā quasi post parietē stetit q̄ naturam humanitatis quā assūpsit ostēdit ⁊ deitatis naturā bñanis oculis occultauit. Sed q̄m ⁊ diuina fecit ⁊ bñana pertulit quasi per fenestras ac per cancellos ad hoīes ꝑspexit· ut de⁹ ex miracul' appareret ⁊ ex passionib⁹ lateret ⁊ hō ex passionib⁹ cerneretur· ꝫ tñ cē vltra hominez ex

miracul' agnosceret. **Beda sup Lu. ij. li.** Quāt in vbe miracula faciebat. i deserto vero vel in mōte ut legit' orādo pernoctabat. vtriusq; vite nobis actiuē scz z cōtemplatiuē documēta ꝓnōstrat vt nec contēplationis studio quis proximi motū vitā negligat. nec cura primorum immoderatius obligat'. ꝓtemplationis studia derelinquat. quatinus nec amorē dei impediat amor proximi quia transcendit. abiiciat' amor dei.

De oratione ipsius Ambro. super Lucam li. v.

Cap. CLI.

Clauit aūt dñs Jesus non ꝓpter suffragiū. sed ꝓpē exēplum. Imitādi nāq; speciē dedit. non impetrādi ambitum requisiuit. Erat inquit pernoctās in oratione dei. Ecce forma describit' tibi. quam debeas ęmulari. Quid. n. p tua salute te oportet facere quādo christus p te pernoctat in oīone? Quid te facere cōuenit cū vis aliqd pietat' officiū ad ordini. qñ christ' apostolos missurus prius orauit? Hoc etiā est remediū eius qui vitio ꝛ tēptamētis exęstuat. ut quotiens vitio quolibet tangit' totiens ad orationē se subdat.

Glo. sup Mat. xxi. ca. Idē ꝙ dñs ad passionē veniēs ingressus hierusalem. primo tēplū adijt. dās nobis forma religionis. ut quocūq; imus primo domū orationis si ibi est adeamus. z per orationes deo cōmēdati. sic ad agenda negocia seedam'. **Glo. super Johannem ca. vij.** Cęter ꝙ post miraculū ḡnis panū cū cognouisset quia venturi essent ut caperēt eū ac regē facerent. sb eo nimirū volētes esse sub quo videbantur non egere. fugit i mōtē ipse solus. q̄ postmodū occurrit crucifixoribꝰ. videlicz do cēs mūdi prospera fugere z cōtra ea orare. **Glo. sup epłam ad hebreos v. cā.** Mutandē vt dicit aplus in diebus ſuę carnis. i. mortalitat' preces z supplicationes ad eū obtulit cū clamōe valido z lachrymis. i. cū intentiōe efficacissima z fletu. videlicet imminēte passione qñ plurimū orauit. Et b totū fecit p nob nō. p se. qz nō timore mort' necessario sed cū salut' nr̄ę. Exaudit' ē aūt ab ipso qui poterat eū saluū facere a morte. qz qō ḡsiuit accepit in resurrectione z ascensione. Accepit inq̄ p sua reuerentia. i. religio meruit sua. Vel p̄ces ac supplicationes christi dicit aplus actiōem z vitā ei'. cuius ois actio fideliū ē institutio z ad vū oratio. quicqd. n. egit christ' preces z supplicationes fuerūt p boib. Clamor aūt validus fuit effusio sanguinis. in q̄ erauditus ē p reuerētia passionis. Reuerentia ꝺo ei' est qz sine petō p sola charitate passus est. Per b igit' aplus illū curā habere de nobis asserit. z excellētiā charitatis ei' ostēdit. **Glo. sup Mat. xxvj. ca.** Orauit aūt tertio sic dicitur in ēuāgelio. ut nos z a ḡterna peccat' venia z a pñti malis tutelā. z a futur' pericul' cautelā otem'. z ut oēm orationē ad patrē z filiū z spīritū sanctum. s. dirigamus. Ite sicut trina ē tēptatio cupiditat' ita z timor'. Est. n. cōcupiscētia carnis. pcupiscentia oculoꝝ. ambitio seculi. Est z timor mortis. timor vilitatis. timor doloris. Contra q̄ oīa decet oratione nos debere muniri. **Glo. super Johannem xvi.** Licet aūt ut bō patrē roganet ut ipse dicit. tū ut de' cū p̄e exaudit.

De gratiaꝝ actione in Lazari suscitatione Glo. idem xi. ca.

Cap. CLII.

Ecs cum Lazarum suscitauit. eleuatis oculis sursum dixit: Pater tibi ḡās ago. qz me audisti. ego aūt sciebā qz semp me audis. sed ꝓpter populū q̄ circumstat dixi. vt credāt qz tu me misisti. Quibꝰ. s. debis sicut z in oīb' cęteris oñdit se glorię quęrere dei patris. Nā qz minor erat p̄e sm hominē. petijt ab eo Lazari suscitatio-

nem. Ideoq; se dixit exaudiū. ꝛ ꝑ ꝓpter circūstātes. vt vel sic crederēt filium dei.

Bern. in sermone quodam

Dic aūt sciendū q; quattuor oādi modos tangit aplus ad Timotheū. Primus ē obsecratio. s. eoꝝ qs in pctōꝝ iacētes ceno spūs veritatis irradiat ꝛ excitans erubescere actimere facit. nōdū tñ resistē di virtutē tribuit. Et qi merito timent p seipsos accedere. studēt p alios supplicare. Verbi gratia. Cū dicat aliqs: Sācte Petre ora p nobis. vel cū dco būili prece. Per crucē tuā. liba nos dñe. Hec'us est oratio. i. oris rō. qñ. s. aliqs tā sibi de venia cōfidus secure accedit. ꝛ ore suo libere loquit' cū deo suo. Tertius est postulatio. cū. s. aliqs posteq; cōcepit fiduciaz indulgētię. tā velut in gratiā dñi sui receptus audet p cōseruis suis q; oportet petere. Ad quartū ꝙo gradū videlicet gratiarū actionem. credo perpaucos attingere. Multā prius gratiā apud deū inuenit. quē iuꝝ ꝓmissionē suā aūqs inocēt' exaudit. Et Ispūs qui habet ex deo testimonium cius spiritui reddit. q; desiderū eius exaditū sit. ita ut certus tā nō orare. sed gratias agere possit. Sic. n. cū dñs Lazarū resuscitauerit. licet nihil prius expressc oranerit: Ait pater. gras ago tibi qz me audisti.

Petr' Raven epūs

At vbi cepit fores inferi pulsare ꝛ aiam Lazari reposcere dicēs: Lazare veni foras. occurrit ei tota tartarei furoris ptās ꝓferens edictū supni regis antiquū de ire pcnaꝝ. ꝛ latā tot seculis a deo sniam. Et videns boiez scisc'abat' qs esset. Cur solus aut sine tremore laedere tremēdos mortē accessus auderet. Cui rnderūt angeli resurrectionis ministri: Ipse est rex glię. fortis in ꝓlio. Ad ꝙ tartar': Ego regē glię scio cūctis cęlo ꝓsidere. cui' nutū tota creatura nō pōt sufferre. Duc autē boiem video de treno limo ꝑcretū. ꝛ mortalē habitu qs boibo vilioꝝ. citoq; sepeliēdū. ꝛ meę ditioni subdēdū. Angelis aūt ꝓsistētibo ac dicētibo: Ipse ē dñs virtutū ꝛ redēptor oiuz. ipse caput tuū calcaturus ꝛ imperium cōtritur'. teqz iudicio suo pdit'. qui reos capere illius. innocētes attrahis. sanctos decipis. ꝛ ipsi filio dei cōminans. Redde igit' vnū primq; multos exoluere cogans. Ad ꝙ tartarus ista nō credens. p nūcios recurrit ad cęlū ꝙ inuidiosa interpellatione deplorans. Ego dñe ꝛ si creaturę tuę extrem' tristicq; fuitio mācipat' ꝓcepta tua suo ꝛ quigilo ne suiq; tuę qs imitet vetustius: Vz apparuit dō q; dicit' christ' tuū se filiū iactās sacerdotes tuos notans. et scribas arguēs. Sabbata tua violat. et legē soluit. tātisq; quotidie ausibo ꝓcedit. vt Lazaꝝ iā manentē in iure nostro effractis infer clausis. concit' eruere: Aut cito subueni. aut si semel patefecerit tanuas oēs qs tot seculis suaut'm' amittes. Ad ꝙ filius de sinu patris rndit: Pater iustū est vt carcer ꝛ pęna teneat nocētes ꝛ ñ inocētes: Ut deu aūt ꝓpt' Ade culpā ꝓphetas ꝛ ꝓbas. ꝛginces. viduas. castos. cōiugatos. ꝛ etā paruulos bonū ꝛ malū ignorātes. carnifex iste crudelit' ad se trahere nō cessat: Pater ego moueor ne moriātur oēs. ego debitum Adę soluam. ꝛ ꝓpter sniam tuā sanguinē meum fundā. vt ad te tua creatura redeat. ꝛ ꝑ eiū clari sanguinis mei redēptio sit mortuorum. Ad hęc tota trinitas Lazarum ꝓcepit exire. ꝛ tartarus ad reddendū oēs pie mortuos christo iussus est obedire.

Tunc Christus adnocatione peracta clamauit voce magna: Lazare veni foras. Mox Lazaꝝ tartarus ad supna retulit. timēs ne dū tardius vnum referret omnes cogeretur afferre. sic factus est relator vino ꝛ ꝙ raptor esse consuenit mortuorum.

Explicit secundus liber.

Incipit liber tertius. De nouo sacrificio passionis dominice. Hieronymus super Marcum. Cap. 1

Vncas

pergamus labiū nostrum liminaq; domorum de sanguine ac sanē coccineo circūdemus domui orationis nostre. et in manu nostra coccineū ut care ligem⁹. ut vaccā rufam i valle cōcauā enarrare possim⁹. **Isidorus de mysteriis Numeri.** Vitula quippe ruta est caro christi sanguine passionis rosea etatis integre. i. pfecte q̄si annorū triginta nāq; delicto lōgata. Quę vitulam appēdensā filiq israel extra castra ꝓsecte sacerdote eiecerūt. significat ꝓsentium sacerdotū et ꝓpli iudęoꝝ in necē dñi. quē eiectū extra hierusalē crucifixerūt. Ex hui⁹ vitule sanguine tabernaculū ideo septies aspergi iubet. q; septē sūt charismata spūssancti q̄p sanguinē christi sup ecclesię ꝓfos diffundunt. p quē et ab ei⁹ delicto purgātur. Et aūt cū pelle et ossibꝰ eiꝰ cōburit vitula. ostēdit q; i passione christi ossa eius nō essent frāgēda sicut dicit enāgelista. **Idē de mysteriis Leuitici.** Olim quidē varias figuras sacrificij passiōis christi. p̄missi i victimis animaliū oportebat celebrari. Ipse nimirū in agno ꝓpter innocētię simplicitatē. ipse in vitulo ꝓpter carnis peccati similitudinē. Ipse quoq; in turture et colūba. p̄pter deū et hominē. **Ho. sup Apocal. triū cap.** Ipse siquidē est agn⁹ vt legit in apocalypsi qui occisus est ab origine mūdi. i. in Abel prefiguratus occidi. **Herū. i sermone de purificatione beate Marie.** Primo quidē et delicate satis oblat⁹ est in tēplo. qñ tulerūt illū parētes eius i hierusalē ut sisterent eū dño. Sz et postea tpe passionis oblat⁹ est nō i tēplo nec inf brachia Simeonis. sz ex ciuitatē inter brachia crud. Nec iā redēptus alieno. sz alieno redemit sanguine ꝓpio. Illud itaq; sacrificium matutinum. illud autē vesp̄tinum. Vtroq; ꝓpba dicit. Oblat⁹ est q; ipse voluit. **Isidor⁹ de mysteriis Exodi.** Hinc et in exodo vespe paschali occidatur agn⁹. qz in fine mūdi passus ē christus. Hui⁹ ossa frāgi. phibētur. nec ossa dñi in cruce frangūt. Israelitaq; postes illinūt agni sanguine. ne vastator angelus audeat pnicien inferre. Sic et fideles christi signant in frontibꝰ signo crucis ad tutelā salutē. In vna domo. i. ecclesia vesci ꝓcipit. nec efferri fotas. s. in plebibus hereticoq; qui ab ecclesię vnitate foris vagant. **Idem in mysteriis Genesis.** Ipse est etiā vitulus tener et sagi natus. qui mystice sub Abrahā ꝓpter salutem credētiū ad arborē crucis est immolatus. Hic est enī qui ut legit in enāgelio p̄ peccatore occidit filio. Sed pinde vitulū cū lacte et butyro Abrahā edēdū apposuit. qz nec corpus dñi sine lacte legis nec lac legis sine butyro. hoc ē sine enāgelij testimonio esse potuit. Tria ꝙ sata farinę vnde Sara panes subcinericios fecit. trū filioꝝ. Noe imaginē indicāt et quibus omne hūanū genꝰ octō habuit qui diuinę trinitati credētes et aqua baptismatis per Sarā. i. ecclesiā erant cōspergendi et in vnū panē corpus christi redigendi. Hęc sūt illa tria sata que fermentasse dicūtur mulier illa enāgelica.

Idem in mysteriis Leuitici. Denīq; vitulus ille christus est qui non solum pro peccatis sacerdotum. sed etiā p̄ omni humano genere patri immolat⁹ est. De quo et apostolus ait. qui a p nobis omnibus tradidit illū. De cui⁹ sanguine ꝓplus septies digito sacerdotali aspergit. ut nostra purificatio in sanguine christi collata per gratiam septemplicis spiritus demōstretur. Duo autem hirci duo populi sunt qui ꝓpter originale peccatum formam hircorum gerunt. vnde et hedi ad sinistram ponendi sunt. Sed q̄

et bis crediderũt ꝛ toto corde pnitẽtiã delictorum egerũt·hi huius birci qui in sortem domini venit figuram accipiunt. Cuius sanguis cum vituli sanguine permisceri iubetur·ut passionis christi cõsortes effecti·eius etiam glorie participes efficiantur. Alius autem bircus qui nõ venit in sortem dñi typũ gerit infideliũ qui nec in christum credere·nec eius sanguie voluerunt expiari. Hi etiam omnia peccata quę ab Adam vsq; ad christuꝫ admisit genus humanũ soli pcepturi sunt. ꝛ sic onusti ꝛ ꝑgravati proiciẽtur in desertum locũ·i·in tenebras exteriores.

De humani generis per ipsum reconciliatione. Aug⁹ de trini. li·uij. Cap. II.

Nomiã autem in omni q sacrificio quattuor cõsideranda·quid dicat quid offeratur·ꝛ cui·a quo·ꝛ pro quibus offeratur. Idem ipse vnus verusq; mediator per sacrificiũ pacis·ita nos deo reconciliauit·ut vnũ cum illo manẽs cui offerebat·vnã in se eẽt ꝑ quibus offerebat·ꝛ vnus esset ipse qui offerebat·ꝛ qđ offerebat. Herũ sup Lañ omel.lvij Viderat nẽpe dñs pater vt disperderet eos si nõ Moyses electus eius stetisset in cõfractione in cõspectu eius. Quõ nãq; Moyses ille scz filius Amram·aut stetit si ꝓfractus est·aut si stetit cõfractus nõ est. Ego quidẽ aliũ neminẽ noui q̃ hoc potuit nisi dñm meũ Jesum christũ qui vtiq; in morte vixit: qui corpore fractus in cruce·diuinitate stabat cũ patre·in vno pro nobis supplicans·in vno cũ patre ꝛpitians·vnus et idem hõ manifestus ꝛ deus absc̃ditus.

Isidorus de mysteriis Numeri. Nam q; Aaron in medio peremptoꝝ atq; superstitũ cũ thuribulo stans necalẽ plagã obiectu sui velut quidã murus exclusit·ꝟ vtiq; significabat q; christus in mũdo ruinã mortis aspiciẽs·a sũmo cęlo occurrit·stetitq; inter vivos ꝛ mortuos·qui ꝛ natus est ꝛ etiã mortuus Sicq; passionis suę thuribulũ in odorẽ suauitatis pẽtendẽs suspẽdit ignis eterni perniciem·ꝛ inimicam ptulit mortem.

Origenes sup Numeri. Nequaq; ꝟ indumẽta pontificis purpura ꝛ lanea byssoq; cõtexta erubuisset angel⁹ iste vastator populi·sed intellexit ea q̃ futura erant indumẽta pontificis magni·ꝛ bis vtiq; cedebat quibus omnis creatura inferior erat. Agnoscebat vituli ꝛ ignis incẽsi typum·ꝛ qualis offerenda esset hostia deo ab eo qui stetit medi⁹ vivorũ ac mortuoꝝ·qui destruxit cũ qui mortis habebat imperiũ·ut oĩs qui credit in eum nõ moriat sed viuat in eternũ. Hoc nimirũ angelus expauit mysteriũ. Sed ꝛ tunc fortasse medius vivorum ac mortuoꝝ stare dicendi⁹ est·cũ omes a dextris suis ꝛ hedos a sinistris statuet.

Aug⁹ contra Faustum. Cęteꝝ etiã qui sub gratia positis in hac mortali vita difficile est oĩmodo implere quod scriptũ est in lege: Non cõcupisces. Ipse dei filius per carnis suę sacrificium sacerdos factus nobis indulgentiam impetrat·ut hinc etiã legẽ adipleat·dũ qđ ꝑ infirmitatẽ nostrã min⁹ possum⁹·per illius perfectionẽ recuperat cuius capitis mẽbra sum⁹. Hinc Johãnes aplus ait: Filioli hec scribo vobis ut non peccetis sed ꝛ si qs peccauerit aduocatum habemus apud patrẽ Jesũ christũ iustũ·ꝛ ipse est ꝓpitiatio ꝑ peccatis nostris. Ipse quoq; dñs in euãgelio dicit: Non veni legẽ soluere sed adimplere.

De sacrificioꝝ veteꝝ impletione. Ide de trini. li. iiij. Cap. III.

Deus itaq; factus homo inter hos intercessit apud deũ pro hoĩe peccatore·adiũgẽs nobis similitudinẽ hũanitatis suę ꝛ abstulit dissimilitudinẽ iniquitatis nostre. Hoc sacrificiũ·ꝟ sacerdos·ꝟ vnus aũq; missus

veniret homo et femina factus · omnia que mystice patrib⁹ per angelica visa apparuerunt · sive que per ipsos facta sunt hui⁹ similitudines fuerūt · ut eis creatura factis quodāmō loqueret vnū esse futurū · in quo salus esset vniuersor⁹ a morte reparandor⁹. **Leo papa in sermone de passione dñi xij.** Nihil ergo ab antiquis significationib⁹ in christiana religione diuersum est · nec vnq̄ a precedentibus iustis nisi in dño Jesu christo sperata saluatio est dispēsationibus pro diuine volūtatis ratione variatis · & in ipsis oraculis & legis testimonijs & ppbiq̄ oraculis & oblatiōibus hostiar⁹ quia sic pgruebat illos populos erudiri · vt que reuelata non caperēt obumbrata susciperent · & maior euangelij esset auctoritas cui tot signis & mysterijs vtriusq̄ testamēti pagine deseruissēt. De quib⁹ & dñs protestabat q̄ nō venerat legē soluē · & adimplere. Ne estimet sibi prodesse inde quo quod in litteram carnaliter superficie mortal⁹ etiam his scripturis cōuincatur repugnare que apud nos veram sui obtinent dignitatem · dum & erudimur precedentia & ditamur impletis. Dicente enim domino : Cum exaltatus fuero a terra · omnia trahā ad meipsum · nihil legalium institutionum · nihil prophetarum figurarum refedit · quod nō totum in christi sacramenta transierit. No biscum est circumcisionis signaculum · sanctificatio chrismatum · consecratio sacerdotum. No biscum est puritas sacrificij · veritas baptismi · honor templi. Cui merito nūcij cessauerunt post q̄ nunciata venerūt nec vacuatur reuerentia promissionum · quia plenitudo manifesta est gratiarum.

Idē in sermone de codez v. Nempe creator & christus dominus omnium rex christus post monstratū sacre virginis partū · post adorata magorum confessione cunabula · post multiplicem doctrinā celestis eloquij · & variar⁹ curationū medelas imperio verbi potētie effectas dispensationes omnium sacramēt totum · omniū q̄ virtutū passione salutifera consūmat · que licet iudeis sit scādalum · gentibus aūt stultitia · nobis tamē dei virtus vtiq̄ sapientia. Ergo ne integritate sanę intelligentię aut iudaica offensio aut gentilis corrumpat impio · vt qđ pro nobis nō solū humiliter sed etiā sublimiter est gestum · aut fm hominem impossibile aut fm deum videatur indignum · vtrūq̄ autem recipi · vtrūq̄ conuenit credi · qt nemo possit nisi in vtroq̄ saluari. Justus enim & misericors deus sicut iniuria suę volūtatis est vltus ut ad reparationem nostram solam potentiā exerceret · sed quia consequēs fuerat vt homo faciens peccatum seruus esset peccati. Sic medicina gregis · sic reconciliatio reis · sic redemptio est impensa captiuis : ut condemnationis iuste sententia iusto liberationis solueretur opere. Nā si pro peccatorib⁹ sola se opponeret veritas · non tam ratio diabolum vinceret q̄ potestas. Et rursum si causas lapsorum ageret sola natura mortalium · non eruerētur a conditione que libera non esset a genere. Unde oportuit ut in vnum Jesum & diuina & humana substantia conueniret · quatenus mortalitati nostre per verbum carnem factum & origo noui hominis & passio subueniret.

De diuersis causis passionis dominice. Augustinus de trinitate li. xiij Cap. IIIIj

Commendat ergo charitatem suam deus in nobis · quia cum inimici essemus Christus pro nobis mortuus est. Quis enim dubitet vaturus amicis vitam suam p quibus inimicis dedit mortem suā? **Idē in sermone de charitate.** O charitas q̄ magnas habes vires que deum sic humiliare potes! Ecce per charitatem dei filius ad crucem ducitur · et palmis creditur · qui est palma victorię spinis

coronat' qui peccatorū spinas venit cō-
frangere ligatur qui solvit compedes in
ligno suspenditur qui erigit elisos fons
vite accto potat' disciplina cedit' salus
vulnerat' vita mortif' ut mors a vita in p
petuū occideret. **Petr' Kauen.**
epūs. Pastor inqt bonus aiam suam
dat p ouib' suis hoc facit vis amoris qz
nil durū nil amarū nil graue nil lgtale
cōputat amor verus. Nō eni ferrū quę
vulnera quę mortes amorē prevalēt su-
perare pfectū? Amor impenetrabilis lo-
rica respuit iacula piculis insultat mor-
tem ridet. Si amor est vincit oīa. Ecce
christus sic onis z volens z tacens tō dec'
vt illā quā Adā primus intulit nuditatē
tegat vlut agnus occidit' ut tot' mūdi
petū immolatus absolvat. Ponit p ou
bus aiam suā ut implcat z pietatē pasto
ris z curā. Tibi g̃ o bō rex tibi sacerdos
tibi sacrificium tibi pastor tibi ouis tibi
agnus tibi totū factus est qui fecerat to
tum qui sibi nūqz tibi totiēs immutatus
est. Et qd plura? dat se tibi deus bō vt
potes ferre qm̃ ut est tuū potes sustinere
Augustinus sup' Ps̄. Propt'
hoc etiā amarū poculū passionis priot bi
bit medicus ne bibere timeret egrotus.
Idem in sermone. Morte vi-
nqz crucis habes humilitat' exēplū sup
bię medicamentū. Quid igit' o hō intu-
mescis? O pellis morticina qd tenderis?
O fames fetida qd inflāmaris? **Idē**
de pastoribus z ouibus li. Ita
vo patus flagellat deus oēm filiū ut eti-
am vnigenitū suū. Vnicus eni ille de pa
tris substātia natus equalis patri in for
ma dei verbū per qō facta sūt oīa cū vi-
de flagellaret' nō haberet ad hoc carne in-
dutus est vt sine flagello nō esset. Qui g̃
flagellat vnicuz sine peccato reliqt
optime sine peccato. Itaqz si excepto es
a passione flagelloz exceptus es a nume-
ro filioz. Flagellat eni omnē filiū qm̃ re-
cipit. Tria vero ḡpue dōm Jesū ignō-
miniā crucis subire coactione voluntaria
cōpulere. Primū scl filialis z pura obedi
entia qua prioris inobedientię solveret'
culpa. Secundum vero cōmunis misē-
ria grauis continua perbēnis ac genera-
lis quę iustos z iniustos simili dānatio-
nis sentētia pariter obligabat cuiusqz vir
gam ferream inflexibilem ad misericordi
am provocabat. Tertium quoqz celebri
victoria qua diaboli mortisqz minuere-
tur potentia. **Isidorus in sentē-**
tijs libro primo. Christus etenim
si peccatum quod dignum pena est non
admisit ita penam peccati nostri suscepe
rit ut per indebitam penam suam debi-
tam ablueret culpam nostram ac per eā
diabolus amitteret quos reos tenebat
dum vnum interficeret qui peccati nihil
admiserat. Diabolus itaqz dum in chri
sto carnem humanitat' impetijt quę pa-
tebat quasi hamo deitatis ca' captus ē
qui latebat.

De varijs effectibus eiusdem. Rabanus in libro de laude. Cap. V.

Itaqz passio Christi cę-
lum sustentat mundum regit tartarum perfodit. In ea con-
firmantur angeli redimuntur populi cō-
terūtur inimici. Inde timor ductus fide-
les a pena liberat tristicia salubris pnitentes a peccatis mundat concupiscen-
tia boni fructus virtutuz germinat gau-
dium vitę spes cōfidētes lętificat. Hāc
auctor omnium sibi machinam previdit
et construi voluit: vt in ipsa omnino
restauraret omnia et coadunaret om-
nia per Jesum Christum dominum no-
strum. **Isidorus de mysterijs**
Heneis. Olim nimirū ante ipsi' ad-
uentum non invenichatur veteri Adę
adiutorium ei simile quia nemo nisi chri
stus poterat a morte genus humanum
liberare. Ergo ad instar illius Adę qui
fuit forma futuri dormit i cruce christus
z lancea pungitur indeqz profluunt sa-
cramenta et quibus formatur ecclesia.

Et sicut Eua vocatur virago quia sumpta est de viro·sic a christo nomen christianū ecclesię datū est quę de latere ipsius formata est. Cętęq; in illius vocabulo virū et eiusdē parentelę p̄genitus·s. Abel qui luctus·et eius fratre Seth·qui resurrectio interpretat' mors christi et vita et mortuis figurat'. **Idem de mysteriis Exodi.** Sicut aūt mortuo Joseph genus filioq; israel auget'. Sic et postq; christus mortē gustauit p omnibus fidelibus multiplicat'. Unde et ipse voce domini dicit'. Nisi granū frumēti cadēs in terrā mortuū fuerit ipsū solū manet·si autem mortuū fuerit multū fructū affert. Petra quoq; erat christus·qui percussus in cruce·sitiēntibus effudit lauacri gr̄am et donū spūssancti. Moyses brachia sua i modū crucis extēdit·et Jesus christus cōtra Amaleth iter populi ad terrā p̄missionis impedire nitentem militauit. Sic et hostis noster·i·diabol' uiā cęlestis p̄ię moliēs interludere signo crucis superatur dñice. **Idem de mysteriis regum.** Semiq; mittit Heliseus p seruū baculū suū sup puerū mortuū·et nō resurgit·venit ipse cōiungit et coaptat se mortuo illeq; remansit. Sic sermo dei legē p seruū suū Moysen būano generi in peccat' mortuo misit·nec p̄fuit. Sed venit et ipse descendēs de cęloq; sublimitate quasi de montis altitudine semetipsum humiliauit·nobisq; cōformauit ac mortuis mēbris sua mēbra cōposuit nostręq; mortalitati de suo corpore medicinā aptauit. Deinde vero sup mortuum septies oscitauit·et septiformē spiritū humano generi dedit·quē viuificatum a morte peccatorum resurgit. **Ambro. super Lucam li.vi.** Christum vtiq; pati et mori oportuit·sicut ipsemet i euāgelio dicit·ut cuius morte fortior esset nostra mors liberaret: Factus sicut hō sine adiutorio inter mortuos liber. Habet veniq; christus ipse causam ut interueniat p̄ te ne gratis mortuus sit p te.

De diaboli per eā deiectione Leo papa in sermone de passione dñi.xiij.

Cap. VI.

Omnipotentia quidem

o filij dei quę per eandem essentiā equalis est patri būanā genus a dñatu diaboli solo imperio suę voluntatis eruere potuisset·nisi veritas operis maxime congruisset. ut de eo qđ vicerat vinceret' nequiciq; hostilis aduersitas·et p ipsam materiā naturalis reparet' libertas·per quā generalis fuerat illata captiuitas. Victor ergo primi Adam victus ē a secūdo Adā·gen' christianā amittere liberatā ex būano genere ab būano crimine per eū qui nō erat in crimine·cuius esset ex genere: vt qui gloriatur in domino glorietur. Tantis siquidem christi sāguis effusus valuit·ut neminez Christo indutum in eterna morte debita diabolus detinere debuerit qui christum indebita morte ad tempus occidit. **Hregorius in moral' li.xxxiij.** Hinc de Behemoth ad beatum virum Job: In oculis eius quasi hamo capiet eum Dominus quippe noster humani generis redemptionem veniens velut quēdā de se hamum in necem diaboli fecit·dum humanum corpus assūpsit·ut in eo Behemoth iste quasi escam suam appeteret carnis mortem·quā scilicet mortem dum in illo iniuste appetiit·nos vtiq; quos quasi iuste tenebat amisit. In hamo igitur incarnatiōis illius captus est: quia dum in illo appetiit escam corporis transfixus est aculeo deitat'. De quo etiam post paululū sub alia metaphora dicit: Nunquid illudes ei quasi aui? Quasi aui domin' quippe ei illusit: dū in passione vnigeniti filij dei escam ostēdit·sed laqueum abscondit. Vidit enī ille quod ore perciperet·sed nō vidit qđ guttur teneret. **Isidorus in sentēciis li.primo.** Nēre ęquis ordinē

liberationis nr̄e diabolus nesciret scinit tñ q̄ p̄ saluatione hominū christus venit sed q̄ idem nos sua morte redimeret ignorauit unde ⁊ eum occidit. **Leo papa in sermone de natiuitate dñi.** Cū eni misericors ille saluator ita susceptionis būane moderaret exordia ut virtutem uetatis p̄ infirmitat̄ nostr̄e ut lamē absc̄deret illusa ē secuti hostis astucia ut natiuitat̄ pueri in salut̄ hominū p̄creati nō aliter sibi q̄m ceteros oīum obnoxiā esse putaret. Vidit eni vagientē ⁊ lachrymantē. vidit pannis obuolutū circūcisioni subditū ⁊ legali sacrificq̄ oblatione perfunctum. Sola deinceps incremēta pueritię agnouit ⁊ usq̄ ad uiriles annos de naturalib⁹ aug̃mēt̄ nō dubitauit. Inter h̄ multiplicauit cōtumelias intulit iniurias adhibuit maledicta opprobria blasphemias conuicia. Omne postremo in ipsum feri furoris effudit oia tēptamento p̄ genera percurrit ⁊ sciens q̄m būana natura infecisset ueneno nequaq̄ credidit transgressionis exortē quem tot documētis dedicat esse mortalem. Improbe itaq̄ ꝑdo ⁊ auarus exactor in cū qui nihil habebat ipsius insurgere ꝓsistit ⁊ dū originis uitiatę ꝓiudiciū generale ꝓsequitur chyrographū quo nitebat excidit ab illo innocētie exigens pœnā in quo nullā reperit culpam. Soluit q̄ pestifere pactiōis malesuadę cōscriptio fortis ille uinculis suis nectit ⁊ ligato mundi principe captiuitat̄ uasa rapiuntur. Redit in honorē suū ab antiquis ꝓtagus purgata natura mors morte destruit natiuitas natiuitate reparat q̄m simul ⁊ redēptio aufert seruitutē ⁊ regeneratio mutat originē ⁊ fides iustificat pctōrem. **Bern̄ in exhortatione de passione dñi.** Ad te eni dñe Jesu qui teneremus ligni vermiculus q̄ virginaliter ꝑditus būilitate ⁊ charitate tua duriciā oēm perforas ⁊ uno impetu tui spūs octingētos p̄cipes malicię trucidas. **Isidorus sup. Mā. lxvij** Ergo dñe Jesu christe incepa feras arū dinis id est demonis fragilis et infirmę uirtutes.

De humani generis p̄ cā reparatione. Anselmus in li. cur deꝰ homo. Cap. VII.

Ecce mirabilius humanam naturā deus restauraut q̄ instauravit licet ꝙualiter utrūq̄ deo facile sit. Homo nimirum añq̄ esset nec peccauerat ut fieri non deberet postq̄ uero factꝰ est peccādo meruit ut perderet ad qđ factus erat q̄uis non perdiderit omnino qđ factꝰ erat ut esset qui puniretur uel cui deus misereret. Neutrū n fieri posset si ī nihilū redactꝰ esset. Tanto g̃ mirabilius deus restituit q̄ instituit q̄nto hoc de peccatore cōtra meritū illud non de peccatore nec cōtra meritum fecit. Quātū etiā est deū ⁊ hominē sic in unū cōuenire ut idē sit dꝰ qui deus integritate seruata utriusq̄ nature Data sane huiꝰ boīs tā sublimis tam p̄ciosa fuit ut ad soluendū qđ p̄ peccatis totius mūdi debet ⁊ plus in infinitū sufficere possit. Itaq̄ qt nō potuerūt oēs homines qui saluandi erāt p̄sentes cē quando redemptionem illam fecit christus tanta fuit uis in morte eius ut etiā ī absentes uel loco uel tempore ꝑtendat eius effectus. Nec est credendum ex quo factus est homo ullū tempus fuisse quo mundus iste cum creaturis quę factę sūt ad usus hominū sic uacuus fuit ut nullum esset in eo ad hoc ꝑtinens ꝓpter qđ factus est homo. Sed necesse est semper aliquē ad p̄dictam reconciliationem fuisse pertinentē. Unde Adam ⁊ Euam pertinuisse ad illam redemptionem dubiū non est. q̄uis hoc diuina auctoritas aperte non pronūciet. Diaboli uero reconciliationem impossibilem intelliges si humanam diligenter consideres. Sicut enim homo non potuit reconciliari nisi per hominem deum qui posset mori per cuius scilicet iusticiā restitueret deo quod ei per peccatum ablulerat homo.

Sic ⁊ angeli dānati saluari nō poterunt nisi per angelū deū qui mori posset·ac p iusticiā suā deo recuperaret qđ aliorum peccata abstulerūt. Sed sicut hominē p aliū hominē qui non esset eiusdē generis q̄uis esset eiusdē nature·non debuit relevari·ita nullus angelus p aliū angelū debz saluari·q̄uis vni⁹ nature sint oēs: qz non sunt eiusdē generis ut homines. Non enim oēs angeli de vno sūt, angelo sicut oēs boues ex vno homine. Hoc quoq; remouet eoz restauratione·quia sicut ceciderūt alio nullo nocente ut caderent·ita ⁊ illis est impossibile nullo alio adiuuante q̄ surgere debēt. Siquis ḡ saluatoris redemptionem vsq; ad illos aliquādo extendi debere opinat·rationabiliter cōiuncte·qz irrationabiliter decipit·qđ tū non dico q̄ precio mortis ei⁹ omnibo angeloz ⁊ hominū peccatis sua magnitudine non ꝑualeat·sed qz p̄dictoz angeloz relevationi immutabilis ratio repugnat. **Leo papa in sermone de passione dni xvi.** Ḡ in tpe p̄stituto fm ꝓpositū suę volūtati christ⁹ Jesus crucifixus est ⁊ mortu⁹ ⁊ sepultus non fuit necessitas ꝓprie cōditionis ñ redēptio nostrę captiuitatis. Ideo nāq; verbū caro factū est·⁊ ex vtero virginis sumpta est natura passibilis·ut qđ in filiū dei nō potuit ꝓperari·in filium hominis posset admitti. Mā licz in ipso ortu cognoscaret in eo signa deitatis ⁊ oīa incrementa corporaliū puerituū diuinis essent plena miraculis infirmitatū·tamē nostrax veritatē susceperat ⁊ excepta cōmunione peccati·nihil ad se humanę infirmitatis excluserat ut ex sua nobis inseret et i se nostra curaret.

De gratia tanto bñficio rependenda. Cap. VIII.

Bomnipotēte siquidez medico duplex miserio remediū ꝓparatum est·cuius aliud est in sacrameto·aliud in exemplo·vt per vnum cōferantur diuina·per aliud erigantur humana·qz sicut deus iustificationis est auctor·ita hō deuotionis est debitor. Per hanc ergo dilectissimi salutis nostrę reparationē ineffabilem nec superbię nobis nec desidię locus relinquit·qz ⁊ nihil habemus nisi qđ accepim⁹·⁊ iugiter admonemur·vt dona gr̄e dei nō negligenter habeam⁹. Juste enī nobis instat p̄cepto qui ꝑcurrit auxilio·⁊ benigne iuuat ad obedientiā qui ducit ad gloriā. Dñm merito dñs ipse nobis factus est via·qz nisi per christū itur ad christū. Per ipsū aūt ad ipsū tendit qui p̄ semitā patientię ⁊ būlitatis eius incedit. **Bern⁹ i sermone.** Nunc igit oēm vitā tuā o hō debes·qz vitā suā p̄ tua posuit·⁊ cruciatus amaros sustinuit·ne tu ꝑpetuos sustineres. O q̄ debita miseratio·q̄ gratuita ⁊ sic ꝓbata dilectio·q̄ inopinata dignatio·q̄ stupēda dulcedo·regē glorię p̄ despicatissimo vermiculo·imo vermiculo crucifigi. Vix enī p iusto quis moritur: ipse p̄ inimicis ⁊ iniustis mortuus est·eligēs emulare a cęlis ut nos ad cęlos reduceret·amicus dulcis·cōsiliarius prudēs adiutor fortis. Nōne si cōferātur in me oēs vitę filioz Adam·⁊ omnes dies seculi ⁊ labores omniū qui fuerūt·qui sūt·qui erunt·nihil esset ad comparationem illius corporis·quod spectabile ⁊ stupendum est virtutibus etiam superno in cōceptu de spiritusancto·in ortu de virgine·in vitę innocentia·in doctrinę fluentis·in cognitionibus sacramentorum. Videsne igit quia sicut exaltate cęli a tra sic exaltata est vita illa a vita nostra·q̄ tamen posita est pro vita nostra. Cum q̄ deuouero q̄cquid sum·quicquid possū·nōne sic est sicut stella ad solē·stilla ad flamē·pulmo ad mōtē: Non habeo nisi duo minuta corp⁹ ⁊ aiam·vt potius vnū minutū·s·volūtatē meā ⁊ ñ dubo illā ad

voluntatē eius qui tantus tantillū tantis bñficijs preuenit·qui toto se me totum compauit. Alioqn si illā retinuero·qua fronte·quibꝰ oculis·qua ꝓscientia vado ad viscera misericordię dei mei·z audeo perfodere illud fortissimū ppugnaculuꝫ quod custodit israel·et illius sanguinis non guttas·sed vndas a quinqꝫ partibꝰ corporis in meū ꝑciū vomere. **Idē in li·ō diligendo deo.** Quid ḡ retribuam dño ꝓ oībꝰ quę retribuit mihi? In ꝓmo opere me mihi vendit. In secundo se vendit·et ibi me mihi reddidit. Datus igit ac redditus meipsum bis debeo ꝓ me. Et quid dño retribuā ꝓ se? Nam etiā si me millies repēdere possem q̄d ego ad eū essem? **Idē in epla ad clareuallen.** Cui ꝓfuit iustus vitā qꝫ illi qui si nō moreret ego nō viuerē? Cui cōmodius qꝫ vitā ęternā promittenti? Cui magis ex necessitate qꝫ ppetuas flāmas cōminati? Verū seruire in charitate quę timorē pellit·labores nō sentit·meritum nō intuet·premiū non requirit·z tū plus omnibꝰ valet·nullus terror sic sollicitat·nullū pemiū sic invitat·nulla iustitia sic exigit. **Ambrosius in li.j. de spiritusancto.** Illi vtiqꝫ mediū est q̄ ꝓpno filio nō peperat·ut in illiꝰ corpore nostras crucifigeret passiones. Qui z ipse ꝓ nobis est mortuus ut in eꝰ redimuno corpore viueremꝰ·mortuaqꝫ est illo non vita nostra sed culpa. **Idē super Beati imaculati.** Plus itaqꝫ mihi cōtulit deus redimēdo qꝫ creādo.

Isido. sup Lucā l.ij. Plus vtiqꝫ die Jesu debeo iniurię tuę qꝫ redēptꝰ sum·qꝫ operibus tuis qꝫ creatus sū. Nō enī nasci ꝓdesset nisi redimi profuisset.

Augꝰ in li. de catezādis rudibus. Deū ergo qui nos prior dilexit z filio suo nō peperat vnico·sed ꝓ omnibꝰ illū tradidit·si amare pigebat·ꝑ alterū reamare nō pigeat. Nulla enī ad amorem maior inuitatio qꝫ prevenire amādo. Et nimis durus est animus qui dilectionē si volebat ꝑpendere nolit repēdere. Nec vlla maior est causa q̄ vel incboet amor vel augeatur qꝫ cū amari se agnoscit q̄ nondū amat aut reamari se vel posse sperat·vel iam probat qui prior amat. Animaduertere aūt oportet quanto amore inferior exardescit cū a superiori se diligi senserit. Vbi enim gratior est amor·vbi non estuat indigentię siccitate sed būficientię ꝓfluit vbertate. Ille nāqꝫ amor ex miseria·iste vero ex misericordia.

De ipsius dñica passione imitanda. Leo papa vbi supra.

¶ Cap. IX.

Saluator itaqꝫ noster dei filius vniuersis in se credentibꝰ sacramentū cōdidit z exemplū vt vnū apprehenderēt renascēdo·alterū sequerētur imitando. Unde scriptū est: Christus passus est pro nobis·vobis relinquens exemplū vt sequamini vestigia eius. Sicut ḡ nemo est credentiū cui dona neganda sint gr̄ę·ita nemo est qui nō christianę debitor sit disciplinę. Nā z si remota est mystięę legis asperitas·volūtarię tū obseruātię creuit vtilitas·qꝫ lex q̄dē ꝓ Moysen data ē·gr̄a aūt z veritas ꝓ Jesū christū facta est. **Origenes super epistolam ad Ro. l.v.** Et aūt dicit apls·si cōplātati sum⁹ similitudini mortis eiꝰ·simul z resurrectionis erimus. Unde qꝫ necessario forma plātationis assūpserit: Vis eni plāta pⁿ byemis rigorē z quādā morte expectat veris resurrectionē. Si ergo z nos in mortē christi vere cōplātati sum⁹ in byeme buⁿ vitę ad ver futurę inuenicm̄ ex ipsiꝰ radice ꝓferētes fructus iustitię. **Bern. sup omel. xxj.** Vęę o dñe Jesu christe qꝫ pauci pⁿ te volūt ire·cū tū nemo sit qui ad te puenire nolit. Hoc·n· sciēdū cūctis qꝫ delectatōes ī verā tua vsqꝫ ī finē. Jōcis volūt te frui·ꝑ nō imitari: pregnare cupiūt·ꝑ nō cōpati·sic ille q̄ ait: Moriat aīa mea morte iustoꝝ &c; optabat sibi iustoꝝ extrema sed non ita z principia.

Idem in sermone de capite ieiunij. Dez qd ni mēbra sequātur caput suū? Si ab isto capite bona suscipimus·mala aūt quare non sustinebimus? Sed tristia respuere z iocūdis cōmunicare volumus·indignos nos capitis huius pticipatione pbam⁹. Nā omne qđ ille passus est·pro nobis est. Et si quem in opere nostre salutis ei collaborare piget in quo tēptat⁹ se exhibet? Demiq; non est magnū si iuuenet cū christo qui sessurus est ad mensam prīs cum ipso. Non est magnū si cōpatitur capiti membra·cū quo est z glorificandū. Felix mēbr; qđ huic per omnia capiti obsequit·z sequet' illū quocūq; ierit. Alioquin si forte absciđi separiq; contigerit·necesse est ut etiā spūs vite prīuet·neq; sane sine capite remanebit·sed a corpore salutis absciss⁹·sathane miser incorpabitur. Erūtq; sine dubio nouissima illius hominis peiora prioribus·cū illud vipereum caput qđ prius amputatū fuerat·reuertat' non absq; septem nequioribus Mihi quidē omnino tibi adherere bonum est·o caput glorios⁹ z in secula benedictū·in quem z angeli prospicere cōcupiscūt·quocunq; ieris sequar te·si per ignem transieris non cuellar a te. Nō timebo mala qm̄ tu mecu⁹ es·tu dolores meos portas z pter me voles. Tu quidem prius transis per foramē passionis angustū·ut latū ꝓbeas sequentibus mēbris ingressum.

De varijs intentionibus patientium. Idem in sermone de passione dn̄i. Cap. X.

Duo quedam nobis in hereditate reliquerat q̄ fugit a facie dei·laborē videlicet z dolorē. Laborē in actiōe·dolorē i passiōe. Non ipse in paradiso audierat qui ut operar' z custodiret illū accepat. Operatur delectabiliē·custodiret fideliē·z sibi z posteris suis. Christus aūt dn̄s laborē z dolorē consideranit·ut traderet eos in manus suas·imo se magis in manus eorum·infixus est in limo profundi·et intrauerūt aquē vsq; ad aiam eius. Veni inquit ad patrē hūilitatē meā z laborē meū·qz panp sū ego·z in laboribo a iuuētute mea. Laborauit sustinēs man⁹ a⁹ in laboribo seruierunt. De dolore vide qđ dicent: O vos oēs q̄ trāsitis p viā ꝛc. Vere lāguores nros ipse tulit·et dolores nros ipse portauit·vir dolor panp z dolens tēptatus p oīa absq; pctō·et in vita passiua actionē habuit·z in morte passionē actiuā sustinuit dū operat' salutē i medio terre. Dūt aūt plerisq; q̄ laborem patiūt' z dolorē·sed est i causa necessitas nō voluntas. Nō sūt hi cōformes imaginis filij dei. Dūt z qui sustinēt et volūtate·sed nō est eis sors neq; pars in isto sermone. Vigilat nāq; tota nocte nō solū patiēter sed etiā libēter luxuriosus vt expleat voluptatē suā. Vigilat raptor vestitus ferro vt diripiat predā. Vigilat z fur vt domū perfodiat alienā. Sed hi oēs z horū similes lōge fūt a labore z dolore quē ꝓsiderat dn̄s. Noīes aūt bone voluntatis qui christiana voluntate diuitias paupertate cōmutant·vel etiam non habitas contempserunt·relinquentes omnia ꝓpter ipsum·sequuntur eum quocunq; ierit. Huius autem imitatio validissimum mihi argumentum est q̄ z passio saluatoris z similitudo humanitatis in meam transeunt vtilitatem·hic enim sapor·hic fructus est z laboris z doloris. **Augustinus in sermone quodam.** Latro quidem ille scel⁹ admisit·crucem ascendit·causam mutauit paradisum comparauit. **Idem in alio.** Primo itaq; vincēde sūt delectationes postea dolores. Quomodo enim superare potest mundum sciens·tem qui non potest blandientem? In cruce z in latronibus similis pena·sed dissimilis causa·vnus credidit alius blasphemauit. Dn̄s aūt de tribunali crucis inter ambos iudicauit·illū in tormentum hūc secū introducēs i paradisū. Eligite

ergo martyrum causas·si vultis puenire ad martyrum palmas.

De memoria dñice passionis habenda. Bern. vbi supra.

Capitulum XI.

Proinde memor ero q̄ p̄ viu fuero laborū illoꝝ quos p̄tulit dñs Jesus in p̄dicādo·fatigationū in discurrendo·tēptationum in ieiunādo·vigiliaꝝ i orādo·lachrymarū in cōpatiēdo. Recordabor etiā dolorum eius·cōuitioꝝ·sputoꝝ·colaphorū·subsannationū·exprobationū·clauorū horūq̄ similiū quę p̄ eū ꝛ sup̄ eū abundantius trāsierūt. Facit ergo nō fortitudo·facit similitudo·ꝛ si accessent etiaꝫ imitatio ut persequar vestigia eius; Alioq̄n etiā exquirer a me sanguis iustus qui effusus est super terrā·nec immunis ero ab illo tā singulari scelere indeꝝ quo videlicet tāꝫ charitatiꝫ ingrat⁹ fuerim·q̄ spūi tui gratię cōtumeliā fecerim·q̄ sanguinē testamēti pollutū duxerim·q̄ filiū dei cōculcauerim. **Aug⁹ in li. de gratia noui testamenti.** Nos igit̄ peregrinationē nostrā intelligentes in hac vita nos crucifigam⁹·extendētes man⁹ in latitudie bonoꝝ operū ꝛ lōganimitate vsq̄ in finē pseuerātes·ac sursū cor habētes vbi christ⁹ est i dextera dei sedēs·totūq̄ B nō nobis ē misericordię illius tribuentes·cui⁹ p̄fūda iudicia oēm scrutatorem fatigāt. Hęc ē enī vera latitudo·lōgitudo·sublimitas·pfūdū·vii pueniamus etiā ad supeminentē scientiā charitatis christi·ꝛ impleam⁹ in oēm plenitudinem dei. **Idē de cathaclysmo.** Cęterum vis nosse o christiane quāta tibi adhibeat cultura: christi cruce exarar⁹ cum eius signo in frōte signaris·ei⁹ sanguine rigar⁹ cū in ei⁹ morte baptiçar⁹. **Leo papa in sermone vbi s.** Denięq̄ susceptio crucis est interfectio cupiditatum·occasio vitioꝝ·declinatio vanitatis ꝛ abdicatio erroꝝ. **Dieron. in exhortatorio de passione dñi.** Nec qui crucē timet ipse sibi testis ē q̄ adhuc latro est. In cruce pendet omnis fructus vitę·quia ipsa est arbor vitę i medio paradisi. Ipsa est męstoꝝ cōsolatio esurientium refectio·pfectoꝝ gloriatio. Circūire possum cęlū ꝛ terrā·mare ꝛ aridam ꝛ nusq̄ te inuenio nisi in cruce. Ibi dormis·ibi pascis·ibi cubas in meridie. Nullus ergo te querit·nullus nisi crucifixus inuenit. **Ysido. in sentētijs l. ij.** Quęcūq̄ ḡ mens hui⁹ mūdi p̄cellis inuoluer⁹·lignū cōscende crucis vt a mari·i·hui⁹ mūdi tēpestate libereris. **Ambro. de sacramētis l. ij** Cu qñ crucifiger⁹ christo adhęres·ꝛ clauis eius affigeris·ne te diabolus abstrahere possit. Te ḡ clau⁹ christi teneat·cū te būanę cōditionis infirmitas ad pecca tum reuocat.

De effectu⁹ eiusdem memorię Bern. in sermone quodam.

Capitulum XII.

Quidaū tibi vel durum vel dirū esse potest cū recordatus fueris·q̄ ille in forma dei in die ęternitat⁹ suę i splēdoribus sctoꝝ ante lucaferꝝ genitus: venit ad carcerē tuū·ad lutū tuū infirmus·ut dī i limo pfūdi vsq̄ ad cubitū: Quid nō suaue tibi cū collegeris amaritudines dñi tui·ꝛ rememoraueris p̄mū q̄dē illaꝝ infātiliū necessitatū Deinde laboꝝ q̄s p̄tulit i p̄dicādo·fatigationū i discurrēdo·lachrymaꝝ i cōpatiēdo·insidiaꝝ i colloquēdo·periculoꝝ in falsis frib⁹·vinculoꝝ·sputoꝝ·colaphoꝝ flagelloꝝ·irrisionū·exprobationū·clauorū·horūq̄ similiū·q̄ i salutē nr̄i gener⁹ triginta trib⁹ ānis operat⁹ est·ꝛ passus ē i medio trę. **Idē sup can. ome l. xvj.** Dic·n·ꝛ ipsa i Can. aut: Fascicul⁹ murrhę dilect⁹ me⁹ mihi inter vbera mea cōmorabit. Ecce nō fascē sed fasciculū vocat dilectum·eoꝝ leue pręamore ipsius ducat quicquid laboris ꝛ doloꝝ immineat.

Bene fasciculus·q̄ paulus filius est nobis natus. Et quia nō sūt ꝑdigne passiones huius temporis ꝛc· Id enī quod in ꝑsenti est momentaneū ⁊ leue tribulationis nostre ꝛc· Erit ḡ q̄q̄ nobis ingens cumulus glorie·qui modo est fasciculus mirrhe. An non fasciculꝰ cui⁹ iugū suaue est ⁊ onus leue: Non q̄ leuis i se·sed leuis amanti. Vñ inquit mihi quē veligo fasciculꝰ est. Et ego fratres ab ineūte mea puersione pro acervo meritoꝝ quē mihi vesse sciebā·hūc mihi fasciculū colligare·et inter vbera mea collocare curauī·collectum ex oīb⁹ anxietatib⁹ et amaritudinib⁹ dñi mei·p̄mū scz infantilū illarum necessitatū·deinde laboꝝ quos ꝑtulit in ꝑdicando·fatigationū i discurrēdo·vigiliarum in orādo·temptationū in ieiunando·lachrymaꝝ i compatiendo·insidiarum in colloquēdo·postremo periculorum i fallis fratrib⁹· quinioꝝ ſputorū·colapsorū et similiū. Vbi etiā inter tot huius mirrhe ramusculos·nec illā ꝑtermittendā putaui qua i cruce potatus est·sed nec illā qua in sepultura vnctus est. Quarū i p̄ma applicuit sibi peccatorum meoꝝ amaritudinē·in secūda futurā corporis mei vedicauit incorruptionē. Memoriam abundātie suauitatis tue dom̄ e ructuabo q̄diu viuero. In ꝑnū nō obliuiscar miserationes istas·quia i ipsis viuificatus sum. Hec mea sublimioꝝ pbia scire iesum christū·et hūc crucifixū. Hūc ⁊ vos charissimi tam dilectū fasciculum colligite vobis· hūc medullis iserite corvis. Hoc munite aditū pectoris·vt ⁊ vobis inter vbera cōmoret. Habete illū semper nō retro i humeris·sed ante ꝑ oculis ne portantes et nō odorantes·et onus ꝑmat·et odor nō erigat. Memētote·quia Symeon i vlnis suis eū accepit· Maria gestauit in vtero·fouit in gremio·sponsa sibi inter vbera collocauit· arbitror et Joseph illi sup genua sepe arrisisse. Vi oēs eum habuerunt ante se·et nullus retro·⁊ sic vos igit̄ faciatis eorum exemplo. Si enī ante oculos habueritis quē portatis p certo videntes angustias dñi·lem⁹ vestras portabitis. ¶ Aug⁹ ō verbis apli: Veniꝝ sicut dicit aplus: Alt̄ alt̄rius onera portate·et sic adimplebitis legem christi. Nec vlla res huius laborem officij ad aliorū onera portanda libenter facit impēdi· nisi cū cogitamus quāta p nobis pertulerit deus: Vñ et alibi dicit idem aplus: Hoc sentite in vobis quod et in christo Jesu. ¶ Greg⁹ in moralib⁹ libro·v· Hoc etiā modo fracta possidere animā vsuescit ira·si mens sollicite anteꝝ agere quod licet incipiat oēs sibi quas potest pati ꝓmelias proponat·quaten⁹ redemptoris sui cogitās ꝓbra se ꝑparat ꝓra aduersa·que veniēta tanto fortior excipit·quanto et ꝑsentia cautius armauit.

De celebrādis diebus passionis dominice. Bern̄ in sermone d̄ quinq̄ dieb⁹ inlignibus.

¶ Lap· XIII·

Cum itaq̄ dominus ea que in terris cum hoīb⁹ conuersat⁹·operatus est· aut locutus· aut passus·ita disposuit vt me minimaꝝ quidem momentū nec iota vnū a sacramento vacaret·aut sine mysterio ꝑteneret·euidentius tamē diem ꝑcessionis sue diemq̄ refectionis·passionis·requietionis·aut resurrectiōis illustrauit. Idē in sermone de cena dñi. Di sunt dies quos obseruare debem⁹·dies pleni pietate et gr̄a·q̄b⁹ etiā scelerator̄ hominū mentes ad pnām puocāt. Tanta siquidē est vis sacroꝝ·q̄ dieb⁹ bis recolūt̄ vt possint ipsa quidē lapidea corda scindere·ac pectus ferre licet ferreū sufficiant emollire. Veniꝝ videm⁹ vsq; hodie ad passionē christi nō modo celestia cōpati sed terram cōmoueri ac petras scindi·et monumēta ꝑfessione peccatoꝝ aperiri. ¶ Idem i sermone de feria·iiij· Vigilate ḡ fratres animo ne vos ifructuose ꝑtranseāt hui⁹ tp̄is sacra. Copiosa

est bñdictio·receptacula mūdate·deuotas aīas·vigiles sensus·sobrios affect⁹·puras ꝓscias·tantis gratiaꝝ charismatibus exhibete. Nimirū admonet nos huius sollicitudinis nō spālis ipsa ꝓuersatio quā ꝑfecti estis·sed etiā ecclesię generalis obseruatio cui⁹ filij estis. Vniuersi siquidē christiani hac sacra septimana aut ꝑ solito aut ꝑter solitū pietatē colāt modestiā exhibēt·humilitatē sectāt·gratuitatem induūt·vt christo patiēti q̄dāmodo compati videmini. Quis-n-tam irreligiosus·vt his diebꝰ nō compūgat? Quis tam insolens·vt nō humiliet? q̄s tam iracundus·vt non indulgeat? q̄s tā delitiosus·vt nō abstineat? quis tam flagitiosus·vt nō ꝓtineat? quis tam malitiosus·vt nō pḡniteat? Merito siquidē adest passio dñi vsq; hodie terram mouens·petras scindēs·monumēta quoq; aperiens. Ptopę est etiam ipsius resurrectio·in qua solennitatē celebratis altissimo dño·vtinam vsq; ī altissima quę fecit magnalia spūs alacritate ꝛ auiditate subuenientes. Nihil ī mundo meli⁹ q̄ q̄ dō a dño factū ē hī diebꝰ fieri potat. Nihil vtiq; mūdo poterat vtilius commendari q̄ vt ritu ꝓpetuo singulis annis eius memoriale ī desiderio aię celebret·ꝛ memoriā abundātię suauitatis hui⁹ eructuet. Vtrūq; autē ꝓpter nos·q̄ ī vtroq; nobis est salutis fructus·in vtroq; vita nostri spiritus.

De die processionis·Idem i sermone de quiq; diebus. Cap. XIIII.

Mirabiles admodū ꝑfati quiq; dies·et inꝰ cęteros magis insignes. Prima siquidem die gloriā dignatus est humanā suscipe ꝛ cū ingēti tripudio·ꝛ exultatiōe vniuersę terrę·hierosolymā nō ꝓpriis·vt hactenus cōsueuerat pedibꝰ·sed iumēto vect⁹ intrare. Et hęc quidē ad passionē ꝑparatio fuit·excitata maxime sacerdotū inuidia. Sciens autē q̄ venerat hora eius tanq; potestatē habēs·ipse se obtulit passioni spontaneus. Decebat nempe pontificem nostrū temptari ꝓ oīa ꝓ similitudine absq; pctō·vt tanq; verus homo et prospera hominū et aduersa opportune vitaret·opportune susciꝑet·ꝛ vtrāq; rex ī se ipso nobis exemplū salutare ꝓberet. Sicut enī est tpantię populi ꝓconia·et hui⁹ seculi prosꝑa declinare·sic est iterdum iusticię·certa quidē ea desꝑatione admittere. Persecutio quoq; et oīs aduersitas tempalis ꝓ loco ꝛ tempe aliq̄n pruenter est fugiēda·et cū necesse fuerit viriliter ē tolerāda. In his enī q̄tuo⁹ speciebꝰ vniuersa ꝓsistit virtus. Ē modestie tū hāc ipsam videt' gloriā suscepisse veniens ad triūpbalē occursum ī asino nō ī curribꝰ aut ī equis. Dicebat q̄: Si q̄s vobis aliquid dixerit·dicite: q⁹ dñs his opus habet. Magnum opus certe·op⁹ nr̄ę salutis. Nempe boies et iumēta saluare Jesus habet·multiplicās misericor diā suā deus. ¶ Johannes epūs sup Matheū. Frequenter siquidē Jesus antea ī hierusalē venit·nūq; tū sibi ministeria iumentoꝝ adhibuit·nec ramoꝝ virētia circa se ornamēta ꝓstrauit·nec ad terrenā laudē suę vanitatis aīos populi excitauit·nisi modo q̄n vt pateret' ascendit. Ideo ꝙ cū tanta gloria ingressus est vt amplius illoꝝ adūsus se inuidiā excitaret·q⁹ iam tpus passionis ei⁹ instabat·et nō mos cū vigebat·ꝙ ipse magis aduersum se mortē compellebat. Quotiēs enī euasit de manu sacerdotū dapsus cū cēt visibilis factus·q̄n indęi christū occidere voluerūt·cū tangere nō potuerūt. Nā aūt secut⁹ est mortē ei parcere nō potuerūt. Ergo si christ⁹ eos ꝓuocauit ne forte ꝺ morte sua obnoxios cē faceāt? Absit. Excitauit eos nō vt facerēt q̄ aīa nolu erant·sed vt possent facere quod ꝑ⁹ volebant. facultas eis data est·non mutata voluntas.

De mysteriis eiusdem Sermonis. Cap. XV.

1 Ibet nūc diligēti⁹ intuer n triplex obsequiū quod i hac ꝓcessione exhiberi video salvatori. Primū quidem a iumento cui insidet. Secundū ab his qui vestimenta ꝑsternūt. Tertiū ab his qui ramos d̄ arboribus cedūt. Nōne tamē oēs reliqui et eo ꝙ abundant sibi mittūt et quasi sine labore obsequunt dño. solum vero iumentum semetipsum exponit eius obsequio. Silendū mihi est vt elationē caueam. an magis loquar vt consolationē habeam? Iumentū cui insidet christ⁹: Nonne vos estis iuxta ꝓceptum apostoli glorificantes et portantes vtiq; in cordibus vestris? Expendūt enī seculares homines i obsequiū dñi non quidē corpora. sī quę adiacent et sūt corporibus necessaria. cum elemosynas largiunt de terrena substantia. Ꝓlati quoq; ramos de arboribus cedūt. vbi causa. cū de fide et obedientia Abrae. de castitate Joseph. de mansuetudine Moysi. ceterorūq; sctōr virtutib⁹ euāgeliçant. Verūtamē et hi de ꝓmptuarijs plenis largiunt. et hi quod gratis acceperunt. gratis mihi dominū dare iubent. Oēs tamē si suo quisq; fideliter intētus fuerit. etiā ministerio in ꝓcessione salvatoris sunt. et cū eo ciuitatem sanctā ingrediunt. Ires enī ꝓphēta vidit salvandos Noe ramos i arcę fabricā cedentē. Damielem in edulio vili et labore abstinentię factū tanq; iumentū salvatorēq; portantem. Tertiū quoq; Job hui⁹ mūdi substantiā hō dispēsantē ac d̄ vellendo omnia suarū latera pauperū calefacientē. Cui tamen i illa ꝓcessione sit Jesus ꝓpinquior. cui d̄ ordinib⁹ salus vicinior. facile credo poterītis aduertere. **Idem in sermone. vnde s.** Aliter aūt dū illam ꝓcessionē intueor. tāq; quattuor ordines in ea mihi cernere videor. Ꝓcedebant enī aliqui. et viam parabāt. hi sūt qui viā ad corda nostra dño parāt. qui nos regunt. gressusq; nostros in viā pacis dirigunt. Alij vero sequebant. et hi sunt qui ꝓpter in̄ scientię cōscij deuote sequāt. semperq; vestigijs ꝓcedentiū adherent. Aderant quoq; discipuli tāq; comestilici lateri eius adhērentes. hi sūt qui partem optimā elegerūt. qui soli deo i claustris seruiūt. deo semp adhērētes. eiusq; placitū considerantes. Ipsum quoq; iumentū nō defuit cui insidebat. qđ duros corde et alios quod āmodo bestiales designat. Ipsi sunt qui ꝟga semp egent et calcaribus. sed nec ipsos cū disciplinā ferre volnerint relinquit dño. His enī dicit: Meruite dño in timore et apprehēdite disciplinam. ne quādo irascat dño et pereatis de via iusta. Si qui ergo tales sunt hic. quibus ordo sit grauis et oīa onerosa: quos pungi frequenter oporteat et vigeri obsecram⁹ eos vt de iumentis studeāt si forte queāt in boues cōmutari. et inter aliquos ceterorum computari. videlicet vt sint aut de ꝓcuntibus aut d̄ collateralibus aut de sequentibus. Qđ si nō faciunt. obsecro. vt vel in eo qđ sunt interim permaneāt. vt patiēter ferāt quę sunt salubria. et si minus suauia. donec cōplaceat domino humilitatem eorū respicere. et eos i aliquid melius promouere. Vultis aūt vt aliquatenus iumentū nostrū consolemur? Scim⁹ equidē. quia nō nouit cantare. neq; enī est de illis qui possunt dicere: Cantabiles mihi erant iustificationes tuę in loco peregrinationis meę. Attamen vnū est. quia nemini ceterorū dominus tam ꝓpe est. Nā ne ipsi quidē hinc et inde ei adhērēt tam ꝓpe cū vt iumētum cui insidet se habēt: Audi de ipsum a ꝓphēta dicente: qr ꝓpe est dominus⁹ his qui tribulato sunt corde. Nā et mater quem ꝑgrotantē nouit filium. fouet amplius et amplectit̄ sępius. Nemo ergo christi iumentū se esse contemnat vel indigneturq̄ et qui scandalizauerit vnū de paruulis istis. illū grauit̄ offendit. qui eos tāq; mater misericordię suo gremio fouet donec roborētur. Quattuor s. sunt genera

processionū dñi·boni prudentes·z boni simplices. Hi sunt q̄ p̄cunt·z qui sequūt. Porro qui adb̄rēt ei sunt contemplatiui. Qui vero portant eū eoq̄ onerant ipsi sunt corde duri et parum deuoti.

Qr illa die passioni processio adiungitur. Idem in eodem.

Cap. XVI.

Ista vero die qua celebramus processionē·paulopost audim⁹ dominicam passionem. Quid sibi vult mirabilis ista p̄iunctio? aut quid cogitauerūt pies nr̄i passionē addentes processioni? Nam processio qui dem merito repr̄sentat die hac·quia facta ē ipsa die. Passio vo cur addit ea dē die quā sexta feria cōstat secutā esse? Optime vtiq̄ vt discamus in nulla huius seculi lēticia fiduciā habere·scientes q̄ extrema gaudij luctus occupat. Sed in die dominū ne immemores simus malorum. His enī mixtum est p̄sens seculum nō secularibus tm̄·sed etiā spiritualibus viris. Post hoc aūt seculum duo futura sūt secula valde diuersa et diuisa·ita vt in altero nō sit nisi fletus et stridor dentiū·in altero sola gratiarū actio·z vox laudis. Interim vero sicut amatores mūdi multa patiunt aduersa·ita nec ipsis seruis dei oīa in hoc mūdo succedūt optata. Cor sapientis vbi tristicia·et cor stulto⁹ vbi lēticia. Licet enī multos frāgat aduersitas·tamē multoplures extollit p̄speritas·sicut scriptū est: Cadent a latere tuo mille ꝛc. Deniq̄ quia vbiq̄ periculosum est·orat sapiēs·z dicit: Diuitias et paupertates ne dederis mihi. Vñ et dom⁹·sicut in passione patientiam: ita in processione exhibere curauit humilitatem. In illa nāq̄ tanq̄ ouis ad occisionem ductus cū p̄cuteret nō cōminabat·sed magis rep̄cabat dicēs: Pater ignosce illis·q̄ nesciūt quid faciunt. In p̄cessione aūt quid? parabāt se se populi vt exirēt obuiam ei·nec eū latebat·qui i quid esset in hoīe nouerat. Propter qđ z ipse parat⁹ est·nō in curribꝰ aut eq̄s·nō in frenis argenteis·aut in sellis auro tectis sed humilis asselli sedens tergo·vestibus apostolo⁹ suppositis·quas ego de p̄cessionibꝰ regionis fuisse nō credo. Sed q̄d fuit q⁹ hic voluit p̄cessionem q̄ mox futurā nouerat passionem? Forte vt amarior esset passio quā p̄cessisset processio. Ab eodem enī populo in eod̄ loco·z in ipso tempore paucissimis diebꝰ interpositis·primo est cum tanto triūpho susceptus·postea crucifixus est. O q̄ dissimile est·tolle tolle crucifige eum. Et benedictus qui venit in noīe dñi osanna in excelsis. O q̄ dissimile·rex israel. Et non habemus regem nisi cesarē. Qi dissimile rami virentes et cruc·flores z spinę. Cui p̄mitus prosternebāt vestimēta alienā: ecce suis exuit·et sors mittit sup ea. Ve tibi amaritudo peccato⁹ nostro⁹·p̄pter que dissoluenda·tāta amaritudo est necessaria.

Idē in alio vbi s̄. Non ergo sine causa sponsi pariter ac dei sui spiritū habens ecclesia·processionem hodie addidit passioni noua cōiunctione q̄dā z mira. Nā p̄cessio plausum·z passio habet planctum. In processione quidem celestis patrię repr̄sentamus gloriam·i passione vero mōstram⁹ viam. Nam siquidem in processione tibi venit in mentem illa futura lēticia z exultatio nimia·quando rapiemur in nubib⁹ obuiam christo i aera·si tota concupiscētia videre desideras illam diem·quādo christus dom⁹ suscipiet i celesti hierusalē caput cū oīb membris·nō iam populanb⁹ turbis·sed virtutib⁹ angelicis vndiq̄ clamātibus vtriusq̄ testamenti populis: Benedict⁹ qui venit i noīe domini. Si inq̄ i p̄cessione considerasti quo p̄perandum sit·disce in passione quo eundum sit. Hec est enī via vite tribulatio p̄sens·via glorie via ciuitatis habitaculi·via regni·sēm q̄ clamat latro de cruce: Memento mei dñe dum veneris in regnū tuū. Euntem i regnum vidit·quo cum peruenisset sui

memorem fore rogauit. Et ipse ergo pernenit. Dic si vis nosse eis cē pdiosa via? Ladē dce cū dño esse in paradiso meruit. Tolerabilem proinde iaceem passionis reddit gloria processionis. qñ amanti nihil est difficile. In hac etiam passione iumētum quidem futurū est. sed rationale. qñ homines et iumenta salnabis dñe. Ibi certe nec pullus ipse quidē deerit. Jam non murmuret hereticus parnulos venire non sinens. eosq; baptismati detrahens. Hodie quoq; parnulos a gratia nō excludit diuina misericordia. quia nec incōgruū est pietati. nec eī maiestati difficile. vt suppleat mun⁹ gratię. quod minus in eis habet natura possibile. Ibi non ramos arborū. non vilia vestimenta populatis ptolemei turbas. sed pennas suas dimittēt animalia sancta. Deponent coronas suas aī thronū agni viginti quattuor seniores. et quicqd habent glorię vel decoris totum ei assci bent oīa angelicę virtutes.

De die refectionis id est cęne Idē in sermone d quicq; dieb⁹. Cap. XVII.

Eterum ante diē passionis sue affectuosissimus paterfamilias refectionem suis curauit domesticis exhibere. Et in hoc quoq; benignitas et humanitas saluatoris apparuit. quia cum dilexisset suos. eos in finem dilexit. et ait: Desiderio desideraui hoc pascha manducare vobiscum antequā patiar. Nam quia expetierat eos sathanas vt cribaret sicut triticū. eos vtiq; refectione pręuenire erat necessarium. Demiq; paulominus defecerunt etiam refecti. quid fecissent ieiuni? Hinc etiam fuit q; non solūmodo corpora. sed mentes eorum refecit. Nec enī fames corporalis. sed temptatio illabat spiritalis. q; singulariter ille futurus esset. donec trāsiret. Et ea nimiq; hostia sicut sola. pdesse potuit. sic sola sufficit. Multo ergo panibus apostolos in cęna refecit domin⁹? vt arbitror quinq;. Meus inquit cibus est vt faciam voluntatem patris mei qui in cęlis ē. Cibo vtiq; sed cibo cordiū. Quid enī ęque cor humanū confirmat? Quid ita in oīa necessitate confortat et sustentat. vt diuine voluntatis executio velut in quendam aię ventrem conscientiam scz eius ingesta? Hic et exhortationis diuine sermonem eiusq; promissionem. cōsolationem et orationū lachrymas. esse panes cordis ille solus ignorat cui⁹ iā arrisit cor. pro eo q; impius panem suum comedere sit oblit⁹. Super oia vero domini caro vere cibus est. et ab⁹ vitę panis de cęlo viuus. Nullum et bis in hac tam solenni cęna defuisse reperies si diligenter aduertas. Recūbentib⁹ ad hec discipulis a cęna surgit. linteo precingit⁹. aquam in peluim ponit. discipulorum pedes abluit et extergit. Non est hoc voluntas carnis et sanguinis. sed voluntas patris. vi. delicet sanctificatio nr̄a. Opportune autē et vtiq; more suo et exemplo operi exhortationē adiūxit sermonis. Interloquendum multis eos promissionib⁹ ppter instantem maxime passionem refouere curauit. ac refocillare d resurrectione sua. de aduentu paracliti. de ipsorum confirmatione. et aliquādo ad seipsum assumptione. Nec multo post ad orationē venit. et vsq; tertio in agonia fact⁹ oranit. Ubi non solum oculis sed quasi membris oīb⁹ fleuisse videt. vt totum corpus eius quod est ecclesia. totius corporis lachrymis purgaret.

De institutione eucharistie. Idem i eode. Ca. XVIII.

Am de sacramento quidem corporis et sanguinis eius nemo ē qui nesciat hanc quoq; tātam. et tam singularem alimoniam ea die prima exhibitam. eaq; die cōmēdatam. et deinceps frequētari mandatam.

Voluit enī sapientia dei quę per visibilia se manifestat ostēdere· qm̄ ipsa cibus animaꝝ ac refectio exstitit·et ideo carnem assumptam in edulium ꝓposuit·vt per cibū carnis ad gustū imitaret diuinitatis. Dz ne rursū humana infirmitas cōtactū carnis in assumptione horreret cōsueti·et principalis edulij speciem illā speciem velauit·et sic sumēdam ꝓposuit vt sēsus ī vno foueret·z fides ī alto ędificaret. Fouet enī sensus in vno·dum solitā tū z cōsueta percipit. Ędificat autem fides in altero·dū in eo qđ videt quale sit illud qđ nō videt agnoscit. **Idem in libro opusculoꝝ.** Bonus itaqꝫ pastor fuit qui ouibus suis etiam carnē suam·vt eas reficeret edendā dedit. Vos autē ecōtra pastores sęculi·nō solū mercennarij p̄cium pro custodia quęrit̄·sed etiam ipsas oues lupi facti ad vestrā refectionē. **Isidoꝝ in sermone de corpe z sanguine dñi.** Magnitudo quidem cęlestium beneficiorum angustias humanę mētis excedit·et ob hoc ita dei prouidentia ordinauit·nec qđ in nobis capere ratio rerum mole victa nō poterat·fides deuota cōciperet·z intellectū credulitas robusta nutriret. Vnde quia non habebamus vnde viueremꝰ·nec dei filius quare moreret materiam de nostra mortalitate suscepit·vt de sua īmortalitate collata mori posset ꝓ mortuis vita. Sed quia corpus assumptum erat a nostris oculis ablaturus et cęlis illaturꝰ·necessarium fuit vt nobis sacramentū corporis z sanguinis sui consecraret·vt coleret iugiter per mysterium·quod semel offerebat in p̄cium·vt quia pro salute hominū redemptio quotidiana currebat·z indefessa esset redemptionis etiam oblatio perpetua·ac perennis illa victima viueret in memoria·semperq; ꝓsens esset in gratia vere vnica et perfecta hostia·fide non specie estimanda·non exteriori visu·sed interiori affectu.

De mutatione veteris pasce i nouū. Crysosto·in sermone de ꝓditōe Jude. Cap. XIX.

Sicut aūt pictores consueuerūt pingendā tabulā quibusdam vestigijs adumbare·sicq; colorum varietatem perficere: Sic et christus in eadem mensa typicum pascha destruxit·et pascha veritatis ostendit. **Aug⁹ in libro cōtra Faustū.** Animaliū itaqꝫ sacrificia iam non offert christianus·quia quę taliū tūc figuris ꝓphetabāt·immolatione suę carnis z sanguinis impleuit christus. Azyma quoqꝫ iam non obseruamus·quia illa ꝓphetabat expurgato veteris vitę fermēto nouam vitam demonstrans impleuit christus. De carne agni iam pascha nō celebrat christianus·quia quod illa figura p̄nūciabatur·christus sua passione agnus immaculatus impleuit. **Isidorus super Exodū.** Vnde sub Moyse vespere occiditur agnꝰ·qđ ī fine mundi passus est christus. Prohibent ossa frangi·nec in cruce frangantur ossa domini. Israelitarum postes illiniuntur agni sanguine·ne vastator angelus auderet perniciem inferre. Sic et fideles populi signant in frontib⁹ signo crucis ad tutelam salutis. In vna domo·id est·in vna ecclesia vesci ꝓcipit·nec effern foras ī plebeo·scz hereticorum·qui ab ecclesię vnitate foris vagant. Exeuntes aūt ab egypto·id est·ab illecebris huius sęculi·ambulemus non in fermento malicię et nequitię·sed in azymis sinceritatis et veritatis·hoc est·in noui hoīs conuersatione·relicto veteri·hoc est·ī his septem diebus quibus mundus iste peragit̄·qui sp in ordine suo reuoluunt̄. **Idem in sermone de corpore et sanguine domini.** Sicut aūt de mānā scriptū est·ꝙ nec qui plus collegerat·habuit amplius·neq; qui min⁹ collegerat·habuit minus·sic z corpus domini sacerdote dispensante·tantū est ī eo quo·tū

constat esse in toto. Nō cū ecclesia fidelium sumat sicut plenum ī vniuersis ita integrum esse probat ī singulis. Totum vnus totū duo vel plures sine diminutione percipiunt quia ꝛ benedictio huiꝰ sacramenti scit distribui sed nescit distributione ꝓsumi. **Hugo de sacra. libro ii.** Itaq celebrato missę in commemoratione dñicę passionis agit sicut præcepit ipse. Hanc Petrus apostolus omniū primus antiochię celebrasse dicit. ī qua treo tñ orationes in initio fidei dicebant incipientes ab eo loco: Hic igit Cetera vero postmodum a sanctis patribus diuersis tpibꝰ sunt adiecta. Missa dicta est quasi transmissa vel quasi trāsmissio eo q populus fidelis p ministeriū sacerdotū qui mediatoris vice fungitur inter deum et homines preces et vota oblationes transmittat deo. Ipsa cñ hostia sacra missa vocari potest quia trāsmissa est primū scz a patre nobis vt nobiscum esset postmodum a nobis patri vt apud patrem pro nobis intercedat. Primū a patre nobis per incarnationē postea patri a nobis per passionem. Modo in sacramento primū a patre nobis p sanctificationē quia nobiscum esse incepit postea patri a nobis per oblationem quia pro nobis intercedit.

De transubstantiatiōe panis et vini. Anselmus in libro de sacramento altaris:

Cap. XX

Um aūt vt māducaret caro res exigent nostrę salutis oportebat vt quod non est ipsa caro ī ipsa natura fieret ī aliena scz manducabilis. Nō in nullis rebꝰ aptis potuit fieri cū in eis quę inter oīa victualia corporis humani tenent principatum cū sūt panis et vinū. Nam etiam ad litterā p cunctis cibis panis cor hoīs confirmat et vinum lętificat. Itaq substantiā panis virtute diuinę potentię transmutat Jesus in veritatem suę carnis. Et hoc solum de ipso īmutato in eo in quod mutatum est superesse facit qđ res exigit scz vbi cum substātia panis ī illam substantiā transient quę sedet ī dextera pōis de qualitate substantię priorꝭ hęc sibi vendicet fm mysteriū nitum vt tractabile fiat ꝛ gustabile et illa natura qđ non erat et sua. **Isidorus vbi supra.** Sicut autem ad fidem veniens quis añ verba baptismi in vinculo debiti veteris inuenit bis vero cōmemoratis mox exuit: ita quādo benedictę verbis celebrbo creaturę sacris altaribꝰ imponunt antecę invocatione summi nois cōsecrent illic est substantia panis et vini postea vero corpus et sanguis christi. Quid añt mirum est si ea quę verbo potuit creare verbo potuit creata cōuertere? Imo iā minoris virtutis esse miraculi si id quod agnoscit ex nihilo cōdidisse iam conditum in melius valeat cōmutare. **Ambrosius de sacramēto libro iiii.** Itaq panis est panis ante verba sacramenti vbi aūt accesserit consecratio de pane fit christi caro. **Hugo vbi supra.** Per verba sanctificationis vera panis et vini substantia in verum corpus ꝛ sanguinem christi conuertit sola specie panis et vini remanente et substantia in substantiam transeunte. Conuersio autem ipsa non scdm vnionē fieri sed scdm transubstantiationem credēda est. qm̄ neq aq essentia essentię in augmento accedit vt per id qđ accedit id ad qđ accedit maius fiat sed transitione vt id qđ accedit cum illo ad quod accedit vnum fiat. Nec sic in pane corpus christi dicimus consecrari vt de pane accipiat esse corpus christi nec quasi nouū corpus subito factum de mutata essentia sed in ipsum corpus verum mutatam essentiam nec ipsam substantiam panis et vini in nihilū redactā quia defijt esse qđ fuit sed mutatam potius quia cepit aliquid esse qđ non fuit. Et ipsum qđ cepit esse ex ea esse non accepit qz panis fuit. Ipsa eius eē accepit

quãdo vesţt esse quod fuit. Hoc ꝓpĕsius vehementius ꝓpter eos qui ex sua ratione fidei ꝓiudicium faciunt. quasi non possit spēs apparere cuius non adsit substantia. vel substãtia latere cuius nō appareat forma.

De accidentibus remanẽtib⁹ Anselm⁹ vbi s⁹ Cap. XXI

Eqꝫ vero magis miran/ n dum est hoc. qꝫ ꝓter substãtiã facit subsistere deus accidentia qꝫ hoc qꝫ ipse est substantia nulla recipiens accidẽtia. Quicquid enī est substantialiter existit sine qlitate bon⁹. sine quãtitate magn⁹. sine loco vbiqꝫ pñs. nubil qꝫ patiens. et ita de reliquis. **Idem i epistola de azymo** Itaqꝫ similitudo illa panis quę in altari se ingerit oculis carnis per se inspecta. non est corp⁹ domini. sed cum esset ꝑus inhęrens vel accidens pani. migrante in dñicũ corpus substantia cui inhęrebat remãsit ad pagendum institutum sacri myster. Ad quidem contra vsum est et ratiõnẽ mundane sapiẽtię. scz vbi sublata substãtia substsistat accidens substãtię. Sed deus non subiacet nature legi. imo ipsius legis lex est voluntas creatoris dei. potestqꝫ accidentia subducto substantię fundamẽto vel continere. vel i aliã substantiã transferre. qui terram appendet i nihili. Qui etiam de hocipso corpore suo. de quo nũc agit hoc mirabiliter operat. qꝫ de diuina eius substãtia vix capere potest infirmitas humana. scz vt illud clausis ianuis introducat. et palpabile ꝓbeat. Cunqꝫ fidelib⁹ distribuit in sacramento. facit quod scriptũ est de illo: Qui multũ habuit nõ abundauit. et qui modicũ. non minorauit. Uno quoqꝫ momento et in dextera patris sedet in cęlis. et i mensa sanctificat altaris. Iterũqꝫ vno momento ab ortu solis vsqꝫ ad occasũ. et ab aquilone ad austrum ꝓcesso fit oĩo fidelib⁹. Hoc qđ ipse tradidit in sui memoriam fidelit̃ celebrãtib⁹. qđ de corpore cogitare nõ potest aliquis qui sit in corpore. Est igitur i mysterijs veri dñici corporis substantia absqꝫ visibili specie sua. et est vera species visibilis panis. sed absqꝫ substantia sua Nihil enī falsum putãdum est in sacramento altaris. Sed etiam sicut fit i magorum prestigijs. vbi de visione quadã oculi fallũt. vbi qđ nõ est oĩno. illic esse videat. Sed vera species panis visibilis quę in pane fuit ipsa ꝓter substantiã suã facta quod ãmo do peregrinat in alienã illo qui eam fecit ipsam continentẽ. et ad corpus suũ transferentẽ. Quę tamen ad corpus dñi translata. nõ eo modo se habet ad illud quõ accidens ad substantiã qz ipsũ domini corpus in substantia sua nec album facit albedo illa. nec rotundã rotunditas ꝛc.

De forma et re sacramenti. Cyprian⁹ ad cecilĩũ. Ca. XXII

Sic aũt in sctificando calice dño aq̃ sola offerri non ꝓt s quõ nec vinũ solũ potest. Nam si vinũ tm̃ offerat quis. sanguis christi incipit esse sine nobis. Si vero aqua sola. sic plebs eē sine christo incipit. Sic enī corpus dñi nõ pōt esse farina sola vel aq̃ sola. nisi vtrũqꝫ adunatũ fuerit et copulatum vnius cuiusqꝫ panis cõpage solidatum. Quo etiã ipso sacro noster popul⁹ oñdit adunatus. vt quẽadmodũ grana multa i vnũ collecta et molita et cõmixta faciũt panẽ vnũ. Sic etiã i christo qui ē panis cęlestis vnũ corp⁹ esse sciam⁹ coniunctũ et adunatũ. **Hugo i libro opusculoꝝ** Cęterũ de⁹ noster et cib⁹ et potus est. Libe qñ sumit̃ p cognitionẽ. et pōtus qñ p dilectionẽ. Facili⁹ enī intrat i animam boni dilectio qꝫ occulti cognitio. **Idē i li. de sacramento ũ.** Nũqđ aũt ideo sacrm̃ altaris veritas nō est. qz figura ē. ḡ nec mors christi veritas est. qz figura ē. Nã et mortẽ et resurrectionem eius figurã et sacramẽtũ eē declarat

apostolus. Cum aũt vnũ sit sacramentũ eucharistię tria ꝓponunt ibi discreta. vi delicet species visibilis. ⁊ veritas corpis et ☧tus gr̃ę spiritualis. Qd enĩ videm⁹ species est panis et vini. Qd aũt sub illa specie credimus. verũ corpus est. et verus sanguis christi Jesu qui pependit in cruce. et qui fluxit de latere. Et q nũc visibiliter fm sacramẽti speciẽ. ⁊ corporaliter fm carnis ⁊ sanguinis christi ☧tatẽ christum in altari sumim⁹. sacramentum est et imago. q ipsum eundem inuisibiliter et spiritualiter fm gratię infusionẽ. et spũs sancti participationẽ in corde sumere debemus. Et cũ tria in vno sint. in primo quidẽ inuenit signũ secundi. in secundo aũt causa tertij. in tertio ☧tus secũdi et veritas primi.

De veritate corporis et sanguinis dñi. Ambro. in libro d̃ mysterus. ℄ Lap. XXIII.

b Dicitaq qd̃ in altari cõficimus. est sacramentũ et ☧gine corpus. Quid ergo q̃rimus hic naturę ordinem in christi corpore cũ p̃ter naturam sit ipse natus ex virgine. Vera igit̃ caro christi quę crucifixa. quę sepulta est. vere carnis illius ẽ sacramẽtũ. Nã ipse Jesus clamat. Hoc est corpus meũ. Ante benedictionẽ ergo verborũ cęlestiũ alia species nominat̃. post cõsecrationẽ aut̃ corpus christi vex sigñat̃. Quod igit̃ os loquit̃. mẽs interna fateat̃. Et qd̃ sermo sonat. affectus sentiat. Greg⁹. in dial. li. iij. Christus enĩ licet resurgẽs ex mortuis iã non moritur. in seipso tamen imortaliter viuens pro nobis iterũ in mysterio sacrę oblationis immolat̃. Quis autem fidelium possit habere dubiũ in ipsa immolatione hostę ad sacerdotis vocẽ cęlos apiri in illo Jesu christi mysterio. angelos adesse. summis ima sociari. terram cęlestibus iũgi. vnũ ex inuisibilibo ⁊ visibilibus fieri? Ambro. sup Lucam. li. ij. Siquidẽ et Zacharię cũ sacerdotio fungeret in ordine vicis sue. apparuit angel⁹ dñi stans a dextris altaris incensi. Non g̃ dubites et assistat angelus quãdo assistit christ⁹ i altari. sez immolatus. Hylarius de trinit. li. viij. Itaq de veritate carnis et sanguinis dñi nullus relictus est locus ambigẽdi. Nã ⁊ ipsi⁹ domini pfessione ⁊ nostra fide vere caro est ⁊ vere sanguis est. Et hęc quidẽ accepta atq; exhausta id efficiũt. vt et nos i christo. et christus i nobis sit. sicut ipse testat̃ cũ dicit: Qui mãducat carnẽ meã. et bibit meũ sanguinẽ. i me manet ⁊ ego i eo.

Qualiẽ simul esse pñt in diuersis locis. Anselm⁹ in li. d̃ eucharistia. ℄ Lap. XXIIII.

c Jc aũt cogitandũ ẽ corpus dñi sicut ẽ nr̃ę sez naturę. ⁊ alteri⁹ glorię. Est enĩ nõ qdẽ spũs aut de⁹. ⁊ tñ spũale qdãmõ ⁊ dinũ. Si enĩ corpus nr̃m glificatũ spũale erit. iquãtũ spũali potẽtia ⁊ gl̃ia ꝓhibebit. quãto magis se illud habet talit̃. in q̃ habitat oĩs plenitudo diuinitatis corpaliter. Leteꝛ nr̃ spũs ad imaginẽ dei cõdit⁹ q̃. dãmodo se habet in regno illi⁹ ani pręcl̃t machinę. quo creator in regno creaturę suę. Et sicut ille vbiq; loco p̃ ⁊ totus est. sic ille in toto corpe suo ⁊ vbiq; tot⁹ sit. licet humana rõ nõ cõprehendat modũ q̃ id fieri possit. Cur g̃ videbitur difficile naturã carnis sic vnitã illi summe naturę. vt facta sint ei⁹ oĩa q̃ sunt illi⁹. maxime post resurrectionis glorificationem et diuina potẽtia posse. vt i diũsis locis sit. non diũso tpe? Licet enĩ dignionis et subtilionis naturę cõstet rõnale spm̃ q̃ sit liber corpus esse: digni⁹ tñ et ad oĩa quę voluerit subtili⁹ et efficaci⁹ esse puto corpus illud qd̃ sic i eo q̃ est sup oĩa meruit et altari. q̃ sint alię nõ solũ iferiores spiritus. sed etiã oĩs illi q̃ cęlo p̃ noĩe meruerunt appellari. Nec tñ ego naturã dñici corpis vbiq; esse dico. Nec enĩ opus est eã esse. nisi vbi vult ipse. ⁊ vbi certo fidei

sacramēto ꝺ opat ad qꝺ assumpta est ꝫ glificata mysterijs videlicet saluationis hūane. Deꝰ enī solus necessario ē vbiqꝫ qꝫ cum oīa in ipso ꝓstant nihil eē posset vbi contingeret illū esse. Jdeoqꝫ substantiā eiꝰ atqꝫ potentiā vbiqꝫ adesse necessariū exigit inuitabile. Sic ḡ ꝓstat in diuersis locis vno eodemqꝫ momēto christi corpꝰ esse posse. ℞ lege creatricis naturę nō creatę. Cū aūt naturę creatę natura sit legibo naturę creatrici in oīb obedire si aliqū pacta sua resoluēda illi pmittat qui eā instituit et ordinat videri non debet errare ab ordie suo deuiare matime ī illa natura quę in vnitate ꝓsonę illi ℞o coniūcta est per qꝺ oīs creatura facta est ꝫ pęter qꝺ alio modo esse nō posset nisi in ipso vita esset. Cęterū christus ipse ī illa corporis sui manifestatione ī q̄ ī cęlum ascendit cum iubilo vno aliquo continet loco quicunqꝫ sit locus ille quē nemo velit iuctigando quęrere qui non vult errare futurus ibi vsqꝫ ad tpa resurrectionis omniū et tunc demū venturus quēadmodū ascēdere visus est ī cęlum.

De diuisiōe ꝫ fractiōe ꝫ ceteris q̄ circa illud fieri videt. Jsidorus vbi s. Cap. XXV.

D E manna vero scriptus est q nec q̄ plus collegerat habuit amplius nec qui minꝰ collegerat minus habuit. Sic et corpꝰ dñi de dispensante tm est in exiguo quantū esse ꝓstat in toto. Qꝺ cū ecclesia fideliū sumit sicut plenū in vnūsis ita integrum esse probat in singulis totum vnus totū duo vel pluresq; sine diminutiōe capiāt. quia ꝫ hui sacramēti benedictio sat distribui sed nesat distributione cōsumi.

Piero super Matheū. Dñs ipse sacramentū hoc instituēs acceptum panē bñdixit et fregit et dedit ī panē corpus suū figurās qꝺ est ecclia pñs. Quę qꝺem ī fide accipit ī numero benedicit ī passiōibo frāgit ꝺat ī exemplis sumit ī doctrinis. **Hugo vbi s.** Tres aūt portiones q̄ in altari de corpe christi fiūt mysticā significationē gerūt. Nam corpus christi mysticū vniūsa ecclesia ē cuiꝰ vna pars ipsum caput ē. Alia ℞o ps est in membris illis q̄ iam caput secuta sunt et cū ipso glificata sunt. Et iste duę partes simul extra calicē et ex passionē sunt. qm illis hęc prioza transierunt. Tertia ℞o pars ponitur in calice signos eos qui adhuc viuūt in passione donec ꝫ ipsi ab hac vita eteant et ad caput suū trāleāt. Noli ℞o putare qm partes vides in forma sacramēti q̄si diuisum vel discretum sit corpus christi. Jpse siqꝺē integer manet ꝫ in se nec diuidit nec partit sed tibi fm speciēs exhiberi oportet qꝺ ad mysticam significationē pertinet. Quotcūqꝫ ptes inde fecerit totū ē in singulis. Nec mireris qꝫ opus hoc dei ē creatoris. Si in diuersis locis esse pōt vnus cur nō etiam ī singulis ptibꝫ pōt esse totus? Vtrūqꝫ q̄dem est mirꝫ sed nō ideo falsū. Q si contingat aliqm in hoc fieri sacro q̄ minꝰ digna videt cē noli horrere sola species q̄ apparet hoc habet videt corrodi sed manet incorruptus videt affici vel maculari sed pseverat inuiolatus. Sustinet ꝺ fieri circa se ne sensus nr aliqd alienū capiat sed nō recipit hoc ī se ne ī corruptibilis nata sinceritatē suā amittat. Noli timere ipsi sed sollicit esto tibi. Jpse lęvi nō pōt tu nocere potes q̄ male credere potes.

De triplici corpe christi. Anselmus vbi s. Cap. XXVI.

C Aro itaqꝫ dupler intelligit scz illa spūalis et diuina de qua dicit: Caro mea vere ē cib et illa q̄ crucifixa ē ac sepulta. Jllud autē spūalis carnis vel corpis christi sacramētū ē caro vel corpꝰ christi qꝺ ī ara crucis ꝫ ī altari significat ꝫ corporaliter māducat. Est enī sacrm sacre rei signū. Signū autē quod ꝑter speciem quā sensibo

ingerit aliquid ī mentē venire facit. Caro igit illa quę ideo dicit vere esse cibus quia verā efficit vitā. sacramentū habet carnem christi crucifixā. quę et resurrexit quia sez huius consideratio cur assūpta cur sit dispēsata. fruit ad refectionē mētis illā in mentē venire facit. Rursumq; caro crucifixi suā habet sacrm in panis visibilis forma. quia cū mysterijs plideratur illi⁹ fractio. depositio. elevatio ꝛc. q̄ licet ibi visibiliter celebrēt. invisibiliter tū intelligunt. Pterea idem corpus christi qđ de terra sumptū est. et visibilis illa species panis quę sacramētū est illi⁹. sacra sūt alterius cuiusdā corpis christi sez ecclesię. cuius caput est christus. Q̄ enī est in corpe diversitas membrorū. hoc est. in ecclesia diversitas grāz. Istāq; dissipatem charitas redigit in vnitatē. Sic enī in corpe dissa membra subseruiēdo ꝛ subministrando. et cohęrēdo sibi inicē vnitatem corpis efficiūt. Sic et ecclię membra capiti suo. et sub ipso sibi inicē cohęrendo pulcerrimā sui corporis vnitatē efficiūt. Rursūq; species illas intuere qb⁹ voluit dns corpus suū ꝛ sanguinē commēdare. In rebꝰ videlicet illis q̄ ad vnā aliquid redigunt ex multis. Nam et panis ex multis granis efficit vnū. ꝛ vinum ex multis racemis constituit in vnū. qđ est eiusdem rei sacramētum. Cum ergo carnem Jesu dī altari sumim⁹. sollicite curemus. ne cogitatione i carne remanea⁹. ꝛ a spiritu non vivificemur. Alioqn caro non prodest quicq̄. nec solum a spū non vivificamur. sed nec intelligere possum⁹ quō caro dominus christi possit ab homine manducari. nisi sic illa dura corde qbꝰ visus est durus christi sermo et aburunt retro. Credere ergo debemus carnē crucifixam sub illo sacramēto nequaq̄ more coīs carnis a cibis cōscidi nec discerpi non deuorari. sed sub specie panis incorruptibiliter frangi ꝛ immolari. ac nūq̄ cōsumi. Non enī impie a nobis occiditur. sed pie sacrificat. et sic mois domini donec veniat annunciat. Hoc enī hic per eum humiliter agimus ī terris qđ p nobis ipse potenter. sicut filius pro sua reverentia exaudiēdus agit ī cęlis. vbi apud patrem est quasi aduocatus pro nobis: Cui pro nobis intervenire est carnē quā pro nobis ꝛ de nobis sumpsit deo patri quodāmodo p nobis ingerere. Corpus itaq; christi sacrificam⁹ dū certa fide pietate sanctum illud et sanctificans credimus. Et hāc fidem offerimus ad honorem eius. et quo qui sanctificat et q̄ sanctificat. et vno oēs. Q̄m igitur ī sanctorum patrum tractatibus super hac re diuersa ac scrupulose reperiantur sententię. ꝛ quę nōnunq̄ etiam inuicem sibi videnť contraire. Vbicūq; pudens lector inuenerit aliquid de corpore vel carne domini Jesu ad triplicem eius distinctionem superius positam recurrat. ꝛ quemadmodū ibi de carne vel corpore domini agat discernat. Sicq; ad scriptoris sensum suum apteť ac formet intellectum. Aliter enim cogitanda est illa caro vel corpus quod pependit in ligno. et sanctificatur ī altari. Et aliter corpus quod qui manducauerit habet vitam ī se manentem. Aliter vero corpus quod est ecclesia christi.

De manducatione spirituali. Idem in eodem.

Cap. XXVII.

Er hunc autem cibū vita animę pon⁹ querit q̄ corporis. Vita siquidem animę rationalis ē charitas dei vel de⁹ q̄ vtiq; charitas ē. Vt igit amet ille q̄ amor suus ē ipse. ꝛ qui habet vbi amat. ad ꝟ enutrire nos debet cibo ille. Quicqđ enī redēptor noster ī carne fecit. ad hoc vtiq; vt amaret a nobis fecit. non q̄ amore nro indigeat. qui bonoꝝ nostroꝝ nō eget. p ōia sufficiēs ipse sibi. Sed q̄ q̄s bonos facē susceperat. nisi eū amando nō poterāt eē boni. Cū q̄ dī carne sua tātā ingerit se amā di mām vtiq; magnā ac mirificā alabnīs vitę miſtrat alimoniam. Quā tunc

anidis facilꝫ sumimus·cū ualeter recolligimus·z in ventre memorię recōdimus quęcunqꝫ pro nobis fecit·vel passus est christus. Et hoc est ꝓximū de carne christi et sanguine·cui q̄ coīcat habet vitam manentē i se. Tūc aūt coīcamus·cum de fide ardētes q̄ p dilectionem opat' reponimus i mensa dñi·qualia ide sumpsim⁹ scz vt sicut ille totus se pro salute nostra prębuit nulla sua necessitate·sic nos totos eius fidei z charitati exhibeamus necessitate salutis nr̄ę. In hoc enim ꝓximio quicūqꝫ saginat' nescit panē suū ociosus comedere·sed sollicite cū muliere forti de nocte hui⁹ sęculi ꝓsurgit ad lucernā ꝛbi dei·vt labores manuū suaꝝ manducet·beatusqꝫ sit et bene sit ei. Sicqꝫ in christo manet hom⁹ quia p ꝓprię dilectiōis affectū·habetqꝫ christū i se manentē p sctē operationis effectū. Hunc aūt cibū plus manducat·q̄ plus amat·z plus amando rursum plus et plus māducat·et plus et pl⁹ amat·quē pfecte amare·ꝑ est·bonuꝫ esse licet hui⁹ amoris i hac vita non nisi qdā pignus accipiam⁹ expectātes i ptemū in futuro sęculo plenitudinē ei⁹. Ecce hoc ē carnē Jesu māducare. Spiritualiter inquā māducare nō est aliud·q̄ ponere corda in ꝛtute eius·z rem in effectū ducere.

Isidor⁹ vbi s. Hoc est illud manna vr̄·de quo mystice dicit'·quia pluit illis manna ad māducandū. Hoc enī vnicuiqꝫ sapiebat·qđ desiderijs ꝓcupiscebat. Aliud erat qđ sumebat'·aliud qđ videbat'·z visibilit̄ sapor ille i singulos sensibs formabat'. Illud q̄ legi manna cęlitus lapsum ꝓ multimoda suauitate nature sue meritū z generis sui excedebat intuitū·z vnū quęqꝫ iuxta ꝓpriętis affectū varijs z alienis saporibs reficiebat·mellifluū illius pluuię donū z multiplex imbris siti obsequiū. Qđ igit' ibi auiditas faciebat·hoc fides faciat. Et si in corpore cibꝫ sapit·in pectore deus ꝓficiat credulitate·et qđ ibi delectatio oppetebat in faucibs·hoc benedictio operet'in sensibus.

De corpali māducatiōe. Anselmus vbi s. Cap. XXVIIII

Corpalis aūt manducatio ē corp⁹ dñi corpalit̄ percipere vel ad vitā vel ad mortē·videlicet digne vel indigne. Licet enī illa spiritualis per se sufficiat·si sic ineuitabilis necessitas cogat·tñ z ista ē non omittenda scz sacramēti susceptio·qñ vterqꝫ postis domus nr̄ę signādus est agni sanguine·ne vastet' ab exterminatore·z ne flagellū appropiquet tabernaculo nr̄o.

Chrysostom⁹ in sermone ad neophitos: Mensam itaqꝫ ꝓparauit dñs nobis·vt post epulaꝝ refectionē inimicum possimus superare robustius. Cū enī egrediente te post cōuiuiū dñicum·te viderit inimicus post cęlestes epulas·tanqꝫ ignē leonis ore flammātē fugit et vesent·nec approximare contendit. Et cum cruentā linguam ꝺ longe crudelis ille pspexerit·mihi crede non stabit·sed cū os tuū rutilare senserit·gressū suū retro cū timore retorqbit. Nā z olī angel⁹ ille vastator cū limitos postes z aditus videret agni sanguine·trāsient gressus·nec est ausus ītrare·nō qr sanguis erat: ꝺ qr dñici sanguinis exemplū demōstrabat. Sic enī et regnantū statuę nōnūqꝫ solēt ad se pfugientib hoibus subuenire·non quia ex gre natura habēt·ꝺ qr principalē imaginē retinent. Nūc et inimic⁹ multomagꝫ se subtrahet si viderit non typi sanguinē postibus impositū·ꝺ sanguinē vitat' lucētem i ore fideliū.

Aug⁹ sup Johānē omel' lxxxiiij: Dez vt dic scriptura: Si sederis ad mēsam potent' cgnare diligenter attende q̄ apposita sūt tibi·scies qñ talia oportet te ꝓparare. Quę est enī mensa potētis nisi vnde sumitur eius corpus et sanguis·qui posuit animam suaꝝ pro nobis? Et quid est ad eam sedere·nisi humiliter accedere? Et quid est q̄ apponunt' tibi considerare·nisi tantā gratiam digne cogitare? Et quid est sic mittere manum·vt scias qñ talia oportet te

preparare· nisi qđ ait beatus Johānes: Sicut chr̃istus pro nobis animā suā posuit·sic et nos debemus pro fratrib' alas ponere. Martyres ergo talia exhibuerūt et qualia de mēsa dñi preceperūt. **Ambrosius super Beati imaculati.** Ceterū si te fames q̄tidianū cogit ad prandium·non epulę parate extorquēāt vt celestis sacramenti vacuꝰ accedas ad corporis cibum: Differ aliquantulum· suscipe ante tuę mētis hospitem dominū Jesum. Cum enī hospitium tuum viderit aduersarius fulgore presentię celestis occupatum·fugiet ac recedet intelligens locū temptamentis suis interclusum esse per chr̃istum. **Idem in libro de sacramētis·v·** Ecce dicis ad dominū in oratione: Panem nostrū quotidianum da nobis hodie. Si quotidianus est panis·cur illū post annū sumis? Accipe q̄tidie quod tibi quotidie prosit. Qui enī valuus habet·medicinā requirit. Sic autem viue vt quotidie mereaṙ accipere. Qui enī quotidie nō meret' accipe·nec post annū meret' accipe. **Augustinus ō verbis dñi.** Verūtamen ille Centurio cum humiliter diceret: Dñe non sum dignus vt intres sb tectū meū: dicēdo se indignū pronūciabat dignū non intra cuius parietes·sed in cuius cor chr̃istꝰ intraret. **Chrisostomꝰ super Matheū omel'·vij·** Qui ito indigne abutūt cōione mysterij·similes sunt Herodi ficte loquenti ad magos r dicenti: Cum inueneritis puerum renūcia te mihi·vt et ego veniens adorē eū. Tales enī simulant se adorare·eūq̄ q̄ tuꝫ in ipsis est interimunt·aplo dicēte: Qui manducauerit et biberit indigne·reꝰ erit corporis et sanguinis. **Origenes super Numeri omel'·xxiij·** Si ergo vis agere cum deo festum azymoꝝ ne parū quidem intra te residere patiaris malicię fermentum. Modico nanq̄ fermento tota massa corrūpit'·r ex vno peccato aliud generatur. **Hilo·super Matheū·xxvj.** Dñs quidē post cę-

nam corpus suū dedit·quia prius necesse fuit typicum pascha consummari·et sic postmodū veri pasche sacramenta substitui. Nos autē pro tanti sacramenti reuerentia prius refciamur passionis dñice sacramentis q̄ corporalib' escis.

Utruꝫ cibus ille corpus nutriat. Anselmus vbi s.

Cap· XXIX·

On est autē estimāda caro n chr̃isti lege cibi coīs·quia nō est cibꝫ ventris sed mentis. Nec in corpus vadit·nec vt alij vertit' i naturam corporis·sed corpus nostrum in suā naturam vertit·q̄parās illud resurrectioni future r incorruptioni perpetue silicꝫ in nobis est·et vbi erat·sez in dextera dei sedens patris. **Hugo vbi s.** Sed fortasse q̄ras iterꝫ quid fiat de illo postq̄ sumptū fuerit comestū. Tales vticꝫ cogitationes hominū sunt vt vix quiescere velint·in his maxime que querenda nō sunt. Corporalem quero christi p̄sentiā in celo quere illam. Tecum ad tempus voluit ee·q̄n et q̄diu fuit necesse. Ita q̄ carnem assumptam olim i mundū veniens ad tempus cum discipulis conuersat' est vt eos ad spiritualem p̄sentiam querendam et inuenīdā excitaret. Postea vo completa dispensatione Sm p̄sentiā corporalem recessit·et Sm spiritalem remansit·sicut r ait: Ecce ego vobiscū sum Ł. Sic igit' r in sacramēto suo modo venit ad te tpaliter·et tecū ē corpalit'·vt tu per corporalem p̄sentiam ad spiritalē q̄rēdā excitet'·r ad inueniendā adiuuet'. Q̄n sacramētū a⁹tenes i manibꝰ·q̄n i ore suscipis r gustas corpalit'·tecū ē veniꝫ in visu·i tactu·i sapore corpalit' tecū ē. Quia sensus corpalit' afficit'·corpalis p̄ntia nō aufert. Postq̄ vero sensus corporalis i peripiēdo deficit·deinceps corpal' p̄ntia non est querenda sed spūalis retinenda. Dispensatio completa est·perfectum sacramentū·virtus manet·christus de ore

BIBLIOTEKA JAGIELLOŃSKA W KRAKOWIE

transit ad corpus tuum. Melius est tibi ut in mentem tuam q̄m in ventrem tuum ire quia cibus iste non corporis est sed animę. Noli in ipso cibi corporalis consuetudinem quęrere. Venit ad te vt comedatur non vt consumat: venit vt gustet: nō vt incorporet. Hinc et Aug⁹. de cęlo vocē audiuit quia ħ a terrenis illi dici aut responderi non potuit: Cibo sum grandiū. cresce et manducabis me non vt me mutes in te sicut cibū carnis tuę. sed tu mutaberis in me. Itaq; discerne prudenter quid in hoc dei sacramento sensui sit exhibitum. et quid spiritui accōmodatum. Si etiam vt solet post completam perceptionem aliquid iterato sentis in hoc quoq; specie ad ꝓpietatē sensui famulatur. vt veritas similitudinis vbiq; cōseruet. Post hoc autē si quęris corporalem christi presentiam ī cęlo require illā vnde non discessit nisi quando ad te venit.

Huimundus aduersan⁹ Episcopus contra Heregariū. Absit aūt vt inhonestā corporis egestionem cibus ille sustineat. qui corp⁹ et animam ad ęternā honestatē parat. Nā et medici certissima ratione docēt. partē q̄dem ciborum et potuum. illam scz q̄ corpulentior et corruptior est per secessū egeri. partem autem subtiliorem et vtiliorem vi naturę p diuīsas corporis ptes distrahi. et ī carnis naturam et sanguinis conuerti. partem vero aliam subtilem quidē sed minus vtilē per partes corporis similiter trāffusam. per poros euaporari. partem autem aliam neq; tam persubtilem nec adeo vtputa corpulentam. per fluxū narium. aut per sputa. vel quolibet alio simili modo tractari. Et quibus probat q̄ non oīs cibus qui ī ventrem vadit. in secessum mittit. Sed nec hoc a domino ī euangelio dicit: scz q̄ oīs cibus ī secessū emittat. sed tm̄modo q̄ ī secessum emittit. cuius illa sententia dīi ħ cibis tm̄modo qui ad sustendandam huius mortalis corporis vitam ingerunt possit intelligi. Nemo enī ē q̄ de eo qđ saluator post resurrectionem comedit. sicut nec de angelis qui apud Abraam discumbentes ab eo vel suspicari ausus sit. Sicut ergo cibus corruptibilis cum ab immortalibus sumit hac secessus lege congrue credit non tenere. ita cibū incorruptibilem quod est corpus dīi cum a mortalibus edit secessus necessitatem pati fas nō est arbitrari. Et inquiūt. si multi panes et multa vina sacrent. possūt q̄ et his vtunt tm̄modo sine alio cibo et potu longo tpe viuere. vnde ḡ secessum habebit illo tempe? Equidē et ego confiteor. q̄ ex corporis sacrosancti ☧ tute si placet ita dco. nō dico ex panis multitudine. sed vel ex modica particuncula. melius q̄ ex oībus epulis huius mundi potest quis longo tempore sustentari. Nam si Helias quadraginta diebus et noctibus vixit ex illius modicę refectionis virtute. quanto magis ex ☧ tute cęlestis huius ac diuini cōmunij. ī quo non subcinericios panes et aquam de manu angeli sicut ille. sed ipsius ☧ bi. ꝓpriā carnem et sanguinem de manu eiusdem sum̄im⁹ christi. potest q̄s absq; cibo. si quando ita voluntas dei est optime sustentari. Denicq; et hoc de quibusdam patribus sanctis legim⁹. qui sola cōione dominica diebus tm̄ dominicis saginati vixerunt annis plurimis. Hoc ergo cōcedere possumus. posse scz aliquē ex ☧ tute dominici corporis per diuinū miraculum longo tempore viuere. secessum aūt ei exinde fieri oīno non posse. Qđ si fiet secessus eo tpe. aut ex ciborum ꝓteritorū reliquijs aut ex defectu sui corpis necesse ē hoc eē.

De effectibus illius sacramenti. Leo papa. Cap. XXX.

Nulla vero distributio ne spūalis alimonię ħ impartit ħ sumit vt accipientes ☧ tutē cibi cęlestis ī carnē ipsi⁹ q̄ caro nr̄a factus ē trāseam⁹. **Gregorius. i moral. libro. xiij.** Ipse quoq; qui sumit sanguis redemptionis clamat est pro nobis

nostri redemptoris. Vñ et Paul⁹ ait: Habemus sanguinis aspersionem melius loquentem q̄ Abel. Sanguis enim Abel mortem fratricidę petijt. sanguis autem domini vitam persecutoribus impetrauit. Hinc et beatus Job typum redemptoris ipsi⁹ gerēs ait: Terra ne operias sanguinem meum. nec inueniat in te locum latendi clamor meus. ¶ **Bernhardus in sermone de cena domini.** Deniq; cum appropiquaret dominus passioni. de gratia sua suos inuestire curauit. vt inuisibilis gratia presta-ret aliquo signo visibili. Ad hoc enī ista-tuta sunt oīa sacramenta. ad hoc eucharistię participatio. ad hoc pedū ablutio. ad hoc denique ipse baptismus initium sacramentorum omniū. in quo cōplantamur similitudini mortis eius. Vnde trina imersio baptismi formam gerit ei⁹ q̄ nunc celebrandum est tridui. Sicut enī diuersa sunt signa in istis exterioribus. et vt ceteo īmoremur exemplo. varię sūt investiture. Verbi gratia. Canonicus investitur per librum. et abbas per baculū. episcopus per baculum simul et per anulum. Sic etiam diuersis traditę sunt sacramentis diuisiones gratiarū. Quę est ergo gratia qua investimur per baptismū vtiq; purgatio delictorum? Quis enī potest mundū facere de īmundo conceptū semine? Nōne tu qui solus es mundus. et in quem peccatū non cadit. de? Huius quidem gratię sacramentum circumcisio puius erat. vt originalis culpę rubiginem cultellus raderet. quę a parentibus prīmis manauerat. Sed veniēte domino qui agnus vtiq; fuit auis ac mitis est. cuius iugum suaue et onus leue. optime satis mutatum est. vt inueteratam rubiginem cum vnctione sancti spiritus diuelleret. et acerbitas illa cessaret. Nā in cruce prīmi hoīs occi cidim⁹. vtiq; sup acerui lapidum et in lutum. Vnde non solū inquinati. sed etiā vulnerati grauiter quassati sumus. Lauari proinde cito possumus. ad sanandū vero curatione multa opus est. Lauamur ergo in baptismate. q; delet chyrographum damnationis nostrę. Et hęc gratia nobis confert. vt iam non nobis concupiscentia nocet. si tamen a consensu abstineat. atq; ita tāq; sanies inueterati vlceris remouet. dum damnatio. ac respōsum mortis q̄ pius inde manabat tollit. Sed quis potest tā efferos motus frāgere? quis paruum vlcer⁹ huius quęat ferre? Confidite. quia et i hoc gratia subuenit infirmitati vestrę. Et super hoc vt securi sitis pciosi corpis et sanguinis domini sacramentum in institutam habetis. Duo siquidem illud sacramentum operat in nobis. vt videlicet et muniat sensum. et in grauioribus peccatis tollat oīno cōsensum. Si quis itaq; nostrum non tam sępe nunc patitur vt prius nec tam acerbos iracundię. vel iudicij. vel luxurię mot⁹. ac ceteros huiusmodi gratias agat corpi et sanguini dñi. qm̄ operat in eo virtus sacramenti. Necnon et gaudeat q; pessimū vlc⁹ ad sanitatē accedat.

De sacramento ablutionis pedū. Idem in eodem:

¶ Cap. XXXI.

Teni de remissione quotidianorum minime dubitem⁹ eius sacramentum ablutionem pedum habemus. Nam et Petro ait dominus: Si nō lauero te. nō habebis partem mecum. Aliquid ergo necessarii ad salutē ibi latet. quando sine illo nec ipse Petrus i regno christi. et dei partē haberet. Nam vide si non ad tātę cōminationis terrificum verbum. Petrus expauit. si nō ibi salutare mysterium eē agnouit. cū respondit: Domine non tm̄ pedes meos. sed et manus et caput. Et vñ scimus q; ablutio ista pertinet ad diluenda peccata quę non sunt ad mortem. et a q̄bo plene cauere nō possumus? aī mortē? Et eo plane q; manus et caput pariter ad lauādū offerēs Petro. rīsum ē a dño Qui lot⁹ ē nō indiget nisi vt pedes lauet

Lotus est qui grauia peccata nō habet cuius caput·id est· intētio·et manus·id est·operatio· et p̄fectio mūda ē. Sed pedes q̄ sunt affectiones aīe dum i hoc pulvere gradiūr ex toto nō possunt eē mūdi q̄n aliq̄n ps q̄ oportet vt ad terrā cedat anim⁹ vanitati· aliq̄n voluptati· aliq̄n curiositati. In multis enī offendim⁹ oēs Verūtamē nemo p̄tēnat· aut quipēdat Impossibile est enī cum eis saluari·q impossibile est ea nisi per christum et a christo dilui. Nemo inquā tormiret pernicio sa securitate·ad excusandas excusationes in peccatis·declinans in verba malicie· qm̄ vt audiuit Petrus ab ipso· nisi lauerit ea christus ·non haberet partem cum illo. Nec ideo tamē pro his necesse est nimis eē sollicitos. Ignoscet enī facile·imo q libēter·si modo agnoscam⁹ nos. In huiusmodi nanq̄ velut inevitabilibus et negligentia culpabilis est·q timor imoderatus. Hinc enī est q̄ i oīone quā ipse instituit q̄tidie pro peccatis illis ora re nos voluit. Sicut enī de concupiscentia virim⁹·q licet damnationē eius abstulerit christ⁹·quia scōm apostolū·nihil damnatiōis est his qui sunt i christo Jesu·eī ad humilitādos nos adhuc ipsam i nobis patit' vivere·nosq̄ graviter affligere·scz vbi quid nobis p̄stet gr̄a sentiamus·et semper ad illius auxiliū recurramus. Licet et de minoribus illis peccatis pia dispensatione nobiscum agit'·vt nō penitus auferant'·sed i illis nos erudiat deus·vt cum minima cauere nō possum⁹ certi sim⁹·q nō nostris viribz maiora sp superem⁹·semperq timorati et oīno solliciti simus·quō eius gratiam non amittamus·quā nobis tam multipliciter necessariā esse sentim⁹. Hoc est inquā mysterium ablutionis pedū. ¶ Aug⁹·super Johannem·omel'·lvij·Cēterū iuxt litteralē sensum: Exemplū inquit dedi vobis·vt et vos ita faciatis. Nos igit' humiles invicē faciamus q̄ humiliter fecit excelsus· nec dedignetur facere christian⁹ q̄ fecit ipse christ⁹. Plerisq̄ fratres hoc et consuetudine faciunt cum se invicem hospitio recipiunt. Et qui hoc manu non faciunt· corde faciūt·si tamē corde humiles sunt. Sed multo melⁱ⁹ est et sine p̄troversia verius·vt fiat etiā manibz. Cū enī ad pedes fratris inclinat' corpus· et ipso corde vel excitat' vel si iā inerat cōfirmat' humilitatis affectus. Invicem quoq̄ nobis delicta donemus·et pro nostris delictis invicem oremus· atq̄ ita etiam invicem pedes lauemus.

De die passionis dñi. Berñ·i sermone d̄ quinq̄ diebus.

¶ Cap· XXXII·

In hoc iam sequit' dies passionis· in qua nimirū sicut saluū fecit totum hominē·sic d̄ se toto fecit hostiam salutarem. Corpus enī exposuit supplicijs inimicis et iniurijs· animū vero affectui gemine cuiusdā humanissime compassionis. Hinc quidem super incōsolabili mgroze sanctaq̄ fēminarum·inde vero super desperatione discipulorum. In his quattuor crux dominica fuit·et hec oīa p̄pter nos passus est· qui tāta charitate nobis compassus est.

¶ Leo papa in sermōe d̄ cena domini. Incipientes igit' historiam d̄ passione dñi divino consilio dispositā intelligimus·vt indignorū sacrilegi principes et impij sacerdotes· qui sepe occasiones quesierant i christum sęviendi· non nisi solennitate paschali potestatem acciperent sui furoris exercendi. Oportebat enī vt implerent' effectu manifesto q̄ diu figurato fuerāt p̄missa mysterio. Nam oīa illa que de immolatione paschalis agni per Moysen fuerant instituta· christum p̄phetauerunt·q eius occasionem p̄param nunciauerunt. Vt igit' umbrę corpori cederent·et imagines sub p̄sentia veritatis cessarent·antiqua observantia nouo sacramēto excluditur· hostia in hostiam transit·sanguine sanguis auferetur·et legalis festiuitas dum mutatur; impletur.

Beda i omelia. Cum appropinquasset Jesus. Hinc et añ quinq; dies pasce venire voluit ad locū passionis iuxta tertiū euāgeliū: vt per hoc ostenderet se cē immaculatū q̄ tolleret pctā mūdi. Agnus q̄pe paschalis cuius immolatione populus israel liberatus ē ab egyptia seruitute: añ quinq; dies pasce: id est: decima luna domū inferri: et ipsa die pasce id est: decimaquarta luna ad vesperū iussus est immolari: signū eū qui nos suo sanguine redempturus: añ quinq; dies pasce: id est: in die processionis venit i templum dei: magno ꝓcedentiū sequentiūq; populoꝝ ad laudationē deductus gaudio: et erat quotidie docēs in eo. Quinta domū pacta die vbi veteris pasce sacramenta hactenus obseruata consummauit: ac noui deinceps obseruanda discipulis sacramenta ꝓtradidit: in montē olineti egressus: a iudeis tēptus ē: et mane crucifixus. Ipsaq; die nos a demoniaca dñatione redemit: qua antiquus ille hebraoꝝ populus per immolationem agni iugū egyptiacę seruitutis abiecit. Aug⁹. super Johannē. Illum itaq; diem festum iudei sanguine dñi voluerūt habere cruentum. Illo die festo agnus occisus fuit: qui nobis eundem diem festū suo sanguine consecrauit.

De magnitudie materię passionis dominicę Leo papa i sermone de passione dñi. rj.

Cap. XXXIII.

Vid aūt inter oia opa i quibo humanę admirationis intentio fatigat: ita cōtemplationem nostrę mentis: et oblectat et superat sic passio dñi saluatoris? De cui⁹ oipotentia quę est ei cum patre vnius ⁊ eēlis essentię: quotiēs vt possimus cogitam⁹ mirabiliot nobis sit i deo humilitas q̄ potestas: ⁊ difficilius capit' diuine maiestatis exinanitio: q̄ formę seruilis ad summa prouectio. Sed multū nos ad intellectū iuuat: q̄ licet aliud sit creator: aliud creatura: aliud veritas inuiolabilis: aliud caro passibilis. In vnā tamē personā cōcurrit vtriusq; substātię: vt siue infirmitatibo: siue in virtutibo eiusdem sit contumelia cuius et gloria. Idem ꝺ eodē sermone xviij. Itaq; magnitudo huius ineffabilis sacramēti: ita humanę intelligentię altitudinē et toti⁹ eloquij vincit facultatem: vt etiam excellentissimis ingenijs et facundissimis linguis sublimior: sit triumphus dñicę passionis. Sed gaudendū nobis potius q̄ erubescēdum est: q̄ tātę superamur materię dignitate: ꝺ qua nemo humilis sentit: q̄ qui putant fecisse: qui dixit: Itaq; vos dilectissimi qui de gloria dñicę crucis intento auditu percepistis oia nobis diuino⁹ eloquioꝝ mysteria patefacta sentite: et quicquid sub ꝓpheticis testificationibo vmbra veteris testamēti velabat: in sacramēto passionis domini manifestū est: gaudete. Ideo nāq; destiterunt varietates sacrificioꝝ: differentię purificationū: ideo circūcisionis mandatū: cibo⁹ discretio: sabbati ocium: et paschalis agni cessauit occisio: q̄ lex per Moysen data est: gr̄a aūt ⁊ veritas p Jesum christum facta est. Figurę ꝓcesserunt vt sequerent' effectus: et aduentu rerū nūciatarum: finita sunt officia nunciorū. Sic humani generis reconciliatione temperata: vt salus quę in christo est: nullis seculis sub eadem iustificatione defuerit: et ad hoc dilationū ratio profecerit. Nā cū fidei virtus: in his quę visui non subiacent ꝓbata sit: indulgentius nobis scīa erit doctrina cęlestis: quos in hęc mundi tempora distulit ad intelligentię facultatem: vt multoplurib⁹ q̄ ꝓphetis et patribus vteremur et testibo. Ne ergo de passione dñi sacra nobis euāgelia protestantur: sine nubilo hesitationis accipite: rerumq; gestaꝝ ordinem tam manifestum habete q̄ si oia corpora per ea et visu attigeritis et tactu.

Cur dñs pati voluit i dieb⁹ pascē. Glo. sup Matth. xxvj

Cap. XXXIIII.

Iacz sicut iam dictum
i est ante ter dies pasce. sm Johannē. venit christus Jesus in bethaniā. ibiqz factū est illud ꝓmiuū. i q̄ de vnguento Marie ꝑciosо fit cōmemoratio. Inde venit hierusalē sedens super asellum vel asinam. postea vero gerūtur ea quę post eius aduēctum hierosolymis acta narrant. Et illo ergo die quo venit Jesus bethaniā vsqz ad diem. in q̄ dixit discipulis suis. sm Matheū: Scitis qz post biduū pasca fiet .ꝛ. quatriduū consūmatū esse intelligimus. vt occurreret ꝟ ipsa dies quā ante biduū pasce diffinierunt Mathe⁹ et Marcus. Leo papa. vnde ō. sermone. xvij. Luc ꝯ cum scribe et seniores populi pōtifices cōgregarēt ad impiū consiliū. omniūqz sacerdotū animos occupasset cura admittendi sceleris in illū. ipsi se doctores legis lege primarūt. ꝛ spōtaneo delicto rit⁹ patrios abstulerūt. Incipiēte enī festiuitate paschali. qui ornare templū. vasa mūdare victimas prouidere. et legitimis purificationib⁹ sacratiorē dīligētiā adhibere debuerant. parricidalis odq furore cōcepto ad opus vnū vacant. et in vnū opus sīl crudelitate ꝓturant. Quid assecuri supplicio innocentię condemnatione iusticię vbi et noua mysteria nō apprehenderēt. et antiqua volarēt? Prouidētib⁹ ergo ꝓncipib⁹ ne in die festo tumultus oriret. nō deuotioni sed facinori studebāt. nec religioni seruiebat hec cura sed crimini. Diligentes enī pōtifices et sollicīti sacerdotes. seditiones turbarū fieri in ꝯcipua solēnitate. metuebant nō vt popul⁹ non peccaret. sed ne christ⁹ eua deret. At Jesus consilq̄ sui certus. ꝛ in opere paterne dispositionis intrepidus. vetus testimētū consummabat. et nouū pasca condebat. Discūbentib⁹ enī discipulis ad comedendā mysticam cenam. cū i Cayphe atrio tractaret quō christus posset occidi. ille corpꝰ et sanguinis sui sacramēta docebat. qlis hostia deo deberet offerri.

De pditiōe Jude. Glo. sup Matth. xxvj. La. XXXV.

Mro Mathe⁹ causam
p ꝓmittit que Judā ad vendendum dominū compulit. Cum enī fur esset. ꝛ loculos haberet. ꝛ vidisset vnguentū super caput et pedes dñi effusū. quod putauerat eē vendendū. sibiqz ꝑcium vt aliquid inde furaret eē tradendū. quod pdiderat in effusione vnguenti. recompensare voluit i venditione magistri. Leo papa. vbi ō. sermone. xx. Nec intellexit diabolus. q̄ i christum sequendo suū destrueret ꝓncipatū. Si enī cognouisset nūqz dominū glorię crucifixisset. sed dō persequit' mortalem. incidit in saluatorē. Inuenit sane in illo molimine imprudētis audacię. dignum cooperatorē. dignūqz consortē. cum impius Judas maluit miſter eē diaboli. q̄ apl⁹ christi. Quem nō timoris perturbatione deseruit. sed pecunię cupiditate distraxit. Videte dilectissimi et prudenter inspicite q̄ germina. et q̄les fruct⁹ de stirpe nascant auaricię. Quā merito aplas radicem esse malorū omniū diffiniuit. q̄ nullū peccatū sine cupiditate cōmittit'. et oīs illicitus appetitus iſtius auiditatis est morbo. Amorū peccię vilis ē oīs affectio. et aię lucra perire nō metuit etiam p ꝑiguo. Nullūqz est in illo iusticię corde vestigium. in quo sibi auaricia fecit habitaculum. Hoc perfidus Judas inebriatus veneno. dum sitit lucrum peruenit ad laqueū. et tam stulte impius fuit vt triginta argēteis vēderet et magīm. Idē in eodem sermone. xvj. Dominꝰ autem dum furorem frementiū pati voluit. in nullo autor eorū criminū fuit. nec egit vt hoc vellet. sed cessit vt possent. Et sic vsus est obcęcate plebis insania. quomodo et traditoris pfidia quē ab īmanitate cōcepti sceleris. et reuocare dignat⁹

est beneficijs·et verbis assamẽdo ī discipulum·prouocẽdo ī apostolū·mouendo signis·cõsecrando mysterijs·vt cui nihil benivolẽtię deesset ad correptionem·nihil occasionis suppeteret ad crimẽ. Sed tu impijssime homo semen chanaan et non iuda·nec iã vas electionis·sed filius pditionis et mortẽ: Vtiliora tibi credebas īcitamenta viaticoli·vt auaricię facibꝰ inflammatus ad triginta argenteos ꝓ lucrũ īardesceres·et q̃d diuitijs amitteres nõ videres. Mã ꝙ si putabas credẽdũ esse ꝓ missis·q̃ fuit rõ·vt tantillos pecunię modus ꝓponeret accepti? Impabas dęmonijs·medebaris infirmis·honorabaris cum aplis·ꝙ vt famẽ tuę cupiditatis expleres patebãt tibi furta ỽ loculis. Sed animũ interdicto ꝓ admonitũ q̃ꝫ min⁹ licuit amplius incitauit·nec tam placuit quãtitas ꝑuj·q̃ magnitudo pcti. Vũ facinus cõmertij tui nõ ideo vrestãdũ est·qz vñm viliter estimasti·sed qz redemptorẽ etiaz tuũ ne tibi parceres vendidisti. Et merito tua pęna cõmissa est tibi·qz ī suppliciũ tuũ nemo te senior potuit inuenire. **Glo. super Matheũ vbi s.** Quid vultis inquit mihi dare·et ego vobis eũ tradam? Ecce q̃ vile mancipiũ·tradẽs dominũ suũ·ponit in cmẽtiũ ptãte q̃tũ velint pro eo dare. Cũ ergo cõstituissent ei trigãta argenteos·quęrebat oportunitatem·vt eũ traderet sine turbis. Et vtiq; multi hodie sunt qui factũ eius execrant et idem faciũt. Cum enī pro munere falsum testamentũ dicunt·qz veritatẽ negãtẽũ qui est veritas vendunt·dũ charitatem violant·deũ qui charitas est. pdunt ꝑsertim q̃ nõ ignorãtia ꝫ oportunitate faciendi q̃sita·sicut Judas hoc faciũt.

De notatione eiusdem. Cap. XXXVI.

Dominus aũt qui ꝑdixerat de sua passiõe·ꝑdixit etiam de pditore·scz vt dum latere se videret facti; pęniteret. Et hoc ꝑma die azymoꝝ·id est·quarta decima ꝑmi mensis·q̃ scz abrecto fermento ad vesperam īmolabant agnũ. Quod exponit aplus dicens·qz pasca nostꝝ īmolatus est christus·q̃ licet sequenti die·scz q̃rta decima luna sit crucifixus·tñ ea nocte passionis suę celebranit exordium a iudęis tentus.

Aug⁹ sup Johannem omel. lx. Cũ ergo dixisset: Qui mũducat panem mecũ leuabit ꝑtra me calcaneũ suũ: turbatus est spiritu·videlicet vt q̃ turbamur nõ desperatione pereamꝰ. Dum enī turbaret volens·eum consolat'ꝙ turbatur etiã nolẽs. Pereãt ergo argumẽta pbꝝ qꝝ negant in sapientẽ cadere perturbatiões animoꝝ. Turbet plane christianus nõ miseria·sed misericordia. Timeant ne pereant homines christo·conturbent cum perit aliquis christo·capiscãt acquiri hoies christo·lętent cum acquiruntur christo·timeant et sibi ne pereãt christo·cõtristent se peregrinari a christo·cõcupiscant regnare cum christo·lętent' dũ se sperant regnaturos cum christo. Affectum itaq; humanũ q̃m oportere indicauit ī se ipso potestate cõmouit·qui hominem totũ potestate suscepit. Vnde ꝙ q̃ Lazarum suscitauit·semetipsum turbauit. Et fortassis Juda ceituro et cõmixtionem frumenti·in qua diu fuerat toleratus aperta separatione relicturo ī hoc q̃ seipsum turbauit·hoc nobis significare voluit·qꝝ falsos fratres et agri dominici çyçania ita necesse ẽ vsq; ad messis tempus inter frumenta tolerari·vt quãto et eis aliqua separari etiaz aũ messem ingens causa cõpellit fieri·sine ecclesię pturbatione non possit. Turbatus igitur dominus protestatus·et dixit: Vnus ex vobis me traditurus est. Vnus numero non merito·specie non virtute·cõmixtione corporali non vinculo spirituali·carnis actiõe nõ cordis vnitate. **Leo papa·vñ s. sermone·vij.** Cũ autem corporis ꝙ sanguinis sui sacrm discipulis ordinauit·nec ab hoc q̃dẽ mysterio traditorẽ submouit·vt ostenderet nulla

tiuria erat spatuo q̄ violētaria erat impietate ꝓstituatus. Ipse nāq; sibi fuit materia nunc et causa pfidię sequēs diabolū ducē. nolēs christū habere rectorē. Dicens itaq; dñs: Amen dico vob. q̄ vn⁹ vestꝝ me tradit⁹ est. notā sibi pditionis sui ꝓscīam demōstrauit. non aspera. nec apta impiū increpatione cōfudēs. sed leui ac tacita admonitione pueniēs. vt facilius corrigeret pnitudo. quē nulla deformasset abiectio. Aut iſcīt iuda tāta benignitate nō vteꝛ? Ecce parcit ausibus tuis dñs. et nulli te nisi tibi indicat christus. Nec nomē tuū nec ꝓsona detegit. ꝑ ſitatē. mificordię verbo cordis tui tui arcana tangūt. Nō aplici ordinis. nō sacramēto. q̄ tibi colo venegat'. Redi i integrū et depposito furore resipisce. clementia inuitat. et salus pulsat. vita reuocat. Ecce imaclati et inocētes ꝓdiscipuli tui ad ꝓsignificationē facinoris erpauescūt. et oēs sibi nō edito ipictat' autore ptimescūt. Cōtristati nāq; sunt nō d' reatu cōscię. ꝑ de icerto mutabilitat' humane. timentes ne min⁹ vez esset qđ i se dsq; nouerat. q̄ ipsa ſitas ꝓuideb at. Tu aūt i b ac trepidatione sctō. et abuteꝛ dñi patientia. et absōdi te tua credis audacia. Impudētiā sceleri addis. nec cui dētiore signo terreꝛ. Cūq; se a cibo vbi dominus indiciū posuerat alij cōtinēt. tu manū nō retrabis a papside. q̄ animam nō auertis a crimine.

De egressu ei⁹ et oratione christi p ecclia. Lā. XXXVII.

Itaq; factū est vt cū traditoꝛi suo dñs manifest⁹ assignādo panē tinctū porrexisset. totū iudā diabolus occuparet. et quē malignis cogitationib obligarat. iam ipso impietatis ope possideret. Corpe nanq; tīn cū cēnantib recūbebat. mente aūt sacerdotū insidiā rebus falsitate et furoꝛe imperite plebis armabat. Deniq; videns dñs cui flagitio esset intētus: quod facis inq̄t face celeri⁹. Vot hec nō inuentis est sed sinent'. nec trepidi ꝑ parati. Qui habens omniū tempoꝝ potestatē. ostēdit se mozā nō facere ēditoꝛi. et sic ad redēptionem mūdi paternā voluntatē exequi. vt facimus qđ a ꝓsequentib pabat. nec impelleret nec timeret. ¶ Glo. sup Johannē. xiij. Cū ergo Judas buccellā intinctā significantē videlicet eius fictionem. qui fictus amicus venit ad cenam. quia quę tinguntur non mundant. sed inficiunt'. accepisset a dño. exiuit cōtinuo. Erat aūt noc: Nā nox ipsa sacramēto ꝓgruit. quia filius erat tenebraꝝ. et tenebraꝝ opera faciens ipse qui exiuit. Tūc ergo dixit Jesus: Nunc glorificatus est filius hoīs. et deus clarificatus est i eo quia scz nō quęsiuit nisi gloriam patris. Juda nimiꝝ pro quo dixerat: Nō estis mūdi oēs. exeunte. soli boni ac mundi remanserūt cum suo mādatoꝛe. In quo figurata est clarificatio christi. i qua separatis malis. manebit in eternitate cū sanctis. Ideo dicit: Nūc clarificat⁹ est fili⁹ hoīs. et deus clarificatus est i eo. quia nō ipse in se. sed deus clarificat in eo. et deus clarificauit eū i semetipso. ¶ Leo vbi supza. Postq̄ ergo Judas a diabolo persuasus a christo discessit. secq; a corpe apostolicę dignitatis abscidit. nullo dominus pauoꝛe turbatus. sed de sola redimendoꝝ salute sollicitus. oīe tpis spaciū qđ ad ꝓsequendā in cursu vacauit mysticis sermonib sacrateq; doctrine. sicut Johannes declarat. impēdit ad cęlū oculos clemens. et pro vniuersa ecclesia patri supplicans. vt oēs q̄s dedisset atq; daturus esset filio pater vnū fierent. et in gloria redēptionis indiuidui pmanerēt.

De loco vbi capt⁹ ē dñs. Glo. sup Matheū. vbi supza. ¶ Cap. XXXVIII.

Tunc postq̄ ꝓdixit negationem Petri venit cū discipulis i villā q̄ dicit' gethsemani

Lucas dicāt in montē olineti. Johānes vero trans torrentē cedron qđ idē est qđ gethsemani. Locus aūt in q̄ orauit dūs Jesus ē ad radicē olineti vbi est hortus. Gethsemani vallis pinguiū interptat̄ et loca ꝛ tp̄a plena figar̄ esse ꝓbant. Cum igit̄ in valle pinguiū orauit· humilitatē ꝛ interne dilectionis pinguedinē i oīone seruandam esse docuit. ¶ Ambro. de spū scō li. iij· Cetera suscepte carnis officia ꝓsūmatur· hortā ingressus ē dūs· vt olee nouellas i domo dñi plātaret ꝛ instā palmę florentj modo vitē q̄ fecūdā nuo fm sanguis irrigaret. ¶ Glo. super Johānē xviij· Deniq; in hortō capt̄ fuit· vt doleret petrūs in horto delicia ꝓ cōmissum· i quē hoc̄ sęculi trāsiens torrētē discipulos introduxit. De torrente q̄ppe huius sęculi bibit· qñ sc̄z passionem sustinuit. Torrētem quoq; cedron trāsgredit· q̄ sc̄z cedron obumbratio eorum interptat̄. In hoc ē significat se primo per passionē suā vmbras· ꝛ tenebras mūdi ꝛ obumbrationem scripte legē ablatuꝝ· qđ fuit· qñ sanguine ipsius effuso scissum ē templi velū· ꝛ apparuerunt sctā sanctoꝝ. Deniq; ibi apūs i agro culto et ope fructuoso ꝑ assiduā ꝓdicationē ꝓficiens i hortū padisi· vbi fructꝰ abūdantior ē introduxit eos tpe passiōis. Itaq; q̄ in deserto temptatꝰ vicerat· i horto suos coronauit· vñ ꝛ audiāt ab eo: Amen dico tibi: hodie mecū eris in paradiso.

¶ De tristicia et pauore eiꝰ. Leo papa vbi ē sermone iij·

¶ Cap· XXXIX·

Quum ergo deꝰ in christo mundū sibi reconcilians esset· ꝛ creaturā ad sui ꝓditoris imaginem reformādā creatoꝝ ipse gestaret· peractis miraculoꝝ operꝝ diuinoꝝ q̄ ꝓpheticus oli spūs gerenda ꝓdixerat: Tūc apient̄ oculoꝝ ceꝯoꝝ· et aures surdoꝝ audient· tūc saliet claudus vt ceruꝰ· et plana erit lingua mutoꝝ. Sciēs christꝰ iam adesse tp̄us glorioseꝯ passiōis implēdeꝯ: Tristis est inq̄t aīa mea vsq; ad mortē. ¶ Idē in eodem. Inanis enī illa spes ꝛ nulli ꝓfutura imago et tolerātię fuisset· nisi vera diuinitas veris se carne hūanis sensibꝰ iūxisset· vt dei et hoīs filius alīunde intemerabilis· aliūde passibilis imortale reuocaret et renouaret. Et ideo męstitudine· ideoq; formidine nō carebat· vt ad euincēdas hui⁹ mūdi ꝑturbationes non solū nos susceptiōis sacro· ē etiā fortitudinis robōraret exemplo. Nā iniusta videret· et ad patiētiā cohortatio· cui nulla cēt i nr̄a infirmitate coīo. ¶ Piero. sup Matheū li· iij· Cepit aūt ꝑtr̄i stari nō timore patiēdi q̄ ad hoc vt pateret· aduenerat· et petrīn traditionis arguerat· ē ꝓpter Judā infelicissimū et scandalum omniū aplorꝝ· ꝛ ꝓpli in deoꝝ reiectionē misere quoq; hierusalē euersionē. ¶ Aug⁹ super Pō· Sic ē filius dei q̄ nō est dedignat⁹ assumere nos in se· et i forma serui assūpta nos induere se· non ē dignat⁹ trāsfigurare nos i se· ꝛ loq̄ verbis nr̄is· vt et ipsi⁹ nos loquerem⁹ verbis. Hęc enī mira cōmutatio a celesti negociatore celebrata est i hoc mūdo. Venit accipe ꝓmedias· dare honores· bannire dolores· dare salutē· ibere mortem· dare vitā. Moritur⁹ ē et eo q̄ nēm habebat· nō i se sed i nob⁹ pauebat dicēs: Tristis est aīa mea vsq; ad mortē. Et vtiq; nos oēs cū illo· q̄ nos nihil sine illo. In illo aūt et ipse ebullus et nos sum⁹· q̄ totus christus est caput et coꝝpus.

De trina oratiōe ipsi⁹. Leo pa· papa· vnde ē ser· v·

¶ Cap· XL·

Admonitis ergo discipulis vt oīone vigilāt cert̄ aret cōtra vim temptatiōis instantis. Ipse quoq; pīa supplicās· ait: Pi si possibile est trāseat a me calix iste. ¶ Glo· sup Math· xxvj· Ubo aūt vicibus orauit dūs· vt ꝛ nos a petis ꝑtenj veniā

et a ꝑsentib⁹ malis tutelã·⁊ a futur⁹ pericul⁹ cautelã oionib⁹ ipetrem⁹·et vt omnem orationẽ ad patrẽ ⁊ filiũ ⁊ spũsctũ dirigam⁹. Itẽ sicut ẽ trina temptatio aspidat⁹·ita ⁊ timoris. Est enĩ ꝓcupiscentia carnis·ꝓcupiscẽtia oculorũ· ambitio ſeculi. Est et timor mortis·vilitatis·doloris. Contra q̃ oĩa docet nos dñs debere muniri oione. Dñ ⁊ ꝓpter trinã temptationẽ passionis potest intelligi ter oasse.

¶ Leo papa vñ s̃ ser. vij. In illa quidẽ oione q̃ dixit: Trãseat a me calix iste·neq; aq̃ estimand⁹ est·q; passionẽ ⁊ mortẽ·cui⁹ iam discipulis sacra tradiderat voluerit declinare·cũ ipsum beatum aplm Petrũ fide et charitate feruẽtem aduersum psecutores gladio vt vetauerit eiq; dicere: Calicẽ quẽ dedit mihi pr̃ nõ vis vt bibã illũ? Certũ quoq; est·q; dominus ipse Jesus de pr̃e testat⁹ est dicẽs: Sic de⁹ dilexit mundũ·vt filiũ suũ vnigenitũ daret. Et de ipso filio dicitur ab aplo: Christus dilexit nos ⁊ tradidit semetipsum ꝓ nobis hostiã deo i odorem suauitat⁹. In saluãdio enĩ hoĩb⁹ p crucẽ christi coĩs erat volũtas·⁊ cõe ꝓsiliũ patris et filij. Nec vlla poterat rõne turbari·q; añ ſcula ẽtia et misericorditer erat dispositũ·et incõmutabiliter ꝓfinitũ. Qui q̃ verũ ac totũ assumpsit veros et corpis sensus ⁊ animi non suscepit affect⁹. Nec q; i illo oĩa plena erãt sacramẽtis·plena miraculis· ideo aut falsis lachrymis flenit·aut mẽdaci esurie cibũ sũpsit·aut sopore simulato dormiuit. In nr̃a humilitate ꝓtempt⁹·i nr̃a mſtitudie ꝓtristat⁹· in nr̃o ẽ dolore crucifixus. Passionẽ enĩ mortalitat⁹ nr̃e ob hoc misericordia sb̃iit vt sanaret·ob ꝙ x̃tus recepit vt vinceret De apertissime Esaias ꝓphetauit dicẽs: Hic pcã nr̃a portauit·et ꝓ nobis dolui ⁊c

¶ Ambro super Lucã. Pro me vtiq; dolui q̃ꝓ se qđ dolẽt mihi habuit. Suscepit tristiciã meã vt mihi largirẽt lẽticiã suã·⁊ vestigijs nr̃is descẽdit vsq; ad mortẽ crumnã·vt nos suis vestigijs revocaret ad vitam.

De volũtate sensualitatis ⁊ rõnis et⁹. Leo papa vbi s̃.

¶ Lap. XLI.

Um ergo dicit filius dei: Trãseat a me calix iste·nr̃e vtiq; voce nature·⁊ cãm agit fragilitatis ac trepidationis hũane·vt in his q̃ tolerãda sunt·et patiẽtia roborẽt et formido pellat. Deniq; cessans deinceps petere excusato quodãmodo nr̃e infirmitat⁹ metu·i q̃ nob remanere nõ expedit·i aliũ affectũ trãsit. Et dicit: Verũtamẽ non sicut ego volo sed sicut tu. Idem ī sermone·v. Prima petitio erat infirmitatis·secũda x̃ti. Illud optauit et nostro hoc elegit ī ꝓpio. Nec enĩ ꝗliũ pr̃i filius⁹·oĩa esse deo possibilia nesciebat·aut suscipiẽdũ crucẽ sine sua ī hũc mundum volũtate descẽderat·vt hãc diuersaq; affectionã compugnantiã pturbata quodãmodo rõne pateret·ꝙ vt suscipientis susceptiq; nature distinctio manifestaret·qđ erat hoĩs diuinã desiderauit potẽtiã qđ erat dei ad causam respexit humanã. Dupliciq; q̃ volũtati voluntas cessit inferior·et cito demõstratũ ẽ·qđ a trepidãte possit orari·et quid nõ debeat a medẽte pceđi. Quia enĩ nos qđ oremus sicut oportet nescimus· et vtile nobis ẽ ne fiat pleruncq; qđ volum⁹·de⁹ iust⁹ ⁊ bon⁹ qñ ea q̃ sunt nocitura petit·negando miseret.

¶ Ambro de trini. li. ij. Cũ q̃ ait: Nõ sicut ego volo·mea ẽ voluntas quã sua dixit: mea ẽ tristicia quã affectu meo suscepit. Nemo quippe moriturus exultat mihi·q̃ compatit̃ mi·dolet mi·tristis ẽ ꝓ me·et ī me doluit·q̃ ꝓ se qđ doleret nihil habuit. Doles q̃ dñe Jesu·nõ tua ꝙ mea vulnera·nr̃ã tuã mortẽ·ꝙ nr̃am infirmitatẽ. Et qđ mir⁹ si ꝓ oĩb⁹ doluit q̃ ꝓ vno flenit·vt sicut mors ei⁹ abstulit mortem·ita ⁊ mgror ei⁹ nostr⁹ abhorreret mgrorẽ.

¶ Leo papa vñ s̃ ser. vij. Et iterq; ait: Si nõ pot⁹ calix iste transire a me nisi bibã illũ: fiat volũtas tua. Hec vox capitis salus ẽ totius corpis. Hec vox oĩs

fidēles īstruxit·oēs ꝓfessores accēdit·oēs martyres coronauit. Nā q̄s odia mūdi· q̄s temptationū turbines· q̄s ꝑsecutorū supare posset terrores·nisi ī oīb⁹ ꝓ oīb⁹ pi diceret: fiat volūtas tua? Discāt igit hanc vocē oēs ecclie filij magno ꝓio redempti·grac iustificati. Et cū adūsitates violētię alcui⁹ temptatiōis icubuerit ꝓfidio potētissime rōnis vtāt·vt superato tremore formidinis accipiant tolerantiam passionis.

De aduentu ꝑditoris. Idē de eodem. ℔. Lap. XLII.

Oluntatis ergo nostre v correctionē dño cū trina oratione firmasset·gnaī adhuc męrore discipulis: vomite iā inq̄t et recłāte: Ecce enī appropiquabit q̄ me tradet. Int ipsa nempe verba dñi turba irruit·z cū gladijs et fustibꝰ eū comprehēsura constituit ducē sequēs Judā scarioth·q̄ priuilegio ꝓfidię ꝓncipatū obtinuerat ī facinore. Illū⁹ nāq; spūs inflāmat⁹ ceperat·cui spōte mīsterū ꝓbuit·z q̄lē habūt mentē talē inuenit ꝓfidē. **Er glo. sup Johannem.** Hinc ꝺ ipso dñs apls dicerat: Nonne ego duodecī vos elegi·ī· vocationis ordine illa vocatiōe q̄ dicit. Multi vocati pauci vo electi·z vn⁹ ex vob diabol⁹ ē. i· vocatū fluēs. Hoc enī vt ait euāgelista dicebat de Juda filio Simonis scarioth·qꝺ iterpt at⁹ monoia sanguis. Hic enī erat cū traditur⁹ cū cēt ex duodecim vn⁹. **Piero sup Math. li. iiij.** Infelix q̄pe damnū qꝺ effusiōe vngūti se credebat habuisse voluit mgō ꝓio cōpensare. Nec certā postulauit sūmā vt saltē videret ꝑditionē facere lucrosaz·ꝺ q̄si vile mancipiū tradens ī ptāte posuit emētiū quātū vellent dare dicēs: Quid vultis mi dare·et ego vob eū tradā? Hic z ꝺ ipso dñs dixit apls: Amē amē dico vob·q⁹ vn⁹ vrm me traditur⁹ ē. Hoc enī ꝓdixit de ꝑditore dans ei locū pnię·s·vt cū ille scirī cogitatiōes suas occultau intelligeret·eū facti sui pęniteret·z tm nō eū deligunt sp̄alit·ne mālefice coargue⁹ impudēter fieret. Ceperūt aūt singli dicē: Nūqd ego sū dñe? Nouerant certe vndecim apli·q⁹ nihil tale ꝺ dñm cogitarēt ꝺ pi⁹ credāt mgō q̄s sibi. Et timētes fragilitatē suā tm ītes interrogabāt ꝺ pdō cui⁹ sciam nō habebāt. Sed q̄ mecū inq̄t ī papside manū intigit ꝺ me tradet. Judas q̄ppe manū cū mgō mittebat in parapside vt audacia bonā mētiret? sciaz.

Idem sup Matheū. Erat ḡ ꝺ vn⁹ ꝺ duodeci· vn⁹ ter⁹ numero nō merito·noīe nō mēte·corpe nō aīo. **Glo. sup Math. vbi s.** Videbat tñ adhuc aliq̄d ꝺ pcūdia discipuli cū mgrm ꝑsecutoꝝ non palā tradidit·ꝺ p signū oscūli. Cęter⁹ q̄ ḡ viderat nō diuinitus ab eo ꝺ magice facta putabat. Et quē in monte trāsformatū audierat·ne nūc etiā tali modo ꝺ mālo cor⁹ lūbaret timebat· z ideo signum dabat. Dñs aūt suscepit oscūlū·nō vt vocēt nos simulare·ꝺ ne viuerēt ꝑditionē fugere. Dñi cū bis iquit q̄ oderūt pacē erā pacificus ꝛc.

De pstratiōe lictorū et fuga discipulorū. Leo papa vbi ꝺ sermone. ℔. Lap. XLIII.

Um itaq; verbis salutis c orationis suę dñs declarasset·verissime ac plenissime·z humanā pię z diuinā sibi nām iesse ondēs vñ cēt q̄ pati nollet·et vñ q⁹ vellet repulsa trepidatiōe ifirmitatis·z ꝑfirmata magnanimitate virtutis ī suam suę dispositiōis redigr. Et sęuiente diabolo p mīsteria sudęrū formā fui nihil pcti habentis obiecit. vt p eā ageret omnia cā·en q̄ solo erat omnia nā sine culpa. **Aug⁹. sup Johānē omel. c. xij.** Dē nempe latebat in carne·dies q̄z sempiternus in membris occultat humanis·vt latius z facilius q̄reret occidend⁹ a tenebris. **Leo papa vbi s.** Irruerūt ḡ in lumē verū filij tenebraz· z vrentes faculis atq; latitus nō cauerunt

infidelitatꝫ suę noctẽ qꝫ nõ ſtelleterũt lucis auctorẽ. Occupãt patrũ teneri et trahũt volẽtẽ trahi. q̃ ſi vellet obniti nihil q̃dẽ ĩ iuuenã eꝰ impie manꝰ poſſent. ℔ mãdi redemptio tardaret vt nullũ ſaluaret illeſus. q̃ ꝓ ſalute oĩum venerat moriturus: Ego ſum inq̃t. et ſic impios deiecit.

Aug⁹ vbi ſ̃. Quid faciet iudicaturꝰ q̃ ℔ fec iudicãdꝰ ꝛ moritur⁹. **Leo papa vbi ſ̃ ſer. j.** Nõ eſt igit̃ erubeſcẽda crux chriſti q̃ ẽ de ꝛtute diuini ꝓſilij nõ de paſſionis pcõ. Cuius enĩ ĩ infirmitate nr̃a de paſſus dñs Jeſus. vtrocꝫ mortuꝰ ſit ſi tñ ñ ita ſe ſua abſtinuit vt inĩ ꝓtẽdias paſſionis nihil exerceret diuiꝫ operationis. Nam cũ impiꝰ Judas cũ iã omnia pelle vlatꝰ. ℔ lupino furore mãifeſtꝰ. veri ſceleris ꝓ ſpecie pacis ĩcipiẽs. ſignũ traditionis ſęniore oĩbus telis oſculo ꝓbuiſſet. ꝛ mlturo dño fundẽdã q̃ ad compbẽdẽdum dñm cũ armata militum coh̃te ꝓfluerat ĩnĩ faces atꝫ latĩnas lumẽ vrũ tenebris ſuis obſcęcata nõ cerneret. dñs q̃ expectaret potius turbas q̃s declinare delegerat. ſic Jobes cuã gelaſta teſtat. quẽ q̃tũt nec dũ iuẽt⁹ iterrogat. Illiſꝫ dicentibꝫ ꝙ Jeſũ q̃rerẽt: Ego ſũ inq̃t. q̃d verbũ manũ aliã et ferociſſimis ꝓgregatam q̃ſi q̃dã fulmineo ictu ſtrauit ꝛ ꝓtulit. vt oẽs illi atroces minaces atꝫ tribules retroacti corruẽt. vbi fuit ſęuicie conſpiratio? vbi ardor irarum? vbi iſtructus armorꝫ: Dñs dicit: Ego ſũ. Et ad vocem eꝰ ꝓſternit̃ turba impioꝝ. Quid iã potuit maieſtas eꝰ indicatura. cuius hoc potuit humilitas indicanda?

De compbẽſiõe dñi. Hlo. ſup Johanẽ. xviij. Cap. XLIIIj.

Ece hac vna voce totiens moritur⁹ latẽtiſ diuinitatiſ virtute ꝓſtrauit. qꝫ volebat q̃dem compbẽdi. ℔ nõ quõ voluit. Iterꝫ q̃ interrogauit eos quẽ q̃rerẽt. vt bene ſcĩs eum q̃ſcerẽt. et ĩ eius capturã nõ aberrarent. Cũꝫ diceret: Jeſũ nazarenũ. Nõ ſe abſcondit. ℔ oñdit dicens iterꝫ: qꝫ ego ſum. Si q̃ inq̃t q̃rit̃ me. ſinite hos ſcĩs diſcipulos meos abire. q̃s nõ vult ꝑire. Faciũt q̃ qđ iubet. ſinũt eos abire. q̃s nõ vult perire. nõ qꝫ poſtea morituri nõ erant. ℔ qꝫ ſic nõdũ credebãt quõ credũt q̃ nõ pẽnt Vñ et cuã gelaſta ſubiungit. q̃ ℔ factũ ẽ vt impleret ꝑmo quẽ dixit: qꝫ q̃s dediſti mi non pdidi ex eis quẽq̃. **Leo papa vbi ſ̃.** Deniqꝫ ſaẽs dñs qđ magis ſuſcepto myſterio ꝓueniret ĩ illa ꝑtis oñſa ptãte nõ ꝑſtitit. ℔ perſecutores ſuos ĩ facultatẽ diſpoſiti ſceler⁹ redire permiſit. Nã ſi tenere nollet. non vtiqꝫ teneretur. Sed q̃s hominũ poſſet ſaluari. ſi ille ſe ñ ſiniret compbẽdi: Nam beat⁹ Petrꝰ q̃ animoſiore ꝓſtãtia dño cobgrebat. et ꝑ violẽtoꝝ impetꝰ feruore ſcẽ charitatiſ exarſerat. ĩ fuã ꝓncipis ſacerdotũ gladiũ exuſſit. et aurẽ vim feroci⁹ inſtanti abſcidit. Sed hãc piã motũ ẓelanti apũ dñs vltra nõ patit̃ ꝓgredi: Stadiũ iubet recõdi. nec ſinit aculeus ipios ſe mãu ferroꝫ defẽdi. Erat enĩ ꝑ redẽptiõis nr̃e ſacrãm vt nollet capi q̃ ꝓ omnibꝫ venerat mori. Nã dilato cruc̃ gliꝫ triumpho. ꝛ diabolica fieret lõgior. ꝛ captiuitas hũana diuturnior. Dat q̃ ſpacij lucẽtia ĩ ſe furẽtibꝫ. nec tñ indicare ſe diuinitas dedignat̃ cui tũc. aurẽ fuit iã ipſa ſectiõe demortuã. ꝛ a cõpage corꝑis viuẽtiſ alienã. ĩ ſedẽ capitiſ reponẽdi reuocat manus et diſſi. reformat qđ ipſe formauerat. nec tarde caro ſeq̃t̃ eius imperiũ cui⁹ erat ipſa figmẽtũ. habẽt q̃ diuinã ℔ opa ꝛtutem. Sed q̃ dño maieſtatiſ ſuę poteſtatem compmit. ꝛ vim ĩ ſe ꝓſecutiõis admittit. et illa ẽ volũtate q̃ nos dilexit. ac ſemetipſum ꝓ nob obtulit cooperante ĩ eo ipſo pie. q̃ filio ꝓprio nõ pepercit. ℔ ꝓ nob oĩb⁹ tradidit illũ. **Hlo. ſup Math. vbi ſ̃.** Tũc diſcipuli eo relicto fugierũt oẽs timorẽ mortis oñdẽtes. ꝛ infirmo ꝝ ecclęe mẽbroꝝ figurã ꝓtẽdẽtes. eoſq̃ vocentes cautelã fugiẽdi q̃ ferendis adũſq̃ maꝛtũ ſũt idonei. q̃n tutius ẽ latere q̃m diſcrimini ſe cõmitti. **Leo papa vbi**

ꝫ. Vincēs itaq; dñs inferri sibi q̄cq̄d sacerdotū instructu furor popular, audebat ad Annā Cayphe socerū ducī ac deide ad Cayphā et Annę trāslmigratiōe perducī. ¶ Hiero. sup Math. Petrus aūt a longe sequebat, timor quippe retrahit, charitas trahit.

De trina negatiōe Petri et eiꝰ cōuersiōe. Idē ꝺ eodem ser. ir. Cap. XLV.

Dum aūt ad recipiendū
c iniq̄tatis iudiciū se vi filius pębuisset aplus Petrꝰ cui fides ea ꝓpa deuotiōe feruebat, vt et dño cōpati et cōmori esset paꝛ, pterritꝰ anicilla sacerdotis calūniante piculū negatiōis incurrit et infirmitate. Ꝺb ꝫ aūt vt apparet ꝓmissus ē hęsitare, vt i ipso ecclię pncipe ꝓderet remediū puię, nemoq; auderet ꝺ sua ꝛtate ꝓfidere, q̄n mutabilitatis piculū, nec ille tūtus potuisset euadere. Dns aūt Jesus q̄ intra pontificale pcliū solo corpe tenebat trepidationē discipuli foris positi diuino ituitu vidit, animūq; patiētie mox vt respexit erexit, vt i flet ꝓpnitudinis ꝛaxauit. Felices o Petre et lętē lachrymę tuę, q̄ ad diluēdā culpā negationis ꝛtute habuerūt sacri baptismatis. Affuit enī q̄ latēti ꝓpe q̄ videret, excuperet, terreret dñi Jesu christi, et firmitatē standi i ipso cadēdi piculo recepisti. Videt i te dns nō fidē fictā, nō dilectionem ullam, ꝫ pstātiā fuisse turbatā, abundauit fletꝰ vbi non defecit affectus, et fons charitatis lauit ꝛba formidinis. Nec turbatū ē remediū abolitiōis, vbi nō fuit inuiciū voluntatis. Cito itaq; rediit in suam petra soliditatē tūtā recipiēs fortitudinē vt q̄d tūc i passiōe christi erpauisset i suo postea supplicio nō timeret. ¶ Idē de eodem ser. iii. Mutū igit vnius fidelis bullitatē christi q̄ formidinē nr̄as i se recipe voluit collatū est, btissimꝰ apostolus ille ꝓmꝰ exceptus ē, q̄ cū illū instantis ꝙuitie vehemētior procella turbasset, ad reparationē vigoris celeri mutatiōe cōuersus ē, sumēs ꝺ christo remediū, vt tremefactū repēte mētis ad sui capitis firmitatē rediret. Nō enī posset dño seruꝰ et magīs maior ee discipulꝰ q̄ trepidationem humanę fragilitatis nō vinceret, nisi victor timoris aīi timuisset. Respexit ꝫ dominus Petrꝰ et inter calūnias sacerdotū, inter falsitates testiū, inter cedētiū et ꝙspuētiū iurias ꝙspexitꝰ, illis ꝓuenit oculis turbarū discipulū q̄bꝫ eū ꝫuiderat turbādū esse. Et i cū ingressa ē ꝛitatis inspectio, vbi correptio faciēda erat correctio, q̄si quędā illi dñi vox insonaret ac diceret: Quid times Petre? q̄d i tuā credis ꝙsciam? Ad me reuertere, i me cōfide, me sequere, meę passiōis ꝺ tps est fidū, hora tui supplicij adest, q̄d metuis, q; etiā ipse supabs? Nō confundat te infirmitas quā suscepi a te. Ego te tuo fui trepidꝰ, tu ꝺ meo esto securus.

De patientia dñi. Idem ꝺ eodem ser. v. Cap. XLVI.

Tacꝫ filiꝰ dei ipius in se
i manꝰ admisit, et qꝺ scientium agebat furore patienti ptāte complevit. Hoc enī erat illꝺ magnę sacrim pietatis, qꝺ xp̄s spōte sbięciebat iniurijs, q̄s si manifesta ꝛtute ꝓpelleret, dura tūc exercēt ñ humana curaret. In oīb aūt ꝫ illa populario et sacerdotal isania ptāctiose et pcaciter iferebat, nręq; diluebāt macię, nręq; expiebāt offensę, q; nā q̄ i nob victa sp fuerat atq; captiua i illo inocēs patiebat, et libera, vt ad auferēdā mūdi petā ille hostiā se agnꝰ offerret, quē ꝛ oīb corporalis suba iugaret, ꝛ ab oīb spēal origo discerneret. ¶ Augꝰ sup Job. omel. xxiij. Bcrūtamen cū vno ministro xp̄i apā sibi dāti ac dicenti: Sic ñdes pontifici. Rndit: Bi bñ loquꝰ sum, q̄d me credis. Et si fortasse dicat aliq̄s: Cur nō fecit q̄d ipse vouit? Percutienti nā q̄ nō sic vebuit rndere, ꝫ alterā maxillam ꝓbere. At ꝛo q̄d q̄ vere ac mānsuete iusteq; rndet:

Et nō solū alterā maxillā iteꝝ percussuro-
ri totū corp⁹ figēdū ꝓpanit i ligno. Vnde
itaqꝫ poti⁹ demōstrauit qđ demōstrādū
fuit sua-scz illa magꝭ ꝓcepta patiēdi-nō
corpis ostētatiōe-ꝫ cordis ꝓpatiōe faci-
enda. Fieri nāqꝫ pōt vt alterā maxillā vi
sibiliť hō ꝓbeat etiam irat⁹. quāto ḡ me-
li⁹ rīdet ꝛa placat⁹. ꝛ ad pferēda ḡuio-
ra trāq̄llo aīo sit pat⁹. ¶ Leo papa
vñ ē-ser.xv. Itaqꝫ indi nō itellexerī
ptē indicati despiciētes mānetudinē
indicati-vt ipietas vna sociaret vrī dei
psecutores-ꝛ veri dei negatores-dū for
mā sui ꝛ indi estimāt i christo solā-ꝛ he
retici asserūt falsā. Verax aūt dñi passi-
ones Esaias ꝓpha ꝓnāciat ipsi⁹ vocem
assumēs-ac dicēs: Dorsū meū i flagellā
dedi-ꝛ maxillas meas i alapas-vultū qꝫ
meū a cōfusiōe sputoꝝ nō aūti. Q itaqꝫ
ꝛbi caro patiebať nō ꝛbi pēna-ꝫ carnis
esse pbať. Cuius tñ i iurię atqꝫ supplicia
etiā ad ipassibilē redūdabāt-vt ei meri-
to dicāť illata-q̄ i eius sūt corp⁹ admissa
dicēte aplo: Si em̄ cognōssent nūqꝫ do-
minū gl̄ie crucifixissēt. Obcecati nāqꝫ in-
di malicia sua nesciebāt i qđ facin⁹ prūpe-
bāt. Dñs misericors dñs Jesus q̄ etiā
iterfectores suos-ipsa sua morte saluare
volebat-p sequētiū ig̃rātia ꝺ cruc altiu-
dine supplicabat dicens: Pat ignosce il-
lis-qꝫ nesciūt quid faciūt.

De accusatiōe ei⁹. Idē vñ ē ser-
mone iij. ¶ Cap. XLVII.

Tunc aūt facto cōsilium
inierunt oēs sacerdotū ꝓncipes
ac ppli seniores adūsus Jesum
vt eū morti traderēt. Hoc mane indi ñ
bant⁹ vob luc ꝓtigit ꝺ occasus. Nec vrīs
oculi⁹ solit⁹ dies ꝓdijt-ꝺ ipius mētibus nox
certe cęcitas incubuit. Hoc mane vob tē-
plū ꝛ altaria dirui-legem et ꝓphetas
ademit-regnum ꝛ sacerdotium sustulit-
in luctum ętūm omnia festa pūrit. Et
em̄ tauri pīgues virtuli mlti bestię fremē-
tes-rabidi canes ilanū cruētūqꝫ ꝓsilium
in illis-vt auctorē vitę dñmqꝫ gl̄ie morti
traderēt. Et tāq̄ extenuāda esset imma
nitas furoris vrī-si ei⁹ sua q̄ puicie vię
ꝓsidebat vteremini. Vinctū Jesum ad
Pilati iudiciū deduxistis-vt clamorib⁹
impijs trepido cogitatiōe supato iter-
fectorē boium eligeret ad veniā-ꝛ salua
torē mūdi peteret ad pēnā. ¶ Ambr̄
sup Luca. Accusať itaqꝫ dñs et tacet-
qꝫ defensiōe nō idiget. Sic etiā accusata
susanna tacuit ꝛ vicit. Melior em̄ cā q̄ ñ
defendit ꝛ pbat. ¶ Aug⁹ sup Joh.
omel.c.xvj. Itaqꝫ dñs Jesus vbi nō
rīdebat-sic ouis silebat-vbi vero rīde-
bat sic pastor docebat. Piero. sup
Math. Denīqꝫ taciturnitas christi apo-
logiā Adę-ſ. boīs ꝑmi absoluit. ¶ Leo
papa vñ ē-ser.vj. Caypbe tñ dicen-
te: Adiuro te p deū viuū-vt dicas nob
si tu es christ⁹ filius dei-ita rīdit auctori-
te puida ꝛ ꝛaci-vt bisdē ꝛbis ꝛ fidelium
plcias-ꝛ credētiū corda firmaret ad om-
nē ei⁹ interrogationē referens-tu dixisti:
Addēsqꝫ qđ sequť: Verūtamē dico vo-
bis: Amodo videbiť filiū hominis sedētē
a dextris ꝛtutis dei ꝛ venientē i nubibus cęli.
Caypbas aūt ad aggerēdā audiri fmo-
nis iuidiā-vestimenta sua scidit-nesciens
qđ hac significaret ilsania sacerdotali ho
nore se priuauit. Vbi ē Caypba rōnale
pectoris tui? Vbi ꝓtinētię cingulū? Vbi
suphumerale ꝛrutū? Mystico illo et sa-
crato amictu ipse te spolias ꝛ ꝓpijs ma-
nib⁹ pōtificalia iduměta discerpis oblit⁹
illi⁹ ꝓcepti qđ de sacerdotū ꝓncipe lege-
ral De capite suo cydarī ñ deponet. ꝛ ve
stimēta sua ñ dirūpet. Tu ꝛo iā a q̄ alie-
nabať hęc dignitas-ipse tibi es executor
oppbrij-ꝛ ad mānifestā dā finē veteris insti-
tuti pertinet eadem diruptio sacerdotij.

De iudicio Pilati in chr̄istuz.
¶ Cap. XLVIII.

Am vero dilectissimi p⁹
i multiplicatas illusiōes vinctum
Jesū tradiderūt Pilato ꝓsidi-

Princeps enī sacerdotū ac ppli seniores ꝺ ꝓsilio rē gerebāt· vt ab actiōe sceler⁹ sui viderēt īmunes opa manuū ſbtrahētes ⁊ tela ligneā exercētes· nolētes iterfoere ſ clamantes: Crucifige crucifige. Quid hac ſpē religiōis iuſti⁹? ⁊ q̄d hac demētię ſimulatiōe crudeli⁹ q̄ iudici lege q̄d vob̄ licet facere licet velle? q̄ rōne q̄d corpa polluit corda nō lędit? Cōtamīari et⁹ occasione meruit· cui⁹ ſup vos et ſup filios vr̄os fundi ſanguinē poſtulaſtis: Vi nō totū facin⁹ impetras vr̄a pagit: permitte te ꝓſidē iudicare q̄d ſēnt. Sed vos eriā i ipſū ḡues atq; violēti i id eū decliare ū ſinit· a q̄ ipſi mēdacī abſtinet. Peccauit Pilat⁹ faciēdo q̄d voluit i vr̄am tū ꝓſciam ꝓfuit q̄q̄d furor⁹ veſter extorſit. Lał etiā illic obſcūria vr̄a fuit· vt p̄ciū q̄d chriſti vēditor⁹ reportauit i gaçophylaciū mitti nolutiſſis· cauētes· ſ· ne ſacros loculos pecunia cruēta polluer̄et. Cuius cordis ē iſta ſimulatio· ſacerdotū ꝓſcia capit q̄d arca tēpli nō recipit? Refutat illi⁹ ſanguīs cōtrectatio· cui⁹ nō timet effuſio. Quātillibz ita vos fallere circūtegatis vmbraculis· i· quū ē cū traditore commercū· q̄ ſanguinē inſtū· ſic nō licet cōpari· ita vtebat nō effundi. **Idē in eodē ſer· viij·** Poſt iſanas calūmantiū voces· p⁹ cōmēticias ſbordinator⁹ teſtiū falſitates· ad examen Pilati dūs Ieſus ꝓtinꝰ delegatiōe trāſlat⁹ ē· q̄ cū dubio iure neglecto ſe nō bōe regē niſi cęſarē damaſſent· ⁊ tāq̄ romanis deuoti legib⁹ iudiciū oīe petāt cęſar⁹ refutaſſent· expetierūt executorē magīſtratuq; arbitr⁹ cū. Offerebāt enī Ieſū dura nexib⁹ vinctū colaphis ⁊ alapis frequētib⁹ cęſū· ſputiſ oblitū· clamoribz ꝓdānatū· vt inēt⁹ ꝓiudicia quē oēs vellēt perire nō auderet Pilat⁹ abſoluere. Denięq; nec̄ accuſato eo regiſſe culpā· nec̄ ſua tenuiſſe ꝓſtāriam vocet ipſa cognitio· an q̄ inderet quē inocētē ꝓnūciat dānat addicēs iuq; ipſo ſanguinē inſtū· i q̄ abſtinendū ſibi ⁊ intellectu ꝓcio ſenſerat· et ſomnio vxoris agnouerat. Nō purgāt cōtamīatū animū man⁹ lotę· nec̄ aſperſis aq̄ digitis expiat q̄d familia impia mente cōmittit.

De pctō Pilati et iudęorum. Cap· XLIX·

Ceſſit q̄dē Pilati culpā facin⁹ iudęor⁹· q̄ illū noīe cęſaris rūtā· et iudicioſis vocibz increpatā ad effectū ſui ſceler⁹ impulerunt. Sed nec ipſe euaſit reatū· q̄ cooperat⁹ ſeditioſis relictę iudiciū ꝓprium· et in crimē trāſiuit alienū. Q̄ ꝗ Pilat⁹ implacabil⁹ ꝓli vic⁹ inſania multę Ieſū deh̄onestari ludebrijs· ⁊ i modicē vexari p̄miſit iniurijs Q̄ eū flagell⁹ celſum· ſpinea coronatū· ⁊ amictu irriſorie veſtis indutum aſpectui ꝓſequētiū oſtēdit· mitigādos putādubio inimicor⁹ animos eſtimauit. Vñ et ſaturatis inidię odijs· nō vltra iā crederēt ꝓſequēdū· quē tot modis ītuebāt afflictū Del cū iam deſereret ira clamātiū vt Barraban indulgētia relaxaret· et crucē pęna chriſtū ſuſcipet cū ꝓſono fremitu diceret a turb̄: Sanguis ei⁹ ſup nos ⁊ ſup filios nr̄os: obtinuerūt illi i dānationē ſuā q̄d petinacē exigebant· q̄ꝝ vētes ſic ꝓpba teſtat⁹ ē: Arma ⁊ ſagittę· ⁊ lingua eor⁹ gladi⁹ acut⁹ erat. Fruſtra enī a crucifigendo maieſtatis dño man⁹ ꝓtinus ꝓtinębāt· i quē ſęculū vocū ſpicula ⁊ venenata verbor⁹ tela iaciebāt· vob̄ vob̄ falſi iudęi ⁊ ſacrilegi ꝓnepes ꝓli totū facinoris ill⁹ ꝓdus icūbit. Et licet īmanitas ſceler⁹ et ꝓfidē obligant et milites· oīs tū facti ſūma vos arguit. Et q̄d̄ q̄d i ſupplicio chriſti vel Pilati peccauit iudicium· vel coactis obſequium· ſ̄ vos humani generis odio digniores facit· q̄ vri furor⁹ ipſius nec illis inocētes ēe licuit· q̄b⁹ imāgtas vestra non diſplicuit. **Item ſuper Matth· li· viij· Tradit⁹ ē q̄ Ieſus militib⁹ verberād⁹· ⁊ illud ſacratiſſimū corp⁹ pectuſq; dei capax flagell⁹ cedit· vt q̄ ſcriptū eſt: Vita flagella petētis· nos a flagell⁹ labaręm dicēte aſcēſa: Flagellū nō appropinquabit tabernaculo tuo.**

De diuersis intētiōib⁹ tradentiū christū. Leo papa. vñ s. ser. primo

Cap. L.

De aūt totū. vt dictum

b ē ex illa volūtate qua nos ipse dilexit. ac semetipsum ꝓ nobis obtulit cooperante in hoc ipsum deo pē. q̄ ꝓprio filio suo nō pepcit. ꝙ ꝓ nobis oīb⁹ tradidit illū. Una ē enī pīs et filij volūtas. sicut ē una diuinitas. De cui⁹ dispositiōis effectu nihil vob⁹ indēi gr̄e. nihil tibi Juda debem⁹. q̄ saluationi q̄dē nostre seruiuit impietas vr̄a. nō ꝙ vob⁹ volentib⁹. ac ꝓ vos factū ē. quicquid manu dei atq; cōsilio fieri decretum ē. Mors ḡ christi libat nos. vos accusat. Merito soli nō habeē q̄ oīb⁹ perire voluistis. z tamen tāta ē nr̄i bonitas redemptoris. vt vos quoq; venīā cōsequi valeat. si christū dei filiū ꝓfitēdo parricidalē illā malitiā relinquat. Nō enī frustra ī cruce dominus orauit dicēs: Pat̄ dimitte illis. q̄ nesciūt q̄d faciūt. **Idem d eodē ser. xvj.** Quia ꝙ vt scriptū ē in manu et ꝓsilio dei ꝙ fieri decretū ē. Nūq̄d iniquitas ꝓsequētiū et cōsilio dei ꝙta est. et illud facinus q̄d oīm⁹ē crimīe manus armauit ꝓparationis diuine. Nō ꝙ plane d summa iustitia sentiēdū ē. q̄ diuīsū valde multūq; ꝓtrariū ē id q̄d ī xp̄i est passione dispositū. Nō inde pcessit voluntas iterficiēdi vnde motiēdi nec de vno ceteris spū atrocitas sceler. et tolerātia redēptoris. Impias furētiū man⁹ non īmisit ī se dominus. ꝙ admisit. nec ꝓficiēdo q̄d faciēdū erat coegit vt fieret. cū tñ ad ꝙ carnem susceperat vt fieret. Deniq; int̄ crucifixum et crucifigētes tā dispares causē sunt vt q̄d a christo susceptū ē non posset resolui. et quod ab illis ē cōmissum posset abolei. Qui enī venit pctōres saluos facere. nec ipsis q̄dē iterfectorib⁹ suis misericordiā denegauit. Sed impiorū malū ī bonū credētiū cōmutauit. vt mirabiliores fieret dei gr̄a. nō sm merita hominū. sed sm multitudinē diuitiaq; sapiē et scientie dei misericordit̄ ꝓparata. q̄ ipsos qui fuderāt sanguinē saluatoris recipet vnda baptismat̄. Vt enī scriptū ē. Qui sermonem beati Petri receperūt baptizati sunt. et apposite sunt ī die illa anīme circiter tria milia. Ut itaq; dñs Jesus furorem frementū pati voluit. ī nullo auctores cor̄ crimīs fuit. nec egit vt ꝙ vellent. sed cessit vt possent. **Idem de eodem ser. ix.** Aliud ḡ crucifixi patiētia. aliud crucifigētiū egit insania. nec ad eosdē rer̄ exitus misericordia tēdebat z ira. cum p eiusdē sanguinis effusionē christus solueret mūdi captiuitatē. indēi ꝙ interficerent oīum redemptorem. **Origenes sup Math. li. xxiij.** Dē ergo tradidit Jesum ꝓpter sui misericordiaz. Alij vo tradiderūt eū. iniq̄ ꝓposito non eodē ꝙ diuīso. vnusq̄sq; sm suā malitiā. Judas ꝓpter auaritiā. sacerdotes ꝓpter inuidiā. diabol⁹ ꝓpter timorē. ne audiret de manu sua humanū gen⁹ p doctrinaz eius. nō aduertēs. q̄m magis erpiendū erat per mortem ipsius.

De suspēdio pditoris. Glo. super Math. xxvij.

Cap. LI.

Tunc Judas penitētia

t duct⁹ triginta argēteos rettulit eisq; piectis ī templo recessit. z abiens laqueo se suspendit. Ecce nihil ei pniam egisse pbat. p quā scelus corrigere nō potuit. Et sicut ei⁹ pnīa ifructuosa fuit. sic et oblatio illa ī templo reprobabil extitit. Per ꝙ aūt q̄ ī aere laqueo se suspendit celo et terre ꝓfusum se oīdit. q̄ nō solū pditionis nefas emēdare nequiuit. sed etiā homicidij ꝓpij scel⁹ addidit

Leo papa. vnde supza sermone quinto. Meritoq; sicut prophetia ꝓdixerat. Oratio eius ī peccatuz facta

est quia scelere cōsummato tam pertersa impij fuit cōuersio vt etiam pnitendo peccaret. **Idem de eodē ser. iiij.** Veritatē filij dei venerat querere et salui facere qđ pierat. Et sic ad redemptionē omniū vtebat malicia psequentiū vt i morte eius ac resurrectionis sacro saluari possent etiā interfectores ei⁹ si crederēt. Vñ scelestior oībo o Juda q ifelicior extitisti quē non pnia reuocauit ad dñm ⁊ despatio traxit ad laqueum. Consummationem crimis tui potius expectasset et tonec sanguis christi p pcoribus oībo funderet informis leti suspēdiū distulisset. Cūq; pfidiam tuā tot dei miracula tot dona toquerēt illa te saltem sacra q̄ pascali cena iam de pfidia tua signo dnīq; scīq; detectus accepas a tuo ꝓpitio reuocassent: Cur de illi⁹ bonitate diffidis q̄ te a corpis sui cōtionē repulit: q̄ tibi ad comptendēdū se cū turb et armato⁹ cohorte venienti pacis osculum nō negauit: Sed tō icommūtbil spiritus vadēs et nō rediēs cordis sui secutus ē rubiem et stante diabolo a dextris tuis iniectatē quā i sctō⁹ oium animarū caput i tuū ꝓtice retorsisti vt qđ facinus tuū omnē mēsurā vltiōis excederet te haberet impietas tua iudicē te pateret tua pna carnificem. **Idem ō eodem ser. j.** Ecce dñs oīat i cruce: Pi dimitte illis ⁊c. Quod remediū nec te o Juda transiret si ad eam pniam confugisses quę te reuocaret ad christū non q̄ instigaret in laqueū. Dicendo autē peccauī trandens sanguinem iustū in impietatis tuę perfidia pstitisti qui Jesum nō deum deiq; filiū sed nostrę tīs conditionis hominē etiā in extremū mortis suę periculum credidisti. Cuius flexisses misericordiam si non negasses eius oīpotentiam. **Item super Math. vbi ō.** Principes aūt sacerdotum acceptis argenteis dixerūt: Non licet eos mittere in corbonam quia precii sanguinis est. Vere culicem linquentes et camelū glutientes. Si enī pecuniam illam quia precium sanguinis est in corbonam non mittunt cur ꝙ sū sanguinē effūdūt? **Glosa super Matheum vbi ō.** Emerunt aūtem ex illis agrum figuli in sepultura peregrinorum alia quidem voluntate scz vt ꝛternum relinquerent suę nequitię monimentum sed magnū in factis iniquitatis latet sacramentum. Figulus enī deus est in cuius potestate est ex eodē luto facere aliud vas in honorem aliud in contumeliam. Ager eius est ecclīa qđ sanguinis christi precio emitur inserum vt ei cōmortui peregrini consepeliantur et sic ꝛternam requiem sortiantur. Nos ergo qui peregrini a lege ⁊ prophetis eramus eorum prava studia in salutem suscepimus ⁊ in precio sanguinis christi requiescimus.

De angaria Simōis. Leo papa vbi o sermone vi.

Cap. LII

Raditur itaq; dominī voluntatis voluntas ad redemptionem regię dignationis iussui est sui ex gestator: supplicij vt impleretur quod Elaias ꝓphera pręciderat dicēs: Ecce puer natus est nobis et filius datus est nobis: Cuius imperium super humerum ei⁹. Cū ergo dominus lignū portaret crucis quod in sceptrum sibi converteret potestatis. Hoc quidem erat apud impiorū oculos grāde ludibriū sed manifestabatur fidelibus grande mysteriū quia gloriosissimus diabolū victor et inimicarum virtutum potentissimus rebellator pulcra specie triumphi sui trophęū portabat et inuictę patientię humeris signum salutis adorandum regnis omnibus inferebat tanq; ⁊ tuncipia sui operis imagine oēs impatores suos cōformaret ac diceret: Qui nō accipit crucem suā et sequit̄ me nō ē me dign⁹. Cūtibo aūt eum Jesu turbis ad locū pene. Simon qđā

cyreneus inuĕtus est in quem supplicij lignum a domino trāsferretur · vt ita tali sacro gentiū fides ꝓsignaret · qbꝰ christi crux nō ꝓfulsio erat furꝰ ꝫ glia. Nō ḡ fuit illud fortuitū · ꝫ figuratū · ꝫ mysticū · vt in dęis · christū sęuientib⁹ ad ei cōpatiēdū occurreret alienigena siue pegrin⁹ · dicēte apl̄o: Q si cōpatimur et ꝓregnabim⁹. Per hāc enī trāslationē a circūcisiōe ad ꝓputiū a filio carnalib⁹ ad filios spīta les īmaculati agni ꝓpitiatio · ꝫ omniū sacramēto⁹ trāsibat plenitudo. Siquidē pasca nr̄m · vt ait apl̄s: īmolat⁹ ē christ⁹ · q se noīat verę recōciliatiōis sacrīm · offerēs pri nō ī tēplo · cui⁹ iā erat finita reuerētia · nec intĕpesta ciuitas ob meritū sui sceler⁹ diruēda · ꝫ for⁹ crucifix⁹ ē ēt castra · vt vetęr victima ꝫ cessante mysterio · nouа hostia · nouo imponeret altari · et crux christi nō tēpli cēt ara ꝫ mūdi. **Piero · sup Math⁹** Alĭ vero Simon q̄ crucē ī angaria portabat · ipse est qui pro humana laude laborat.

De aduĕtu dñi ī locū caluarie. Idem ibidem. Cap. L III.

Dducūt ergo Jesum in caluarie locum vt crucifigeret. Ecce ꝫ Abel a fratre suo ī agrō educit · vt ibi pimat. **Isidor⁹ sup Reg · iiij** Paruuli q̄s illud dētes Heliçeo · i · saluti dei · in dęo ꝫ psonā habent q̄ ad crucē ꝫsannabāt dño saluatori. Q aūt dicūt: Ascēde calue ascēde calue · q̄d ē nisi q̄ christ⁹ ascēsur⁹ erat ī crucē ī loco caluarie. Iratę ꝑ̄ulsus maledixit eos Helię⁹ · vñ duo vrsi de silua exierūt · ꝫ q̄dragīta duos pueros bl aspbemātes īterfecerūt. Sic ꝫ christ⁹ postq̄ ascēdit ī cęlū · sic Heliçe⁹ ī bethel · i · ī domū dñi · ꝑ̄ulsus maledixit ind̄is · et anno q̄dragesimo scdo ascēsiōis suę duos vrsos īmisit de silua gētiū. Vespasianā scz ꝫ Titū q̄ trucidauerunt eos strage crudeli. **Leo papa vn⁹ ō⁹ ser · x** Iratę dño ad locū suę damnificatiōis cūte · ꝫ misericordia ab impioriū tabernacul⁹ exeūte · vt ipleret q̄d scr̄ptū est: Longe a pcōrib⁹ sal⁹ · multitudo ꝑ̄ū leq̄bat · illū mulierę q̄s plāgētiū ꝫ lamentaū eū · Solet enī ifirmo ꝫ sex⁹ etiā ꝑ hoc qui morte digni sūt ī lachrymas cōmouere ꝫ dānato ꝫ crucis⁹ ꝑ coīs nāę ꝓsideratiōe misereri. Sed hāc plāctum labi dñs Jesus dedignat⁹ ipēdi · q̄ ñ decet lucr⁹ trāphū nec victoriā lamentū. Deniq̄ ꝑ̄ulsus ad eas dixit: Filię hierlm nolite flere super me · ꝫ sup vos ipsas flete · ꝫ sup filios vestros · q̄ dies veniēt ī q̄bꝰ dicet: Bt̄ steriles ꝫ vētres q̄ nō genuerūt · ꝫ vbera q̄ ñ lactauerūt: Vbi iā ē tristicia crucifigedi vbi formido moriendi? Ecce ñ tret animum passuri hora supplicij · ꝫ vocens ꝑ se nullā flēdi cē rōnē · ídicit pñaz denūciādo victā. Nō ē ig̃t q̄ī me dolere debeat filię hierlm ꝑ vob plāgite · ꝫ ꝑ filios vestros flete. Lugēdū plane vob ē nō ō⁹ salua tore credēnū · ꝫ de ipietate peēnū. Ego crucē volēs sublineo · ꝫ morte ī me quā ꝑimpetur⁹ sū admitto. Nolite flere ꝑ mūdi redēptiōe mouētē · quē ī maiestate patr⁹ videbitis iudicantem.

De ei⁹ crucifixione. Glo · super Math · xv · ca · Cap. L I I I I.

Tunc ergo crucifigentes eū diuiserūt sibi vestimēta sua ꝑ sortē ī q̄tuor ptes ſm nūer⁹ militū q̄ cruc fixerāt eū · erat aut hora tria ſm Marcū · q̄n · ſ · iudęi crucifixerāt illū. Nā milites quidē crucifixerūt eū manib⁹ · q̄d factū est scōm Johānē hora quasi sexta · sed iudęi ꝑ⁹ linguis · q̄d factuz est hora tertia. Qui magis vtiq̄ dicēdi sunt eum crucifixisse · cuius hoc nitant⁹ dissimulare q̄s milites · qui scōm officiū suū duci suo paruere. **Glo · super Johannē xix** Jam quidē inceperat sexta diei hora · quādo scōm Johānē Pilatus sedit pro tribunali. Dumq̄ Jesus duceretur ad crucē ac cętera gererētur · cōpleta ē sexta · ſ · et q̄ tenebrę fuerūt sup terrā vsq̄ ad horā nonā. Vez ne facimus hoc

rekotārēt ī romanos ꝫ magis in iudeos
dic̄ Marc⁹ ipsū vota tua crucifixū. q̄ ex
iudeis monte illū damnauerūt totiēs q̄ fecer̄
qđ fieri erroꝛ senserunt. ¶ Glosa super
Matth. vbi ō. Sed ⁊ cū eo crucifixer̄
uāt duos latrones. vnū a dextr̄ et vnū a
sinistr̄. vt ipleret qđ dixerat eū reputādū
cū iniq̄s. et vt iple dñs vnū assumeret alterq̄ reliḡret. Nā q̄ fide ⁊ cōfessiōe
christi vl agone martyrij vl quālibet arta
pniām̄ habūt. ⁊ ꝫ p pna glia gerunt
dextr̄ latronis merito ⁊ fide signat. Qui
xp̄o p bona glia vl q̄libet intētōe mīe
diḡ ō facūt similr̄ latronis mētē et actē
imitant. ¶ Aug⁹ sup Job. omel.
Cruciat⁹ aūt a cruce dī. q̄ pendētes in li
gnis crucifixi. pducta ⁊ acerba morte necabāt. Nā dim q̄dē i cruce viuebāt. ꝫ q̄
vita lōgoꝛ eligēt. ꝫ q̄ mors ipsa p̄ dē
bat. ne dolor eos finiret. ¶ Piero. su
per p ō. xxvij. Cātate ḡ dño cāticum
nouū. Cāticū q̄pe nouū ē filius dei crucifix⁹ qđ nūq̄ fuat auditū. Cātate inquit
dño cāticū nouū. q̄ mirabilia frē. Circa
filiū viduę q̄ iacebat mortuus i cōnaculo:
venit sīḡdē Helisē ac se ꝫcit. ⁊ os suum
ad os ei⁹ man⁹ ad man⁹. pedes ad pedes
posuit. vt viuificaret mortuus se ꝫcit. q̄
cū i forma dei eet. formam serui accepit.
¶ Idē super Esa. li. xvij. Expandi
q̄t man⁹ meas ad pplm̄ nō credētē. ꝫ dicētē ih. Christ⁹ vtiq̄ man⁹ suas ad pplm
nō credētē i cruce expādit cū ait: Pater
ignosce illis. q̄ nesciūt qđ faciūt. Possumus
etiā i expānōe manuū largitatem accipe
donāt̄. et etiā clemētiā pent̄ filios suos i
sinū recipe gestiēt. ¶ Chrysos. in ser.
ō cruce ⁊ latrone. Obs̄ aūt christ⁹
i excelso ligno imolabat̄. vt etiā ipsi⁹ aspectū mūdaret. Vz et sic bñficiū sensit ēa
vecursi et latē sanguis stillantē mundata. ¶ Ambro. sup Pō. xxxv. Esurire cepim⁹ p lignū. q̄ ō ligno interdicto
caro suscepit alimētū. Joq̄ dñs i christo
carnē ⁊ lignū iunxit vt cessaret fames antiq̄
et vitę redderet gr̄a. Beatū lignū dñi. q̄ō
omniū pctā crucifixit. ⁊ eius caro beā q̄ vi-
ctās oīb⁹ mīstrauit. ¶ Leo papa vii
ō Deniq; ō instrūmto qđ iq̄tas iudeoꝝ
parat ad pnām̄ redēptoris ḡdā nōs fec̄ ad
gliā. ¶ Aug⁹ i quoda ser. Crux etiā
dñica fuit q̄dā scbola vbi magr̄ latronem
docuit. ⁊ lignū pdentē factum est cathedra docentis.

De oꝛone illi⁹ p crucifixoꝛib⁹ Leo papa. vbi ō ser. ix.

¶ Cap. LV.

Dnis tigit i se christus
a ipias fuerēt. ō man⁹ q̄ dū ineubaret. ꝓpio sceleri famulatę sunt
redēptori. Cui⁹ etiā circa interfectoꝛes suos erat tanta pietat̄ affectio. vt de cruce
supplicās pri nō se vindicari. sed postularet ignosci dicēs: Pr ignosce illis. q̄ nesciūt qđ
faciūt. De cui⁹ vt aq̄ oīpotentia fuit
ꝫdicatio Petri apli et bis q̄ dixer̄: sanguis eī sup nos ⁊ sup filios nros. misto
pūteret corda vt vno die baptiçarēt fere
tria milia iudeoꝝ. Fieret ꝫ omnium cor
vnū ⁊ aīa vna patoꝝ. p eo mori quē posserāt crucifiḡ. Ad hāc īdulgētiā ēditor
Judas puenire ñ potuit. qm̄ pditiōis filius cui diabol⁹ stabat a dextr̄ pus i despationē transiit. q̄ sacm̄ christ⁹ gnāl ipleret redēptiōis. Nā mortuo p oīb⁹ impij
dño. potuisset etiā ō forte ꝓsēq̄ remediū.
si nō festinasset ad laqueū. Sed maligno
corde nunc furti fraudiū vedit. nūc parri
cidalibꝫ cōmerciis occupatio nihil vnq̄
documentoꝝ mīe salvatoꝛ insederat
nec pijs aūbꝫ accepat dñi verba dicētis:
Nō veni vocare iustos ſ pctōres. ⁊ vōt
filius vois q̄rē ⁊ saluū facē qđ pierat. Nec
itellexerat clemētiā christi. q̄ ñ solū coꝛporeis infirmitatibus medebatur. sed etiaꝫ
vulneꝝ rebelliū curabat aīaꝝ. Dicēs paralitico: Cōfide fili remittūt tibi pcta
tua. Dicēs et oblatę sibi adulteręq̄: Nec
ego te ꝺdēnato vade et ampli⁹ noli pcare. Vt p ea opa sua ostenderet illo
aduētu suo salvatoꝛē mūdi se venisse nō
iudicē. A q̄ itellectu alienat⁹ impi⁹ edito-

insurrexit i semetipsum. nō iudicio ꝓnitentis. ⁊ furore pcūt. vt q̄ vitę auctorē interfectorib⁹ vīdicisset. i augmtū suę dānationis etiā mortēdo peccaret. Ergo falsi testes. q̄ cruenti principes. q̄ ipq̄ sacerdotes i dñi nr̄i Jesu christi confessionis ignauia ꝓfidia ⁊ famulatu impitę cobortis egerūt. ⁊ detestādū vniuersis seculis. et amplectēdū fuit. Crux eni dñi sic i iudęorū erat mēte crudelis. ita ē i crucifixi virtute mirabil. Furit i vnū ꝓlixus. ⁊ miseret omniū christ⁹. Nō sęuitia iferet. ptāte susceperit. vt licētia facinoris op⁹ ipleat ęque voluntatis. Vñ salua fide actionū q̄ tpe dñicę passiōis ipletę sūt intelligam⁹ n̄ solū remissionē pctō⁹ i christo cōpletā. sed etiā iusticię formā esse ꝓpositam.

De triūpho crucis. Beda sup Tobiā. ¶ Cap. LVI.

Sicut Tobie piscis occurrit illum deuorare cupiens Sic et dño i cruce passo venit diabol⁹ q̄ eum crucifigi decreuerat. si forte q̄di ei⁹ aīa inuenret q̄rēs. ¶ Bło. sup Lucā. iij. c. Dum cū ab eo tēptaret i deserto cōsummata oī tēptatiōe diabol⁹ recessit ab illo videlicet vsq; ad tps passionis. qñ tā nō tantū vt ꝑ⁹ dolis ⁊ aperte cū pugnauit. scz ꝑ ministros iniquitatis ¶ Leo papa. vñ s. ser. j. Exaltat⁹ ē dñs Jesus christ⁹ i ligno. morte i mortis actorē retorsit. et oīs principat⁹ aduersas⁹ virtutes ꝑ obiectionē passibilis carnis elisit in se admittens audaciā hostis antiq̄. q̄ i obnoxiā sibi sęuiendo naturā etiā ibi tractor⁹ aut⁹ ē ee debiti. vbi nīl potuit reī sui inueniri petī. Euacuatū ē ē gnāle illd ac lętale chirographū vīditiōis nr̄ę. et pactū captiuitat⁹ i ius trāsiit redemptoris. Claui q̄ man⁹ dñi pedesq; trāsfodierūt ꝓpetuis vulneribꝰ cōfixere diabolū. ⁊ sctō⁹ pęna mēbro⁹ mimica⁹ fuit i tēfectio ptātū. sic finā ꝑsummāte victoriā christo. vt oēs q̄ i eum crederēt. in ipso triūpharēt et cum ipso. Hinc ⁊ eos⁹ dicit. bis q̄ credūt in cū. q̄ in cornibus suę crucis ventilauit inimicū. Crucifix⁹ q̄dē corpore fuit. sed vere dęmones ibi crucifixit

¶ Nicro. super Pś. xxj. Hinc ⁊ Pś. dic: Exaltabit sic vnicornis cornu meū. Ac si dicat: Alij q̄dē habēt pl̄a cornua. scz vanę ptāt⁹. ego aūt vnū solū habeo cornu. sic vnicornis: Mihi eni absit gloriari. nisi i cruce dñi nr̄i Jesu christi.

¶ Aug⁹. sup Bti imaculati. Hic et alibi ait: Imputa dñe oppbriū meum. Abstulit oppbriū meū oppbrio suo dom⁹ Jesus. q̄ th ē crucifix⁹. Si aūt oppbriū tuū dñe Jesu nob ē glia. quāta erit glia tua: Inę glię ꝓcipatiōe q̄d crim⁹ cui⁹ oppbrio gliosi sum⁹. ¶ Aug⁹. in ser. quodā. Discipula diaboli crux christi. esca q̄ caperet mors dñi. Exultauit diabol⁹ qñ mort⁹ ē dñs. ⁊ ipse morte ill⁹ ē victus. ¶ Bern̄ i meditatiōib⁹ suis. Tu es dñe Jesu q̄ tenerrim⁹ ligni ꝛmicul⁹ q̄ ꝛginalit cedit⁹ oēm duriciā p̄ soras hūilitate tua et charitate. vno ictu tui spūs tui octingentos interfici ꝓcipes malicię. ¶ Aug⁹. sup Pś. Deniq; sic ꝓdictū ē i ps. Deꝰ regnauit a ligno. videlicet christ⁹ q̄ de cruce reges vicat. ⁊ sibi ingans ipsam crucē in fronte fixit.

De gratia crucis et eius laude. Nicro. sup ē. Pś. lxxxix.

¶ Cap. LVII.

Taq; crucis signum velut illū nr̄m ē. vñ scptū ē: Signatū ē sup nos lumē vult⁹ tui dñe

Idē super Pś. xcv. Crux christi colūna ē bōi ani generi. Sico aūt crucē ñ lignū ꝑ passionē. ¶ Aug⁹. sup Joh. omel. Dū q̄dē nihil erat i carne intolerabile⁹: nunc aūt nihil i fronte gloriosi⁹ apostolo dicente: Mihi aūt absit gliari nisi in cruce dñi nr̄i Jesu christi. Quid ē seruat fideli suo. q̄ talē honorē dedit sup plicio suo? Deniq; nūc ī pęnis reo⁹ nō ē i vsu romano⁹. Vbi nāq; dñi crux honorat⁹ putatū ē. q̄ et re⁹ honorare⁹ si crucifigeret. ¶ Ambro. sup Pś. xlvj.

Vñ quoq; nauigāt q̄ i māibꝰ suis crucē
christi sic arbozē ꝓferūt. et ide flabra ven-
toꝝ explorāt. vt in ligno vñi triti atq; se-
curi corpa sua dirigāt ad gr̄am spūsancti.
Alioq̄n i spū inq̄t vberūnti pteres naues
tharsis. Naues eni corpa nr̄a sunt q̄ va-
go vulsaꝝ passionū fluctu monēt. et nisi
gubnatorē habeāt cito mergūt. **Pie-
ro sup Ps̄.** Propē hoc etiā dns vt
nos i alūm ꝺ traheret. i crucē ascendit.
Vñ puto crucē illā esse scalā quam Ja-
cob ad cēlū erectā vidit. **Chryso. i
ser. de diuite et Lazaro.** Benigꝝ
crux christi clauis ē paradi. Crux est spes
christianoꝝ. resurrectio mortuoꝝ. **Idē
in ser. ꝺ cruce et latrone.** Crux est
dux cecoꝝ. baculꝰ claudoꝝ. ꝓsolatio pau-
peꝝ. refugium diuitū. Crux ē male viuen
tium pena. aduersus dęmões victoria.
Crux ē pedagogꝰ adolescentiū. portꝰ na-
uigantiū. partꝰ pacientiū. murꝰ obsessoꝝ.
spes desperatoꝝ. ꝓsidiumꝰ iustoꝝ. requies tri-
bulatoꝝ. custos paulorū. caput virorū.
finis senū. Crux ē magnificētia regū. scu-
tū ꝑpetuū. Crux ē sapiētia stultoꝝ. liber-
tas seruoꝝ. ꝓbia impitoꝝ. lex impioꝝ.
Crux est ꝓfessio. ꝓbaꝝ. annūciatio
aplōꝝ. gliatio martyrū. Crux abstinētia
ē monachoꝝ. castitas virginū. eccl̄ie fun-
damētū. Crux ē ꝰtꝰ ifirmoꝝ. panis esu-
rientiū. ꝓtectio nudoꝝ. **Idē de eo-
dem.** Crux est q̄ q̄ ꝑpus signū vedecoris
apud oēs fuit. et ifamiā christꝰ mirādis
bñficijs decorauit. Sed a ipso ꝺ cēlo ve-
nēte angeli signū illō excelsꝰ humer̄ por-
tabāt. et regale nob aduētū tāq̄ vexillo
et pompa regali ꝓcedēte nūciabāt. Nec
solū crucē. & a vulnera corpis sui demō-
strabit. vt ostendat se vere esse qui cruci-
fixus fuit.

De reuerēti eꝰ salutatiōe. Ra-banus in li. de laude crucis. ꝯ. Cap. LVIII.

Crux q̄ sūmi es noto de-
dicata tropheo. O crux q̄ chri-
sti es caro benedicta triumpho. O crux
q̄ excellis toto. et dominaris olympo. O
crux dux miseroꝝ. latoq; redēptio mundo
Te patriarchārū laudabil actio signat.
Plebisq; ꝓpheratū diuino famine iussa.
Agnen aplicū pandit tua rite trophea.
Martyꝝ et ipse chriꝰ effuso iure cruore.
En alma crucis en fabrica sctā salutis. En
thronꝰ & regi. & cōsolatio mūdi. Digna
crux xpi seraphin celestia mōstrat. Bis-
tensisq; alis. brachia tēsa notāt. Forma
sacrata crucis venerando fulget amictu.
Magnꝰ nescit honor. lętꝰ locis & natiōi.
Crux sacra tu cūi es regis victoria christi.
Est orbi toti dñi quoq; passio vita.
In cruce lex dñi decorat. luce choruscat.
Gentes ꝛ linguę. sociant laude sacrata.
Crux cūia dei es lux vnius in arce poli.
Crux superis placida es. crux hic nauta
mundo. Rabanū memet clemens rogo
christe tuere. O pie iudicio. O vere bona
et sctā crux christi. q̄s te rite totā enarra-
re pōt. Aut ꝺdigne laudare q̄ celestiū ar-
canoꝝ pia es reuelatrix. mysterioꝝ veri
sacra ꝓpatrix. sacroꝝ christi idonea ꝺ-
spēsatrix. In te angelę gaudia sua accu-
mulata cōspiāt. In te voces iura salutis
suę recogniūt. In te iferi iustā retributio-
nē fraudis suę paciūt. ꝓterita renouat
pūtia illustras. futa ꝓmōstras. pdita re-
q̄ris. iuncta custodis. lapsa restituis. et in
viā pacis dirigis. Tu cūi regio es victoria
celestis milicię leticia. trigenariū q̄z potē
tia. Tu petoꝝ remissio. pietatis ercibutio.
meritoꝝ augmentatio. Tu infirmoꝝ
remedium. laborantium auxilium. lasso-
rum refrigerium. Tu cura ęgrotos me-
dicās. tu gaudium męstos ꝓsolās. tu sa-
nitas volentes letificās. Tu status recte
credentium. tu firmitas bene operātium.
tu beatitudo rite perseverantiuꝫ. Et q̄c-
quid digne de redemptione mūdi potest
cogitari. quicq̄d lingua rite loqui ad lau
dem tuam decentissime possunt aptari.
quia quicquid i te laudat crucifixo in te
christo regi deputat. **Idē li. ii. Sal
ue crux dei venerāda doctrīa orbis tui.**

sapiētia lumē ⁊ ꝓba laus ⁊ amica xp̄i ⁊ clara phia apud ęlicolas atq; ꝛrigenas idefinenter vigeo. quā magi decet impiale vocari throno ei⁹ ꝙ serule tormentū. Cui⁹ impator et rex ni⁹ christ⁹ in te sibi regnū ⁊ ptātem ī ęlo ⁊ ī ra ꝓsiuit. hostes supauit et deo mādū recōciliauit. O christi ꝓli vexillū framea q̄ cū hoste sortiti bellū te obsecro vt pect⁹ meū ifirmū tua bñ dictas ꝙtute q̄ dign⁹ laudib⁹ ętni regi in te trīpbū decantare valeā. quō sc3 ęlestia sit ac ꝛrena vno fœdere pūgas. pactū ꝓfirmes ⁊ mortis vincula dissoluas. O lignū vitale ara salutifera spes vitę ętnę. O crux alma dei bucula q̄tum potui laudē tuā cecini. Sed q; trīpbū ꝓpetē exper⁹ quē ī mortalib⁹ plene ñ inenis. cōiūge te ad agmīa ęlestia angelo⁹ agmina. ibiq; tibi laus ꝑpetua p cuncta sonabit scla. Tu q̄q; dñe Jesu christe qñ aduenies iudicare vivos et mortuos. et apparebit signū tuū ī ęlo. plangētq; se sup te oēs tribꝰ ꝛre intuētes ī eū quē pupugerūt. Obsecro vt tūc a flammis vicricib⁹ me sctā crux suscipiat. ⁊ ab ira agni defēdat. Interim q̄diu sum ī hoc ꝓpusculo dirige me ī semita recta fide catholica. sustenta spe firma. et refice dilectiōe tua. vt sis mihi refrigeriū ī via quā desidero habere requiē ī patria. Hinc vita nāq; diffidēcia oīa. pmissa tua ꝙtissima eē credo. iudicia tua rectissima pertimesco. dona tua dilectissima expecto.

De pia ei⁹ significatione. Aug⁹ super Johannem omel. iij. Cap. LIX.

Duo latitudo crucis significat opa bona ī latitudine charitat⁹. lōgitudo pseuerantiā ī longitudine supnū finē q̄ cūcta sunt referēda. pfūditas vo q̄ latet bona nra q̄ de pfunditate gr̄e dei procedūt q̄ comprehendi nō pōt. Raban⁹ vbi s. Alia cardinaliū ꝙtutū q̄driga q̄mor⁹ comb⁹ sctē crucis decent aptata oñdit sctā spem ciem sciē et ipsa procedētē ī triumpho regi christi victorię ꝓsecratā. et p ei⁹ passione orbi toti eē ꝓficuā ad impetrā dū fructū pietat⁹ ⁊ ad eternā hēditatē adipiscēdā Virt⁹ eni ē animi habitus. naturę dec⁹. vitę ratio. mor⁹ nobilitas ⁊ vitę moderatio. Quę cūcta o crux sctā religio⁹ tuis dedita ⁊ cūcta sit bñplacita deo atq; salubria ꝛpromis. arbor odora suauissimi. ⁊ expāsiōe pulcra⁹ frōdiū latissima. hort⁹ delicia⁹ incōparabilis affluēs vbertate largissima floribꝰ ꝙtutū. ⁊ foliis verbo⁹ iocundissima. Grandis ꝓsolatio fidelib⁹ ē spes sctē crucis. ⁊ materiā tribuit laudis. q: bonitatē nos facit scire creatoris. Crux christi via ē iustor. ascēsus ad ęlū. rota de ifimis ad supiora nos trahēs ęli dux et ianua regni. Huius po erecta diuinū trāsuersa cōmēdat amorē fraternū. Cui⁹ amoris integritatē christus nob oñdit. ac suo exemplo nos īstruxit q̄ dilectā aiam suā in cruce moriēs p amicis suis posuit. ⁊ nos id ē facere docuit. Huc amorē o dē⁹ supplaudabilis. tu pone ī me et timor⁹ noti⁹ atq; carnalis affect⁹. peul recedāt a me. ⁊ glia sctē crucis sctā ⁊ multiplicata mecū ī vera ꝑmissione dignaq; laude ei⁹ ętnū ꝓsistat. Ipsaq; mihi carmine et amore venerabil sp laus ī ore meo. ⁊ ī corde exultatio sempiterna permaneat. Vos quoq; ꝓcor ęlestes plebes angelorū. aiaq; iustor. q̄ ī ꝓspectu diuine maiestat⁹ ꝙcie exultat⁹. vt sic alleluia sine cessatiōe. ⁊ amē deo christo in ętnū cantat⁹. ita quoq; nostra3 sortē ꝓcib⁹ adiuuare studeat⁹. q̄ten⁹ hēditatē verā quā teneā ꝓfecte tandē ⁊ nos p gr̄am christi mereamur accipe.

De salubri ei⁹ imitatiōe. Glo. sup Job. xvij. Cap. LX.

Circo autē dñs ipse sibi baiulauit crucē humer⁹ suus. vt eā cōmēdaret imitatur. Vñ ⁊ primo q̄dē portauit eā. q: post passus est. postea ꝙ Simoni cyreneo imposita est.

qi nos vtiq; vt eruus seq; vestigia eius.

Ambro. sup. Bti imaculati. Apte bēdam⁹ g̃ cand̃ crucifixi serpēt̃ ilimis vt eius potestat̃ regñ agñscere possimus. **Berñ. vbi s.** Vere q̃ crucem timet ipse sibi testis ē q; ad huc latro est In cruce pēdet oīs fructꝰ vite. qz ipse est in medio padisi artor vite ipse ē mystꝰ ꝓsolatio. esuriētiū refectio. ꝓfectoꝝ gloriatio. Circūire possum dñe celū et terrā mare et aridā. et nusq; te nisi i cruce inueniam. ibi vermis. ibi pascis. ibi cubas in meridie. **Idem i ser. quodam.** Nullus g̃ te q̃rit. nullꝰ nisi creatꝰ inuenit. Mihi oino tibi adherere bonū ē. O caput glorosum scꝝr te q̃ cuiq; iceris. Si trāsieri p ignē nō timerē malā q̃m tu mecū es. Tu dolores meos portas. et trāsis p angustum foramen passiōis vt lata ꝓbeas ingressū sequētibꝰ mēbras. **Aug⁹. in li. d gratia noui testamenti.** Ideoq; nram pegrinationē intelligētes in hac vita nos crucifigamus i latitudine bonoꝝ operꝝ manus extendētes ac sursum cor habētes. et b totū nō nobis. sed illi⁹ misericordie cui⁹ profunda sūt iudicia tribuētes. Hinc enī et ipse nos admonet dicēs: **Greg⁹. in omel. xxvij.** Si quis vult venire post me abneget semetipsum. et tollat crucem suā quotidie. et seq̃t̃ me. Duobꝰ aūt modis tollit̃ crux. cū aut p abstinētiā afficit̃ corpꝰ. aut p primi compassionē affligit̃ animꝰ. Velem⁹ q̃libet utroq; modo paulus crucē suā tul erat q̃ dicebat: Castigo corpꝰ meū. et i seruitutē redigo ꝛc. Ecce i afflictione corporis audiuit i⁹ crucem carnis. audiam⁹ i compassione primi crucē mentis. Ait enī: Quis infirmat̃. et ego nō infirmor? Quis scandalizat̃. et ego non uror? Perfectꝰ quippe ꝓdicatoꝝ. vt exemplum daret abstinētie. crucē portabat in corpe. Et qi i se damna trahebat infirmitatis alieni. crucē portabat i mente.

De titulo triūphali. Blo. sup Math. xxvij.

Cap. LXI.

Tunc et causam ipsi⁹ sup.

n caput eius scriptā imposuerunt Pro q̃ videlicet eū iudei Pilato tradiderunt. **Blo. sup. Pō. xv.** Erat aūt i titulo scriptū: Hic ē Jesus naz̃en⁹ rex iudeoꝝ. Que videlicet titulū a Pilato cruci suppositū cū multi iudeoꝝ vellēt velē dicētes: Noli scribē rex iudeoꝝ. sed q̃ sibi dixit: Rex sū iudeoꝝ Pilat⁹ rūdit: Qd scripsi scripsi. Ibi vi delicet q̃nis p nescietem deo signāte. q; regnū christi p passiōis humilitatē neq; q̃ infirmaret. si potꝰ ꝓfirmaret. De quo scz regno agit̃ in Pō. xv. Ideoq; Esdras de illi⁹ tituli inscriptione quā per spūm sctm̃ audit eandē psalmū gentulauit dicens: Tituli iscriptio ipsi Dauid. oñdens scz ibi agi de christi regno illa iscriptione signato. Sicut enī in arcu triūphali rome titulus scribebat quo regū triūphi monstrabant: Ita etiā christo crucifixo titulus inscriptꝰ erat q̃ suę victorię nota erat

Piero. sup eundē Pō. Tres enī sūt tituli q̃ scribūt scz vn⁹ sup tumulos mortuoꝝ. Alꝰ i liminibꝰ ciuitatū vel domoꝝ. Tertiꝰ i victoria regū d quo hic agitur. **Aug⁹. sup Joh. omel. cxvij.** Erat aūt scriptū hebraice grece z latine. Hę quippe tres lingue ibi pre ceteris eminebant. Hebrea. pter hebreos iudeos in lege gloriātes. Greca pter gentiū sapientes. Latina pter romanos gētibꝰ imperantes. **Beda sup Esdre lib̃** Titulus ergo dominice crucis his tribus linguis conscribit̃. q; oīs lex diuina quā habebāt hebrei. et omnis sapientia mundana in qua gloriabantur greci. et oīe terrestre regnum. in quo tunc maxime ꝓeminebant romani. christum regem omniū sanctoꝝ. z confitentiā deū ꝓtestant.

Piero. sup Matheū. Merito tres linguę ꝓncipales in crucis titulo cōsecratę sūt. vt omnis lingua cōmemoret

phidiā indęor. Et glo sup Esai gm xviij ca. Hūc igit impletum est qđ olim p Esaiā phētā ꝑdictū ē: In die illa erit altare dñi i medio terrę ęgypti id est mūdi tenebris ifidelitat caliginosi et titul⁹ dñi iuxta terminū ei⁹ videlicet hebraicis lris ac grēcis ac latinis inscriptus.

Leo papa vnde s sermo iij. Crux eterni christi sacrm habet altar veri ac ꝓnūciati vt p hostiā salutarem humanę nrę celebraretur oblatio. Ibi sanguis agni imaculati antiq̄ ꝓuaricatiōis pacta delebat. Ibi tota diabolicę dñationis ꝓterebat adūsitas et de elatione superbię victrix humilitas triūphabat. cū tā velox fidei esset effect⁹ vt de crucifixio cū christo latrone q̄ i filiū dei credidit paradisum iustificat⁹ intrauit. Aug⁹ i quodā sermone. Crucifixus ē enim dūs cū duobus latrōib⁹ i medio pēdebat ipsa iusticia liberās vnū cōfitentē et aliū punięs blasphemantē. Ita factę sūt tres cruces tres causę. Crux eterni christi i medio tribunal fuit nō supplicii. Glo sup Johannē vbi s. Hinc et ipse crucē suā portauit i humer⁹ vt eēt grāde ludibriū impiōr et grāde mysterium pijs gloriantibus i cruce christi velut in sceptro regni. Et ē crux q̄si candelabr christi⁹ lucerna q̄ nō erat sub modio ponenda.

De illusiōib⁹ christi iā crucifixi Glo sup Math vbi s. ℣ Cap. LXII.

Crucifixū vero dominū blasphemabāt ꝓtereūtes videlicet nō i via vitat pedē ponentes. ℣ sicut gressa operū ita mēte atq̄ sermone mobiles capita sua mouētes ac dicentes: Vah q̄ destruit templū dei et in triduo illud reędificat. Ecce fatu⁹ ꝓlus falsor testiū vtiq̄ vocab. Salua inquiūt temetipsum si filius dei es descende de cruce. Ecce nolētes verū dicūt. Et q̄ potuit illud vtiq̄ posset et istud. ℣ nolebat min⁹ vt faceret mai⁹. Si enī insultātib⁹ cedēs de cruce descēderet. ꝑtutē patiētię non ostenderet. Leo papa vbi s. Principes quoq̄ sacerdotū q̄b⁹ indulgētiam saluator petebat supplicii crud irrisionū asperabāt aculeis et in quē māib⁹ ampli⁹ sęuire nō poterāt linguarū tela iaciebāt dicētes: Alios saluos fecit seipsum non pōt saluū facere: Si rex israel es descēde de cruce. Verū o iudęi ō q̄ fonte erroris ō q̄ iuidię lacu taliū blasphemiarū venena potastis? Quis vob⁹ magister tradidit q̄ doctrina psuasit q illū regē israel illū dei filiū credere deberet q̄ se crucifigi nō sineret aut a ꝓfusione clauor liberum excuteret? Non hoc vobis legis mysteria non paschalis obseruantię sacra nec vlla vnq̄ ꝓphetarū cecinerūt ora. Sed illud vere abundeq̄ legistis q ad detestabilē vīi scelerū impietatē et ad volūtariā dīi pertinet passionē. Ipse enī loq̄t ꝑ Esaiā Dorsum meū dedi ad flagella maxillas aūt meas ad palmas faciem aūt meā nō auerti a ꝓfusiōe sputor. Per Dauid q̄s: Dederūt in cibū meū fel et in siti mea potauerūt me aceto. Et iter: Foderunt manus meas et pedes meos dinumerauerūt oīa ossa mea. Ipsi vero ꝓsiderauerūt et īspexerūt me diuiserūt sibi vestimēta mea et sup vestē meā miserūt sortē. Et ne tm ꝓdict⁹ videat⁹ ortus sceleris auī nulla q̄ potētia ꝓnūciata crucifigi non q̄dē legistis: Descendit de cruce christ⁹ ℣ regnat a ligno dr⁹. Idē vñ s ser xvij. Nō itaq̄ ęcitat arbitrio o scribę stulti et sacerdotes impij oīdēda erat potētia salvatoris. Nec tm ꝑces linguarū blasphemātiū omitti debebat redēptio humani generis cū vtiq̄ si deitatē filij voluissetis agnoscere innumera ei⁹ opa videret q̄ vos ad eā fidē quā fallaci ꝓmittitis deberēt cōfirmare. Si aūt verū ē q alios saluos fecit vt ipsi ꝓfitemini: Cur ita tot ac tāta miracula q̄ ī publico ꝓspectu sūt facta i nullo duricię emollierūt cordis vīi nili q̄ sp ita sanctospūi restitistis vt oīa vobis dei bñficia i pniciē ꝑteret⁹? Nā etiā si descenderet christ⁹ de cruce vos tamē

haberet i crimie. Vane ergo insultatiõis opprobria spreta sunt: et misericordiã dñi p̃dita z collapsa reparãtẽ: nullę cõtumelię nulla p̃uitia a sua via p̃positi removerũt Offerebat enĩ deo p salute mũdi hostia singularis z occisio xi agni p tot scla p̃dicata i libratẽ fidei filios trãsferebat p̃missionis. Monũmẽtũ testamẽti p̃firmabat et christi sanguie regni cęli ingredes scribebat. Ingrediebat sũm pontifex in scã scõrũ z ad erorãdũ deũ imaculat⁹ sacerdos per suę carnis intrabat velũ.

De blasphemia sinistri latrõis et conversione dextri. Hlo. sup Matth. vbi s. Lap. LXIII.

Dipsum aũt z latrones q̃ erãt cũ dño crucifixi imperabãt ei. Pr⁹ siquidẽ vterq; blasphemauit: deinde visis signis vn⁹ eorũ credidit. ¶ Leo papa vbi sũ. Dic ḡ vsq; ad id tp̃is p̃sonã suo par z filio instruator: via z salutis sp ifest⁹ bonum vsq; ad crucẽ re⁹ christi cõfessor repẽte fact⁹ z in illos acerrimos corpis animiq; cruciatus. qs sit et iãtia et difficultas mortis augebat mira p̃ssione mutat⁹: Memento inq̃t mei dñe dũ veneris i regnũ tuum. Nunq; istã fidẽ cohortatio p̃suasit: q̃ doctrina ibuit: qs p̃dicator accẽdit? Nõ videbat p⁹ acta miracla: cessauerant. n. tũc lãgẽtũ curatio. cęcoz illuminatio. mortuoz vivificatio. eaq; ipsa q̃ mox erãt gerẽda nõ aderãt: z tñ dñm cõfiteret: et regẽ quẽ videt supplicij sui cẽ cõsortẽ. Inde ḡ ortus est bonũ: vñ accepit fides ipsa respõsum. Ait enĩ Ihesus: Amẽ dico tibi hodie mecũ eris i paradiso. Excedit humanã p̃ditionẽ ista p̃missio. Nec tam de ligno crucis qm̃ de throno edit p̃tatis. Ab illa altitudine p̃miã fidei dat: i q̃ chirographũ humanę trãsgressionis abolet. ¶ Idẽ de eodem sermõe. Vere qs tibi munera sacrã explicet: qs potentiã tã mirã cõmutationis enarret? Exiguo tp̃is pũcto longoz reat⁹ abolet scelez. Et interlucẽtẽ aię dura tormẽta beatos patibulo fuisse ad christũ. Et cui p̃pria ipietas ĩtulit pęnã xpi gra imbuit coronã. ¶ Glo. sup Lucã. xxiij. Magna itaq; in hoc latrone gra enituit q̃ nullũ mẽbrũ preter cor z linguã a supplicio liberz: totũ offert qđ liberz habet: Credit corde. cõfitet ore. fidẽ habuit. qz regnaturz credidit quẽ secũ morientem vidit. spem habuit qm̃ aditũ postulauit. Charitatẽ firmiter tenuit. qz collatronẽ et de iniq̃tate sua redarguit. z vitã quã coguerat o p̃dicauit Magna xt⁹. p̃fitet quę humana videt infirmitate morientem. qm̃ negabãt apli quę viderãt miracula faciẽtẽ. ¶ Ambr. sup Lucã. Ceterę turbe xpmis q̃ ligno crucis hesit. turbe scarabeus q̃ e ligno clamauit: Quid? Pr̃ dimitte illis qz nesciunt qđ faciãt. Clamauit z latrõi crucifixo. hodie mecũ eris i paradiso. Vita enĩ est cẽ cũ christo. qz vbi christ⁹ ibi regnũ. Verũ quid est quod ais domine Ihesu?

¶ Chrysosto. de cruce et latrone. Crucifix⁹ eos clauis retinet. et paradisum tã facile pollicet. Volo inq̃t vt i cruce mea xtus ab oibus inveniat. vt i cruce largitas mea demõstret. Hodie inq̃t mecum eris i paradiso. ¶ Ambro. super p̃ Lucã. xxiij. Insidiabat draco q̃ apostolũ. id est. Judã liberat⁹ es christo: verũ pl⁹ amisisti q̃m sustulisti q̃ latronẽ i paradisum videns cẽ trãslatũ. Ecce nunc eo pacunt magister tu⁹. vñ tu es victa⁹. Et tã q̃ posset excludi nemo cẽ q̃m latro recepẽ. ¶ Aug⁹. in li. de pñiã dei. Generale qđẽ paradisi nomẽ accipit. vbi felicit vivit. Vñ pot⁹ intelligi latro cũ dño fuisse apud eos q̃ receptant i sinu Abrz. Sed e aliq⁹ multo expeditior: et absq; oi ambiguitate liber sensus. si christ⁹ pm qđ erat de⁹ nõ pm qđ lõ diuine accipiat. Hodie mecũ eris i paradiso. Homo enĩ christ⁹ illo die pm carnẽ i sepulcro. pm aiam vero futur⁹ erat i inferno. De⁹ aũt ibẽ ipse sp e vbiq;. Est enĩ lux q̃ lucet etiã i tenebris z sapia q̃ vbiq; pter suã mũdiciã attingit. Vbicũq; ḡ paradisus sit: qs bono z

di est· cum illo est qui vbiq; est. Idē i sermone quodā. Sic ergo ille latro sceleris admisit· crucē ascēdit· causam mutauit· paradisum compauit.

De diuersis amborum meritis Leo papa vbi s·

Cap· LXIIII·

Taq; pactis oībus que diuinitas hiis carnis velamine tempata permisit· Jesus filius dei cruci quā eti ab ipse gestarat affix⁹ est vnoby latronibv· vno· s· ad dexterā ipsi⁹ et alio ad sinistram similiter crucifixio· vt etiā in ipsa patibuli specie monstraret· illa que in iudicio ipsius hominū omniū ē facienda discretio· cū et saluando; figuram fidei credentis latronis exprimeret· et dānādo; formā blasphemātis ipietas ṗnotaret. Piero sup Math· Cū iniquis nempe deputata fuit· vna reliquit sinistrū· alter; assumpsit dexter. Ex simili crimīe sortiunt' iudicium tā dissimile: Alter Petr; antecedit in paradisū Alter vero Judam in infernū. Aug⁹· ad Vincentiū Ecce tres cruces vno erant in loco. In vna latro liberandus· in alia latro damnādus· et ī medio christus· alterum liberaturus· alterum vero damnaturus· qd simili⁹ istis crucibv· qd dissimilius istis pendētibv. Aug⁹· in sermōe: In cruce et ī latronibv· similis pena· et dissimilis causa. Vn⁹ credidit· alter blasphemauit. Dñs autē de tribunali crucis inter ambos iudicauit· illū in tartarū· hūc secū introducēs ī paradisū. Eligite igit' martyr; causas si vultē pervenire ad martyr; palmas. Hugo· in libro opusculorum. Vbi quidē oblit gloriari· nisi in cruce dñi nostri Jesu christi· Siquidē ī cruce dñi Jesu christi est gloriatio· ī cruce latronis dextri cōsolatio· in cruce sinistri confusio. In cruce christi est pena sine culpa et post gloriatio. In cruce latronis dextri pena ṗ culpa et post remissio. In cruce sinistri pena pro culpa et post damnatio. Dicunt homines quādo pēnam sustinent; Si meruissemus non erubesceremus; nunc aūt iniuste pati· et sine culpa ignominiosum est. Imo vo si pro culpa paternis erubesce si sine culpa gloriare. Latro magis vis ecē q̄ christus· et forte similter blasphemator non confessor. Tu eni pro culpa paternis et culpam non agnoscis· et iudicē nō veneraris. Si saltē latro dexter fuisses· culpam humiliter agnosceres· et pēnā patienter sustineres· veniam devote implorares· et nec pro pēna ṗsumeres· nec ṗ culpa desperares· sicut quidā qui de sua sustinentia gloriantur· de pena murmurāt de culpa desperant.

De martyrio virginis et ei⁹ cōmendatione Johanni· Bto· sup Lucam. Bede· ii· c·

Cap· LXV·

Unc etiā et animam sic matris virginis iusta ṗpetras Simeonis sancti pertransiit gladius· id est· dolor; dūice passionis· q; nō potuit eū videre crucifigi sine affectu doloris materni· etiā si speraret resurrecturū mortēq; devicturū. Piero· in sermōe d' assumptiōe; Recte ḡ beata dei genitrix· et martyr· x̄go fuit· q̄uis in pace vitam finiret. Alq; quidem sancti pro christo carne sunt passi· ipsa vero q; i illa parte est passa· que impassibilis habet' et imortalis· id est· in anima· ob hoc vt ita fatear cū spū aliter et atroci⁹ passa sit gladio passiōis christū plus q̄ martyr fuit. Cōstat eni· quia plus oībus dilexit ṗpter hoc et plus voluit intantū vt aiam eius totam pertrāsiret vis doloris ad testimonium erumpe dilectionis. Ei⁹ nāq; dilectio fortior q̄ moris fuit· quia morte christi sua fecit. Bern· i sermone d' eodē Tuam inquit ipsius aiam pertransibit gladius. Plane non ipsius animā que iam ibi non erat· q; mortuus erat· sed tuas que adhuc habitabat. Sed

dicit aliquis: Numqd non sperabat eum ptinus resurrecturū: Utiqꝫ fidēē. Sup hoc ergo voluit crucifixum ꝛ vehementer Alioquin cur miraris potius Mariā cōpatientem q̄ filiū patientem: Dic etiam mori potuit corpore: et illa cōmori corde non potuit. Denique Paulus int̄ multa gentiū crimina memorat q̄ erāt sine affectione: sed longe hoc a vilcentib Marię.

¶ Ambro. super Lucā l. xix. Fugientibꝰ siquidem aplis añ crucē stabat ꝛ pijs oculis vulnera filij spectabāt. Veritamen non spectabat tñ vulnerij mortem: sed ꝛ mundi salutē: Aut fortasse q̄ cognouerat per filij mortem futurā mūdi redēptionē: aula regalis putabat se sua morte publico munere aliq̄d adiuturaz. Sed Jesus qui factus est homo sine adiutorio inter mortuos liber: suscepit quidem matris affectū: nō quęsiuit ad oiuz redemptionē hoīs auxilium.

¶ Glo. super Johannē. xix. Cum ergo pendens in cruce videret matrem stantem et discipulum quē p̄ ceteris familiaribꝰ diligebat: videlicet Johannē: dicit mri sue: Mulier ecce filius tuus. Aug⁹. ibidem. ij. c. Olim quippe cum in nuptijs vinū deficeret et mater ei diceret: Vinū non habent: non quidem vt hęretici dicunt eam esse matrē negauit Jesus eam inhonorauit: sed illa exigēte miracula facturus non eam agnouit dicens: Quid mihi et tibi mulier: hoc est: quid cōe est meę infirmitati ꝛ tibi tñmodo fui carnē matri: Ac si diceret: Talia nō operor et eo qō in me genuisti: i cruce ꝓpo vt filiꝰ agnoscam: quādo curam tui discipulo cōmittam. Sed nondū venit hora mea: i. opportunitas patiēdi: quia nō debet cē passio nisi p̄dicato euangelio: nisi ꝓfecta veritatis ostensa mundo: et tunc erit hora: non vt hęretici calumniant necessitatis: sed voluntatis.

¶ Glo. ibidē. xix. c. Quoniam ergo quasi repulerat ignotā matrē diuina facturus: ideo in cruce pendēs ostendit horam venisse quam tunc p̄dixerat: i qua scz agnoscit de qua fuerat mortalis natus.

¶ Hugo vbi s. Et vos ergo egredimini filię sion: et videte regē Salomonem in eo quod mater dedit: ingredimini et videte in eo quod pater dedit. Quod enī mater dedit forinsecus est: ꝛ quod pater dedit intus est. Mater dedit substantiam carnis: pater consortiū maiestatis. Mater dedit infirmitatem: pat' dedit maiestatē. Mater dedit in quo vicit: pī dedit in quo regnauit. In eo qō a patre habet de supernis prostrauit superbū: i eo quod a matre in inferis spoliauit auarū. Egredimini p̄ compassionē: ingredimini per contemplationē. Egredimini ꝛ fouete in mēbris vestris infirmū: ingredimini et videre in seipso excelsum.

¶ Glosa vbi s. Voces aūt dās vt a pijs filijs ipendat' cura parentibꝰ. Vt enī dicit apostolus: Si quis suoꝝ curam non habet fidem negat. Itaqꝫ matri quā reliq̄t: alteram ꝓ se filiū quodāmodo tribuit: dicens ei: Mulier ecce filiꝰ tuꝰ. Deinde ꝙo discipulo: Ecce mater tua. Cur enī ō fecerit cū euāgelista verbis ostēdit: cum subiungitur: Et illa hora accepit eam in suā discipulus: videlicet matrē: quia q̄cquid ei necessariū erat ad ipsius pertinebat curā.

¶ Aug⁹. sup Joh. omel. xxij. c. Aliter aūt et illa hora accepit eā discipulus in sua. In quę sua cum reliquisset oīa? Suscepit vtiq̄ matrē dñi Johannes in sua: nō ꝓdia qui nulla quippe possidebat: sed officia quę ꝓpria dispensatiōe exequēda curabat.

¶ Glo. vbi s. Ceteram ꝛ si iam ꝓpria non habebat: in illa tamē societate in qua erant oīa cōia centuplum acceperat: nihil habēs ꝛ oīa possidens.

¶ Aug⁹. vbi s. Sic igit' exemplo suo nos instruxit preceptor vt a filijs pijs impendat' cura parentibꝰ: tāq̄ lignū illud vbi fixa erant mēbra morientis: etiā cathedra foret magi docēti.

¶ Hiero. vbi s. Et vtiq̄ pudicissima virginitas nulli discipulo ꝓ recti⁹ q̄ Jesu imagine cōmēdata: vt cēt ad inicē societas grā ꝛ floridus aspect⁹: necnō et venust⁹ ꝓfundi ꝙnō alternatim pudicitia ꝙ splēdor: decorat⁹

De clamore ipsius ad patrem. Leo papa vbi ō. ser. xvi.

Cap. LXVI.

Veniq; dñs virtutum et rex glorie caput nostrum Jesus christus oia in se corpis sui membra trāsformās. q olim in Ps. cructuarat illud i supplicio crucis sub redēptorā suoq; voce clamabat dicēs: Deus deus meus respice i me quare me dereliquisti? Vox ista dilectissimi doctrina est nō q̄rela. Cum enī in christo vna dei z hominis sit psona. nec ab eo potuerit relinq; a quo non poterat separari. pro nobis trepidis et infirmis quirit. cur caro pati metuens exaudita non fuerit. Instante siquidem passione dixerat ad sanandū z corrigendum metū fragilitatis nostre: Pater si possibile est transeat a me calix iste: Verūtamen non sicut ego volo sed sicut tu. Cū ergo trepidatione carnis victa iā ad paternā volūtatem trāsierat. totoq; mortis terrore calcato. sue cōstitutionis opus implebat. cui in ipso tante victorie triumpho exaltatus. causam et rationem quare sit relictus. id est. nō exauditus inquirit. nisi vt ostēdat aliū illum esse affectum quē ad humane formidinis excusationem recepit. aliū illū quē ex eterno placito patris pro mundi reconciliatione prelegit. Vnde ipsa vox nō exaudita. magni est exposito sacramēti. quia nihil humano generi cōferret redemptoris potestas si qđ petebat nostra obtineret infirmitas.

Ambro. in li. de icarnatione christi. Longe inquit a salute mea verba delictoq; meoq;. Aliena quidē sunt a deo verba delictoq;. q; aliena sunt et delicta verboū. Sed qm̄ aliena delicta suscepit. etiā alienoq; delictorū verba suscepit.

Leo papa vnde ō. sermone. xvij. Propt̄ hḡ voce magna clamauit: Quare me dereliquisti. vt notum omnib; fieret. quoniā oportuerit eā non cruci. non defendi: sed sciētiā manibus derelinqui. hoc est saluatorē mūdi et omniū hominū redemptorē fieri. nō q; miseriā sed per misericordiā. nec amissione auxilij. sed definictiōe moriēdi. Quę vero illic est intercessio vitę sentiēda vbi aīa et potestate est emissa. et potestate reuocata: Dicit aūt beatus aplus q; pater filio non pepercit. sed pro nobis omnib; eum tradidit. Et iterū dicit: Qm̄ christus dilexit ecclesiam. et semetipsum p ea tradidit vt sanctificaret eā. Unde tradi dominū passioni tam fuit paterne q̄ ipsius voluntatis. vt eū non solum pater relinqueret. sed ipse se quadā ratiōe desereret non trepida discessione. sed voluntaria cessione.

De teneritudine affectiōis ei⁹ Aug⁹. de questionib⁹ euangeliorum.

Cap. LXVII.

Hinc etiam ipse in euangelio se cōparat gallinę dicēs: Hierusalē hierusalem quoties volui congregare filios tuos quēadmodum gallina sub alas congregat pullos suos. Gallina quippe magnū i filios suos habet affectum. ita vt eoq; infirmitate affecta infirmet. et ipsa. Et qđ difficilius inuenies in animātibus ceteris gallina alis suis pullos suos protegens contra milui pugnat pro eis. Sic et mater nra dei sapia per carnis susceptionē quodāmodo pro nobis est infirmata. Vñ dicit aplus: q; quia infirmū est dei fortius est hoibus. Infirmitatē quoq; nostrā protegit atq; diabolo ne rapiat nos resistit. In q̄ defensione qđ illa conat affectu adūsus milnā hoc potestate perficit aduersus diabolū.

Idem de verbis dñi. Quā ergo nostrā. id est. spem nostrā ponam⁹ sb alis huius gallinę. videlicet matri nostre diuine sapiētię. quę propter hoc assumpsit infirmitatem carnis vt suis cōgrueret pullis. Videte gallinā hispidā plumis. demissis alis. voce fracta et lassa et languida congruere pullis suis.

Petrus Raueñ epūs. Populc inquit me⁹

quid feci tibi aut qd molestus fui respõde mihi: Si diuinitas ē ignorata vel ea ro sit nota videte videte i me corp⁹ vrm membra vestra et viscera et ossa et sanguinem vestrum. Si qs dei est timet: cur vel qd vestr est nō amatis: Si dñm refugitis cur ad parentē nō recurritis: Si fortē vos passionis meę magnitudo cōfundit nolite turbari. Crux hęc nō me⁹ sed mortis ē aculeus. Claui isti mihi infigāt dolorē sed vestrā altius infigūt mihi charitatem. Hęc vulnera nō gemitus meos educūt sed magis vos viscerib⁹ meis introducūt. Extēsio corporis mei vos i gremio meo dilatat nō meā crescat in pęnā Sanguis me⁹ nō mihi deperit sed vrm progat in ꝑdōē. Venite ꝗ redute et vel sic pbate patrem quē videtis p malis bona p iniurijs et vulneribꝰ tantis tantā reddentem charitatē. **Piero super Esaiam xviij** Hęc inqt: Expandi manꝰ meas i cruce tota die videlicet passionis meę ad populū nō credentē et ꝓdicentē mihi qui graditur via non bona et post cogitationes suas. Possum⁹ aūt et i expansione manuū largitatē accipe et nantis clementiā quoq; pentis filios in sinū recipere gestientē. **Ex glo super Deutero xxxij** Hinc et alibi scriptū est: Expandit alas suas et assumpsit eos atq; portauit in humeris suis qñ scz eoꝝ peccata sustinuit in patibulo crucis.

De morte dñi post gustationē aceti. Hlo sup Job vbi ē.

Cap. LXVIII.

Ostea vero dominꝰ Jesus qui ora disponit etiā quę p nescientes agit sciens q̄ oia iam essent ꝓsūmata ꝗ videlicz fieri oportebat anteqū acciperet acetū et traderet spīm vt etiam illa ꝓsūmaret scriptura quę dicit i Ps. Et in siti mea potauerūt me aceto dirit sitio. **Leo papa vnde ē ser. iiij** Hinc ergo ita accto degustato qđ illa vinca dabat ꝗ ab auctoris sui plātatione degenerās in amaritudinem vitis alienę uersa fuerat ait: Consūmatū est hoc ē completę sūt scripturę ꝗ ꝑdixerat de mea passione. Nō est amplius qđ expectem ifantiā furētis populi nihil min⁹ ptuli ꝗ me passuꝝ esse ꝑdixit: Peracta sunt mysteria infirmitatis pmāt vocumēta virtutis. **Hlo sup Lucā vbi ē.** Erat aūt hora fere sexta qn christ⁹ cruci affixus est et tenebrę facte sunt sup vniuersam terrā vsq; in horam nonam. Sol quippe retraxit radios suos ne pendētem dñm videret aut ne impijs blasphemantibꝰ lucē suā ad fruendā ꝑberet. Deniq; dñs Jesus voce magna clamauit et ait: Pater in manꝰ tuas cōmēdo spiritum meū patrem inuocans se filium dei declarat spiritū vero cōmendans nō defectū virtutis sed confidentiā eiusdem cum patre potestatis insinuat. Amat eni gloriā dare patri i quo nos informat vt dem⁹ gloriā creatori. Et hoc dicens expirauit id est sponte et ꝓpria potestate spīm emisit non alius extorsit. Notandū vero q̄ Adā peccāte post meridiem et inclinata luce fidei audita ē ab eo vox dñi. Eodē ergo temporis articulo quo tūc Adę peccatum excluserat nunc latroni pnitēti paradisum referat. **Chrysosto i ser mone ꝺ natiuitate scti Johannis.** In eadē quoq; die passus ē dns i qua et ꝓceptus. Vñ Moysi dñs sacramentum ꝓcepti tradens ait: Nō coques hedū i lacte matris suę qđ sigt christum occidi nō oportuisse in pmo pasca suę cōceptionis in vtero matris. **Idem ꝺ cruce et latrone.** Hac die Adā eiect⁹ est de paradiso et eadem die paradisum ingressus est latro. Exit fur et introit fur.

Leo papa ser. viij Cōfiteamur ergo christiani qđ apl⁹ et magr gētiū confitet dicens: Fidelis sermo et oi acceptione dignus quia Jesus christ⁹ venit in hunc mundū peccatores saluos facere. Hinc eni mirabiliot est erga nos misericordia dei q̄ non pro iustis mortu⁹ est christ⁹ neq; pro sanctis sed pro iniquis

ꝛ impijs. Cūq; mortis aculeū recipere nō posset natura deitatis-suscepit tū nascendo et nob qđ posset offerri ꝓ nob. Ergo q̄ viuūt iā sibi nō viuūt-sed ei q̄ ꝓ oībus mortuꝰ ē ꝛ resurrexit. Et q; vetera trāsierunt-et facta sunt oīa noua-nemo in carnalis vite vetustate remaneat-sed oēs ḋ die in diē ꝓ pietatis augmēta renouemur Quārūlibet enī quisq; iustificat̄ sit-habet tū dū in hac vita ē quo ꝓbatior ꝛ melior eē possit. Qui aūt nō ꝓficit deficit-et q̄ nihil acquirit non nihil perdit.

De causis et effectib⁹ eiusdem mortis Petr⁹ Rauen. episcopus. Cap. LXIX.

Pastor bonꝰ animā suā dat ꝓ suis ouib⁹ qđ vtiq; vis facit amoris-q; nihil durū nil amarū-nil graue-nil lętale computat amor verus. Vbi enī ferā-q̄ vulnera-q̄ pęna-q̄ mortes amorē ꝙualent superare ꝓfectū? Amor ē impenetrabilis lorica-respuit iacula-iaculū eruit-insultat periculis-morte ridet. **Boeti⁹ in li. de trini.** Denīq; si amor ē-oīa vincit-vęz Adā si nō peccasset morte nulla rōne sensisset. Cū ḡ christꝰ nō peccauerit: querendum ē cur morte senserit. Ad qđ ꝛndet. q; tres Adę stat⁹ intelligūt. Vnꝰ in quo fuit añ peccatū-alius in q̄ post patrē-tertius ad quē ḋ ꝓmo trāsisset si stare voluisset. Et ex his tribꝰ q̄li ꝓfluatus est christi status-Fm id qđ ab Adā accepit. Vt enī aīale corpꝰ habuit vt mādūcaret et bibere ꝛ accepta digereret-referē ad ꝓmū statum-q; morte sustinuit ad secū dū-q; aūt oīno peccare noluerit ad tertiū. **Ambro. sup epistolam ad Roma.** Itaq; qđ impossibile erat legi-missus dei filꝰ i similitudinē carnis peti ḋ peto peccatum in carne dānauit. Primo quidē dū nō peccauit-ꝑ a peto dissensit. Secḋo dū i cruce diabolo ptātem abstulit-qua ꝓpter Adę petrꝰ boies captiuos detinuit Tertio dū peto ꝓ pcessa remissione delicta irrita fecit. **Aug⁹ in li. de trinitate.** Tanti ḡ valuit sanguis christi-vt nemanem christo indutū i ḡna morte debita diaboli detinere debuerit q̄ christum indebita morte ad rpm occidit. In hoc aūt cōmendat deꝰ charitatē suam in nobis-q; cū inimici essem⁹-reconciliati sumus deo ꝓ morte filij ei⁹. Quis enī dubitet datuꝝ amicis vitā suam ꝓ q̄bꝰ inimicis dedit morte suā? **Ide cōtra Faustū disputatione. xiij.** Tanto nimirū liberius nob donabit deꝰ immortalitatē q̄ futura ē christo vitēte-quanto misericordi⁹ ostēdit morte nostrā q̄m ligno pepēdit christo mortē. **Ambro. sup Lucā l. vj.** Factus quippe sicut hō sine adiutorio int̄ mortuos liber fuit-et ob hoc cum mori oportuit-vt cum morte fortior esset mors a morte liberaret. **Ide ḋ eodē.** Habet aūt et christꝰ eām vt iterueniat ꝓ te ne gratis mortuus sit ꝓ te. **Chrysto. ḋ cruce ꝛ latrone.** Christꝰ itaq; dei filꝰ hō appellatꝰ est vt te deū vocaret filꝰ hois vt te filiū dei faceret. Esurijt vt te sua carne satiaret. Sitiuit vt te ꝓprio sanguīe potaret. Super alīa sedit vt te desup cherubin sedere faceret. Mortuꝰ ē vt īmortalitatē tibi ꝓstaret. **Aug⁹ in quodā sermone.** Denīq; ꝓciosa in ꝓspectu dñi mors sanctorū ei⁹. q̄ꝝ scz mortiū ꝓcū est mors vni⁹ q̄ si nō moreret granum frumēti nō multiplicaret. **Leo papa ybi ḡ.** Olim q̄dē morti nrę mortis suę minabat potentiam dicens per Osee ꝓphetā: Ero mors tua o mors ei ero morsus tuus inferne. Leges enī inferni moriendo subijt sed resurgendo dissoluit. Et ita mortē incidit ꝓpetuitatem vt eam de ęterna faceret temp̄alem. Sicut enim in Adam oēs moriuntur-ita et in christo oēs viuificabunt. Fiat itaq; dilectissimi quod apostolus ait: vt qui viuunt iam sibi non viuant-sed ei qui ꝓ omnib⁹ mortuus est et resurrexit.

Q mai⁹ fuit nos redimere q̄s creare. Ambro. sup Beati immaculati. ¶ Cap. LXX.

Tus itaq; mihi contulit redimēdo q̄s creādo. Creando q̄ppe me mihi dedit. redimendo aūt et seruauit me. Dedit ergo mihi quod dic. Herū. in li. de diligendo deū. Itaq; si me totum illi debeo. p me facto. quid iam addo. p me refecto. et hoc modo refecto? Nō enī tam facile sum refectus q̄s fact⁹. Si q̄dē de oī q̄ factum ē dicit et facta sunt. In me aūt reficiēdo et dixit multa et gessit mira. et pculat dura. nec tantum dura sed etiam indigna.

Ansel. in li. cur de⁹ homo. Mirabilius quoq; de⁹ hoīem restauravit q̄s instauravit. licet equaliter ei vtrūq; facile sit. Homo nāq; aliq; esset non peccauit vt hoīem nō deberet. Postq; vo factus ē peccādo meruit vt q̄d et ad q̄d factus est pderet. q̄uis nō pderet nisi quod fact⁹ erat. vt cēt q̄ pūiret vel eum de⁹ misereret. Neutrū enī fieri posset sī nihil redact⁹ cēt. Tanto ḡ mirabili⁹ eū de⁹ restituit q̄s instituit. quanto b̄ de pcōre ꝯ meritū. illud nō de pcōre. nec ꝯ meritū fecit. quātum etiam ē deum in hoīem sic ī vnū cōuenire vt idē sit homo q̄ de⁹. sermata integritate vtriusq; nature. Vita aūt hui⁹ hois tā sublimis tā pciosa fuit vt sufficere posset ad soluēdum q̄d p pctis totī⁹ mūdi debet. et plus in infinitū. Itaq; q̄m nō potuerūt oēs hoīes q̄ saluādi erant ꝑsentes ee q̄m redemptionē illam fecit christus. tāta fuit vis in morte ei⁹. vt etiā absentes vel loco vel tpe. ptendat eius effectus. Nec ē credēdū et q̄ homo factus ē. ylla tp̄e fuisse q̄ mūdus ille cā creaturī ḡ factę sunt ad vsus hoīum sic vacuⁿ fuerit. vt null⁹ cēt in eo ad id ptinēs. ppt̄ quē fact⁹ ē homo. ℔ necesse est sp aliquē ad ḡ dictā redēptionē fuisse ptinentē. Vñ Adā et Euā ptinuisse ad illā redēptionem dubitādū nō ē. q̄uis hoc diuina auctoritate apte nō pnūciet. Diaboli vero redēptionē impossibilē intelliges si humanā diligenter ꝑsideres. Sicut enī hō nō potuit reconciliari nisi p hoīem deū q̄ mori posset p cui⁹ iusticiā deo restitueret q̄d pcōr hoīs pdiderat. Ita et angeli dānati saluari nō possunt. nisi p angelū deū q̄ mori possit. et p suā iusticiā deo reperaret q̄d alio ꝯ pctā abstuleīt. Sed sicut homo p aliū hoīem q̄ nō cēt eiusdē generis q̄uis eiusdē cēt nature. nō debuit redimi. ita null⁹ angel⁹ p aliū angelum debet saluari. q̄nis oēs sint vni⁹ nature. q̄ nō sunt eiusdē generis vt hoīes. Non enī sunt oēs angeli de vno angelo. sicut oēs hoīes de vno hoīe. Hoc quoq; remouet totā restaurationē. q̄ sicut ceciderūt nullo alio nocente vt caderent. ita nullo alio adiuante surgere debēt. q̄d est illis ipossibile.

De glificatiōe crucis. Leo papa vn⁹ ō sermone. iiij. ¶ Cap. LXXI.

Nter oia ergo dilectissimi opa miē dei que ab initio sūt cpēsa mortalia saluti. nihil aliud ē mirabili⁹. nihil sublimi⁹ q̄ q̄ p mūdo crucifu⁹ ē christ⁹. Huic etiā sacro vniūsa ꝓcedētiū seculo. mysteria seruierunt. et quicq̄d hostiarū differentiq; ac ꝓpheticis signis. et legalib⁹ institutis est sacra dispēsatiōe variatū. ℔ ꝓmīsa claruit dispositum. ℔ pmissa implēdā vt nāc imagini⁹ figuris q̄ cessantib⁹. ℔ plit credere cā effectū q̄d antea pfuit credidisse faciēdā

Idē de eodē ser. viii. Exaltato p crucē ḡ christo nō illa tm̄ species aspectui mentī occurrat ḡ fuit in oculis impiorū. q̄to p Moysen dictū ē. Et erit pendens vita tua ante oculos tuos. et timebis die ac nocte et non credes vitę tuę. Isti enī nihil in crucifixo nisi ꝯtemptū suā cogitare potuerunt. hītes quo nō timore fides vera iustificat. sed quo ꝑscientia iniqua torquet. Noster aūt intellectus quē veritat⁹ spūs illuminat gloriā crucis

cloqꝫ terra radiantẽ puro ac libero cor/
de suscipiat·et interiore acie videat qua/
le sit qđ dñs cum de passionis suę loqrẽt
ꝓphęta dixit: Venit hora vt clarificet fi/
lius hoiẽ. Et infra: Pater clarifica filiũ
tuũ. Et itęꝫ: Nũc iudiciũ est mũdi·nũc
ꝑnceps hui⁹ mũdi ejicietꝫ foras. Et ego si
exaltatus fuero a terra oia trahã ad me.
O mirabilis potentia crucis. O ineffabilis
gloria passionis·i q̃ et tribunal dñi et in/
diciũ mũdi et potestas ẽ crucifixi. Extra/
xisti enim dñe oia ad te. Et cũ expãdisses to
ta die manus tuas ad populũ nõ credẽ
tem et ꝯdicentẽ tibi·ꝓfitendo maiestatis
tuę senſũ tot⁹ mũd⁹ accepit. Extraxisti oia
ad te·qm̃ i execratiõe iudaici scelerꝭ vnã
ꝓtulerũt oia elementa sniam cũ obscura/
tis luminaribꝰ cęli·et ꝑsolo i noctem die/
terra quoqꝫ motibꝰ q̃reret insolitꝭ·vniũ/
sa creatura impioꝝ vsui se negaret. Ex/
traxisti oia ad te·qm̃ scisso templi velo sctã
sanctoꝝ ab indignis pontificibꝰ recesserũt
vt figura in veritatẽ ꝓphętia in manifesta
tionẽ·lex in euangeliũ verteret. Extraxi
sti dñe ad te oia vt qđ i vno iudeę templo
obumbratꝭ significationibꝰ tegebat plę/
no aptoqꝫ sacro vniuersaꝝ vbiqꝫ natio
nũ deuotio celebraret. Nũc etenim ordo
lenitaꝝ clarioꝝ et dignioꝝ·ampliorꝝ senio/
rum·et sacratior est unctio sacerdotum·
quia crux tua omniũ fons bñdictionum
omniũ ẽ causa grãꝝ·ꝑ quã credẽtibꝰ da/
tur veritus de infirmitate·gloria de opto
brio·vita de morte. Nũc etiã carnalium
sacrificioꝝ vetustate cessante·oẽs differẽ
tias hostiaꝝ vna tui corpis et sanguinis
implet oblatio·qm̃ tu es agn⁹ verus dei
q̃ tollis pctã mũdi·et ita ꝓficis in te vni/
uersa mysteria·vt sicut vnũ ẽ ꝓ oi victi/
ma sacrificiũ·ita vnũ d oi gẽte sit regnũ.

De signis i morte christi oñis Hiero·sup Matheum.

Cap. LXXII.

Erit in illa dñice crucis
et mortis hora·tenebrę factę sũt
in vniuersa terra. Ecce hic adest·Noe
inebriatus atqꝫ nudat⁹ cęlo ac terrę pal
lio tenebroso tectus et ab homine irri/
sus. ¶ Idem super Matheum
l·xiij·Propter hoc aũt mihi clarissimũ
lumen mundi radios suos retraxisse vi/
detur·ne aut dñm pendentem videret·aut
impij blasphemantes sua luce frueretur.
¶ Chrysosto·de cruce et latro/
ne. Poterigit obscurat⁹ est·qz creator in
iuriã ferre nõ potuit·creatura retraxit ra/
dios suos ne videret impiorum facinora
¶ Hiero·vbi s·Terra quoqꝫ mota
ẽ et petrę scissę sunt: et monumẽta aperta
sunt·vt dñm suũ crucifixũ cęlũ et terra ꝛ
oia demõstrarẽt. ¶ Leo papa i ser/
mõ s·Pendẽte siqdẽ i patibulo creatore vniuersa creatura cõgemuit. Nihilqꝫ
ab illo supplicio libeꝝ fuit. Hoc aũt i sui
coitionẽ cęlũ et terra traxit·Ꝑ petras rupit
monumẽta aperuit·iferna reseruauit·radi
os solis abscondit. Detebat Ꝑ testimo
niũ suo mũd⁹ auctori vt i ei⁹ occasu vel
lent vniuersa finiri. ¶ Dio·sup Lucã
vbi s·Velũ quoqꝫ templi scissum ẽ·vt
arcana testamẽti et oĩum legũ sacra quę
tegebãt apparerẽt·ꝛ ad gẽtes transirent.
Joseph⁹ etiã ait angelicas virtutes q̃ndã
templi ꝓsides tũc parit ꝓclamasse dicẽtes:
Fugiam⁹ et hinc sedibꝰ. ¶ Leo papa
vii s·ser·xiij·Ver⁹ ita qꝫ veneratoꝛ
dñicę passionis crucifixũ Jesum sic oculꝰ
cordis aspiciat·vt carnẽ illi⁹ suã esse co
gnoscat, Cõtremiscat i redemptoꝛis sup
pliciũ frena suba·meritũ infidelitatis·petrę
rũpãt·ꝛ q̃ mortaliũ ꝓccaminũ sepulcris
grauabãt, ꝓsiliant obstaculoꝝ mole dis/
cussa. Appareãt quoqꝫ nũc i ciuitate sctã
id est·i eccla dei futurę resurrectionis in/
dicia·et qđ gerẽdũ ẽ i corpibꝰ fiat in cor/
dibꝰ. Nulli siqdẽ infirmoꝝ crucis victoria
negat·nec qsqꝫ ẽ cui nõ oio christi auxili
etur·q̃ si multũ i ipsum seuiẽtibꝰ profuit:
quãtomagis eos q̃ ad ipsum ꝓtunt ad/
mouit. Sublata ẽ ignorãtia·derelictas ẽ
ꝓpata·et ignea illã q̃ regio iure erat indu

sa rompheaz christi sanguis extinxit. Ac vere luci antiquę nocti obscuritas cessit. Inuitat ad paradisi diuitias populꝰ christianꝰ z cęci regenerati ad amissā priam patefactꝰ ē reditꝰ. Si nemo sibi illā viā faciat claudi ꝙ latronis fidei potuit aperiri. Agnoscamꝰ ꝙ vocēte spā vē ad euꝰ glorię pticipationē vocam-et quaz spem simus ingressi. Nec ita nunc antie nunc supbe vitę ꝙsentis actionib occupem-vt nō ex toto cordis affectu redemptori nostro pformari p ipsius exempla nitamur. Nihil enī nisi ad nram salutem aut egit aut ptulit vt virtus ꝙ inerat capiti inesset etiam et corpori.

De duritia incredulitatis iudeorū. Hzegꝰ. in omel. Cū natus esset.

Cap. LXXIII.

In his aūt oīb signis ꝙ vel nascēte dño vel moriente mōstrata sunt-cōsiderādū nob est quāta in quorūdā iudęoz corde duritia fuerit. ꝙ hūc nec p apparitię vonum nec p miracla agnouit. Pia ęque electa suā auctorē venisse testata sunt-vt enim de his quiddā humano vsu loqr: deum hūc cęli ē cognouerūt. qz prin stellā miserūt. Mare cognit-qz sb plantiē se cal cabile pbuit. Terra cognit-qz eo morięte pstrauit. Sol cognit-qz lucē sue radios abscōdit. Petra et pietes cognerāt qz tpe moriēs ei scissa sūt. Infernꝰ cognit qz ꝙs tenebat mortuos reddidit. Et tamen hūc quē deū oīa insensibilia elementa senserūt-adhuc infidelis iudęoz corda deū ē minime cognōscūt. Et duriora satis scindi ad pęnitendā nolunt-cūctz pfiteri abnegāt quē elementa vt diximus aut signis aut sessionib damāt. Leo papa vñ ō ser. xx. Obduravit enī illoz carnalē vsrad malignitas sua-et nihil ei legis testificatio-nihil mysteriorz imagines-nihil pfuerūt pphetarz oracla-cū pasca dñi tot sęculis celebratū i eo Johannes doceret implerī-de q publica prestatione dicebat: Ecce agnus dei-ecce q tollit pcā mundi. Idē de eodē ser. x. Cū ergo dño crucifixi corpis elevatione sublimis mūdi reconciliationem exequeret-i quadā arce supplicij latronēcz conversum ad paradisi vocaret habitaculum-vos principes iudęoz legisqz doctores-nec conscientię impietate cōpunch-nec affectu sceleri mitigati furoris damnoz addebatis rea lignarum dicentes: Alios salvos fecit-seipsum nō pōt salvū facere. Sed his vocib vestris stultis atqz blasphemis oīa elementa responsum reddunt-et vltiam simul in vos sententiam ferunt. Cęlum terra sol sideraqz indignos vos suo misterio pstitēs-terribili motu-insolitoqz defectu tenebras mūdo vestrę cęcitatis ostendunt. Qui si ad arguendos vos nec cęlestia nec inferna sufficiūt et crucem christi magis potuerunt petrę atqz monumēta cū corda vestra sentire saltem qđ in tēplo actum est scienter advertite. Velum cuius obiectu interludebantur sancta sanctorum a summo vsqz ad ima discerptum est-et sacrū illud mysticumqz secretum quod solum summus pontifex iussus fuerat intrare reseratū est vt nihil iam esset discretiōis vbi nihil residerat sanctitatis. Repudiatos itaqz vos debuistis agnoscere-z omne ius sacerdotij perdidisse-quia verum erat quod vobis veritas dixerat: Si crederetis Moysi crederetis et mihi. Merito ergo testamentū vtrunqz condemnat-z gratia vacuos et lege pūatos-qui ideo resistitis nouis-quia non credidistis antiquis.

De cōfessiōe centurionis et pęnitentia iudęorum. Glosa super Lucam.

Cap. LXXIIII.

Videns aūt Centurio qz sic haberet ptātē emittēdi spm

quod nō habet nisi conditor animarum ipse q̄ crucifixerat eum in ipso passionis scandalo ꝓfessus ē dei filiū eē quē indigi post miracula noluerūt credere. **Origenes sup Math. li. xxvj.** Ipse ñāq; dñs Jesus cū sperarēt diu pendens i cruce maiora pati tormenta: oranit patrē et exaudit⁹ ē statim ei vt clamauit receptus ē. qđ ꝓdigiū Centurio factus stupuit et dixit: Vere filius dei erat iste. Miraculū enī erat q̄ post tres horas recep⁹ ē. q̄ forte biduo victurus erat sm̄ ꝓsuetudinē eorū q̄ suspēdūt si nō pcutiāt. vt videret bñficiū dei qđ expirauit. et meritū oīonis ei⁹ magis q̄ violētia crucis. **Gloss.** Alii autē q̄ sit aderāt spectado pectora sua pcutiebāt in signū luct⁹ et pniē duplicat⁹ possum⁹ intelligere. Nā sine cuius vita vixerūt iuste occisum volebāt cui⁹ morte se impetrasse meminerāt. hunc amplī⁹ i morte glificatū tremebāt. Sed q̄cūq; causa coegerit ad trāsitionē pectoris videam⁹ distātiā gentis ac gentis. Gentiles monēte christo deum timētes apte ꝓfessionis voce deū glorificāt. iudei solū pcutiētes pectora silētes domi remeant.

Leo papa vbi s. sermo. xvij. Venit adeo tūc a lege ad euāgelium. a synagoga ad ecclesiā. a multis bñficijs ad vnā hostiā cuncta est facta translatio. vt emittēte spīm dño vult illud mysticū q̄ templi penetralia scinq; secretū suo conderet obiectu. a summo vsq; ad imū vi subita scinderet. q̄n figuras ꝓtas auferebat. et supflui erāt nūcij sb pnīa nunciati. Adijciebat his elemēta q̄ cōmotio tremenda. et auctoribus crucis christi ipse se nec sbtrahebāt officia. Cūq; custos supplicij Centurio territ⁹ bis q̄ viderat diceret: Vere filius dei erat iste. i. mpierat ē. tñ iudaicā monumentis et petris oīb⁹ uniuersis nisi ꝓdit⁹ mitigasse compūctio. vt appareat patriotes ad intelligēdū dei filiū tūc fuisse romanos milites q̄s israelīticos sacerdotes. **Ambr. sup Lucam. l. viij.** Dumota sanis pectora iudeorum petris scindūt. sibi illoz corda durant. Juvet arguit. miser cedit. ꝓditor sceler. suum ꝓdēnat. elementa fugiunt. tra. pcutit. mo numēta reserāt. iudeoz tñ imobilis duritia permanet orbe concusso.

De christi mortui lanceatione Glo. sup Johanne. xix.

¶ Cap. LXXV.

Unus aūt militū lat⁹ ei⁹ aperuit lancea et cōtinuo exiuit sanguis et aq̄. Vbi nota q̄ vigilanti ꝓto visus ē euāgelista. Non enī ait pcussit vel vulnerauit. sed aperuit vt illic q̄dāmodo vitę ostiū panderet. vnde sacra ecclię manauerūt. sine q̄bus ad vitā nō intrat. Ille sanguis fusus ē i remissionē pcōz. aq̄ ꝓto lauacr̄ ꝓstat et potum. Ecce ostiū in latere arce q̄ intrant alia diluuio nō pitura. **Aug. de tempore barbanco.** Contendite g̃ sicut ipse dixit: intrare ad vitā p angustiā portam. qđ enī angustiā illo foramine qđ miles ille pcutiendo crucifixi lat⁹ aperuit. Et tñ p has angustias iā tot⁹ pene mūdus intrauit. Venite oēs et intrate. latus patet. oñdit latro ille q̄ vereat⁹ oēs intrare. exemplo suo vocauit neminē desperare. Una enī intrauit p diluium latro ille. iā nō re⁹ nisi p latus qđ aperuit indē⁹. **Ambr. de sacramentis li. v.** Exiit ꝺ latere christi fluxit sanguis et aq̄. sanguis vt redimeret. aq̄ vt emūdaret. **Chrysos. ad neophitos.** Latus christi miles aperuit. et templi sctī pietē patefecit. et ego thesaur̄ ita ꝓclar̄ inueni. et fulgētes diuitias me gratuloz repisse. **Isidor⁹.** Nemo q̄ppe nisi christ⁹ potat bāptū gen⁹ a morte literare. ipsamq; mortem superare. Exiit vomit in cruce. latus eius pungit lancea. indeq; profluūt sacramēta ex q̄bus format⁹ ecclesia. cuius typū tenuit Eua ꝺ latere Ade formata. Vñ hęc inquit vocabit virago. q̄ sumpta ē de viro. Dicit a christo nomen christianū ecclię datus ē q̄ ꝺ latere ipsi⁹ formata ē. **Bernard⁹ in sermone.** Exiit q̄si saccū

misericordia sua plena deus pat' misit i mundū·saccū vnde effusum ē pcū nrm. ¶ Idem Christus enī hoc sacco concisso in passione·peccmā q̄ latebat effudit in pcium redēptionis nrę. ¶ Aug⁹. in sermone. Cōcidit saccū lancea p̄secutor. Judas vendidit·iudeus emit. Nec ille habet pcū nec ille christū. Lantat ergo redemptor·gemit Judas prodi tor·erubescit iudeus emptor. ¶ Idem in alio. Exiuit de latere christi sanguis ⁊ aqua que sunt ecclesie gemina sacra·b sanguis inebriat mētē vt obliuiscat mū di amorē·hec aqua animā mūdat vt for tibo diaboli corpus careat. ¶ Piero. sup Esaiā·l·xiiij·Vtaq; iuxta vbus ppetę: Scidit petrā et fluxerūt aq̄. Latus enī christi pforatū aquis fluxit et san guine baptismū nobis dedicās et marty riū. ¶ Aug⁹. in sermone. Videtis homo deū suū pendētē ⁊ de suo sanguie christi languente medicamentū facientē. ¶ Hilo. sup Pō·ci. Hinc ⁊ ipse pelicano se assimilat in Pō. Pelicanus quippe dicit' rostro pullos suos occidere et triduo lugere·tūcq; retro sup eos sanguinem suū fundere·illosq; inde resuscitare. Sic et christ⁹ suos vt Paulū p̄secutorem occidit·⁊ sanguine suo viuifica uit·sicut ipse dixit: Ego occidā·⁊ ego viuere faciam. ¶ Ambro. sup Beati imaculati. Iuxta vulg⁹ quidē est qđ excepit·sed vnguentū ē qđ effudit·pomū est qđ prēdit. Hoc pomū ecclesia gusta uit et dixit: Fructus ei⁹ dulci guttur meo·

De multiplici sanguis ei⁹ effusione. Ambrosius in eodem.

Cap·. LXXVI.

Laudat ita⁹ iudę⁹ ⁊ qz p Illa fluenti vndaz sacra vomue rūt·mihi vo de corpe dei sons fluxit eternas meas amantudines bibit christ⁹·vt mihi suę donaret suauitatem gr̄ę. Sanguis ei⁹ purpura ē q̄ sanctorū aias inficit·nō solū resplēdēs colore·sed etiā ptāte. Regeo q̄ppe facit et mchores reges q̄bo regnū ętnū tribuit. ¶ Hieg⁹. i moral·l·xiij. Terra inq̄t nō operias sanguinem meum·nec inueniat in te locum latendi clamor meus. Ipse murū qui fumitur sanguis redemptionis clamor est nostri redemptor. Vñ ⁊ Paulus dicit huc⁹ sanguinis aspsione melio⁹ q̄ Abel loquētē. Sāguis enī Abel mortem fratricidę petijt. Sanguis aut̄ xp̄i vitā psecutoribus impetrauit. ¶ Hilo. sup Zacharīā·xi. Tu q̄ Jesu christe filij i sanguie testamenti tui·sicut p̄dixit ppheta: Emisisti vinctos de lacu in q̄ nō erat aq̄·hoc ē i sanguine tuę passionis eos q̄ vincti tenebāt i carcere infernī·i q̄ no ē villa refrigeriū misericordia·quā videns ille q̄rebat tua misericordia liberasti In huc laci figura Joseph a fratribus missus ē in lacū vbi nō erat aq̄. Similit ⁊ Daniel a chaldęis. Hieremias a iudęis. Banarias quoq; in tpe nimis et frigoris in lacū descēdit·bisq; leonē interfecit Danieq; in ipsi⁹ christi resurrectione suffi q̄ vincti tenebāt in inferno p̄ppetō Adę resurrexerūt·⁊ multi i bethlem apparuerūt ¶ Aug⁹. de trini·l·xiij. Tantum q̄z sanguis christi valuit·vt nominē christo indutū i ętna morte tenēbat diabol⁹ detinere debuit q̄ morte indebita christū ad tpas occidit. ¶ Idē i solutiōe q̄stionū ad eretico p. Et aūt imminere passione dns Jesus i toto suo corpe sanguinē sudauit in tota ecclia sua martyr̄ sanguinē fundēdā oīdit. Quosdā vo ifirmos i corpe suo figurāo tpe p̄secutōis futuros ex eoz̄ psona cōpatiēs illis ait: Pr̄ si possibile est trāseat hic calix a me. ¶ Petrū sup Cañ·l·xxi. Veni q̄ inq̄t columba mea in foraminē petrę in cauina macerię. Ergo q̄dē fidem qđ ex me deest mihi vulnus et vilcendo dñi·qui misericordia affluāt·nec formia p̄ q̄ effluāt delet Foderūt inq̄t manus meas et pedes meos latusq; lancea foraueruntē. Et per has rimas licet mihi sugere mel de petra oleūq; de saxo durissimo·id est·gustare et videre q̄z suauis ē dns. Cogitabat cogitatiōes

pacis·et ego nesciebā. Quis enī cognouit sensum domini? At dauid referans·clauus penetrās factus est mihi·vt videam voluntatē dñi. Quid ni·videaz per foramen? Clamat clauus·clamat vulnꝰ qꝫ vere deus sit in christo mundū reconcilians sibi. Patet arcanū cordis per foramen corporis. Patet magnū illud pietatis sacramētū. Patēt viscera misericordię·in quibꝫ visitauit nos oriēs ex alto. Meritū pro inde meū miseratio dñi·nec plane meriti inops sum·q̄diu nec ille miserationum.

De die requietiōis·Leo papa vn s·l·iiii Cap. LXXVII

Inclinato itaqꝫ dñs Jesus capite spiritu emisit·z i corpus die tertio suscitandū quietem placidi soporis admisit. **Berñ in li.de quinqz diebꝫ** Dicꝫ sicut ipse lamentantibꝫ mulieribꝫ dixerat quę de ipso erant babuerūt finem·finē vtiqꝫ celerrimū atqꝫ celeberrimū·primū quidē requiē·deinde resurrectionē. **Beda super Lucā** Hęc aūt requies facta est septima die sicut ab initio mūdi septimo die requieuit deus ab oī opere. Vnde et dicit: Benedixit diē septimū et sanctificauit illū. In lege quoqꝫ dictū est: Memento qꝫ diē sabbati sanctifices·quę scz benedictio et sanctificatio maiorē signi cabat benedictionē et sanctificationem. Sicut enī crebris victimis sanguis christi semel fundendus significabat·ita per requiē diei septimę post opera sex dierꝫ sp celebrataz dies illa sabbati significabat q̄ christꝰ sel̄ i sepulcro q̄etur? sexta die p fectis operibꝫ quibꝫ mundū sex diebꝫ perfectum restauranit·z qua memor operis antiqui salutionē mundi se pfecisse declarauit. Dixit enī cōsūmatum est·et inclinato capite emisit spūtū. Hęc aūt benedictio z sanctificatio ac requies post opa bona valde·sigt nos post opa bōa q̄ operat in nobis ipse pcuturos ad requiem vitę cęlestis·fruituros ęterna sctificatione ac benedictione. Ideoqꝫ dies hęc non legit vesperā habere. **Augꝰ ibidē.** Opera quidē eius bona videmus·quietem vero eius post opera bona nra videbimus.ob quā significandā vnam diem sabbati ꝓcepit obseruandā. Q̄ in tempe gratię est ablatū·i quo ꝑpetuū obseruat sabbatū qui spe futura oia bona operat nec ī bonis operibꝫ quasi bonū batēs qđ non acceperit gloriat. **Glo·super Math·xxvii.** Itaqꝫ sexto die christꝰ opus redemptionis explenit·et sabbato ī sepulcro quieuit. Sic et nos p dñō pati debemus in hac sexta ętate·in septima vero quę mortuoū est·donec octaua resurrectionis veniat ī secreta pace quiescere. Nam ideo septimꝰ dies in Geneli vesperā habere nō legit·qz in illo sęculo requies animaꝝ nullo męroze consumit·ꝫ gaudio futꝝ resurrectiōis auget. **Augustinꝰ ad Januariū l·ij** Q̄ ergo nūc fide ac spe gerimꝰ requies q̄dā est ab oī labore et molestia sancta atqꝫ ꝑpetua ī quā nos ex hac vita sit trāsitꝰ·quā sua passione ꝓmōstrare et ꝓsecrare dignatꝰ est dñs noster Jesus christꝰ. Inde ē aūt nō desidiosa segnities in illa requie·ꝫ q̄dā ineffabilis trāquillitas agnitiōis ociose. Sic enī ab huiꝰ vitę opibꝫ in fine requiescit·vt ī alteri? vitę actiōe gaudeat. Sed qz talis actio ī dei laude agit·sine labore mēbroz·sine angore curaꝝ nō ad eā sic trāsit ꝑ quietē·vt ipsi q̄eti succedat id est·nō sic actio eē incipit vt q̄es esse desinat. Neqꝫ enī redit ad labores in curas·ꝫ pmanet ī actione qđ ad quietē pertinet·nec in ope laborare nec in cogitatione fluctuare. Cūm g ꝑ requiē ad primā vitā vñ lapsa est aīa p petiū redit·ideo p sabbatū requies designat. Prima vero illa quies q̄ a pegrinatione redeuntibus z primā stolā accipientibꝫ redditꝰ p vnā sabbati quā diem dñicam dicimus figurat. **Berñ·ybi s·** Nos aūt si festinem? ingredī illā requiē ad christi exēplū p multas tribulatiōes nob meminerim?

transeundum. Et prius quidem donec in tribulatione sumus magnū nobis videt ad requiem aspirare tāqz nihil aliud amplius desideratum simus. Verū nec in requie quidem ipsa requies erit nobis a desiderio glorię. desiderio resurrectionis. Amodo siquidē in quit iam dicit spiritus vt requescant a laboribus suis. Itaqz qui in dño moriunt' quiescunt a laboribus sed nō qescūt interim a clamore. Beniqz sē throno dei damāt aię occisorū. q et si nihil habeāt qđ molestet. nondū tamen totū habet qđ delectet. donec resurrectio requiē. donec sabbatū pascha sequę. Amē.

De sepultura domini. Glo. super Matheū vbi ē. Cap. LXXVIII.

Cum aūt sero factū esset venit hō diues nomie Joseph ab arimathia ciuitate. i. Elchane et Samuelis. q̄ dicta est et ramatha. Et hic quidem discipulus Jesu licet occultus prius inimicitias iudęoꝝ vitans extiterit. in fine tamen extremo officio nihil iā de illis curauit. Hunc quidē euangelista diuitem fuisse cōmemorat. nō q̄ diuitias cōmēdet. sed nisi quia diues ad p̄sidem accedere non poterat. Huc etiam alius decurionem vocat. quia de ordine curię fuit. et officium curię admīstrabat. Per hoc ergo facultatem habere potuit. per hoc autem q̄ discipulus hoc mysterio dignus fuit: Accessit igit' ad Pilatum. et petijt corpus sanctū. Tunc Pilat' iussit ei reddi corpus. Joseph aūt accepto corpore inuoluit illud mūda syndone. **Hieronymus super Matheū.** Ex q̄ videlicet simplici sepultura dñi. condemnat' ambitio diuitū. qui etiam mortuis non p̄nt carere diuitijs. **Glosa super Esaiam. xxij.** Hinc ad Sobnā p̄positum templi dicit': Quid tu hic aut quasi qs hic. quia excidisti in excelso memoriale. vt etiam sepulc̄r superbias diligenter impetra tibi tabernaculū. id est. sepulcrū. **Glosa sup Matheū.** Mystice p̄o syndone mūda Jesū inuoluit. qui pura mente eū suscipit. Hinc etiā mos hic est ecclesię vt non celebret' sacrificiū altaris in serico vel in panno tincto sed puro lineo. Inuolutū aūt corpus i syndone mūda posuit Joseph in monumento suo nouo. qđ excīderat in petra. Idcirco quidē in nouo. quia si in monumento vbi alius positus esset poneretur: alius fortasse resurrexisse fingeret'. Ideo aūt in petra. ne si et multis lapidibꝰ esset edificatum. suffossis tumuli fundamentis corpus furto diceret' ablatum. Insuper etiam aduoluit sarum magnū ad ostium monumenti. vt sine multorū auxilio nō posset aperiri. **Beda sup Matth.** Fert aūt monumentū illud fuisse tornatū de subiacēte rupe excisa. Eratqz altitudinis tantę vt homo rectus ꝑsistēs vix posset extenta mānu culmē attingere. Habebat aūt introitum ab oriente cui lapis ille magnus aduolutus est. et impositus. In parte p̄o aquilonari ipsum sepulcrū. de eadem petra erat factum. id est locatis dñici corporis septem pedes habēs longitudinis cū palmo. et mensura a pauimento altius eminebat. qui sex loc' nō desuper. sed a latere meridiano vnde corpus inferebat' patebat. Color aūt monumenti et loculi dicit' esse permixtus albo et rubro.

De custodia sepulcri et triduo mortis dñi. Glo. sup Matth. Cap. LXXIX.

Altera aūt die que est post parasceuē cōuenerāt sacerdotes pōtifices et pharisei ad Pilatū dicētes: Dñe recordati sumus. qz seductor ille dixit adhuc viuēs. post tres dies resurgā. Jussi vocabant parasceuē pascę ꝑparationē. Nostrū vere pascha ē immolatio saluatoris. eiusqz parasceue. i. ꝑparatio fuit ab hora captionis. Sū aūt eū seductorē dicūt. qđ crāt. dño imponunt. Nec eis

sufficiebat sedus mortis quā ei pparauerant nisi etiā post mortē ipsius famaz laceraret. Jube īquiūt custodiri sepulcr vsqz in diē tertiū ne forte veniāt discipli eī et furentur eū et dicant plebi surrexit a mortuis et erit nouissimus error peior priore. Ignoranter quid verū dicunt qz peior est contemptus pniz qz error ignorantiz. Ut pmisit Pilat abeuntes munierunt sepulcrū cum custodib. Diligētia quidem eorum nostrę fidei profuit quia quanto amplius seruat tanto maior virtus resurrectionis ostendit. Ut aūt ꝓdixerat dñs se post tres dies resurrecturū sic est intelligēdū vt pars victima diei quo crucifixus est accipiat pro vna die sabbatum aūt integre tertius autē dies a prima sui pte id est nocte. **Hiero. super Matthēū.** Sic enī accipiendum est qđ ab ipso ꝓdictum est: Erit filius hoīs ī corde tre tribꝰ diebꝰ z tribꝰ noctibꝰ. Ibi nanqz synodochice a pte totū intelligit qui in pte parascene ac diei dominicę totaqz die sabbati tres dies z totidem noctes intelligant. ¶ **Fulgentius in li. iij. de mysterio meditatoris.** Non inquit pater dereliques in inferno ānimā meam nec dabis sanctū tuū videre corruptionē. Dignū qppe fuit vt carnē sepulcri locus non corrūpet quā peccati non corrupit affectus. z animā doloz non cōtingeret infernī quā seruitus nequit tenere peccati. ¶ **Hugo de sacramētis li. ij.** Alia quidē eius ad infernū descendit caro in sepulcro iacuit diuinitas cū vtroqz pmānsit. Neqz enī caro z aīa personam destruere potuerunt separata quā non fecerāt coniūcta Verbū eterna persona fuit accepit aīaz et carnem vt in se persona essent nō vt se personā facerent z semper cū verbo vna z eadē persona pmanserāt qz nūqz postea a verbo vel int se diuisa recesserūt. Ergo christus psona ad infernū descendit sed ſm solam animā z christus persona in sepulcro iacuit sed solaz ſm carnē christi persona vbiqz fuit sed ſm diuinitatem. Nec aīa ī sepulcro iacuit nec caro ad infernum descendit nec caro vel aīa vbiqz fuit sed christus. ¶ **Bernū in quodā sermone.** Ieaqz sapiētia viot malicia dum christus cōtriuit sathanā. Attingit a fine vsqz ad finem fortiter ī celo dejciendo superbū in mundo superādo maligū ī inferno spoliando anax. Et dispsuit oia suauiter in celo stantes angelos confirmando in mūdo venūdatos redimendo in inferno captiuos liberando.

De spoliatione inferni. Augi sermone de pasca.

¶ Cap. LXXX.

Os autē vt eterna nox n inferoz ipso discēdēte resplenduit silent stridoz ille lugētiū dirupta ceciderunt vincula peccatoruz attonite mentes obstupuere torroū oīs simul impia officina contremuit cū christū repente in suis sedib vidit. Quis nā est inquit iste terribilis et nimio splendore coruscus? Nūqz talem noster excepit tartarus? Nunqz in nostrā caternā talē euomuit mūdus. Innasor est iste nō debitor effractor est non pcator iudicē videmus nō supplicem pugnare venit non succūbere eripere non manere. Ubi nam putamus ianitores nostri dormiebāt cū iste debellator vniūsa claustra verabat? Iste si reus esset sic audax non esset. Si eum aliqua delicta fuscarent nunqz falgore suo nras tenebras dissiparet. Sed si reus est quid in sepulcro mortuus facit? Si homo est quare captiuos soluit? Nunquid iam iste cum auctore composuit nostro? An forte et ipsum aggressus est et sic ad nostra regna transiuit? Certe z mortuus erat victus certe erat. Illusus est pdator noster ī mūdo et nescit quantam stragem procuraret in inferno O crux illa fallēs gaudia nra z parturiens damna nra p lignum vitati sumus per lignum euersi sum. Deuīt potestas illa cunctis semper populis formidata.

Nullus sub cede nostra captiuus palpitat: sed qđ est gemendū insultat. Nullꝫ antiqui fletus: nulli iā resonāt ciulatus. Dis mugitus gementiū obmutuit. Putas Jesꝰ sine nostro redit exitio? Nemo ad nos vnqꝫ viuꝰ itrauit. Nemo sic auidat fuit: nullꝰ sic carnifices truit. Nōꝫ in hac habitatione nigra et semp fuligine cęca iocūdū lumen apparuit. An forte sol de mundo migrauit? Sed nec cęlum nec astra patēt: et tn̄ infernꝰ lucet. Quid agimus? quo ꝓcurrim? defendere cōtra istā cruentas domos: et obtinere portarū nostrarū custodias nō possumꝰ: male enī tractati sumꝰ. Tantam lucē obtenebrare nequimꝰ opprimere: tāta virtute ꝓditū nō valemꝰ. Nostra igit colla vngeri conspicimus: et de nostro insup interitu formidamꝰ. Quid nobis cęlo? Nocte nostra contenti nō sumus: antris nostri occultamur. Quare ab his pdim̄? Quare violenti disturbamur? Quare in nostris sedib captiuamur? Mor igit dōs Christus i ipsos crudeles pgnaꝫ mūstros acie dirigit atqꝫ iplacabiles turmas framea diuina concidit. Diu sub tortore carnifices fremūt: et rabidolis redacti stridoribus cōtabescūt. Ipsa qꝫ antra tartarei cubil intrant: et fortes a fortiore cinis nebus colligant. Hoc et ipse dōs pmiserat dicēs: Nemo intrat in domū fortis: et vasa eius diripiet: nisi prius alligauerit fortem: et tunc domū illius diripiet. Tristes igit mor lugentesꝫ diuturno squaloꝛe turbę populi verari cōcurrunt: et ad saluatoris sui vestigia volutāt. Succurre inquiunt fessis: iam senas extingue minas: et miserandos absolue gemit. Redemisti viuos cruce tua: eripe mortuos morte tua: pari nobiscū sorte mūdus perierat: et aduentū tuū oīa creatura pēdebat. Tibi nostra tormēta suspirabāt: te spiritꝰ ille paucbat. Dū b eos absolue reos dū ascenderis defende tuos. Dum bices vniuersa claustra soluant: dū ascēderis non claudant. Patent quelumus pcantibꝰ ianua quo erat non desit pia: et nisi redieris ad corpꝰ maiestate tua: non prauet infernus potentia.

De captiuitate diabolj et mortis destructione: Greg: omel: Maria stabat.

Cap. LXXXI.

b Incergo dominus Jesus christus antiquū hostem in eternū perculit: vñ scire cōtra se manus persequentiū palliter permisit. Qđ aperte dñs btō Job indicat dicēs: Nūquid capies leuiathan hamo. Per leuiathan quippe qđ additamentū coīū dicit: cetus ille deuoratoꝛ humani generis designat: qui dū se diuinitatem hominī addere spopondit: immortalitatem sustulit. Qui ꝑuaricationis quoqꝫ culpaꝫ quā primo hoī ꝓpinauit: dum se sequēt̄ꝰ pessima pstitiōe multiplicat: pęnas eius sine cessatione coacernat. In hamo aūt esca ostendit: aculeꝰ occultat. Huc ergo pater oīpotens hamo cepit: qꝫ ad mortē illius vnigenitū filiū incarnatum misit: i quo et caro passibilis videri posset: et diuinitas ipassibilis videri nō posset. Cūꝫ in eo serpens iste per manus pśequētium escam corporis momordit: diuinitatis illū aculeus pforauit. Prius hoc eū in miraculis dūi cognouerat: sed de cognitione sua ad dubitationē cecidit: quando hūc passibilem vidit: quasi hamꝰ erga fauces glutientis tenuit: dum in illo esca carnis patuit quā deuoratoꝛ appeteret: et diuinitas tempe passiōis latuit quę necaret. In hamo eius incarnationis captus est: quia dū in illo appetit escam corpis trālsitus est aculeo diuinitatis. Ibi ꝗppe incrat humanitas quę ad se deuoratoꝛem duceret. Ibi diuitas quę pforaret. Ibi aperta iſirmitas quę prouocatet. Ibi occulta virtus quę raptoris faucem transfigeret. In hamo igitur captus est: qꝫ ide infixit vñ momordit. Et qꝫ iure tenebat mortaleꝫ pdidit: qꝫ eum i qꝫ iure non habuit morte appetere imortalē assumpsit.

Qd igit ante passionē suā ꝓdixit dominus in resurrectione sua implenit. Si exaltatus fuero a terra oīa trahā ad meipsum. Via etenī tranit qui ꝺ electis suis apud inferos nullū reliquit abstulit oīa vtiq; electa. Neq; enī infideles quosq; ꝓpo suis criminibꝫ eternis supplicijs vedi tos ad veniam dñs exurgēdo reparauit. ꝙ illos ex inferni claustris rapuit. ꝙs suos in fide ꝛ actibꝫ recognouit. Unde etiam recte ꝑ Osee dic̄: Ero mors tua o mors ero morsus tuus inferne. Id nāq; quod occidimus agimus vt penitus nō sit. Ex eo qꝺ mordem⁹ partē abstrahim⁹ ꝓtēq; relinquimus. Quia ꝙ in electis suis funditus occidit mortem mors mortē extitit qꝛ ꝑo ex inferno partē abstulit ꝛ partem reliquit. nequaq; euertit funditꝰ infernū sed momordit. ¶ Idem in sermōe de bono latrone. Ad hoc ergo vitā deposuit vt donaret. ad hoc mortē suscepit vt vinceret. Cui tñ quasi seruus quidem succubuit. sed quasi dñs imperauit. Si qdē nec animā inferni porta. nec corpus tenere potuit sepultura quę per illud triduū nequaq; carnē mortali corruptione violabat. qī inferno ꝙ cadē mora regnū mortis aīa destruebat.

De mysterio triduj passionis ꝛ requietionis ac resurrectionis dominice. Beda i omel. vespe re sabbati.

Cap. LXXXII.

Vt aūt dicit aplus: mortuus est chr̄ist⁹ ꝓpter delicta nostra. et resurrexit ꝓpter iustificationes nr̄as. qꝺ ipso quoq; statu temporis quo vel mortu⁹ est in cruce. vel a mortuis resurrexit ostendit: Circa horā ꝙppe nonam cum inclinata iam esset ad vesperam dies. et tenebrefactus a meridiano fervore radius solis victoriosissime passionis consūmauit mysteriū euidenter sed insinuans ꝓpter auferenda scelera quibus diuina lucet dilectione in hui⁹ noctem peregrinationis incidim⁹ crucē sabbatū. Surrexit aūt mane prima sabbati quę nūc ē dies dñica vocata. manifeste vocans se nos a morte resuscitatos ī lucē ꝑpetuę ꝟlicitatis esse ꝓductur⁹. ꝙ ꝛ aliud nobis memorabile mysteriū tpe passionis suę sepulturę et resurrectionis itimare curauit. Sexta quippe feria crucifixus est. sabbato requieuit in sepulcro. dominica surrexit a mortuis. signis electis suis per sex huius seculi ętates inter pericula p̄secutionū bonis operib⁹ insudādū. ī alia aūt vita quasi in sabbato ꝑpetuā requiē animaꝝ sperandā. Porro in die iudicij quasi in die dñica corpoꝝ quoq; immortalitatis receptionē esse celebrandā. in quibus vinceps aię supno gaudio sine fine fruant. ¶ Aug⁹. ad Januarium li. ij. Attende ergo triduū crucifixi. sepulti. resuscitati. qꝺ sigt crux in vita ꝓsenti agimus. Sepultura aūt ꝛ resurrectio. fide ac spe interim gerimus. Nunc autē boī dicit⁹ a saluatore: Tolle crucē tuā ꝛ sequere me. Caro autē crucian̄ cū membra nostra quę sunt super terram. fornicatio scz ⁊c. mortificāt. Unde apl̄s: Vetus homo nr̄ crucifixus est vt destruat̄ corpus peccati. vt vltra nō seruiat̄ pecō. Et ꝑ. Confide clauis a tuo te carnes meas ⁊c. Post hanc deniq; vitam incipit requies quę p̄ sepulturam dñicam ī sabbato designat̄. nec iterū per resurrectione. ꝙ dānificabit̄.

Explicit liber tertius.

Incipit liber quartus. De aromanibus Marie. Cap. .I.

Vncaro manibꝰ cum sponsa et adolescentibꝰ q̄ currūt post eam aspergamus libꝫ et mentiṁ̄ꝫ cubiculum. Nūc introducit nos rex ī cellaria sua. Nūc surgit amica Maria: Hyems abijt et pluuia recessit-flores in terra nr̄a apparuerūt-vineꝫ florentes odorē dederūt. Post sabbata mistia fulx dies irradiat. Sol post occasum oriē-aq̄lę ad corpus egregiū. Radix amara crucis euanuit hos vitę cū fructibꝰ erupit. **Augustinꝰ iser. d resurrectiōe dñi.** Maria venīēs ad christi dñi monumentum appellat cū hortulanū-q; plantaria floruerūt infantiū. Ecce lilia renatorum ornāt altare dñicum candidū turbā gaudioꝫ. Ecce lilia nouā de fonte plantata gratia nutrita-ꝫ sanguine candidata-qz isti sunt qui lauerūt stolas suas-ꝫ candidas eas fecerūt in sanguine agni q̄ tollit peccata mūdi. Ecce surrexit caro christi et flos campi de scrobe sepulcri-et apparuit in horto liliū cōuallium-cū ad sepulcri nouam scrobē gaudiorū meritū descēdit angelorꝫ. Venit Maria sepulturę portans pietatis aromata-et inuenit in sepulcro suauia resurrectiōis vnguēta-nō vt vngeret corpus dñicum-sed vt christmate p̄funderet capita renatorū. Venit ad monumentū-estimat clausum-ꝫ inuenit ad ianuā sepulcri gradi-vela pendentia intrēoꝫ-stat hortulanus dño christus q̄ leuauit plātaria de gehenna-q; antiqua obtinerat sepulcra. O ue hortulanꝰ q̄ eradicauit mortem-introduxit semē ad paradisum collegā latronem. O hortulane vilis specie-dulcis in voce. Jam simplex est horti ianua-nulla ibi de terrore custodia-ideo libenter ac secura loquit Maria: Dñe inquit tu in ligno p̄pēdisti-ꝫ in sepulcro iacuisti-tu gradum referasti-admitte me in hortū delitiarꝫ tuarū-sanasti enim-iocundā Mariā ostēdisti mihi-tu qui es vitis vera lętifica me ad vindemia tua. Cui dñs: Vade inquit ad palmites meos videlicz apłos. Decurrēt tibi galilea-ibiq; tibi apparebit plena victoria. Ecce itaq; de dño resurgēte-ꝫ d̄ sacramentꝫ apostolicis triumphauit galilea-de dño et infantibꝰ tanq̄ de vitę-ꝫ d̄ palmitibꝰ hodie lętat catholica mater ecclesia.

De gloriosa nocte resurrectionis. Leo papa in ser. de eode. Cap. .II.

Omin⁹ nempe christus dñe turbatos discipulorū-z alos lōga mestitudo cruciaret denūciatam tridui morā tam mira celeritate breuiauit-vt dū ad integrū dieꝫ p̄mi nouissima-et pars tertia p̄ne cōcurrit-ꝫ aliquā tum tpis spacia deciderent-et nihil diei numero deperiret. Resurrectio ergo saluatoris nec animā in inferno-nec carnem diu mortā oēndit in sepulcro-et tā velox vivificatio fuit incorrupte carnis vt maior ibi esset sopitis silletudo q̄ mortis-quā tritas q̄ ab vtroq; suscepta humanis fuba nō recessit-qđ p̄tāte deuisū p̄testate p̄mutat. **Piero sup Dñ. xcj.** Deus inquit meus dāmabo per diē et nō exaudies-et nocte et nō ad insipientiam mihi. In die nāq; pendēs ī cruce nō est exaudit⁹ a pie-ß ab inferis resurrexit nocte. ¶ **Hedain omel. vespere sabbati.** Requirendū est aūt cur ipsam resurrectionis noctē dñi euangelista describens ait: Vespere aūt sabbati quę lucescit in prima sabbati-cū cōsuetus ordo temporū habeat vesperā magis i noctem tenebrescere q̄ in diē lucescere-ß mystice loquēs euāgelista q̄tā dignitatē ß sacra nissima nox de gloria deuictę mortis acceperit insinuare studuit: dū eius exordiū quo deuotę fęmię christo in obsequium vigilare ceperūt-in sequentem iam diem

lucescere perhibuit. Nā dominus actor et ordinator temporum qui vltima nocti huius parte surrexit · totā eam numinam eiusdem resurrectiōis luce festiuam reddidit ꝛ coruscam. Si quidē huculq; ab exordio mundanę creationis infra tēpora cursus distinguebant vt dies noctem ꝑcederet iuxta ordinē videlicet ꝑme ꝓditionis. Hac aūt nocte tempꝰ ordo mutatus ē · p mysteriū resurrectionis dñice. Namq; nocte a mortuis resurrexit · die vero sequēte eiusdē resurrectiōis effectū discipuli oñdit · ac ꝑticipato cū eis cōuiuio fortitudinis eius mirāndo simul et gaudentibo astruxit · rectissime nos illa sequentis vici luci ꝑiūgit ac sic tempꝰ ordo statuꝰ est · vt dies noctē seq̄t. Et q̄dē aptissime quondā die nox seq̄bat · q: bō a luce paradisi peccādo lapsus ibatꝰ seculi tenebras criminalesq; incidit. Apostolo me ꝙo nāc dies noctē sequit' qñ p fidem resurrectiōis a peccati tenebris ꝛ umbra mortis lucē vitę christo largiēte reducim̄. Quapꝓter necesse est fratres charissimi · vt q; noctē hanc ꝓcipiā gra dñice resurrectionis illustratā cognoscamus · ipsi q̄s sollicite curemꝰ ne q̄ eius ꝑticula nostro ī corde tenebrescat · sed tota ī die lucescat.

De antiqua ipsius ꝓfiguratione. Cap. III.

Vius sacratissime noctis ac redemptionis nr̄ę solemnitas venerāda iam olim est in antiq̄ dei populo mystice designata. Cū enī idē populus diu fuisset ægyptiaca seruitute grauatus · nec illū ægyptij vellent dimittere ad liberū sui ꝓditoris seruitium exire. Tandē ꝓcepit ei dñs in celebratione paschę agnū immolare cuiusq; carnes hac nocte assare et edere · et sanguine qui erat fusus ī limine postē domoꝝ suarꝰ vtrūq; ac superliminare pungere · atq; intus patū ac vigilantē hostā suę redemptiōis expectare · q̄d dū faceret · ecce noctis huius medio dñs aduenies ꝑcussis ægyptioꝝ primogenitis liberauit populū suū pondere longę seruitutis atq; ad terrā olim ꝓmissā ꝓduxit patrię · iubēs eā hāc nocte in memoriā suę salutationis oīb annis immolatione agni paschalis solennē agere. Quę ꝓfecto redemptio populi illi⁹ ipsius alis nrę redemptionis q̄ resurgēte a mortuis domino hac nocte completa est typū gessit. Sic etiā carnales eiusdē populi oppressores ægyptij duriora nequitię spūal' arma designāt · quibo subdatū sibi gen⁹ humanū impia dñatione ꝓmebāt. Sed veniens agnus imaculatꝰ immolari ꝓ nobis ē dignatꝰ sanguine suo nrę saluti ꝓsuit · q̄ morte ad tēpus suscepta mortis imperiū dānauit ꝑpetuo · mirandoq; ac veliderabili aspectu spectaculo agnꝰ ino cēter occisus · leonis q̄ occiderat vires potenter attriuit. Agnꝰ q̄ tollit pcā mundi leonē q̄ pcm̄ itulit mūdo ꝓfregit. Agnꝰ qui nos suę carnis et sanguinis libamine ne pereamꝰ refecit · leonē qui nos rugiēs circuit ꝛ quē de nobis pdat inq̄rit · deuicit. Agnꝰ inquā qui suę mortis signū frontibo nostris ad ducēda tela mortiferi hostis imposuit. Nā ꝛ ideo sanguis agni legalis in limine ac superliminari ꝛ vtroq; poste domoꝝ ī quib edebat' poni iussus est · vt etiā quadripertita sanguis distinctio quadrifidū dñice passionis vexillū quo nos signati liberam̄ exꝑmeret · Deiecit aduersarium nostrę libertatis et pacis qui insidiabat' nobis ī occulto · sicut leo ī cubili suo. Sicut q̄ nocte hac immolato agno ī ægypto signans eius sanguis domibus fidelium comestis eoꝝ carnibo repente dñs venit · ꝛ eos q̄ mysterij celestis exortes manebant puniens · ꝛ ecōtra populum quē sacramentis salutaribo imbutū vidit redemit. Ita dominꝰ et redemptor noster cum suū pro nobis corpus et sanguinē hostiaq; patri obtulisset diaboli potentiam subuertit · satellitūq; eius spiritum videlicet īmūdoꝝ audaciam cōminuit. Inferni claustra reiecit · electos q̄ ibidē q̄uis ex tranquillitatis sinu tenebāt' erant et hac ipsa nocte resurgēs a mortuis ad

celestis regni gaudia pduxit. Nec iustos solū quos apud inferos inuenit absoluit vz etiam eos quos adhuc in carne positos suos esse cognouit· necnō et nob̄ qs in se credituros in fine temporū p̄uidit remedium salutis sua morte ac resurrectione procurauit.

Iterū d̄ eodem. Greg⁹ in omel· de pasca. ℞. Lap. IIII.

Nec etiam ad memoriā redit q̄ crucifixo filio dei dicebant insultantes inde: Si rex israel ē descendat nūc de cruce z credim⁹ ei·q̄ si tūc insultantib⁹ cedēs d̄ cruce descenderet virtute nobis patēt̄z nō ostēderet·sed paulatīm expectauit·patiēt̄ etiam seruauit·admiratione dissoluit·Pl⁹ aūt fuit de sepulcro resurgere q̄ de cruce descendere·plusq̄ morte resurgēdo destruere·q̄ vitā descendēdo seruare. Sed indigi cū hunc ad insultationes suas d̄ cruce descendere minime cernēt·cūq̄ morientem viderent·cū se vicisse credidērūt etiam nomen illius se quasi extinxisse gauisi sunt. Sed ecce de morte nomen eius per mūdū creuit·et quo būc infidelis turba extinxisse credidit. Et q̄ gaudebat occisum volet mortuū·quia būc ad glorīā cognouit peruenisse per pcnā·qđ bene in libro Judicū Samson illi⁹ facta significant·qui cum Gaçam ciuitatē philistinorum fuisset ingressus Philistei ingressū eius primus cognoscentes ciuitatē repente obsidionib⁹ circūdederunt·z custodes deputauerunt· et Samson fortissimū se iā comp̄hēdisse gauisi sunt. At vo Samson media nocte portas ciuitatis absoluit·z montī vertice ascēdit. Quid Gaça ciuitas nisi infernū designat? qđ per philistheos nisi indoctā perfidia demōstrat? qui cum mortuū viderēt dūm·cuiusq̄ corpus iam in sepulcro positū custodię clico deputauerūt·z cum qui actor vitę claruerat inferni claustra retētū quasi Samson i gaça se deprēdisse letati sūt. Samson vero nocte media non solū exijt·sed etiā portas tulit·q̄ videlicet redemptor noster aī lucē resurgens nō solū liber de inferno exijt· sed etiā inferni claustra destruxit. Portas tulit z montis verticem subijt·q̄ resurgēdo inferni claustra absoluit·z ascendendo celoꝝ regna penetrauit. Hāc ḡ resurrectionis eius gloriā fratres charissimi quę et pus demōstrabat et signo·z post patuit ex facto·tota mēte diligamus·et p eius amore mouam̄. Ecce nos in resurrectione auctoris nri mirabilis eius angelos pcines nostros agnouim⁹. Ad hoc ergo pcinū instar frequentē illā solennitatē celebremus. Hisq̄ cū necdū visione possumus·desiderio et mente cōiungamur·trāsmigrem⁹ ad virtutes a vitijs vt redemptorē nostrū in galilea videre mereamur. Adiuuet oīpotēs deus ad vitam desiderū nostrū·qui pro nobis in mortem dedit vnicū filiū suū.

De causis et modo resurgēdi Victorinus sup Apocal. ℞. Lap. V.

Ipse vero Christus dominus qui nō de semine natus erat·nihil morti debebat·ꝓpter quod nec diabolus eū potuit detinere·id est·in morte detinere. Greg⁹ in omel· d̄ pasca. Cinius quoq̄ voluit a morte resurgere·ne nī a diu alia remaneret in infidelitatis morte. Unde bene p Pō·dicit. De torrēte in via bibet ꝓpter ea exaltabit caput. In genere q̄pe humano torrens mortis effluxerat ab ipso mundi initio. Sed de hoc torrente dūs in via bibit·id est·mortē in trāsitu gustauit·atq̄ ideo caput exaltauit·q̄ hoc qđ moriendo in sepulcro posuit·resurgendo super angelos leuauit. Aug⁹ in sermone de resurrectōe domini. Post auditas quippe redemptoꝝ qui i inferno detinebant' sanctoꝝ preces·post compositas leges·post demersos alta voragine fossos·tortores inde nī ab inferi

laureatus etiuit. Nec candidatū officiū ꝛfuit-sed lęta cū principe suo oīs ꝛatorum contio ꝓcessit. Repedat igit' ad stadium suū triumphator iteꝝ vinus vt nō erret mūdus-qz redijt ab inferis christus dñs. Gloriem' ergo credētes-plaudant manibꝰ oēs gentes-qz rex noster et ī seculo triumphauit-et inferos vicit. ¶ Glo sup Math-iij. Veniꝝ potuit resurgens exire clauso sepulcro q̄ natus ē clauso ẏgnis vtero-et q̄ ad discipulos clausis ianuis itrauit corpe glificato. ¶ Be da in omel' vespe sabbati. Surrexit itaqꝫ clauso monumēti ostio ꝛ exijt ab eo vt doceret corpus imortale iā esse factum qđ ibi clausum fuerat mortuum Ait aūt terremotus ipso resurgēte fiē etiā morīēte factus ē magn⁹-ligt terrena ꝑturbata corda et a celesti spe deiecta p fidē passionis ac resurrectionis eius ꝓuincenda fore ad pniam-ꝛ saluberrimo pauore ꝓmota ad vitam sublimandā ꝓpetnā.

De ministerio angelico Cap. VI.

Angelus etiam illuc de
a cęlo aduenit-et obsequiū seruitutis suę qđ dño debebat exhibuit. Nam qꝫ christus deꝰ et homo ē-inter acta humanitatis eius semp angelorum non defuerūt deo debita mīsteria-sic inquisita sancti euāgelij copiosissime ꝓbat historia. Reuoluit aūt lapidem-non vt egressuro domīo ianuā panderet-sed vt egressus eius iam facti būbo indiciū ꝓstaret. Qui enī mortalis adhuc clauso vtero potuit mundum ingredi nasc̄ēdo-ipse ablęꝫ dubio iam factꝰ imortalis clauso licꝫ sepulcro potuit resurgēdo exire. Nec est ꝓtereundū cur testis dñicę resurrectionis angelus sedens apparuit cū is q̄ natiuitatis eius mūdo gaudiū euāgeliçauit suū pastores vt legit' stetit. Stare quippe pugnantis est-sedere regnantis. Et recte angelus stans apparuit qui aduentū salutoris in mundū ꝓdicauit-vt etiā stando significaret-qz is quem ꝓdicabat ad vitā laudū puno pē mūdi veniret. Recte ꝛo resurrectionis eius ꝓco memorat' sedisse-vt etiā sedisse figuraret cū superato mortis auctore-sedem quoꝫ regni iam ꝑpetui conscendisse. De quo paulo post discipulis apparēs ait ipse: Data ē mihi oīs potestas in cęlo et in terra. Sedebat qūt sup lapidē q̄ monumēti claudebat' ostiū vt claustra inferorū sua illum virtute deiecisse ac superasse doceret-ījtem⁹ oēs qs ibi suos inuenisset ad paradisi lucem requięꝫ sublenaret. ¶ Greg⁹ i omel' d pasca. Hoc quoꝫ notādū videt' qđ nam sit qꝫ in vtris sedisse legit'. Quid enī per sinistrā nisi ꝓsens vita: quid p dexteram nisi ꝑpetua dēsignat'? Dñi scpūs est: Lena eius sub capite meo-et dextera illius amplexabit' me. Cum ꝗ redemꝓtor noster ī ꝓsentis vitę corruptionē trāsierat-recte angelus qui nūciare venerat ꝑhennē eius vitā in dextera sedebat-q̄ ilo la candida coopertus apparuit-quia festiuitatis nr̄ę gaudia nūciauit. Candor eterni vestis-splendorē denunciat nr̄ę solennitatis. Nostrę dicam⁹ an suę? Sed vt fateamur verius-et nr̄ę dicam⁹ et suę. Illa quippe redemptoris nr̄i resurrectio ꝛ nostra festiuitas fuit-qz nos ad imortalitatem reduxit-et angelorꝫ festiuitas extinxit-qz nos ad celestia reuocādo eorꝫ numerū implenit. Hoc Marcus ō angelo dicit: Matheus vero angelū apparuisse describens ait: Erat autē aspectus eius⁹ vt fulgor-ꝛ vestimentum eius sicut nix. In fulgore terror timoris-in nive autē blandimētū ē candoris. Cum igit' oīpotēs deus et terribilis ē peccatoribꝰ-et iustis blādus-recte resurrectionis eius testis angelus-et in fulgore vultus-et in cādore demonstrat' habitus-vt ipsa sua specie et terreret reꝓbos et mulceret pios. Vnde recte quoꝫ populū per deserta gradientem colūna ignis in nocte-et colūba nubis ꝓbat in die. In igne etenī terror est. In nube aūt visionis lene blandimentū est. Dies aūt vita iusti-et nox vita peccatoꝛ

accipitur. Vñ ꝛ conuersis peccatoribus per paulum dicit. Fuisti aliqñ tenebre nunc autē lux in domino. In die ꝙ colūna monstrata est p nubem ꝛ in nocte per ignem qz omnipotens deus in iudicio ꝛ blandus iustis ꝛ terribilis apparet iniustis

De aduēru mulierū ad sepulcr̄ Beda vbi supra. ¶ Cap. VII.

Quod aūt legitur ꝙ sanctę mulieres vespe sabbati q̄ lucescit in prima sabbati venerūt videre sepulcrū ira est intelligendum qz vespere quidem venire ceperunt sed lucescente mane i prima sabbati ad sepulcr̄ puenerint ad est vespere aromata parauerint quibus dñi corpus ungere desiderabant. Ꝑparata vespe aromata mane ad sepulcrū detulerunt. Nō Matheꝰ quidē breuitatis causa obticuit posuit. Sed alij euāgeliste quo ordine hec facta euidentius ostendāt. Sepulto nāqz sexta feria dño reuerse a monumēto mulieres parauerūt aromata et unguenta qb̄ dñi opan lucebat. Et sabbato quidez siluerunt ꝛm mandatū sicut lucas aperte designat. Cum aūt sabbatum transisset vesperaqz aduenīte tempus opandi redisset mos ad deuotionē prompte aromata quę minus parauerāt emerunt sicut marcus cōmemorat vt ungerēt eū. Et valde mane una sabbati veniunt ad monumentū. **Glo. sup Mat.** Quantē in euangelijs diuersa tpa describūtur aduentꝰ ita ꝙ mulierū nō est mēdacij signū sed sedulę intentionis officiū dum crebro sex abeunt ac recurrunt. Nec a sepulcro dñi se diutius ac longꝰ abesse sinunt. ¶ **Beda vbi supra.** O q̄s felices femine quę angelico uocę oraculo triumphū resurrectionis mūdo meruerūt annūciare ac mortis quā mulier serpentino affatu seducta cōtraxit imperium diruptum ꝓdicare. Quanto felicior est anima viro ꝙ pter ꝛ femināru quotquot in die iudicij pcussis pauore ac digna vltione reprobis celesti gratia adiutę triumphare ō morte ꝛ gaudiū beate resurrectionis meruerint intrare. **Dixꝰ vbi ō** Jte inquit dicite discipulis eius ꝛ petro quia p̄cedet vos i galilea. Vide mento q̄ritur cur nō nanans discipulis petrus ꝛ nomine designat. Sed si hūc angelꝰ nominatim nō exprimeret q̄ magistr̄ negauerat venire inter discipulos nō audere. Vocatur ꝙ et nomine ne desperaret ō negatiōe. ¶ **Piero. sup Mat.** Dicit ergo discipulis eius et petro q̄ se discipulatu indicat indignū qz ter negauit magistrum. At vero peccata p̄terita nō nocet q̄ nō placēt. ¶ **Piero. sup Mat. li. iiij.** Ipse q̄z dominus Jesus occurrit eisdem mulieribus dicens. Aue. vt in mulieribus solueret maledictū mulieris. Ex ꝙ **Ambrosius sup lucā. viij. l.** Sicut ergo in principio mulier actrix culpe viro ꝛ vir executor erroris fuit ita nūc ꝙ morte prius gustauerat resurrectionē prior videt. Et ne ꝑpetui reatꝰ opprobrium mulier apud viros sustineret q̄ viro trāsfuderat culpā trāsfudit ꝛ gratia.

De cōcordia euangelistarum. Glo. aug. super Mat. Cap. VIII.

Hoc quādo prima sabbati diluculo sicut omēs euangeliste consentiūt veniē est ad monumentū illud de terremotu ac reuoluto lapide terribilis custodibus q̄ solus narrat Matheus iam erat factum. Venit aūt maria magdalena q̄ ceteris ferventior erat. Idcoqz Johes tacitis aliis quę cum ea fuerāt hanc solā cōmemorat. Vidensqz lapidē sublatū ab ostio monumenti anteqū diligēter inspiceret cernens sublatū corpus cucurrit nunciano Petro ꝛ Johāni q̄ eis ad monumētū cucurrerāt ꝛ nō inuento corpe sicut Maria dixerat sublatū crediderūt ꝛ abierūt. Maria vero stetit foris plorās in hortū. Hūc angelū sup lapidē reuolatū sedē-

viderunt· de quo Matthe⁹ et Marcus
dicunt· q̄ dixit eis: Nolite timere. Scio
enī q̄ Jesum qui crucifixus est quæritis·
non est hic ꝓ surrexit sicut ꝓdixit vobis·
Ad hæc verba Maria diu fleret se incli-
nauit ⁊ in monumentū ꝓspexit. Viditq̄
duos angelos· vnum ad caput et vnum
ad pedes in albis sedētes· qui dicūt illi:
Mulier q̄d ploras? Quia tulerūt inq̄t
dominū meū ⁊ nescio vbi posuerunt eum
Hic intelligēdi sunt angeli surrexisse vt
etiā stātes viderent· sicut ait Lucas qui
⁊ eos refert dixisse· quē quæritis viuentē
cum mortuis? ⁊c. Post hoc Maria re-
tro cōuersa est ⁊ vidit Jesum st antem vt
ait Johānes ⁊ nō sciebat quia Jesus est
putans videlicet hortulanum· vbi ⁊ no-
minata cognouit eum. Tui ⁊ dictum est
Noli me tangere. Hūc egressa est de mo
numento· id est· de loco aī lapidē effos-
sum· et aliq̄ cū ea quas vt Marcus ait ti
mor inuaserat ⁊ nemini quicq̄ dicebant
Nunciam fm Matthēū: Ecce dñs Je-
sus occurrit eis dicēs. Auete: Illæ antē
accesserūt ⁊ tenuerūt pedes ei⁹ mirantes.
Sic ꝙ colligim⁹ et angelo⁹ locutionem
eas bis habuisse venientes ad monumen-
tum· ⁊ ipsius dñi sillēsq̄ quā Maria hor-
tulanū putauit· ⁊ nunc eis ultr̄ occurrit·
vt eis ipsa repetitio fidē firmaret Venit
ergo Maria magdalenę ac discipul' an
nunciat· et aliq̄ quę cū ea erāt quas Lu-
cas cōmemorat. ¶ Ambro. de spiri
tusancto l. iii. Mentiq̄ ad viros ut
ꝓdictū est resurrectionis ꝓnuncia mittit
femina vt ꝙ prima viro nūciauerat cul-
pam· prima q̄s nūciaret dñi grām

De dolo iudęo⁹ ⁊ mēdacio custodū. Hie. sup Mat. in fine Cap. IX

Um ergo mulieres ab-
c isserent Ecce q̄dam de custodib⁹
venerūt in ciuitatē et nunciaue
runt ꝑncipibus sacerdotū omnia quę fa
cta fuerāt· i· miracula ꝙ viderāt. Indo-
cta quippe simplicitas fatet' veritatem·
astuta ꝑo duplicitas modū quęrit quo
astruat falsitatē. Unde nunc cōgregati
ꝑncipes illi cum senioribꝫ accepto consi-
lio pecuniā copiosam dederūt militibus
¶ Piero. sup Mat. li. iii. Pecu
niam videlicet q̄ data fuerat ad vius tē-
pli vertunt ī redemptionē mendacij· sic
pr⁹. xxx. argēteos dederāt Judę ꝑdito
ri. Dmēs igit' qui stipē tēpli ⁊ bis ꝙ cōfe-
runt' ad vius ecclesię abutunt' in alqs re-
bus q̄bus suā explēt voluntatē· similes
sunt scribę ⁊ phariseo⁹ redimētiū mē-
dacij et saluatoris sanguinē. ¶ Hie.
vbi supra. Dicite inquit q̄ nocte ve
nerunt discipuli ei⁹ et furati sunt eū nob⁹
dormientib⁹. Ecce in ꝙ duplicitas astu-
ta quęrit quō astruat falsa. Si enī dor-
mierunt quō viderūt. Si ꝑo nō viderūt·
quō hui⁹ testes esse potuerūt: Si etiam
fures viderūt: cur nō eos detinuerūt? Et
addunt. Si hoc auditū fuerit a ꝑside·
videlicet eū furtim sublatū esse· nos cu-
raq̄s a vob⁹ sup hoc exigat suadebim⁹·
ac securos· i· ablęq̄ periculo vos faciem⁹ Et
illi accepta pecunia fecerūt sicut erāt docti
Auaricia quę captiuauit discipulum co-
mitem dñi decepit ⁊ milites custodes se-
pulcri· sicq̄ indęos seduxit. Un ⁊ euan-
gelista subiungit. Et diuulgatū est ꝙ
istud apud iudęos vsq̄ in hodiernū diē
Perseuerat nimi⁹ error empti mēdacij
ne in christū credāt iudei. ¶ Leo pa
pa in sermo. d epiphania. Ec-
ce ꝓdiderūt iudei successionē regum· pla
cationē hostiaꝝ· locū placationū· ordinē
sacerdotū. Et cū hęc omnia expiant' fini-
ta esse· nō vident ea ī christū esse trāslata

De excellentia diei resurrectionis dñi. Aug⁹. in sermone d resurrectione domini. Cap. X

Quid nos aūt quā speci
a ola ⁊ grata in die dominicę resurrec-
tionis ecclesia cuncta et totus

diebus anni alacrior dies illa refulget ñ te visitatis solis circulis illuminata ꝑclarius. ℣ te lumine agni refurgẽs illustrata sublimius. Hac enī die sol iustitiæ christus ascẽdit ab inferis euãgeliçatis sanctorũ animis elemãs secũ corpa sanctorum tanq̃ choros sideꝝ spũalũ. Exultat israel in qua vsi sunt refurgẽtes. Exultat ecclia in qua ꝑfulgent renascẽtes et illi testes ⁊ isti testes. Et idcirco psalmꝰ citharã Dauid canentes: Hæc est dies quã fecit dñs exultemꝰ ⁊ iocũdemur in ea. Contemplemur hãc diẽ qualẽ noctem habuerit genitricẽ. Nox ñ çelũ in luminaribus imitat: imo in quo çelũ et terra lętat. Nox bonæ ꝓmissionis: nox sanctæ regenerationis. Geminũ noctis huius video vterũ qz ⁊ geminũ agnosco ptũ. Cõmouit tũc nox illa vterũ ꝓnitẽdo corpa resurgentiũ: cõmouet nãc vulua suã: renouando aĩas innocentiũ. Nox de qua dicit: Et nox sicut dies illuminabit: ab ipsa est dies: dies quã fecit dñs: dies dominicus. Et recte dicit dies lucis in quo fugerũt tenebræ çęitatis. Exclamauerũt q̃ erãt in regione vmbræ mortis qz lux orta est illis. Lętetur terra: quia nouam lucem vidit. Ametentur et ⁊ angeli: qz peccatoribus clauitatẽ dñs tollit. Cõtremuerunt inferi sustinẽdo splendorẽ insolitũ: ⁊ incarnatus est omne genus christo dño çelestiũ terrestriumq; ⁊ infernorũ. Dia ergo nobiscũ hodie triumphãt ⁊ angeli et archãgeli çęteriq; beatorũ spirituũ ordines nobiscũ celebrãt festa. Nos q̃q imitatiõ cantilenam cãtantes cãtica çelestia: quę adhuc humana nõ potest cãtare lingua. Exultemꝰ ℣ in dño ℣ in tremore non remissa securitate. Mã ⁊ beatus Iohãnes ꝓcursor exultauit in vtero matris: ℣ vinũ nõ bibit ꝓcepto angeli gabrielis. Nos aũt qz infirmi sumꝰ sobrie bibamꝰ: modũ non credamꝰ vt lętitia nr̃a cũ exultatione nullã sentiat corpis tempestatẽ: ℣ per sobrietatis serenitatẽ pręmia intremus salutis. Accipimꝰ iciunioꝝ palmã festinitatis nõ amittamꝰ victoriã quã nob tribuit dñs Ihesus adiuuãdo: qz vicit in nobis patiẽdo vt digno carmĩe triumphemus: cantãtes: absorta ẽ mors in victoria alleluia.

Q ipsa die spoliatus est infernus ⁊ aptus paradisus. Aug⁹. i sermone d resurrectiõe dñi. Cap. XI.

Omnes quidem aliæ dies lolẽs vinentiũ in se tantũ continẽt gaudiũ. Cõmunis autem est inferis ac superis simul ista festiuitas: qz refurgẽs dñs a mortuis ⁊ illic festiuitatẽ dedit vbi mortẽ vicit: ⁊ illic vbi victor a morte remeauit. Ergo q̃pe descendẽte ad inferoꝝ tenebrosam caliginem etiã illic tũc absq; dubio dies splendidissimus fuit vbi saluator illuxit. Vñ Iohãnes ait: Et lux in tenebris lucet: et tenebræ eũ nõ cõprehẽderũt. Licet enī dominus in tenebris recẽderit: tenebrarũ tamẽ obscura nõ sensit. Remisit ĩ illo noctis horrore inuiolabilem maiestatis suæ splendorẽ: lux sempiternę naturę. Ac si ñ a nocte lux ℣ nox a luce superata est. Hic prima scz dominica resurrectionẽ annũcians nõ supremis tantũ: ℣ etiã infimis diẽ indixit salutiferę exultationis dicẽs: Hæc est dies quã fecit dñs exultemꝰ ⁊ lętemur in ea. Hæc etiã in ꝓsequẽtibꝰ ait: Deus dominus ⁊ illuxit nobis. Cõstituite diẽ solemnẽ in cõdensis vsq; ad cornu altaris.

¶ Glo. sup Mat. xxvij. Nunc etiam multi sanctoꝝ q̃ dormierãt vt in euangelio legit: exeũtes de monumẽtis venerunt in sanctã ciuitatẽ ⁊ apparuerũt multis videlicet ad testimoniũ dñicę resurrectionis. Et hi credendi sunt cũ domino ascendente simul ascẽdisse cum corpore: quibus etiã voce ꝓphetica ꝓ Zacharĩã dicitur. ¶ Iero. sup Zach. li. ij. Conuertimini ad munitionẽ vincti spei id est: vos qui nunc in inferno vincti tenemini et solutionẽ sperantis in aduentu Christi conuertimini ad habitationem

Xpisti paradisi. Hęc enī illa est munitio in qua latro p̄mus cum dño ingressus ē.

Aug⁹. in sermone vbi s̄. Ignitā quippe rompheā illā ⁊ paradisi ianuā quā null⁹ effringere pōt hac die Xp̄s⁹ cum latrone reseranit. dicēs ad angelos: Aperite mihi portas iustic̄. ⁊ ingressus in eas cōfitebor dōmino. Et eo nimirum tempe quo passus ē dñs vsq; hodie porta hęc et clausa ⁊ reserata est. Clausa q̄dem incredulis ⁊ peccatorib⁹ reserata p̄o iustis ⁊ credentib⁹. Per hāc ingressus ē Petrus. per hāc ingressus est Paulus. per hāc oēs sancti martyres intrauerūt. per hanc etiā quotidie de toto mūdo iustorum ingrediunt̄ animę. Ita ꝙ et nos viuere debem⁹ vt de domo illa nō reiciamur. ⁊ eiecti forās a bestijs demonijs. q̄s ꝓpheta formidās ait: Ne tradas bestijs animas cōfitentiū tibi. Per ecclesię portam quę est domus dei intramus portam paradisi. Et ecce dñs nūc stans in paradisi ianua loquit̄ ad nos qui sum⁹ in domo ipsius. id est. in eccl̄ia. ⁊ porta dñi iusti intrabūt in eam. Pro his ergo omnibus cōsona voce piter cantem⁹: Hęc est dies quā fecit dñs exultem⁹ ⁊ lęteīn ea

Ipsa die quinquies apparuit dñs. Beda i omel. Stetit Jesus in medio discipulorū Cap. XII.

Lotiam quidē resurrectionis suę redemptor nr̄ paulatim discipulis ac p̄ incrementum tpis ostēdit. q; nimi; miraculi virtus erat tanta vt hāc repente totā capere non possent fragilia mortalium pectora. Consulens igit̄ imbecillitati quęrentiū. primo quidē venientibus ad monumentum fœminis amore suo feruentib⁹ ⁊ viris reuolutū lapidē. et ablato suo corpe linteaminа q̄bus involutū erat sola posita monstrauit. Deinde curiosius inquirentibus fœminis ⁊ de eo q̄d inuenerūt mente cōsternatis. angelo⁹ visionē qui illuz resurrexisse certa manifestatione patefacerent ostendit. ac sic ꝯcurrente fama patratę resurrectionis. tandē ipse dominus virtutū ⁊ rex glorię apparēs. q̄nta potentia mortē quā ad horam gustauerat deuicisset aperuit. Et quidē ꝯstum et euangelicę serie lectionis inuenim⁹: quinquies ipsa qua resurrexit die visus est hominibus. Primo marię magdalenę ad monumentū q̄n ei deliderāti pedes ei⁹ amplecti dictum est: Noli me tangere. nondum enī ascendi ad patrē meū. Deinde duabus a monumēto currētibus nunciare discipulis. q̄ de pfecta eius resurrectione didicerāt ab angelis. De q̄bus scriptum est: Quia accesserūt et tenuerūt pedes eius ⁊ adorauerūt eū. Apparuit i ipso die aduesperascēte duobus cūtib⁹ in castellum emaus. qui eū ad hospitiū vocātes in panis fractione cognouerūt. Apparuit ⁊ Petro. q̄d ⁊ si q̄n vel vbi factū sit euāgelista minime designauerit. tū q; factū sit nō tacet dicens. quia ꝓfati duo discipuli cognito dño i emaus statim cū redissent hierusalē inuenerūt congregatos vndecim ⁊ eos qui cum ipsis erāt dicētes: q; surrexit dñs et apparuit Simoni. Deinde subiūgit. et ipsi narrauerūt q̄ gesta erāt in via et quomodo cognouerit eum in fractione panis. Statimq; annectit quintā eius apparitionē. de qua modo cum euangeliū legeret audiuimus ita incipiens: Dum aūt hęc loquerent̄ stetit Jesus in medio discipulorū ⁊ dicit eis Pax vob ꝛc. Ubi nō sine causa man⁹ suas ac pedes ꝯ vultū quem ꝙque nouerant eos videre ac recognoscere iubet. ⁊ vt visis clauorum signis quib⁹ crucifuerat affixus. nō solū corpus esse q̄d videbant. sed ipsum dominī sui corp⁹ esse q̄d crucifixum nouerant intelligere possunt. Unde bene Johānes bui⁹ dominicę resurrectionis apparitionis memoriā faciens. latus quoq; suū q̄d a milite fuerat vulneratum. discipulis eū ostendisse perhibet. vt quo plura notissimę passionis. ac susceptę mortis indicia cognoscerent

eo certiori patratę iam resurrectionis ac diruptę mortis fide gauderent. Qui vt illos per omnia de fide resurrectiōis certos redderet-nō tantū oculis intuendā sed attrectandū quoq; manibus corp⁹ quod immortale illis ostenderat exhibuit dicens: Palpate ⁊ videte-q; spūs carnem et ossa nō habet sicut me videtis habere.

De cicatricibus quas in corpore suo retinuit dominus. Cap. XIII.

Olent aūt gentiles hoc— ſ in loco simplicitati fidei nostrę receptionū tendere laqueos dicendo: Qua temeritate confidatis-quia Christus quem colitis nostra ō pulueri corpora posſit incorrupta reducere-q; nec suoꝝ vulnerū quę in cruce susceperit potuit cicatrices obducere-ſ resuscitato vt dicitis suo corpore a mortis sig̃ adhuc mortis inesse nō cessauit? Quibus respondemus-quia Christus cū omnipotēs sit deus et nostra vt promisit corpa de corruptiōe ad incorruptionē-de morte ad vitam-de terrę pulvere ad ęthereas suscitabit gloriam-⁊ suū quod moriendo exuerat corpus quale voluit reuocauit ad vitam. Et cum ablatis passionis indicijs-posset discipulis ostendere-vtiq; dispensationis gratia passionis i eo maluit indicia reseruare: Primo videlicet vt discipuli q̃ hoc videbant manifeste possent dinoscere non spūm sine corpore-sed corpus esse spirituale quod videbāt certāq; fidem resurrectionis pacte mundo p̃dicarent. Deinde vt ipse dominus et deus noster Jesus christus qui in humanitate patrem pro nobis interpellat ostēsis vulnerum suoꝝ cicatricib⁹ ei ꝑpetuo demōstraret q̃ntum pro humana salute laborauerit-miroq; atq; ineffabili nobis ordine eum qui nihil vnq; potest oblimisci qui semper misereri paratus est-q; ꝑgrue hominibus misereatur ablq; intermissione admoneat quorū participes naturę dolorū et passionis ipse dei filius effect⁹ sit-pro quibus ipse confligens mortis imperium morte do prostrauerit. Tertio vt omnes electi perpetua beatitudine susceptū videntes in deo ac domino suo signa passionis-nunq; illi gratias agere desistant-per cui⁹ mortē se viuere cognoscūt Dicq; fieri valeat qđ voce totius ecclię in psalmis ꝓphetа cantat: Misericordias domini in ęternum cantabo. Ad extremū vt etiā reprobi in iudicio sig̃ eiusdez passionis aspicant sicut scriptū est: Videbunt in quē transfixerunt-ac se insolubiliter damnādos intelligant: Non solum hi qui ei manus impias intulerunt-sed ⁊ illi qui vel susceptа eius mysteria pro nihilo contemnunt. vel sibi oblata nunq; susciperе curarunt, vel etiaꝝ maiori impietate i eis qui susceperant odijs ac persecutionibus extinguere ac corrumpere laborant. ¶ Idem sup Lucā li. vj. Vis ergo de causis ille qui mortis regna destruit in corpore suo signa mortis obliterare noluit. Primo leꝝ vt per hoc discipulis fidem suę resurrectiōis astrueret Deinde vero vt patri pro nobis supplicans quale mortis genus pro vita mortalium pertulerit semper ostenderet. Tertio vt sua morte redemptis q̃s misericorditer sint adiuti ꝓpositis semper eiusdez mortis indicijs innouet: Ꝑ deoq; misericordias domini in ęternū cantare populus ille non cesset-sed dicant qui redempti sunt a domino-quoniā bonus quoniam in sęculū misericordia eius. Postremo vt etiam perfidis in iudicio q̃s iuste damnentur ostēsa inter alia flagicia etiam vulnerū quę ab eis susceptа cicatrice denuncier. Denicq; velut si miles aliquis fortissimus inuente rege pro totius gentis salute singulari certamine defudet-et multo quidem exceptis vulneribus-hostem tamē interficiat eiusq; spolia diripiat et victoriā genti suę reportet-Sic profecto dominus ob signum ꝑpetuę victorię nō quidem exceptа ꝑ nobis vulnera

passionis sed ipsoꝝ cicatrices ęlo maluit inferre q̄ abolere.

De hoc q̄ post resurrectionem comedit. Beda in omelia. vbi supra.

Cap. XIIII.

Et quid autem in mentę n discipulorum remaneret ambiguitatis sumptis etiam epulis comedit coram eis vt si visibus oculorū siue tactibus digitoꝝ suorum non crederent. vel alimentoꝝ carnalū perceptione carnem esse quę apparebat cognoscerent Qua in re cauēda est hęresis stulta cherintianoꝝ ne quis videlicet puerliter desipiens estimet. vel mediatoris dei et dominj nostri corpus exciatū a mortuis sustentaculo egusse ciborū. vel nostra post resurrectionem corpora in vita ꝛ conuersatione spirituali reficienda esse carnalibus escis. vbi esurire ac sitire sicut et ęte rorum bonoꝝ penurią pati nullatenus sinit diuinę cōtemplatio charitatis. Uñ ardentissimus amator vitę illius de sua deuotione certus loquitur deo spe lętabundus: Ego autē cum iustitia apparebo in conspectu tuo. satiabor. dum manifestabitur gloria tua. Et Philippus eo dem feruens amore veritatis: Domine inquit ostende nobis patrē ꝛ sufficit nobis. Simplicit igitur ac pie sentiēdū est a morte resuscitatum. ꝛ immortale iā factum nullam quidē necessitatē. sed tamē falsitatē nō habuisse vescēdi corpus dominicū. Ideoq̄ vbi oportunitas. pbandę substantię naturaꝫ exigebat cibis esse refectum. Qui nimiꝝ cibi nullā sagine alimentum vt mortaliū corporibus solent pębuerunt illi. sed quomō in ignem missa aqua. ita et mox comesti spūali eiꝰ sunt virtute absumptę. Sed et nr̄a post resurrectionem corpora ęlesti gloria pędita credendum est ad quidq̄d voluerit agendum esse potentia. ad perueniendum vbicūq̄ voluerit vel libuerit esse promptissima. Sed quia nulla tunc manducandi necessitas vel vtilitas alimentoꝝ potest incurrere. nullatenus immortale sęculum cibis mortalibus fruituꝝ esse. vbi filjs resurrectionis non aliud erit esca et potus vita et salus par gaudiū ꝛ omnia bona q̄ illud quod ī psalmo canit: Beati qui habitant in domo tua domine in sęculum sęculi laudabūt te. Et itez: Videbitur deus deoꝝ in sion. quando secꝫ vt ait aplus: erit deus omnia in omnibꝰ

Greg⁹. in omel. Manifestauit se. Et notandum q̄ vnus euangelistarum refert eum comedisse panem ꝛ piscem assum. Alius vero cū asso pisce mellis fauū. Nec vacat a mysterio qō iterat in facto. Quid enim significare credim⁹ piscem assum nisi Christū passum? Ipse nanq; latere dignatus in aquis humani generis capi voluit laqueo mortis nr̄æ ꝛ quasi tribulatione assatus est tempore passionis sue. Sed qui piscis assus fieri dignatus est in passione. fauus mellis nobis extitit in resurrectione. Aeterum ī fauo mellis naturā exprimere voluit sue persone. quia fauus. id est mel in cera est diuinitas i humanitate. Merito q̄ assari potuit vt piscis et hūanitate pane nos reficit et diuinitate. Unde ego sum inq̄t panis viuus qui de ęlo descendi. Assū ergo piscem ꝛ panē comedit. vt ipso suo cibo nobis ostenderet. quia ꝛ passionem et nostra humanitate pertulit. ꝛ refectionem nostram et sua diuinitate pparauit quod si vigilanter inspicim⁹. nob q̄ꝫ q̄liter ad imitandum congruat videmus Nam in cibo suo dominus asso pisci fauum mellis coniungere voluit. quia videlicet illos in suo corpore ad ęternā ętem suscipit. qui cum hic pro domino tribulationes sentiūt ab amore ęternę dulcedinis nō recedunt

De ceteris argumētis quib⁹ resurrectionē suaz ostendit Leo papa in sermone de resurrectione domini.

Cap. XV.

Ostēz ergo corp⁹ z aiam̄ q̄ potestate diuisit potestate communit vtrīq; coniuncta veritas subsecuta sunt plurima documenta quibus predicandę per vniuersum mundum fidei cōderetur auctoritas. Et licet lapidis reuolutio monumēti euacuatio linteorum repositio z totius facti narratores angeli copiose veritatem astruerent resurrectionis domini ipse tamē dominus Ihesus z mulierum visui z apostolorum oculis frequenter apparuit manifestus non solum cum eis loquens si etiam habitans atq; cōuescens z pertractari se diligenti curiosoq; contactu ab eis quos dubitatio perstringebat admittēs Ideo enī z clausis ad discipulos ostijs introibat z flatu suo spūmsanctū dabat z dato intelligentię lumine sanctarū scripturarum occulta pandebat z rursū idē vulnus lateris futuras clauorū z oīa recentissimę passionis signa mōstrabat vt agnosceretur in eo proprietas diuinę humanęq; nature individua permanere. Et ita sciremus verbum hoc ꝙ carnem esse z vnū dei filium z verbum confiteremur z carnez

Ambrosius super Lucam li. Palpate inquit et videte quia spūs carnē z ossa non habet sicē me videtis habere. In hoc vtrīq; non solum firmat fidem sed etiā acuit deuotionem.

Greg⁹ in omel. Luz sero factum esset. Ecce corpus illud dominī iānuis clausis ad discipulos iterauit qđ per natiuitatem suam clauso virginis vtero ad humanos oculos etulit. Ipsaz q̄z carnem suam dominus palpandā prebuit quaz clauso ianuis introduxit. Mira in re duo mira z iuxta humanaz rationē sibi valde pterita ostēdit. Nā z corrūpi necesse ē qđ palpat et palpari nō pōt qđ non corrumpitur. Sed miro modo deus et incorruptibile post resurrectionē palpabile exhibuit corpus vt incorruptibile monstrando ad premium inuitaret et palpabile pretendo ad fidem formaret. Ostendit ergo se incorruptibilem z palpabilem vt corpus suuz esse demonstraret post resurrectionem z eiusdem esse nature et alteri⁹ glorie.

Idē i omel. Euntes in mundum. Ne ergo resurrectionē dominī tarde credidērit discipuli non tam illorum infirmitas q̄ nostra vt ita dicā futura firmitas fuit. Ipsa namq; resurrectio dominica dubitantibus vel per multa est argumenta demonstrata quę dum nos legentes agnoscimus quid aliud q̄ de eorum dubitatione solidam̄. Minus enī mihi Maria magdalena presitit quę cum credidit q̄ Thomas q̄ diu dubitauit. Ille nāq; dubitando vulnerū cicatrices tetigit ac de nostro pectore dubitatiōis vulnus amputauit

Quotiens post resurrectionē discipulis apparuit. Beda i omel. Undecim discipuli.

Cap. XVI.

Licet autez dominus iam assumptus corporaliter in celū sedeat a dextris dei manet tamen nobiscum vsq; ad consummationem seculi. Manet vtrīq; non tantum in celo sed etiam in terra diuinitate cum sanctis nec vnq̄ eius pietas abesse in tribulationis positis potuit. Quoniam videlicet pietatis sue presentiam non tantū nobis verbo promisit sed et euidentibus indicijs designauit cum post resurrectionem suam discipulis spūi⁹ vsq; ad diem quo celos petijt apparuit. Eorumq; animos admonendo increpando sanctiſpūs donū roborauit. Eq̄bus qđē apparitiōib⁹ nec solā mō i euāgelista q̄ scriptū inuenim⁹

Sed ples vocet fuisse apls dicēs: Et resurrexit tertia die fm scripturas et visus est cephe. ⁊ post hoc vndecim. Deinde visus est plus qȝ quingentis fratrib⁹ simul. deinde visus est ⁊ Jacobo. deinde apostol⁹ omnib⁹. Nouissime aūt omniū tāqȝ abortino visus est ⁊ mihi. Quib⁹ cūi loc vel tpibus facte sunt visiones quas cōmemorat ignoramus: tantū scim⁹ qȝ sibi nouissime visus esse verum cōfirmat. post ascensionē eius factum est. vel qñ illum de celo alloquens de plecutore doctorem ecclie fecit. vel qñ in paradisum et tertiū celum rapt⁹ audiuit arcana verba quę non licebat homini loqui. Et sic alibi dicit: Mysteriū euāgelij qđ ab homine nō accepi. sed per revelationē Jesu christi didici. Decies vero visum vt diximus post resurrectionē dñi euangeliorum nobis ⁊ actuum apostolor⁹ prodit hystoria. vbi ipso resurrectionis suę die quinquies legit apparuisse. Primo qđē Marię magdalenę flenti ad monumentum se ostēdit. Deinde vero eidē Marię et alteri eiusdē nominis fęminę regredientibus a monumēto nūciare discipulis occurrens apparuit. Tertio Simoni petro. Quarto Cleophę ⁊ socio eius. cū quib⁹ ipse gradiens i Emaus ibidē est i panis fractione cognit⁹. ⁊ etiā mox hierosolymā reuersi inuenerūt discipulos loquentes. qȝ surrexit dñs vere ⁊ apparuit Simoni. Nam plen⁹ alibi non legitur qñ apparuit Simoni. Quinto apparuit eis i eodē loco ianuis clausis vbi non erat Thomas. Sexto post dies octo qñ erat cū eis ⁊ Thomas. Septimo piscantib⁹ ad tiberiadis mare. Octauo i monte galileę. Nono recūbentib⁹ vndecī apparuit die quo in celum ascendit. Decimo viderunt eum ipsa die non iam i terra positum sed in aera eleuatum. celosqȝ penetē. dicentibus sibi angelis: Sic veniet quēadmodum vidistis eum euntem in celum

De mysterio earundē apparitionum Cap. XVII.

b Sacergo frequentia corporalis suę manifestatiōis ostē dere voluit dñs vt diximus in omni loco se bonoꝝ desiderijs pśentē esse diuinit⁹. Apparuit nāqȝ ad monumētū lugentibus fęminis. Adest et nobis eius absentię recordatione salubriter contristatis. Occurrit reuertētib⁹ a monumento vt agnita resurrectionis gaudia pdicarent. Adest ⁊ nobis dum bona quę nouim⁹ proximis fideliter annunciare gaudemus. Apparuit in fractione panis his qui se peregrinū esse putantes ad hospitium vocauerunt. Adest et nobis cum peregrinis ⁊ pauperibus quęcūqȝ possum⁹ bona libenter impendimus. Adest nobis in fractione panis. cum sacramēta corporis ei⁹ videlicet panis et vini casta ac simplici conscientia sumim⁹. Apparuit in abdito ꝺ̄ sua resurrectiōe loquētib⁹. Adest ⁊ nob modo ei⁹ dono idē agētib⁹. Adest et nobis semper cum ab extrinsecis operibus ad tempus vacantes de eius gr̄a locuturi cōuenimus. Apparuit cum fores⁹ clausis intus in eorum metu residerent. Apparuit cum minorato eodē metu aptis cum gressibus in montis vertice quę rerent. Affuit quondā confortatur⁹ suo spiritu ecclesiam cum ab infidelibus premeretur. et ad publicum venire ac dilatari prohiberetur. Adest eidem et nunc cum inclinato ad fidem culmine regali terror quieuit persecutionis. ⁊ omnis mūdi sublimitas apostolicis est vestigijs strata. Apparuit piscatoribus. eisqȝ apparēs diuinis adiuuit beneficijs. Ad est et nobis cum necessaria vitę temporalis recta intentione curamus. instinctu nostris laboribus subsidium adiungit suę pietatis. Apparuit recumbētibus. Adest ⁊ nobis cum iuxta apostoli monita. siue māducam⁹ siue bibim⁹ siue aliud qđ agim⁹ omnia in gloriā dei facimus. Apparuit

primo in iudea. deinde in galilea. post ℟ in iudea rursum die quo ascendit i celū Aderat eccliē cū primo soli⁹ iudeę terminꝰ clauderetur. Adest modo. cū iudęis ob culpā phidię derelictis trālmigrauit ad gentes. Aderit in futuro cū ante finem sę culi reuertent ad iudeā. Et sic aplus ait: Intrāte gentiū multitudine sic oīs israel saluus erit. Nouissime illio apparuit ascendēs in celū. Aderit ⁊ nobis. cū post mortē ad celos seq̄ mereamur. si añ mortez eam in tetbaniā vnde ascēdit vel in domū obediētię seq̄ curam⁹. Ipse etenī celum ascēsurus tetbaniā venit. quia sicut aplus ait: Factus est obediens vsq̄ ad mortē. mortē aūt crucis. Propter quod ⁊ deus exaltauit illū. Venim⁹ ibidem et nos si qđ ille monet agim⁹. qđ punisit intendimus. Esto ait fidelis vsq̄ ad mortem. et dabo tibi coronā vitę. Hitq̄ ipsi⁹ gratia largiēte vt q̄ nobiscū vsq̄ ad vitę hui⁹ terminū manet. post hāc nos vitam ad videnda secuz vitę celestis ꝓmia sublaret.

De spe resurrectionis nostrę p eum futurę.

Cap. XVIII.

Actus ē homo. apparuit i carne. mori dignatus est et voluntate. resurrexit et potestate ⁊ ostēdit exēplo qđ nobis promisit in ꝓmio. Sed fortassis dicat aliquis: Sure ille surrexit q̄ cum deus esset a morte teneri nō potuit. Ad instruendā ꝑ ignorātiam nostrā. ad roborandā infirmitatem nostrā. sufficere voluit. Mortuus est illo in tpe solus ⁊ tamē minime surrexit sol⁹. Nam scriptū est: Multa corpa sanctoz q̄ dormierāt surrexerūt. Ablata sunt oia perfidię argumenta. Me qs enī dicat. sperare se nō debet hō non de⁹ qđ modo carne sua exhibuit homo de⁹: Ecce cum deo voles resurrexisse cognoscim⁹. ⁊ quos fuisse puros voles nō dubitam⁹. Si ergo membra nostri redēptoris sum⁹. qđ in capite gestū cōstat. in nobis ꝓsumam⁹. Si multum nos abiicimus. in nobis sperare nos vltima membra detremus qđ de membris ei⁹ supiorib⁹ audim⁹. ¶ **Beda in omel.** Stetit Jesus. Non ergo fi des resurrectionis Christi nos fallit. nō spes resurrectionis nostrę nos decipit. qz deus pater. et dominū suscitauit. et nos per virtutē suā suscitabit. Vt enī aplus ait: Si spiritus eius qui suscitauit Jesū a mortuis habitat in nobis vinificabit ⁊ mortalia corpa nostra. ꝓpter inhabitantem spiritum eius in nobis. Nō vtiq̄ de electis specialiter dicit. Quoniā omnes quidē resurgimus. ꝑ nō omnes immutabimur. Imo soli qui nūc sancti spiritꝰ inhabitatione regunt. tūc in eternę vitę beatitudine maiori eiusdē spiritus gratia sublimabūtur. ¶ **Augustin⁹ in sermone de resurrectione domini.** Sicut aūt ipsi⁹ morte semina nīa. sic eiusdem resurrectione germinam⁹. Eterni ipsius morte significat mors vitę nrę: apls dicēte: Cōsepulti sum⁹ cū illo p baptismū in morte ꝛc. Et iterū. Mortu⁹ est p peccatis nīa ⁊ resurrexit ꝓpter iustificationē nostrā. ¶ **Leo papa in sermone de eodem** Sicut ꝑ apostolū dicit idē apostolus ⁊ si cognouimus Christū sm carnem. sed nunc iā non nouimus. Eius nanq̄ resurrectio non finis carnis fuit. ꝑ cōmutatio. nec consumpta est substātia virtutis augmento: Qualitas transijt. non natura defecit. Et merito dicit eius caro nesciri i eo statu quo nota fuerit. qz nihil in ea passibile. nihil infirmū remānsit vt et ipsa sit p essentiam ⁊ non sit ipsa per gloriam. Quid aūt mirum si hoc de Christi corpore profitet apostolus. ⁊ qui de omnibus christianis spiritualibus dicit: Ita nos ex hoc neminem sm carnem nouimus. Et hoc inquit in Christo factū est nobis initium resurrectionis nostrę. et quo in eo qui p omnibus mortuus est precessit forma totius spei nostrę. Nec diffidentia hesitamus. nec incerta

expectatione suspendimur · sed accepto promissionis exordio · fidei oculo q̄ sunt futura iã cernimus · z nec punctione gaudentes qō credim⁹ inde tenem⁹. Non ḡ nos rep̄ tpaliū species occupēt · nec ad le contēplationē nostrā a celestibꝫ terrena deflectēt · p trāsactis habeant' q̄ ex maxima pte iam nō sunt · z mens intēta mansuris ibi figat desideriū suū · vbi qō offertur est eternū. Quis enī spe salui facti sumus z corruptibilē adhuc carnē mortalem q̄ gestem⁹ · recte tñ dicim⁹ in carne nō esse si carnales nobis nō dñent' affectus z merito eius rei deponim⁹ nuncupationem cui⁹ nō seq̄mur voluptatē.

De argumētis eiusdē Greg⁹. in omel. Cum esset sero Cap. XIX.

Multi vero sunt qui dum carnē in putredinē ossaq; i puluerem redigi p sepulcra conspiciunt · reparī ex puluere carnē nolla dubitant · sic apud se quasi ratiocinantes dicunt. Nō ex puluere homo reducit' qñ agnoscit' vt quis animet? Quibꝫ breuit' respondemus · q̄ lōge est min⁹ reparare qđ fuit q̄ creasse qđ nō fuit. Aut qđ mirum si hominem ex puluere reficit q̄ simul oīa ex nihilo creauit. Mirabili⁹ nāq; est celum z terrā ex nullis existentibꝫ cōdidisse q̄ ipsum hominē ex terra repare. Sed ei nimis attendit' z in carnē redire posse desperatur · z diuine operationis virtus cōprehendi · quasi ex ratione ḡnitur. Qui scz b in suis cogitatiōibꝫ dicūt · q: hoc eis q̄tidiana miracula dei ex assiduitate vilueruntNam ecce in vno grano parūllimi seminis tota latet q̄ nascitura est arboris moles. Constituam⁹ nāq; ante oculos cuiuslibet arboris mirā magnitudinē Cogitemus vnde oriendo cepit q̄ ad tantā molē crescendo puenit Inuenim⁹ procul dubio ei⁹ originē puillimā semen Cuncta ergo in semine simul latent · q̄ tamē non simul ex semine p̄deunt. Ex semine quippe producitur radix · ex radice prodit virgultū · ex virgulto orit' fructus in fructu etiam producitur semen Adda mus ergo quia et semen latet in semine. Quid igitur mirum si ossa · nernos · carnem · capillosq; ex puluere reducat · q̄ lignum fructus folia in magna mole arboris ex parno quotidie semine restaurat? Cum ergo dubitans animus de resurrectionis potētia rationē quēt · earū ei rerum q̄stiones inferende sunt q̄ et incessanter fiunt · et tamen ratione cōprehēdi nequaq; possunt vt dum non valet ex visione rei penetrare qđ ꝓspicit de ꝓmissione diuine potētie credat quod audit.

¶ Augustin⁹ ad horosium. Per elementoꝝ pondere carnis resurrectionem illudentes plurimi dicūt · ut homo q̄ ex terra factus est in celo sit · non posse fieri. Sed hos vtiq; veritas cōuincat · q̄ animalia multa terrena i aere volitare · z aquā super aerem ac sup celum · z ignem vtiq; quod est quartū elementū in terra esse facit.

¶ Ambrosius d̄ excessu fratris. l. ii. Triplici ergo fides resurrectionis nostre probat' argumento. Ratione scz vniuersitatis · exēplo rei gestē · testimonio Ratio quidēs esse probat' · q: cū oīs vite nīe vsus in corpis animiq; fit consortio · resurrectio aūt habeat · aut ꝓmium actus boni · aut pnā reprobi: Necesse est corp⁹ resurgere cui⁹ actus expedit. Vniuersitatis exemplū voco seriem omniū generationum · vices successionū · obitus ortusq; signoꝝ diei ac noctis occasus · coꝝ q̄ quotidie tanq; reduuiuam successionem · z seminum mortuorum in easdem species reformationē. Rei gestē testimonia 5 · ideo dixi · quia resurrexerunt iã plurimi.

De veritate nostre resurrectionis. Cap. XX.

Urget aūt eadē natura q̄ pri⁹ fuit · E mortis stipēdia bonoratior erit. Denicq; mortui q̄ i xpo sūt

resurgent primi dum ī aera simul cū illis rapient' et vini. Gentiles etiaz aduersus mortem pleraqz se ꝓsolant' vel ō erumnę cōmunitate vel de iure nature vel de immortalitate aiaę. Dubitāt aūt quomodo fieri possit vt mortuos quos mare absorbuerit · ferę dilacerauerit · bestię deuorauerint · terra in resurrectione restituat · q nō omnia q̄ in terris sunt in terraz reuertant' ꝛ in terrā resoluant'. Mare q̄z ipsum quęcūqz corpa humana deuorarit vicinis exputt nuda litoralv · plerunqz quasi maiorē etiam miraculi sit limum animare q̄z ingere. ¶ Aug⁹ in enchiridion. Non ergo put uo terrena materies de qua caro mortalis cōtrahitur · sed ī quēlibet puluerē cinerem ve solua tur · in quoslibet balitus aut alios diffugiat · in ꝙcunqz alios corpoz subiit antiam vel in ipsa elementa vertat' in quozūcūqz animalium et hominū abū carnēqz mutetur · aię quę ꝓmicuus illā vt homo viueret ac fieret aimauit · eius puncto reddet'

¶ Piero. cōtra Origenē. Eadē quoqz membra q̄bus nunc vtimur habituri sumus post resurrectionē eaſdem carnes ꝛ ossa ꝛ sanguinē. Veritas nāqz resurrectionis nō potest intelligi sine carne ꝛ ossibus ꝛ sanguine ac mēbris. Vbi autem sunt caro ꝛ sanguis ꝛ ossa ꝛ membra ibi necesse est vt sit lex⁹ diuersitās. Verbi gra: Johānes et Maria. Mea ruſticitas sic credit et sic intelligit seruos cōfiteri sine scrūpulo ogibus homies resurgere et sic eos angelis adęquari. Nec ideo vt debeāt supflua mēbroz resurrectio · q̄ sūt suo cantura officio · cum adhuc i hac vita positi cuitamur nō implere membroz opa. Denicqz si vrā est q̄ ebrius⁹ post resurrectionē comedit vera membra habuit. Si aūt falsum erat q̄d videbat' · quomodo reo falsas ostendere volut · vt resurrectiōis veritas ꝓbaretur: Nemo eī falso vr ꝓbat. Ergo inquit ꝛ nos post resurrectionē comesturi sum⁹. Nō puto fauū comedit dūs vt veritatem ꝓbaret resurrectiōis · non vt mella faucibꝰ ꝓmitteret tuis. Vere puto cum discipulis comedit. vere cū Cleopha ambulauit · vera lingua locutus est eis · veris manibus fregit panē ꝛ dedit illis. Vt aūt ex oculis eoz euanuit virtus dei · nō vmbię ꝛ fantalmatis fuit. Denicqz si capilli nostri vt ipse dixit numerati sunt omnes · puto q̄ facilius ꝛ dentes. Frustra vero numerati si aliqñ pituri. ¶ Grego ī moral. li. xiiij. Non aūt vt scripsit Eutbic⁹ corpus nostr in illa gloria resurrectiōis esset impalpabile · ventis aereqz subtilius sed erit subtile quidem ꝓ effectu spiritualis potentię · palpabile vero per veritatem nature. ¶ Augustinus in li. de fide vl symbolo. Surget aūt vt ait apostolus spūale corp⁹ · nō q̄ corp⁹ vertatur in spūm et spūs fiat · sed q̄ ita spiritui coaptandā est vt habitationi cęlesti cōueniat omni fragilitate ꝛ labe terrena in cęlestē puritatē atqz stabilitatē cōuersa. ¶ Idē de ciuitate li. xiiij. Et de salutaribus quidē fidei christiana nō ambigit q̄n ꝓn⁹ resurrectionē in carne spirituali · ī rū ꝺa cibū ꝛ potū cū discipulis sumpserit. Nō eī ad edendi ac bibendi talibus corporibus auferetur potestas ꝛ gestas.

De crēplis eiusdem in creaturis. Piero. vbi supra.

Cap. XXI.

Ceciderunt filij israel ī deserto per annos. xl. nec vngium nec capillorum senserunt incrementa. Helias et Enoch tempe tanto ꝓmanentes in eadem etate qua rapti sūt dentes ac ventrem genitalia quoqz habent · ꝛ tamen nec cibis nec vxoribus indigēt. Quid ergo resurrectionē nostrā hęretice quasi portentuz cauſaris? Mirabilis ō ifantul' ac senilis · ī viri ꝓfecti ętatē fiat resurrectio cū ō limo tre absqz vllis ętatū incremēti cōsūmat⁹ fact⁹ sit hō ¶ Ambro. i exameron li. v. Femine aues ī loci arabię ꝓhibent degere ꝛ vsqz ad ānos

quingentos etate longeua procedere·q̃ cũ vitę sibi adesse finẽ aduertit·thecã sibi & thure ac murrha ꝛ cęteris odoribꝰ faẽ. in quã ipleto vitę suę tpe ingredit ꝛ moritur. De cuius carnis humore vermis exurgit·et paulatim adolescit·ac processu statuti tempis alaꝫ remigia induit sicqꝫ in superioris anis speciẽ formamqꝫ redit. Hęc igitur anis exẽplo sui resurrectionẽ nos credere voluit·quę sine exẽplo et sine rationis perceptione sibi insignia resurrectionis instaurat. **Hlo. super pũ. cij.** Cęteꝫ vt ait Pũ. Renouabit vt aquilę iuuentus tua. Renouabit quidem vt aquilę iuuẽtus nõ ad immortalitatem·sẽ et ea datur similitudo quãta potest esse & re mortali ad immortalitatem. Dum enim aquila de senio grauat·rostri non modicę crescentis vnco nõ posse os aperire ac cibũ capere·in deqꝫ languescere·sed quodã naturali modo rostruꝫ ad petrã collidit·et onus rostri quo cibꝰ impedie batur excutit·ac sic ad cibuꝫ redit, omniaqꝫ ei reparãtur ita vt iuuenis efficiatur. ¶ **Hlo. super Pũ. lxi.** Cervus quoqꝫ senio grauatus excrescentibꝰ pilis serpentẽ nanibus haurit·quo hausto veneno æstuat·ꝫ sic fontẽ ad bibendũ ardentissime desiderat·q̃ hausto comma pilosqꝫ deponit. ¶ **Greg⁹. in mozal. l. xviij.** Denicꝫ qd in elementis suis qtidie nisi resurrectionẽ nr̃am mirat mũd⁹? Videmus cĩ arbusta frondiũ viriditatem deponere ac fructuũ ꝓlationẽ cessare·ꝫ rursum folia crumpere fructus grandescere ꝛ totã arborẽ reclinino veltiri decore. Quia ergo rationales cõditi sum⁹ spem nostrę resurrectionis ex ipsa rez cõtemplatione colligere debem⁹. Sed qꝫ i nobis torpuit sensus rationis·accessit in exemplo gr̃a redemptoris q̃ suscepit mortem nostrã·ostẽdit resurrectioni·vt q̃ resurrectionis spem et ratiõe tenere volumus·hãc et adiutorio ꝛ exẽplo teneremꝰ Recte qꝫ in resurrectionis ei⁹ tpe etiam sanctoꝫ multoꝫ corpa surrexerũt·vt cuꝫ desperaret homo posse re qõ in se ostẽderat deus·homo hoc in se fieri posse ꝓsumeret·qõ in partis hominibꝰ factũ cognosceret. **Aug⁹. vbi ũ.** Nõ ergo ia philosophi de ponderibus corpoꝝ redarguant fidem nostrã. Nolo quidem quęrere cur dicant esse posse terrenum corpꝰ in cęlo cum vniuersa terra libret in nihilo. Illud dico·si ars hũana efficit vt et metallis quę in aquis posita continuo submerguntur quibusdam modis vasa fabricata possint etiam natare·q̃tomagis occultus operationis dei modus potest terrenis molibus vt nullo in vno ponderepremantur præstare. An vero si hoc angeli faciunt vt animalia terrestria q̃libet vnde libet rapiant ꝛ nubibus constituant. Non enim credenduꝫ est aut hoc eos non posse aut onera sentire: Cur nõ ꝛ sanctorum perfectos et beatos diuino munere spiritus sine vlla difficultate posse ꝛ ferre quo voluerint·ꝛ sistere vbi voluerint eorum corpa credamus. ¶ **Idẽ libro. xxij.** Denicꝫ cum etiã nunc valeat natura corporũ terrenorũ deprimere animas deorsum·cur non aliqñ ꝛ animę terrena corpora valebũt leuare sursum

De celebranda paschali solemnitate. Aug⁹. in sermone de resurrectione domini

Cap. XXII.

Limus autem ꝛ fide firmissima tenemus christũ semel pro nobis fuisse mortuũ ꝓ peccatoribus iustum·ꝓ seruis dominũ·ꝓ captiuis liberꝫ·ꝓ egrotis medicũ·ꝓ miseris beatum·ꝓ egenis opulentum·pro perditis redemptorem·pro grege pastorem·et qõ ẽ oĩb⁹ mirabilius pro creatura creatorem. Seruantem tamen ꝓ semper ẽ·transeuntem quod factum est·deum latẽtem·hominem apparentẽ·virtute viuificantẽ diuinitate ĩmutabilem·carne passibilẽ. q̃ tradit⁹ est vt ait apostol⁹·ꝓpter peccata nr̃a ꝛ resurrexit ꝓpẽ iustificatiõeꝫ nostrã. Hoc sct factũ ẽ·ꝛ tñ solẽnitas reuoluta

tpilo iterat q; Pritas semel factū tot scripturarum vocibus clamat. Nec tamen contraria sunt veritas et solennitas. Q enim semel factum in rebus indicat hoc sepius celebrandū i pijs cotidie solennitas renouat. Pritas. q; facta sunt sic facta sūt aperit. solēnitas aūt nō ea faciēdo. sed celebrando ꝓterire ꝓmittit. ¶ Idem in alio de eodem. Itaq; cū d resurgentis vita gaudeam⁹ deponētes lugubre mgroniq; palliū accipiam⁹ leticię indumentū. Lest āt elemēta redimita q; funero regimine iam erāt sepulta. Quę enī ad exequias dñi relictis cursibus suis obsequio famulāte migrauerāt. nūc nobiscū lętant. q; nobiscū resurrexisse dñm profitent. ¶ Idem in alio d eode. Iudei quidē in sabbato nō faciebant seruile opus. Nos autē in die dñica. id est in die resurrectionis opus seruile nō faciamus. quo peccatis et vitijs nō seruiam⁹. Illi d domibus suis nō egrediebāt. et nos de domibus ecclesię nō egrediam⁹. Illi ignē nō accendebāt ignem i die sabbati. nos ecōtrario accedamus in nobis ignē spiritussanctī. Illi per diē sabbati non ambulant in itinere. pdiderunt enī eū q; ait: Ego sum via. nos aūt dicemus: Beati imaculati in via ꝛc. ¶ Idē in alio d eodem. Nō nulli fratrū nostrorum numero festiuos se esse dubitāt. nisi gulę. nisi ventri. nisi luxurię sanctificant. Nō est hoc fratres festiuitates colere dei sed coinquinare. Multis q; scire quid sit dominē festiuū esse: Imitamini i aliquo illos qui ꝓmi hac festiuitate vsi sunt sanctos dei. quoꝝ semp fuerunt vt leginus dies sobrij. noctes pudicę. sācte vigilię. sopor casti⁹. actus probi. puersatio honesta. vita cū oi tempe cōsentiēs sibi. Merę enī illos sequimur. quoꝝ vt ait aplus finis est interius q; deus venter est. Dolor leticia delectissimi lachrymabilis ē. bona exultatio luctuosa. non dñm placās sed exacerbans. Incensum inqt abominatio mihi ē. Neomenias vras et sabbata vestra odiuit aīa mea. O infelix taliū pdictio miseranda. Et qua tā dē alia re deo potuerūt placere. qui etiā ipso se cultu faciunt displicere. Quę q bis ꝓpiādi reatus spes est. quibꝰ ꝓpiatio ipsa vertit in reatum?

De solennitatis eiusdē nobilitate. Idem in alio d eodem. Cap. XXIII.

Videtur itaq; mihi dies ista cęteris diebꝰ ē lucidior. sol mōdo illuxisse clarior. Altra q; oīa lętari. vel elemēta. Et q; patiente domino ꝓpriū lumē detraxerant. saluq; creatorem aspicere crucifixū noluerāt. Ecce nūc illū nouo suę claritatis obsequio psequunt victorē. Credit cęlū terra credit et sagena q; totum mundū piscata est. iudęos tenere nō potuit. Hęc est dies quā fecit dñs ꝛc. Quō mr dñi Maria inter oēs mulieres ꝑcipatū tenet. ita et inter cętera dies hęc omniū mater ē. Hęc dies est vna de septem et extra septē. Hęc est dies quę appellat octana. Vnū i qbusdā psalmoꝝ titulus supscribit ꝓ octaua. Hęc est dies in qua synagoga finit. et ecclesia nascit. in cui⁹ numero octo aīe seruatę sunt in arca Noe. Et qd nō necesse est infinita replicare. dies deficiet mihi si omnē narrare volnero solēnitatem huius diei. ¶ Greg⁹. i omel. vna sabbati. Sicut enī i sacro eloquio pro sui magnitudine dicunt sanct⁹ sanctoꝝ. vel cantica canticoꝝ. Ista festiuitas huius diei recte potest dici solennitas solennitatū Et hac enī nobis datū est exemplū resurgendi. spesq; patrię cęlestis apta et facta regni superni iam imꝑmpetibilis gloria. Per quam electi qui q̄uis in tranquillitatis sinu. tamen apud inferni tenebrę claustra ad paradisi reducti sūt amena. Quę est ergo solēnitas ista quę inferni claustra destruxit. et ianuas nobis regni cęlestis aperuit? Inquiratur subtilius nomen eius. requiratur ꝓdicator egregius dicēs: q; pasca nostrū immolatus

est christus. **Augustinus in sermone vbi** ꝯ Iracꝫ dñi resurrectio ſcticam induit mundo. Quę quanto fulget in aſpectu tanto feruet in affectu. Vetus homo migrauit nouus aduenit Preuaricatio ade pſusa est cum nobili gratia christi donata est. Nudū catena erroris trahebat aias miſero ꝓ nunc charitatꝭ vinculū redemptos duxit ad cęlum Erubuit diabol⁹ i suis furoribꝰ occidit christus et mūdus ab erroribꝰ liberatur. Christus resurgit et hostis euanuit. Miracula virtutū apparuerūt nō vt oēs pficiꝭ pfunderent sed vt perditi redimerēt Quanto męret luctibꝰ synagoga iudęorum tanto iocundat ecclesia christianorum. Triumphem⁹ in christo q̄ nob medicinam talē misericorditę donauit. Duꝫ tropheā p lignū glię tribuit. Judas vendidit dñm suū: Petr⁹ negauit magiſtꝝ latro confessus ē christum Judas deſperauit Petrus titubauit latro paradiſū meruit. Nos aūt inter traditorē mercatorēꝫ sanguis christi et negatorē mgrī et pfessionē latronis signaculum meruimus redemptoris.

De rōne obſeruātie dñice diei Idem ad Januariū l. ij. ¶ Cap. XXIIII

Sicut autē p sabbatū requies dęſignatur ꝑ quā ſcꝫ ad primaꝫ vitā vñ ꝑ petrū lapſa ē aīa redit ita ꝑ vnā sabbati quā die dñicam dicim⁹ illa ęs prima figurat q̄ a peregrinatione redeuntibꝰ et primā ſtolam accipientibꝰ redditꝰ. Legere i Geneſi septē dies et illic inuenies ſeptimū ſine veſperę qꝫ ſignat requiē ſine fine. Prima ꝑ vita peccati ſempiterna nō fuit ſed reęs vltima ſempiterna erit. Ac ꝑ hoc et octau⁹ ſempiternā beatitudinē habebit. Reęs enī illa requies ē ſempiterna et ab octauo excipit nō extinguit. Ita ꝑ erit octauus q̄ primus vt prima vita ſit octaua hoc reddat ęterna. Sabbatū tm i ocio celebrādū cor poraliter cōmendatū ē ꝓpłō ꝓpter vt eſſet figurata dies ſcti ficationis i requiē ſancti ſpūs. Nuſq̄ enī in Geneſi p oēs ſuperiores dies ſanctificationē legim⁹ hoc ſolo ſabbato dictuꝫ est q̄ ſeptimum diem ſanctificauit dñs. Amāt enī requiē ſiue pie ſiue impie aię ſed qua perueniant neſciūt plurimę. Spiritus aūt ſanctus est donū i quo nobis requies illa tribuitur quā vbiq̄ amam⁹ ſed niſi deū amando non inuenimus cū ſcꝫ charitas ea⁹ diffundit i cordibꝰ nr̄is per ſpiritū ſanctū q̄ datus est nobis. Hinc tertiū ꝓceptum decalogi est de obſeruatiōe ſabbati qđ refertur ad perſonā ſancti ſpiritus. Dies aūt dñicus non iudęis ſed christianis declaratus ē domini reſurrectione et exinde cepit feſtiuitatē ſuā habere. Aię nāq̄ ſanctorum añ reſurrectionē corporū i requie quidē ſunt ſed in ea tm actiōe qua corpora refecta vegetant nondū ſunt. Talem vero actionē dies octauus qui et primus ſigt quia nō aufert illā requiem ſed glorificat. Non enī redit cū corpore corruptio vel difficultas ex corpore. Qua ꝓpter ante dñi reſurrectionē q̄uis patres ſcī ꝓphetico ſpiritu plenos ſacramentū octaui non lateret quo reſurrectio ſignificatur Nam et pro octauis pſalmus inſcribit et infantes octauo die circūcidebāt et in eccleſiaſtico ad vtuꝫ teſtamentoꝫ ſignificationē illius ſeptē et illius octo dicit reſeruatū est tm occultatū ſolūq̄ ſabbatum celebrandū eſt traditum. Nā et antea requies mortuoꝝ erat ſed illis reſurrectio qui reſurgēs a mortuis iam nō moritur nondū erat. Poſtq̄ ergo facta est reſurrectio talis in dñi corpore vt ꝓiret i eccleſię capite qđ eiuſdē eccleſię corp⁹ cē ſperat in fine iā inceptū celebrari dies dominic⁹ i octau⁹ qui et prim⁹. **Greg⁹. i regiſtro l. viij** Nos itaq̄ quod de ſabbato ꝓceptum legim⁹ non litteraliter ſed ſpūaliter iam tenemus. Illos autem qui die ſabbati prohibent aliquid operari quid aliud dicerim q̄ ꝓdicatores antichriſti qui veniens et ſabbati diem et

ñicum ab oī faciēt opē custodiri? Nī q; mouī se simulabit ac resurget diem dominicū habere volet in veneratione. Et q; popalū ind aiçare compellet vt exteriorē ritū legi reuocet·ac ind eorū pfidiam ſbdat sibi coli volet diē sabbati. At ꝟo postq; apparuit gr̄a dñi dei nostri·pcepta legis quę per figurā data sunt iustra fiam seruari non possunt.

De obseruātia tpis pasce. Augustin⁹ vbi ē. Cap. XXV

Verū aūt cur annuery
q sariū dico celebrādę dominice passionis nō ad eundē redeat diem·sicut et dies natiuitat̄. Huic q̄stioni rūdeo·q; dies natalis dñi non sacramento·ſ memoria celebrat̄ trīmodo. Ꝟnq; trīs die q̄ ipsa res acta ē significari oportet. Pasca ꝟo sic agimus·vt nō solūmodo factū in memoriā reuocem⁹·sed etiā cętera q̄ ei attestāt̄ ad sacratā significationē ꝓcurrere non omittam⁹. Quidam enī ꝺ morte ad vitā trāsitus ē ipsa dñi passiōe ac resurrectiōe sacrat⁹. Nam et ipsum nomē pasce nequaq; a paschein sęptū ē·q̄ greece pathein dicit̄·ſ hebraicū ē·et transl⁹ interpret̄. Qui videlicet trāsitus nūc a nob agit̄ in fide ꝛ spe·tādē ꝟo pagef in rē resurrectione. Ꝺe ꝑmo dicit aplus: Si ꝛsurrexistis cū christo·q̄ sursuꝫ sunt q̄rite. Ꝺe secūdo ꝟo: Mortui inquit estis·et vita vr̄a absc̄ondita est cū christo in ꝺeo. Cū aūt apparuerit christus vita vr̄a·tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria·ꝓpter ſ q̄ vitę nouę initiū quod in fide nūc agim⁹ induentes ꝺoīem nouū·celebrationi pasce ꝑmus mēsis attribuit̄ q̄ etiā dicit̄ mensis nouoꝝ. Et q; nunc ternā sęculi tpūs aduenit. Primū enī aūt legē·ꝛ secūdū ſ lege fuit·tertiū ꝟo ſ gr̄a·in quo manifestatio sacrī pn⁹ occulti apparuit. Ꝙquenar⁹ q̄ꝝ numer⁹ in scripturis ad pfectionē solet poni mystic⁹. Ideo tertia hebdomada lunę celebrat̄ pasca·id est· die q̄ occurrerit a q̄rtadecima luna ī vicesimā ꝑmā. Est etiam ibi aliud sacrīm·q; luna nō augeat̄ ad oculos nr̄os·nisi a sole recedēdo·neq; minuitur nisi ad solē ī aliq̄ ꝑte appropinquando. Quia ꝟo sapiēs vt scriptū est: velut sol pmanet i sapiētia·stultus aūt mutat̄ vt luna. Quis ē sapiēs nisi christ⁹? ꝛ q̄s nisi Adam·i q̄ oēs peccauerūt intelligit̄ stultus? Ita itaq; humana recedēs a sole iusticię fm oēs vires suas ad terrā ꝓcurrit et eo magis ac magis in interioribꝰ ac superioribꝰ suis obscurat̄. Sed cū redire cepit ad illā sapientiā incōmutabilē·q̄nto magis appropinquat ei affectu pceratis·tanto magis renouat̄ ꝺe die in ꝺiē. Diiq; illa lux ingenij quę ad inferiora vrgebat ad superiora cōuertit̄·et quodāmodo terrenis auferē·vt magis ac magis ſ moriatur sęculo·et vita ei⁹ absc̄ondit̄ cū christo in ꝺeo. Mutat̄ q̄ in veter⁹ ad exteriora ꝓgrediens·et ī vita sua intima pūciēs. Et hoc terrę·id est·bis q̄ terrena sapiūt melī⁹ videt·cuꝫ petrō in desideriꝭ aię suę laudat̄. In melius aūt mutat̄ cū intentionē et gloriā suā a terrenis paulatim auertit atq; ad superiora et interiora pūnt·et hoc terrę·id est·terrena sapientibꝰ veteri⁹ vivet. Vñ et dictum est aliq̄n: Hi sunt quos aliq̄n habuim⁹ in versu ꝛc. Non q̄ solūmodo ꝓpter tps tertiū supī memoratū·q; sc̄z inde incipit velut hebdomada tertia·sed etiā ꝓpt̄ ipsam lūę pūsionē ab exterioribꝰ ad intiora translatū habent ab alia vita in aliā vitaꝫ q̄ pasca noīat̄: voluit obseruari spūssanct⁹ a quartadecima luna vsq; ad vicesimā ꝑmaꝫ·non ꝓpt̄ septenariū numer⁹ quo sępe vniuersitatis pfectio designāt̄. Qui etiaꝫ eccl̄ię ꝓpt̄ instar vnius ciuitatis tribuit̄. Vñ Iohannes scripsit septem eccl̄ijs. Ipsa vero ecclesia in hac adhuc mortalitate constituta ꝓpter ipsam mutabilitatem i scriptura lunę vocabulo appellat̄·intra q̄ꝝ per Pn̄ ꝺ christo dicit̄: Dicit̄ in diebꝰ eius iustitia·et abundantia pacis donec auferat̄ luna.

Adhuc de eodem.
Cap. XXVI.

Vidi quoq; in celebratione pasce obseruat hec eade videlicet nouoru mensem z etiã lunã a quartadecima vsq; ad vicesimã primã: Cur g ꝑter ꝓsuetudinẽ iudeoꝝ ℔ etiã obseruam⁹ vt occurrat sabbatum? Quia videlicet illud eoꝝ pasca q passus est dñs: ita occurrit vt int' mortẽ ei⁹ et resurrectionẽ esset dies sabbati media⁹. Ob ℔ eũdẽ diẽ addendũ esse pies nr̃i censuerũt: vt et nr̃a festiuitas a iudaica distingueret' et q nõ frustra factũ ẽ ab illo qui oportunã a sacro qõ cõmẽdare instituerat expectabat hostã cũ diceret: Nondũ venit hora mea: etiã i annuãsaria celebratione passionis ei⁹ a posteris seruaret'. Attende g vt dixi triduũ crucifixi sepulti suscitati: qõ figit crux in vita pñti agimus. Q aũt sepultura z resurrectio fide ac spe interim gerim⁹. Nunc enĩ hoĩ dicit' a saluatore: Tolle crucẽ tuã et sequere me. Caro aũt crucian' cũ mẽbris nr̃is q sunt super terrã fornicatio videlicet ac eꝛa q̃ noiat apls: mortificãt'. Pũ et p eundẽ apln dicit': Vet⁹ hõ noster crucifix⁹ ẽ: pant' vt destruat' corp⁹ pcti vt vltra nõ seruiam⁹ pctõ. Nũc g crucis tp̃us dũ opa facim⁹ bona q̃dẽ ℔ adhuc laboriosa: q̃ merces ẽ requies. Latitudo crucis ĩ q̃ figũt' man⁹ id est opa: ẽ hilaritas ĩ tolerãtia. Te q̃bo ẽ illa vox aplica: Spe gaudẽtes in tribulatione patiẽtes. Longitudo q̃ totũ corpus extendit' longanimitas ĩtelligit'. Altitudo ꝛo crucis accipit' spes retributiõis. Profunditas aũt secretũ sacrificii sacri. Nã ẽ illud apli verbũ: vt possitis complẽdere cũ oĩbus sanctis q̃ sit latitudo et longitudo et sublimitas z pfundum. Claui deniq; sunt ꝓcepta dñi quibus ꝓfigimur ĩ timore dei. Dñs scptũ est: Confige clauis a timore tuo carnes meas: a iudiciis enĩ tuis timui. Post hãc aũt vitã ĩcipit requies q̃ p dñi sepulturã ĩ sabbato deligit': nec interrũpet' resurrectiõe ℔ clarificabit'.

De cõtinuatiõe paschalis tpis et quadragesime.
Cap. XXVII.

Quadragesima vero ieiuniũ habet auctoritatem et ĩ veteribus libris: z ieiunio Moysi: in sup et Helie: z i euãgelio ex ieiunio dñi. Nã in ꝑsona Moysi lex: z ĩ ꝑsona Helie accipiũt' ꝓphete: int' quos etiã i monte dñs apparuit gloriosus: vt euidẽt⁹ appareret qõ de illo dicit apls: Testimoniũ habẽs a lege et ꝓphetis. In q̃ igit' anni pte cõgruẽtus institueret' obseruatio q̃dragesime nisi ꝓfinis et ꝓtigua passiõi dñice. In ea q̃pe scz i q̃dragesima significat' hec vita laboriosa: cui op⁹ ẽ ꝓtinentia siue ieiunii: mũdi antiqua. Venan⁹ siquidẽ in quo ẽ pfectio beatitudinis nostre p vniũsum mundũ tempalit' annunciat': qui videlicet mũd⁹ ex quattuor elementis est: z quattuor anni tpibus variat'. Decem aũt quater faciũt q̃draginta: q̃ deo genarius vero partibus suis computatus addit ipsum denariũ et fiũt q̃nquaginta tanq; laboris: et ꝓtinet' merces perfecta. **Idẽ in ser: ℔ resurrectiõe dñi.** Diem it' q̃ resurrectionis z vite p quadragesimã facit gratiose electabilior gratulatio fidei nr̃e qua videlicet ad tribulationem reoꝝ iuncti sunt dies remissionum: vt patientiã vtiq; statim remuneratio consequat'. Iuxta qõ per Pũ dicit': Qui seminant ĩ lachrymis in exultatiõe metent. Quicũq; ergo seminat' ĩ lachrymis: capite ℌmia exultationis. Sciat se vnusquisq; quo maiora seminauerit semina fletuũ: maiores fructus gaudentiũ capere. Spes ergo futurarũ beatitudinum iam in ℌsentibus continet'. Sicut enĩ nũc est relaxatio post districtio: sic erit ĩ futuro requies post laborem. Unde obsecro ℌcipue vos qui in nouã salutem regenerati candida indumẽta suꝑ sibs: vt munus quod accepistis purũ ĩmaculatũq; teneatis: vt nitorem vestri habitus: z in conuersatione senectis: z tã candida sint

corda vestra q̄ vestimenta vestra. Nos enī non estis ex carnis conceptu editi sed ex deo pie generati. Superest igit̄ vt cōseruetis sanctā vitę cōuersationē ·sanctę originis dignationē ·ꝛ quasi modo geniti infantes rationabiles sine dolo lac cōcupiscite vt in eo crescatis in salutem.

Idem in sermone de ascensione. Quadraginta diebus an pauca ieiunamus·et quadraginta sunt illi sequētes quos refectioni postmodum indulgemus. Sicut autē in illoꝝ fine sequit̄ pascę refluitas·ita sequit̄ ꝛ in toꝝ consummatione dñicę ascēsionis solemnitas ·in qua dom̄s ita nobiscuꝫ esse desiit vt tñ semper nobiscū sit. Non enī nos deseruit tanq̄ alienos·sed vado inquit ꝛ venio ad vos. In medio quippe nostꝝ ipse ē nunc męstis consolator·laborantibꝫ adiutor·pendentibus auxiliator.

De quadraginta diebus quib⁹ post resurrectionē apparuit discipulis dñs. Leo papa in sermone de eodem

Cap. XXVIII

Post gloriosam domini nostri Jesu christi resurrectionē quā verū dei templū impietate iudaica resolutū·diuina in triduo suscitauit potētia·quadragenari⁹ ille sanctorum diez expletus est numer⁹·sacratissima ordinatione dispositus vt ad vilitatem eruditionis nr̄ę in penitus·vt dum a dominо in hoc spacio hora p̄sentis corporalis extenditur·fides resurrectionis documentis necessarijs muniret̄. Mors enim christi multoꝝ discipuloꝝ corda turbauerat·ꝛ de supplicio crucis·de emissione spūs·de exanimati corpis sepultura·ḡnatis męstitudine mentibus·quidā diffidentię torpor obrepserat. Iam enī dū mulieres reuolutū a monumēto lapidem sepulcrū corpe vacuū et vinctis dū tollen angelos nunciaret̄·verba earꝝ apostolis alijsq̄ discipulis videbant̄ sibi deliramentis. Quā vtiq̄ hęsitationem humana infirmitate nutante nequaq̄ permisit veritatis spūs predicatoꝝ suoꝝ inesse pectoribus·nisi illa trepida sollicitudo ꝛ cunctatio cunctoꝝ nr̄ę fidei iecisset fundamenta. Nostris igit̄ p̄turbationibꝫ nostre piculis in apostolis cōsulebat̄·nos in illis cōtra calūnias impioꝝ ꝛ cōtra terrena argumēta sapiēcię vocabamur·nos illoꝝ intuunt aspectus·nos credimus auditus·nos cōfirmauit attactus. Gratias agam⁹ diuinę dispēsationi ꝛ sanctoꝝ patrū necessarię tarditati. Dubitatū est ab illis ne dubitaret̄ a nobis. Non ergo hi dies qui inter resurrectionē dñi ꝛ ascēsionem fuerūt ocioso discursu transierunt·ibi magna in eis confirmata sunt sacramēta·magna sunt reuelata mysteria. In hoc mortis dirę morsus aufert̄·ꝛ nō solum animę sed etiaꝫ carnis immortalitas declaratur. In hoc p insufflationē spūs sanctus infunditur apostolis·ꝛ beato Petro supēr ceteros post regni claues populi dominici cura mandat̄. Jugit̄ dñs dubitantiū oculis manētia manibꝫ suis et pedibus crucis signa·ꝛ vt diligentius pertractet̄ inuitat·quib⁹ ad sananda infidelium cordiū vulnera·clauorum ꝛ lanceę erant seruata vestigia·vt non dubia fide sed constantissima sanctia teneret̄ eā natura in patris sessura throno qua iacuerat in sepulcro. Per omne igitur hoc tempus hoc primum dētia dei curauit·hoc docuit·hoc suoꝝ ꝛ oculis ꝛ cordibꝫ insinuauit·vt dñs Jesus christ⁹ vere agnosceretur et fulciret̄ q̄ vere et natus erat ꝛ passus ꝛ mortu⁹. Dū apostoli omēsq̄ discipuli qui ꝛ de ictu eius fuerāt trepidi·et de fide resurrectionis ambigui·ita sunt veritate plenissima roborati vt dño i ęcloꝝ cunctę sublimia·nō solum nulla trisficia afficerent̄·sed cū magno gaudio replerent̄. **Aug⁹. in ser. de eodē.** De nup̄ hoc quadragenario mihi quasi q̄dam abstinentię quadragesimalis facta videt̄ esse retributio·vt quicūq̄ dierū laborem honore dei tolerassent q̄draginta

nunc diebꝰ quasi dño ipso hic posito et ꝓsente gauderēt·7 quos timor dei humiliasset·dei nūc solacia sublecuarēt. Magꝫ enī et ineffabilis merces cōstitit vt eis qui agāt tale aliq̄d ꝑ affectu suo·sepsuꝫ dominus in ꝑmio tribuit·vñ estimare ex ꝑsentibꝰ futura possumꝰ·qꝫ inꝫtū q̄s ꝑ bonore dei sui fecerit·intantū ꝑsentia ipsiꝰ et consortio non carebit

De lētitia illiꝰ tpis 7 cātico lētitie. Leo papa in ser. de eodem.

Cap. XXIX.

Sacramentuꝫ itaq; salutis nostrę ꝙ a cōditore vniuersitatis ꝓdo sui sanguinis estimata est·a die corpalis ortus vsq; ad exitum passionis ꝑ dispēsationē humilitatis impletū est. Et licet multa i forma serui diuinitatis signa radiauerint·ꝓprie tñ illius tpis actio·ad demonstrandū fuisse pti operis veritatē ptinuit·post passionē ꝑdo ruptis mortis vinculis ꝙ viā suaꝫ in eum q̄ peccati nescius erat incedendo pdiderat·infirmitas i virtutē·mortalitas in ęternitatē·cōtumelia trāsiuit in gliam·quā dñs Ihesus christꝰ in multis manifestisq; documētis multoꝫ declarauit aspectu·donec triumphū victorię quē reportarat a mortuis iferret 7 cęlis

Aug⁹. in ser. de cōde Quin ergo post crucē 7 mortē ꝑ dies q̄draginta discipulis i mltis argumentis apparuit·7 nos ab erroꝛ dio pascę vsq; ad ascēsionis diē quadraginta dieꝰ remissionis nrę dam⁹·qꝫ tunc lętici nō mgnis fuit. Scierat sane 7 ipse: Nunq̄d possūt filij sponsi ꝯdiu cū illis est sponsus ieiunare? Dos itaq; dies cū impleſſet palā in cęlū eleuat⁹ est. Hinc igit̄ a nobis alleluia decantet·qđ latine laudate dñm interꝑtat. Laudem⁹ dñm fratres vita et lingua·corde 7 ore·vocibꝰ 7 moribꝰ·sic·n·sibi dicit: Vnit dꝰ alleluia·vt nō sit in laudāte discordia. Concordēt igit̄ ꝓs in nobisipsis cuꝫ lingua os cū cōsciētia·concordēt voces 7 mores ne forte bonę voces testimoniū dicāt cōtra malos mores. O fęlix alleluia i cęlo vbi templū dei sunt angeli. Ibi enī ꝑcoꝛ dia sūme laudantiū·vbi exultatio sūme cantantiū·vbi nulla lex in mębris repugnat legi mētis·vbi nō est rixa cupiditatis·in qua periclitet victoria charitatis. Hic ergo alleluia cantem⁹ adhuc sollicīti; vt illic possim⁹ aliq̄n cātare securi·qñ secꝫ hoc mortale coꝛp⁹ immortale 7 incoꝛruptibile factū fuerit·qñ tota tēptati operiet. O fęlix illic alleluia. O vita secura. O sine aduersario. O vbi nemo erit inimicus·nemo erit amic⁹ Ibi laudes deo·7 hic laudes deo·si hic a sollicitis·ibi a securis·Hic a moritis·ibi a semp victuris Hic in spe·ibi in re. Hic in via·ibi in patria. Modo ergo fratres mei cātem⁹ nō ad delectationē q̄etis·si ad solatiū laboris. Quō solēt viatores cātare cāta·sed ambula 7 cātando labozē ꝓsolare·pigritiam noli amare·si ambula 7 in bono ꝓfice. Quidā enī fm apl̄um sunt q̄ in ꝑtes proficiūt·tu aūt i bono·i·in recta fide et i bonis moribꝰ profice. Cāta et ābula noli errare·noli redire·noli remanere.

De missione discipulorū post resurrectionē dñi. Greg⁹. i omelia. Cum esset sero.

Cap. XXX

Cum aūt dominus post resurrectionē ad discipulos intrauit clausis ianuis·salutauit eos 7 dixit eis: Pax vobis: sicut misit me pat⁹ 7 ego mitto vos·i·sicut misit me pater de⁹ meū·7 ego mitto vos hō homines· pater misit filiū·qz hūc ꝑ redemptiōē generis humani incarnari cōstituit. Quez videlicet in mundū ad passionem venire voluit·si tñ amauit filiū quez ad passionem misit. Electos ꝙ apl̄os dñs nō ad mūdi gaudia destinauit·si sicut ipse missus est ad passiones in mundū mittit·qz ergo et filiꝰ amat a ꝑe·7 tñ ad passionē mittit·ita 7 discipuli amant a dño·q̄ tñ

ad passionē mittunt' in mādo. Ytaq; dicit: Sicut misit me pr̄ et ego mitto vos. id est. ea charitate vos diligo cū inter scandala persecutoꝝ mitto. qua me pr̄ charitate diligit. quē venire ad tolerādas passiones fecit. Hoc cū dixisset insufflauit et dixit eis: Accipite spūm sanctū. Queren dum nobis est qd est q spūs sanctus dns noster et semel cecidit in terra cōfitēs. et semel cęlo presidens. Neq; enī in alio loco dat' spūs sanct' aperte mōstrat' nisi nūc cum p insufflationē capiēt' cū de cęlo venīens in linguis variis demōstrat'. Duo quippe sūt precepta charitatis. dilectio videlicet dei et dilectio primi. In terra igitur datur spūs sanct' vt diligat' primus. et cęlo dat' spūs sanct' vt diligat' de'. Dicit aūt vna est charitas et duo precepta. ita est vnus spūs et duo data. pus prius stēte dño in terra. postmodū e cęlo. qī amore discitur primi qualiter ꝓuenīri debeat ad amorē dei. Un ibidem Johānes dicit: Qui nō diligit fratrē suū quē videt deū quē nō videt quō potest diligere: Et aū qdē discipulo ꝓ mentibus isdē spūs inerat ad fidē. i tamē manifesta datione nō est datus nisi post resurrectionē. Un et scriptum est: Nondū erat spūs dat'. q; Jesus nondū fuerat glorificat'. Un etiā p Moysen dicit: Murmurauerunt mei de petra oleōq; de saxo durissimo. Quasi enī firma petra mel dedit. qū adhuc mortalis dns miraculo ꝓ suo ꝓ dulcedinē discipulis ostēdit. Sed firma petra oleum fudit. q; post resurrectionē suā facta iam impassibilis p afflictionē spūs vnā sanctę vnctionis emanauit. De hoc oleo p ꝓphetam dicit: Cōputrescet iugū a facie olei. Sub iugo quippe tenebamur demoniace dnationis. i vncti sum' oleo spūs sancti Et q nos gratia liberauit vnxit. dnationis demoniace iugū putruit. Paulo attestāte q dit: Ubi spūs dni. ibi libertas. Sciendū vero est. q hi q prius spūm sanctum habuerūt vt ipsi innocēter viverent. et ꝓdicatione quibusdā prodessent: idcirco hāc post resurrectionē dni patenter acceperūt vt prodesse non paucis. sed plurībus possent. vñ et in hac ipsa datione sanctis dicit': Quoꝝ remiseritis peccata remittūtur eis ꝛc.

De institutione formę baptismi. Beda i omel. Undecim discipuli. Cap. XXXI.

Untes aut inquit docete omnes gētes baptizātes eos in nōe pris et filij et spūs sancti. Docētes eos servare oīa quęcūq; vobis mādaui. Ordo ꝓdicandi recipiendi et mo dernis q; ꝓdicatoribus ecclię diligentissime sectādus. vt primo quidē audiāt: deinde ad fidei sacramētis imbuantur. Deinde seruādis dni mandatis erudiēt' instruat'. cū nemo indoctus et fidei christianę ignar' eiusdē fidei sacramētis ablui nec lauacro baptismi quisq; a peccatis mūdari sufficiat si nō post baptisma bonis opib' insistere studeat. prius itaq; docere gētes. i. scientia veritatis instruere. ac sic baptizare cepit. q; sine fide impossibile est placere deo. Et nisi quis renat' fuerit ex aqua et spūsancto nō potest i regnū dei introire. Ad extremū ꝛro subiūgit: docētes eos seruare oīa quęcūq; mādaui vobis. q; sicut corp' sine spiritu mortuū est. ita et fides sine opib' mortua est. Beda in omel. Erat homo ex phārisęis. Nam' secundę nationis Nichodem' adhuc ignar' eius tā saluti necessariā esse a dño audisset. et ipse de salute sua iam sollicit' esset. ne hui' expers remanēdo cęlestis vitę princeps esse neqūret. necessario ꝗrebat de vnica nativitate quā nouerat an posset iterari. vel q ordine regeneratio implerī dicēr: Numqd potest homo in ventrē matris suę iterato introire et renasci: Ubi notādū q. q' dixit de generatione carnali. hoc etiā sentiendū est de spūali. nequaq; videlicet ea q; post q; sel' expleta fuerit posse repeti. Siue enī hereticus. siue scismaticus. siue facinorosus quisq; in cōfessione sancte trinitatis baptizet. ille qui sic baptizatus ē. a bonis

catholicis rebaptiçari nō valet·ne cōfessio vel invocatio noīs tāti videat adnullari. Dño aūt buī natiuitatē modū subsequēter exponēs ac prorsus a carnali distinguēs ait: Qđ natū est ex carne caro est·z qđ natū est ex spū spūs est. Natura spūs invisibilis est·carnis visibilis·z ideo visibiliter implet generatio carnalis visibilib⁹ incremētis·p ętatū mometa profi cit q̄ in carne nascit·spūalis aūtē generatio tota invisibiliter agit. Natura videt quidē baptiçand⁹ in fontē descēdere·videtur aquis intingi·videt de aq̄s ascendere·qđ aūt in illo lauacrō regenerationis egerit minime pōt videri. Sola hęc fidei pietas novit·qz peccator i fontez descēdit·& purificat⁹ ascendit. Filī⁹ mortis descēdit·& filius resurrectionis ascendit. Filius ꝓuaricationis descēdit·& filius reconciliationis ascēdit. Filī⁹ irę descēdit·& filī⁹ misericordię ascēdit. Filī⁹ diaboli descēdit·& filī⁹ dei ascēdit. Sz hęc novit sola q̄ generat mr ecclia. Ęternum oculis insipiētiū qualis intrauit talis exire de fonte videt·totū qz lud⁹ esse quod agitur. Dñs in fine gliam sancto⁹ videt eo·dicēt in tormētis gemēteo: Hi sunt quos aliq̄n habuim⁹ in derisum·z in similitudinē improperij nos insensati vitā illoz estimabam⁹ insaniā z finē illoz sine honore: Ecce quō cōputati sunt inter filios dei. Sz z Johānes aplūs·charissimi inquit nūc filī dei sum⁹ & nondū apparuit qđ erimus. Qđ ḡ natū est ex spū. spūs est·qz qui ex aq̄ z spū regenerat⁹ invisibiliter in novū hominē cōmutat·z de carnali spūalis efficit. Recteqz nō solus spūalis vocat·& etiā spūs·qz dū p gratiam dei renovat⁹ invisibiliter efficit dei filius. **Ambro. super ep'lam ad Romanos.** Notandū aūt q⁹ int sententiā apli sine pęnitētia sunt dona z vocatio dei·quia sęz gratia dei in baptiçato nō quērit gemitū aut planctū vel op⁹ aliq̄s nisi solum ex corde pfessionem.

Idē in li. de sacramētis. iij. Ęternum z si nō cōfitear peccatū q̄ venit ad baptismū·z ipso tū q⁹ baptiçari petit vt mundificet·hoc est·vt a culpa trāseat ad gratiā·implet pfessionē omniū peccatorum. **Idē in li. iij.** Ignē o homo p ęclesiā sacramēta de polluti peccato⁹ senectutē z supstiti gręz juuētutem·dicente Dauid: Renovabit⁹ vt aquilę juuētus tua·bona aq̄la esse cepisti q̄ ęclū petis·terrena fastidis. **Chrisostom⁹ sup Mat. l'xij.** Do hoc enim Christo baptiçato apti sunt ęli vt discas etiā tu cū baptiçaris hic visibiliter fieri iam vocate ad ęlū vocāte nihilq⁹ cuz terra cōmune habere suadēte. **Hlo. sup Mat. iij. c.** Patet ḡ renatis p Christū aditū q̄ per fidē fuit clausus·flāmā vibeantez q̄ viā phibuit·aqua baptismatī extinxit

De prenunciacōe ascēsiōis domini. Beda vbi s.

Cap. XXXIIj

Dm aūt instruxisset dominus Nicbodemū de modo spūalis regenerationis·adiecit adhuc eū istruere de ęlestibꝰ ac terrenis sacramētis. Ęlestis enī est ei⁹ ascēsio ad vitā sempiternā·terrena ꝓo eius exaltatio ad mortē tpalē. De ęlesti ergo dicit Nemo ascēdit in ęlū nisi q̄ descēdit de ęlo filī⁹ hoīs qui est in ęlo. De terrena ꝓo subiungit: Et sicut Moyses exaltavit serpentē in deserto·ita exaltari oportet filiū hoīs **Idem in omel. Ualdo ad eū** Imminente quidē suę passionis articulo discipulis loquēs z gliam ascensionis qua ipse post mortē z resurrectionē clarificādus erat ꝓdixit·z aduentū spūssancti quo illi erāt illustrādi patefecit·q̄tin⁹ instāte hora passionis eiusdem minus ꝓ illi⁹ morte tolerent·quem post mortē ad ęlū sublevandū nō dubitarent·min⁹ de sua desolatione trepidarent·quos abeunte licet dño spūssancti gratia cōsolādos esse sperarēt. Vado inquit ad eū qui me misit·z nemo ex vobis interrogat me quo vadis. Acsi aperte dicat: Revertor ascēdendo ad eū qui me

incarnari cōstituit · ꝛ tāta tamq; manifesta eiusdē ascensionis claritas erit vt nemini vlterius op⁹ sit interrogare q̄ vadam videntibꝫ cūctis q; ad cęlos pergā. Quia ño sciebat q̄d hęc sua verba in coꝝ cordibꝫ agerēt · q; scz triſticiā magis de abscessu q̄ cos defereret · q̄ de ascensu q̄ patrē peteret · letitiā generarēt benigne consolando subiūnit: Expedit vobis vt ego vadaz: Expedit vt forma serui vīs subtrahat aſpectibꝫ · quatin⁹ amor diuinitatis animis vestris infigat' mentibꝫ. Expedit vt notā vobis formā cęlo inferā q̄tinus maiore p̄ hoc desiderio illac suspiretis · sicq; suspēsis ad supna cordibꝫ vīs ad accipiēda iam spūſancti dona capaces fiatis. Si enī nō abiero paracl⁹ nō veniet ad vos. Nō q; nō poterat ipse in terra posit⁹ spūm dare discipulis ſ loq̄t̄ cū aperte legat' · q; post resurrectionē apparens eis insufflauit et dicit eis; Accipite spūmsanctuz. Ꝑz quia ipso in terra posito ꝛ corpaliter cōuersante cū eis non valebāt illi erigere mentē ad intuēda ḡ̄tię cęlestis munera. Ascendēte autē ipso ad cęlos ꝛ illi pariter omne desiderii suū illo trāſferebāt · iuxta hoc q̄ alibi audierant: Vbi est thesaurus tu⁹ ibi ꝛ cor tuū. Ideoq; capaces spūs iam erāt facti · nō vltra de morte ei⁹ ꝓtristati · ſ ꝓmissionis eius munere lętati. Scriptū est enī · q; cū ascendisset in cęlū ipsi adorantes regressi sunt in Hierusalē cum gaudio magno · ꝛ erant semp in templo laudātes ꝛ benedicētes dñm. Ide in omel. Modicum et iam nō. Iterū ipsa q̄z nocte q̄ traditus fuit · eisdem discipulis ait: Modicum ꝛ iam nō videbitis me · ꝛ iterū modicum ꝛ videbitis me. Cui⁹ scz dicti causā annectit dicēs: q; vado ad patrez. Ac si aperte dicat: Ideo post modicū a vestris aſpectibꝫ in monumēti claustris abscondor · ꝛ iterū post modicū destructo mortis imperio vobis intrēdus apparebo · q; tps ē vt expleta dispēſatione assumpte mortalitatis · iam reuertar ad patrē cū resurrectionis triumpho. Potest ꝛ aliter intelligi q̄ ait: Modicuz quippe tēpus erat futurū quo cū nō viderent · illud scz quo erat q̄euras in monumēto. Et iterū modicum erat futurū quo eaz viderēt · illi videlicet dies quadraginta in q̄bꝫ eis post passionē suā ſ ꝑpi⁹ vsq; ad tps ascensionis apparuit. Nō aūt subiūxit · q; vado ad patrē · iuxta hūc sensū · ad illud specialiter respicit q̄ promisit: Et iterū modicum ꝛ videbitis me. Ac si apte dicat · ꝓpterea me relinquo tantū a mortuis modico tpe videbitis · q; nō semp in terra corpaliter sum mānsurus · ſ ꝓ humanitatē quā assumpsi iam in cęlū ascensurus.

De causis eiusdē ascensionis. Leo papa iser · d̄ ascensione dñi. Lap. XXXIII

Agnarū quidem hic virtutem ꝛ valde fideliū hoc lumē animoꝝ inconcuſſe credere quę intuitu coꝝporeo nō videt · ibiq; figere desiderii quo nequeas inferre contrectū · Vñ ꝛ Thomę q̄ de Christi resurrectione videbat' ambigere · nisi vestigia passionis ꝛ visu ꝛ tactu explorasset in ei⁹ carne · quia vidisti me ait credidisti · beati qui nō viderūt ꝛ crediderūt. Vt ḡ beatitudinis hui⁹ capaces esse possem⁹ expleq; omnibꝫ quę noui testamēti mysterijs cōgruebāt dñs Jesus christus quadragesimo post resurrectionē die cora discipulis elevatus in cęlis corpalis p̄ſentię modū fecit · mānsurus in patris dextera donec rēpora a multiplicandis ecclesię filijs diuinitus p̄ſtituta pagant · ꝛ ad iudicandos vivos ac mortuos in eadē carne aduenient in qua ascendit. Nō itaq; redemptionis nostri cōſpicuū fuit in sacramēto trānsiuit. Et vt fides excellētior esset ac firmior visioni doctrina successit · cui⁹ auctoritatem supnis radijs illuminata credentium sequerent corda. Hāc fidē ascensione domini auctā ꝛ sanctiſpūs missione roboratā nō vincula · nō carceres · nō fames nō ignes aut laniatus ferax · nec exquisita

persequentiū crudelitatibꝫ terruerūt supplicia. Pro hac fide p vniuersum mundum non solū vir sed etiā fęmine non tātū impubes pueri sed etiā teneręꝫ virgines vsqꝫ ad effusionē sui sanguinis decertarūt. Hęc fides dęmonia eiecit egritudines repulit mortuos suscitauit. Hāc ipsi apostoli qui tot miraculis cōfirmati tot sermonibꝫ eruditi atrocitatem trī dīnicę passionis expauerāt ꝛ veritatē resurrectionis eius nō sine bęlitatione susceperant trīm de ascensiōe dīni protulerūt vt q̄dq̄d illis prius itulerat metū verteret in gaudium. Tota enī contemplationē animi ī diuinitatē ad patrīs dexterā consedētis erexerant nec iam corpe visionis tardabantur obiectu quo min⁹ in id aciē mentis intenderent qꝫ nec a patre descendendo ubfuerat nec a discipulis ascendēdo discesserat. Tunc igit filius dīs dei filiꝰ excellentius sacratiusqꝫ innotuit cum in paterne maiestatī glia se recepit ꝛ ineffabili modo cepit esse diuinitate p̄sentior q̄ factus est būanitate lōginquior. Tūc ad ęqualem patri filium eruditior fides gressu cepit mētis accedere ꝛ cōtrectatione corporeę in Christo substātię q̄ pre minor est non egere qm̄ glorificati corporis manente natura eo fides credentium vocabat vbi non carnali manu sed spirituali intellectu par genitori vnigenit⁹ tāgeret. Hinc est illud qđ post resurrectionem suā dīn⁹ cum Maria magdalena p̄sonam ecclesię gerens adtractum ipsi⁹ ꝓperaret accedere dicit ei: Noli me tangere nondū enī ascendi ad patrē meum. Hoc nolo vt ad me corpaliter venias nec vt me sensu carnis cognoscas ad sublimiora te differo maiora tibi p̄paro cum ad patrē meū ascendero. Tūc me p̄fect⁹ veriusqꝫ palpabis apprehēsura qđ non tangis ꝛ creditura qđ nō cernis.

Adhuc de eodē Hugo ī li. opuscul. 4. Cap. XXXIIII.

Et etiam ad discipulos:

a Nisi ego abiero paracl⁹ non veniet ad vos. Idcirco nimirum dominus Jesus discipulis se subtraxit corpaliter vt eū discerēt amare spūaliter. Erat enī ꝛ ipse quidē pa⁹-i-añ passionē paracl⁹-i-cōsolator p̄sentiā corpalem-si hęc cōsolatio quasi lac erat de carne mān̄s parulis. idcirco subtractū est lac vt ad p̄fectionē cōualesceret amoris spūalis. Ascēdit siquidē ī cęlū vt corda post se traheret ꝛ dilectio pgeret post dilectum. Hꝫ ꝛ vsqꝫ hodie Christus amicos suos quasi quadā corpali p̄sentia cōsolatur in scriptura sacra ꝛ ecclesię sacramētis atqꝫ alijs visibilibꝫ exercitijs ꝓtutꝫ quoꝫ aliqn̄ dispēsatione subtrahit vtꝫ vt spūales amoris dulcedinē tāto pur⁹ percipiant quo nihil foris habēt cui in ope ꝓtutis ad qđ mentē suā p intentionem effundant. **Eusebius in ser. de ascensione.** Cętꝫ dominus dū victorē mortis in cęlestibus eleuauit victoribꝫ quo sequant⁹ ostēdit. Ascēsio igitur dīni cōfirmatio fuit catholicę fidei vt securi in posterꝫ crederem⁹ illius miraculi dīnā-cui⁹ iam in p̄senti pcepissem⁹ effectum ꝛ fidelis quisqꝫ cū iam tāta pceperit p ea q̄ agnoscat p̄sūra discat sperare promissa ꝛ dei sui ꝓtentā p̄sentemqꝫ bonitatem quasi futuroꝫ teneat cautionē. **Gregorius in omelia d' ascē sione.** Ecce manifestata per carnem veritas de cęlo descendēs ꝛ in cęlum rediens vt nos post se currere faceret p nobis varios dedit saltus quia exultauit vt gigas ad current dum viā vt nos ei et corde diceremus: Trahe me post te in odore vnguentoꝫ tuoꝫ curremus. Dīn charissimi oportet vt illuc sequamur corde vbi eum credimus ascendisse corpe. Bona fideria fugiamus terrena nil q̄ nos iam delectet in infimis qui patrē habemus in cęlis. Et hoc nobis est magnopere perpendendum q̄ is qui placid⁹ ascendit terribilis rediet ꝛ quidquid nobis cum mansuetudine p̄cepit hoc a nobis cū districtione exiget. Nemo ergo indulta p̄nitētię tempa parumpendat nemo sua curā

dum valet agere negligat · qz redéptor noster tãto tunc in iudicio strictior erit quanto nobis ante iudicium magnam patientiã ꝓrogauit

De vera ascensione domini. Athanasi de trinitate libro primo. Cap. XXXV

Si quis ergo confitetur verum hominem quem dei filius assumpsit · non vere mandu casse aut bibisse aut lachrymarum fuisse z sanguinem fudisse vel sudasse · z passus fuisse ac resurrexisse z in celis ad veterã patrio consedisse anathema sit. **Eusebius vbi supra.** Paruulus enim vt ait propheta natus est nobis. Alioqn si non est natꝰ nobis nihil sumpsit ex nobis · ex nostro nihil suscepit · nihilqꝫ nob pfuit. Proinde si non i nostra carne diabolꝰ triumphauit · seipsum exercuit non nobis victor. Si non in nostro corpore surrexit conditioni nostre resurgendo nihil contulit. Nec qui dicat susceptꝫ et assumptꝫ carnis non intelligit rationem confundit ordinem · euacuat veritatem · si non in nostra peregit carne medicinã. Volam igitur ex homine nascendi elegit iniuriam · recedat a sensu nostro tam periculosa persuasio. De nostro ẽ qđ appẽdit · de suo est quod donauit · meum esse testor qđ cecidit · vt meum sit qđ in celum ascendit. **Augustinus in sermone de eodem.** Saluator quippe noster nõ solũ propt nos humiliatꝰ ẽ · & et p nobis glorificatus est. Carnem etenim nostram quã in terra assumpsit · etiam in celum reuexit. Nec hominem contentꝰ saluasse · dignatus est etiam glorificare. Honorauit nanqꝫ pius dominus limum nostrum · z terram nostrã vocauit in celum suum. **Gregorius vbi supra.** De hac eius ascensione per Pñ · dicit: Elevata est magnificentia tua sup celos Et iterum: Ascendit deus i iubilatione z dñs in voce tubꝫ. De hac et Abacuc ait: Elevatus est sol · z luna stetit in ordine suo. Quis enim solus nomine nisi dominus Jesus; z quis lunę nomine nisi ecclesia designatur? Nempe quoniamqꝫ dominus ad celos ascẽdit sancta eius ecclesia mundi aduersa omnimodo formidauit. At vero postqꝫ eius ascensione roborata est · aperte predicauit qđ occulte credidit. Elevatus est ergo sol · z luna in ordine suo stetit · quia cum dominus celum petijt ecclesia sancta in auctoritate predicationis creuit. **Eusebius vbi supra.** Itaqꝫ super excelsa celi terrenũ corpꝰ imponitur. Ossa inter sepulcri angustias paulo ante conclusa angelorum cetibus inferuntur · natura mortalis ingreditur · immortalis transfunditur

De modo ascendendi. Cap. XXXVI.

Cum hucusqꝫ diuisset Videntibus illis elevatus est Dum audis elevatũ agnosce militię celestis obsequium. Unde festinatas ista nob manifestat dominus z dei sacramenta in eo qui elevat diuinam potentiam · in eo qui elevat humanã agnosce substantiam. Ideoqꝫ detestanda fuit omnimodo venena orientalis erroris · q impia nouitate presumit asserere filium dei ac hominis vnius esse nature. In altera enim parte vel qui solum hominem fuisse dixerit · negabit conditoris gloriã · vel qui solum deum · negabit redemptoris misericordiam. At vero mortẽ nec solus deus sentire nec solus homo potuisset superare. Nos ergo nouerimus vtrqꝫ placẽ in Christo geminamqꝫ substantiam · de patre celestem · de matre terrenã · Quasi homo dicebat: quia pater maior me est · sed quasi deus pronunciabat: Ego z pater vnum sumus. Quasi homo dicebat: Tristis est anima mea vsqꝫ ad mortem. Sed quasi deus fiducialiter loquebat: Potestatem habeo ponendi animã meam z iterum sumẽdi eam · Quasi homo

pendebat in cruce-sed quasi deus donabat regnum celeste. **Augustinus i sermone:** Illud ante quale est q̄ ascendisse dominum in celos multis presentibus videntibusq; cognoscim⁹? vtiq; vt illorum visione nostra certior fides fieret Illi enim viderunt vt nos crederemus. Illi aspexerunt oculis-vt nos animarum oculis cerneremus. Et hoc non pauci aut viles homines-sed ɔ multi ɔ probatissimi-vt hic eorum pluralitas testimonia confirmaret. Bene quoq; tunc angelos populo astitisse scripta ꝓmemorat vt agnoscere mus q̄ in celum ascendenti angelorum officiū occurrisset ad terras **Beda in omel. Erat homo ex pharisēis:** Quia ꝝ ꝓdixerat veritas ipsa: Nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo ꝛc. merito quæritur quomodo filius hominis dicatur vel de celo descendisse-vel eo tempore quo hic in terra loquebatur iam in celo fuisse. Nota ē enim confessio catholicæ fidei-quia descēdens de celo filius dei filium hominis in utero virginali susceperit-cumq; completa dispensatione suę passionis a mortuis resuscitauit ɔ in celum assumpsit. Nō ergo caro Christi descendit de celo-nec aū tempus ascensionis erat ī celo. Qua ergo ratione dicitur: Nemo ascendit ꝛc vt quia in duabus naturis est vna Christi persona. Ideo filius hominis recte dicitur e celo descendisse-ɔ ante passionem in celo fuisse-quia quod i sua natura habere non potuit-hoc in dei filio a quo assumptus est habuit. Hinc etiam ꝓpter unitatem persone dicit Ds̄-q̄ ascendit deus in iubilatione. Quomodo namq; deus ascenderet nisi in homine qui semp in maiestatis suę natꝝ ꝑsens adest vbiq;

Augustinus in sermone vn de supra: Vident hoc ꝓsentes apostoli-ɔ paulatim Christum semetipsum ad superna tollentem peccatores pauidi consequuntur-oculis trepidi-mente confusi donec eū vltra nubes serena dies exciperet-ɔ fulgore coruisco vallatum humanis aspectibus occultaret

De ministerio angelorum. Cap. XXXVII.

Erebatur ecce ab angelis ad iudicandum ventura caro ɔ poli secreta suscipiant quē refundant denuo-sanctificatur immensus aer comitatu diuino-ɔ eis illa volitans dæmonum turba lanialis pauras transfugit ascendente Christo. Cum ergo iam eum discipuli tanto lumine perterriti non viderēt-ɔ caliginosos oculos rapidum in hac confusio bitabus lxbetaret-cōfestim ex vestibus angeli duo timore prostratos verbis talibus consolātur apostolos: Viri galilei q̄d statis aspicientes in celum? Hic Jesus qui assumptus est a vobis in celum-sic veniet manifestus quēadmodū nunc super astra tollitur ꝓcul dar⁹. **Idem in alio:** Hic igitur astiterunt ei subito qui confirmarent videtes-ne forte quod fiebat fantasma putaretur-ɔ vt non solū per eos ascēsus eius contestaretur-verum etiā et adventus promitteretur. **Leo papa in sermōe vnde supra:** Duo inq̄ angeli coram ipsis mirabili vestium candore fulgentes astiterunt-qui ɔ eis dixerunt: Hic Jesus qui assumptus est a vobis in celum-sic veniet quemadmodū vidistis eum ascendentem in celum. Quibus verbis omnes ecclesię filij docebant vt ipse christ⁹ Jesus in eadē in qua ascenderat carne venturus visibilis crederetur Nec omnia illi esse subiecta ambigi posset cui ab ipso corporeę naturitatis ero-dio famulatus angelic⁹ deseruisset. Sicut enim concipiendū Christum de spiritu sancto beatę virgini Marię angelus nunciauit-sic et editū de virgine-vox cęlestium pastoribus cecinit. Sicut resurre

isse a mortuis supernoz nunciorum testimonia prima docuerunt sic ad iudicandum mundū in ipsa carne venturum angelorum officia declarant vt intelligeremus quātę potestates affuture sunt cum iudicaturo cui tante ministrauerunt etiā iudicando. **Gregorius in omelia de ascensione.** Sed quęrendum nobis est quid nam sit q̄ nato domino legantur angeli apparuisse non tamen in albis vestibus sicut in aº ascensione. In vestibus siquidem albis ostenditur gaudium et solennitas mentis. Quid est ergo q̄ in albis vestibus apparent angeli ascendente domino nisi q̄ magna tunc solennitas angelis facta est quādo cęlū penetrauit deus homo? Nascente quippe domino videbatur diuinitas humiliata. ascendente vero domino est humanitas exaltata. Albę autem vestes exaltationi magis congruunt q̄m humiliationi. In assumptione ergo eius angeli in albis vestibus debuerunt videri. quia q̄ in nativitate sua apparuit deus humilis in ascensione sua ostensus est homo sublimis.

De occursu cęlestium agminum cum ammiratione. Hieronymus sup Esa. li. xviij.

Cap. XXXVIII.

i **Qui est ergo quem potestates angelicę cruentū ascendere videntes cęteris angelis imperant dicēdo:** Attollite portas principes vestras et elevamini portę eternales et introibit rex glię. Et audiunt ab eis: Quis est iste rex glię. Similiter in libro Esaię ꝓphetę interrogant angeli rei novitate pauidi: Quis ē iste qui venit de edom tinctis vestibus de bosra? Edom enī interpretatur cruentus. Mysteriū ꝯo passionis ihū apostolū cunctis retro generationibus fuerat ignoratū. Angelicus ergo chorus interrogat. quis sit iste qui de terra cruentus aduenīat. **Augustinus** i sermone vnde supra. Dimissum in cuius ascensu pauet omne cęlū mirantur astra. confestim ille fulmineus occurrit cęlestis exercitus. Vident regē suum per nimię carnis tunicā carnis manubias reportare. et hostē debellato hominem in supna cōscēdere. agnoscūt in cicatricibo bellorę signa. adorant in carne vulnera iam sanata. vbi nihil peccati macula tractarat. nec quippiā suę virulentię grauidº ille veneno draco vomuerat. Serpēs enī i petra vestigiū vt scriptū est figere non valebat. tuba plaudūt. agmina cęli sonant. blando modulamīe chori. Sic eternū scriptū est: Ascēdit deº in iubilatione et dñs in voce tubę. Tūc ꝯ ista resonant alternis inter se carminibo obsequia lęta. Tollite portas principes vras et elevamini portę eternales et introibit rex glię. Vmatº ascēdebat cruorj fulgore ꝓfulus et trophęis victricibus phaleratus. Vident cęlestes cūctis spolia vulneribus hostium spolia de castris reportare tyrānē. et vexilla fulgētis virię ferunt. ad murātes talibo ōcrepātes hymnis decūt lętātes: Quis ē iste rex glię? Hic ē ille cādidus et rosē cōpunctus a multitudine. Hic est ille q̄ nō habuit speciē neq̄ decorem. vilis in corpusculo armatº in pęglio. fedus in morte. pulcer in resurrectione. cādidus ex virgineo. rubeus in crucefusus in ogprobrio. claruº in cęlo. Nā id fratres quippiā nosset vt deº lateret i carne. maiestas habitaret in corpe. et ita in mūdo gereret ꝓhū vt ipsum corpº post sepulcrū leuaret in cęlū

De tanto cęli aptione et ad dexterā cōsessione.

Cap. XXXIX.

f **Audiº ecce confestim splēdidº ille senatº tot cęlestibus regnis soluit.** Imis nāq̄ iussa cardinibo regia dei aula referat. videq̄ sideri repagula cęli atq̄ astriferi orbis arcana soluta penuº ꝓpage soluunt

Recessit in geminā partē ęther diuisus· ⁊ lactea ardua cęli stelligera cōfulsis pependerunt marginibus·sit vbiq; sine ęlo dies vnus·⁊ clario titubat natura fulgoribus. Recepit ergo se intra velamina nota diuina maiestas·cum carne dicit ęlum hominē portare· atq; sub pedibus Christi famulantia ętbera iacere. Ecce nunc porta patet quaꝫ Adam clauserat· claustrum reseratū est qđ ęlo iniquitas fixerat. Si quis ergo spreta perfidię caligine pręceptis eius ac iussis totis visibus obtemperare voluerit ęli paradisiq; ianuas securus intrabit. **Item er sermōe vnde supra)** Hęc ergo fratres eluriamus·Hęc sitiamus·quoniā ad hoc pontifex summus pro nobis ꝓcurrit in vera sancta sancto⁊ introiuit·⁊ ad dexteram patris consedet vt membrorū suorum confirmaret spem·eo videlicet securam gregis humilitatē·quo suū credit pręcessisse pastorem. Hic enim discipulis promisit ⁊ ipse: Vbicunq; inquit fuerit corpus ibi congregabunt⁹ ⁊ aquilę. Aquilas vocat sanctos q̄ cupiunt dissolui ⁊ esse cum Christo. Fertur enī aquilarum esse naturam vltra mare odoratu suo cadauera sentire· et eo celeri volatu suo ad saturandā esuriem suā festinare. Hęc ergo aquilarum esuries desideriuꝫ sanctaꝝ signat animarum·quę caput suum extra mundi turbines in summa quiete locatum fidei nanibus sentientes·spei volatu pręsentię conditoris vellent assistere·⁊ a facietate vult⁹ eius sine fine gaudere. Hęc quippe solemnitatis huius est ratio vt Christum ad dexterā patris iaꝫ regnare credamus vt interim cum quasi geminis virtutū alis charitatis scꝫ ⁊ spei subsequamur·vt cum tradiderit regnum deo ⁊ patri· cum eo sine fine regnemus

Gregorius vbi supra) Considerandū vero nobis est·quid ē qđ Marcus dicit cum a dextris dei sedentē·Stephanus vero stantē. Sed scitis fratres qđ sedere iudicantis est·stare vo pugnantis vel iuuantis. Quia ergo redemptor noster assumptus in ęlum ⁊ nūc omnia iudicat·⁊ ad extremum iudex omniū veniet. Hinc post assumptionem a Marco sedere describitur· quia post ascensionis suę gloriam iudex i fine videbitur. Stephanus vero in labore certaminis positꝰ stantē vidit quem adiutorem habuit·qui vt iste in terra persecutorum infidelitatē vinceret·pro illo de ęlo illius gratia pugnauit.

De salubus sponsi·i descensu ⁊ ascensu et reditu

(Lap. XL.)

Hec etiam eius ascen- sione per salomonē dicit ecclię voce: Ecce iste veniet saliens in montibus·transiliēs colles. Dum enīm ad redemptionē nostraꝫ dei filius venit quosdam vt ita dixerim saltꝰ dedit. De ęlo quippe venit in vterū·de vtero in ꝓsepium·de pręsepi venit in crucem·de cruce descendit in sepulcruꝫ·de sepulcro redijt in ęlum. **Item er ser. vnde supra.** Descendit primo Christꝰ vt nostre principe fieret nature·postremo ascendit vt suę nos faceret principes glię. Descendens tempali cōuersatione·quasi lactauit infantes miraculis visibilibꝰ. Ascendens dedit dona hominibꝰ quibꝰ cruciati ⁊ quasi in vinle robur educati·iam tpalē eius visionem non appeterent· sed q̄ eos ꝓcesserat toto cū desiderio seq̄ studerēt.

Fulgēti) Homo nāq; deū ptemnēs a deo discessit· deꝰ hominē diligens ad hoīes venit·⁊ intantū humanā naturā dilexit vt eī nō solū a potestate diaboli liberaret·verū etiā in seipso supernos angelos in prīis sedentia collocaret. Natura enī q̄ in hoīe prīmo captiuata fuerat a malo angelo: nunc i hoīe secūdo sup homines angelos regnat. **Hugo vbi ē)** Ita sursum ⁊ deorsuꝫ pgit lapsa a fine vsq; ad finem fortiter·si altitudinem respicias nemo Christo sublimior·si dejectionem nemo humilior. Filius erat et factꝰ

est seruus· z accepit nō solū conditionez sui vt esset· ⁊ etiā mali sui vt vapularet et amplius vt solueret pnā quā non rapuerat p culpā. Descendēs non reliqt vltra quo humiliaret· Ascendēs nō reliquit vltra quo exaltaret. **Aug⁹. i ser mone vñ ⁊.** Itaqz dñm z saluatorez nostz Iesum christū credim⁹ pus pdentem in ligno· nūc credimus iam sedentez in celo. Preciū nostz dedit cū penderet in ligno· collegit quos redemit cū sedet i celo. Cū enī oēs collegerit quos vtiqz p tpa colligit· in fine tpis veniens ipse restituet. Et qm scriptū est: Deus manifeste veniet non quēadmodū primū venit occultus· ⁊ sicut dictū est manifest⁹. Occultum enī oportebat christū venire vt p pter nos iudicaret· manifestus aūt veniet vt iam nō iudicet· ⁊ vt ab hominibus iudex videat. Si enī pus manifestus veniret iudicare· qs eū auderet tenere· nisi ille būiliter veniret nullū nostrū redimeret· nisi ille moreret· null⁹ nostrū redimeretur· qū quidē de ipso dicit apls Paulus: Si enī cognouissent nūq dñm glie crucifixissent· ⁊ si ille non occideret· mors non moreretur.

De ascensu ei⁹ quotidiano in membris suis, Beda in omel. Erat homo et pharisēs.

Cap. XLI.

Verendū est autez quō q dictū sit. Et nemo ascēdit in celum nisi q descēdit de celo. Cū omnes electi veraciter cōfidant se resurecturos ascēsuros in celum· pmittēte sibi dño: Quia vbi sum ego illic z minister meus erit. Cui⁹ tñ qstionis nondū apertissima ratio soluit· quia videlicet mediator dei z hominū homo christus Iesus electoz omniū est caput. Itaqz omnes electi quidē capitis mēbra sunt dicente apso: Vos enī estis corp⁹ christi z membra de mēbro. Nemo q ascēdit in celum nisi qui descēdit de celo filius hominis q est in celo. Qd est aperte dicere: Nemo ascendit in celū nisi christus i corpe suo qd est ecclia. Qui in seipso pnū quidem cementū apls eminentio ab nimirum membris suis ascendit· z exinde in membris suis quotidie ascendēs in celū se colligit. Hinc est enī q ipsum corp⁹ eius inter aduersa psentis seculi deprehēsū gloriatur z dicit: Nunc autem exaltauit caput meū super inimicos meos· ac si aperte dicat: Qui occisum a iudeis christū caput videlicet meum z mortuus suscitauit· ac frustratis omnibus inimicoz insultibus in celum sublenauit· etiā me spero de psentibus periculis eruens meo capiti iungat in regno. Quia ergo nemo ascēdit in celum nisi qui descendit de celo· quisquis i celum ascendere desiderat ei qui descendit de celo z est in celo· se vera fidei dilectionis vnitate coniungat· aperte intelligens· quia nullo alio ordine nisi per eum qui descendit de celo potest in celū ascendere. Vñ z alias ait ipse: Nemo venit ad patrē nisi per me. **Hieronym⁹ sup Amos)** Ipse est ergo iustus ppbe ram qui edificat in celo ascensionē suam quotidie nanqz credentes z mēbra sui corporis edificat· z de terris ad celos eleuat· vt in eisdem ipse ascendat. Ascendit dominus cum Enoch· ascendit cū Helia· cum Moyse ascendit cui⁹ sepulturā loc⁹ qz in celū ascenderat inueniri nō potuit. Ascendit z cū Paulo qui de persecutore in apostolū est mutat⁹· z de humilibus in sublimia raptus· ita vt itez tertiū celum ascenderet z per filium ac spiritū sanctum ad patrē peruenire· verba qz ineffabilia mysterij trinitatis audiret: Et fascicula super terram fundauit: De quo ipsemet in euangelio dicit: Nolite timere pusillus grex· quia placuit patri vestro dare vob regnū. **Leo papa in sermone vnde ⁊** Cū ergo christi ascensio nostra est puectio· z quo pcessit gl̄ia capitis eo spes vocat⁹ z corpis. Dignis charissimi gaudijs exultemus· z pia gratiarum actione lętemur. Hac die quippe non

solū paradisi possessores firmati sum⁹. ꝑ etiā celoꝝ in Christo supnos penetrauimus·adepti ampliora p ineffabilē Christi gratiā·quā p diaboli amilcram⁹ inuidiam·nā quos virtutēs inimic⁹ pmi habitaculi felicitate deiecit·eos sibi corporatos dei fili⁹ ad patris dexterā collocauit. **Hreg⁹. in omel. de ascensione.** Dns inqt Ihesus christ⁹ postq̄ locutus ē eis assumpt⁹ est in celis

De excellentia ascensiōis eius in compatione aliorū sanctoꝝ

ℒ Cap. XLII.

In veteri testamēto legimus q̄ Helias sit rapt⁹ i celū ꝑ aliud ē celū aereū·aliud ethereū. Celū quippe aereū est terre ꝓximum In celū igit aereū Helias rapt⁹ est vt i se certa quadā terre regione duceret vbi iā mag̃ carnis ꝛ spās q̄ete viueret q̄usq̄ ad finē mundi rediret ꝛ mortē debitū solueret. Ille enī mortem distulit nō euasit. Redēptor aūt noster q̄ nō distulit superauit·cū q̄ resurgēdo cōsumplit·ꝛ resurrectionis sue gliam ascēdēdo declarauit Notandū q̄z est q̄ Helias in curru legitur ascēdisse vt videlicet bō apte pur⁹ mōstraret qui ꝙ adiutorio indigebat alieno. Per angelos q̄ppe illa facta ꝛ ostensa sunt adiumēta·q̄ nec ad celū quidez aereū p se ascēdere poterat·quem nature sue infirmitas ḡuabat. Redēptor aute nr̄ nō curru nō angelis sublevat⁹ legitur q̄ is q̄ fecerat oīa nimiꝝ sup oīa sua virtute ferebat. Illuc enī reuertebatur vbi erat·ꝛ inde rediebat vbi remanebat·q̄ cū p humanitatē ascēderet i celū·p diuinitatē suā et terrā panter cōtinebat ꝛ celū. Sicut aūt Joseph a fratrib⁹ vēdit⁹ venditionez redēptoris nostri figurauit·sic Enoch trāslat⁹·atq̄ ad celū aereū Helias sublevat⁹ ascensionē dnicā designauit. Ascēsionis ḡ sue dns nuncios ꝛ testes habuit·vnū aī legē·aliū sub lege·ut q̄nq̄ veniret ipse q̄ veraciter celos penetrare potuisset·Dū ꝛ ipse ortu in eoꝝ q̄z vtrorū q̄z sublevatiōe p quedā incremēta distinguit. Nā Enoch trāslat⁹. Helias ꝛo ad celū subuect⁹ esse memorat·vt postmodū veniret q̄ nec trāslat⁹ nec sublevatus celū etheream sua virtute penetraret·qui nobis in se credētibus carnis q̄z mundiciā largiret·ꝛ sub eo p incrementa temporū ꝛrus castitatē exercerent. In ipsa quoq̄ eoꝝ trāslatione q̄ ascensionem dominicā vt videlicet famuli designauerunt·ꝛ in ipso se qui ad celū ascendit dominus ostendit. Nā Enoch quidē vroꝝ ꝛ filios habuit. Helias vero neq̄ vxorem neq̄ filios habuisse legitur. Pensate ergo quomō p incremēta creuerit mūdicia sanctitatis·quod patēter ostendit ꝛ per translatos famulos et per dñi ꝑsonam ascendentis. Translatus nanq̄ est Enoch ꝛ per coitū genitus ꝛ per coitū generans. Raptus est Helias per coitū genitus·sed non iam per coitum generans Assumptus vero est domin⁹ neq̄ p coitum generans neq̄ per coitū generatus.

De gaudio ascensiōis Leo papa in ser. de eodem.

ℒ Cap. XLIII.

Sicut ergo in solennitate paschali resurrectio nob⁹ domini causa fuit lētādi·ita ascēsio eius in celū ꝑsentiū nobis est magna gaudiorū·illum die recolentib⁹ ꝛ rite venerantib⁹ quo nature nostre humilitas in Christo super omnem militiā celi·sup omēs ordines angelorū·ꝛ vltra cunctarum altitudinem potestatum ad dei patris est prouecta conspectum. Quo ordine diuinorum operum nos fundati·nos edificati sumus·vt mirabiliꝝ dei gratia fieret cum remotis a conspectu hominum quę merito reuerentia sua sentiebant' indicere·fides nō diffideret·spes nō fluctuaret·charitas nō tepret. **Idē i alio de eodē** Et reuera magn̄ ꝛ ineffabilis erat causa gaudendi cū in ꝑspectu sancte

mltitudinis sup oīuz celestiū dignitatē humani generis natura pscēderet·angelicos ordines supgressura· z vltra archangelos altitudinē elevāda·nec vllis sblimitatibꝫ modū sue promotionis iturā·nisi eterni pīis recepta cōsessu illi⁹ glie sociaret in throno·cui⁹ nature copulat in filio. Idē in alio. Itaqꝫ dilectissimi gaudio spūali exultem⁹· z dīg apud dīm oīone letātes libros cordis oculos ad illā altitudinē in qua Xps⁹ ē erigamus. Deorsum vocatos alios desideria terrena nō reprimāt ad eterna electorum pictura nō occupēt i viā tritat⁹ ingressos fallaces illecebre nō retardēt. Et ita a fidelibꝫ hec tpalia decurrant vt peregrinari se in hac mūdi valle pgnoscāt· in qua etiā si quedā cōmoda blandiunt nec amplectēda nequē ⁊ trāseunda sunt fortiter.

De celebrāda eius solēnitate. Aug⁹ in sermone d eodem.

Cap. XLIIII.

Itaqꝫ die dñice ascēsionis indutū z regale mysterium q̄ Xps⁹ carnē leuauit ad celū totus mūd⁹ canit ac triūphos dñi sui festiuis gaudijs agit·qz exiuit a terra inopē z de stercore exaltās pauperē·cui q̄z leuauit ad patrē victor mūdi·victor diaboli victor inferni·ablato lesura potētie vulneratus·a multitudine victimar⁹ in cruce explenit arcanū p hoīs liberatione consiliū·ita vt quasi vict⁹ veniret ad tumulum. Dz extulit se diu celata maiestas·atqꝫ occisum hominē ab inferi⁹ reduxit incolumē z cōtinuo pduxit ad sug glz sedē Quis enī illuc posset ascēdere z etereos dēmones trāsire nisi ille sol⁹ q̄ peccatum nullatenꝰ potuit habere? Crux ḡ illa non obfuit si pfuit·qz z nob Xps⁹ vicit·et ipse in ea supari nō potuit. Nō sepulcra nō inferi victricē domuerūt carnē. Expedit vt⁹ p hoīe qđ decreuerat·z rapuit qđ volebat. Idē in ser. de eodem.

Hac ḡ die Xpisti victoria cōplet·hac die triūphalia vexilla ei⁹ eriguntur. De spoliatione sua dolet cū pncipe suo tartareo·de restauratione dīni sui gaudet celestis exercit⁹. Hac die caro illa q̄ de terris sublemata est·ad dexterā pīs collata est·qz omni creature glata est·et oīs pncipatus z potestas añ eā incuruata ē. Hac die via noua de q̄ dicit aplus nob initiata est: qz p carnē Xpisti adit⁹ celi quem nulla pius caro trāsierat reserat⁹ est. quā adhuc viuentē idē aplus dicit. qz membra Xpisti suo tpe p eandez intraturis pparata est. Hac die aperto libri perfecta est quē nemo potuit aperire nisi agn⁹ q occisus est·qui⁹ sacramenta ei⁹ remedata fuit cū ea q̄ in lege z prophetis inueniunt de Xpisto pfūmata dispēsatione humanitatis ei⁹ hodie cōpleta sunt. Aug⁹. i ser. vnde s. Q̄ quę est igit vt oīs ecclia hac die exultet i terris·quā dñs hac die leuauit in celis Greg⁹. nazāzen⁹ d nati. dñi. Certe virtutes celestes pant i hac solēnitate gland⁹ nobiscū. dilegāt eū z hoīes z deū. Q̄ Dauid inducit celestes virtutes ascēsionē dñi ad celos comitantes·alias q̄z in occursu veniēte z potarū alleuiationē sibi in lucē inuitātes in honorē regi e magnifico filio cū triūpho redeuntis

De compatiōe huiꝰ diei ad diem pasce. Aug⁹ in ser. vnde s.

Cap. LXV.

Noniā igit dominicā·q̄ nr⁹ Jesu Xpisti glificatio q̄ innotuit resurgēdo·cōpleta ē hodie in celis ascēdendo·sicut resurrectiōis diem ipsius pasce dominico celebauim⁹ sic et ipsius ascensionis diem hac die celebramus. Festus quippe nob vt euāg dicit illum·quoniā ideo resurrexit vt nob exemplū resurrectionis ostenderet·z ideo in celum ascendit·vt nos desuper sua misericordia ptegeret Xpisti n. resurrectio victoz ē ploz redēptio. Ergo saluator

rediuiuū corp⁹ assumpsit · z inter flozētes arbores · inter candētia lilia · carnē iā moz tuā reflozere fecit. Siquidē z oēs de sepulcris suis resuscitati sunt · vt cūcta virentia quę videm⁹ aīo redeūte qdammodo resurgāt. Sic eteni post rigor⁹ hyemalis rigidā qdammodo sepulturā elementa oia festināt pullulare · vt resurgēte domino videant' z ipsa resurgere. Nā vtiq; z ipsi⁹ dñi Jesu christi resurrectiōe ē aer salubrior · solq; calidior · terra fęcundior Ex eo surcul⁹ virescit in frutice · herba crescit in segete · vinea lętat' i palmite · Si q̄ in floribꝰ oia vestiunt' cū florescit Christi caro · necesse est vt hō credat se esse resurrectuꝝ aliqn̄: Floruit nempe dñs cuꝫ de tumulo surrexit · fructificat aūt cū in cęlū ascēdit. Eteni ascēdens in cęlū ad p̄em secꝫ fructū suę carnis reportauit · z ipse in se p̄spem nostrā nos collocauit · z discipulis iusticię semina dereliq̄t. In resurrectione nāq; Christi tartar⁹ aperitur · neophiti eccl'ię sinu suscipiunt' · terra innouatur · cęlū p̄ spūm sanctū referat. Apto eni tartaro mortui redeūt ad viuentes · innouata terra germinat resurgētes · reseratū cęlū suscipit ascēdētes · sancto; corda ingrediunt' in sanctā ciuitatē. Itaq; dñm z saluatorē nostr̄ Jesū christū credimus p̄ns pendentē in ligno · nūc credim⁹ iam sedentē in cęlo · p̄ciū nostꝫ dedit cū p̄deret in ligno · collegit q̄s redemit cū sedit i cęlo.

De compatione eiusdē dici ad die natalis dñi. Idē in alio de eodem. Cap. XLVI.

Etiq; quō non magnę celebritatis dies cęteros p̄cellat occursu ad ecclesiā cōcurrentiū cū p̄cellat p̄uilegio gaudioꝝ? Dñ nāq; minor hęc dies babēdus est p̄uētus atq; festiuitat' cę illustris ille dies' dñici natalis: Ille siquidē dies saluatorē nostꝫ in terris dedit · hic cęlo reddidit. In illo dom⁹ vere hō esse dignat⁹ est · in hō se vere deū eē p̄fessus ē. In illo gr̄am dignatiōis mę humilitatis · in hoc fidē asseruit indubitatę maiestatis. In illo v̄ginalis uteri · in hō cęlestia claustra reseranit throni In illo descēdit nos redēpturus · in hoc ascēdit pro nobis interpellatur⁹. In illo est a p̄e missus · in hoc receptus · licet nec tunc patrē deseruit cū nobis affuit · et ita terram visitauerit vt cęlū nō deseruerit. Insigni ergo ac p̄cipua festiuitate prosequēdus est dies iste charissimi · qr nob Jesum approbauit redemptorē nostruꝫ · quē p̄fitemur deū · qui cū in cęlū ascēdit · etiā se de cęlo descēdisse declarauit. Nemo eni in cęlū ascendit nisi filiꝰ hoīs q̄ de cęlo descēdit. Et qm̄ occultus fuerat eꝰ in terrā descensus · voluit vt manifestus esset ascēsus. Dū eni fidelū saluti redēptor pius cōsulit · recte p̄spexit · vt q̄ p̄pter nos hoīes apparuerat eꝰ infirmitas · in hac die eꝰ fieret manifesta diuinitas · vt quē vez fuisse hominē z deū p̄gnosceremus; vtrūq; aūt secꝫ descēsum z ascensum multo ante p̄dixerat futuꝫ dicens: A summo cęlo egressio eꝰ z occursus eꝰ vsq; ad summū eꝰ. **Idem i alio.** Nec p̄tereundū videt' q̄ cōsilium ad modū dñice ascēsionis est honor dominicę natiuitat'. Nascituro eteni Christo Gabriel angelus mittitur · z nunc angeli domino ascendente mittūt'. Tūc stella indicat natū · nūc nubes suscipit reuertentem. Tunc angeli psallebant i cęlis · nunc testant' in terris. Tunc pastores audiunt · nunc populos instruetur · Tūc muneribus magi adorant · nunc visu apostoli prosequūtur · Sicut ergo tunc nascente domino bonoris sacri testimonia non defuerunt · ita eo ascēdēte nō desunt ad confirmandam vtiq; fidē generis humani · vt quem acceperant hoīes in carne nascentem · eundē viderēt in maiestate ascēdentem: Ad cęlum ergo redit vnde descendit. Redit quidez ad supernos · sed tamen iam iamq; rediturus est ad nos. Sic enim et angeli dixerunt aplis: Sic veniet quēadmodum vidistis eum euntem in cęlum. Itaq; si rediturū credimus eum · nos expectare debemus · ne sic nos

cōprehēdat aduēt⁹ illi⁹ nō suspicātes sicut cōprehēdit nūc castigatio relinquentes Coercio nāq; psentiū imaginē in se habet futuroꝝ. Cauēdū est ḡ ne si in psenti vrbere nō corrigunt futura severitate damnentur.

De desiderio ac spe resurrectionis nostre. Exser. vñ ū.

Cap. XLVIIJ

Via ergo tp ali psentia Christi iudicati sumus ad eternā ei⁹ visionē tota intentione festinem⁹ eiq; dicam⁹: Tibi dixit cor meū. ḡsiunt te vult⁹ mea. vultū tuū dñe requīrā. Tota nāq; dispēsatio hūanitatis Christi nihil aliud intēdit. nihil aliud facit nisi vt intentionē nostrā ad supna dirigeret. Et expleto tpe nīe immortalitatis ad manifestā visionē sui pduceret. ac pductos eterna vult⁹ sui glia saciaret. qz testāte aplo: Videbim⁹ eū sicuti ē. Vñ pō. dicit: Satiabor cū manifestabit glia tua Aug⁹. in ser. de eodē. Cū ḡ saluator in celū ascēdit charissimi. ascendamus cū Christo interim corde. vt eiꝝ dies ei⁹ aduenerit sequam⁹ et corpe. Sed retiñ debem⁹. qz nō ascendat superbia. non auaricia. nō luxuria cū Christo. nullāq; vitiū nostꝝ ascēdit cū medico nīo. Nōnq; si post eū desideram⁹ ascēdere. debemus vlla vel peccata ḡ quasi qbusdā cōpedibus nos ꝑmunt reponere. Resurrectio Christi spes nīa est. ascēsio dñi glorificatio nīa est. Si ḡ recte ac fideliter et deuote sancte ac pie ascēsionē ei⁹ celebrauim⁹: ascēdam⁹ cū illo et corda sursū habeam⁹. ascēdentes aūt nō extollam⁹ nec de nostris quasi ꝓpijs meritis ꝑsumam⁹ Debem⁹ enī corda hīe sursum. et ad dominū vt nō sit superbia et refugiū. Videte magnū fratres miraculū: Alt⁹ est de⁹. erigis te et fugit a te. humiliaris te et descendit ad te. Quare qz excelsus est et humilia respicit. et alta a lōge cognōscit. humilia de primo respicit vt attollat. alta vi. superba a lōge cognoscit vt dēprimat

Exser. de eodē.

In illo itaq; nīi generis hūāe mors Christi nos vinificauit. resurrectio nos erexit. ascēsio cōsecrauit vt in illo die nīi originis corpe celestibo regnis arrā nīe cōditionis imposuit. Elaborem⁹ ḡ charissimi vt quēadmodū⁹ dñs in hac die nīo cū corpe ad supna cōscēdit. ita nos post illū q; possum⁹ spe ascēdam⁹. et corde seq̄mur ipsum affectu pariter et profectu.

Greg⁹. i omel. vñ ū.

Nec itaq; vobiscū frēs agite. hec i mēte sedula cogitatione versate. et ḡuis ad hec rep̄ turbationiū⁹ anim⁹ fluctuet. iam tū spei nostre ancboꝝ in eternū patriā figite. intentionē mētis i vera luce solidate. Ecce ad celū ascēdisse dñm audiim⁹. Si ḡ ferme⁹ in meditatione qđ credim⁹. et si adhuc hic tenemur infirmitate corpis. seq̄mur tū eū passibo amoris. Nō aūt verbīs nostꝝ referet ipse qui redit.

De aduētu spūssancti i die pēthe. Hugo in li. opusculoꝝ.

Cap. LXVIIJ

Prro anteq; spūssanct⁹ p ad hominū corda veniret. non potuit dici ꝓsūmatū el. Propter hoc eni facta sunt oīa. ḡ vel in natiuitate vel passione sunt facta sive in ceteris omnibo ḡ verbū incarnatū visibiliter opatū ē. ad reparationē hoīm vt hō suū ad qđ condit⁹ fuerat hō reciperet hoīi sine q; nihil ꝓfuit cū q; nihil defuit.

Exser. de pentho.

Et ppterea in hō cōsumata sūt oīa. Itaq; post miracula tāta signoꝝ post cōfracta vincula inferoꝝ. post cōtritū mundū cū suis artibo inimicū. post inclytū regalēq; ascēsionis tropheū. sidereo ꝓuect⁹ a throno spūssancti aplōꝝ pectora vt fulgur inuisibilis penetrauit. et igneam parās vnūscuiusq; sibi i vrice sedē i curia pectoꝝ vt diuin⁹ artifex radiauit Ipse eniq; spūssanct⁹ pris et filio coeternus etherea pcedēs ab aula igniferis se flatibus ventoꝝ per apostolos circumfudit spiritualisq; pulcritudo diuinitatis ita

secreta aīe ꝑnetrauit·sicut p̄mīe inuisibiliter veniēs p ianuas auris ītrauit vbi virgineo in vtero hominē fabricauit·et sacrario ꝓpo cordis eo⁹ diuersas ꝓcedere linguas fecit nouū miraculi gen⁹·nouū sanctificationis signū **Aug⁹. in ser. mone d eodē** Christ⁹ nēpe post decē dies ascēsiōis suę ī cēlū pollicitatiōis suę nō immemor misit spūm sc̄m·q̄ impleti sūt pz⁹ cētū viginti q̄ sūt cōgregati erāt·cum tremoꝝ promissionē dīi fideliter expectabant **Idē in alio d eodē** Dixerat enī vt essent in ciuitate quousq; induerent virtute et alto. Ego inq̄ ī vos mittam,pmissionē meā·Fidelis,pmissor·benignus dator·q̄ qđ cū hic ī terra esset in carne existens,pmisit·in cēlū ascēdit·vt mittat **Ex sermone vnde ⁊ D** vera maiestas in p̄ncipio·et anteqū sēculū faceres sup obscurasq; tu tibi nimali candore fulgebas: nunc vero in apostolorū animas·et corpa igneo fulgore consecras. Nam nempe ꝓphetā dictū erat: Effūdam de spū meo sup omnē carnē. Et alibi: Emitte spūm tuū·et creabunt̄ et renouab⁹ faciē terrę. Vere nūc noua ē nr̄i corporis terra·dum spūalis in nobis fructificat in mundo doctrina. Cessauere iam p̄stina mysteria organoꝝ·obsurduit solitus cymbaloꝝ·q: in eccl̄ia Christi vocis resonat sonus hymnoꝝ. Letet̄ itaq; omnis terra·quia dēus noster coꝛtem⁹ patri in sēcula magna fecit et facit miracula: Infero⁹ vincula cōfregit·volans sup̄ p̄nas vēto⁹·cēli·et ardua petijt·et nobis sicut promiserat spūm sanctū misit.

Tob: 2.

Psal 67.

De ꝓcessione illius a patre et filio. Beda in omel. Cū venerit paracletus ℣ Cap. XLIX

Quandū aūt q̄ dom⁹ mandū spūm sanctū sc̄z veritatis et a se mittendū esse prędixit·et eundē mox a patre procedere subiungit·non q: idē spūs aliter a p̄e procedit·q̄s cum a filio mittit·aut alio ꝛpe a patre,procedit q̄s cū a filio mittit·sed ideo filius eū a se mitti et a patre dicit ꝓcedere vt aliā patris·aliā suā psonā esse designet·atq; in eadē distinctiōe psonaꝝ vnā esse operationē ac voluntatē suā cū patris voluntate et opatione venūciet. Cū enī ciuslibē spūs gratia dat̄ hominib⁹·mittitur profecto spūs a patre·mittit̄ et a filio·procedit a patre·ꝓcedit et a filio·q: et⁹ missio est ipsa processio qua ex patre ꝓcedit et filio·venit et sua sponte·q: sicut coæqual est patri et filio·sic eandē habet voluntatem cōmunē cum p̄e et filio **Aug⁹. cōtra sermone arrianoꝝ** Paracletus nempe spūs sanct⁹ quē mittet p̄r in nomine meo ait filius: Neq; enī pater misit eū sine filio·nec filius sine patre·ꝫ pariter ambo. Solus p̄r nō legitur missus q: solus nō habet auctorē a quo sit genitus vel a quo ꝓcedat. Et ideo nō ꝓpter naturę diuersitatē q̄ ī trinitate nulla esse cognoscit·ꝫ ꝓpter ipsaꝝ auctoritatē solus pater missus nō dicit̄. Neq; enī splendor ac feruor ignem·ꝫ ignis vtrūq; mittit vt videlicet sine splendoꝛe sine feruorem.

Idē ad horosiū Porro spūm sanctū fides certa declarat·nec ingenitū nec genitū. Nā si dixerim⁹ ingenitū·duos patres affirmare videbimur. Si ꝓpo genitū·duos filios credere culpamur

Rich. de trinitate li. vi Recte ergo spūs sanct⁹ genit⁹ nō dicit̄ ne filius esse putetur. Nec tamē ingenitus dicit̄ ne aliunde originē habere neget̄. Nomē quippe geniti q̄nq; strictius accipit̄. Nō enī omnib⁹ q̄ gignere vel gigni dicimus eadem germanitatis vocabula attribuimus. Ramus florē gignit·nec tū ille pat hic vel filius dici cōsueuit. Vermis ex fructu gignit̄·nec tamē hic genitor·ille bus genit⁹ nominat̄. Generatio aūt q̄ large accipitur nihil aliud esse videt̄ q̄ ꝓductio existētis de existēte fm operationē nature. Cūm igit̄ ꝓductio spūs sancti talis non sit vt debeat dici filius·merito q̄dē nō dicit̄ genit⁹·ꝫ q: et⁹ ꝓcessio fm naturę ꝓductionē est·nō debuit dici ingenit⁹.

De vnitate ipsius cū patre ⁊ filio. Leo papa in ser. vbi s.
Cap. L.

n Unqūit vero ab omni potentia patris ⁊ filij discreta ē maiestas spūssancti? Una est ibi benignitas misericordiq; vna est cēsura iustitiq; nec aliūd est in actione diuisū vbi nihil est in volūtate diuersuz. Aūq; alia sit psona missi-alia mittētis-alia p mittētis. Simul nobis ⁊ vnitas manifestat' ⁊ trinitas vt essentia habēs equalitatem ⁊ nō recipiēs solitudinē ⁊ ciuslde substantię ⁊ nō cinsdē intelligat' esse psonę. Ut ergo salua cooperatione inseparabilis deitatis-quedā pater-quedā filij-quedā creauit spūssanct⁹-nostrę redēptionis dispositio-nęq; salutis est ratio. Nā qz inuidia diaboli mors in orbē terraruz introiuit-⁊ aliter solui captiuitas humana nō potuit-nisi causam nīam ille susciperet-q sine maiestatis sue damno-⁊ verus hō fieret-⁊ sol⁹ peccati cōtagiū nō haberet. Duxit sibi opus nęq; repatiōis misericordia trinitatis vt pr̄ spūtiaret' filij spūtiaret-spūssanct⁹ ignoret. Uportebat enī vt etiā salnādi aliūd p se ageret-et cōuersis ad redēptionē cordibz abinimici dominatione desisteret. Ideo sic ait apls: Misit dē spūm filij sui in corda nostra clamantē: Abba pr̄. Ubi autem spūs dni ibi libertas. Et nemo potest dicere dns Jesus nisi i spiritusancto. Si q̄ duce gratia fideliter sapiēterq; nosc̄am⁹ qd patri-qd filio-qd spūsancto in reparatione nīa spūū-qd ve cōmune sit-ea q̄ p nobis humiliter ⁊ corpaliter gesta sunt-ita penitus dubio suscipimus-vt nihil indignuz de vna atq; eadē trinitatis gloria sentiam⁹. Aliocin ipsum qd de pr̄ce p̄gruenter sentiri videbat' amittit-qm̄ a tota trinitate recedit si vnitas in ea nō teneat. Cogitatio q̄ de trinitatis veritate concepta nihil p distantiā intelligat-nihil per gradꝰ querat. Discedat a corde qd spatio extendit-qd fine cōcludit-⁊ quidqd nec semp vbiqz nec totū esse cognoscit. Hanc fidem nō terrena sapiētia reperit-nec opinio humana psecutus-sed ipse vnigenitus docuit-ipse spūssanct⁹ instituit-de quo nihil est aliter q̄z de patre ⁊ filio sentiendū-q licet nō sit pater-nō sit filius-nō tn̄ est a patre filioq; diuisus. Et sic̄ ppriam habet in trinitate psonā-ita vnitatem habet in patris ⁊ filij deitate substantiam-omnia implēs-cūcta cōtinēs-⁊ cum patre ⁊ filio vniuersa moderās.

De ppietatib⁹ eiꝰ. Ar sermone vii s.
Cap. LI.

b Jc est itaq; spūssanctus patris ⁊ filio coeternꝰ-qui a patre procedēs inter volnētes atq; spumosas vitrei fluminis vndas-pteream in nube columbā simulauit-⁊ ablatū venerabile corpus dñi maiestatis suę psentia sanctuit-nec tn̄ cęlis deseruit-qz ipse est qui a patre ⁊ filio nunq̄z discessit vbiq; plens-vbi voluerit spirat-prophetas implet-apstos cōsecrat-martyres suos inuat-⁊ omnib⁹ ppriā dignitatis gratiam donat. ¶ Cypriani ad donatū de gratia. Profluens itaq; largiter spūs nullis finib⁹ pmit'-nullis certaz metaruz spacijs frenatur. Manat iugiter-exuberat affluēter. Nostz tantūmodo sitiat ⁊ pateat pect⁹. Plena illi fidei capacis offerimus-tm̄ q̄z mūdātis haurim⁹. ¶ Hzegorij in omel. de penthe. Paracletus aut grece ipse spūssanct⁹ dicit'-qd latine aduocat⁹ vel cōsolator interpretat'. Jdcirco enī aduocat⁹ existit-qz p errore delinquentiū apud iusticiā patris intercedit. Qui vni⁹ substantię cū patre ⁊ filio exorare p delin̄q̄tibz debet'-qz eos quos repleuerit exorātes facit. Unde et Paulus dicit: Ipse enī spūs postulat p nobis gemitib⁹ inenarrabilibus. Minor ro est q̄ postulat q̄z qui postulat'. Quō ergo spūs postulare dicit' qui minor non est? Si ipse spūs postulat q̄ ad postulādū

eos quos repleuerit inflāmat. ¶Consolator autē idē spūs vocat· quia de peccat ꝑpetratione merentib⁹ dum spem venię ꝓparat· ab affrictione tristicię mentem leuat. ¶Beda in omel. Si diligitis me. Ego inquit rogabo patrē & alium paraclitū mittet vobis. Recte spūm veritatis paraclitū dicit· qz corda fidelium ne inter hui⁹ seculi aduersa deficiant celestis vitę desiderijs sublleuat ac reficit. Vñ in actibus aplo⁹ crescēte sancta ecclesia dicit. Et ędificabat ambulās in timore dñi & cōsolatione spūssancti replebatur. Sz & ꝑns paraclitū ipsum videlicet dominū secū in carne cōmorantē habebāt· cui⁹ & miraculo⁹ dulcedine & operę ꝓdicationis ne infidelitū ꝓsecutione fessi deficerent erigi & cōfortari solebāt· ꝑq⁹ quia ille post resurrectionē ascendēs in celu⁹ eos corpaliter deseruit· q̄bus tñ diuinę ꝓsentia maiestatis nūq⁹ abfuit: Recte de hoc paraclito· i· spūssancto subiunxit: Vt mancat vobiscū in ęternum. In ęternū nāq⁹ manet cū sanctis quos & in hac vita semp visibiliter int⁹ illustrat· & in futuro ad cōtemplādā ꝑpetuo speciem suę maiestatis introducit. ¶Greg⁹ vbi s. De quo etiā recte ꝓmittit: Ipse docebit vos oīa· qz nisi isdem spūs cordi assit audientis· ociosus est rmo doctor⁊ Nemo ergo docēti hominī tribuat qđ ex ore docētis intelligit· qđ nisi intus sit qui doceat lingua doctoris exterius inanis labor at.

Ipse sit vnicus & viuens. Beda in omel. Cū venerit paraclitus. Cap. LII.

Spirit⁹ aūt vbi vult spirat. Sicut ait aplus enumeratis donis celestibus· hęc oīa operatur vn⁹ atq⁹ idē spūs diuidēs singulis prout vult. ¶Hiero. in regulis diffinitionum cōtra hereticos. Organi sumam⁹ exemplū cui⁹ son⁹ sloet esse diuersus in modulis fistulaꝝ· & cū in ere vna esse substantia cognoscat· effect⁹ tū sonoꝝ vari⁹ esse ꝑbat· dū in capaciore maior aut grauis aut subtilis vel acutus iuenit· Aut etiā ignis duꝝ vicinioribus est calidior· longinquioribus aūt tepidior· nōne eadē substātia esse ꝑbat· vel i calore vel in tepore· q̄ lōge vel ꝓme positis ignis operatur? Ita spūssanct⁹ & sū officijs sit diuersus· tñ vn⁹ est in substātia. ¶Greg⁹. vbi s. De ipso ęque scriptū est: Spus ei⁹ ornauit ęlos. Ornamēta ęloꝝ sunt virtutes ꝓdicantiū· q̄ Paul⁹ enumerat dicēs: Alij⁹ dat ꝑ spūm sermo sapiētię· alij⁹ sermo scię ꝛc. Hęc aūt inqt operatur vn⁹ atq⁹ idē spūs diuidēs singulis prout vult. Hinc rursus scriptum est: Verbo dñi ęli firmati sūt· & spū oris ei⁹ oīs virtus eoꝝ. ¶Aug⁹. de trinitate li. vij. Itaq⁹ spūssanct⁹ est charitas patris et filij· vtrūq⁹ cōiungēs nosq⁹ subiūgens. ¶Athanasi⁹ d trini. li. vij. Duo nempe duo ligna cōiuncta in fornacē ignis missa de q̄bus procedit inseparabilis flāma· sic de pre & filij virtute procedit spūs plenā habēs diuinitatis virtutem. Pater est in filio· fili⁹ in pre· spūssanct⁹ coniunctio. ¶Aug⁹. de trini. li. vi. Manifestū est aūt q̄ nō est aliq⁹ duoꝝ quo vterq⁹ cōiungat· q̄ genit⁹ a gignente diligat· diligatq⁹ genitorē suū· sunt⁹ nō ꝑticipatiōe· sed essentia sua· neq⁹ dono alicui⁹ superi⁹· sed suo ꝓꝓio seruātes vnitatem in vinculo pacis. ¶Idem in li. v. De imitari ꝑ gr̄am ad trā & ad nosipsos imaginē dei videlicet & proximi dilectione· i q̄bus duobꝰ ꝓceptis tota lex pēdet & prophęta. Ita sunt ista tria de⁹ vnus solus magnus sapiēs sanct⁹ beat⁹· nos et ipso & ipsum beati· qz ipsi⁹ munere inter nos vnū· vel cū illo aut vn⁹ spūs· qui⁹ agglutinat aīa nostra post eū.

Cur apparuit in igne. Gregorius vbi s. Cap. LIII.

Sed querendū nobis est cur spūssanct⁹ pri & filio coeternus in igne apparuit· cur in igne simul et

linguis·cur aliqñ in colūba·aliqñ ꝟbo in igne mōstrat. Cur sup vnigenitū filium apparuit in colūbe specie·z sup discipulos in igne·ita vt neqz sup dñm maneret in igne·neqz sup discipulos in columba mōstraret. Per ōttuor igit hec q̄ apposuimus soluēdo redeam⁹. Patri nāqz z filio coeternꝰ spūs ignis mōstrat·qz incorporeus z ineffabilis atqz inuisibilis ignis est ꝺ⁹. Quia attestāte Paulo·ꝺ⁹ noster ignis cōsumens est·De⁹ q̄ppe ignis dicit·qz p hāc peccatoꝝ rubigo cōsumit De hoc igne veritas dicit: Ignem veni mittere in terrā·z q̄d volo nisi vt ardeat Terra enī corda terrena vocant·q̄ dum semp infimas in se cogitationes congerūt a maligne spiritib cōculcant·Igne ꝺn̄s in terrā mittit cū afflatu sancti spūs carnaliū mētes incēdit. Terra itaqz accēditur cū cor carnale in suis ꝓnis voluptatibus frigidū·relinq̄t ꝓcupiscētias p̄sentis seculi·z ardet p amorē dei. Bene g̃ i igne spūs apparuit·q̄ ab oi corde qđ replet torporē frigoris erauit·z hoc in desiderio suę eternitatis accēdit. ¶Origenes sup Mat. li. xvij. Acieqz vestre noster ignis cōsumēs est·q̄diu in nobis sunt q̄ cōsumi digna sunt·cū aūt cōsumpta fuerint·iā nō erit ignis cōsumēs s̄ illuminās. ¶Hiero. sup pō. lxxvij. Ignis nēpe dupliciter naturā habet·qm̄ z lucet z vrit·Sic z ꝺ⁹ lucet iustis z peccatores incēdit. Vñ q̄ sup Christi fundamentū ędificāt·lignū·fenū·stipulaz·ellis deus ut ignis est cōsumēs. ¶Aug⁹. in ser. vñ s. Itaqz in descensu spūs sancti subito fact⁹ est de celo son⁹ q̄si ferret ve hemēs flat⁹. At ille flat⁹ discipulos nō inflauit·s vegetauit. Ignis ille nō cremauit·s excitauit·fuitqz in eis ꝓpletū qđ tāto añ fuerat ꝓberatū Idem in alto de eodem. Non sunt loquele neqz sermones quoꝝ nō audiunt⁹ voces eoꝝ. Flat⁹ ille acarnalē palea corda mūdabat. Ignis ille fenum veteris cōpiscētię consumebat. Ita quippe tunc deo placuit sancti spūs sui significare p̄sentiā·vt q̄ eā acceperunt lingas omnib loquerent.

Cur apparuit in linguis ¶Gregorius vbi s. Cap. LIIII

Itaqz spūs sanct⁹ sup discipulos i linguis apparuit·omniqz lingna z scientiam docuit Quid·s·s miraculo designās nisi q̄ sancta ecclesia eodē spū repleta omniū gentium erat voce locutura: Qui ꝟbo cōtra deū turrim ędificare conati sūt·cōiones vni⁹ linguę ꝓdiderūt. Vn bis aūt q̄ deū humiliter metuebāt linguę omnes vnite sūt. Dic g̃ meruit humilitas ꝟtutē·illic superbia cōfusionē. Idcirco aūt spūs sc̄s in linguis est demōstrat⁹·qz is dem spūs coeternꝰ est filio·z habet cognationē maximā lingua cū ꝟbo·verbū q̄ppe p̄fis filius est. Et qz vna est spūs z ꝟbi substantia·idcirco spūs mōstrari debuit in lingua. Vt certe qz p linguā verbū p̄cedit in linguis spūs apparuit·qz q̄squis sancto spū tangit·dei verbū·i·vnigenitū filiū confitet. Et negare dei verbū nō valet qui ia spūs sancti linguā habet ¶Aug⁹. i sermone vij s. Intelligendū est aūt hic esse spūm sanctū quo charitas dei diffunditur in cordib nostris. Et qm̄ charitas ecclesiā dei cōgregatura fuerat toto orbe terraꝝ·q tūc etiā vnus homo poterat vt sanctū accipiēs spūm linguis omnib loqueret. Nunc spūs sancto cōgregata ipsa vnitas ecclesię lingas omnib loquitur. Proinde si quisqz dixerit alicui nostrū: Accepisti spūm sanctū quare nō linguis omnib loqueris? Respōdebit: Loquor omnib linguis·qz in eo Christi corpe sū hoc est in ecclesia quę loqtur omnib linguis. Quid enī aliud tunc ꝺ⁹ significauit nisi spūs sancti p̄sentia ecclesiā sua linguis omnib locuturaz? ¶Idem de eodem. Ideo ergo spūs sanctus se demonstrare dignat⁹ est·in omniū lingois gentiū·vt ille se intelligat habere spiritū sanctum·qui linguis omnibus loquitur Vnū corpus aūt ap̄los z vnus spiritus;

Ecce humano spū quo egoipse tō membra omnia colligo. Dispertita sūt membroꝝ officia·ꝙ vnitas spūs continet oia. Et autez spūs noster·i· aia nostra est ad mēbra nostra·hoc est·spūssancti ad christi membra·i·ad corpus christi quod ē ecclesia. Ipsaq; vnitas p omniū gentiū linguas cōmendant' a christo ascēdente·cōfirmatur a spūsancto descendēte.

¶ Ite er ser. vnde s. Audium⁹ inquiūt eos loquētes nr̄is linguis magnalia dei. Cur hesitas·cur miraris gentiuz turba·q; in hoc sacramēto citi⁹ eis credit̄a deuota? Si tu spūsancto pparamentē·vt sicut in apl̄oꝝ corda diuinus ꝛ sanctus spūs pluit manna ꝛboꝝ·ita in te palmitē faciet fructificare ꝛtutū

Cur in linguis igneis apparuit. Greg⁹. vnde s.
Cap. LV.

In igneis autez linguis idarco spūssanctus apparuit·qz oēs quos repleuerit ardētes pariter ꝛ loquētes facit. Linguas igneas doctores habēt·qz dū dū amādo ꝙdicant corda audientiū inflāmant. Nā et ociosus est sermo doctoris·si p̄sentē nō valet incendiū amoris·hoc doctrine icendiū ab ipso ꝛitatis ore acceperant qui dicebāt: Nōne coz nostꝝ ardens erat in nobis dū loqueret in via·ꝛ aperuit nob scripturas? Ut audito hmone q̄pe alīq⁹ inardescit·teporis frig⁹ recedit·fit mēs in supno desiderio anxia a concupiscentijs terrenis aliena. Amoz ver⁹ q̄ hāc repleuerit·in fletibz cruciat. Sz dū tali ardore cruciat'·ipsis suis cruciatibz pascit'·audire libet ei ꝙcepta celestia·ꝛ quot mādatis instruit'·quasi tot facibz inflāmat'·ꝛ q̄ toꝛpebat ꝓpus p desidia·ardet postmodū p verba. Dū bene p Moysen dicit': In dextera ei⁹ ignea lex·sinistra q̄pe reprobi q̄ ad sinistrā sunt ponēdi. Dextera vero dei appellant' electi. In dextera q̄ dei lex ignea est·qz electi mādata celestia nequaq̄ frigido corde audiūt·ꝙ ad ꝙ amoris intimi facibz inardescunt. Sermo ad aurē ducit'·ꝛ mens eoꝝ sibimet irata et interq; dulcedinis flāma cōcremātur.

¶ Hugo vbi s. Propt' hoc linguę igneę datę sunt apl̄is·vt i linguis sit cognitio ꝛitatis·in igne amoz ꝛtutis. In lingua enī verbum est·in igne flāma. Et verbū quidē ptinet ad cognitionē·ignis ꝛo ad dilectionē. Ideo verbū venit cū igne·sapiētia cum dilectione vt alteruz illuminaret·alteruz inflāmaret. Alteruz contra ignorantiā·alteruz cōtra cōcupiscētiā. Hec vero dona nō nisi in vnā cōgregatis·ꝛ ad superiora sublenatis venire potuerunt. Cōgregatio p cōsensuz·ꝛ sublenatio per desiderium.

Cur apparuit in columba ꝛ in igne. Greg⁹. vbi s.
Cap. LVI.

In columba vero spiritussanct⁹ monstrat⁹ est·qz oēs quos repleuerit simplices ꝛ ardentes facit. Simplices puritate·ardentes emulatione. Neq; etenī placet deo aut simplicitas sine zelo·aut zel⁹ sine simplicitate. Hinc ipsa vnitas dicit: Estote prudētes sicut serpentes ꝛ simplices sicut columbe. Qua in re notandu⁹ est ꝙ discipulos suos nō de columba sine serpente·nec de serpente sine colūba voluit dn̄s admonere·quatin⁹ ꝛ colūbe simplicitatem astutia serpētis accēderet·ꝛ serpētis astutiā colūbe simplicitas temperet. Hinc Paulus ait: Nolite pueri effici sensibz. Audiuimus: nunc de simplicitate colūbe moneamur·sed malicia pauli estote. Hinc de beato Job dicit'. Erat vir simplex ꝛ rect⁹ q̄z est autē rectitudo sine simplicitate·aut q̄ simplicitas sine rectitudine? Quia ergo ꝛ rectitudinez docet ille spūs et simplicitatē·ꝛ in igne mōstrari debuit·et in columba·quatin⁹ omne cor q̄ cui⁹ rāgit' gratia et mansuetudinis lenitate tranquillum·et zelo iustitię fiat accensum.

Glosa sup Mat. iij. Primus Adā per serpentē a diabolo receptꝰ celā amisit. Secūdus aūt spūs sanctꝰ p colūbam glorificatꝰ apparuit. flammā vibrātem q̄ nā phibuit aqua baptismi extinguit. In colūba sup dīm spūs apparuit. q̄ nos p māsuetudinē colligere venit. sup discipulos i igne q̄s ad cōsūmēdam peccatoꝝ rubiginē contra seipsos venit accēdere. Bene spūs in colūba q̄ simplex & māsueta est: vt & suę naturę simplicitatē & eū in quē descendebat mentē misericordię q̄ conē & datorē indicaret. Si mālicioēs baptismate renouati septē virtutibus in colūba signatis debēt repleri. Columba siquidē a malicia felliſ aliena est: in quo phibemur ab ira. Nullus ore vel unguibꝰ lędit. in quo notat innocentia. Nec minimas auiculas nec vermiculos inuadit. q̄bus alię aues se & pullos nutriunt. in quo prohibet rapina. Puro vescitur grano. in quo notat abstinentia. Alienos tanq̄ pullos suos fouet: Ecce charitas. Gemitū pro cantu habet. ecce cōpunctio. Sup aquas sedet vt accipitrem q̄ſa vmbra in aqua venitet. ecce solicitudo. Aug⁹. in li. lxxx. quę stionū. xlix. Cur aūt apparuit in forma dei filius. & in colūba spūs sanctꝰ? Maria ille venit vt exemplū vuēdi hominibus demonstraret. Ille sic apparuit vt ipsū donū quo bene vuēdo quemq̄ significaret. Vterq; aūt visibiliter factū est. qđ carnales sacramento q̄ gradebo trāsferendos ab his q̄ carnis oculis cernūt ad ea q̄ mente intelligunt. Nā & sic ba sonāt & trāseunt. nec tñ ea q̄ sic bis significant cū aliquid diuinū et eternū loquēdo exponitur similiter transeūt.

Cur in colūba sup Christū & in igne sup discipulos. Gregoꝝ vbi ō. Cap. LVII

D extremū vero querē
d diuꝰ est: Cur in ipso redemptore nostro spūs sanctus apparuit per columbā. In discipulis sic p ignes: Certe vnigenitꝰ filiꝰ dei iudex est generis humani. Si q̄s eiꝰ iusticiā ferret si pulsū nos p mansuetudinē colligeret. culpas nīas p celā rectitudinis examinare voluisset: Homo q̄ pro hominibꝰ factꝰ mitem se hominibꝰ phibuit. Noluit peccatores ferire. & colligere. primo voluit māsuete corrigere vt haberet quos postmodus in iudicio saluaret. In colūba q̄ sup eū apparere debuit spūs q̄ non veniebat vt peccata iam p celā puniret. & adhuc per mansuetudinē toleraret. At cōtra super discipulos in igne debuit spūs sanctꝰ demonstrari. vt hi q̄ erāt simpliciter vocati ideo peccatores eos cōtra semetipsos spūalis feruoꝝ accenderet. et peccata quę dꝰ per mansuetudinē parceret. ipsi in se p pnitentiā punirent. Nec ipsi q̄pe esse poterāt sine peccato. q̄ adhortebāt celesti magisterio. Johāne attestāte qui ait: Si dixerimus q̄ peccatū nō habem⁹ nosipsos seducim⁹. & veritas in nob nō est. In igne q̄ in hominibꝰ venit. in colūba in dño apparuit. q̄ peccata nīa q̄ pie dīs p mansuetudinē tolerat nos p celā rectitudinis debem⁹ caute cōspicere & ardore semp pnitētię cōcremare. Ignis per columbā est spūs in redemptore mōstratus. p ignē in hominibꝰ. q̄ ignita nob nostri iudicis facta est seueritas temperata. tāto erga se debet fieri nostra infirmitas accensa.

Qualiter discipulos replens accendit. Cap. LVIII.

Tacq; spūs sanctus repē
i tino sonitu super discipulos venit mēteſq; carnalia in sui amore permutauit. At foris apparētibus linguis ignis. intus corda flāmantia facta sunt. q̄ dū in ignis visione deū suscepēre per amorē suauiter arserunt. Ipse nāq; spūs sanctꝰ amor est. Vñ et Johes dicit: Deus charitas est. Qui ergo mente integra deū desiderat. profecto iam habet

quē amat. Neq; enī quisq; deū diligere posset si cū quē diligit nō haberet. Dz ec ce si vnusquisq; vestruz requirat an diligat deū tota fiducia z secura mente: Respōdet: Diligo. Probatio xo dilectionis est exhibitio opis. Vnde in epla sua Johānes dicit: Qui dicit quia diligo deum z mādata ei9 nō custodit mēdax est. Vere tūc deū diligim9 si mādata ei9 seruam9. Vere diligim9 si a nostris nos voluptatibus coartam9. Nā q adhuc p illicita desideria defluit: pfecto deum nō amat: qz ei i sua volūtate nō tradicit. Qui vere deū diligit: q eius mādata custodit: in eius corde dñs z venit z mansionē facit: quia sic eum diuinitatis amor penetrat: vt ab hoc amore temptationis tēpore nō recedat. Ille ergo vere amat: cuius videlicet mentē delectatio prava ex psensu nō supat. Nā tanto quisq; a superno amore dissungit: quāto infernis delectat. De dilectione cōditoris lingua mens et vita requirat. Nunq; est dei amor ociosus. Operat etenī magnū si est: si xo operari renuit amor nō est.

Qualiter eos illuminauit z docuit. Cap. LIX.

Repleti sunt omnes spiritusancto: z ceperunt loqui variis linguis prout spūsanctus dabat eloqui illis. Q ps vlor est sermo sapientie: z vbi deus magister est: ibi cito discitur qđ docet. ¶ Leo papa i ser mone vñ supra. Non est adhibenda interpretatio ad audiendū: nō consuetudo ad vsum: non tps ad studiū: sed spirante vbi voluerit spū xpi tatis: ppte singularum gentiū voces facte sunt in ecclie ore cōmunes. Ab hoc igit die tuba euāgelice ꝓdicationis intonuit. Ab hoc die imbres charismatū: flumina benedictionū: omne desertū z vniuersam aridā rigauerunt: qñ ad renouandā faciē terre spūs ferebatur sup aquas: z ad veteres tenebras abigēdas nouę lucis fulgura corruscabant: cuz micantiū splendore linguarum verbū dñi luceduz z eloquium concipere ignitū. Qui ad curanduz intellectuz cōsumendāq; peccatū: z efficacia illuminandi: z vis inesset erudiēdi. ¶ Augustin9 in ser. vñ supra. Nisi ego abiero inquit fili9: non poterit ad vos venire paraclitus. Ac si diceret: Mētem circa carnē meā occupatus est velter carnalis affectus: tā diu meā diuinitatē nō suscipit spūalis velter obtut9. Nono quip pe spūsanct9 promiserat eos in omnē veritatē introducendos: sicut scriptum est: Fide mundans corda eoz. Beati mundo corde: qz ipsi deū videbunt. Abcessit itaq; corpalis forma dñi ab oculis eoz cōcorpalibus: vt p spūmsanctuz eius diuinitas insinuaret. ¶ Beda in omel. Cum venerit paracl9. Aduenit ergo spūs testimoniū de dño phibuit: quia discipulox cordibus aspīrās oia que de illo erant facienda mortalibus clara illis luce reuelauit. Q videlicet equalis et cōsubstātialis patri erat añ sęcula. Q cōsubstātialis factus est nobis i fine sęculox. Q de virgine natus sine peccato vixit in mundo. Q qñ voluit: et qua morte voluit trāsiuit de mūdo. Q veraciter morte resurgendo destruxit: veram in qua passus est: z resurrexit carnē ad cęlos ascendendo leuauit: atq; in paternę glorię dextera cōstituit. Dz oia ꝓbeta p scripta illi testimoniū perhibent: q confessio nois ei9 vsq; ad fines erat terrarū ꝓpaganda: cęteraq; fidei illius mysteria spūsancti testimonio sunt discipulis reserata: neq; illis tantūmodo: sed omnibus qui p verbū eox credūt in dñm: quicqd recte sapiunt eiusdē spūs est munere concessum. ¶ Ite er sermone vnde s. Q sanctificū p oia spūm. Q xpi q; diuię magistrum q ita replenit apostolicuz suo flamine eox: vt omnes sine impedimento linguis loquerent omniū gentiū. Demirat igit ignem et sanctificans spiritus in apostolox corda sermones: z vt sapiēs adiunctor duodecī tubas fidei i organo

positas-nouo statu adimplet·diuersisq; spiritalibus curres in filiolis apostolicis cunctis spargit verba diuine virtutis

Qualiter eos roborauit·Beda vbi supra Cap. LX

Tant nimiruz discipuli
c ante aduentū spūs sancti minus capaces ad intelligēda arcana diuine sublimitatis-fortes ad toleranda aduersa humane pranitatis. Qz eis adueniente spū cū augmēto diuine agnitionis·data est z cōstantia vincendę humanę pcecutionis-vñ illis dñica promissione dicit: Cū venerit paracletꝰ quez ego mitto vobis a patre spūm veritatis qui a patre procedit ille testimonium phibebit de me z vos testimoniū phibebitis. Quę enī spiritu intus docēte poterūt·hec abiecto timore publico fonte loquēdo ceteris ministrauerunt. Ipse nāq; spūs corda eorum z scientia veritatis illustrauit·z ad docenda q̄ nossent culmine virtutis erexit Et vos inqt testimoniū phibebitis·quia ab initio mecū estis. Data nāq; spiritus sancti gra·etiā hec fiducia discipulorum iuuit q; ab initio erāt cū dño: Idcoq; q̄ apud illā viderūt z audierūt absq; vlla ambiguitate p̄dicare volebant. Vñ bene Petrus alioz p iuda volens ordinare apl̄m·nō hunc neophitū·sed probatū eo tpe curauit eligere dicēs: Oportet q̄ ex his viris q̄ nobiscū cōgregati sunt in omni tempe quo intrauit et exiuit inter nos dñs Iesus testē resurrectiōis ei⁹ nobiscū fieri vnū ex istis. Hinc ipse gentibꝰ Christum euāgelizans cōfidēter aiebat: Hūc deus suscitauit tertia die z dedit eū manifestū fieri·nō omni plo·sed testibꝰ p̄ordinatis a deo·nobis q̄ māducauim⁹ z bibimus cuz illo·postq; resurrexit a mortuis. Sed qz crescētibꝰ electoz meritis·statim crescere solet annq; hostis iudicia·q̄ vel p seipsum latenter vel p suos suę malignitati subditos patēter inchoata pietatis germina conet obruere. Recte dñs promissa discipulis p̄dicādi fiducia pcecutionem q̄z eoz qui eidē p̄dicationi resistere poterant exhortatur·ostēdit dū subdit: Hec locutus sum vobis vt nō scandalizemini absq; synagogis faciēt vos. Curauit nāq; pius magister futura discipulis prauoz bella p̄dicere·q̄ min⁹ hec eos veniētia possunt offendere·qz solent nimiz leuius aduersa ferri·q̄ possunt añ p̄noti. Nā q̄ insperato ac nō prouidēti aio mala veniūt grauiꝰ hūc sepe ab integritate suę statu deiciūt. Vñ bñ Salomon admonet dicens: Fili accedens ad seruitutē dei sta in iustitia et timore·et p̄para animā tuā ad temptationē.

Adhuc de eodem. Greg⁹. vbi ī Cap. LXI

Et hac quoq; spūali apo
d stoloz reuelatione scripti est: Verbo dñi celi firmati sunt·et spū oris ei⁹ omis virtus eoz. Verbū enim dñi filius est patris. Sed eosdem celos videbitur sanctos apostolos·vt tota sit trinitas ostēdat opata·repente de sancti spiritus diuinitate adiūgit: Et spū oris eius omis virtus eoz. Celoz igit virtꝰ de spū sumpta est·qz mūdi hui⁹ potestatibꝰ cōtraire nō p̄sumeret·nisi eos sanctus spūs fortitudo solidasset. Quales nanq; doctores sancte ecclesie añ aduentuz huius spūs fuerint scimus. Et post aduentum ipsius cui⁹ fortitudinis sint facti cōspicimus. Certe ipse pastor ecclesie ante formidinis añ aduētū spūs fuerit ancilla ostiaria req̄sita dicit. Vna enī mulieris voce pcussus dū mox timuit vitā negauit. Et pensandū q; eū cōprehensum Petrꝰ negauit in terra·quē suspensum latro est confessus in cruce. Qz vir iste tāte formidinis qualis post aduentum spūs existat audiam⁹. Fit cōuent⁹ magistratuum atq; seniorū ciuis denunciat apl̄is·ne in nōie Iesu loq̄ deberēt: Petrꝰ cū magna auctoritate respondit: Vtrū dire oportet deo magis q̄ hominibus. Et rursum si

ista est in cōspectu ei⁹ vos poti⁹ audire q̄s deū iudicate. Nō enī possum⁹ q̄ vidimus ⁊ audiuim⁹ nō loq̄. Et illi q̄de ibāt gaudētes a cōspectu ꝓcūq̄ q̄n digni habiti sunt ꝓ nōie Jesu cōtumeliam pati. Ecce Petr⁹ gaudet in verberib⁹ q̄ aīa in verbis timebat. Et q̄ puꝫ ancillę voce requisitus timuit post aduentuꝫ spūssancti vires ꝑncipū celsus ꝓmit. Liber igit' oculos fidei in virtute opificis sui⁹ attollere Pensem⁹ sanctos ꝓdicatores nr̄os q̄les illa die repente quales fecit. Certe qui in vno cōclaui ꝑ indęoꝫ metu residebant natiuitatis suę singuli linguas noverāt ⁊ tñ nec ea ipsa lingua quā noverāt aperte Xpistū loqui ꝓsumebāt: Venit spūs et in ore eos ꝑ diuersitatē linguaꝝ vocauit·in mente aūt ex auctoritate roborauit. Leperunt ⁊ in aliena Xpistū cioq̄·q̄ de illo ꝑius ⁊ in sua lingua loq̄ metuebant. Intĕ matuꝫ etenī cor⁹ vlcerant tormenta corpis· q̄ aīa metuebat· vicit vim carnal' formidinis pię amore cōditoris. Et qui ꝑius suis aduersarijs succumbebāt formidine·iam eis ꝓerant auctoritate. Qui ꝑ in tāte celsitudinis eos culmē erant ·q̄d aliud dicerim nisi q̄ mētes terrenoꝝ dominū celum fecit

Qualiter eos saciauit ⁊ inebriauit. Tremerser. vnde ē. Cap. LXII

Videte magnuꝫ fratres miraculū·laturi discipuli spirituali ebrio·⁊ vt celestes incolę iam videntur in mundo. Replet cordis eoꝝ tibias sanctific⁹ spūssanc⁹ et suaue melisfluāq̄ verbi vocis organū ponens· omnes gētes relectabilē inuitat ad sonū ac trinitatis nō dedignat' ꝓdicare mysterium. Cū ē spūssanc⁹ p bocā dei tertiaꝝ ordine prophetali discipulos adimplet· suaq̄ dona prout voluit singulis diuidit· falsitas diuerso cōsistens·⁊ si i vita verū ex ore sermonē ꝓduxit: Mi inq̄t musto sunt pleni. Vere etenī spūaliter ebrij fuerāt·qui recens adhuc mustum de sub crucis pedo biberāt. Magna aplōꝝ ebrietas spūalis q̄ sic vinū nouū biberūt· vt corpa aiasq̄ eoꝝ diuina ꝟtute sanciret· ac ꝑ se sanctificatā coꝝ in corpe linguam salutē gēlis ꝓdicaret. Biberūt itaq̄ nuꝫ per calcatū a Juda pessimo vinū·ꝓpinātes cūctis martyrib⁹ poculū salutis eternā qui veloces secuti sunt dūm Xpistum· amplectunt' pendentē in crucis pbalāga botrum ⁊ sugiter ex eo bibentes terrenuꝫ non desiderant vinum. ((Hugo vbi supra. Botrus nēpe carnis portatus fuerat ad torcular crucis·⁊ expressione facta fluere cepit mustū diuinitatis· ⁊ voluit vt vasa cordis ꝓparent· vt vinuꝫ nouū i vtres nouos poneret· Primo q̄dem mundarent' ne infusum pollueretur postea ligarent'·ne infusum amitteretur· Mundarentur a gaudio iniquitatis·ligarent' contra gaudiuꝫ vanitatis. Non enī bonū potuit venire gaudiū nisi penus recederet malū. Gaudium iniq̄tatis redit vas sordidū·gaudiuꝫ vanitatis vas rimosū. ((Aug⁹. in li. vnde supra. Lūc igit' impletū est ꝑius a dño ꝑmissū: Nemo mittit vinū bonū i vtres veteres· ꝑ vinū nouū in vtres nouos mittunt· et vtraq̄ cōseruant'. Merito ḡ cū audirentur linguis omnib⁹ loq̄ nōnulli dicebāt: Mi multo sunt pleni. Jā enī facti erant vtres noui sanctitat' gra renouati vt vino nouo hoc est spūsancto repleri linguis omnib⁹ loquēdo ferauerēt. Et ecclesiā catholicaꝝ ꝑ omniū gentiū linguas futurā euidentissimo illo miraculo ꝓsignarent·

Q⁹ ⁊ ante dñi resurrectionem datus est spūssanc⁹. Jdē in li. lxxx. questionū lxij. Cap. LXIII.

Um autē multi ꝓphete ac viri multi spūmsanctū habuerint aīa resurrectionem dñi·quō dictū est: Nōdum erat spūs dat⁹·q̄ nō dum erat Jesus glorificatus·q̄ videlicet

nondum sic apparuerat manifeste·vt oēs
cū fatereñ datā esse. Sicut enī adnūs
dñicus dicit demōstratio corporalis ipsi⁹.
et tñ añ hāc etiā demonstrationē ipse in
omnibꝫ ꝓbertis suis est locut⁹. Sic ⁊ ad-
ventus sanctiſpūs est apta demōstratio
ipsius-qñ scz ipse oculis etiā carneis vi-
sus est sup aplos diuisus ignis-⁊ ceperūt
loq̄ varijs lingu. Vt añt quędā latēter
quędā ꝑ p visibilē creaturā operet⁹ dns
visibiliter-ad gubernationē puidētię p-
tinet·qua videlicet oēs actiones diuinę
locoꝝ ac temporꝝ ordinis distinctiōe pul
cerrima ꝓcūtur·cū ipsa diuinitas nec
locis teneat⁹ nec tpibus varie⁹. ¶ Leo
papa in li. vnde ē. Non ḡ ambiga-
mus-qz in die pentecostes impleuit disci-
pulos dñi spūsanct⁹ nō fuerit ichoatio
hui⁹ muneris·ē adiectio largitatis. Nā
⁊ patriarchę et ꝓphetę ⁊ sacerdotes oēs
priorꝝ tēporꝝ sancti sunt eiusdē spūs san-
ctificatiōe vegetati. Et sine hac gra nul-
la vnq̄ instituta fuē sacramēta·nullaq̄
celebrata mysteria vt eadē fuerit semper
virt⁹ dñi sm matū·q̄uis nō eadem fuerit
mensura donoꝝ. ¶ Greg⁹. vbi ē. Aper-
tet oculos fidei in hui⁹ opibus ꝓtute at
tollere·sparsimqz patrei testamēti veteris
ac noui cōsiderare. Ecce Dauid Amos
Danielē Petrū Paulum Matheum·
apertis oculis eiusdē cōsidera: Et sanct⁹
ille spūs qualis sit artifex cōsiderare vo-
lo·sed in ipsa mea cōsideratiōe deficio.
Implet nanq̄ citharedā puerꝝ ⁊ psalmi
stam facit. Implet pastorē armentariuꝝ
siccomoros vellicantem·⁊ ꝓbetam facit
Implet piscatorē ⁊ prędicatorē fac. Im
plet ꝓsecutorē ⁊ doctorē gentiū fac. Im
plet publicanū ⁊ euangelistā facit. Q̄
lis est artifex iste spūs? Nulla ad doce-
dum mora agitur in omne qđ voluerit·
mox cum mentem tetigerit docet· solūq̄
tetigisse docuisse est. Nam humanā ani-
mum subito vt illustrat immutat. Abne-
gat hoc repēte qđ erat·cubitet repēte qđ
non erat

Q̄ ⁊ ipsis aplis datus fuerat
prius. Diero. ad hebidia.
Cap. LXIIII.

Do quidē audacter ac
c tota libertate pronūcio apostolos ex eo tpe quo crediderūt do
mino sp spūmsanctū habuisse·nec absq̄
gratia spūssancti signa facere potuisse·ē
cum pro modulo atq̄ mēsura recepisse.
Qui enī erat in dño plen⁹·necdū mota-
bat⁹ in aplis totus. Quobrem ⁊ ad passio
nem ei⁹ exterriti negauerūt·⁊ cū se nescire
iurauerūt. Primo añt die resurrectio-
nis ei⁹ acceperūt gratiā spūssancti q̄ pec-
cata dimitterēt et bapnçarēt·ac spiritū
adoptionis credentibꝫ traderēt. Die ve
ro pentecostes eis ampli⁹ repromissū est·
videlicet q̄ virtutē ex alto reciperēt·qua
⁊ euangeliū Christi cunctis gentibꝫ p̄di-
carent·dicēte Dauid: Dñs dabit ⁊rbū
euāgelizantibꝫ ⁊rtute magna. ¶ Leo
papa vbi ē. Et ipsi quoq̄ beati apli
sanctol spū nō carebāt añ passionez dñi·
nec bui⁹ potētia ⁊rtutis aberat ab opib⁹
saluatoris. Cūq̄ discipulis daret infir-
mitatū curationē ⁊ ejiciendoꝝ dęmonū
potestatē·ei⁹ vtiq̄ spūs largiebat affect⁹
in quo ipsum immūdis spiritib⁹ imperan
tem indęoꝝ impietas negabat. ⁊ diuina
beneficia diabolo reputabat· vñ ꝓpter
talē blasphemiā merito illam accipe dñi
sententiā: Omne peccatuꝝ ⁊ blasphemia
remittet⁹ hoīb⁹·spūs añt blasphemię non
remittet. Et q̄cūq̄ dixerit verbū cōtra fi
lium hoīs remittet⁹ ei·q̄ añt dixerit cōtra
spūmsanctū nō remittet⁹ ei·neq̄ in ꝟ sę-
culo neq̄ in futuro. Nā manifestum est
peccatoꝝ remissionē non fieri sine sancti
spūs advocatiōe·neq̄ aq̄ sine illo sicut
expedit ingemiscere·aut sicut oportet ora
re aplo dicēte: Quid enī oem⁹ sic⁹ opor
tet nescim⁹·ꝟ ipse spūs postulabit ꝓ nob
gemitibus inenarrabilibꝫ. Et nemo pōt
dicere dñs Jesus nisi i spūsancto. Quo
vacuari nimis pniciosum ē·nimisq̄ mor
tiferū·qz nūq̄ venīā meret⁹ q̄ ab intercel
sore deserit. Dēs ḡ q̄ i christū crediderāt

infusos sibi spūmsanctū habebāt. Et remittendo q̄ peccata q̄ etiā tūc acceperant apli potestatē cū eis dñs post resurrectionem insufflauit ⁊ dixit: Accipite spiritū sanctū quoꝝ remiseritis peccata remittūtur eis ⁊ quoꝝ retinueritis retenta sunt. Sed illi perfectioni quę discipulis erat cōferenda gratia seruabat maior ⁊ inspiratio abundātior q̄ quā et quę nondū acceperāt sumerent ⁊ quę sumpserāt excellentius habere possunt. ꝓpter qđ ⁊ dñs dicebat eis: Adhuc habeo multa vobis dicere sed non potestis illa portare modo: Cū aūt venerit ille spūs veritatis docebit vos omnē veritatē. Nō enī loquet a semetipso sed q̄ audiet loquet. Sz nunquid se dñs Ihesus intelligi volebat inferiorꝭ intelligentię aut minus aliq̄d q̄s spūmsanctū a patre didicisse cum ipse sit veritas ⁊ nihil pater dicere nihilq̄s spūs possit sine verbo docere: Ideoq̄s sic dictū te meo accipiet qm̄ qđ accepit spūs ꝓcedente dat ⁊ filio. Nō vtiq̄s alia erat veritas insinuāda nec alia ꝑdicāda doctrina sed oportebat capacitatē eoꝝ q̄ docebātur augeri ⁊ constantiā charitatis illius multiplicis quę omnē formidinē foras mitteret ⁊ furorē ꝓsequentiū nō timeret qđ vtiq̄s apli postea q̄s nona sanctispūs abundātia sunt repleti ardentiꝰ velle et efficacius posse ceperūt ꝓficientes a sciētia ꝓceptoꝝ ad tolerantiaz passionū vt sub nulla iam tēpestate trepidātes sęculi fluctus ⁊ relationes nūdi fide supgrediente calcarent ac morte cōtempta cūctis gentibus euangeliū inferrent. ¶ Ide in alio sermōe de eodem. Sperabat itaq̄s spūssancti aduentū quia illum sponderat ad futurū dñs Ihesus nō vt tūc primū esse sanctoꝝ habitator inciperet sed vt sacrata sibi pectora ⁊ feruētius accenderet ⁊ copiosius mūdaret cumulās sua dona non inchoans nec ideo nouꝰ ope quia ditior largitate

¶ Et iam nūc dat fidelibꝰ. Augustinus in ser. de eodem.

Cap. LXV

Non aūt etiā nūc spūssancti cruce nō dat ⁊ tū qui eū accipiunt nequaq̄s omnibꝰ linguis loquunt quo videlicet euidenti miraculo demōstrabat se tpe illo. Acteꝝ vt dictū est supra q̄ tūc etiā vnusquisq̄ poterat vt spūmsanctū accipiēs linguis oībꝰ loquaret nūc sanctoꝝ spū cōgregata ipsa vnitas ecclesię linguis oībꝰ loquit. Proinde si q̄sq̄s alicui vestꝝ diceret cū spūmsanctū acceperit: Cur nō linguis omnibꝰ loq̄ris Respōdebit: Loquor omnibꝰ linguis qz in eo Ihesu corpe sum i ecclia que loquit omnibꝰ linguis. Apls Paul⁹ cū haberet sciam scripturaꝝ ⁊ diuersaꝝ gratiaz linguaꝝ vñ ⁊ gloriabat dicēs: Gratias ago deo meo q̄ linguis loquor omniū vestꝝ digno nō poterat eloquij greci sermone maiestatē diuinoꝝ sensuū explicare. Habebat g̃ interpretē Titū sicut ⁊ Petrꝰ Marcū cuiꝰ ⁊ euāgeliū ē Petro narrāte ⁊ ille scribēte cōpositū. Vñ ⁊ ad corinthios dicit se requiē spūi suo nō dedisse eo q̄ Titū nō inuenisset. vtpote ꝑdicatiōis suę fistulā organūq̄s p quod dño caneret. ¶ Et glo. ad corinth. xiiij. Deniq̄s sicut ait idē apls: Linguę in signū datę sunt nō fidelibꝰ sed infidelibꝰ. ¶ Cyprianꝰ ad donatum Profluens aūt largit⁹ spūs nullis finibꝰ ꝓmit⁹ nullis certaꝝ metaꝝ spaciꝭ seruat⁹ manat ingit⁹ eruberat affluēter nūm tūi sitiat ⁊ pateat pect⁹ q̄ntū illuc fidei capacis offerim⁹ tūm gr̃ę inundātis hauriam⁹. ¶ Augꝰ. in ser. vñ ē. Habemꝰ itaq̄s pign⁹ futurę vitę eternę nō nos fūdauit Ihesꝰ retēti ꝑmissione ⁊ fraudatur⁹ est futura ei spectatiōe. Arra data fidē facit etiā rē illā secuturā cuiꝰ arra ꝓstitit. Arram dedit nobis Ihesꝰ spūmsanctū et q̄ nos fallere non posset securos tū fecit qm̄ arrā dedit quā ⁊ si nō daret sine dubio qđ ꝑmiserat ipleret. Quid ꝑmisit?

Vitam eternā cui⁹ arrā vedit spūmsanctum. Vita eterna est possessio habitantium. arra cōsolatio est peregrinantium. Melius enī arra q̄ pign⁹ dicit. qm̄ hec quidē duo inter se similia videnť. sed tm̄ aliquā differentiā nō negligēdā habere p bantur. Nā sine pignus sine arra qm̄ datur ideo fit vt qđ promittit impleat. Cū qm̄ datur pignus reddit homo qđ accepit re cōpleta ꝓpter quā pignus accepit. Arra vero qm̄ datur nō recipiť. sed superadditur vt impleat. Arrā ergo habemus ipsum fontē vnde arra est sitiamus. Arram habemus aspersionē quandā ī cordibus nostris spūsancti. Si q̄s sitit hūc rorem desideret fontē. Vt q̄d enī arra q̄ habemus. nisi ne fama q̄ siti in hac peregrinatione deficiamus. Aliqm⁹ q̄ sitim⁹ si tamē nos peregrinantes esse cognoscimus. patria nostra in cēlis est. ciues angeli de patria nostra. vt ad reditū exhortemur. litterę nobis misse sunt q̄ quotidie ī populis recitant. vilescat ḡ mūd⁹. amet a quo factus est mundus.

De requie mentis q̄ nūc habetur in eo. Beda ī omel. sup. Si q̄s diligit me Cap. LXVI

b Ic etiā sollicit⁹ intuendum est fratres mei. q̄ spūsanctus⁹ nō solū in futuro pfectā sed in p̄senti maximā iustis quietē tribuit. cū eoꝝ mētes cēlestis ignis charitat̄ accendit. Dicit nāq̄ apl̄us: Spes aūt nō cōfundit. q̄ charitas dei diffusa est ī cordibus nostris ꝑ spūmsanctū q̄ datus est nobis. Et hec est ꝟa. imo hec sola est in hac vita reqes alaq̄ diuina repleri dilectione. spe supnę retributionis. prosperā mūdi sil̄ et aduersa cōtemnere. terrena a se desideria funditus extirpare. concupiscentijs renūciare sęculanb⁹. illatis a primo⁹ cōtumelijs et psecutionib⁹ gaudere. q̄ cū apl̄o dicere posse: Et gloriam⁹ in spe glię filioꝝ dei. nō solū aūt ī q̄ gloriam⁹ ī tribulationib⁹. Nam q̄ in mundanarum rerꝝ delectationib⁹ q̄ opulētia se requiescere posse cōfidit fallit. q̄ hic creberrimis eiusdem mūdi perturbationibus q̄ in ipso fine cōuincitur. q̄ sup arenā fundamentum suę q̄etis posuit. Sic q̄q̄ sancto afflati spū suauissimū illud dūcę dilectionis in gō sup se teneamur. atq̄ exēplo illius mites esse q̄ humiles corde didicerit. nonnulla etiā in p̄senti futurę q̄etis fruantur imagine. dū a cōturbatiōe huius sęculariū tota mente secreti vultū sui cōditoris semp gaudēt reminisci. atq̄ ad perfectam eius cōtemplationē sitiunt peruenire. dicentes sibi cum apostolo Johanne: Scim⁹ quia cū apparuerit similes ei erimus. videbim⁹ enī cū sicuti est. Ad cui⁹ premiū visionis si q̄uenire desideramus. oportet fratres charissimi vt huic euāgelicę lectiōis perpetuo memores. a mundi nos illecebris immunes exhibeam⁹. quatinus ad p̄cipiēdū spūsancti gratiā q̄ mūdus non potest accipere digni existere valeam⁹. Diligamus Deū. eiusq̄ mandata q̄ habemus incipiendo. seruemus perseuerādo. Fit enī iusta merces vt illū diligendo diligi ampli⁹ meream⁹ a patre

De gaudio in spiritu sancto. Cap. LXVII

f Nimic⁹ diaboli optatur gaudiū iniq̄tatis. q̄ spūs mundi gaudiū vanitatis. Venit aūt spūs dei cū electi fuerint spūs mali. q̄ intra habitaculū cordis q̄ operat gaudiū suū. q̄ amorē bonū. Et p̄mū q̄dē gaudiū veritatis in quo iustitia diligitur. postea gaudiū felicitat̄. in q̄ de p̄mio iustitię p̄cepto exultat̄. Gaudiū ꝟitat̄ cōtra gaudiū iniq̄tatis. q̄ gaudiū felicitat̄ ꝑ gaudium vanitatis. Et expellit bona gaudia mala. Et cū ipsa cor implere ceperit. tūc primū agnoscit hō qm̄ p̄ma gaudia ꝟa nō fuerūt. Nūc aūt ꝟa gaudia aduenerūt plena q̄ eterna sic saluator p̄misit. vt gaudiū vr̄m sit plenum. q̄ operatur idem spiritus amorem et gaudium. Amorem q̄ requirimus. gaudiū quādo possidem⁹

Tamen ipsum desideriū sine gaudio esse non pōt nec adeptio sine amore. Itaq; gaudiū ipsum amor est. & amor gaudiū. & qm̄ in eo qō amam⁹ gaudemus. & id de quo gaudem⁹ diligim⁹. Qui p̄ter deum aliq̄d amāt. & tū deū plus amāt. ędificāt sup̄ fundamentū ī lignis affectū cognationis. & in fęno affectū possessionis. ī stipula affectū familiaritatis. Qui contra deum aliq̄d amāt. destruūt fundamentū quia amor dei in corde esse nō potest vbi nō est vel solus. sicut ī his qui solū amāt deum. vel summus. sicut in his q̄ cū deo aliquid amāt nec cōtra deū. In eo amore quo cū deo aliquid amat' gaudius est vanitatis. In eo quo cōtra deū aliquid amatur gaudiū est iniq̄tatis. Illic amor mūdi inficit. ⁊ amor peccati polluit. Qui habet in se dei spiritum gaudium habet verum & plenū. Hoc enī totū bonum est hominis cognoscere. & amare creatorem suum.

De diligendo p illum deo & primo. Greg⁹. vbi s̄.

Lap. LXVIII.

Si ergo remanere carnales in morte volumus. hunc fratres charissimi viuificante spiritum amemus. Sed quia caro spūm nescit. fortasse carnali cogitatione apud se aliq̄s dicit: Quom̄o valeo diligere quē ignoro? Hoc & nos cōcedimus. quia videre nescit inuisibilem mens intenta visibilibus. Nulla enim nisi visibilia cogitat. eaq; & cum nō agit eor̄ imagines introrsum trahit. Dum in corporeis iacet imaginibus surgere nō valet. vnde fit vt tāto deterius creatorē nesciat. quanto in cogitatione sua familiarius corporeā creaturam portat. Sed cum deū videre nō possumus. habemus aliquid qō agam⁹ vñ iter fiat quo ad deum nostr̄e intelligētię oculus veniat. Certe quē videre ī se nullo modo valemus. hunc in seruis suis videre iam possumus. Quos dum mira cōspicimus agere certum nobis sit ī eor̄ mentibus deum habitare. In re autem incorporea a rebus corporalibus vsus trahamus. Nemo enī nostr̄e orientē dare solē in sphęra illius intendēdo valet cōspicere. quia intensi in eius radijs oculi reuerterant. Sed sole illustratos mōtes aspicimus. & quia iam sol ortus est videmus. Quia ergo solē iusticię in seipso videre nō possumus. illustratos montes da ritate illius videamus. sanctos videlicet apostolos. qui virtutibus emicant. miraculis coruscant. quos nati solis claritas perfudit. Et cum in se sit inuisibilis. per eos nobis quasi per illustratos mōtes se visibilem p̄buit. Virtus enī diuinitatis in se quasi sol in cęlo est. veritas diuinitatis in hominibus sol in terra est. Solē ergo iusticię intueamur in terra quęs videre nō possumus in cęlo. vt dum ī offenso pede operis p̄ hunc in terra gradimur ad intuendū illum quādoq; oculos ī cęlum leuem⁹. Sed in offenso pede iter nostrum in terra agit. si deus ac proxim⁹ integra mente diligatur. Nec enī deus p̄ter proximo. nec proximus vere sine deo diligitur. Hinc est q̄ sicut in alio sermone iam diximus. isdem spūs secūdo legit' discipulis datus prius a domino ī terra regente. postmodū a domino cęlo p̄sidente. In terra quippe vt diligatur proximus. e cęlo vero vt diligatur de⁹. Sed cur prius in terra. postmodum e cęlo nisi q̄ patenter datur intelligi. q̄ iuxta Johannis voces: Qui fratrem non diligit quem videt. deum quē non videt quō diligere potest? Diligamus ergo primum amemus eum qui iuxta nos est vt peruenire valeamus ad amorem illius qui super nos est. Meditetur mens in proximo qō exhibeat deo vt p̄fecte mereatur ī domino gaudere cum primo. Hunc ad illā sup̄nę frequentię lętitiam pueniam⁹. de qua nūc spūs sancti pign⁹ accepim⁹. Ad illum finem toto amore tendamus. in q̄ fine finem lętabimur. Vbi supernorum ciuium societas sancta. ibi solennitas certa. ibi requies secura. ibi pax vera. quę

nobis iam nō relinquit' s dat'.

De celebranda solēnitate pēte costes. Aug⁹. in ser. vbi s. Lap. LXIX.

Jes itaq; pentecostes
D solēnis est ꝓpter aduentū spūs sancti a resurrectione dñi quinquagesimus septē septimanis multiplicatus Sz cōputātes septem septimanas quadragita nouē inuenietis. vn⁹ addit vt nobis vnitas cōmēdet'. ¶ Leo papa in ser. de eodē. Nec dubium est q̄nta huic diei reuerētia debita sit. quez spūs sanctus excellētissimo sui muneris miraculo cōsecrauit. Nā ab illo die q̄ dñs super omnē cęlorz altitudinē ad dexteraz dei patris cōsessurus ascēdit. Nullus ille est qui ab eiusdē resurrectione quinquagesim⁹ nobis in eo a quo cepit illuxit. magna mysteria z veterz sacramento ꝓ continens z nouoz. quib⁹ manifestissime declaratur z gram ꝓnunciatā fuisse p legez z legem impletaz esse p gram. Sicut enī hebrēo q̄ndaz pplō ab egyptijs liberato quinquagesimo die post immolationem agni lex data est in monte sinai. ita post passionē dñi qua ver⁹ dei agn⁹ occisus ē quinquagesimo a resurrectione ipsi⁹ die in aplos plectoz credentiū spūs sanct⁹ illapsus est. vt facile diligens christianus cognoscat inita veteris testamēti euangelicis ministralle ꝓncipijs. et ab eodem spū pdita fed⁹ secūdū a q̄ pmū fuerat institutum. ¶ Aug⁹. in ser. de eodē. Grata nimiz est deo solēnitas vbi viget pietas ac feruet charitas. Ipse est enī effectus ꝓsentię sancti spūs. qđ docet apls dicēs: Charitas dei diffusa est in cordibus nostris p spūm sanctū q̄ datus ē nobis. ¶ Greg⁹. vbi supza. Pensate fratres charissimi q̄nta sit illa solēnitas habere in cordis lętitia aduentum dei. Certe si domū nostrā quilibz diues ac ꝓpotens amicus intraret omni festinantia dom⁹ tota mūdaret. ne q̄d fastidiosius esset qđ oculos amici intrātis offenderet. Cergat ergo sordes prauī operis q̄ deo ꝓparat domū mētis. ¶ Aug⁹. in ser. vbi supza. Huic itaq; festiuitati solennis congregatio. solēnis lectio. solēnis debetur sermo. Nō g̃ desit obsequiuz linguę nostrę ei qui linguas omnes indoctis donauit. z linguas doctoz ꝓ in omnibus gētibus subiugauit.

De compatione huius diei ad diem natalis et pascę. Greg⁹. vbi supza. Lap. LXX.

Ensate charissimi post
P incarnationē vnigeniti filij q̄ius sit hodierna solēnitas. de aduētu spūs sancti. Hic enī ille sic honorabilis est q̄ista. In illa q̄pe de⁹ in se pmanens semetipsum creauit hominē. In ista vo uum susceperūt hoies desup venientem. In illa de⁹ naturaliter fact⁹ est hō. In ista facti sūt hoies dei p adoptionē. ¶ Maximus episcop⁹ in ser. de eodē. Nanc quoq; venerabilem diē non minore lętitia q̄ sanctum pascha celebram⁹. z eadem devotione hui⁹ solēnitatis observantiā decurrim⁹. sicut illi⁹ obsequia festiuitatis impleuimus. Nunc enī sicut in eo fecimus. ieiunauimus. vigilias celebrauimus. orationibus pnoctanter insistimus. vñ necesse est similis observantia similem lętitiam subsequat. Est lętitia plane ei similis: Nunc enim ab inferis resurgentē suscepimus saluatorē. modo autem spiritū sanctū expectamus ē cęlis. Nunc antq̄ Christi vel sollicitis peccatoribus modo trepidi vel iciuni paracliti desideramus aduentum. Nūc enī nobis ad resurgendū tartara saluator aperuit. modo nobis ad regnandum paracletus cęlestia reseranit. Et quibusdam quasi profectū gradibus tunc de morte ad vitā vidicim⁹ remeare. mō aūt de tris ad cęlos meditam ascēdere. Ire dedā ē enī ad patrē quemlibet Christū cū videm⁹ ad aplos descēdisse paracletū. Ire tendū inq̄ est. sic ait Danid. saluatorē

in dei dextera consedere· quia cernimus spūmsanctū·sicut promisit dominus ī discipulis exultare. Nec mīr si vnius sedis offertur filio cōsessus a patre·quia vnius est substantię cū patre·licet eni dignitatis gradus nō sit vbi plenitudo diuinitatis est·tamē ideo ad dexterā sedet filius·non quo patri sex̄ p̄feratur·ꝫ ne inferior esse credatur. ¶ Chryso. in ser. de eodem. Dacitaq; die terra facta ē nobis cęlus·nō stellis ad terrā descendentibus·sed apostolis ad cęlos ascēdentibus. ¶ Aug⁹. in ser. vnde s. Nunc ergo die celebrate charissimi tāq; vnitas corporis Xpisti. Non eni frustra celebratis si hoc estis qđ celebratis·illi coherētes ecclesię·quā dōs implens spūsancto suam agnoscit toto mūdo crescente. Sufferentes inuicē in charitate sicut apostol⁹ ait: membris in Xpisti corpore constitutis sollicīti seruare vnitatē spūs in vinculo pacis. Videte quia vbi p̄cepit vt sustineamus inuicē·ibi posuit dilectionē·vbi spūm noīauit vnitatis·ibi ostēdit vinculū pacis·hęc est dom⁹ dei de viuis lapidibus fabricata·ī qua talem paterfamilias lętatur habitare cuius oculos ruina diuisionis nō debet offendere.

De p̄figuratione hui⁹ solēnitatis i veteri lege. Beda i omeł. Si diligitis me.

Cap. LXXI.

Ec nimirum solennitas
b nō tm charismatibus cōsecrata est euangelicis·vꝝ etiam legalibꝫ iam olim est p̄signata mysterijs ac domino iubente per omnes annos sacris obseruata cerimonijs. Liberati q̄ppe de egypciaca seruitute filij israel p̄ immolationē agni paschalis exierūt in desertuꝫ vt venirent ad terrā promissionis·peruenerunteq; ad montes sinai·ꝫ descendens dominus in igne sup montē comitāte sonitu bucciną·tonitruis ac fulgoribꝫ·ūq; quadragesimo die pacta paschę lex de celo data cū tonitruis ac fulgoribꝫ·ūq; quadragesimo die pacta paschę lex de celo data cū gum eis aperta voce dispposuit·atq; ī memoriā datę legis statuit eo die p̄ annos singulos sacrificiū sibi nouū de frugibus eiusdem anni panes videlicet primitiarū duos ad altare deferri. Nunc aūt sit agni paschalis immolatio·q; egyptię seruitutis absolutio·cunctis legentibus liquet·qꝫ videlicet pascha nostꝝ immolatus ē Xpistus·et ipse verus est agnus qui abstulit peccata mundi. Qui sui sanguinis p̄cio nos a peccatoꝝ seruitute redemit·suę resurrectionis exemplo nobis spem vitę·et perpetuę libertatis ostendit. Quinquagesimo autē die post occisionē agni·data est lex descendēte domino super montem in igne·ꝫ quīquagesima die post resurrectionem nostri redemptoris data ē gr̄a spūsancti discipulis in cęnaculo cōstitutis. Qui apparēte foris igne visibili inuisibiliter eoꝝ pectora luce scientię radiauit·et inextinguibili charitatis ardore succendit. Et hic autē altitudo cęnaculi·ꝫ ibi cacumen montis sublimitatem p̄ceptorum ꝫ donoꝝ indicat cęlestium·ꝫ quia nemo infimis adhuc desideriis īherens·vel diuinis obtemperare mādatis vel supernis p̄sit dignus existere domino Sed hic in maioris signum perfectionis omnes qui accipiebant spūm in cęnaculo erant positi·illic ad designāda firmorum corda auditoꝝ·Popul⁹ quidē oīs infra montez stabat·at pauci seniorum montis ptem conscenderāt. Solus aūt moyses in ipsum eius vertice vbi in igne et caligine diuina maiestas p̄fulgebat ascendit·quia nimꝝ altiora ꝫ intima legis arcana perfectiores solum capę ꝫ seruare nouerūt·populus vero carnalis lex superficie contētus quasi exterius ꝫ infra positus verbi cęlestis astabat auditui. At nunc data latius gratia sancti spīr⁹ ad intelligenda sublimiora simul ꝫ implēda perfectius sancti euangelij dicta fideliuꝫ corda subleuant. Vbi inter flāmas ignīū ꝫ micātia fulgura fragor q̄ꝫ tonitruoꝝ ꝫ clāgor sonabat buccinę·ꝫ cū igneaꝝ visione linguaꝝ sonit⁹ pariter de celo tanq̄

Exod 19 & 20

spiritus vehementis aduenit. Sed cum in vtraq; dnīce legis videlicet z gratie fonis audiret sonitus: hic tamē ampliore miraculo cū audit⁹ sonit⁹ affuit virtus dni celestis: q̄ intus sine sonitu discipulorum corda doceret. Vbi auditis legalibus edictis: Respōdit oīs pplus vna voce dicēs: Omnia verba que locut⁹ est dñs z audiem⁹ z faciemus. Hic accepta illustratione spūs nascētis ecclie egē⁹ omniū nationū linguis dei magnalia loquebat. Certe vtiq; discretionis gratia: qz legis observatio vni tm genti iudee data littera verbū dō euangelij cūctis p orbē gētib⁹ p̄dicandū: cūctor⁹ linguis populor⁹ christiane fidei essent p̄conia dicenda: ipleta pphetia q̄ dicit: A solis ortu vsq; ad occasum laudabile nomē dñi. Excelsus super omnes gētes dñs.

De mysterio quinquagenarij. Cap. LXXII.

Inter hec vero sollerter intuendū est q; nō sine magno mysterio q̄nquagenar⁹ numerus in datione vel gē vel legis observatus est. Nā quinq̄gesima die pasce z illa in monte pl̄o data: z ꝟ discipulis in cenaculo missa est. Hz hoc nimirz numero ppetuitas futurę q̄etis ostēdit: in q; recte vel legis decalog⁹ mādat: vel spūs sancti gratia dat hominib⁹: ut aperte mōstraret: quia quicūq; legis dninę missa inuante spūs sancti gratia pficiūt: ad verā requiē tendunt. Quia cū quinquagesimus annus in lege iubile⁹: i: dimittēs siue mutatus appellari iussus est: in quo popul⁹ ab omni op atiōe quiesceret: omniū debita lararēt: seruī liberi redirēt: Anim⁹ ipse maiorib⁹ solēnijs ac laudibus diuinis eminētior cęteris exulteret: Merito p hunc numerum illa summę pacis tranqllitas indicat: q̄ sicut aplus ait: Canēte nouissima tuba mortui resurgēt z nos immutabimur in glia. Vbi cessantib⁹ hui⁹ sęculi labor⁹ z crūnis omissis omniū culpar⁹ debitis: in sola diuine visionis cōtemplatione cūct⁹ elector⁹ pplus in eternū gaudebit: ipleto illo desiderabili dñi ac salnatons nostri mādato: Vacate z videte: q̄m ego sum dñs de⁹. Ad quā pfecto vacationē z visionē incōmutabilis veritatis q; nō nisi p obseruantiā ꝓceptor⁹ celestiū z spūs sancti donū ptingit: recte z legē decalogi z eiusdē spūs gram in eo dierum numero: q; requiem designaret: dari debebat. Nec hic ꝓtereundus est q; ideo numer⁹ q̄nquagenari⁹ significatiōi inēnę q̄etis aptat: q; et septē septimanis et monade pficit. Ser q̄ppe diebus in lege pl̄us opari: septima q̄escere: sex ānis arare z metere: septimo iussus ē cessare: quia dñs ser diebꝰ mūdi ornatū pfecerit: septimo ab ope suo cessauerit. Quibꝰ omnibus mystice admonem⁹: q; bi q̄ hoc sęculo q̄si sex gratibus cōstat bonis operibus pro domino instāt in sabbatū in futuro: id est in requiē a domino reducūtur ęternam. Vt aūt septez dies vel anni septies ducunt: multiplicē eiusdē reqei abundātiam designāt: in qua primū illud sublime dat electis: de quo aplus ait: Vt oculus nō vidit nec auris audiuit: nec in cor hoīs ascēdit q̄ pparauit deus diligētibus se. Animus ptęmij cognitionē quia i cor hominis: id est: humana adhuc sapientis ascendere non posse testatur: aperte subsequenter vnde hic dīligentibus deum possit ostendi: Nobis autem inquit reuelauit deus per spiritum sanctū. Per spiritum ergo reuelatur ptęmij magnitudo perennis: quia dum ipse corda q̄ implet appetitu inuisibilium inflammat: eadem bona inuisibilia q̄s sint pclara: q̄s terrenis omnibus pferenda manifestat. Vnde bene eiusdē spiritus gratia septiformis a pphęta describit: quia nimirz et per eius inspirationem ad requiem peruenitur: et in eius plena perceptiōe ac visione requies vera possidet. Porro ipse dies vel annus quinquagesimus: qui septē septimanis superest: et maiore ptę ceteris erat solēnitate venerabilis: tempus

futurę resurrectionis indicat in quo illa requies qua nūc aię fruunt electoꝝ corpoꝝ quoq; receptoꝝ glia cumulabit.

De obseruātia quadragesimę ꝛ quinquagesimę. Bdē i omel. Cum venerit paraclitus.

Cap. LXXIII.

Sicut ergo imminētibꝫ solennijs paschalibꝫ quadragenariā ieiunioꝝ obseruantiā celebrauim⁹: Sic eisdem pactis quinq̄gesimā non sine certi causa mysterij festiua deuotione agim⁹. Nā quia sancta ecclesia in q̄busdā suis mēbris adhuc pegrina requie laborat in terris. In q̄busdaꝫ ꝫro omni finito labore cū Dño iam regnat i cęlis: In memoriam vtriusq; vitę cōstituere pīres nostri gemina ℔ congrue religionis solēnia. quinquagesimā videlicet afflictionis ꝛ ieiuniorum. instātē iā dominicę resurrectionis tpe gaudijsq; paschalibꝫ. vt p eā nobis sępius ad memoriam reuocarēt. qz p labores ꝛ cōtinētias. per vigilias ꝛ orationes. p cętera q̄ apīs cōmemorat arma insticię. ad immortalitatis vitę ꝭmia vbera⁹ attigere. Porro quinquagesimā ab ipso dnicę resurrectionis die inchoatę ꝛ gaudijs poti⁹ laudibusq; diuinis q̄ ieiunijs voluerūt celebrem esse. quatin⁹ annuis ei⁹ festis dulcius admonerem⁹. desiderijs nostꝝ ad optinenda festa q̄ nō sunt annua. ℔ cōtinuā nō trena. ℔ ęclesia semp attēdere. fixūq; tenere. qz nō in tpe mortalitatis huius. ℔ in ętemitate futurę incorruptionis ꝫ a nobis quęrēda fęlicitas. vera est ꝭmienda solēnitas. vbi cessātibꝫ cūctis languoribꝫ. tota i visione dei ac laude vita geritur. Hurta ℔ qđ ꝓpheta conde pant⁹ ꝛ carne in crū viuū exultans aiebat: Beati q̄ habitāt in domo tua dne. in seculū seculi laudabūt te.

Aug⁹. ad Januarium. Hinc et ab immolatione agni q̄nquaginta dies numerant⁹ vsq; ad diez q̄ lex data est scripta digito dei. quo spūs sanctus designat⁹. Ūñ vbi vn⁹ euāgelista dicit in digito dei: Alius dicit in spū dei. Magi q̄z in tertio signo deficientes ac spūm sanctū sibi aduersum esse fatentes dicūt: Digitus dei est hic. Sicut enī cōciliatus ꝛ placatus spūs sanct⁹ requiem mitibꝫ ꝛ humilibus ꝫstat. ita contrarius ꝛ aduersus immites ac superbos inquietudine exagitat. Quaz videlicet inquietudinē ille significāt muscę. Cōtrar⁹ ē aūt spūs sanctus omnibꝫ sua quęrentibus. ac per hoc ingū asperum portātibus. nec requiem animabꝫ suis quęrentibus. quia charitas non quęrit quę sua sūt. Merito q̄z omnes ad illā requiez alterius vitę quo abiit trāsit⁹ qđ pascha significat. in nomine patris ꝛ filij ꝛ spīritussancti vocātur. Ideo quinquagenari⁹ numerus ter multiplicatus addito ad eminētiā sacramenti. ipso ternario in illis magnis paschabus inuenitur. q̄ in dño iam post resurrectionem nouā demonstrāte vitā a cętera pēte leuari intenturꝰ.

De cāticoleticię. Beda vbi s.

Cap. LXVIIII.

Tq̄m illa vita tota i dei laude geritꝰ. cessātibꝫ cūctis languoribus mento q̄nq̄ginta diebus in memoriā hui⁹ nīę q̄tillimę ac fęlicissimę actiōis crebri⁹ ac festiui⁹ allelūia canere solem⁹. Allā nāq; hebrę⁹ sermo est. ꝛ iterp̄tat⁹ latine: laudate dñm. Venięs in psalmis vbi nos canim⁹: Laudate dñm. p ℔ ꝫro apud hebręos semp allelūia canit⁹. Nō euāgelista Johes i apocalypsi sua ęclesiū agmina ꝫtutū cātare se audisse phibet. Sed et venerabil⁹ pr̄ Tobias et visione angelica intelligens q̄lis supnoꝝ ciuiū glia. q̄nta ipsi⁹ hierusalē ęclestis sit claritas. ℔ mystica voce docebat: Ex lapide pciosō ꝛ mūdo oēs platee ei⁹ sternent⁹. ꝛ p vicos ei⁹ allā cātabit⁹. Rectissime aūt ꝛ pulcerrime general⁹ sancte ecclię mos inolenit. vt ℔ diuię laudatiōis carmē ꝓpē reuerētiā pīncipatoritatis a cūctis p orbem fidelibꝫ hebręa voce cāter⁹. Nō ideo fit vt p talis consonāna

uotiõis omnis admoneat ecclesia · qz
z nunc in vna fide confessione z dilectio-
ne Ihesu cõsistere debeat · z ad illũ in fa-
turo patriã festinare in qua nulla diuer-
sitas mẽtiũ · nulla est dissonãtia lingua-
rum. Nã quõ in hierosolymis quondaz
multitudinis credentiũ erat cor vnum et
aia vna · z erant illis oĩa cõmunia · ita in
illa sũmę pacis visione multitudinis vi-
dentiũ deũ erit cor vnũ z aĩa vna · videli-
cet diligendi ac laudãdi eũ · cuz se gratia
viderit esse saluatos. Et ibi veracit erũt
omnibꝫ oĩa cõmunia · qz sicut apls ait:
Nit dz oĩa in omnibꝫ. Jn cuz typũ tẽ-
poris · ac laudabũdę nostrę q̃etis vltimi
septem psalmi q̃ specialiter in dñi laude
canunt · alleluia titulo ꝓnotant. Septi-
ma q̃ppe dies sabbati · i · requies p legem
vocat z hebreis ꝓcepta est. Et liber psal-
morũ post tãta celestiũ ꝓceptoꝝ institua
tot arcanorũz spũalium mysteria decan-
tata tantas salubremę confessiones ac
deprecatiões humilmę voces edit as-se-
pẽ alleluia titulis finit · quia quicquid in
hac vita boni gerim⁹ · quidq̃d in obsequ-
um redemptoris nostri lingua exultante
ꝓferimus · quidq̃d p eternę patrię deside
rio cogitamus · cuncta hęc nimiz ea nob
mercede cõpensant vt in requie sempiter
na z audire vocem laudis eius · z ipsi cuz
sanctis eum benedicere · gloriã regni eius
dicere · potentiã ẏtutis loqui mereamur.
Ydcirco autẽ plures ecclesię magistri de-
cantationẽ alleluia tpe quadragesimę i-
termittendũ esse sanxerunt · q̃uis in eccle
sia nunq̃ a diuina laude cessatur · z aliis
verbis quę idipsum pfecte signãt ei⁹ q̃ti-
die dona canunt · vt dona eius repetitio
maiorẽ gratiorẽq̃ paschalibꝫ solẽnijs be-
nuolentiã reddat z splendorẽ. Dz eo
mysteriũ maxime designare voluerũt qz
in hui⁹ exilij pegrinatione · sicut ex parte
nouim⁹ · z ex parte ꝓbetamus. Ẏta etiã
ex parte laudamus deum dicentes cum
propheta: Quomodo cantabimus can-
ticum dominũ in terra aliena: Cuz vo no
stram patriam terraz scz viuentium do-
mũq̃ regni celestis olim nob a domino
reptomissam intrare meruerim⁹ · tunc illa
perfecte intueri sicut etiam perfecte vole-
bimus laudare · iuxta illud Pẽ. Ne ire-
plo eius omnes dicent gloriam

De sanctione solennitatis vtri usq̃ scz quadragesime z quin quagesime

Cap. LXXV.

Tramęz sane hanc solẽ-
nitatem hoc est z quadragesi-
mę z quinquagesimę non quo-
ramlibet hominũ · sed ipsius domini ac sal-
uatoris nostri prima nobis sanxit aucto
ritas · Quadragesimã videlicet in eo q̃
diebus ac noctibus quadraginta ieiuna
uit · deserto · victaq̃ versutia temptato-
ris ministerijs fruebatur angelicis · vbi suo
nos informauit exemplo · quia per mace-
rationem carnis aduersarij spũalis ma-
chinas euitare · z ad angelorum debem⁹
consortium peruenire · Postea quinqua-
gesimę nobis gaudia in eo secuta do mon
strauit · qz post resurrectionem seipsum di-
scipulis vnum in multis argumentis p
dies quadraginta ꝓbuit, Ac. sue fi eqnẽ-
tia visitationis ꝓstabundę hoc temp⁹ ha
bere fecit z festiuum · in quo non solũz fu-
turi seculi gaudia · quę cum illo sum⁹ ha
bituri ꝓsignauit: verum etiã ineffabi-
lem circa nos suę pietatis affectum osten
dit · qui deposita tam infirmitate corpis
z per resurrectionis virtutem in celestem
gloriam commutata · dignatur tamẽ ad
huc discipulorum interesse conuiuio · vt
socios eos habere possit in celo · et pre-
cepta quibus ad regnum dei perueniant
vnaci⁹ ipsa familiaritate commendet ·
atq̃ illius temporis memoriã roboret · de
quo eis ante passionẽ suam promittẽdo
predixerat: Ac ego dispono vobis · sicut
disposuit mihi pater meus regnũ · vt edа
tis z bibatis super mẽsam meã in regno
meo. Dz in celũ ascendẽs nequaq̃ eis
psecę suę ꝓsentię dulcedinẽ abstulit · sed

eandē potius p̄missō sp̄ūsancti charismate cumulauit. Veniēs cum promitteret eos spiritusācto baptiçandos post dies non multos·eisq; benedicens ascenderet ac ferret in cēlū·q̄dragesimo vtiq; die surrectionis·mox illi adorantes regressi sunt in Hierusalem cū gaudio magno·et erant semp in templo laudantes ⁊ benedicentes dñm. Hoc quoq; gaudio ac laude ⁊ benedictione cēlesti· qua sp̄ūsanctus ꝓcolabantur aduentū vsq; ad diem q̄nquagesimā·quā greci pentecostes appellant·solēnitatis hui⁹ lētiā vocuerunt esse protelandā. Merito ḡ sacrosanctis diebus his nos quoq; maioribus eplis atq; hymnis cēlestibus vacamus·ob reuerentiam nimiq; dominicę resurrectionis·ob memoriā dominici conuictus cum discipulis simul·⁊ ob sp̄m futurę vitę nostrę quietis ac vitę immortalis. Vꝫ ⁊ genu in oratione minime iuxta morem flectimus·quia pro certo infelicio genuū pēnitētię ⁊ luctus est indiciū. Vō etiam omnibus dominicis diebus obseruandum ꝑpter eiusdem resurrectionis vt dominicę vel nostrę sacramenta ꝓtes patres instituerunt.

De sacramēto vtriusq; numeri Cap. LXXVI.

Ē sacramēto autē quin
D quagenarij vel quadragenarij numeri multipliciter a patribꝰ dispositū est. Sed hic breuiter modo fraternitati vestrę dicere satis est q̄ recte ieiuniorū cerimonię quadragenario dicrum numero obseruent·vt sic ꝑ hoc insinuetur·q̄ toto huius vitę tempe ꝑpetuę vitę perceptione laborare debeamus. Quater enī deni·quadraginta sunt. Et vita ꝓsens cōgrue quadragenario numero figurat·vel quia quattuor annisis tēpebus tota variat·vel quia mundus ipse in quo viuimus quattuor elementis subsistit·videlicet igne·aere·aqua·terra. Futurę autē beatitudo denario numero nō incōuenienter exprimit. Vnde est enī q̄ dñs operarios vineę denario remuneratos esse ꝓbauit. Operarij quippe vineę cultores sunt ecclię sanctę. Denari⁹ aūt vitę cēlestis ꝓfectionē dēsignat·in q̄ gloriam dēi sūmi videlicet regē speculātes·i eandē imaginē trāsformam·nō quidem solū in eo q̄ regis imaginē habet ⁊ inscriptionem·vꝝ etiam in eo q̄ decē obolis qui est ꝓfectus numerus constat vnde ⁊ nomē accepit. Recte ergo quadragenario diecꝫ numero ieiuniū annue celebramus·vt ꝑ hoc specialius admoneamur·q̄ q̄diu in mūdo viuim⁹·ꝑ cēlestū p̄miorū adeptione semp laborare debeam⁹. Recte ḡ q̄nquagenario ⁊ numero dierū statū futurę nr̄ę beatitudinis i imagine veneram̄ ieiunia videlicet relaxādo·alleluia canēdo·flātes orādo·q̄ sūt aptissima ꝓpterq̄ cētis resurrectiōis et laudis ꝓfagia. Septies enī septē·quadragintanouem faciūt. Et quidē ꝑ septē sepe requiē dēsignari luce clar⁹ est. Septē ⁊o septies ducta eiusdē requiei ꝓfectionē insinuat·q̄ nullo vnq̄ fine claudit·nulla labe maculat. Vꝫ vbi dies iudicij vniuersal⁹ ac resurrectiōis aduenerit·ampliori corpoꝝ receptorꝫ gr̄a ꝓficit. Vō·n·ad septē septimana⁹ mon⁹ additur·i·ipsa dies dñica pēthecostes qua sp̄ūsanctū accepit ecclia ꝓmitiua·⁊ ita q̄nquagenarius numer⁹ ꝓfecte cōplet ipsū iudicij ⁊ resurrectiōis omniū tēpus ostēdit·q̄ sanctarum rapiēs animarꝫ·q̄ nūc in illa vita gerit·etiā corporꝫ mortaliū receptione geminabit·⁊ ille apūs semno adimplebit. Si sp̄us ei⁹ q̄ suscitauit Ihesum a mortuis habitat in nobis q̄ suscitauit Ihesū a mortuis·viuificabit ⁊ mortalia corpa nr̄a ꝑ inhabitantē sp̄m ei⁹ in nobis

De obseruātia hebdomadę pētecostes Cap. LXXVII

Ērū hoc quoq; gd nō sta
V tim pacta die quinq̄gesimę genu adorandū curuam⁹·⁊ illa adhuc septimana stantes dño supplicamus. Et q̄uis intermissa repetētes ieiunia·tū alia q̄tidie ꝓsonam⁹·neq; absq;

discretione apta ꝛ congrui ratiõe mistery patet actitari. Quia enim spiritussancti septiformis est gratia iure solennitas aduẽtus eius per septẽ dies laude hymnorum debita simul ꝛ celebratiõe missarum colit. Quia tpe pentecostes ecclesia toto orbe nouos semp dño populos per aquã regenerationis aggregare consuevit. merito salutis eox cõgaudentes quo albis stolis ꝛ mitorẽ purificatę mẽtis splendore habitus ꝑmõstrãt hymnum deo debitę laudis offerimus. iuxta pceptũ ipsius pastoꝝ ac redemptoris nostri quo ait: Cõgratulamini mihi quia inueni ouẽ meam q̃ perierat. Merito tunc stantes oramus ob significantiã videlicet liberationis earundem. quia per donũ sancti spũs de morte animę ad vitam resuscitari ac resurgere meruerunt. Cuius donante gratia etiaꝫ carnis ĩmortalitate nos in nouissima die vestiendos atq; ad gaudia beatę resurrectionis perducendos esse speramus. Intra b qđ paulo ante apostolo teste docuimus. Q̃ vero inter hęc ieiuniox castigatio repetit. ipsoꝝ exemplo sumptã credere debemus. q̃ accepto spũ quo pfectus nouę cęlestis vinoꝝ sua suauitate fruebant. eo altius mentẽ a memoria delitiarũ abstulere terrestriũ. Jam enĩ aduenerat tẽpus illud de quo dominꝰ pędixit: q̃ discipuli eo cõuersante ieiunare nõ possent ablato autẽ eo ieiunarent. Nã cum interrogarent eũ discipuli Johãnis dicẽtes: Quare nos ꝛ phariseꝰ ieiunamꝰ frequenter. discipuli autẽ tui nõ ieiunãt. ait illis: Nunq̃d possunt filij sponsi lugere ędiu cum eis est sponsus? Venĕt aũt dies cũ auferet ab eis ꝛ tunc ieiunabunt. Mira ergo ꝛ ante passionem ꝛ post resurrectionem diuersam ꝓpter ipsius domini ꝓsentiam lugere ac ieiunare nequiuerant: cõstat profecto quia post ablationem eius spontaneis sese subdidere ieiunijs. Nãq; vbi spũssancti sunt acceptione recreati sicut a cęteris mundialibꝰ illecebris. sic ꝛ ab epulaꝝ appetitu mẽte protinus auerterant. animę potius q̃ corporis alimonia gaudentes. ꝛ prę memoria patrię cęlestis orationibꝰ ac lachrymis insistentes salubribus. Denicq; Luca referente cognouimus de illis tribus milibus viroꝝ q̃ ipso die pentecostes Petro pędicante crediderunt. q̃ parco victu contẽti fuerunt. q̃ sobriam cęlestẽq; in terris egerunt vitam. Erant inquit perseverantes in doctrina apostoloꝝ ꝛ cõmunicatiõe fractionis panis ꝛ orationibus.

De noui sacrificij oblatione. Idem in omel. Si diligitis Cap. LXXVIII.

b De quoq; notandũ. q̃ sacrificium nouũ qđ sibi dominus in veneratiõe accepte legi omnib annis in die pentecostes offerri iussit. In nostra quoq; festiuitate spũs alter agi et accepte gratię tempe nũcq; desiję. Nouũ quippe in ea sacrificiu offert ecclesia cuꝫ sabbato incipiens sancte pẽtecostes. nouuꝫ adoptionis populũ per baptisma domino cõsecrat ritu vere decentissimo. vt nõ solum populis ebraicis veteris facti memoria ĩnoueꝰ. sed in nouam renatoꝝ sobolẽ nouus paracliti a patre missio celebret. Nouũ in ea sacrificiũ domino ipsi quoq; apostoli mor accepto dono spũs obtulerunt. cum enãge liçantes his qui conuenerant plurimos ad fidem cõuertẽt. ꝛ hos fonte baptismatis renatos ac spiritussancti ḡria sanctificatos. vinus vtiq; noui testamẽti ꝑmixtos. ad cõmunionem dominici altaꝝ obtulerunt. Bene autẽ duarũ panium. de nouis frugibus imbebant offerri. quia nimirum ecclesia de vtroq; populo indecorũ sexꝫ ꝛ gentiũ collegit. q̃s in nouam familiam conferret suo redemptori. Leo papa. Gratulemꝰ quoq; dilectissimi in honore spiritussancti ꝙ quẽ omnis catholica ecclesia sanctificat. ois imbuit. alia ratiõalis. q̃ ispirator fidei vector sũ. fons dilectiõis. sigillũ castitatis

et totius est causa ꝛrtutis. Gaudeant si velint mēte· qꝛ in toto mūdo vn⁹ ⁊ ⁊ pater et filꝰ ⁊ spūssanct⁹ omniū lingua ⁊ laudat cōfessione· qꝛ ⁊ illa significatio q̄ in specie ignis apparuit ⁊ ope psonerat ⁊ munere. Ipse enī spūs veritatis facit vnum gl̄ię suę luminis sui splēdore fulgere· ⁊ in templo suo nec tenebrosū vult aliq̄d nec tepidū esse· ⁊ quo ope ac vocatrina etiā iciunio ⁊ nobis ⁊ clemosyna ⁊ collata est purgatio. Nā hunc venerabilem diē feq̄t salubrimę obseruantię cōsuetudo quā valdissimā sibi oēs sancti cōperti sunt· ⁊ ad quā sedule celebrandam pastorali nos sollicitudine cohortam̄· vt si quid maculaꝛ primis diebꝰ negligentia incauta cōtraxit· id et iciunij censura castiget ⁊ deuotio pietatis emēdet

De legis impletiōe ⁊ consummatione. Hugo vbi s̄.
Cap. LXXIX.

Taūt supius dictuꝫ est ⁊ anteq̄ spūssanct⁹ ad hominꝫ corda veniret· nō potuit dici cō summatū est. Aug⁹. cōtra faustū li. primo. Hūc aūt ler quidē p Moysen data est· gratia ⁊ veritas p Jesū christum facta est. Et etenī ler supbos etiam respectu q̄uaricationis inūxit augendo peccatū in bens qꝰ nō poterāt implere· iā ipsius legis implet insticia· p quā spūs ī eos qui discūt a Xpisto esse mites ⁊ humiles corde. Implenit q̄pe p gr̄am literantē quę nō implebant p literā intētē Ipsa q̄s legis vniuersa ꝓphetia q̄ nō tā tummodo verbis· s̄ etiā quarūdā actionum figuris ꝓmittebat saluatoris aduētum· Vitas facta est p Jesum christū· et cui⁹ aduentu regnū dei iā cepit annunciari. Aet enī ⁊ ꝓphetę vsq; ad Johannē ler vt reos faceret q̄ desiderarēt salutez· ꝓphetę vt ꝓmitterēt saluatorē. Proinde cum q̄ritis: cur iam non circūcidit christian⁹ si nō legē soluere s̄ adimplere venit Xpisꝰ? Respondeo: Imo iā christianus ideo nō circūcidit· qꝛ carnalis generationis expoliatio iam Xpisti resurrectione adimpleta est· q̄ illo facto figurabatur· ⁊ qꝰ in resurrectione nr̄a futurū est p baptismi sacramentū cōmendatur. Nā neq; penit⁹ auferri debuit nouę vitę sacramentū· qꝛ restat in nobis adhuc resurrectio mortuoꝝ futura· ⁊ in melius tamē· i· succedēte baptismo ꝓmutari debebat· qꝛ iam factū est qꝰ nunq̄s factum erat· vt futurę vitę eternę ī Xpisti resurrectiōe nobis p̄beret exemplū. Sabbati ocium ideo Xpistian⁹ nō obseruat· qꝛ iam in illo p̄petuū habem⁹ sabbatū· qui clamat: Venite ad me oēs qui laboratis ⁊ onerati estis ⁊c· et inuenietis requiem animabꝰ vestris. Libros iam christianus nō discernit· qꝛ qꝰ illis figuri ꝓphetabatur Xpisꝰ impleuit· q̄dquid p aīalia illa signatū est in membꝰ hominū non admittens ad corpꝰ suū q̄ ī sanctis suis advitam ęternā p̄destinauit· Aialiū sacrificia iam nō offert christian⁹· qꝛ q̄ talium rerū figuris ꝓphetabant· immolatione suę carnis ⁊ sanguinis implenit. Xpisti aęyma iam nō obseruat christian⁹· qꝛ qꝰ illa figura designabat· expurgato veteri vitę fermēto nouā vitā demonstrans impleuit Xpisꝰ. De carne agni iā nō celebrat pasca christian⁹· qꝛ qꝰ illa figura p̄nunciabat· sua passione Xpisꝰ implenit agn⁹ immaculat⁹. Neomenias i· leo nō celebrat christian⁹· qꝛ nouę lunę celebratio nouā creaturā significabat· de q̄ dicit apls: Si qua igit est in Xpisto nouа creatura· vetera trāsierūt· ⁊ ecce facta sunt omnia noua. Immūdicia ⁊ baptismata nō seruat christian⁹· qꝛ consepelire nos sibi p baptismū ī mortē iā venit christus· vt quēadmodū christus resurrexit a mortuis p gl̄iaꝫ p̄tis· ita ⁊ nos ī nouitate vitę ambulem⁹. Scenopegia iā a nobis nō celebrat· qꝛ tabernaculuꝫ dei fideles es⁹ esse cognoscunt· in qbus charitate sociatis· ⁊ qdammodo cōpactis habitare dig̃t· qꝰ illa figura ꝓmittebat. Sic q̄ fit vt oīa q̄ ex illa veteri scripꝰa ꝓterea

probant' ab hereticis nō obseruari a christianis · qr ea Christ⁹ soluerit · ideo potius reperiant' ab eis q̄ ea Christus impleuerit. Ipsa q̄pe talium figuraꝝ obseruatio Christi fuit ꝓnunciatio

De legaliū cessatione. Idem i eodem. Cap. LXXX.

Vla ergo christiani et legē et ꝓphetis nō faciūt quibꝰ significata sunt ea q̄ faciūt. Illa q̄pe erāt futuri q̄ rebus ipsis p Christū renelatis ac ꝓsentat' oportuit auferri · vt eoipso quo hec auferēt' lex et ꝓphetę implerent. Hic enī ⁊ ibi legit' q̄ dat⁹ esset deus testamentū nouū · nō quale inquit dedi patribꝰ eoꝝ · popul⁹ enī ille p suo lapideo corde multa acceꝑat ꝓcepta magis sibi cōgrua q̄s bona · q̄bus tū futura figurabant' ⁊ a nō intelligētibꝰ celebrabant'. Cū aūt ea q̄ significabant' iam venerūt ⁊ patefacta sunt · nō iam illa inuentur facienda ⁊ legunt' intelligēda. Nā de sacrificijs animaliū q̄s nostrū nesciat magis illa quęrso pplō cōgrueter impōsita · q̄s deo desiderāti oblata? Hz tū etiā in his figuris nostre fuerūt · qr nra mūdatio est dei ꝓpitiatio · q̄ nobis nulla ē sine sanguine. Hū illaꝝ figuraꝝ veritas est Christ⁹ · cui⁹ sanguine redēpti atq; mundati sum⁹. Nā in figuris eloquioꝝ diuinoꝝ ipse Christus dict⁹ est taur⁹ ꝓpter virtutē crucis · cui⁹ cornibꝰ impios ventilauit · Vt auis ꝓpter innocētię ꝓcipatū quē habuit. Vt hircus ꝓpter similitudinē carnis peccati quā gessit. Vt siquod aliud sacrificiū gen⁹ ꝑmemorauerī expressius in eo q̄z tibi Christū ostendaz fuisse ꝓphetatū. Micro. sup Miere. li. iij Veniq; intra ꝓbia Hieremię quozū reprobauit dns templū dicēs: Nolite cōfidere i ꝓbis mēdacij dicētes: templū domini · templū dni · templū dni est ⁊c. Cōsequenter etiam reprobat sacrificia dicēs: Holocaustomata vra addite victimis vestris ⁊c. Colꝝ arguit ab aliquo q̄ nō sui veneratione victimas immolarēt · sed q̄sꝝ desiderio. Qd aūt ait: Nō fuzlocutus cū patribꝰ vestris · ⁊ nō ꝑcepi eis in die qua eduri eos de terra ęgypti de verbo holocaustomatū ⁊c: Manifeste ostēdit q̄ primū quidē i tabulis decalogum dederit · ⁊ post offensam vituli ea sibi magis q̄s dęmonibꝰ fieri iusserit · purā videlicet mādatoꝝ dei religionē auferēs · ⁊ victimaꝝ sanguinē carniūq; desideriū cōcedens. Micro. sup Ezechielez li. vi. Sabbata q̄z circumcisio data sunt in signū veri sabbati · ac verę circūcisionis · vt a seculi opibus in ęterno ac ꝑfecto sabbato requiescendū esse sciamus · ⁊ nō ꝓpriū · ⁊ cor circūcidam⁹. Idē ad Aug. Hū p Ezechielez dicit deus aut dns: Sabbata mea dedi eis vt esset signū inter me ⁊ eos. Ego itaq; iam pronuncio libera voce indęoꝝ cerimonias ⁊ pniciosas christianis et mortiferas esse. Et quicūq; siue ex iudeis siue ex gentibꝰ eas obseruauerit · in baratrū diaboli deuolatū esse. Ambro. de excessu fratris li. ij. Verę ergo legis character i nostris mori expriman' · q̄ in dei imagine ambulam⁹ · qr legis vmbra trāsiuit penitus. Umbra quippe iudeis in lege fuit · imago nobis est in euāgelio · veritas erit resurrectionis in iudicio.

De noua eua gelij lege. Idē super Esa. li. iiij. Cap. LXXXI

Icut ergo p Esaiā prophetā ꝑdixit dns · qr consūmatio abbreuiata inūdabit iusticiam · abbreuiat⁹ atq; ꝑfectus est sermo euangelic⁹ q̄ p cūctis latissimosq; legis cerimonijs tedit ꝓceptū brevissimaz fidei atq; dilectionis · vt videlicet: qd̄ nobis fieri nolum⁹ alīq̄ ne faciam⁹. Aug⁹. vbi s. Ut enī dicit' ab aplo · plenitudo legis est dilectio · quā videlicet dedit dominus fidelibꝰ suis spūm sanctū mittendo Hū idē aplus: Charitas inḋt dei diffusa est in cordibꝰ nr̄is ꝑ Spūm sanctum qui

vatus est nobis. Et ipse dñs: In hoc ait scīt oēs qt mei estis discipuli si dilectionem habueritis adinuicē. Implet g̃ lex vel cū fiunt q̃ sibi p̄cepta sunt · vel cū exhibent quę ibi ꝓphetata sunt. Lex enī vt dictū est p Moysen data est · gr̃a ⁊ veritas p Jesū chr̃m facta ē · imo lex ipsa cū impleta est · gr̃a ⁊ vitas facta est. Gratia nāq; ptinet ad charitatis plenitudinem vitas ad ꝓphetiaꝝ implenonē. Et qz Christū vtrūq; factū est · ideo non venit soluere legē ꝫ adimplere vt nō legi adderent quę deerāt · ꝫ vt fieret q̃ scripta erāt · Vide etiā ipsa testant illius ꝙba. Nō enī ait vnū iota aut vn⁹ apex non p̃teribit a lege donec addāt q̃ deerāt · ꝫ donec oīa fiant. Idem de eodē. Vbi g̃ qui busdā finis ex lege ꝓpositis est · adiūxit: Ego aūt dico vobis oīa ex eadē hebraeorum lege nō cōmendabat · vt q̃dq̃d in sup ex ꝓsona sua dicebat · vel ad expositionē requirendā valeret si aliq̃d ad illa obscure posuisset · vel ad cōseruandū qđ illa cōseruari voluisset. Nō g̃ sic intelligendū est nō se venisse legē soluere · ꝫ adimplere vt q̃si semiplena ꝙbis illis integraret · ꝫ vt qđ ifa inchōate ꝓpter superbiaꝝ ꝓsumptionē impleri nō poterat · suadēte gratia ꝓpter humiliū cōfessionē impleret ope factoꝝ · nō adiectiōe ꝙboꝝ. Fides enī vt aplus testat p dilectionē operatur. Idē quoq; dicit · qt q̃ diligit primū legē implenit. Mandatum qz veniens Christ⁹ p spūm sanctū quā ꝓmisit misit in manifestatiōe donauit · qua videlicet charitate sola in nob impleret legis iustitia · ideo dixit se nō venisse soluere legem ꝫ adimplere · hoc est nouū testamentū · q̃ huic dilectiōi hereditas regni celestis ꝓmittit qđ in figuris veteris testamēti p tēpoꝝ distributiōe tegebat. Vñ ⁊ ab ipso dño dicit: Mandatū nouū do vobis vt diligatis inuicē. Hta qz vel oīa vel pne oīa q̃ monuit seu ꝓcepit vbi addidit: Ego aūt dico vob · inueniunt in illis veteribus libris · sic etiā illic occultabat finis quo illa referant · q̃uis fm illū viuerent sancti · q̃ futurā ei⁹ reuelationē videbāt · ⁊ pro tempoꝝ ꝓprietate vel ꝓphetię tegebant · vel ꝓphetę reatū sapient intelligebant Hiero⁹ super Matheū. Quattuor aūt q̃litates inueniunt · de q̃bus sancta euāgelia ꝓcedunt · ꝓcepta scz ⁊ mādata · testimonia · et exēpla Idē sup Mat. li. ij. Tollite inq̃t iugū meum sup vos · qt iugū meū suaue · ⁊ onus meū lege. In lege quidē opa requirebant a nobis · q̃ qui faceret nō viueret in eis. In euāgelio voluntas quęritur · q̃ si etiaꝝ effectū nō habuerit · pīm tñ nō amittit Lex aūt nō voluntatē · ꝫ effectum punit Finge in pscutione aliquā virginē prostitutā · hęc apud euāgeliū · qt virgo non peccat voluntate susceptā · In lege ꝙo q̃si corrupta repudiat.

De sacramentoꝝ mutatione Aug⁹. vbi s̄. Cap. LXXXII

Eterum in nullū nomē religionis siue veꝝ siue falsum vnies coagulant · nisi aliquo signaculoꝝ vel sacramēto ꝝ visibiliū ꝓsortio colligent · quoꝝ scz sacramentoꝝ vis plurimaꝝ valet ⁊ pficit. Video cōtempta sacrilegos facit · impie q̃pe cōtemnit sine qua pietas nō pficit. Verūtamē qī invisibilia sacramēta pietatis intelle possūt · ⁊ impio fiūt tales q̃les aplus dicit: Habentes scz formā pietatis · virtutē aūt ei⁹ abnegantes. Vñ ⁊ aplus Petr⁹ de baptismo loquēs qbusdā · ne sibi putarēt sufficere sacramentum visibile addidit: Non carnis depositio sordiū · ꝫ cōsciētię bone interrogatio in deū. Proinde ꝑma illa sacramēta q̃ de lege obseruabant ac celebrabant sacramēta Christi vētura erāt ꝓnunciatiua · q̃ cū aduētu suo Christus impleuisset · ideo sunt ablata qz impleta · ⁊ alia sunt instituta virtute maiora · vtilitate meliora · actu facilioza · nūero pauciora · tanq̃ instituta fidei reuelata · et in libertatē vocatis filiis dei iugoq; seruitutis ablato qđ duro populo congruebat

ꝛ carnẽ vebito. Quid autem miꝝ si aliꝫ mysterioꝝ signaculis passio Xpi illi ꝛ resurrectio ꝓmissa ẽ futura· ꝛ aliꝫ annunciat iam facta· qñ quidẽ ꝛ ipsa ꝟba futurum ꝛ factũ passur⁹ ꝛ passus nec tẽdi possunt ꝙualiter vel sonare similit̃? Quid enĩ aliud sunt coꝛpalia quęꝫ sacramẽta nisi quędã quasi ꝟba visibilia sacrosancta quidẽ & mutabilia tñ et ꝛpalia? Deus enĩ ẽternus est· nec tñ aqua ꝛ oĩs illa coꝛpalis actio q̃ agit in baptismo et fit ac trãsit ẽterna est. Ubi rursus etiaꝫ illę syllabę celeriter sonãtes ac trãseuntes nisi dicant nõ cõsecrat. Hęc igit oia fiunt ac transeunt; virt⁹ tñ q̃ p illa opat in git manet· ꝛ vonũ spũale p qđ illa insinuat ẽternũ est. Quia q̃ nõ venit legẽ solnere· sed adimplere. Ipsa nimiꝝ adimpletione abstulit ea p q̃ adhuc ꝓmittebat iplẽdum qđ iã est cõpletũ. Ac si ꝟba illa tolleret nascitur⁹· passurus· resurrectur⁹· q̃ tũc qñ hęc futura erãt recte dicebant· et instituerat dici nat⁹ est passus est et resurrexit· q̃ nunc illis cõpletis ꝛ ob hoc ablatis recte dicunt. Dicut q̃ iam cessant illa ꝟba· sic ꝛ illa ꝓtia ꝓpũ sacramẽta· q̃ p eũ qui nõ venit solucre legẽ· & adimplere iam impleta sunt· et ideo tolli mutariꝫ debuerũt. Nõ ꝓmis quidẽ Xpianis q̃ crediderũt et indgis donec tã cõtra vituram cõsuetudinẽ paulatim ꝓfuaderent· atꝫ ad intellectũ ꝓfectũ ꝓducerẽt. Et q̃ sic erant nati atꝫ instituti· sinuerunt eos ad tpa apli paternũ ritũ fuareqbus hoc op⁹ erat· vt coꝛ motiuo ꝓgrurent ꝛ tarditati. Prim⁹ itaꝫ dei ꝓpius añq̃ leges ꝛ ꝓphetas adimplere veniret Xpist⁹ illa oia q̃ huic ꝓmittebãt observare iubebat· liber in eis q̃ hoc quo ꝓtinerent intelligebant. Posterior aũt ꝓpius accedẽs ad fidẽ qua iã Xpistus venisse passus esse resurrexisse ꝓdicabat. In his quidẽ hominib⁹ q̃s iã talibꝰ sacramentis institutos eadẽ fides inuenerat· nec cogebat illa fuare nec ꝓhibebat. In hos aũt q̃ nulla generis vel cõsuetudinis vel congruẽtiꝫ necessitudine retenti crediderant etiã ꝓhibebat· vt p eos iã incipet apparere illa oia ꝓpter Xpistũ ꝓmittẽdũ institua fuisse quo veniẽte ꝛ hęc ꝓmissa implẽte oporteret illa cessare. Dz nũq̃d a chrĩstianis nõ obseruat qđ ibi scriptum est: Audi israel dñs deus tu⁹· deus vnus est Et illud: Nõ accipies nomẽ dei tui inanum ẽc· q̃ sequunt vtiꝫ. Hęc enĩ sũt ꝓcepta moꝝ· illa ꝟo sacramẽta ꝓmissorũ Hęc implent⁹ p inuantẽ gr̃am· illa ꝟo p veritatẽ reddit ã· vtraq̃ p Xpistũ ꝛ illã gratiã semp donantẽ nũc reuelantẽ· ꝛ illaꝫ ꝟitatẽ tũc ꝓmittentẽ· nũc exhibentẽ quia lex p Moysen data est· gr̃a autẽ et ꝟitas p Jesum Xpistũ facta est

De gentiũ ad fidẽ vocatione. Et sermone de pentecostes Cap. LXXXIII.

Eminauit igit vt supius dictũ est ignis⁹ ac sanctific⁹ ipius in apl̃oꝝ corda sermones· et vt sapiens adinuẽtor⁹ duodeci tibias fidei in cogano positas· nouo flatu ipleuit· diuersiq̃ spiritalibꝰ currẽs in fistulis apostolicis cũctis ꝟba diuinę ꝟtutis sparsit Oĩs gẽtes· delectabilẽ inuitauit ad sonũ ꝛ trinitatis ꝓdicauit mysteriũ. Aug⁹. in libꝛo. de eodẽ. Hãc igit in apl̃is est impletũ qđ tãto añ fuerat ꝓphetatus Nõ sunt loquelę neq̃ ſmones quoꝝ nõ audiant voces eoꝝ. Ut vnde ad ꝓdicandũ eũ gẽtiũ distributi fecerint· qđ sequit ibi: In omnẽ terrã exiuit son⁹ eoꝝ· ꝛ in fines orbis terre ꝟba eoꝝ. Quid enĩ aliud spũs sanct⁹ in linguis omniũ gẽtiũ ꝓnunciabat· q̃ eis qui tũ vnã suę gẽtis linguã didicerãt vonabat· nisi oĩs gentes euangelio crediturat· vt primo vnusquisq̃ fideliũ· postea ꝟo linguis omnibꝰ loqueret ipsa ecclę vnitas. Idẽ in alio de eodem. Oportebat inqt pati Xpistũ ꝛ resurgere a mortuis tertia die ꝛ ꝓdicari in noĩe e⁹ ꝓnitẽtiã ꝛ remissionẽ peccatoꝝ in oĩs gẽtes· incipẽtibus a hierosolymis. A hierusalẽ q̃ incepit· ꝛ ad nos puenit. Et hic est ꝛ ibi est. Nõ enim

vt ad nos veniret inde discessit. ꝙ crevit nō migravit. **Aug⁹. in ser. de Epiphania.** Nūc ḡ charissimi vt filij gre & hereditas vocationē vestrā videte et manifesto indeis ac gentibꝫ Christo tanqꝫ angulari lapidi pfecterātissima dilectione cohgrete. Utrosqꝫ sibi lapis ille angularis applicuit. qppe q̄ stulta mūdi eligere vt cōfunderet sapientes & nō iustos vocare. ꝙ peccatores venit. vt nec aliqs magnus sapbiret. nec aliqs infirm⁹ desperaret. **Fulgent⁹ vnde s.** Isti sunt duo pietes q̄ ex diuersa venerūt. & in lapidez q̄ fact⁹ est in caput anguli vnitate fidei cōuenerūt. Hic⁹ parics venit ex iudeis. Alter venit ex gētibꝫ. longe a se diuersi erāt qui diuersa credebāt. Positus est in medio lapis angularis q̄ a se vtrqꝫ parietē duceret & vtrūqꝫ vno nexu nuncuparet. esset qꝫ vnū cōmunicē vocabuli q̄ fieret in vna gra sacramēti. Per Christum enī q̄ est pax nra facies vtrūqꝫ vnū indei & gētiles facti sunt vnū. quibus fidei vnitas vnum indidit nois christiani vocabulū. Ad lapidē ḡ angularem vterqꝫ parics venit. et vtr angulū vnitas fidei fecit.

De admirabili mūdi cōuersione. Aug⁹. de ciuitate dei. xxij. Cap. LXXXIIII

Ecce ergo mūdus iā credidit qd aliqn incredibile fuit. Videlicet corp⁹ Christi terrenū post resurrectionē in celū esse sublatū. paucis in incredulitate manentibꝫ atqꝫ stupentibꝫ. Dez si rē credibilē credidit mūdus videāt q̄ stolidi sunt q̄ mūdo credēte nō credūt. Si aūt incredibilē. ꝙ vtrqꝫ est incredibile. videlicet sic a mūdo creditum esse quod est incredibile. Nec itaqꝫ duo incredibilia videlicet resurrectionez corpis nostri. et rē tā incredibilē mundū creditur esse. dē⁹ aūqꝫ vel vnū istoz fieret. ambo ꝓdūt futura esse. Ut vnū qdē istoz incredibiliū iā factū esse videmus. vt sez qd erat incredibile crederet mūd⁹. Cur ḡ iā id qd rdiquū est fore despem⁹. vt & hoc adueniat qd incredibile credidit mūdus. Si & ipse mod⁹ q̄ credidit mūdus incredibiliora inuenit. si attente cōsideret. Discipulis qppe liberalibꝫ ieiunatos & omnino q̄ntū ad pboz doctrinā accinxit impolitos nō peritos grāmatica. non armatos dialectica. nō inflatos rhetorica. piscatores Christ⁹ cū fidei retibus ad hui⁹ seculi mare pauxillimos misit. atqꝫ ita vt ex oī genere tā multos pisces. & tā to mirabiliores q̄nto rariores ipsos etiā pbos ceperit. Hā ḡ tria sunt incredibilia. q̄ tū sunt facta. Incredibile enī aiūt Christū in carne resurrexisse. & ī celū ascēdisse. Incredibile est mundū rē tā incredibilē credidisse. Incredibile est q̄z hoies ignobiles. infirmos. imperitos. atqꝫ pauxillimos rē tā incredibilē tā efficaciter mundo & illo etiā doctis psuadere potuisse. Horum triū incredibiliū p̄mū nolūt isti cuz q̄bus agim⁹ credere. Secūdū cogunt et veniūt cernere. qd vtrqꝫ nō videt vī sit factū. si nō credāt et tertiū. Resurrectio certe Christi & ascēsio toto iam ꝓdicat & credit mūdo. nexu si credibile nō est vnde toto terraꝝ orbe iā credita est? Si multi nobiles docti sublimes etiā se vidisse dixerunt. & qd viderūt diffamare curarunt eis mundū credidisse nō mirum e si istos adhuc credere nolle perdurꝫ ē. Si autez vt vez est paucis obscuris minimis et indoctis eā se vidisse dicentibꝫ atqꝫ scribentibus credidit mūdus. Cur pauci obstinatissimi q̄ remāserūt ipsi mūdo iā credēti. adhuc vsqꝫ nō credūt. q̄ propter ea vno exiguo ignobiliū infirmoꝝ inperitoū hoiuz credidit. qz tā in cōtemptibilibꝫ testibus multo mirabil⁹ diuinitas seipsam psuasit? Eloquia nāqꝫ psuadentiū ḡ dicebat mira fuerūt facta nō ꝟba. Quid enī Christū resurrexisse. in celū ascēdisse cuz carne nō viderāt. id se vidisse narrantibꝫ non loquentibꝫ tm̄. ꝙ etiā miracula facientibus. et mirifica signa credebāt. Hoies qppe q̄s vn⁹ velut mutū duaꝝ linguaꝝ fuisse noverāt. repente linguis omniū gentiuz loquentes mirabilit⁹ audiebāt. ꝙ & in via q̄

trāsitum erāt in ordine positos innumerabilibus morbis variis laborātes-vt ambulantiū sup eos vmbra trāsiret-cernebant cōtinuo salutē recipe-r alia multa stupēda p eos facta in Christi nocte. Polliremo etiā mortuos resurgere. Ecce tot ire bibelia tnb illis incredibilibꝰ addim⁹-et vt credat vnū icredibile qđ de carnis resurrectiōe r ascēsione dicit-multoꝝ incredibiliū testimonia tāta cōgerim⁹.

De causis euersionis Hierusalem p Titū. Ysidorus sup. iiij. li. Regum. Cap. LXXXV.

Ieut ait Heliseꝰ postq̄ ascēdit in bethel-i-in vnū pueri cōuersus maledixit pueris blasphemātibꝰ r duo vrsi de silua exierūt et ex eis q̄dragīta duos interfecerūt. Ita Christus postq̄ in celū ascēdit cōuersus iudeis maledixit-q̄ ad crucē insultauerāt ipsi dño saluatori-sic illi heliseo-i-saluti dei. Veniēs q̄dragesimo secūdo āno sue ascēsionis imisit duos vrsos d̄ siluis getū Vespasianū scz r Titū-cosq̄ crudeli strage trucidarūt-sic illi vrsi puerulos ab Heliseo maledictos lacerauerūt. Dicer⁹. i li. de illustribus viris. Josephus Matthei filiꝰ ex hierosolymis sacerdos a Vespasiano capꝰ-r cū Nero ei⁹ filio relictus i. xviij. antiq̄tatū libro manifestissime cōfitet-ꝓpter magnitudinē signorū christi r pharisęis interfectū-r Iudeā bapnisā vere ꝓphetā fuisse. Sic ꝓpter interfectionē Jacobi apli hierosolymā deletā esse. Scribit aūt de ipso dño hoc modo Dum tpe fuit Jesus sapiens vir-si tn cū oportet virū dicere. Erat enī mirabilium operū patrator-r eoꝝ q̄ libenter ꝛa suscipiant doctor-planimos q̄s sui sectatores habuit tā de iudeis q̄ de gētib⁹-r credebat esse Christꝰ. Quos nr̄oꝝ invidia principū eū cruci addixerunt pilatꝰ-nihilominus q̄ ꝑmū dilexerāt cū pseuerauerunt. Apparuit enī eis die tertia viuꝰ. Multa hec r alia miracula ꝓphaꝝ carminibꝰ de illo vaticinātib⁹ r vsq hodie nō defuit gēs christianoꝝ ab illo sortita vocabulum. Greg⁹. in omel. xxxv. Eadem clꝭ hierosolymoꝝ subuersio q̄ndaꝝ descripta ē ab ipso dño: Romani ꝑncipes Titꝰ scz r Vespasianꝰ denūciantur: cū ab ipso flēte dicit: Quia veniēt dies i te-r circūdabūt te inimici tui vallo-r coangustabūt te vndiq̄-r ad terrā prosternēt te. Hoc aūt q̄ addit: Et non relinquēt in te lapidē sup lapidem: testat iam etiā ipsa trāsmigratio ciuitatis euersē-q̄ dū nūc in eo loco cōstructa ē-vbi dñs ē portā fuerat crucifixꝰ-quot illa hierusalē vt dicit funditus est euersa. Qui ex q̄ culpa euersionis sue ꝑna fuerit illata-ostēdit cū subūgit: Eo q̄ nō cognouerit tps visitatiōis tue. Creator enī omniū ꝑ incarnatiōis sue mysteriū hāc visitare dignatus est. Ipsa timor, r amoris illius recordata nō est. Dū r iā ꝓphetā i increpatione cordis hūani-aues celi ad testimoniū vocātur-dū dī: Milvus in celo cognouit tps suum-turtur r hyrundo r ciconia custodierūt tps aduentus sui-ꝓlius aūt me⁹ nō cognouit iudiciū dñi. Flenit ergo pius redeptor ꝓfidę ciuitatis ruinas quā ipsa sibi nō cognoscebat esse venturā Hinc ab ipso flēte dicit recte: Quia si cognouisses r tu-saltem-fleres-nō modo q̄ nescis qđ imminet-gaudes. Si enī a cordis ei⁹ oculis iminētia mala nō essent absconditā-sic i ꝑsentibus prosperis non esset ira

De vltima dispsione apl̄oꝝ Eusebi⁹ in historia ecclesiastica li. iij. Cap. LXXXVI.

Itur quadraginta annis post admissū presciti impiorū pena dilatata ē iudeoꝝ-in q̄bus oēs apli-ꝑcipue tn Jacob⁹ frater dñi-q̄ hierosolymitan⁹ epiſcop⁹ ꝓsidebat erat-indesinēter q̄llam cōmisse impietatis admonebat-si forte possent pnitere scelera r vltrices flāmas lachrymaꝝ vberta te restringere Idē in li. ij. Josep⁹

aute scribens quāte clades iudeoꝝ percusserint gentē p omnē syriā in seditiōes iudeoꝝ atrocissimā refert exercitaꝝ fuisse seuiciā·ita vt etiā illi q̄ p vrbes singulas gentiū admixti cōmanebāt in hostiū numero cōputarent. Videsq; repletas esse corporibus inhumatis ciuitates senes cū parnulis sic mortuos iacētes fœmina q̄ absq; vlla ser̄ reuerētia nudata in publico ·relictaq; cadauera atq; vniuersam puinciaꝝ innumeris malis referta. Hꝫ tñ hā viro et tā atroci spectaculo multo grauius eos futuroꝝ ac p dies augescentiū met⁹ atq; formido terrebat maloꝝ. ¶ Idē in li.iij. Cuꝫ itaq; debitis iudicii clacibus vrgerent apli dñi ceteriq; discipuli ad p̄dicandū xp̄m dei p singulas orbis terre puincias dirigunt. Thomas vt nobis tradit⁹ ionit⁹ est parthiā. Matheꝰ ethiopiā. Bartholomeꝰ citeriorē indiā Andreas scythiā, Johes asiam·vnde et apud ephesum est cōmorat⁹ atq; defunct⁹. Petr⁹ xp̄o pontū galaciā·bithyniam·ceteraq; cōfines puincias iudeis dūtaxat p̄dicās circūisse deprehēditur·et ad vltimū in vrbe Roma p̄mortuus ibidemq; capite deorsū diuerso crucifixus. Qd etiā ipsum ita fieri deꝑcat⁹ ē ne domino exequari videret. De Paulo aūt qd dicā q̄ ab hierusalē vsq; ad illiricum euāgeliū christi repleuit·et ad vltimuꝫ sb Nerone martyriū dupit. Ecclia q̄ꝫ q̄ hierosolymis fuerat·sb ita p ordinē i tertio libro explanationū geneseos origenes exponit. Ecclia q̄ꝫ quę hierosolymis fuerat cōgregata respōso a deo accepto iubet emigrare·et ad opidū q̄dā pellā nomiet rāl iordanē trālire·q̄ ablat⁹ et vrbe sactis ac iustis viris tā de vrbe sacrilega·q̄ de ipso impio fieret loc⁹ celesti vindicte p eradiū patrię·euersiōisq; sumēde.

De multiplici strage iudeorū Egisipp⁹ li.v.

Cap. LXXXVII

Ano ergo primo delati iperij vespasiano iudea bellio asperis vel seditionibus domestici lacerabat·ternoq; phio ciuitas hierusalē intra se latorās verabat. Nulla reqes erat nullegq; inducię·sē mōētis oibꝰ dimicabat·et innumeri iugulabāt. Manās sanguis vniuersa replebat·et qsi pfluuiꝰ etiaꝫ p iteriores tēpli recessus decurrebat. Ita sanguine incēdio ruina fame totiꝰ urbis et terra sacadebant·nullusq; locꝰ periculo vacabat·nulla fugiendi copia erat·vbiq; pauor atq; clamor·gemit⁹ mortiū·desperatio viuentiuꝫ vt miserabiles diceres eos q̄ remāserant·beatos q̄ obierant. Quō decepta es ciuitas p̄lis tuis expugnata armis tuis q̄ solebas sine armis vincere·sine p̄lio bellęq; ferre cū p te dimicarēt angeli·tibiq; militarent fluctꝰ maris·hiatꝰ terre·fragores celi. Ecce bestes qō periisti. Agnosce tibi hodie barrabā viuere·Jesū xp̄o mortuū esse. In te nāq; seditio regnat·par sepulta est·vt crudeliꝰ pereas a tuis q̄ superires ab alienis. In tēplo igit ipso p vnguētis bene olētibus·p thimiatberys bñ spurātibus p diuersoꝝ floꝝ odoribꝰ·gūs insepultoꝝ cadaueꝝ fetor erat·q̄e pluuia dissolucrat·q̄s flāma cōbusserat·qsq; sol calefecerat. Neq; enī eoꝝ corpa q̄ vel i tēplo vel circa plateas necabant humare qsq; vacabat·q; bellū eos inter se occupabat magisq; ferēdi q̄s humādi cura vniuersos tenebat·nihilq; magis in calamitatibus tantis q̄s misericordia perierat·quę sola solet alleuiare miserias·solari eruminas. Quidā tñ latrones in alios seuiētes·q̄ fetoꝝ occasoꝝ grauit⁹ sustinebant·de muro relatas defunctoꝝ in pfunda p̄cipua deiciebāt. Itaq; Tit⁹ Vespasiani filiꝰ q̄ bellū a patre susceperat qspect⁹ p̄ruptos cadaueꝝ plenos sanieq; dilacerati viscerib⁹ innatantē aspexit·alte ingemuit. Et manꝰ celerās ad celuꝫ testabat sibi illud nequaq; ascribēdū q̄ venā dare voluisset si tradito processisset. Expectasse se vt pacē rogarēt·paratū incolumes seruare si bellū deposuissēt. Manco quoq; asserebat p vnā portā sibi edita, cxv. mortuoꝝ

additis. decclxxx. funeribꝫ data · idq; solo eoꝝ numero collectū q̄ mercede publica fouent sepulti · ꝑter illos q̄s sepelierant sui. Quę aūt sepulcra vbi vt e muro trāsijcerent cadauera? Plerisq; etiā viri nonignobiles ad Titum cōfugiētes. dc. defunctoꝝ q̄ portas data numerata essent cōmemorabāt · eoꝝ q̄s cadaneꝝ q̄ nequiuerāt efferri ꝓpter infinitā multitudinem fuisse numeꝝ inestimabilē. Nāq; ad templū venerāt · etiaꝫ plerisq; de orbe vltimo ad ꝑcandū in die festo

De his qui trāsfugerūt ad romanū exercitū. Cap. LXXXVIII

Plerisq; aūt ex his q̄ ad romanos cōfugerāt cū accepto cibo aliquā purgarēt barrones aureos egerebāt q̄s pus absorbuerāt cū fugā adornarēt · ne deprehensi nō solū dispendio. ſ etiam periculo cōmuni forent Nam insidiatores oia scrutabant'. Aurūq; ꝑter latrones habere quēq; scel' ducebat'. Hoc itaq; aurū inde postea specie mirabili inter inquinamēta legebāt. Aliisq; q̄dā assyn' ꝓpter · ab vno i omnes opimo manauit · q̄ videlicet ō gen' romanū ꝓceps ad auaricia parā ad versutiā incultā atroꝝ sit q̄ refugiat. Nihil tā turpe q̄ penitus studio euitet. Assyrio itaq; in arabam diffusa ē fama quibo nō minor est auaricia ferinaq; barbaries ꝓpter imanitatē q̄ facti essent auro indigi Quoscūq; igit' aduenientes cernunt viri pūt ipsi licet ꝓtra legē dedītōis · ꝓtra p̄missaꝫ cesar' · q nō licebat eos occidi. Incidūt etiā adhuc iuuenes cruentisq; manibꝰ vētris euiscerant · scrutantesq; aurum · inter ei' manātia pargamēta inqrunt auruꝫ. Denisq; nocte vna duo milia fere viroꝝ tali flagicio sūt discussa. Alia q̄s gētis in his qui ad romanos trāsfugerant accidit crumina. Nā defuctis officijs edē di vbi copia data ē alimēti cepit esse cibo oneri · qui ꝑus erat vsui. Nulla vis erat venīā vt mādaret · aurū · obrigescāt intonata viscera · obstructi erāt duct' alvoꝝ vsus pierat · auiditas crescebat. Nachāt miseri iuꝑ cibos · ꝛ infantiā more motus medicabāt' in alidos · q̄ visis alimēta ipso gaudio deficiebāt · ꝛ inter ereptatos sibi cibos itenbāt. Erat q̄ lachrymabilis ꝓpa · cū plen · a cibo surgeret ad piculuꝫ q̄s ad salutis remedium. Inflabātur enī insolito cibo q̄si q̄dā hydropis morbo. Et si edēdi auiditate modi nescia supra mēsurā ingerebat' · repēno farti cibo dirūpebant'. Nihil enī nuq; est si exhaustus periculo cibo est. Denisq; post biduanum ieiunīū si q̄s auidi' aliq̄d sūpserit statim crudescit. Nō nulli tū eoꝝ euaserāt q̄dā arte pēsantes cibi moderamia donec ad suos vsus caro rediret edēdi vsuscta

De magnitudine famis obsessorum. Cap. LXXXIX.

Extructis igit' et crustis ędificijs templo finitimis insup ꝛ porticibꝰ · prim a romanis · prim ab ipsis inde cis nuda iā erat tēpli facies · ac scena dominā fames insidiabāt' inuicē sibi q̄s cui raperet cibū · ꝛ vbi alimēti suspicio in bellū. Necabāt' etiā chariissimi · tibi discutiebant' defūcti ne q̄s int' eorum amictus lateret cibꝰ. Dre apto sic rabidi canes auraꝫ captātes spiramina · huc et illuc circūferebat' duce inopia · ꝛ cuꝫ alia famis solacia nō reperirent detrahebant scorta scutis vt cibo sibi essent q̄ presidio esse nō possent. Mādebāt calcamentum nec pudor erat pedibꝰ solutū ore suscipe ꝛ lingua lambere. Detulte q̄s paleꝫ q̄ fuerant olim ꝓiectꝫ · nō mediocri studio requirebant' · ꝛ si q̄s reperat grandi ꝑcio mercabat' · scelenis nefas vrbē totaꝫ replebat · vt vnusquisq; parricidalia cōmuni miserium extorquat

De subuersiōe vrbis ꝛ captiuitate reliquiaꝝ. Cap. XC

Eruenit etiam ad romanos hui' immanitas facti. Nā ꝛ plerisq; ad hostē confugerunt

hoc horrore ptenti. Quo cōperto cęsar in fęlias terrę cōtagiū exercās talia, pte stabat' man' ad cęlū elevās. Ad bellū q̄ dem venim'. ℟ nō cū hostib' q̄n poti' adūs sus helua nr rabiē domicam'. Mā ꝛ fere sa os fęt' diligūt quos etiā in fame nutriūt ꝛ ꝙ alienis pascunt' corpib' a cōsimilis ferar' abstinēt cadaueribꝫ. Hoc vlt omnē acerbitatē est vt mēbra ꝙ genuit mat' deuoret. Mūdus ego sū ab hac contagio cur me absoluo quęcūq; es potestas i cęlo: Scis scis pfecto q; intimo affectu pa cem frequenter obtuli. ꝛ qđ nō pudet dice re victor rogauī qm eis pcere volui. Hꝫ qđ facere repugnātib' qđ adūsis suos furentib'? Mā ꝛ ipli nos sępe de murib' vrbis tati sunt vindicare ne grauī' perirēt a su is q; a nīs. Et ego plerūq; posit armis qm a suor' sedib' nō velinebā ipli i bel lum redq; vt obsessos liberarē nō pderem His dictis arietes tēplo iussi admoueri. Mentq; fugientiū seditionū actorib' cū crurent' tēplū romani signa posuerunt inter ei' circuitū ꝛ cōtra portā orientalem sacrificauerūt sumis vocib' ꝓdicāteo im peratorē Titum. Sacerdotes aūt roga bant vitā quos et aquę inopia et ciuis incendiū finitū macerabat siti q; Titus iussit occidi. Respōdens ai tegener esse in tēplo ꝛ minimi cuperēt supuiuere. Jo hannī q; ꝛ Simoni ac ceteris seditionū principib' indulgentiā postulātib': Rel pō dit: Serū nequissimi tēp' ad misericordiā postulatis cū iā qđ reseruet nihil reductū sit pacē offerebam ꝛ nō recepistis pcere volebā nec sinebatis. Filia suspendebam ꝛ vos irritabatis. Et nūc pplus extinctus est templū ardet. Quid adhuc statis ar mati? Arma ponite q; victi viuere do nabo vobis ꝛ si nō meremini. Ait' ergo q; uis ad iracundiā puocat' ꝓpositū suū nō soluit fastigiū regalis cōtumu. ℟ cōfu gētes recepit lola' pietatis intuitu. Nec romani multa iā cede fessi vitę indulgen tiā abnuebāt studio q; captiua mācipia vendēdi ad reseruādā salutē ꝓmptiores erāt plurimi venales ℟ pauci emptores. q; romani dedignabant' in seruitutē batere viros iudęos ꝛ nec iudęi superāt q; redimerēt suos. Hxtaq; die go;pei mensis octaua ciuitas ē cōcremata. Cesa ℣o p omne tps obsidiōis asserūt decies cen tena mīia. Captiui q; abducti sūt inde ozum ad nonagīta septē mīia.

¶ Hugo floziacensis in ecclesiastica historia. Josephus. sup Gen.

Cap. XCI

Itaq; popul' ille iudaic' infidelis q̄dā p Abam deligā tus maledict' est a terra i ab ec clesia q; aperuit os suū in confessione pecato ꝛ accepe sanguinē Abelis q; effusus est in remissionē peccator omniū. Jn ipsa q̄pe terra quā Abel' portauit i ei' carne ipsi operati sunt salutē nostrā crucifigēdo Abelē q; mortuus est ꝓpter delicta nīa. Et vere nūc inde vag' ꝛ profugus gemit ac tremit ꝓpius ille ne etiā regno terreno pdito occidat' ista visibili morte ꝛ ne occidas inq̄t eos dñe ne q̄n obliuiscant' ꝓpli legis tue. ℟ circo posuit do minus in eo signū vt nō interficeret oīs q; inuenisset eū. Et hoc reuera valde mi rabile est q; oēs gentes q; romanis subiu gate sunt in romano ꝛ sacro ꝛ ritū trāsie runt eoꝝq; sacrilegia obseruāda ꝛ cele brāda susceperūt: Hen' aūt iudaicū vel sub paganis regib' vel sb christianis si gnū legis ꝛ circūcisionis suę q; distinguat' a ceteris gētibus ac pplis nō amisit. Hꝫ omnis impator vel rex q; eos i regno suo inuenit cū ipso signo reperit nec occidit. Idem pplus p Abam medū Noe filiū

veligratus fuit-quia nec primatū apl̄oz tenuit-nec vltimus in gentibus credidit-Vidiq; nudiatē patria-qz consensit i necē dñi saluatoris-post hoc nunciauit fortis fratribz suis. Per cum quippe manifestū est qđ erat in pphetia secretu z. Ideoq; factus est seruus fratz suoru-Quid enī est aliud hodie gens ipsa nisi quędā seruitia christianoz basilās legem et pphetas ad assertionis ecclesię testimonium-vt qđ nunciāt illa p litteram nos honoremus p sacramētū. ¶Aug⁹. sup p̄. Codicem itaq; portat iudeus vnde credat christianus-librarij nostri facti sunt iudei, Codices ab inimicis proferimus vt alios inimicos confundamus. ¶Idem cōtra faustū li. j. Ad aliquem enī vsum sanctoz ordinat⁹ a summo deo omnis ęcitas impioruz-qui p equitate regiminis sui bene vtit-etiam malio vt qui suo arbitrio viuunt iuste-illius iudicio disponantur iuste. Ergo ne prophetas Christi nascituri-mira facturi-indigna passuri-morituri-resurrecturi-ascensuri-euāgeliū per omnes gētes disseminaturi fuisse crederent illi qui eum apostolis erant annūciaturi-magnū qđ actum est in vsum nostrū de infidelitate iudęorum-vt idē ipsi q̄ p̄ pter se nō haberent in cordibz-pter nos haberēt i codicib⁹. Nec tū libris illis auctoritas minuitur-sed etiam auget. Nam z ipsa eorum ęcitas ibi p̄dicta est-vnde magis nō intelligendō veritatē testimoniū ꝓbaret veritatis-quia cum eos nō intelligant libros a quibz nō intelligēdi p̄dicti sunt-hinc etiā eos veraces ostēdūt. ¶Iero⁹. sup Esaiam. li. ij. Abstulit dñs ab hierusalē iuxta verbum pphetę omne robur panis-et omne robur aquę. Habent quippe iudei panē scripturę-sī absq; robore. Legūt enī scripturas-sed non intelligunt-tenent membranas z Christum qui in membranis scriptus est p̄dicerūt. ¶Idem in libro. xviij. Deniq; nomē meū inquit tota die blasphematur-in synagogis vestris subauditur. Ybiq; iudei ter per dies singulos sub nomine nazarenorum maledicta in Christus et christianos. ¶Idem in libro. xvij. Sed vtinam inquit o Jacob attendisses mandata mea-facta fuisset quasi flumium pax tua-et semen tuum sicut arena Nam z vsq; in p̄sentē diem instar vermiculorum iudei pullulant filios ac nepotes.

Inuectio contra ęcitatē eorū. Augustinus i ser. quodā. Cap. XCII.

Vos autē conuenio nūc o iudei q̄ vsq; hodie negatis filium dei. Nonne vox vestra ē illa quādo eum videbatis miracula facientem atq; temptātes dicebatis: Quousq; animas nostras suspēdis? Si tu es Christus dic nobis palam; Ille autem cum vos ad considerationē miraculoū mittebat vt ei testimonium diceret. non verba sed facta dicēt: Opera quę ego facio ipsa testimoniū perhibent de me. vos autem non cognoscentes saluatorē. qui operabatur in medio terrę vestram salutem-in malo adquirentes dixistis: Tu de te ipso testimonium dicis. testimoniū tuum non est verum. Sed ad hoc ille quid vobis responderit aduertere noluistis: Nonne in lege vestra repentur scriptū; q̄ duorum hominum testimonium sit verum. O legis p̄uaricatores intendite legem-in qua non tantū duo. sed etiam plures inuenimini christi testes. ¶Idem in expositione symboli. O iudei dęmones qui corda vestra possederunt dicerunt: Scimus quis sis-quid venisti ante tempus perdere nos? Vos autem dixistis: Tu de ipso testimonium perhibes. testimonium tuum non est verum. Sed nō intelligētes actiones vestras. egistis causas nostras. Quantus laboratis vt Christus crucifigeretur. et

latro dimitteret? ꝙtum laboraſtis ꝙtū ſudaſtis? ō oīs iſte labor vī fructus eſt noſter. A vobis occidit Chriſt? nob̄ reſurgit Chriſt?. Chriſti reſurrectionē oppꝛimere voluiſtis pecunia milites corrūpendo. ꝛ ecce reſurrectio ei? toto iā celebrat mūdo. Et qđ dediſtis totū pdidiſtis. et implere nō potuiſtis qđ voluiſtis. Jam aſſumpt? in cēlū ſedet ad dexterā patris diperſitvos p vniūſas natiōes. vt vbiq; ꝓphetias de ipſi? natiuitate paſſione. reſurrectione. aſcēſione ꝓferatis. atq; lucernam legis tanq̄ lignea candelabra ſenſu carētia gētib; miniſtret. Qđ ꝓpterea factū eſſe cognoſcite. ne gētes hec ipſa q̄ acta ſunt oīa dū a nobis ꝓdicant. dicāt a nobis eſſe cōficta. Hāc etiā ipſā diſperſionē veſtrā Dauid ꝓpheta declarat fuiſſe ꝓdictā. dicēs: Ne occidas eos ne q̄n obliuiſcāt pplm mei. ſ diſperge illos i virtute tua. ꝛ depone eos. protector meus dñe Ytaq; pferte codices ꝓpheticos. o iudei inimici vt ex ipſis alij cōuincant inimici. id eſt pagani. Nōfundimini q̄ lucernam legis habētes in manib; alīs lumē ꝓbetis ꝛ vos i eā intēdere nō curatis. ¶ Hiero? vbi ſ. li. v. Ant indꝫ ꝓpheta altare domini in medio terre egypti. ꝛ titulus dñi iuxta terminū ei?. Reſpōdeant hic iudei de lege ꝓceptū eſt. vt altare nō fiat niſi i vno loco quē elegerit dñs. cū hic apte dicat Iſaias. q egyptij colāt dñm i poſteris ꝛ manentibus. ¶ Idem li. xr. Dum q̄ conuertet? ait liban? in cherme. Hic q̄ tria reſpōdeant iudei ꝛ amici ſimplicit tñ hiſtorie. q fruct? nō quærūt in arbore. ſed folia tñ vmbrā q; ꝓbet q̄ cito areſcit ac deperit. quō liban? q̄ mons ſenecis ē. trāſlatus ſit. vel cōuerſus in monte carmelū q̄ cherme hebraice dictus eſt. ¶ Leo papa in ſer. de epiphania. Venis pdiderūt iudei ſucceſſionē regū. placationē hoſtiar. locū ſupplicationū. ordines ſacerdotū. Et cū hec oīa experiant eſſe finita nō videre in Chriſtū eſſe tranſlatum. ¶ Iſido? vbi ſ. Munꝰ ait Chaim cultos fratrio mei ſū ego: Fallax chaim ignorātia indeorum eſt falſa negatio. ¶ Aug? in ſer. de ſymbolo. O ecitas iudeorū. o furia frenetico p. qđ aliud fuit dicere. nō hūc dimittas ſ Barrabam vt Chriſtus occidat. qui ſuſcitauit mortuos. ꝛ latro dimittat? vt adhuc perpetret homicidiū

Confutatio eorum ex teſtimoniis ꝓphetar. Idem in ſermone de natiuitate domini

Cap. XCIII

Accedant nunc ex lege p veſtra. non tñ duo. ſed vel plures teſtes Chriſti. et cōuincant auditores legis. ꝛ non factores. Dicit Iſaias teſtimoniū Chriſto: Ecce inquit virgo concipiet et pariet filiū. ꝛ vocabit nomē eius Emanuel. qđ eſt nobiſcū de? Accedat ꝛ alius teſtis Baruch loquēs de Chriſto: Hic eſt inq̄t deus noſter. et nō eſtimabit alius abſq; illo q̄ inuenit omnem viā ſcientie. ꝛ dedit illā Jacob puero ſuo. ꝛ Iſrael dilecto ſuo. Poſt hoc in terris viſus eſt. ꝛ cū hominib; cōuerſatus ē. Ecce duo teſtes idonei ex lege vīa. et q̄n teſtimonio nō ſunt cōpuncta corda vīa. Si alij atq; alij ex lege Chriſti teſtes introducant. vt frontes duriſſime inimicorum cōterant. Veniat ille Daniel ſanctus inuenis quidē ętate. ſenior: Ho ſcientia ac manſuetudine conuincat oēs falſos teſtes. ꝛ ſicut cōuicit ſeniores impudicos. ita ſuo teſtimonio conterat Chriſti inimicos. Cū venerit ſanctuſſanctor. ceſſabit vnctio vīa. O infideles iudeorum agnoſcite venuſſe ſanctū ſanctor. Ipſe ē enī ꝛ lapis ille abſciſus de mōte ſine manibus cōcidentiū. i. Chriſt? nat? de virgine ſine manib; cōplectētiū. q̄ tñ creuit vt mōs magn? fieret. vt vniūſā faciē trē ipleret. De q̄ ꝓpha dicit: Venite aſcēdamus in montē dñi. Dauid q̄s de illo ait: Mons dei mons pinguis. mons in quo beneplacitum eſt deo habitare in eo. Dic et tu Moyſes legiſlator de? populo iſrael teſtimoniū Chriſto. ꝓphetar

inqt exaltabit vobis dñs de fratribꝫ vrīs
z oīs aīa q̄ nō audierit ꝓphetā illū exter-
minabit de ꝓplo suo. Propterā vo di-
ctū ipsū audi in euāgelio Xpistū: Nō ē
inqt sine honore ꝓpheta nisi i patria sua
Accedat z David sanctus testis fidelis
et cui⁹ semine ꝓmissit ipse cui testimoniū
dicāt lex z ꝓphetę: Adorabant inqt eum
oēs reges oēs gētes seruiēt ei. Quis audi-
re cui? Dixit enī dñs dño meo sede a de-
xteris meis. Donec ponā inimicos tuos sca
bellū pedū tuoꝝ. Et psalm⁹ alibi. Princi-
pes cōuenerūt i vnū aduersus dñm z ad-
uersus Xpistū ei⁹. Accedat z alt⁹ testis.
Habacuc videlicet ꝓphet. Dñe inqt cōsi
deraui opa tua z expaui. Quid ite mi-
rat⁹ est z expauit opa dei? Nūqd fabri-
cā mūdi? Absit. Dz audite qđ expauit.
In medio inqt duū aīaliū cognoscēris
Qui quousq; desecēdisti expauescere me
fecisti. Verbuz p qđ facta sunt oīa caro
factū in ꝑsepe iacuisti. Agnouit bos pos-
sessorē suū z asin⁹ ꝑsepe dñi sui. Venicq
qđ ē i medio duū aīaliū cognoscer⁊-nisi aut
in medio duoꝝ testamētoꝝ-aut i medio
duoꝝ latronuz-aut in medio Moysi et
Helię eū eo in mōte tremociānū? Ambu-
lauit verbū z exiuit in campū-carnē se
fecit z in nobis habitauit. Hoc z Hiere-
mias ait: Post hō in terris visus est-et
cū hoībus conuersat⁹ est. Ecce quō cōueniūt
sibi testes Xpistus-z cōuincūt filios falsi-
tatis.

De testimoniis euāgeliorum
Cap. XCIIII.

Ufficiūt vobis hęc o iu-
dęi infideles vel adhuc ad ve-
strā cōfusionē alios introduce-
mus et lege vestra testes-vt illi testimoni
um ꝓbibeāt-cui pdura mēte dicebat in-
sultātes-Lu ō teipso testimoniū ꝓbibes
Nc si velim ex lege z ꝓphetis oīa colligere
q̄ de illo sunt ꝓdicta-facili⁹ me tps defe-
ret q̄m copia ꝛbꝝ. Verūtamē senē illuz
et gētę vīa natū-ē in errore vestro nō re-
lictū Symeonē videlicet sanctū-q̄ meru
it teneri dū crepit⁹ in hac luce-quousq; vi
deret verā lucē in mediū introducā. quē
quidē iam ętas cōpellebat ire-ē expecta-
bat sulcipe-quē sciebat venire cū ad mo-
nitus esset a spū sancto se añ nō moriturꝫ
q̄m videret Xpistū dei natū-quem z co-
gnoscēs prexit ad templū. Vbi autē eū
portari matris manibꝫ vidit ac diuinam
infantiā pia senectus agnouit infantem
ipsum in manibus sustulit. Ille quidem
Xpistum ferebat-sed Xpistus senez re-
gebat-regebat qui portabatur-ne ille añ
promissam a corpore solueret. Quid ta-
men dixerit-quid confessus fuerit aduer-
tite mimici nō Xpisti-sed vestri. Bene-
dicens ergo senex ille deuz-exclamauit z
dixit: Nūc dimittis seruū tuum domine
ꝛc. Illi quoq; Iohānis parētes videli-
cet Zacharias z Elizabeth-iuuenes ste-
riles in senecta fęcūdi testimonium Xpi
sto dicant z ipsi. Tu puer inqt ꝓpheta al
tissimi vocaberis-Ihis enī ante faciē dñi
parare vias ei⁹. Ipsiq; matri ꝑgini Eli
zabeth air: Vnde hoc mihi vt veniat ma
ter dñi mei ad me? Ecce enī vt facta est
vox salutatiōis tuę i auribꝫ meis exulta-
uit in gaudio infās i vtero meo. Intelli-
gēs numerum Iobes q̄ mater domini ad
suam matrē venerat intra ipsas angusti
as ita adhuc posit⁹ motu salutauit quez
voce nō poterat. Qui postea etiā ipse Io
hānes ꝓcursor illius z amic⁹ humil⁹ ac
fidelissimus seruus testis idoneus effect⁹
tanto maior in natis mulierum erat-q̄n-
to estimabatur esse quod non erat. Ille
se non esse exclamabat dicens: Non sum
ego quez me putatis esse-sed ecce venit
post me-cuius non sum dign⁹ soluere cor-
rigiam calciamenti eius. O fidelis testis
et amice q̄ntum te humiliasses-si ad cor-
rigiam calciamenti eius soluendaz te di-
gnū esse diuisses. Sed dū etiā hoc te nō
esse dignum dicis-indęis falsis testib⁹ cō
tradicis. Et hęc quidem dicta sunt a te-
anteq̄ Xpistus visus esset a te. Qui cū
ad te venisset ipse videlicet excelsus-hu-
milis gratia suę dispensatiōis implendę.

vt a te suscipet baptismū · q̄ nullū habebat omnino peccatū. Quid respōderis · q̄d cognouerīs · q̄le testimoniū ꝓtulerīs? audiāt inimici: Ecce ingt agn⁹ dei q̄ tollit peccata mūdi. Et adiecit: Ego a te debeo baptiçari · & tu venis ad me? Agnouit seru⁹ dñm · agnouit originalis peccati vinculū obligat⁹ ab oī nexu peccati liberū. Agnouit indicē paranymph⁹ sponsum · creatura creatorē. Nā & hęc Iobis vox est: Qui habet sponsam sponsus est Amicus aūt sponsi stat & audit eū · & gaudet ꝓpter vocē sponsi.

De testimonijs paganorum Cap. XCV.

Vfficiūt vobis indei tāti testes ac testimonia ex lege vra · & ex gēte vra: An adhuc impudētia nimia audebitis dicere · q̄ alterius gētis vel nationis vōes Christo deberēt testimoniū ꝓbibere? Si hoc dicat Respōdet quidē ille vob: Nō sū missus nisi ad oues q̄ perierūt dom⁹ israel. Sed sicut vos in actib⁹ aplōr⁹ increpat Paulus dicēs: Vob ꝑmū oportebat annūciari verbum dei · & q̄ illud repulistis · nec vos dignos ęterne vitę iudicastis: Ecce ingt cōvertimur ad gētes. Ostendamus igit̄ ex gētib⁹ testimonium Christo fuisse platū · q̄ nō tacuit Vitas clamādo etiā p linguas inimicor⁹ suor⁹: Nōne q̄n ille poeta facūdissim⁹ inter sua carmina dicebat: Iā nova ꝓgenies ęlo dimittit alto. Christo testimoniū ꝓbibebat? Verū hoc in dubiū veniet nisi & alios idoneos testes pluraq̄ dicētes ex gētib⁹ in mediū introducam⁹. Illū itaq̄ regē q̄ vestros ꝓdomuit captiuādo superbiā Nabuchodonosor · scz regē babylonię nō ꝓtermittam. Dic inq̄ o Nabuchodonosor · q̄d in fornace q̄ tres viros iustos misisti iuste · q̄d reuelatū fuerit tibi: Nōne inquit tres viros misim⁹ in fornacē ligatos · sed ecce video q̄tuor viros solutos deambulantes in medio ignis · nullaq̄ corruptio est in eis · & aspect⁹ quarti filio est filio dei? O alienigena vñ hoc tibi? q̄ let q̄s ꝓphęta tibi annūciauit filiū dei: Nōdum q̄ppe mōdo nasc̄t · & similitudo nascentis a te cognoscit. Quis ē tibi annūciauit · nisi q̄ te diuin⁹ sic ignis int⁹ illuminauit · vt cū illic apud te captiui tenerentur inimici iudęi sic dicēs testimoniū filio dei? Sed quia i ore duoꝝ vel triū testiū stat omne verbū · sicut ipse dom⁹ contumaciā vestram confutans ait: In lege vestra est scriptum. Certus etiā testis ex gentibus introducat̄ vt testimonium veritatis ex omni ꝑte roborēt. Quid sibylla vaticinando clamauerit · etiā de Christo · sicut videlicet iam supius recitatum est in medium proferat̄ · vt ex vno lapide frontes vtroꝝq̄ idolorum scz & paganor⁹ percutiant̄ · atq̄ suo gladio sicut golias omnes Christi hostes feriant̄. Credo tam vos o inimici iudęi tātis ira testibus obruti vos · ipsaq̄ veritate esse cōfutatos · vt nihil vlr repugnare · nihilq̄ vt beatis quęrere

Leo papa i sermone de pasca domini. Quid aūt illud fuit q̄ & iudęis intellectum abstulit & sapientiam mundi corda turbauit · nisi erat filij dei · qui imprudentium euanescere ꝓhibam in ifidelitatē fecit caligare doctrinam. Inconsequens enī & irrationabile videbatur animo recipere q̄ creatorem omnium naturarum in hominis vera substātia virgo intemerata peperisset. Ut equalis patri filius dei · qui vnitatem impleret ac contineret furentiū manibus comprehendi · iniquorū iudicio condemnari · & post illusionū dedecora cruci se affigi permisisset. Sed in his omnibus sūt simul būditas hominis · & celsitudo deitatis · nec misericordię ratio maiestatem obscurat miserētis · quia de ineffabili potentia factum est · vt cum homo ver⁹ esset in deo inuiolabili · et deus verus in carne passibili · conferret homini gloria per contumeliam · incorruptio per supplicium · vita p mortē · placaretq̄ deo per stultitiam ꝓdicationis saluos facere credentes vt mirabilior fieret constantia fidei ex difficultate credendi

Exhortatio eorū vt resipiscant Aug⁹ cōtra q̄nq; hereses Cap. XCVI.

Quid ergo ágitis o iudei q̄ occidistis filiū dei? Nolite desperare q̄m sunt reliquie hoi pacifico. bibite sanguinē quē fudistis. Nō est q̄d horreat. q̄ fusus est sanguis medici. ⁊ factū est medicamentū frenetici. Quia tē ⁊ videte q̄m suauis est dominus. ¶ Leo papa in ser. vñ ē. xij. Nā q̄ primi hois vniuersa posteritas vno sil' vulnere sauciata corruerat. nec vlla sanctoꝝ merita cōditionē poterāt illatę mortis euincere. Venit e cēlo singularis medicus multis significationib⁹ frequenter nunciat⁹. ⁊ ꝓphetica diu pollicitatiōe ꝓmissus q̄ in forma dei manēs. nihilq; ꝓprię maiestatis amittēs. in nrę carnis animęq; natura ozier' sine cōtagione ꝓuaricationis antiquę. sol⁹ eni beatę virginis natus est filiꝰ. absq; delicto no extraneꝰ ab hoīs genere. ⁊ alienꝰ a crimine. in q̄ illius ad imaginē ⁊ similitudinē cōditi. et pfecta esset innocētia ⁊ hā natura cū de fidę ꝓpagine vnꝰ existeret. in quo diabolus qđ suū diceret nō haberet. ¶ Qui dū i eam sęuit. quē sub peccati lege nō tenuit. ius impię dominationis amisit. Effusio nāq; sanguinis iusti ꝓ iniustis tā potens fuit ad ꝓpitiū. tā diues ꝓmiū. vt si vniuersitas captiuoꝝ crederet in redēptorē. nulla vincula retinerēt tyrānica. q⁹ sicut ait apls⁹: Vbi abundauit delictū sup-abundauit ⁊ gra. Quę sub peccati ꝓiudicio nati potestatē acceperint ad iusticiam renascēdi validā. factā est donum libertatis. q̄ debitū seruituti. ¶ Idem in. xiij. Libertatē quidē innocentię naturalē quā ꝓmoꝝ parentū ꝓuaricatiōe p̄didim⁹. nulla sanctoꝝ ꝓcedentiū receperūt merita. q̄m omnē captiuę posteritatis obstruxit ꝓgenię lata in trāsgressores sententia. ⁊ nemo extraneus dānationis extitit. q⁹ null⁹ a crimine liber fuit. ⁊ redemptio salutaris op⁹ diaboli destruēs. ⁊ peccati vincula rūpens. ita magnę pietatis suę sacramentū dispōsuit. vt vsq; ad cōsummationē quidē mūdi ꝓfinita generationū plenitudo occurreret. ⁊ originis reuocatio p iustificationes ināsceret fidei ad oīa retro sęcula pertineret. Incarnatio q̄pe xp̄i ⁊ occasio ac resurrectio Christi facta est iniquoꝝ sal⁹ fideliū. ac sanguis vni⁹ iusti q̄ nobis donauit. q̄ cū ꝓ reconciliatione mūdi credim⁹ fusum. ꝺ cōtulit patribus q̄ similiter credidere fūdendū. Ergo resipisce tandem indęq; resipisce. ⁊ ad redēptorē tuū infidelitate deposita puertere. Noli tui sceleris immanitate terreri q̄n redeas. nō iustos ⁊ peccatores vocat nec impietatē tuā repellit. q̄ ꝓ te cruciatus esset orauit. Inimitē patrū tuorū sententiā solue. neq; te patrius eoꝝ obstringi maledicto. q⁹ damātes de Christo: Sāguis eⁱ sup nos ⁊ sup filios nros. crimini sui facin⁹ trāsfuderūt in te. Reuertere indęq; ad misericordiā. ⁊ ꝑmitte de mētia remittētis. q⁹ ꝓpicia vrę iniquitatis cōuersa est in causam salutis. viuit quem perire volumus. cōfitemini negatū. adorate venditū. vt vobis bonitas illi⁹ ꝓsit. cui vra malignitas nocere nō potuit.

Exhortatio ad fideles ex gentibus vt in bono ꝓficerēt. Hāc in ser. ō nati. dñi Cap. XCVII

Os aūt dilectissimi q⁹ ꝓ ineffabilē grām dei ecclia fideliū est ꝓsecuta qđ carnaliū iudeoꝝ nō meruit synagoga. dicēte Dauid Notū fecit dñs salutare suū in cōspectu gentiū reuelauit iusticiā suā. Et Esaias similit' ꝓdicāte: Popul⁹ q̄ sedebat i tenebris vidit lucē magnā habitātibus i regione vmbrę mortis lux orta ē eis. Et iterum Gētes q̄ te nō nouerāt te inuocabūt. ⁊ ꝓpū q̄ nescīt te fugiēt ad te. in die nrę salutis exultem⁹. ac ꝓ nouā testamētū i ei⁹ ꝓsortiū assūpti. cui dū a pē: Filiꝰ meus es tu ego hodie genui te. Postula a me ⁊ dabo tibi gentes hereditatem tuam. et possessionem tuam terminos terrę. In adoptantis nos misericordia gloriemur.

sicut enī ait aplus: Nō accepistis spūm seruitutis iterū in timore: ꝫ accepistis spūm adoptionis filiorū in q̄ clamamꝰ abba pr̄ Itaq; dignū est atq; cōueniēs vt testantis patris voluntas ab adoptiuis filijs impleat. Et aplo dicēte: Si cōpatimur et cōglorificabimur. humilitatis Christi sint cōparticipes q̄ factum sūt glie cohēredes Crucis etenī Christi q̄ salutāris est impensa mortalibꝰ et sacramentū est et exemplū. Sacramentū quo Xtus implet diuina. Exemplū quo mortalio incitat humana quia ingo captiuitatis emptis et iam ꝟ ꝓstat redemptio vt cū fecē possit imitatio Nam si mūdana sapiētia in suis erroribus ita glatur. vt quē sibi ducem quisq; delegerit. eiꝰ opiniones et mores oiaq; instituta sectet. quę nobis erit cōmunio nominis Christi nisi vt ei inseparabiliter vniamur q̄ est via Xitas et vita? Sicut ipse testatur: Via scz conuersationis sanctę. veritas diuinę scripturę. vita beatitudinis sempiternę. Collapsa enī in parentibus ꝑne bōni generis plenitudine. ita misericors deꝰ creatę suę ad imaginē suā factę p vnigenitū filiū Iesum christum voluit sōuenire. vt nec extra naturā esset naturę reparatio et vltra. ꝑprię originis dignitatis ꝓficeret secūda cōditio. Fęlix si ab eo nō reuocaret qd̄ deus fecit. fęliciot si in eo maneat qd̄ refecit. Multus fuit a Christo accepisse formā. ꝫ plus ē in christo habere substantiā. Suscepit enī nos in suā potestatē illa natura q̄ se in q̄s voluerit mēsuras benignitatis inflectit. nec vsq; cōuersationē mutabilitatis incurrit

Idem de passione dñi. Ad promerendā ergo sāctissp̄s eruditionē illuminatarū mentiū se vigor erigat. et nō sit cōtemptꝰ ordinē facti nosse. nisi etiā ipsam rationē impensę sibi pietatis inspiciat vt auctorē suū humana natura sciēdo ꝓfūdo ab eo sit dilecta plus diligat. Miserēdi enī nostri causam deꝰ sua pietate nō habuerit. et mirabiliot est secūda hominum generata q̄ ꝑma cōditio. qz plus est i nouissimis sęculis reperisse dñm qd̄ perierat q̄ a ꝑncipio fecisse qd̄ nō erat

Glo. sup epłam ad Romanos. Suscepit autē infirmos nostre medicꝰ indęos ac gentiles vt ait aplus. Iudęos quidem ita suscepit vt esset minister. i. aplus et ꝓdicator eoꝝ ad cōfirmādas. i. veraces ostendēdas ꝓmissiones patrū. Et sic indęos ꝓpter veritatē. sic et gētes assumpsit per misericordię ꝟitatem. Ideo gentes honorare deū sup misericordia conuenit qua videlicet eas nō eis ꝓmissus. nec ad eos missus suscepit. acvelut oues alienas scz ad ouile suū adduxit

Quidęi nō sunt ab illis despiciendi sed adiuuandi. Glo. ibidē.

Cap. XCVIII.

Quod aūt ꝟ iudęi possint

q assumi ad repmendā sup̄biam quorundā gentiliū fortasse dicētium totū illud genꝰ post passionē dominī esse damnatū. videlicet ꝓpter incredulitatē. ꝓbat idē aplus p naturę similitudinem dicēs. q si delibatio sancta ē. id est si pauca de illis velut ad experimētū totꝰ massę ad fidē assūpti. vt apli et alij discipuli sunt sancti. tūc et massa. i. ipsū genus pōt sanctificari. Cū enī vnꝰ ꝑsūnę delibatio sit cū massa. nō pōt esse delibatio sancta et massa immūda. qz delibatio est de massa. Et si radix ē sancta. i. si patriarchę a q̄b⁹ humorē fidei ꝓtrabūt sancti fuerūt. i. illi q̄ de ipsoꝝ genere etercuerūt i eoꝝ fide fundati sācti erūt. Radix enī bona bonū succū in ramos diffūdit. vbi fructus boni saporis fit. Et si q̄ alię ex ramis naturalib⁹ sūt fracti. i. ipsi blasphemi et impij de ꝑfidia indęoꝝ a ꝓmissione sūt exciſi. Tu aūt o gētilis cū esses oleaster. i. sterilis et amarꝰ. naturalit̄ insertꝰ i illis eo. i. aliena opatiōe cōiunctꝰ in loco fractorū et factꝰ eoꝝ socius. i. ꝑticeps radicis. s. patriarcharū et ꝓphetarū et pinguedinis aplōꝝ. q̄ ꝑę olīę batēt ꝑsūs radicē inq̄ olīue. i. ꝑfidi iudaci fractiferi. i. aīā aduentū Christi: noli gl̄iari aduersus ramos. videlicet ꝓ incredulitatē fractos. Et si enī putata ē

oliua·nō tamē amputata. Nec iudei cā genti obiecti sūt·ꝙ qz nō crediderūt apostolis occasionē ꝓdicādi dederūt. Itaqꝫ saluti gentiū cōgaudeat·nō infirmitati iudeoꝝ insultet. Facile quippe recipi valet q̄ malis alienis gaudet. ¶ Leo papa inser. de passione domini. Repugāt quidem iniq̄tas iustitiæ·cpetas sua·medaciū ꝟitati·ꝫ de sceia ob tinacitiā de scelere crudelitū obtinuit Sed? eternę dispositionis effectū. Ut sic humano generi sua morte cōsuluit vt sacramē tum nō negaret salutis·etiā psecutoribꝫ ipsis·Qui enī venerat vnūlis credētibꝫ oīa peccata indulgētia generali cōdonare·nec iudaicum volnit crimē excludere. Quoꝝ itaqꝫ ꝓfidiā tetestamur·eozūdē fidem si cōuertant amplectim·z imitantes misericordiā dñi q̄ ꝓ eis a quibꝫ crucifix⁹ est orabat. Nos q̄z cū beato Paulo nostras iungim⁹ ꝓces·z vt ille populꝰ misericordiā cōsequat optam⁹·ob cuius offensionē grām reconciliationis accepimus·qi sicut ꝓ magistꝝ gentiū dicit. Ō dulcit⁹ de⁹ oīa in incredulitate vt omniꝫ misereat. ¶ Idem de Epiphania ser. v. Ds igit ad veram ptinet charitatem quā ex eruditione dominica debemus etiam inimicis nostris·z optādum nobis est z studendū·vt hic ꝓfuit·qz ab illa spūali patrā nobilitate defecit·inserat arboris suę ramis. Multū enī ista benivolētia quā ideo delectū eoꝝ fecit nob locū misericordię·vt eos fides nra reuocaret ad emulationē salutis recipiendę. Priorū nāqꝫ vitā nō solū sibi decet vtile cē·ꝫ etiā alijs·vt qđ apud eos agi nō potest verbis obtineat exemplis

Q frustrā messiam ꝓstolant Idem de natiuitate domini. sermo.ix. Cap. XCIX

Um interrogāte domino Ihesu iudeos cui⁹ filiū diceret Christū: Respōdissent David: Confestim dñs ꝙritatē illoꝝ arguens ait: Quō ergo David vocat eū dominum dicēs: Dixit dñs dño meo sede a dextris meis. Vndubitatis vobis iudei intelligētię viā eius dū solā naturā carnis aspicitis tota vox veritatis luce ꝑua priualis·expectantes fm vię ꝙfationis fabulosa figmēta David filiuꝫ de sola stirpe corporea·dū sperat vestram in hoc tēpe cōstitutis·dū dei filiū repulistis·vt qđ nobis cōfiteri gloriosum est vobis ꝓfiteri non possit. Nam z nos interrogati cui⁹ filius sit Christ⁹, voce apli confitemur ꝙ factus est ex semine David fm carnez z de ipso initio euangelicę ꝓdicationis instruimur legentes: Liber generationis Ihesu christi filij David. Sed ideo a vestra impietate discernimur·quia quez ex progenie David hominē nouim⁹ esse natum·eundē fm ꝙ verbum caro factū est deum dō patri credimus coęternū. Vnde si teneres o israel tui nominis dignitatez z ꝓphetica denunciationes·nō obcecato corde pcurreres Esaias tibi euangelicam panderet veritatē·z non surdus audires diuina inspiratione dicentē: Ecce virgo concipiet z pariet filium·z vocabit nomen eius Emanuel·quod interpretatum est nobiscum deus·quem si in tanta proprietate non videbas sacri nominis·z in dauidica saltem voce dijudicasses ne contra testificationē noui z veteris testamenti Ihesum christum David filiuꝫ denegares·quē David dominū non fateris. ¶ Augustinus in expositione symboli. Expectat quidē z vos iudei vt veniat qui venturꝰ videlicet fm prophetias antiqui temporis et profecto veniet·sed non sicut vultis veniet excelsus·qui humilis a vobis est interfectus·et videbitis iudicantem quem contēpsistis miracula facientem. ¶ Isidorus super genesim. Ecce pueri Abrae cū asina expectantes·nec ad locū immolationis Ysaac puenierēt. Sic·n. Abraā vnicū z dilectū suū deo victimā obtulit filiū

Ita dñs vnigenitū filiū suū p nob omnibus tradidit. Et sicut Ysaac sibi ligna portauit in quibus erat imponendus·ita et Xpist⁹ lignū sue crucis in humeris gestauit·in qua erat crucifigēdus. Duo autem serui dimissi nec ad sacrificij locū p ducti·indicos i duas ptes salomone peccante dimidēdos significabāt·q cū seruiliter viuerēt z carnaliter saperent·passionem Xpisti nō intelligebant. Asin⁹ aūt ille indicoz insensatā stulticiam designabat·que oia sacramēta portabat·z qđ ferebat nesciebat. Decitas inqt aplus ex parte contigit israel. Quid est aūt expectare bic cū asino·nisi donec itrauerit gētiū plenitudo? Et quid est postq adoraueri mus·nisi sacrificium dñice crucis impletum p gētes fuerit ꝓdicatū? Quid autē est·tunc ad vos reuertemur? Hoc est vt plenitudo gentium intret·z sic omnis israel saluus fiet.

Qualiter ab antichristo decipient. Glo. sup Joh. v. cap.

Cap. C

Ego inquit dñs veni in nomine patris mei·i·vt pater glorificet p me·z nō accepistis me vos indigi·hoc est·nō credidistis me. Si alius venerit in nomine meo·videlicet antichristus q nō dei·sed ꝓpriā gliam ꝗret ac deū se esse dicet·illū accipietis·i·ei adherebitis. Hoc est qđ aplus ait: vt credat mendacio q non credit veritati. Nascet aūt antichrist⁹ in babylone de tribu dan iuxta qđ ait Jacob: Fiat dan coluber i via·cerastes in semita mordens vngulas eq vt cadat ascēsor ei⁹ retro. Hūc venerit hierosolymā circūcidet se dicēs indeis: Ego sum Xpist⁹ vobis promissus·tunc omnes indei reedificabunt templū a romanis destructū·ibiq sedebit dicens se esse deū. Sicut enī in Xpisto oīs plenitudo diuinitatis habitauit·ita in antichristo plenitudo malicie·z oīs iniqtas habitabit·quia in ipso erit caput omnium malox diabolus videlicet qui est rex omniū superborum. Cōpleta quidē accessione ad romanū imperiū·z ad obedientiam ecclesie romane aderit discessio ab imperio vtroq·Humiliat adimpleto misericordie tpe quo plenitudo gentiū ad fidem ingredit·discessio a fide reuelabit·qñ scz refrigescet multorum charitas·z abūdabit iniqtas. Et tūc ille vnicus videlicet antichrist⁹ vt dicit aplus·parata sibi sede reuelabit·i·manifestabit. Cui⁹ aduēme fm operationē satane erit·qui totū faciet instigante z cooperante diabolo qui illū possidebit. Nō tamē sine sensu sicut frenetici·agūt q culpā nō habēt de malis que faciunt. Nam si tanq frenēticus a diabolo vexaretur·nō ei qđq ageret imputaret. Veniet aūt in oi virtute videlicet potestatis humane ac diuitiarum abundantia·z ostendet signa z prodigia·sed mendacia·quia p artes nō veras·sed magicā faciet illa. Ideo quoq dicunt mendacia·quia cōfirmabūt mēdacium·id est·illū esse deū. Hūc ergo sathanas soluet·ac p illum antichristus in omni virtute sua mirabiliter quidem z mēdaciter operabit. Ambigui tn solet esse vtrum ideo signa illa dicantur mēdacia quia non vera vt videbuntur erūt·imo fantastica·id ē·quia mortales sensus decipiet per fantasmata·vt qđ vere non faciet videatur facere·vel ideo quia z si vera sint·per hoc homines ad mendaciū divina permissione trahentur. Erit enī aduentus eius vt ait apostolus·in omni seductione iniquitatis eis qui pereunt·qm minis et blandicijs z omnibus alijs modis seducet eos qui perditioni traditi sūt. Nam quia veritatem charitatis non acceperunt·id est·Xpistum·qui charitatē omnibus ostendit ac veritatem promissionum implebit. Ideo mittet illis deus operationem erroris·id est·ad eos venire permittet illum qui est ipsa malicia·qm pater est omnis malicie z iniquitatis·vt credant mendacium·id est·antichristum esse deum

Q ad predicationem Helie et Enoch conuertentur. Glo. sup epistolam ad Ro. xi. ca.

Lap. C1.

Andem vero ad predicationem Enoch t Helie iudei ad christū conuertētur: sicut dicitur per Malachiā: Ecce ego mittā vobis Heliam thesbyten: qui conuertet corda patrum ad filios. t corda filioꝝ ad patres vt etiā filij intelligant sicut patres. i. prophete priores intellexerant. Sic. n. cor patrum ad filios cōuertetur cū intelligētia eorum ad filios perducetur. t cor filiorum ad patres eoꝝ. dū id quod senserunt illi sentiant t isti. Vnde dicit apostolus: Q cecitas cōtigit in israel non ex natura sed ex culpa. nec ex toto sed ex pte quia non omnes permanserunt in illa cecitate. Contigit inq̄ nō ad semp sed ad donec plenitudo gentiū intraret. i. ut intraret. t donec intraret. ut bis verbis et causa notetur t termin⁹ eiusdē cecitatis. Et sic videlicet: posito plenitudo gentium intrasset omnis israel predicantib⁹ Enoch t Helia gentes emulando saluus fieret. sic in Isaia scriptum est: Veniet ex sion. i. ex iudeis qui auertat impietatem. i. a iudeis infidelitatem. Nunc quidem interim impietas a Jacob quasi vi eripitur. cum aliquis iudeoꝝ vir ad christum conuertitur. sed tandē conuertentur voluntarie. s. in fine seculi. quādo facile cōuertētur. Ne quis igit eos interim despiciat. quoniā t casus eorum pdest. t plē restitui conuertendo se ad fidem christi. Illoꝝ quippe delicto quo ceci dominū occiderunt. vel quo verbū dei repulerūt. salus facta est gentibus ad quas relictis iudeis apostoli conuersi sunt. Et quoꝝ voce in Actib⁹ apostoloꝝ dicit ad iudeos videlicet per apostolos Barnabam t Paulum: Vobis oportebat primū loqui verbū dei. sed quia repulistis illud: ecce cōuertimur ad gentes. Sic igit et delicto quo verbum dei populus ille repulit. salus gentibus fuit. Nihilomin⁹ etiam ex delicto quo iudei christum occiderunt. dum ipsi pro peccato humano. di. a romanis vastati. ac per mundū venūdati. funditus a regno suo eradicati. cūct⁹ in testimoniū sunt non esse fictas de christo pphetias. quas apostoli de ipso gentibus exposuerunt. Saluus inq̄ gentibus per casum iudeorum facta est. ita ut illos emulentur. i. iudei gentiles imitent. Qd quidem t sepe iam factum est. t plenius in fine seculi fiet. quādo videlicet ipsi iudei christianis equentur in fide christi. Tunc enī Moysi manus in sinum revocabitur. tunc Moyses noster ad matrē t ad fratres reuertetur. Si autem ut ait apostolus: illorū delicto ditatus est mūdus. t eorum diminutio t abiectio diuitie sunt gentiū. quātomagis plenitudo eorum? Ac si diceret: Si malū vertit eoꝝ deus in bonum. i. in diuitias mūdi. multomagis bonū eoꝝ. s. in fine mūdi quādo cōuersa eorum plenitudo ditabit gētes doctrina t exemplo. ¶ Glo. ibidē ait. Hinc t idem apostolus sicut illā auctoritatē Ose: Vocabo non plebē meā plebem meā ꝛc. de conuersione gentium exponit. sic etiā mox auctoritatē Ysaie p iudeis inducens. ita dicit: Ysaias aūt p israel clamat. i. pro iudeis pphetiçat aperte dicens: Si fuerit numerus filioꝝ israel tāq̄ harena maris reliquie saluę fient. hoc est. licet ad modum harenę steriles sint a gratia fidei t fructu operis boni non tñ ideo radix patriarcharū penibit imo reliquię saluabūtur. i. illi quos inde reliqui. t qui ab aliis relicti sunt ut viles t pauci.

De puersitate antichristi. Glo. super secunda ad Thessal. ij ca.

Lap. CII.

Si autem dicit apostolus: Nisi primū venerit discessio. quādā codices habēt: Nisi

venerit refuga. qđ intelligit de antichristo. Huc. n. vocat refugam vtiq; a dño deo. Si. n. ꝟ de oibꝫ impijs pōt dici merito. q̄ntomagis de isto. qđ etiā describēs ibidē subiūgit: Nisi recessatē fuerit hō peccati filius pditionis. qui aduersat̄ & extollitur sup omne qđ dicit̄ de⁹. aut qđ colitur. Reuelabit̄ inq̄ṫ. manifestabit̄ eni⁹ species iā p̄cedit. q; iā mysteriū iniq̄tat̄ in mēbris suis operat̄. & dicit̄ hō nō de⁹. totius peccati huius filius pditionis. i. diaboli hominū pditor. Filius inq̄ṫ ei⁹ nō p̄ naturā ſ̄ p imitationē. Sed filius pditionis dr. q̄m pdēs alios & ipse pdet̄. Qui ideo recte dr antichristus. q; christo & mēbris ei⁹ adūsabit̄. & efferet se sup oē qđ vl̄ falsa opinione vl̄ idolū vl̄ būficij gratia vt q̄libꝫ sctūs de⁹ dr. aut qđ ⁊ vo cultu sicut de⁹ trinitas colit̄. ¶ Hiero⁹ sup Danielē. Sicut aūt olim p̄dictū est a Daniele ꝓpha: Stabit in loco ei⁹ despectus. & nō ei tribuet̄ honor regis ꝛc. Nostri. n. hęc & q̄ sequūt̄ exponūt de antichristo q̄ futur⁹ est tpe vltimo. Hic nāq; de modica gēte. i. de ꝓfo iudaico nascitur⁹ tā būlis atq; despect⁹ erit ut ei non det̄ honor regius. ac p̄ insidias & fraudulēter obtineat p̄incipatū. & romani ab eo expugnēt̄ & p̄dabūt̄. Simulabit. n. se ducē fideiussoris. testamēti dei ac legis. & ingredietur vrbes ditissimas & faciet q̄ nō fecerūt p̄res ei⁹. Cogitabit adūsus illos q̄s volet legē dei derelinquere. & eleuabit̄ ꝑtra oē qđ dr de⁹. & adūsus deū deor⁹ magnifica loquet̄. ita ut i templo dei sedeat. ac se deū faciat eusq; voluntas dirigat̄ donec ira dei cōpleat̄. nā i ipso erit cōsūmatio. Vbi aūt inꝑpetrati sum⁹. & in ꝓcupiscentijs fęminar⁹ erit. septuaginta trāstulerit & ꝓcupiscentijs fęminar⁹ non ſbiaccebit. Et ſ̄ facile de antichristo pōt intelligi. q; ideo simulādo castitatē fingat. ut plurimos decipiat. Multa q̄; deceptis munera tribuet ac trā exercitui suo diuidet quosq; terrore nequerit. ananicia subiugabit. Hic ſ̄ de Babylone vēturꝰ p̄mū ꝓ regē austri. i. egypti pugnabit. ꝑmoq; regnū ei⁹. ac postea libyas & ęthiopes superabit. Eoq; in tra isrl̄ venīēte datur. ſ̄ ei man⁹ vrbes multę vel potiq;. Idumeā. mo. & moabitidē & arabiā intactas relinquet. q̄m illuc sctōr cęt⁹ ad deserta ꝓfugiet. Pugnāo aūt ꝓ egyptios ac libyas & ęthiopes atq; ꝓterēo tria de decē cornibꝫ audituꝰ est adūsū se bella ꝓsurgere de oriētalibꝫ & aq̄lonis ptibꝫ. q̄ veniēs cū mag̃ multitudine ut ꝓterat & plurimos interficiat. figet tabn aculū suum in apeduo inr neapolis q̄ pus emaus vocabat̄. vbi incipiāt indęg mōtana ꝓsurgere. Vndeq; se eriget ac beersolymoꝝ regionem ascendet.

De pſecutione illi⁹ in sctōs dei Aug⁹ de ciui. dei. li. xx.

Cap. CIIII

Iterum aūt alligatus ē satḥanas mille ānis. ut legit in Apoc. q̄ videlicz numero pfecto notat̄ tpis plenitudo. ſ. a passione domini vsq; ad finē ſculi. Vnd⁹ alligatio est eū nō ꝑmitti tota tēptationē exercere quā pōt vl̄ vi vl̄ dolo ad boies seducendos i ptē suā violēt̄ cogēdo vl̄ fraudulēter fallēdo. Nec si ꝑmitteret̄ i tā lōgo tpe tātaq; multoꝝ infirmitate plurimos tales q̄les id⁹ ꝓpeti nō vult & fideles reiicere. & alios ne crederēt impedire. qđ ne faceret alligat⁹ est. Huc aūt soluet̄ q̄n et bene cēp⁹ erit. Mā trib⁹ ānis & fer mēsib⁹ legit̄ tot suis viribꝫ suoꝝq; ſcutur⁹. Et tales erūt cū qbꝫ pugnabit ut tāto ei⁹ ipetu insidijs vinci nō possūt. Si ꝛo nūq; solueret̄ nūq; ei⁹ maligna potētia oīderet̄. min⁹q; timitat̄ scē. ſ. ecclię fidei patiētia ꝓbaretur. minusq; pspiceret̄ q̄s magno ei⁹ malo tā bn dūs vsus sit. q; eū cū oino a tēptatiōe abstulerit sctōr. q̄uis ab eorū interioribꝫ boibꝫ vbi i deū credit̄ foras miserit ut ei⁹ forinsec⁹ ipugnatiōe ꝓficerent. & in eis q̄ sūt ex ꝓte ipsi⁹ alligauerit ne q̄ttū posset effūdēdo & exercēdo malitiā innumerabiles infirmos ex qbꝫ ecclesiā multiplicari oportet. alios credituros

alios credētes a fide pietaq; boo ꝛterreret ꝛ illos frāgeret. Soluet aūt in fine sathanas ut quē forte adūsanū supauitcū ingēti glia sui liberatoris aspicat ꝛi cuitas. Hn eo ꝛ sane q̄ tūc futuri sūt sanctoꝝ atq; fideliū cōpatione q̄d sumuet quādoq; dē ad illos ꝓbādos tāt⁹ soluet inimic⁹ cū q̄ nos etiā ligato tanto pericu lio dimicamus. Deus ꝛ ē ꝛpus in duallo quoslā christi milites nō est dubitandū fuisse ꝛ esse tā prudētes ac fortes ut etiaꝫ si tūc cū ille solue inimic⁹ in hac mortalitate uiuerēt oēs insidias a⁹ atq; impetus ꝛ prudētissime cauerēt ꝛ patientissime sustinerēt. Hec aūt alligato diaboli nō solū facta est ex q̄ cepit etiā pter iudeā in natiões alias dilatari · ē etiā nūc fit ꝛ usq; ad finē seculi fiet · q̄ videlicet malignus ille solui debet. Dnicuiq; etenī fideliū ille fortē tūc alligat cū ab illo tā q̄ vas ei⁹ emptat. Aliiq; succedūt alijs nascēdo donec ē seculū finiat quoꝝ quotidie uelut ī abyssō cecis ac pfūdis coꝛdibus includat. ¶ Ex glo. sup Apocalys xx. Ytaq; sic legit ibi: Lunitate sanctā ꝓcalcabūt · i · ecclam pſequent⁹ ministri uidelicet antichristi mēsibꝫ q̄dragita uuobꝫ · i · trib⁹ ānis ꝛ dimidio q̄b⁹ regnabit antichrist⁹. Et dabo inq̄t dns duobus meis testib⁹ Enoch uidelicꝫ ꝛ Helie subaudi · q̄ꝫ doctrinę ꝛ ꝓphetabūt mille ducēt⁹ lxꝛagita diebꝫ · i · ꝓdicabunt trib⁹ annis ꝛ dimidio sicut ipse ꝓdicauit christ⁹. Et ē faciēt amicti saccis · pniam scꝫ ꝓdicātes ꝛ exēplo sui ostēdētes. Lūq; finierint testimoniū suū · bestia · i · antichristus q̄ ascēdet ad regnū pugnabit ꝫ illos ꝛ disputatiōibꝫ acrit · ꝛ occidet eoꝝ corpa liter · ꝛ iacebūt coꝛpa eoꝝ in platea ciuitat⁹ magne · i · hierusalē quondā dei ut q̄dq; uiderint timeāt eis conformari

De interitu eiusdē ꝫ Hiero⁹ vbi supra. Cap. CIIII

Ostq; ergo fuerit antichristus ut dctū est in apedno tabernaculū suū inde se erigēs usq; ad montē oliueti regionem ascēdet hierosolymoꝝ. Hic uenit usq; ad ꝓfati mōtis uerticē q̄ dicit inclytus · qt ex eo saluator ascēdit ad patrē · dnoq; cōtra se uenīte nullus auxiliari potent ei · ibi nāq; pbuit uñ dns ad celos ascēdit. Nō ꝛ Esaias plen⁹ loq̄t dicēs: Decipitabit dns in mōte illo facē uinculi colligati sup oēs ꝓphas. ¶ Glo. sup j. ad thessal. v. ca. Sicut ē legit⁹ in libris ꝓphete Danielis: Regnabit antichristus ꝛ ministri ei⁹ trib⁹ ānis ꝛ dimidio. Et sic in Apoc. q̄ꝫ habet. Helias ꝛ Enoch interficiēt ab illo · tunc erit talis tribulatio q̄lis antea nō fuit nec postea erit. Post modū antichrist⁹ ꝛ maꝛia pars suoꝝ interficiet a Michaele. Post mortē xo antichristi q̄dragintaq; qꝫ dies ꝓcedent bonis ad pniam q̄ nō tribuauerūt in illa pſecutione. Ministri aūt antichristi gaudebūt illis dictis ꝛrores ducētes ꝓuinia celebrātes ꝛ ioca diuersi generis exercētes. atq; dicētes: Licet ꝓcepto nr̄ sit mortuꝰ tñ mō pacē ꝛ securitatē habem⁹. Lūq; talia uiderīt ut ait apls: Supueniet repēte eis interit⁹ ita grauis ꝛ subitus sicut est dolor mulieris in utero habētis · qō tñ euadit ē illi nō effugiēt. ¶ Glo. sup ij. ad thessal. ij. ca. Occidet legit⁹ antichristus ut a doctoribꝫ traditur in mōte oliueti in papilone ꝛ i solio suo · videlicꝫ in illo loco cōera q̄ dns ascēdit ad celos. Illo aūt infecto non statim uenit christ⁹ ut ab ipso mūd⁹ iudicet · ē ut ex libro Danielis intelligit q̄dragintaquinq; dies electis ad pniam ꝓcedētur. Quātū xo p⁹ dns uēturꝰ sit penit⁹ ignorat. ¶ Hiero⁹ vbi supra. Atpe q̄ inḡe sacrificiū ablatū fuerit · i · quo antichristus orbē obtinēs dei cultū interdixerit · usq; ad infectionē a⁹ cōplebūt dies mille ducēti nonaginta · i · tres anni ꝛ dimid⁹. Ato q̄pe tpe sanctos pſequetur. Deniq; beat⁹ inq̄t q̄ expectat ꝛ puenit ad dies mille trecētos trigintaquinq;. ē est oēs qui antichristo infecto dies q̄dragintaq;qꝫ sup numerum ꝓfinitum

pectolant' q̃lo dñs in sua maiestate ve-
nies manifestabit'. Cur aũt p' iniquitates
antichristi q̃dragita q̃nq; dicẽs silẽtiũ sit
futuꝝ · dimiꝫ q̃dẽ est sciẽtie nõ hũane ·
nisi forte dicam' · q' regni dilatio patien-
tie sctõꝝ ẽ cõprobatio · puto aũt ꝫ pẽni-
tentie dari locũ per pẽnas lapsorum.

De aduẽtu christi ad iudicium Glo. vbi s. Cap CV.

n Ec veniet ut dictũ ẽ dñs ad iudiciũ nisi venerit discessio primũ · videlicꝫ ecclie a spũali obediẽtia romane ecclie vel boiuꝫ a fide

¶ Ambro. sup j. ad thessal. Descẽdit aũt dñs ipe Jesus christ' volũta te pris cũ exercitu celesti ad gerẽdũ bellũ cõtra antichristũ nomine dei · q̃ extincto iussu ei' resurgẽt mortui. Hoc ẽ · n · in tu-
ba dei descẽdere videlicet noie dei bellũ agere. ¶ Hiero' sup Mat. li. iiij. Sol
obscurabit' · nõ q̃dẽ sui luminis diminu-
tione · ꝫ veri lumis cõpatione. Alioq̃n le-
gimus solẽ septuplũ lumis habituꝝ i il-
la die · ꝫ cõpatione verę lucis oĩa erũt in
sua natura tenebrosa. Itaq; si sol ꝫ luna
ꝫ stelle ꝫtutes q̃ angelice i aduẽtu chri
sti in tenebras reputabũt · illoꝝ supcilioꝝ
repcutiat' q̃ pñtiam indicãtis formidant ·
qz se sctos arbitrãt. ¶ Origenes sup Mat. Dicet aũt aliq̃s q' sic in magnis
ignibꝫ succẽdi incipiẽtibꝫ ex fumo pluri-
mo tenebre ertolli videt' · sic in consũma-
tione mũdi ab igne q̃ accẽdẽdus est cęli
luminaria obscurabũt'. Ali' ꝫ exẽplo vtit'
Ut sicut deficiẽte oleo lucerne paulatim
lumẽ minuit' · sic luꝝ celestiũ luminũ defi-
ciẽte mitrimine obscurabit'. ¶ Glo. su-
per j. ad coꝝ. ca. iij. Duos autem
ignes futuros legim'. Unũ eternũ q̃ iu-
diciũ sequet' · q̃ videlicꝫ reprobi eternaliter
punient'. Et alteꝝ q̃ pcedet · q̃ · s · bon' mũ-
di facies exuret' · q̃ etiã emũdabit eos q̃ fũ
damẽto ecclie lignũ fẽnũ stipulã superedi
ficauerũt. Qui aũt auꝝ pciosos lapides
argẽtuꝫ superedificauerũt ab vtroq; igne
securi sũt. Glo. sup Jobã. iij. ca.

In tpe igit' illo ait dñs: Cõgregabo oẽs
gẽtes ꝫ deducã eas i vallem Josaphath
ꝫ ibi disceptabo cũ illis. Hoc q̃dã pueri
liter intelligãt videlicet q' in valle q̃ ẽ in
latere olivẽti mont' dñs ad iudicium de-
scẽsurus sit · qđ vtiq; friuolũ est · q; nõ in
terra ꝫ in bon' aeris spatio sedebit cõtra
locũ eiusdẽ mont' ex quo ascẽdit. Ut sic
Johãnes Chrysostom' ait: Angeli re-
ferẽt añ illũ salutiferę crucis signũ. Josa-
phath aũt interpꝫtat' iudiciũ dñi. Ad iu-
diciũ q̃ dñi cõgregabũt' nõ solũ indigi q̃
credere nolucrũt · ꝫ oẽs impij q̃ ab initio
fuerũt. Justi ꝫo nõ descẽdẽt in vallẽ
iudicij videlicet ut iudicio damnẽt' · ꝫ in
nubibꝫ obuiã christo deuabũt'. ¶ Hay-
mo sup Isaiã. Itaq; iuxta ꝓpham
Isaiã. Hęc q̃dẽ erũt in medio trꝫ · id est
in hierusalem quę ẽ vmbilic' terrę. Dñs
tñ nõ descẽdet in terrã ad iudiciũ · sed in
aere sedebit in nubę cõtra montẽ olivẽti
stipat' agminibꝫ ꝫ ꝫtutibꝫ cęloꝝ. In nu-
be ascẽdet ꝫ iteꝝ in nube veniet sic ab an-
gelis dictũ est: Sic veniet quẽadmodũ
vidistis eũ eũtẽ in cęlũ. Ipsemet q̃z dicit
Hõc videbũt filiũ hois veniẽtẽ in nubi
bus cũ ptãte magna ꝫ maiestate.

De icertitudine illi' diei. Aug' in li. lxxxiij. qõnũ. Cap. CVI

f Unusquidẽ sęculoꝝ est ętas serta mundi · videlicet ab aduẽtu dñi vsq; ad finẽ sęculi
qua scilicet exterior homo tanq̃ senectu
te corrũpit' · ꝫ interior de die in diẽ renou-
at'. Senectus vero tũ ꝑpis solet tenere
q̃stũ oẽs ętates cęterę. Nã cũ ab anno
sexagesimo seneꝯ dicat' incipere · ꝫ hois
vita possit vsq; ad annos cẽtesimũ ꝫ vi-
gesimũ peruenire · manifestũ est solã senec-
tutẽ tã longã q̃ oẽs ętates ꝓores ẽ pos-
se. ¶ Idẽ de ciuita. dei li. xviij.
Frustra igit' anos q̃ remanẽt huic sęculo
conarentur diffinire · cũ eis de hac re
calculãtibꝫ digito solvit ꝫ q̃sq; cere iubet q̃
ait: Nõ ẽ vr̃m nosse tẽpora vel momẽta
q̃ pr̃ posuit in sua pr̃ate. ¶ Hiero' su-
per Mat. l. iiij. Dem̃q; de die inq̃t

illa ꝛ hora nemo scit nisi pater solꝰ. Nō enim expedierat apostolis nosse die adventus iudicis: ut semp incerti sic quoti die viuerēt tāqꝫ altera die iudicādi cēnt

¶ Greg⁹ in moral. li. xix. Vnde beati Job voce dicit: Arcus meus in manu mea instaurabit. Per arcū eni extremi iudicij designauit dies: sicut alibi dicitur: Dedisti metuentibꝫ te signū ut fugiant a facie arcus. In arcu nāqꝫ cito lōgius trahit chorda: tāto de illo districti or erit sagitta. Sic illi⁹ iudicij dies qꝫto longius differt ut veniat: tanto cū venerit sequitur ut de illo districtior sīta pcedat. Idcirco nūc dandis diuīis pcuti mur ut his correpti pariter inueniamur. Vnde ꝛ illic dicit: Ostendisti popolo tuo dura.

¶ Chrysosto. super Mat. li. i. Sciendū vero qꝫ medulla huius mūdi sūt hoīes sancti. Sicut igit arbor floret qdiu medulla fuerit sana cum aūt fuerit pcomesta paulatim marcescendo siccat tota. Sic ꝛ qdiu sūt homines fideles stat iste mundus: ꝛ cū sancti de mundo deficiunt est vtiqꝫ casurus Sicut etiā regredientibꝫ israelitis de ęgypto exterminata est ęgyptus.

De resurrectiōe generali. Glo. sup i. ad cor. xv. ca.

Cap. CVII

Unc omnes quidez dormiemus tā boni qꝫ mali videlicet qꝫ mali resurgemus: sed non oēs in gloriā imortalitatis imutabimur. Ut hoc ī momēto i. breuissimo ꝛ angustissimo tēporis spacio. In ictu oculi i. qꝫcito radius oculi trāsit ad remota ꝛ trāsuolat media. In nouissima tuba i. p vocem magnam ꝛ manifestam post qꝫ nō erit alia Ac si dicat apostolus: Fiet vniuersalis resurrectio ī nouissimo signo qđ nutu diuino dabit ut ista cōpleant. Per tuba clamor forte ille intelligit de quo in ēāgelio dicit. Media nocte clamor factus est ecce sponsus venit exite obuiā ei. Nō eni tūc veniet cū sperat: sed media nocte id est occulte valde ꝛ insperate. Et quasi quęreret quis: An erit sonus illius tube: Rndet vtiqꝫ. Canet eni in quartuba. Nubę nomine aliqđ euidens ꝛ ꝑdatum signū accipit qđ archāgeli vox ꝛ tuba dei alibi ꝛ etiā vox christi quā audiēt mortui de monumentis in ēāgelio dicitur. Unde ꝛ ibidē ab apostolo scribit: Ut mortui resurgāt incorrupti videlicet oēs sine aliqua diminutione mēbroꝝ. et nos imutabimur in gloriā imortalitat⁹ videlicet boni trīm.

¶ Aug⁹ de ciuitate dei. Queri antē solet vtrū illi quos vnos inueniet christus nūcqꝫ omnino sint morituri an ipso tēporis puncto quo rapientur obuiam christo ad imortalitatē mira celeritate sint transituri. Nō enim dicendū est fieri nō posse ut in illo spacio per aera portent in sublime ac de ista vita recedāt ꝛ reuiuiscat. Ad hunc quoqꝫ sensū quo estimemus illos in tam paruo spacio ꝛ mortē passuros ꝛ imortalitatē accepturos apl̄us nos vtgere videt: vbi per cā dicit: Sic in Adā oēs moriuntur ita ꝛ in christo oēs viuificabunt. Ut alibi: Quod seminas nō viuificat nisi pri⁹ moriatur. Cur aūt nobis videat incredibile multitudines illā corpoꝝ quod ammodo seminari in aere atqꝫ ibi protinus imortaliter ꝛ incorruptibiliter reuiuiscere non credamus in ictu oculi futuram resurrectionē ꝛ in membra sine fine victura tāta velocitate rediturꝫ antiquissimorum cadauerꝫ puluerē? Sed de his potius doctores aud. re vellē. Si tamē sanctos qui christo veniente viuentes reperientur eiqꝫ obuiā rapient credideritn⁹ in eodē raptu de mortalibꝫ corporibꝫ exituros ꝛ ad eadē mor immortalia rediturōs nullas in verbis apostoli patiemur angustias generaliter accipientes qđ dictā est: Omnes quidē tam boni qꝫ mali resurgemus sed nō omnes in solēnitatē resurrectionis imutabimur.

¶ Idez super Genesim li. vii. Si quem vero mouet quid opus sit defunctoꝝ spiritib⁹

in resurrectiõe corpora sua recipere-si potest eos sine corporibꝫ sũma beatitudo ꝓberi. Difficilis est quæstio-nec põt a nob perfecte diffiniri. Sed tñ dubiũ non est q raptã a carnis sensibus hois vtentis mentẽ q ipsa carne deposita per mortem nõ sic incõmutabilẽ videre posse substãtiam sicut sancti vident angeli sine alia causa latentiori-siue ideo qꝛ inest ei naturalis quidã appetitus-suũ corpus administrãdi quod retardatur quodãmodo ne tota intentione in illud summũ ꝑfectum pergat donec appetitus ille cõquiescat. Porro si tale sit corpus cui' difficilis q grauis sit administratio sicut hic caro quæ corrũpit'-multo magis ab illa sũmi cęli visione mens aduertit'. Proinde cũ q hoc corpus receperit iam nõ animale sed spũale-angelis ꝑquata perfectũ habebit modũ naturę sue obediens q imperans vinificata q vinificans tam ineffabili facilitate ut sit ei gloriæ qđ fuit sarcinæ.

De occursu sanctorum ad iudicium. Glo. sup i. ad thessal. iiij. ca. Cap. CVIII.

Dominus igitur ut dictũ est in iussu q in voce archangeli q in tuba dei descẽdet-qꝛ quasi ad bellũ veniet. Hũc enim inimicos debellabit-q amicos ad eternæ gloriæ solennitatem inuitabit. Vox igitur illa erit ꝗsi tuba videlicet suos excitãs q malos terrens. Et bñ dicit': tuba dei-qꝛ deus efficaciã dabit ei videlicet ꝙ per illã mortui qui in christo sunt resurgẽt primi. Deinde vero illi qui vini reperient' simul cum illis ab angelis in nubibꝫ obuiã christo i aera rapient'. Nubes-n-eos suscipiẽt sic nubes suscepit christũ ascẽdentẽ in cęlũ-vbi etiã dicit interpres alius ꝙ rapiem̃ baiulis nubibus. (Glo. sup eplã ad ephesios. iiij. ca. Hũc ut alibi dicit aplus: Omnes occurremus videlicet nobis inuicẽ de diuersis mũdi partibus vt ipsi nro capiti christo veluti ad gaudii uni currentes desiderio. Nos inq̃ ꝓficientes in virũ perfectũ-i-intãtũ vt vir perfectus sit vnusquisq̃ nostrũ: Omnes autẽ dicit ꝓficiendos in viꝝ nõ setus discretione sed virtutis perfectione. Sic enim etiã oẽs sancti sũt paruuli vinibꝫ corporis q animi: Occurremus q in mensurã plenitudinis christi-i-habẽtes qualibet cãdẽ ętatẽ in qua christus habuit annoꝝ plenitudinẽ. Cã quoq̃ mensurã corpis in qua christus de hoc mũdo erimt quę est mensura q meta ętatis vltra quã nec aliquid homini naturaliter accrescit. Omnes enim cuiuscũq̃ ętatis mortui fuerint i eadẽ ętate resurgent in qua christus mortuus est q resurrexit. Et vnusquisq̃ siue vir siue mulier sit-suã recipiet corpori mẽsurã quã vel in iuuẽtute habuit etiã si senex obiit-vel obiturus erat si ante defũctus fuerit. Nec est fas dicere ꝙ in resurrectione accidat corpori magnitudo quã non habuit antea-nec corpora maiorum ad modũ dominici corporis sũt rediganda-periret enim multũ de illis corporibus-cũ nec capillus de capite iuxta verbum domini sit periturus. Nihil enim detractuꝝ quolibet modo peritur̃ est de corpore humano. Nam ita modificabit' in vno quoq̃ illa materies ut aliquid ex ea nõ pereat q qđ alicui defuerit ille qui de nihilo fecerit quod voluit suppleat q si quid in aliqua parte enormiter abũdauerit per totum spargat. Vnde eoꝝ quippe nihil erit ibi-sed quicquid futurum est hoc decebit. Resurgent ergo sanctorum corpora sine vllo vitio-sine deformitate aliqua. Nec illa terrena materies q̃ anima discedente cadauer efficitur-ita resurrectione reparabitur-ut illa quę delabuntur: q̃uis ad corpus redeant vnde delapsa sunt-ad easdem quoq̃ corporis partes vbi fuerint necessaria reuertant'. Alioquin capillis q vngubus immoderata q indecens magnitudo redderetur. Vel aliter intelligi potest illud apostoli dictũ ꝙ scilicet virum perfectum appellet christum cũ oi corpore suo mystico cõpletũ.

Cum enim electorum numerus compleb̃itur ·tūc fiet quod dicitur: Occurrem⁹ omnes in virum perfectum ·id est· ita q̃ omnes nos caput scilicet ⁊ membra sim⁹ vn⁹ vir perfectus cui nihil desit· nihilq̃ postea sit addendum. Ideo autem perfectus ·quia tunc in mensurā ætatis plenitudinis christi proficiemus·i· quia tūc erit mēsura ⁊ meta ætatis eius. Meta q̃dem ut postea nihil addat numero vel viribus. Mēsura vero ·quia tunc plen⁹ erit christus. Omnes enim pariter habebit qui modo per singulos crescit· oēsq̃ immortales erunt in eo ⁊ beati cum eo ⁊ tunc necessaria non erit p̃latio.

De apertione librorum Effrē iij.li. de resurrectione. Cap. CIX.

Tunc illa peccatoribus horrenda delictorum suorū facies obuiabit quę in tormento amariot ac duriot exstat· sed ⁊ conscientię suę cruciati verberibus infelicia illa verba proloquētur ⁊ dicent: Ve nobis miseris· ve quibus contigit diem istum videre. Nimirum sicut ipsius veritatis voce dicitur: Virtutes etiaꝫ quę sunt in cęlis mouebuntur. ¶ Beda super Marcum. Quid ergo nimirū tremere homines· cuꝫ aspectu iudicij tremant angelicę potestates? Quid patietur virgula deserti· vbi concutietur cedrus libani vel paradisi? ¶ Greg⁹ in moral. li. xvij. Cum vir inq̃ parua stillā sermonis eius audierimus· tonitruū magnitudinis ei⁹ q̃s poterit intueri? Quid enim facturus est cū iudicaturus aduenerit· qui vna voce hostes suos perculit· etiā cū iudicādus venit? Illis nāq̃ quęrentibus Jesum nazarenū· dixit: ego sū. Voce solūmodo mirissimę rep̃lionis edidit· ⁊ armatos p̃secutores suos protinus in terram strauit. Quis ergo ei⁹ irā tolerare poterit· cuius mansuetudo tolerari non poterat? ¶ Origenes super Hieremiaꝫ omel. xij. Si peccatū meū esset atramento cōscriptū· forsitan illud delerem; Nunc autem stilo ferreo super cordis mei pectus est scriptū· et añ tribunal iudicē veniat· vbi vniuersa multitudo spectantium leget in pectore meo signatas imagines peccatoꝝ. ¶ Ilo. super epłam ad Roma. Hinc et ap̃los de quibusdam ait: Testimonium reddente illis cōscientia sua ·⁊ inter se inuicem cogitationum accusantiū aut etiā defendentium· in die cum iudicabit d⁹ occulta hominū. In illa quippe die cogitationes accusabūt animas vel defendent· non vtiq̃ quę tunc erunt· sed iste q̃ modo sunt in nobis· quarum voce quędam ⁊ signacula velut in cęra relinquūt in cordibus nostris· quę nunc in occulto cordium posita dicuntur· in illa die reuelabit per Jesum christum ·quia pater neminē iudicat· sed filio dedit omne iudicium. ¶ Augustinus de ciuitate dei li. xx. Hinc ⁊ Johānes in Apoc. cum dixisset se vidisse sedentē super thronum· a cuius facie cęlum ⁊ terra fugit· poste a subiungit: Et vidi mortuos pusillos ⁊ magnos· ⁊ libri aperti sunt· ⁊ alius liber apertus est qui est vitę· vnusquisq̃· ⁊ iudicati sunt mortui ex scripturis libroꝝ sm facta sua. Non quidē vn⁹ erit liber omnium· sed singuli singuloꝝ. Illa vero scriptura vnum intelligi volens· ⁊ alius inquit liber apert⁹ est. Quędam q̃ vis intelligenda est diuina qua fiet vt opera sua cuiq̃ vel bona vel mala cuncta in memoriam reuocētur· ⁊ mētio intuitu mirabili celeritate cernantur· ut accuset vel excuset cōscientia conscientiam· atq̃ ita simul ⁊ oēs ⁊ singuli iudicentur. Quę nimirum vis diuina libri nomen accepit· quia in ea quodammodo legitur quicquid ea facta recolitur. Ut qui inquit inuenti in libro vitę non sunt· in stagnum ignis missi sunt. Hō ante deū liber iste cōmonorat ne oblitione fallat· sed p̃destinationē significat eoꝝ quibus eterna vita dabitur.

De disceptatione iudicis cum reprobis. Greg⁹ nazanzen⁹ de plaga grauius. Cap. CX.

Unc omnia pēdebūtur in statera iusticę gesta ⁊ verba ⁊ cogitationes nostre. Mala ⁊ bona aduersum se inuicem diuersa lance pendētur: ut pars quę prępōderauit vincat: ⁊ quo vergit opus illuc sententia decidat: nec vltra iam aliud iudicii vel excusatio requiratur. Quid autem respondebimus: cum ad multitudinē beneficiorū tuorū quę ingrate fuscepim⁹ adhuc etiam castigationes suas nobis imputare ceperit dominus ⁊ enumerare remedia ac medelas quib⁹ adhibitis nos tū curati non sumus? ¶ Effrem in li. de die iudicii. Uteq; si sciremus quid imineat vel incumbat o fratres iugiter plāgeremus deum obsecrantes. Si enim oīs creatura contremiscet ⁊ ipsa agmina sanctorum angelorū expauescent in aduentu eius: quid tunc dicemus si hoc paruo tempore negligēter ac segniter viximus? Ipse namq; pro hac negligentia nostra a nobis rationē exquiret: ac dicet: Propter vos incarnatus sum ⁊ in terris palam conuersatus: propter vos flagellatus sum: consputus: palmis in faciem cesus: cruci affixus: aceto potatus: paradisum vobis aperui: regnum meum vobis obtuli: spiritū sanctum vobis misi: quid vltra debui vobis facere ⁊ non feci? humilem voluntatem vestram solūmodo ꝙsiui non vos coegi: ne causa vestre saluti eēt occasio necessitatis. Dicite mihi peccatores sm naturā passibiles ac mortales: quid passi estis ꝓpter me dominatorem vestrum qui etiā impassibilis pro vobis passus sum? ¶ Petrus longobardus. Dunc ⁊ illa pecconia bonorum: Nsuriui ⁊ dedistis mihi manducare ⁊c. Et increpationes ille malorum: Nsuriui ⁊ nō dedistis mihi manducare proferēt vel vocali sono vel alio modo. ¶ Anselmus in meditationibus suis O angustię hinc erunt peccata accusantia: inde terrens iusticia: subtus horridū chaos inferni patens: desuper iudex iratus: conscientia vrens intus: foris ardēs mundus. Utq; vix saluabitur iustus ⁊ peccator in quā partē se premet sic depressus? Constrictus vbi parebo? quō latebo? latere erit impossibile: apparere intolerabile: nec iam erit tempus misericordię. Nunc enim pnitentia non recipietur: nec emendatio promittetur. Ue duritia miserabilis ad quā constringendam leues sūt tam graues mallei. O torpor insensibilis ad quem excitandum ob tusi sunt tam graues aculei. Prob letalis sopor ad quē excitandum tm̄ est tam terribilem tonitruum. O lignum aridū ⁊ eternis ignibus dignum: quid respondebis in illa die cum exigetur a te vsq; ad ictum oculi omne tēpus viuendi tibi impensum: qualiter a te fuerit expensū. Nunc quippe condemnabitur quicquid inutilium fuerit i te operis vel oci: silentij vel sermonis: etiam ꝙ virtuti si directum nō fuerit ad voluntatem dei.

De separatione malorum a bonis. Magenes sup Mat. li. xxij Cap CXI

Ttende vero ꝙ in prolatione sententię prius ait viis: Uenite benedicti ⁊ postea: discedite maledicti: quia ꝓprium boni dei est prius recordari beneficia bonorum ꝙm maleficia malorum. Postea vero in exitu vtrorūq; quia pr⁹ nominat pnam malorum: vnde vitam bonorum dicens: Et ibunt hi in supplicium eternū: iusti autem in vitam eternam: ut primus quę timoris sunt euitemus mala: postea quę bonoris sunt appetam⁹ bona. ¶ Chrysosto. sup Mat. omel. xxiij. Et ille quidez qui vritur in gehenna regnum prorsus amittit celorum: quę certe maior est pna qm̄ crucier ille flāmar. Ego tm̄ nō noui ꝙ sola gehēna est ⁊ illud supplicium horribile est. Sed tm̄ si mille gehē-

nas aliqs poneret nihil tale diceret quale est ab illius gloriæ propelli honore et eorum consortio esse. Satius est mille fulmina sustinere qm vultum illum mansuetudinis quidem ac pietatis plenum nostrũ aversantem videre illosqs totius trãquillitatis oculos nequaqm nos sustinentes aspicere. ¶ Glo. super Apocal. li. xij. Nunc itaqs plangent se super eum vt scriptũ est: Omnes tribus terræ id est omnes terreni quia non tantũ dolebunt de ipso tormento qm quod repellentur de tali consortio. ¶ Greg⁹ nazanzen⁹ vbi supra. Vis ergo qui in regno cælorum indigni reperientur erit etiam cæteris hæc maior omniũ pœna q a deo pellcientur et pudor et confusio pscientiæ cui⁹ finis ac remediũ nullꝫ erit. ¶ Greg⁹ in omel. de virginibus. In aduẽtu nãqs sponsi cũ intrauerint ad nuptias electi clausa ianua foris stantes clamabunt reprobi: Dñe dñe aperi nobis. At ille respõdens dicit illis: Amen dico vobis nescio vos. O si sapere i cordis palato posset quid admirationis habeat: Ecce sponsus venit. Postea qd dulcedo et qm paratæ erãt intrauerit cũ eo ad nuptias. Postremo qd amaritudinis clausa est ianua.

De ifernalib⁹ pœnis. Isidor⁹ i li. etymol. li. xiiij. Cap CXII

Icut aũtem ordine corporũ iferiora sũt oia grauia ita fm spiritũ inferiora sũt oĩa tristiora. Dñs et apud nos infor⁹ eo qd infra sit dicit. Est im græco eo qd suaue nihil habeat resonare phibet. Et sicut ãalis cor in medio corpor⁹ inuenit ita et inferus in medio terræ esse dicit. Dñs et in euãgelio in corde terræ legit. Pbi vero dicunt qd inferi dicãt eo qd hinc ãe illuc trãsferant. Cocytus est infer⁹ loc⁹ a luctu et gemitu græce dict⁹. Styx a tristicia dicta sonat qd tristes faciat vel tristicias gignat. Est etiã erebus iferor⁹ pfundus et recessus. Est et tartar⁹ eo qd ibi oĩa turbata sũt dictus. Vel vere a tartarizon græce qđ est horrere et tremere. Ybi enim flet⁹ et stridor dentiũ Loc⁹ aũt ignis et sulphur⁹ dicit gehẽna qđ appellari putãt a valle idol⁹ pfecrata q est iuxta muros hierusalẽ olim cadaueribꝫ mortuor⁹ repleta. Ybi enim hebræi filios suos immolarũt dæmonio et appellat⁹ gehẽnon ille loc⁹. Beatq futuri supplicij loc⁹ vbi pœnes sat crucidi designat⁹ illius vocabulo loci. ¶ Greg⁹ nazãzenus vbi ũ. Dñs vo nãc terræ sterilitas vñ aeris corruptio vñ pestes ac morbi vñ terræ mot⁹ et oresqs de cælo et multo vtiqs grauiora et vehemẽtiora sũt q apud seipm dei thesauris recõdãt. Et hæc ideo ad pñs infertur ut qm supplicia dei p cõuersionẽ nr̃am auertat. Nã et adhuc leuitas qđã et correptio mãsueta et quædam castigãtium initia velut paruulos et lactentes illata. Adhuc fum⁹ et acidꝫ qđã est et auspicia pœnæ et inferni nõdum ignis erucis nõdũ flãma vocãs nec carbones succẽsi. ¶ Piero⁹ sup Joel. Veniqs de ipsis dæmonibꝫ reprobis et tortoribꝫ q ppham Joel ait dñs: Quasi aspect⁹ equor⁹ et aspect⁹ equit⁹ ita current sic sonet⁹ quadrigarũ sup capita mõtiũ exiliet sic sonit⁹ flãmæ ignis devorãtis stipulã velut potius fort⁹ pparat⁹ ad prælium facie ignis cruciabũt qui eos vult⁹ redigent in ollã. Sic enim ad pmedũ dns in potestate acceperint discurrent dæmones qui equites hos illucqs volitãtes nec tormentis eor⁹ satiabũt et vnusqsq sibi credita in pœnes supplicia prosequet. Altusqs timor erit oĩum et sciẽtia pœnar⁹ ut ad instar olle adustæ vt ait in tenebras faciem eor⁹. ¶ Bern. in meditatiõib⁹. Judicia faciet gestio et qsq suor⁹. Lucta qs cũcto⁹ egent arcana patebũt. Ignis vbi et ferox rupes pugnabit habenis.

De bello perpetuo vel futuro Greg⁹ i moral. li. xv. Cap. CXIII.

Unc denicꝫ de quolibet reprobo fiet quod olim in libro Job dictũ est: Ametat de⁹ in eum irã furoris sui et pluat sup

illum bellum suum. Bellum nanq; vero placere est aridam mentem quasi quibusdam pluuię guttis descendentibus iudiciorum suorum iaculis ferire-ut cum iam ad iudicium rapitur-modo meminerit q̄ male concupiuit-et penis concupita congregare studuit-modo voleat q̄ congregata deseruit-q̄q; et vltionis ignē sentiat q̄ ne bene viueret prouidere contēpsit. Sicut aūt ibidem postea dicit. De notabit eum ignis qui non succenditur-et affligetur relict⁹ in tabernaculo-id est-in corpore suo. Ad augmentum enim pęne et hic de corpore nolēs egreditur-et ibi in corpore inuitus tenetur-ut i eo quod ipse proposuit amplius igne crucietur. ¶ Aug⁹ de ciuitate dei li.xx. Quia vero sicut miseria contraria est beatitudini-sic bellum videtur esse cōtrariū pacimerito quęrit sic pax eē predicatura i fine boni-quō econtra bellum in mali fine possit intelligi. Verum qui hoc quęrit attendat quid de bello noxium ac pnitiosum sit-et nihil aliud q̄ rerum inter se diuersitatem atq; conflictum esse videbit. Quod itaq; belli amarum cogitari pōt q̄ vbi voluntas passioni et passio voluntati sic aduersa esse probatur-ut nulli⁹ earum victoria taleo inimicitię finiantur et tibi ipsa natura vis doloris corpis sic pugnat ut neutrū alteri cedat? Dic eni quando conflictus ille contingit ut dolor vincit et sensum mors adimat-aut natura vincit et dolorem sanitas tollit. Ibi aūt et dolor pmanet ut affligat-et natura perdurat ut sentiat-quia vtrūq; ideo nō deficit ne pęna deficiat. ¶ Idez in li. xxj. Ut enim nūc ista mortalia corpora doloz aliquis occidat hęc causa est-quia sic anima huic corpori cōnexa est ut summis doloribus cedat atq; discedat-quia et ipsa compago membrorum atq; vitalium ita infirma est ut eam vim quę magnum vel summum dolorez facit sustinere non valeat. In futura vero resurrectione tali corpori et eo modo anima corpori reprobo connectetur-ut illud vinculū sicut nulla temporis longitudine soluię ita nullo dolore rumpatur. Erit enim tunc talis caro qualis nunc non est-et talis mors q̄lis nūc non est. Prima mors animam nolētem pellit de corpore. Secunda vero animam nolentem tenet in corpore-ab vtraq; morte cōmuniter id habetur-ut quod nō vult anima de suo corpore patiatur.

Qualiter ignis ille reprobos persequetur. Cesarⁱ Arelaten. Cap. CXIIII.

Vlices eas crimina ministrabunt ardoribꝰ sempiternis et manebit in hoc pręceptū auctoris iudicis ut viscera doloribꝰ obnoxia et solis cruciatibus consecrata ignis arbiter depasta nō consumat sed ad hoc permanet ut semper interimat corpulq; in sceleribus mortuum-et ad sola tormenta redituū finem in ipso interitus confinio nō inueniat-sed exanimata iam iāq; tolerantię virtus sic pareat ut resurgat. Illa nanq; pęnalis exustio-quia culpam iubetur inquirere-substantiam nescit absumere. Flamma siquidez illa nō tam reū persequitur-q̄ reatū-et si modus eēt delictoz eēt et mēsura cruciatuū. Si vo totā naturaz occupauit pariter et inuolvit excessus capitalium scelerum-quia non recipit causa remedium-carebit fine supplicium. Occidenteitaq; pęna et vinificante sentētia dum sibi nullam spem promittere potent-vel post immensa tpa iam etiam in ptesenti sentiētur cōsequētium seculorum tormenta-sicq; dolorē mortis augebit immortalitas conscientię imposita. Vę qui hęc legenda in posterum nunc deputant ridēda-ne quibꝰ hęc prius experienda sunt q̄ credenda. ¶ Greg⁹ i moral. li.xx. Ibi.n.ut scriptura clamat. Umbra mortis et nullus ordo-sempiternus horror inhabitat. Horrēdo q̄pe ibi erit reprobis dolor cū formidine flāma cū obscuritate. Et merito

vt quia ad voluntatem creatoris nec̃ q̃ venti sunt discrepare dum viuerent. in eorum quã doq; interitum ipsa sua qualitatibus etiã elementa discordent. ꝛ quo se impugnant cruciatus augeant. erit q̃ miser; motu sine morte finis sine fine. defectus sine defectu. quia ꝛ motu viuit et finis semper incipit. ꝛ defect⁹ deficere nescit. Quia igitur motu perimit sed nõ extinguit. dolor cruciat. sed nullatenus pauorem fugat. flamma comburit. sed nequaq̃ tenebras discutit. supplicia ordinem non habent. q̃ non suam per omnia qualitatem tenent. Quia illis ignis ad consolationem non lucet. et tame ad aliq̃d ut magis torqueat lucet. Nos quippe quos reprobi nũc inordinate diligit miro iudicij ordine secum tunc in tormẽtis videbunt. ut pr̃ñ ꝓpriꝫ punitionis exaggeret carnalis cognatio auctori prepposita pari ante oculos vltione damnata. Quod etiam ex ipso euangelio colligi põt: Nam diues ille in inferno positus q̃ ad doloris sui cumulum quinq; fratrũ meminit absentium. cõstat procul dubio quia ad augmẽtum pr̃ñ paulopost potuit eos etiam pr̃sentes videre. Sunt ergo tribus pueris in fornace babylonia missis ꝛ ad consolationis ignis ille ardere nouit. ꝛ tamen ad supplicium ardere nescit. quia illius qualitas in diuersa virtute temperata ꝛ vestimenta eorũ nõ attigit. ꝛ tamen vincula incendit. Ita e diuerso flamma gehẽne reprobis ꝛ nequaq̃ lucet ad consolationis gratiam. ꝛ tamen lucet ad pr̃nam. ut damnatorum oculis ignis supplicij ꝛ nulla claritate ardeat candeat ꝛ ad doloris cumulum delicti qualiter crucient ostendat. ¶ Basilius in exameron li. vj. Igitur etiam in retributionibus delictorum ratio nos secretior docet partiendam esse naturam ignis cuius lux ad illuminandos deputabitur iustos. ardor autẽ pficiet ad peccatores concremandos. Unde dicit põ: Vox domini intercidentis flammam ignis.

Qualiter eos cruciet ꝛ non cõsumet. Augustinus de ciuitate dei libro xxi.

Cap. CXV.

Cruꝫ ꝙ humana corpora animata atq; viuentia non solum nunq̃ dissoluit mors. ꝑ in eternum quoq; tormẽtis ignium possint durare. nolunt increduli nos ad potentiam omnipotẽtis referre. sed aliquo sibi flagitant exemplo persuaderi. quia nullum inquiunt est corpus quod dolere possit ꝛ non possit mori. Nullaꝫ enim nouerunt carnem nisi mortalem. Et hec tota eorum ratio esse probatur. ut quod experti non sunt esse non posse nequaq̃ arbitrentur. Verum cuius rationis est dolorem facere mortis argumẽtum. cũ vitę potiꝰ sit iudicii? Certum est enim omne quod dolet viuere ac nisi in re viuẽte dolorem esse non posse. Necesse est igitur vt dolens viuat. nec est necesse ut dolor occidat. q̃ nec ista mortalia corpa ꝛ vtiq; mortura dolor omnis necat. Et ut ea dolor aliq̃s occidere valeat hec causa ẽ. q̃ sic aĩa infirma cõpagine huic corpori connexa est ut summis doloribus cedat atq; discedat. Porro animꝰ ipse cuiꝰ ꝑsentia corpus viuit ac regitur ꝛ dolorem pati põt ꝛ mori nõ põt. Si aũt diligentius considerẽ dolor etiã qui dicitur corporis magis ad animã pertinet q̃ ad corpus. Animę nãq; dolor nõ corporis est etiam cum eo loco vbi corpꝰ lꝑditur dolet. Itaq; dolet anima in corpore in eo ipsius loco vbi aliquid contingit ut afligat dolore. Dolet ꝛ sola q̃uis in corpore sit cũ aliqua causa insensibili tristis est corpore incolumi. Dolet etiã non in corpe ꝓstituta. Dolebat ꝛ diues ille cũ dicebat: Cruciot in hac flãma. Corpus aũt nec ex anime dolet. nec aĩa aũt sine aĩa dolet. Si ergo sumeretur argumẽtũ ad mortẽ a dolore. ad aĩam magis pineret mors ad q̃ magis pinet ꝛ dolere. Aut g̃ ẽ incredibile ita ignes illis corpib⁹ dolorẽ

ꝙ non mortē inferre posse· sicut ipsa corpora dolere animas faciunt quas tñ nō ideo mori cogūt. Nō est igitur necessarium dolor futurę mortis argumentum. Denięs sicut scripserūt qui naturas animaliū indagarūt curiosius salamandra viuit in ignibus. Sed ꝙ quidā sicilię mōtes notissimi qui tanto tpis diuturnitate nūc vsęs ac deincepś flāmis ęstuāt ac perseuerāt integri· satis idonei testes sūt nō omne qđ ardet absumi· ꝙ aīa indicat nō omne qđ dolere pōt etiā posse mori. Quid ḡ adhuc a nobis rerū poscuntur exēpla quibꝰ incredibile nō esse doceam⁹· vt hominū sempiterno supplicio punitorū corpa ꝙ in igne aīam nō amittant· ꝙ sine detrimēto ardeāt ac sine interitu doleāt. Habebit eni tūc ista carnis substantia qualitatē ab illo vtiqś inditā qui tā miras ꝙ varias tot rebus indidit quas videmus ut eas quia multę sūt nō miremr. Verbi gra: De calce ꝙ in aqua feruet et oleo friget. De magnete lapide ꝙ nescio qua lozbutione insensibili ferrū rapiat ꝙ stipulā nō moueat. De carne nō putrefęte pauonis cū putruerit ꝙ platonis De palea sic frigēte ut minē fluescere nō sinat· sic calente ut maturescere poma cōpeliat. De igne ꝙ pm fulgoręs suū lapideos coquēdo candificet· ꝙ cōtra eundem fulgorē suū vtēdo plurima obfuscet. Dale est ut qđ nigrę macule effūdāt ex oleo splēdido· similiter ꝙ nigrę lineę de candido imprimunt argento. De carbonibus etiā ꝙ igne accedente sic in cōtrariū vertātur· ut de lignis pulcerrimis tetrive duris fragiles· de putribilibꝰ imputribiles efficiant. Dęc ipse quędā cū multę quędā cū omnibꝰ noui ꝙ alia plurima ḡ huic operi inserere longū iudicaui.

Qur pro tēporali culpa inferat pęna ęterna. Cap CXVI

Vidā vero sic ininstum
q arbitrant· ut ꝙ peccatis qlibet magnis paruo tpe perpetratis ęterna pęna quiscś dānet· quasi illi⁹ hęc iustitia legis attendat ut ea quiscś mora tpis puniat· qta· s· admisit vnde puniretur. Qui· n· ꝙ alię grādi crimine multat· morte· nūqd mora qua occidit· estimant leges eius suppliciū ꝙ non ꝙ cū in sempiternū auferūt de societate viuētiū? Dicut ḡ nō efficiūt leges terrenę ciuitatis vt in ea quiscś renocet· occisus· ita nec ciuitatis cęlestis ut ad vitā renocet· ęternā secunda morte dānationis. Sed ęterna pęna ideo sensibꝰ hūanis dira videt· ꝙ iniusta· qꝛ hac infirmitate mortalitatis sensuū ille sęcus altissime ac purissime sapiētię vest· q̄ sentiri possit qđtū nefas in prima ꝓuaricatione cōmissū est. Stomachū nāqś ꝑ fruebat· duo· tāto maiore dū dereliquit impietate· ꝙ fact⁹ ē malo dignus ęterno qui ꝑ in se bonus qđ esse posset in ęternū peremit. Dinc est vniuersa generis hūani massa damnata ut ab ꝑ iusto supplicio null⁹ liberet· nisi misericordia ꝙ indebita gra. Sicqś disptitū est gen⁹ hūanum ut i quibusdā demōstret· qđ valeat misericors gra· in ęteros quid iusta vindicta. In qua ꝓpterea multo plures sūt qs in illa ut sic ostendat· qđ odio debeat· qđ si omnibus redderetur in nullo vindicātis iustitia reprehenderetur. Causa vero qua fit ut ecclesia nunc non oret pro malis eadem est qua fiet ut in extremo iudicio q̄uis pfecta charitate nō oret ꝑ hominibus ęterno igne cruciandis. Nunc autem id pro illis orat quos habet mimi cos in humano genere· quia tempus est pęnitentię fructuosę. Nā si de aliquibꝰ certa esset· ꝙ pręscati essent in ignem ęternum ire cum diabolo· tam pro eis non oraret q̄s nec pro ipso ¶ Gregorius in dialogo. libro. iiij. Cum igit· ab aliquo interrogatur quomodo iustū sit vt culpa cum fine ꝓpetrata sine fine puniatur. Respondeo· ꝙ hoc recte diceret si districtus iudex hominum non corda sed facta pensaret. Iniqui autem ideo cum fine dereliquerūt quia cum fine vixerunt. Nā voluissent vtiqś si potuissent

sine fine viuere vt possent sine fine peccare. Ostendunt eñ quia in peccato semp viuere cupiunt· qui nūq̄ desinunt peccare dū viuunt. Justū est igitur ut nūq̄ careant supplicio qui nūq̄ voluerunt carere peccato. Et quidē omnipotēs dē⁹ qz pius est miseroz cruciatu non pascit· qz vero iustus est· ab iniquoz vltione in ꝑpetuū non sedabitur. Ipsi quoq̄ iniqui pro iniquitate sua puniti tamē ad aliq̄d aliud ardebunt scz ut iusti z in deo videant gaudia quę ꝓcipiūt· z in illis respiciant supplicia quę euaserunt. Nec vlla erga eos cōpassione mouētur· quia sic eoz mentes per hoc qd iustissimo iudici inhęrent vis districtionis absorbet· ut eis nō libeat quicquid ab illius regulę subtilitate discordat.

De innouatione mundi z electozum in gloria electozū. Augꝰ vbi supza li. xx.

Cap. CXVII.

Omnes i apocal. postq̄ explicauit qđ a dño breuiter dictū est: Ibunt in supplicium eternū· dicens: Qui non sunt inuenti in libro vitę missi sunt in stagnū ignis. Explicat etiā qđ connectit ibidē: Justi aūt in vitā ęternā. Et vidi inquit cęlū nouū z terrā nouā. Mā pmū cęlū ac terra recesserūt· z mare iā nō est. Isto fiet ordine qđ superius ꝓoccupādo iam dixerat vidisse se sup thronū sedentē· a cuius facie cęlū z terra fugerāt. Judicati quippe hoc qui nō sūt inuenti in libro vitę ac missi in ignē· q̄· s· ignis z in q̄ mūdi vel rez ꝑte futurus sit· neminē arbitroz scire nisi forte per reuelationē. Hūc ꝓsequit hui⁹ mūdi figura ꝑ fragratione mūdana ꝑ ignē· sicut factū est mūdana ꝑ aquā ꝑ inundatione diluuiū. Illa itaq̄ ut dixi ꝑfragratione mūdana corruptibiliū elementoꝝ q̄litates q̄ nūc corpib⁹ nīis incorruptibilib⁹ ꝓgnūt ardēdo penitus intendunt. Ipsaq̄ substātia eaz habebit q̄litates q̄ mirabili imitatione ꝓcreātē corpib⁹ immortalib⁹ vt videlicz mūdus in meli⁹ innouat⁹ apte accōmodet hoibꝰ etiā carne innouat⁹ in melio⁹. Qz aūt ait: Et mare non est: verū illo maximo ardoze siccet· an in melio⁹ vtat· nō facile diuerim. Et vidi inq̄t ciuitatē magnā hierusalē nouā descēdētem. Descēdere dicit ciuitas illa qz cęlestis ē grā· q̄ dē⁹ eā fecit· sic ei ꝑ Esa. dicit: Ego sū dūs faciēs te. Tūc ho tāta de dei munere claritas eī⁹ apparebit tāq̄ noua vt nulla remaneāt vetustatis vestigia. Hyamo sup Esa. Tūc etiā cōplebit id quōdā ꝑ Esaiā ꝓdictū: Erit lux lunę sic lux solis· z lux solis septēplicit sicut lux septē dieꝝ. Hoc enī post illā extremā iudicij diem erit cū scz cęlū nouum z terra noua fuerit. Omnia nāq̄ quę per spaciū sex dieꝝ operatus ē dē⁹ ꝓpter hominē facta sūt· z in eī⁹ lapsu elementa omnia detrimentū sustinuerūt. Mā antea tra spinas z tribulos nō ꝓferebat. Nec aer ille tantę crassitudinis ut nūc ꝑ ponor erat. Sic etiā sol z luna z sidera sui lumis sustinuerūt detrimēta. In die vero iudicij determinato illo examine cū fuerit oēs reprobi vna cū diabolo ꝑclusi in infernū· sustollet se dominus Jesus pariter cū corpore suo qđ sūt electi oēs in cęlū. Et tūc sibi luna solis splēdorem mutuabit. Sol vero septēplicit er q̄ modo lucebit· recipietq̄ splendorē quē homine peccāte amisit. Dicit z beatus Jsidorus in libro creaturarum qđ neq̄ sol neq̄ luna deinceps ad occasū uentura sūt· sed in loco in q̄ creata sūt sine fine ꝑmanebūt. Jux illud Abacuc ꝓphe: Sol z luna steterūt in habitaculo suo. Et ꝑ ē: Me videlicz claritate cęlestiū luminariū ꝑfruāt illi q̄ erāt apud infernū. De ō statu dicit ꝓpha: Non occidet vltra sol tuus ꝛc. Hęc inq̄t fient vt Esaias dicit: in die qua dūs ꝓpli sui vulnus alligauerit z ꝓcussurā plagę illi⁹ sanauerit. Vulnꝰ· n· z plagā· i· mortalitatem z ruinā peccāte primo parēte cōtraximus quā in electis suis dūs sanabit cui⁹ eis imortalitatē z incorruptionē animę z corporis dabit.

De btā vita sctōz Cesari⁹ Are laten. Cap. CXVIII.

Ero beatā illā vitā sctō-
p rū faculi⁹ ē ꝓfecꝙ ꝙ enarrare cui⁹ erit cursus sine tœdio · vsus sine fastidio · refectio sine cibo · ſb ātiqꝫ ꝓpetuisqꝫ gaudijs ſēp noua iocūditas · z sine vllo picu lo amittēdi fcilitas. Greg⁹ i moral. li. xviij. Deū certe nūc āgeli z vidēt z videre desiderāt Nā desideriuz sine fructu anxietatē bz z sacietatē fastidiū ſbſecꝙ solet · vt ḡ ñ sit i desiderio ānietas desiderātes saciāt · ne aūt sit i sacietate fastidiū saciati desiderāt · Sic z nos erim⁹ cū ad fōtē vite venerim⁹. Erit nob delectabiliť impressa sitis · simulatqꝫ sacietas ſb lōge aberit a siti necessitas z a sacietate fastidiū Aug⁹ de ciuitate dei li. xxij. Ita ro de⁹ erit nobis not⁹ atqꝫ ꝓspicu⁹ vt videat spū a singul nob · in singul nob videat · z ab alio nīm alio videat · etiā i seipso videat in celo nouo ac tra noua z i oi ḡ tūc fuerit creatura videat · z p corpa i oi corpe q̄cūqꝫ directi fuerit oculi spūali corpis acie pueniente. Patebūt etiā nob inuicē cogitatiōes nr̄e. Ita igit erit ibi felicitas · vbi nullū erit malū · nullū latebit bonū Hiero⁹ sup epla⁹ ad ephe. li. j. Tūc appebit lic p aplm dict. Plenitudo ei⁹ q̄ oia i oib⁹ implet Nūc n · i singul ē de⁹ p ptes · ſb ē · i alio iusticia · i alio castitas · i alio sapiētia · i alio fortitudo · difficile ē i scis vir atqꝫ pfectis paric ēe virtutes. Nū aūt i fine fuerit ei vnūsa subiecta · tunc adiplebit in oib⁹ oia · ut oia · s · oēs habeant · que antea singuli singula possidebant. Aug⁹ in questiōib⁹ euāgelioz. Oia itaqꝫ dici pōt de illa pfruitione virtutis ineffabili. Tātoqꝫ magis oia dici pōt · inde q̄to min⁹ aliq̄d dici pōt digne. Nā z dux est illumīatoz · z reqes exercitatoz · z patria residētiū · z esca indigētiū · z corona victōriū. Et q̄cūqꝫ bona tpalia trascēdia p creaturā ptes error appetit ifidelium · verioza in eternū manētia in creatore oīuz simul inuētura ē pietas filioz. Idē i li. de ciui. dei. vj. Ibi nō erit magna industria · granū publicū vitare rebo angustis · vbi thesaur⁹ oīs ē virtus. Idē in li. xj. Ibi cē nīm nō habebit molestē · ibi nosse nīm nō habebit errorē · ibi amare nīm nō habebit offensionē. Idem in li. xix. Hec est · n · pax supne ciuitatis · videlicet ordinatissima z ꝓcordissima societas fruēdi de⁹ z inuicē deo. Idē i li. xxij. Nā z flumia pacis in sctos ei⁹ de⁹ ꝓpphām dicit se declinare · ut intelligam⁹ in regione illi⁹ felicitatis oia saciari ſb flumie. Et qz tremis etiā corpib⁹ influet inde pax i corruptiōis z imortalitatis: ideo flumē ſb declinare se dicit · vt etiaz inferiora pfūdat de supnis. Vocabitur itaqꝫ dei laudib⁹ q̄ erit oia i oib⁹. Quid eniz aliud ibi aget · vbi nulla desidia cessabit · vbi nulla idigētia laborabit? Illi scriptū ē: Beti q̄ habitāt i domo tua dñe in seculā seculi laudabūt te. Oia · n · z mēbra z viscera corpis glorificati proficient laudib⁹ dei. Oēs q̄ppe illi⁹ q̄ nūc latēt armonie corpalis tumi nō latebūt intrinsec⁹ z extrinsec⁹ · p corpis cūcta dispositi · ſb z cū cēteris rebus ḡibi magne videbāt z mirabiles in tāti artifid laude rōnalis pulcritudis delectatiōe mētes succēdēt rōnales. Qui ro motus illic taliū corpoꝝ sint futuri definire nō audeo · tñ z motus z status sicut ipsa species decens erit vbi qđ nō deceat oīno nō erit. Certe vbi volet spūs · ibi p tinus erit corpus · nec volet aliq̄d spūs qđ nec spiritui possit nō decere nec corp⁹. Vera ibi glia erit vbi laudantis nec errore quisqꝫ nec adulatione laudabit: Verus honor q̄ nulli negabit digno · nulli deferet indigno. Premiuz virtutis erit ipse q̄ virtutē dedit · eqꝫ seipsū quo melio⁹ z maio⁹ nihil possit esse ꝓmisit. Quid est aliud qđ ꝓpphām dicit: Ero illoz de⁹ · nisi ego ero vnde saciēt? Ego ero ḡcūqꝫ ab oib⁹ desiderāt · z vita z salus z copia z honor z pax z omnia bona Sic eni z illud intelligimus ut sit deus oia i oib⁹ · nec iō liberū arbitriū nō habebūt · qz pctā eos delectare nō poterūt. Magis q̄ppe tūc erit liber a delectatione peccādi vsqꝫ ad delectatiōez nō peccādi

indeclinabilē liberatū. Non-n-potēt ēnt
q̄ peccare nō potent. Carebūt aūt malis
oīb⁹ ita ut penit⁹ deleāt de cord⁹ sensib⁹
ra tñ potētia sācte q̄ magna in eis ent
nō solū sua ꝓpietate etiam dānator⁹ eos
sempit̄na miseria nō latebit. Alioq̄n ii se
miseros nescituri fuisse sūt·quō mias do
mini in eternū cātabūt: q̄ cātico i glorā
grē christi eni⁹ sanguine liberati humas·
nihil ent profecto illi cuitati iocūdius·
ibi pficiet· qđ ait dñs: Vacate ⁊ videte
qm̄ ego sū de⁹. Ipse q̄ppe finis ent deſi·
derior⁹ nr⁹-q̄ sine fine videbit·sine fa·
stidio amabit·sine fatigatiōe laudabit·
Hoc man⁹·hic affect⁹·hic act⁹ ꝑfecto si
cut ipsa vita ēterna cōis ent oīb⁹.

Qr ēpsentiū exhibitiōe bono·
tu firma sit expectatio futuroz̄ū

Cap CXIX

Xiplis aūt bonis quę i
e hac etiā vita de⁹ ꝓferre nō dā·
nit miseris: vtiq̄ ꝓpēdi pōt
ēpta bona ꝓferet electis suis i ꝑfecto regno
brihcādos ꝓpt̄ artes bñ vinēdi·⁊ ad im·
mortalē ꝑfectatē puenīdi q̄ virtutes vo
cabāt·⁊ sola dei gra q̄ i christo ē hīs ꝓ·
missionis regnīq̄ donāt: Nōne būano
ingenio tot tāteq̄ artes fāt inūte ⁊ exerci
tate partim necessarie ptim voluptarie vt
tā excellēs vis mētis atq̄ rōis in his etiaz
rebus q̄s superfluas·imo piculosas ac pu·
tiosas aperit·ēptū bonū habeat i natu·
ra vñ ista potuit vel inuenire vel dicere
vel exercere testat. Iam vo in ipso corpe
q̄ual nobis cū belue mortalitate sit cōe
multisq̄ illaz infirmi⁹ cē ꝑfect·ēpta dei
bonitat·ēptaq̄ ꝓuidētia tāti creator⁹ ap
paret. Nōne ita sūt i eo sensuū loca cete·
raq̄ mēbra dispolita speciē ipsa figura
⁊ statura tot⁹ corpis ita modificata ut
ad rōnal' aīe mīsterū se indicet cē factū
Nō-n-ut alia rōis expta videm⁹ i ter·
rā cē ꝓna sic tū creat⁹ est ⁊ erecta in cēlū
corpis forma cūq̄ q̄ surtū sūt sapere ad
monet. Vocis mira mobilitas linguę
ac manib⁹ attributa ad loquēdū ⁊ scri·
bēdū apta·nec nō ad opa plurima artiū
⁊ officioz̄·nōne satis ondit q̄n aīe ut
fuisset tale sūt corp⁹ aditū: Venerīq̄ ni·
hil vtilitatis cā videm⁹ i corpe creatū qđ nō
habeat etiā decor⁹ locū·qđ medi⁹ ꝓpedere
rem⁹ si nūeros mensuraz̄ qbus inest cūcta
ꝓnera sūt ⁊ coaptata nosceremus·qbus·si·co
aptatio q̄ armonia grece dī·tāq̄ organi
cauſdā extrinsec⁹ ⁊ intrinsec⁹ tot⁹ corpis
efficiet. Qui vtiq̄ si noti esse possent in·
temoribus q̄s viscerib⁹ q̄ nullū dec⁹ offēdāt
vt ē tāta ꝓfectas venaz̄ atq̄ numero·
rū ⁊ viscez̄ secreta vitaliū ita delectaret
rōis pulcritudo ut oī forme apparēs q̄
oculi placet ipsi⁹ mētis q̄ oculi vtis ꝑferret
arbitrio. Sūt aūt q̄dā ita posita i corpe
ut decēt habeāt tñ nō etiā vsū sic mā·
millas habet pect⁹ virile·sic barbā faciei
quā nō ē mun·mēto pure facies indicāt
femine·q̄s vtiq̄s infirmioreꝫ munīn tu·
ri⁹ ꝓuenīret. Si q̄ nullū ē mēbz̄ i his q̄·
dē ꝓpicuus vñ ambigit nemo q̄ ita sit
aliqui opi accōmodatu ut nō etiā sit de·
cōi. Sūt aūt nōnulla quoz̄ ut dictū ē
solū dec⁹ ⁊ nullū ē vsus·puto facile intel·
ligi in corpis ꝓditōe dignitatē necessita
ti ꝓtā fuisse·trālatura q̄ppe ē necessitas
venturūq̄ tēpus q̄n sola inuicē pulcri·
dine sine vlla libidine ꝑfruem̄·qđ maxi·
me referendū ē ad laudē ꝓditoris dei·cui
dictū in ꝑs: Cōfessionē ⁊ decorē induisti.
Iā vo cetera pulcritudo ⁊ vtilitas creatu·
rarū q̄ boi licet i hos labores miseriaq̄s
picto atq̄ dānato spectāda atq̄ sumē·
da diuina largitate ꝓcessa est· q̄ simone
terminari pōt videlicet i cēli tēr ⁊ maris
multimoda ⁊ varia pulcritudine·in ipsis
nubi tāta copia·tāq̄ mirabili specie
in sole ⁊ luna ⁊ sideribus in opacitatibus ne·
moz̄·i coloribus·⁊ odoribus floz̄. In diui·
sitate ac multitudine volucrū garrulaz̄
atq̄ pictaz̄·in multa forma specie tot tan
toq̄s aīantiū quoz̄ ille plus admiratio
nis habēt q̄ motus mimū·plus·n·formi·
culaz̄ opa imitantes ⁊ speculaz̄ q̄s ineſa
corpa balenaz̄. In ipsis q̄s mar tā grā
dis spectaclo cū sede dulcedo iuuat·⁊

aliquãdo viride. aliqñ purpureũ. aliqñ ceruleũ existit. Ꝙ porro delectabilis spectatur etiã quãtũcũqꝫ turbat. ꝫ fit inde maior suauitas. qꝫ sic demulcet intuẽtẽ. vt nõ iactet ꝫ quatiat nauigãtẽ. Quid obꝫ cõtra famẽ vsqꝫ copia: qđ saporũ diuersitas ꝫ fastidiũ naturę demitꝫ diffusa. non coquotũ arte ac labore q̃sita? Quãta in mulẽrebꝫ tuẽdę. ac recuperãdę salutis auxilia? Ꝙ grata vicissitudo diei alt̃nãs ac noctis aurarũqꝫ blãda tẽperies? In fructibꝫ ꝫ pecoribꝫ indumẽtorũ pficiẽdoꝫ. quãta materies oĩa cõmemorare q̃s possit? Et hęc oĩa miserorꝫ solatia sũt atqꝫ dãnatorꝫ nõ ꝑmia bonorum Quę q̃ sũt illa. si tot ꝫ talia tantaqꝫ sunt ista? Quid dabit eis q̃s ꝓdestinauit ad vitã q̃ dedit etiam illis q̃s ꝓdestinauit ad mortẽ? Quę bona i illa vita btã faciet eos sumere. p qbꝫ i hac miseria vnigenitũ suũ voluit vsqꝫ ad mortẽ mala tanta paterę?

De differẽtijs pęnarꝫ ꝫ ꝑmiorꝫ Aug⁹ i enchiridio Cap CXX.

Tunc fines habebũt duę ciuitates. vna christi. altera diaboli. vna btõrꝫ. altera malorũ. vtraqꝫ tñ angelorꝫ ꝫ hominũ. Istis volũtas. illis nõ poterit cẽ peccãdi facultas. Istis in eterna vita fęlicit viuẽtibꝫ. illis infęliciter in eterna morte sine moriendi pt̃ate sine fine durãtibꝫ. Sz i beatitudine qdẽ isti pmanebũt. alꝰ alio ꝑstãtior. i miseria. illi ꝙ alꝰ alio tolerabili⁹. ¶ Johãnes chrisosto. Sicẽ. n. i regno cęlesti mãsiones multę sũt. i. differẽtię ꝑmiorũ. sic ꝫ in gehẽna duę sũt mãsiones. i. differẽtię supplicioꝝ. Dẽs tñ pęnã eternã sustinebũt: Sicẽ oĩes electi denariũ cũdẽ habebũt quę pfamilias dabit oĩbꝫ q̃. s. in vinea opati sũt. Moĩe quippe denariꝰ aliqđ oĩb electis cõe intelligit. s. vita eterna. dꝰ ipse q̃ oĩes quidẽ coĩter ß ipariter fruẽt. Mã sic differẽs erit claritas corporꝫ. sic differens erit gl̃a aiarꝫ. Stella enĩ a stella. i. electus ab electo differt. In vtraqꝫ videlicet mẽte ꝫ corporis claritate. Alij nimirꝫ aliꝫs vicibꝫ claritatis dei speciẽ ꝓtẽplabũt. ꝫ ipsa ꝓtẽplãdi differẽna mãsionũ diuersitas vocat. Una est igitur vita eterna. dꝰ. i. denarius vnꝰ. Sz diuersitas ẽ ibi mãsionũ. i. differẽtia claritatis in beatitudine q̃ vnũ est ac sũmũ bonum ꝫ vita omniũ. Ubi nãqꝫ pfruẽt electi deo p speciẽ. ipsũ iã nõ p speculũ i ęnigmate videndo. ꝫ ß est vita eterna habere videlicet deũ i specie ꝙgnoscere. sic scriptũ est: Hęc ẽ vita eterna vt ꝙgnoscãt te vnum deũ ꝫ quẽ misisti Jesũ christũ. Aug⁹ de ciui. dei l. xxij. Quãt ibi sint ꝑ merita futuri ꝑmiorꝫ etiã gradꝰ bonorꝫ atqꝫ gloriarꝫ nullatenꝰ est ãbigẽdũ. Atqꝫ iã etiã btã illa ciuitas magnũ i se bonũ videbit q̃ nulli sapienti nullus inferior inuidebit. Nã nollet vnusq̃sqꝫ cẽ qđ nõ accepit. q̃s nec in corpe vult cẽ oculꝰ q̃ ẽ digitꝰ. Sic itaqꝫ habebit donũ alꝰ alio minꝰ. ut ß q̃z donũ habeat ne velit amplꝰ. ¶ Jdẽ sup Job ãnẽ ome. l. xvij. Multę quidẽ vt dictũ ẽ mãsiones in domo vna differẽtias meritorꝫ significãt i vna vita eterna. Alia. n. est claritas solis. alia lunę. alia ꝙ stellarꝫ. et tñ ille denarius ꝙualis erit oĩbꝫ. Deniqꝫ sic oĩa in oĩbꝫ erit deus vt q̃libꝫ dꝰ charitas ẽ. p charitatẽ fiat vt qđ habẽt singuli cõe sit oĩbꝫ. Nõ erit ꝫ alicui inuidia imparis claritatis. vbi regnabit in oĩbꝫ vnitas charitatis. ¶ Greg⁹. Licet aũt electorꝫ aĩę misericordiã habeãt in suę naturę bonitate. iã tũc auctoris sui iusticię cõiũctę tãta rectitudine pstringẽtur. vt nulla erga reprobos compassione moueãt. Itaqꝫ vbi iã compassio miserię nõ erit. aspecta illorꝫ pena istorꝫ lętitiam minuere nõ valebit. Licet aũt iustis sua gaudia sufficiãt. ad maiorẽs tñ gloriam pęnas malorꝫ q̃s p gr̃am dei cruciarunt cernent: Quia q̃ dei claritatẽ videt nihil i creatura agit qđ videre nõ valeãt.

Explicit liber gratię quartus ꝫ vltimꝰ.

Laus deo

Prologus

193

Incipit prologus cum tabula continente materiam opusculi laudum virginis Marie.

Nomo do de gestis beatissime virginis dei genitricis admodum pauca in euangelica reperiuntur hystoria quedā vero antiqua scripta que originē eius et vitā et assūptionē eā quibusdam miraculis hystorico modo describere videtur olim a sanctis patrib⁹ repudiata legant tanq̄ apocripha paruitati mee satis vtile visum est ob eiusdē virginis sacre veneratione et ad legentium edificationem et dictis sanctor⁹ patrū antēticis qui de predicta materia per diuersos libros tractatus atq; sermones multa scripserunt pro ingenij mei modulo paucos flores excerpendo colligere et in vnū manualem libellum sub quodam cōpendio redigere videlicet ut habeāt plurimi ergo illā deuoti q̄d de ipsa secura sanaq; fide tam in ecclesijs q̄s in refectorijs ceteris locis audire vel legere valeant nostriq; laboris memores mihi quidem indigno suę pię deuotionis affectu gratiam eius obtineant. Hoc autē opusculum ita p̄feci ut singulas eius partes fm materię cōgruentiā ut potui decēter ordinarē et vt sciat de vnoquoq; libro cui⁹ auctoris sit ipsor⁹ auctor⁹ nomina p̄ singulas paginas in margine locis p̄priis annotarem. Cetera ut ad id quod voluerit legentis intētio dirigatur de facili totum opus p̄ capitula subiecta distinxi.

Sequitur tabula.

i De laudibus beate virginis matris.
ij. Qualiter oraculis predicta est diuinis.
iij. Qualiter prefigurata est a patriarchis.
iiij. Qualiter prenunciata est a prophetis.
v. De natiuitate eiusdē v̄gīis.
vj. De sanctificatione ipsi⁹ in vtero matris.
vij. De impositiōe nominis ei⁹
viij. De bona indole et virtutib⁹ eius.
ix. De proposito virginitatis ipsius.
x. De eximia hūilitate ipsius.
xj. Cur eam deus sibi matrem elegit.
xij. Cur eā desponsari voluit
xiij. Cur eā tali viro .s. Joseph tradi dispositi
xiiij Qualiter in coniugiam virgo consensit
xv. Qualiter ad eā gabriel missus fuit
xvj. Cur ad eam deus angelum misit.
xvij. Qualiter idem angelus nazareth venit
xviij. Qualit ad v̄ginē introiuit
xix. De mutatione nomis Eue in eius salutatione
xx. De gratie illi⁹ plenitudine
xxj. De ptuberntia dei cū v̄gine
xxij. De benedictione virginitatis eius fecunde
xxiij. De trepidatiōe virginis ad angeli affatum
xxiiij. Qualiter angelus ab ea fugauit metum
xxv. Qualiter eadez virgo inuenit gratiā apud deum
xxvj. De eadem virgo repleta toti mundo refudit gratie beneficium.
xxvij. De prenunciatione filij et

Tabula

virgine nascituri

xxviij. De ꝓdictiõe noĩs pueri

xxix. Qualiter virgo inq̃sinit modum concipiendi

xxx. De responsione angeli sup̃ modo concipiendi

xxxj. De obumbratione virtutis altissimi

xxxij. De sc̃itate pueri nascituri

xxxiij. De annũciatione p̃cursoris iam concepti

xxxiiij. De exspectatione respõsi virgini

xxxv. De excellenti eiusdem virginis humilitate

xxxvj. De ipsius deo consentanea petitione

xxxvij. De angeli reuersione ꝛ virginis impr̃egnatione.

xxxviij. De ꝟbi pr̃is incarnatione

xxxix. De tanti bñficij grata valde recordatione

xl. De tota incarnati verbi dispensatione

xlj. Qualit̃ ꝟgo de spũsancto concepit

xlij. Qualiter filius ex ea sibi carnem assumpsit

xliij. Qualiter ut pluuia in vell9 descendit

xliiij. Qr etiã in vtero virginis otiosus non fuit

xlv. Qualiter illic inter lilia seipsum pauit

xlvj. Qualiter Maria virũ i vtero circũdedit

xlvij. Qualit̃ hospitiũ dei ꝛ porta clausa ꝛ ort9 ꝑclusus fuit

xlviij. Qualit̃ ut terra inculta fructũ pacis attulit

xlix. Qualit̃ ut virga sine humore florem ꝓtulit

l. Qualit̃ in mõtana ꝑcẽdẽs Elizabeth salutauit

lj. Qualit̃ ad eius voc̃ Johannes in vtero exultauit

lij. De cõꝑatione partus vtriusq̃ sc̃z Elizabeth ꝛ Marie

liij. Qualit̃ Elizabeth virginẽ matrem bñ dixit

liiij. Qualiter etiã fructũ ventris eius bñ dixit

lv. Qualiter matrem dñi magnificauit

lvj. Qualit̃ fidẽ ipsius commendauit

lvij. De cãtico ꝓphetico qd̃ mater virgo cecinit

lviij. Qualit̃ i initio dñm magnificauit

lix. Qualiter se i dño exultasse dicit

lx De bũilitatis ei9 apud deũ acceptione

lxj. De imitãda eiusdẽ bũilitate virginis

lxij. De variis eius ꝓrogatiuis ꝛ fama

lxiij. De ꝟbo qd̃ fecit ei dñs magna

lxiiij. Qualiter bonitatẽ dei cõmẽdauit ꝛ eius bñficia cõmunia

lxv. De redditu eius ab Elizabeth in naçareth

lxvj. Qñ ꝛ qualit̃ de spũsancto habens inuenta est

lxvij. De bũilitate ac reuerentia Joseph erga illam

lxviij. De cauta eiusdẽ suspitione circa eam

lxix. De instructione Joseph ꝑ angelũ facta

lxx. De ꝓphia Isaie super ꝓceptu virginis cõpleta

lxxj. De nominis emanuel intelligentia

lxxij. De trina mirabili mixtura ꝛ primo de prima

lxxiij. De ꝑma ꝛ secũda ꝛ tertia

lxxiiij. De ꝓphia cibi pueri emanuelis

lxxv. De partu sc̃tissimę ṽginis

lxxvj. De integritate parientis

Tabula

lxxvij. De invalida iudeoꝝ ⁊ manicheoꝝ obiectione

lxxviij. De illi⁹ secreti icõpr̃hẽsibilitate

lxxix. Iterꝫ de ipsius reuerentia ⁊ honore

lxxx. De mũdicia partus illius ⁊ puritate

lxxxj. De ꝑpetua Marię virginitate

lxxxij. De ℔ q̃ peperit sine dolore

lxxxiij. De nouitate miraculoꝝ circa virginis partum

lxxxiiij. De mysteriis eoꝝdẽ miraculorum

lxxxv. De filij virginis educatiõe.

lxxxvj. De serpentio antiqui ꝑ eam conculcatione

lxxxvij. De sapientię ☧ginalis profunditate

lxxxviij. Qualiꝫ argumẽta fidei ꝓferebat in corde

lxxxix. De illi⁹ taciturnitate

xc. De ipsius verecũda simplicitate

xcj. De mãsueta eiusdẽ humilitate

xcij. De virginis matris punificatione

xciij. De maiestatis filij occultatione

xciiij. De ipsius in tẽplo oblatiõe

xcv. De duplici eⁿ oblatione

xcvj. De ipsi⁹ oblati redẽptione

xcvij. De illarũ oblationũ morali significatione

xcviij. Qualiter virgo obtulit filium ꝑ manus Symeonis

xcix. De cãtico eiusdẽ senis

C. De ipapãti solẽnitate

Cj. Iterꝫ de eius veneratione

Cij. De illius diei ꝓcessione

Ciij. De virginis mris allocutione facta a Symeone

Ciiij. De materna virginis sollicitudine circa filium

Cv. Qualiter inuenit eum in medio doctoꝝ

Cvj. Qualiꝫ in nuptijs ostendit suę cõpassionis effectũ

Cvij. Cur filiꝰ rñdit mri: q̃d mihi ⁊ tibi mulier ꝛc.

Cviij. Qualiter filius honorauit matrem

Cix. Qualiter eã in fine discipulo cõmendauit

Cx. Qⁿ Johãnes in hac dignitate Petro similis fuit

Cxj. Qualiꝫ btã ☧go martyriũ cũ filio sustinuit

Cxij. Qualiter ☧go materꝰ filij resurrectionẽ se habuit

Cxiij. Qualiꝫ ꝑ aductũ spũsi ante vitã durerit

Cxiiij. Qualiter eã filius btãdiens ad gloriã cõuocauit

Cxv. Qualiter eã ex hac vita migrare fecit

Cxvj. Qⁿ tota curia cęlestis exequias eius celebrauit

Cxvij. Qⁿ ambiguũ est vtrꝫ cũ corpore assũpta sit

Cxviij. Qualiter Augustinꝰ ℔ pie credẽdũ eã rõnibꝫ oñdit

Cxix. Iterꝫ ad idem ꝓbationẽ ⁊ alias inducit

Cxx. Quid de illa materia pie sentiẽdũ atq̃ loquẽdũ sit

Cxxj. Cũ ĩmta gloria virgo mr in cęlũ ascenderit

Cxxij. Qualiter ascẽdẽs a cęli ciuibus ⁊ a filio in gloria susceꝑta sit

Cxxiij. De assũptionis eius solẽnitate venerãda

Cxxiiij. Cur illa die legit eu ãgelius de Maria ⁊ Martha

Cxxv. Qⁿ in eⁿ assũptione ꝛpresentati sunt cęli ⁊ terra

Cxxvj. Qⁿ ipsa est mulier sole amicta ⁊ luna superposita

Cxxvij. Qualiter duodecim stellis est coronata

Cxxviij. Qualiter apud deum facta

est mediatrix nostra
Cxxix. De eius charitas z misericor dia erga oēs est copiosa
Cxxx. Exēplū in Theophilo quē a lapsu mirabiliter repauit.
Cxxxj. De sctō Basilio quē cū suis a Juliano apostata mirabiliter liberauit
Cxxxij. De peregrino cuius animā ad corpus reuocauit
Cxxxiij. De puellula quā p visū edocuit z trigesima die vocauit.
Cxxxiiij. De monachis hierosolimytanis quoz inopiz bis subuenit.
Cxxxv. De reliquijs eiꝰ qs ignis exhorruit
Cxxxvj. De filio iudei quē ab incendio liberauit
Cxxxvij. De sacra eiꝰ iconia z colūnis quas per pueros leuari fecit
Cxxxviij. Exhortatio virginū z viduarum ad eius laudes z imitationem
Cxxxix. Exhortatio omniū fideliū ad idem
Cxl. Oratio coīs p fidelibus ad virginem matrem
Cxlj. Oratio specialis p se ad eandem.
Cxlij. Oratio ad filiū pariter z ad matrem.

Explicit tabula.

Incipit de beata virgine Maria libellus totus ex dictis autenticis contextus venerabilis patris Vincen. Beluacen.

De laudibus virginis matris Piero in sermone de assūptione beate Marie. Cap I

Deum ore pro/

Iprobetico iubemur in sanctis suis laudare multomagis in memoria btē virginis mris eiꝰ oportet nos dignis deo pręconijs iubilare. Nullicz dubiū ē quin ad gloriā laudis eiꝰ ptineat totū quicqd honoris vel laudis digne geniuria fuge fuerit impēsum. Ex quo timeo sat ac vereor ne forte improbo z indignꝰ inueniar eius laudator. Nā ut verum fatear quicqd verbis hūanis potest dici minus est a laude cęli qua diuinis z angelicis excellēti⁹ est laudata pręconijs Verūtn z si ad ꝑ nemo idoneus voc oībus cessare nō debet quilibet etiā perōr a laudibus. Nā z diuinus sermo in psalmis agit de peccatore: Sacrificiū inquit laudis honorificabit me. De bis igit ex quibus certi sumus tātisq ad nram edificationē z noīs christi laudē qualicūcz sermone disseramus ut religio cōseruet p famulatu z deuotio augeat p affectu.

¶ Bern. in sermone de eodem

Fateor quidē nibil est qd ampli⁹ me delectet sed nec qd terreat magis qm sermonē habere de gloria virginis matris. Vt enim interim silcā illud ineffabile priuilegium meritoz z ꝓrogatiuā penit⁹ singulare tāto cā affectu deuotionis vniuersi ut digntum est honorāt amplectūt ut licet de ipsa loqui gestiāt oēs: quicqd tñ de indicibili dicit eoipso quo dici potuerit minus gratū sit minus sapiat z minus acceptetur. Hn ea si laudauero virginitatem:

multę mihi vidēt offerri virgines p̄ eā. Si būilitatē prędicanero inuenient forte vel pauci qui mites facti sunt z būiles corde docēte ipsō filio. Si multitudinē eius misericordię voluero magnificare sunt etiā z mulieres z viri misericordię. Vnū est in quo nec prima similē visa est nec sequentē habere: Gaudiū videlicet matris cū virginitatis pudore vel honore. Optimā sibi plane partē elegit qz vna q̄dē est fcūditas cōiugalis. Melior aūt castitas virginalis. Optima vo p̄sus virginitas fęcūda seu fcūditas virginea. Marię priuilegiū est qđ nō dabit alteri virgo mater nō cuiuscūq; sed dei. Nec virginē alter filius nec deū decuit alter partus. Verūtū si diligenter attendas nō hęc tm in Maria sed ceteras q̄z virtutes p̄orsus inuenies singulares q̄ videbātur esse cōmunes.

Qualiter oraculis prędicta est diuinis. Hiero⁹ vbi supra. Cap. II

Ecce ut iam dictū est diuinis angelicisq; p̄conijs est laudata ac p̄dicata. A patriarchis quidē figur z ęnigmatibꝰ p̄signata ab aplis p̄nūciata ab euāgelistis exhibita z monstrata ab angelo venerabiliter atq; officiosissime salutata. ¶ Bern̄ sup missus ē ome'ij. Scrutare scripturas z proba quę dicta sūt esse vera. Vt enim pauca de pluribꝰ loquar ipsa ē mulier quę caput serpentē cōtriuit venenatū dū omnimodā maligni suggestionē tā de carnis illecebra q̄z de mentis supbia vedauit ad nihilum. ¶ Fulbertus vbi supra. Nempe dixit eternꝰ ad veterem deus serpentē: Inimicitias ponā inter te z mulierē z inter semen tuum z semen illius ipsa p̄teret caput tuū. Quid est serpentis caput cōterere nisi principalem diaboli suggestionē resistēdo superare? Si ergo quęrat qđ nō mulier operata sit huiusce modi victoriā. p̄fecto nō reperiēt in linea generationis būang. donec perueniat ad Mariā. Quę nimirū illud serpentis caput virtuti pedis cōtriuit in eo q̄ virginitatē simul z būilitatē deo cōsecrauit. virginitate nāq; seruata p̄bat extinxisse cōcupiscētiā carnis. Humilitate vero quę fecit pauperē spū pcupiscentiā mētis. Nec tm b solo sed eo q̄z maxime triūphauit q̄ de sua mūdissima carne corpata sapiētia vsq; q̄q; malicię vicit attingēs a fine vsq; ad finē fortiter z disponens oīa suauiē. ¶ Bern̄ vbi supra. Ad hanc igitur diuinum illud oraculum singulariter intendebat. Hāc q̄nq; nascitura innuebat. Hinc z Salomon cū nosset ut vir sapiēs muliebrē sexꝰ infirmitatē fragile corpus lubricā mentē q; tm z deū promisse legerat. z ita p̄gruere videbat. ut qui vicerat p fęminā vinceret per ipsam. Hāc solā requirebat et vehemēter admirās aiebat: Mulierē fortem quis inueniet? Ut ne b quęsisse putetur desperādo subdit p̄bando: Procul z de vltimis finibꝰ p̄cia ei⁹. b est non vile nō mediocre nō deniq; de terra nec saltē de ęclo terrio primo p̄cia fortis mulieris huius b a fumo ęclo egressio eius.

Qualiter p̄figurata est a patriarchis. Cap III

Qđ etiā rubus ille mosaicus portēdebat flāmas q̄dē emittēs sed nō ardens nisi Mariam paritē z dolorē nō sentiētē? Quid virga Aaron florida nō tm humectata nisi Mariā ipsam concipientē licet virū non cognoscentē. Nec mireris b in flore christū intelligi licet alias in flor fructu dicat designari. Nouerisn. ī eadē aaronica virga non solum flore vel fructu sed ipsis etiā frondibꝰ eundē p̄signari nouerīs. z apud Moysen nec fructu virge nec flore b ipsa virga demōstrari. Illa vtiq; virga qua videlicet aqua vel dimidiē trā situs. vel de petra excutitur bibituris. ¶ Fulbertus Carnoten. epūs in sermone de nati. btē Marię. Bñ ē virga illa sine radice vel quolibet

alio adminiculo nature fructificauit·ita virgo Maria sine opere cōiugali filium peperit·z flore designatā ꝓpter speciem z fructu ꝓpt' vtilitatē. Est em speciosus forma ꝓ filijs hominū·z refectio vitaꝫ hominū z angelorꝫ. ¶ Bern. vbi s. Nec ē mirū nouenies diuisis reb⁹ diuersis ex cāis christū figuran·z i ꝟga q̄dē ei⁹ potē tiam·in flore vero fragrantiā intelligi·in fructu quoq; sapor⁊ dulcedinē·z in frondib⁹ parvulorꝫ ad se cōfugientiū sedulā ꝓtectionē·siue ab estu carnaliū desideriorum·siue a facie ꝓsequētiū impiorꝫ. Bona quidē z desiderabilis est vmbra substātialis Jesu·vbi tutū est fugientib⁹ refugiū·z gratū fessis refrigerii. Quid etiā illud Gedeonis vellus·q̄ vtiq; de carne sed sine carnis vulnere tēsum in area ponit·z nūc q̄dē lana nūc area rore pfūdit·nisi carnē assūptā de carne ꝟginis·z sine detrimēto virginitatis? Aui vtiq; distillāt⁹ celis tota se infudit plenitudo diuinitatis adeo·ut de hac plenitudine oēs acciperem⁹ qui vere sine ipsa nō aliud q̄ arida terra sumus.

Qualiter ꝓnunciata est a ꝓphetis. Cap IIII

Considera quoq; q̄ in ꝓ
c fato virgē Aaron ꝓparato miraculo·facēs dñs ꝟ opus suum magni esse mysterij·tulit candē virgā ad monimētū suum. Monebāt⁊ eū filij israel virge ꝓsentia sollicite ꝙrere·q̄d significaret factū tā mirabile. Vō lōge p⁹ Esaias diuinitus aperuit cū dixit: Egredietur virga de radice Jesse·z flos de radice eius ascēdet·z requiescet sup eū spūs dñi. Et apertius: Ecce inq̄t ꝟgo ꝓcipiet z pariet filiū z vocabis nomē ei⁹ emanuel. Ipsū quoq; filiū virginis·i· emanuelē ꝓclare ꝓscribēs ait: Puer natus ē nobis z filius dat⁹ est nobis ꝛc. Vō g̃ designauit de⁹ miraculo·ꝟ a secreti ei⁹ pdidit vaticinio·z q̄d vates cecinit·ꝟ exitus rei cōsequēs approbauit. ¶ Bern. vbi s. Dicto g̃ Gedeonis facto ꝓphetiū illud aptatur de aduētu dominico: Descēdit sic pluuia in vell⁹. Per ꝟ·n·q̄ sequit: Et sicut stillicidia stillātia sup terrā·idē intelligi dat·q̄ p aream rore madidā inuentam. Pluuia nēpe voluntaria quā segregauit de⁹ hereditati suę placidę pius et absq; strepitu operationis bāne suo se quietissimo claustro virgineum demisit in vterꝫ. Postmodū aut vbiq; terraꝫ diffusa ē p ora ꝓdicatorꝫ·nō ita sic pluuia in vellus·ꝟ sicut stillicidia stillāta sup terrā·cū quodā vtiq; strepitu verborꝫ ac sonitu miraculorꝫ. Nā z nubibus ipse q̄ pluuiam portabāt iussū est·ut q̄ in aure audierāt·sup tecta ꝓdicarēt·q̄ z fecerunt: Exiuit in oēm terrā exiuit sonus eorꝫ·z in fines orbis terre verba eorꝫ. Audiam⁹ et Hieremiā: Nouū inq̄t creauit dñs sup terrā·fęmina circūdabit virū. Si diuisset infantē vel parvulū·nec nouū videretur nec mirū. Sz vir erat Jesus·necdū etiā natus·sapiētia q̄dē nō ętate·nec corpore sed animi vigore. Hāc quoq; Hieremię nouitatē Esaias lucidissime aperit cū dicit: Dabit dñs ipse vobis signū·qz ecce ꝟgo ꝓcipiet z pariet filiū. Videsq; pulcre z ꝓcuditer mira facta sanctorꝫ z mystica dicta sibi inuicē cōcinūt. Videsq; stupendū sit ꝟ vnū de virgine factū miraculū·q̄ tot miracula ꝓuenerūt·tot oracula ꝓmiserūt. Unus quippe fuit spūs ꝓphetarū z licet diuersis modis signis ac tēporib⁹ eādē rē diuersi nō diuerso spiritu·z ꝓuiderūt z ꝓdixerunt. Quod ergo Moysi mōstratu est in rubo z igne·Aaron in flore·Gedeoni in vellere z rore·ꝟ aperte Salomon ꝓuidit in forti muliere z eius precio. Apertius Hieremias pręcinit de fęmina z viro. Apertissime vero Esaias declarauit de virgine z deo·Habuit tandem exhibuit ipsam virginem salutando.

De natiuitate eiusdē virginis. Fulbert epūs vbi s. Cap V

Inter omnes tuaq; sanc
i tos huius beatissime virginis

memoriā eo frequenti⁹ atq; festiui⁹ agit quo maiorē apud deū gr̄az inuenisse credit. Ūñ post alia quędā ipsius antiquiora solēma nō fuit ꝓtenta deuotio fidelium quin natiuitat⁹ eius supaddere⁹ diē festiuū. Ea itaq; die peculialit' ille liber qui de ortu eius atq; vita inscriptus ē in ecclia recitādus cēt si nō a pūbus int' apocrypha numerādus indicatus fuisset. Sit qm̄ sapiētib⁹ viris ita visū est nos alia q̄dam ꝑ nō aliena de ortu ipsius legētes i Ꝺope ꝓsequm̄ · ꝛ ecclesiasticū morē debitis officijs exequam̄. Hęc q̄dē ꝛgo mr̄ priusq; nasceret diuinis est oraculis cui ciata ꝛ miraculis designata · tandez ꝛo nata · progenie diuinitus ordinata. Nata siquidem est ut legimus naçarēno pre bethleemita mīe · q̄o veben ipsius natiuitati vel cōuersationi ꝓdestinatas esse nō tacuerūt ꝓphę. Descēdit aūt a radice illius fide ꝓclari Abrae cui supne promissa fuerat oiaz būdictio gentiū in suo semine. Descēditq; a stirpe Dauid quē de⁹ ꝓpt' notā sibi ꝓbitatē sublimauit dicēs: Inueni virū ex cor meū. De regali nēpe tribu sil' ꝛ sacerdotali duxit originē · q̄ sūmū erat pitura regē ꝛ pōtificē. Nō tn Ꝺidcirco diterim⁹ · q; ipse dūs q̄ peccatores vocare venit · matrē suaz peccatoz habere ꝓgnatos dedignat⁹ sit · int' q̄s eadem speciosa vlut inter spinas lilia apparuit.

¶ Bern. in sermone de assūptione bte Marię. Quiddam itaq; fidereū micat in Marię generatiōe videlicez q; lōge aī pūbus diuīssimo de ęlitus est reptomissa · q; ex abraę semine ꝛ ex regib⁹ orta · q; etiā illi generationi ob singulare priuilegiū scitas diuinit⁹ agnoscit esse ꝓcessa. Hāc n. int' figuras ut dictū est mysticas sacerdotal' virga dū sine radice florui. Hāc Gedeonis vell' dū in medio areę siccę maduit · Hāc i Ezechiel' visione oriēt' porta q̄ nulli viq̄ patuit ꝓsignabat. Hāc etiā inter ꝓphas ꝓ ceteris Esaias tunc ex radice Iesse virgā exiturā. Hāc euidētius virginē pariturā ꝓmittebat.

De scificatione ipsius in vtero matris. Ildefonsus toletan⁹ epūs. Cap VI

Aniq; si non in matris vtero scificata fuisset · ei⁹ natiuitas colēda nō esset. Hūc aūt q̄ veneratiōi habet' auctoritate ton⁹ eccl̄ę ꝓstat eā ab oī pctō originali imunē fuisse · p quā nō solū Eue mr̄is ē soluta maledictio · verū etiā oīb⁹ cōdonata būdictio. Nullis ḡ q̄n nata ē delictis subiacuit · nec originale peccatuz in vtero scificata cōtraxit. ¶ Altuin⁹ in li. de trinit. Ipsa nēpe lana fuit mūdissima · ꝛ virginitate clarissima · q̄ sola digna esse in se dei recipere filij diuinitatē · sicut lana cōchilij sanguinē · ut ex eadē fieret purpura imperiali maiestati tm̄modo digna · q̄q̄ nullus esset dign⁹ induere nisi augusta ꝑ ditus dignitate. ¶ Bern. vbi supza. Hāc eteni ut dictū est omnimode ꝓstat ab originali ꝓtagio sola dei gr̄a priusq; nasceret esse mūdata · quā nimirū pietas chr̄istiana credere ꝓhibet vł min⁹ a Hieremia i vtero scificatā · vł nō magis a Iohāne spūsancto repletā. Hecz ꝛo festis laudib⁹ nascēs honorare⁹ si nō scā nascere⁹. ¶ Idē i epla ad cano. lugdunenses. Sit itaq; ꝛgo regia vtris honorū vtulis cumulata · q̄ puldubio scā fuit aī q̄ nata. Nec fallit' oio scta ecclia diē natiuitat⁹ ei⁹ sctm̄ reputās ꝛ ānua celebritate suscipiēs. Ego puto q; ꝛ copiosior scificationis būdictio q̄ in alijs sanctis ab vtero scificat⁹ in eā descēderit q̄ nō solū ipsius ortū sanctificaret · ꝛ vitā eius ab oī peccato vtinceps imunē cōseruaret. Hō alteri neminiq̄dē in nat⁹ mulierū credit' esse donatū. Decuit nimirū reginą virginē vt singulari priuilegio vitaz absq; oī pctō duceret q̄ dū petitionē mortisq; p̄ptorē pareret · vitę institicieq; munus oīb⁹ obtineret. ¶ Aug⁹ in li. de natura ꝛ gratia. Excepta igit' eadē sācta virgine Maria si oēs sācti ꝛ sāctę cū b vixerēt interrogati fuissent · vez sine

ptō ēnt·oēs vna voce clamassent: Si viderim⁹ qz petiū nō habem⁹ ipsi nos sevacim⁹ z veritas i nob nō est. Excepta inq̄ hac scā ẏgine de q̄ ppt honorē dñi cū de peris agit nullā. plus volo questionē hre. Scim⁹ n·qz ei plus gr̄ę collatū fuerit ad petiū ex oi parte vincēdū q̄ illā ꝓcipere z parere meruit quē cōstat nullā habuisse peccatum.

De impositione nominis eius Fulbertus vbi s. Cap VII

Ecigit electa z insignis
b inter filias nō fortuitu quidē aut solā parētū placito sic pleriq; s diuina dispēsatiōe nomē accepit· ita qz ipa q̄z vocabuli sui figura magnū aliq̄d innuit. Interpretat n· Maria mar stella. Nauti siq̄dē mare trāseūtibꝰ opꝰ est notare stellā hāc lōge a supmo ęli cardine coruscātē z ex illi⁹ respectu estimare ac dirigere cursum suū ut possint apprehēdere portū destinatū. Sic etiā oportet vnāq̄ sos christicolas inter fluct⁹ hui⁹ sęculi remigantes stellā hāc q̄ supremo rex cardini vo ꝓxima ē· i· Mariā attēdere· z exēpli ei⁹ respectu vitę cursū dirigere. Nō q̄ fecerit b nec inanis glorię vētō iactabitur· nec scopul⁹ adūsoz frāget· nec absorbebitur scillea voluptatū voragine· s ꝓspere veniet ad portū quietis eterne. ¶ Bern. sup missus ē omel· ij. Ipsa q̄z ppria etas stellę virgini mri ꝓuenit valde· qz si aut stella sine sui corruptione suū emittit radiū· sic z absq; sui lesione ẏgo peperit filiū. Nec sideri radi⁹ suā minuit claritatem· nec virgini filꝰ suā virginitatē. Ipsa ē igit illa stella nobilis ex Jacob orta cui⁹ radi⁹ vniūsū mūdū illuminat· cuius splendor z in supnis ꝓfulget z inferos penetrat· tras etiā plustrās z mētes calefaciens magis q̄ corpa· fouet ẏrtutes z exco quit vitia. Ipsa inq̄ est ꝓclara z eximia stella sup b mare magnū z spacioſū necessario ſblenata· micās merit⁹ z illustrās exēplis. O q̄sqs te intelligis in hui⁹ sęculi, pfundo magis inter ꝓcellas fluctuare q̄ ꝓ terras ambulare· ne auertas oculos a fulgore hui⁹ sideris si nō vis obrui ꝓcellis. Si insurgāt venti tēptationū· si scopulos incurras tribulationū· respice stellam· voca Mariā· z ut impetres oriōnis suffragiū· nec deseras puersationis eius exēplū: Ipsā sequēs nō deuias· Ipsā rogās nō desperas· Ipsā cogitās nō erras Ipsa tenēte non corruis. Ipsa ꝓtegente nō metuis Ipsa duce nō fatigaris Ipsa ꝓpitia puenis· z sic in te metipso experiris q̄ merito dicat Maria nomen ẏginis. ¶ Hugo de scō victore. Maria nim ẏ stella christi⁹ sol: Ideo peccatores velut in nocte a Maria ꝓsolāt· inlti ẏo tāq̄ in die a christo illuminār. Itaq; si ptimescis supplicatur⁹ ad christū accedere· ad Mariā respice· Deꝰ tuū ꝓspicis· nō illic qđ timeas inuenis. Hęc ē prima pietas q̄ tibi adhuc trepidāti tēperatur excellior maiestas. In Maria siq̄dē pietas· z in pre maiestas. In christo ẏo z pietas ex cōpassione generis· z maiestas ꝓ excellētia deitatis. Maria porta· christus hostiū· pr occultū. Per Mariam igit ad christū· z p christū venit ad deū.

De bona indole z virtutib⁹ ei⁹ Fulbertus vbi supra Cap. VIII

Tlid aūt putas qualis
q olim fuerit vl nūc sit ista ꝓsona quę sancti oīb⁹ spectāda ꝓponitur z imitāda. Doci ꝑmis astruere pbas est· qꝰ aīa ei⁹ z caro quā elegit z habitacalū sibi fecit sapiētia dei ꝑ ris ab oī malicia z īmūdicia fuit purissima· dicēte scriptura· qꝰ in malivolā aīam non introibit sapiētia· nec habitabit in corpe subdito peccatis. Deinde ẏo ꝓfidēter asserimus qz nullo ẏrtutū genere vacabat cui plenitudinē gr̄ę inesse dei nūcius asserebat. Quis· n· cū admiratione iocūda nō spectaret ipsi⁹ adolescētię maturę fortitudinē z prudētiā ac fidē in angelico colloquio vbi tā pstāter eloquit· tā prudēter interrogat· tā facile credit? Quis nō iustitiā ei⁹

miret q̄ sic vnūsa p̄cepta diuine legi implere satagebat. ut nec ad se nō ptinētia q̄dā velut purificationē legalē inexpleta relinq̄ret. Ipse⁹ q̄z tpanti a sue emuit q̄ deo ꝑginitatē illūi in būilitatē valle p̄vunt: Deptomebāt itaq; ꝑtates in cogitatiōe. z affectu cordis ei⁹ ineffabilē armoniā quaz ipsa creatrix z inhabitatrix ei⁹ dei sapientia delectabat audire. cotascabāt q̄z. si forī i supficie sermonis z actū posset hoīes glificare deū z explā salutē accipe.

Modulo eluniacēn abbas. Unū q̄z sam⁹ p certo q̄ oīa ei⁹ vita z actio semp intēta fuit i dño. Ipsa si quidē optimā partē elegit: Ideo q; filij dei mē esse p̄merit.

Ambro⁹ in li. de virginitate ij. Sit itaq; in nobis tā q̄; i imagine descripta ꝑginitas Marie. equa velut speculo refulgeat spēs castitatē z forma virtutē. Virgo erat z corpe z mēte. corde humilis. ꝑbis gravis. ato paudēs. loquēdi peritior. legēdi studiosi or. intēta opi. verecūdo sermoni. nō iācto diuitiaz ꝑ sin ꝑce pauper. spem reponens. arbitrū mentē deū nō hoīem q̄rēs. nullū lędere. cuncti bñ velle. maiorib⁹ assurgere. equalib⁹ nō inuidere. iactātiā fugere. Mā illa vel vultu lędit parētes. q̄ fastidiuit būilē. q̄ nisi debilē. q̄ vitauit inopē? Nihil tumū in oculis. nihil p̄ car in ꝑbis. nihil i actu irreuerecūdum. Nō gest⁹ fractior. nō incessus solutior. Non vox petulātior ut ipsa spēs corpis fieret simulacrum mēris z figura ꝓbitatis

De ꝓpositō virginitatis ipsi⁹ Bern⁹ in sermone de assūptiōe

Cap IX

Enicz si diligēter ut dixi attēdas in Maria singulas virtutes. in ea ꝓsus inemies singulares q̄ videbāt esse cōes. Quę eterni vel angelica puritas illi audeat virginitatis cōpari q̄ digna fuit sacrariū fieri spūssācti z habitaculū filij dei? Si ꝑcia rez pēsam⁹ de raritate. sup oēs ē illa q̄ ꝑma. ꝓposuit angelicā i ūris virā ducere. z vere ꝓpositū ꝑginitatis immobile q̄ nec aliq̄d mouere tutubauit angelo filium ꝑmittēte.

Hugo de perpetua virginitate bte Marie. Quid ē. n. q̄ ait āgelo? q̄m virū nō ꝓgnosco? Hoc ē q; virū nō cognoscere ꝓpositū habeo. Nec culpāda est ꝑgo de ꝓcēptu legi i q̄ maledictū sterilio. imo singulariter laudāda q̄ ꝑma oīuz ꝑba legi ꝓsiderās nō carnalit sapiē da elegit in tra fieri abiectio plebis z opprobriū hoīuz. vt p mūdiciā integritatis i ce lo fieret socia angelor. Ut placere p castitatis amore ꝑma maledictū legi in carne sua sustinuit illū ex sua carne pictura. qui ipsi carne sua p nob maledictū legi sustulit. sapiens. nos a legi maledicto liberauit. Hō merito ei soli dictū ē ut z filiū pareret z ꝑgo ꝑmaneret.

Bern⁹ sup missus ē omel. ij. Nouā igit cāticū illud q̄ solis i regno dei cātare ꝑginib⁹ dabit ipsā ꝑginū reginā cū ceteris. imo ꝑmā inter ceteras etiā dulciori quodā z elegātiori carmine canitura. ac ciuitatē dei letificatura esse nō dubitat. Qui itaq; dulcisonos deptomere vel exprimere modulos ne ipsaz q̄dē ꝑginū vlla digna inuenit. q; soli merito decātandū suabit. q̄ sola de partu diuino nō i semetipsa sed i ipso quē peperit gloriatur.

De eximia būilitate ipsi⁹. Idē in sermo. de assūptione.

Cap X

Ata porro z q̄ preciosa ꝑtus būilitatē cū tāta puritate innocētie. imo cū tāta gratie plenitudie. Digna plane quā dño respiceret cui⁹ decorē rex ꝑspiceret. cuius q; suauissim⁹ odor ab ętno illo ꝑni sin⁹ accubitu ipsū attraheret. Uide q̄z māifeste sibi ꝓcināt virginis nup̄ cāticū z epithalamium. cui⁹ nimirū uter⁹ spōsi fuit thalam⁹ Audi Marā i euāgelio: Respexit inq̄t būilitatē ancille sue. Audi eādē i epithalamio: Ut cēt inq̄t rex i accubitu suo nardus mea dedit odorē suū. Marc⁹ siq̄dē berba humilis est z pectus purgat. vnde

manifeste būilitatē designat-cui⁹ odor ꝛ decor inuenit gr̄am apud deū. ¶ Idē super missus est omel.ij. Si enim būilis ꝓgo Maria nō fuisset-sup eā spiritussanct⁹ neq; requieuisset-qz scptū ē: Sup quē requiescet spūs me⁹ nisi sup humilē ꝛ quietū. Porro si nō sup eā requieuisset-vtiq; nec eā impregnasset. Quō enī de ipso ꝓcipet sine ipso? Pulcra ꝓo ꝓgenitat⁹ ꝛ būilitat⁹ pmutio-nec illa mediocrit⁹ aīa placet deo-in qua ꝛ būilitas virginitatē cōmēdat-ꝛ virginitas būilitatē exornat. Sz q̄nta putas veneratione digna est in q̄ fœcūditas exaltat būilitatē-ꝛ part⁹ ꝓsecrat virginitatē. Lauda bilis quidē virt⁹ virginitas-ꝫ necessaria magꝭ būilitas. Illa suadet-ista ꝓcipitur. Qui illa dī: Qui pōt capere capiat-de ista dicit: Nisi q̄s efficiat sicut parulus iste nō introibit in regnū celoꝝ. Illa g̃ remunerat-ista exigit sine q̄ nemo saluatur Denicq; placere pōt būilitas q̄ virginitatem amissam deflet-sine būilitate aūt au deo dicere-nec Marię virginitas placuisset. Ergo si nō potes virginitatē būilis imitare būilitatem virginis.

Cur eā de⁹ sibi in matrē elegit. Fulgentius vbi supra
Cap XI

Ali ergo tanteq; ꝓpone
t nibil tandē ad bonor⁹ cumulū accedere magis posset q̄m ut dei filiū ꝓgo ꝓciper ꝛ virgo mr̄ ederet. Hac nēpe dignitate facta ē venerabilis ipsis etiā angelor⁹ ordinib⁹ sacris. Mō opere mānifeste ille magn⁹ fortisq; Gabriel declarauit-q̄ eā ꝛ añq; mr̄ dei fieret-qz futuram nouerat tāta veneratione salutādo ꝓuenit. Ea denicq; dignitate facta est-et erga superos imperiosa fm charitatē-et sup inferos p discretionē. ¶ Bern̄. in sermone de assūptione. Prudēt⁹ilim⁹ igit⁹ artifex de⁹ būanū gen⁹ quassatum nō ꝓfregit-ꝫ vtil⁹ omino refecit vt nobis videlicet nouum ādā ex veteri formaret ꝛ Euā in Mariā trāsfunderet. Et quidē cū oīa sufficiētia nr̄a ex deo sit poterat deus⁹ p se sufficere-ꝫ nobis non erat bonū hominē solū esse-cōgruū magꝭ vt vteriq; reparationi nr̄e sex⁹ adesset-quorum corruptioni neutriq; defuisset. Ceterū in ipso verent⁹ hoies maiestatē diuinam-q̄d aūt humana fragilitas trepidet ad Mariā? Nibil austerū in ea est-nibil terribile-tota suauis est. ¶ Idem sup missus est omel.ij. Et ipse q̄dē fili⁹ matrē suam in celestib⁹ singulari donaturus gloria-singulari q̄z in ēis ꝓuenire curauit ꝛ gr̄a q̄ videlicet intacta ꝓcipet ꝛ incorrupta pareret. Nā ꝛ deū nō nisi de virgine nasci decebat-ꝛ virgini non nisi deū parere cōgruebat. Proinde factor hoīum ut hō fieret nascitur⁹ de hoie-talē sibi debuit matrē eligere-q̄n potius ꝓde re qualē ꝛ se decere sciebat ꝛ sibi placturam. Voluit igit⁹ esse virginē de q̄ imaculata imaculatus ꝓcederet oīz maculas purgatur⁹-voluit ꝛ humilē de q̄ mitis ꝛ humilis cordep̄deret. Naz in se virtutum hoīb⁹ exēplū saluberrimū ostensur⁹ Dedit g̃ virgini partū cui iā ante ꝛ virginitatis insperauerat votū-ꝛ būilitatis ꝓmeruerat meritū. Alioquin quō gr̄a plenā angelus eam ꝓnūciat si vel parum q̄d q⁹ er gratia nō esset habebat-vt .n. quę sctā sctō ꝓ erat cōceptura sancta ēet corp̄e donū accepit virginitatis ut esset ꝛ mēte accepit būilitatis. His nimirum ornatū gemmis ꝓgo regia ornata geminoq; mēd pariē ꝛ corpor⁹ decore ꝓfulgida specie sua ꝛ pulcritudine sua in celesti bus cognita celi ciuium in se prouocauit aspectus-ita ut ꝛ regis animū in sui ꝓcupiscētiā inclinaret-ꝛ celestē nanciā ad se de supernis educeret.

Cur eam despōsari voluit. Idē vbi supra omel.j.
Cap XII

Erum quę est hec virgo
v tam venerabilis ut saluteur ab

angelo tam humilis ut desponsata sit fabro. ¶ Idem in ij. Veniqz cum esset virgo electa-virgo coceptura ꝛ parritura-miꝝ cur desponsata fuerit nō nupturā. Sed illa fuit ratio desponsationis Marie q̄ ꝛ dubitatiōis Thome. Nos siquidē erat indecor vt a die desponsationis vsqz ad tēpus nuptiaꝝ sponsi sponsas in custodiam reciperēt-vt eaꝝ eo sibi pudiciciam curiosius seruarēt-quo sibipsi fideliores existerēt. Sicut igit̄ Thomas dubitādo ꝛ ideo palpādo constantissim⁹ factus est confessor dñice resurrectionis. Ita Joseph Mariā sibi desponsando ꝛ ob hoc eiꝰ cōuersationē in tpe custodie studiosius cōprobādo-factus est eiꝰ pudicicie fidelissimus testis. Et sic de filij resurrectione cuius quidē ego q̄ sū infirmꝰ ere vidi rum Thome dubitanti atqz palpāti-q̄ cepit audiēti ꝛ credēti. Sic de matris cōtinētia facilꝰ eius sponso custodienti q̄ ipsi virgini de sola sui pscientia se defendenti. Quis aūt eā videns nō desponsatā ꝛ tñ grauidā-nō potiꝰ diceret meretricē q̄ virginē? Nec decebat hoc dici de matre dñi: tollerabilius ꝛ honestius fuit putari christū ad tēpus de cōiugio natū fuisse q̄ de fornicatione. ¶ Ambroꝰ sup Lucam. ij. li. Voluit etiaz dñs aliqo de ortu suo q̄ de mris pudore dubitare-qz sciebat tenerā ee virginis verecundiam ꝛ lubricā pudor famā-nec putauit ortus sui fidē matris astruendā iniurijs. Nec voluit virginib⁹ de opinione sinistra excusationis velamē relinqui q̄ infamata q̄z videret dñi mr. ¶ Bern. vbi ꝑ. Sed nūq̄d nō poterat deꝰ apertum aliqd signū ostendere quo fieret vt eius nec ortꝰ infamaret-nec mater criminaret? Poterat vtiqz-sed nō poterat latere dēmones qđ scirēt hoīes. Hieroꝰ sup Mat. li. j. Cur ꝙ nō ꝺ simplici virgine ꝺ desponsata christꝰ cōcipit. Primum quidē ut per generationē Joseph origo Marie demōstraret. Deōo vro ne a iudeis ut adultera lapidaret. Tertio quoqz vt fugiēs in egyptum haberet viri solaciū. Martyr etiā Ignatiꝰ quartam addidit causam-videlicet vt partus eius diabolo celaretur. ¶ Bern. vbi supra. Oportebat enim a principe mūdi aliquādiu celari sacramentum diuini consilij-non q deus nō palam opus suum facere vellet-ab illo impediri se posse metueret-sed ut in opere reparatiōis nostre sicut in ceteris non tantū potentiam sed prudentiam suam ostenderet. Itaqz vro placuit eo modo ꝛ ordine sibi hominem reconciliare quo nouerat eum eccidisse-ut sicut diabolus prius femina seduxit-ꝛ postmodum virum per feminam vicit-ita prius a femina virgine seduceretur-ꝛ postea viro christo manifeste debellaretur-quatinꝰ dum ꝛ malicie fraudi aro pietatis illuderet-ꝛ maligni fortitudinem christi virtus cōtereret diabolo deus ꝛ prudentior ꝛ fortior appareret. Ita quippe decuit incarnatam sapientiam spiritualem vincere maliciam-vt non solum attingeret a fine vsqz ad finem fortiter videlicet ꝛ de supernis expellens superbum-ꝛ apud inferos spolians auarum-sed omnia quoqz celestia scilicet ꝛ terrena disponeret suauiter-ut ꝛ illic deijciens inquietum reliquos in pace firmaret-ꝛ huc debellaturus inuictū suę nobis humilitatis ꝛ mansuetudinis exemplum peratile relinqueret-sicqz ꝛ suis suauis ꝛ hostibus fortis appareret. Igitur necessario Maria viro desponsatur quia per hoc ꝛ a canibus sanctum abscōditur-ꝛ a sponso virginitas sponsę comprobatur-ꝛ virginis tam verecūdię parcitur q̄ fame prouidetur ꝛ a secretis celestibus hostis excludit̄. ¶ Glosa super Matheum. Ideo quoqz fuit desponsata ut ecclesiam significaret quę ꝛ virgo est ꝛ sponsa.

¶ Cur eam tali viro scilicet Joseph tradi disposuit. Bern. vbi supra. Cap XIII

Joseph igit̄ vir euāgelista
i nominat-non qꝛ mariꝰ-sed qua

bō fortitudinis erat· vel potiꝰ quia ſm euangelium vir eius·id eſt· Maria dicitur·merito appellatur quod neceſſario putat·ſicut ⁊ pater ſaluatoris putabat. Neq; n·vir matri neq; filio pr̄ extitit·q̄ eius ex neceſſaria diſpenſatione ad tempꝰ vtriq; putatꝰ ⁊ appellatꝰ ſit. Conijce tñ ex hac appellatione q̄ licet diſpēſatoria intātū bonorari meruit ut ſaluatoꝛi pr̄ dictꝰ ⁊ creditꝰ ſit. Conijce ⁊ ex ipſo noīe Joſeph qđ interpretat augmētū·qs ⁊ q̄ſi bō fuerit Hiſtoꝛiā meminto illiꝰ magni quō dam pr̄iarchę vēditi in ægypto. Hſtūq; ſcato nō ſolū illiꝰ vocabulū fuiſſe ſortitū ſ ⁊ caſtimoniā adeptū·innocētiā ⁊ gr̄az pſecutū. Hlle ſiq̄dem Joſeph ex inuidia fr̄na vēdit ⁊ in ægyptū duc· chriſti ven ditionē pfigarauit. Hſte vo herodianā fugiēs inuidiā chriſtū in ægypto cōporta uit. Hlle dño ſuo fide ſeruās dñę ſuę cō miſceri noluit. Hſte q; dñam ſuā dñi ſui matrē virginē agnoſcēs· ⁊ ipſe pt̄inēs fi delit̄ cuſtodiuit. Hlli data ē intelligētia in myſterijs ſomnioꝝ. Hſti q; datū ē fieri cōſciū atq; participē ecclēſtiū ſacroꝝ. Hl le frumēta ſeruauit nō ſibi ſ oi pplo. At iſte panē ⁊ vinū e celo ſeruādū accepit tā ſibi q; toti mūdo. Neq; dubiū nō eſt quin Joſeph iſte fuerit bon' bō atq; fide lis·cui mr̄ deſpōſata ē ſaluatoꝛ. Fidelis inq; fuus ⁊ prudēs quē pſtituit dñs ſuę matris ſolatiū·ſuoq; carnis nutricū·ſo lā deniq; in terris magni pſilij coadiuto rem ſibi fidiſſimuꝫ. Huc accedit qđ di citur fuiſſe de domo Dauid·vre de ſtir pe regia deſcēdit·nobilis genere·nobili oꝛ mēte·nō degenerās a pr̄e ſuo Dauid Prorſus inq; filiꝰ Dauid non tñ car ne ſ fide ſcritate deuotiōe·quē ⁊ tūq; al terū Dauid inuenit dñs virū ſm coꝛ ſuū cui tuto cōmitteret ſecretiſſimū ac ſacra tiſſimū ſui coꝛdis arcanū. Hui etiā tūq; alteri Dauid incerta ⁊ occulta ſapiēię ſuę manifeſtauit·⁊ dedit illi nō ignaꝝ cē myſterij qđ nemo pr̄incipū huiꝰ ſeculi co gnouit. Hui deniq; datū eſt qđ multi re ges ⁊ pphę cū vellēt videre nō viderūt·⁊ audire ⁊ non audierunt·non ſolum vi dere ⁊ audire·ſed etiam portare dedu cere amplecti deoſculari nutrire ⁊ cuſto dire. Ambo quidem erāt de domo Da uid Joſeph ⁊ Maria·ſed in Maria ve ritas quā iurauit dñs Dauid ē cōpleta Joſeph tñ pſcio ac teſte pmiſſionis ad impletę.

Qualiter in coniugiū virgo cō ſenſit. Hugo de ſcto victoꝛe.

Cap XIIII

Hrū quidem habere vir go cōſenſit ut ꝓpoſitū ſuū cela ret·vel qꝛ parētib nuptias im perātib inobediēs eſſe timuit·ſpe quam apud deū habebat nō dubia q̄ eā cuſto diret·Suſcepit ḡ pr̄iugiū ſ non mutauit virginitatē ꝓpoſitū. De virginitate ſiq̄dē eiꝰ ſ pie fides ⁊ pietas fidelit̄ confitetur. qđ eius pfectionē nullatenꝰ iminuit pri galis cōſenſus·ſicut ipſi caſtitatē nō vi olauit cōcepꝰ·nec integritatem abſtulit partꝰ. Spōtaneꝰ·n·pſenſus int' vir ⁊ fę minā legitime pr̄iūctos q̄ vterq; alteri de bitoꝛē ſui ſe ſpōdet iſte ē q̄ pr̄iugiū ē·ipſa videlicet ſocietas tali cōſenſu fœderata q̄ altero viuēte alteꝝ ab altero non diſſolu it. Eſt ⁊ aliꝰ pſenſus cōmertij videlicet carnalis adinuicē exigēdi atq; reddendi ſimilē inter virū ⁊ mulierē conſtituēs pa ctionē·comes nō effector cōiugij officiū nō ⁊ vinculum. Hui tamen ⁊ ipſe cū ab vtroq; pari voto ſuſcipitur·pari neceſſe eſt ⁊ voto teneatur. Sed huiꝰ debiti ne ceſſitas illos coniugatos adinuicem ſibi non ſubiecit in quibus dum ſanctificare tur coniugium huius operis conſenſus non pr̄ceſſit. Nec tamen hoc officio ceſ ſante veritatem ſeu virtutem cōiugij ceſ ſare credendū eſt·imo potius tāto ver̄ ac ſanctius eſſe coniugiū quo non libidi nis ardoꝛe ſed ſolo charitatis nexu fūda tum eſt. Quid enim in cōcupiſcētia car nis cōiugiū ſanctū eſſet ⁊ in charitate nō eēt· Abſit. Hꝫ multo ver̄ ac iuſtꝰ ſanc ac vrū dicit·vbi nihil habꝫ caſtitas vū

erubescat ꝙ charitas vñ gloriet. ¶ Hieronymus cõtra Heluidiu. Laudat Helui dius Mariã virginẽ nõ ꝑmansisse-ego ꝓ in vẽdico Joseph etiã virginẽ ꝑ Mariã fuisse ut ex virginali cõiugio nasceret filius virgo. Si-n-in virum sanctũ fornicatio nõ cadit-z aliã vrorez ille nõ scribit habuisse. Marie ẽo quã habuisse putat est custos potius qꝫ maritus fuit-relinquit eũ virginẽ cũ illa ꝓmã sisse-qz dñi ꝑ appellari meruit. ¶ Aug⁹ de cõsensu euãgelistaꝝ li. j. Hsitur exẽplo Joseph z marie fidelibus cõiugatis insinuat magnifice etiã seruata pa ri cõsensu ꝓtinẽtia ꝓiuges ꝑ sepmanere-vocatiqꝫ ꝓiugiũ nõ ꝓmitto corporis seru ꝙ custodito mẽtis affectu. ¶ Iteꝫ cõtra Julianũ li. v. In illo itidem cõiugio Joseph z Marie oĩa tria nuptiarũ bona diui ꝓpleta fuisse-videlicet fidem-qz nullũ adulterĩũ-prolẽ vero dñi nr̃i Jesu christi-sacramẽtum qꝫ-qz nullum diuortium.

Qualiter ad eã Gabriel missus fuit. Idẽ in sermo. de annũciatione. Cap XV

Secreta porro cõiugia celebrata sũt Marie thalamo qbus Gabriel paranymph⁹ interfuit. Adulãte ꝓmisso ne abnueret deuota virgo-dũ spũs ꝓmittebat eẽ maritus vt z nasceret filiꝰ-z pudor ꝑmaneret illesus. Dũ-n-speciosa deo tacitã fidẽ castitatẽ ꝓpositi-virgineo cultu celat-dũ purpureos vultꝰ cãdore mentis eruperat-placuit deo forma mẽtis z corpis decore vestita. Petit ꝙ maria celestibꝰ regnis-mittunt angeli-rex ipse stellato micãs solio mãdata dirigit. Admoneãte deo mirãt sedes-stupẽt throni-ptãtes oĩs-ac diuinus silet exercit⁹-ꝑ nihilomin⁹ instat votis nuptialibꝰ-curi occupat⁹: Made inqt Gabriel ethereas sedes rũpe-z antiquũ ꝓ seculi ꝓsiliũ virgini nũcie defer Marie-hẽc icolit panna nazareth mẽnia-cui angusta qdẽ ẽ dom⁹ ꝙ patent celi palacia, haec vnicꝫ meũ qꝫ cariorꝫ alĩ fuit nemo? z ut plenius dicã alteꝫ me donare volo vt sit illa mĩ cui ego sũ ꝑ-virginẽ video-matrẽ facio-nomen presto genitrici-nec spolium partꝰ gloria virginal. Ne ne dubitet esse patrãda qꝫ mãdo viscera fouebit aura celestis-z occultũ se nomẽ infundet ꝓ repagacula mentis. Exiet de eõ sanctũ ꝓ integrũ illibatũ. Exiteꝫ sine marito mĩ cui ego sum sine ꝓiuge ꝑ. Sic-n-mãdo succurrere volo. Hã nõ dicet mĩ viuẽtiũ dua ꝙ Maria. Hpsi⁹ erit totũ cui⁹ filius possidet celũ. Petr⁹ epus viuerneñ. sup missus est omel. j. Sic ad virginẽ ve⁹ angelũ mittit petitorẽ qui dat arras suscipit dotẽ. Gram fert-fidẽ refert. Ytaqꝫ felicius inspres puolat ut a dei spõsa bũane dispositionis affectũ arceat z suspẽdat-nec a Joseph virginem auferat-ꝙ reddat eã christo cui pignerata est cũ fieret in vtero. Absit⁹ ꝙ suã recipit spõsam nõ ꝓripit aliena.

Cur ad eã de⁹ angelũ misit. Hec dã sup missus est. Cap XVI

Dtũ ꝓfecto restaurationis bũane principũ-ut angelus a deo mitteret ad virginem partu diuino ꝓcurãdã-qz ꝑma pditiõis bũane fuit cã-cum serpẽs a diabolo mitteret ad mulierẽ supbie spũ decipẽdam. Quia ꝙ mors intrauit ꝑ fẽminã-apte redũt z vita ꝑ fẽminã. Illa siqdẽ a diabolo seducta-ꝑ serpentẽ gustũ viro nec obtulit-hec a deo ꝑ angelũ edocta mundo salutẽ auctorẽ edidit. ¶ Hiero⁹. in sermone de assũptione. Recte etiã ad virginẽ angel⁹ mittit qz semp est angelis cognata virginitas. Profecto-n-in carne ꝓcarnẽ viuere-nõ terrena vita ꝙ celestis est. Unde in carne angelicã gloriam acquirere maius est meritꝰ qꝫ hre. Esse quippe angelũ felicitatis est-esse vero virginẽ virtutis-dũ ꝙ obtinere nitit virib⁹ virgo qꝫ gratia qꝫ habet angelus ex natura. ¶ Ambro⁹ in li. de symbolo Ad ꝓceptũ ergo partꝰqꝫ diuini pignoris

nunciandū angel⁹ diuinit⁹ ad Mariam missus est·ne puella tanti ignara mysterij ad insperatū immolati corporis tumorem expauesceret·z causā insolitę conceptionis esse prodigiū ignorās crederet si nesciret opus esse diuinū. ¶ Bern̄ in omel.j. super missus est Nec arbitror hūc angelū ad virginē missū de minoribus esse qui q̄libet ex causa solēt ad terras crebra fungi legatione. Ꝺ etiā ex eius noīe palā intelligi dat·Gabriel videlicet qđ dei fortitudo interpretat'. Et q̄ nō ab aliquo alio forte excellētiori se vt assolet spū·sed ab ipso deo mitti p̄hibetur. ¶ Petr⁹ cpūs sup missus est. Missus ē angelus Gabriel a deo·vbi mediator est angel⁹·cesset opinio terrena pellat' interpretatio. Quis attenti⁹ audit·quis a quo missus sit tm̄ dei secretum scrutari refugit. Ꝺ enim per angelum mādauit deus·ille meretur scire qui timet inquirere. Sup quē·n·ait requiescet spūs me⁹ nisi sup humilē z mānsuetū. Mānsuetus est qui iussis obedit·imansuetus qui iussa discutit.

Qualiter idē angelus nazareth venit. Aug⁹ vbi s. Cap XVII

Refato igitur cuncto celitus audiēte senatu mandato Gabriel accepto fulmineos obtutus·oraq; tonātia pauēs arcano pauit tremefactus imperio. Mox igit' astrifer um volatu rapido secauit aerem· pcussit lumine noctē ac flāmeos artus vibrans veluti pauo vrticulor radijs solis obiectus p̄ medios cęli sinus ferebat'·animq; similans pulcritudo seipsā trahebat·donec extrema Marię tecta tāq; nimbo coruscus ingrederetur. ¶ Bern̄. vbi s. Missus ē inquit angel⁹ Gabriel a deo quo? In ciuitatē galileę cui nomē nazareth. Videamus si nazareth potest aliquid boni esse? Nazareth enim interpretatur flos. Videt' autē mihi quoddam semē diuinę cognatiōis tāq; ecelo iactatum in terras fuisse·videlicet allocutiōes z pmissiones antiqs patrūm Abrāe Ysaac z Iacob celit⁹ factę· qđ semē floruit i mirabilibo oltēlis in exitu isrl de egypto in figur⁹ z ęnigmatibo p totū iter i deserto·deinceps in visionibo z vaticinijs p̄phetar⁹ in ordinatione quoq; regni z sacerdotij vsq; ad christū. Qui videlicet christus huius seminis ac flor⁹ intelligit' esse fruct⁹·z ob hō nūciat' in nazareth nascitur⁹ qm̄ in flore sperat' fruct⁹ p̄cessur⁹. Prodeunte vero fructu flos decidit·qz veritate apparēte in carne figura pertrāsijt. Unde z nazareth ciuitas galileę dicitur·i·transmigrationis·qz nascēte christo trāsierūt illa oia quę in figura cōtingebant illis. Nos itaq; flores z nos qui iam fructū tenem⁹ ptrāsisse videmus·et dū adhuc florere videbant' trāsituri q̄uidebant'. Hñ Dauid: Mane inq; floreat z trāseat vespe decidat. Uespe nāq; id est·tpis plenitudine in quo misit de⁹ filiū suū factū sub lege ipso dicente: Ecce noua facio oia·transierūt z dissipaue runt vetera. Fęnū igitur exaruit dū carnalis iudęor pplus ab omni pinguedine spūs vacuus littere siccę adhesit·z flos eius decidit·dū gloriatio quā habebant in lege remānsit·regnūq; sacerdotiū p̄phetia templū·z oiuz illor magnalia de qbo gloriari solebant decor euanuit. Uerbū aūt dn̄i·i·christus qui est hui⁹ floris fructus manet in eternum.

Qualiter ad virginez introiuit. Idem ibidem omel.ij. Cap XVIII

Missus est igitur angelus a deo ad virginē a celso ad humilem·a domino ad ancillam· a creatore ad creaturam·ad virginem carne z mente·virginem professione·virginem qualem describit aplus corpe et spū sanctā·nec noviter nec fortuitu inuentam·sed a seculo electā·ab altissimo p̄cognitā ac sibi p̄parātā·ab angelis conservatā·a pr̄bo p̄signatā·a prophetis p̄missam. ¶ Idem ibidez omel.iij.

Ingressus est ergo ad eā sc̄s angelus ad Mariā: Quo ingressus? Puto q̄ in secretariū pudici cubiculi vbi fortassis illa clauso sup se ostio patrem suū orabat in absc̄dito. Volēt nimirū angeli astare orantibꝫ: ⁊ in eis delectari quos vident ī oratione leuare puras manus. Audēt se offerre holocaustū sanctę deuotionis diuino cōspectui in odorem suauitatis. Marię igitur orationes q̄tum in ꝓspectu altissimi placuerit angel⁹ indicauit: qui ad eā ingressus ipsam cū tanta reuerentia salutauit. Nec fuit illi difficile per ostiū clausū ad abdita virginis penetrare: cui vtiq; ex naturę suę lūtilitate q̄libet corpus ꝙque q̄talibet solidū vel ipsi⁹ sum peruius est ac penetrabile. Non est ergo suspicandū q̄ apertū inuenerit virginis ostiolū: cui nimirū erat in ꝓposito frequētias hominū fugere: colloquia vitare: ne vel orantis silentiū turbaret: vel castitas continentie tēptaretur. Clauserat sibi etiā illa hoza suū sup se habitaculū: sed hoibꝫ nō angelis. ¶ Odilo cluniacēsis. Virginalē quippe verecundiā solitudo decet ⁊ signatus pudoris secretū est. Aali fruebat Maria christum paritura. Qui sicut natus est solus inter mortuos liber: sic illius ex qua nat⁹ est matris pudor solus ꝓmālit integer.

De mutatione nominis Eue in eius salutatione. Bern. vbi supra omel. ij. Cap XIX

c Vrrite nunc matres ⁊ filię: currite oēs quę post Euam ⁊ cū Eua parturimini: ⁊ parturitis cū tristicia: Adite virginalē thalamum: ingredimini si potestis sororis nr̄ę pudici cubiculū. Ecce etenī deus mittit ad virginē: angelus affatur Mariā: Apponite aurē parieti: auscultate quid nūciet ei si forte audiatis vnde consolemini. Actare pater Adam: sed tu magis o Eua mater exulta: q̄ sicut omniū parētes: sic omniū filiōrum pr̄ēptores: ⁊ q̄ infelici⁹ est: prius pr̄ēptores q̄s parentes. Ambo inq̄s ꝓsolamini super filia ⁊ tali filia: sed amplius illa de qua malū illud ortū habuit: cuius opprobriū ut oēs mulieres p̄transiret. Instat nāq; tēpus quo iam tollatur opprobriū. Nec habeat vir quid causet⁹ eā aduersus fēminā: q̄ dū imprudenter excusare se conaret: illā crudeliter accusare nō cūctabat⁹ dicēs: Mulier quā dedisti mihi hūc dedit mihi de ligno et cōmedi. Propterea curre Eua ad Mariā curre mater ad filiā: filia ꝓ mr̄e rūdeat: ipsa matris opprobriū auferat. Ipsa patri pio mr̄e satisfaciat: q̄n ecce ī vir ceciderit per fēminā: iam nō erigitur nisi p fēminā. ¶ Idem in sermone de assūptione. Ecce Maria tā officiosissime salutat⁹ ut iā in regali solio super oēs cęlestium ordines legionū exaltatā eā cernere videat⁹ ⁊ paulominus fēminā adorare qui solebat bacten⁹ equanimit⁹ ab hominibꝫ adorari. ¶ Aug⁹ vbi s. Itaq; matrē dn̄i mox futuram ꝓnot salutat: ⁊ oraculū pr̄is alta de sede fusum nūciat.

¶ Idem alio sermo. de eodem

Arram tribuit: matrimonia scribit: salutat puellā vir salutationis ignarā: Ave inq̄t grā plena: ⁊ vacuata est culpa. Maledictio Eue mutat⁹ in bñdictionē Marię. Ipsa quippe mater generis nr̄i mūdo ꝓcā intulit: genitrix v̄o dn̄i nr̄i mundo attulit salutē. Aucrit peccati Eua: meriti Maria. Eua occidēdo obfuit: Maria viuificādo pfuit. Obediēria ꝓ inobedientia mutat: fides ꝓ perfidia cōpēsat.

De gratie illius plenitudine. Piero⁹ vbi s. Cap XX

a Me inquit gratia plena. Balaam decebat virginem oppigneran munerib⁹ ut esset grā plena: que dedit cęlis gloriā: terris deū: pacēq; refudit: gentib⁹ fidē: vitię finem: vitę ordinem: moribus disciplinam. Et bene plena: quia ceteris quidem per partes pegstatur: Marię vero se simul infudit plenitudo gratię tota. Descendit

quippe sicut pluuia in vellus·z sic̄ stillicidia stillātia super terrā. Plane cēlestis imber dapsu placido virgineū vellus infudit·z tota diuinitatis vnda in carne se cōtulit· ac deinde per crucis patibulū expressum·omnibus terris pluuiā salutis effudit·z humanis mētibus stillicidia gr̄e p̄stitit. Vere ergo plena p̄ quā largo lāctis spūs imbre supfusa ē oīs creatura.

Bern. vbi supra omel. iij. Legimus Stephanū plenū gratia z apostolos spūsancto repletos·sed lōge dissimiliter a Maria. Alioquin nec illo corporaliter habitauit diuinitatis plenitudo· nec illi cōceperūt de spūsctō. Idē in quodā sermone. Bene quoq; Maria dicit gratia plena·qz deo z angelis z hominib grata. Deo per humilitatem·angelis per virginitatē·hominib per fcunditatē. Idem. O plena gratiarū non solum puero Abraā·sed z camelis potum tribuas de superfluēti bydria tua·qz tu es vere puella p̄electa z altissimi filio p̄parata. Idē. Offerentur inquit virgines regi sed post eam; nam primatum ipsa sola vendicat. Felices ita qz qui cum regina nostra de priuilegio virginitatis gloriantur. Sed peribit ista virtus a me·computruit vt iumēta in meo stercore. Nūquid ideo non est q̄ de hydria tua possim bibere? Nūquid in sola virginitate plenitudo consistit gratie? Puellam angel⁹ quesit quā domin⁹ filio domini sui p̄parauit. Bibit ille de hydria tua· delectatus virtute sibi cognata. Sed nunquid etiam imentis potum tribues? vtiq;. Bibit angelus q̄ virū nō cognoscis. Bibāt z iumenta q̄ de humilitate singulariter singularis. Bibat etiam architriclinus· qz tres metretas hydria tua continet. Pater enim qui est principiū trinitatis iure vocatur architriclinus. Tertia vero metreta fcunditas ea de qua bibit ipse pater. Nūn volēs angelus fcunditatē tuā cōmendare dixit: Quod enī ex te nascet sanctū·vocabitur fili⁹ dei. Ac si diceret; Cum eo solo tibi coīs est ista generatio

De contubernio dei cum virgine. Petrus epūs vbi supra. Cap XXI

Dominus tecum qui nō ad te venit visitandā studio·sed in te nouo illabit' nascēdi sacramento. Aug⁹ vbi ē. Tecū ergo dominus in corde·tecū in vtero·tecū in auulio. Gratulare ḡ beata virgo·christus e cēlo suo ī vtero tuo ex sinu p̄is dignatur in vtr̄z descēdere mīs. Dñs inḡt tecum. Bern. vbi ē. omel. iij. Quid ḡ mirū si gr̄a plena erat cum q̄ dñs erat? Hoc potⁿ mirandū est quō ab angelo inuēt⁹ est cē cū virgine q̄ angelū ipsū ad virginē miserat. Ita ne velocior angelo de⁹ fuit quē festinantē ad terras celerior ipse p̄uenit? vtiq;. Nā cū esset rex in accubito suo·nardus virginis odorē suū dedit·et ascēdit in p̄spectu ei⁹ fum⁹ aromatum illius·z inuenit gratiaz corā oculis dñi·clamātib circūstantib: Quę ē ista quę ascēdit p̄ desertū sicut virgula fumi ex aromatib. Statimq; rex egredies de loco sctō suo·exultauit ut gigas ad currendū viā·z licet a summo cēlo egressio ei⁹ nimio p̄olās desiderio nuncii suū p̄uenit ad virginem quā amauerat quā sibi elegerat cui⁹ decorem p̄cupierat. Quem alonge venientē p̄spiciēs ait eccl̄ia gratulans z exultās: Ecce iste venit saliēs in mōtib transiliens colles. Mento q; rex decorē virginis p̄cupierat q̄ nimiz obseruauerat q̄d a p̄re suo Dauid lōge añ p̄monita fuerat·dicente sibi; Audi filia ꝛc. Audiuit·n·z credidit·vidit z intellexit aurēq; suā inclinauit ad obediētiā·z cor suū ad disciplinā. Nec p̄plm suū augere plis successione·nec domui p̄is sui curauit hȳredem relinquere·sed quicquid bonoris in p̄plo· quicq̄d de paterna domo terrena z rex habere potuisset q̄i sterc̄a reputauit ut xp̄m lucrifacēt. Nec eā ī tētio fefellit·cū z ipsā sibi filiū vēdicauit

Petrus epūs vbi supra. Dominus inquit tecū. Nū ꝟgine inquit erat q̄ ad virginez miserat. Preceſſit nunciū ſuū deus. ſed a deo nō receſſit nūcius. Heneri ſiquidē angustia loci nō poteſt qui totus vbiq; eſt ſine q̄ nihil eſt. ¶ Bern. vbi supra. Nūq; ſit equalit vbiq; totus per ſuā ſimplicē ſubſtantiaz: aliter tū eſt in rationalibus creaturis q̄ in ceteris z ipſaz aliter in bonis q̄ in malis per efficaciā. Ab veriſq; quidē capi pōt p cognitionē. ſed a bono tū capit etiam per amorem. Sic igitur eſt in ſolis bonis. ut etiā ſit cū ipſis ꝓpter concordiā volūtatū. Sed licet cū omnib⁹ ſanctis ita ſit ſpecialiter tū ēa Maria cū qua vniq; tāta ei cōſenſio fuit ut illius nō ſolū volūtate ſed etiā carnē ſibi coniungeret. ac de ſua virginiſq; ſubſtātia. vnū chriſtū efficeret. vt potius vnus chriſt⁹ fieret qui totus dei totus virginis. vn⁹ veriuſq; filius eſſet. Dūs inquit tecū nō ſolū fili⁹ quē carne induis. ſed etiā ſpūſſanctus de quo cōcipis. z ipſe pater qui genuit quē concipis. Pater inq̄ tecū q̄ filiū ſuū facit z tuum filiuz tecū qui ad condendū in te mirabile ſacramentū miro modo z ſibi reſcrat genitale ſecretū. z tibi ſeruat integrū virginale ſignaculū. Spūſſanctus tecū qui cū patre z filio tuū ſanctificat vterum.

De benedictione virginitatis eius fęcunde. Aug⁹ vbi supra. Cap. XXII.

b Benedicta tu in mulieribus quę vitā paries viris z mulieribꝰ ¶ Dem⁹ epūs vbi s. Reuera in mulierib⁹ būdicta. q̄n q̄b⁹ Eua maledicta puniebat viſcera. in illis nūc gaudet bonoza ſuſcipit. Maria benedicta. Et facta eſt vere nūc mater vitē tium per gratiā quę prius erat monētiū mater per naturā. ¶ Ex glo. ſup Lucam. Benedicta ergo inquit in mulieribus. i. pę mulierib⁹. z q̄ virginitatez nouiſti ſine exemplo mulieb⁹ cōditionis. z quia virgo mater eris. z q̄ deum genera bis ¶ Bern. vbi supra. Benedicta inq̄s tu in mulieribus quę generalem mulierum eualiſti maledictionē. z ſingularem conſecuta es benedictionē. ut nec ſterilis maneas. nec cum dolore parturias. Dura quidē neceſſitas z ingum graue ſuper omnes filias Eue. Maz z ſi parunt cruciant. z ſi nō parunt maledicūtur. Quid inter hec facies virgo que iſta legis? Mihi inquit pro minimo eſt q̄ hō mihi diſpliceo dū me poſſim virginē caſtā exhibere chriſto. Quis o pudens z denota ꝟgo. quis te docuit virginitatē placere deo? Quę lex. quę pagina veteris teſtamenti vel pręcipit vel cōſulit in carne nō carnaliter viuere z angelicā in terris vitā ducere? De virginibus aut apoſtolus: preceptum domini nō habeo. cōſilium aūt do. Tu vero. non dicam ꝓceptum. ſed nec cōſiliū habuiſti. nec exēplū niſi q̄ vnctio te docebat de omnibus. et ſermo diuinus z efficax ante tibi factus magiſter q̄s filius. tuā prius inſtruxit mētem q̄s induceret carnē. Aperi virgo ſinū. prępara vterum. quē ecce facturus eſt tibi magna qui poſſens eſt. intantū ut p maledictione diuel beatā te dicant oēs generationes. Nec ſuſpectā habebas fęcunditatē. q̄ nō auferet integritatē. Cōcipies quidē ſed ſine culpa. grauida eris. ſed nō grauata. parios. ſed nō cū triſticia. Nescies vir. z gaudes filiū. Illi⁹ eris mr cui⁹ dē eſt pater. fili⁹ pēne ebantatis erit corona tue caſtitatis. ſapiētia paterni cordis erit fructus vteri ꝟginalis. Deū deniq; paries. z te deo concipies.

De trepidatiōe virginis ad angeli affatum. Aug⁹ vbi supra. Cap. XXIII.

d Maniq; poſt illius benedictionis pręſagiū terretur virgo nouitate verborum ¶ Petrus epūs vbi supra. Venerat ſiquidem angelus in ſpecie blādi. in bello fortis. i habitu mitis. ſimone tribul. bū ana. z ferēs diuina. promittēs. Nū z ꝟginē quā

leniter sollicitauit visu · turbauit auditu
7 quã missi ꝓsentia parum mouerat to-
to pondere cõcussit mittentꝫ auctoritas.
Muio enim motu blãdo · affectu pio vir-
ginem sibi deus in matrẽ · famulã sibi do
minus verteret in parẽtem: viscera tamẽ
eius turbata sunt · ipsaꝫ tremefacta con
ditio cũ eius cõditor deus quẽ tota crea
tura non capit · totũ intra pectus huma-
num se recepit 7 condidit. Idem. Mã
etiam ut angelũ vidit · meno eius sꝫ vir-
ginis · tremuit 7 obstupuit · in eius ingres
su diuinitatis ingressum sensit. Amplũ
humani corporis turbabatur 7 domicili
carnalis angustiꝫ mouebantur · cũ in
pectore ẏgineo tota dei magnitudo cõ-
deretur. Ipse nimirum hominem ex vte-
ro mulieris resumpsit · qui virginẽ ex viri
corpore formauit. ¶ Ambro. super
Aucam li. ij. Trepidare quippe vir-
ginum est ad omnes virorũ ingressus pa
uere · omnes eoꝝ affatus vereri. Discant
ergo mulieres ꝓpositꝫ pudoris imitari ·
disce virgo verborum vitare lasciuiam.
Maria etiaꝫ angeli verebatur salutatio
nem ¶ Piero⁹ ad Occeanum.
Mariam in penetralibus angelus solã
non cum agapeta loquentem inuenit · et
illa virilem introitum formidauit. Tu q̃
es malicię formar · quid a viro frequenti⁹
salutari desideras? ¶ Bern. vbi ō.
Solent virgines quę vere virgines sunt
semp esse pauidę · 7 ut timenda caueant
etiaꝫ tuta pertimescere · sciẽtes se thesau-
rum p̃ciosũ in vasis victilibus portare · 7
nimis arduũ esse celibem ducere in carne
vitam. Deinde quicquid nouum quic-
quid subitum fuerit ortuꝫ suspectas ha-
bent insidias totumqꝫ contra se estimãt
machinatum. Idcirco Maria turbata
est in sermone angeli · sed nõ perturbata.
Turbatus sum inquit Dauid 7 nõ sum
locutus · sed cogitaui dies ãtiquos · 7 an
nos ęternos in mente habui. Similiter
ergo Maria turbata est 7 non est locuta
sed cogitabat qualis esset salutatio illa.
¶ Petrus epũs vbi ō. Cito nãqꝫ
respondere facilitatis est hũanę · cogitare
vero ponderis est maximi 7 iudicij pma-
turi. ¶ Bern. vbi supra. Ne ergo tur-
bata est verecũdię fuit virginal · 7 ꝙ nõ
perturbata fortitudinis · ꝙ tacuit 7 cogi-
tauit prudentię. Sciebat nempe virgo
prudens ꝙ frequenter angelus sathanę
se in angelũ lucis transfigurat · sed quia
simplex 7 humilis erat · nihil tale de sctõ
angelo penitus estimabat · 7 ideo qualis
esset ista salutatio cogitabat. ¶ Idem
in sermo. de assũptiõe. Nimirum
indignam sese angelica salutatione repu
tabat · 7 forsitan in mente talia meditan-
do volebat: Vnde hoc mihi vt veniat
angelus domini mei ad me? Glo. su-
per Aucã. Eliçabeth erubescit de cul-
pa · Maria vero de verecundia. In
muliere nãqꝫ mod⁹ pudoris adhibetur · 7 in
virgine gratia pudoris augetur.

**Qualiter ãgel⁹ ab ea fugauit me-
tu. Bern. sup missus e omel. ij.**

Cap. XXIIII.

Angelus itaqꝫ Mariam
a virginem intuens 7 varias eã
secũ volvere cogitationes fa-
cile deprehendens · pauidam consolat ·
dubiam cõfirmat · eamqꝫ familiariter et
nomine vocans · benigne persuadet ne ti
meat. ¶ Petrus epũs vbi supra.
Dum enim eam ad totã deitatis gloriã
in se portandam exhortatur · ne tãto põ-
dere fabricę celestis in ea subtilis nĩ cor-
poris harena succumbat · 7 totius huma
ni generis fructum portatura tenuis vir
ga frangatur · metũ fugans eam consola
tur dicens: Ne timeas Maria. Ecce añ
causaꝫ dignitas virginis ex nomine nũ-
ciatur. Maria siquidem hebraice domi-
na nuncupatur. Vocat igitur angelus
eam dominam · ut dominatoris genitri-
cem. Ac si dicat: Ne pauida desinat ser
uitutis · quã vocari dñam facit 7 impat
auctoritas ipsa sui germinis. ¶ Aug⁹
vbi ō. Me ergo inquit terreat a ꝓspectu
meo mr̃ dñi mei. Mã ego cõceptiõis tuę

miniſter aduenī non ut virginitatē amit teres interueni. Petr⁹ epūs vbi ō Ergo ne timeas inquit Maria quare? quia inueniſti gratiā apud deū. Timet ſiquidem nō qui inuenit ſed qui perdit. Inuenit aūt Maria cōcipiendo in ſe ſuperni gratiā germinis quę ꝙ pariendo nō perdidit inſignia virginitatis. Quid ḡ timet quę ſecunditatem concepit rerū gaudia pant ſęculoꝝ? Timor nō eſt vbi diuinum eſt negociū nō būanū vbi eſt cōſcientia virtutis non pudoris. Quid timet Maria quę ſuſcepit eū quē timent quę timētur oīa? Quid timet cui iudex eſt cauſa aſſertor integritas teſtis innocentia. Berñ in ſermone vbi ō. Ne ḡ timeas Maria nec mireris q̄ angelus ad te venit: nam ꝙ maior angelo venit. Ne mireris angelus dominicum nā ꝙ dñs angeli tecū. Poſtremo q̄d ni angelū videas cū ia ḡdū iuuas. Quid ni ſalutet ſanctoꝝ cīuē ꝙ domeſticū dei? Ide ſuper miſſus eſt omel. iij. Vide ergo Maria ne timueris nihil hoc doli vel fallacię nullas hic inſidias ſuſpiceris non ſum hō ſed ſpiritus nec ſathane ſed dei angelus. O ſi ſcires q̄tum tua humilitas altiſſimo placeat q̄ta te apud ipſum ſublimitas maneat angelico te indignā nec alloquio nec obſequio iudicares.

Qualiter eadē virgo inuenit gratiā apud deum. Cap XXV.

¶ Quid enim o virgo indebitā tibi dicere grām angelorum quę inueniſti gratiā apud deū? Inuenisti enī qō quęrebas Maria. Ergo inuenisti qō inuenire potuit aīa te nemo gratiā videlicet apud deū. Quā gratiā? Dei ꝙ boni ꝙ pacē mortis veſtructionē vitę reparationē. Ide in ſermone vbi ō. Bene fons vitę christus eſt. Fons inq̄ indeficiēs q̄ numeſtā irrigat ſuperficiē paradiſi eiuſq̄ fluminis impetus lętificat ciuitatē dei. Ut ipſa q̄dē exinaniuit ſe plenitudo ut fieret nob ſanctificatio ꝙ redēptio. Natus eſt fons vſq̄ ad nos qz deſcēdit illa cęleſtis vena q̄ aquęductū nō tā fōtis copiā exhibēs q̄ ſtillicidia gr̄ę cordibus nr̄is arēnibus infūdēs. Aliq̄ q̄dē pl⁹ ꝙ alij q̄dē min⁹. Plus quidē aquęduct⁹ ut ceteri de plenitudine ō nō plenitudinē ipſā accipiāt. Aquęductus eſt Maria cui dictum eſt: Aue Maria gr̄a plena. Nec mirū q̄ fontē plenitudinē de corde p̄ris accepit ꝙ nobilū nō put eſt ſed prout capere poteram⁹ edidit. An vo inueniri potuiſſe miraſ vñ talis ac tātus aquęduct⁹ fieret. Maria videlicet cui⁹ nimiā ſūmitas inſtar ſcalę quā vidit Jacob tāgere cęlos imo trāſcēdere illūq̄ mūdiſſimū aquaꝝ q̄ ſuper cęlos ſūt fontē attingere poſſet. Propterea ſiq̄dē būano generi tāto tpe fluenta gr̄ę defuerūt q̄ necdū aquęduct⁹ iſte tā deſiderabilis intercederet nec mirabilis expectatā diuti⁹ ſi recorder⁹ quot annis in arcę fabrica laborauerit Noe vir iuſt⁹ in qua paucę i octo aīe ſaluę facte ſūt ꝙ ad modicū tēpus. Sz quō noſter hic aquęduct⁹ fontē illū attigit tā ſublimē quō putas niſi vehemētia deſideriꝝ feruore deuotiōis puritate oīs? Nanoq̄p ꝑ iuſti penetrat cęlos ꝙ quis iuſtus ſi nō Maria iuſta de qua ſol iſte iuſticię nobis eſt ortus? Quomodo igit illa maie ſtatem attigit inacceſſam niſi pulſando petēdo quęrendo? Veniq̄ ꝙ quod quęrebat inuenit quia gratiaꝝ apud deum obtinuit. Nec ſola cęlos Maria penetrauit oratione ſed etiam incorruptione ſicut ſapiens ait: Erat enim virgo ſancta cui ſpecialiter dicere cōuenit: Jn cęlo eſt conuerſatio noſtra. Sancta inq̄ corpore ꝙ ſpiritu ne quid forſitan dubites ſuper hoc aquęductu quin ꝙ valde ſublimis eſſet ꝙ integerrimus permaneret Non enim erat fatua virgo cui nō ſolū erat oleū ſed olei ī vaſe recōdita plenitudo aſcenſiones in corde ſuo Maria diſpoſuit ꝓ uerſatione paſſē ꝙ oratione ſicut iā vidimus aſcendit. Veniq̄ in montana

cum festinatione abijt·⁊ Elizabeth salutata·in eius ministerio quasi mensibꝫ tribus humiliter stetit. Tertius hic fuit virginis ascensus ut difficile rumperetur triplex funiculus. Feruebat siquidē in querenda gratia charitas·splendebat in carne virginitas·⁊ obsequio eminebat humilitas. Merito proinde cantor ille diuinꝰ in eius admiratiōe precinebat: Que est ista que ascendit? Plane super homines ascendit et ipsos etiam angelos trāscendit. Nimirū supra angelos aquam viuā necesse est hauriat quā hoīb refūdat.

Qea dē virgo repleta toti mūdo refudit gratie beneficium Petrus epūs vbi supra.

Cap. XXVI.

Inueniſti ergo iquit gratiā apud deū. Quātam putas inuenit gratiam? Quātam vtiq; superius dixerat·videlicet plenam ⁊ vere plenā·per quā imbre largo totam infūderet creaturā·¶ Piero°. Hec est enī gratia q̄ dedit glorīā celis·deū terris gentibꝰ fidē·vitijs finē·vite ordinē·moribus disciplinā. Hanc detulit angelus gratiā·accepit virgo·salutē seculis reddituram. ¶ Bern. vbi supra. Inuenisti ait angelus gratiā. Sed q̄d? Plena est gratia·⁊ gratiā adhuc inuenit. Digna prorsus inuenire q̄ quesit·cui ꝓpria non sufficit plenitudo·nec suo potest esse cōtenta bono·sed ad salutem vniuersitatis superfluentiā petit·vnde⁊ postmodum audire meruit: Spūssanctus superueniet in te·⁊ preciosum illud balsamū tanta tibi copia tantaq; influet plenitudine ut copiosissime effluat vsq; quaq;. Altius igitur intueniui fratres·quanto deuotionis affectu Mariā a nobis bonorari voluerit·qui totius boni plenitudinē in ea posuit: vt proinde si quid in nobis est spei·si quid gratie vel salutis ab ea nouerimus redundare·que ascendit affluēs delicijs. Mortus plane delitiarū quā nō solum afflauerat veniens·sed etiam perflauerat superueniens auster ille diuinus·vt vndiq; fluant⁊ effluant aromata illius. Totis ergo medullis cordium⁊ votis omnibus veneremur Mariam·quia sic est voluntas eius qui totū nos habere voluit p illā. Ipsa est apud deum aduocata nostra qui non potest sustinere repulsam·qm̄ apud deum inuenit gratiam. Prudens quippe virgo nō sapientiam ut Salomon·non diuitias·non honores quērebat·sed gratiam requirebat. Sola nimirum est gratia qua saluamur·sola gratia indigemus. Quid alia concupiscimus? Quęramus igitur gratiam·sed per inuentricem gratie Mariam·qđ quęrit inuenit ac semper inueniet⁊ frustrari non valet. Quęramus inquit gratiam sed apud deū·nā apud homines fallax gr̄a. Cęter q̄d̄ illud est quod offerre paras deo·Marie cōmendare memento·ut eodem ad gratie largitorem gratia redeat quo influxit aluco. Neq; enim impotens erat deus⁊ sine hoc aquęductu gratiā prout vellet infundere·sed tibi vehiculū voluit prebere·quia forte manus tue plene sūt sanguine vel muneribus infectę. Itaq; modicum q̄d offerre desideras gratissimis illis⁊ oi acceptatiōe dignissimis·Marie manibus offerenda trade·si nō vis repulsam sustinere.

De pręnunciatione filij ex virgine nascituri. Petrꝰ epūs vbi supra. Cap. XXVII.

Cenimirum dicēs et angelus ipse miratur aut tārū fęminam aut omnes homines misericordiam meruisse per fęminam. Stupet totum deum intra virginales angustias venire·cui tota simul creatura pbatur angusta existere. Hinc est q̄d remoratur·⁊ virginē de merito vocat·de gratia cōpellat·bona trepidatione deponit nec sine metu metum audientis discutit.

Bern. omel. iij. vbi s. Hec ē inq̄t o virgo gratia quā inuenisti apud deū & tibi signū: Ecce ꝯcipies in vtero & paries filiū. ¶ Petr. epūs vbi s. Ecce cōcipies in vtero qđ caro nescit non habet cōditio natura nō admittit. Quis enī ad fructū añ puenit qui ūre laborē ac sudorē sentiat? Quis añ poma carpit qđ suę plantę industriā impēdat? Quis p̄ter viā ad mansionē puenit? Quis p̄ter naturā incrementū nature sustinuit? Beata ḡ & vere beata Maria ḡ p̄ter generandi curas p̄ter materna fastidia ad tātā gloriaz germinis puenit. Beata ḡ diuinum pignus totis corpor⁹ exterminis nescie tibi in suo pectore suscepit atq; seruauit Beata ḡ qđ de supnis angelo deferente susceperat soli suę mēti cōmisit & credidit. Itaq; negocii celeste sigeriē intra domū ꝑginis vt ipsa dom⁹ legata nō scīrēt manētib⁹ dapstris. ¶ Idē. Ecce inq̄t cōcipies in vtero & paries vt cōcept⁹ sit veritas nō figura. part⁹ ꝓphetas nō imago. sicut ver⁹ deus natus est de deo vero In ortu siqđē christi fratres hūani corporis iniuria sublata est nō natura. nec ē creatura deleta sed culpa damnata. Licit igit hęresis ḡ christū aereū corpus assumpsisse dicat. nec habuisse carnē & hominē simulasse confingat. ¶ Idem. Cōcipies inq̄t & paries filiū: Nō dixit tuū nec tibi qđ letū illud vocabit filiū dei. Digitur ergo Maria te matrē ꝓfitetur gra: nō nūgenitricē te dici voluit pietas quā nō sinebat integritas. In tuo ꝓcepta crescit pudor. aucta ē castitas. solidata virginitas. vbiq; nō modo salua sūt oīa. vrū etiam aucta nlq; minuta. Ex te incipit auctor tu⁹. ex te origo tua oritur. In tuo germine ē genitor tu⁹. In tua carne de⁹ tu⁹. Ipse lucē mūdi p te capit qui lucem mūdo dedit. Monita ḡ p ągelū ne ꝓsumas hūc vocare filiū & mox ut genueris inuoca saluatorē. i. Jesus. qr virginitas nō sibi parit filiū. sed parit pign⁹ auctor⁹ & integritas suū gestat dominū. nō alūm.

De ꝓdictione nominis pueri. Cap XXVIII

Dcest ergo quod subiūgit ab angelo: Et vocabis nomen ei⁹ iesū. Jesus hebraice. sother grece. saluator latine. Merito ergo virgini salua sūt oīa q̄ genuit oīa saluatorē. In ꝟ nomine tota deitat⁹ maiestas adorat⁹ & ut ait ap̄lus: In nomīe Jesu omne genu flectat⁹ celestiū. terrestrium & infernor⁹. Hoc veniq; nomē est qđ cęcis visum. surdis auditū. claudis gressum. sermonē mutis. vitā mortuis dedit. Totāq; diaboli potestatem de obsessis corpib⁹ virtus huius nomīs effugauit.

¶ Bern. vbi s. Veniq; vocabis inq̄t nomē ei⁹ Jesū. Ipse. n. saluū faciet populū suū a peccat⁹ eor⁹. Duos legim⁹ Jesus in bui⁹ typo ꝓcessisse & ābos ꝑfuisse. quor⁹ vn⁹ de babylone populum suū eduxit. alter suū in terrā ꝓmissionis introduxit. neuter aūt a peccatis saluauit. Iste vero nr̄ Jesus & peccat⁹ saluat ꝑplm suū & introducit in terrā viuentium. Hic erit magnus & fili⁹ altissimi vocabit⁹. Plane magn⁹ cuius magnitudinis nō est finis. Quis. n. magn⁹ sicut de⁹ nr̄? Altissim⁹ pater nāq; omnis omnipotens sit. nō tū vel ęqualē sibi cōdere creaturā vel inęqualē sibi gignere filiū potuit Fecit igitur angelū magnū & nō altissimū. Solū aūt vnigenitū qr nō fecit sed genuit. ipsū sibi p oīa cōpari. nec rapinam estimat nec iniuriā. Sed quare dī: Hic erit magn⁹. & nō potius est. nisi forte qr qui magnus deus semp erat. et tempore magnus bō. magnus doctor. magn⁹ pphēta erat futurus. Et tu quidē o virgo paries ac nutrices parvulū. sed vidēs parvum. cogita magnum. qr magnificabit eū dñs in ꝓspectu regū. ita ut omnes gētes & reges adorēt eū. Magnificet ḡ dominū & aīa tua. qr hic erit magnus & tibi faciet magna. Magnificet & a nobis magnus dñs quos ut faceret magnos fact⁹ est parvulus. Studeamus & effici sicut

parvulus iste · discam⁹ ab ipso qz mitis est ⁊ humilis corde. ¶ Petrus epūs vbi ō. At filius inqt altissimi vocabit. Vñ qđ virgo concepit nō terrenū sed qz celeste germē esse cōuincit. Virgo quidem peperit ꝟ deꝰ filiū suscepit. Sequit. At dabit ei dñs deus sedē Dauid pris ei⁹. Hinc hereticⁱ pfidię suę nebulas inuenit. Hinc sibi materiā erroris fingit: Ecce inqt nō ego dico sed angel⁹ · qz dabit illi dñs deus: Nūqđ maior est qui dat qꝫ qui accipit? Sed qui accipit · añ qꝫ acciperet non habuit. Nos aūt frēs ꝟ audiam⁹ ut fideles ñ ut pfidi · qđqꝫ illis erroris est occasio · nobis sit augmentū fidei. Dabit inqt dñs illi · quis · cui? vtiqꝫ dñs hoī · diuinitas carni. Apostolū audi dicentē: qz deꝰ erat in ipso mūdū reconcilians sibi. Hic ḡ deꝰ qui erat ī christo regnuz sibi dabit in christo · susceptoqꝫ corpori conferebat qđ semp diuinitate sua possiderat. Itaqꝫ qñ accipit filius Dauid dicit · cū aūt dat ei filiꝰ nūcupatur.

Qualiē virgo inquisiuit modū concipiendi. Idem.

Cap XXIX.

Brit gūt Maria ad angelū: Quō fiet istud? Acce et Maria ī terrogauit. Aut ergo Zacharias vlut querulus pcunctator pēnā incurrit · qz pectoꝫ cognito: nō verba sed corda pndit · nec qđ dixerit qꝫ sed quid senserit iudicauit? Erat · n · interroganti ꝟ dissimilis causa · spes pdiuisa. Hec ꝓtra naturā credidit · ille ꝓ natura dubitauit. Hec ī tegre rei ordinē quęrit · ille qđ deus iubet fieri nō posse ꝟscribit. Ille iplētib⁹ exēplis ad fidē nō accedit · hec ad fidē sine exēplo ꝟcurrit. Hec miratur de partu virginali · ille de cōceptu disputat coniugali. Merito igit loquit hec dēū qz suū cognoscit · ⁊ cōfitet in corde · ille vero tacet donec Iohānē quem negabat cōuict⁹ ꝓprio reddat ex corpe.

¶ Aug⁹ in sermo. dę annūciatiōe dñica. Quō inquit fiet istud · ut ⁊ vtero grauidā pudico · ⁊ immunis sim a marito qñ penit⁹ virū nō cognosco? Despōsata nāqꝫ sū homini iusto. Si illū nō cognouero vnde ent qđ generabo: Si fieri pōt ut concipiam intacta generē clausa indica modū ⁊ paratū lucnies animū meū. Omnib⁹ · n · modis ꝰopto ego deo meo ut ⁊ babā prolē ⁊ nō perdā pudorem. ¶ Bern⁹ vbi ō. omel. iiij. Hic quidē ad vocē angeli prudent tacuit virgo dū adhuc dubia cogitabat qualis esset ista salutatio · malens humilit nō respōdere · qꝫ qđ nesciret loqui temere. Ā vtro ꝓfortata ⁊ bñ prēmeditata angelo quidē foris loquēte sed deo intus pnadente · fide · ſ · depellente timorez ⁊ lętitia vrecundiam ait ad angelum: Quō fiet istud qñ virꝫ nō pgnosco? Nō dubitat de facto · ꝟ modū requirit ⁊ ordinē. Non enī quęrit an fiat · sed quō · ac si diceret: Cū dñs cōscientię meę testis ancillę suę votū esse virū non cognoscere sciat · qua lege · quo ordine sibi placebit ut illud fiat: Si me inqt oportuerit frāgere votuz ut talem parā filiū · ⁊ gaudeo de filio · et doleo de ꝓposito · fiat tū voluntas eius. Sin aūt virgo concipiaz ego parā qđ vtiqꝫ si ei placuerit impossibile non erit · tūc scio vre quia respexit hūilitatē ancille suę. ¶ Ambro⁹ super Lucam li. ij. Non itaqꝫ de effectu dubitauit sed qualitatē effectus inquisiuit · legerat enī q virgo generaret sed nō quō generaret. Nō ergo fidē renuit · non officiū recusauit sed accōmodauit affectū ⁊ spopōdit obsequiū. ¶ Bern⁹ in sermone de assūptiōe. Hoc aūt inuiolabile ꝓpositi fundamentū esse ꝓbauit · q angelo p̄mittenti tam cōstanter rūdit: Quō fiet istud: Fortassis · n · idcirco pauit⁹ turbata est in sermone illi⁹ · qz benedictā se in mulieribꝰ audierat · quę nimꝫ in virginibus benedici semp optabat. At ex tunc quidem cogitabat qualis esset salutatio illa q̄ tā videret esse inspecta. Vbi vero in filij ꝓmissione manifestum videbatur

virginitatis periculū imminere nō potuit vltra dissimulare quin diceret: Quō inq̄t fiet istud qm̄ virū nō ꝯgnosco? Merito proīde illā bñdictione habere meruit et illā nō amisit ut longe gliosior fieret et ex fęcūditate virginitas et ex virginitate fęcunditas. Magnū siquidē est esse virginē sed longe amplius ꝑ omnē modum esse virginē matrē.

De respōsione angeli sup modo concipiendi ¶ Idem supermissus ē vbi supra.

Cap XXX

Tergo Maria modus et ordinem ꝯceptionis quęsiuit Angelus ei respōdit: Spūssanctus superueniet in te. Sed quō dicit ei iam gratia plenę? Nūq̄d gratia implere potuerat et necdū habere spīritāsanctum cū ipse sit datus: grātię? Cur igit angelus repromittit eū tanq̄ adhuc nouit superuentur? An fortassis ideo non dixit simpliciter veniet sed superueniet quia prius quidē in ea fuit ꝑ multā gratiā et nūc superuenturus nūciat ꝓpter abundantioris gratię plenitudinē quā effusur⁹ erat sup illā? At vero quę iā plena erat illud amplius quō capere poterat? An prior quidem eius gratia tantū repleuerat mentē Sequēs vo debebat etiā perfūdere vētrem ut plenitudo diuinitatis que añ in illa sicut et in multis sanctor⁹ spūaliter inhabitat in ipsa etiā sicut in nullo sanctorum corporaliter inhabitare incipiat. ¶ Beda sup Lucam. Spīritus itaq̄ sanctus in virginē superuenit qui et mentē eius ab omni sorde vitior⁹ emūdauit et in eius vtero redēptoris corp⁹ operatiōe sua sine virili semie de ipsi⁹ virginis carne creauit. Bern̄ in serm. de natiuitate btē Marie. Item spūs inq̄t sanctus in te superueniet i. desuper angelos et omnem creaturā in te veniet ac si diceret: Ne me interroges qm̄ supra me ē et nō potero ad illud alcēdere; Igitur ne steteris vel inter angelos virgo sancta paululū cū ptransieris eos inuenies quē diligit aīa tua. ¶ Petr⁹ epūs vbi supra. Ecce dic qm̄ virū nō cognoscis quē vir mulier quęrit quē tu in paradiso ꝑdidisti. Redde mulier vir redde dei depositū ordinē nature ptermitte creatoris ordinē recognosce. Ille et te assumet et virū faciet qui te in pncipio fecit et ex viro assumpsit. Ne ḡ virū quęras ecclesiet opus bois qm̄ ad hois repationē ars diuina sufficit. Hinc ē ꝙ de⁹ ipse venit ad te nec iam caro ad carnē ꝑ spūssanct⁹ superueniet in te. Qd̄ n. ex carne natū est caro est et qd̄ ex spū spūs est deus autē spūs ē. Hdeo qui de spū nascit sine ꝓtrouersia de⁹ est. ¶ Piero⁹ in sermo. de assūptione. Et ꝑ est priuilegiū nō nature ꝑ grām virginis beatę de qua nat⁹ est ipse de⁹ et hō idcirco et ipsa plus ē meritis nō natura q̄s virgo et hō. Mā et si cętere virgines illā imitāt vsq̄ ad babas obsequiū nouę salutatiōis et ꝓcepti partū⁹ cōceptū totū ē diuinū qd̄ operatus est in ea spūssanct⁹. Añ hoc ipsū sane virginis vter⁹ q̄uis mūd⁹ q̄uis impollut⁹ et sanct⁹ adhuc tñ vilitate būane aīe erat ītut⁹ ut ita dicā ac si lana cādidissima suiq̄ coloris dealbata. Ad quā cū accedit spūssanct⁹ velut eadē lana cū inficitur sanguine concbilij vel muricis vertit in purpurā versa ē et ipsa sine coitu in matrē ut nō sit iā admodū qd̄ fuerat ꝑ purpura vestissima ad indumētū sūmi regis diuinit⁹ aptissime dedicata. Ita q̄ licet dubiū vnūsis q̄ sub cęlo sūt virginibus ico parabilis esset ut i se diuinitat⁹ admissionē salua vtraq̄ natura dēcēter suscipere posset tamen cum gratia repletur cū spīritusancto perfunditur cum virtute altissimi obumbratur fit cęlis sublimior fabrigq̄ pulcrior sanctitate gliosior meritorum ꝓrogatiuis ita ut nullis iam visibus esset mā capanda nisi diuinis.

De obūbratione virtutis altissimi. Aug⁹ i ser. de annuciatione dñica. Cap XXXI

Ic ergo refert angelus modū cōceptionis qđ in verbo fieret saluator. O inq̄t Maria ego dei despōsata dei dilecta dei mater dei filia dei si būca me modū requiris quō virgo paries & post partū virgo permanens. vel quō fiet in te qui fecit te an dime & nō pturberis in te. Spūssanctus supueniet in te & virtus altissimi obumbrabit tibi ita ut nec ēstū patiaris libidis & mater sis creatoris. ¶ Petr⁹ epūs vbi ſ. Idcirco quidē cā dei virtus obumbrat ne portās dēū fragilitas būana succūbat. Ipsius itaq̄ corporis nīi nesciat quā diuine virtutis vmbra ptegit nec habitatiōis mūdane secretū inquirat q̄ se supni splēdoris vlameto septā circūspicit. ¶ Bern⁹ sup missus ē vbi ſ. Virtus inq̄t altissimi obumbrabit tibi. Qui pōt capere capiat. Mihi non excepta fortassis illa q̄ ſ in se sola experiri meruit intellectu capere possit qualiter ille splēdoris inaccessibilis virgineis se viscerib⁹ infuderit & ut illa qđ est inaccessibile ferre posset ad se accedere dū partū cula eiusdem corporis cui se aīate ptēpauit reliquę masse vmbraculū fecerit & forte ppter velamen sacramēti dictū obumbrabit tibi q̄ q̄ sola p se trinitas in solā & cum sola virgine dicat operari soli datū est nosse cui solū datū ē experiri. Dicat ḡ spūssanctus supueniet in te qui vtiq̄ sua potentia fęcūdabit te & virtus altissimi obumbrabit tibi. Hoc est illū modū q̄ de spū sancto cōcipies dei virt⁹ & dei sapientia christ⁹ in suo secretissimo consilio sic obumbrādo ptegit & occultabit ut tibi tm̄ not⁹ habeat & tibi. Ac si diceret angelus virgini: Quid a me requiris qđ in te mox experieris: Scies vtiq̄ scies sed illo doctore q̄ & actore. Nō n doceri pōt nisi a donāte nō pōt addisci nisi a suscipiente Ylo. sup Lucā. Potest aūt bis vtrobis vtraq̄ natura saluatoris intelligi qm̄ vmbra solet ex lumine & obiecto corpore formari. Cū g̃ bta virgo tantę maiestatis lumē capere n̄ posset eo q̄ hō pur⁹ erat hāc altissimi virt⁹ obūbrauit dū ipsa lux incorporea diuinitat⁹ in ea corpus būanitatis suscepit ut eā pati posset. ¶ Piero⁹ vbi ſ. Ygit angelorum q̄nis natura sit celsior nō tm̄ gr̃a maior. Mā & ipsi ne corruerēt saluati sunt gr̃a gratuita sicut ait ꝓpha: Verbo dñi cęli firmati sūt ꝛc. Et si spūs dei ois virtus eo ꝙ pstat virginem gloriosā in quā supuenit spūssanct⁹ & de tot⁹ illapsus portat in vtero nouē mensibus ampliora virtutū priuilegia pmeruisse & gr̃am ab angelis collaudatā pcepisse. Vñ & si mirabilis eo ꝙ virt⁹ & firmitas ppetuitat⁹ mirabilior tm̄ ē ī Maria quā obūbrauit altissimi virtus vt vltra omnem virtutem angelicā sit qđ in ea factū est. Ac etiā p ſ angelis crinde gr̃a maior pęstat ab eo quē vnerāt & adorāt super se christū dñm suum & regē ex eadē virgine natum.

De sanctitate pueri nasciturī. Petrus epūs vbi supra. Cap XXXII

Deoq̄ inquit & qđ nascet ex te sctm̄ vocabit⁹ fili⁹ dei. Nemo sanctū ſ coiter accipiat sed illa singularitate q̄ celestis exercitus clamat. ¶ Bern⁹ vbi ſ. Sanct⁹ sanctus sanct⁹ dñs de⁹ sabaoth. Ecce credo q̄ nō habuit q̄ ppie noiaret illud ex imū illud magnificū illud reuerēdū qđ de purissima virginis carne cum aīa sua vnigenito patris erat vnēdū. Nā si dixisset sācta caro vel sctūs hō vel sctūs infans parū dixisse videret posuit igit⁹ indefinite sanctū qm̄ illud qđ virgo genuit singulariter sanctū fuit & p spūs sanctificationē & p verbi assūptionē. ¶ Petr⁹ epūs vbi supra. Dicit q̄ deo nascendi necessitas fuit cui suppetit faciendi potestas qui naturā ipsam nascendo refecit

quã operãdo fecerat · nimirũ quę facta fuerat ut generaret ad vitã · ad mortẽ generabat. Per peccatuz quippe naturale vulnus acceperat z accepit esse mortis origo quę vitę initiũ erat. Hoc est negociũ qđ nasci cõpulit christũ · ut auctor nativitas daret nature remediũ · z nature ut ratio esset vivificatio filioz. Venit ergo dñs ad virginẽ · opifex ad opus suũ · creator ad creaturã ut suã reparet facturam. Et qđ in partu virginis agit · nõ creatoris iniuria sed creature salus esse, pbat. Nã si dñs bouem fecit · qđ arguet cur refecit · z qđ ex limo formasse creditur dignũ · cur ex carne reformasse iudicatur indignũ? Quid pciosius caro aut limus? Ergo reparatõis nostre qđto pciosior materia z maior est gloria. ¶ Hiero⁹ vbi ẽ. Ygit qđ natura nõ habuit · vsus nescivit · ratio ignorauit · mens hũana nõ capit · celũ pauet · terra stupet · creatura oia etiã celestia miratur. Hoc totũ ẽ qđ p Gabrielẽ Marię virginit⁹ nũciat ac p christũ adimplet

De anũciatione p̃cursoris iam cõcepti. Bern. vbi ẽ.

Cap XXXIII

Tecce inqt Elizabeth
e cognata tua z ipsa cõcepit filiũ in senectute sua. Quid necesse fuit etiã huius sterilis p̃ceptũ virgini nũciare? Nũqđ forte adhuc dubiã z incredulã oraculo recentiori voluit miraculo cõfirmare? Absit: Sz ideo dicit ut dũ miraculo miraculũ addit · gaudiũ gaudio cumulet. Necesse erat qppe illã non modico lętitię z amoris fœmineę inflã mari incẽdio quę filium prę dilectionis mox erat p̃ceptura cũ spũsancti gaudio Neqz · n · nisi in devotissimo z hylarissimo corde tãta se poterat dulcedis z alacritatis affluẽtia capere. Vel ideo cõceptus Eliçabeth nũciat Marię · qz pfecto decebat · ut xp̃ũ mox divulgandum vbiqz pr⁹ sciret virgo p angelũ qz audiret ab boue · ne videlicet dei mr̃ a cõsilio filij videret amota · si eoz q̃ in terris tã

ppe gererentur remansisset ignara. Vel ideo potiꝰ ut dũ nũc saluatoris · nũc p̃cursoris aduẽtũ edoceat · Maria rez tẽpus z ordinẽ tenens ipsa medi⁹ postmodũ scriptoribꝫ z p̃dicatoribꝫ euangelij referaret veritatẽ q̃plene de oibꝫ a principio mysterijs ecclitus esset instructa. Vel ideo ut audiẽs cognatã suã vetulã z gravidam cogitet inuẽcula de illi⁹ obsequio · siccz paruulo xp̃o adhuc paruulo dño officij sui primitias offerẽdi detur occasio: fiatqz mirabilius miraculuz de miraculo dũ ad seinuicẽ cõcurrit matrẽ z infantiã ab alterutro excitata devotio. ¶ Petr⁹ epũs vbi ẽ. Veniqz mittit ad Eliçabeth Maria virgo ad sterilẽ · ad anũ inuencula · ut ambę pio certamine sumant pariterqz pcipiãt · altera de novitate fidẽ altera de necessitate virtutẽ.

De expectatione virginei rñsi. Bern. sup missus est.

Cap XXXIIII

Udisti virgo factuz · audisti z modum · vtrũqz mirum · vtrũqz iocundũ · z qñ auditui tuo datũ est gaudiũ z lętitia · audiamus z nos a te rẽspõsum lętitię qđ desideramus ut iã exultẽt ossa humiliata. Expectat angelus rẽspõsũ tuũ · expectamus z nos verbũ miserationis · qz miserabiliter p̃mit sniã dãnatiõis · z ecce offert tibi p̃cium nr̃e salutis statimqz liberam si consentis. Hoc flebilis Adã cũ misera sobole a te supplicat · B Abraam · B Dauid · z sancti prẽs q̃ habitãt in regione vmbrę mortis · B totus mũdus tuis genibꝫ prostratus expectat · qñ ex ore tuo pẽdet cõsolatio miserorz · redẽptio captivorz · liberatio dãnatorz. ¶ Aug⁹ vbi ẽ. O beata Maria tuũ omne seculũ deprecatur assensum z expetit · te fidei suę mũdus obsidem fecit. Noli virgo morari nũcio festinanti rñde verbum z susçipe verbũ: Recole virginẽ in Maię libro quã panturã legisti · gaude z exulta qz tu illa es esse meruisti. Paries quidẽ filiũ z virginitatẽ nõ

patiens detrimentū efficiens grauida ⁊ eris mr̄ semp intacta, Paries aūt non menti cuiuslibet hoiem ꝫ totius ſeculi ſalnatorē. ¶ Bern̄. vbi ſ. Dat tacꝫ virgo reſpōſū reſpōde verbū qđ tra qđ inferi qđ expectāt ⁊ ſuperi. Ipſe q̄ꝫ rex oīuꝫ ⁊ dñs q̄tū pcupiuit decorē tuū tm̄ deſiderat ⁊ reſpōſionis aſſenſū in q̄ppo ſuit ſaluare mūdū ⁊ cui placuiſti in ſilentio iam magis ei placebis ex ꝟbo cū ipſe tibi clamat e celo. O pulcra int̄ mulieres fac me audire vocē tuā: Rūde verbū et ſuſcipe verbū. Profer tuū ⁊ cōcipe diuinum. Si grata in ſilentio verecūda nūc tū magis in ꝟbo pietas neceſſaria. Aperi cor fidei labia cōfeſſioni viſcera creatori. Ecce deſideratus cūctis gentib⁹ foris pulſat ad oſtiū: ſurge curre aperi.

De excellenti eiuſdē virginis būilitate. Petrus epūs vbi ſ. Cap XXXV

Ece īquit ancilla dominī: Ecce quā vocauit angel⁹ dominā ipſa ſe cognoſcit ⁊ pfitet ancillā qz deuotus aīm⁹ infulis būficiorum ad obſequiū creſcit auget ad gr̄am nō ad ſuppbiā ptumeſcit nō ad arrogantiā profilit. ¶ Bern̄ vbi ſ. Ecce inq̄t ancilla dñi: humilitas rīdetur ut ſedes gr̄e ꝓparet. Et eſt hec būilitas tā ſublimis que honori cedere nō nouit inſolescere gloria neſcit dei mater eligit ⁊ ancillā ſe nominat. Nō magnū eſt būilem eſſe in abiectione magna ꝟo proſſus et mira virtus būilitas honorata. Si me miſer̄ humanitatē meis decepta ſimulationib⁹ ad aliquē vel mediocrē honorē puexerit eccleſia deo nimirū ꝫ pmittēte vel ꝓpter mea vel ꝓpter ſubditoꝝ peccata nōne ſtatim oblit⁹ qui fuerim talē me puto qualis ab hoīb⁹ q̄ cor nō videt putat⁹ ſū fame credo qz cōſcientiā nō attendo reputāſqz nō honorē virtutib⁹ ꝫ virtutes honori eo ſanctiorē q̄ ſuperiorē meſtimo. At illa q̄ dei mater eligebat būilitatē nō obliuiſcebat. Ecce inq̄t ancilla dñi. Idē i ſermone de aſſūptione. Tāte ꝟo būilitati tāta quoqꝫ fides magnanimitas in ſecretario virginei cor dis acceſſit ut iſte duę virtutes i ea fierēt ex mutuo reſpectu clariores qz videlicet nec būilitas tāta minuit magnanimitatem nec tāta magnanimitas būilitatem ut in eſtimatiōe ſua tā eſſet būilis ⁊ nihilomin⁹ i pmiſſionis credulitate magnanimis ⁊ que nihil aliud q̄ exiguā ſe reputabat ancillā ad hoc tm̄ incōprehēſibile myſteriū nullaten⁹ dubitaret electā ſi veram dei ſe ⁊ hoīs genitricē crederet mox futurā. Agit ꝫ nimirꝫ in cordib⁹ electorū diuinę gr̄e prerogatiua ut eos nec būlitas puſillanimes nec magnanimitas faciat arrogantes.

De ipſius deo cōſentanea petitione. Idē ſup miſſus e omel. iij. Cap XXXVI

Itergo: fiat mihi ſecundum verbū tuū. Vult a ſe reqri deus etiā que pmittit ⁊ ideo forte multa prius pollicet q̄ dare diſpoſuit ut ex pmiſſiōe deuotio excitet ſicqꝫ qđ gratis dat⁹ erat oratio deuota pmereat. Sic pius dñs merita nobis extorquet a nobis ⁊ dū nos ꝓuenit tribuē do qđ retribuat gratis agit ne grat̄ tribuat. Hec virgo prudēs intellexit qđ ꝓuenienti ſe munere gratuitę promiſſionis iunxit meritū ſuę orationis: Fiat īquiēs mihi de verbo ſm verbū tuū. Verbum qđ erat in p̄ncipio apud deū fiat caro de carne mea ſm verbū tuū. Fiat obſecro mihi verbū nō prolatū ut trāſeat ꝫ ꝓceptuꝫ ut maneat carne ſ indutū nō aere. Fiat mihi nō tm̄ audibile auribꝫ ꝫ ⁊ viſibile oculis palpabile manib⁹ geſtabile humeris. Fiat mihi non mutis figur̄ in pellib⁹ mortuis exaratā ſed in humana forma meis caſtis viſcerib⁹ viuaciter impreſſum ⁊ hoc nō mortui calami depunctione ſed ſpūſſancti operatione. Fiat

inqt mihi verbū eo modo quo nulli aīe me factū ē nec post me faciēdū est. Multipharie quidē multisq modis olim deꝰ locutus est pribꝫ in pphetis. z aliqs qdē in aure aliqs in ore aliqs etiā in manu factum est mihi aūt oro ut fiat z in vtero. Nolo ut mihi fiat aut declamatorie ꝓdicatū aut figuraliter signatū aut imaginarie somniatū sed silenter inspiratū psonaliter incarnatū corpaliter insertum. Verbū igit qd nec poterat nec indigebat fieri digneꝰ i me z mihi fieri. Fiat quidē omni mūdo generaliter ē mihi fiat fm verbū tuum specialiter.

De angeli reuersiōe z virginis impregnatione. Petrus epūs vbi supra. Cap XXXVII

Ece audistis fratres angelū cū muliere tractantē hois reparationē ut eisdez cursibꝫ hō rediret ad vitam quibꝫ dilapsus fuerat ad mortē. Agit angelꝰ de salute cū Maria qr cū Eua angelus egerat de ruina. Audistis angelū de limo nīe carnis arte cōstruentē ineffabili templū diuinę maiestatis. Audistis i terris deū in celis hoiez incōprehēsibili sacramēto collocari. Audistis inaudita ratione in vno corpe deum hominēq; misceri. Audistis fragilē nostre carnis naturā ad portandā totā gloriam deitatis angelica exhortatione roborari. ¶ Aug vbi ō. Vt igit illa pmissa immanē salno pudore cōplendū placita mēte concepit. z virgineo sic ore sermonē būilitatis. s. z obedientię reddidit. mox angelꝰ ardua celi lętiore cursu petit z aīe patris eterni soliū pfectis mysterijs exultauit. Nec mora dū sereni semine celi clausus uterꝰ tumuit. dū occultum sermonē p venas fidei secretis visceribus infudit. Intra virginē spūs versatur mēbra formatꝫ intra penetralia sacra corpus aīat. In illa breuitate mensuras tēporꝫ deus patrē magnos inter paruos esse dignat. sed cōstitutus in paruo non decreuit in magno. ¶ Petrꝰ epūs vbi ō. Hoc est qd virgini nūciata erat per angelū: Inuenisti gratiā apud deū. Nā vtiq qd erat in principio apud deū intra se virgo verbū reperit. Factaq est magnus deitatis templum. z pusillū erat humanitatis hospitiū. z quē non capiebat pusillitas humani corpis magnitudo cepit merito virginalis. ¶ Idem. Quātus aūt sit deus ignorat ille satis qui nō mirat animū huius virginis celū pauet tremūt angeli creatura non sustinet natura nō sufficit z vna puella sic deum in sui pectoris hospitio capit recipit z oblectat. ut terris pacē celis gloriā salutē perditis vitā mortuis terrenis cū celestibꝫ parentelā ipsius dei cū carne cōmertiū p pensione domꝰ emgat. p veri mercede cōquirat illudq pphetic impleat: Ecce hereditas dñi filij merces fructus ventris. Quę eterni verbo credit mento verbū cōcipit z ad totā rem pueritq; secreto auditu fidei cōsentit. Quem ergo peccat hereticus qui post causā nō credit cū hāc aīe causā credidisse ꝓspiciat.

De verbi patris incarnatione Petri i sermo. ō natiuitate bte Marie. Cap XXXVIII

Jes itaq; diei verbum eructauit dū Maria verbū de patris corde suscepit. Nā vtiq pater nomē habet diei siquidē ex die dies salutare dei. ē z virgo plane dies rutilans quę pcedit sicut aurora cōsurgens. Nons aūt supētię verbū patris in excelsis qd virgine mediante suscepit naturā hominis. Erat quippe verbū apud deū in principio iam quidē scaturiens fons sed interim tm in semetipso. Ut dicebat dñs ab initio: Ego cogito cogitationes pacis z non afflictionis. Sed quis sensum dñi cognouerat? aut quis cōsiliariꝰ eiꝰ erat? Ergo penes ipsū cogitatio sua latebat. Descendit itaq; cogitatio pacis in opus pacis. dū verbū caro factum est

ꝛ habitat iam in nobis. Habitat plane verbū istud in cordibꝰ nr̄is p fidē. Habitat in memoria in cogitatione nostra et vsq; ad ipsam descēdit imaginationem. Quid n. prius hō de deo cogitaret nisi forsitan idolū corde sacrificaret? Nunc aūt comprehēdi voluit. videri cogitari Quonam modo? In p̄sepio iacēs in virginali gremio cubās in mōte p̄dicās in oratione pnoctās. aut in cruce pendēs in morte pallens inter mortuos liber et in inferno imperās. seu etiā tria die resurgens ꝛ aplis loca clausa victorię signa demōstrās nouissime ꝑ deo cōā eis cęlu secreta cōscendēs. Quid boꝝ nō vere nō pie nō sancte cogitat? quicqd boꝝ cogito deū cogito ꝛ p ois ipse est deus me⁹.

¶ Aug⁹ de doctrina christiana li. j. Sicut aūt cū loquim̄ ut id qd̄ aīo gerimus in animū audiētis p aures carneas illabat fit sonus verbū qd̄ i corde gestam⁹ ꝛ locutio vocat. nō tn in eū sonum cogitatio nostra cōuertit. sed apud se manēs integra formā vocis qua se insinuet auribꝰ assumit sine aliqua labe sue mutationis. ita verbū dei nō cōmutatū caro tū factū est. ut habitaret in nobis. Itaq; corrupto aīo fęminę ingressus est mortis ꝛ integro aīo fęminę p̄cessit salus.

De tanti bñficij grata valde recordatione. Bern. in sermo. de pentecos. Cap XXXIX

O plissima ꝓfus nunc mihi suppetit materia ꝛ malorū meorū ꝛ bonorū dñi mei quę sūt ineffabilia. Vt aūt breui verbo cūcta dicā oīa. verbo incarnato dei sapiētia in omni sua copia nihil vti redimeret nos inuenire potuit melius. Sed ꝛ mala circūderant nos quoꝝ nō erat numer⁹. Missus erat a diabolo coluber tortuosus. ut venenū p aurē mulieris in ei⁹ mentē trāsfunderet. ꝛ sic in totius posteritatis origi nem refunderet. Missus est iterum a deo Gabriel angelus ut verbū patris p aurē virginis i ventrē ipsius ructaret. ut eadem via qua venenū intrauerat. antidotum intraret. ¶ Bern⁹. in sermone quodā. Iram⁹ q̄ iā nō quasi in incertum. ꝓfecto. n. tale est erga nos cor tui p̄ris. quale nobis expressit q̄ de ei⁹ corde ꝓcessit. ¶ Idem in ser. de pente. Vidimus qppe gloriā ei⁹ quasi vnigeniti a patre. qz totū paternū. totum dulce q̄cq̄d nob de p̄ris attulit corde. ¶ Idē in sermo. de natiui. bte Marię Curandū est aūt nobis sūmope ne verbum ipsū qd̄ de ore patris ad nos egressum est virgine mediāte vacuū reuertat. sed p eandē virginē nubilominus gratiā p gratia referam⁹. Fructem⁹ memoriam donec suspiram⁹ p̄sentiā ꝛ origini suę fluenta gratię reddāt. ut itę fluāt. Alioqn si nō ad fontē redeāt exiccāt. ꝛ infideles i modico qd̄ maximū est accipere nō meremur. Modicū ad p̄tia plane mēoria modicū ad id quod capim⁹. magnū ad id qd̄ meremū. longe quidē infra desiderium. sed nihilomin⁹ supra meritū. ¶ Idē in sermo. de natiui. dñi. O duricia cordis mei. vtinā die sicut verbū caro factū est. sic ꝛ cor meū carneum fieret. Siquidē ꝛ ꝺ p ꝓphām pollicit⁹ est: Auferā inq̄t a vobis cor lapideū ꝛ dabo vobis cor carneum.

De tota incarnati verbi dispēsatione. Idem in sermo. de pentecos. Cap XL.

Placebit ne tibi domine Ideo ut dones mihi vitā tuam sicut donasti cōceptionē? Nō solū enī ꝓceptio nr̄a imūda sed ꝛ vita peruersa. mors periculosa. Nō solū ait conceptionē sed ꝛ vitā meā p singulos gratum gradus tibi donabo. mortē quoq; resurrectionē ascēsionē adiūctis ꝛ spiritussancti missionē ut cōceptio mea emūdet tuā. ꝛ vita mea instruat tuam. mors mea destruat tuā. resurrectio mea ꝓcedat tuā. ascēsio mea ꝓparet tuā. Dextro

spūs adiuuet infirmitatē tuā. Dicenim plane videb z uiā p quā ambules z cautelam qua ambules z ad quam mansionem ambules. Un uita mea cognosces uiam tuā. Un morte mea tibi dabo iusticiam meā z bis cōpletio reuertar ī domū. Ne aūt de absentia mea murmures aut cōtristeris mittā tibi paraclytū qui tibi donet pignus salutis robur uitę lumen sapiētię. Hoc itaq; prio uerbū in sublimi pbitatū ut ad nos descēderet ppria benignitas inuitauit misericordia traxit ueritas qua se ueritur pmisit compulit puritas ueri uirginal' suscepit salua uirginis integritate potētia eduxit in oībus obedictia deduxit patictia uero armauit charitas uerbis z miraculis manifestauit. ¶ Chrysosto. in sermo. de natiuitate sancti Johannis.

Utraq; uiq; kalēdas aprilis concepc' est dūs qui dies futurus erat z passionis ei' Un eadē etatī die passus est in qua z cōceptus est.

Qualiter virgo cōcepit de spū sancto. Hugo de ppetua uirginitate bte Marię. Cap XLI

Cterū in parētib' carnaliter generatis utrobiq; quidē natura sbam ministrat partui creando ut ex utriusq; carne pcedat q̄ solū in uni' carne formāda est caro. Hoc ēn nature debitū ita pfluus absq; ulla necessitate ul coactiōe requirit ut nisi spōte z sola dilectiōe ad tribuēdū id nō inclinetur Hanc ḡcād nolēti uiolāre abripit ad effectū hui' pfluus incōgruū z inefficax inuenit. Sola ḡ dilectio ē q̄ nature ad partū seminādū pfluadere pōt. Semē qdē a sola muliere formādū pcipit qō sit a uiro z muliere seminat' z ī muliere p amorē uiri z ī uiro p amorē mulieris operari natura solet quā ī altero tm sibi sufficere nō uolet ppt' ī etiā mulier a solo uiro pcipere dicit' licet tā de se q̄ de uiro accipiat uīs fcūdat' qm̄ id qō pcipit in altero quidē de carne uiri sumit' ī altero ꝓ p amorē uiri ministrat. Cōcepit ḡ Maria de spiritusancto nō q̄ de spūsācti substantia semē part' acceperit sed q̄ p amorē z opationē spūsancti ex carne ꝟginis diuino partui natura substantiam ministrabat Quia n in corde ipsi' amor spūsancti singulariter ardebat ideo in ei' carne uirtus spūsācti miracula faciebat. Et cui' dilectio in ei' corde nō suscepit sociū ei' opatio in illi' carne nō habebat exēplū. Hoc igit' solū uirgo cōcepit qō de sua carne p amorē z opatione spūsācti accepit de q̄ z solo sine uiri' admixtione seminis filiū genuit. Nō ergo libido carnis in ꝟgine ꝛceptionē opata est ḡ nec de carne uiri semē accepit nec de sua carne p amorē uiri sed p amorē z opationem spūsācti ꝛcepit. Nec ipse spūsāct' ideo pr̄ christi dicēdus ē q̄ sic dictū ē nec de sua essētia semē part' ꝟgini tribuit sed ipse de carne ppria ꝟgini p amorē suum atq; ꝟtutē substātiā ministrauit.

Qualr filius ex ea sibi carnē assūpsit. Petr' epūs ubi s. Cap XLII

De ineffabile sacramentum cōceptionis dnicę credere magis conuenit q̄ referre. Nā qō natura nō habet usus nesciat ignorat ratio mēs nō sapit celū pauet terra stupet creatura mirat' qualit' humanus sermo narrabit? Deniq; cōceptum ꝟginis euāgelista sicut bū ano sermone pandit sic arcano dūo claudit ut hō qō iussus est credere discutere nō psumat. Quis enī attingeret arcanū deitat' partū uirginis causā rer̄ sęculo p negociū diuinitatis z carnis commercīū hoiem deum. Aug' ad volusianum. Ipsa siqdē dīnitas animā sibi rationalē ac p eandem corp' būanā totūq; hoiez ī medio cōmutādū nullaten' ī ueteri' mutata coaptauit būanitatis nomē ab eo dignāt' assumēs z diuinitat' ei largiter tribuens.

Homo itaq; deo accessit·non deus a se recessit. ¶ Idem contra Felicianum. Nō igit' ad Mariā locali motu diuinitas venit· ꝑ ineffabili potētię suę manifestatione ⁊ vtęq; mris gignēd⁹ implenit·⁊ qđ totū est substantię se plenitudine nō priuauit. Ingressus est vtęq; vir ginis dei filiꝰ·ut itęq; nasceret' ante iā genitus·nō dissimilis genitori cū nasceret' ex ęterno ppetuꝰ·nō dissimilis boi cū nasceret' ex mre moritur⁹. Idē tū ⁊ eternus in suo ⁊ morituꝰ in nro·dū vtrūq; cōtinet ex seipso· neutrumq; pdit ex altero· vno mortē gustauit·altero mortuos suscitauit·sicq; deū ⁊ boiem ver⁹ vtriusq; mediator nec geminata psona·nec substātia cōfusa monstrauit.

Qualiter ut pluuia in vellꝰ descēdit. Bern. sup missus ē omel' ij. Cap XLIII

a Descendit aūt in vterum virginis dei filiꝰ sicut pluuia in vellus·q; dissillātibꝫ cęlis illapsu placido tota se infudit vnda diuinitatis. Petrꝰ epūs vbi s. Ille inq; cęlestis imber illapsu placido se virgineum in vellꝰ effudit·totaq; diuinitatis vnda bibulo se nrę carnis in vellere eclusit donec patibulo cruas pressa tris oībꝫ salutis pluuiā effūderet·ac vitalibꝫ partita sollicitdjs tpe fidei germina irrigaret. ¶ Ambroꝰ in sermo. de natiui. dñi. Recte nāq; sicut iā supraꝰ dictū est Maria velleri cōpat' quę dñm ita cōcepit ut cū toto bauriret corpe· nec ciusdem corpis scissurā pateret'·sed esset mollis ad obsequiū·solida ad sanctimoniā. Plane Maria vellꝰ de cuiꝰ molli sinu egressus ē agnꝰ. ¶ Augꝰ in enchiridion. Sic ḡ filiꝰ dei naturā assūpsit humanā ab oī peccati nexu oio liberā qualem de ✠gine nasci oportebat quā fides mris nō libido ꝛceperat·ḡ sic nascētē corrūperet'·nō iā illā de ✠gine natę ecclesia cōfiteret'·ḡ matrē eiꝰ imitās quoti die mēbra ipsiꝰ parit ⁊ virgo existit. Cū igit' dei filius esset vncꝰ nō gratia ꝑ natura·factus est filiꝰ hoīs ut esset etiā plenus gra. At vñ nature būanę tāta glia nullꝭ ꝛcedētibꝫ meritis sine dubio gratuita nisi ut intelligerēt hoīes a peccati se insti ficari ꝑ eandē ipsiꝰ gram·ꝑ quā factum est ut hō christiꝰ nullā posset hre culpam. Hinc ⁊ angelus vocat illiꝰ matrē gratia plenā·⁊ paulo post nūciat apud deum inuenisse gratiam· proinde modus iste q̄ natꝰ est de spūsancto nō ut filiꝰ·de ✠gine vero ut filius gratiā dei nobis insinuat·qua hō nullis ꝛcedentibꝫ meritis in ipso exordio nature sue quo cepit esse ✠bo dei copularet'in tantā vnitatē psonę·vt idē filius dei qui ⁊ filius hoīs esset·ac si in ipsa nature susceptione ipsa gra quodāmodo naturalis illi hoi fieret q̄ nullū peccatū admittere posset. Quę videlicet gratia idcirco significāda fuerat ꝑ spiritū sanctū·q; spūssanctus ipse ꝓprie sic est deus ut etiā dei dicat' donum

Q Et etiā in vtero virginis ociosus non fuit. Idem in sermo. d pente. Cap XLIIII

a Planta quidem pedis vsq; ad verticem non erat ī nobis sanitas. Erraueramus ab vtero damnati anteq; nati·quia de peccato ⁊ in peccato concepti. Vbi ergo primam medicinam christus apposuit·vbi primus locus vulneri patuit ⁊ vtero virginis substantialiter illapsus de spūsancto conceptus est vt nostram conceptionem ipse mundaret·quā spiritus malus ⁊ si non fecerat tamen infecerat· ut etiam in vtero vita eius ociosa non esset dum nouem mensibus antiquum vulnus purgaret·scrutans putredinem virulentam vsq; ad viuū ·ut sanitas sempiterna succederet. Nunc iam operabatur salutem in medio terę videlicet in vtero virginis Marię·ad quam sicut ad mediū ·sicut ad causaꝫ rerū·sicut ad negociū seculoꝝ

respiciat. ⁊ qui habitat in celo ⁊ qui in inferno. ⁊ qui nos p̄cesserūt. ⁊ nos q̄ sum⁹. ⁊ qui sequēt. ⁊ nati nato⁹. ⁊ qui ab illis nascēt. qui in celo sūt vt restaurēt. qui in inferno ut eripiātur. qui p̄cesserūt ut prophete fideles inueniant. ⁊ qui sequēt ut glorificētur: ℣ decirco btām te dicēt oēs generatiōes. genitrix dei. dña mūdi. regina celi. q̄e generationib⁹ cūctis vitaz ⁊ glorā genuisti. ℣n te repperiāt angeli lēticiā. iusti gloriā. peccatores veniā. ℣n te oculi totius creature merito respiciūt. q̄m in te ⁊ de te ⁊p te benigna man⁹ omnipotēt. q̄cquid creauerat recreauit.

Qualiter ille seipsū inter lilia pauit. Ildefonsus Toletan⁹ epūs. Cap XLV

Arc aluus ille tornatilis
v fuit. q̄ in eo sapiētia se influerit. q̄e in crathere vinū suū miscuit. ℣n quo. s. vtero virginis ⁊ acerūi tritici. ⁊ flores liliū cbristi gra germinauit. q̄ cbristus ⁊ acervus tritici ⁊ liliū fuit.

Herū. i sermo. d natiuitate btē Marie. Veniz qui nūc etiā int̄ lilia pascit apud Vanā vtiz copiosi⁹ ꝑ liliorū multitudine pascebat. ℣n non lilia sūt dec⁹ virginitatis insigne būlitatis supereminētia cbantat: Merito pinde canit dilect⁹: Sicut liliū inq̄t int̄ spinas. sic amica mea int̄ filias. ℣n nō inter spinas erat q̄ dicebat: Cū his q̄ oderūt pacē. erā pacifc⁹. Cetez ⁊ si iust⁹ ut liliū germinet ⁊ nō ad liliū ut spōsus pascat. nec singularitate sibi cōplacet. Audi veniz int̄ lilia cōmorātē: Vbi inq̄t duo vel tres congregati fuerīt in noīe meo in medio illorū sū. Amat semꝑ media Jesus viāticula. sēp ⁊ reclinatoria reprobat mediator dei et hoīs fili⁹. Curem⁹ ergo frēs extirpare spinas ac lilia inserere. si forte dilect⁹ ad nos dignet pascēd⁹ descēdere. Erūt tū ⁊ i nobis lilia sic in Maria q̄ꝑ q̄ inferiora valde. Si quidē gr̄a actionē devotionis hilaritas illustrauerit. oratiōnē intēctiōis puritas cādidauerit. cōfessionē indulgētia dealbauerit. Cetez q̄cq̄d illud est q̄d deo paras offerre gratissimis illis Marie manib⁹ trade. Nimiz cādidissima q̄daz lilia sūt. nec caus⁹ abit⁹ ille lilioz amator inter lilia nō inuētū q̄cq̄d illud sit q̄d inter Marie manus inuenerit.

Qualiter Maria virū circūdet in vtero. Hiero⁹ sup Hieremiam li. vj. Cap XLVI

Videam⁹ nūc iterū illud
v Hieremie vaticiniū. q̄m inq̄t fēmina circūdabit virū. i. Maria cbristū gremio vteri sui. videlicet absq̄ coitu vel semine viri. Qui nūc incremēta quidē ętat⁹ ꝑ vagit⁹ ⁊ infātā ꝑficere sapiētia ⁊ ętate videbit⁹ ℣ vir ꝑfect⁹ in ventre fēineo solit⁹ mēsib⁹ ꝑtinebit⁹. **Herū. sup missus est ome'.q.** Hāc nostre ętatis ut iā supern⁹ diuin⁹ in Maria fecit dño. ut. s. fēia vir circūdaret. ⁊ vir intra vni⁹ corpusculi mēbra se cobiberet. ℣bi agnoscit⁹ lōgitudo breuis. latitudo angusta. altitudo subdita. profūditas plana ℣bi q̄z agnoscit⁹ lux nō lucēs. ℣bū infūs aqua sitiēs. panis esuriēs. Videas etiā in eo si attēdas potētiā regi. sapiētiā instrui. ⁊ trutē sustētari. deū veniz lactētē ℣ angelos reficiētē. vagiētē ℣ miseros cōsolātē. videas tristari lēticiā. pauere fiducia. fortitudine infirmari. salutē pati. vitam mori. Mōz nō min⁹ mirādū est ibi cernit⁹ ipsa tristicia lētificās. pauor ꝑfortans. infirmitas roborās. passio saluans. mors q̄ vinificās. Nūq̄d nō facile tibi ē inter hec fēminā agnoscere virū circūdātem. cum Mariam videas virum apprebatum a deo Jesum vtero suo circūplectentem? Vir enim erat Jesus necdum etiam nat⁹ sed sapiētia nō ętate. nec corporis ℣ animi vigore. ℣n illa nāq̄ plenitudine spūs quā in sui ꝓceptiōe accep⁹t. semꝑ absq̄ diminutione vel abiectione pmānsit. Et tamen ut scriptū est. sapiētia ⁊ gratia proficiebat dum eam qua semper plenus erat. nunc plus nunc minus

ostẽtabat: put cernentiũ meritq; ꝓgruere vel expedire sciebat. Virũ ergo dixerim Ihesum nõ solũ cũ iam diceret' vir ꝓpha potẽs in ope z sermone. ꝙ etiã cũ adhuc tenera infantię mẽbra virgo mater blando vel foueret in gremio vel gestaret in vtero. Virũ inq; maturitate sensuũ nõ corpulẽtia mẽbroz nec vigore corporis sed mentis.

Qualiter hospitiũ dei z porta clausa z hortus conclusus fuit. Cap XLVII

Ur denicq; dubitarẽ virum fuisse i vtero quẽ inibi veũ fuisse nõ ambigo? ¶ Hiero⁹ supp̃s. xvij. Hinc itez scriptũ ẽ: Hn circuitu ei⁹ tabernaculũ ei⁹ christus cuz in Maria vlut in thalamo spõsus z q̃si tabernaculũ eius fuit Marię corpus.

¶ Odilo cluniacẽsis. Hñ cõgrue videtur esse a patribꝫ sanctiũ ut i memoria dei genitricis illa recitet' euãgelica lectio q̃ narrat illas duas mẽte z carne sorores dñm Ihesũ excepisse hospitio. Cui nãq; illa in mũdũ veniẽti ꝓparauit tẽplũ cęlesti virtutę sacratũ ac ꝑpetuę virginitati dedicatũ. Hunc iste tẽporalis habitationis ꝓparauerũt domũ z sincerissime charitatis ꝓbuerũt obsequiũ. ¶ Hiero⁹ in sermone de assũptiõe. Vere nouũ z omniũ supeminẽs nouitatũ: qñ vr⁹ virtutũ quẽ mũd⁹ nõ põt ferre nec videre aliąs itaq; ut viuere possit, sic ingressus est hospitiũ ventris ut nescirent claustra corpis sicq; gestat⁹ est ut tot⁹ in eo deus esset z sic inde exiuit ut oĩo porta sicut fatetur Ezechiel clausa esset.

Aug⁹ in sermo de annũciatiõe. Quid est n hõ nõ trãsiet ꝑ eã nisi q; Ioseph nõ cognoscet eã? At q̃d est dñs solus intrabit z egrediet' ꝑ eã nisi spũssanctus impregnabit eã z angelo⁹ dñs nascetur ꝑ eã? At q̃d ẽ clausa erit in ęternũ nisi q: Maria virgo est ante partũ virgo in partu z virgo post partũ. Dicat ergo Maria: Illa facta sũ ianua clausa ꝑ q̃ ostia paruus ad suos crucifixores ingressus est qui ad discipulos clauso ostio cęnaculi ut deus ingressus est qui nat⁹ ex ventre meo me matrẽ dimisit intactam. Adipleuit ventrẽ meũ diuinitate z vterz meũ nõ euacuauit castitate. Exiuit e ventre meo cursu gigãteo magnific⁹ z vẽter meus nõ est pudore euacuatus. Nec cõceptiõe inuẽta sũ sine pudore nec parturitione inuẽta sum cũ dolore. O Maria laudabilis inter fęminas cuius ab angelo salutat' virginitas sola ipregnata nec vtiata exonerata nec euacuata. Hinc etiam in Cant. canitur. ¶ Hiero⁹. vbi supra. Hortus conclusus soror mea fons signatus: Emissiones tuę paradisus. Vere hort⁹ delitiarum in quo consita sunt vniuersa genera florũ z odoramenta virtutum sicq; cõclusus ut nesciat violari nec corrumpi vllis insidiarũ fraudibus. Fons itaq; sigillo tot⁹ trinitatis signatus ex quo fons vitę manat in cuius lumine lumẽ oẽs videm⁹. Ipse est enim iuxta Iohannem qui illuminat omnem hominẽ. Cuius profecto vteri emissio supnoz ciuium omniũ est paradisus. De isto nãq; ventris agro patriarcha Isaac lõge odorãs aiebat: Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni quem benedixit dñs.

Qualiter ut terra inculta fructum pacis attulit. Bernũ vbi s. Cap. XLVIII

On soluz itaq; iuxta qd superius exposuimus: sicut pluuia in vellus descendit dei filius in Mariam sed etiaz sicut stillicidia stillantia super terram. ¶ Idem ibidẽ omelij. In illa nempe die stillauerunt montes dulcedinem z colles fluxerũt lac z mel quando rorantibus cęlis desuper nubibusq; pluẽtibus iussũ apta ẽ terra lęta germinãs saluatorẽ. Hñ dño dãte benignitatẽ z tra nra reddẽte fructũ suum

ſuper illum montem montiū ·monte co-agulatū ꝛ pinguē·miſericordia ꝛ veritas obuiauerīt ſibi·iuſticia ꝛ pax oſculate ſūt

¶ Hugo de ſancto Victore. Veritas·n·erat in cęlo cū iudice deo·miſericordia vero in terra cum boie iudicādo vbi nāq; miſericordia eēt ſi cū miſero nō eſſet? Accepto demq; tpe deſcēdit deus aſſūpta veritate ut poneret rationē cum boīe. Mō cū vidiſſet miſericordia diuini cōſiliū nō ignara perrexit i obuiā illi deū cupiēs mitigare ꝛ placarū adducere. Vbi ergo miſericordia ꝛ veritas obuiauerūt ſibi. Veritas affirmabat boīes neq; merito debere cōdēnari·miſericordia vero reſpōdit·coſ ut boni fierēt etiā ſpōtanea pietate debere reuocari. Veritas dixit q malis de⁹ oīno parcere nō deberet. Miſericordia ẏo rūdit·q ſi nemini de⁹ parceret nūq; bonos haberet. Veritas dixit ſe nolle nec poſſe tot boīuz ſcelera tolerare. Miſericordia ẏo rūdit: dei gratiam ad indulgendum ſuperabundare. Videns itaq; de⁹ tam diuſas ſuias ad effectum ſimul ꝓducere nō poſſe·ait: Scriptum eſt·miſericordiā ꝛ veritatē diligit de⁹. Veritas aūt vult ut totū imputet. Miſericordia ẏo ut totū ꝓdonet. Quę q; ſimul fieri nō pñt·peccatum boīs ꝛ ex parte ꝓpter veritatē puniat·ꝛ ꝓpter miſericordiā ex pte dimittat. Veritas autē intrās cor boīs clamare cepit boiem accuſans·mīa vero non deſiſtebat in cęlo pro boīe poſtulās. Itaq; veritas de terra p ꝓfeſſionē boīs oriebat ꝛ iuſticia de cęlo ꝓſpiciēs p dei miſericordiā ad ēas mittebat. Qm̄ q; miſericordia cū deo p boīe erat. Iuſticia vero ꝛ veritas a deo cū boīe erat. Jā inter deū ꝛ hominē pro iuſticia pax erat. Tūc ait iuſticia ad pacem: Mūq̄d ſatis eſt optimo mala dimittere·niſi etiā ſtudeat bona cōferre? Remiſit peccata p indulgentiā·nūc cōferat etiā ſtutū dona per gratiā. Rūdit pax ꝛ ait: Dūs dabit benignitatē ꝛ terra noſtra dabit fructū ſuū. ¶ Iſidor⁹ cōtra iudęos li.j. Myſtice ẏo terra ſignificat Mariā virginē·qui fide aperta non corruptione genuit ſaluatorē. Illū q̄pe ſine virilis ſeminis cōmixtione ſoluz creauit de⁹. Dūs ꝛ alibi dicit: lapis de mōte ſine manibꝰ abſcſus. ¶ Glo. ſup Eſaiam. Hic eſt fructus terrę ſublimis filius⁹ videlicet Marię ẏginis de q̄ quondam dictū ē ad ꝓphām: De fructu ventris tui ponā ſup ſedē tuā. ¶ Bern. in ſermo. d̄ natiuitate bte Marię Me dixerūt vltra o Adā: mulier dedit tibi de ligno vetito·dic poti⁹: Mulier quam dediſti mihi cibauit me fructu būdicto.

Qualiter virga ſine humore floręm protulit. Iſidor⁹ ſup Numeri. Cap XLIX

Jrgam etiam Aaron q̄ ℣ ſine humore floręm protulit Mariam eſſe ẏginē patāt q̄ ſine coitu chriſtū dei ẏbū ꝑdidit. ¶ Bern. in ſermone·ij. de aduētu dñi. Jam itaq; manifeſtū arbitror quę nā ſit ẏga de radice Jeſſe ꝓcedēs·qis ẏo flos ſup quem requieſcat ſpūſanctus·qui·virgo dei genitrix ẏga eſt·flos filius⁹ eius. Flos vtiq; virginis filius⁹. Flos cādidus ꝛ rubicundus electus⁹ ex milibꝰ. Flos in quē ꝓſpicere deſiderāt angeli. Flos ad cuius⁹ odorē reuiniſcūt mortui. Flos inq; non horti ſed ut ipſe teſtat flos cāpi. Ad modūm̄ campi ſine oī būano adminiculo ẏginis aluus floruit·ſic inuiolatis ꝛ caſtis viſceribus floręm protulit·cuius pulcritudo corruptionem non videat ꝛ in perpetuū gloria non marceſcat. Hęc eſt enim virga ſublimis·planta cęleſtis·ſanctior vniuerſis·quę verticem ſanctum erexit vſq; ad dominum maieſtatis·quia nimirum in altum mūſerat radices humiliatis.

¶ Idē in ſermo. iij. de annunciatione. Illud ſane diligenter attēde q̄ hunc floręm ꝓphęta non de virga dixit aſcēſu ꝓ ꝺ radice ne putet aliquis aut eſtimauerit nonnulli nouā chriſti carnē in virgine de nihilo creatā fuiſſe·ſed abſq; dubio

probatur a cōis radicis origine cōmunē matrē habuisse. **Aug⁹ ad volusia nū.** Itaq; magnitudo xpi tui dei q̄ nullas angustias i angusto sentit vteq; xginalē nō adnētio sed indigena puerperio fcūdauit. **Bern. in sermone de natiuitate bte Marię.** Hęc q̄ meditari dni sapiētiā ꝛ prudētiā iudicauit suauitatē eructare memorā quā in buiusc modi nucleis sacerdotalis virga copiose p̄duxit·quā in supnis hauriēs vberius nob Maria refudit. In supnis plane ꝛ vltra angelos·nā vsq; ad angelos plenitudie grę·supra angelos aūt gra supueniēte pueniē·ē nimiq; ꝛ i angelis charitas·ē puritas·ē būlitas. Quid boq; ñ emmanuel i Maria? Ait xo cui aliq̄ dictum ē angelo q;: Spūssāct⁹ supueniet in te ⁊c. Veniq; veritas de tra oꝛta ē ꝛ non de ãgelica creatura·nec ãgelos ꝟ Abrae semen appꝛehēdit. Angelo q̄ppe magnū est ut sit dei minister·Maria xo sublimius q̄ddā meruit ut sit mater. Fcūditas itaq; xginis supeminēs gloria ē·tātoq; singulari munere facta ē excellētior angelis·q̄to differētius p̄ ministris nomē accepit matris. Hāc inuenit gratiā plena tā gratia·ut charitate feruida·xginitate integra·būlitate deuota fieret nihilominus sine virili cognitione grauida·sine muliebri dolore puerpera·paꝛ ꝟ est·qđ·n ex ea natū est sanctū filiꝰ dei vocat ꝛ est. **Aug⁹ in li. de fide ad Petrum.** Ipsa itaq; virgo singulari gra p̄cuncta est ataq; repleta ut ipsū haberet vētris sui fructū quē ex initio habet vniūsitas dnōm·ut illud qđ nascebat ex p̄genie primi hois·tātūmodo generis originem duceret ꝛ nō criminis.

Qualiter in montana conscendēs Elizabeth salutauit. Blo. sup Lucam. Cap L.

a Accepto igitur ut dictuꝫ est cōsensu virginis ut sine virili semine cōciperet dei filiū·discessit angelus ab ea·visum est itaq; Abrahę bene/cendo nō famulatū. **Beda ibidē** Itaq; cęlestia petit quę ꝛ xpo sequitur dū in montana progredit. **Ambroꝰ sup Lucā l. ij.** Non ens quasi incredula de oraculo nec quasi incerta de nūcio·nec quasi dubitans de exemplo·sed q̄si lęta p voto·religiosa p officio·festina pro gaudio abijt in montana. Quo enim iā deo plena nisi ad superiora p̄scēderet? ꝛ hoc cū festinatione·qz nescit tarda molimina spūssācti gratia·ꝟ nec gaudebat virgo diu videri in publico. Discite igit⁹ ꝛ vos mulieres·nō per domos alienas circūcursare·non in plateis morari·non aliquos in publico sermones miscere·Magna in domo sera·in publico festina. **Bern. super Lucam.** Itaq; festināter abqt ꝛ Zacharię domū intrauit ut Eliçabeth visitaret ac pregnanti grandęue iuuēcula ministraret. **Ambrosius vbi ꝑ.** Discite ꝛ vos mulieres sanctę sedulitatem quā debetis cognatis pregnantibus exhibere. Maria nempe quę sola prius in penetralibus versabatur·non a publico virginitatis pudore·non a studio montium arduitate·nō ab officio itineris asperitate retardatur. **Glosa super Lucam.** Et salutauit Eliçabeth quasi congratulās ei de dono qđ eam accepisse didicisset. **Ambrosius vbi supꝛa.** Didicistis o virgines Marię pudoreꝫ·discite ꝛ eius humilitatem. Iunior ad seniorem venit·eamq; prior salutauit. Decet enim ut virgo q̄to castior·tāto sit ꝛ humilior. **Beda vbi supꝛa.** Tandem igitur humilitatē quā angelo Maria exhibuerat·hominibus etiam exhibere curabat·ꝛ hoc quoq; minor superiori ut adiuuaretur minor. **Origenes super Lucam omel. j.** Idcirco etiam Maria post conceptum ad Eliçabeth in montana properauerat·qz Ihesus q̄ i utero suo erat Iohannez adhuc in ventre matris positum sanctificare festinabat.

Qualiter ad eī⁹ vocē Johānes in vtero exultauit. Bern. vbi s.
Cap LI

Vnc ꝛ cito aduenē⁹ Ma
b ne vniuerꝫ ꝓsentie bñficia ve
dare dñō subdit: Et factū ē ut audiuit salutationē ei⁹ Elizabeth: exultauit infās ī vtero ei⁹. Ordine quidē naturę prior Elizabeth Marię vocē audiuit: ꝫ fm rōem mysterij prior Johes exultauit: qz prior gr̄am sensit. Dicat ꝑ illa Marię: sic ille aduētū dñi sentiebat. Et qz lingua nō poterat ad exultāte saltabat: ꝫ qz sue ꝓcursionis officiū spūsancto repletus inchoabat. ¶ **Origenes vbi s.** Idcirco nēpe ut dicta ē Maria p⁹ceptū ad Elizabeth ī mōtana ꝓperauerat: qz Jesus q̄ in vtero suo erat Johannē adhuc in vētre mris positū sācti ficare festinabat. Veniꝫ nō añꝫ Maria saluataret Elizabeth: ꝫ statim ut locuta est verbū qz dei filī⁹ in vētre mris suggesserat infās Johes exultauit ꝛ tūc primū ꝓcursorē suū Jesus ꝓbam fecit. ¶ **Odilo cluniacen.** Sic igit ad itroitum Marię Johes exultauit ꝛ lusit: qz ꝟba dñi pronūtiāte p os ꝟginis audiebat ac de vtero mris in occursū illī⁹ erūpere gestiebat. ¶ **Bern ī sermo. d Johāne baptista.** Vere ḡ lucerna ardēs fuit quē sic flāma celestis ꝓoccupauit ut iā christi sentiret aduētū: cū nōdum sentire posset vel seipsū. Ille nimiꝫ ignis nouꝰ q̄ recēs e celo dapsus p os Gabriel ī aurem intrauerat ꝟginis: rursus p os ꝟginis ꝛ aurē mris ad parulā introiuit vt vas electionis impleret: ꝛ lucernā christo dño ꝓpararet. Quę tūc ēdē adhuc sub modio erat ꝛ ipsuꝫ modiū suū tm̄ matrē sc̄z illuminabat: magnū ei reuelās sacrm̄ puta ipso motu nouę exultatiōis: paulopost ponēda sup cādelabꝝ totūq̄ nouis illustratura fulgoribꝰ mūdū. **Aug⁹ in quadā omel.** Nā qz saluator nr̄ vere filī⁹ in corpe mortali quasi i nocte apparere voluit lucernā sibimet vñ videret vel videret accēdit. ¶ **Greg⁹ i omel. euāgelij xx.** Minc etiā ide Jobes vocem se esse asserit: qz vox ꝟbū ꝓcedit. Ad ueritū itaq̄ dñi ꝓcurrēs vox dicit: qz per ei⁹ mysteriū prīs ꝟbū ab hoibꝰ audit.

Matim⁹ epūs ī sermo. de Johane baptista. Veniēte q̄ppe vt filium ī carne pleno lēt⁹ ore clamauit: ꝛ sic prī muto linguam aperuit: sic ꝛ aures hominū auditu gr̄e saluatoꝛ inouauit. Iam tūc aut ē in eo sp̄ecial ꝓfulsit electio ut añ mereret annūciare dnm̄ qz nascēdi sume re initiū vel linguā qua enunciare posset accipe. Quid ē ꝰ miraculi frēs: q̄ tātoꝛ nouitas gaudioꝝ: ut Elizabeth illa vet⁹ mulier ꝛ noua mr̄ veniēn ad se bēe Marię testaret: infātē in vtero se bēe q̄ necdū sentiēs semetipsū dñicū iā sentiret aduētum: Mulī⁹ ignorat charissimi parulā omnē ab vtero mrno ꝓdeūtē infātā lud erodia mystis ꝓcrepare vaginis: solus baptista dñi vitra legē nascēnā natiuitatē suā lēticia ꝛ exultatiōe ꝓcuit: ipsūq̄ mōdi saluatorē: qz necdū sermone poterat: ꝟbetico gaudio reuelauit.

De cōpatiōe partꝰ vtriusq̄ Elizabeth ꝛ Marię. Chrysos. i omēlia de eodē. Cap LII

Talis aūt rex tal ꝛ nūcius
q us ei⁹: videlicꝫ nat⁹ ex gr̄a nō ex natura. Ita q̄ sic christi ꝓcepti onē añ ꝓnūciauit āgel⁹: sic ꝛ illi⁹. Ꝓterea sic illī⁹ puls añ q̄ nasceret: oblēta ē: sic ꝛ illius virtus añ ortum manifestata est. **Aug⁹ in sermo. de eodē.** Veniꝫ nulli⁹ ex pūlo natiuitatē eccl̄ia celebrat: Jobis ꝛ christi solēniꝫāt. Nascitur Jobes d sterili anicula. christ⁹ de ꝟgine iuuencula. Jobem itaq̄ parit sterilitas: christū integritas. In natiuitate Jobis ḡtas nō erat cōgrua parētalis: in natiuitate christi cōplexus non erat mortalis. Porro āgelo nūciāte Jobes nascitur⁹ nō credit: ꝛ pīmt⁹ efficit: christ⁹ ꝟbo creditꝰ ꝛ a ꝟgine fide cōcipit: ꝛ tm̄ eadē fere verba sunt vtriusq̄ Zacharię videlicet

ꝛ Marię. Nam ꝓpe modu ꝛ eadē verba sunt· vnde hoc sciā. At quō fiet istud: ꝙ tū ille corripit· ista ī struit. Illi dicit· ḡre nō credidisti· isti vero accipe qđ quęsisti. In vtriusq; siquidē verbis cogitatio latebat· sed hoīes nō eū q̄ corda videbat. Postremo Johannes nascit· vbi iā lux minuit· ꝛ nox incipit crescere· Christ⁹ aūt vbi nox accepit decremētū ꝛ dies augmētum· vnde tāq; ꝙ signū natiuitat⁹ amborum respiciēs ipse Johānes ait: Illum oportet crescere me aūt minui. Videtur aūt Johes duo ꝛ testamento ꝛ· i· veteris ac noui quedā interiectus limes· dicente dño: Lex ꝛ ꝓphę vsq; ad Johānē. Sustinet ergo ꝓsonā vetustatis ꝓpter quaꝛ de senib⁹ nascit· ꝛ ꝓconiū nouitat⁹ ꝓpter qđ in viscerib⁹ matris mūdi nat⁹ ꝓpha declarat. Fuerat quidē diuina dispositio ut hō tantę gratię testimoniū christo ꝓhiberet qui etiā christus putari posset. Nā inter natos mulierū ut ait ipse: nemo surrexit maior Johāne. Itaq; si eo nullus erat maior homo· vtiq; qui maior est illo· plus est q̄ homo. ¶ Maximus vnde supra. Et q̄ decuit vt de matre sterili nasceretur· qui fęcunditatem virginis reuelaret· cuius mirabilem partū mirabiliter nat⁹ ostēderet: Quid hac religione glorioſius? quid hac fide insignius· in qua sterilis ꝓcepit· parturit· mut⁹ loquit· ꝛ in secreto materno ꝛ viscerum paruuli totius mundi gaudia ꝓludunt.

Qualiter Elizabeth virginem matrem benedixit. Ambrosius vbi supra. Cap LIII

Repleta est ergo spūsancto etiā Eliçabeth. Non prius quidē mater q̄ filⁱ repleta fuit sed filius repletⁱ· matrē etiā replevit· ꝓbet antiq; mres spū parulo ꝛ. Maria tū repleta est añ ꝓceptū. Eliçabeth aūt pⁱ cēceptū. ¶ Bern. vbi s. Et exclamauit magna voce· nō tā clamosa q̄ devota. Vel ideo voce magna· q: magna cognouit dei dona: Benedicta inq̄t tu inter mulieres. Nece eadē voce Maria ego ab Eliçabeth qua ꝛ a Gabriele angelo bñdict⁹· ut ꝛ angelis ꝛ hoīb⁹ venerāda cūctisq; fęminis ꝓferēda mōstraretur. ¶ Petrus epūs vbi supra Et revera virgo Maria inꝛ mulieres benedicta· quę ꝛ decus possidet virginitatis ꝛ dignitatē ꝓtulit matris. Vere bñdicta q̄ ꝛ supni cēceptus meruit gratiaꝛ diuinaq; germinis susceptu glorią· ꝛ sustulit integritatis coronā. Vere bñdicta q̄ celo fuit maior· terra fortior· orbe latior. Deū nāq; quē mundus nō capit sola capit· portauit eū q̄ portat orbē· suūq; genuit genitorē· nutriuit omniū viuentiū nutritorem. ¶ Hiero⁹ in sermone de assūptiōe. Benedicta inq̄t in mulieribus tu es· i· plus bñdicta q̄ oēs mulieres· q: quicq̄d maledictionis ꝓ Eua infusum est· totū Marię bñdictio ablstulit insup ꝛ gratiā refudit. ¶ Idē i alio Eua igit⁹ obfuit· Maria pfuit· Eua luxit· Maria illuxit. Cadat i ꝓperiū Eue q: loti sumus vniuersi per partū virginis Marię. Glo. sup Lucā. Nō igitur solū in ter mulieres bñdicta· sinter bñdictos maioꝛ bñdictiōe insignis ea virgo Maria.

Qualiter fructū ventris ei⁹ etiā bñdixit. Glo. interlinealis. Cap LIIII

Bñdict⁹ fruct⁹ ventris tui· non sicut benedicti sunt homines cęteri· ꝙ sicut ait apl⁹: Qui est sup oia deus bñdictus in ęcula· per quem ꝛ alijs benedictio venit. ¶ Bern super missus ē omel iij. Nec quia tu benedicta· ideo benedict⁹ est fructus tui ventris· sed ideo tu benedicta· quoniam ille te prevenit in benedictionibus dulcedinis. Vere etenim bñdictus in quo benedicte sunt omnes gēntes· de cuius plenitudine tu quoq; accepisti cū cęteris· q̄q̄ differentius a cęteris.

Benedictus ergo fructꝰ ventris tui· benedictus i odore benedictꝰ in sapore benedictus i specie vel i decore. Vnꝰ odorifer fructus fragrantiã sentiebat qui dicebat: Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni. An non vere benedictus· cui benedixit dñs?

¶ Hieronymꝰ in sermone vbi· s· Balsama quippe priores sancti diuinitꝰ afficiebant odoramentis talibꝫ inspirabant de Christo ꝓphagijs q videlicet nasciturꝰ esset in mũdo in quo esset omniũ salus ꝛ hereditaꝫ eterne benedictio. Iste siquidem erãt fidei vestes quibꝫ induebant sancti patres. Iste erãt quas retinuit uterus spũsanctꝰ uomi secũ habuit quibus Iacob filiũ suũ induit. Nisi enim spũsanctus eas uomi seruasset ac ꝓtulisset· quid tam miri odoris pater Isaac in eo balbutisset? Totus ergo mysterij erat quod gerebat· vt s· per vestimento ꝓ fragrantiã Christus annũciaretur quẽ nos quicũqꝫ baptizati induimur in quo benedixit nos deus oi benedictione spũali i celestibꝫ· Vnde ꝛ bal odorem vt dictũ est in spũ longe trahẽs ꝓfatꝰ Isaac filiũ benedixit· in quo nimirũ oĩs benedictio celestis mũdo efloruit. Et bene ab eo plenus ager dicit· qꝫ plena gratia virgo Maria ꝓnũciatur· de cuius utero vite fructus effluxit credentibus· ꝛ nos oĩs de plenitudine eius accepim?

¶ Bernardus vbi· s· De sapore ꝙ eundem fructus quidaꝫ quod gustauerat talis eructabat: Gustate inquit ꝛ videte· qm suauis est dñs Et alibi. O magna multitudo dulcedinis tue dñe. Ipse ds fructus quia semel gustatus dulcedine sua magis appetitũ excitabat dũ se nos ad se inuitat dicẽs: Qui edunt me adhuc esurient· Audi et de spe in qua ꝛ desiderãt angeli ꝓspicere Et sion quippe spe decoris eius. An inter speciosus forma ꝓ filijs hominuꝫ· diffusa est gratia in labijs tuis· propterea benedixit te deus in eternũ.

¶ Idem in omel· ij· Ergo maria bñdictus fructꝰ uentris tui· tu ds bñdicta et eã bñdictiõe qꝫ non potest arbor mala fructũ bonũ facere. Quid dicebas Ade: Mulier quã dedisti mihi dedit mihi de fructu ligni ꝛ comedi: Verba malicie sunt hec quibꝫ augeas magis ds delens culpã· sed sapientia uicit malitiã. Ecce redditur tibi fẽmina prudens pro fatua· humilis ꝓ superba· que tibi pro ligno mortẽ gustum uite porrigat· ꝛ pro uenenoso illo amaritudinis obo fructꝰ eterni dulcedinẽ porrigat. Ergo mutata uerbũ iniquẽ excusationis in uocem gratiarũ actionis· ꝛ dic: Mulier quã dedisti mihi dñe dedit mihi de ligno uite ꝛ comedi· ꝛ dulce fuit super mel oꝛ meo· qꝫ in ipso uiuificasti me

Qualiter matrẽ dñi magnificauit. Beda vbi· s· Cap· LV

E Vnde hoc inquit mihi· vt ueniat mat dominꝫ mei ad me? Nõ ignorat elizabeth operationẽ esse spũsancti· qꝫ ꝓpterea mater a matre dñi ad ꝓfectus pignoris sui salutetur· uerum hoc non sui meriti sed diuini muneris esse fatetur· qm idem spũs qui ꝓpterea illi uterũ dedit· pariter ꝛ humilitatẽ ꝓstitit.

¶ Ambrosius sup Lucam. Vnde ẽ inquit mihi: quasi diceret. O quantum mihi bonus accidit qꝫ ad me mater dñi mei uenit. Ex qua iustitia· quibusue meritis meis contigit? Miraculũ sentio· mysterium agnosco. Mater dñi ferar uerto· plena est deo.

¶ Beda vbi supra. Ecce enim vt facta est uox salutationis tue in auribꝫ meis exultauit in gaudio infans i utero meo Ipso quippe momẽto quo uox in aures corporis uirtus ois spualis cor audientis intrauit· ꝛ non solus matrem sed etiam sobolem amore aduenientis accendit.

¶ Idem in eodem. Itaqꝫ repleta spũ quo impleta erat elizabeth intelligit quid infantis exultatio significaret· uenisse· s· matrẽ illius cuius ꝓcursor futurꝰ esset. Que ergo prius erubescebat onꝰ parietẽ dũ nesciret mysterij religiõis

iam nūc bñdicebat. Et q̄ se ꝑus occultabat qt filiū ꝓcepat nūc se iactabat qt ꝑpbtā genuerat. Deniq; q̄ in occulto cognouerat · his q̄ simul aderant ꝛ audiebāt palā euāgeliçabat.

Qualiē fidem ipsius cōmēdauit. Beda vbi. ē. Capitulū LVI

Beata inqt quę credidisti qm̄ ꝑficiēt ea quę dicta sūt tibi a dño. Hic apparet Maria nō dubitasse ſ credidisse ꝛ iō fructū cōsecutā fuisse. Apparet etiā Eliçabeth ipsa ꝛba angeli ad Mariā dicta p spiritū intellexisse. Virgo itaq; credidit vbi sacerdos dubitauit. ¶ Aug⁹ in sermone de annūciatiōe. Hinc vox illa ꝛginal' insonuit: Ecce inqt ancilla dñi fiat mihi sm̄ verbū tuū. O fēlix obediētia · o insignis gr̄a q̄ dū fidē bñlit' vedit cęli opificē in se corpauit. Nec obedientia vera fuit oī sacrificio acceptior. Nec volūtas cūct̄ hostiis ḡtior. Hinc ꝛ glōz ꝓmeruit quā ipsa postmodū audiit: Ecce inqt ex bñdictām me dicēt oēs gnātiōes Sic inq̄t Hieremiā fecit dñs in ūra nouum · qz fęmia circūdedit virū. Circūdedit inq̄s Maria virū angelo fidē ꝓbendo · qz pdidit Eua virū ſpēti ꝓsentiēdo Subitoq; btā dei genitrix ꝓgnās efficitur ꝛ p cūcta sęcula ꝑdicat. ¶ Ydez de trinitate li. xiij · Christ⁹ eni ex ꝛgine nasci voluit cui⁹ ꝓceptionē spūs nō caro · fides nō libido ꝓcuerit. Credēdo q̄ppe nō ꝓcūbēdo sct̄a virginitas ē fęcūdata · qz nascebat nō trāsgressiōis ꝓtagiōe vitiata natura · ſ oīuz taliū vitiorū sola medicina. ¶ Ydē in li de virginitate. Beatior certe Maria ꝓcipiendo fidem Christi · q̄s ꝓcipiēdo carnē Christi. Nam ꝛ ipse dicēn sibi: Bt̄us vent̄ q̄ te portauit ꝛ vbera q̄ suxisti: Rūdit: q̄n̄imo: Beati q̄ audiūt ꝛ custodiūt verbū dei. Deniq; frūbo ei⁹ i. cognati sm̄ carnē q̄ nō crediderūt in eū · q̄d ꝓfuit illa cogitio: Sic ꝛ mīna ꝓpinq̄tas nihil Marię ꝓtulisset · nisi fęlicior christū corde q̄s carne gestasset.

De cantico ꝓphetico quod matervirgo cecinit. Glo super Lucam. Cap LVII

Aditis deniq; Maria ꝓconis Eliçabeth vna quę ꝓceperat ampli⁹ tacere nō potuit ꝛ quę ꝛginali pudore ꝑus acceptū oraculū silentio texerat · iaz cōgruo tempore patefecit. Cōgrue quidē ꝛ añ Johannē Eliçabeth · ꝛ añ dñi gnātionē ꝑphetauit Maria: vt sic initio peccatū a muliere · sic etiā in initio salut̄ a mulieribus inchoarent̄ bona. ¶ Hugo super magnificat. Nō q̄ Maria se potuit vltenius ꝓtinere · quę spū quē intra cordis sui secreta tāta plenitudine redundantem sentiebat · p oris alieni claustra cernebat erupisse. Hūc igit' ad manifestationē spūs os aperuit · ꝛ verbū qđ cōceperat eructās · in laudē salnatoris erupit dicēs: Magnificat aīa mea dñm.

Aug⁹ in sermōe vñ. ē. Dicleta ꝛgo Maria filiū amplectit' · portat a q̄ portat⁹ · plaudet nūc organis Maria et int' articulos puerperę ꝓcrepāt tympana. Audite quēadmodū tympanistria nr̄a cātauerit: Magnificat inqt anima mea dñm. Laudat igit' imaleſcēt̄ errati miraculū noui pt⁹ euicit · ꝛ Eue plāctū Marię cant⁹ erdusit. ¶ Hugo vbi supra. Nemo aūt hui⁹ cantici ꝛba putet leuit' estimāda · q̄ nimirū tam de profunda ꝓceptiōe plata sūt · absq; pfūda inuestigatiōe digne penetrari nō possūt · ꝛ oē qđ dictū est ab ūlla sūme veritat̄ intima luce · cui mēs ꝛginis excellent' inhęrebat emanauit · nec aliud q̄cq̄ dicē potuit q̄ meditādo locuta nō ē ſ gustādo quāq; non vocuit p varia discurrēs cogitatio · ſ vini sapię fontē p ꝓtēplationē mētis inhęrēs devotio. ¶ Glo super Lucam. Primo quidē dona sibi specialit' cōmissa pfitēs ī simul at · deinde ꝛo beneficia dei quib⁹ gnāliter humano generi perpetuo consulere nō desistit enumerat ꝛc.

Qualiter in initio dñs magnificauit. Origenes super Lucam omel. viij. Cap LVIII

Magnificat inqt aīa mea dñm. Saluator nr est imago dei inuisibil. z aīa nra ē imago imaginis. Cū igit illā ope cogitatione sermōe magnificauero. tūc imago in me grādis efficit. z ipse dñs cui⁹ imago ē in aīa mea magnificat. ¶ Glo. sup Lucam. Magnificari g̃ dr dñs nō q̃ ei humana vox aliq̃d adiungat. sed q̃ magnificat in nob vū aīa nra g̃ ad imaginē dei creata ē. Christo q̃ imago dei pfis ē per iusticiā se pformat. Sicqz vū ipsuz christū imitādo magnificat. q̃dā participatione magnitudinis eius sblimior erat. vt illā imaginē splendido tono z colore facto z q̃dā emulatiōe xti se exprimens appareat. ¶ Bern. sup magnificat. Magnificat inqt igit dñm aīa mea. q̃ magnifice a magnifico dño ē magnificata. In pmis quidē ad imaginē z similitudinez dei mirabilit creata. post sed in Adā mirabilit deformata. nūc aūt mirabilius gliosius ac magnificētius renouata. Magnificat g̃ dñs voce ope affectu. Magnificat q̃dē dñm ois creatura. sed aīa mea sup oīa. Inter oēs qppe creaturā nihil tā magnifice facit dñs sic aīaz meā.

Qualiter se i dño exultasse dicit. Capitulum LIX

Exultauit spūs me⁹. i. ē oēs creaturā z ē semetipsū etiā pre īmēsitate gaudij saltauit i deo salutari meo videlz i Jesu filio meo. singlariter meo. Ac si diceret Glo. sup Lucā. Tāto me de⁹ munē sblimauit vt nllo linguę explicare possit officio sed totū iteriorisaī affectū i agēdis gr̃az p laudib⁹ offero. totum qd̃ vivo. qd̃ sentio qd̃ discerno i ei⁹ magnitudie pcepta. z ei⁹ pceptis obtuādis impēdo. In ipso tm exulto. q̃ frena nō curo. pspera tas me nō extollit. aduersitas nō frāgit. sed illi⁹ sola spūs me⁹ mēoria delectat. a q̃ salus ętna spat. illi⁹ pretna dēnitate lętat. cui⁹ tpali pceptiōe caro mea fęcūdatur. Hugo. De saluatione q̃z quā hūano generi nūc pparari video. tot pconijs exulto. video nāqz d̃ me assumi. qd̃ z credo. p me offerri debere. Vere dilecta virgo Maria i cellā vinariā a rege sponso tuo introducta. z ab vbtate dom⁹ ei⁹ inebriata mēoriā suauitatis illi⁹ eructasti. z in iusticia ipsi⁹ exultasti. Vidisti quippe maiestatē. gustasti suauitatez: iō q̃z qd̃ intus hausisti foras ꝓpinasti. Duo nēpe sūt q̃ boni angelo z boiuz spūs ī illo fonte boni ętna pteplatiōe hauriūt. videlicet inēprehēsibil dei maiestas. z ineffabil bonitas. q̃rū alterū castā timorez gignit. alterū pfectā dilectionē parit. Pro maiestate nāqz veneratē dū. z p bonitate diligūt eū. ne vel dilectio sine reuerentia dissoluta sit. vel reuerētia sine dilectione pęnalis. Ad hanc pteplationem mens Marię sbuecta fuit q̃ celestis patrię dulcedinē in verb suis tā mirabilit expressit q̃z ineffabilit cōprehēdit. Cū enī magnificare dñm se pbibuit. venerādā maiestatē intūa visiōe ꝓtueri se māifeste declarauit. Cū pro se i salutari suo exultare asseruit. gustū intūę dulcedis se pcepisse ostēdit. Bene q̃ vnūsę vię dñi mia z pfectas. dūm z saluatorē ꝓfiteri perfecta laus eē pbat. cū in dño pfectas z in saluatore mia commēdatur.

De hūilitatis eius apud deuz acceptione. Cap LX

Anima vero vt suū gaudium eē solidū dēmōstraret. illud nec a vanitate erorū nec ad vanitatē ꝓsum oīdit. si se dei dona i dñz diligē z p respectu gr̃ę q̃ ꝓuēta erat i saluatori suo se exultare pbibuit. ¶ Glo. sup Lucā. Vñ z sbdit. Quia respexit hūilitatē ancillę suę. Ecce qz vilia d̃ se sentit z totū dei gr̃ę tribuit. In indicio

suo demōstrat se humilē ꝑ respectu supnę gr̄ę sublimē·vt sicut mors intrauit in mūdū ꝑ superbiaz Eue·sic vitę pandatur introit⁹ ꝑ būilitatē Marię. ¶Bern̄· vbi·s̄· Respexit inq̄t būilitatē ancillę suę. Būilitas sui cōtemptū·ancilla ꝺo sua deuotiōe cōmēdat famulatū. Respiciendo igit̄ inq̄t me ꝑ gr̄az suā ꝛ humilem fecit me ꝛ ancillā suā·suā inq̄ me fecit·q: de me ꝛ in me opus suū spūale fecit. Bene Maria ꝺgo solā in se deum būilitatē respexisse dicit·q: dīnitat̄ ꝓpitiationē quā in p̄mis parētib⁹ humana natura pdidit·in Maria ꝑ būilitatē recuperauit. Nā q: verbū p̄fis in ea ꝓpt̄ humilitat̄ suę meritū carnis sūbam quam sibi vniret assūpsit·q̄si ad eā quā prius abiecerat naturā sblimādā ꝑ miraz respexit. Cui⁹ būilitat̄ ꝺtutē insinuat cum ancillā se vocat. Nam q: se humiliē qđ erat ancillam ꝓgnouit ideo sublimē qđ nō erat mater eē meruit. Eua ꝑ superbiaz se dei creaturā eē nō considerās·iō punificari noluit·Maria ꝺo būiliter factori suo se subdēs ancillā noīauit. Iō q: illa est abiecta·ista ꝺo electa. Superbā deus respexit būilemq; respexit. Respexit q̄dem ꝛ ei⁹ būilitatē ꝛ ei⁹ būiliationē·humilitatē respexit būilē remūerāo·būiliationē q̄z respexit būiliatā exaltans. Inutroq; g̃ a deo se respectā eē testat̄·q̄m ꝛ ei⁹ būilitas apud deū est accepta·ꝛ eius būiliatio apud hoīes i gl̄az cōmutata.

¶Bern̄·sup missus est omel'·j· Nā de būilitat̄ apud deū acceptiōe dicit ipsa ꝺgo·q: respexit de⁹ būilitatē ancillę suę. Ceterū sup quē inq̄t requiescet spūs me⁹ nisi sup būilē ꝛ quietū? Sup būilē dixit·nō sup ꝺginē. Si g̃ būil virgo Maria nō eet·sup eā spūsctūs non requieuisset·ergo nec eā impgnasset. Quō nāq; de ipso sine ipso cōcipet? Patet igit̄ q̄m vt de spūsctō conciperet·sic ipsa met pbidet·respexit dño ei⁹ būilitatē ꝑ tinu q̄z ꝺginitatē. Et sic̄dē ex ꝺginitate placuit·tm̄ ex būilitate cōcepit·vm̄ cōstat q: etiā vt placeret ꝺginitas pculdubio fecit humilitas.

De imitāda eiusdem būilitate virginis. Hieronymus vbi·s̄ Capitulum LXI

Tvos o filię si vere virgines valē eē·mirez dn̄i q̄ se ancillā vocat amore cordis imitari curate·q̄ ab ipso spōso cui vos deuouistis būilitatē didicit·quā ꝛ ipse vos docuit dicēs: Discite a me q: mit̄ sum ꝛ humilis corde. Non g̃ inq̄ a filio suo dño nr̄o cęlos didicit fabricare·nō angelos creare·nō miracula deitat̄ insignia ꝓperare·sed tm̄ būiliari·cęteraq; documenta ꝺtutū intra būilitat̄ custodiā aggregare·vñ ꝛ in se solā būilitatē respexisse fatetur dn̄z quę custos ē cęterarū ꝺtutuz Collocauerat enī in tuto statiōis portu sblimia meritoꝝ suoꝝ exercitia·ꝛ iō sic ē dīnit⁹ illustrata. ¶Bern̄· vbi supra Quid g̃ dicā o ꝺgo superba? Maria se ꝺginē oblita gl̄iat̄ de būilitate·ꝛ tu negligēdo būilitatē blandit̄ tibi de ꝺginitate. Nūqd tu castior aut deuotior illa·videz yt sine būilitate placē sufficiat̄ ei castitate tua qđ illa nō potuit ex sua? Deniq; q̄nto honorabilior eo ex singulari munere castimonię·tāto tibi tu maiorē iniurā faciq: ei⁹ in te decorē fedas pmittiōe superbię. Alioq̄n expedit t̄ ꝺginem nō eē q̄s de ꝺginitate insolescere. Nō oīuz q̄dē est ꝺginitat̄·multo tamē paucoꝝ ē cū virginitate būilitas. Si g̃ nō potes i Maria ꝺginitatē nimi mirari stude būilitatē imitari ꝛ sufficit t̄. Q: si ꝛ ꝺgo es ꝛ būilis·quisq; es magn⁹ es·est tm̄ aliq̄d qđ vltra mireri i Maria scz virginitas scđa. Auditū q̄ppe non ē a sęculo q: aliq̄ simul eēt mat̄ ꝛ ꝺgo. Si ꝛ ei⁹ mat̄ attēdat̄·q̄ te tua sup ei⁹ mirabili celsitudie ducet admiratio? Nōne g̃ deū ꝛ ągelor̄ dn̄z habuit filiū·tuo q̄dē imo ꝺtut̄ indicio sup oēs choros exaltabit̄ angelor̄. In laudibꝫ virginū singlariē canit̄·q: sequit̄ agnū q̄cūq; ierit Quibꝫ g̃ laudibꝫ digna iudicat̄ g̃ etiaz pcit. Ipsa q̄ppe mat̄ ei⁹·ꝛ ipse erat sbditus. Tu ꝺo si nō potes eū seq̄ q̄cūq; ierit

dēgre vel seq̄ q̄ tibi cōdescēdent. Hoc ē si nō potes sublimē incedere semitā ✠ginitat̄ sequere vel deū p tutissimā viam būilitat̄. In nō salubriorē elegit sequē di partē in būilitate pctōr q̄s in ✠ginitate sapbo cū illius imūdicīā humilis sua satisfactio purget ⁊ hui⁹ pudicitiā superbia inq̄net. Ꝟ ſcliꝫ Maria cui nec defuit humilitas nec virginitas.

De variis ei⁹ p̄rogatiuis ⁊ fama Capitulum LXII

Aq̄dē singlaris virginitas quā nō tenerauit ſ honorauit fcūditas ſ nihilominus spālis būilitas quā nō ablstulit ſ extulit fcūda ✠ginitas ⁊ incōparabilis prius fcūditas quā ⁊ ✠ginitas simul comitatur ⁊ būilitas. Quid tor nō mirabile q̄d nō incōparabile q̄d nō singlare: Mirū vero si nō hesitas ī tor cōsideratione q̄d tua dign⁹ iudices admiratiōe: De inq̄ q̄d mirū si de⁹ q̄ mirabil⁹ in scīs suis legit ac cernit⁹ in mre sua mirabiliot exhibet. Hugo vbi ſ. Sic aūt virginis mr is būilitas vt supra ostēsum est apud deū facta cēt acceptabil⁹ ⁊ grata. sic ⁊ būilitas ei⁹ apud tores ī gliaz cōmutata. Vñ posteq̄s būilitatē suā a dño respectā asseruit ex ſ iaz se btāz in oēs generatiōes p̄dicādā ſbiūnt. Nam illud vsq̄ ad illud tps apud tores opprobrium sterilitat̄ portauerat q⁹ ✠ginitat̄ integritatē thoro marītali p̄ferebat. Sed tāc respexit de⁹ būilitatem ei⁹ ⁊ ablstulit būiliationē ei⁹. Ideō inq̄t: btāz me dicēt oēs gnātiōes: vt in parū sit iaz ī gnātiōe p̄terita sterilitat̄ opprobriū sustinuisse q̄ ab oī futura gnātiōe btā vocabor p fructu fcūditat̄ meę. Bern̄ sup magnificat. O vilaratū cor Marię genitrīc dei q̄s plucidis oculis oēz creaturā in vera būitudine collocādā simul aspexisti: Ecce inq̄t intuēri ē verbū istud ⁊ demonstrāt. Ecce iam video q̄d futurum sit de me. q̄s fructus p̄cedet ex me. q̄t ⁊ q̄nta bona nō ih soli ſ oībo gnātionib⁹ puenīet p me. Mā ⁊ angelicarū gnātionū numerus per meum generatum reintegrabit⁹ ⁊ tociuz gnātio ī Ada maledicta p bndictā ventris mei fructū ad ętnam bndictionē regnābit. Hugo vbi ſ. Et Bigit⁹ o Eliçabeth i ex q p os tuū sua magtia q̄ in me op at⁹ ē aperuit ex ſ eadē in oēs gnātiones manifestando magnificabit q⁹ ih magna fecit

De hoc q̄d fecit ei dñs magna Bern̄ in sermōe de natiuitate beatę Marię. Cap LXIII

Fecit ait Maria dñs mibi magna. Ecce q̄nta devotio būilitat̄ iterū resonat ī sermōe beatę ✠ginis. Eliçabeth nāq̄ gliaz ei⁹ singularē p revelationē spūs agnoscēs mirabat̄ psonā ad se veniēt̄ p̄mēdabat ⁊ vocē salutāt̄ ⁊ btificabat fidē credētis. Magna q̄dē fconia ſ būilitas devota nihil sibi retinere patieba⁹ in eum magt vniūsa refudit. cuius in se bnficia laudabāt. Tu inq̄t magnificas matrem dñi ſ magnificat aīa mea dñz. In voce mea p̄hibes exultasse filiū in gaudio ſ exultauit spūs me⁹ in deo salutari meo Beatā me cē dic⁹ q̄ credidi ſ ⁊ credulitat̄ ⁊ btitudinis cā supne pietat̄ ē respectus. vt ex ſ magt btāz me dicāt oēs generatiōes. q⁹ ꝛ. Callā būilē ⁊ exiguā respexit de⁹. Idē sup magnificat. Hoc ipsū q̄ q̄ me btificāt oēs gnātiōes non mihi attribuo. nō meis meritis ascribo ſ ei poti⁹ q̄ fecit ih mag. Magnū est per se q̄ ✠go sum. magnū q̄ mat sum. magnū q̄ vtrūq̄ simul ⁊ mat ⁊ ✠go sum. Sed cui⁹ mat: vnigeniti dei plasmatoris ⁊ salnatoris oīuz. Glo sup Luc. Ob ſ igit⁹ etiā magnificat aīa mea dñz. q⁹ ih digt⁹ ē facē magna. Nil g̃ inq̄s meis meritis tribuo ſ magnitudinē meā ad illū refero q̄ essentialit⁹ potēs ē. ⁊ de puis ⁊ d⁹ infimis magnos facē ac fortes. Hugo vbi ſ. Magnaz itaq̄ fuit vt Maria

dñi anallā se fateret plasmatori sui mat fieret magnū vt ẏgo sine virili semīe filiū conciperet. Magnū vt ẏgo dei pīis verbū carne sua indutū in vtero gestaret. Hec oīa magā sūt ꝑ ei q̄ potēs ē impossibilia nō sūt. Jōq̄ fecit magā q̄ potens ē. z singlariē magā. q̄ singlariē potēs est. Nec ait Maria p me aut in me magā fecē ꝑ ih ihc fecit. Quod eni ad salutē oīū est i ea factū. hoc ꝓtulegio electionis ad eius gliam singlariē est ordinatū Fecit g̃ ihc Maria dñs ih magā. Ydeo dixit magna. nec addit q̄lia. q̄ cum oīa dei opa sensus hūani capacitatē emperent. ꝯapue sacramētū redēptiōis z incarnatiōis verbi mysteriū ineffabile sup oīa eminet. Nihil eni vnq̄ magis mirū factum est q̄ vt de⁹ homo fieret. z natā incōprehēsibiliē ita sibi corpis subaz vniret vt nec i ea minus esset q̄ erat imensa. nec i se minor existeret q̄ in ūla fuerit tota. Hec sūt igit magā. z ineffabiliē magā. g̃ facta sūt in Maria ad oīum salutē. et Marie facta sūt ad gliaz singularem.

Qualiē bonitatez dei cōmendauit et ei⁹ bñficia coīa. Hern vbi ꝯ. Lap LXIIII

Et sanctū inc̄t nomē ei⁹

e Hec sola ē cā q̄ret ā magā fecit ih dñs. sctm nomē ei⁹. z qđ illd est: hon⁹. Nemo q̄ppe hon⁹ nisi solus de⁹ Hlo. vbi. ꝯ. Magnificat igit etiam aīa mea potētiā z nomen sctm eius. q̄ culmine potētie singlariē oīa g̃ fecē trāscendit. z hui⁹ nois inuocatio scritatē participes facit. Hern. vbi. ꝯ. Et mīa eius a pgenie in pgenies. Ecce nomen eius. qđ⁹ mīa. vbi? A pgenie i pgenies. a iudea i gētes. vel ab initio seculi vsq̄ ad ei⁹ tēpus mīa ei⁹ impēdit. nō passim ꝫ timētibo eū. A timore q̄ppe incipit vt ad amorē ipsius ꝓueniat. Hlo. vbi supza. A specialibo itaq̄ bonis ad generalia dei indicia ẏgo se conūrit. z totius hūani gnis statū describēs. q̄d supbi q̄d hūles mereant exponit. Laudē etiā ad singularē incarnatiōis noue dispōsationē ẏba reducit ac dicit: Suscepit de⁹ israel puerū suū. videz q̄si medicus egrū dū inf bꝛoies bō visibilis factus ē. vt faceret israel. i. videntes deū puerū suū. i. hūilem z obediētē sibi ꝑfm. Recordat⁹ vtiq̄ mīe sue. q̄ q̄ boiem redemit nō est mentū bois ꝫ bonū dīne pietat. Hern vbi supza. Suscepit g̃ naturā. suscepit z cām. Videbat quidē pī oblit⁹ esse mīe q̄n vsq̄ in finē seculoꝝ distulit filiū mittere. Sz recordat⁹ est ei⁹ quā nunq̄ fuerat oblit⁹. vt nos semp memores simus. z mīaī dñi in eternū cantem⁹.

De reditu ei⁹ ab Elizabeth in nazareth. Ambrosius sup Lucam. ij. li. Cap LXV

Mansit autē Maria cum

m Elizabeth quasi mensibus tribus. Nec eteni ꝑpē officiū venerat. officio inhrebat. Māsit aūt nō q̄ dom⁹ eā alica delectaret. ꝫ q̄ frequēti⁹ i publico videri displiceret. Nec sola familiarit at causa remānsit ibi diu⁹. ꝫ vt tanto tpe creseeret Elizabeth ꝑfectus. Hi eni ꝓmo ingressu Marie tant⁹ illi pfect⁹ extitit vt ad ei⁹ salutationē infās in vtero illi⁹ exultauerit. ipsaq̄ mr spūsancto repleta sit. q̄ntū putamus q̄ ipsi⁹ Marie ꝫsentia tanti tpis. qđ est. trium mensiū vsu addiderit Beda super Lucā. Itaq̄ tamdiu pmānsit Maria cum Elizabeth. donec ꝫcursoris nativitatē. ꝓpter quā maxime venerat videret z sic in domū suā reuersa est videlicet ad virū suū in nazareth. Idem super missus est. Dubitabat nimirū vt supdictus est. eā brevirū. ne velut stupri rea ꝓpe filiū et se. ꝑcreatū vānaret. Et vt i bis q̄ domestica cura naturaliē exigebat puerpera virili solatio sustentaret. virū inq̄ q̄ z integritat illi⁹ testis certissimus z salnator. et ea nati nutricius esset fidelissim⁹. quiq̄ ꝓ eo paruulo fm legē hostias ad templū referret. z eū instante p̄secutiōis articulo cū mīe ferret i egyptū

atq; referret·aliaq; illi ꝓpiara q̄ fragilitas bñ anitat assūpte poscebat mīstraret necessaria. Nec multū obfuit siḡ illum ad temp⁹ a⁹ filiū credidit cuz ꝓdicantibus apīs post ipsius ascēsionē cūctis palam credentibꝫ q̄ de virgine natus esset patuerit.

Quō et qualiē de spūsctō bñs inuēta est. Ex glo. sup Matthe um. Capitulū LXVI

b Dic ergo viro despōsata cū esset btā ẏgo anteq; pueniret inuēta est bñs cōceptum in vtero·nō ō virili semīe·ſ vt sup ostēsum ē de spūsancto. Anteq; pucnirent dicit Matthęus·i·anteq; nuptiarū solennia celebrarēt·vel anteq; ad op⁹ nuptiarū pueniret·nō q̄ postea cōuenerit ſ sicut vsualiē de aliq; ō anteq; pgnoscerent morte est ꝓuent⁹·i·sine pgnūtia mortuus. Dic cui & Maria sine virili coitu sanctiſpūs opatiōe ꝓgnans est inuenta

Origenes i omel. Cū esset desponsata. Sz cui vel a q̄ inuēta·primo quidē ab angel·eā custodientibꝫ ac ptegentibꝫ ad honorē illi⁹ q̄ erat ab ipsa generādus. De hinc etiā inuēta nō incongrue putat ab ipso Joseph q̄ pene licētia marītali licet eā nō ꝓtingeret·futurę tū vtor⁹ vt putabat oīa nouerat.

Ex glo. sup Matthęū. Inuenit q̄dez Joseph Mariā bīce tūm in vtero ſnō inuenit q̄ bīce ō spūsco. Hoc aūt addidit cuā gelista de suo·ne videlz aliq; subreperet lectori suspicio. Quodq; ō habens in vtero de spūsctō·ſ ē illud nouū q̄d Jeremias ꝓdixit futurum·ſ·mulier circūdabit virū·nō aliunde videlz q̄z ex se gignēdo.

Origenes vbi·s·Joseph aūt cū esset iust⁹ vtiq; iustus in verbo·iust⁹ in facto·iustus i legē cōsumatione·iustus i imitio gr̄e·noluit eā traducere·noluit eā accipe·noluit eaz infamare ſ voluit occulte dimittere·ſic māsuet⁹ & misericors & pius.

De hūilitate ac reuerentia Joseph erga illā. Cap LXVII

Verendū est nūc q̄d de
q illa cogitauerit vt eā dimittere voluerit. Si enī in eā suspitionem habebat quō iust⁹ erat? Si nihil tale de illa cogitauit·cur illā sctām & immaculatā eā iusticiaz dimittere voluit? Sz mysteriꝫ ẏtutē & sacrm quoddā magnificū in eadē cognoscebat cui se appropinquare indignū estimabat. Hūilians q̄ se añ tantā & ineffabilē rē se longe facere quērebat·sicut & btus Petr⁹ dño se humilians aiebat: Recede a me·q; hō peccator sum dñe·vel sicut ille centurio mittens dicebat ad eū: Dñe nō sum dign⁹ vt intres sub tectū meū. Vic igit & Joseph iuste se hūilians in oībus cauebat & timebat isti⁹ tante sctitat coniūctionē sibimet adhibere·ideo voluit eā occulte dimittere dicēs: Maior ē ei⁹ dignitas·sup excellit eius sctitas·nec meę cōgruit indignitati.

Johānes os aureū sup Matthęū·li·j. O inestimabilis laus Marię·magis credebat Joseph castitati eius q̄ vtero ei⁹·& plus gr̄e q̄ naturę. Conceptionē māifeste videbat & fornicationē suspicari nō poterat. Posibili⁹ credebat esse mulierē sine viro cōcipere q̄ Mariā posse peccare.

Bern sup missus est omel ij. Bene q̄ cū esset iustus noluit eā traducere·q; sicut nequaq; iustus esset si incognitā reā cōsensisset·sic etiā iust⁹ nō esset si ꝓbatam innoxiā cōdēnasset. Videbat aūt & hortebat dīne ꝓuidę certissimū gestantē insigne·& q; mysteriū penetrare nō poterat indignū se eius cōtubernio reputabat·& volebat eā occulte dimittē. Expauit Petrus in Christo potētię magnitudinem·expauit centurio ꝓsentię maiestatez·& horruit Joseph in Maria sicut bō nimirū tanti miraculi nouitatē mysteriū ꝓfunditatē·& iō voluit eā dimittē. Miraris q̄ Joseph ꝓgnantis cōsortio virginis indignū iudicabat se·cuz audias etiam

Elizabeth eiusdē pñtiā ferre nō potuisse nisi cū reuerētia q̄dem ⁊ tremore? Fit nāq; Vñ ℔ in veniat mr̄ dñi mei ad me? Ob ℔ g̃ Joseph voluit eā dimittē Sz q̄re occulte ⁊ nō palā voluit dimittere eā? Nevidelz diuortij cā inq̄reret ⁊ ratio exigeret, Quid enī rnderet vir iustus ꝓlo vare ceruicē ꝓlo nō credēti ⁊ p̄ dicēti? Si diceret q̄ sentiebat q̄ de illi⁹ puritate cōprobauerat nōne mox iecerulī iudēi atq; crudeles illū lapidassent ⁊ illā lapidarēt? Mñ nāq; ꝑitati credentes tacēti in vtero quā postea ꝓtēpserūt clamātē in tēplo? Quid facerēt nec dū apparēti cui postmodū impias man⁹ iniecerūt etiā miracul' cōtusi? Merito ergo vir iust⁹ ne aut mētiri aut diffamare cogeret innoxiā voluit occulte dimittere eam.

De cauta eiusdē suspitiōe circa eam. Cap LXVIII

In vero q̄s alit sētiat et
s Joseph vt ꝓiez dubitasse cō tendat ℔ q̄ iust⁹ erat noluisse q̄dē habitare cū ea ꝓp̄ suspitionem nec tñ q̄ pius erat traducē voluisse suspectā et iō voluisse occulte dimittē eaz. Hrem̄ etiā sic illā dubitationē Joseph necessariā fuisse rndeo que dino certificari meruit oraculo. Meritoq; Joseph tāq; ꝓi Maria venit in suspicionē aliunde q̄ppe eē credebat q̄d de se nō eē sciebat. Sz iō corrigi dign⁹ fuit ab angelo q̄ nō erat in eo malinola suspicio. Malinole nāq; suspitiōes sūt calūmantiū tenino le gubnātiū licz cuiq; de filio male suspicari ℔ nō licz calūniari. Qui tenino le suspicat' vinci cupit tunc n lętat' qñ q̄d male suspicat' falsū inuētū fuerit. Talis igit' erat suspicio Joseph erga ꝓiugē suam.

Aug' in sermōe d annūciatione.

Nesciebat q̄ppe Joseph spōsus q̄d cā Maria egerit ang⁹. Subitoq; io seph ituitu familiari ⁊ licentia maritali aspicit Mariā ꝓiugē suā velut sponsus spōsaz suā videt i ea tumescētes vnas i gutture attenuari facie q̄tidie pallo tibus oblitterari. Postrēo videt eā gre sibus guari itelligit ei⁹ vterū grauidari. Turbat' Joseph bō iustus q̄ Mariam quā de tēplo accepat ⁊ nōdū cōgnerat guidā sētiebat ⁊ quā nō meruerat i ꝓiu gij honorē bīet i ꝓfusionē. Secūq; diu hesitāl ac disputāl dic: Vñ ℔ ꝓtigit q̄d ne euēit? Nō cognai ñ tetigi si ñ tetigi ñ violani si nō violani ñ guidani. Quid ergo facia? Anxio gemo doleo curro ꝓsi liū quero donec plenū inuenio pdo adulteriū aut taceo ꝓp̄ opprobriū? Si p videro adulteriū q̄dē ñ ꝓsentio ℔ neuū crudelitaſ icurro qm̄ fm legē Moysi lapidandam eē cognosco. Si tacuero malum cōsentio ⁊ cum adulteris portionē meā pono. Mñ g̃ adulteriū tacē malū est; pdere prius ē ne p me fiat homicidiū dimittā ꝓiugē. Cogitauit itaq; Joseph occulte dimittē Mariā ꝓiugē suā cogitat vt eēt alter⁹ cū ia eēt alter⁹ nō mēti refragatiōe ℔ dei ꝓceptiōe. Sz nō timeat Maria Dauid regi filia qm̄ sic in Dauid veniā ꝓtulit fmo ꝓphalis sic Mariā libat ang⁹ salvator. Veni iaz mr̄ dñi casta in q̄ nō virī cōmixtiōis ē appetitio ℔ spūsancti adimpletio quā nō violauit iudē⁹ ℔ solus impgnauit op⁹ de⁹ q̄ nō es cōmixta Joseph spōso tuo nec cognita alicui viro ℔ soli deo. Invoca dñ tuū Dauid pr̄z tuū nō illum Dauid adulterio fucatū homicidio divulgatū ℔ illū fortī mānu pcliatum diu cū diabolo altercatū. Surgat dñs i adiutoriū tuū mittat d̄ celo āgelū suū vili tet d̄ celo sponsum tuū.

De istructiōe Joseph p āgelū facta. Capitulū LXIX

Ece ergo iterū virgis il
e le panymph⁹ Gabriel ille cōspicuus celi cursor cęlissim⁹ me dio noctis libamīe dic ad Joseph in visione: Joseph inq̄t fili Dauid cur tñ tribularis? Cur d̄ Maria malā igeri ē suspitionē cū ipsa genuerit ē salvatorē? Auferę dotypię animū ab ea q̄ ipse impęgnauit eā q̄ nascet ex ea. Jō tristis ē aia

tua·qz ḡ legisti ī ꝓphia·nō intellexisti in Maria. Joseph fili Dauid nat⁹ ex genere sacerdotali ⁊ regali·fili⁹ ꝓphārū socius scribarū·ille q̄ scripsit mirabilia in lege sua·ipse fecit mirabilia ī cōiuge tua Quid aūt sūt dei mirabilia·nisi ḡ sunt hoīb⁹ impossibilia? Qui ḡ lapideas inscripsit tabulas sine stilo ferreo·ipse ḡuidauit Mariā spūsctū. Qui p deserto panes ī heremo sine aratiōe·ipse impḡnauit v̄ginē sine corruptiōe. Et q̄ fec v̄gā sine pluuia germinare·ipse fecit filiā David sine semīe gnāre. Dō ḡ legisti ī libris tuis aspice in Maria oculis tuis·vt digne dicas canticū Dauid pūs tui: Sic audiuim⁹ sic vidim⁹ in ciuitate dñi ī ciuitate dei nr̄i. Accipe ḡ Mariā cōiugē tuā semp de ea securꝰ·in nullo sis sollicitus·qz qđ natū est ī eā vtero nō est d̄ peccato ꝑ spūsctō. Et qđ nascet ex eius vtero nō vocabit filiꝰ indei ꝑ filius dei. Habe ḡ Joseph cū Maria cōiuge tua cōem v̄ginitatē mēbroꝝ·qz de v̄ginalibus mēbris nascit virtus angeloꝝ. Dic Maria Christi spōsa carne sua v̄ginitate seruata·sis ⁊ tu pī Christi cura castitatis ⁊ bonorificētia scritat̄·vt de v̄gineis mēbris vīs generet̄ sequt christianis spōsum v̄ginitat̄ ⁊ maritū castitat̄·cōiugiis singulis v̄ginib⁹ ⁊ maritis. Virginitas Marie angeli salutatiōe cē impḡnata·ꝛ a Joh̄ane de vtero ē salutata. Gaude itaqz Joseph·numiūqz cōgaude v̄ginitati Marie·qz solus meruisti virginale coniugiū possidere·qz p meritū v̄ginitatis·ita sepat⁹ es a cōcubitu vxoris vt pat⁹ dicar̄. **Beri vbi ꝺ.** Itaqz sicut puo Susanna ī Daniele affuit Christꝰ·ita p Maria affuit dñi angel⁹. **Glo. super Matthēū.** Apparuit aūt ei per imaginationē cordis oculis obtensaz et ꝑ in somnis·qz timebat ipse somno dubietat̄. Joseph inq̄t fili David In nomine vocat familiaritatē ⁊ vitę cognitionē. **Beda sup missus ē.** Q̄ autem dī fili David·nō tm ad Joseph ꝑ etiā ad Mariaz ptinet·qz legi ꝓceptum erat vt vtroq̄ sexꝰ de tribu ⁊ familia sua duceret. **Glo. sup Matthēum.** Noli inq̄t timere illā accipe·qz licz non sis necessari⁹ cōceptui·eius tñ ꝑparatiōi: Recognosce q̄d olim tibi dixit David ē ꝓmissam ⁊ vide ī illa impletū. **Dirigences vbi ꝺ.** Cur ḡ dubitas·qđ impudent̄ cogitas? Deꝰ est q̄ gnāt·ego ḡ gnāt. Hui⁹ gnātiōis mīster es nō largitor·serꝰ nō dñs neqz plasmator. Ergo mistra ⁊ serui·intēde. Fer curā·ei q̄ nascitur ⁊ eius genitrici. Accipe igit̄ eā securꝰ fm legi ꝓceptū vxorē tibi notataz ⁊ fm ꝑsuetudinē nuptiarū atqz coniūctionē longe alienā. Accipe illā vt cōmēdataz celestē thesaurū vt honorabile dei tēplū vt regis ac sponsi celestis īmaculatā domū. Ne timueris eā accipe t̄ cōmēdatā religiositati tuę creditā. Verna·fer curaz ne timueris accipe pinge tuā. Ipsam dico cōiugē vt diabolo v̄ginitatē ei⁹ occultē·vt indecoꝝ pūitatē excludā·vt legi instituta nō destruā. In sequētib⁹ autē demōstrabo q̄ nec ista pinꝝ tua fm cōiugij ꝑsuetudinē habeat̄·nec ille q̄ gnāt tuus cē filiꝰ credat̄. Dō enī in ea natus est de spūsctō est·qz videz operator buius natiuitat̄ spūsctus est.

De ꝓphetia Esaie sup conceptu virginis cōpleta. Glo. sup Matthēū. Capitulū LXX

b

De aūt totū qđ dictum ē videz vt v̄go ꝓpinq̄ suo de spōsaret̄·⁊ casta seruaretur·vt Joseph p angelū in somnis eā spōsam acciperet̄·vt v̄go pareret ⁊ nomen pueri Jesum vocaret·totū in q̄ ꝑ factū est vt adipleret̄ qđ p ꝓphaz a dño dictū est: Ecce virgo in vtero habebit ꝛc. **Chrysostom⁹ sup Matthēū. omel·v.** Dic indei nō dicūt v̄go sed puella. At si puella ideꝝ ē qđ v̄go habemus ꝓpositū. Si v̄go puella cōi lege cōiugij cēt ī vtero habitura·iaz nō esset signū·qz signū excedere debet oēz ordinē

rerū. Quō g̃ cōuenit qđ Esaias dicit: Dabit inq̃t ipse dñs vobis signū: Ecce ꝟgo cōcipiet. ꝛc.

Berñ in sermone ij de aduētu dñi. Audiuim⁹ q̃dam Esaiā regi Achaz a dño signū in pfundū inferni vel in excelsū supꝑ petere sine dētē. Audiuim⁹ a nr̄ rūsionē formā quidē pietat̃ habētē ꝫ nō ꝟitatē. Non petā inq̃t a nō tēptabo dñm. Dissimulat ille ptāt̃ excelse vel iscrutabilis sapię signū querere. fastigio solij regal̃ elat⁹ et būanę sapię ꝟbis astut⁹. ꝓpterea dñs ipse pmittit domui Dauid signū bonitat̃ vt q̃s nec ptās nec sapia terret allicit saltē exhibitio charitat̃. Pōt tū in eo qđ ait in pfundum inferni a charitas ipsa qua nemo maiorē habuit vt ī inferno q̃s morīēdo p amīc̃ descenderet non imerito deligaari videtz vt pręcipiatur Achaz vel in excelso regnāt̃ expauescere maiestatē vel ad inferos descēdentis amplecti charitatē. Molest⁹ est g̃ nō solum bolby ꝫ etiā deo q̃ nec maiestatē cogitat ī timore nec charitatē meditat̃ cū amore. ꝓpt̃ ꝫ inq̃t dabit vob signū dominꝰ ipse in q̃ a maiestas a charitas innotescat mānifeste: Ecce ꝟgo concipiet. ꝛc.

De nois emanuel intelligētia Capitulū LXXI

ECe inq̃t virgo cōcipiet a pariet filiū a vocabit nomē ei⁹ emanuel qđ interpret̃ nobiscū deꝰ. Noli fugē Adā q: nobiscū deus. Ne timea ꝫ hō nec dei noie treat̃ audito qz nobiscū deꝰ nobiscū carnis similitudine nobiscū vtilitate. ꝓpter nos venit tāq̃ vn⁹ ex nob filius nob passibil. **Hugo de scō victore.** Deniq; nobiscū est deꝰ ḡtuor modis videlz p pñtiam maiestat̃ p participationē būanitat̃ p vinculū charitat̃ p pmiciū ꝟitat̃. In ꝓmo mala nr̄a cogīsit in secūdo expīe in tcio cōpatit in q̃rto aufert et ē emanuel nobiscū deꝰ. **Berñ in sermōe vij de aduētu dñi.** Nō solū autez nobiscū est deꝰ verū etiā in nob habitat a p nobis stat. Triplex enī erat a ē vnīs salis miseria ḡtis būani quā triplex comitat̃ indulgētia cōsilij s. a auxilij a ꝓsidij. Quotq̃ enī degim⁹ in regione vmbre mortē ī infirmitate corpis in loco tēptatiōis faciles sum⁹ ad seducēdū debiles ad opandū fragiles a resistēduz si discernere volum⁹ int̃ bonū a malū deci pim⁹ si tēptam⁹ facere bonū deficim⁹ si conam⁹ resistere malo vincim⁹. Necessaria p inde saluator pñtia q̃ a in nob per fidē habitā ꝫ cęcitatē nr̄az illumiet a no biscū manēs infirmitatē adiuuet a pro nob stās fragilitatez ꝓtegat a ꝓpugnet. Si enī ille ī nob est q̃s iā decipiet nos? Si ille nobiscū q̃d d cętero nō possum⁹ in eo q̃ cōfortat nos? Si ille p nob q̃s cōtra nos? Fidelis cōsiliarius est q̃ nec falli nec fallere queat. Fort̃ auxiliar⁹ q̃ nō laceſcat. Pion⁹ efficax q̃ sathanā ſb pedib⁹ nr̄is velociť cōterat a ei⁹ oīa machinamēta cōfringat. Ipse nimirū ē dei sapia cui semp in pmptu sit ignorantes instruere. Ipse deus ꝟtus cui facile sit a deficientes reficere a pclitantes eripe. Ad hūc g̃ trī eruditorē in oī deliberatiōe curram⁹. Hūc tam strenuū aduitorē in oī opatiōe innocem⁹. Huic tā fido ꝓpugnatori in oī colluctatiōe aias nr̄as cōmittam⁹ q̃ nimirū ad ꝫ venit ī mūdū vt habitās cū bolby ī bolby ꝓ bonis bo a tenebras nr̄as illuminaret a labores leuaret a pericula ꝓpulsaret.

De trina mirabili mirtura et pmo d̃ pma. Ide in sermōe iij de vigilia natiuitatis dōmini Capitulum LXXII

NIlla q̃dez assūptione carnis nr̄e fec̃ op⁹ illa maiestat̃ mirturas tres mirabiliť singlares a singlariť mirabiles. coniūcta q̃pe sūt adinuicē deꝰ a hō. mat̃ a ꝟgo. fides a cor būanū. In ꝓma cōmixtiōe trinitas

est ī substātijs·7 vnitas ī pſonis·sicut in ſūma veritate trinitas ī pſonis 7 vnitas in substātia. Et sic ibi pſonę nō ſcindūt vnitatē nec vnitas minuit trinitatē. Ita etiā ꝟ pſona nō cōfundit ſubas nec ipse pſonę diſſipāt vnitatē. Būma q̄dē illa trinitas hāc nob exhibuit trinitatē op⁹ mirabile·opus ſingulare ī oīa 7 ſup oīa opa ſua. ¶ Idez ī ſermōe·iij·ꝺ natiuitate dñi. Verbuz enī qꝺ erat in p̄ncipio 7 aīa nouit creata de nihilo 7 caro de maſſa corruptiōis abſq; vlla corruptione dīno ſegregata artificio ī vnitatem pſonę p̄uenerūt indiſſolubili vinculo. Hęc itaq; coniūctio fit ex tribꝰ ſubstātijs·vt ex ꝟ ipſo deſcas ad facīm accedere trinitat⁹. Et habes ī his tripler genuſ potētię·qꝺ nō erat creatū qꝺ p̄cerat reparū·qꝺ erat ſup oīa paulomin⁹ ab angelis minoratū. Hęc ſūt eū ꝑgelica illa farinę ſata pan⁹ fermentata vt ſit panis angelo⁹ quē hō mādūcet·7 ipſe panis cor hois cōfirmet. Felix mulier benedicta ī mulieribꝰ·in cui⁹ caſtis viſceribꝰ ſupuenīēte ſpūſſcī igne coct⁹ eſt panis iſte. Felix inq; mulier q̄ in ꝟ tria ſata fidei ſuę fermētū immiſit. Fide ſiq̄dē concepit·7 fide pepit. Beata q̄ppe q̄ credidit·qm̄ pfecta ſūt oīa q̄ dicta ſūt ei a domino. Nec indignū videt⁹ ſi regnū celoꝝ fidei Marię cō pat⁹ q̄ 7 repat⁹. Hui⁹ itaq; vinculū vnīōis nulla ſoluere creatura pōt. Si q̄dē nec p̄ceps mādi hui⁹ habet ī eo quicq; nec ipſe Iobes dign⁹ eſt ſoluere calciamēti ei⁹ corrigiā. Quid ergo? Certe neceſſe ē aliq̄ten⁹ ſoluat⁹ alioq̄n qꝺ diſſolutū eſt nō reſoldat⁹. Paniſ integer·ſapīa occulta·thęſaur⁹ abſcōditus·quę vtilitas ī his oīb⁹? Aperi tu librū clauſum agne dei vera mānſuetudo fodiēdas manus tuas 7 pedes expone inꝺo vt p̄cedat q̄ latet ī eo thęſaur⁹ ſalutis 7 copioſa redemptio. Frange panē tuū eſurientibꝰ. Solus enī frangere potes q̄ ſolus vt confracta ſolides ſtare poteſ·habens poteſtatē ponendi animaz tuaz cum volueris reſumendi. Ergo tua miſeratiōe templū hoc aliquatenus ſoluatur non pen⁹ diſſoluatur. Ab anima q̄dem caro ſeparetur·ſed verbū carni ſeruet incorruptionez 7 animę plenam conferat libertatē·vt ſola libere inter mortuos agat 7 vinctos de domo carceris educat·morienſq; caro mortem perimat et hominū vita cum reſurgente reſurgat.

De p̄ima ſecūda 7 tertia. Idē in ſermone·iij·de vigilia natiuitatis dñi. Cap LXXIII

b Hec eſt ergo p̄ima commixtio mirabilis facta in ſ̄bi patris incarnatiōe·videlicz deus 7 homo conſtans ex anima 7 carne. Aduerte homo quia huius es 7 non ſis ſuperbus·quia deo iunctus es·7 non ſis ingratus. Secunda eſt mater virgo 7 ꝟ vtiq; mirabilis 7 ſingulaꝛ. A ſeculo q̄ppe non eſt auditū q̄ virgo peperit·q̄ mater virgo permanſit·ſola hęc eſt in qua fecunditas 7 virginitas obuiauerūt ſibi. Tertia eſt fides 7 cor humanū. Mirum eſt enī quō cor humanū his duobus ac cōmodauit fidem·q̄ deus homo eſſet·7 q̄ virgo peperiſſet. Sicut enī ferrū 7 teſta non poſſunt comiūgi·ſic 7 hęc duo nequeunt miſceri ſi non miſceat ea glutinū ſp̄ūſancti. Nam facile ꝺo potenterq; p̄ſuaſum eſt orbi vniuſo. 7 q̄ deus homo ſit·7 q̄ mater virgo vt hoc mihi credibile faciat credentiū multitudo. Iuuenes enī 7 virgines ſenes cum iunioribꝰ elegerunt mori mortibꝰ mille q̄z vt ad momētum ab hac fide deſicere. Et hęc quidez eſt excellens mixtura·ſed excellentior eſt ſecunda·tria ꝺo excellētiſſima. Prima auris audiuit. Auditum eſt enim 7 creditum vbiq; terrarum illud magnū pietatis ſacramentū·ſed oculus non vidit quomodo dei filius intra ſ̄ginalis vteri angaſtias hūano corpi ſe p̄buerit. Secundam ocul⁹ vidit·q̄ ſecūdā 7 ſ̄ginē

illa singularis regina se ꝓspexit. Joseph ꝙꝫ cognuit nō min⁹ testis ꝙꝫ custos tante ☧gitat. Tertia ☧o ī cor ascēdit cū magi oraculo ꝙꝫ oculo credim⁹. cū ea q̄ dicta vel facta sūt firmissime ⁊ absq; vlla dubitatiōe tenem⁹. Un ꝓma vide q̄d. ī secūda ꝑ q̄d. in tertia ꝓpt̄ q̄d dederit t̄ dr⁹ Dedit enī t̄ Abrahē ꝑ Mariā ꝓpt̄ sanitatē. Un ꝓma remediū ē. qm̄ ex deo ⁊ homine cataplasma ꝓfectū ē. qđ oēs infirmitates tuas sanaret. Cōtuse sūt aūt et cōmixte due spēs iste ī ☧gie vtero tā ꝙꝫ in mortariolo spūscto tanq; pistillo ulla suauit cōmiscēte. Dz q̄ tu dignus non eras cui donaret. Marie datū est vt per illā accipes quicq̄d habes. Cū igit in ꝓma sit remediū. in secūda adiutoriū est. q̄ nil bie nos voluit deus qđ ꝑ Marie man⁹ nō trāsiret. Un tertia ☧o fidei meritū habem⁹. ⁊ in fide sanitas ē. q̄ q̄ crediderit saluus erit.

De ꝓphetia cibi pueri emanuelis. Capitulū LXXIIII

a Didit quoq; ꝓpheta de puero emanuele quē ꝑdixit nascitur⁹ de ☧gine: Butyrū z inq̄t ⁊ mel cōedet. ac si diceret: Erit parvulus ⁊ alimēti; vsum infantilibꝰ. vt sciat inq̄t reꝓbare malū ⁊ eligere bonū z. Sic etiā bonū ⁊ malū audis. sic in arbore vetita. sic in ligno trāsgressiōis. sic multo meli⁹ ꝙꝫ Adā ꝓm⁹ patit iste secūdus bonū eligēs ⁊ malū reꝓbās. Nā ⁊ ī eo qđ ꝑmittit: butyrū ⁊ mel comedet bni⁹ electio adūti pōt Duo q̄ppe sūt ī ouis lacte. butyrū videlz būidū ⁊ pingue. caseꝰ ecōtra dur⁹ ⁊ arid⁹. Bñ q̄ parvulus nr eligē nouit q̄ butyrū comedēt. caseū reliquit. Nec ē enī ouis cēteslima q̄ erauit ⁊ perit: Utiq; gen⁹ būanū qđ pastor benignissim⁹ alijs nonagītanouē in mōtibꝰ derelict reꝙsit. Un hac igitur one duo reperies: Naturā dulcē ⁊ bonā valde tanq; butyrū. ⁊ peti corruptionē vt caseū. Vide q̄ ꝙꝫ oportune puer nr elegit q̄ naturā nr̄az sine vlla peti corrupti one suscepit. Nā de pctōibꝰ legi: Coagulatū est sic lac cor eoz. i q̄bvtiq; puritatē lacti fermentū malicię corrupat et coagulamētū iniq̄tat. Sic etiā apis bz ⁊ mellis dulcedinē ⁊ aculei pūctionem. Apis aūt ē quę pascit int lilia q̄ floriger am inhabitat pūaz angelor. Bñ ⁊ in naçareth qđ interpt̄at flos aduolauit. ⁊ ad redolētē ꝓpetuę ☧ginitatē floꝛē venit. illiq; isedit ⁊ illi adhęsit. Qui⁹ apis mel ⁊ aculeū nō ignorat q̄ cū ꝓpba mīaz ⁊ iudiciū ei decātat. Attn ad nos venies solū mel attulit. nō aculeū qr nō venit vt iudicaret sī vt saluaret mūdū. Verū nolite spare ī iniq̄tate. nolite peccare in spe Habet enī apis nr̄a qñq; resumē aculeum. ⁊ acrit nimis infigere medullis pecca toꝛ qr pī filio dedit oē iudiciū. Nūc aūt parvulus nr̄ butyrū ⁊ mel comedit. qr bonū būanę nat̄e ⁊ dine mię sic ī scipso vnit vt eēt hō vr⁹ ⁊ pctīs nō bñs dr⁹ misericors ⁊ iudiciū nō exhibens.

De partu sanctissime virginis Glo. sup Matthēū Ca. LXXV

i Sephigit vt ꝑdictum est ab angelo monitus accepit cōingē suā. videlz ad vitandū ipsi⁹ ☧ginis infamiā. ⁊ ad referādū salvatoꝛi aduētum. ad necessariū q̄s pueri nascēti obsequiū. ⁊ ꝓpt̄ secreta q̄ didicerat ad op⁹ eā cōingale nō cognuit. donec filiū suū ꝑgenitū pepit. nō qr postea cognouerit. ⁊ ponit donec ꝓ ⁊. vel ꝓ cognoscēdū dī in ps: Donec ponā īmicos tuos scabellū pedū tuoꝛ. Et dī ꝑgenitus Marie Abrahē⁹ nō post quē alī⁹ ⁊ ante quē nullus erit ea sit nat⁹. Dē q̄ppe quod apit vulnā sine sequat alind sine nō ꝑgēitū appellat. vel ꝑgēit⁹ int oēs electos ꝑ grāz Abrahē⁹ intelligit. ꝓpie ☧o vnigenit⁹ dei pīis vel Marie dī. ¶ Glo. sup Matthēum. Dicitur autem q Joseph Mariam facie ad faciem videre non poterat. quam spūsctūs a conceptiōe pēt⁹ impleverat. ⁊ deoq; quā desponsauerat in facie nō cognoscebat donec

vterus eius ea tenaret. De q̄ b̄ nō agitur. ¶ Aug⁹ in sermōe de ānūciatione. Ez ecce iaz infans pullat claustra ✠gnis vegēt secreta pudor. Quid ergo inq̄sitaḡ: Quo me p̄ūaz: Jaz parturit ✠go-peperit ✠go-mat est ✠go. O ✠gine ✠ginū mima sūt terrena gaudia-desecēdant vīna mysteria. Egerūt in celo festa dū Gabriel redijt ✠go cōcepit. Agit in tris gaudia nouaq ✠go peperit ✠ concepit. Glo. sup Luca. ij. cap. Peperit aūt i terbleē nō in naçareth-q̄nia ez alibi cōcepi ✠ alibi nasci voluit dns-vt insidiant Herodis furoē facili⁹ euaderet. ¶ Greg⁹ ibidē. Nec in domo parentū b̄ in via nasc̄t-q̄ p hūanitatē q̄si in alieno nascebat. Nō fm p̄tātez b̄ fm naturā. Glo. sup Esaiā. xix. cap. Ascēderat q̄ppe sup nubē leuē-i sanctę ✠ginis corp⁹-vel carnē a pondere peccati imunē-ꝛ sic ingressus ē egyptū-i. mūdum infidelitate tenebrosū. ¶ Bern⁹ i sermōe. ij. de natiuitate beatę Marię. Proinde signant de ipso pphēta loquit dicēs: Spūs añ faciē nostram Christ⁹ dns i ei⁹ vmbra viuem⁹ in gētib⁹. Nā inē celestes q̄dē bītudines nō in vmbra viuit b̄ pot⁹ in splēdore. Dñs in splēdoribus inq̄t sctōꝝ ex vtero añ lucaferuz genui te-verū id q̄dē pī: At eūdē ipsū sane mat splēdorē genuit b̄ i vmbra-nō tamē nisi ea q̄ altissim⁹ obumbrauit. Merito ergo pinde p̄ns ecclia canit: Sub vmbra eius quē desideraueraꝛ sedi-lucem q̄ppe meridianā indicans sibi petierat vbi spōsum pasceret b̄ repssa ē-ꝛ p plenitudine lumis vmbram p satietate gaudium interim recipit.

De integritate partūs. Aug⁹ cōtra. v. hēreses. Ca. LXXVI

Jcut aūt Christ⁹ natus est sol⁹ inē mortuos liber-sic ꝛ mr̄is ex q̄ nat⁹ est pudor solus pmānsit integer. Unde ꝛ Christ⁹ ✠mus dict⁹ est-nō solū p̄p̄ hūilitatē carnis-sed fortassis ꝛ p̄p̄ ✠ginis partū-q̄ sine coitu nat⁹ est. Jdē sup Johānem. Nō enī quemuis in tra nisi mr̄ez q̄ iam habebat dsup p̄tez. ¶ Beda super Marcū. li. ij. Nec tñ sine certi pmissione sacramēti fabri filī⁹ estimari voluit ꝛ dici. Quinpotiꝰ p b̄ se vocari voluit ei⁹ filū cū q̄ fabricator ē oīuz-q̄ etiam opa spūs ꝛ ignis-vnde ꝛ de illo tanq̄z filio fabri dicebat Jobes q̄ bapt̄içaret i spūsctō ꝛ igni. In magna siq̄dē huius mūdi domo vasa diūsi generis fabricatimo vasa ire sui spūs igne molīēdo i vasa mīę cōmutat. ¶ Aug⁹ in sermone de natiuitate dñi. Cterū p̄cesserat p̄ma gnātio sine viro ꝛ fęmīa-secūda q̄z de viro sine fęmīa-iam erat ꝛ tertia b̄ viro ꝛ fęmīa. Restabat q̄ q̄rta sine viro de fęmīa-q̄ tres p̄dictas libauit cāti⁹ vinētibꝰ desiderata. ¶ Jdē in sermōe d ānūciatiōe. Jtaq̄z bis nat⁹ ē dei filī⁹ q̄ secūdo nasc̄tus⁹ fuerat mūd⁹ q̄ perierat nat⁹. ¶ Bern⁹ in exhortatorio de passiōe dñi. Ta eo q̄ dñe Jesu christe q̄si tenerrim⁹ ligni ✠imculus qui ✠ginalit ędit⁹ oēz pforas vanitā hūilitate tua ꝛ charitate-vno ictu spūs tui octingētos interficies p̄ncipes malitię.

¶ Aug⁹ vbi. s. Dz quō inq̄t incredulus: Maria fuit sine viro feta post partū integ̃. Ipsa dicat spōsa dei arcam pscia facti. Ipsa qđ senserit nūcio iterloquēte dicat. Ipsa incredulos disputādo conuincat. Ipsa inimicos suos infideles acretellet tāq̄ potēs regia pternat. Potuit ✠ga nudi in lege vitalibꝰ abscisa ramis sine tra atq̄ radicibꝰ fructuare-non potuit de⁹ ꝛ mr̄ez facere ꝛ ✠ginē pcrare. Erubesce iam pfide ꝛ regine orb̄ simt et cęli captiua colla sbmitte. Per hāc ē de⁹ succurrere voluit non nocere. Asint nunc quoq̄ ✠gines simul et mr̄es quę

vterũ mẽũ fide complẽt·gestuq; decoro modulantibꝰ sonis festa dici celebrent atq; ante thoꝛos huiꝰ ℞ginis frequent vulgia cãtica dragmatis. Dꝛb audiat· mũdꝰ gaudeat·tra cęlo ꝓiũgat se·qꝝ natus ẽ dꝰ in carne·signũ ℞ginale ꝓmanſit·ꝛ oẽ ſęculũ in Chriſti natitate reuixit

De inualida iudęoꝝ ꝛ manichęoꝝ obiectione. Aug⁹ in ſermoe d̃ nati·dñi. La·LXXVII

Ad ecõtra iudeus cõtra naturã inqt ℞go Maria parere nõ potuit. Deteſtãdus qꝫ manichęꝰ ait: Si Maria erat caro non potuit eẽ ℞go·ꝛ ſi ℞go pepit·fantaſma fuit. Vtriq; igit̃ eſt rñdendũ·et ecꝑlũ neceſſariũ de veteri teſtõ ꝙ iudęũ eſt, pferendũ. Ecce ℞ga vt dictũ eſt Aaron ꝓtulit qđ añ nõ habuit·nõ radicata plãtatiõe·nec deſoſſa ſarculo·nõ aĩata ſucco nec fęcũdata ſemĩario. Et cũ illi deeſſent vniũſa iura naturę·ꝓtulit qđ nec ſemine ſuggeri potuit nec radice. Virga g̃ potuit ꝙ naturã nuces adducẽ·ꝛ ℞go ñ potuit ꝙ natę iura dei filiũ gnãre: Dicat ergo ñ iudęꝰ incredulus quẽadmodu ꝛ aruda ℞ga floruit ꝛ frõduit ac nuces ꝓtulit: Et ego dicã illi·quẽadmodũ ℞go ꝓcepit ꝛ pepit. Dꝛ ille ꝓfecto nec virgę poterit explicare ꝓceptũ nec ℞ginis ꝓtũ. Veniat g̃ ad eccliaꝫ ꝛ eꝛponat illi·vt cognoſcat veꝛ ordinẽ natal̃ officij·Virgo pepit tpe panẽdi·℞ga nõ habuit tẽpora germinãdi. Illa nãq; decurſis nouem mẽſibꝰ pepit· ℞ga ℔o alia die qđ natura nõ habuit germinauit. Deus g̃ q̃ mirabile ꝙ naturã ſignũ oñdit vt aſina loqueret·ipſe mirabilꝰ facere voluit vt Chriſtꝰ de ℞gine naſceret. Audiat ℞ſus ille manichęꝰ. Solis radꝰ ſpecular penetrat ꝛ ſoliditatẽ eiꝰ inſenſibili ſubtilitate ꝓtrãſit·et talis videt̃ intrinſecus q̃lis extrinſecus. Ita; nec cuꝫ ingredit̃ violat nec cũ egredit̃ diſſipat·qꝝ ingreſſu ꝛ egreſſu eius ſpecular integrum perſeuerat. Specular ergo non rũpit radius ſolis ꝛ integritatẽ ℞ginis ingreſſus aut egreſſus vitiare poterat teſtaꝫ? Dꝛ q̃d vlterius ĩmoraꝝ? Audiat chriſtianꝰ qꝫ nõ vult audire iudęꝰ aut manichęꝰ·vt iſte ꝓficiat ĩ fide redẽptꝰ·ꝛ ille deficiat ĩdurat⁹. Virga illa vñ agebam⁹ Aarõ ℞go Maria fuit q̃ nob Chriſtũ verum ſacerdotẽ cõcepit ꝛ pepit·de q̃ Dauid cecinit dicẽs: Tu es ſacerdos ĩ ęternum ſm ordinẽ melchiſedech Supponẽ nãq; ℞ſus ã dixerat·virgam ℞tuã tuę emittet dñs ex ſion. Et Iſaias ꝓphęta aperti⁹: Exiet inquit virga de radice ieſſe·ꝛ flos de radice eius aſcendet. Qꝫ q̃ virga ꝫ nuces ꝓduxit imago dñici coꝛpis fuit. Nut eñ trinã ꝫ ĩ ſuo coꝛpe ſubę vnione coniũ teſtã ꝛ nucleũ. In cortio caro·in teſta oſſa·in nucleo interioꝛ cõpaꝫ aia.

De illi⁹ ſecreti icõpꝛehẽſibilitate. Petrus epũs vbi ſupꝛa.

Capitulũ LXXVIII

Arũ ad illud ſecretũ regalis cubiculi nulli ꝓmittit̃ accęſſus cĩneo·nulli inũdo·nulliq; infideli. Ad thalamũ ſpõſi nullꝰ admittit̃ niſi ſatꝫ ꝓxim⁹·niſi ſatꝫ intim⁹·niſi bonę conſcię·niſi laudabil̃ famę·niſi ꝓbabil̃ vitę. Vñ eſtima hõ qs q̃nt⁹ ꝛ q̃lis ſis·ꝛ tũc cogita vtrũ natiuitatiſ dñicę ſecretũ penetrare poſſis: vtrũ ad illud cubiculũ toti⁹ maieſtatis puenire mereaꝛis. Vtrũ debeas cõceptũ ℞ginis temeranꝰ diſcurſor attẽdere·ipſaſq; dei man⁹ operantes ſctiſſimi coꝛpis templũ intra genitricẽ aluũ audax ꝛ curioſus arbitꝛ inſpicere·myſteriũ ſęcul̃ abſcõditũ oculis tuis nudare·ꝛ ipſis angel̃ nuptialibꝫ ſacrim tibi reuelare·ſicęq; templũ cęleſtis fabricę ꝓſidere·vt liquido deꝛbendas quõ dꝰ penetrale clauſę carnis ĩtrauerit·quẽadmodum ſacri coꝛporis in illo venerabili vtero pꝛęter virginis conſcientiã lineamenta punxerit·quomodo pꝛęter concipientis ſenſum menſura ſeculis oſſa ſolidauerit·qualit̃ pꝛęter hominis ordinẽ hominis veram formam ꝓduxerit·quẽadmodũ pꝛęt carnis ſollicitudinẽ totã carnis aſſumpſerit veritatẽ·qua ratiõe

ꝑter naturam nature nře integrā susce-
pent qualitatē. Et si adhuc tibi liber ac-
cessus nō patuerit-conceptū ꝟginis dis-
cutere noli-sed crede ac pie senti-qz si sa-
cramētū requiris iniurā facis Fide pcipe
qz deo totū est possibile-nec mīma ꝙdem
operū eius assequi poteris sine fide-scḣtu-
ra ds dicente-qp oīa opa ei⁹ in fide: ve-
runtū nisi totū ex fide consistit-non sine
ratione subsistit sed ratiōe diuina nō tua.
Quid enī tam rōnabile-ꝙ vt quicquid
voluerit deus possit? Nam vtiqz q qđ
vult non pōt deus non est. Quę g man-
dat deus exequit angelus-implet spūs
efficit ꝟtus-virgo credit-natura suscipit
cęli enarrāt-stellę annūciant-magi ꝑegri-
cant-pastores adorāt-cognoscūt pecora
testante ꝓpheta: Cognouit inqt bos pos-
sessorē suū r asin⁹ ꝓsepe dñi sui. Tu igit
homo r si nō mor cū angelis-agnosce vt
tardissime cū inmēt-ne dū morari r ob-
latas ipsis ds inmēt postponari qđ ante
vel cōpat⁹ fueras: Ecce iumēta caudis
adulant-auribꝫ blandiūt-linguis lam-
bunt-r nutu q possūt auctorē suū fatent
cōtra naturā in tuā venisse naturā-r tu
cū indeis discutis-carpis-qui dñs suos a
suis diuersoriis excluserūt-quem iumenta
suis in ꝓsepibꝫ susceperūt.

Iterū de ipsius reuerētia r bo-
nore Aug⁹ in sermōe de annū-
ciatione. Cap LXXIX

Astissimū ergo Marię
ꝟginis vterū-clausū venter cu-
biculū-signatū pudoris cęnacu-
lū merito plenissime collaudarē-si me
terē messem quā nō semiarē. Deus sol⁹
pōt metere qđ non seminauit-sicut ipse in
euāgelio dicit: Dicat igitur solus-dicat
natus ex ꝟgine filius Marię-dicat spōse
matri suę: Meto vbi non seminaui-et
colligo vbi nō sparsi. Dicat r Maria:
Et ego te filiū generaui sed ꝟginitatez
meam non violaui. Regnū tenui virgi-
nitatis-r regez genui castitatis. Ingredi-
tem r egredientē habui in palatio ven-
tris filiū imperatoris-r e manibꝫ meis nō
aufugit clauem regni pudoris. Porta
facta sum cęli-ianua facta sum filio dei.
Illa porta facta sum clausa-qua z in vi-
sione diuina vidit Ezechiel ꝓpha Itaqz
considero conceptū tuū bēā ꝟgo r expa
vesco-intueor partum tuum r contre-
misco. Adoro filium tuum r reuiuisco.
Enarra obsecro mi quō meruisti dici ma
ter dei spōsaqz filij dei: Agnosce inqt mi
qp ancilla seruus atqz vtinā vel bon⁹ vel
nō etiā inutilis r mal⁹ seru⁹-cū spōsa dñi
mei cōfabulari-r tū indica mi quō potue
rit dei filius per te gnāri. Audite audite
Mariam nob colloquentē-carne absen
tem-spū ꝓsentē-verecūdia ꝟginitatis vul-
tum auertentē a colloquutore r iudican-
tem quō impgnata sit a creatore: Eram
inqt Maria in domo mea puella indea
ex semīe Dauid regis gnāta. Adulta sum
facta r despōsata pingi-placui alteri nō
inūcniēte adulterio-ꝑintercedēte spōsan
cto. Despōsata sum boi iudeo r placui
boi deo. Ignorauit qđem Ioseph spōs⁹
meus qp amasset me de⁹ meus-r pu-
tauit qp adulterio impgnat⁹ sit ventr me⁹
Nāqz ignorāte spōso meo Ioseph ve-
nit ad me qđā magn⁹ Abaisli paranym-
phus-nō pīi archa pm⁹-aut ꝓpha egre
gi⁹-ꝑ Gabriel ille archāgel⁹-facie nitis
lans-veste coruscās-incessu mirabili-aspe-
ctu terribili visitauit me r perturbauit et
salutauit r gaudauit. Dixitqz mi: Ave
gra plena dñs tecū. Dñs inqt tecū-sed
plus ds mecū-vt sit in corde tuo-sit r in
vtero tuo. Adimpleuit mentē tuā r car-
nē tuam-ꝓcedat ex vtero tuo formosus
tanqz spōsus de thalamo suo-ꝓceps et
aula regali ita vt ꝟginitatē tuā nō faci-
at violari. Gaude itaqz Ioseph nimi-
umqz cōgaude ꝟginitati Marię-qz so-
lus meruisti ꝟginale pingui ꝑsidere-qz
p meritū ꝟginitatis ita sepat⁹ es a ꝓcubi
tu vxoris vt pater dicaris.

De mūdicia partus ipsi⁹ r pu-
ritate. Idem i sermōe d natiui-
tate dni. Cap LXXX

Dn aũt defũt hęretici-
a q̃ cã ipsi sint īmũdi dicũt non potuisse fieri vt Xp̃us d Maria nasceret eo q̃ illa corpis pars turpis fuisse putet. Qđ si etiã ibi aliq̃d īmũditię fuisset sua p̃ntia dñs purificasset. Ac tẽdite solẽ vbiq̃ radios mittẽtẽ ī sordib ī cloacis ī locis etiã squalidissimis Ecce cloacę siccant ꝛ radi solio nõ coinq̃nat Audi etiã aliud īmũde hęretice vbi est aĩa tua impia ꝛ īfidel q̃ ista sibi p̃fingit credẽs spiritib errorꝫ Nũq̃d tm̃ ẽ in capite ī manib ī ocul ꝛ nõ etiã ī intestinis tuis vbi sũt stercora tua ꝛ Ergo stulte aĩa tua nõ coinq̃nat a stercore tuo ꝛ deus inq̃nari potuit ab ope suo ꝛ ¶ Vdez de eodẽ. Quid g̃ nob p̃stiterit tãtę ꝟb limitatꝫ bũilitas Fides ꝟb christianoꝝ remota ẽ a cordib impioꝝ qm̃ abscondit ꝟb de a sapiẽtib ꝛ prudẽtib ꝛ revelauit ea parul. Sapiẽtes n illi dũ alta quęrũt ꝛ bũilia nõ credũt ista p̃termittentes ꝛ iõ nec ad illa puenientes īanes ac leues inflati ꝛ elati tãq̃ inc̃ęlũ ꝛ terram ī vento se medio pepẽderũt. Sũt n sapiẽtes hui seculi nõ dei. Mã si eẽt in eis vera sapia g̃ dei ꝛ de ẽ itellgerẽt ab eo camẽ potuisse suscipi nec eũ ī carnem potuisse mutari ꝛ ifãtili corpi potẽtiã eẽ inditã ꝛ inũdanę moli nõ eẽ ꝟbtractam Cui op est apud p̃es manẽtę vnũsus mũdus cui op ẽ apud nos veniẽtę virginis partus. Vedit q̃pe Xp̃us mr maiestatꝫ a indiciũ q̃ Xp̃us añ cõceptũ tã Xp̃us post partũ. A viro nõ grauida facta ꝟ inuẽta p̃gnãs masculã sine masculo gestãs fęliciorꝫ atq; mirabiliorꝫ fecũditate pdita ꝛ integritate nõ pdita. ¶ Vdẽ de eodẽ. Mat ẽ g̃ de nr ex carne sed nõ ex carnali corruptione. Mat vt bõ sed nõ genitus vt bõ ita suscepit carnis bũanitatẽ vt seruaret maiestatꝫ honorẽ Ac sic segregãdo puritatẽ natiuitatꝫ suę a cõcretiõe colluuiõis hũanę. Peregit q̃dẽ in ortu suo plenã hoib dispẽsationẽ sed dei tamen non deseruit dignitatẽ. Vdeoq; īmũdo isto talis actus q̃lis natiuitate puritatẽ ort sui fuauit ꝛ ī vitę sinceritate. Solus eni est ille in cui ore vt scriptũ est dolus nõ fuit vtiq; vt qui colluuionẽ humanã in creatiõe nesciebat etiã in conũsatiõe nesciret ac p sinceritatẽ imaculatã in mũdo viueret quẽ sinceritas imaculata genuisset.

De perpetua beatę Marię virginitate. Hugo in li de perpetua virginitate beatę Marię. Capitulum LXXXI

E virginitate siq̃dẽ eius
d ꝟb pie fides ꝛ pietas fideliꝫ confitet q et pfectionẽ nullatenꝰ iminuit cõingal cõsensus sic ipsi castitatẽ nõ violauit cõcept nec integritatem abstulit partꝰ ¶ Aug in sermone de natiuitate dñi. Sũt aũt qui dicũt eã post partũ dñi filios ex Joseph habuisse qđ vtiq; nephas ẽ credẽ. De nitalia siq̃dẽ q̃b ī mũdũ p̃grediũ portę dicũt sicut i libro Job scribit Qui conclusit portas ventris ꝛc. Ergo porta per quã ingressus ẽ dñs sp clausa fuit sic ad Ezechielẽ dñs ait Porta ꝟb quã videt clausa erit ꝛ nõ apiet ꝛ vir nõ trãsiet p eã qm̃ dñs de isrl ingressus ẽ p eã. Ecce vbi euidẽt oñdit nob qz sctã Maria sp Xpo fuit Xpo pmãserit Xpo añ partũ Xpo in partu Xpo post partũ. Cõcepit ꝛ Xpo ẽ gnãt ꝛ Xpo ẽ lactat ꝛ Xpo est. Maria sancta hęretice mat esse potuit mulier esse nõ potuit. Intumescũt vbera virginis ꝛ intacta manẽt genitalia mris vtiq; corrũpi nõ potuit q̃ integritatẽ genuit. ¶ Vdẽ in eodem. Legit tamẽ Xpus dñs factꝰ ex muliere factꝰ ꝟb lege Sz nemo cũ mulierẽ audit mrez dñi eẽ nois moueat offensione. Virgo pcepit et spũ ꝟ mulier et fetu noiat. Et iõ eũ gelasta Xpinẽ apls aũt mulierẽ nũcupauit vt oẽs in partu Xpinis oipotentiam diuinitatis agnoscerent in appellatiõe autem mulieris nomẽ pditiõis audirẽt ¶ Hieronym cõtra Heluidium Lu aũt Heluidi dicꝫ Mariã Xpinẽ

nō ꝓmansisse. Ego ih plus vendico Ioseph etiā virginē ꝙ Mariam fuisse vt ex ꝓginali cōiugio nasceret filius ꝓgo. Si eni in virū sanctū fornicatio nō cadit: et aliā vxorē ille nō scribit habuisse, Marię ꝓo quā habuisse putat: est custos potius q̄m mariti. Relinq̄t eū virginē ⁊ castū ꝓmansisse: q; dñi pī appellari meruit. Hz vñ iuuēs frēs dñi dicti sūt q̄d ā si frēs ei⁹ nō erāt: Jā nūc doceber q̄ttuor modis frēs in scriptura dici: Natura: gente cōsanguinitate: affectu. Natura vt Laban ⁊ Jacob. Gente vt oēs iudei. Cognatione vt Abraā ⁊ Loth. Affectu q̄ in duo scindi tur: in spāle: ⁊ sic oēs christiani frēs vocā tur: ⁊ cōe sic oēs homines q; ex vno pie. Imperitissime homo ista ñ legisti ⁊ toto scripturarū pelago derelicto ad iunīā virginis tuā rabie cōtulisti. Fact⁹ es i exēplū ei⁹ quē fabule ferūt: q̄ cū vulgo eēt ignotus ⁊ nihil boni posset facinor: excogitare q̄ not⁹ fieret: diane templū incendit. Nullo; ꝓdere sacrilegiū: ferr ipse i medio ꝓcessisse clamitās se se incēdiū fabricasse. Vocatā huius; ephesi ꝓnci pibꝰ q̄s ob causaz ꝑ facē voluisset: Ñ dixit: vt q; bū nō poterā male oīb⁹ innotescerē. Ut ꝑ q̄dē ꝑ illo greca narrat historia. Tu ꝙo templū dñici corpis succēdisti: tu cōtaminasti sacrariū spūs sancti: et q̄ vis fratrū ⁊ soro; q̄drigā ꝓcessisse cōgeniem.

De hoc q̄ peperit sine dolore. Hugo vbi. ē. Cap LXXXII

Astat nūc vt eā etiā sine
r dolore demonstrem⁹ peperisse. Prima nāq; illa nī gnūs dolozū mater postq̄ mala delectatiōe cōceperat: tūc deinde q̄ filios i dolore paritura eēt audiebat vt apte demōstraret: q; nō idcirco pariat cū dolore q̄ a viro concipit ꝑ q̄ cū libidine. Beata ꝙo virgo Maria vt supra ꝓmā conditionē esset secūda restauratio: ⁊ naturā gīa vinceret: saluatorē ꝙo nō solum sine libidine cōcepit ꝑ neq; de semīe viri partū accepit: ⁊ ob ꝑ sine dolore filiā ꝑdidit: ⁊ cū integritate virginitatis decore post partū virgo pmā sit. Hildeffonsus epūs toletan⁹ in sermōe de assūptione. Absit igit vt dei filius mātis pudorē vllis verecundie iniurijs molestijs. Absit vt illa q̄ oīs Eue maledictio soluta ē: ipsa i partu maledictiōis ꝓprietate ꝓmę dānationis. Absit vt vbi virg⁹ nascit tanta vitioz; colluuio fuisse credat: ibiq; tāta tristicia ⁊ gemit⁹ inuenerit vbi gaudiū oīuz ꝑdicat: ad cui⁹ etiā partū multitudo ceciit angelorum. Absit igitur vt inter angelorum discursus immūda sederent in sanguine sordez diebꝰ ad quam si ita esset: nec pastores mane in̄ legē: vt ita dicam ingredi liceret. Nūc aūt angelus esse euāgelizā di gīa venit⁹ inuitat: veniūt ⁊ inueniūt ve ꝙo qd eis ꝑdictum fuerat: ⁊ magi venientes venerabiliter domū intrāt ⁊ inueniūt Mariā cum Joseph nō doloribꝰ veratā ꝑ puero obsequentem. Hieronym⁹ vbi. ē. Ergo in partu virginis obstetrix nulla fuit: nulla mulierculaz; sedulitas interuenit. Ipsa pānis infantē inuolvit: ipsa mater ⁊ obstetrix fuit: ⁊ eū in ꝓsepio reclinauit. Aug⁹ in sermōe d̄ assūptione. Dicat ē Maria ꝙgo: q̄ nat⁹ est ex vētre meo: exiuit cursu gigāteo magnificus: ⁊ vent⁹ meus pudore nō est ausus. Vtq; nec ꝓceptiōe inuēta fuz sine pudore: nec parturitiōe inuēta fuz cū dolore. Idē de eodem. Ipsa inq̄ dicat spōsa dei: arcam ꝓscia facti: Spiritū angelo loquēte sensi: virgz Christo venota nescīui: nihil dolor in partu sustinui. Deꝰ volnit me glificare nō fedare. Mō potuit lacerari pudor me⁹ ꝑ quem nasci voluit deꝰ. Dic nimirū Christ⁹ nasci debuit vt voluit: nec maiestas illa potuit polluī q̄ trāsiuit ⁊ mat⁹ credidit q̄d inuenit.

De nouitate miraculoz; circa virginis partū. Idē d̄ symbolo li. iiij. Cap LXXXIII

Uis autem nō expaue-
q scat cum audit deum natum?

Miratis adhuc · adhuc mirare · parit matr̃ xp̃o fętam intacta. Factor oĩm fit int̃ oĩa · portat̃ manibꝰ mĩs rector totꝰ orb̃ lambit verbera regẽs sidera · tacet ꝙ verbum est. Necdũ se q̃s cẽt vemẽtrabat ꝙ vniũsa creatã creatorẽ suũ indicabat

¶ Bern̄ in sermõe de natiuitate dn̄i. In hac itaq; natiuitate dn̄i cõsidera quędã rerũ gnãm · nõ solum diũsa sed ꝙ valde dissimilia. Sicĳdẽ ꝙ puer q̃ nascit̃ deꝰ est · ꝙ mat̃ de q̃ nascit̃ xp̃o est ꝙ part̃ ipse sine dolore ẽ. Fulget ĩ tenebris lux nona de cęlo · gaudiũ magnum euãgeliçat angelꝰ · gloria excelso · laudat multitudo militię cęlestis · dat̃ glia deo · pax hoĩb̃ bonę volũtat̃. Hęc ꝙ bis filia sunt xp̃ę vinę nõ fragilitat̃ bũanę.

¶ Ide in sermõe de vigilia. Innoua dn̄e signa ꝙ inmuta mirabilia · qm̃ ꝓsuetudine ipsa viluerũt ꝓta. Plane solis ortꝰ ꝙ occasus terrę fęcũditas tpoꝝ vicissitudo miracula magna sũt · ꝑ totiẽs visa q̃ ꝑ iam hoĩes nõ attẽdũt. Innoua g̃ signa ꝙ inmuta mirabilia. Ecce inq̃t noua facio oĩa. Quis ꝑ ait? Agnꝰ vtiq; q̃ sedebat in throno. Agnꝰ plane totꝰ suauis · totꝰ delectabil̃ · deniq; totꝰ vnctꝰ · hoc enĩ interp̃tat̃ Christꝰ. Mã q̃ poterit asper aut durus videri · q̃ nec ipsi ĩ natiuitate q̃q; lcriõis intulit mĩa? O vere noua miracula · conceptꝰ fuit sine pudore · partꝰ sine dolore. Mutata ẽ in xp̃gine nr̃a maledictio Eue: peperit enĩ filium sine dolore. Mutata ẽ inq̃s maledictio in bñdictionem · sicut p̃dicatũ est ꝙ angelũ Gabrielem: Bñdicta tu inq̃t in mulieribus. O beata sũma int̃ mulieres · bñdicta ꝙ non maledicta · sola a gnãli maledictiõe libera · ꝙ a dolore parturientiũ aliena. Nec mirũ frẽs si dolorẽ nõ intulit mĩa · q̃ tulit dolores totius mũdi. Adhuc etiã accumulãt̃ ꝙ inouãt̃ sig̃ · inmutãt̃ miracla. Nõ enĩ solũ sine pudore ꝓcepꝰ ꝙ partꝰ sine dolore · ꝑ mat̃ sine corruptiõe. O vere nouitas inaudita: Virgo peperit ꝙ pꝰ partũ inuiolata pmãsit. Fęcũditatẽ plus cum carnis integritate · ꝙ gaudium mĩs bñs cũ xp̃initatis honore.

De mysterijs eorum Cap. LXXXIIII

Ecce diuitię salutis cuz
e glia nouitat̃. Duo q̃ppe sũt q̃ timet hũana fragilitas · pudor ꝙ dolor. Vtrũq; filius dei tollere venit vnde et vtrũq; suscepit · cũ vt cętera fileam · nõ solũ morte ꝑ mortẽ turpissime cõdemnationẽ ab inimĩcis sustinuit. Vt g̃ fi ducã nob̃ daret q̃ ꝑ a nob̃ tolleret ꝑus mĩrem suã inmunẽ ab vtroq; seruauit · vt nec ĩ ꝓcepto q̃q; pudor̃ · nec ĩ ptu q̃q; dolor̃ existeret · ꝙ ꝑter ꝑ mat̃ q̃s pmãsit integra. Jam securꝰ expecto pmissaz in gliaz incorruptiõis ĩ carne mea · q̃ quidem ꝓseruata ꝙ cũ est incorruptio etiaz in mĩre sua. Facile siquidẽ erit illi ꝙ q̃ nẽ mat̃ incorruptionẽ nõ ꝙdidit pariendo ꝙ vt corruptibile ꝑ incorruptionẽ induat resurgẽdo. Habes tũ adhuc maiores diuitias ꝙ gliaz ampliorẽ. Mat̃ est sine xp̃ginitat̃ corruptiõe · filius aũt sine omni peccati labe. In mĩrem nõ cadit Eue maledictio · nõ cadit in plem gnãlis illa cõditio · de qua dictũ est ꝙ ꝓpheta: Nemo mundus a sorde nec infans cui⁹ vnius diei ẽ vita sup̃ terraz. Ecce infans sine sorde solus int̃ hoĩes verax · imo ipsa veritas. Ecce agnꝰ sine macula · agnꝰ dei q̃ tollit pctã mũdi. Quis enĩ pctã melius tolleret q̃s is ĩ quẽ pctm̃ nõ cadit? Iste sine dubio me põt lauare quẽ ꝓstat inq̃natũ nõ esse. Hęc manꝰ optũ luto meũ oculũ detęgat · quã sine puluere esse constat. Iste in felicã educat ꝺ oculo qui nõ habet trabem in suo · imo iste trabes educat de oculo meo q̃ nec exiguũ puluerẽ hz in suo. Videmꝰ certe diuitias salutꝝ vitę. Videmꝰ gliaz eaꝝ q̃si vnigẽti a pie. Mueꝛ a q̃ pie: Et filiꝰ inq̃t altissimi vocabit̃. Manifestũ ẽ q̃s sit altissimꝰ Hz ne q̃s remaneat locꝰ dissilatiõis · q̃ ꝑ te nascet̃ sanctũ ait ãgelꝰ ad Mariã vocabit̃ filius dei. O vere sanctũ. Non dabis dn̄e sanctũ tuũ videre corruptionem · quod nec matri quidem abstulit

icorruptionē. Crescūt miracula diuitie multiplicant thesauri aperiūt. Que gnāt mater & virgo est qui gnātur deus & hō est. Sz nūqd dabit sanctū canibus aut margarite porcis? Abscondat certe thesaurus nr in agro & pecunia nra reponatur in sacco. Operiat concept⁹ sine semine mīl⁹ desponsatione partus sine dolore parvuli sine vagitibus & mœrore. Abscondat & penitēt incorruptio legali purificatiōe infantil innocentia solita circumcisione.

De filū virgis educatiōe Marie. Capitulū LXXXV

Bsconde inq̄z absc̄de
a Maria nouis solis fulgorē ponē in ꝓsepio immolue pānis infantē. Nam & ipsi pāni diuitie nr̄e sunt pciosiores siquidez panni saluatoris oī purpura & gliosius hoc ꝓsepe auratio regū soliis. Pditor veniq̄z Christi paupertas cūctis opibus cunctisq̄ thesauris.

Idez in sermōe de annūciatione. Lacta Maria creatorē tuū lacta panē celi lacta p̄cū mūdi ꝓle lambenti māmillam vt ille pro te ꝓcreat percutienti maxillā. Tu illi mater tpalē ministra subam vt ipse nob & tibi vitā tribuat sempiternā. Lacta q̄ fecit te q̄ talē fecit te vt ipse fieret i te.

Ex alio sermone de eodē. O fēlicia oscula lactantū labiis impssa cuy inf crebra indicia reptāt infantie vtpote ver⁹ ex te tuus filius tibi mīi alluderet cū ver⁹ ex patre dūs dei vnigenit⁹ imperet q̄ etiaz post multas allūctę carnis iniurias advltimū affectus pariulo se verū tuū voluem patiēdo monstrauit vt verā te mr̄em ostenderet

Odilo cluniacen. Vnū quippe scim⁹ p certo q̄ oīs Marie vita & actus semp intēta fuit in dño. Itaq̄z oē tpus dūice infantie pueritie adolescētie cum illo pegit & obsequiū matīe dulcedinis vt vera mat̄ vero hūanitatis suę filio ministrauit. Quot aūt fuerit inf se colloq̄a q̄s dulcia q̄s amabilia q̄n in mr̄e fulgebat ꝓginitas & letabat fec̄ditas i filio vero apparebat hūanitas & latebat diuinitas.

Augustin⁹ in sermōe de natiuitate dñi. Quale erat deificiū ac ꝓginale ꝓsortiū nō dico nr̄m s oīuz voluz excedit itellectū laudē ergo dñi loquet os meū cuius dēi p quē facta sūt oīa q̄ factus est inf oīa pīis revelat mīl⁹q̄ creator vtero ꝓginali recept⁹ s non inclusit in sinu pīis manēs d matris vtero pcedēs.

Idē in symbolo li. iiij. Portat manibus mīis rector totius orb lambit vbera regēs sidera tacet & verbū est.

Idē in sermone Fatur in sinu pīis tacet in sinu mīis lacta q̄ mater ꝓgo cibū nr̄m lacta panez de celo venientē & in ꝓsepio posituz velut pio & cibaria iumēto. Lacta euz q̄ talem te fecit vt ipse fieret in te q̄ tibi et mun⁹ fec̄ditat attulit cōcept⁹ & vetus ꝓginitat nō abstulit nat⁹. Qui sibi priusq̄ nasceret & vterū d q̄ nasceret & die q̄ nasceret elegit & ipse ꝓdidit qd elegit vt illinc velut sponsus de thalamo suo ꝓcederet q̄ mortalibus oculis videri posset & augmēto luc annuę luceż seren se mētium ostenderet.

De serpētis antiq̄ cōculcatiōe Berñ in sermōe de duodecim stellis. Cap LXXXVI

Unc videdū est qualit
n antiquus hostis sb Marie pedibus ꝓculcat & ꝓtrit⁹ miserā seruitutē patit. Ipsa nimirū est mulier q̄n dam a deo ꝓmissa serpētis caput ꝓtrit pedis ꝓtritura. Nā & ꝓtinus draco ille per Herodē insidiat⁹ est paruēti vt nascētē exciperēs deuoraret filiū ꝓginis eo q̄ iuxta civitatē cēnt inf semē illi⁹ & draconis. Maxim⁹ in sermōe de quadragesima. Cū eni videret iimic⁹ dei filium ex Maria Eue vtiq̄z filia p tāta peccatoz miracula secum vt arbitror voluebat: Quis ē iste q̄ hāc ingressus ē mū dū nr̄am nr̄e mr̄? Noui qdē q̄ sit de fēmia nat⁹ s nescio vñ cōceptus. Astat ecce mater

sed inuestigare non possum qo fuerit pater. Partū video-sed nascētē nō agnosco-7 quod accrescit stupori meo inconsueta lege pariēdi-etiā ędito filio mater exultat vt virgo. En iacet in cunabulis parvulus vultum lachrymis suffundit simulemq; se esse mortalis vagitibꝫ pdit. Cūq; nihil eidē infantia vsit-nulla tamen illi velut infantię corruptio exhibit. Pannis obsitus sordet-sed ędā illi radio stellę ſetioris arridet. Sed 7 in honorem ipsius angeli ei mīstrantes inf̄ si dera terraq; concurrūt 7 exultātes annunciant quā non intelligo nouitatem. Quid est hoc miraculi? Video qđ aduertere nequeo-audio qđ sustinē nō valeo-ſ-vt homo natus honorē vt deus. A ſeculis quoq; nunq; hoc mihi cōtigit vt quisq; homo nascens hanc vitam intraret-7 hūani vitij nihil haberet. Quę tam noua hęc potēſq; gnātio? Inf̄ peccatores 7 impios natus mortalisq; ō matre p̄gressus purgat-cunctis nascentibꝫ 7 ipso ędo puriꝰ apparet-nihilq; in eo reperio quod me delectet-sed q oēs conatus meos euacuet. Quid agā? Quo me vertam? Fortioreē illuꝫ sentio-7 in regno meo velle regnare puto. Ergo ne forte deus sit iſte quem nullā potest delictum maculare? Sed ſi deus esset quō ſeminei partus indignitates sustineret? Quō cunis pannisq; contentꝰ cēt-quis credere possit in deo vagitus infantię? Cui audienti ridiculū non sit deum fœmineo nutriri lacte? Post oīa ecce etiā esurit cum esurire deum nulla p̄suadere ratio possit. Ignorabat quippe diabolus quia q̄ Christꝰ infantię nutrimenta p̄ferebat-7 q̄ vt homo esuriebat nō erat fragilitatꝭ corpe-sed sacramentū ędestis gratię. Illū itaq; congressum p̄sumere partus fœmineꝰ animabat-sed parientis virginitas deterrebat. Humani demq; corpis forma callidissimū hostē ad prędictum p̄dire fuasit. Sed verus dei filius 7 verus hō manifeste victoriam peregit.

Bernardus vbi supra. Multę demq; versutię idem serpēs insidiatꝰ est calcaneo p̄fatę mulieris-i. Marię virginis-sed sine causa-qm̄ vniuersam prauitatem hęreticam ipsa cōtriuit sola. Aliꝰ siquidem illam non de suba carnis suę Christū ędidisse dogmatizabat. Alius parvulū non repulsse sed reperisse sibilabat. Alius vel post partū viro cognitam blasphemabat. Alius dei matrē audire non sustinēſ magnū illud nomē theotho cos impiissime suggillabat. Sed cōtriti sunt insidiatores-conculcati supplantatores-cōfutati derogatores-7 beatā eaꝫ dicunt oēs gnātiones.

De sapientię virginalis pfunditate. Cap LXXXVII

On autem vt arbitror sanctio iusserit moueri quidam super quadam snia mea qua dixi cū exponerem euangeliū-dei consiliū nulli etiam angelorū beatorū antecꝫ virgini relatū. Hanc autem snīam non cōstanter affirmo-sed cuꝫ temperamēto. Quis si ex snia hoc dixerim-nō video cur incredibile videatur-nō quidē de opere verbi incarnādi qđ multis etiā mortaliū p̄cessisse donatū est 7 p̄dicere-sed de tempore 7 loco 7 modo 7 persone virginal electione. Nam illuꝫ incomp̄hensibilē quē 7 virgo sollicita requisiuit modū-ih videtur ne ipsi quidem vt eius pace dixerī qui annūciabat fuisse p̄cognitū. Respōdens quippe: spūssanctꝰ supuenier in te: nōne quidem apte mittit ad magisteriū spūssancti vt ego expiendo discat qđ audiendo nō poterat-sed 7 ipsaꝫ virginē vñ p̄babit et noīe vel ex facie añ angel cognitā-q ipsa videlicet esset quā deꝰ sibi in mrem elegisset-excepto dūtaxat archangelo cui 7 seruāda ab initio tradita fuisse credēda est. Ergo salua fide et scripturarū veritate dīnū mysteriū de prędictis q̄tuor ignorasse poterāt angeli p̄sertim vt hoc reuelando progatiua seruaretur matri virgini.

Beda in

omel. Exurgens Maria. Hinc ꝛ apte post angeli visionē in mōtana ꝑgit que gustata suauitate supnoꝝ ciuiū būlitat gressibꝫ sead alta virtutū trāstulit. Quę mox vt ad salutandū os aperuit repleta ē spūsctō Elizabeth. repletꝰ ꝛ Johānes: Quibꝫ vno eodēqꝫ spiritu edoctis illa salutantē que esset agnouit ꝛ vt matrē dñi sui debita cū bñdictiōe honorauit. Ille ēꝫ illā esse dñm q̄ virginis vtero portaret intellexit. Illa inq̄ dñi matrē agnouit sed nil in se reperit talio meriti qꝫ digna fieret a tanta hospita visitari. Mirūqꝫ in modū idem spūs eam cū replevit p̄nīū simul ꝛ p̄teritoꝝ ac futuroꝝ factū instruxit. Vñ ꝛ Mariam matrē dñi vocāo fructū ventri⁹ eius singulariter bñdixit. ꝛ Verba angeli ad Mariam p̄sensūqꝫ Marie credentis ignorasse sibi p̄didit. ꝛ a dño p̄ficēda q̄ illi dicta erant aperuit. Quis q̄ dicere vel estimare sufficiat q̄ tūc gr̄a spūs dei genitricem repleuerit. cū tanta i mē ꝑcursoris lux dni celestis emicuit? Verū audiamus ꝛ verba que dixit. si fortitan ex his valeam⁹ vtrūqꝫ dinoscere qđ intus habuit. Audita nanqꝫ responsione Elizabeth qua btām illam inter mulieres ꝑdicauit matrē dñi sui cognominauit. fide forte laudauit. Ad cui⁹ etiā ingressum se ipsam cū filio spūsancto repletā esse sīgnauit. Non amplius dona q̄ p̄cepat facere potuit. sed que semp agere debebat vbi temp⁹ aptū inuenit etiā otiis remota p̄fessione patefecit. Nam vt ꝛginalē decebat pudorē acceptū diuinitus. aliq̄diu regebat. oraculuꝫ arcanū mysteriꝫ celestis visus pectoris abdito venerabat occultum. Expectabat reuerent dum nec ipse dono⁹ distributor quid sibi dni spūs tribuisset. quid secreti reuelasset qñ cāqꝫ vellet ostēderet. Ac postq̄ eadē que sibi p̄stita erāt charismata p alios reuelante spū esse patefacta conspexit. mox etiā ipsa thesaurū celi que in corde suo seruabat aperuit ꝛ ait: Magnificat aīa mea dñm ꝛc. Multo verbis pmo būficia sibi specialit concessa enarrat. Deinde ꝛo gaūia dei beneficia quibꝫ būano generi in eternū cōsulere nō desistit enumerat.

Qualiter argumēta fidei conferebat in corde. Ambros⁹ sup Lucam li. ij. Cap LXXXVIII

Enicꝫ pastoribꝰ infantem natū ꝑdicāntibꝫ Maria nōmin⁹ ore pudica q̄ corde argumenta fidei conferebat in corde. Si autem Maria discit a pastoribꝫ: cur discere tu declinas a sacerdotibꝫ? Maria inquit cōseruabat oīa verba hec conferēs ea in corde suo. Beda sup Lucaꝫ li. j. Nam quia sanctas legerat scripturas ꝛ sciebat ꝓphetas cōferebat ea quę secū acta videbat de dño cū his q̄ nouerat a ꝓphetis scripta de dño. Et cognouit adinuicem collata instar celestiū cherubin socia sui vultus luce concordia.

Idez in omel. pastores loquebat virginalis pudicitię iura custodiēs secreta. Abstinēs q̄ nouerat nemini diuulgare volebat. sed ipsū qñ vellet et quō vellet hoc diuulgare reuerent exspectabat. Et ipsa quidē secreta tacuit ore sedula tñ vigili scrutabat corde. Conferebat enī q̄ acta videbat his q̄ agenda legerat. non tamē hoc ore pmens ꝑ clausa in corde seruās. ¶ Idem in omel. Cum factus esset Jesus annorum duodecim. Deniqꝫ vbi Maria cū Joseph hierosolymā regressa. filium in medio doctoꝝ repperit. legit q̄ venit ipse cum eis nazareth ꝛ erat subdit⁹ illis. statimqꝫ ibidē eā gesta reperit: Et mater eius seruabat oīa ꝛba ꝑ conferens ea in corde suo. Dia siq̄dē q̄ de domino vel a dño dicta vel acta cognouerat mat ꝛgo diligēti⁹ i corde retinebat sollicitequ cūcta memorię cōmēdabat: vt cum tempus ꝑdicāde vel scribēde incarnatiōis ei⁹ aduēiret. sufficiēt omnia put cēnt gesta quęrentibꝫ explicare posset.

Imitem ꝛ nos frēs mei piam mē em dñi.

ipsi q̄s fixa in corde seruātes oīa ꝟba et facta saluatoꝛ nr̄i. Poꝛ meditatiōe diurna ⁊ nocturna importunos inaniū cogitationū atq; nocentiū repellam⁹ incursus. Poꝛtū crebra consolatiōe nos ⁊ pximos nr̄os a fabulis supuacuis ⁊ male dulcoratꝛ detractionū colloquiis castigare ⁊ ad dīne laudis frequētiaꝛ ascendere curemus.

De ipsius tacitūnitate. Bern̄ in sermōe vn̄ s. Cap LXXXIX

Cteruꝛ vbi Maria aliqū loquit' vbi p̄sūptuosa tēvi
c tur: Hoꝛis stabat quēr̄s loqui filio nec auctoritate matna aut sermonē intrupit aut habitationē in q̄ filius loquebat' irrupit. In oi denicq; tertu q̄tuoꝛ euāgelioꝛ nō nisi q̄ter Maria loquēs audit'. Primo quidē ad angelu⁊ sed cū allocut⁹ ea fuisset iam semel ⁊ iterum. Secūdo ad Eliçabeth q̄n voꝛ salutatiōis eius exultare Iohānē in utero fecit eaq; magnificāte Maria⁊ ipsa magꝝ dn̄z magnificare curauit. Tertio ꝟo ad filiū cū esset duodecim ānoꝝ. q̄ ipsa ⁊ p̄ eius volētes q̄sissent eū. Quarto in nuptijs ad eundē filium ⁊ mīstros nuptiarū ⁊ bis quidē sermo certissimus indet fuit ingenite mānuetudis ac verecundie ꝟginalis. Alioꝛ q̄ppe verecūdiam reputās suā sustinere nō valuit defectum vini dissimulare nō potuit. vbi sane a filio increpata tanq̄s mīc ⁊ hūil cordē necdū rādit. non tn̄ desperauit ꝑ mīstros facere qđ eis diceret admonuit. Cteruꝝ nūq̄d non ab initio pastores legunt' venisse ⁊ p̄mā oīuꝝ Mariā inuenisse? Inuenerūt inq̄t Mariā ⁊ Ioseph ⁊ infantē positū in p̄sepio. Sic ⁊ magi nō sine illa puerū inuenerūt. Inducens q̄s in tēplū dn̄i dn̄m tēpli multa q̄dem a Symeone audiuit. tā d illo q̄ ipsa tarda ad loquēdū velox ad audiendū. Et q̄dē Maria cōseruabat oīa ꝟba cōferēs ea in corde suo. Ps in his oībus nec de ipso q̄dcūq; ꝟbū ea dixisse repiet incarnatiōis dn̄ice sacro. Pe nob q̄ spiritū habem⁹ in nanib⁹ ve q̄ totū spū p ferim⁹ q̄ iuꝝ illud dn̄i plenu rimarū vndiq; effluim⁹. Totiēs denicq; Maria filiū audiuit nō mō turb i parabolis loquētem ꝟ discipulis seoꝛsū regni dei mysteria reuelantē vidit miracula facientē vidit demū in cruce pēdētē expirātē resurgentē ⁊ ascēdētē. Ps i his oīb⁹ q̄tiēs verecūdissime ꝟginis pudicissime turturis vor memoratꝛ audita. Hlo sup Lucā. Itaq; si Maria vt sup̄ dictum est etiā discit a pastoꝛib⁹ dem⁹ nos discere a sacerdotib⁹. Si Maria inuenit' añ p̄ceptū apli tacere debem⁹ post apli p̄ceptū magi docēi q̄s docere.

De verecūdie illi⁹ simplicitate Ambꝛosius super Lucam li ij. Capitulum XC

Vit etiā Maria ab in
f itio verecūda vñ ⁊ i fmōe ageli legit' fuisse turbata. Irepidare q̄ppe ꝟginū est ⁊ ad oēs ingressus viri pauere oēsq; vini affat' vereri. Discāt ergo mulieres ꝓpositū pudoris imitari. Pisce ꝟgo ꝟboꝝ vitare lasciuiā. Maria etiā angeli verebat' salutationē. Discite q̄s mulieres nō circūcurrere p domos alienas nō in platēis motari nō in publico miscerī fmōes. Maria sola i penetralib⁹ ꝟsabat' vbi ⁊ sola ab angelo repit tur. In domo sera. In publico festina. vnde ⁊ abūt i montana cū festinatione. Ut mālit trib⁹ mēsib⁹ apud Eliçabeth nō q; dom⁹ alicna eā delectaret ꝟ q; frequētius in publico videri displiceret.

Bern̄ in li de gradib⁹ hūilitatis. Discē añt ⁊ i mīe dn̄i magnā in mirabilib⁹ fidē hr̄e i mag fide verecūdiā retinere. Discē verecūdia decotare fidez rep̄mere p̄sūptionē. Maria vt i nuptijs vinū deficere cognit ꝟ trn̄ filio suo dixit. Vinū nō hūt. Ebreuit q̄s reuerēt suggessit vñ pia sollicita fuit ꝓceptāq; p̄cis

fiducia verecūde sumpsit. Veniq; q in nris mentē defiat apud dñm verecūdia fortasse supplebit. Mā t Petr post gra uem lapsum lachrymā quidē video sed p̄cem nō audio nec tñ de indulgētia dubito vinū inq̄t nō habēt: Quid modestius? qd fidelius? **Idē in sermōe de muliere amicta sole.** Gratissima q̄ppe gēma ī Marie v̄ginis diademate stellaq; micās in capite verecūdie rubor ē in ei⁹ facie. An v̄o q̄s putat hac eam carnisse gloria que fuit gr̄a plena? Mā t ex ipsa ei⁹ taciturnitate et ei⁹ euāgelio p̄stensa pbat fuisse verecūda. Obsecro ergo vos filiole hāc Marie v̄rtutem emulamini. Si eā diligit eiq; placē cōtendit emulamini modestiā ei⁹ t māsuetudinē pudoris. Nihil enī hoī christiano tam idoneū vel tam congruū est magnineq; monachū nihil adeo decet.

De ipsius māsuetudine t humilitate. Cap XCI

Antifesta quoq; in virgine v̄rūs būilitas eluceat et hac ipsa māsuetudine. Mimirū et būilitas t māsuetudo sunt collactaneq; germanus in eo p̄fderate qui dicebat: Discite a me q̄ mit sum t būilis corde. Sicut enī mr̄ p̄sumptiōis est elatio sic nō nisi ex vera būilitate p̄cedit vera māsuetudo. Nec ī sola tñ cōmēdat humilitas Marie taciturnitate ꝑ euidentē resonat ī sermōe. Audierat enī q̄ ex se filius dei nasceret t nihil aliud q̄ ancillā ei⁹ se esse p̄testabat: Hinc ad Elīzabeth venit t cōtinuo virginis gloria singlar ei dem per spīm reuelat. Veniq; t mirabatur p̄sonā ad se venientē t cōmendabat voce salutātis t būificabat fidē credentis Magna q̄dē p̄conia ꝑ t būilitas deuota nihil sibi retinere passa in cū magnū uersa refudit cui⁹ in se laudabant bñficia. Tu inq̄t magnificas mr̄z dñi sed magnificat aīa mea dñz ⁊c. Veniq; legi in actib apl̄oz q̄ a monte oliueti redeūtes vnanimit̄ p̄seuerabāt ī oīone. Qui fuerūt hi? Si forte affuit Maria denominet p̄ma que sup oēs est tam p̄rogatiua plis q̄ p̄uilegio sc̄itatis. Petr⁹ inquit et Andreas et Jacob et Johānes t cēteri q̄ sequūt hi oēs p̄seuerabāt vnanimit cū mulieribus t Maria mr̄e Jesu Jta etiā mulierū sese vltimā exhibebat vt oīuz nouissima poneret. Vere carnales adhuc discipuli q̄bus necdū erat spīritus datus q̄ Jesus necdū erat glificatus q̄ facta ē inter vos cōtentio de p̄matu cū Maria q̄nto maior erat būilitate se nō mō in oīb ꝑ oīb. Merito facta est nouissima p̄ma q̄ cū p̄ma esset oīum sese nouissimā faciebat. Merito facta ē oīuz dña q̄ se oīuz exhibebat ancillam. Merito t sup angelos exaltata ē q̄ infra viduas t p̄nitētes inē ea de q̄ eiecta fuerāt septē dēmonia ineffabili sese māsuetudine inclinabat.

De virginis matris purificatione. Fulbert⁹ carnocen⁹ epūs. Capitulum XCII

Je autē btissima virgo mat vniūsa dīne legi implere satagebat p̄cepta vt nec ad se ꝑtinētia quedam relinqueret inexpleta. Post partū nāq; verbi q̄ a purificationem implenit legalem q̄ tñ nō egebat q̄ virū in cōcipiēdo nō nouerat. **Bern in sermōe de purificatiōe.** In lege liquidē erat scptū vt mulier q̄ suscepto semie peperisset filiuz īmūdā esset septem diebus octauo die circūcideret puer. Debic v̄o absolutioni t purificationi intenta abstineret se ab ingressu tēpli triginta tribus diebus q̄bus expletis offerret filiū dño cū muneribus. Si q̄s nō adūtat in ipso semie bui⁹ initio liberā mr̄z dñi ab ꝑ p̄cepto Putas n q̄ dictur⁹ Moyses mulierē q̄ peperisset filiuz īmūdaz esse nō timuerit sup mr̄e dñi blasphemię crimē īcurrere t idcirco ꝑmiserit suscepto semie. Alioq̄n nisi pitura p̄uidisset sine

semine ✠ginē·quę necessitas erat de susceptō semīe fieri mētionē? Patet itaq; q̄ lex ista mīrem dñi nō includit q̄ non susceptō semīe ꝓpit filiū sicut p̄dictum erat p̄ Hieremiā·qz nouū faciet dñs super terram. Quęnis qđ nouum? Mulier incłt circūdabit virū. Nō ab alterovuo virū suscipiet·nō būana lege bōiez cōcipiet·ſ intra viscera intacta ⁊ integra virum claudet·ita sane vt intrante ⁊ exeūte dño inſ ꝓphām alium porta oriētalis clausa ingiť pseueret. **Beda super Lucā.** Ut igitur adaperiēs vulvam in eū gelio legiť consueto natiuitaſ more loquiť·nō q̄ dñs nr̄ sacri ventris bospitiū qđ ingressus sctificauerat·egressus' dūr ginasse credat. Sic enim dicūt hęretici btām Mariā virginē vsq; ad partū nō ✠ginē esse post partū. Juxſ fidem ✠o catholicā filiꝰ tri clauso vtero ✠ginis q̄si sp̄ōsus ꝓcedēs de thalamo suo **Hiesup Lucā.** Nō q̄ filiꝰ non mīr bostijs indigebat purgari·ſ nos a legis timore voluit solui. Putas itaq; nō pōat animus moueri ✠ginis atq; dicere: Quid mihi opus ē purificatiōe? Cur abstinebā ab ingressu templi cuiꝰ vterꝰ neſciēs virum templū factꝰ est spūſscti? Cur nō ingrediar tēplū quę ꝓpi tēpli dñm? Nihil in ſ ꝓceptu·nihil in partu impurum fuit·nihil illicitū·nil purgandū. Nimiꝝ cū ꝓples ista sit fons puritaſ ⁊ purgationē facē venerit delictoꝝ·qđ in me legal' purificet obstuatio·quę purissima facta sum ipso partu īmaculato? Vere o btā ✠go vere nō bēs cām nec ē opus ē purificatiōe. Sz nūq̄d filio tuo opꝰ erat circūcisiōe? Esto igiť inť mulieres tanq; vna earū. Nā ⁊ filiꝰ tuꝰ sic ē in numero puerorꝝ·circūcidi voluit·⁊ nō multomagis offerri velit?

De maiestatis filij occultatiōe Ambrosiꝰ in sermōe de purificatione. Capitulū XCIII

Unctis certe fidelibus

c liąt·nequaq; redēptor' mīrem ex eꝰ natiuitate ꝓtraxisse maculam·q̄ dicrū illoꝝ ſpacio a sacris ędibꝰ ablūēs purgaret' quę sine būana ꝓcupiscētia vel cōcubitu ✠go cōcepit sine carnis corruptiōe ✠go pepit ⁊ sine fine ✠go pmānsit. Ac ꝓ ſ nec masculus ex ea natꝰ vulvā eiꝰ aperuit·ſ ſ iuſ legi narrationē cuā gdista ꝓterēs·incarnatiōis diuine sacramētū impijs claudit mīrem q̄z dñi legē obstuante introducit. Nec mirum si mulier legē voluit obstuare quaz eius filiꝰ nō venerat soluere ſ adimplere. Sciebat enī q̄ ordine cōcepat·q̄ vsu peperat·⁊ q̄s eēt quē genuerat·ſ legem coēm obstuās' expectant purgatiōis diē celauit filij maiestatē. Hinc ē q̄ eum in templo duodecim ānoꝝ inť doctores legis inuenies filiū Joseph vocat dicēs: Fili q̄d fecisti nob sic? Ecce pī tuꝰ ⁊ ego dolentes quęrebam⁹ te·quē ꝑculdubio sciebat se sine ꝓcubitu Joseph cōcepisse sine corruptiōe ✠gīalit' ędidisse. Sz cur absēdit ꝓceptiōis ac natiuitaſ illiꝰ sacramentū quē nouit deuz īmensū? Nūq̄d qz aliꝰ inidit·quē ad tēplū referēs scī senis manibꝰ tradidit? Absit. Sz ſ iō edat vt spū ꝓphię repleta mūdi redemptionē impijs nō aperiat. Sciebat enim iaz tūc gr̄a plena spū dīnitaſ afflata·qz si būc bui⁹ seculi ꝓncipes cognouissent nūq̄ ꝑ salute nr̄a crucifixissent. Sic etiam vt legiť in euangelio erat Joseph et Maria mīr eiꝰ mīrātes sup bis q̄ dicebā tur de illo. Quibꝰ mirātibꝰ·etiā nos ipsi miram⁹: Cur ipsi mirabant' sup bis q̄ a sctō ꝓphā Symeone dicebant' de illo? Nūq̄d enī Joseph iam ī somnis ab angelo nō audierat qđ in ea natum est de spūsctō est. Et iterū vocabis nomē eius Jesū. Ipse enī salū faciet ꝓplm suum a pctis eoꝝ. Nūq̄d ⁊ ipsa ✠go sacratissima q̄ salua ✠ginitate filium se genuisse sciebat ꝓuisq; pareret vel ꝓcipet ab angelo nō audierat q̄ spūſscūs supueniet in te ⁊ virꝰ altissimi obūbrabit t' q̄d nascet' ex te sctm vocabiť filius dei? Quid igiť admirant' sup bis q̄ de illo narrant' nisi qz ceteri mirātibꝰ vt sacrm impijs occultēt? Quid sibi velint talia q̄ dē illo

infantulo ab hoīe sene dicunt: ⁊ ipsi mirant. **Bern⁹ in sermōe de vigilia natuitatis dñi.** We ergo iaz superius dictū est: opiat cōcept⁹ sine semie mis⁹ desponsatiōe par⁹ sine dolore parturit virgo sine vagitib⁹ ⁊ mgrore abscondat: et infantis innocētia solita circūcisione parturienti incorruptio legali purificatione ne sanctū canib⁹ det aut porcis margarite spargantur.

De ipsi⁹ in tēplo oblatiōe. Ambrosi⁹ vbi. s. Cap XCIIII

Ffer itaq; btissima tāq;
o legē obseruās in tēplo quē ēdi
dist vt nō oīb⁹ ꝑ paucis reuelet⁹ qs est quē genuist. Appareat interim lapis būlis absc̄sus de monte sine manib⁹ vt reprobet ab ędificantib⁹ vsq; quo statuā pedib⁹ percutiens crescat in montē magnū ⁊ impleat vniūsum orbē terrarū. O qs parvus o qs magn⁹ ē quē peperisti. Parvus in būanitate magn⁹ in dīnitate. Parvus in regno iudęoz magnus in regno gentiū. Hz nō ab omnibus in regno iudęo ꝙ parvus estimat. Nam ⁊ ipsa quę cū genuisti ex ipso populo israel in ꝛgam creuisti. Virga enī de radice iesse surrexisti ⁊ flomisti. Virga Aaron frondusti ⁊ nucem peperisti ⁊ quia ꝙ oīb⁹ imēsitatē eius agnouisti quē tam parvissimū ex te natum vidisti, pculdubio quē infantē gēuisti deū omnipotentē tremēs adorasti, adorans tremuisti. Quē tñ qz fm būanitatē filiū recognouisti lactasti vouisti alouisti. Quis putas nob⁹ indicare posset inter bnuscemodi obsequia animi tui sensum o beatissima ꝛgo cū hinc cerneres ex te natuz infantem tantillū, illinc attēderes verum imensum? Hinc creatū, illinc creatorez; Hinc infirmū, illinc fortissimū. Hic alēdum, illinc alentē. Hinc nō loquentem illinc angelos vocētē. Quis ingēs tui pectoris arcana nob⁹ reserare valeat, quib⁹ modis cogitatū ad veraq; flectebas, cū vnū eundemq; dei atq; hoīs filiū manib⁹ teneres? Hinc adorares vt dñz, illinc ꝛsolares⁊ vt parvulū? Quis ad tāz ineffabile miraculum nō obstupescat? Quis non pene elinguis fiat? Generat puella suā ⁊ oīuz creatorē, nutrit filiū et oīuz rectorē. O admirandū spectaculuz ad qd̄ non solū būana verū etiā angelica stupescit nāa. Ad hc frēs charissimi fidei oculos erigite, ad hc pietat⁹ affectuz conuertite, ibi Christū suscipite pro nobis in carne būiliatū, hc adorate ī sua dīnitate dñm excelsū. Amplectimī parvulū hc cogitate imēsum, amate būiliatum, timete excelsum.

De duplici ei⁹ oblatiōe. Bern⁹ in sermone de purificatione. Capitulum XCV

Ffer filiū virgo sacratā
o ⁊ būdictū fructum ventris tui
dño repnta. Offer ad nīraz omniū reconciliationē hostiā scām deo placentē. Dio de⁹ pī oblationē novā ⁊ pciossimā hostiā acceptabit. hc q ipse ait Hic ē filī⁹ me⁹ dilect⁹ in q̄ mihi bñ cōplacui. Hz oblatio ista frēs sat⁹ delicata videtur vbi tñ dño sistit, anibus redimit⁹ ⁊ illico reportat. Veniet qñ nō in tēplo offeret, nec inf brachia Symeōis, hc ei cinitatē inf brachia cruc. Veniet qñ nō redimet⁹ alieno, hc redimet alios sanguine ꝓprio, qz redemptionē eum misit de⁹ pater ꝓlo suo. Illud enim sacrificium vespertinū, illud est matutinū. Istud q̄dem iocūdius, sed illud plenius. Istud enī in tempe natiuitat⁹ illud iā ī plenitudine ętatis. De vtroq; tñ potes accipe qd̄ ꝓpba ꝓdixit: Oblat⁹ ē qz ipse voluit Nam ⁊ modo oblat⁹ ē, nō qz opus habuit, nō qz lb⁹ legī edicto fuit, hc qz voluit ⁊ in cruce nibilomin⁹ oblat⁹ ē, nō qz inuitus passus est, nō qz ipse meruit, hc qz voluit. Igit ⁊ ego voluntarie sacrificabo tibi dñe qz voluntarie oblat⁹ es ꝓ mea salute nō ꝓ tua necessitate. Duo quidem

minuta hatto corp⁹ ⁊ aiaz dico Vtinā ꝑ tibi possem pfecte in sacrificiuz laudis offerre. Bonū est enī ih lōgeq; gliosius atq; vtilius vt tibi magī offerar q̄ mihi ipsi referar. Nā ad meipsā aīa mea cōturbat⁹ in deo vero exultabit spūs meus si tibi veracit⁹ offerat⁹.

De ipsius oblati redēptione. Glo⁹ sup Lucā. Cap XCVI

Leniduz vero ꝙ puuli ſ q̄ in toto regno iudeoꝝ ad tē plum portabant⁹ si de tribu leui erāt in mīsterū dom⁹ perpetuo tenebantur. Si vo de alia tribu erāt ꝓgeniti ꝑcio a parētib⁹ dato redimebāt⁹ ad ꝓpria referēdi. **Ambros⁹ vbi⁹ ē⁹.** Nec q̄ cā cur Ihesus⁹ a parēt⁹ ad sctāz ciuitatē ⁊ templū ducat⁹ in euāgelio māifestat⁹ cū dī: Ut daret hostiā vt dictū est in lege dñi par turturū aut duos pullos colūbarū. Hostia hec pauperum erat.

Beda in omel⁹ de purificatione. In lege nāq; ꝓcepit dñs vt q̄ posset agnū ꝑ filio vel filia simul ⁊ turturē siue colūbaz offerret. Qui vo ad offerēduz agnū nō sufficeret duos iam turtures vl duos colūbz pullos offerret. Ergo dñs noster ꝙ oīa memor⁹ salut⁹ nō solū homo fieri cū de⁹ esset⁹ ꝰ etiā cū diues esset pauper fieri dign⁹ est ꝙ nob vt nos sua paupertate simul ⁊ hūanitate diuitiarū ⁊ diuinitat⁹ sue ptic̄pes esse dignaret. **Ambrosius vbi⁹ ē⁹.** Preceptū inq̄t fuerat vt cui forte agn⁹ defuisset ⁊ vnū tor ꝙ id est aut par turturū aut duos pullos colūbarū inuenisset deo in oblationem filij offerret ne ꝑiudicaret⁹ ex altero qui vnūq̄libet tor ꝙ obtulisset. Sz q̄ christi ecclesieq; sacra significāt⁹ vtq; credēdum ē vtriq; ad sacrificiū mīz inuenisse atq; obtulisse. Veniq; ī hac oblatiōe aiāz illa ꝓfigurat⁹ oblatio que ꝙ salute mūdi oblata ē vespa diei dñi videlicet passio ꝙ quā sum⁹ deo reconciliati.

De illarū oblationū morali significatione. Cap XCVII

Moralit autez in turture m castitas inuenit⁹ ⁊ in columba charitas cōmēdat⁹. Turt⁹ nāq; intemeratā seruat viro vni fidē. colūba vero aliarū cohabitantiū nō deserit vnitatem. Catholicus igit⁹ christian⁹ tūc vere spūaliter turtur efficit⁹ si verā trinitatis fidē firma credulitate cōseruet ⁊ hereticē prauitat⁹ sensum tanq̄s fornicationis in q̄nameta repudiet. Nunc vere columba erit si longanimit⁹ vsq; ad finē in catholica societate ꝑmaneat⁹ ⁊ cōtra temptationū scāda la īmobili firmitate persistat vt nō hereticā fornicatio corrūpat in corde fidei castitatē. nec amara dissensio ecclīastice charitat⁹ dissipet vnitatez. Hec ē enī ecclia catholica q̄ fidē vni domino tanq̄s legitimo viro cōseruat ⁊ cōgregationē multoꝝ in fide multiplicat.

Glo⁹ sup Lucā. Veniq; sicḥs opa fortia que masculi nomīe⁹ siue infirma q̄ femineo vocabulo significant⁹ creauit vt hec dño legitime cōsecrent⁹ necesse est vt lachrymas compūctiōis offerat que per gemitū illarū auiū significant⁹. Lachrymis etiā in bonis indigem⁹ qz q̄ fine consummandi sum⁹ nescim⁹. Qui enī nō inuenit agnū ⁊ diuitias innocue vite ad lachrymas recurrat. Sūt aūt duo gnā cōpūctiōis. dū malorū recolētes supplicia timem⁹ ⁊ dū de desiderio celestiū ardētes declinatiōe gemim⁹. Vñ duo pulli offerri iubent⁹ vnus in holocaustum qñ amore celestiū inflāmam⁹. alter ꝙ peccato dū de malis perpetratis gemimus.

Bern⁹ vt ē⁹. Ceterū in illa oblatione tres fuisse legunt⁹ ⁊ in hac nihilominus tria reḡrunt⁹ a dño. Fuit in illa oblatione Joseph spōsus mr̄is dñi cui⁹ fili⁹ putabat⁹. Fuit ⁊ ipsa virgo mat⁹ ⁊ puer Ihesus q̄ offerebat⁹. Sit g̃ ⁊ ī oblatiōe nra cōstantia virilis. sit cōtinētia carnis. sit cōscientia būilis. Sit inq̄t in ꝓposito ꝙseuerādi anim⁹ virilis. sit ī ꝓtinētia castitas ꝛginal⁹ sit ī ꝓscia simplicitas ⁊ bumilitas puerilis.

Qualiť virgo filiū obtulit per manꝰ Symeōis. Ambrosius vbi. s. Capitulū XCVIII

Cum aūt inducerēt puerū Jesum parētes eiꝰ vt facerent ſm lege p eo accepit eum Symeon ī vlnas suas ⁊ bñdixit deum. Hic etiā occurrit ḡdicāda ꝟginis prudentia nō būana ī dustria fulta. sed ſpū diuinitꝰ afflata q̄ filiū oblatura veniens suscq; natꝫ bñitatē suas ꝓpꝫ tradidit mānibꝰ offerēdū. nō vtiq; ignara q̄s esset cuiꝰ mānibꝰ deus voluerit tradebat sacrificio dedicandū. Offert aūt dñs ꝓphetarū ꝓpꝫ. offert vnicū vni. imo oīb⁹ in vno q̄ oīb⁹ eundē ꝓpit saluatorem. Nō ceni desinit nūc vsq; offerre quē genuit. cū suis sctis influentiōib⁹ eūdē redemptorē vnire facit electi. Quę vt vꝛa fatear mī no affectus ipsū pijssima facit. Dēs enī filios deputat q̄s diuina gr̄a consociat. q̄ nō ipsa est mat electoꝝ q̄ frēs genuit eoꝝ? Si inq; Christꝰ credētiū ē frater. cur nō ipsa q̄ Christū genuit credentiū sit mr? Obsecro mi brūssima ꝟgo offer nob Christus pijs suffragijs q̄ nescio iuidere filios. Hs nec attendas filioꝝ iniurias a q̄b⁹ nō vt dignū est honorar. Tolerat enī pia mr irreuerētiam filioꝝ q̄ amore vincit gnātoꝝ. Ergo q̄s ī vno genitꝰ licet tanq; meritis dignos fore pijs q̄onib⁹ ⁊ vnicū filiū deperare p multoꝝ filioꝝ excessib⁹ Aug⁹ in sermōe de eodē. Cece Symeō ille senex audierat rūsū. q̄ nō esset visurꝰ mortē nisi videret Christū. vidit ⁊ agnouit infantē tacentē. quē postmodū occiderūt iudei iuuenē miracula facientem.

De cantico eiusdem senis. Capitulum XCIX

Intelligite frēs q̄tū habebāt desideriū antiq̄ scti videre christū quē sciebāt eē vēturū ⁊ ipse dñs ad discipulos ait: Multi iusti ⁊ ꝓphe voluerūt videre q̄ vos videtis ⁊ nō viderūt. ⁊ audire q̄ auditis ⁊ nō audierūt. Itaq; Symeō iaz ad audiēdū serus. ⁊ ad videndū matur⁹. nō expectauit vt Christū audiret loquētē. qz vidit infantē. ⁊ illi ꝓcessū erat iaz decrepito q̄si desiderāti suspirāti ⁊ q̄tidie in oīone sua dicēti. q̄n veniet? q̄n nascet? q̄n videbo? putas durabo? putas ñ me inueniet? putas isti oculi intuebunt̄ ꝑ quē oculi cordis reuelabunt̄? ꝑ desiderio q̄ suo rūsū accepit ⁊ fotus natū intus reuelatū vidit ⁊ agnouit. amplectatusq; eum a q̄ portabat̄ portauit ⁊ nūc q̄ pacem ⁊ salutare dei videbat. in pace se dimitti postulauit. Ambrosiꝰ vbi. s. Nunc dimittis inq̄t fuū tuū dñe ſm ꝟbū tuū in pace. Quia viderunt oculi mei salutare tuū. Ac si diceret: Longa me expectatione fatigasti. diu retinuisti. ⁊ tādem viso quē expectaui. iam ñ hūanę vitę scādala ī pace dimittis. Dimittis ī pace eo q̄ ſm promissionē tuā p incarnati ꝟbi mysteriū soluti inimicitijs ē merear redēptoli ari. Dimittis ī pace q̄ video pacē. Pose ē enī pars nr̄a q̄ sec̄ veraꝫ vnū. Hoc veniq; nō oēs electi dicūt q̄ Christū in vlnas suscipiūt ⁊ oculis fidei salutare dei ꝟcipiūt. Quid enī est Christū in vlnas suscipere nisi hūc pijs operib⁹ ī mēbris suis amplecti ⁊ fouere? Per vlnas enī. i. brachia ꝟri⁹ operationis exꝑmit. ⁊ iō cū in alio Christum esurientē satiāt. ī alio sitientē potāt. ī alio hospitē suscipiūt. ī alio nudū operiūt. in alio infirmū vel ī carcere positū visitant: Hijs q̄uldubio duobꝰ actionib⁹ eūdem spū q̄tidie puerū amplectūt. ⁊ q̄n eisdē operib⁹ vt ad pacē dei redeāt a peti scādalo absoluti se credūt. recte cū Symeone dicūt: Nūc dimittis fuū tuū dñe. Ac si dicant: Ideo nos a ꝓcati scandalo ſm passionē tuam absolues iam in pace reconciliatos passib⁹ amoris ꝟpinq̄re facis celestib⁹. q̄ fidei oculis salutare tuum. id est. dñm Jesum christū in mēbris eius intueri eumq; pijs operib⁹ amplecti meruimus.

De hypapanti solēnitate Idē in eodem. Capitulū C

Uli⁹ diei solēnitas quo i hec facta sūt a q̄bus pie ceteri honoratiōr habita ē. manifestq; eo loco q̄ p̄matū ecclīa catholica in p̄pa stione sortita ē. In tāta q̄pe reuerētia ille habet. vt ea die cūcta ciuitat̄ turba ī vnū collecta cereoꝝ ī mensis lumib⁹ coruscans missaꝝ solennia deuotissime celebret. nullusq; q̄ māu lumē nō tenuerit aditū publicę statiōis intret. tanq̄ ſ. in templo dn̄i oblaturi. imo etiam suscepturi lumie fidei q̄ interius fulgeāt exterius oblatiōis suę religionē ostendant. Hac eterni die inſt legē ꝛ euāgeliū pacis a natiuitate Christi q̄draginta diebus idem dn̄o in templo a parētib⁹ ē p̄ntatus. a sēcō Symeone suscept⁹ p̄ris q; sacris muneribꝰ ē oblat⁹. Hac die redēptionē israel expectātib⁹ ab eodem Symeone et Anna publice ē p̄dicat⁹. O q̄s pium spectaculū. stat hinc ꝛgo ꝛ mater nō cuiuscūq; sed dei. suscipit hinc puerꝰ ꝛginis filꝰ cui⁹ diuinitatē nō capit mundus. Occurrūt hincinde gaudent. gaudetq; de puero senex vterq;. Offert oblatio. p puero non tm̄ q̄ delicta emūdet. sed q̄ sacra declaret. ¶ Idem ī alio de eodē. Nō solū igit̄ ab angelis ꝛ p̄phetis. a pastorib⁹ ꝛ parētib⁹. sed etiā a senioribꝰ ꝛ iustis. accepit testimoniū gnātio saluator̄. Vis etas ꝛ vterq; sex⁹ eue tot⁹q; miracula fidem astruūt. Virgo gnāt. sterilis parit. mut⁹ loquit. Elizabeth gaudet. vtero clausus exultat. magus adorat. vidua cōfitet. iust⁹ expectat. Et bū iust⁹ q̄ nō suā sed p̄pli gratiā requirebat. cupiens ipse vinculis corporee fragilitatis absolui sed expectās. p̄missū intueri. Quo viso ostendit se velle dissolui ꝛ esse cū Christo: Nūc dimitt̄ inq̄t seruū tuū in pace. **Aug⁹ in sermōe de eodem.** Exultent q̄ virgines ꝛgo Maria peperit Christū. Nihil ī ea q̄d nouerit putent crīminatū. q; māsit ꝛgo post partū. Exultent vidue infantem. Anna vidua Christū cognouit q̄ magni meriti vtiq; fuit a ꝛginitate sua septē annis cū viro suo viuerat. q̄ defuncto vsq; ad sanctaꝝ senectutē pueriles saluator̄ infantiā expectabat. vt paruū videret annosa. parui agnosceret anicula intrantē in mundū saluatorē videret iuuta. Exultēt ꝛ cōingate nascitur ꝛ Christū p̄betauit Elizabeth manitata. Nullus p̄termissus ē gradus de q̄ testimoniū nō biet oīnꝰ saluo. Nec solū in femineo sexu sed etiaꝝ in masculino. tria sc̄a ipsa gnā sūt cōmēdata. Ipse nanq; Christ⁹ puer natus vere integritatē pueritię cōseruauit q̄ suę mīri fecūditatē attulit ꝛ ꝛginitatē nō abstulit. Exultēt itaq; pueri p̄tinētia vouētes puero saluatori. Ceterū senex ille symeō quē desiderauerat vidit ꝛ agnit. ꝛ tūc in pace dimitti se postulauit. Videt̄ igit̄ in testimoniū pueri puerū Christū. sc̄i senes Symeō. coniugati q̄s Zacharīā

Iterū de eius veneratiōe. Ambros⁹ vbi. s. Capitulū CI

Ego charissimi frēs vt e attendat̄ q̄ deuotiōe solēnitatē huius diei celebrare debeatis nō vile sit vob illud spectaculū in q̄ filꝰ ꝛginis deus ꝛ hō cōplectit. in q̄ ꝛgo et mat̄ ostendit. in q̄ gaudet. imo oīnꝰ gaudet arū expectatio adimplet. in q̄ multa ecclesię sacra declarant. ¶ **Bern⁹ in sermone de eodē.** Dauid rex ꝛ p̄pha exultauit vt diē istū videret. vidit ꝛ gauisus est. Alioq̄n si nō viderat vñ psallebat? Suscepim⁹ inq̄t deus mīaꝝ tuaꝝ in medio tēpli tui. In medio tēpli mīa ē nō ī ā gulo aut diuersorio. q; nō ē apud deū psonarum acceptio. In cōmuni posita ē. offert oib⁹ ꝛ nemo nisi quis renuit expers ē illius. Medi⁹ vīm stat o miseri quē vos nescit. vt moriētes anteq̄ christum dn̄i videriē. nō in pace dimittam. sed potius a rugiētib⁹ p̄cipat̄ ad escam rapiamini. Templū inq̄t dei sc̄m ē quod estis vos. Igitur in mīa suscipit. in corde habitat Christ⁹. in corde loquit pace

in plebem suā·z sup fetōs suos z in eos qui conuertunt' ad cor. Ytez in alio de eodem. Gratias itaq; redemptori nr̄o qui tam copiose ꝓuenit nos in benedictiōibo dulcedinis gaudia nr̄a multiplicans infantię suę sacramenti. Celebratis siquidē paulo ante natiuitate cir cūcisione apparitione eius·fest' hac die vobis illuxit dies oblatiōis ipsi'. Hac nanq; die sistit' creator fruct' terre sublimis. Hodie placabilis z deo placens hostia manibo offert' in templo ⁊ginis portat' a parentibo·expectat' a senibo. Ioseph z Maria sacrificiū matutinū offerunt·Symeon z Anna suscipiūt.

De illius diei processione. Capitulum CII

A bis quattuor processio celebrata ꝓbat' quę ꝙ q̄ttuor orōb clamata solennibus hac die gaudio ad memoriā renocat'. Venito sane bini z bini pcedimus·sic enī ob cōmendationē supne charitat̄ z vitę socialis missos a saluatore discipulos legimus. Turbat itaq; pcessionē si q̄s incedat solitan'·nec sibi soli nocet·ꝫ etiā cęteris est molestus. Hi sūt q̄ segregāt semetipsos aiales spūs nō habentes nec solliciti seruare vnitatē spūs in vinculo pacis. Iam ⁊o sicut nō est bonū boiez ee solum·sic in cōspectu dñi vacuū apparere ꝓhibitū. Cū enī ociosi tat̄ ipsi q̄z q̄s nemo cōdurit arguant' qui iam conducti sunt si ociosi inuēti fuerint q̄d merent'? Vides quippe sine opibo mortua ē. Ipsa denicq; opera nostra in feruore agēda sunt·z i desiderio cordis vt sint lucernę ardētes in manibo nostris. Alioq̄n timē dum est ne forte tepidos euomere nos incipiat qui in euāgelio clamat: Ignem veni mittere in terrā·z quid volo nisi vt ardeat? Hic plane facer z benedict' est ignis quez pater sanctificauit z misit in mūdū·z cui benedicit' in ecclesijs·sic scriptuz est: In ecclesijs benedicite dño. Quabet enī etiā adūsan' nr̄ vt pote peruersus dñoz emulator operū·habet inq̄ ipse ignē suū·s·cōcupiscētiā·inuidiā·ambitionē quem in nobis saluator nō venit accēdere ꝫ extinguere. Sicq̄ būc ignem alienū in dīno sacrificio offerre ꝓsūpserit in iniq̄tate sua moriet'·etiam si patrē Aaron habuerit. Porro sup ꝫ·q̄ d̄ socialī vita z signa delectiōe de opibo bonis z feruore scō dicta sūt būilitat̄ ꝛc' maxima·maxime necessaria ē·et honore ꝓueniam' inuicē·nec modo priores sed z ipsos minores sibi quisq; ꝓponat·q̄ minirā būilitat̄ pfectio est z iusticię plenitudo. Et qm̄ hylarem datorē diligit deus: Cantem' in vijs dñi qm̄ magna est gloria dñi. Cantem' dño canticū nouum q̄ mirabilia fecit. In quibo oībus siquis forsitan ꝓficere ac d̄ ⁊tute in virtutē ꝓficisci dissimulat nouerit i statione nō i, pcessiōe se eē·imo vero z i regressione qm̄ in via vitę nō ꝓgredi regredi ē·cū nihil adhuc i eodē statu pmancat

De virginis matris allocutione facta a Symeone. Ambrosius vbi·s· Capitulū CIII

Arabant' aūt parentes eius q; de tātillo infantulo ab boīe sene dicantur talia. Sed audiant adhuc de illo maiora·audiant z potiora. Benedixit inq̄t illis Symeon z dixit ad Mariam matrem ei': Ecce positus est hic i ruinā z in resurrectionē multoz in israel z in signū cui contradicetur. In vna siquidem redemptoris nostri dei boīsq; persona perfectam dei perfectamq; hominis inesse confitem̄ naturam·z ex vna quidem dñm·ex altera seruū·ex vna fortem·ex altera infirmuz·ex vna miraculis coruscantē·ex altera in iurijs succūbentē. Cum ergo populus in vtroz cerneret eum miraculis refulgētez deū eē arbitrabat'. Cū aūt infirmita tibo vel iurijs sbiacētē boīez eē suspicabat'·z ꝫ q̄dē apd̄ icertas turbas. Nō in

cordib⁹ discipl⁹ ita variebat eo q illi⁹ assiduis ac pnatj eloquijs fruebantur. Quib⁹ etiã ipsis dicit: Bob datũ est nosse mysteriũ regni dei ⁊c. At vbi ventum est ad passionẽ mortj perijt fides ablata est oĩz spes. Deniqz oẽs relicto eo fugerunt. Et quib⁹ dũ vn⁹ vinctũ a longe se quit ad atriũ ꝓueniens etiãdẽ se cognonisse diffitet. Et qs in passiõe mortj illo ruente non rueret cũ cuz ꝓpanus illius amator ⁊ amicus imitator vnius ancille voce territ⁹ nõ semel sed ter abnegaret? Quia vero illo resurgẽte resurrexerũt ĩ aĩa discipuli sicut mors et⁹ facta ẽ ruina multor⁹ sic ⁊ resurrectio vita multor⁹ Bz qz nõ oẽs in eũ crediderũt recte subiungit ⁊ in signũ cui ꝑdicet. Mõ enĩ sigmus a noticia aljor⁹ absc̃õdim⁹. Quid aũt añ infidelius oculos aliud fuit caro redẽptor⁹ qs qdam vinitatj ei⁹ sigillus absconsionis? Jn signũ itaqz redẽptor⁹ positus est cui ꝑdictũ est. Mors eterni carnis ꝑdicit nõ esse deũ qui vt hõ mori potuit ab oĩb⁹ quẽ s ꝑdictio qbusdam versa est ĩ stulticiã sicut ait aplõ. Et dixit Symeon matri Jesu: Tuam ipsius aĩaz ptrãsibit gladi⁹ vt reuelent cogitationes ex multis cordibus. Jn scptura sacra gladij noie tpalis tribulatio figurat sicut ps testat q passiões a psecutorib⁹ illatas in ipsos exoptat reflecti dicens: Gladius eor⁹ intret ĩ corda ipsor⁹. Dic ⁊ de Joseph in seruitute vel carcere tribulato dic: Ferrũ ptrãsiuit aĩaz ei⁹ donec veniret ỳbũ ei⁹. Qz aũt multe tribulationes aĩaz trãsfoderĩt ỳginis beatissime: illa tũ bspãlit desigt q matha trãsfixit viscera dño ĩ cruce moriẽte. Dicatur g eidẽ a ꝓpba sctõ: Tuã ipsi⁹ anima ptrãsibit gladi⁹ vt reuelet ex multis cordibus cogitatiões. Ac si diceret: Maternis visceribus tribulatiõis gladio trãsuerberat⁹ videb⁹ in cruce pendẽtẽ quẽ angelo annũciãte ỳgo cõcepisti manente ỳginitate filiũ gdidisti qtin⁹ p bfactum ⁊ indeor⁹ insultantiũ iniqtas ⁊ discipulor⁹ fugiẽtiũ dnudet infirmitas. Deiqz illo pendente in cruce indefi ꝓpites vt descenderet insultabant apli fugientes de cruce illũ descendere posse nõ credebant Quẽ vt vidit Maria necesse fuit matna piaqz viscera ex causdẽ redemptoris passione gladio tribulatiõis trãsfigi.

De matna virginis sollicitudine circa filiũ Odilo cluniacẽsis. Capitulum CIIII

Ipsa porro dei genitrix beata oẽ temp⁹ dñicẽ infantie pueritie adolescẽtieqz cũ illo peregit ⁊ obsequiũ maternẽ dulcedinis vt vera mater vero bũanitatj sue filio minist rauit. **Herũ in sermõe de assũptione.** Nunqd non ab initio pastores legunt venisse ⁊ ꝓmã oĩz Mariam inuenisse? Jnuenerũt inqt Mariã ⁊ Joseph ⁊ infantẽ positũ in ꝓsepio. Sic et magi nõ sine illa puerũ inuenerũt. **Hosup Matthẽũ.** Verũ cur nõ et Joseph cũ ea a magi inuentus est: ne videlz aliq̃ gentib⁹ male suspitiõis daret occasio q statim saluatore nato ꝓmitias suas ad eũ adorandũ miserũt. **Hosuper Lucã.** Erãt aũt vterqz s pr̃i eius ⁊ mat mirãtes sup his q de illo dicebant ab angelis a pastorib⁹ a Symeone. Joseph siqdem ad cõseruandã Marie famam Jhesu pr̃i ab oĩb⁹ est putat⁹ ⁊ qz nutritius erat illi⁹. **Chrysostomus sup Matthẽũ omel viij.** Considerandũ ỳo qz post stellẽ gliosũ indiciũ Jhesus magos psidi remittit ⁊ ipse cũ matre in egyptũ fugiẽs descẽdit vt discipulos ab ipsis vite ꝓncipijs ad tẽptationes ⁊ insidias prepar sueres tribulationes maximas insepabiles comites eẽ virtutũ. Qz statim vt ortus ẽ Jesus cõtra eũ tyrãn⁹ secut mr̃ innocentia ĩ regionẽ barbaror⁹ fugat ⁊ magi reoz⁹ morte claz fugiũt. Bz ⁊ miseros de⁹ mestis rebus gdã etiã iocũda ꝓmiscuit. Mõ certe in oĩb⁹ sctis facẽ qs nec tribulatiões nec iocunditates bie ꝓtinuas ꝓmittit. **Cassio doc⁹ ĩ triptita historia.** Fertur q ĩ hermopoli thebaide gdã arbor q psidi

vocatur sanct multos cibo fructu vel folio vel cortice collo infirmantiū alligato Hyc etenī arbor vt aūt cū fugeret Jesus in ęgyptū cū Maria ꝛ Joseph· ad eū ꝓtiā vsq; ad ārā se inclinauit· cūq; supplicī adorauit. Et omel·de vigilia Epiphanię. Defuncto autem Herode angelus dñi i somnis Joseph in ęgypto apparuit. Ad cuius vocem surgens puerū ꝛ mrem eius accepit ꝛ in terraꝫ israel redijt. Ubi ꝫ videndū q nō dicitur accepit filiū suū ꝛ vxorē suā ꝑ puerū ꝛ mrem eius· q̄si nutricius nō mantus.

Qualiter inuenit eū in medio doctoꝝ. Beda sup Lucā li·j· Capitulum CV

Unq; factus esset Jesus
c annoꝝ duodecim: ascēdētibus illis hierosolymā fm cōsuetudinē dieī festi cōsumatisq; diebꝰ cū redirent· remānsit puer Jesus i hierusalē ꝛ nō cognouerūt parētes eius. Quęrit aliq̄s quō dei filius tanta parētū cura nutritus obliuiscēdo relinq̄ potuerit huius atēū nūbꝰ Quibꝰ rñdendū est· q; filius israel mos erat vt tempꝑ festis hierosolymā confluentes· vel ad ꝓpria redeūtes seorsum· incederēt viri· seorsū aūt fęminę cbotos ducētes. Infantes aūt vel pueri cū q̄libet parētū ire poterāt. Et ideo bā Maria ꝛ Joseph· puerū Jesum quē se comitari nō cernebāt vicissim cū altero parente reuersum putabāt. Glo·sup Lucam. Existimātes igit illū esse in comitatu· venerūt iter dieī ꝛ requirebāt eū inter cognatoꝝ notos. Metuebāt enī ne qđ Herodes in eius infantia patrare quęsierat tūc· iam in puericia polito inuēta opportunitate interficeret. Neq; nō inuenientes illū reūsi sunt in hierusalē requirentes eū. Una quidē die a hierusalē regressi. Secūda die int' cognatos cū quęsierāt ꝛ nō inuenirēt. Tertia die regressi sunt i hierusalē nec inuenerūt. Neq; post triduū inuenerūt illū in tēplo sedentem i medio doctoꝝ· q̄si fons enī medi' doctoꝝ sedebat· ꝑ q̄si cręplar būsitatis ꝓuo interrogabat ne infirm' docere audeat· ne doceri paruulus a senio erubescat. Videntes ꝫ cū sic admirati sūt Maria· s· ꝛ Joseph ꝛ alię quicūq; viderunt. Et dixit mr ei' ad eū. Bern· supermissus ē omel·j· Fili q̄d fecisti nob Ecce Marię pulegiū: Quis enī ꝑ audeat angelorꝝ: Suffiat enī eis ꝛ p magno habēt q cū sint spūs ex cōditione ecgi a facti ꝛ vocati sūt angeli· ꝓtestante: Qui facit inq̄t angelos suos spirit'. Maria ꝛo se mrem agnoscēs deū maiestatis ꝛ dñm angelorꝝ audacter appellat filiū suū dicēs Fili q̄d fecisti nobis sic? Glo super Lucam. Ecce inquit pater tuus ꝛ ego dolentes quęrebamus te. Et ait ad illos: Quid est quod me quęrebatis· nesciebatis q; in bis q̄ patris mei sūt oportet me esse. Non eos q; filiū quęrūt viruperat· sed q̄s sibi vr' sit pat' insinuat· ꝛ q̄d ei potius cui ętern' est filius debeat. Nam q; deus ꝛ hō est· nūc quidem excelsa deitatis nūc infirma ꝓfert fragilitatis· q̄si dei filius in templo cōmorat' q̄si filius hois cū parētibꝰ q̄ inter regrediēs ꝛ ꝑ ē q̄ subdit. Descēdit cū illis ꝛ venit naçareth ꝛ erat subdit' illis. Magister q̄pe virtutis officiū implet pietatis. Miramur si defert honorē pī· q̄ subdit' ē mri Ista subiectio nō ē necessitatis ꝑ pietatis Quid enī parētibꝰ debeam' ostendit.

Qualiē in nuptiis ostēdit suę cōpassiōis affectū. Bern· in sermone de hydrijs Cap CVI

Eterū in nuptijs deficiente
c vino cōuiuantiū verecundię cōpassa ē pijssima xp̄o· dicens filio suo: Vinū nō bñt· bio inq̄t ē cōpassa sīc micos ꝛ benignissima. Quid enī de fonte pietatis procederet nisi pietas? Quid inq̄t magis si pietatē exhiberet viscera pietatis? Mōne q̄ dimidia die pomus i mānu sua tenuerit odorē ei' reliqua dici pte fruabit? Utū ḡ viscera illa xp̄i pietatis affect in q̄lv nouem mensibꝰ requirit? Mā ante mentem q̄s ventrem replent et cum ex vtero processit ab aio nō recessit

Idem in alio de eodē. Ecce et nos oēs ad spūales nuptias vocati sumus in quibus vtiq; sponsus est Christus dñs. Sponsa vo nos ipsi sumus. Multū hec spōsa sponso suo est inferior genere spē q; z dignitate. Attamē ꝓpter illā ētiopissam de longinq; filiꝰ eterni regis aduenit z vt illā sibi despōsaret etiā mori pro ea non timuit. In his q; nuptijs adest Maria siquid forte desit sollicita z revera iam nuptiarū hic prādiū celebrat. Mā cena quidē in cēlo z ī aula eterna parat ibi nūq; vinū deficiet qm̄ ab vbertate domꝰ illius inebriabim̄ z torrente voluptatis eius potabim̄. Paratū enī est flumē vini qđ lētificat cor illiꝰ celestis ꝓpli sicdem fluminis impetꝰ lētificat ciuitatē dei. Nūc aūt qm̄ grādis nobis restat via: prandium quidē accipimus sed nō in tāta copia qz plenitudo satietasq; cēne eterne reseruatur. Hic q; nonnūq; vinū deficit gra. s. deuotiōis z feruoris charitatis. Quotiens n̄ necesse est frēs post lachrymosas querimōias nostras mīem exorare mīe vt suggerat suo benignissimo filio qm̄ vinū nō habeāt? Et ipsa dico vob charissimi si pie a nobis pulsata fuerit non veniet necessitati nr̄e qm̄ mīcors est z mī mīe. Nam si cōpassa est verecūdie illoꝝ a quibus fuerat inuitata multomagis compatiet nobis si pie fuerit inuocata. Placēt enī illi nuptie nr̄e ac ptinent ad eaz multo amplius illi nimirū de cui⁹ vtero tanq; e thalamo suo ꝓcessit sponsus celestis.

Cur filius rūdit matri qđ mihi et tibi mulier. Idem vnde. s. Capitulum CVII

Item vero nō moueat q in nuptijs illis respōdit dñs benignissime ac sctissime matri sue dicēs: Quid mihi z tibi mulier? qđ enī inq; o dñe ē z illi? Mōne qđ filio et matri: qđ ad illū ptinet quer cuz tu sis benedict⁹ fruct⁹ ventris eius immaculati? Mōne ipsa est q; saluo pudore concepit z sine corruptiōe te peperit? Mōne ipsa est in cuius vtero nouem mēsib⁹ morat⁹ es cuius virgineis vberib⁹ lactat⁹ es cuz qua iam duodecim ānoz factus de hierusalē descēdisti z eras subdit⁹ illi? Nūc ergo dñe quid molestus est illi dicens: quid mihi z tibi? Multū per oēm modum. Sed manifeste iam video q non velut indignās aut confundere volens virginis matris teneram verecūdiaz dixeris: Quid mihi z tibi: cum veniētibus ad te iuxta matris preceptū ministris nihil cūctatus facias qđ illa suggessit vt qđ ergo fratres vt qđ sic rūdit prius? vtiq; ꝓpter nos vt consulos ad dñm iam non sollicitet cura parētum z necessitudines ille spūale nō impediāt exercitiū. Hodie enī de mūdo sumus tributores nos esse constat parentib⁹. At postq; nosmetipsos relinq̄mus multomagis ab eoz sollicitudine liberi sumus. Dñ z legim⁹ fratrem quendā in heremo consulantez cū ad eum carnalis frater auxilij gratia aduentasset respondisse vt adiret alterum fratrem cum illevtiq; iam obisset mirāte illo z dicente quia mortuus esset se q; mortuū esse rūdit. Optime ergo nos docuit dñs ne solliciti simus super ꝓpinq̄s carnis nostre pluraq; religio postulet qm̄ ipse matri z tali matri rūdit: Quid mihi z tibi est mulier? **Hlo. super Lucam.** Non ergo matrē illaz ē negauit vt dicunt hereticī nec eam inhonorauit sed illa exigente miraculū facturus eam non agnouit. Ac si diceret: Ex eo q; genuisti hoc non operor sed in cruce pēdēs te matrem agnoscaz cum vt filius curā tui discipulo cōmittā. **Bern. in sermone de hydrijs.** Veniq; nouerat z ille cui loquerē z illa quis loqueretur. Nam vt scias quō responsum ipsū acceperit aut q̄ntum de filij benignitate ꝓsumpserit ait ministris: Quodcunq; precepe rit vobis facite.

Qualiter filius matrem honorauit. Beda in omel. de eodem Capitulum CVIII

n Ecce matrē suā inhonorauerat q̄ nob̄ honorare p̄ies z mr̄es p̄cepit-aut eā sibi esse matrem negauerat · et cui⁹ carne v̄ginea carnem suscipe nō desperet. Ps i eo q̄ miraculū factur⁹ ait: Quid n̄ z̄ est mulier-significat se dūitatē q̄ miraculuz patrandū erat nō p̄ncipiū tp̄aliē accepisse de mr̄e-s eternitatē semp habuisse d̄ p̄ie

Aug⁹ in sermōe de assūptiōe. Nūq̄d aūt ad illā benignitatē ptinuit mr̄is honorē seruare q̄ legē quę mr̄is honotez p̄cepit nō venit solue s adimplere

Ambros⁹ sup Lucā li. ū. Idcirco eni vt sup dictū e eā cani viro despōsari voluit-ne temerate v̄gitatis infamia vereret-cui ḡuis alius insigne corrupte le p̄ferre videret. Maluit igit aliqs d ortu suo q̄ d mr̄is pudore dubitare-quia sciebat tenerā ee v̄ginis verecūdiā z lubricam pudoris famā-nec putauit ortus sui fidem mr̄is iuuenis astruēdā

Bern sup missus e omel. j. Ceterū autez nō deū z dnz angelox Maria suā audacter filiū appellat dicens: Fili q̄d fecisti nob̄ sic? Ecce p̄legiū Marie. Quis eni s audeat angelox? Veniq̄ descendit cū illis z venit nazareth · z erat subditus illis. Quis? q̄bo? Deo. bobi. Nec tñ Marie s etiā Joseph ppt Mariam Mirare ḡ vtrūlibet-z eligе q̄d amplius mireris-sine filij benignissimā dignationē-sine matris excellentissimam dignitatem.

Utrūq̄ miraculū · q̄ fęmię deo obtēperat būilitas absq̄ ex emplo · z q̄ femina deo p̄ncipetur sublimitas sine socio. In laudibo v̄ginuz scptura singlariē canit-q̄ sequūt agnū quocūq̄ ierit. Quibo ḡ laudibo iudicas dignā quę etiā fiat? Deus itaq̄ se būiliat z tu te exaltas? Deus se bobi subdit · z tu bobo gestiēs dñari tuo te p̄ponis auctori?

Glo super Matthēū. Cum aūt diceret sibi mr̄ suā z frēs foris stare quer̄entes eū: Respondit: Quę e mr̄ mea z fratres mei ꝛc nō recusabat mr̄is obsequia-s p̄ferebat p̄iis misteria. Frēs q̄z nō continebat-s opus spūale cognatōi p̄ferebat-noscq̄ spūs carni p̄ferre docebat. Un q̄ amat inq̄t patrē aut matrē plusq̄ me non est me dignus. Juxta lrā tñ bo frēs dñi sunt eius cōsobrini: filij Marię-s-materterę eius quę dr mat Jacobi minoris z Joseph et Jude. Spūaliē aūt mater illius sunt qui eū in cordibo credentiū gignūt fratres bo qui opera patris faciunt.

Qualiē eam in fine discipulo cōmendauit. Beda vbi supza. Capitulum CIX

a Nte horā quidem passionis suę vt dictuz est dixerat filius matri: Mulier q̄d n̄ z̄? Ac si diceret: Quid dūitati quā ex p̄ie semp habui cū tua carne cōe est ex q̄ carnem suscepi? Nondū venit hora mea vt bū anitatis assūpę fragilitatē monēdo demonstrē. Plus est vt eternę deitatis potētiā v̄tutes opando patefaciā. Vētura siq̄dē erat hora vt q̄d sibi z matri cōe esset ostēderet-cum eam monitur⁹ in cruce discipulo v̄gini virginem cōmendare curaret. Carnis eni infirma p̄ssus matrem de q̄ hec suscepat pie cognitā eidē quem maxime diligebat discipulo commendauit-quā dīna miracula facturus quasi incognitā se nosse dissimulauit-et hanc diem natiuitatis auctorem non esse cognouit

Ambrosius sup Lucā li. viij. Ipsa nanq̄ fugientibus aplis ante crucez stabat z p̄s oculis vulnera filij spectabat. Spectabat tamen nō pigneris mortez-sed mūdi salutē-aut fortasse quia cognouerat per filij mortem mūdi redemptionē futurā-putabat aula regalis se sua morte publice munere aliquid adiuturā. Sed ipse Ihesus q̄ factus est sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber-suscepit quidem matris affectum-non quesiuit ad omnium redēptionē bois auxilium.

Glo-sup

Johānē. Cū ḡ pēdēs in cruce vidisset matrē ⁊ discipulū stantē quē diligebat ꝑ cęter familiari dilectiōe dixit mri suę: Mulier ecce filꝰ tuꝰ. Deinde dixit discipulo: Ecce mr tua. Itaqꝫ mri quā reliquit alterū ꝑ se filiū qdāmodo tribuit. Cur cū ꝟ fecerit ostēdit cū subinfertur: Et ex illa hora accepit eā discipulus in sua. **Augꝰ sup Johānez omel. cxix.** In quę sua cum reliquisset omia? Suscepit vtiqꝫ mrez dñi Johannes in sua non ꝓpria q̄ nulla ꝓprie possidebat ꝟ officia q̄ ꝓpria dispēsatiōe exequēda curabat. **Hlo. vbi. ḡ.** Verū ⁊ si nō ꝓpria habebat. tñ i illa societate cētuplū accepat vbi erāt oia coia. nihil habēs ⁊ oia possidēs. Qm ḡ Xpistꝰ dñs diuina factur? miracula mrez suā velut ignotā repulit. Ecce iam ostēdit horam venisse quā tūc ꝓdixit. in q̄ scz agnoscit de qua fuerat mortaliter nat?. ⁊ vocet vt a pijs filijs impendat cura parētibꝰ. Vñ ⁊ apls Si qs ait curā suoꝝ nō hz fidē negauit

Hieronymꝰ in sermōe ꝺ assūptione. Nec vero pudicissima ꝟginitas alicui discipulo ꝟ recti? q̄s ꝟgini cōmēdaret vt esset adinuicē grata societas ⁊ floridus aspect? necnō ⁊ venust? pcurrendi ꝟnās alternatim pudicitiarū splēdor decoratus.

Q. Johānes in hac dignitate Petro similis fuit. Petrus damianus. Cap CX

Licet igit̄ frēs charissimi pulcrā varietatē dīne dispositiōis corā charitate via ꝓpēdere. ⁊ egregios duos redēptor? nr̄i discipulos q̄libet int̄ se q̄dā dignitat? similitudine cōgruāt cōparare. Petrus videlz et Johānē. Cōmisit nāq; dñs Petro dapes ecclię. voluit ⁊ btō Johāni custodiam delegare Marię. Utraq; nimirū mat̄. mat̄ Maria. mat̄ ecclia. ꝟ Maria mat̄ Xpisti. ecclia mr christiano ꝟ. De Maria Xpist? carnē suscepit. ecclia ꝟo de later? sui carne, pduxit. Ex ista pdijt fm carnē natus. illā ptulit carneaꝫ moritur?. Ex ista voluit nasci. p illa dignat? est mori. Ex vna semel nat? est in psona sua. Ex altera nascit̄ q̄tidie mēbra sua. Aranit ex vna qđ p altera moreret. ⁊ q̄ vtraq; coiter saluaret. Magn igit̄ ⁊ felix est mr̄ btā ꝟgo Maria. ex cuius viscerib; caro Xpisti assūpta ē. ex q̄ rursus p aquā ⁊ sanguinē pfluxit ecclia. Hoc itaqꝫ mō ⁊ ex Maria pdisse videtur ecclia. vtraq; tñ casta. vtraq; mūda vtraq; perpetuę ꝟginitat̄ sīgulo ꝓmunita. Marū itaqꝫ duarū matrū duarez perpetuo ꝟginū. altera Petro. altera Johāni voluit cōmēdare. vt perpēso diligent̄ vtriusq; pondere misteriū. excellentiū merito ꝟ dignitas in duob; ecclī senatoribꝰ videat̄ ꝙri. Dicit dñs Petro: Tibi dabo claues regni cęlorꝫ: Nunq̄d ⁊ btā Maria frēs charissimi cęlum non fuit in cuius vtero ꝟginali nouē mēsib; tota dīnitat̄ plenitudo ꝓmāsit? Ex cui? castis mūdisq; viscerib; dei ꝟbum p qđ facta sūt oia īmaculata se carne vestiuit in angusto. s. latebat aluo ꝙclusus. ꝟ totius orb̄ iura regebat īmēsus. In breuissimo inq̄ ꝟginal̄ vteri domicilio ꝙstitutus ⁊ cęli gubnabat imperiū ⁊ trenorum oiuꝫ nō amiserat ꝓncipatū. Nō ḡ ꝟ ipsum ptiue cęlū dī venerabilis virgo Maria. atq; ideo btm̄ Johānē dñs q̄d āmō cęli clauiculariū cē ꝙstituit cū beatę genitrīcī suę custodē esse verebat.

Qualit̄ btā virgo martyriū cū filio sustinuit. Bern̄. in sermone de assūptiōe Cap CXI

Artyriuꝫ sane virginis mē in Symeōis ꝓphia q̄ i ipsa dñice passiōis historia cōmendat. Posit? est ꝟ ait sctūs senex de paruulo Jesu i signū cui ꝺdicet. Et tuā ipsius aiaꝫ ptrāsibit gladi?. Vere tuaꝫ o beata mater animam gladius pertransiuit. alioq̄n non nisi eaꝫ pertransiens carnē filij penetrauit. ⁊ q̄dem postea q̄ emisit spīm tuus ille Jesus oiuꝫ quidē ꝟ spāliter

tuus ipsius plane aiaz non attigit cru-
delis lancea quę nec mortuo parcęs cui
nocere nō posset lat⁹ aperuit ⁊ tuam vtiq;
aiaz pertransiuit. Ipsius nimirū aia iā nō
ibi erat sed tua plane anelli nesciebat. Tu
ergo ꝙ pertransiit aiaz vis doloris vt plus q̄
martyrem non immerito predicemus in q̄
nimirū corpęs sēū passionis excellens cō-
passionis affect⁹. An ꝛo tibi plus q̄ gla-
dius fuit sermo ille revera pertransiens ani
mā ⁊ pringēs vsq; ad divisionē aię ⁊ spi
ritus: Mulier ecce filius tuus. O cōmuta
tionē Johānes tibi p Jesu tradit⁹ seru⁹
p dño discipulus p magro filius ꝯfedci
p filio dei purus hō pro deo vero. Quō
vero nō tuā affectuosissimā aiaz pertrā-
ijt ꝙ audacio q̄ nra licet sarrea licz fer
rea pectora sola scindit recordatio? Nimirū frēs q̄ Maria martyr in aia dicat⁹
fuisse miret ꝙ nō meminit se audisse pau
lum inter matia gentiū crimia memorātes
q̄ fuissent sine affectione longe id fuit a
Marię visceribus longe sit ⁊ a Paulio a⁹.
Sz forte ꝯo dicat: Nūqd nō eraz ꝓscie-
rat moriturū? ⁊ quidē indubitanter. Nū-
quid nō sperabat cōtinuo resurrecturū?
vtiq; fidenter sup ꝙ voluit crucifixū ⁊ ve-
hemēter. Alioq̄n q̄sinam tu frater aut vñ ē
ꝙ sapia vt mireris magi Mariā cōpatien
tem q̄ Marię filiū patientē? Ille etiaz
corpe mori potuit, illa cōmori corde nō
potuit. ¶ Idem super Lucā omel'
xxiv. Est quidem sagitta timor domini
q̄ carnis desideria configit ⁊ interficit vt
spūs salvus sit. Est etiā sagitta timo dei
vivus ⁊ efficax ⁊ penetrabilior oī gladio
ancipiti ⁊ pringēs vsq; ad divisionē aię
ac spūs. Est etiam sagitta electa amor
Xpisti q̄ aiaz Marie nō modo cōfixit
sed pertransiit vt nullā in pectore ꝑginali particulā vacuā amore relinqueret ꝙ
toto corde diligeret ⁊ esset gratia plena
Aut certe pertransiit eā vt veniret vsq; ad
nos ⁊ ō plenitudine illa oēs accipem⁹ ⁊
illa q̄dē i tota se grande vulnus accepit
amoris ⁊ suauis. Ego ꝛo me ſ. licē puta
verim si sūmo saltem ꝯsi cuspide gladij
hui⁹ interdū pūgi me sensero vt vel mo
dico amoris vulnere accepto dicat etiā
aia mea: vulnerata charitate ego sum:
Dicit ꝯ Marię Glo sup Lucam
Anā aiaz pertransiit gladius i dolor do
minice passiōis acutissim⁹. Nō enī po-
tuit videre filiū crucifigi sine affectu do
loris matūi licet speraret resurrecturum
mortēq; destructurū. Anselm⁹ in li
bro ozonū Dōna mea mīcordissima
q̄s fontes dicā erupisse de pudicissimis
oculis cā attenderes vnicū filiū tuū in
nocentē coram te flagellari ligari mactari ⁊ carnē de carne tua ab impijs crude-
liter dilacerari? Multo singultibo estima-
bo punissimū pect⁹ veratū esse cū tu au-
dires: Mulier ecce filius tuus. Et discipu-
lus: Ecce mat tua. Utinā cū felice Jo-
seph dñz meū ꝺ cruce deposuissem aro-
matibo cōdidissez i sepulcro collocassez
vel saltē placuit⁹ essem vt tāto funeri nō
deesset aliq̄d mei obsequij.

Qualiter virgo mat̄ post filij resurrectionez se habuit. Capitulo duniacēsis Cap CXII

Jaūt scire volumus q̄d
ꝺ dei genitrix post resurrectionez
eius anteq̄ ipse celos ascende-
ret agebat sine dubio loca dñice natiui
tatis passionis sepulture ⁊ resurrectiōis
frequenter visitabat. Jn eis lacrymas
fundebat ⁊ oris sui sctissimi oscula imp̄-
mebat deinde ad notū sibi refugiz scz
aplicū consortiū intuitu dñico⁹ locoz̄ pe-
racto cum gaudio remeabat. Credi-
mus eam interfuisse gaudijs ascensiōis
dñice ⁊ in die sancto pentecostes cā apo
stolis spūssancti gratiā accepisse quā cō
stat eam ab ipsa cōceptione Xpisti ple
nissime habuisse. ¶ Dieronymus in
sermōe de assuptiōe. Nā ad ecclē
plū būanę vitę p⁹ ascensionē christi ge
neraliter eius cōversatio cum apostolis
vsq; ad eorum dispersionem fuit, sicut
Lucas in actibus eorū meminit dicens:

Hi oēs scilicet apli a monte oliueti hierosolymā regressi erāt psseuerātes vnanimiter in oīone cū mulieribꝫ ⁊ Maria matre Jesu ⁊ frib⁹ eius. Ecce dño Jesu ascendente in cēlum cū quib⁹ virgo i scḷa virtutū vacat ac meditatur in lege mādatoꝝ dei vt ⁊ ipsa sit forma disciplinę Christi ⁊ virginib⁹ cęteris exēplum pfectionis. Conūsat etiā cū testib⁹ resurrectionis ⁊ ipsa testis. Conūsat cū senatoribꝫ cęli infra curiā paradisi sub disciplina spūssancti totiusqꝫ maiestatis diuinę mgri. Inuenit ꝑma inꝰ ꝑmas cohortes sūmi regis quoꝝ vita iam nō erat de terris sed de cęlis. Hinc ⁊ in cęnaculū ascē disse leguntꝰ quo pascha dignissime celebrabat. Ibi qppe manebant cū Maria dñi Jesu christi mre vnanimit asperati charitate perseuerantes in oīone donec ex alto inducrēt virtute. Nam q dudū cum dño conūsantes ꝛrutib⁹ ⁊ miraculis pascebantꝰ bene in oratione pseuerabant nihil hęsitātes donec acciperent spiritussancti munera quę poscebat.

Qualiter post aduēt spūssancti vitam duxerit. Idem in eodez Capitulū CXIII

Quod si quęrat vlterius q post ascēsionē videlz filij ⁊ aduentū spūssancti beatissima virgo Maria matꝰ qd egerit vnū pro certo est qz virgo sancta corpe ac mēte pmansit. Mnā sane Gabriel angelus ac si cęlestis panympbus intactaz custodiuit. et Johannes apls cui eam Christus de cruce cōmisit ꝛginē ꝛgo seruauit suisqꝫ specialit obsequijs deseruiuit. Non q existimus ille sctoꝝ aplorꝝ chorus eam deseruerit inꝰ quos nimirū post resurrectionē intrās ⁊ exiēs familiariꝰ de incarnatione Christi ac resurrectiōe ꝛtulit. Ḷto siqdē verius inꝰ se de hac materia cōtulerūt: qꝫtoplemꝰ ab initio ꝑ spūmsanctū oīa cognouerūt ⁊ in oēz edocti veritatē quenerūt. Mnā sane beatissimā virginē ⁊ si oēs venerati sunt discipuli eiqꝫ dilectiōis officio famulati: Johānes tñ ei amplius ac specialius vsqꝫ ad vitę finem deseruiuit q sibi a benigno mgro i cruce pēdēte cōmissaz i suā qli filiꝰ matrem accepit. Vtis aūt putas eadē virgo mater filij doloribꝫ afficiebatꝰ q amore cruciabatꝰ quo desiderio ęstuabatꝰ dū aīo reuolueret cūcta quę viderat ⁊ audierat? puto qꝫ quicqd būanę virtutꝫ ē cogitare non sufficiat. Nametsi diligebat ex toto corde Christū nouis tñ inflāmabatꝰ qtidie ꝓtia absens affectib⁹ desideriozꝫ tanto siqdē validius qnto diuinis illustrabatꝰ visitationib⁹ interius. Mnā nimirū tota sanctispūs repleuerat gra totaz dīnus amor incanduerat ita vt in ea nihil esset qd mūdanꝰ violaret affectus sed ardor cōtinuꝰ ac pfusi amoris ebrietas. Fortassis g ꝓtę nimio amore in loco quo filius eius ac dñs sepultꝰ dicit: interdū eā habitasse credimꝰ qtinus pḡs pascere interius amor obtutibus nam qꝫ iam viuēs cū mortuis quęreret hoc enim patet impatiens amor vt quē dsiderat sp inuenire se credat. Ignorat quippe indiciū ratiōe multotiēs caret modum nescit nec aliud cogitare potest qꝫ qd deligit. Amor nō accipit d impossibilitate solatiū de difficultate rome diū: Idcirco tandē virgo matꝰ sup choros elenata ē angelorꝝ vt posset spēm vultumqꝫ videre saluatoris quē amauerat quē cupierat ex toto desiderio cordis.

Qualiter eam filius blandiēs ad gloriā suaz cōuocauit. Idē in eodem Cap CXIIII

Veni inquit colūba mea v īmaculata mea veni de libano veni. Nō imerito d libano venire iubet qz liban candidatio ītrptat. Erat n candida multꝫ meritorꝝ ꝛrutib⁹ ac dalbata nive candidioꝝ spūssancti muneribꝫ i oīb⁹ colūbę simplicitatē rtinuit qz quicqd i ea gestū est totū purum

ꝛ simplicitas totū veritas ꝛ gr̄a fuit totum mīa ꝛ iustitia quę de celo ꝓspexit. Ideo autem īmaculata qr in nullo corrupta. Hugo de sancto victore. Tota inquit pulcra es amica mea et macula non est in te. O virginitas humilis ꝛ humilitas ⁊ginitatis quō in vnū conuenistis? quid fecistis? sic sublimastis humilem sic fęcundastis ⁊ginē vt ⁊go pariat dei filiū ꝛ hūilis habeat sponsus deum. Nec alia talem decebat nec alt⁹ talis inueniri poterat. Tu pulcra es ꝛ suauis quā scrutator rerū ꝓbat quā inspector cordium laudat quam diligit actor pulcritudinis cui testimoniū ꝓbibet magister veritatis. Hocūde inquit intueor qr nullam in te maculā video qr totam te pulcram aspicio sed multo amplius me delectat qr totā dulcedine plenā inuenio. Nam fauus distillās labia tua mel ꝛ lac sub lingua tua odor vnguentorū tuor⁹ sup oīa aromata. Ecce circa illam cōmendat tria labia lingua⁊ vnguēta. Trinitas quippe venerat ad ⁊ginē totam susceperat in labijs ab ore patris osculū in lingua patris verbū in vnguēto pīs ꝛ verbi spūs. Fau⁹ inqt distillās labia tua nar⁊ dulcedinē emanāt ꝓpria Mel est diuinitas cera hūanitas fau⁹ ⁊bū ī ⁊gine caro factū. Ergo fau⁹ distillās labia tua. In te quippe diuina et humana natura soluta veteri discordia pacis osculo cōiūcte sunt ad ꝓfectam plenitudinē ꝛ eternā vnionē. Ego tibi charitate tuunctus osculo oris mei labia tua ꝓssi simulqꝫ dulcis dulcedinē infudi ꝛ a dulci dulcedinē erpsi. Valde inquit ꝓssi et impressi quia plene infudi ꝛ ꝓfecte sociaui valde igitur ꝓssi dulcedinē ꝛ vere expressi sanitatē quasi meū in te tuo sociaui ꝛ per tuū a te cum meo parē ꝛ tuo exiui. Mel erat diuinitas mea ꝛ hūanitas tua cera. Inde me ipsum feci fauū ꝛ factus sum ꝛ ecce fau⁹ distillās labia tua. Quod n impressū est in te assumptū est ⁊ te ipsumqꝫ factū est dulcedine plenū in me. Modo itaqꝫ sum ꝛ qd̄ sū ꝛ qd̄ fact⁹ sū venū et te alteꝫ añ te Fau⁹ distillās labia tua. O qꝫ dulcis ꝛ suauis es q̄ sola digna eras vt supnę dulcedinis osculū in tuo cōceptu susciperes ꝛ totius mundi suauitatē in partu stillares. Mel ꝛ lac ſ̄ lingua tua. ⁊ē verbū patris sub carne tua sub lingua tua quia verbū sub lingua quia absconditum: Mel ꝛ lac deus homo. Mel diuinitas ꝛ lac hūanitas quia mel de celi rore ꝛ lac exprimit ⁊ carne. O dor vnguētorū tuorum super oīa aromata qr oēm gratiam vincit sublimitas tua. Nullus in gratia tibi similis esse potuit per quaꝫ gratia super oēs filios hoīnꝫ venit. Spiritussctūs in tua singularē hūilitate requieuit qui in tua ⁊ginitate miraculū nulli compabile fecit. Idcirco odor vnguentoꝝ tuorū super oīa aromata. Alij quidem vngūt ad curationē alij ⁊o ad stabilitatē ꝛ oēs ad necessitatē: Tu ⁊o filia delicata ꝛ oī gr̄a plena charissima in delitijs tuis vncta es ad decorem tui decoris ꝛ in signū dilectionis vnctū q̄ppe paritura ꝛ tu qꝫ es vncta. Ipse q̄dem sup te ꝛ ꝓ cūctis participibꝰ suis accepit vnguenti plenitudinē tu ⁊o post ipsum ꝓ cūctis suauitatē.

Qualiter eam ex hac vita migrare fecit. Cap CXV

Ameni hyems transijt imber abijt ꝛ recessit. Soluda laus quę a semetipsa initiū caput eteni sua quęqꝫ virtus commēdant: ideo primū laudatur ipsa. Deinde ⁊o laudant quę eius sunt ꝛ hoc totū fit ad amoris incitamentū. Aduersa qꝫ cōmemorant vt ardentiꝰ desideriū ad effectū festinet ꝛ inde exire ꝓperet vbi dolor est. Hyems inquit transijt. En alia sancta age quod vis mūdus transit ꝛ cōcupiscentia eius. Cur diligatur quod transit cū diligendū non esset etiaꝫ si maneret? Nam cū staret nocuit cum ꝓfuisset decepit in altero crudele in altero fallax.

Audi ergo potius vnde gaudeas quoniam hyems trāsijt imber abijt & recessit Quid ē hyems? Nōne mortalis vita quā corruptionis suę torpor astringit & ignorātię caligo obnubilat? Ad agēdū quippe bonū est pigra & ad pficiēdū nubila. Et vbi ē imber? Nam gelu quidez interius astrigit imber autē extrinsecus rubos dissoluit. Imber igitur ē in his quę pęt ingemitā corruptionē ętidie molesta ingruūt. Egredere g̃ cum iocūditate electa inf filias nec durum tibi videat carnis corruptibilis indumētum morte deponere quę & viuēs noscer corruptionem carnis nō amasse: Aplium enadio ab crūna literar. Nō erūt vltra dolor & gemitus qm̃ p̃ priora transierunt. Jam enī hyems trāsijt imber abijt & recessit.

Hieronym⁹ vbi s. Sic itaq; mūdi regina de terris & de p̃ti seculo neq; eripit securaq; de sua imarcessibili glia cęli palatium ingredit vbi vna societas ciuiū sup nox vbi dulcis solēnitas angelox vbi post labores & crūnas fęlix ac suauis refectio aiarū.

Beda super Lucam li. j. Nulla quidem historia docet eam ex hac vita gladij occasione migrasse vnde ꝓstat in ꝓphia Symeonis intelligi gladiū i. dolorē dūice passionis eius aiaz ptransisse. Et si Christum vtpote dei filiū sponte ꝓpria mori ipsamq; mortem deuincere nō dubitauerit vt sua tn̄ carne pcreatū nō sine dolois affectu crucifigi videre potuit.

Nota curia cęlestis eī exequias celebrauit. Hieronymus vbi s. Capitulū CXVI

De eius pfecto exequias

a ętū credere ꝓphas est angeli famulabant & vniuſę cęlox curię cōgratulabant. Nec mirū qz matrimi honoris illi⁹ ē q̃ ex ea nat⁹ ē. Nuē oīs cęlorum ordo venerat & adorat sup se elevatū cū p̃ce in sęcte maiestat dīne. Legim⁹ itaq; ęs sępe ad funera sepulturasq; q̃rūdā sctox angelos aduenisse & ad exequias eox obsequia ꝓstitisse necnō & aias electox vsq; ad cęlos cū hymnis & laudibus detulisse vbi etiaz vtriusq; sexus chori cōmemorant frequent audiri laudes iterea ceciisse & qđ pspicuū est eosdem multo nōnūq; lumine resplenduisse. Insup & adhuc vinētes in carne ibidem mirī odoris fragrātiā psensisse. Et si interdū ad recreandā & corroborandā spem astantiū saluator noster ob merita suox amplius cōprobāda talia & tanta p suos cęlestes ministros circa defūctos dignat⁹ ē exhibere: Stomagi eius genitrici in die obitus sui credēdū est cęlorum militiā cū ꝓginibus suis festiue obuiam aduenisse eamq; ingenti lumīe circūfulsisse & vsq; ad thronū olim sibi etiaz ab mūdi cōstitutione paratū cū laudibus & cantic spiritalib⁹ pduxisse. Nulli dubiū est totā illā cęlestē hierusalē ineffabili lętitia tūc exultasse tūc iocūditate fuisse inestimabili charitate tūcq; cū gratulatione inbilasse. Nec imerito: Credim⁹ enī q ipse saluator oīnz ipse p se tot⁹ festinus occurrit & eam cū gaudio secū in thronō collocauit. Alioqn quō crederetur impleuisse qđ ipse precepit in lege: Honora inq̃t p̃ez tuum & mrem tuam. Dotro q ipse p̃rem honorauerit ipsemet nobis testis est cū ad iudeos dicit: Ego honorifico p̃ez meū. Deme ꝓpo euāgelista dicit q de hierusalē rediens nazareth venit & erat subditus illis.

Nambiguū est vtrū cū corpe assumpta sit. Cap CXVII

Dicto de assūptiōe eius

p tum ꝓginis gliosę multi qdez illud apocriphū legēdi studio cautius amplectunt pietatē amore cum ex inde nihil aliud experiri possit pro certo nisi q decimaqnta die mensis augusti gloriosa migrauit a corpe. Mōstratur aūt sepulcrū eius vsq; ad p̃s in vallis Josaphat medio quę est inter montem

sion ⁊ monte oliueti posita· vbi in ea bo nore miro lapideo tabulatu fabricata e ecclesia in qua sepulta fuisse ab olim ibi dem ꝓdicat· sed nūc vacuū esse cernēti bo ostendit. Vnde multi nr̄oꝝ dubitant vtrū assūpta fuerit simul cum corpe· an abierint relicto corpore. Quō aūt vel quo tpe aut a quibo ꝓsonis sanctissimū eius corpus inde fuerit ablatū· vel vbi transpositū· vtrū ne surrexerit nescit. Nōnulli tñ eam astruere volūt iam resuscitatam ⁊ in celestib⁹ beata cū Xpisto imortalitate vestitā. Quod ⁊ de beato Johanne euāgelista eius mīstro cui virgini virgo cōmissa est a Xpisto· plurimi asseuerant· qz in sepulcro eius vt fertur non nisi māna inuenit quod ⁊ scaturire cernitur Verū q̄d boꝝ verius censeat ambigim⁹ Deiusqz vō cui nihil ē impossibile totum cōmittim⁹ qñ aliq̄d auctoritate nr̄a temere diffinire velim⁹. Sicut ⁊ de illis q̄s cum dño resurrexisse ⁊ in ciuitate sancta hierusalē apparuisse legim⁹· sed vtrū redierint in terrę pulueꝛē certū nō habemus. Nōnulli tñ doctoꝝ senserunt ⁊ in suis etiā scriptis reliquerūt q⁹ in illis perpetua resurrectio sit cōpleta. Fatent· nq nō essent veri testes nisi ⁊ coꝝ resurrectio vera esset. Vnde ⁊ beūs Petr⁹ dixisse legit cū de Dauid in testimoniū loqueret. Et sepulcrū inq̄t ei⁹ apud nos ē qñ nō ausus sit dicē q⁹ ipse vel corp⁹ ei⁹ apd̄ nos ē. Dic etenī aiūt ⁊ ipsū cū cęteris sctis resurrexisse· ioqz monumētū ei⁹ vacuum remānsisse. Qd̄ sane factū ⁊ d̄ alijs locis sc̄pturarū conant firmare· videlz vt bi resuscitati iam cū Xpisto regnent in ęterna societate· qđ qz deo nihil est impossibile· nec nos d̄ bt̄ Xpi Maria factū abnuim⁹ qñ⁹ ꝓpē cautelā salua fide pio desiderio magis opinari oporteat qñ incōsulte dfinire qđ sine piculo nescim⁹

Qualiter Augustin⁹ hic pie credendū esse rationib⁹ ostendit. Augustinus in sermone de eodem. Cap CXVIII

Psam q̄dē perpetuam
i Xpinē dei genitricem memoreꝝ cōditionis būane morte subisse tpalē dicere nō metuim⁹· quā ⁊ idē ei⁹ filius lege sortis būane sustinuit· eo q⁹ hō erat ex eius vtero suscept⁹ ⁊ pfusus. Dz si dicim⁹ eam vinculis mortis detentaz ⁊ in cōmunē putredinē hmem ac cinerē resolutam· videndū est si cōueniat tante scitati. Scim⁹ enī dictum ꝑno parēti: Puluis es ⁊ in puluerē ibis. Qđ si de carnis resolutiōe dī· hanc cōditionē caro Xpisti de carne Marię sūpta euasit quę corruptionē nō sustinuit. Vñ Dauid: Nō dabis inq̄t sctm tuū videre corruptionē. Excipit ab illa gnāli sua de virgine sūpta natura. Post hāc aūt quę dicta sūt Adęa q⁹ excipit fili⁹ Marię· cōtuendū est etiā quę dicta sūt Eue· si cunctis sint fęmis gnālia· ⁊ si in aliq̄ excipiatur Maria. Erūnā quidē Maria cum Eua sustinuit· cui⁹ aias gladi⁹ passiōis Xpisti pertrāsiit· ꝑ cōcept⁹ nō multiplicauit· nec sub mariti pēte d̄guit· q̄ visceribus integerimis absqz viri cōmixtione ⁊ pcti collauiōe de spūsctō Xpistū suscepit: vnde ⁊ sine dolore genuit· ⁊ sine pudoris violatiōe Xpo pmansit. Hoc enī potuit efficere d̄ mr̄eq̄ sic elegit nasci d̄ Xpine. Qđ ⁊ si coꝛauit erūnā Eue· ñ tñ pturiēdo cū dolore pmeruit ꝑ singularis scitatē eius· ⁊ gr̄a q̄ suscepti⁹ dei sit gularit̄ estimata est digna. Si g̃ Jesus quē scim⁹ oīa posse· voluit integrā mr̄em Xpinitatis seruare pudorē· cur nō potuit et incorruptā a putredinis seruare fetore? Dicat qs q̄ cognouit sensū dñi: Quod ad eius benignitatē ptinet mr̄is honorē seruare q̄ legē quę mr̄is honorem ꝓcipit nō venit soluere ꝑ adimplere. Quā g̃ in vita ꝑ cęteris gr̄a sui cōcept⁹ honorauit credere piū est q⁹ eam ⁊ ī morte singulari saluatione ⁊ spāli gr̄a honorauerit. Potuit enī illā a putredine ⁊ puluere alienā facere q̄ et ea nascēs potuit Xpinē relinquere. Putredo nāqz ⁊ vmis opprobrium ē būane cōditiōis. A quo videlicet

opprobrio cum Jesus sit alien⁹. Marię natura excipit quā de ipsa Jesus susce-pisse probat. Caro enī Jesu caro Ma-rię est. Ipse aūt idemqꝫ qui resurrexerat cęlos ascendit ꝫ carnē quā de matre sus-ceperat super astra trāsuexit honorāl om nem hūanā naturā ꝫ multomagꝭ mater-nam. Illud ergo sacratissimū corpus ō quo Christ⁹ carnē assūpsit ꝫ hūanę na-turę dīnam vnīuit. non amittēs qō erat sed assumēs qō non erat. vt fieret ẋbus caro. hoc est. deus hō. vermibꝰ escam tra ditū esse. quia sentire nō valeo. dicere ꝓ timesco. De quo si nihīl aliud sentirem qī de ꝓprio. nihil aliud dicerem nisi q̄ absqꝫ vllo dubio soluēdū in morte futu rum esset post mortē putredo. post putre dinem vermis. ꝫ post ẋm̄em abiectissim⁹ pulvis. Quod vtiqꝫ de Maria creden-dum nō videt cōsentibile. Hāc enī esti mationē ꝓpellit incōpabile mun⁹ gr̄ę.

Iterum ad idem psuasiones alias inducit. Cap CXIX

Vidme dicere multaꝫ

q inuitat rerā consideratio. qm̄ est ꝫ illa quā ipsa ẋitas ait ali qī. Qui mihi mīstrat me sequat. ꝫ vbi sum ego illic ꝫ mīster meus erit. Mariā siqdē ꝫ opis exhibitiōe. ꝫ fidei rigidissima ve-ritate mīstrā eius fuisse intelligit oīs qui sanū sapit. Ope certe mīstrauit quę hūc in vtero gessit. ꝓtuqꝫ ꝓfusum aluit ꝫ fo-uit. in ꝓsepio reclinauit. ī ęgyptū fugiēs abscondit. ꝫ oēs ei⁹ infantiā ꝓsecuta est pio mr̄is affectu. ita vt vsqꝫ ad crucē in qua iam virū pfectū vidit cū pendentes ab ea⁹ nō recesserit ꝓsectatu. nec solūmo-do pedū gressu. verū etiā imitatiōis affe ctu. Porro sicut ei⁹ mīstratrix devotis-sima spūalius operū q̄litatibꝰ extitit. ita p̄ul dubio religiōis fide ꝫ charitate se-cutrix fuit. quippe q̄ illā nō virili semine ſm ordinē naturę. ſm mystico spiramine archangelo nūciante cōcepisse se nove-rat. Vīt ꝫ cūcta q̄ circa illū fieri videbat cōseruans. his auditis ad fidei roborata pio corde cōferebat. Fuit inqꝫ sicut ostē sum ē fide ꝫ ope christi mīstratrix ꝫ vsqꝫ ad eius mortē devota ꝓsecutrix. Si igi-tur vbi Christus mīstros suos esse vult ipsa nō fuerit. vbi erit? Si aūt ibi. nūqd gr̄a pari? vel si gqualī gr̄a. vbi est equa dei censura quę reddit vnicuiqꝫ ſm me-rita? Si merito q̄ oīb⁹ Marię viatorib⁹ donata ē gr̄a. nūqd erit mortuę minuē-da? Absit. Nam si oīus sancto ꝓ morte ē ꝑciosa Marię sanctę ē ꝑciosissima q̄ tātā dei gr̄am comitē habuit vt mr̄ dei dica tur ꝫ sit. Cōsideratꝫ igit oībus his vera ratione censeo cōfitēdū Mariā ad ęter-nitatis gaudia gl̄iose assūptā Christi be-nignitate ęterni honorati⁹ susceptā ꝫ ad cōmunē putredinis ẋmis ac pulueris hu militatē nō ē adductā. Si enī in pte salvatoris est de sctō ꝓ capite capillus nō pęnire. est ꝫ mr̄is suā cū aīa ꝫ corpe inte-grā posse seruare. Si si nullus fidelīū du-bitat ℔ eū posse. cur dubitandū est etiaꝫ q̄ ad tantā benignitatē attinet eum no-luisse? Si deus sola gr̄a inter crepitantes flāmas nō solū corpa pueroꝝ illęsa. sed ętiā vestimēta seruare voluit inusta. cur abnuat ī mr̄e ꝓpria qō elegit ī veste alie-na? Jonā in ventre ceti ꝓter natalē vsū seruauit incorruptū sola mīa. Mariam incorruptā ꝓtr̄ naturā nō seruauit gra-tia? Seruat⁹ est Daniel intēpatissime fami leonū. ꝫ nō est seruāda Maria tan tis donata meritī dignitatū? Hęc ergo cūcta q̄ dirim⁹ qz naturā nō seruasse co-gnoscim⁹. in integritate q̄z Marię plus gr̄am q̄ naturā potuisse nō dubitam⁹. Letat q̄ Maria lętitia inenarrabili aīa ꝫ corpe ī filio ꝓprio cū filio ꝓprio ꝓ filiū ꝓprium quē in vtero suo gessit quē genuit quē fouit ꝫ aluit dei genitrix dei mīstra trix deiqꝫ secutrix de qua vt dixi q̄m ali-ter sentire nō audeo aliter dicē nō ꝑsumo

Quid de illa materia pie sentiendū atqꝫ loquendum sit. Capitulum CXX

Suscipiat hūc sensū fraterna charitas vīa. ꝑut spūs sanctus inspirauerit. ⁊ si refragabis elegent. cū nō vult dicere ꝺ christū nō posse. ꝓferat. ꝛre nō ꝓueniat nisi. Et si se vri consiliū de his nosse veraciter ostēderit. incipiā ei credere ꝺ quibus aliter nō ꝓtēsūpsi sentire. Si ḡ sūt vera quę dixi nūbi christe ḡras ago. qr ꝺ sancta ⁊gine matre tua nō nisi qꝺ pium ac dignū est sentire nō potui. Si ergo dixi vt debui. approba christe obsecro tu et tui. ¶ Hieronym⁹ vbi. s. De his aūt de qbꝫ certi sum⁹ paulisper loqr̄ ad ędificationē ⁊ dīni nois laudē. vt ꝓ famulatu relīgio cōseruet. ⁊ ꝓ affectu de notio augeat. Nīm igit̄ hęc est virgo ꝙ sola vniuersaꝫ ꝑuitatē hęresecā interemit sola post deum sit quę nos in oi veritate confirmet. suisqꝫ meritis cōmendet. ⁊ auxilietur ꝓbis vt ⁊ ipsi digni inueniam̄ in eius laudib⁹. ¶ Bern⁹ in sermōe de eodem. Fateor imperitiā meā nec abscondo pusillanimitatē ꝓpriā. Non est qꝺ amplius me delectet. si nec est qꝺ me terreat magis qꝫ sermonē hūc de glia virginis mīrie. Nō laudabo siquidē hūana mortalitas nō debet cessare cū hoīs sola natura supā spūs imortales exaltatur in ⁊gine. sed de illius gloria. nec simile patitur deuotio. nec dignū aliqd potest cōcipere cogitatio. vel inerudita parturire locutio. Nam ipsi celestis curię ꝓcipes in tantę nouitatis cōsideratione clamant non sine admiratiōe: Quę ē ista quę de deserto. i. de sub sole vbi nihil est nisi labor ⁊ afflictio spūs. ascēdit delitijs affluens spiritalib⁹: Quid mi delitias dicerī de cui⁹ ⁊ginitatis cū munere fęcūditatis hūilitatis insigne distillātē fauū charitatis viscera mię plenitudinē grę ꝓrogatiuā glorię singularis ascēdēs: Ergo speciosa facta ē ⁊ suauis etiaꝫ angelis sanctis in delitijs suis.

Cū ꝙta gloria virgo mater in cęlum ascendit. Hieronymus vbi. s. Capitulū CXXI

Et hac quoqꝫ sanctissima ⁊gine cūlit. ad cęlos ascendente multo admirantes. inuitatu secretoꝝ ꝓtēplatoꝝ cęlestiū in cantic⁹ dit: Vidi speciosam qsi colūbā ascēdentem desup riuos aqrū. Quasi colūba speciosa fuit. qm illius colūbe speciē ac simplicitatē ꝓmōstrauit quę sup dīm venit. ⁊ Iohānē docuit. De sup riuos aqrū. qr sup aquā refectiōis educauerat eaꝫ dño ex qua multi riui deducti totā terrā irrigant delitiarū. Cui⁹ inestimabilis odor erat nimis: ad cuius ꝓfecto fragrātiā lęta decurrit ois illa hierusalē cęlestis. Circundabant eā flores rosarū ⁊ lilia cōualliū. eo qꝺ oēs aię martyrio rubricatę beatę chīs eā ęterne dilectiōis cōplectant. et ⁊ginitatis splendore cādidatę atqꝫ i valle hūilitatis enutrite circūdātes eā grā veneratiōis obsequūt. Recte nimirū beata dei genitrix ⁊ martyr ⁊ ⁊go fuit. qui⁹ i pace vitā finierit. Nam qꝺ vere passa sit Symeon ꝓpha loquēs ad eā dixit: Tuam inqt ipsius aiaꝫ ptransibit gladius. Alij quidē sancti ꝓ christo passi sunt i carne. beata ⁊go dei genitrix in ea ꝑte sui est passa ꝙ impassibilis ⁊ imortalis habetur. i. in aia vel in mēte. Idcirco vt vr fatear plusqꝫ martyr fuit. qr specialit. et atrotius passa est dum passiōis christi gladiū in aia sua sustinuit. Costat nēpe qr plus oīb⁹ dilexit. ideo ⁊ plus voluit i tantū vt aiaꝫ ei⁹ tota ptrāsiret ac possideret vis doloris ad testimoniū enimię dilectionis. Cuius nimirū dilectio morte fortior extitit. quia morte christi suā fecit. Nūc aūt circūdāt eā rosarum flores indefinent. ipsius pulcritudinē int̄ filias hierusalē admirātes. Hī circūdāt eam flores rosarū ⁊ liliū cōualliū vt virtutes virtutib⁹ sultiant. ⁊ decore formositas augeatur. Sctōꝝ qppe claritas submittit. vt ei⁹ amplior gloria cōmēdet. quę super angelōꝝ choros exaltata iam btissima ꝓdicat. Nam si quelibet ⁊ginitas intā tum erigit. vt angelis compet. quęꝫ angelōꝝ dño nuptiarū fędere copulatur.

Multomagis gloriosa virgo que singulari cōmendat̄ p̄uilegio ꝛ immenso ditatur mer̄imonio. Sicut igit̄ in cōpatione dei nemo bon⁹. Sic ꝛ in cōpatiōe matris dei nulla perfecta inuenit̄ ꝛ si virtutibus eximia cōprobet̄. Veniq; si gaudium sit in cęlo de quolibet peccatore pę nitentiā agēte-multo magis estimandū est pro tante virginis exaltatione.

Qualiter ascendens a cęli ciuibus ꝛ a filio suscepta sit. Bernardus in sermone vbi supra. Capitulum CXXII

Vis ergo cogitare suffi
ciat q̄ gliose ea die mūdi regina pcesserit-ꝛ q̄to deuotionis affectu tota in ei⁹ occursū cęlestiū legionū multitudo p̄dierit-q̄b ad thronum glorię cantic̄ sit deducta-q̄ placido vultu-q̄ serena facie-q̄ diuis amplexib⁹ a filio suscepta-ꝛ sup oēs creaturā exaltata cū eo honore q̄ tāta mat̄ digna fuit cū ea gloria q̄ tm̄ filiū decuit. Felicia prorsus oscula labiis lactent̄ impssa cui virginco mat̄ applaudebat in gremio. Verū inq̄t nō fcliciora censebim⁹ illa que ab ore scentis in ventera p̄is hac die suscepit in bētā salutatiōe cū ascēderet ad thronus glorię-canēs epithalamiū ꝛ dicēs: Osculetur me osculo oris sui. Veniq; Christi gnātionē ꝛ Marię assūptionē q̄s enarrabit: Et tū eni gr̄e p̄ ceter⁹ adepta est in terris-tm̄ ꝛ in cęlis obtinet glię singular⁹. Nō si oculus nō vidit-nec aur⁹ audiuit ꝛ in cor hoīs non ascendit q̄ pparauit de⁹ diligētib⁹ se-q̄d pparauit genitrici se: Et q̄d oīb⁹ certū est pre oīb⁹ diligenti: Aug⁹ in sermōe vbi. ꝑ. Mun⁹ aīa in cęlus assūpta p̄culdubio Christi filij sui claritate gliosiq; ꝑspectib⁹ eius pfruit̄ ꝛ sp videre desideras semp̄q; cōspiciēs excellētiori q̄dā ac spāli p̄rogatiua ab ipso honorat̄ coīp⁹ suū in illo posſidēs-ꝛ si nō suū p q̄d genuit-tm̄ suū q̄d genuit. Imo si nō obuiauerit auctoritat̄ nec dū p̄specta vere credo q̄d ꝛ p q̄d genuit q; tanta sctificatio digniot̄ est cęlo q̄ terra. Thronū quippe dei thalamus dñi tabnaculū Christi dignus est ibi e vbi ē ipse. Nūc thesaurū digni⁹ est cęlū seruare q̄ terrā meritoq; nō putredinis resolutio ſ incorruptibilitas sequit̄ inte gritatē tantā. ¶ Dieronym⁹ vbi supra. Maria ergo q̄to virtute altissimi extollit̄ ad sublimia-tanto clarior resultat in gloria. Plena siquidē gr̄a plena deo plena. Virtutib⁹ nō potest nō posſi vere plenit̄ gloriā q̄nę claritat̄ quā plenissime accepit vt mat̄ fieret saluatoris. Hanc itaq; filię sion oēs vident ac beatam dixerūt eamq; regine laudauerunt Et tantā vtiq; viderūt eam q̄ tam nullus enarrādo explebit mortalium. q̄to magis deum qui talem ꝛ tantā fecit eam vt ipse fieret per illam sicut scriptum est: Dō nat̄ est in ea. ꝛ ipse fundauit eā altissimus. Cūq; in domo patris mānsiōes multe sint credim⁹ splendidiorē mīi filium p̄stitisse-quā sibi domū olim edificauit sapiā septē colūnis. In qua nimirū domo ecclesiarū dei nuptie parantur. In eo nanq; virginis vtero īmortali sponso virginitas cōsecrat̄ vt totū cęleste cōmercū efficiatur.

De assumptionis eius solennitate veneranda. Idē in eodem. Capitulū CXXIII

Sicut ergo eadē gloriosa virgo incōparabilis ceteris virginib⁹-sic assūptiōis ei⁹ festiuitas incōparabilis ē ceteris sctō p solēnitatibus-ꝛ admirāda etiā angelic⁹ virtutibus Ipsa eteni die beatissima virgo fcliciat̄ alternantib⁹ hymnidic̄ angelor̄ chor⁹ inter pausa eterne viriditat̄ itroiuit-ꝛ vsq; ad throni celsitudinē mat̄ virgo p̄cessit atq; post Christū gliosa resedit. Un̄ p̄fidēt de ipsa sctā dei canit ecclia-q̄d de nullo alio sctō p fas est credere videlz cā vltra angelor̄ merita trāsce disse. Hinc etiaz

et psona angelico spiritu admirans
spusctus ait: Quę est ista q ascendit p
desertū sicut virgula fumi ex aromatib⁹
myrrhe z thuris z vniūsi pulueris pigmē
tarii: bene q̄si virgula fumi · qz gracilis et
delicata · qz dīnis extenuata disciplinis z
intus in holocaustū cōcremata incēdio
pij amoris · z desiderio charitat̄. Virgu
la inquit fumi et aromatib⁹ · quia multis
erat repleta virtutū odorib⁹ · vnde manās
et ea fragrabat odor suauissim⁹ etiā spi
ritib⁹ angelicis. Vere btā supnoz ciuiuz
societas z admirabilis eoz charitat̄ vna
nimitas · vbi nullus angelorum nō dico
beatę Marię virginis ꝑ nec cuiusq̄ san
ctoz inuidet glorię · sed totum in altero
possidet vnusq̄sq qđ gratis ꝑstat oībus
vt glorificet deus · z de oībus z in oībus
z ab oībus. Hęc est ḡ dies ꝓclara in q̄
beatissima virgo puenire meruit vltra q̄s
nęc būanitat̄ ē natura · vbi nō suba tol
litur · sed glorię magnitudo dēmōstrat̄
cū elevatur ad cęli palatiū in dexteram
ꝑtis · vbi christ⁹ p nobis introiuit pon
tifex factus in ęternū. Ipsā enim pcessit
et ea fide vera gent⁹ ad cęlū vt ei para
ret i ęthereis mānionib⁹ locū. Nā si gau
diū in cęlo fit vt dictū est de q̄libet pcō
re pnitētiā agente · multomag⁹ estiman
dū est p tante virginis exaltatiōe. Cuius
nimirū festiuitas oīuz est gtulatio ciuiū
supnoz. Hec illū die vt credim⁹ trīmō
sollēniz p ei⁹ honore ducūt annuū · ꝑ cō
tinuū iocūditat̄ colūt · etiā z in ętnū ve
neratiōis obsequio cuz oī amoz z gaudij
tripudio. Hęc ḡ festiuitas q̄ nob renoui
tat̄ annua illis oīb⁹ ē facta ꝓtinua. Nec
imerito oīs illa cęlestis ciuitas ꝑgulat̄
z venerat̄ mātez · cuius filiū adorat super
se regem.

Cur illa die legit̄ euāgeliuz de Martha z Maria. Serñ. i ser mone vbi. s. Lap CXXIIII

Erū q̄d mirāt̄ angeli de
v terra deserta Mariā ascēdere

delitijs affluentē? Mirent̄ pot⁹ christā
pauperē de cęlestis regni plenitudine de
scendētē. Nōge eteni amplioti miracu
lo dignū videt̄ filiū dei paulominus ab
angelis mīozari q̄s mātem dei sup ange
los exaltari. Illius siquidē exinanitio
facta est nāa repletio. Illi⁹ miserię sunt
mūdi delitię. Illius inopia ē nāa copia
sed z crucis ignominia facta ē credentiū
gloria. **Idem in alio.** Nē itaq̄ ꝑus
Maria suscēperat in bui⁹ mūdi ca
stellū intrātē · ab eo suscipit̄ hac die san
ctam ingredięs ciuitatē. Nec in terris lo
cuz dignior erat virginalis vteri templo
in quo dei filiū Maria suscepit. Nec in
cęlis regali solio q̄ Mariā hac die filiā
sublimauit. Felix nimirū vtraq̄ suscep
ptio · vtraq̄ ineffabilis · qz vtraq̄ incom
ꝓhensibilis · vtrobiq̄ mirāda est dignitas
virginis mātis · vtrobiq̄ amplectēda dig
tio maiestat̄. Vt q̄d eni ipsa die ī eccle
sijs christi euāgelica illa lectio recitat̄ in
q̄ mulier inter mulieres bñdicta saluatorē
excepisse intellig̃it? Credo vt ista quam
nāc celebram⁹ ex illa suscēptiōe aliq̄ ge
nus estimet · imo vt iuxta illi⁹ inestimabilē
gloriā inestimabil̄ z ista cognoscat. In
trauit inq̄t Iesus ī q̄dā castellū · z mu
lier q̄dam Martha nōie excepit illuz
in domū suā. Felix mulier cui⁹ dom⁹ sal
uatore suscepto mūda quidē inuēta est
ꝑ plane nō vacās nisi forte q̄s dixerit va
cuā quā salutat angelus gra plenā. Nec
hoc solū sed adhuc in cā q̄s supuenturū
asserit spūsanctū. Ad q̄d autē nisi vt q̄
iam sibi plena erat nob etiā supplena z
supeflues fiat? Vtinā in nos fluāt gra
rū aromata · vtinā accipiam⁹ oēs de ple
nitudine tanta. Et huic erat soror nōie
Maria. Hę sorores debēt esse cōtubna
les. Nec circa frequēs ministeriū occu
pata · illa ꝑ dñi fimonib⁹ intenta. Ex
natus q̄ dom⁹ spectat ad Marthā · im
pletio ad Mariā. Vacat eni dño vt nō
sit dom⁹ vacans. Mundatio ꝑ attri
buitur Lazaro · quez a mortuis excitat
vox ꝑtul vt videat̄ formā gerē pnitēt̄

Idem in alio Martha quidez ꝛ Maria tñ inueniunt in ꝓginali thalamo · qñ ipsa virgo mater ꝛ Elizabeth grauide ac grãdeue ꝙsi mẽsibꝫ tribꝫ humili deseruiunt officio · ꝛ verba d̃ filio cõ seruabat cõferẽs in corde suo. Meminez ergo moueat ꝙ suscipiens mulier non Maria sed Martha vocat' · qñ in hac vna ꝛ sũma Marie ꝛ Marthe negociũ ꝛ Marie nõ ociũ inuenit. Martha chri stum excepisse legitur que ꝑ natu vide tur. Nam ꝛ salut' initiũ sibi magi vendi cat actio qz comtẽplatio. Laudat ergo Christus Mariaz sed a Martha suscipitur. Amat Rachelẽ Jacob · sed ignorã ti Lya supponit. Idẽ ybi · s̃. Nulla ꝛo Lazari mentio fit qñ ab inocẽtissimo corde Marie ꝑnitentia longe fuit. Absit enĩ vt ꝓpriꝫ qcqz inqnamenti tumus hec aliqñ habuisse dicat' vt in ea ꝑ inde scopa Lazari quꝛat'.

Qui in eius assũptione letificati sunt celi ꝛ terra. Idem de eodem. Capitulũ CXXV

Lacz gloziosa virgo dũ
i ẽlos ascẽdit etiã supnoꝛ gau dia ciuiũ copiosis augmẽtis cumulauit · Nam si parvuli necdũ nati Jo bannis aĩa liquefacta est vt Maria lo cuta est · quę nam fuit illa exultatio ẽlestium · cuz ꝛ eius audire vocẽ ꝛ videre fa ciem eiusqz beata frui ꝑsentia meruerunt? Nos qz charissimi qui non habem⁹ hic manentẽ ciuitatẽ · sed illam ẽlestẽ inqri mus si tñ in ea cives ꝓscripti sum⁹ · pro fecto dignũ est etiam vt d̃ enlio sup flu mina babylonis illi⁹ recordari eiusqz cõ municare gaudijs participare lẽticiã · et eam maxime quę tam copioso impetu lẽ tificat hac die ciuitatẽ dei vt sentiamus ꝛ ipsi stillicidia stillãtia sup terrã. Dꝛe cessit nos regina nr̃a · ꝓcessit ꝛ tam glio se suscepta ẽ · vt fiducialit' sequãt' dñam famuli clamitãtes: Trahe nos post te in odore vnguẽtoꝛ tuoꝛũ. Aduocataz in ẽlum ꝓgrinatio nr̃a ꝓmisit · quę tanqz mater indicꝫ ꝛ mat'mĩę supplicat' ꝛ efficaciter salut' nostrę negocia ꝑtractabit.

Preciosũ hac die terra nr̃a mun⁹ in ẽlum direxit · vt dando ꝛ accipiẽdo fẽlici amicitiarũ fœdere copulent hũana diui nis · terrena ẽlestibꝫ · ima sũmis. Illuc enĩ ascendit fructꝰ terre sublimis vnde data optima ꝛ dona pfecta descendunt Ascendens g̃ in altum virgo beata da bit ipsa qz hoĩbus dona. Siqdez nec ei facultas defuisse poterit nec voluntas · nisi forte aut nõ credit' dei filiꝰ mirez honora re aut dubitare quis pot Marie viscera mĩcordis in affectu charitatis oio trãsisse in quibꝫ ipsa charitas quę est deus est no uem mẽsibꝫ corpalit' requieuit. Veniqz si diligim⁹ eam gaudebim⁹ vtiqz · qz va dit ad filiuz ꝛ ꝓgratulabim̃ ei · nisi forte qñ absit ĩuẽtrici gr̃e oĩodis inueniam̃ ingrati. Hieronym⁹ ybi · s̃. Illa namqz die nob oĩbꝫ ipsius intuentibꝫ meriti salus ẽ aucta. Sz ꝛ sacris ꝓginibus eam diligentibꝫ honoꝛ ꝛ virtus ampliꝰ ꝓficiant ꝛ gratia.

Qui ipsa est mulier sole amicta et lunę supposita. Idem in eodem. Capitulũ CXXVI

Ebacrursus i canticis
d aut spũsctus: Quę ẽ ista quę ascẽdit ꝙsi aurora ꝓsurgẽs pul cra vt luna electa vt sol. Admirat' enim spũsctus · qz oẽs admirãtes facit de ascẽ su ꝓginis huius · qz videz ipso ascensu suo resplendeat ꝙsi nouo diluculi rutilãs aurora multis freta sctoꝝ ꝓ agmibꝫ atqz vallata · vnde etiã d̃ terribil' vt castroꝝ acies ordinata · qz secz bincinde sctoꝝ angeloꝝ ꝓsidijs fulta. Pulcra vt luna imo pulcrioꝛ qñ luna · qz iam sine sui de fectu coruscat celestibꝫ fulgoribꝫ illustra ta. Electa vt sol ꝛutuz fulgore · qz ipse vt ex ea nasceret' elegit eam sol iusticie.

Bern̄ in sermõe de eode. Ipsa est venqz mulier amicta sole i · induta ineffabili charitate · amicta inqz lumine sicut vestimẽto · q̃ induimi indumẽtũ ait

apls dñz Jesu christū. Et familiar ei facta es o dña-qz p̄cia-imo qz intima. Vestiti eū ista carnis-z ille te glia suę maiestatz vestisti nubē solē-z ipsa sole vestiris. Nouū fecit dñs sup̄ terrā vt mulier vir circūdaret-nouū qz fecit i celo vt mulier amicta sole appareret. Luna xo sub pedibus eius est ecclesia. Nam Maria super oēs etiā angelos z choros indubitanter est exaltata. ¶ Idem de eodem Deniqz sub ipsa est omnis defectus-qc quid fragilitatis seu corruptiōis est. excellentissima qdam sublimitate-p ceteros oībus creaturis excedit z supgredit. vt merito luna sic etiam sub pedibus ei⁹ esse dicatur. In sole siquidē est feruor z splēdor stabilis-in luna xo solus splendor z is oino incertus atqz mutabilis. Vnde scriptū est: Sapiens p manet vt sol-stulti⁹ vt luna mutat. Pure ergo Maria sole perhibet amicta quę diuę sapiē p̄fundissimā vltra qz credi valeat abyssuz penetrauit. vt qtum sine psonali vnione creaturę cōditio patitur-illi luci inaccessibili imensa videat. Illo nimiruz igne sabia ꝓphetę purgant-illo qz seraphin accendunt-longe xo aliter hec xgo meruit nō velut sūmatim tangi sed operiri magis ac circūfundi-z tanqz ipso igne cōcludi. Vane candidissim⁹ atqz calidissimus hui⁹ mulieris amici⁹ cui⁹ oīa tam excellēr irradiata noscūt vt nihil i ea nō vico tenebrosū vel saltē min⁹ lucidū si nec tepidū liceat suspicari. Dis aūt stultitia longe sub pedibus ei⁹ est-vt penit⁹ absit z ab insipiētiū mulierū numero z a virginum fatuarū collegio. Imo vero z vnicus ille stultus ac totius stulticię p̄ceps qui vere mutat⁹ vt luna in vecore suo p̄didit sapiaz-sub Marię pedibus cōtrit⁹ z conculcat⁹ seruitutē patitur miseram. Ipsa nimirū est mulier quondaz a deo p̄missa caput serpentis antiqui xti pede cōtritura-cui⁹ plane calcaneo multis versutijs insidiat⁹ est sed sine causa. Sola nanqz contrinit vniuersam hereticā pranitatem. Deniqz z cōtinuo per Herodē draco parienti insidiatus est vt nascentem excipiēs filiuz devoraret-eo qp inter semen mulieris z draconis inimicitia cēt

Qualiter duodecim stellis est cozonata. Cap CXXVII

In capite inquit ei⁹ corona stellaz duodecim dignū plane caput cozonari stellis qz ipsis longe clari⁹ micās ornet eas totus qz ornet ab eis. Quid ni cozonēt sidera quā sol vestit? Sicut vites xti circū dāt eam flores rosarū z liliū cōualliū. Quis gēmas estimet-qs stellas numeret e qb⁹ regiū diadema Marię cōpactū est? Supra voīez ē cozonę hui⁹ exponere rationē indicare cōpositionē. Nos tū p exiguitatē nr̄ę modulo abstinētes a secretoruz piculoso scrutinio nō incongrue forsitā duodecim stellas istas duodecim ꝓrogatiuas intelligere videamur-qbus Maria singularit adornat. Hūt enī in ea quattuor ꝓrogatiue celi-qttuor carnis-z qttuor cordis. Prima de celo ꝓrogatiua fuit in eius gnātione-quę longe ante patribus est celitus repromissa mystici miraculis ꝓfigurata-ꝓphetic oraculis ꝓnunciata. Secūda fuit in angelica salutatione-q scilicet ab archangelo salutata est officiosissime vt iam tunc sup̄ oēs celestiū ordines legionū exaltatam cernere videretur in solio regali-z paulominus adorare fēminā q̄ solebat hactenus ab oībus equanimit adorari. Tertia xo in spūssancti supervientione quo meruit vt dictuz est non sūmatim tangi-sed repleri-vel vndiqz circūfundi. Quarta in filij dei inenarrabili conceptiōe. Non enim vt oēs ceteri ꝛcepit i iniquitate sed sola spūssancti sanctificatione-z ipsa conceptio vel part⁹ signū magnū fuit sicut Esaias ait: Dabit dñs ipse vob signū. Quod qz oino vnus deus z homo er ea prodiret abyssus est luminis-nec facile dixerim qp vel angelicus oculus ad eius fulgoris vehemētiā nō caliget. Prima

ꝺo carnis eius ꝓrogatiua est qꝺ ꝺginitatis fuit ꝓmiceria. Prima quippe vitā angelicam in terris ducere ꝓposuit · in quo ipsius ꝓpositi nouitas eam euidēt illustrat eo qꝺ in libtate spūs mosaica decreta transcendēs illibatā deo corpis simꝫ ac spūs sanctimoniaꝫ vouit. Secunda fuit qꝺ sine corruptione fœcūdabat. Magnū quidē est esse ꝺginē · sed longe glorioſius virginē matrē. Et iste duę stellę mutuis se radijs illustrāt · quia gloriosior apparet ex ꝺginitate fœcūditas ex fœcūditate ꝺginitas. Tertia ꝺo qꝺ sine grauamine granida · vīm in ipso suę conceptionis initio qm ceterę ꝺgies miserabilius affligunt tota alacritate in montana cēscendit vt Eliçabeth ministraret Deꝫ in bethleem ascendit imminēte iam partu portans illud onus leue a q̄ ipsa portabat. Quarta qꝺ sine dolore puerpera · videlicet īmunis a cōmuni maledictione mulierū in dolore parturientiuꝫ. Prima veniꝫ prerogatiua cordis fuit māsuetudo pudoris. Nāꝫ enī loquar nullꝫ presūptuosa fuisse videt · vñ nec in textu q̄ttuor euangelistaꝝ si bene memini nisi quater loquēs audit. Secūda devotio būilitatis que euidenti in sermone apparuit dū ex se filiū dei nasciturum audiens nihil aliud qm eius ancillā se eē respōdit. Tertia fuit magnanimitas credulitatis. Licet enī in estimatiōe sua tam esset būilis-nihilomin tīm ꝫ in promissionis fide magnanimis. Hę qꝫ duę stellę scilicet būilitas ꝫ magnanimitas fuerūt ex mutuo respectu clariores. Quarta fuit martyriū cordis qꝺ tam ex ꝺbis commendat Symeonis qꝫ ex historia dñice passiōis: Tuā inqt ipsius aiaꝫ ptransibit gladi. Egit ingredimini filię sion et videte mīrem Salomōis reginā in diademate q̄ filius suus coronauit eā. Tibi ꝺo mī mīę tuis preditꝰ puoluta iacēs luna devote supplicat vt in lumīe tuo videat lumē ꝫ p te mediatricē vrī solis obtineat gīam quā vere p oībꝰ amauit ꝫ ornauit · stola glię induēs ꝫ coronā pulcritudinis in capite tuo ponens.

Qualiter apud deū facta ē nostra mediatrix. Idem de eodē Capitulū CXXVIII

Itaqꝫ sicut iam dictum est supius · prudētissim artifex deus hūanū genꝰ quassatū nō confregit · sed vtilius oīno refecit vt nob videlicet nouū Adaꝫ ex veteri formaret ꝫ Euā in Mariā transfunderet · Et qm deum cū oīa sufficiētia nra ex deo sit poterat Christus sufficere ꝺ nobis non erat bonū hoīeꝫ solū esse: Congruū magis vt vtercꝫ repationi nostrę seruiꝫ adesset q̄ꝫ corruptioni neuter defuisset. Plane ꝺ potens ꝫ fidelis est mediator dei ꝫ hominū homo Christꝰ Jesus sed dīnā in eo verent hoīes maiestatē. Ateni deꝰ noster ignis cōsumens est. Quid ni vereat petōr accedere · ne sicut cera fluat a facie ignis · sic ipse pereat a facie dei. Opꝰ igitur erat mediatrice ad mediatorē istum · nec alter nob vtilioꝝ q̄ Maria. Crudelis mediatrix Eua p quā serpēs antiquꝰ pestiferū etiā ipsi viro virus infudit · sed fidelis Maria q̄ salutē antidotū ꝫ virꝫ ꝫ mulieribꝰ ꝓpinauit. Quid būana fragilitas ad Mariā erepidet. Nihil austerū in ea · nihil terribile · tota suauis ē lacte lanam oībꝰ offert · ꝫ oībus oīa facta est. Securū igitur accessum habes o homo apud deū vbi habes filiū ante pꝛeꝝ · aīa filiū mīeꝝ. Filiꝰ oñdit pūs latꝰ ꝫ vulnera mī oñdit filio pectus ꝫ vbera. Nec vlla pōt haberi repulsa · vbi tot occurrūt charitatē insignia. Idē vñ ē. Itaqꝫ sm qꝺ ecclia vt supꝰ dictū est · qꝫ videlꝫ non a se ꝺ a Christo resplēdet · intelligit p lunam · habes in muliere amicta sole ac superposita lunę ꝺdictam mediatricē euidenter expressam. Nempe vellus ē medium inter rozē ꝫ aream · mulier inter solē ꝫ lunam · Maria videlꝫ inter Christū ꝫ ecclesiam. Deꝫ forte miraris non tam vellus optum roze qm mulierem amictam sole: Quō nanqꝫ tam fragilis natura subsistit in tam vehementi feruōre? Vadā inqt

z videbo visionē hāc magnā. Magna plane visio · rubus ardens sine combustione · magnūqz signū mulier illīsa manens amicta sole · Non est enī potentia mulieris vt sustineat amictū solis. Non est hūanę virtutis · nō angelice q̄dē · ſ cuiuslīb sublimioris: Spūs inq̄t scī in te · z tanq̄ rūdet illa · q: spūs ē dei · z deus nr ignis cōsumēs. Virtus inq̄t non mea nō tua ſ altissimi obūbrabit tibi. Nihil itaqz mirū · si tali vmbraculo talē etiā mulier sustineat amictum. Amicta plane lumīe sicut vestimēto. Vnde apls ait: Induimini dīm Ihesum christum.

Qui⁹ charitas et misericordia erga oēs ē copiosa. Idē in eodē Capitulū CXXIX

Enigz copiosissima charitate bīssima ihgo mī sapientibz z insipiētibz debitricē se fecit oībz sinū mię aperuit vt ꝺ plenitudine ei⁹ accipiāt vniuſi: Captiui⁹ redēptionē ꝑger curationē · tribus pſolationē · petōz veniā · iust⁹ gīaz · angel⁹ lētitiā · tota deniqz trinitas gliaz · filij pſona carnis substantiā · nec ē q̄ se ablcōdat a calore eius Putasne ipsa ē mulier amicta sole: Ipsa nimirū sibi velut alterū solē induit · q: sic ille sup bonos z malos indifferēter oritꝰ sic ipsa q̄s ꝑcepta merita non discernit ſ oībz exorabilē z clementissimā se exponit · oiumqz necessitates amplissimo q̄dā affectu miserat. Idē de eodē. Mulier ſ vt dictū ē int solē z lunā est Maria int Ihesū z ecclīam. Ut pia mediatrix mię sinū aperit oībz vt oēs accipiant de plenitudine ipsi⁹. O mī mię p ipsius sanctissimā tuę mēſ affectū tuis pedibz prouoluta tuos supplicatiōibz interpellat · vt solis iusticię gīam tuo mereat obtentu. Valeat aūt mia tuā ihgo beata siqs ē q̄ eā invocatā in suis necessitatibus sibi meminerit defuisse. Nos q̄dem tui seruuli tibi cōgaudem⁹ in virtutibus ceteris · ſ in hac potiꝰ nob ipsis laudam⁹ virginitatē · miram bīnitatē · sed nīa miseris sapit vultus · hāc amplectim⁹ charius · recordam⁹ ſepius et crebrius inuocamus. Hęc ē enī quę totī⁹ mūdi reparationem obtinuit · salutē oīuz impetrauit Maris tādē o bīdicta mię tuę longitudinem z latitudinē · sublimitatē z pfundum inuestigare possit: Longitudo enī ei⁹ vsqz in diē nouissimū subuenit vniuersis eaz invocantibz · Latitudo ei⁹ replet orbē terrarū · vt tua qz mia plena sit oīs tra. Sublimitas eius ciuitatis supne ruinas instaurauit. Profūditas qz sedētibz in tenebris z vmbra mortis redēptionē obtinuit. Fit ergo tuę pietatis ipsam quā apud dīm gīam inuenisti · notam facere mādo sanctī pōbus tuis obtinēdo reis veniā · egris medelā · pusillis corde robur · afflictis consolationē · periclitantibz adiutorium z liberationem.

Exemplū in Theophilo quez a lapsu mirabiliter repauit. Fulbertus carnoten⁹ episcopus. Capitulū CXXX

Decitaqz charissimi mater mię sicut iam supius dicta est materna dignitate facta est z erga superos imperiosa · fm charitatez z sup inferos ꝑ distinctionē. Cū plurima scripta sunt exemplox argumenta ꝺ quibus p̄mit⁹ vtrimqz placet cōmemorare singula. Ipsa siquidem olim in auxilium magni ꝓis Basilij scīm angelum misit z mortuū suscitauit q̄ ꝓsecutorem eius Julianū apostatā malevuentē pſsundedit · z ꝺ historia nota est. Ipsa est quę te o peccator quondaz Theophile pēnitentē seqz supplicater invocantē ab ipsis diaboli faucibus potenter eripuit · tibiqz male traditū de tua mancipatione chirographū in pignus libertatis restituit. Verum quid grauem⁹ hui⁹ lapsi reparationē enarrare cū operēciū sit audire: Dic ſ Theophil⁹ vicedūs oīū cui⁹ dā

vrbis cilicio⁹ vt scripta testat⁹ ppr̃ infortunia sua in tristiciã decidit · vñ cõtulit sese ad quẽdã iudẽ maleficũ petens ei⁹ consiliũ · ꝺ mediatore locut⁹ cũ diabolo christianitatẽ abneganit diabolum adorauit eiq⁹ de sua mãcipatiõe factũ chirographũ tradidit anulo suo signatus Postea ꝺo facti pnitẽs multumq⁹ se aĩo angens qd faceret q̃ se verteret · tantem collectis fidei ⁊ spei viribꝰ se cõtulit ad eccliam q̃ndã in beat⁹ mr̃is dñi memoria dedicatã · vbi q̃draginta dierum afflictiõe mactat⁹ aĩo cõtrito nomẽ ei⁹ iugiter inuocabat ac patrociniũ implorabat. Quid multa ? Respexit hunc ꝓpitia misericordie mater ac per visionem illi apparẽs eũ de impietate coarguẽs ad christi cõfessionẽ cõfortauit. Consolata ẽ veniã pollicẽdo volentẽ · ⁊ ne dubitaret de ꝓmisso supdictũ chirogꝛphum diabolo potent⁹ ereptũ reddidit in pign⁹ libertat⁹ captiuo · qõ cũ euigilãs supr̃ pectus suũ positũ inueniret · q̃ lętus extitit · q̃ pio affectu voces exultatiõis ⁊ cõfessiõis ędiderit nemo facile dixerit. Noctem ꝺo illã cõsecuta ẽ dñica dies qua Theophilus q̃si cũ dño a mortuis resurgens ipse se coraꝫ ꝓpio ꝓtauit ⁊ rem sicut erat exposuit. Videns ꝓlm mõ ex inaudito tam horribilis sceler⁹ expauescẽ · mõ ꝓsiderata macie vultuq⁹ pnitẽt⁹ pie cõpatiendo lachrymas fundere Quẽ audito q̃tam ⁊ q̃ celerẽ mĩam fuerat ꝓsecut⁹ oẽs q̃ mala consciã territi pene defecerãt ad spem veniẽ cũ gaudio respirabãt. Jã ꝺo vt rem breui fine cõcludam⁹ epo iubente malecaptum chirographum igne Theophilus cremauit. Deinde suffragante clero ⁊ ꝓpio duct⁹ ad altare cũ sacrosctãm cõionẽ de manu epi oze suscipere facie refulsit vt sol. Peracto q⁹ triduo cũ laudibꝰ in ecclesia pie mr̃is dñi ꝙ quã recõciliat⁹ fuit a laboribꝰ suis beato fine quieuit. Talibus ergo factis approbatur · quia dñi mat⁹ vbiq⁹ imperiosa est · vbiq⁹ magnifica · cui certe ꝓmptũ est ⁊ angelos sanctos in ministeriũ mittere ⁊ ad beneplacitũ suũ inferoꝝ pacta cassare. His etiaꝫ ⁊ alijs infinitis numeri beneficijs quę vel scripta sunt vel passim iugi sentiuntur effectu · patet q⁹ ⁊ iustis ⁊ peccatoribꝰ se fidelit⁹ inuocantibꝰ pr̃sto sit · ⁊ nunq⁹ eis opitulari desistit. Veniant igitur ad eam iusti cum Basilio laudantes ac benedicẽtes effectumq⁹ celerem suis sanctis desiderijs postulantes sine dubio percepturi · veniãt ⁊ peccatores cum Theophilo rea pectora cum intimo fletu tundentes. Ipsi quoq⁹ si vere ꝓniteant desideratam veniã adeptur.

De sancto Basilio quem cum suis a Juliano apostata mirabiliter liberauit. Hieronym⁹ in chronicis. Cap CXXXI

Julianus imperator cõtra persas pficiscẽs christianorum sanguinẽ dijs vouerat p⁹ victoriam. Amphilochius iconij episcopus. Ut autem pergens in partes orientis · venit Basili⁹ episcopus cum socijs suis ei obuiauit. Quẽ videns imperator dixit : Superphilosopbatus sum te o Basili . qui respondit vtinam philosophareris · cuiq⁹ pro benedictione tres panes hordeacios obtulit q̃s ille quidem stipatores suos accipe sed ꝭ num ei reddere iussit dicens : hordeũ qõ nobis dedit pabulum est iumẽto ꝓ · recipiat ⁊ ipse ꝭnũ. Qui suscipiens dixit ei : Nos quidem imperator ex quibus comedimus obtulim⁹ tibi · tu autem ex q̃bus naturam irrationalem nutris nobis reddidisti. Audiens hoc Julianus ⁊ insaniens dixit ei : Minus pabio ꝭni · sine ablatione dabitur tibi . Cum autem persas subijciens reuersus fuero ciuitatẽ tuam desolabo vt fiat ferifera magis q̃ homifera. Non enim ignoro audaciam a te populo suasam · vt adoratam a me deam post⁹ statuerim eam non ferens fascinationẽ cõstringẽs vsq⁹ in finẽ. Et hoc dicens pergebat ad pfarũ regionẽ.

Regrediens aũt Basilius in ciuitatẽ ꝛ cõuocans oẽs multitudinẽ narrauit eis verba imperatoris ꝛ optimũ consiliũ de die eis dicẽs: Pecuniã frẽs ad nihil reputate ꝛ saluti vĩe puidete. vt si tyrãno datũ faerit tempus munendi eã placemus. Qui abeuntes in domos suas quę habebãt vnusquisq; in manibꝰ cũ alacritate attulit ad sanctũ antistitẽ. auri. ſ. ꝛ argenti. lapidũq; pciosoꝝ infinitã multitudinẽ qui posuit in thesaurario suprscribens vnusquisq; nomẽ dicẽs eis: Potens est dñs ꝛ illũ attrectare. ꝛ vob propria restituere. Stantesq; ꝓcepit clero et oĩ pplo ciuitatis cũ mulierib⁹ ꝛ infantibus ascẽdere in montẽ didymi in q̃ templũ erat genitrĩ dei. ꝛ tribꝰ diebꝰ suscipientes ieiunii postulauerũt a deo dissipari impatoris iniq; sensũ. Adhuc illis in oratione vigilantibꝰ cõtrito corde. vidit Basilius in visu multitudinẽ militiæ celestis in monte binc ꝛ inde. et in eoꝝ medio supr thronũ gliosũ quãdã in habitu muliebri sedentẽ ad prime sibi stantes magnificos virosꝰ dicẽtẽ: vocate ih Mercuriũ ꝛ ibit interficere Julianũ multa blasphemãtem in deũ ꝛ filiũ meum. Itaq; sctũs ille cũ armatura sua venit ꝛ iussus ab ea velociter abijt. Similẽ visionẽ necnon Juliani vidit ipsa nocte Libaꝰ sophista cũ in pside esset. ꝛ questoris dignitatem ageret. Expauescẽs q̃ magnꝰ Basilius a somno exp̃gefactꝰ in ciuitatẽ cũ Eutrolo suo vĩt. ꝛ sci Mercurij martyriũ adijt. in q̃ ipse iacebat ꝛ eiꝰ ꝓseruabant arma. Quę cũ ille quereꝝ nõ inueniret custodem vocauit ꝛ vbi essent inq̃sinit. Qui asserebat eoꝝ sacro vesperi ea ibi fuisse vbi ꝓseruabãt perpetuo. Itaq; visioni Basilius credidit ꝛ ad montem oĩbus adhuc vomitꝰ cũ gaudio recurrit. Quos excitans ꝛ ad orationẽ exhortans. reuelationẽ sibi factã ꝛ tyrannũ eadẽ nocte interfectũ illis cũ gelicauit. Deinde cũ oĩbꝰ gr̃as agẽs in ciuitatem rediit ad martyriũ sancti Mercurij veniẽs lancea illius sanguine madidaz inuenit. ꝛ iterũ eoꝝ oĩbꝰ deo gr̃as agens cunctos in magnã eccliaz venire ꝛ participare dñis mysterijs imp̃auit. Di aũt ꝓpio festiuitatẽ agente vsq; ad finẽ q̃ttuor dierũ oĩbusq; in eccliã cõgregat⁹. ecce Libaꝰ Juliani questor venit in ciuitatem ꝛ ad eccliam vsq; puenies nũciauit impiũ tyrãni mortẽ dicẽs: Cũ esset Julianus secus eufratẽ fluuiũ relicta nocte septẽ militũ excubiæ custodirẽt cã. miles q̃dam ignotꝰ cũ arma suis venit eumq; lancea valido ac terribili impetu ꝓfodit qui subito ascẽdẽs nauiq; cõparauit. Ille vo miserimꝰ dirã ꝛ horribilẽ vociferationẽ emisit. ꝛ cũ blasphemo clamore exp̃iauit.

Hugo floriacen. Cũ enĩ moueret cepit Libustã deũ blasphemare ac dicẽ: Vicisti galilee. vicisti. ꝛ i bis vocabo miser spiritũ efflauit.

Amphilochius. Narrauit etiã Libaꝰ vilionem ꝓ ordinẽ quã ipse ꝓdicta nocte viderat. pcidensq; genibus Basilij baptismũ postulabat. qõ cuꝝ obtinuisset cõtemporalis Basilij factꝰ est. Kraſtina vo die ꝓcepit. Basilius oẽs pecuniã suã recipere. Qui dixerũt oẽs vna voce: Di mortali imperatori ꝟ voluimꝰ tribuere. ne ciuitatẽ nr̃az desolaret. multomagis Christo imortali q̃ a tãto nos interitu redemit offerri ea oportet. Ecce ĩ mãibꝰ tuis sunt oĩa. sicut tibi dꝰ iussit age. Qui admiratꝰ eoꝝ magnimitatẽ tertiã partẽ etiaz nolẽtibꝰ tribuit. ꝛ de reliq̃ oẽ pbyterũ cuꝝ altario ornauit.

Cassiodorus i historia triptita. In antiochia vo cũ audissent mortẽ Juliani publicani festiuitatẽ celebrauerũt dicẽtes in theatris cũ exultatiõe: Maxime fatue vbi sunt vaticinia tua. vicit deus. vicit ꝛ Christus eius.

De pegrino cui⁹ aiaz ad coꝛpꝰ reuocauit Hugo abbas cluniacen. Capitulũ CXXXII

Kater quidaz nomine Giraldus i monasterio cluniacensi degebat qui quadaz die dum adhuc laicꝰ esset ad sancti Jacobi

limina propare vsiderabat· pparatisq; necessarijs itineri sub luce diei q̄ iter aggredi vebuit cū sua concubina voluptate carnis venictus dormiuit. Vt ḡ paulum ī itinere cū socijs ꝓcessit antiquꝰ hostis in angelū lucis se trāsfigurans in similitudinē sancti Jacobi se ostendit. Dixitq; illi: Scias q; p malis actibus tuis iam non potes salutē consequi· nisi feceris quę dico tibi: Abscide genitalia tua ꝓmū· de hinc interfice temetipsum· et ob hoc habebis a deo ꝓmiū. Ille putās eum veraciter esse sanctū Jacobum· virilia sibi abscidit· ferrūq; p guttur suū trahens seipsum lgtalit vulnerauit. Aiam itaq; defuncti rapuit eiꝰ receptor cum suis satellitibus· ita se prędam cepisse nō modice gauisus est. Mutu xo dei dum transirent secus ecclīam beati Petri· venit ei obuiam beatus Jacobus assūpto secū· et sancto Petro dixitq; dęmoniace coīrepti: Cur tulistis aiam peregrini mei Qui cum in eū pferrēt· quicqd mali poterant· et ad extremū q; permisset seipsum dirit eis: Scitote q; de ipsius pditione non gaudebitis· qm illum sub mei spē decepistis· et hoc quod ipse fecit quasi mihi obediens simplicit egit. Ne si contra relucramini eamus ad iudiciū sancte Marię genitrici dei. Cum igitur ob hoc ante genitricem dei venissent· et quid ō hac re sibi placeret inquirerēt· ipsa virgo pietate plena iudicapit aiam ad corpus debere reuerti· vt de malis quę egerat posset pnitendo purgari. Sic ergo beatę virginis et apli merit anima redeūte ad corpꝰ homo reuiuiscēs inuenit se sanū tātūq; cicatrices ꝓ testimonio remansisse vbi guttur fuerat desecatum. Petro virilia membra quę sibi dempserat non sūt ei restituta ꝓter vnū foramen paruꝫ per quod mingebat. Sic itaq; de morte quasi de somno graui surgens dei beneficior et matris eius non imemor abiens in cluniacū factus est monachꝰ multisq; diebus in dei seruitio vixit deuotꝰ

De puella quā per visum edocuit et tricesimo die vocauit. Gregorius papa in dialogo. Capitulum CXXXIII

Robus dei famulus ō
p sorore sua Musa noīe puella parua narrare cōsueuit q; ei q̄dam nocte per visionem sancta genitrix dei apparuit et coquas in albis vestibus puellas ostendit. Quibus cū illa misceri appeteret sed eis se iungere non auderet· beata virgo ab ea requisiuit an vellet cum eis esse· et in eius obsequiū venire Cui cum illa diceret· volo· ptinus ab ea mandatū accepit vt nibil vltra leue aut puellare ageret· sciens p oīa q; int eas dem quas viderat ꝑgines ad eiꝰ obsequium die tricesimo ꝓueniret. Quibus visis in cūctis moribus suis puella mutationē accepit· et oēs a se puellar vitę leuitatē magna gūitat manu deterxit. Cunctq; parētes ipsius sic eā mutatā mirarent· requisita rem retulit· et q̄d sibi beā dei genitrix iusserit· et q̄ die ad eiꝰ obsequiū itura eēt indicauit. Itaq; post vigesimū q̄ntū die febris eā corripuit et die tricesimo btissimam ꝑginē cū ꝑfatę ad se venire ꝓspexit Cui se vocāti respōdere cepit· ac dēsis oculis velocit apta voce damauit: Ecce dña venio· ecce venio. In q̄ voce spiritum emisit.

De monachis hierosolymitanis quoꝝ inopię bis subuenit Gregorius turonensis epūs. Capitulum CXXXIIII

Monasteriū est ihierusalem nō modicū hūs monachorū ꝗgationē· vbi cuꝫ aliqñ victualia defecissent. Jāq; biduū ablq; refectiōe trāsissent· vociferati sūt ad abbatē vt vel eis cibos daret vel eos p loca q̄bus vitā ꝓtegē possent abire ꝓmitteret: Alioq̄n inquiūt te inconsulto abscedimus ne fame pereamus. Quibus ille: Diem· inq̄t fratres. Nec cū fieri pōt vt deficiat triticū in eius monasterio q̄ vitę

fingem ex vtero suo pcunti intulit mundo. Nunc illis tota nocte vigilantibꝫ atqꝫ psallentibꝫ orto mane reppererūt horrea cuncta ita vt vix ostiū referari posset tritico repleta. Acceptoqꝫ cibo gratias egerunt deo. Post multos annos iterū cū deficerēt cibi clamauerūt rursus ad abbatem monachi. Qui ait: Vigilem⁹ ac reprecemur dñꝫ forsitan nobis trāsmittere dignabit alimētū. Itaqꝫ psternunt ad pauimētū templi ⁊ nocte in oōne vigilanter transacta cum se post matutinas somno dedissent ostijs obseratis clanibusqꝫ munitis: venit angelus dei et sup altare posuit innumerā multitudinē panū. Quod mane videns abbas ⁊ stupens man⁹ celeste deo gratias agēs collegit compatisqꝫ victui necessarijs plebem sibi creditā affluenter refecit. Nec mirum si btā virgo sine labore ptulit seruis suis victū qnē sine coitu viri cōcipiēs virgo pmansit ⁊ post partum.

De reliquijs eius quas ignis exhorruit. Idē Cap. CXXXV

b Vius itaqꝫ beatę virginis reliquias die quadam exhibebam in aurea cruce sup me positas. Cunqꝫ per viam gradererīs prosperi haud procul incendio cōcremari cuidam pauperis hospitiolū folijsqꝫ maxima pstant ignibus fomenta contectū. Currebat miser aquā reportans cum liberis ⁊ vrore sed nequaqꝫ extinguebantur flammę. Nunc ego extractam a pectore crucem eleuani contra ignem. Mox igit in aspectu sanctarū reliquiarū ita cicius ignis est extinct⁹ ac si non fuisset accēsus. Vidi ⁊ hominē noīe Iohannē qui dū eiusdē virginis reliquias a hierosolymis referens remeteret in patriā pius adire disposuit rhomā. At vbi altas ingressus est italię solitudines incidit in latrones. Qui spoliantes eum capsam reliquarum aperuerunt. sed nihil in ea pecunię reperientes. extracta pignera sancta in ignem piecerūt. Cesoqꝫ homine discesserunt. Ille ivo semiuiuus exurgens vt vel exustoꝫ pignoꝫ colligeret cineres reperit illęsas iacere reliquias super accensos carbones ipsumqꝫ lintheū quo inuolute erant ita integrum vt non putaretur pruinis iniectum. sed quasi ex aqua absconditum. Cunctaqꝫ cum gaudio collegit ⁊ viam quā pergebat ingressus ad gallias incolumis peruenit. Vbi a gallijs leprosus abierat ⁊ in ipso loco q̄ baptiçatus est dño per annū integrū se fuisse morat̄m aiebat. Assiduo autem ablnebatur in amne. sicqꝫ sanatus est reformata cute.

De filio iudei quem ab incendio liberauit. Cap. CXXXVI

Nociente puer quidaꝫ iudeoꝫ filius cū a cocuis suis christianoꝫ filijs ad hoc adductus fuisset vt in ecclesia marię mris dñi corpus ⁊ sanguinem dñi peroperet. eo pcepto gaudens ad domū patris redijt. illoqꝫ operante inter amplexus ⁊ oscula quę acceperat cum gaudio retulit. At ille Christo dño suisqꝫ legis inimic⁹ ait. Si cū his infantibꝫ coīcasti paternā oblitus pietatem. ad vlciscendam mosaicę legis iniuriā in te patricida exibo. Apprehensam ergo puerū in os fornacis ardentis proiecit. adiectaqꝫ ligna quo vehementius accenderet iniecit. At ivo mat̄ pueri cum audisset q̄ cōmunē pater deliberasset exurere filiū. cucurrit ad liberandum eū. Sed cum vidisset incendia ab ore fornacis patulo hucillucqꝫ respergi ornatum capitis ad terras pecit. effusaqꝫ cesarie se miserā clamitās. ciuitatem vocibꝫ implenit. Christiani aūt ꝓcurrentes ad spectaculū. retractis ignibus ab ore fornacis inuenerunt quasi super plumas mollissimas discumbentē puerum. Cunqꝫ benedixissent dñm. piectū huius sceleris auctorē iudeū in fornacē. ita totū ignis absorbuit vt vix de ossibꝰ ei⁹ pau

quodāmodo relinqueret indiciū. Hec rogantes autez infantulū christiani q̄le inde ignem fuisset vmbraculū ait: Mulier quę in illa basilica vbi de mensa panem accepi sedēs in cathedra puerulū in sinu gerit. Ꝟ me pallio suo ne ignis me vorare ret operuit. Nunc agnita fide catholica infans in patrem z filiū z spūmsanctuz credidit z salutariter aquis renatus vna cū matre sua tenuo in fide vixit. Quoꝝ rum ꝯz multi ī vrbe illa hoc exemplo sūt saluati.

De sacra eius yconia z columnis quas per pueros leuari fecit Hieronymus.

Capitulum CXXXVII

In vrbe constantinopo
i litana iudeus quidā imaginē beatę Marię virginis in tabula breui figuratā z parieti domus affixā conspiciens introgauit cuius esset figura. audiensq; q̄ esset beatę Marię virginis iratus valde tulit ipsaz de pariete z ad vicinam currens domū vbi humana stercora egeri solent illic etiaz piecit. statimq; digna z ignominiosa morte consūptus. postea nusq; cōparuit. sed mācipatus vt creditur inri maligni spūs hoīuz subtractus est aspectibz. Quidā autem christianoꝝ imaginem sanctā reqrēs inde sordes absconditū repperit. subleuāsq; z diligenter eam abstergens ac lauās secum honorifice in domo collocatam habuit. z ad honorem dei genitricis et eadez tabula ī qua imago sancta ꝺpicta erat oleum ebulliens distillare cepit. Gregorius turonensis. Usq; hodie ꝺno miraculum pseuerat. pterea beatę Marię renitet basilica a Constantino mirabili opere fabricata. ad quā adducte colūnę cū ptę magnitudie leuari nō possent eo q̄ esset circūit eoꝝ sedecenorum pedū. ac diebz singulis labore casso fatigarēt: apparuit artifici sancta virgo ꝓ visum dicēs: Noli molest esse sed cōiunge tibi tres pueros de scholis q̄rū ad introitū qd vis iplere possis. Quod z factuz est. ꝓstitūq; est ꝙbēs spectare mirā duz spectaculū. vt qd multitudo viroꝝ fortiū nequerāt leuare. tres pueri absq; ꝝtute perfecti corporis summa leuarent velocitate.

Exhortatio virginū et viduarum ad eius laudē et imitationem. Ambrosi⁹ in sermone de sctā Agnete. Ca. CXXXVIII

Um autē in toto mūdo
c Marię ꝝgines⁹ flos īmarcessibiles coronas innectat vt sceptrigerā pudoris aulam īmaculato affectu custodiat. eo vsq; integritas pseuerauit ad palmā vt in puellis tropheū ac ciperet ac p vestigia virginis mīis ad ce lestē thalamū pueniret. Hieronymus in sermōe de assumptioe Ydcirco dulcissimę ꝝgines honorate q̄ vitā celestē vob oīdit in terris. qz q̄ non nubūt erūt sicut angeli in celis. Nec mirū si ꝝginitas angelis compar. q̄ angeloꝝ dūo nuptiaꝝ fœdere copulat. z si q̄libet ꝝginitas in tīm erigit vt angel. comparet multomagis illa gliosa ꝝgo q̄ singulari cōmēdat. pulegio z īmēso ditat mercimonio. Amate q̄ colite. z colite quā amat. z imitami quā laudat. Hec nāq; vita ꝺ celo vob fluxit quā. pfessę estis ꝺ celo venit spōsus quē vna cū mīre seq̄ deberis. Nec imerito ꝺ celo viuēdi vsuz q̄. sistis q̄ vob sponsū de celo petistis. Ꝟ ō vīa ꝓsatio sp sit in celis. qꝝbū dei qd amat. nō inuenit nisi ī sinu pēis. bte. et hīc filię q̄ secute estis exēplū tātę ꝝginis q̄. nō illecebra sollicitat carnis colluuio q̄. cipitat voluptas. imo angelica imitatio delectat. in tris. q̄rū in futuro cōsortes nobis pmittit in celis. Ꝟz bte vidue q̄ ce lebē ducāt vitā in Christo. iōq; ꝝginibus bene copulantur dicēte apło: Mulier innupta z virgo considerat quę domini sunt vt sit sancta corpore et spiritu.

Quodāmō.n.magisteriū ẏginitat vi-
uarū gliscit ꝛ cōfortat exemplis. atq;
ꝓpemodū nō inferioris virtutē est a con-
iugio q aliqñ delectauerit abstinere qꝫ
cōiugij delectamēta nescire. Ĥn vtroq;
ergo gradu fortitudo laudat ꝛ celestis
vitę virtus ꝓdicat. Ĥdcirco cognatio-
nē cum Christo iam vterq; sōnitur ore
ipso dicente in euāgelio: Quisquis fe-
cerit volūtatē p̄is mei qui in celis est ip-
se meus frater soror ꝛ mater est. Ĥñ q
cunctis facultas ꝓstat libera. estote ch-
ristiane ad qđ vocauit vos Christi gra-
tia. Estote Christi martyres ac sponsę
sorores ac ꝓpinquę. quia quod carne nō
potuistis totū gratia donatū est vobis.
Diligite matrē dñi quę vobis sponsuz
genuit imortalē. cuius ꝛ vobiscū soror ē
ipsa quę vt esset mater fecit p̄is volūta-
tem. ꝓpinqua quidē vob non carne sed
spū vt vnitas cōmendet ecclesię. Omīs
gloria vīa o ẏgines ab intus sit. qꝛ filię
regis estis. Intus habete quod foris lu-
ceat ne lampades vrę extinguant ante q̄
sponsus veniat. qꝛ iam ad ostiuz pulsat.

Idē in epla ad Eustochium

Denicq o ẏgo regredere quęso pauli-
sper de carcere ac p̄tis laboris mercede
ante oculos tuos depinge. quā oculus
non vidit nec auris audiuit nec i cor ho-
minis ascēdit. Qualis erit dies illa cuz
tibi maria mr dñi chorus occurret comi-
tata ẏgineis cū p̄mare rubꝛ Pharao
ne submerso cū exercitu suo tenens tym-
panū ꝓcinet respondebit: Cantem⁹ dño
gliose ꝛc. Nunc decla in tuos lęta vola-
bit amplectus. Hic ꝛ ipse sponsus occur-
ret ꝛ dicet: Surge ꝛ veni columba mea:
Jam enī byemś transiit ꝛ recessit. Nunc
ꝛ angeli mirabunt ꝛ dicēt: Quę est ista
quę pgredit quasi aurora ꝛc. Videbūt
te filię ꝛ ꝓdicabūt regine ꝛ laudabunt.
Sara cū nuptis obuiā veniet. Anna cū
viduis. pueri qꝫ clamabūt Osanna in ex-
celsis. Quotiens tevana sęculi delectat
ambitio. quotiēs ibi videris aliquid glo-
riosum sic mēte transgredere ad paradisū

Exhortatio omniū fideliū ad
idem. Idem in sermone ybi. ē
Capitulum CXXXIX

Licet autez vt a pncipio
I dixim⁹ ad vr genitricez digne
collaudandaz nemo inueniat
idoneus. tamen votis oibus non debet
cessare quilibet etiaz peccator a laudibo
Nam ꝛ dñus sermo cum de peccatore
loqueret ait i ps: Sacrificiū laudis ho-
norificabit me. ꝛ illic iter quo ostendam
illi salutare dei. Hñ ergo in laudibo sal
uatoris est iter salutis nostrę. in honore
sancte genitricis eius a laudibus nolite
cessare. Q si virgo es gaude. quia et tu
meruisti esse quod laudas tantāmodo
cura vt sic q̄ digne laudare valeas. Q
si continens ꝛ casta veneraris ꝛ lauda. qꝛ
non aliūde cōstat vt possis esse casta qꝫ
ex gratia Christi quę fuit plenissime in
Maria. Q si coniugata vel etiaz pecca-
trix. confitere mibi omin⁹ ꝛ lauda. qñ vt
laudetur inde mia ꝛ gratia profluit oī-
bus. Ut q̄uis laus in ore peccatoris nō
sit speciosa: noli tamē cessare. quia inde
tibi ꝓmittit venia vnde ꝛ te sicut omnes
exhortor vt laudes. Alioq̄n nisi iuē mo-
dulum ingenij nostri deū in sanctis suis
laudare studeam⁹. quomodo cū fm q
camimus iuxta multitudinē magnitudi-
nis eius laudare poterimus? Ōino de-
nicq; pretermittendū nō est quod imple-
turi sumus qñq; iuxta quod scriptuz ē:
Beati qui habitant in domo tua dñe
in seculum sęculi laudabunt te. Interi
ẏo quia deus est imensus. quod voce ñ
possumus. nec facundia valemus. vod
ac medullis cordis exequam. vos igitur
adolescentule animo diligite sponsū vir
ginem ꝛ amatorem virginitatis. qui ma
trem ideo virginem elegit vt ipsa omni-
bus esset exemplū castitatis. Ĥn ea tāq̄
in speculo refulget forma virginitatis.
habetisq; in ea expresse magisteria pro-
bitatis cum ea semper mansit immota
singulariz virtutum comes pudicitia.

Dño nanq; pudor indignus esse virginitati debet sine quo recte castitas vera seruari non valet. Nunq; igitur beata virgo Maria sine pudoris sui custode, pcessit in vita sua. & ideo si placet vobis charissime tanta virgo. & talis placeat & opus virtutis cuius vita disciplina est oiuz. cuius mores institutа sunt ecclesiarū. pcellit cūctis. supeminet vniuersis. Ideo quecūq; virgo sibi optat ab ea pmiū & implorat auxiliū imitari debet exēplū. Sicut enī in compatione dei nemo bonus. ita & in compatione mris eius nulla inuenit perfecta qq; virtutibus comprobet eximia. Itaq; vnus est in celis pater noster. vnus est magister. vna est & forma virginitas in Maria. cui vos oēs vt integritatī imaginē reformetis facies imprimere debetis in spūssancti scriptura. Ecce est enī horatus conclusus fons signatus ad quam nulli poterit irrūpere dolus. nec fraus pualuit inimici. sed permansit mente & corpore sancta multis donis pulegq; sblimata. Hāc ergo imitamini moribus. sequimini castitate. eiusq; auxiliū implorate **Bernūs super missus est omel. j.** Venerami coniuges in carne corruptibili carnis integritatē. miramini etiam vos sancte virgines in virgine fecunditatē. miramini oēs homines dei matris hūilitatē. vos quoq; angeli sancti vestri regis honorate matrem qui nostre virginis adoratis prolem. Ipsum vtiq; nostrū patrē ac vestrum regem nostri gnis repatoremvīe ciuitatī instauratorē. Cui apud vos tā sblimis int nos tā hūilis. & a nob pter a vob debet & dignitati debita reuerētia & diligtiōi honor & glia. **Beda i omel de eodem.** Pono virginis matris eius vocem mentemq; nos fratres charissimi pro modulo nostro sequamūr. vt sicut illa se ancillam. sic & nos famulos cē Xpisti in cunctis actib nostris ac moribus recolamus. eiusq; semper obsequijs oīa corporis nostri mēbra mancipemus ad implendā ipsius voluntatem nostre mentis intuitū dirigamus. sicq; de pceptis eius muneribz gratias recte vinēdo reddamus. vt ad maiora pcipienda digni existere mereamūr. Precemur quoq; seduli cum beata genitrice dei vt fiat nobis sm verbum eius. illud videlicet verbū q; icarnationis sue rationē ipse exponens ait: Sic deus dilexit mundū. vt filium suū vnigenitū daret ꝛc. Nec dubi tandū qn nos citius exaudire dignetur de profundis ad se clamantes. q; ad hāc profunda conuallē lachrymarum ipse descendere dignatus est ꝓpter necdum se cognoscentes.

Oratio cōmunis pro fidelib' ad virginem matrem. Augustinus in sermone de annūciatione. Capitulum CXL

Beata maria qs tibi digne valeat iura grāruz laudis o pconia rependere quę singulari tuo assensu mūdo succurristi pdito? qual tibi laudes fragilitas hūani generis persoluat. quę solo tuo cōmercio recuperandi aditū inuenit? Accipe itaq; qualcunq; exiles tuis mentis impes gratiaꝝ actiones. & cū suscepers vota culpas nostras orando excusa. Admitte pces nostras intra sacrariū exaūditionis & repone nobis antidotū reconciliatiōis. Sit excusabile quod per te ingerim⁹. sit impetrabile quod fida mente poscim⁹. Accipe quod offerim⁹. redona quod rogamus & excusa quod timem⁹. **Bernūs in sermone ij. de aduentu dñi.** Per te accessum habeam⁹ ad filium o bēdicta inuentrix gr̄ę genitrix vitę matr salutis vt p te suscipiat nos q̄ p te dat⁹ est nob. Excuset apud ipsū integritas tua culpā nr̄ę corruptiōis. & hūilitas deo grata nr̄ę veniā impetret vanitati. Copiosa charitas tua nr̄os coopiat multitudinē pctōꝝ. & fecūditas glioſa fecūditatē nobis conferat meritoruz. Mia nr̄a mediatrix nostra. aduocata nostra tuo

filio nos cōmēda·tuo filio nos recōcilia tuo filio nos repr̄senta. Fac o bēdicta per gratiā quā inuenisti·per p̄rogatiuaz quā meruisti·per miaz quaz pepisti vt q̄ mediante te fieri dignat⁹ est ptic̄ps infirmitat̄ nostr̄e ⁊ miseriē·te ꝯz intercedē te participes nos faciat gloriē ⁊ beatitudinis suę christ⁹ Jesus filius tu⁹ q̄ est super oia deus in ſcula benedictus.

Oratio spālis p̄o se ad candē Anselmus cantuariensis. Capitulum CXLI

Sancta ⁊ inter sanctos
o post deū singlariē scā Maria mat̄ admirabilis v̄ginitat̄·vir gō amabilis fc̄ūditat̄ quę filiū altissimi genuisti quę perdito hūani generi salutē pepisti t̄ se conat̄ p̄ntare miserabil̄ aīa mea morb vitioz languida·t̄ nititur ꝯtū moribūda valet supplicare vt meritis tuis potentib·ac p̄ꝯ tuis p̄cibus dignet̄ eam sanare. Sed vū anhelat ad tantę benignitat̄ respectuz·erubescit ad tanti nitor̄ ac mūdicię ꝓspectū·heu puor̄ sordent̄ iniquitat̄ in p̄tia nitentis scitat̄. Horreo dña tibi parere in imūditijs ⁊ horroribꝫ meis·ne tu horreas me p̄o eis ⁊ nō possū ne mihi videri sine eis Eadem itaq; petā mea cupiunt a te cognosci, ppt̄ curationē ⁊ parere tibi fugiūt ppt̄ exercitationez. O pie potēs ⁊ potenter pia Maria de qua fons ē omnis miē ne contineas p̄cor tam verā miam vbi tam veram agnoscis miseriam. Sana quęso clemētissima infirmitatē·⁊ delebis eaz q̄ te offendit feditatē. Sana q̄ aīaz petōnis serui tui per v̄tutē būdicti fructꝰ ventris tui qui sedet in dextera oīpotent̄ patris sui. O dña mea mater spei·nūquid obliuiscer̄ tu odio mei q̄ mūdo taz misericordiē est inimatū·taz fidelit̄ diuulgatuz·tam amāter amplexatū. Ille bonus filius tuus venit tuum perditū sp̄ē saluare·⁊ mater dei potent perditū clamantē non curare? Ille venit ad p̄nitentiā vocare peccātē·⁊ mī ei⁹ p̄tēnet in p̄nitētia p̄cantē? Sz si ābo pariē offensi estis: nōne ⁊ ābo clemētes estis? Fugiat q̄ iusti dei re⁹ ad piā mr̄em dei micordis·⁊ refugiat offēsę mr̄is re⁹ ad piū filiū benignę matris vtriusq; reus int̄ vtrūq; se ingerat iter piū filiū ⁊ piā mr̄em se int̄iat

Oratio ad filiū pariē ⁊ ad matrem Capitulū CXLII

Je dñe parce seruo matris tuę·pa dña seruo filq tui
p parce. Qui me initio inter duas tam imensas pietates non incidā·int̄ duas tam potentes seueritates·bone fili bona mater nō sit mihi frustra quod te vobis confiteor: hanc veritatē·nec erubescam q̄ in vobis spero hanc pietatem. Die mūdi inder cui parcet·die mūdi reconciliatrix quę reconciliab·Si tu dñe damnas ⁊ tu dña hom̄culū anerser̄ cōfitentē ⁊ bona vestra cum amore ⁊ mala sua cum mgrore. Deus qui factus es filius fc̄minę p̄ter miaz·fc̄mina quę facta es mater dei p̄ter miaz·aut misereminī miseri·tu parcendo ⁊ tu interueniendo·aut ostēdite mihi ad quos tutius fugiā micordes·⁊ monstrate in quibus certius confidam potētiores. Si enī est ino q̄ est tā magē mea iniq̄tas ⁊ tam modica fides·tam tepida charitas·tam fatua ꝯs oratio·taz imperfecta satisfactio·vt nec merear delictoꝝ venias nec salutis gratiam·hoc est·ipsam quod supplico vt in quo merita mea mihi videtis non sufficere·in eo miē vestrę non dignent̄ deficere. O dña mater per quam talem fratrez habem⁹·quid gratiarū·quid laudis tibi retribuemus? Magne dñe tu noster maior frater·magna dña tu nostra melior mater·cor meum edocete qua reuerētia vos debeat cogitare. Continuo amore vestro cor meū langueat·aīa mea liq̄at·caro mea dficiat Vnnā sic aię meę viscera dulci feruore vię dilectionis ardescāt·vt viscera carnis meę ardescāt

Laudes

Dñe mi dñę meę fili· dña mat' dñi mei· si ego non sum dign⁹ qui sic vebā amore vestro beatificari· certe vos nō estis indigni qui sic imo pl⁹ debeat amari. Rogate igitur obsecro pijssimi animę meę supplicanti· date non ꝓpter meritū meum ſ ꝓpter vestrum ꝯto digni estis amorem vestrum. Si dare non vultis vt habeaz quod desidero· date saltē vt vobis reddam quod debeo. Forsitan presumēdo dicam sed bonitas vestra me facit audacem· Loquar igitur ad huc ad dñz meū z dñam meam cum sim pulvis z cinis. Dñe z dña nōne melius est cū vos gratis petenti donastis quod ipse non meretur· ꝙ cum vobis subtrahitur quod nobis iuste debet'. Illud quippe ē ꝑdicande mīę· hoc autē nefande iniusticię: Impendite ergo pijssimi gratiam vt recipiatis debitum· facite mihi vestram mīam quę mihi expedit z vos decet· ne faciam ego vobis iniusticiam meā quę nulli expedit z nullum decet. O amator z miserator hominū tu potuisti reos tuos etiaz vsqz ad mortem amare z poteris te rogāti amorē tui z matris tuę denegare? Veneretur ergo vos sicut digni estis mens mea· diligat vos vt sibi expedit aīa mea seruiat vobis sicut debet caro mea· z ſ consumetur vita mea· vt in ęternū psallat tota substantia mea. Amen.

Explicium Laudes beatissimę virginis Marię.

Petrus comestor de laude beatę virginis

Si fieri posset ꝙ arenę pulvis z vnde. Vndarū gutte rosa gemmę· lilia flāmę. Ethera celicolę· nix· grāno· fetus vterqz· Ventorum pennę· volucrū· pecudum· genus omne. Siluarum rami· frondes· auiū quoqz pennę. Ros gramen stellę pisces anguis z anstę. Et lapides· montes· conualles· terra· draconis. Linguę cuncta forent· mīme depromere possent. Quid sio vel ꝙta virgo regina Maria. Quę tua sit pietas nec littera nec dabit ętas.

Deo gratias.

De sancto Johanne euangelista

239

Incipit prologus in tractatū de sancto Johanne euangelista. venerabilis patris Vincētij Beluacensis.

Ompleto

c diligenter ex dictis sanctorum patrum pro modulo vinium nostrarum auxiliāte dño tractatu diffusiori de beatissima virgine dei genitrice placuit etiā de beato euāgelista Johanne tractatū breuem sub eadem forma contextū adjicere. videlicet eiusdē virginis sacre paranymplio. cui nimirū ad hoc ipsum virgini electo ac specialis amoris priuilegio ceteris discipulis familiari dilecto cura illius pie cōmissa est a filio iam in cruce pro nobis morituro. Habet autem capitula viginti sex.

i De origine sancti Johannis euangeliste.
ij De arte ipsius et priori conuersatione.
iij De ipsius electiōe et corporis et animi puritate.
iiij De priuilegio amoris precipui quo Christus dñs eū dilexit
v Cur eū plus cē Petrū amauit
vj De hoc q̄ in cena supra pectus eius recubuit.
vij Cur ei dñs matrē suam de cruce commendauit.
viij Qualit̄ in hac dignitate Petro similis fuit.
ix Qualiter eius virginitas ceteris apostolis emineat.
x Qualiter post ascensionē dñi predicauit. et in exilio missus apocalypsim scripsit.
xj Cur et qualiter euangeliū descripsit.
xij De pulcre descriptis christi natura interscalariter disseruit.
xiij Cur ei dño reseranda sue diuinitatis arcana reseruauit.
xiiij Cur in aquile figura designat
xv Cur filius tonitrui appellatur.
xvj Cur ab ipso nomen suū quod est Johānes in eius euangelio subticetur.
xvij De eius doctrina omnē phiam diuinam et humanam supergreditur.
xviij Qualit̄ in assertiōe fidei Petro comparatur.
xix De etiam in sublimitate verborum eidem prefertur.
xx De insuper vocat̄ āgelis assimilatur.
xxj De ipsius epistolis et abundātia fraterne charitatis.
xxij De miraculis ei⁹ et passionib⁹
xxiij De transitu ipsius
xxiiij De illorum opinione qui putant eum in sepulcro viuere.
xxv De ipso die transitus eius festiue celebrando.
xxvj De ipso apostolo a nobis imitandō et imitando.

Incipit tractat⁹ de sancto Johanne euāgelista edit⁹ a venerabili pre Vincētio Beluacēn

De origine sancti Johannis euangeliste. Ysidorus i sermone de ipso | Capitulum I

Eatus Johā

b nes euangelistā virgo ē a domino electus atq; inter ceteros magis dilectus. Chrysostomus super Johannem omel. vj. Et hic tantus vir patriaz habuit galileā ignobilem videlicet flentemq; prouinciā. cui detrahebant pharisei et scribe dicentes: a galilea pphetam non surgere. ita vt et

E

ille vere israelita Nathanael. s. cū Philippo respondens diceret: A nazareth ciuitate galileę videlicet potest aliqd boni esse? Nec de aliqua fuit insigni vel nominata villa sed de bethsaida. patrē habuit Zebedeū piscatorez vitus. s. artis et indisciplinabilis egenū ꝛ pauperē. matrem ꝫo habuit Mariam dñi nostri Jesu christi materteram. ¶ Ex glo. sup epistolam ad Gal. Beata quippe virgo Maria mat' dñi Joachim ꝛ Anne filia fuit. quę videlicet Joseph viro de domo David nupsit vnde ꝛ ipse Joseph dñi pat' putatiu⁹ extitit. Mortuo autem Joachim. Cleophas frater Joseph eius relictam accepit vxorem. s. Annam ꝛ genuit ex ea filiam quam ꝛ vocauit Mariam. Hęc quidem Alphęo nupsit ꝛ ex eo filios quattuor. s. Jacobum ꝛ Joseph Simonē ꝛ Judam suscepit. Mortuo quoqꝫ Cleopha quidā Salome vocatus eandem. s. Annam duxit ꝛ ex ea filiam indez noie Mariā genuit ꝛ hęc tertia Zebedeo nupsit qui ex ea filios Jacobum qui dictus est maior. et Johannem euangelistā genuit.

De arte ipsius ꝛ priori conuersatione. Chrysostom⁹ vbi. s. Capitulum III

b Habuit ergo Johannes vt dictum est patrez Zebedeū piscatorem. adeo videlicet egenum ꝛ pauperem vt ꝛ filios ad eandez inducere operationē. Cuncꝫ etiam in piscatoribz alij quidem maiores sint. ꝛ alij minores. apostol⁹ noster hicquoqꝫ minorem tenebat ordinez. quia nec in mari venabatur sed in parua quodam stagno cōuersabat'. Hęc erat ei vita cum Jacobo fratre suo ꝛ patre. vnde ꝛ vocauit eum Christus scissa reficientes retia quod ꝛ ipsū victime erat inopię. ¶ Idē super Marcū omel'. xviij. Tanta siquidē erat eis egestas vt vetera cōtexerent. quia noua emere neqbāt. Nec parua sunt hęc documenta virtutis oēz facilem pauperiem tolerare. de iustis laboribus viuere. multa sibi charitate cōnecti. ꝛ in patris inopis obsequio laborare. ¶ Idez super Johannē vbi supra. Nunc denicꝫ Johannē illitteratum ꝛ idiotam fuisse Lucas testatur: quia is inopo ꝛ pauper. nec ad forum se imittebat. nec viris sapientibz loquebat' sed piscationi affixus erat ipsoqꝫ piscium silentiū imitabat'. huius ergo genus ꝛ patriam ꝛ educationē ꝛ artem docere non est superfluū sed valde necessarium. Cum enī didiceris quis ꝛ vnde fuerit. ꝛ ex quibus ꝛ qualis: deinde vocem eius de verbo eterno ꝛ phiam omnē audieris tunc vere scies quia non fuit ipsius sed virtutis diuine mouentis animā eius. p ipsum enī ad humanam naturam loquitur deus.

De ipsius electione et corpis et animi puritate. Ex prologo in euangelium Johannis. Capitulum III

Jcitaqꝫ sicut predictuz
b est virgo est a deo electus quē de nuptijs volentez nuberevocauit deus. Cui⁹ virginitatis in hoc duplex testimoniū in euangelio dat'. qđ p̄ ceteris dilectus a deo dicitur. ꝛ huic matrem suam pendens in cruce cōmendauit deus. vt a virgine virgo seruaretur. Beda in omel'. super principiū Johannis. Vnde ꝛ singularis priuilegio castitatis meruit vt ceteris altius caperet simul ꝛ patefaceret arcana deitatis. Neqꝫ enī in cena sup pectus dñi frustra recubuisse perhibet'. sed per hoc typice celestis hausti⁹ sapię ceteris excellentius de sanctissimo eiusdez pectoris fonte potasse docet'. ¶ Chrysostom⁹ sup Johannem. Ferui animi sui pulcritudine ꝛ intelligentia ipsum Christum

attrarit ac spū alē grāz acq̄siuit. Sicut eni lyram bene cōpositam aureū plectrū habentē. Ita pcepta dedit aīāz suam vt magnū quid z excelsuz spū sancto resonaret per illam. ¶ Petrus damianus in sermōe de scō Johanne euangelista. Idem nimiruz nuptialis copule thalamū deserens omnē illecebre carnalis ardorē in celestiā voluptatē delitiarū trāstulit artissimoq; in sui redemptoris ac dilectoris amore seipsuz p̄iūxit. ppter quē. s. federa thori cōiugalis abdicauit. Hīi diuinitus illi concessum est vt tāta cor nr̄i etiā circa fratres gratia repleret. vt sacrosanctuz pectoris eius templū velut quidā dīni caminꝰ in cendū videret. Quod pfecto patenter agnosci in quibusdaz scripturis eius in quibus vtiq; p oēs fere paginas q̄si per quasdam rimas charitatis vapores effundens charitatē estuare videtur ardoribꝰ.

De priuilegio amoris p̄cipui quo Xpristꝰ eū dilexit. Beda in omel. dixit Jesus Petro. Capitulum IIII

Jligebat q̄dē eū Jesus
o nō exceptis ceteris singulariē solū sed p̄ ceteros familiaꝰ vnū quē specialis p̄rogatiua castitatis amplioꝝ dilectione fecerat dignū. Dēs quippe se diligere p̄bauit q̄n ait: Sic me pī z ego dilexiuos. Nūc aūt p̄ oīb dilexit qui virgo electus ab ipso virgo in ecclīa p̄mā sit. Nam eni a carnali nuptiarū volūtate retraxit. cotioze sui amoris dulcedine donauit. z huicvt dictū est moziturus in cruce mr̄em suā cōmendauit. ¶ Idē sup Marcū. Adolescens q̄dē ille amictꝰ syndone magī in se q̄s in ceteris amorē dīni p̄mālisse cōprobauit. q̄ fugiē tibꝰ illis vinculo charitatis astrictꝰ donec ab hostibꝰ cōprehēderet eū. pseq̄ nō omisit. Necdū tñ charitatē pfectā habuit q̄ timorē expellit q̄ nimirū a comitatu saluatoris pfugē potuit. Verūtñ ab hosti bus q̄rū p̄ntiā z facta detestabat fugitnō aūt a dño cuiꝰ amorē etiā absens cor pore fixū in corde seruauit. Nec aliquis hūc negat p̄ ceteros mgr̄o dilectū intelligi fuisse Johānē quē z longa post b in carne vita eius in dicat. eo tpe fuisse adolescentem. potuit aūt fieri. vt ad horaz elapsus suo mox suipto vestimēto redierit seq; turbis ducētibꝰ Jesū quasi vnū ex ipsis mīscuerit donec puenirent ad atriuz pontifici cui notꝰ erat sicut ipsemet i euāgelio suo insinuat.

Cur eū plus cēteris Petrū amauit. Aug⁹ sup Johānē hic i sermōe omel. xxiiij. Capitulū V

Veri aūt pōt eū Johan
q nem plus dilexerit dns cū ipse dñz plus dilexerit Petrus. q̄s duoz melior sit. verum q̄ minꝰ a Xpristo diligit z eū plus diligit. an q̄ plus diligit z minꝰ diligit. Etū aūt ipse sapio meliorē qui plus Xpristū diligit. felicioꝝ rem xo quē plus diligit Xpristꝰ: Facile respondere. si instituā libatoris nr̄i minus eū diligentē a q̄ plus diligit. z plus eū a q̄ minꝰ diligit. quē admodū defendere. p̄nideret. ¶ Hugo i opusculis suis. Dnoby q̄dē modis charitas pfecta dr̄. pstātia. s. z deuotiōe. Cōstantia dr̄ pfecta qū fortē ē ad oia adūsa tolerāda. Deuotione xo qū plene succēsa est ad ea q̄ recta sūt appetēda. Cōstātia qū sic viget vt nō possit superari. Deuotiōe qū sic ardet vt amplioꝝ nō debeat inflammari. Prima perfectio aliq̄n huic vite cōcedit. Secūda xo ad futurā refuat. Cōstātia i Petro. ardor i Johe notat. Itaq; pstāti dr̄: Cōfirma frēs tuos. de tenero aūt dr̄: Sic eū volo manere donec veniā. ¶ Aug⁹ in omel. vbi s. Jnt mysticū q̄ sensū in Petro significat actual vita. in Johāne contēplatiua. In vtroq; p̄ns pīt z futura. Quaz vna ē in fide. altera in spe. Vna i labore altera i requie. Vna cuz hoste pugnat.

altera sine hoste regnat. Jō qz dixit dñs Petro: Sequere me. de Johāne autē Sic eū volo manere donec veniā. Ac si dicat: Tu me sequere p imitationē pferendi tpalia mala. ille vo maneat donec sempiterna veniā reddatur bona. Dō enī p eū significat nō vticz nūc ē cū venerit Christus implebitur.

De hoc q in cena sup pect⁹ eius recubuit. Rabanꝰ super Matthēum. Capitulum VI

Itaqz Johānes ob amonis ꝓcipui grātz quā ihū hal glia meruit sup re dēptoris sui pectꝰ in cēna recubuit. ¶ Isidorꝰ vbi. s. Dñi z eū gēlz fluenta de illiꝰ sacro fonte potauit z tanqz vnꝰ de paradisi flumine verbi dei grātz in toto orbe terrarū diffudit. ¶ Augꝰ sup pncipiū Johannis. Erat enī z iste Johes de mōtibus illis de qbꝰ scriptū est: Suscipiāt mōtes pacē ppl'o z colles iustitiā. Qual' aūt mons erat q nō solū oīa terrarū cacumina. ē etiā oēs aeris cāpos z altitudines siderū z chorꝰ angelorꝰ trāscēderat Nisi enī ē oīa creata trāscēderet ad verbum p qđ facta sūt oīa non pueniret. ¶ Petrus damianꝰ. Hāc denqz supeminētē dīne scīe grātz tūc dīnitꝰ illustrata mēte cōcepit cū in sacrosctō mystice cēne pmio sup pectꝰ saluatorꝭ recubuit. Nā qz in pectore Jesu sūt omēs thesauri sapie z scīe absconditi. Ac illo celesti gaçophylatio sūmā trahit. vnde nr̄e paupertatꝭ inopiaz copiosa libalitate vitaret. Imo sup̄ fontē pennis vite recubuit vt z ipse tūc sp manātia fluēta doctrine celestis hauriret z eadez nob post modū ꝓfūro certi tempis articulo ꝓpinaret. Magnꝰ videlz paduli fluui? q ex pcipali sui fontꝭ origine pfluēs z abyteriori celestiuz charismatū inūdatiōe ꝓcedens squalēta deserta mentiū būanaz irrigat z ad pferēda bonoz operū tanqz nouarū segetū germina vberrima fertilitate fcūdat. z non imerito tam pfunda tam supeminēs reuelatio deitatꝭ ihū debebat vt q carnis sibi met amputauit illecebras fēlici cōmertio p carnali dulcedine celestiū eplarū diuinitꝰs frueretur. Ad rēm enī pueꝰ ē pulegiū grē vt oēz trāsgrediēs creaturā illuc acie mētꝭ attingeret q nō ꝓpha. nō pīarcha. nō dēiqz qsqz ab ipso mūdi pmordio cōgscitur in carne positus aspirasse.

Cur ei Christꝰ de cruce matrē suā cōmēdauit. Cap VII

Ec mirū si redēptoris noster bt̄ō Johāni vicē suam ad declarandū dīnitatꝭ sue mysteriū deleganit quē ad custodiēdā venerabilē mrem ꝓpetuā videz ihū ē qsi alterū filiū suo loco suppoſuit. Qui videz Johs qz de deo mirabiliť atqz incōpabiliť ceterꝭ mortalibꝰ loquiť. iure factū ē vt nō solū a grēcis ē etiā a latinis vndiqz theologꝰ appellet'. Itaqz theotocos Maria qz deū veraciť genuit. theologꝰ Johāneꝰ qz dei ihū aīe sēcula apō patrem esse z deū esse nō solū inenarrabiliter vidit ē z pfundissima subtilitate descripsit. Nō non imerito pōt dicere cuiz ꝓpha: Fremuit cor meū verbū bonū. Recte igit' ihs go ihū ad obsequiū traditur z p dño seruus vice filij subrogat' vt ihūal' pudicitie splendor ex vtraqz pſona sibi innicē cōgruat z floridus intimi candorꝭ aspectꝰ qđ in se viuē considerat ē ihūare z ī altero deprehendat. ¶ Beda vbi. s. Quē q dñs a carnali nuptiarū voluptate retraxerat. ac potiore sui dulcedine amorisꝭ donauerat huic iam in cruce morituꝰ eandē virginē vt eius casta vita castis eiꝰ tueret' obsequijsꝭ cōmēdauit. sicqz ī loco christi christo in tēte succesſit dū suscipiēſ mrem mgri discipulꝰ alē q dām ō. p christo derelictꝰ ē filꝰ? ¶ Hieronymꝰ in sermōe d assumptiōe. Itaqz licet totꝰ eā aplorū chorus nō deseruerit ē ei dilectiōis officio famulat' sit int' qs. s. aplos post filij resurrectionē intrans z ceteris de ipsius

incarnatione ꝛ resurrectiõe familiari⁹ cõ tulit. Johãnes tñ amplius ꝛ specialius vsq; ad vitę finẽ eius obsequijs deseruiuit q̃ nimirũ eaꝫ a benigno magro sibi cõ missam in suã quasi matrem filius accepit

Qualiẽ in hac dignitate Petro similis fuit. Petrus damianus vbi. s. Cap VIII

I Bẽt hic duos egregios redẽptoris nr̃i discipulos q̃ liter inẽ se q̃dam dignitat̃ consequant similitudĩe Petrũ videlꝫ ꝛ Johannẽ ad inuicẽ cõparẽ. Cõmisit nãq; dñs Petro claues ecclesię. voluit ꝛ beato Johãni custodiaꝫ delegare Marię. vtraq; nimirũ mr̃. mat̃ Maria. mat̃ ecclesia. Dꝫ Maria mr̃ Christi. ecclia mr̃ christianoꝝ. De Maria Christ⁹ carneꝫ susceꝑit. ecclia; ꝙ de latere sui carne p̃duxit. et ista p̃dijt fm carnẽ nat⁹. illã p tulit carne iam mortu⁹. et ista voluit nasci. p illa dignat⁹ est mori. Et vna semel natus ẽ in plena sua. et altera q̃tidie nascit mẽbra sua. Tranit et vna qđ̃ p altera moreret. et quo vtraq; coiter saluaretur. Magna igit̃ ꝛ fęlix mr̃ ẽ beata virgo Maria et cui⁹ viscerib⁹ caro Christi est assũpta. et q̃ rursus p aquã ꝛ sanguinẽ pfluxit ecclia. Docitaq; modo ꝛ ex Maria p̃disse videt̃ ecclia. vtraq; tñ casta. vtraq; mũda. vtraq; perpetuę ꝙginitat̃ sigillo ꝙmunita. Nam vtraq; duarum matrũ duarũ perpetuo ꝙginũ. alteram Petro. alterã voluit cõmẽdare Johanni. vt perpẽso diligẽt̃ vtriusq; põderemisterij excellẽtiã meritoꝝ dignitat̃ in duob⁹ cęli senatorib⁹ videat cęnr̃i dicit dñs Petro: Tibi dabo claues regni cęloꝝ. Mũđ ꝛ beã ꝙgo Maria frẽs charissimi cęlã nõ fuit. In cui⁹ vtero ꝙginali nouẽ mẽsib⁹ tota diuinitatis plenitudo p̃mansit. Ex cui⁹ castis mũdissq; viscerib⁹ dei ꝙbũ p qđ facta sũt oĩa immaculata carne se vestiuit. In angusto. s. latebat aluo pclusus ẽ toti⁹ orbis iura regebat imẽsus. In breuissimo inq; ꝙginis vteri domicilio ꝓstitut⁹ ꝛ cęli gubnabat imperiũ. ꝛ treno⁹ oĩuꝫ nõ amiserat p̃cipatũ. Nõ q̃ ꝑ fũptiue cęlã dr̃ venerabil' ꝙgo Maria. atq; iõ btm̃ Johãnẽ dñs q̃dãmodo cęli clauicularĩ eẽ ꝓstituit. cũ beatę genitrici suę custodẽ iustũ eẽ decreuit ꝛc.

Qualiẽ eius virginitas ceteris emicuit. Hieronymus vbi. s. Capitulum IX

I Icet aũt multo magnificẽtior i Maria ꝙgine sit ꝙginitas ꝑ excellẽtiã gr̃ę. Vna tñ integritas carnis est vna ꝛtus q̃ ad inuicẽ cognata sociat̃ inutroq; Et q̃to ꝙginitas ꝙginitati coẽgtior. tãto beat⁹ euãgelista ceteris excellẽtior ac ꝙbo et virgine incarnato vicinior. Nõ q̃q̃d ẽ illõ qđ ꝙgo genuit totũ ille bõ p spm̃sanctũ. p ut potuit mãifestũ nob reuauit ꝛ docuit.

¶ Petrus damian⁹. Vtaq; q̃uis i oĩbus sciõ sp̃ sit angelice mũdicie ꝓtubernalior cognata ꝙginitas. btũs tñ Johãs tãto reliq̃s ꝙgines supat. q̃to ꝙginitati beatę p sedulitat̃ ac perpetue custodie meritũ appropinq̃t. a q̃ videlꝫ sola ꝓcedẽt̃ q; fęcũditas ꝙginal' q̃ essin Maria nullis oĩno meritis comparanda. pbat̃. et nõ solũ q; fęcũda sed etiã q; virgo. Nam ꝙginẽ q̃dẽ parere nouũ ẽ ac singulare. sed vero parere ita oĩꝫ nouitatẽ singularitat̃ exuperat. ita oĩa q̃ mirãda fũt antecedit atq; incõparabilit̃ supereminet. vt nec mẽte cõcipi nec lingua valeat explicari. Dꝫ sic̃ venerãde mr̃is dñi ꝙginitat̃ bti Johãis ꝙginitatẽ excedit. sic ipse prodigiosa ꝓtubnio ei⁹ cęteros a mũdi ꝓncipio ꝙginei añcedit: qđ ille recubitus in pectore saluator̃. ille dñus ardor quez et arcana eius inspiratiõe cõcepit. Ita i ei⁹ viscerib⁹ oĩuꝫ libidinũ fomẽta decoxit vt eius corpus tanq; reuera spũsti templũ a cũctis ꝙnaret̃ fluant̃ luxurie squaloribꝫ defecatũ. Nec vllũ i eo locũ

flāma libidinis vendicabat cui gra spi-
ritusscī ingit obūbrabat. Quo circa di-
gnū fuit vt ad custodiā mris dñi socius
haberet archāgelo Gabrieli q̄tin⁹ 7 ille
quondā celestis panymphus intactam
ꝟginē inuiolabilit custo diret. 7 ille forin-
secus fragilitati fęminee obedientię suę
mīsteriū exhiberet. Et cōgruū erat vt q̄
talē genuit q̄ simul celi 7 terrę dñs esset
vtriusq; patrię in suo psortio ciues hēret
vt i orbe duoꝝ vel triū staret oē ꝟbum.
Quapropt vt dictū est sup. btūs Johes
q̄to familiarior cū mre ꝟbi ꝟsabt tāto 7
ipse ꝟbo vicinior iuenit. 7 q; nō ab alio
q̄ ab ipsa ꝟitate dict⁹ est filius ꝟginis
Marię eiusdem genitrīc: nemo inre vi-
detur illo maior i merit q̄ spāli q̄dā glo
ria frat est saluatoris.

Qualit post ascēsionē dñi 7 in exiliū missus 7 apocalypsim scripsit. Beda super Marcū Capitulum X

Dro tpe dñice passio-
p nis 7 resurrectiōis 7 i celū ascē
sionis vsq; ad vltīa tpa Do-
mitiani p ānos circit sexagesimū q̄ntum
absq; vllo scrupulī admīculo p̄dicabat
ꝟbū dei. ¶ Isidorus vbi. s. Nimi-
rum q̄si vn⁹ d padisi flumīb eiusdē ꝟbi
dei gra in toto trarū orbe effudit 7 dū
euāgeliū in asya p̄dicaret. a Domitia-
no cesare i patbmos insulā metallo rele
gatus apocalypsim scripsit. ¶ Ex plo-
go sup Apocalypsim. Tota q̄pe
trinitas Xpisto fin hūanitatē. 7 Xpi-
stus Johānī p angelū. Johes aūt eccle
się passiōes ei⁹ nouissimas reuelauit. et
quę p eis p̄mia susceptura sit de q̄ reue-
latiōe libr p̄fatū cōscripsit. Et merito
Xpist⁹ h Johani reuelauit q̄ excellebat
oīb⁹ p̄uilegio castitat. 7 q̄ gra dei interp
tatur. q̄ oīa bona q̄ agebat gr dei ascri-
bebat. 7 q̄ oīa imāia torrīnt⁹ eq̄animita
te mēt sustinebat. Apocalypsis h int reli-
q̄s nouī testamēti libros vocat ꝟphia.
h alīs excellētior ꝟphetijs. qr d Xpisto
7 ecclia magr et pte adimpleta iam dnō
ciat sacra. vel etiā iō. qr cū alīs ꝟmiphā
nia ista triphania data ē ꝟphia. simt. s. de
ꝑterito 7 de p̄nti. 7 de futo. Et sic eu ā ge
liū legi obtūtias. sic ista ꝟphia veteres
excellit a longe. pspiciēdo ventura ꝟphe
tias. Ad cui⁹ roborā dā firmitatē occurr
rit etiā auctoritas mittēt deferēt 7 acci-
pient. Exp̄lari super Diony-
siū. Ibidē ds dū eet i exilio sctus anio
pagita Dionysi⁹ ad eū direxit epla cō-
solatoriā scribēs h mō: Aue vere dulcissi
me. vere amabili 7 desiderabili ac dile-
cto valde dilectissime. saluto te sacrā ani
mā adhuc i asyacā terrā reuertent ibiq;
opabert optimi dei imitatiōes 7 hīs qui
tecum sunt trades.

Cur 7 qualit euangeliū descri-
psit. Beda vbi. s. Cap XI

Bi aūt idez Johānes a
v Domitiano missus ē in exilio
irrūpentes in ecclesiam hęretici
Marchion 7 Cherinthus 7 Hebion ac
ceteri q̄ Xpistū aīe Mariā ee negabāt
simplicitatē euāgelicę fidei pūsa doctri-
na macalabāt. Ds dū ipse post occisio-
nem Domitiani p̄mittente pio p̄ncipe
nerua rediret ephesū cōpulsus ē ab oīb⁹
epīs asyę de cognita p̄ri dīnitate Xpisti
scribere euāgeliū. eo q̄ i cętero q̄tuor euā
gelia d hūanitate ei⁹ 7 hīs q̄p eā gessit
sufficiēs sibi videret hīe testimoniū. Dō
ille nō aliter se facturum rīdit nisi idicto
ieiunio oēs i cōe dns rep̄caret vt ille di
gne scribere posset. Hoc itaq; patrato
reuelatiōe i struct⁹ ac spūsancti gra debi
tus oēs hereticor tenebras subita Xpi ta
tis luce dispulit dū Xpistū dns 7 verū
boez et boe tpaliter 7 verū deū et hoīa pa
tre etnaliter natū vere cū illo 7 spūsctō sp
eritez assertiōe clarissima pdocuit. om-
niaq; vere dīnitat q̄tū alteri mortaliū
nulli licuit arcana reseauit. Et h ꝟginī
p̄uilegiū recte fuabat vt ad scrutāda sa
craméta Xpi incorruptibil incorrupt⁹ ad
mitteret. Hieronymus in li. de

illustrib⁹ viris. Dic itaq; Johes quem dñs Jesus amauit plurimū nouissim⁹ oīuz aduersus hæreticos z maxime cōtra hebionitarū dogma scripsit euāgeliū. & z aliā hui⁹ scripturę cām ferunt q; cū legisset volumia Matthei z Marci z Lucę probauerit quidē textū historię cosq; firmauerat vera dixisse. sed vnius anni tm̄ in quo z passus ē post carcerem Johānes historiā texuisse. Pretermisso igitur anno cui⁹ acta fuerāt a tribus expolita sapientie epis. anteq; Johes clauderet in carcere narrauit gesta.

Quā pulcre & vtraq; nata christi interscalarit disseruit. Petrus damian⁹. Cap XII

Q; mediator dei z hominū et duaby nature dīna videlicet z hūana consistit vnus emanuel: hūo Johes vtriusq; nature fidelis minister p oē euāgeliū text⁹ sui seriem sic stili modū tempat z q̄dā vicissitudine mysticevarietatē alternat vt modo hūana pnūciet. modo dīna reuelet. mō q; hūanitatē sūt historialit inserat. modo q; sūt dīnitatis q̄dā sublimiū z subtiliū verboz maiestate depromat. Tāta q; locutionis arte vim verboz temperat z librati moderaminis sobrietate dispēsat vt nec dīnitatis arcana vulgari. necea q; fidei nr̄e necessaria sūt patiat absconditi. Proinde cū historię verba contexit velut p tenuissimas rimas dīnitatis fulgorem ad oculos hoiuz comicare pmittit. sicq; dñi de tenuissimo luce eterne radio oculis mentis nr̄e pstringit ad indagādū mox illud inaccessibile summe veritatis lumen pspicacius aperit. Ecce in capite sui libri verificū illud ac singulare ponit exordiū: In principio erat verbum ꝛc. Ecce aquila dei ad cela vtice sublimit euolat sed ad escam necesse ē vt pcssio alio aliq; in imū submissa descēdat. Unde et paulo post q̄d subdat audite: Et verbū inquit caro factū est ꝛc Hinc sponsa spōso dicit in cantic. Venter tuus eburneus distinctus sapphyris. In membris nempe hūani corporis vix aliquid ventre fragilius siue tenerius inuenit. Ebur aūt est os elephantis q̄d animal ferunt esse castissimū frigidissime nature Venter ergo eburneus est sponsi. q; suscepta redemptoris hūanitas fragilis ab oī peccatoz contagio casta prorsus z inuiolata pmansit. Sapphyrus aūt lapis est sereni celi colorem habens. Venter ergo sponsi erat distinctus sapphyris. q; Christi hūanitas dīnis virtutibus refulgebat. vt int sapphyros candor eburneus appareret. q; sic dñs et parte assumpti hoīs opabat hūana vt aliq̄n nihilomin⁹ et pte veritatis ostenderet z dīna. Nam esurire. sitire. postremo crucifigi z mori hūanitatis erant opera. miracula vo facere z non solum alios sed semetipsum etiā a mortuis suscitare euidentissima erant dīnitatis indicia. Hoc itaq; modo beat⁹ Johānes q̄si eburneum ventrem sponsi sapphyris distinguit dū aliq̄n dīnitatis alta. aliq̄n hūanitatis infirma describit.

Cur ei de⁹ reserāda sue dīnitatis arcana reseruauit. Ca. XIII

Q; miranda super nos celestis cōsilij dispēsatio. q; profunda dīne sapie est altitudo. Descendit verbum ad hominē vt occultaz hoīb⁹ innotesceret dīnitatē ad hūane mortalitatis crimē dignat⁹ est publicā vt nobis eternitatis sue reuelaret arcanum. Sz si mox vt ī euāgelice doctrine cepit verba pōere ac nonq; q̄ mysteria rudibus adhuc imperitoz cordib⁹ aperire: statim dīnitatis sue panderet sacramentum: Quinq; quēso ferret auditus. cuius vnq; caperet intellectus? Nam vt de dīnitate nunc taceam cum dñs diceret: quia nisi māducaueritis carnem filij hoīs ꝛc. protinus aspernati sunt verbum z ex hoc uere non quilibet imperiti sed etiam ipsi discipli nequierūt capere hoc mysterij

Quid ergo faceret ante soles qui cecati sunt ad lucernā? Quō tonitrui sustinerant sonitū qui dāgentū tubę pondus ferre nequeūt? imo qui suppresse ac temperate vocis exilitate surdescūt? Propter hoc igitur redemptor nr̄ dilectus sibi discipulū speciali p̄rogatiua ad declarandam suę dīnitat̄ essentiā q̄dam q̄si organum fecit atq; vt hic suppleret q̄d ad tempus ipse dn̄s dispensatiue suppresserat sibimet vicariū vereliquit. q̄tin⁹ expleto passionis ac resurrectiōis ascensionisq; mysterio. post tredecim fere annoꝝ lustra. cū iam videlicet boīes liberiorem ad capescendā veritatē haberēt mentis obtutū & coessentialis & coēqui verbi panderet sacramentum. Nūq; quippe imbecillitat̄ ordo poscebat vt p̄us hūanitatis Christi p̄mordia cursū consummationēq; p̄notesceret. miracula etiam quę in boīe gessit addisceret. sicq; paulatim ad comp̄hendēdū deitatis occulte mysteriū suis vegetata p̄ceptibus aspiraret. Quapropē dīni fuit cā cōsilij vt cęteri euangeliste qui in descriptēda salutaris humanitate p̄stati sunt longe p̄cederent. Johannes vo cum boiest̄q; primo lactentes firmiora iam in via veritatis vestigia figerent. eos ad agnoscēdam dīnę noticię celsitudinē p̄moneret scribendo contradidit.

Origenes super illud idem. In principio inquit erat verbum ⁊c. Ecce vox spūalis aquilę anditum pulsat ecclesie. vox inq; altinoli volatil' vltra oīa que sunt ⁊ que non sunt omnē theoticā altinolia intime theologię pēnis clarissimeq; contemplatiōis obtutibo trāscendēt̄ ⁊ paulopost fuit inquit homo missus a deo ⁊c Ecce nūc aquilam de sublimissimo vertice montis theologie leui volatu descēdentem ad p̄fundissimā histozię vallem de cęlo in terram pennas altissimę contemplatiōnis demittentē. Intuere ergo cęlum apertum. id est. reuelatum mūdo summę deitatis mysteriū. aīaduerte diuinū angelum super filiū boīs ascendentem nobis videlicet ipsum esse deū in p̄ncipio verbum annūciantē moxq; super filium boīs descendentē ac verbum carnem factum esse clamantem.

Petr⁹ damianus vbi supra. Hanc nimirum aquilam ⁊ olim Ezechiel cęteri imminere quattuoꝝ aīalibo vidit. ⁊ ipse Johānes suimet. vt ita loquar. p̄phā fact⁹ volātē in mystica visiōe p̄spexit.

Origenes vbi. ō. Supuolat enī non solum quę intelligi ac dici possunt. verum etiam ea quę omnē intellectum ⁊ significationē excedunt.

Cur in aquile figura designat Beda in omel. super p̄incipiū Johānis. Cap XIIII

m Merito igit̄ in figura quatuoꝝ animaliū aquile speciē gerit quę ⁊ cunctis auibo volare celsius ⁊ cunctis aīantibo clar⁹ solis radios obtutus infigere consuevit. q; cęteris euangelistis velut in terra cum dño ambulantibo. id est. temp̄alē ipsius gnātionem pariter ⁊ temp̄alia facta diligentius exponentibo. hic velut ad cęlum cum dño volauit dum ęternam dīnitat̄ eius naturam p̄ quam facta sunt oīa sublimiore mente volando ⁊ limpidi⁹ speculando cognouit. ac nobis cognoscendā

Cur tonitrui filius appellatur Beda super Marcū. Cap XV

b Hinc etiam recte filius tonitrui dictus est. non solum q; de nube sonū illum terrificum: Hic est filius meus dilectus. audiuit. & etiam quia de celestibo intonans vocem illam theologicam quam nemo p̄s edere noverat emisit. Quā tanto virtutis pondere grauidam reliquit vt si aliq̄to plus intonare voluisset. nec ipse mūdus capere potuisset. **Chrysostom⁹ super Johannē.** Ita itaq; de cęlo loquens ⁊ tonitruo clariorem vocem emittens omnē terrarum orbem continuit et assumpsit ac verbo repleuit. Non enim

asper ⁊ indelectabilis est iste bonus-sed omni armonia musica voluptuosior ac desiderabilior ac lenire pe oibus edoctus-Unsup etiã sanctissim⁹ ⁊ tant⁹ ineffabilib⁹ plenus vt eos qui cũ diligentia suscipiunt ⁊ custodiũt non sit de reliquo b̃ies esse ⁊ in terra manere-sed sup̃ noia mãdana stare celum inhabitare ⁊ in angelicam requiem translatos esse. Nihil enĩ nobis dicit bũ amũ sed oĩa spiritualia abyssis-id est-ab occultis illis spiritussancti thesauris que ⁊ angeli per eius vocem didicerũt nobiscum. Ceterus vt in euangelio legitur dñs vtriq; fratri-s. Jacobo ⁊ Johanni noia imposuit boanerges quod est filij tonitrui quorus nimirum sublime mentũ in monte meruit audire tonitruũ patris eiusse dñ filio tonantis: Hic est filius meus dilectus ipsum audite-vt videlicet ⁊ ipsi per nubes carnis ignem ac fulgura in pluuias spargerent in terris. Deus quippe fulgura ĩ pluuiam fecit vt extinguat mĩa qđ iudicium punit-unde scriptus est: Miam ⁊ iudicium cantabo tibi dñe.

Cur ab ipso nomẽ eius qđ est Johannes in eius euangelio subiicetur. Origenes vbi-s. Capitulum XVI

Unicq; non imerito nomen eius Johannes vocatus est-quod interpretat latine cui donatum est. Qui enĩ alĩ theologoꝝ donatum est-abdita sũmi boni mysteria penetrare eacq; ⁊ mentibus hũanis ac sensibus intimare? Numquid sũmo apostolorum vertici qui dño interroganti de se respondit tu es Christus filius dei viui. Sed Petrus vt sup̃ dictũ est in actionis ⁊ fidei forma ponitur. Johannes in contemplationis atq; scientie typo mittitur. Unde hic super pectus dñicum recumbebat quod est contemplationis sacramentũ-ille ꝺo frequenter uti habebat q̃si trepide actionis symbolum. **Beda in omel.** Dixit Jesus Petro. Uraq; novit fraternitas vestra quis sit ille discipulus quẽ diligebat Jesus idẽ videlicet Johannes apl̃us qui ⁊ ipsum euangeliũ scripsit. Ideoq; psonam suã accidentiũ rerũ indicijs quã ꝓprio designare vocabulo maluit. **Aug⁹ super Johannẽ ser-lix.** Erat enĩ hec consuetudo eorum p quos dina narrabat historia vt cum ad seipsus quis veniret quasi ꝺ alio loquẽs-sic se ordini suę narrationis insereret tanq; rerũ gestarũ scriptor-nõ tãq; sui ipsius p̃dicator. Quid enĩ deperit virtuti-cum ⁊ ipsa res dicatur ⁊ iactantia deuitatur? Hoc q̃ppe Johannes narrabat quod ad eius laudẽ maxime pertinebat. **Beda vbi-s.** Ponit autẽ ⁊ aliud iudiciũ psone suę dicens: Qui ⁊ recubuit supra pect⁹ dñi ⁊ mgr̃i in cena qđ nõ solum p̃sentis dilectionis sed ⁊ futuri signũ erat mysterij. Jam etenĩ tunc figurabat qp scripturus erat euangeliũ verius ⁊ altius ceteris sacre scripture paginis arcana divine maiestatis comprehensurũ. In pectore nãq; Jesu christi sunt omnes thesauri sapientie ⁊ scientie absconditi. Uraq; ceteros euangelistas nouimus plura de miraculis ⁊ pauciora ꝺ divinitate locutos salvatoris. Johãnes autem perpauca de humanis actibus scribens erponendis arcanis divine nature se potius indidit patenter instinu ãs q̃tra de pectore Jesu fluenta doctrine celestis que nobis ructaret hausserit. **Idem super Matheum.** Denicq; personam suaz quam designare vitauit et vocabulo in fine designat et officio dicens: Hic est discipulus ille qui testimoniũ perhibet de his et scripsit hec-perhibuit sentẽdo-phibuit dendo eadem que scripserat docendo. Perhibet etiam nunc euangeliũ quod descripsit ecclesijs legẽdũ pandendo.

Q eius doctrina omnẽ philosophiam divinam ⁊ humanaz supgreditur. Petrus damianus vbi-s. Cap XVII

m Eritoq; nimirū et ꝑcedentes oēs ⁊ subsequētes diuinorum scriptores voluminum gloria singularis eloquij ꝓcedit · quem non luxuria polluit · non libido corrupit sed virginalis integritas incorruptionis perpetue titulo decorauit. **Augustinus de ciui · dei · li · x ·** Pudet dicz doctos et Platonis discipulis fieri Christi discipulos · q̄ piscatorē suo spū tanta sape vocauit ⁊ dicē **Hiero ad Paulinū**. Iohes rusticꝰ ⁊ piscator indoctꝰ · ⁊ vñ illa vox obsecro? In ꝓncipio erat verbū ꝛc Hoc vocꝰ Plato nescivit · hoc Demosthenes eloquens ignorauit · pdā inquit sapiaz sapientiū **Augꝰ vbi · s · li · xxij ·** Nō enī peritos grāmatica · nō armatos dialectica · non inflatos rhetorica. Piscatores Christꝰ cū fidei retibꝫ ad mare huiꝰ sculi paucissimos misit · ⁊ ex oī genere taz multos pisces tantoq; mirabiliores q̄to rariores ipsos etiā pbos cepit. **Chrysostomus vbi · s ·** Fortassis aūt ⁊ piscatorē se auditurū eē q̄ expectabat de bis q̄ sūt in flumibꝫ de pisibꝫ in aquis gregatim natantibꝫ. Sed illi tantus ⁊ idiota postq̄ ad Christū venit de celestibꝫ pbi losophari cepit · nobisq; celsa dogmata referre · q̄e nullus vnq̄ antea hō didicit. Ut si ḡ derideāt gentiles hoiuz istorum rusticitatē · et q̄ tamē ⁊ hic ⁊ reliqui piscatores fuerī extūc pythagorica in silentiū venerūt. **Augꝰ sup Johānē ser · vij ·** Mā etiā illū vere israelitaz scz Nathanael q̄ erudit⁹ ⁊ peritus in lege fuit dñs int̄ discipulos ponere noluit q̄m vt sapiaz mūdi confunderet idiotas elegit · volens quippe sup bos frangē cernicez · nequaq; p oratorē q̄sivit piscatorem · imo de piscatore lucrat⁹ ē imperatorē. Magnꝰ Cyprianꝰ orator · sed ꝑ Petrus piscator · p quē postea crederet ⁊ orator · ⁊ etiam imperator.

Qualit̄ in assertiōe fidei Petro compat̄. Petrus damianꝰ vbi ō. Cap XVIII

p Roinde vt btō Petro Iobes multiplicat̄ compet̄ cuz discipulos suos redemptor nr̄ inq̄reret q̄ circa se opiniōe hoies tenerēt illi q̄z ptiꝰ respōdisset: Alij Johannem baptistā ꝛc · donec ad Petrū ventū est nutabat assertio nec ambiguitat̄ vinculum solvebat. At vbi requirit̄ q̄d haberet discipulor̄ sensus ꝓcedit in veritat̄ cōfessione q̄ ꝑmus erat in aplica dignitate videlicet Petrus. Tu es inquit Christus filius dei vivi. Vnt̄ nutantē adhuc fidei sinuosa volentia · int̄ pcellosas ambiguitatū fluctuantiū tēpestates · piscator iste veritatis anchorā fixit · ⁊ fidei naviculam in tutissimo tranquilli portꝰ gremio collocauit. Quz videamꝰ vtrū Johannes etiā huic operi aliquā cum beato Petro similitudinē teneat. Constātissime nanq; post ascensionē dñi ꝓdictionis arguit̄ · sicq; a Domitiano tūc cesare in exiliū destinat̄ · ptinuit vt supꝰ dictum est hereticī Marcion Cherintus ⁊ Hebion ceteriq; q̄ plurimi quos ipse cōcinnat̄ antichristos appellat caulas ecclesiastici gregis irrumpūt · ⁊ velut lupi graues super ovilia pastoris auxilio destituta grassant̄ · ⁊ seminūt Christū · s · ante Mariam nō fuisse dogmatizabāt · ⁊ ita simplicē eā gelicē fidei puritatē perfidie sue squaloribꝫ corrūpebant. Confundit̄ mundus · ecclesia turbat̄ · vacillat fides ⁊ velut invalescente tempestate pfidie plurimi naufragant̄. Quid plura: Ādem peremptō Domitiano duce divina gratia Johannes ephesum redit turbatam ecclesiā gemit. Sed quicquid in venitur erroris turbine ac tēpestate turbatum solidius atq; robustius ad pristinę fidei revocauit sacramentū. Nazrogatꝰ vt ab historiogꝝphis tradit̄ a cbaritate fere totꝰ vniūsalis ecclesiē illud prompsit elogiū inspiratiōis divine: In ꝓncipio erat verbum ꝛc. Hoc ita sigculo veritatis ⁊ hereticorum tergiversationibus metam fixit ⁊ catholicorum fidem ertunc ⁊ deinceps certitudine robotauit

Petrus itaq; petra: Au eo inquit Petrus ꝛc, Petra quoq; factus est ꝛ Johannes supra cuius fidei fundamentuꝫ totius ecclesie structura ꝓsurgit quaꝫ vi velicet siue furor hereticoꝝ impingat siue temptationum impetus irruat non euertit.

Q Etiam in sublimitate verborum eidem ꝓfertur. Capitulum XIX

Lane qđ vteq; discipulus ꝓtulit de sacro oñiq; fidei q̄q̄ ꝓfundissimuꝫ sit atq; oino dīnū: Illud tñ bti Johis singlaritaꝫ locum sibi vēdicare ꝓspicit qz neq; añ illū neq; post illū Ihēm scripsisse alios inuenit. Nā illā bti Petri sniaꝫ ꝛ Martham sororē Lazari esse fere verb legim⁹ ꝓtulisse codeꝫ spū q̄ ꝛ Petrus inspirante. Quid aūt mirū si Johes ꝺ vinitate loquēte bto Petro ꝓferim⁹ cū illud euāgelij sui singulare ꝓncipiū ipsa etiā dīca ✠ba si dici liceat ex ore ēde vidē⁹. Nec iniuria fit redēptori nr̄o si dicat ipse sublimius aliq̄d ꝛptomere ꝑ discipulū q̄ ꝑ seipsū ꝛ ꝑ illū⁹ līguā mānifeste ꝓferre qđ ꝑ semetipsū liq̄do voluit apire. Nā vt ꝺ q̄ dā adhuc inf eos ēde btos aplos compatio videat ꝺ enī bto Johāni vñs cōcessit ī verb qđ ꝛ Petro ꝓtulit ī miraculis videlz vt ille altiora proferret ꝛ ille maioribꝫ ✠rtutū ꝓdigijs comularet. Nā in actib aplor̄ inuenim⁹ qz ī platea ifirmos ꝛ ponebāt ī lectul⁹ ꝛ ḡbatis vt veniēte Petro saltē vmbra illi⁹ obumbraret quē q̄ illor̄ ꝛ libarent ab infirmitatibꝫ suis. Ita vñs qđ ꝓdixit exhibuit qđ ꝓmisit ꝓplenit. Nā ī eūsdē Johannis euāgelio dic: Amē amē dico vobis q̄ credit in me opa q̄ ego facio ꝛ ipse faciet ꝛ maiora horuꝫ faciet. In Petro igit ipse op̄abat ipse eḡ ī Jobe loq̄bat. Nō enī ait: vos estis q̄ loq̄mī ꝺ spīr⁹ ꝑris vēi. ¶ Origenes vbi ꝺ. Et Petrus q̄dē Ihēm vēi filiū in tpe factū cognoscēs ꝛ ꝓfitēs altissime q̄dē volauit ꝺ alt⁹ Johes q̄ eūdē Ihēm vēum de deo añ oīa tpa genitū intellexit.

Q Insup deificat⁹ angelis assimilatur. Cap. XX

Piritualē ergo pegasū ſ anuolum denuda Johānem dico theologū q̄ oēꝝ creaturaꝝ oēmq; supans intellectū deificat⁹ deificantē inūit in eū. O Paule beate raptus es vt asseris ī ꝑadisū ꝛ in tertiū celū sed Johānes trāsgredit oēꝝ ꝑadisū celūq; creatū. In tertio celo vas electiōis ꝛ mḡr gentiū audisti ✠ba q̄ nō licet hoī loq̄. Johānes intime ✠rat⁹ inspector vltra oē celū in ꝑadiso ꝑadisoꝝ ꝺ ē. in cāoīaꝝ audiit vnicū ✠bū ꝑ qđ facta sūt oīa. qđ licuit ei loq̄ q̄si pōt hoīb ꝓdicari. Fiū ꝛ fiducialit clamat: In ꝓncipio erat ✠bū. Nō q̄ias erat bō ꝺ plus q̄ bō. qui ꝛ seipsū ꝛ oīa q̄ sūt superauit ꝛ ineffabili sapīe ✠tute puriss̄imoq; mēt acumine subuect⁹ in ea q̄ sup oīa sūt secreta videz vni⁹ essentie in trib subsīs ꝛ triū subarū in vna cētia introiuit. Nō enī alit potuit ī deū ascēdere nisi p⁹ fieret de⁹ sic nec oculoꝝ nr̄oꝝ radi⁹ rerū sensibiliū spēs atq; colores pōt sentire ꝓsq; se radijs solaribꝫ imisceat vnūq; in ipsis ꝛ cum ipsis fiat. Sc̄ūs q̄ theologus in deū trāsmutat⁹ ✠rat ꝓticeps deū ✠bū in deo ꝓncipio clamat sublimiter. Ꝺ ē. deum filiū ī deo pēe. Aug⁹ vbi ꝺ. ser. j. Nec ē sapīa dei q̄ in cor hois nō ascēdit sic apls ait: Verū si nō ascēdit ī cor hominis qnō ascēdit ī cor Jobis? An forte nec ī cor Jobis ascēdit? Hꝛ sic dicit potest q̄ intīm ascēdit ī cor ei⁹ inḡtum ipse tō nō erat ꝺ angelus ēt cepat. Chrysostom⁹ vbi ꝺ. Veniq; huic aplo astiterūt etiam ✠rtutes supne animi ei⁹ pulcitudine ꝛ intelligentia ꝛ speciositate virtutis attonite per quaꝫ ꝛ ipsuꝫ ch̄m stā ve dictum est attraxit. ꝛ spīritualem gratiam acquisiuit. ¶ Petrus damianus vbi supra. Hanc mirā Johis eminētiā. hāc meritoꝝ sublimitā

celsitudinē angelus ille cognouit q̄ se ab illo adorari p̄bibuit · vide inq̄t ne feceris. Refugit obsequiū ab illo suscipe quem nouerat apud cōem iudicē locū gr̄e familiarit obtinere. Frēm recognouit · socium indicauit.

De ipsius epistol' z abūdantia fraterne charitatis. Et glo · sup epistolā Johānis. La · XXI

Ceterū z idem Johānes
c p̄ter apocalypsim z euāgelium epla'm ex̄s contra stultitiā hēretico' scribit in q̄ de fidei z charitat' pfectione agit. Ex z reliquę duę cū z rebus z materia similes existāt p̄mę p̄bant' eius dem esse apli · nō vt q̄dā · s · opinant' Johannis p̄sbyteri. **Petrus damianus vbi · s.** Itaq; q̄d vt sup̄ dictū est diuinitus illi concessum est vt post fœdera thori cōiugalis ob Christi amorē abdicata · tanta cor eius etiā circa frēs gr̄a repleret' vt sacrosanctū pectoris ei' templū velut camin' q̄dam incendij diui videretur in scripturis eius patenter agnoscitur. In quib' vtiq; p oēm fere paginaz q̄si p q̄sdam rimas charitat' fauores effu dere charitat' ardoribz estuare videtur. Ō cni p̄ceo noiatim ad charitatē p̄uocat · modo nō filios sed filiolos q̄si tenere diligēs appellat · modo ꝓp̄ijs ętatum vocabulis infantes · modo iuuenes modo singillatim cōmonet adolescētes Modo etiam mulieribz epl̄as destinat · easq; ad cautelā fidei z studiū sincere dilectionis inuitat. Dic itaq; inenarrabilis charitat' ardore succēsus huc illucq; se extens vndiq; circūiēs oēs hūanę conditionis ordines oculo curiose sollicitudinis intelligat · z q̄si artus vniūsalis ecclesię fact' toti' hūani gn̄is sūmā illius patrię amplectit' atq; ad redēptores sui consortiū trahere vnūquēq; singillatim admonēdo conat'. Amor q̄ppe dni q̄ eū p̄ cunctis mortalibz plus dilexit · eo pro uius ei fratrię dilectionis exhibuit vt nimirū plus amaret · q̄ plus amabat' · z qui p̄mus erat in redemptoris amore ꝑcipuus fieret in fraterna charitate.

Hieronym' sup ep̄l'am ad Gal' li · iij.

Veniq; cū ep̄hesi moraret' · z vir senex inter discipulo' man' ad ecclesiā referretur. Nec posset in plura v̄ba vocē contexere · hoc tm̄ p singulas solebat collectas ꝓferre : Filioli diligite alt̄utrū . Tandē v̄o discipuli z frēs q̄ aderant affecti tędio q̄ eadē semp audirēt: Dixerūt mgr quare semp hoc loquer's · qui rndit : Dignam Johanne sniam · q̄ ꝓceptus dñi est · z si solū fiat sufficit.

De miraculis et passionibus. Ysidorus vbi · s. Cap XXII

Vinus aūt inter alias vir
b tutes magnitudo signo' hęc fuit · mutauit in aurū siluestres frondiū virgas lutoreaq; sara in gēmas fragmina ex̄s gēmarū in ꝓpriam reformauit naturā. Viduā p̄terea rogatu populi suscitauit z redituiū cor̄pus inuenis aīa remeante repauit. Bibens ex̄s letiferum haustū · nō solū euasit piculū · sed eodem etiā poculo p̄stratos ī uite repauit statū. **Beda sup Marcū.** Itaq; ęteris Christi discipul' p passionē consūmat' in pace ecclesię vocationē suā expectauit sicut de illo dns ꝓdixit: Sic eū volo manere donec veniā. Nō q̄ non z ipse multos antea labores p dño p̄ssuras q; malo' toleraverit · s quia ecclesia Christi p asyam quā regebat iam longe lateq; fundat' vltimū in pace senū finiuit. Nā z in actib' apl'o' cū ęteris inueniturs aplis flagellatus · qñ · s · ibant gaudētes a cōspectu concilij · qm̄ digni habiti sūt p nōie ipsius cōtumelią pati. P̄ter hęc a Domiciano cęsare sicut in euāgelica narrat' historia in feruentis olei dolio missus ē · ex quo tm̄ diuina se ꝓtegēte gratiam tā intact' exiuit ex̄s a corruptiōe carnalis cōcupiscētię extrane' fuerat. Nec multo post ab eodē p̄ncipe in pathmos insulā relegat' ē exilio ꝓpt' insuperabilē cōstantiā euāgelizandi · vbi licet humano

destitutus solatio dñe tamen visionis
7 allocutiõis crebra meruit cõsolatione
releuari. Hinc 7 ibidẽ apocalypsim ma-
nu sua conscripsit quã ei dñs de ptõi vl
futuro statu ecclie reuelauit. Hñ cõstat
pmissionẽ sic manẽdi donec veniret dñs
nõ eo ptinere q̃ sine labore certamis vi-
ctus in mũdo sed illo potiusq̃ sine dolo
re passionis trãsitus esset e mũdo.

De transitu ipsius. Isidorus vbi s. Capitulũ XXIII

Beatus Johannes
Anno sexagesimo septimo post
passionẽ dñi sub pncipe Traia
no iam fessus senio cũ diẽ suę trãsmigra
tionis sibi sentiret iminere. iussit sibi se-
pulcrũ effodere. indeq̃ valedicẽs fratribus
oõne facta viuẽs tumulus introiuit. de
hinc in eo tanq̃ in lectulo requieuit. Au-
gustin⁹ sup Johãnẽ ser. xxxiij. Ita dũt aũt eundẽ qñ sibi iussit fieri se-
pulcrũ incolumẽ pñtẽ fuisse eoq̃ effosso
7 diligẽtissime pręparato ibi se tanq̃ in le
ctulo sicut dictus est collocasse statimq̃
defunctũ esse. Vt aũt alij putãt nõ de-
functã sed defuncto simulẽ cubuisse. 7 cũ
mortuus putaret⁹ dormiẽtes fuisse sepul-
tum donec 7 Xpus⁹ veniat sic manere
suãq̃ vitã scaturiginem pulueri indicare.
Qui pulvis credit⁹ vt ab imo ad sup-
ficiem ascẽdat tumuli status quiescẽs im-
pelli. Beda vbi s. Siqdẽ vt in pa
trũ litteris inuenim⁹ q̃ idẽ Johs vt sup dic
tum ẽ vbi longo fessus senio diem sui
recessus iminere cognouit cõuocatis dis-
cipulis suis post celebrationẽs 7 post mis-
sarũ celebrationẽ vltimus valefecit eis.
Deinde ho defodẽs in defossũ sepul-
turę suę locũ. facta oõne appositus est ad
pres suos tuz liber a dolore mortis q̃s alie
nus a corruptione carnis. Hierony
mus in assũptione beatę virgi
nis. Denisq̃ qdã de glosa Xpine dei ge
nitrice Maria nõnulli affruere volunt
eã scz iam a morte corpaliter suscitatã 7 in
ecclesiis btã cũ Xpisto immortalitate re-
stitutam. Sed etiã de beato Johanne mini-
stro eiusdem Xpginis similiter Xpgine plurimi asseruerãt. q̃ s. in eius sepulcro vt aiũt
nõ nisi mãna inuenit q̃d 7 scaturire cernit.

De illoꝝ opinione q̃ putãt eũ in sepulcro viuere. Aug⁹ vbi s. Capitulum XXIIII

Uero si verũ est qd nõ
nulli putãt vt dictũ est Johã-
nem nõ defunctũ sed defuncto
simulẽ in sepulcro cubuisse 7 donec Xpus veniat sicut de illo pdixerat sic ma-
nere suãq̃ vitã scaturiginẽ pulueri indi-
care difficilior exinde nascitur questio:
Cur discipulo suo Jesus quẽ p̃ ceteros di
ligebat intus vt super pectus eius discũbe
re mereret. p magno munere longuz in
corpore somnũ donauerit. cũ beatũ Pe
trũ per ingentẽ martyrij gliam ab one
ipsius corpis soluerit. eiq̃ qd Paulus
cõcupisse se dicit dissolui. s. 7 esse cũ Xpisto cõcesserit. Beda in omel. Certe
sicut in euãgelio legit dicente Petro
de Johanne: Dñe hic autẽ quid. dñs
quidem rñdit: Sic eũ volo manere do-
nec veniã. Quã videlz dñi responsionẽ
ita tractabant fratres qsi Johãnes mo-
riturus nõ esset. qd nõ sic intelligendus
eẽ Johãnes ipse sollerter curauit admo
nere dicens. 7 nõ dixit ei Jesus nõ moritur ꝛc. Non ergo putandũ est q̃ discipulus ille mortuus in carne nõ sit. qz nec
dñs hoc d illo futurũ p̃dixit. ps q̃s ait:
Quis est hõ q̃ viuet 7 nõ videbit mortẽ
Quz ita potius intelligẽdus est q̃ ceteris
Xpisti discipul⁹ passionẽ cõsumatis ip
se in pace ecclie aduentus expectauerit
suę vocatiõis. 7 hoc est quod dñs ait:
Aug⁹ in li. de bono cõiugali.
Virtutes siquidẽ animi aliqñ in opere
patent. aliqñ in habitu latẽt. Quo cir-
ca nõ est impar patiẽtię meritũ in Pe-
tro qui passus est. 7 in Johãne q̃ passus
nõ est. Sicut nõ est impar continentię
meritũ in Johanne q̃ nuptijs carnis 7 i
Abraam qui filios genuit. qñ 7 huius

BIBLIOTEKA NAUK TURYSTYCZNYCH W KRAKOWIE

celibatus· ⁊ illiaſ cōnubiū militauerunt Chriſto pro diſtributione temporū.

De ipſo die tranſitus eius feſtiue celebrando. Petrus damianus vbi· s· Cap XXV

Ipſa ergo die qua eiuſdem beati Johānis tranſitus memoria celebrat nobis lēticię gaudia geminat· qz recenti natiuitatis dñice solēnitate diſcipulus ille quē diligebat Jeſus ſui dilectoris amplexibus ſubagitur· ſocietate pfruit ⁊ quod viderat ⁊ quod audierat ⁊ qđ manibꝰ attrectauerat de verbo vitę· tanto iam liquidius ꝯto ſublimiꝰ contēplat. Hac die illa mirabilis aquila· ſ· Johānes euangelista quā ⁊ olim Ezechiel eminere cęteris ꝯttuor animalibus vidit· et ipſe Johēs ſuimet· vt ita loquar· ꝓpheta factus volantem in myſtica viſione conſpexit ad vnicam angelorū ⁊ boīum eſcam pennis libratа ſublimiū meritorū feliciter euolauit. Licet enī vbicūqꝫ fuerit corpꝰ· illuc neceſſario congregent ⁊ aquile· ſed iſte tanto familiariꝰ ad vitę pabulū corruptionis vinculis iam ſolutꝰ acceſſit· ꝯto ⁊ in carne adhuc poſitus in ipſum ęterni ſolis oꝛbez· hoc eſt· in dīne ſubę claritatē radios punificate mētis infixit.

Bernardus i ſermone de innocentibus. Vtili ꝺo diſpoſitiōe tripler illa ſolēnitas· videlz ſcōꝝ Stephani ⁊ Johannis ⁊ innocentū natale dñi comitat· vt nō modo int' cōtiguas ſolēnitates de notio cōtinua pcurrat· ſed ⁊ fructus dñi ex natiuitate ecclie inde nob' velut ex ꝓſecutione q̄dam euidentius innoteſcat. Aduertē ſiqđē eſt triplicē quādā ſcitatē ſpeciem in his tribꝰ nec facile q̄rtū aliud genus ſcōꝝ reperiri poſſe arbitror: in hoīb' Martirꝰ in beato Stephano martyrij ſimul ⁊ voluntatē ⁊ opus. In Johāne ſolum voluntatē· ⁊ ſolum opus in beatis innocentib'. Biberūt ergo oēs hi calicē ſalutaris· aut corpe ſimul ⁊ ſpū· aut ſolo corpore· aut ſolo ſpū. Ait enī dñs Jacobo ⁊ Johanni: Calicē quidem meum bibetis. Nec dubiū q̄n de calice loqueretur paſſionis. Et Johānes quidē ſeq̄batur cum non tam greſſu corꝑis q̄ affectu ꝓmptę deuotionis ad imitationē ſcilicet paſſiōis. Qui autē in pace vitā finiuit dīni cōſilij fuit· ſicut ipſe ait: Sic eū volo manere donec veniā. In ꝺo innocentiū coronis dubitat q̄s: Ille ꝓ chriſto trucidatos infantes dubitet int' martyres coronari qui regnātos in Chriſto non credit int' adoptionis filios numerari. Alioq̄n q̄n coquos ſibi pueros puer ille qui nobis natus eſt pateret occidi ꝓpter ſe qđ vtiq̄ ſolo nutu poterat ꝓhibere· niſi melius eis aliquid prouideret vt quēadmodū ęteris infantib' tūc q̄dem circūciſio: nunc ꝺo baptiſmus ſine vllo ꝓpię volūtatis vſu ſufficiat ad ſalutē. Sic etiā ſuſceptū pro eo martyrium illiſ ad ſanctitatē ſufficeret. Sic ergo Stephanus martyr apud hoīes cuiꝰ voluntaria paſſio apparuit euidēter in eo· vel maxime q̄ in ipſo mortis articulo perſequentibus q̄ ꝓ ſeipſo maiorē ſollicitudinem gereret· at q̄ ſenſū in eo corpe paſſionis vinceret affectus interne cōpaſſionis vt illoꝝ magis ſcelera q̄ ſua vulnera plangeret. Sic Johānes apud angelos martyr quibꝰ tanq̄ creaturis ſpūalibꝰ ſpiritalia ſig̃ deuotiōis ei' intonuerūt certis. Hi ſūt ꝺo plane martyres tui deus vt in quib' nec bō meritū inuenit· nec ā gelus ſingulare tuę ꝓrogatiue gr̃ę cōmēdet' euidenti'. Vnde ſcriptū eſt: Ex ore infantiū ⁊ lactētiū pfeciſti laudem.

De ipſo apl'o a nobis interpellando et imitādo. Petrus damianus vbi· s· Cap XXVI

Hātū aūt apud dñm imperādi locū q̄ſtū ꝓpue familiaritatis bēus Johes obtinuerit ꝓuilegiū· hinc mānifeſtiꝰ colligē poſſumus quod in eius euangelio legimus. Vbi nanq̄ dicit q̄ in ipſo vitalis cęnę cōuiuio turbatꝰ eſt ſpū dīn Jeſus· ⁊ ait:

246 a

Unus ex vobis me tradet. Aspiciebāt ergo ad invicem discipuli hesitantes de quo diceret. Erat autem recūbens unus in sinu Jesu quē diligebat Jesus. Innuit ergo huic Simon Petrus & dixit ei: Quis est de quo dicit? Johānī mox interroganti dñs respondit: Ille est cui ego intinctum panē porrexero. O mirabilem atq; incomparabilē virum & oī christianę devotionis pręconio pręferendū Ecce verbum profertur in mediū & tot? tacet ac sub silentij sui censura rep̄mitur senatus apostolor. Tāta siquidem magistri p̄sidentis videbatur auctoritas vt sibi se districta compesceret beata discipulor cōcio disciplina. Hesitāt ambigunt atq; inter se invicē oculor nutibꝰ quodāmodo interrogātes aspiciūt Verumtamen lingua pferre quod gestiunt vel dñm consulētes inquirere non p̄sumunt. Tacet Petrus tacet celi clauicularius. Tacet denig; lingua quę clauis facta celorum celum simul & terrā ligat & soluit cui inferi portę non p̄valent. Tacet Andreas qui ipsi fratri ad fontē vitę p̄nius fuit. Non p̄sumit os aperire Philippus qui dum patrem sibi ostēdi poposcit pfunda mysteria individuę vnitatis audiuit. Oēs tacent oēs dubitant & latenter inquirūt non quidem platione verborum sed tm̄ nutibus oculorum. Sed cum res diu sub hac ambiguitate penderet nec nōdum quispiam dubietatē absolueret tandem Johānis patrocinium quęrit & sic ad rei dubię noticiam pervenitur. Ille nimirū cum discipulorum in se persona suscepta consultor accedit qui de ampliori familiaritatis atq; dilectionis p̄rogatiua confidit. Dō p̄siderandū est fratres mei charissimi quantę devotiōis instantia beati Johannis flagitare debeamus auxiliū quem sibimet interuentorē & ipsi apostoli petierunt. Etenim apud iustum iudicē pro peccatoribus precent q̄ etiā pro ipsis cęlestis curię senatoribꝰ interuenit; Et qui aduocat? fact? ē sūmis-q; humiliē est implorādus a minimis? Unus igit̄ tam sūblimis-tam p̄cellentissimi deo dilecti frēs charissimi laborem? p̄cepta seruare per huius vestigia inc̄ipiū possum? duce diuina gratia studeamus incedere. Sed si omnes cum Johanne virginitatē in carne iam habere non possum? q; post naufragium secunda restat tabula studeamus florere virtutibus & sic dēnitus virginitatis dispendium amisse optime cōpensabim?. Inter hęc autem charitas q̄ mater est omniū in sacrario nostri pectoris semper teneat p̄cipatum. Quia sic Johānes dicit: Deus charitas est & qui per charitatē deus filius descendit in virginem vt nos exaltet ad paternę glorię claritatem.

Finit liber de sancto Johanne euangelista.

Da gloriam deo

485

Prologus

Incipit prologus in tractatū de eruditione filioꝝ regalium venerabilis patris Vincentij beluacēn.

Ereniſſi

mę ac reuerentiſſi mę dñę ſuę fran corum dei gra re gine Margarete frater Vincētius beluacēn. de ordi dine predicatoꝝ qualiſcūq; lectos in mo naſterio ſuo de regali mōte ppetuā in to mino ſalutē ⁊ paratā in omnib⁹ ad eius obſequia voluntatē. Nup ſi bene recoli tis veſtra ſublimitas mea paruitatē ro gare dignata eſt. vt de ſcripturis diuinaſ ſtoſculos cōpetentes excerperē. et quibuſ cōpendioſius aliq̄d ad liberoꝝ veſtrorū eruditionē ſalutarē cōficerē. quo videli cet eorū tenera infantia ſalubriter imbui poſſet. ⁊ quaſi vas nouū receptet infuſum odorē ſapiētię ſuauiſſimū eorū memoria ppetuo retineret. Mā q̄ nouna teſta ca pit inueterata ſapit. Cū igit in illo articu lo tpis ob amorē ⁊ honorem illuſtriſſimi dñi noſtri regis opus quoddā vniuerſale de ſtatu p̄incipis. ac totiꝰ regalis curię ſiue familię. necnō ⁊ de reipublicę amminiſtratione. ac totiꝰ regni gubernatione. nō ſolum ex diuinis ſcripturis. verū etiā ex doctoꝝ catholicoꝝ ſentētijs. inſup etiaꝫ philoſophicis ⁊ poeticis cōficere iā cepiſſem: vt veſtrę petitioni. quę apud nos me rito ꝓcepti vigorē obtinet. omnia ſatiffa cerem ordine ꝓtermiſſo. ptem illā p̄fati operis. q̄ ad puerorū regaliū inſtructionē ptinet ꝓponere feſtinaui. cāq; dignatio ni veſtrę p manū Simonis clerici. vide licet eruditoris Philippi boni indolis filij veſtri q̄ etiā in ipſo valde ſollicitꝰ fu it apud me vt opuſculū illud explere ci tius veſtinaui. In quo ſcz opuſculo dili genter ex ſanctoꝝ ac ꝓ;udentiū virorum ſentētijs cōpilato. Licet idem pueri pro pter noua infantię rudimēta nōdū apti ſint ad legendū ⁊ intelligēdū. interim tñ ipſoꝝ doctaſcali ſiue magiſtri poterunt ex diuerſis eiꝰ capitulis. aut eoꝝ diſcretiōi viſum fuerit eiſdem accipere et dare ma teriam litteraꝝ ac verſuū. ⁊ ipſi q̄ꝫ pueri cuꝫ aliquātulū in doctrina ꝓfecerint. per ſemetipſos inde poterūt ad diſcēdi ac bñ viuendi materię accipe documentū. Eſt autem hoc opuſculū ꝑ capitula ſubiecta diſtinctum

ſ. De puerorū nobiliū eruditione
ij. De magiſtri electione.
iij. De modo docēdi
iiij. De impedimēto addiſcēdi.
v. De trib⁹ neceſſarijs addiſcēdi.
vj. De q̄nq; admiranl' addiſcēdi.
vij. De ſubiectiōe diſcipuli erga ma giſtrum.
viij. De attentione ipſi⁹ ad audiēdū
ix. De docilitate ipſi⁹ ad intelligēdū
x. De benivolentia eiuſdem ad re tinendum
xj. De ordie ſcholaſticę diſciplinę.
xij. De ſtudioſa diſcētis affectione
xiij. De ipſius fine illuminatione.
xiiij. De proficientiū lectione
xv. De omne diſcentiū ſtudiū debet ad theologiā. id eſt. ad diuinā tendere ſcientiam.
xvj. Qualiter chriſtiano ꝓuenit omnia libroꝝ genera legere.
xvij. De ſtudio vel meditatione
xvij. De ſenkēdi exercitio circa aliena
xix. De exercitio circa ꝓpria ſcripta.
xx. De exercitio in diſputatiōe vel inquiſitione.
xxj. De contentione vitanda in diſputatione
xxij. De opponēdi et reſpondēdi cau tela ⁊ moderatione.
xxiij. De morali puerorū inſtructione
xxiiij. Qualiter omnia cōſonant huic ętati erudiendę.
xxv. De puerorū coertione.

F

xxvj. De coertionis moderatione.
xxvij. De causis disciplinę libēter susc-
ipiendę.
xxviij. Qr instruendi sunt pueri de obe-
dientia filiali.
xxix. Quibus obedięcia exhiberi de-
beat.
xxx. De septem gradib⁹ in modo obe
diendi.
xxxj. De morali cōpositione.
xxxij. De vita sociali et eligenda soci
etate.
xxxiij. De concordia sociorumet stabi-
litate.
xxxiiij. Qualiter pueri ad omnes homi
nes debēt se habere.
xxxv. De regimine vel disciplina ado-
lescentię
xxxvj. De vtonis moribus formandis i
adolescente
xxxvij. De institutione cōiugalis vitę
xxxviij. De illo q̄ volueris cōtinere
xxxix. De puerilib⁹ eruacuādis in virili
etate.
xl. Qr vir pręterita debet recolere.et
presentia attendere.
xlj. Qualiter etiā futura debet pro-
videre.
xlij. De puellarum custodia et absco
sione.
xliij. De litterali z morali earū instru-
ctione.z primo de castitate.
xliiij. De vitāda ornat⁹ superfluitate.
xlv. De pudicitię societatę z familia-
rius electione.
xlvj. De humilitate puellari z tacitur
nitate atq; maturitate.
xlvij De puella nuptui tradēda.
xlviij. Qualiter de coniugali statu sit
instruenda.
xlix. Qualiter admonēda sit de vita
irreprehensibili
l. De statu viduali.
lj. De excellentia virginali

Incipit Tractatus de eruditione filiorū regaliū editus a venerabili patre Vincētio beluacēsi ob rogatū reginę francię.

De puerorum nobilium eruditione Capitulum I.

Jlij tibi sunt f eruditi illos z curna illos a puericia eorum. Filię tibi sunt. serua corpus earum. z non ostendas hilarē faciem tuā ad illas Ita legit Ecc. vij. Et dicit hoc ad quēlibet fidelem. precipueq; ad principē cuius liberi q̄nto ad maioris honoris culmē in populo debent erigi. tanto maiori diligētia opus ē illos a puericia eruditi. Est autem erudire extra rudicatē ponere. Anima siquidē infantis carni recenter infusa et eius corruptione cōtrahit et caliginē ignorantię q̄ntum ad intellectū. et putredinem cōcupiscentię q̄ntum ad affectū. Ideoq; rudis efficit. z ad intelligendum z ad bene agendū. Unde Aug⁹. in li. de trinitate. xiij. Anima inquit etiā infantū parvuli se quidē nosse credenda est. Si intenta nimis in eas res quas p corpus sensus tāto maiore quāto nouiore cepit delectatione sentire. nequaq; se cogitare potest. Sic enim i omnes corpis sensus. q̄ntum illa sinit ętas se quasi coartat. vt quidquid p carnem allicit vel offendit. hoc solum vehemēter appetat vel abhorreat. Sua ergo interiora nō cogitat. nec admoneri potest vt hoc faciat. q; nondū admonentis nouit signa. vbi precipuus locum tenent verba. hęc Aug⁹. Itaq; propter hanc duplicē rudicatē oportet hui⁹ animā suscipere duplicem eruditionē. videlicet doctrinę ad illuminandum intellectum. et disciplinę ad regendū affectum

Est enim doctrina scientia doctoris · vel monitoris discipulo imprita. ¶ Disciplina ꝙo ē vt dicat beatus Cyprianꝰ · ornata morum correptio. Itaq; pueri non solum erudiendi sunt verbis · ꝑ etiā si opus est flagellis. Unde dominus ad animā eadem sic loquit' sub figura hierusalem Hiere. vj. Erudire inquit hierusalem ne forte recedat a te anima mea · et ponam te desertam terrā inhabitabilē · vbi etiaz iuxta septuaginta interpretes dicit' aptius: Per omne dolorem et flagellū eruditionis hierusalē. ¶ Hinc etiā ꝛc ꝑ dicta duplica ruditate ac duplici eruditione dicit Augustinꝰ in libro de ciuitate dei. xxij. Quis ignorat cum ōnia ventatis ignorantia quę iam i infantibꝰ est manifesta · et cum ōnia vane cupiditatis abundantia quę incipit apparere in pueris · homo in hanc vitā venat · ita vt si viuere dimittat' · vt velit et facere quidquid velit · in omnia vel i multa facinoꝛ · flagiciorum genera pueniat. Nam luxuria inuidia · rapina · insana gaudia · homicidia · iniuria · et huiꝰ modi omnia ab illa radice erroris ac puersi amoris' oriunt' · cum qua omnis filius Adam nascitur. Si diuina gubernatione non omnimodo dānatos deserente · nec in ira sua misericordias suas cōtinente · in ipsis humani generis sensibus probibitio et eruditio cōtra illas cum quibꝰ nascunt' tenebras vigilant · et contra hos opponunt' impetus · plene tū et ipse labentibus · et doloribꝰ. Quid enim sibi volunt multimodę formidines · quę cohibendis puerorum adhibent' vanitatibus? Quid pędagogi · quid magistri · q̄d ferulę · q̄d virgę? Quid enī huiꝰ modi pęnis agitur · nisi vt imperitia debelletur · et prana cupiditas infirmetur · cū quibus malis i hoc seculo viuitur. Quid ē enim q̄ cum labore discimus · sine labore nescimus · cum labore strenui · sine labore inertes sumus? Nonne hinc apparet inquit hūana natura velut pondere suo ꝓclinis · et ad terrā · et quāta ope vt inde liberet' indigeat: Desidia · segnicies · pigritia · negligentia · quibus labor fugitur · sunt vtiq; vitia cum labor ipse q̄ vtilis est sit pęna · hęc Aug⁹. Quoniam ergo puerilis ętas rudis et cōtumax est ad discendū · et pigra ad bene agendū · prona vero ad malum · ideo recte postquā dictū ē · Erudi illos statim subiungit'. Et curua illos a puericia coꝛ. Curua inq̄ illos · i · subijce iugo domini per obedientiā · et etiam magistro p disciplinā. De primo dicit' Hieremiaz. xxj. Bonum est vero cū portauerit iugum domini ab adolescentia sua. De secundo dicit' Eccl. vj. Subijce humeꝛ tuum · et porta illam · scz sapiętię doctrinā · ne accidens vinculis eius · id est · ne fastidias vel grauiter feras eius institutionem atq; coertionē. Hęc sunt enim vincula eius · de quibꝰ ibidē postea dicatur: Uincula enim alligatura salutaris. Curua inquit eos a puericia · quoniam ętas illa tenella flexibilis est · sicut ęra mollis · vel arbuscula nouella. Hoc ꝑ tā eruditio q̄ curuatio refertur ad vtrāq; · scz doctrinam verboꝛ · et disciplinam morū. Ad specialiter eruditio refert' ad doctrinam · curuatio ad disciplinam. Hinc et dicitur Eccl. xxx. Curua cervicē eius in iuuentute · quia scz arbor vel planta dū adhuc est tenera · medꝰ ad libitū curuatur · cum autē duruerit facilius frangitur q̄ curuetur. Hinc statim subiungit': Et tunde latera eius dum infans est · ne forte induret · et non credat · id est · cōsentiat tibi · cum cū iam adultū et induratū volueris corrigere · et erit ertūc tibi dolor aīe · q̄ si iam non valebis eū corrigere. ¶ Hinc et Quintilianꝰ in libro ꝑ de oratoria institutione. Ętas inquit hominis tunc maxime formāda est cum simulandi nescia est ac ꝓpiętio facillime cedit. Frangis enī citꝰ q̄ corrigas · q̄ in pranum duruerūt hęc ille. Itaq; nō solum in moribus · ꝑ etiā i scientia sint eruditi dā a puericia · dicit Eccl. vj. Fili a iuuentute tua excipe doctrinā · et ad canos inuenies sapiaz. ¶ Ecōtra ꝙo dicit Seneca Lucilio. Turpis et ridiculosa res ē elementari' senex. Iuuenem siqdē

est parandū·seni vtēdū· hoc etiā īpropere raptas q̄busdā iudeis dicens Heb. v. Cū deberetis magistri esse fm tpo· rursū indigetis vt doceam ī q̄ sunt elemēta exordiū sermonū dei· De vtraq; aūt eruditione a puericia filijs impendēda exēpla reperiunt̄ sacra scriptura· Verbi gratia De instructiōe moꝝ in Iosua. De hoc enī legit̄ ī libro suo·q; filiū suū cui nomē suū iposuit ab infātia docuit timere deū ⁊ abstinere ab oī peccato. Porro de instructione ꝟbox Prouerb. iiij. Loquēte Salomone de ipso: Ego inq̄t fui filius patris mei tenell⁹·⁊ vnigenit⁹ coram matre mea·⁊ docebat me atq; dicebat: Suscipiat ꝟba mea cor tuū ⁊c. Vtraq; aūt eruditio·s·doctrine ⁊ disciplinę· siue documētox ⁊ moꝝ op⁹ habet ⁊ plerūq; flagellis· De q̄b⁹ iā alias dictū est·s·in capitulo de tactu coreptionis

De magistri electione Cap. II

Teris ergo nobilib⁹ eligend⁹ est magister in ambox in sciētia scz ac moribꝫ. Nec facile possunt acq̄rere siue multiplicare scientiā nisi p litteraꝝ doctrinā. Ideoq; necessarium est maxime talibꝫ q̄bꝫ op⁹ est multa sciētia·vt litteris imbuant̄ a puericia bene sicut iā alias dixim⁹ in litteris q̄s q̄ndam rex romanox misisse legit ad regem frācox·hortās eū vt liberos suos institui faceret literalib⁹ disciplinis·int̄ cętera q̄s adiecit: Ker illitterat⁹ est q̄si asinus coronat⁹. Et q̄ maxime talibꝫ necessaria sit multiplex sciētia·dicit Vegeti⁹ renatus in libro de re militari·⁊. Nemnez inquit magis decet q̄s ꝓpē meliora vel plura nosse·cui⁹ doctrina pōt oībus subiectis ꝓdesse Preterea q; magnates nō solent vt cęteri bōies corpaliter laborare·ideo vtilis ē eis honesta ĩraꝝ occupatio·quā tpe vacationis intendāt p̄cipēdę sapiētię. Iuxta illud Eccl. xxxviij. Sapientiā scribe in tpe vacationis·q; q̄ minoratur actu p̄cipiet illā. Cęteraꝝ ut dī ī eodē xxxij Multā malicię docuit ociositas. Dicit ⁊ Seneca ad Lucilium. Otiū inquit sine litteris mors est. Deniq; sicut dicit Hugo in libro dialcalicon.⁊. Primū ī vita solaciū ē sapiētię studiū. De hac quoq; materia iā alias dictū est supꝝ vbi actū ē de excellētia ꝓncipis in sapia· Indocto autē q̄q; sunt reqrenda.s.mens ingeniosa·vita honesta·humilis scientia simplex eloq̄ntia·docēdi pricia. Mens inq̄ ingeniosa vt ex multis q̄ doceri possunt meliora eligere sciat· nec totū ex aliorum dictis accipiat·ꝫ ex ꝓpriis aliquid īueniat. Iuxta illud Varronis p̄bi. Illū inq̄t eruditorē elige quē magis admireris in suis q̄ in alienis. Nil magnificum docebit qui a se nil didicit·falsoq; magistri nūcupant̄ auditox narratores·ac lic audiēdi sunt·vt q̄ recēseret rumores· hec Varro. Secundū qō req̄rit in eo ē honesta vita·siue cōuersatio· q; turpe est doctori cū culpa redarguit ipsum. Vnde Hiero⁹ ad Nepocianū. Nō cōfundant inq̄t opa sermonē tuū. Dicit ⁊ Seneca ad Lucilium. Hoc inq̄t turpissimū ē q̄d nobis obiici solet ꝟba nos philosophię nō opa tractare. Vtē Ambro⁹ sup Lucā. Folia inq̄t sine fructu·suspecta sunt mihi. Tales enī vestes habēt exules paradisi· Hoc est de q̄ cōquerit Aug⁹ .xi. cōfessionū·⁊. statum puericię sue cōfitēs·⁊ de magistris suis patr̄loquēs. Vn scholam inq̄t dat⁹ sū vt ībi discerē·in q̄bus q̄d vtilitat̄ esset miser ignorabā·⁊ ludere delectabar·⁊ ī nos vindicabat̄ ab eis q̄ talia vtiq; agebant·⁊ maiox nuge negocia vocant̄·pueroꝝ aūt cū sint·a maioribꝫ puniūt̄. Dem faciebā ego bū·⁊ mihi deus me⁹ bū fiebat absq; te. Nec illi q̄ me vrgebāt bū faciebāt· q; nō ad te finem id referebāt·hec Aug⁹. Ideo dicit Boetius in li. de scholastica disciplina· Muisq; officiū magistri ꝓfecꝫ desiderat vniūsa moꝝ honestate oportet vt polleat Sit cōstans in vultu·p⁹ in affectu·virtutibꝫ insignis·bonitate laudabilis. Et

renera vite honestas ⁊ maturitas in vo
ctore auctoritatē acq̄rit ⁊ multū in audi
toribꝫ pficit. Vñ Seneca ad Lucilium
epla. vj. Pl⁹ inquit viua vox ⁊ cōnict⁹
tibi q̄ oratio pdent. Vñ vt in rē pſentē
veniam cōgnat: Primū q̄ boies ampli
us oculis q̄ auribꝫ credūt. deinde q̄ lō
gum est iter p p̄cepta. breue ⁊ efficax p ex
empla. Idē in epla. xlv. Illum inq̄t elige
aduntorē. quē magis admireris cū videri
q̄ cum audieris. Vt enī dicat Aug⁹. i li.
de doctrina chriſtiana. Valet vt obediē
ter audiat q̄ntacūq; grāditate dictionis
mains pond⁹ vita ducentis. Ecōtra vero
dicit beat⁹ Bernā. ad Eugenū libro. q̄.
Mōſtruosa res est sedes p̄na ⁊ vita ima
lingua magniloqua ⁊ man⁹ ociosa. ſermo
mult⁹ ⁊ null⁹ fructus. Hinc ⁊ Valte
rus in Alexandreide li. viij. Vin⁹ est p̄
ciosus ⁊ abſq; pōdere suo grauis quē nō
ḡuis edidit auctor. Rumoresq; fac̄ leui
tas auctoris inanes. Aliis recte dicere
pōt illud Ouidij libro tristiū. q̄ Credemi
bi mores dilāt a carmine nr̄i ⁊ reuera si
cut exēpla bona doctor⁹ multos discipulos
instruūt. sic ⁊ mala corrūpunt. Vñ Hie
ronym⁹ i epla ad Aletham. Proclinis
est inq̄t malo p̄ emulatio. Vñ greca hi
storia narrat Alexandrū orbis dñatorē
Leonidis pedagogi sui non pertulisse vi
tijs carere in incessu ⁊ moribꝫ q̄bꝫ adhuc
puulus fuerat infect⁹. ¶ Tertiū quod
in eo requirit est humilis sciētia. Scien
tia quidē q̄m vt dicit Ouid⁹ in li. tristiū
Qđ mīme nouit nemo docere pōt. Ideo
dic̄ Hiero⁹ ad Rusticū. Multo tpe di
sce qđ doceas. Hinc etiā dicit sup Eccle
siastē. Q̄ pythagonico p̄ disciplina fuit
tacere p̄ q̄nquennū ⁊ postea eruditos lo
qui. ℞ illud qđ ibidē scriptū est. s. Eccles
astes. iij. Tempꝰ tacēdi ⁊ tps loquendi.
hoc est qđ dicat Eccl. xviij. Anīj loq̄ris
disce. Hęc aūt scientia debet humilis esse
nō inflatiua. alioq̄n nō est vera sapiētia
ſm illud Salomonis Prou. xj. Vbi
hūilitas ibi ⁊ sapia. Ecōtra ℣o de scien
tia supba dicit apls. j. Cor. viij. Scien
tia inflat. charitas ędificat. Si q̄s autē
existimat se aliq̄d scire nondū cognouit
quēadmodū oporteat eū scire. Talis ē sci
entia dęmonū. a qua etiā nominant. q̄t
dęmon scientes interp̄tat. Vñ Jacobi. iij.
Nō est inq̄t ista sapiētia de sursū descen
dens. sed terrena. animalis. diabolica.

Quartū est simplex eloquētia. q̄ sic
ait Tullius in plogo rhetoricoꝝ. Sapi
entia sine eloquētia paꝝ prodest. Hinc
etiā dicit Eccl. xx. Sapiētia absconsa et
thesaur⁹ inuisus. q̄ vtilitas in vtrisq;. Et
reuera multū valet ad doctrinā facūdia.
Vt enī ait Terenti⁹ i phormione. Nihil
est q̄n male narrando possit deprauari.
Ecōtra ℣o dicit Tulli⁹ in libro de para
doxis. Nihil esse tā hominū ⁊ incultū qđ
nō splendescat oratione. Debet aūt esse
simplex eloquētia. q̄ sicut dicit Iuuena
lis libro. iiij. Nimīs dicēdi copia multos
sua mortifera est facūdia. ¶ Ad hoc au
tem vt sit homo facūdus oportet vt adiu
uent eū q̄nq; videlicet natura. sciētia.
exercitiū vel vsus. gest⁹. et cordis lęticia.
¶ Natura quidē. q̄ sicut dicit Quin
tilian⁹. Philosophia simulari potest. ℞
eloquētia nō pōt. ¶ Cōscientia ℣o. q̄
vt dī Eccl. vj. Lingua eucharis. i. grati
osa in bono homine abūdabit. Et vt dic̄
Claudian⁹ in maiori. Carmē amat q̄sq;
carmine digna gerit. Ecōtra ℣o dic̄ Ca
to: Turpe est doctori cuius culpa redargu
it ipsum. Ideo dicit Seneca in li. de mo
ribus. Oratorē te puta. si tibi ipsi aīi ocōs
qđ oportet persuaserit. Hinc ⁊ Quintili
anus libro. viij. Melius inq̄t aliqs certe
persuadebit q̄ pauca sibi psuaserit. prodit
enī se q̄ntūlibet custodita simulatio. nec
vnq̄ est tāta loquendi facultas qui non
titubet et hęreat quotiens ab animo ver
ba dissentiunt. hęc ille. ¶ Exercitium
aūt quia sicut dic̄ Tullius i rhetorica. ij.
Exercitatio est vsus assidu⁹ et consuetu
do dicendi. Et vt dic̄ Quintilian⁹ li. j.
Consuetudo est certissima magistra lo
quendi. Hinc vt ait Seneca ad Lucili
um. Mutuo ista fiant et homines dum

docent discūt. ¶Restu q3 adiuuatur homo in docēdo·q3 sicut dicit Valerius libro.viij. Eloquētię ornamēta in pnunciatione apta·ꝛ cōueniente corpis motu cōsistūt. Multi cū se instruxerint mlto modo tōies aggredit·sz aures cozuz penetrando·oculos demulcendo·aīos inuadendo·hęc Valer⁹. Qui etiā videt consonare supadictū illud verbū Senece. Illū inquit aduitorē elige quē magi mirans cū videris q̄ cū audieris ¶Adiuuatur etiā eloquētia·mētis lęticia. Juxta illud Ennodij. Exultatio inquit eloquentiā dat quā ingeniū negat. Hec autem lęticia maxime prouenit ex securitate cōscientię·fm illud apli.ij. Cor.j. Glia inquit nostra hec est testimoniū pscientię nr̄ę. Aliqñ tū ex bonoꝛ dictoꝛ inuentione. Juxta illud Prouerb.xv. Lętat homo in sentētia oris sui. Aliqñ etiā ex auditoꝛ dignitate vel etiā multitudine Juxta illud Quintiliani li.p. Optimus quisq3 ꝓceptor frequētia gaudet·ꝛ maiori theatro sedignū putat·Nec mirꝝ q3 sic dicit Boeti⁹ i libro hypotheticoꝛ. Nullum est bonum qđ nō pleni⁹ elucescat si plurimoꝛ noticia cōprobet.

De modo docendi Cap III.

Reterhoc i doctore requirit docēdi pericia vel industria.s.vt habeat moduz in doctrina. ¶In ipso q̄ppe locutionis modo q̄q3 sunt necessaria·videlicet doctorū aptio sine claritas·breuitas·utilitas·suauitas·maturitas ¶Claritas quidem vt apte pferant·ita vt ab oibus intelligāt·Ut enī ait Prosper li.p.de vita ptemplatiua. Aā aptus debet esse sermo docēdi vt ab itelligētia sua nullos ꝛgti imperitos excludat·ß in omniū audiētiū pectus cū quadā delectatiōe descendat aperte in3·i·distincte ꝛ alte ꝛ plane. De primo legit Neemie. viij. Et legerunt in libris legis distincte ꝛ apte ad intelligendum·ꝛ intellexerūt cū legeret. De secundo dicit Boeti⁹ in li.de scholastica disciplina. Cū scholas legēdi causa magister intrauerit·extrinsec⁹ rigore assumpto·incipiat ore rotūdo mediocriter ascendendo. Hinc Isido⁹ in li.de origine officiorum.ij. Vox inquit lectoris simplex sit ꝛ clara·ꝛ ad omne pnunciatiōis gen⁹ accōmodata·nō humilis·nec adeo sublimis: agrestē ac subrusticū sonū fugiens·nubil fœmineū sonās·neq3 cū motu corpis·sed cum specie grauitatis. De tertio Quintilianus li.p. Vtendū est inqt plano sermōe vt mimo cui publica ē forma. Vsitatis enī tuti⁹ vtimur·noua verba nō sine periculo fugim⁹. Huic etiā consonat apls.j. Thimoth.vj.dicēs: Propbanas vocū nouitates deuita Hinc patet qđ puer docēdi sunt loqndi genere sibi noto ꝛ vilitato·q̄b⁹ multū valet exemploꝛ manifestoꝛ adiunctio. Juxta illud Varronis. Lucidissimū inqt edocēdi gen⁹ ē·exēploꝛ subditio. Hinc et Aristoteles in li.methaphisicoꝛ.j. Illud inquit ad qđ assueti sum⁹ est aīo magi applicabile·qđ aūt extra illud ē·incōueniens est·imo inopinabile. Meniq3 instruēdi sūt singuli fm capacitatē suā: Juxta illud euāgelicū·Unicuiq3 fm ꝓpriā ꝛbutem Matthei.xxv. Hī de his q̄ etiā simplicibꝰ ingerūt subtilia·dicitur Isa.xix. Confundent⁹ q̄ opabant⁹ inū pcrētes ꝛ texentes subtilia. Dicit etiā beat⁹ Bernā. ad cartusienses·qđ difficilium meditatio scripturaꝛ fatigat·nō reficit teneriorem animū·frāgit intentionē·debetat sensum Ideo dicit Palladi⁹ in li.de agricultura.p. Pars est pma prudētię ipsam cui ꝓceptur⁹ es psonā estimare. His aūt q̄ etiā leuia verbis pbaleratis aut coloribꝰ rhetoricis ornare nituntⁱ·dicit Ambro⁹ sup Lucam li.vij. Auferlenocinia·succumoꝛ ꝛboꝛ·q̄ solēt eneruare sentētias De hoc etiā arguit Helia a dño Job. xxxviij. Quis est inqt iste involues sentētias sermonibꝰ imperitis? Acōtra ꝛo dicit apl⁹.j. Cor.iij. Loq̄mur non in doctis

humanę sapiętię verbis ꝫ in ostensione spiritꝰ ꝫ virtutis. **Brevitas** autē moderata requirit in docendo qz sicut dicit Hieronymꝰ sup Hiere. li. ij. Nimia plenitas onerat sensus legentiū ꝫ imoderata brevitas ꝑficit studiosoꝝ desideriuz Est etiā brevitas vt dicit Tullius in rhetorica. j. Cū nullū nisi necessariū assumitur verbū. Hāc brevitatē multū impedit cū homo certā loquēdi viā nō ꝓcogitat vel assumit. Vt enī ait Varro. Nam ꝙ deveniet qui qꝺ videt sequit calles. Unde Ouidius in libro de fastis. v. Sępe stat incertus ꝫ nescit qua sit eundū cuz videt et oī ꝑte viator iter. Huic etiā cōsonat qꝺ in libro methamorphoseos dicit. Inopem me copia fecit. Sic ꝙ dicat Hugo in libro did ascalicon. iij. Cū de qualibet arte agimus maxime in docēdo non omnia ad cōprendiū restringenda sunt ꝫ ad facilez intelligentiā revocāda nō omnia dicenda sunt ꝙ dicere possumus ne minus vtiliter dicant ea ꝙ dicere debemus. Cū Horatius in poetria. Offendūt poterat duci qz cena sine illis. Siquidē ꝫ vtilitas requirit in docentis sermonibꝰ qm̄ vt dicit Seneca ad Lucilium. Nō multis opꝰ est sed efficacibus. De hoc aūt plenius dicetur inferius. ¶ **Preterea** in omni doctrina vtilis est locutionis suauitas vt delectatione quadā audientes demulceat ꝫ sic attentiores reddat. Vt enī legit Eccl. xl. Labię ꝫ psalterium suauem faciūt melodiā ꝫ sup vtraqz lingua suauis. Et hanc suauitatē aliqn facit ipsa dictoꝝ bonitas vel vtilitas vel etiā iocunditas. Iuxta illud Horatij in poetria. Aut prodesse volūt aut delectare poete aut simul et iocūda ꝫ idonea dicere vitę. Cū de bonitate vel vtilitate dī Prou. xiij. Doctrina bona dabit gratiā s. ipsi doctori qz placebit auditori. Aliqz iocāda fit sicut illud Horatij vbi supra. Quod placuit semel hoc decies repetitū placebit. Aliquādo etiā hoc facit dictoꝝ varietas sicut dicit Tullius in rhetorica. j. Oratione inquit magnope variare oportet quoniaz in omnibꝰ rebꝰ similitudo sentiendi mater est. Hoc est qꝺ dicit. ij. Machab. vltº Sicut vinū semp bibere aut semp aquā cōtrariū est alterius autē vti delectabile. Ita legentibꝰ si semp eadem sit fmo non erit gratus. Hinc ꝫ Quintilianus. Hn grandibꝰ inquit ęnis hoc nobꝭ sępe accidit vt cum optimis saciati simus varietas tñ nobis ex vilioribꝰ grata sit. Vt enī ait Varro. Gaudet natura varietate. ¶ **Observanda** est etiā in docēdo maturitas inter velocitatē ꝫ tarditatē mediocritas. Vt enī Seneca dicit ad Lucilium. Inopia verboz ꝫ civilitas minuit intentū auditorē facit interrupto tedio tarditatis facilius tñ insidet qꝺ expectat qm̄ qꝺ ꝑturbat hęc Seneca. Itaqz cauēda est ꝫ nimia incultatio ꝫ etiā nimia interruptio. Veniqz sicut dicit Augº. in libro de doctrina christiana. iiij. Quid prodest integritas locutionis quā nō sequatur intellectus audientis. cū loquendi omnino nulla sit causa si qꝺ loquimur nō intelligunt ꝓpter quos loquit vt intelligant. Quid enī prodest clauis aurea si aperire qꝺ volumus nō potest aut quid obest lignea si hoc potest quādo nihil ꝙrimus nisi patere qꝺ clausū est. Bonoꝝ ingenioꝝ insignis est indoles vꝝ in ꝝbis amare non verba. Itaqz nō existimet qs dici melius nisi qꝺ dicat verius nec doctoꝝ verbis seruiat sed ꝝba doctoꝝ. Cāqz vir bonus ꝫ eloquens bona dicit quātuz debet agit vt intelligenter vt libenter vt obedienter audiatur hęc Augº. Hinc ꝫ Plinius in epla ad Ursum. Sicut inqt faces ignem assidua exustione custodiūt demissum egerrime reparāt sic ꝫ dictis calor ꝫ auditis intentio continuatione seruat intercapedine aūt ꝫ quasi remissione languescit. ¶ **Oportet** autem magistrum habere docendi modum non solum in verbis sed etiaz in factis. Vt enim ait Socrates vade sup. Oportet vt sit eruditus mansuetus ac rigidus non negligens nec arrogans. Erudit in qm̄ qz puꝰ oportet vt discat qm̄ doceat. Mansuetus

autem vt cum necesse est discipulo⁹ dationem pati sciat. Rigid⁹ etiã vt vindictam erroris imponat. oblatrãtes remoueat. obliquãtes deprimat. proteruiẽtes comprimat. Nec sit negligens. Sit in officio magisterij sedulus ⁊ diligens. Sicut enĩ in vno quoq; opere mater inuenit ꝑstantia. sic vniuersę doctrinę ac disciplinę est nouerca. Neq; ꝟo sit arrogãs. q; nũq; arrogãtes fideliter instruunt. sed in fastidio simplices despiciunt. ⁊ qõ sciunt humiliter docere contemnũt. nec in datore scientię causam referunt. sed in se propriam excellentiã respiciunt. hęc Boetius. Et recte dicit i datore scientię. quoniam a solo deo datur scientia. non solum docendi. sed etiã addiscendi. Vnde sol⁹ deus magister ꝓprie dicit. ⁊ nõ homo. sicut ab ipso domino dicit Mathei. xxiij. Nolite inquit vocari rabi. vnus est enim magister vester. Hinc et Augustinus in libro de magistro. Omnes inquit discplinas quas se magistri docere ꝓfitent. cum verbis explicant discipuli. vtrum vera dicta sint apud semetipsos cõsiderant. interiorem scz veritatẽ p̃ viribus intuentes. Fallunt autem vt eos qui nõ sunt magistros vocent. quia plerũq; inter tps locutionis. ⁊ tpo cogitationis nulla mora interponit. ⁊ quoniã post admonitionez sermocinãtis cito intus discunt. fons se ab eo qui admonuit didicisse arbitrãtur. Nos autẽ intelligamus q; vere scriptũ sit auctoritate diuina. ne nob quẽq; magistrum dicamus in terris. ⁊ qõ vn⁹ omnium magister sit in celis. Q; aut sit in celis docebit ipse a quo ⁊ ꝑ homines foris signis admonemur. vt ad eum intro conuersi eruciamur quẽ diligere ac nosse vita beata est. hęc Augustin⁹. Idẽ quoq; dicit in libro retractationũ. p̃. Credibile est idcirco vera respondere de quibusdã disciplinis. etiã impios eaꝫ. q; ꝑsens ẽ vel q̃ntum id capere possunt lumen eterne rationis. vbi hęc immutabilia vera conspiciunt. non q; ea sicut Platoni visuz est aliquãdo nouerint ⁊ obliti fuerint. sed ⁊ ego quondam i libro soliloquioꝝ. qõ nunc improbo dix. q; videlicet liber ab disciplinis eruditi vllas in se oblitõe obrutas erunt ⁊ q̃ammodo refodiãt. hęc Augustinus

De impedimento addiscẽdi. Cap. IIII.

Dicto de magistro de pũ
o ctoꝝ disciplina primitus constituenda sunt duo. s. quid eam impediat. ⁊ quid eam ꝓmoueat. Impedimenta q̃dã sunt ex parte vitę. quędaz ex parte studij vel doctrinę. Ex ꝑte vitę impediũt septẽ vitia. Et ꝓmo superbia. quę dum animã inflat. excęcat. Vñ Augustinus in libro cõfessionũ de statu suo ꝑstino loquẽs ita dicit: Aumor me⁹ refugiebat scripturę modũ. ⁊ facies mea nimis inflata non sinebat me videre veꝝ. ¶ Secundum est inuidia. de qua dicit sapiens. Sap̃. vj. Non inquit cum inuidia tabescente iter habeto. quoniam talis homo nõ erit particeps sapientię. ¶ Tertiũ est iracundia. de qua etiaz dicit poeta. Ira impedit animum ne possit cernere veꝝ. ¶ Quartũ est accidia siue pigricia. de qua dic̃ Ambro⁹. sup Geñ. Q; nullus piger inuenit in domo sapientis. Ait enim legitur Sap̃. p̃. Spiritus sanctus disciplinę effugiet fictum. id est pigrum. Vnde recte dicit pigro Prou̇. vj. Vade ad formicã o piger ⁊ discе sapientiam. ¶ Quintũ est auaricia. de q̃ dic̃ Hieronym⁹ cõtra Vigilantiũ. Nõ est eiusdem hominis gurcos nummos et scripturas probare. ¶ Sextũ est luxuria. de qua dicit Boetius i libro de scholastica disciplina. Luxurię feruore stimulat discipulos alienari. quã triplici membro diuidunt satyrici. scz vnã consistere

dicentes in ornatu · alterā in coitu · tertiā vero gulositatis assistricē **Septimū** est gula · de qua dicit Hieronymꝰ cōtra Iouinianū li.ij. Galienus etiā illos q̄ vita ⁊ ars est sagina · dicit · necvinere deū posse nec sanos esse · animasq̄ ipsorū intimio sanguine ⁊ adipe quasi luto inuolutas nihil tenue · nihil cęleste · sed semper de carnibus ⁊ ructu ⁊ vētris ingluuie cogitare. Idem etiā Hieronymꝰ alibi dicq̄ venter pinguis sensum tenuem nō gignit. Dicit ⁊ Boetius vbi supra. Q̄ vinum quidem modice sumptū intellectū videtur acumen inferre. Nō modice ꝛo potatum rationē perturbat · intellectum hebetat · memoriam enervat. Hec sūt igitur impedimenta vitę · quibus ſcz impeditur perceptio sciētię vel sapię. Quorum quinq̄ sunt spiritualia · ſ. superbia · inuidia · ira · accidia · ⁊ auaricia. Duo vero carnalia · ſcilicet gula ⁊ luxuria. Vnde Sap̄. j. dicitur. q̄ in malinolam animā non introibit sapientia · Propter vitia spiritualia nec habitabit subdito peccatis · i · in gulosis ⁊ luxuriosis. **Ex ꝓte** vero studq̄ aut doctrinę · dicit Hugo in libro diascalicon. v. tria impedimēta esse videlicet negligentiam · impudentiaz · ⁊ fortunam. Negligentiam in q̄ addiscendi · Impudētiam ordinis et modi. Fortunam paupertatis · vel infirmitatis · ac defectus librorum vel magistri. Itaq̄ de primo discipulus est admonendus. De secundo instruendus. De tertio si opꝰ sit adiuuādus. **De primo** dicit Boetiꝰ vbi supra. Q̄ vniuersę disciplinę nouerca est negligentia. Melius q̄ inquit esset mechanice deseruire q̄ scholasticum onerari ingo negligentię · hęc Boetius. Hinc et Eunodius. Artium inquit mater est cōstantia · nouerca eruditionis est negligentia. Item Petrus in epla Clementis. ij. Ignorantia inquit est mater omnium malorū · quę in carne quidem ⁊ ignauia gignitur · negligēta vero alitur et augetur · sed quia substantiā non habet facile ab his qui studiosi sunt effugatur. Vt autem dicit Apuleius in libro de deo Socratis. In quibusdam mirādum est qui ea quę minime videri nescire volunt · discere tū negligunt · et eiusdem artis disciplinam simul et ignorantiā detrectant. Cōtra q̄s in canone dicit Clemens papa distinctiō. xxxvij. Nullus etiam inquit episcopus ꝓpter opprobriū senectutis · vel nobilitatē generis a parissimis etiā vel minimis eruditi inquirere negligat · si quid forte vtilitatis est · atq̄ salutis. Et recte · vt enī dicit Seneca ad Lucilium. Quid stultius est · q̄ quia nō didicerī · ideo nō discere. Et vt dicit Hieronymꝰ ad Vigilantiū: Illud verissimum comprobatur · qđ apud grecos canitur: Imperitia cognitionem · erudito creat timorem. **De secūdo** impedimento addiscendi quod est impudentia ordinis et modi · dicit apostolus. j. Cor. xiij. Si quis existimat se aliq̄d scire nondum cognouit quēadmodum oporteat eum scire. Paucissimi nanq̄ rectum addiscendi modum obseruant · vt ſcz ordinem ⁊ affectum · ⁊ intentionē debitam in bonō teneant · sicut plenꝰ dicetur inferius. Vñ Hugo diascalicon. iij. Scholares inquit nostri aut nesciūt aut nolūt modum congruū in discendo: Et idcirco quidem multos inuenimꝰ studentes · paucos vero sapientes. **De tertio** ſcz impedimento fortunę adiuuandus ē sm Hugonem si opus est discipulus vt ei prouideatur in expensis et libris · atq̄ doctore. **Possumus etiam addere** et quartum impedimentum · scilicet inquietudinem corporis · et curiositatem oculorū · quia vt dicit Aristoteles in methaphisica · libro primo · maxime ad doctrinam necessarij sunt · quia multas nobis differentias ostendūt. Vnde Boetius vbi supra. Non sic ait scholaris dischol', id est. a schola diuisus ꝙ vicos

et plateas tabernasq; discurrēs. ac mere/
micū cellulas. p publica q3 spectacula. p
pompas 7 choreas. 7 comessationes. 7 pu
blicas cenas ocul' vagos. 7 effreni lingua
luxuriq; q3 feruore alienari studeat. nec il
las solūmodo species ei' q̄ singulositate.
cottusq; cōsistūt. 7 tanq̄ causatū 7 causa
pmutatim adnexę sunt caueat. ⁊ illā ni
hilominus q̄ ornatibꝰ inbiat gaudet ve
stium frequēti variatione. carūq; mēbra
tim sigillatione pectinis beneficio cęsa
riem polire. et calamistri tortuositate. flo
rumq; diuersitate certatim lasciuire. gu
lam succo pfundere frequenti. nouaculę
castigationi inbiare. sinus aromatibꝰ im
plere gēmatis colla monilibꝰ. parcho pq;
cingulis ventrē plebi ostendere. rostratis
calceis 7 tabulatis incedere. collo elato
gutture inflato. supcilio mutilato. oculo
ipudico. incessuq; fastidioso semicircula
ria pcedere. appositis q3 cibarijs fastidi
re omnia. et vltimo raroq; scholis inter
esse. hęc Boetius. Mai etiā ibidē postea
tangit breuiter 7 alia quędā impedimēta
dicens:. Cauendū est ne delicios⁹ men
tem appetitus excęcet. ne luxus eneruet.
raroq; fidelis adulatio defraudet. ne fa
mularis siniſtra visu vel auditu ebibat.
qđ scribentis vel discentis dexterā emol
liat. hęc Boetius. Cęterū duo sunt
impedimenta discendi generalia. Vnū
ex parte discēdoꝝ scz obscuritas siue dif
ficultas. ſm illud Ecclesiastes. j. Cuncte
res difficiles. Aliud ex pte discentiū. scz
ingenij tarditas. vel intellectus infirmi
tas: Iuxta illud Aristotelis. in li. me
thaphisicoꝝ. q̄. Sicut inquit noctuarum
visus ad lucē diei se habet. sic 7 intellect⁹
nr̄ ad oīa naturę manifesta. Ideo dicit
Tullius ī dialogo ad hortentiū. Omnis
cognitio multis est difficultatibꝰ obstru
cta. Est enī 7 in rebus ipsis obscuritas. 7
in iudicijs nostris infirmitas. Idē Hie
ronym⁹ sup Esa. li. xiij. Illud inq̄t rhe
toris Victorini breuit' admoneo vt ob
scuritatē voluminum ex tribus rebꝰ fieri
scias. vel rei magnitudine. vel doctoris
imperitia. vel auditōris duritia.

De tribus necessarijs addi scendi. Cap. V

Tria vero sicut dicit Hu
go in libro dialeticon. iij. sunt
ad discendū necessaria. s. natu
ra. exercitiū. disciplina. In natura consi
derat' vt audita facile capiat. 7 percepta
firmiter custodiat. In exercitio vt labore
7 sedulitate naturalē sensum excolat. In
disciplina vt laudabiliter viuens. mores
cū scientia componat. Ad naturam
itaq; pertinent ingenium 7 memoria. Quę
duo ita sibi in oī studio coherēt vt vnū
nō pōsit si alterū desit. Vbi nulla p̄sunt lu
cra vbi deest custodia. 7 incassum recepta
cula munit. q̄ qđ recōdat nō habuit. In
genium q̄ppe sapientiam inuenit. memoria
custodit. Est aūt memoria vis retentiua
eoꝝ quę sensibꝰ suppolita fuerint. vel eti
am imaginibꝰ. Ingenium est vis quędam
naturaliter aīo inlita p se valens. Inge
nium a natura p̄ficisc'. vsu limat'. imo
derato labore retundit'. 7 exercitio tempe
rato acuit'. Ingenium exercent duo. lectio
scz 7 meditatio. De q̄bus scz plenius in
ferꝰ dicet'. Hęc aūt dicit Hugo de natu
ra ad quā vt dicit pertinet ingenium 7 memoria
Exercitatio aūt est virtus animi q̄
quis mollicię siue rubiginem oci' fastidi
ens aut detestāl' assidue bonis honestisq;
studijs vel actibus se occupat vt nullum
tēpus vacuū pertereat. Iuxta illud Eccl.
xiij. Non defrauderis a die bono 7 par
ticula dici boni non te pertercāt. Hic au
tem accipimus illam partē exercitij quę
est in occupatione studij. De qua dicit
Tullius in tusculanario li. p. Grecoꝝ pue
rilius est. quā quisq; nouit artē in hac
se exerceat. Hinc 7 Gamfridus ī poetria
Ars certos. vsus promptos. imitatio red
dit artifices aptos. tria p̄currentia sum
mos. Vsus vocat exercitium. in quo scz
exercitio sicut dictum est iuxta Hugo-
nem attenditur: vt labore ac sedulitate

naturalis sensus excolatur. Est aūt vaplex bois sensus vterq; laboriose ad doctrinā exercitādus· exterior scz audit⁹ et visus·z interior scz ingeniū z intellect⁹. Exerceat ḡ discipul⁹ auditū in audiēdo· visum in legēdo·ingeniū inuestigādo· intellectū in meditando. Nā de laborioso ingeniū exercitio dic̄ Salomon Ecclesiastes.x. Si retusū fuerit ferrū·z nō vt pius·ē hebetatū fuerit·multo labore exacuetur·z post industriā sequet⁹ sapia. Vbi ferq; vocat⁹ humanū ingeniū sine mēs p̄ peter p̄spicacitatis acumē·z q; ipsū ociositas sicut ferrū obtūdit ac denigrat·rubiginat ac cōsumit. Ecōtra xo vsus illud exacuit·dealbat·climat·z a corruptione rubiginis cōseruat. Sicut humanā mentē ociū vel desidia obtundit·sic cętera p̄dicta in ea facit. Vñ sup̄ p̄dicto verbo dicit Piero⁹. Ocio ingeniū hebetat⁹ z desidia est q̄si quedā rubigo sapientię. Vnde z Ouidi⁹ in li.tristiū.vij. Ingeniū longa rubiginis lesum·torpet· z est multo q̄ fuit aīmus⁹ Fertilis assiduo si nō renouet⁹ aratro. Mil nisi cū spinis grame habebit ager. Ista cōtra p̄dicta mala q̄ facē ociositas mēti hūanę exercitatio studij vel disciplinę illā exacuit p̄spicacitate·dealbat cādore puritatis z innocētię. Climat·i·a rubigine vitioz vtergit·et ab oī petī corrosiōe illęsā custodit. Hec ḡ q̄tuor desidię mala·z q̄tuor exercitij bona ibi Salomon insinuare innuit· vt ociū fugiat·z exercitiū disciplinę reqrat. De quo etiā exercitio q̄ ingeniū acuitur in discendo; dicit idē Prou.xx vij. Ferrum ferro acuit·z homo exacuit faciē p̄simi sui. Sicut enī ferrū ferro acuit⁹ p collisionem·sic z discipuli mēs vel ingenium acuit⁹ per doctrinę a magistro receptionē Scz multū refert in q̄bus ingenia vel sensus discipulorz·z maxime puerorz excolātur·i·in q̄bus doctrinis·vel ī qua doctrinę materia eruditant. Ut q̄d enī vsq; ho die puloz sensus z linguę poeticis fabulis ac luxuriosis figmētis imbuunt⁹: Nā z si doctrina poetica sit vtilis q̄tū ad regulas metricas·inutilis tamē est·imo p̄niciosa q̄ntum ad fabulas p̄dictas. Vñ Valer⁹ maxim⁹ li.vij. refert·q; lacedemonij libros Archilochie ciuitate sua fecerant exportari·eo q; parū verecundam ac pudicā illoz arbitrāt⁹ lectionē. Nolucrūt enī ea libero z suoz animos imbuine pluo eoz moribo obesset q̄ ingenijs p̄desset·hęc Valerius. Vnde etiā dic̄ Iustinus in libro sentētiaz. Ydeo phibetur chaistianis poetaz figmenta legere·q; ḡ oblectamēta fabulaz nimiū mentē excitant ad incentiua libidinū. Non enī solum immolat⁹ dęmonibo thura offerēdo sed etiam illoz dicta libentius capiendo Sunt aūt z alq; libri metrici etiā antiq̄ssimi·in q̄bo eque vtiliter·imo multo vtilius in arte metrica pueri possent edoceri. Verbi gra. Rabi Iuuenti p̄sbyteri de hestoria q̄tuor euāgeliorz. Liber aratorꝭ de actibo aplorz· Liber etiā epigrāmatū p̄speri religiosissimi viri·de dictis tū Augustini. Scz z liber de cōflictu vitiorum atq; virtutū prudētię·carmē q̄z paschale sedulij· Preter hos etiā extat liber Mathei de sancto Iobia. Biblia q̄z a Petro riga versificata·z alia plima in q̄bus vtiq; possunt instrui salubriter· z in arte grāmatica q̄tū ad litterā·z etiā in fide ac̄ moribo q̄tū ad ipsam libroz materiā Vñ de B cōquent⁹ Aug⁹. in li.confessionū p̄· peccata pueritię suę confitens·z inter alia sic loquēs: Lenere incęt tūc cogebar Lneę nescio cui⁹ errores oblit⁹ erroz meozum·z plorare Didonē mortuaz·q; se occidit ob amorē·cū interea me ipsuz in bis a te morięte·q; te nō amantem siccis oculis miserim⁹ ferrē. Quid enī miser⁹ misero nō miserāte seipsuz·ve tibi flumē mar; būani·q̄diu nō siccabet⁹ ·quousq; volues Luę filios ī mare magnū z fomivoloſū·q; vix trāseūt q̄ lignū cōscēderūt Nōne ego in te legi iouē·z tonātē·z adulterātē·vtiq; nō posset hęc duo? Sed actū ē vt hōret auctoritatē ad imit̄ādum adulterium verum lenocinante tonitru falso. Fingebat hęc Homerus diuina

tribuendo flagitiosis hominibꝫ ne flagitia flagitia putarent. Si quisquis ea fecisset deos imitatos esse videret. Itaqꝫ nō ꝓhibitas turpitudines cōmodi verba discunt. Si ꝓ talia ꝟba turpitudines illę cōfidentius ꝓpetrant. Nec accuso verba quasi vasa electa ꝛ ꝑciosa. Si vinū erroris qđ nobis ꝓpinabat in eis a doctoribus ebibi. Sed tū delectabar miser. ꝛ ob hoc appellabar bonę spei puer. ita ne aliud nō inueniebat quo ingeniū ꝛ lingua mea exerceret. Nunc aūt laudes tuę dñe laudes tuę ꝓ scripturas sanctas suspēderūt palmitē cordis mei ad te. vt non raperer per inania nugaꝝ turpis ꝓeda volatilibus. non eni vnico modo sacrificat angelis transgressoribꝰ hęc Augustinus de exercitio. Deniqꝫ ad disciplinam vt dictum est. spectat vt discipul⁹ siue scholaris laudabiliter viuens. mores cū scientia componat. Vnde Boetius vbi supꝝ Sit scholari facultas munda. portio cōtenta. viriliter incursus ꝓferens. ad summa semp anhelans. ꝛ oībus obediens. familiarui prompta. ad obloquendū tarda. fidelis obsequio. dulcis integraꝫ colloquio. cordis tumore sitare carens. De hac quoqꝫ materia. s. de moꝝ disciplina quę necessaria est addiscentibus: iam in ꝓcedēti capitulo dictū ē. ꝛ adhuc inferꝰ dicetur. vbi agenduꝫ est de institutione puerorum in moribus

De quinqꝫ adminiculis addiscendi. Cap. VI.

Icut aūt dicit Hugo in libro sapiens nominato: Sapiens quidā cum interrogaret de modo ꝛ forma discēdi: Respōdit: Mēs humilis. studiū quęrendi. vita q̄eta. scrutinium tacitū. paupertas. terra aliena. hęc referare solent multis obscura legendi. Audierat puto dictū. Mores ornāt scientiam. Illa laudabilis quippe est scientia quā vita maculat impudica. Ideo ꝓceptis legendi. ꝓcepta quoqꝫ vitę adiunxit. Principiū ergo disciplinę est humilitas. cuius tria ꝯapte ad lectionem pertinent documēta. scz vt nullam scientiam vel scripturā vilem habeat. vt a nemine discere erubescat. vt cum scientiam adeptꝰ fuerit cęteros nō ꝓtemnat. Multos ꝺ decipit q̄ ante tps sapiētes videri volunt. Dū ꝛ simulant qđ nō sunt. et qđ sūt erubescūt. eo q̄ longe⁹ a sapia vera recedūt. q̄ nō esse se sapientes. ꝺ putari cupiūt. Huiusmodi multos noui q̄ cū primis adhuc elemētis indigeāt nō nisi summis interesse dignāt. ꝛ et ꝺ solā magnos fieri putāt si magnoꝝ et sapientū vel scripta legerint vel audierint ꝟba. vel ab eis cogniti fuerint. vtinam me nemo ꝓgnoscat. ꝛ ego cūcta nouerim. Audisti Platonē. audias ꝛ Crisippum. In puerbio q̄pe dī: Mō tu nō nosti fortassis nouit Vsellus. Nemī oīa scire datū est. Prudens igit lector oēs libenter audit. oīa legit indifferēter. ab omnibꝰ qđ sibi deesse videt q̄nt. nec q̄ntū sciat. ꝺ q̄ntū ignoret cōsiderat. Hinc ꝛ illud platonicū aiunt: Malo aliena verecunde discere. q̄ mea impudēter ingerere. Cur eni debere discere erubescis. ꝛ nescire verecūdaris? Pudor iste maior est illo. Sapiētior oībus eris. si ab oīb⁹ discere volueris. q̄ ab oībus accipiūt oīb⁹ ditiores fiūt. Expedit etiā tibi vt cū aliq̄d sape cepis cęteros nō cōtemnas. Bon⁹ eni lector bāilis debet ee ꝛ mansuet⁹. diligēs ꝛ secul⁹. vt ab oībus libēter discat. nunq̄ de scia sua ꝓsumat. puersi dogmatis auctores q̄si venena fugiat. diu ꝛ ptractet añ q̄s iudicet. Dicta sapientū intellecta diligat. ꝛ si q̄ forte obscuriora cepit. nō statim i vituperiū prūpat. vt nihil bonū esse credat nisi qđ ipse intelligere potuerit. Hęc est bāilitas disciplinę. In studio q̄rendi exercebātur anniq̄ ꝑbi adeo vt ꝓpter amorē sapię alij bonores calcarēt. alij ꝟo diuitias ꝓijcerēt. alij q̄z acceptis iniuriis gaudebāt alij deserta petebāt vt cōtēplaui liberꝰ vacarēt. Brinā ꝺ i nris esset scholasticā diligētia. vt nō q̄s in eis senescerēt sapia. Siq̄dē oēs pene ꝟtutes decrescūt i senibus sola crescēte sapia. Dū sapiēs ille

vir grecię Themistocles cū expletis ceteris annis sermoni cerneret dixisse fertur se velle egredere ce vita qñ sapere cepisset.

Vltam q3 discentis oportet esse quietam maxime inter⁹ vt mēs p illicita videria nō discurrat et exter⁹ vt ocium et opportunitas honestis et vtilibus studijs suppetat. Vterq3 siquidē ptinet ad disciplinā. Dozzo scrutiniū tacitū spectat ad exercitiū sicut et quęrēdi studium Studiū quęrēdi significat ūltātū operis scrutiniū vero diligentiā meditationis. Opus labor et amor peragunt scrutiniū cura et vigilia parāt. In labore ē vt agas amore vt perficias In cura vt prideas in vigilia vt attendas. Hi sunt quattuor portātes lectica phię id est sedem sapientię. Hic cū suppositis gestari dicit qz in his se exercendo promouet. Iuuenes propter robur a fronte lectica tenere dicunt sc3 philos et tropos id est amor et labor qz foris op⁹ pagūt a posteriori puellę sphilemia et agrimina quod interpretat cura et vigilia quia intus in secreto cōsilium pariunt. Item paupertatem sequi hoc ē supflua nō sectari maxime spectat ad disciplinā pinguis enī venter non gignit sensum tenuē. Postremo terra aliena posita est quę et ipsa medios hominem exercet. Dis quippe mūd⁹ exilium est philosophātibus. Quia tamē vt ait q̄dā nescio qua natale solum dulcedine cunctos tangit et immemores nō sinit ee sui. Magnę virtut⁹ principiū est vt discat paulatim exercitat⁹ anim⁹ hic visibilia commutare vt postea possit etiā derelinquere delicat⁹ ille adhuc est cui patria dulcis est. Fortis aūt est cui tā oē solū patria ē. Perfect⁹ vo est cui mūdus totus exilium est. Ille mundo amore fixit ille sparsit hic extinguit hęc Hugo. Et reuera paupertas et peregrinatio discentis exercitio multum proficiūt dū cū a multis doctrinę impedimētis expediant. Diuitias nāq3 multa sequunt incōmoda quę discipline sunt inimica. Verbi gra. Superbia cupiditas et crapula cęteraq3 vitia suprā dicta. Ipsa quoq3 diuitiarū occupatio multū obest discētis exercitio. Hī paucos videmus nobiles aut diuites in scripturis sapientes et hoc ideo quia vix aut nunq3 esse possiant affluēti et bni scholares. Similiter pegrinatio a patria multū proficit qz mentē a carnali affectiōe parentū et cura rer⁹ familiariū auūit. Hī videmus pauli⁹ scholares a remotis prouintias magis cōtinue studio insistere et ideo magis proficere. Hinc et ipse Hugo post predicta subiungens: Ego inquit a puero exulaui et scio quo mgrore anim⁹ artum pauper aliquādo tuguriū fundā deserat et qua libertate postea marmoreos lares ac tecta laquearia despiciat hęc Hugo.

De subiectione discipuli erga magistrū. Cap. VII

Emotis ergo predictis r omnibo impedimētis et ammini culis assecutis secure potest qs ad disciplinā scholasticā accedere et ei se pfonę suę cōgruit quasi p q̄ttuor gradus sicut dic Boet⁹ ad pfectionē ascēdere. Ad incipientes enī ptinet audire ad proficientes studere ad perfectos se exercere ad pfectos aūt tendere. Incipiēti q̄ cōuenit primo magistr⁹ quęrere et sibi cōpetentē eligere scę si fieri pōt ei cōiungere se q3 eidē subijcere. De primo sc3 q⁹ debeat magistrum habere. Hiero⁹ ad Paulinū hortat⁹ vt intelligat sci scripturis absq3 ḡnio et mōstrāte semitā ingredi nō posse. Hinc et idē Hiero⁹ in li. de illustribus viris. Qui nullū inq̄t sequit⁹ pręuiū pessimū semetipsū facit magistrū Idē ad Marcellā. Malo inq̄t scq3 aliena periā q3 stultam bre nescientiū scientiā. Hinc etiā Seneca ad Lucilium. Ęgri aiūt ducē quęrūt nos aūt sine duce erramus. Ideoq3 difficile ad sanitatē peruenim⁹ qz nos ęgrotare nescimus. Idcirco presumptuosos increpat Hieronym⁹ in epla ad Paulinum qui sine doctore ḡnio scripturas legūt et ad sensum suum

erponunt. Ingenium inquit vocale etiaꝫ sine doctore est laudabile. Naꝫ cera mollis & ad formandum facilis etiam si artificis & plaste cessent manus tñ virtute totum est quidquid esse potest. Paul⁹ tamen apostolus ad pedes gamalielis legem & prophetas se didicisse gloriatur. Et vt ad minores artes veniam quę nõ taꝫ lingua q̃ manu administrãtur agricolę cementarij fabri metallorumꝫ lignorumq̃ cesores lanarij quoq; et fullones & ceteri qui varia supellectilẽ & vilia opuscula fabricant ablq; doctore esse nõ possunt qõ capiunt. Mõ medicoꝝ est, pmittunt medici tractant fabrilia fabri. Bona scripturarum ars est quaꝫ sibi passim omnes vendicant. Scribimus indocti doctiq; poemata passim. Hanc garrula anus hanc delirus senex hanc sophista verbosus hanc vniuersi presumunt lacerant docẽt antequã discãt. Et post: Puerilia inquit sunt hęc et circulatorum ludo similia docere qõ ignores imo vt etiã cum stomacho loquar nec hoc quidẽ scire qõ nescias. Idem in eadem epla. Habet inquit nescio quid latentis energię i intentionis operationis viuę vocis actus & de actoris ore transfusa fortius sonant hęc Hieronymus. Et recte vocat viuaꝫ vocem de doctoris vel actoris presentis ore prodeuntem. Nam econtra vox scripta est quasi vox mortua. Vnde idem Hieronymus dicit super epistolaꝫ ad Gal. libro. ij. Vellem inquit apostolus apud vos esse modo & mutare vocẽ meaꝫ vt qui vos per epistolã docui presens instruerem. Magnam siquidem habet vim vox viua vox de sui actoris ore sonora quę illa pnunciatione profertur atq; distinguit & qua in hominis sui corde generatur hęc Hieronym⁹. Cui consonat in epistolari suo Symachus dicens aptius esse negocijs intimandis iudicium viuę vocis. His ergo rationibus oportet primũ vt doctorem habeat scholasticus.

Secundo vt sibi competens eligatur sicut iã habitum est supius quoniã vt dicit Hieronym⁹ vbi supra Raro cõtingit vt sibi consentiant magister ac discipulus vt seꝫ iste doceat q̃ntũ ille possit haurire & tantũ suscipere doctus q̃ntum doctor ingerere hęc Hiero⁹. Vnde frequenter audiuntur cõtra doctores auditorum querimonię de nimia p̃linitate vel brevitate de nimia subtilitate vel ruditate & de linguę velocitate vel tarditate. Hinc & negligant lectiones & antequã fuerint discipuli faciunt se doctores & doctorum iudices. Vnde idem ibidem ait: Nunc omnes iudices sumus & loquendi facultate audacter interpretamur qõ nequaq̃ & itelligim⁹ hęc Hieronymus. Et ergo dicit Quintilianus libro. ij. Sicut frustra spargũtur semina nisi ea p̃molitus foverit sulcus ita scientia coalescere nequit nisi sociata tradentis accipientisq; cõcordia. Illum inquit Varro elige eruditorem quę magis mireris in suis q̃ in alienis. Non tam laudabile est meminisse q̃ invenisse. Hoc enĩ alienũ est illud ꝓprij muneris est Hinc & Hiero⁹. vbi supra libro. iij. Oratio iñt licet de bonę indolis ingenio perfecta sit & distincta inventionibus ac flore verborꝫ ornata non est tñ nitida nisi actoris sui manu limata fuerit & polita nec habet cũ decore mittam gravitatem sed in modũ divitum rusticorum opibus suis magis arguitur q̃ ornatur. Ceterũ vt ait Quintilianus vbi supra. Nec id quidem estimandum est cuius gratis ad discendum vel docendũ quisq; sit sed q̃ntum in studijs iam effecerit. Iterum vt dicit Seneca in libro de q̃tuor virtutibus. Nõ te moveat dicentis auctoritas nec quis & quid dicat attendas. Vt enim dicit idẽ in libro de moribus. Verba nõ personis estimanda sunt sed rebus. At vt dic Augustinus de doctrina christiana libro. iij. Cui afflavit insipienti eloquentia tãto magis cavendus est quanto magis in his quę audire inutile est delectatur

auditor. Sed hodie vt in plurib⁹ videtur implerum esse qđ prędixit apostolus ij. Thimo .iiij. Erit tempus cum sanam doctrinaz non sustinebūt sed ad sua desideria coacernabūt sibi magistros pruriētes aurib⁹ et a veritate quidē auditū auertēt ad fabulas aūtcōuertēt. ℌ apls Cōtra qđ in libro sapiđicto diċ Doctⁱ Malo balbutientis magⁱ licet tedioso fructu delinire qđ seducentⁱ dulcore gloriari. ¶ Tertiū vo qđ de magistro ad discipulum spectat est vt si fieri potest ei se coniungat. Iuxta illud Eccl.vi. Si videris sensatū euigila ad illum et gradus ostioꝝ illius exterat pes tuꝰ. Vñ et Boetius vbi supra. Scholasticus inquit doctorē suū metuendo diligat et eius mansioni si fieri potest cohabitādo se inferat vt cum locus fuerit ad eum requirendo recurrat. Hinc et Seneca ad Lucilium epistola .vj. Plus tibi vita vox et conuictus qđ oratio prodeṁt. vñ in rem psentem venias oportet. ¶ Quartum est vt eidem humiliter se subiciat. Vnde Boetⁱ vbi supra. Scholaris ait magistrum diligat et qđ subiđa gaudeat et qui nō nouit subiđa nō nouit magistrari

De attentione ipsius ad audiendum Cap. VIII.

Hecautem discipuli subiectio sicut ibidē dicit Boetⁱ consistere debet in tribus videlicet vt sit attentus ad audiendū docilis ad intelligendū benivolꝰ ad retinendū. De primo dicit dominⁱ Matthei .xiij. Qui habet aures audiendi audiat id est diligenter attendat vt intelligat. Vt idem dicit Petrus apostolus in epistola Clemētis .iij. Mater omniū malorū est ignorantia. Nec aliud est ignorantia nisi nō agnouisse qđ expedit et ħ omnibus etiā bonis fraudari nos facit. Dum enī ignorant homines quantum habeat scientia boni malum ignorantię de se non patiūtur excludi. hoc ille. Ideo dicit Ambrosius in libro de incarnatione Christi. Quid aures tanq̄ cera et plumbo claudatis et fastidientes auditus? Vt enim ait Varro ad athenienseꝫ auditoꝛē. Renuit philosophia stomachum fastidientem et ad simplicem cenam bilarem inuitat conuiuam. De hac quoq̄ materia plenⁱ dictum est superius vbi actū est de regimine auditus. ¶ Secundū quoq̄ q in audientis attentiōe tria requiruntur scz tacturnitas humilitas et discretio. Primo quidē taciturnitas iuxta illud Eccē. xxxij. Audi tacens et pro reuerentia accedet tibi bona gratia. In epistola quoq̄ Iacobi legitur: Sit omnis homo velox ad audiendum tardus autē ad loquendum. Nam et si forte sciolus sibi videat in his q̄ audit tuⁿ tamē est audire q̄ loqui quoniam audiens sapiens sapientior erit vt legitur Prouerb .j. Hinc et Eccl.xxxij. legitur. In multis esto quasi inscius et auidus tacens simul et quęrens. Propter hoc etiā vt dicit Augustinⁱ de verbis domini Martha de Maria conquerente qđ eam relinqueret solam ministrare: Maria sedens et audiens doctrinam domini tanq̄ discipula noluit respondendo laborare sed causaz suā maluit domino cōmittere. Vi enim inquit pareret responsionem remitteret audiendi attentionē hęc Augustinus. Hieronimus quoq̄ super Ecclesiastē dicit Pythagoricoꝝ disciplina est tacere p q̄quennium et postea eruditos loqui. In taciturnitate vero requiritur humilitas contra illud qđ dicit Helihu de seipso scz Iob.xxxij. Expectaui ait sermōes vestros audiui prudentiam vestraz donec discepraretis sermonib⁹ et donec putabam vos aliquid dicere considerabaz ꝛc. Quod sic exponit Gregorius in moralibus libro xxij. Ecce inquit loquens Heliu ostendit q̄ superbe tacuerit. Cū enim dicit: Expectaui sermones vestros et putabam vos aliquid dicere. aperte declarat se ad verba senum iudicātis potius studio q̄ discentis voto tacuisse.

¶ In humilitate q̄z requirit discretio scz vt nō statim audito singulariū opinionibꝫ magistri sui ptinaciter adhęreat & discernat et cōferat. Hinc t Boetius vbi supra. Stultū est inquit omnino magistri sui cōfidere sententijs sed p̄mo quidē credēdū est donec videat q̄d sentiat deinde ꝯo fingendū est ipsum errasse docendo si forte inueniat q̄ illi⁹ sentētię obuiat. Ita q̄z nec magistro suo nec quaternis oīno credat sine ptinacia adhęreat sicut Nigrio q̄ Mōtani magistri sui sententijs intantū cōfisus est q̄ omne verbū ab ipsius ore pgressum ęternalis crotabat t tanq̄ sacr̄ exīstimās nihil aliud i scholis ꝓdicabat. Vñ mltoties pudore cōfusus abibat cōclusus. hęc Boetius. Hoc est q̄d dicit puerb. xxiij. Innocēs id est simplex vel famus credit oī verbo. Nec obstat q̄d dicit Aristoteles in elenchis: Oportet credere illū q̄ discit. Illud enī accipitur de simplici credulitate scz absq̄ ptinacia vel obstinatiōe ita q̄ paratus sit ab illa sentētia resilire si q̄n reperiat fortiorē auctoritatē vel rationē cōtraire. Hoc est enim q̄d dicit Boetius. Primo quidē credendū esse donec videatur: deinde fingendū illū errasse docendo si forte inueniat q̄ illi sententię obuiat. Siquidē t Augustinus dicit contra Faustū disputatione .xj. In opusculis meis ac mei similiū licet cadē quę in scriptura diuina inueniat veritas longe tñ impar est auctoritas. Vnde nisi vel ratione certa vel ex auctoritate illa canonica q̄d ibi disputatū vel narratum est demonstretur si quis credere noluerit non reprehēditur. At illa sacri canonis veteris et noui testamēti excellēs auctoritas apostoloꝝ est firmata tpibꝫ cui subiect⁹ seruiat oīs fidelis t pius intellect⁹. Ecce h̄ innuit Aug⁹ q̄ nulli⁹ doctrinę tenemur omnino t irrefragabiliter credere nisi tātum diuinę scripturę. & in qualibet alia nobis relinquit libertas iudicādi de veritate vel falsitate. Vñ recte dicit ¶ Iohānis .iij. Nolite omni spiritui credere sed probate spūs si ex deo sunt. Hinc et Cyprian⁹ martyr cōtra iudeos. Fatuū inquit officiū est quelibet indifferenter percipere fidei ꝯo nō nisi quę pbauerit credere. Propter hoc etiā dicitur ¶ Abelsal. v. Omnia probate q̄ bonum est tenete

De docilitate ipsi⁹ ad intelligēdum. Cap. IX.

A secundo id est docilitate dicit Quintilian⁹ .ij. libro Sicut officiū est ꝓceptoꝝ docere sic discipuloꝝ docilis se prębere. Scientia nāq̄ coalescere nequit nisi tradētis t accipientis cōcordia sociata fuerit. hęc Quintilian⁹. Item Cesari⁹ arelatensis omel. j. Sicut nos expedit collectis scripturaꝝ floribꝫ spūalē cibum cōficere ita nos oportet eū cū grādi auiditate requirere. hęc Cesari⁹. Est autem docilitas recta discendi habilitas. De qua dic aplis. ij. ad Thimo. ij. Verū dīi oportet mansuetū esse ad oēs docalē ꝛc. Exemplū refert Valerius maximus. li. viij. de Socrate qui dum semp ad docendū se pauperem credidit ad docēdū se locupletissimū fecit. Sz et Solon atheniensis videlicet vn⁹ de sapiētibꝫ grecię q̄nta industria flagrauerit etiā versibꝫ cōplex est. q̄bꝫ se q̄ndie aliq̄d addiscēte senescere significauit. hęc Valerius. Hinc t Cato dicit in libro de moribꝫ. Instrue pręceptis animū ne discere cesses. Naz sine doctrina vita est quasi mortis imago. Cōmoda multa feres si autem spreueris illud Non me scriptoꝝ sed te neglexeris ipsum. Ne pudeat quę nescieris te velle doceri. Scire aliquid laus est culpa est nil discere velle. Item Sedulius in carmine paschali libro .p. Tu si magnarū caperis dulcedine rerū nobilū mitidis doctorum vescere cenis. Hęc de docilitate sūt dicta quā vtiq̄ iuuat ipsa natura. Vt enim ait Aristoteles in principio methaphisice. Omnes homines naturaliter scire

desiderāt. Itē Seneca ad Lucilīū. Dociles inq̄t natura nos edidit-ꝛ rationē dedit imp̄fectā-ꝫ q̄ ꝑficī posset. Magn⁹ Dō refert quali in corpe aī locati sint. Nam multa e corpe existūt q̄ mentē acuāt-multa q̄ obtūdant. Vñ Aristoteles ait-omnes ingeniosos melancholicos eē vt ego me tardiorē esse nō ferā molestē-hęc ille. Hinc ꝛ Aug⁹. in li. x. de trini. Ad doctrinas inq̄t cognoscēdas plerūq; nos laudantiū ꝛ ꝑdicantiū accēdit auctoritas-ꝛ tū nisi breuiter impressam-cuiusq; doctrinę notionē i aīo haberem⁹-nullo ad illā discēdā studio flagrarem⁹. Itē Hugo i libro de aīa et spū. Aia inquit a creatore suo habet principia-et q̄ est in genere suo pfecta-vū et quo est-scīret oia q̄ ab homine scīri possūt nisi grauitas carnis esset q̄ p primū hominē qui aī corruptionez humanitatis et q̄ fuit pfecte sciam habuit humanā ꝑbari potest: sed modo corrupta humanitate-et q̄ cōiungit' corrūpitur-nec ꝓprietates suas potest exercere donec vsu ꝛ experientia-ꝛ alicui⁹ doctrina exercitata incipit discernere-vsuti si q̄s cum subtili acie oculorū in tenebrosa detrudat'-videre tū nō p̄t ibi nisi p̄us assuescat tenebris ꝛ lumē accendat'. Dorro i vocalitate discipuli requirunt' etiā tria ¶Primū scz vt mānsuete ac sine cōtradictiōe audiat-iuxta illd Jacobi. p. In mānsuetudine susciptte insitū verbū. Et illud Eccl. vj. Esto mānsuetus ad audiendum verbū. Ecōtra vero dicit Clemens in itinerario-Dolores mihi cē fateor de nōnullis vocibus q̄ cū ad nos ita veniant vt aliq̄d discāt-vbi docere illos cepimus ipsi rursus se magistros esse ꝓfitent-ꝛ interrogāt quidā vt ignorātes-cōtradicēt aūt vt scientes-hęc ille. ¶Secundum est vt sensui loquētis magis q̄ superficiei vocis adhereat-¶In qua solēt auditores calumniari tria-videlicet obscuritatem vel ambiguitatē-sup qua dicit Hilari⁹. in li. de trinitate. p. Optim⁹ lector ē qui dictoꝝ intelligentiā exp̄etat ex dictis potius q̄s imponit-et refert magis q̄ affert. nec id videri dictis cōtineri cogit q̄ ad lectionē intelligendā ꝓsumpsent. Item Dionysi⁹ in li. de diuinis noīb⁹. Irrationale inq̄t ꝛ stultū est nō intētiōis virtuti-ꝫ dictionib⁹ attēdere-nec est ꝓprium diuina violentiā intelligere. Hinc ꝛ Augustinus in li. de catheçizandis rudibus Ita inq̄t ꝓponende sunt sentētię verbis sicut anim⁹ ꝓponit' corpi. Itē rusticā simplicitatē-de qua dicit Hiero⁹. i li. de optimo genere interp̄tandi. Semp mihi fuit venerationi nō vbosa rusticitas-ꝫ sancta simplicitas. Idē ad Marcellā. Nō inq̄t tam verba sunt necessaria q̄s sensus quia si eloquētiā q̄rimus Demosthenes eligēdus est aut Tulli⁹. Itē incōgruitatem-de qua dicit Aug⁹. in li. confessionū. p. Vide dñe ꝛ patienter vt vides vide q̄s diligenter a priorib⁹ accepta locutorib⁹ pacta litterarū hominēs obseruēt-et a te accepta ꝓmissę salutis pacta negligant-vt q̄ contra grāmaticā disciplinam sine aspiratione priorīs syllabę hominē dicerit-q̄s magis displiceat hominib⁹-q̄s si cōtra ꝓcepta tua hominē oderit cū ipse hō sit-ꝛ certe nō est interior scientia litterarū-q̄s scīpta ꝓscientia-id se nolle facere aliq̄ q̄ nolut pati. ¶Tertiū vero q̄ in audiendis vocalitate requirit' est vt ea quę min⁹ intelligit a magistro requirat. Cuius rei nobis exemplū in se saluator ostendit-licet hominis doctrina nō egerit. Vnde Hiero⁹. ad Paulinū dicit: Saluator duodecim annos impleuerat-ꝛ in templo sedens magis docet dū prudēter interrogat. Ideo dicit' Eccl. xxxij. Audi tacens fil' ꝛ quęrēs. Hinc etiā Hiero⁹. in prologo sup epłam ad Gal. in sancta Marcella cōmendat ardorē discendi dicens: Certe inquit cū romę essem nunq̄s me tā festina vidit vt nō de scripturis interrogaret aliq̄d. Vez etiā i interrogando cauenda sunt duo vitia-s. iactantia et fraudulentia. De iactantia est illud Clementis positū supra-s. q̄ quidā interrogāt vt ignorātes-ꝛ cōtradicunt vt scientes. De fraudulētia aūt habet' exēplū Mat. xxij.

vbi legitur accessisse doctor legis ad dñm Jesum tẽptans eum. In cui⁹ omel. dicit Johes Chrysо. Simplicissim⁹ interrogator⁹ z malignissimus insidiator⁹ de magno mandato interrogat⁹ q̃ nec minimũ obseruat. Similiť Ezech. xiiij. leguntur venisse seniores israel ad interrogandum dñm. De q̃bus etiam dicit dñs ad ꝓphetam: Numq̃d interrogatus respondebo eis? Nõ exponẽs Hiero⁹ dicit. Nõ meretur audire veritatẽ qui fraudulẽter interrogat⁹ i. non ad̃o discendi ꝫ temptãdi Ait nãq̃ studiosi docilitas. vt dictũ est supra in tra Doctiũ ad intelligendũ sic attentio ad audiendũ. Ut enim ait Cato legere z nõ intelligere ẽ negligere. Parumq̃ vel nihil pdest audire vel legere z etiã retinere nisi assit z intelligere. Multi tñ ipsa doctrine verba memoriter retinent ꝫ intelligẽtia verbor̃ carẽt. nec saltẽ intelligere studẽt. Vñ Aug⁹. in li. de doctrina christiana. iiij. Sapiẽtia tãto magis vel min⁹ homo dicit. q̃nto magis vel minus in scripturis pficit non dico in eis multũ legẽdis memorieq̃ mãdandis ꝫ bene intelligendis z diligẽter eor̃ sensib⁹ interrogãdis. Sunt enim q̃ eas legunt z tñ negligunt. legunt enim vt teneant z negligunt vt intelligãt. q̃bus lõge sine dubio pferendi sunt. q̃ verba earũ minus tenent z cor earũ sui cordis oculis vidẽt sed vtriq̃ melior ille q̃ z cũ vult eas dicẽ z sicut oportet intelligit.

De benivolentia eiusdem ad retinendum. Cap. X

Et tertio. id est. de benivolentia. q̃ est ad retinendũ est illud Hugonis in li. didascalicon. iij. Ne inquit o lector nimiũ ląteri si multa legeris. sed si multa intellexeris. imo si retinere potueris. Ut enim legitur Prouerb̃. xxj. fm aliam translationem Thesaur⁹ desiderabilis. s. sapiẽtie vel veritatis reẽsit in ore sapiẽtis. s. ad studi ose ruminandũ z memoriter retinendum Nam animalia q̃ non ruminãt fm legẽ immunda reputant. Et de tali dr̃ Eccl. xxj. Cor fatui quasi vas cõfractũ. omnẽ sapiam nõ tenebit. Dicit etiã Varro q̃ cãnale fissũ est aurio q̃ accepta memorie non cõmendat. In auditoris etiã benivolẽtia similiter req̃runt tria Primum sc̃z vt libẽter audiat z diligenter hoc est amabiliter. fm illud Eccl. xj. Auris bona audiet cũ omni cõcupiscẽtia sapientiã. Hinc est Prou. xxij. dicit Salomon. Fili inclina aurẽ tuã z audi verba sapientũ. appone cor ad doctrinã meam. quę pulcra erũt tibi. cũ seruaueris eam in ventre tuo. i. in affectu vel in memoria z redundabit i labijs tuis. Postea de hoc etiam audiẽdi affectu dicit Cesarius arelatensis in omel. ij. Sicut a nob̃ domin⁹ suscepti officij necessitate loquẽdi req̃rit officium. ita z a nobis charissimi audiẽdi requirit affectũ. Sed quidã ideo verba docentis respuunt. quia doctorẽ ipsũ cõtemptibilẽ reputant. Cõtra quos dicit Prosper in libro de vita cõtemplatiua ij. Sunt q̃ nõ rationẽ doctor̃ ꝫ dignitatem dicentiũ prauа examinatiõe discutiunt z magis quis dicat q̃ quid dicatur attendunt. z qđ facere aut fieri nolũt. dici quoq̃ sibi fastidiũt. paratiores aliq̃d doctrine cũ illud scire cupiũt ignorare q̃ a psona inferiore cognoscere. cũ veritas vndecũq̃ claruerit nõ humano ingenio sed deo reputanda sit. Hinc ẽ illud Senece. supius positũ. Nõ te moueat dicentis auctoritas. Secundũ est vt audita breuiter in memoria colligat. Ideo inq̃ breuiter. quia nõ de facili oĩa verba quę dicunt̃ i lectione possent recolligi. nedum verba totius libri. ideoq̃ sententiam intentionis z materie discẽti conueniat memoriter retinere. Vñ Hugo vbi supra. Oportet inquit vt quę diuisa dicimus cõmendãda memorie recolligam⁹. Habet siquidez omnis tractatio principium aliq̃d. vbi cui tota rei veritas z sententie vis innitat. et ad ipsum alia oĩa referuntur Hęc quęrere ac considerare est

colligere. Vn⁹ quippe fons est ex quo nonnulli multi nec oporet amfract⁹ fluuij seq̄ si fontē teneſ totū habes. Hocidcirco dicerum · qz memoria bōs habes ē ac brevitate gaudet · z siquidē in multa dividit ī singulis minor efficit. hēc Hugo. Propter hoc etiā in multis tractatibz z libris frequēter post diffusas sentētias ex positiones fieri solēt epilogi · i · breues dictoz recapitulationes q̄bus sūmatim possint oīa memorie cōmendari. Solus enaz frequēter discipul⁹ pficit lectionē repetēdo q̄ ipsaz audiēdo. Multū enī ad memoriā pficit exercitatio · q̄ sit ea quę audita sunt sibimet recolēdo ac ruminando · vel alīs recitando. Vnde dicit Boet⁹ vbi supra · qz expedit scholastico vt aliquos habeat secreto eisq̄ libros legat vt sic et intellecta sciat · z scita exprimere no scat. Tertiū est vt lectiones quotidianas nō dimittat · vel etiā interrūpat · sed cōtinue audiat. Juxta illud Prouerb. viij. Audite disciplinā z estote sapientes z nolite abjicere illā. Vt enī legat Sap. iij. Sapientiā z disciplinā q̄ abjcit infelix est · z vacua est spes illoz · z labores sine fructu. Jdeo dicit Boet⁹ vbi supra. Nō sit scholaris discolus · i · a schola diuisus · nec p vicos z plateas z spectacula publica · p pompas z choreas et publicas cenas oculi vagi effreniq̄ lingē discurrere · ē continuatis constantiā put facultas suppetit mēti studeat impōmere. Quid · n · cōstantia lucidi? · qđ incōstātia nequat: prima parit · secūda destruit · prima procedit · secūda retrocedit · prima colligit · secunda ꝓ collecta dissoluit · hēc Boetius. Jdeo dicit Eccl. xxvij. Homo sapiēs in sapiētia manet vt sol · nam stult⁹ vt luna mutat. Vnde Hiero⁹ sup epīam ad Gal. In bonis inquit studijs nō tā initia sunt laudāda q̄ finis · i · pseuerātia finalis. Sed huiusmōi pseuerētia difficil est stultis · Fm illud Eccl. vj. Aspera nimium sapientia indoctis hominibus · et nō pmanebit in illa excors · i · homo sine corde · f. fatuus. Vt enī iam dictū est supra. Cor fatui quasi vas cōfractum &c. Nec mirū si talibz aspera est sapia · quia stultitię illoz ptraria. Vñ ibidē subiungitur: Quasi lapidis ꝓbatio erit ī illis · z nō verecundabunt pōcere illam · ac si dicat: Sicut rustici fatui · si lapidē ꝓciosum inuenerint nō reputāt · qz virtutē ei⁹ ac ꝓciositatē eius ignorant · z ob illum quasi vile qđ pōciūt. Sic homines indocti z excordes verba doctrinę vel sapientię paz approbant · vel etiā omnino vilipendūt · qm veritatē eius z saporē nō cognoscunt. Jdeo dī Prouerb. xxiij. In auribus insipiētiū ne loquaris · quia despicient doctrinā eloquij tui. Hoc est enī sanctū dare canibz z margaritas añ porcos spargere. Vel aliter ꝑdictū verbum exponi potest sub hoc sensu: Sicut virtus hominis probat in sublevatione ac portatione lapidis ponderosi · sic probant homines in studio z labore sapientiā acquirendi. Naz sicut imbecilles z ignari cito proijciunt lapidem · sic excordes ac stulti sapientiā · non possunt in ea proficere · qz grauis est eoz stultitię. Difficile est etiam pueris ꝓpter imbecillitatē z lasciuiaz illius ętatis. Vnde Augustin⁹ de ciuitate dei libro. xxj. Non parua inquit pena est insipientia vel imperitia · quę adeo fugienda merito iudicat · vt per pēnas tot malis plenas pueri cogantur discere litteras vel quelibet artificia: Ipsumq̄ discere ad qđ pēnis adigunt · tā est illis pēnale vt nonnunq̄ ipsas pēnas per quas compellunt discere · ferre mallūt · q̄ discere. Verum vt dicit Basilius in hexameron libro. iij. Quę labore quęsita sunt · et iocunde percipiuntur · z diligentissime cōseruantur: Nam quoruz facilis habetur adeptio eoz sine dubio fastidiosa est possessio · hēc Basilius. Hęc de subiectione triplici vel potius quintuplici quā debet discipulus exhibere doctori. Vnde Boetius vbi supra. Sit ergo inquit discipuli summa subiectio magistratui · sit attentio exercitij vocilitas ingenij · benivolentia animi · luxurię quoq̄ speciem euitatio

et felicis cōstantię debita professio

De ordine scholastice disciplinę Cap. XI.

Cęterū in addiscendi modo necessaria sunt tria. s. ordo. affectio ⁊ intentio. Vnde dicit apostol⁹. j. Cor. viij. Si quis existimat se aliquid scire. nondū nouit quēadmodum oporteat eum scire. Ad disciplina theologica sic exponit beatus Beda super cantica. omel. xxxvj. Quid est inquit modus sciendi nisi vt scias quo ordine. quo studio. quo fine quęq; oporteat nosse. Et hęc tria psequitur de disciplina vel studio theologię. Quo inquit ordine vt scz illud prius qđ ad salutem matur⁹. Quo studio vt illud arden⁹ qđ ad amorē vehemētius. Quo fine. vt non ad inanē gloriam vel curiositatem. vel aliquid simile. sed tm̄ ad tuam vel primi ędificationem. hęc ille de studio diuinę scripturę. Verūtamē etiā illum modū debent imitari pro posse studiosi quātūlibet artiū. videlicet vt sit rectus discendi ordo. studiosa discētis affectio. ⁊ pura intentio. De ordine discendo⁹ dicit Alphorabi⁹ in libro de ortu scientiaꝝ. Principiū omniū scientiarum est scientia de lingua. id est. de ipositione nominū. rebus. s. substātię ⁊ accidenti. Secunda est grāmatica. quę est scientia ordinādi ipsa nomina. rebus impositā. ⁊ componēdi orationes. Tertia logica quę est scientia ordinādi propositiones enūciatiuas sm̄ figuras logicas. ad eliciendas ꝯclusiones. quibus peruenitur ad cognitionē dictoꝝ. ⁊ ad iudicandum de illis vtrū vera an falsa sint. Quarta vero poetria quę est scientia ordinandi metra sm̄ ꝓportionē dictionū ⁊ rōpa in numerū ꝑdum eorum. Deinde ꝺo cętere sic alias sūt ordinatę. Ideoq; dicit in libro de diuisione scientiarum. Ars prima est scientia lingue. secunda logice tertia scientia doctrinalis. quarta ꝺo naturalis. quinta diuina. sexta ciuilis. Hic quoq; scientia linguę cōprehendit grammaticam. et sub eadē vel sub logica rhetoricam. Aliter vero dicit Richard⁹ de sancto Victore in libro exceptionū. talē videlicet in artibus ordinem esse seruandum. Prima inquit omniū companda est eloquentia. ⁊ ob hoc expetenda est logica. Deinde purificandus est ocul⁹ mētis ꝑ rhetoricam. ⁊ sic transeundum est ad rhetoricam. vbi nomine logicę cōprehendit triuā sermocinalem scientiā. s. grāmaticam. rhetoricam ⁊ dialecticā. Logos enim grece dicit sermo latine. Itaq; scientiarum omniū grammatica est fundamētum. quā hodie multi tanq; vilem negligunt. ⁊ ideo parum in alijs proficere possunt. Vnde Quintilian⁹ in libro. p̄. de oratoria institutione. Non sunt inqt ferendi qui artem grāmaticam vt tenuem atq; ieiunam cauillātur. quę nisi fundamenta fideliter iecerit. quidq;d superstruxeris corruet. necessaria puerīs. iocunda senibus. dulcis secretorū comes. et q̄ vel sola omni studiorum genere plus habeat operis. min⁹ ostentationis. Plurimi aūt ambitiosa festinatione a posterioribus incipiunt. dum ostentare discipulos circa speciosa malunt. hęc Quintilianus. Cęterū vt dicit Aristotdes in libro metaphisicorū. Impossibile est vt addiscatur res aliqua nisi sciant eius p̄incipia quę sūt ꝓpositiones vniuersales. Dicit etiam Alphorabius in libro de diffinitione scientiarū. In omni arte inquit. siue sit activa. siue speculativa. siue liberalis. siue fabilis. regulę sunt generaliter comprehendētes omnia vel forte plura de q̄bus arte illa pertractat. quę ad hoc q̄dem inuentę sūt vt cognoscat omne id quod est illius artis. ne forte recipiat in ea qđ non est eius. vel rejiciatur qđ est eius. et vt per eas caueamus ne forte aliquo erremus. Nam in mechanicis instrumentum q̄ reprehendit si forte in aliquo erret. vt in arte fabrili perpendiculū regula vocat. hęc Alphorabi⁹. Ad ordinē

quoꝝ pertinet vt illud discat' prius vel studiolus qđ ad ꝓpositum ẽst vtil'. Vn de Hugo vbi supra. Si omnia inquit nō potes legere·ea quę sunt vtiliora lege Si aūt omnia potes · non tm idem labor omnibus impendendus ẽst·sed quędam ita legēda sunt ne sint incognita · quędā ꝯo ne sint inaudita·qm aliqn plures esse credimus qđ nō audiumus·hęc Hugo Quędam etiā legim' vel addiscim' ·nō quia multū vtile sit ea scire·si qz turpe est ignorare. Quędam vero quia ipsū ignorare est periculosum ·qm vt dicit Boetius: Nullū malū euitari potest nisi cognitum. Vnde Ambro', sup Lucā. Legimus aliqua ne ignoremus· legimus non vt teneamus·sed vt repudiemus. Hinc etiam in consilio cartaginensi.iiq. permittitur episcopis hęreticoꝝ libꝝos legere ꝓ necessitate vel tempe : pueris autem vt idiotis ac neophitis ꝓhibent'.ne ī laqueum erroris ꝛapiant'. Vnde Beda sup parabolas libro .ꝑ. Soli concedit hęreticorum libꝝos legere·qui adeo solidatus est in fide catholica vt nequeat supari libroꝝ dulcedine vel astutia. Ecōtra ꝯo libri gentilium in ꝑdicto consilio episcopis ꝓhibent'·qui tamē pueris ī adolescētulis concedunt'·vt in eis ꝓpter doctrinę necessitatē erudiant'. Vnde Piero', ad Damasum papā de filio ꝓdigo. Sacerdotes inquit dei videmus omissis euangelijs ī ꝓphetis·comędias legere·amatoria buccolicoꝝ Virgilij versuū ꝯba cātare·ī id qđ in pueris ẽst causa necessitatis·crimen in se facere voluptatis. Idez ꝗz Piero', de semetipso refert ad Eusto chiū. Olim inquit oꝝ rdicta domo atqꝫ parentibꝫ ꝓ Abrisso militaturus pgerē hierosolymā · bibliothęca quā mibi romę sūmo ꝓfectū studio carere nō poterā Itaqꝫ post crebras vigilias ī lachrymas quas preteritoꝝ recordatione peccatoꝝ fundebā Platonē vel Tullū in manibus sumebā·et si qn ꝓphā legere cepi' sen in memetipsū reuersus horrebat sermo inculatus·qđꝫ lumē nō videbam ęcis oculis nō oculoꝝ vitiū putabam esse·sed solis. Denqꝫ ī media ferme quadragesima febris medullis infusa sic infęlicia mēbra depasta ẽst vt ossibꝫ vix hęrerē Interim parabant' exequię ī vitalis calor palpitabat in solo ꝓtectusculo iā reptente: Hęc subito rapē in spū iudicis tribunal ꝓtract' sū·vbi tm luminis erat vt in terrā ꝓiectus nō auderē aspicere sursū Interrogat' cōditionē: Resꝑdi me esse christianū. At ille q ꝓsidebat·mētiris ait Ciceronian' eo nō christian'. Vbi enim est thesaur' tu' ibi est ī cor tuū: Ilico obmutui·ī inter ictera qb' me iusserat cedi dū cōscientię magis igne torqꝫrer·illuꝝ mecū versiculū reputaui: In inferno aūt quis cōfitebit'tibi: Clamabā inter ictera Miserere mei. Itaqꝫ q astabāt ad ꝓsidentis genua ꝓuoluti ꝓcabant'·vt adolescētię venię ī erroꝝ locū pęnitētię ꝓmo daret·eractur' deinde cruciatū si libꝝos aliqn legerē gentiliū Iraꝫ. Ego itaqꝫ q ī tanto cōstitut' articulo vellē etiā maiora ꝓmittere·deierare cepi ac dicere: Domine si codices vnqꝫ ſeculares habuero si legero·te neganı. Inter hęc ictba dimissus redij·cūctisqꝫ mirātibꝫ oculos multo lachrymarū imbre ꝓfusos aperui·nec ꝑ vtiqꝫ vani fuit illusio somnij : testis mihi ẽst tribunal ante qđ ſtetı·iudiciūqꝫ qđ timui me post somniū plagas sensisse ac lucentes scapulas babuisse · tantoꝝ debinc studio ·qnto moralia ante nō legeram·diuina legisse·hęc Piero'. Ad oꝛdinem itaqꝫ disciplinę pertinet vt vnusquisqꝫ legat vel addiscat qđ ꝓtati sue vł statui cōgruit ac decet. Nam ī religiosis personis ꝓhysicam vel mundanas leges audire ius canonicū prohibet·quę tm cęteris audire licet

De studiosa discētis affectiōe. Cap. XII

Piero de studio vel affectione studiosa dicit Tulli' in rhetorica.ī. Studiū est assidua

et vehemens animi ad rem aliquā applicata cum magna voluntate occupatio. De hoc etiā dicit Augustin⁹ in libro de trinitate. x. Quia prorsus ignotam rem nullus amare potest. cuiusmodi sit amor studentiū considerandū est. hoc est nondum scientium. sed adhuc scire quālibet doctrinam cupientiū. Si quidē ad doctrinas plerasq; cognoscendas. plerūq; nos laudantiū ⁊ prędicantium accendit auctoritas. ⁊ tñ nisi breuiter impressam ī animo. cuiusq; doctrinę notionē haberemus. nullo ad illam discendā studio flagrarem⁹. Aliqñ etiā ipsaq; doctrinarū finos auditos miramur. ⁊ ex hoc inardescimus facultatē cōparare discendi quo ad eos peruenire possum⁹. hęc Augustinus

Sunt aūt quattuor p̄cipua ad disciplinā vel studiū sapientię incitatiua. videlicet eius honestas. suauitas. diuturnitas. ⁊ vtilitas. **De honestate** dic̄ sapiens de ipsa sapientia loquens Sap̄. viij. In ipsa inquit est honestas sine defectione. et p̄claritas in cōmunicatione ꝑmonum illius. Audebo ꝓpter hāc claritatē ad turbas. ⁊ honorē apud seniores. Tacentem me suspicabūt. et loquentē me respicient. et sermocinante me plura. manū ori suo imponent ⁊c. hęc ille. Hinc etiaꝫ seniores in lege iubemur honorare ꝓpter sapientiā magis q̄ ꝓpter ętates. Vt enī legitur Job. xij. In antiquis est sapientia. et in multo tpe prudentia. Et Sap̄. iiij. dicit. Senectus venerabilis est non diuturna neq; annoꝝ numero computata. sed cani sunt sensus hominis ⁊c. Dic ⁊ poeta: Sensus amicitias confert. dat sensus honores. Deniq; nulla est homini rationali honestior occupatio. q̄ in sapientię studio **Rotro** de suauitate dic̄ idem sapiens vbi supra. Hanc amaui et exquisiui a iuuētute mea. et quęsiui eam mihi sponsam assumere. ⁊ amator factus sum formę illius. q̄ in amicitia eius est delectatio bona. Huic consonat qđ legitur de sancto Gregorio nazanzeno ī apologitici sui p̄mio. q; ipse a puericia signaculum castitatis integrū custodiens cū p̄cipuo studio adhuc iunior apud athenas floreret. vidit per sopore sedenti sibi ⁊ legenti duas satis decoras vtera lęuaq; fęminas cōsedisse. Quas ille castitatis instinctu oculo torniore respiciens quę nam essent ⁊ quid sibi vellent pauctabatur. ac illę familiarius eū cōplectentes ainnt: Ne moleste accipias iuuenis. nouę tibi satis ⁊ familiares sumus. Altera enī est nobis sapientia. altera castitas dicitur. ⁊ missę sumus tecuꝫ habitare. q; iocundā satis et mundā in corde nobis habitaculā ꝓparasti. De hoc etiaꝫ dicit Eccl. vj. Sapiētia doctrinę ꝓm nomen eius est. ⁊ nō multis est manifesta. Ac si diceret. Sapiētia laudabilis talis est q̄lis per nomē suū designat. s. sapida. scientia. Dicit enī a sapore et sciētia. pauciq; sentiunt eius saporē. ⁊ estimant eius valorē. Vnde legit Job. xxviij. Et nescit homo p̄cium eius. nec inuenit in terra suauiter viuentiū. Et post: Abscōdita est ab oculis omniū viuentiū. **De diuturnitate** legitur Eccl. vj. Fili a iuuētute tua. excipe doctrinā. ⁊ vsq; ad canos inuenies sapientiā. Ideo dicit Sap̄. v. Q; melior ē sapiētia q̄ vires. ⁊ vir prudēs magis q̄ fortis. Nam in senectute fortitudo debilitatur. sapiētia vero potius augmentat. et ideo diuturnior ē q̄ fortitudo. Recte etiam dicit melior q̄ diuitię. quia diuitię possunt inuito auferri etiā ab homine sapientia vo nequaq; vita comite. Vñ dicitur ꝑ Prouerb. viij. Accipite disciplinam et nō pecuniā. doctrinam magis q̄ thesaurum eligite. Melior est enī sapientia cunctis opibus p̄ciosissimis. et omne desiderabile nō potest ei comparari. Hinc et Sap̄. viij. dicit. Si diuitię appetātur in vita. quid locupletius sapiētia? Deniq; sciētia vel sapiētia non solū manet nobis in hac vita. ꝑ etiā manebit in ęterna. Licet enī ꝑm illud apli. j. Cor. xiij. Scientia destruet. destruenda sit q̄ntuꝫ

quantū ad modū ⁊ impfectionē nō tā ḡntum ad substantiaz. Vnde Eccl. vj. postq̄ dictum est de sapiētia qđ nō multis est manifesta statim subiungit: Quibus autē agnita est. s. p experientiā pmanet vsq; ad conspectū dei i perseuerabit in eis vsq; ad manifestam dei visionem. Vnde Hiero⁹. ad Paulinū. Discam⁹ inquit in terris quo⁹ sciētia nobis perseueret in celis. Deinde de vtilitate dī ibidē scz Eccl. vj. Quali is q̄ arat ⁊ q̄ seminat accede ad illā. s. acquirendā i eā labore studiq; ⁊ cum spe fructus eius percipiendi. Vt enī dicat aplus. j. Cor. ix. Debet in spe qui arat arare ⁊ qui triturat i spe fruct⁹ percipiēdi. Vñ ibidē. s. Eccl. subiungitur. Ne fame bonos fructus illius de quibus scz dicit Prouerb. iij. Primi ⁊ purissimi fruct⁹ ei⁹. Et recte dicat sustine. id est patiēter expecta contra illos qui cum seminauerint statim volunt fructum seminis comedere. Nam doctrine semen anteq̄s erūpat ⁊ apte pfloat asperitate laboris ac disciplinę cogit. sicut semen materiale iactū asperitate gelu constringitur. Hinc pueros ad discendum quotidie videmus ad discendū inuitos ungi verbenbus ⁊ increpationib⁹ qui postea doctrine fructum agnoscentes sponte se quasi excrebeant studēdo pariter. Est enī sapientię doctrina quasi nux habens corticē amarum exterius. et post intra duram testā nucleū habet dulcem atq; suauem. Iteq; sicut qui arat ⁊ seminat. primo quidē ab agro suo spinas ⁊ tribulos extirpat. ⁊ sic euersa terra seminat. sic qui sapiētię doctrinam vult excipere primo debet cordis sui terrā inquisitione diligenti euertere. ac gemmē vitioz extirpare. ⁊ tūc demū potent semē vitioz extirpare. ⁊ tūc deinde potent semē dictū recipere. alioquin vt dictū est supra: In malinolam animā nō introibit sapia. Vñ dicitur Hiere. iiij. Mouete vobis nouale. ⁊ nolite serere sup spinas. Sic tandez semine proficiēte ⁊ ad perfectionē tendēte potent fructus illius metere. Vñ post pdicta verba Eccl. subditur: In opere illius exigua laborabis. ⁊ cito edes de generationibus illi⁹. ac si dicat: Labor enī modicus. sed multiplex fructuz ac tempestiuus. Vnde ⁊ in eodē dicit. xxiij. in glona sapiētię: Accedite inquit ad me omnes qui concupiscitis me ⁊ a generationibus meis implemini. Prim⁹ itaq; scientię siue sapiētię fructus est vitioz carnalium extirpatio vel exclusio. Iuxta quod scribit Hieronym⁹ Rustico monacho. Anima inquit scientiā scripturaz ⁊ carnis vitia non amabit. Secūdus est mētis serenatio siue lętificatio. Sm illud Sap. vj. Clara est ⁊ que nunq̄s marcescet sapiētia. ꝓ occupat eos qui se concupiscunt. ⁊ in vijs suis ostendet se illis hilariter. Tertius est in tribulatiōe cōsolatio. vel in labore recreatio. Sm illud Hugonis supius positū: Nullū mal⁹ in vita solatium q̄s sapiētię studiū. Vnde Hiero⁹. dicit in plogo sup epistolam ad Eph̄s. Si quicq̄s est qđ in hac vita sapientem virū teneat. ⁊ inter pturas ac turbines mundi equo animo manere pmittat. id esset primū rei⁹ meditationem ⁊ sciētiā scripturaz. Hīc ⁊ Sap. viij. dī Proposui hanc adducere mihi ad conuiuandū. sciens quia mecū cōmunicabit de bonis. ⁊ erit allocutio cogitationis et tedij mei. Hinc etiā dicit Tullius in tusculanis li. v. Quid dulcius ocio litterato? Econtra vero dicit Seneca Lucilio Otium sine litteris mors est. ⁊ hoīs vini sepultura. Quartus est animi tranquillitas siue quietudo. Sm illud Eccl. vltimo. Videte inquit quia modicū laboraui. scz circa sapientię inquisitionem et inueni mihi multā requiē. Hinc Sap. viij. Intrans inquit in domum meā. cōquiescam cum illa. Non enī habet amaritudinem conuersatio illius. nec tedium conuictus illius. sed lętitiam ⁊ gaudium. Nec ideo hoc dico. quia quelibet sciētia sit sapia ꝓprie loquēdo. Sed ōēs doctrine

tendere vtent ad perceptionem sapientię·tanquā eius predilectę·sicut inferius ostendetur.

De ipsius fine vel intentione. Cap. XIII.

Tꝛiqꝫ de fine quem habet addiscens in intentione·dicit beatus Bernardus sup Cātica omel. xxvi. Sunt qui scire volunt eo fine tantū vt sciant·7 est turpis curiositas. Alij vero vt ipsi sciantur·quos irridet satyricus dicens: Scire tuum nihil est·nisi te scire hoc sciat alter·et est turpis vanitas. Alij quoqꝫ vt scientiā vendāt pecunia vel honoribus·et est turpis questus. Alij vero discūt vt ędificent·7 charitas est·Alij vt ędificentur·7 prudentia est·hęc Bernardus. Nam quinqꝫ intentionum solę duę vltimę bonę sunt et salubres·tres autē primę vanę ac vituperabiles aut etiam detestabiles. Vt enim dicit Hugo vbi supra libro.ꝓ. Malum quidem est bonum negligenter agere·peius est in vacuum multos labores expendere. De prima·s·curiositate sciendū qđ ipsa est fm Augustinū concupiscētia oculorum·de qua loquitur Iohes ꝑma canonica.ij. Vnde idem Augº. in libro confessionum.x. Est inquit cupiditas qđam experiendi vana·7 curiosa nomine cognitionis atqꝫ scientię palliata. Duę quia in appetitu noscendi est·oculi vero sunt ad cognoscendum in sensibus principes·ideo cōcupiscētia oculoꝝ eloquio diuino appellatur·hęc Augustinus. Et huiºmōi curiositas dupler est·vna·s·ad multa·alia vero ad ignota. Nam de illa quę est ad sciendū vel experiendā multa dicitur Ecclesiastes.j. Nō satiat oculus visu·nec auris implet auditu. Vnde dicit Hugo vbi supra libro.v. Quidā sūt qui omnia legere vel scire volunt·sed infinitus est librorꝫ numerus: Tu ergo inqt noli infinita sequi·vbi enim finis nō est·ibi nec requies·7 ideo nec pax est·vbi vero pax nulla est·deus habitare non pōt·quia in pace factus est locus eiº. hęc Hugo. Dicat etiam beatus Bernā. q multitudo rerum 7 temporis brevitas non patiuntur omnia comprehēdi. Vnde Horatius in libro carminū. Nec scire fas ē omnia. Tales etiā circa plurima curiosi·semetipsos confundunt·7 ideo parū in sapientia proficiunt·imo nihil ad ꝓfectuꝫ scire possunt. Nam planibus intentº minor est ad singula sensus. Vnde Varro ad atheniensem auditorē: Nusquā inqt veniet q qđ videt sequit' calles. Hinc 7 Seneca ad Lucilium. Te trahit inqt multitudo librorum·7 cum legere nō possis quātum habueris·satis est habere quantum legere possis·fastidientis stomachi ē multa degustare: Non refert qđ multos habeas libros·sed qđ bonos·lectio certa prodest·vana delectat·ħ Seneca. Tales igitur vt dictum est curiosi·sunt inanes veri. Nunta illud apli.ij. Thimoth. iiij. Semp discentes·7 nunqꝫ ad scientiam veritatis peruenientes. De illa vo curiositate quę est ad sciēdum vel experiendum ignota·dicit Augustinus in libro de trinitate·x. Si quis tam curiosus est vt non propter aliquā notam causam·ꝫ solo amore rapiat' incognita sciendi·discernendus est quidem hmōi curiosus a nomine studiosus. Sed nec ipse amat incognita·quin potius odit incognita quę nulla vult esse dum omnia sibi vult esse cognita. Hui°modi curiositas frequenter solet hereses generare ī his qui secreta fidei nitebantur vltra moduꝫ inuestigare. Vnde Prouerb.xx. Mulier stulta et clamosa·quę significat hereſim transeuntes vocat·7 recordibus loquēs sit clamat·Aquę furtiue dulciores sūt·et panis absconditus suauior. Hinc 7 De

neca in libro declamationū.iiij. Artior est cupiditas ignota cognoscendi-q̄ nota reprehendi. Idem ad Lucilium epistola.lxxiij. Multi aperta transeūt condita obstrusa rimantur. Furē signata sollicitāt-vēle videtur quidquid patet-aperta effractarius preterit. Hos motus habet imperitissimus quisq; q̄ in secreta cupit irrumpere. Cauendum est itaq; maxime simplicibus vicinitio vel etiam in pueris a secretionib⁹ celestibus primādis-quoniam vt legitur Leo.xix. Lapis qui tetigerit montem lapidabitur. Unde dicit Eccl.iij. Altiora te ne q̄sieris-r fortiora te ne scrutatus fueris-sed quę precepit tibi deus illa cogita semper-r in plurib⁹ operibus ne fueris curiosus. Non enī est tibi necessarium-ea quę abscondita sunt videre oculis tuis. Ut enī legitur Prouerb.xxv. Sicut qui mel comedit multū non est ei bonū. Sic q̄ perscrutator ē maiestatis opprimetur a gloria. Ideo dicit ab apostolo ad Roma.xij. Dico omnibus qui sunt inter vos non plus sapere q̄ oportet sapere-sed sapere ad sobrietatem et vnicuiq; sicut diuisit deus mensuram fidei. Hinc etiam dicit Cato in libro de moribus. Mitte arcana dei-glamq; inquirere quid sit. Cum sis mortalis q̄ sūt mortalia cura.

¶ De secunda

vicentie intentione-que est vanitatis vel inanis glorię-dicit Tullius in tusculanario libro.p. Bonos alit artes-omnesq; incēdunter ad studia glorię. Huiusmodi scientia sicut dicit Augustinus.non facit hominem interius lamentantem-sed foris se iactantem. Hinc est illud Persij satyrici-supernus et parte insertū dicto tra ti Bernardi. Ne te inquit quęsieris extra. Scire tuum nihil est-nisi te scire hoc sciat alter. O curę in cassum diuisę-o cęle thum inanes. Hinc Tullius vbi supra libro.v. Leniculus inquit noster Demosthenes q̄ illo salutario delectari se dicebat confitentis mulierculę vt mos est in grecia-hic est ille Demosthenes-quid hoc leuius-sed orator ille tantus apud alios videlicet loqui didicerat-nō multum ipse secum-hęc Tullius. De hac etiam vanitate dicit Boetius in libro de consolatione. O vana-vana-id est-inanis gloria-quid aliud es q̄ quędam aurium inflatio vana. Ut enim dicit Horatius i libro sermonum. Gaudent prę nomine molles auriculę. Unde Valerius maximus libro.ix.narrat q̄ Sophocles iam senex-tragediam quandam in certamine miserat. Cunq; suspensus anxietis certaminis expectaret sententiā audiens vocalle-et prę gaudio expirauit. Talis etiam in sapientia vera non proficit-quia ipse tumor inanis eius mentem excęcat-nec videre clare permittit. Unde talibus iurta verbum apostoli.j. Thimoth.vj. est superbus nihil sciens-sed languens circa quęstiones et pugnas verborum-ex quibus oriuntur inuidię-contentiones-ire-&c.

¶ De tertia intentione-q̄ est cupiditas-dicit Hugo in libro de arca Noę-iij. Indignus est sapientia-qui per ipsam aliud q̄ ipsam obtinere intendit-qui non vt ipsam qua nihil melius ē possideat-sed vt venalem prostituat illam quęrit. Hoc tamen hodie faciunt scholastici fere omnes aut plures-vid dicet lucratiuas scientias addiscentes-vel ad eas q̄ citius possunt festinantes. Dō conquerentur dominus per Hiere.ij. Me inquit dereliquerunt fontem aquę viuę-id est-salutaris sapientię-quia scilicet sacram scripturam nolūt audire-quę a me tanquā vena procedit a fonte. Hęc est enim aqua salire faciens in vitam eternam-vt dicitur Joh.iiij. Et foderunt inquit sibi cisternas dissipatas-id est-cū studio et labore magno sibi acquirūt scientias lucratiuas-q̄ deo nō ē aq̄ limpida i-r a sapia-i falsa r vana r etiā turbida

quia terrena. Unde postea dicit: Quid tibi vis in via ægypti vt bibas aquã turbidas? Ꝺ quasi exponẽs Baruch.iij. Filij agar id est anallę non liberę exquisierunt prudentiã quę de terra est. Dein de quasi exponẽdo ꝺs vocet filios Agar subiungit. Negociatores terrę z themã z fabulatores et exquisitores prudentię z intelligentię. viã autẽ sapiẽtię nescierunt neqz meminerunt semitaz eius. Negociatores terrę physici sunt qui terrã id est corpus sub precio curant. Negociatores theman qꝺ interpretatur africus illi sũt adnocati qui assidue causas ventilant z litigant. Juxta illud Esa.xxj. Sicut turbines ab africo veniunt z hi quoqz negociatores sunt quoniã allegationes suas charissime quasi ad pondus vendũt. Unde dicit Esa.xxxij. Ubi verba legi ponderans. Fabulatores grãmatici sunt qui fabulis poetaz intendunt. Exquisitores autẽ prudentię z intelligentię sunt dialectici et sectatores mundanę philosophię. Omnis huiꝰ modi scientia inflat z in ventre conscientię tortiones generat. Unde beatus Bernꝰ sup Cãtica omel. xxxvj. Cibus inquit indigestꝰ malos humores gignit z corpus corrumpit nõ nutrit. Sic z multa scientia stomacho animę indigesta quę est memoria si decocta igne charitatis non fuerit z sic transfusa per quosdaz artus animę s. motes z actꝰ reputabitur huiꝰmõi scientia in peccatũ tanqz cibꝰ in pranos humores noxiosqz conuersus. An non inflationes z tortiones in scientia sustinebit huiusmodi scientes bonã z nõ facies?

De proficientium lectione. Cap. XIIII.

Sicut autem ad incipientes vt victum est pertinet a magistris audire. sic ad proficientes atqz perfectos se per semetipsos interdum exercere licet etiam talibus expedit et audire. quoniam audiens sapiens sapientior erit. Unde Aristoteles in li. ethicorum. Optimus est inquit qui a semetipso omnia intelligit. Bonꝰ autez z rursus ille q̃ benedicenti obaudit. Qui autẽ nec ipse intelligit nec alium audiẽs in mente iacit. hic inutilis videt. hęc Aristoteles. Hinc est illud etiã Hieronymi superius positum. Ingenium docile z sine doctore est laudabile. Debet itaqz perfectus id est circa scripturaz intelligẽtiã aliquatinus exercitatus semetipsuz paulatim exercere. scz legendo. meditando. scribendo. disputando. id est interrogãdo vel respondendo. Siquidem vt dicit Hugo vnde supra libro. iij. Ingenium exercent precipue duo. scz lectio z meditatio. Lectionis genus triplex est scz docentis discentis per se incipientis. Dicimus enim lego librum illi z lego librum ab illo et lego librum. In lectione considerãda sunt maxime ordo et modꝰ. Ordo attenditur in disciplinis Fm materiã. vt grammatica antiquior est dialectica. In libris Fm materiam. In narratione Fm dispositionem. In expositione Fm inquisitionem. Modus legendi constat in diuidendo. vt cum ab vniuersalibus ad particularia descendit. sic paulatim eoz quę continentur natura inuestiget. Debinc oportet vt quę discenda diuinitus commendanda memorię colligamꝰ. hęc Hugo. Modus etiã legendi est vt quoniam infinita sunt scripta. eligãtur ad legendum ex eis pauciora. breuiora. z vtiliora. Pauciora quidem quia sicut dicit Hugo. Memoria hominis cum in multa diuiditur. in singulis minor efficitur. At pluribus intẽtus minor est ad singula sensus. In hoc etiam modus oportet obseruare. quia sicut dicit Varro. Omnia quidem nosse est impossibile. pauca vero non laudabile. Breuiora vero. qz sic dicit idẽ Hugo. Memoria hoĩs debet est. ac breuitate gaudet. Unꝺ Cyprianꝰ martyr ad Quirinum. Legẽtibus inqt

brenitas plurimū prodest dū nō intellectum eoꝝ vel sensus liber longior spargit sed fabulosi compendio id qđ legit̄ tenax memoria custodit. Vtiliora q̄s. qz sicut dicit Varro. quędam ab animo quoq; sciēdo essent eradenda essent. eo q̄ inserendi veri locum occupāt. Vnde ⁊ Hugo vbi supra. Si omnia inquit nō potes legere. ea quę sunt vtiliora lege. videtur quippe non min⁹ curandū esse lectori ne in studijs inutilibus operā suā impēdat. q̄s ne in bono ⁊ vtili p̄posito tepid⁹ remaneat. Duo sūt inquit genera scripturaꝝ. vnū scz artiū quę philosophię supponunt. vt est grammatica. dialectica ꝛc. Aliud eoꝝ quę appendicia sunt artium. ⁊ in aliq̄ extra philosophiā materia versantur. vt sunt carmina poetaꝝ. comędię fabulę quoq; ⁊ historię. Multi quo igit̄ ad scientiam pertingere cupit. sed relicta veritate artium. rediqnis se implicare volunt. materiam fabulis plurimū vel infinitam inueniet ⁊ fructum exiguus: Quapter mihi videtur primū operaꝫ esse dūdum artibus. maxime septē liberalibusq; sunt fundamentum omnis doctrine. Deinde si vacat. cętera legāt. quia serio admixta ludicra plus solent aliquando delectare. Quidā vero licet ex his quę legenda sūt nihil p̄termittāt. nulli tñ artī qđ suum est tribuere nouunt. sed in singulis omnes confundunt. hęc Hugo. Leterū vt ait Seneca in epistola ad Lucilium. lxxxviij. Potest etiā sine liberalibus studijs ad sapientiam veniri. quamcunq; inquit partem rez humanaruꝫ. diuinarumq; comprehēdis. ingenti copia quę gerendoꝝ ac discendorum fatigaberis. hęc tam multa tā magna vt habere possint liberum hospitiū supervacua ex animo tollenda sunt. Latum spaciū res magna desiderat. ⁊ plus sonere velle q̄ sufficiēdū ē intemperātię genus est. Quid qđ ista liberalium artium consecratio molestos. verbosos. intempestiuos sibi placētes facit et ideo non discentes necessaria. quia vidicerunt supervacua. Didymus grāmaticus quattuor milia libroꝝ scripsit. qui vtiq; miser esset si tam multa supervacua etiam legisset. In his enim libris de patria homeri quęrit. de vera Eneę matre. ⁊ alia quę potius dediscenda essent si sciremur. hęc Seneca contra illos qui supervacuā intendunt. Cōtra illos autē qui totum vitę tempus in logica cōsumūt dicit idem in epistola. xlviij. Nisi vaferrimas interrogationes struxero. et falsa conclusione nascens a vero mendacium astruxero non a fugiendis petenda secernere potero: Pudet me qđ i re tā seria sepe ludimus: Mus est syllaba. mus aūt caseum rodit. syllaba ergo caseum rodit Puta me nūc illud solvere nō posse. qđ mihi ex ista scientia periculum imminet. quod inēo modum est. O pueriles ineptias quid mihi luſoria ista cōponis? Nō est iocandi locus. aperte decent et simplicia honestatem etiam si multum superesset gratis parce dispensandum erat vt sufficeret necessarijs. Nunc vero qua demētia est supervacua discere in tanta temporis q̄state. Idem in. xlix. Qđ inq̄t non perdidisti habes. comma nō perdidisti. q̄ comma habes. Non voco ad istas ineptias: ingens negocium in manibus ē. qđ agis. Nocte me sequitur. vita fugit. adversus hoc me voce aliquid. hęc Seneca Sunt autem ⁊ alij qui et si necessarijs et vtilibus intendunt. multa tñ ⁊ varia raptim transcurrendo legunt. ita q̄ parum aut nihil in ventre memorię recondunt. aut digerunt. Cōtra quos dicit idē Seneca in epistola. q̄. Primū argumentum compositę mentis existimo posse consistere. et secum morari. illud autē vide ne lectio multorum actorum ⁊ diuersi generis voluminum aliq̄d habeat vagum et instabile. Certis ingenijs immorari ⁊ intrinsecus oportet si vis aliquid trahere. quod in animo fideliter sedeat. Multum est qui vbiq; est. non prodest. cibus nec corpori accedit qui statim sumpt⁹ emittitur.

Nibilq; tam vtile est qđ i trāsitu prosit. Nibil etiam sanitatem eque impedit. vt remedioꝝ crebra immutatio. Itaq; distrahit librorum multitudo. Satis dientis quoq; stomachi est inusta degusta re. hec Seneca. Vnde ꝛ Varro ad athe nienſem auditorē: Multi ait libros de gustant vt cōuiuę delitias. ſ cito trans curſa citius dilabunt.

N omne discentium studium deberad theologiā .i. diuinaꝝ tendere scientiam.

Cap. XV

Vno ad ędificationem

Pui vel primi iurta p̄dicta verba beati Bernh. debet studiosus quilibet tendere in quacunq; studeat fa cultate. Nam omnis ars vel doctrina di uinę scientię quę ad ędificationē fidei et moꝝ est debet famulari. ꝛ ad illam tanq; ad finem suū referri vel ordinari. Sicut enī verus est finis omniū rerꝝ. sic ꝛ theologia scientia quę est de diuinis ē finis om nium artiuꝝ. Ipsa est sola philosophia. solaq; veri nominis sapiētia. Cui etiam cōsonat Mercurius termegistus ph̄us dicens ad Asclepiū. Philosophia est i cognoscenda diuinitate frequēs obtut⁹ et sancta religio. Simplici enī mente di uinitatē colere. eiusq; facta venerari. age re etiaꝝ dei voluntati gratias quę est so la bonitas plenissima. ſ est nullius ani mi impostura curiositate violata philo sophia. hec ille. Et recte dicit nulli⁹ ani mi curiositate violata. qz p curiositatez violant⁹ ꝛ adulerant⁹ nō solū alię sciētię sed etiā ipsa theologia. ꝛ tunc eoipso ca dit a ratione ph̄ię. qz ph̄ia est amor sapi entię. hec est fm quosdā quā vocat Ari stoteles methaphisicā. Vñ idē Aristo teles excellentiā eius ostendēs i libro me thaphisico ꝛ. ſ. sic loquit dicēs. Ipsa est prima ph̄ia. maxime scibilis. qz max ie scibilia sunt principia ꝛ cause. Propter hoc enī ꝛ ex his alia cognoscunt⁹ nō ecōuerso. Tunc aūt scire dicimur vnūq̄q; cum primā causam opinamur cognoscere. Hec itaq; sola sciētia ꝛ liberalis est. qz so la suiipsius grā est: vnde iuste non hu mana existimat⁹ illius possessio. ſ diuina Multipliciter enī humana natura ancil la est. de⁹ aūt ꝛ causa ꝛ omniū p̄incipium quoddā est. ꝛ hāc sciam aut sol⁹ aut ma xime habet. hac igit⁹ potior nulla est. hec ille. Idē q̄z dicit in li. iij. Hāc vocare sci entia ꝛ sapientiā cōgruit fm qđ p̄ncepa ꝛ potentissima est. cui alias scias vt famu las nō cōtradicere iustū ē. hui⁹ nāq; gra tia sunt alię. hec Aristoteles. We hac eti am dicit Auicēna in methaphisica sua. Diuina scia est de reb⁹ sep̄atis a materia ꝛ termino ꝛ diffinitiōe. sic dicta a p̄te di gniore q̄ finis est cuiꝰ. hoc est. dei cogniti one. Dicit⁹ ꝛ prima ph̄ia. qz ceteris ph̄ię p̄tibus altior est. Dicit⁹ etiā methaphisi ca. qz supra physicā. i. naturalē scientiaꝝ hec Auicēna. Recte igit⁹ ad illā ordinan tur alię. alioq̄n falso nomine appellātur sapiētię. qz nec saltē ad sapiam tendunt Econtra ꝝo recte ad illā ordinare possiut et comprehēdi sub noie sapię. Vñ Boe tius in libro de articulis fidei. Scientia inq̄t est vis cōprehēsiua causaꝝ. p quas ꝛ propter q̄o aliq̄d esse habet. q̄ si bonis vi bus naturaliter accōmoda est sapia dici solet. Vnde ꝛ Hiero⁹. sup̄ epl̄am ad Ti tum. Grāmaticoꝝ inq̄t etiā p̄ōt ad vitā pficere doctrina. dū in meliores vsus fue rit assumpta. Itaq; si q̄s grāmaticā vel dialecticā noverit vt habeat recte loquē di rationez. ꝛ ꝝa falsaq; diiudicare non improbam⁹. Geometria ꝝo ꝛ aritbmeti ca in sua q̄dem habet scia veritatē. ſ illa nō est scia pietat̄ q̄ tendat ad pietatem. Sciētia ꝝo pietat̄ ē diuinas legere scri pturas ꝛ intelligere pp̄hetias ꝛc. Ceterū vt dic̄ Seneca ad Lucliū. potest etiā si ne liberalib⁹ studiis ad sapiētiam veniri Veniq; sicut dicit Hugo in li. didasca licon. iij. Philosopho⁹ scripturę quasi lucens paries dealbatus eloquij nitore foris pollent. qui si quando veritat̄ spe ciem pretendant. falsa quoq; miscendo

quasi quodam colore superducto lutus errorīs operiūt. Ecōtra vo diuina eloquia sano aptissime cōpantur·quę rarida ppter simplicitatē sermonis apparent rintus dulcedine plena sūt·hęc Hugo In hoc etiā vt dicit Richardus in libro exceptionum·valde excellentior est diuina scriptura scientia seculari q in ea nō solum voces·sed rres significatiuę sunt· Sicut igit in eo sensu qui est inter voces rres necessaria est cognitio vocū·sic i eo sensu qui inter res rfacta vel faciēda mystica versatur·necessaria est cognitio rerū Cognitio vocum in duobus consistit; In pronunciatione ad quā solam pertinet grammatica·et significatiōe·ad quā solam dialectica·ad pronunciationem simul rsignificationem pertinet rhetorica. Cognitio rerū consistit in forma rnatura Forma est in exteriorum dispositione· Natura in interiorū q̄litate. Dispositio aūt dispositio sine in numero ē·ad quas pertinet arithmetica·vel in pportione ad quā musica·vel in situ ad quas geometria·vel in motu ad quā astronomia. Ad interiorē vero qualitatē spectat physica. Omnes igitur artes subseruiunt diuinę sapiētię rinferiori scientia recte ordinata ad superiorem cōducit. Sub eo igitur sensu qui inter voces rres versat' cōtinet' historia rei subseruiunt tres scię s. grāmatica· dialectica·rhetorica. Et sb eo sensu q̄ int' res et facta mystica versat' continet' allegoria· Et sub illo sensu q̄ ē inter res rfaciēda mystica continet' tropologia·rbis duab' subseruiūt arithmetica·musica·geometria·astronomia·rphysica·hęc Richardus. Porro de sacrorū auctoritate librorū excellēti respectu omniū aliorū dic Aug'. in .xj. disputatione contra Faustum. Sicut quidā libri qui non recipiēdi auctoritate·sed pficiētia exercitatiōe consulendi sunt a nobis. Inter hos enim numeo·quibus dicit apostolus: Et si q̄d aliud sapitis·id quoq; deus vobis reuelauit. Nō gens litterarū non tamē credē di necessitate·sed cum iudicandi libertate legendum est: cui tamen ne interclude retur locus radmitteretur posteris ad questiones difficillimas tractādas atq; versandas linguę rsibi salubertimus labor· distincta est a posteriorum libris excellentia canonicę auctoritatis veteris testamēti rnoui·quę apostolorū firmata temporibus p successiones temporū rpropagationes ecclesiarum tamq; in sede quadā sublimiter constituta est· cui seruiat omnis fidelis rpius intellectus: Ybi si q̄d velut absurdum nouerit·dicere nō licet auctori huius libri veritatē non tenuit· ſ aut codex mendosus est·aut interpres erranit aut tu nō intelligis. In opusculis autē posteriorū licet eadem inueniat' veritas·lōge tamē est impar auctoritas· vnde nisi vel certa ratione·vel et illa canonica auctoritate demōstretur qđ disputatum est vel narratum·si quis noluerit non reprehendit'. In ista vero canonica eminentia sacrarum litterarū etiā si vn' propheta vel apostolus vel euangelista obscurum aliq̄d in litteris suis posuisse inuenitur·ipsa canonis pfirmatione declaratur·non licet dubitare quin verum sit· alioquin nulla erit pagina qua humanę imperitię regatur infirmitas·si librorum salubertima auctoritas·aut contempta penitus aboletur·aut interminata pfunditur·hęc Augustinus

Qualiter christiano conuenit omnia librorū genera legere. Cap. XVI

Ozo de modo legendi p libros gentiliū·dic Hiero'. in li. de frugi rluxurioso. Hoc inquit facere solem'·qñ pbos legimus·qñ libri sapię scular' ad nras veniūt manus: si q̄d in eis vtile repim'·ad nostrū dogma cōuertim'. Si q̄d vo superfluū de idolis· de amore·de cura secularium rerū·hęc ravim'·bis calumniā inducim'·nn vngarium morē ferro acutissimo resecam'·hęc Hiero'. In Deut. q̄pe sic idem dic ad

magnū oratorē. ℞cipitur a dño mulieris capillus ꝙ radendū caput ⁊ superalia. omnesq; pilos ⁊ vngues corpis amputandos. ⁊ sic eam habendā pmgio. Quid g̃ inquit miꝛ si ⁊ ego sapiam ſeculares. ꝓpter eloquij venustatē. ⁊ mēbroꝝ pulchritudinē. de ancilla atq; captiua ſtraditem facere cupio? Et si qd in ea mortuū est idolatrie vel voluptatis ⁊ erroris libidinum. vel p̃cido vel cado. vel mitt⁹ purissimo corpori vernaculos dño sabaoth et ea genero? hec Hiero⁹. Qui cōsonat illud apostoli. j. Thessal. v. Omnia probate qd̄ bonū est tenete. Hinc ⁊ idē Hiero⁹. ad Pāmachium ⁊ Occeanū. Vtinā inquit omniū volumina tractatorum haberē vt ingenij tarditatē eruditionis diligentia compensarē. ℔ Origenis errores ideo non sequor. quoniā omnia q̄ dixit perperā scio. Itaq; sicut dicit Gratianus. quidā scholares litteras legunt ad voluptatē. quia poetarum figmentis ⁊ ornatu verborum delectantur Quidā ꝙo ad eruditionē eas addiscūt vt errores gentiliū legendo detestent. et vtilia q̄ in eis inuenerint ad vsum eruditionis sacrē inuertūt. ⁊ ideo laudabiliter eas addiscunt. Vnde beatus Greg⁹. quendā episcopū reprehēdit. non quia illas didicerat. sed quia cōtra officiū episcopale pro euangelica lectione populo grāmaticā exponebat. Hinc ⁊ Beda super librum regū: Turbat inquit acumen legentiū ac deficere cogit. qui eos a legēdis ſecularibus libris omnimodo existimat prohibendos. in quibus simul siqua inueniūt vtilia q̄si sua sumere licet. Alioquin Moyses ⁊ Daniel sapientia ⁊ litteris ℊyptioꝝ ⁊ chaldeoꝝ nō paterentur eruditi. quorū tamē superstitiones ⁊ velitias horrebāt: Nec ipse magister gentiū aliquos versus poetaꝝ suis vel scriptis indidisset vel dictis. hec Beda. De hoc etiam dicit Hieronym⁹ super epistolam ad Titum. Pueri qui de mensa ⁊ vino regis babylonis comedere nolūt ne polluantur. vtiq; si sapientiā atq; doctrinā babylonioꝝ scirēt esse peccatū. nunq̄ acquiescerent discere quod non licebat. discunt autē nō vt sequant. si vt indicent. atq; cōuincāt. Quoniā si quis q̄ aduersum mathematicos vult scribere imperitus mathēseos nisi patebit. Et similit aduersus philosophos disputās si ignorat dogmata philosophoꝝ: Discat g̃ ea mente doctrinam chaldaicā. q̄ Moyses omnem sapientiā ℊyptiorū didicerat. hec Hieronymus. Accedit etiā alia causa libros gentilium legendi. quia ſcz multa scripserunt q̄ conueniunt ⁊ consonant christiano dogmati. Et vt dicit Augustinus. Nullum est fortius testimonium q̄ ab inimico platū. Vñ Hieronym⁹ vbi supra. Siquādo inquit cogimur ſecularium litteraꝝ recordari. ⁊ aliqua ex his discere q̄ olim omisim⁹. nō est nostre voluntat̄. sed vt ita dicam. grauissime necessitatis vt phemus ea q̄ a sanctis ꝓphetis ante ſecula multa p̃dicta sūt. tā greco⁹ q̄ latinoꝝ. aliaꝝ ⁊ gentiū litteris contineri. hec Hieronymus. Nec hoc ideo dicit q̄ eorum dictis debeat inuti fides nostra. sed quia quāto magis a fide fuerunt alieni. tanto magis eoꝝ dicta de articulis fidei sunt admiranda. licet magis credantur ea dixisse per spiritum malignum q̄ per spiritū bonum. Spirit⁹ n. maligni multotiens vera dixerunt vel p̃ dixerunt aliqua necessitate ꝓpulsi. Vnde dicit Augustin⁹ ꝓtra manicheos. Si quid veri de deo sibylla vel orpheus alij ve gentiū vates aut phi prędixisse perhibentur. valet quidē aliq̄d ad paganoꝝ vanitatem reuincendā. nō tamē ad istorum auctoritatē ꝓplendā. Quantū enī distat de christi aduētu inter p̃dicationē angelorum. et confessiones dęmonū. tm̄ inter curiositatem sacrilegaꝝ scripturaꝝ et auctoritatem propheraꝝ. hec Aug⁹. Qualiter etiā vti debeam⁹ illoꝝ libroꝝ testimonijs. dicit Petrus in epla Clementis. Cum inquit e diuinis scripturis integram quisq̄ et firmam regulā vitat̄ susceperit. absurdum non erit si aliquid

etiā et eruditione cōmuni · ac liberalibus studijs · quę forte ī puericia attigit ad assertionē veri dogmatis cōferat · ita tamē vt vbi vera didicerit · falsa ꝛ simulata reclinet. Pōs etiā de causis est licitū legere libros hereticoꝝ · bis dūtaxat vt supra dictū est · dū iam ī sensu diuinaꝝ scripturaꝝ optime sāt exercitati · ꝛ in fide articuloꝝ siue in articulis fidei pstantissime roborati. Vñ Hugo vbi supra li. iij. Noli multiplicare diuerticula quo aduſq; semitas didiceris · Secur⁹ aūt discurre cū errare nō timueris. Sic etiā a talibꝫ apocrypha possūt legi cū libertate iudicādi siue credēdi. Vñ Hiero⁹ in plogo hystoriꝫ Joachim ꝛ Anne. Ea inq̄t q̄ de nativitate beatę ✠ginis in libello Leucij legi · sic dubia esse pnuncio · ita liq̄do falsa esse nō affirmo · Illud aūt libere dico q̄d neminē fideliū negaturꝫ puto · sanctaꝫ · sanctę Marię natiuitatē multa miracula ꝓcessisse · mariaq; ꝓsecuta fuisse. Itaq; si sint illa q̄ ibi scripta sunt vera · siue ab aliquo ꝓficta salua fide ab his q̄ista verum facere potuisse credūt sine piculo aię suę credi ꝛ legi possunt · hęc Hieronymus Ut hęc oīa nullā habēt auctoritatē in ecclesia · Pꝫ sūt vtiq; generalē auctoritatē habētia · videlicet libri sacri ꝓphetaruꝫ ꝛ apl̄oꝝ euāgelistaꝝ · epl̄ę decretales sūmoꝝ pontificū · ꝛ canones cōciliorꝝ · ꝛ scripta q̄ꝫ doctoꝝ catholicorum · Libri sacri primā ꝛ summā auctoritatē habent · sm Augustinū · sicut alias supra⁹ est ostēsum Decretales aūt epistolę sic dicit Gratianus · iure pari ꝛ equant⁹ conciliorū canonib⁹ · scripta ꝥo sacroꝝ doctoꝝ ī quibusdam eis ꝓferunt · ꝛ in quibusdā postponūt. Ve enī dicē Gratian⁹ in ꝓma pte canonū · distinctione · xx. Aliud est causis terminuꝫ imponere · aliud sacras scripturas diligēter exponere. Negocijs quippe diffimēdis nō solū sciēcia · ſ etiā potestas est necessaria. Vñ dom⁹ anteqū diceret Petro: Q̄cunq; ligaueris sup terram ꝛc. dedit ei claues regni celorum. In altera dans ei sciam discernendi · in altera potestatē ejiciēdi vel recipiēdi. Cum ꝙ quęlibet negocia finē accipiāt · vel ī absolutione innocentū · vel in cōdemnatione delinquentiū: hęc aūt vno nō sciam tri ſ etiā potestatē comitant⁹ vel exigūt ꝓlixentiū · apparet q; diuinaꝝ scripturarū tractatores ꝛ si sciēcia pontificali ꝓminent · tri q; dignitatis eoꝝ apicem nō sūt adepti · in sacraꝝ scripturarū expositionibus eis pponunt⁹. In causis vero difficiendis secādū locuꝫ post eos merentur hęc Gratianus

De studio vel meditatione. Cap. XVII

Meditatio autem vt dicit Hugo est frequēs cogitatio cū consilio · quę causam ꝛ originez ac modū ꝛ vtilitatē cuiuscūq; rei prudenter inuestigat · hoc principiū sumit a lectiono · nullis trī restringit⁹ regulis · aut pceptis lectionis · Principiū ergo doctrinę est in lectione cōsummatio in meditatiōe · quā cū q̄s familian⁹ amare didicerit iocūdā valde reddit vitā · ꝛ maximā ī tribulatione ꝓstat cōsolationē · hec Hugo. Hinc est illud Hiero. sup epistolaꝫ ad Eph. Si q̄d q̄ est inq̄t q̄d in hac vita sapientē vix teneat · ꝛ inī pressuras ac turbines mūdi equo aio manere pſuadeat · ad esse vel primū rector meditationem ꝛ sciam scripturaꝝ. Itaq; sicut dicit Ambros⁹ sup Bti imaculati Nō pfūctorie trī scam⁹ q̄ legim⁹ · ſ etiā cū abest codex manibꝫ ea q̄ legim⁹ in memoriaꝫ revocemus · ꝛ tanq; aialia mūda de nrę memorię thesauro ruminandā nob pabulā spirituale, pmam⁹. Ytē beat⁹ Bernū. in epla ad cartusienses. We q̄diana inq̄t lectiōe dimittendū est aliq̄d in ventre memorię q̄d ꝓposito cōueniat ꝛ intentiōi pficiat q̄dq; animū detineat vt aliena cogitare nō libeat · hęc Bernū. Ygit in meditatiōe pr̄ hō sapiēs etiā sine libris · ꝛ aliq̄n melⁱ ꝓficere. Ut n. dicē Varro ad athenienses auditorē · multū interest · vtr rē ipsā aut libros ſspiciat · libri nēpe nō nisi paupercula

sunt scientiaꝝ monimēta q̄ inquirendorum p̄ncipia cōtinēt vt ab his sumat animus negociandi p̄ncipia · ꝛ ideo tm̄ studia intermutāt ne obmittant. Gaudet q̄pe natura varietate hec Varro. Cui cōsonat qđ Aristotles vt legit Alexandro scalcatāte quo vcēte scientē sepe interetur rebꝰ inquit ipsis q̄ nō nouerāt mētiri. Vñ ꝛ Ysaac egressus est ad meditādum in agro · sicut legitur Gen. xxviij. Hinc ꝛ beatꝰ Bern̄. in epla ad Henricum. Experto inq̄t crede aliquid amplꝰ inuenies in siluis q̄s in libris ligna · lapides q̄ vocebūt te q̄ nō posses a magistris audire · hec beatꝰ Bern̄. Idē in epla ad cartusienses. Iturꝰ igit ad somnū semp aliq̄d memoria vel cogitatione refer in qua placide obdormias · qđ nōnūq̄s etiā euigilantē te eripies intentionis restitutat. Sic enī tibi nox sicut dies illūminabit ꝛ nox illūinatio tua in delicijs tuis ꝓputabit. Quia ꝙ studiosa meditatio vehemēt animū applicat circa inuestigāda: iuxta illud Tullij. Studiū est assidua ꝛ vehemens aī ad rem aliquā applicata occupatio ꝛc. moderata est ḣ q̄pue in pueris ac iuuenibꝰ ne nimia vexatione corpi noceat · vel etiā cellulā crebri memorie destruat vel somni nutrimentū auferat: Juxta illud Eccl. xxxj. Vigilia honestatis tabefaciet carnes · ꝛ cogitatꝰ illi auferet somniū. Sic itaq̄ spacia studij ꝛ somni moderentur · vt nec tpe studio deputato somno indulgeat · nec tpe somno debito lectioni vel studio insistat. Vñ Petrus aplūs in itinerario: Curandū est inquit magnope ne quis ḣ sumēs ex his spacijs q̄ ad studēdū habere solet · somno addat ꝛ vigilādi tpa immenuat · Illud q̄z ē obseruandū · ne forte si modū excoctis cibis interrumpant somni mentem aggrauet corpus indigestū · ꝛ crudos exalans spūs sensum interiorē cōfusuꝫ reddat ꝛ turbidum. Rectū q̄ est vt spacio cōpetēti ꝓ ista foueat · quo menti corpꝰ in reliquis possit iustā exhibere mīsterū · expletis sufficiēter his q̄ sibi debentur · hec ille. Item Cassianus in li. de institutis monachorū iij. Omni obseruatione cōuenit custodire ne somnū que nocti ſbetrarimꝰ resumere ꝓ die vigiliaꝝ lassitudine ꝛ inanitate cōpulsi · nō tā requiē corpi subtraxisse q̄s quietis tpa ac refectionē nocturnā videamur cōmutasse. Totū enī hoc carni proculdubio coget reddere q̄squis ei nō rationabiliter ptem subtrahere · ß totū tempꝰ tauerit denegare · ꝛ nō supflua · ß necessaria volunt amputare · hec Cassianus. Nō est aūt mirandū si meditatio vel studium sapiētie ꝓpter amorē ac vehemētē aī applicationē minuit vel aufert somnum ꝛ etiā cibū · q̄ sicut dicit Lactantiꝰ in libro de falsa religiōe. Nullꝰ ē suauior aliꝫ cibus q̄s cognitio veritatis · ignorātia ꝙo sui causa est prauitatꝭ. Deniq̄s nō solum cauēda est in minoribꝰ nimia vigiliaꝝ in lectione vel meditatiōe ꝓ tractio · ß etiā ipsa rei difficultas meditatio. Jux illud Bern̄. supius positū. Difficultas inquit meditatio scripturaꝝ fatigat · nō reficit teneriorē animū · frangit intentionē · hebetat sensum. Itaq̄ sicut dicit Hugo i tractatu de triplici meditatiōe. Lectio quidē materiā ad veritatē cognoscendā mīstrat · meditatio ꝙo coaptat. Hec de lectione ꝛ meditatione sufficiant.

De scribendi exercitio contra aliena. Cap. XVIII

Js etiam interdum conb uenit tertiū intermiscere · videlicet scribere. Ut enī dicit Cassiodorus in li. de orthographia: Honestissimum est studiū qđ loqui debeas ꝓpetēter scribere · ꝛ q̄ scripta sunt sine aliqua erroris ambiguitate pferre. Vox enī articulata nos sequestrat a brutis · scribēdi ꝙo ratio ab imperitis. Ita pfectū hominem duo sibi ista vēdicāt ac defendūt. Ideo inq̄s intermiscere · q̄m ꝛ si plerūq̄s studiosum delectat · eiusq̄s fastidiū releuat tamē si cōtinue fiat · ingeniū hebetat. Unde ꝓ quasdam vicissitudines oportet de vno

ad aliud transire·intra illud Senece ad Lucliū. Lectio inq̄t ingeniū alit et studio fatigatū·nō tamē sine studio reficit. Itaq; nec tm̄ scribere·nec tm̄ debem⁹ legere·altera res de stilo dico vires contrahit ꝛ exhauriet·altera soluet ac diluet inuicē·hoc et illo ꝑmixtandū·ꝛ alterū altero tpandum·vt quidq̄d lectiōe collectū est·stilus redigat in corp⁹·hec Seneca. Ite Cassian⁹ vbi supra. Semp inquit equanimus fatigato q̄libet sustinet·si ei violentia quedā vel operis immutatio qualiscūq; interponitur. Itaq; studioso scribere ꝓuenit vel dicta ꝓpria vel aliena. Et primo quidē oportet arca aliena labore q̄ ꝓpria ꝑsumere. Circa aliena laborandū est multiplicē·videlicet ea q̄ varios sunt corrigēdo·q̄ bona sunt transcribendo·q̄ meliora sint excerpēdo·peregrinq; linguę scripturas interpretando vel etiam exponēdo. De corrigēdo libro dic̄ Aug⁹ de doctrina christiana li.ij. Codicib⁹ enī emēdandis·primū debet inesse sollertia eor̄ q̄ scripturas nosse debebūt·hec Aug⁹. Sed nōnulli adeo librorū suorū⁹ pulcritudinē amāt·ꝛ eos deturpare corrigēdo formidāt. Vñ Hiero. i plogo sup Job. Mabet inquit q̄ volunt libros vel in mēbranis purpureis·auro argentoq; descriptos·vel vuciabilo vt vulgo aiunt litteris onera magis exarata q̄ codices dūmodo mihi mala ꝓmittāt pauperes habere cedulas·ꝛ no tā pulcros codices q̄ emēdatos. De trāscribēdo nota ꝙ ad id duo sunt necessaria·s. veritas exēplar⁹ ꝛ peritia scribēdi. De vtroq; dicit Hieronym⁹ ad Domnē ꝛ Rogacianum. Vitiositas librorū plerūq; absq; dēda est culpe scriptorū·dū in emēdatio inemēdata scribūt·ꝛ sepe tria vocabula subtractis e medio syllabis in vnū vocabulum cogunt·vel e regione ꝓpter latitudinem in duo vel tria vocabula diuidūt. Ite de scribentis imperitia·dicit idē Hiero⁹, ad Lucinū. Sūt quidā imperiti notarij qui scribunt nō q̄ inueniūt·nec q̄ intelligunt·ꝛ dū alienos errores emendare nituntur·suos ostendūt. De falsitate exemplaris dicit Origenes super Mat. li. xv. Multā differentiā inter exēplaria inuenim⁹·sive p scribētiū negligētiā·sive ꝓpter eos qui q̄ dā eis videt⁹ in emēdationibus vel adqeūt vel subducūt. De excerpēdo dic̄ Hiero⁹, cōtra Vigilantiū. Opus ac studiū mei est multos legere vt et plurimis diuersos flores carpā·non tam oia ꝓbaturus q̄s que bona sunt electurus. Idem sup psalmū lxxvij. Venimus in preatum sēpturaꝝ q̄ habet herbas florētes·hinc rosa rubet·hinc lilia candēt·ꝛ alia nostra huc illucq; trabitur·vt flores pulciores carpat·si rosas colligim⁹ lilia relinq̄m⁹·si lilia tulerimus·viole nobis superstant·hec Hiero⁹. De hoc etiā dicit Seneca ad Lucliū. Quidq̄d lectione collectum est·stilus redigat in corpus. Apes enī imitari debemus q̄ vagant⁹ ꝛ flores ad mel faciendū idoneos carpūt·deinde q̄dq̄d attulerint disponūt·ac p fauos digerūt. Sic ꝛ nos debem⁹ quecunq; ex diuersa lectione cōgessim⁹ separe·deinde adhibita ingenij nostri facultate in vnū saporē illa varia libamēta cōfundere. Tale animum nostrū esse volo vt multe in illo artes·multa ꝓcepta·multe exēpla sint i vnū cōspirata·hec Seneca. Hinc et Petrus cantor parisiēsis in verbo abbreuiato. Quia tpe inquit breue ē·expedit ex multis meliora colligere·breuitatiq; seruire. Interpretando aūt debet seruari tria·scz trāslationis veritas·sermonis apertio sive claritas·et cordis humilitas. De translationis veritate dicit Hiero⁹. in prohemio galeato. Mihi omnino cōscius nō sum in sacrorū librorū interpretatione mutasse me quippiā de hebraica veritate. Tu aūt o lector si incredul⁹ es·lege grecos et latinos codices·et cum his opusculis meis confer. De sermonis aptione dicit idē Hiero⁹. ad Palmachiū Ecclesiastica interpretatio etiaꝝ si habet eloquij venustatē dissimulare eam debet et fugere·vt nō ociosis philosophorum scholis·pancisq; disputatis·sed vniuerso

519

loquat humano generi. De interpretis humilitate exēplū habet in eodē Hieronymo sup Esa. li. v. vbi dicit. Erit ait, p̄pheta terra iuda ęgypto in pauorem qđ ego trāstuli in festinatiē. Sz melio reor p̄priū errorē reprehēdere. q̄ erubescendo imperitiā cōfiteri in errore persistere. hęc Hiero. De modo exponēdi z cōmentarioloe faciēdi breuiter loquit Hiero. in expositione epl̄ę ad Galathas dicēs: Officij mei ē obscura disserere manifesta p̄stringere in dubijs īmorari. Hinc z Symachus patrio in epl̄ari suo: In re inquit apta piget esse plurum. In arduis aūt est immorandū. At vt dicit Hugo vnde supra. Quidā ita lectionē vel expositionē confundunt q̄ in titulo pene totum libū qđ īmsione dignū est legūt et incipit tertia lectione expediūt. Tales inquit nō alios docēt q̄ sciētiā suā ostentant z vtinā quales mihi tales omnib⁹ apparerēt hęc Hugo. Hinc z. ij. Macha. ij. dicit: Stultū est ante historiā effluere in ipsa vero historia succingi. Quidam vero sensum auctoris nō sequūt in exponendo q̄ auctoris verba nitūtur aptare sensui suo. Et tales etiam si vera sentiūt tamen vt dicit Augustinus in libro primo de doctrina christiana corrigendi sūt Nam asserendo temere qđ nō sentit auctor ille quem legunt vel exponunt i alia plurimumq̄ incurrunt quę illi sententię contexere nequeunt. At vt dicit Hieronymus ad Paulinum. Vitiosissimum genus est deprauare sententias et ad voluntatem suam trahere repugnantē scripturam. Qui consonat illud Hilarij superius positum. Optimus inquit lector ē qui dictorum intelligentiam expectat ex dictis potius q̄ imponit et refert magis q̄ affert. Nec id videns dictis contineri cogit qđ ante lectionem intelligendum p̄sumpsent. Hęc de scribendi exercitio circa dicta vel scripta aliena.

De exercitio contra propria scripta Cap. XIX

Circa scripta propria distinguendū est vtra sint privata vel publica. Nam privata sunt quę ad vsum p̄priū vt sunt quotidiana z lectionū collationū quęstionum z similiū memorialia. q̄ generaliter ab omnibus scholaribus maioribus scz ac minoribus fieri p̄uenit reminiscētię causa **Publica** vo sunt q̄ in vsus cōmunes veniūt vel ventura sunt vt sūt liber tractatus z cōmentaria summę z hmōi quę solis p̄ectoribus z sapiētioribus cōuenit facere z in his maiorē verborū ac sensuum diligentiā obseruare. Vñ Symachus in epl̄ari suo. Sicut ait i vestitu hominum cęteroq̄ vitę cultu loco ac tpi apta sumūt ita in genioz varietas in familiaribus scriptis negligentiā quandam debet imitari In forensibus aūt acuere arma facundię hęc Symachus. Cū huiusmodi aūt scriptis i publicis faciendis seruāda sunt septem videlicet maturitas veritas breuitas humilitas tempus z loci opportunitas libertas mediocritas discretio. **Maturitas** quidez vt nemo aī tps suum talia facere p̄sumat. Vñ Hiero. ad Rusticū monachū. Ne inq̄t ad scribendum cito p̄silias z leue ducaris insania. Itē Horatius in poetria nova. Nō manus ad calamū sit p̄ceps. **Veritas** aūtē qm̄ dicit Seneca ad Lucilium. Turpe est aliud loqui aliud sentire quāto turpius inquit aliud scribere aliud sentire. **Brevitas** q̄z qm̄ vt dicit Plini⁹ ad Cornelium tacitū. Est gratior multis actio brevis. Itē Tullius in libro de amicicia. Dia inq̄t breuia tolerabilia esse debēt etiā si magna sint. Item Seneca ad Lucilium. Magni inq̄t artificis est clausisse totū in exiguo. Propter hoc dicit Hiero. ad Ctromanū. Epl̄ę brevitas facere cogit nostri desiderium loq̄ Siquidē z iuxta Cyprianū vt supra dictum est. Legētibo q̄z brevitas plurimū

prodest·dum nō intellectū eoꝝ et sensu⁹ liber longior sparg⁹·ꝫ subtiliori compendio id qđ legit tenax memoria custodit· Venigꝫ qꝫ licut dicit Petr⁹ cātor parisiensis in libro supradicto. Maxime monere nos debet ad brevitatē sectandam prolixitatēqꝫ vitandā sumptus nimi⁹ in volumina, plurima trāscribendo iactura tpis et tedij·labor⁹qꝫ corpis in corrigendo·minorꝫ profect⁹ in legēdo·damnus vtilioꝝ postponēdo vel differēdo·et ponderositas in referēdo. ¶Humilitas aūt scribent⁹ in quattuor attendit· videlicet vt de scriptis ꝓpꝛijs nō se extollat·vt eis auctoritatē dare nō ꝓsumat·vt ꝫ ab alijs corrigi patient·imo amabiliter suscipi neat·et vt alienis nō inuideat. De primo dic̄ Ambro⁹ ad Sabinū. Melcio quō ꝑter impendētē caliginē ꝑ me circūfundit·vnūquēqꝫ failūt scripta sua·et vt filij etiā deformes delectāt·sic etiā scriptores indecori sermones sui palpāt. Hinc etiā dic̄ Hugo de sancto Victore. Fabula dicit·omnes bestias fętus suos iouipbā tos ꝓsentasse: Inter quas et simia deformem natū trabēs risu omnium castigari nō potuit·quin suū ceteris anteferret. In genuū est enī omni animāti amare qđ genuit. De corde sensus nascit·et amāt corda fętus suos adeo vt sępe animi⁹ puer suus in cōspectu summę veritatis tortuosum et prauū·et risu omni dignū sensū suum cōmendare nō erubescat·hęc Hugo De secundo dicit Plini⁹ in pbemio libri sui de historia naturali. Res ardua ē vetustis novitatē nouis dare auctoritatem abolitis nitorē·obscuris lucem·fastidijs gratiā·dubijs fidē. De tertio dicit idē Plini⁹ ad Norouiū romanum. Libro quē misi tibi annota ꝫ putaueris corrigenda: Ita enī magis credā tibi cetera placere·si ꝫdam cognouero displicuisse. De quarto Symachus vbi supra. Mediocribus inquit scriptis amicorū benignitas scit fauere·aliorum autem inuidia nescit ignoscere·hęc de humilitate.

De libertate dicit Hiero⁹ ad matrē et filiā. Obsecro vt si mordan⁹ aliqđ scripsero·nō tam meę credatis austeritati eē ꝗ̄ morbi nīi·putridę carnes ferro curantur et cauterio·Alibi ꝗꝫ dī qꝫ veritas neminē palpat. Cui ꝓsonat et illud Ouidij ī libro tristiū. ꝑ. Debet carminibꝫ omnis abesse met⁹. De tpis oportunitate dicit Eccl. xxxviij. Sapientiā scribe et in tēpore nationis tue. De loco dicit Ouidi⁹ vbi supra. Carmina secessum scribentis et otia qręrūt De mediocritate dicit Ennodi⁹ Superflua scribere est iactantię necessaria reticere contemptus. Hinc et Seneca ad Lucilū. Mi nattuor milia librorū Didymus grāmaticus scripsit·qui vtiqꝫ miser esset si tam multa supuacua etiā legisset In his libris de patria Homeri ꝗnit⁹ de vera Eneę matre·et alia ꝗ dediscēda erāt etiā si scires·hęc Seneca. De discretione dicit Symach⁹ vbi supra. In re apta·pigęt esse ꝑ plurim. In arduis autē rebus multū valet longior diligentia·hęc Symach⁹. Magis autē decet si scribat aliquis ab aliquo rogatus·ꝗ motu proprię voluntatis duct⁹. Illud enī ascribē dum ē humilitati vel obtrectātię·hoc autem plerūqꝫ ꝓsumptioni ascribit vel superbię. Ętęꝫ vt ait Ouidi⁹ in li. de ponto Scribentē iuuat ipse fauor·minuitqꝫ laborē. Cūqꝫ suo crescens pretore feruet opus. Idē in libro de tristib⁹. ꝑ. Carmina, pueniunt alio deducta sereno

De exercitio in disputatione vel inquisitione.

Cap. XX.

b Hc de modo legēdi·meditandi·scribēdi dicta sūt·qbus studētes exercent·et ꝑ eoꝝ laborem ac sedulitatē naturalis sensus excolit. Quibꝫ etiā addit quartū. s. inq̄sitiōis siue disputationis exercitiū·quo veritas inquirēdo discutit·ac mel⁹ elucidatur. In hoc exercitio necessaria sunt tria·scz recta disputantiū intentio·et ordo·et modus siue moderatio. ¶Intentio q̄dem dirigēda est vt nō fiat ad inanē gloriaꝫ

vel ad obuiationem·ſi ad vitatis inq̃ſitionē·vel ad exercitationem· vel etiā qđ ad theologos ꝓtinet ad fidei ꝓfirmationem·vel ad mor̃ edificationē. De ꝓmo dicit Aug⁹.in li.ſolilo.cap̃.vj. Nō veritas melius queri nō potest q̃ interrogando vel reſpōdendo. De ſecūdo dicit Proſper de vita ꝓtemplatiua in.plogo. Ira cratio q̃ſtionū ⁊ ſi nō inſtruit inueniētio qđ q̃nt animū exercet tñ q̃rentis ingeniū. De tertio dī in pma canonica Petri iij. Dñm inq̃t ſanctificate in cordibꝰ veſtris·parati ſemp ad ſatiſfactionē oī poſcenti vos ratiōē de ea q̃ in vobis ē fide ⁊ ſpe. Similit̃ et in epla Pauli.ij.Cor. x. Arma inq̃t nr̃e militię nō carnalia·ſed potentia deo ad deſtructionē munitionū cōſilia deſtruētes·⁊ omnē altitudinē extollentē ſe aduerſus ſcīam dei·et in captiuitatē redigētes omnē intellectū in obſequiū Xpi. Item̃ ad Titū .p. precipit apl̃us epiſcopū talē eſſe q̃ potēs ſit exhortari in doctrina ſana·⁊ cōtradicentes reuincere. Vt enī dicit Hiero⁹.ad Paulinū. Sancta ruſticitas ſolū ſibi prodeſt ⁊ q̃ntū ꝓficit erudite mento eccliaꝫ chriſti tñ nocet ſi deſtruētib⁹ nō reſiſtat. De hoc etiā dic Hylari⁹ in li. de trinitate. p. Pax eſt in rebꝰ ad ſalutē maxime neceſſarijs ea ſola q̃ ꝓpria ſunt ad fidei ſatiſfactionē afferre. Nā plerꝙ blādiētes ſenſum fallūt dictoꝝ nr̃oꝝ inexplorate aſſertiones·niſi etiā ꝓpoſitionū aduerſaꝝ demōſtrate inanitates fidē noſtrā in corpſo qđ ridicule ē arguāt affirmentes·ataq̃ lis hereticoꝝ fides nr̃a eſt·hec Hylari⁹. De q̃rto dicit Proſper vñ ſup̃ libro·p. Hoc ſpecialit̃ doctor eccleſiaſtic⁹ elaboret·quo fiant q̃ eū audiūt ſanis diſputationibꝰ meliores·nō vana aſſentatione fautores. Secundū qđ in diſputatione requirit̃ eſt ordo rec⁹·videlicet vt artis principia q̃libet intelligat vel credat·⁊ firmiter ſupponat ꝓpoſitis de illa diſputare incipiat. Nā vt dictum eſt ſup̃:nemo fit Ariſtotelē poteſt ī aliq̃ arte proficere ſine ꝓncipioꝝ eius noticia·et in q̃libet facultate diſcentē primit⁹ oportet credere. Et quidā garruli etiam de armis q̃ꝝ nec nouerūt ꝓncipia·non ſolū conant diſputare·ſ etiā ꝓſumūt determinare. Contra quos dicat orator Fabius in epiſtola ad Pannachiū vt recitat Hiero⁹: Felices inq̃t eſſent artes·ſi de illis ſoli iudicarēt artifices. Maxime ꝙo ī theologia neceſſarius eſt ordo iſte vt diſputatio vel inq̃ſitio ſumat initiū a certa fide. Vñ dicit Hiero⁹.cōtra Luciferianū. Ridicula ē penitus aſſertio ante dē fide diſputare q̃ credere. Hinc et Aug⁹.in li. de trinitate xx. Quęrentē inq̃t de diuinis nemo iuſte reprehēdit·ſi tñ in fide firmiſſim⁹ q̃rat qđ aut noſſe aut eloq̃ difficillimū eſt. Affirmantē vero cito iuſte reprehēdit q̃ſquis melius videt vel docet. Certiſſima ergo q̃rendi intētio eſt quę a fide proficiſcit. Certa nāq̃ fides vtcūq̃ inchoat cognitionem·cognitio vera certa nō ꝓficietur niſi poſt hanc vitā. Sic ergo q̃ramus quaſi inuenturi·ſic inueniam⁹ quaſi q̃ſituri: Cum enī ꝓfummauerit homo·tūc incipit·hec Aug⁹. Tertiū qđ ī diſputatione requirit̃ eſt mod⁹ ſiue moderatio·ſcz vt fiat cū modeſtia ⁊ grauitate·Vñ illud Clementis in itinerario li.ij. Cū q̃ete inquit ⁊ ordine veritas requirat. Nōnulli ſiquidē in diſputationū certamine vbi errorē ſuū ſenſerint ꝓfutari·cauſa pfugij mox conturbare incipiūt ⁊ mouere lites ne palā fiat omnib⁹ q̃ ſupant. Et ꝓpter hō ego frequēter exoto·vt cū omni patiēcia ⁊ quiete indago diſputationis habeatur·vt ſi forte aliquid min⁹ recte dictū videtur id repetere·⁊ aptius liceat explanare. Solet enī interdū aliter dici qđ·et aliter audiri·dū aut min⁹ nitide ꝓfertur aut minus vigilāter aduertit̃. Et ob hoc cupio patiēter audiri ſmonē vt nec alter alteri ſubripiat·nec ſermonē dicentis intempeſtiuus ſermo contradicētis irrūpat·neq̃ ergo reprehendendi ſtudiū geramus·ſed liceat vt diximus plane dicta repetere·vt examinatione iuſtiſſima clareſcat veritatis agnitio. Scire namq̃

vtemur. quia si quis a veritate vincat nō ipse vincatur ꝫ ignorātia quę in eo est demon pessim⁹. quā qui effugare potuerint palmā salutis accipiūt. hęc beat⁹ Petrus. Hinc ⁊ Ambros⁹. super eplam .ij. ad Abimoth.ij. Inter seruos dei vtiq; esse collatio nō altercatio.

De contentione intenta in disputatione. Cap. XXI.

Disputatio contentiosa vix maturis ac modestis reprobabilis est ⁊ odiosa: ⁊ tamē vix hodie inuenit⁹ a multis nisi vnus i disputatione modestus. sed oēs fere cōtendūt ⁊ vincāt. ⁊ ideo potius veritatem turbant qꝫ elucidāt. Dō maxime fac in anis glorię affectatio. vel ignorātię dissimulatio. Ut enī dicit Hugo in libro de institutione nouitioꝝ. dū ꝑ alios sapiētes volum⁹ videri. erubescimus vel ignorantiā nostrā ab alijs argui. vel aliorum sapientiā quasi ad nostrā cōfusionem approbari. Dicoꝫ nōnunqꝫ ꝓtra cōscientiā nostrā vel nostrę errorē impudenter defendim⁹ vel alteri⁹ veritatē maliciose impugnamus. Hęc est sapia carnalis et diabolica quę versuta ē atqꝫ maligna illas solū astutię vias exq̄rens quibꝰ possit suū errorē tegere. ⁊ alienaꝫ veritatem cuius manifestā in opinione stultoꝝ ⁊ insipientiū hominū detrahere. Sꝫ nō tal sapiētia quę deorsum venit. quę nescit semetipsam etiā contra veritatē diligere semꝑ parata vel bonū qđ habet nō habētibus humiliter impēdere. vel bonum qđ nō habet ab habētibus libenter petere. vel malum qđ sustinet cū alijs cōtra aliqs veraciter accusare. hęc Hugo. Hinc ⁊ beatus Petrus in epla Clemētis.ij. Propium inqt est ignorātię vitiū vt ⁊ confutantē se veritatis lucē habere nō ferat de primo. Qui vo scientiā veritatis accipiunt. qꝝ veritatis plena est tanꝫ a bono deo datā si fieri potest cū omnibꝰ eā ꝑmanem habere cupiūt. hęc ille. Hinc et Aristoteles in li. topicoꝝ. viij. Qui litigatorie inquit interrogat. ꝓtraue disputat. ⁊ q̄ etiā in respondēdo nō cōcedit qđ videt. Econtra Piero⁹ in epithaphio Nepotiani specialiē cōmendat eū de modestia interrogādi ac respōdendi dicens: Sermo eius ⁊ omne cōuiuiū erat de scriptur. aliquid ꝓponere. lībēter audire. verecūde respondere. recta suscipe. ꝓtiua nō acriter confutare. disputantē cōtra se magis docere qꝫ vincere. hęc Piero⁹. Itaqꝫ i disputando vitāda est cōtentio. q̄ sic describitur: Cōtentio est improba et litigiosa vel proterua ꝓtra aliquē altercatio. In disputatioe cōtentiosa inueniunt̄ septem mala. Primū est superbia. quę ē appetitus ꝓprię excellentię. Vt enī dicit Aug⁹. in libro de doctrina christiana. iiij. Verbis cōtendere est nō curare quō error veritate vincat. ⁊ quō tua dictio dictioni alterius ꝓferatur. Secundus est inanis gloria. qꝫ vt dicit Quintilianus li.ij. Nō bona cōscientia ⁊ victoria litigantis est ꝓmiū. Hinc ⁊ Ambro⁹. in libro de incarnatiōe Christi. Hęc est dia lecticoꝝ gloria. si videāt expugnare verbis et refellere veritatē. Econtra vo diffinitio fidei est vt veritas nō verba pendāt. Denicq; verba phoꝝ excludit simplex veritas piscatoꝝ. ⁊ Ambro⁹. Tertiū est stultitia. qm̄ ut ait Clemens vbi ⁊ ꝓpositum est ignorātię vitiū vt cōfutantem se veritatis lucē nō ferat habere de primo ꝫtē Piero⁹. ꝓtra Luciferianos. Quid ā inqt sequaces poti⁹ qꝫ facundi cū disputare nesciant. tamen litigare nō desinant. Hinc et Sidoni⁹ in epistari suo libro. v. Idiotaꝝ est sicut facile vinci ita difficile cōpesci. Vt ꝫ dicit Cato. Contra verbosos noli cōtendere verbis. Sermo datur cūctis. at sapiētia paucis. Et vt ait Horatius in li. epistaꝝ. Alter rixatur de lana sępe caprina. Quartū est proteruia. quę sic describit: Proteruia est subitaneo motu ⁊ absqꝫ ratione i verba obiecta prūpere. Contra qđ dicit ꝑsius. Ad summā totius disciplinę tarditoquā raroquā submissa

voce loquentē te inbeo esse. Caput enim movere. brachia torquere. digitos extendere. pedes supplodere. totūq; corpus concutere. quid aliud est nisi stultitiae insaniae. teq; pugili simile ostendere. hęc ille. Mum tum est conscientię turbatio. Vñ Ambrosius sup epłam .ij. ad Timoth. .ij. Noli inquit aplus verbis ptendere rem. Necesse enim est vt cōtentio aliquid extorqueat. imo multa q̄ dicant cōtra cōscientiā. vt intus in animo veritatē pdat. foris victor abscedat. Nemo enim patitur se vinci licet sciat ꝟa eē q̄ audit. Collatio q̄ inter seruos dei debet esse nō altercatio. hęc Ambro⁹. Sextum est ꝟitatis impugnatio. qz iuxta Ambrosiū. contentio est impugnatio veritatis p cōfidentiā clamoris. Vnde et Lactantius in libro de beata vita. Qui contradicendi ait studio insaniūt. dū sua etiā falsa defendūt. et alios etiā ꝟa subuertunt. Septimū est intelligentię obscuratio. qz sicut in pueris⁹ Seneca dī. Minuit altercando veritas amittit. Propter hęc oīa mala quę frequenter incidūt in disputatiōe. voluit Aug⁹ in soliloquiis secum q̄si p dialogū potius q̄ cū alio disputare. Vñ dicit ibidē li.ij. Cū ꝟitas meli⁹ q̄ri nō possit q̄ interrogādo et respōdendo. et vix inueniat aliqs quē non pudeat cōuinci disputatiōe. coq; pene semp eueniat vt rē bene inductā ad discutiēdum incōditus pruritus clamor explodat. etiā cum laceratione aīe et plerūq; dissimilat interdū et apta pacatissime vt opinor et cōmodissime placuit a memetipso interrogatū mihiq; respondentē vtq; querere vt nihil sit qđ verear sicubi me temere alligani redire atq; resoluere. hęc Aug⁹.

De opponendi ac respondēdi cautela et moderatione. Cap. XXII.

Liendū pręterea qđ aliq; sunt cautelę opponētis. et aliq; respondētis. Cauere debet opponēs: Primo quidē ne apponat inutiles quęstiones. Vñ Hiero⁹. sup epistolam ad Titū. Quid mihi pdest scire q̄t annis Matusalē vixerit. quoto q̄q; anno Salomon cōiugē duxerit. De huiusmodi rebus sunt inutiles et vanę. quę tñ spem habēt sciētię. ꝑ nec dicētibus nec audientibus psunt. Vnde et Hylari⁹ de trinitate li.ij. Captiosas et inutiles pblęq; ꝙstiones fides cōstans respuit. nec fm sensum cōmunis intelligētię deum retinens. nec de Christo fm elemēta mundi decernens.

Iterū cauere debet supfluas rez apertarum cōprobationes. Vñ Quintilian⁹ li.v. de oratoria institutiōe. Rn rebus aptis tā stultū sit augmentari. q̄ in clarissimum solē mortale lumē afferre. Item obscuras ꝓpositiones. Vñ idem ibidem. Qđ rei alteri⁹ illustrādę gr̄a assumit̄ clarius esse debet eo qđ illuminat. Item cē falsas et improbabiles assumptiones. Petronius ait idē in li. causa causa. cxvij. Necesse cōtentiosius loquentis q̄q; ꝓbare nō possis. et affirmationē sumit ex hoīe quicq; nō habet et veritate. Item sophisticas cōclusiones. qz q̄ sophistice loquit̄ odibilis est. vt legit Eccē. xxvij. Vnde et Seneca ad Lucilium epła. xlviij. Nisi vaferrimas interrogationes structero et cōclusione falsa mendaciū a ꝟo nascens astructero. nō potero a fugiēdis petēda secernere. Pudet me. in re seria senex ludimagus syllaba est. mus aūt caseum rodit. ergo syllaba caseum rodit. puta me soluere. nunc istud nō posse soluere: Quid mihi exista scientia pruritū imminet. qđ incōmodum est. O pueriles ineptias: quid mihi lusoria ista cōponis. nō est iocandi locus. apta decet et simplicia honitatem. Item in diuinis cauere oportet subtiles phos et fucatas oratoꝝ rationes. Vnde Hiero⁹. in li. de tribus ꝙstionibus ad Damasum. De scripturis diuinis disputātē nō decet Aristotelis argumēta cōgrere. nec ex flumine Tulliane eloquentię ducēdus est riuulus. nec aures Quintiliani floscułis et scholari declamatiōe mulcendę. sed sit locutio pedestris et quotidianę

similis·quę se vsum rei edisserat·nō ꝟborum cōpositione frondescat. Sint alq di serui·laudent vt volunt·ꝛ inflatis buccis spumātia verba tratinēt·mihi sufficit sic loqui vt intelligar·et vt de scripturis disputans scripturaꝝ inuiter simplicitatem. hęc de oppositione. In respōsione aūt vt dicit Aristoteles·duo necessario vitanda sunt·s·ponere qđ nō oportet·et positus nō seruare sicut oportet. Alibi q3 dicit qđ opus scientis est nō mentiri de q̄bus nouit·ꝛ posse manifestare mentientē. Aliter aūt respondenti agendū est cōtra curiosum inquisitorē: aliter cōtra insidiatorem vel temptatorē siue calūniatorē. Aliter cōtra veritatis inuestigatorē. Aliter cōtra hereticum ꝛ deceptorem. Cū curioso siquidē agendū est eius curiositatē vel temeritatē prudēter eludendo. Unde Clemēs in epistola ad omnes fideles. Si quis aūt peccatis inuolutus ꝛ inquinatus ingessent se ꝛ ꝓuocauerit nos dicere quę illum minus recte agentē nō oporteat audire·prudēter eum detrectare eludere. Naꝝ nihil omnino respōdere·auditorum causę vtile nō videtur·ne forte estiment nos respōsionis penuria declinare certamen ꝛ fides eoꝝ ledat. Hinc ꝛ Beda super Marcā li.ij. Duas ob causas maxime scientia veritatis est occultāda q̄rentibus·videlicet cuꝝ in qui q̄nt aut minus capax est ad intelligendū qđ quęrit·aut cōtemptu vel odio ipsius veritatis indignus est·cui debetur aperiri qđ quęrit. Cum insidiatore vel temptare agendū est eius versutias vel insidiaruꝝ vias obstruendo. Unde·cum iudęi dño insidiātes dicerent·in q̄ potestate hoc facis. Respōdit·Interrogabo vos ꝛ ego ꝛc·vt legitur Mat.xxj. Nō sic exponit Chrysostomus in secūdo libro sup Mat. Scies inquit dño inconuertibilem eoꝝ malitiaꝝ ꝓposuit eis quęstionē vndiq3 catenataꝝ non vt audientes respondeāt·s vt imprudenti nō interrogāt. Interrogantē enī oportet docere·temptantē aūt quocunq3 modo retundere·ꝛ obiectionis illius astutiaꝝ rationabili percussione cōfundere·ꝛ nō et veritatē mysteriū publicare. Dicit etiā vt dicit Hiero⁹ sup Mat.li.iij. Pharisęi temptauerūt cū quęrentes: Si liceret homini dimittere vxorē sinā quacūq3 ex causa·vt·s·q̄ corrupto eū tenerēt syllogismo et qđcunq3 responderet captioni pateret. Ipse aūt responsionē sic tēperat vt decipulam trāseat. Alibi quoq3 sacerdotibꝫ insidiosam ei quęstionē de potestate sua ꝓponentibus respondit: Baptisma Iohānis e cęlo erat an ex hominibꝫ: Hoc ē qđ vulgo dicit: Malę arbori nodo dant aut cuneo infigēdus est. hęc Hieronym⁹ Hinc ꝛ glosa sup Marcā.xj. Cū inquit corrupto syllogismo coartari respōdisset nescimus·aut dīs: Neq3 ego dico vobis in qua potestate hęc facio. Ibiq3 dicit glosa Hieronymi. Sic cū puerso puertitur deus·hoc est:sicut illi puerse quęrebant: sic et ipse ecōtra puerse respōdit·i·obliquē·nō tm dolose sed prudēter. Iuxta illud Prouerb.xxvj. Respōde stulto iuxta stultitiā suā·ne sibi sapiēs esse videat. Cum veritatis inuestigatore agendum est in pace·cū eo tractādo vel cōferendo potiꝰ q̄ altercādo. Iuxta illud Ambrosij sup secūdā epłam ad Timō. Collatio debet inter seruos dei esse·nō altercatio. Nec enī congruit vni fidei viros cōtendere·s in tractatu se inuicē pati·ꝛ bonis dictis cōsentire. Si qđ aūt improbabile videtur·cū pace dissimulet. hęc Ambrosius. Nonno cū hęretico vel deceptore agendū est·viriliter ei resistendo. Unde idem ibidē. Si ꝟo inquit catholicus cōtra hereticū disputat semp de conscientia verba emittat·nec ipsa verba cozā se deprimi patiat. Ecce de modo disputādi. Et hęc de litterali eruditione incipientium·et exercitatione proficientium dicta sufficiant.

De morali puerorꝫ instructiōe Cap. XXIII.

Tvero litterarum eru-

a ditioni morꝫ etiam instructio

copulāda est qz sciētia sine ꝟtute vel mo
ribꝰ bonis nō solū nō ꝓdest ꝫ etiā obest
Ꝺ eni nō ꝑsit Lactāt⁹ in li. de ꝟo cultu
sic ostēdit: Sicut in itinere inqt celebran
do nihil ꝓdest viā nosse nisi conat⁹ ac vi
res ambulādi suppetāt. ita virilicia nihil
ꝓdest si virtutes ꝓpiae deficiant. Ꝺ etiā
am obsit dic beat⁹ Bern. vbi ꝫ. Sciētia
vt legit si charitatē igne decocta nō fuerit
inflat qm̄ z cibꝰ indiget⁹ malos būores
generat corp⁹qꝫ nō nutrit. ꝫ potiꝰ corrūpit. Hęc aūt duo inuicē cōiuncta. s. ꝟtꝰ
et sciēta se iuuāt inuicē. z hominē faciūt
sapientē. Hñ Lactāt⁹ in li. de falsa sa
pientia: Virt⁹ inqt cū sciētia cōiuncta ē
sapiētia. Naturā etenī bōis dē hāc vo
luit esse vt duaꝝ rez cupidus z appetens
esset. s. religionis z sapiēę. ꝫ bōies ideo fal
luntur qm̄ aut religionē suscipiūt omissa
sapientia. aut sapiētię solū studeūt religi
one omissa. cū altez sine altero verꝫ esse
nō possit. hęc Lactātius. Ygit in vtroqꝫ
studere debēt a puericia. z in vtroqꝫ pue
ris est eruditio necessaria. Nā in vtroqꝫ
sicut dictū est supra. tunc maxie hominis
ętas est informanda. dū adhuc mollis ac
tenera existit. et ꝓcipientibus vel erudiē
tibus facillime cedit. ¶ Verum etiā
eruditore morꝫ oportet vt sit morū bone
stas. et in eruditis humilitas. Nam si
eruditoꝫ in se bonis moribꝰ careat aplum
audiat Roma. q̄. Confidis ait teipsum
esse ducē cęcoꝝ. eruditorē insipientium.
magistꝝ infantiū. Qui ergo alios voces
teipsū nō voces. ac si diceret: Abusio ni
mia hic est. Ut .n. ait Seneca ad Lucī
lium. Hoc exigit phia. vt ad legē suam
quisqꝫ viuat. nec ab oratiōe vita dissen
tiat: Maxime qz hoc est officiū z indiciū
sapiētię. vt ꝟbis opa cōcordēt. z ipse ho
mo sibi par idēqꝫ sit vbiqꝫ. Ille ꝓmissuꝫ
suū implet. q̄ z cū videas z cū audias il
lum idē est. Hinc z Prosper vbi supra.
Nō ꝓdest cuiqꝫ solis bona dicere verbis.
Impia mēs habeat qđ bū lingua sonat
Nā fari recte mulꝫ ē z viuere ꝑue. Dānat vota malū regula iusticię. Ꝺe ꝫ aūt
plenius dictū est supius. Eruditendꝰ q̄ꝫ
sine humilitate nō potest eruditionē mo
rum ab alio cōpetenter suscipe. Nam vt
dicit Hugo i libro de institutione nouicioꝝ. Sic cęra nisi prius emollita fuerit
formā nō recipit. sic z homo quidē p ma
num actionis alienę ad formā ꝟtutū non
flectitur. nisi ꝑius p humilitatē ab oī ela
tionis z cōtradictionis rigore molliatur
Hecꝫ enī p exemplū alterꝰ aliū in me
lius reformari potest. q̄ adhuc p elatio
nis vitiū z aliena bona oppugnat. et sua
mala defēdit. hęc Hugo. Ytaqꝫ formā
da est ętas pueri. Yuꝛ illud Ouidij in li.
de arte. p. In puero est ętas mollis z ap
ta regi. Ytaqꝫ de studio circa mores bo
nos dicit Prouerb. xx. Ex studijs suis
intelligit puer si mūda z recta sūt opera
eius. De morali q̄ꝫ puerorꝫ eruditiōe di
cit aplus loquēs eorꝫ parentib⁹ ad Eph.
vj. Educate illos i disciplina z correpti
one dñi. Precipit etiā ler vt parētes do
cant filios mādata z būficia dñi. Verbi gr̄a Deut. vj. Narrabis ea filijs tuis
ꝛc. Sic faciebat Tobias filio suo. docēs
eū ab infantia timere deū. z abstinere ab
oī peccato. vt legit Tob. v. Hinc etiam
dī Prou. xix. Erudi filiū tuū z refriget
rabit te. et dabit delicias aīę tuę. Bene
dicit refrigerabit te. i. lętificabit. s. quietē
cōferēs a sollicitudine. vt refrigerabit te
ſz ab ętorno incēdio. qđ meret si eū nō
eruditis. Qđ si feceꝛ dabit delicias aīę
tuę. s. bonoꝝ sine glorię ac lętitię. z vtri
usqꝫ ꝑsentis ac futurę. Nā de ꝑsenti bo
nore vel gloria dic auctoritas a sanctis
doctorib⁹ frequētata. Hꝛa prīs. filꝰ sapi
ens est. De futura ꝟo dī Eccl. xxx. Qui
docet filiū suū in illo laudabit. z i medio
domesticoꝝ. i. angeloꝝ z sanctoꝝ qui do
mestici dei sūt i illo gliabit. Hinc etiā dī
Prou. xvij. Corona senū filij filioꝝ. z
glia filioꝝ pres eoꝝ. Porro ō ꝑsenti lę
titia quaꝫ acqrit hō filiū eruditēdo. dicit
Prouerb. x. Fili⁹ sapiēs lętificat prem
suū. filius ꝟo stultus mestitia est mīi suę
De ꝑsenti q̄ꝫ et futura dī Eccl. xxx. In

vita sua vidit scz pater filiū eruditū z lętat⁹ ē i illo. Ecce de ꝓfti. Et in obitu suo nō est cōtristat⁹. nec cōfusus est cora inimicis. Reliqt eni defensorē domus contra inimicos z amicis reddēte gr̄am. Ecce de futa. Dñi ibidē ꝓmittit. Mortu⁹ est pater illi⁹ z quasi nō est mort⁹. similem enī sibi reliquit post se. Econtra dr̄ de impio qui filios nimis carnaliter dūligit. nec illos in bonis moribus erudit. dī Job. xxij. Sine nobiles fuerint filij ei⁹. sine ignobiles non intelliget. s. post mortem suā. Ad⁹ exponens Greg⁹ dicit. Carnales homines qui pcipuū id est principalem vel maximū amorē filijs impendunt. post mortem nesciunt quos hic vehementer amauerunt. ac vero de sanctis hoc sentiendū nō est. quia qui omnipotētis dei claritatē intus vident. nullo modo credendus est. quia sit foris aliqd qđ ignorent. Hoc Greg⁹ manifeste innuens se sentire qđ sancti post obitū noverit in quo statu filij eorum sint. Mali vero nesciunt vtr filij eo⁹ nobiles sint. nobilitate virtutū. an ignobiles ignobilitate vitiorum. Nā vt ait quidā. Nobilitas sola est animū quę moribus ornat. Hinc z Juuenalis. Nobilitas animi sola est atqs vnica virtus. Ideo autē nesciūt. qz non solum ꝑ peccatis ꝓprijs. sed etiaz ꝑ peccatis filio⁹. quos erudire vel corrigere neglexerūt. i tenebras exteriores ꝓecti sunt. Vt enim legit Sap̄. xij. Ex iniqs oēs filij q̄ nascunt testes sunt nequię aduersus parentes in interrogatiōe sua. Hic Ecc. xlj. De pēe impio querunt filij. qm̄ ꝓpter illū sūt in opprobriū. Exemplū habetur in Heli. j. Reg. ij. qui filios molliter educauit ac negligenti ā adultos corripuit. z ideo diuinā vltionē ipse z dom⁹ ei⁹ incurrit. Dñ Hiero⁹. ad Fletbā. Heli ait sacerdos offendit dñm ob vitia liberoz. Epūscop⁹ q̄z fm apl̄um nō ꝓt fieri q̄ filios luxuriosos z non subditos habuerit. Si g̃ parentū ꝓtas filioz infecta et sui iuris imputat. q̄ntum magis lactens et fragilis quę ignorat boni z mali dūtā tiam imputabitur. Qui itaqs puulus ē. z sapit vt puulus. donec ad annos sapiētię veniat. tam mala eius qs bona parentibus imputant. hęc Hieronym⁹. Propter hęc omnia dicit Eccl. xvj. Ne lętēris in filijs impijs si multiplicent. nec oblecteris sup eos: Melior est eni vnus timens deū. qs mille filij impij. Et vtile ē mori sine filijs qs relinquere filios ipios. Itaqs sicut boni parētes pro diligentia circa filiorum eruditionē acquirunt sibi honorem. ac lętitiam ꝓsentem ac futuraz. Sic econtrario mali ꝑ negligētia confusionē atqs tristiciā. Dñ Ecc. xxij. Cōfusio pris ē de filio indisciplinato. Et Proverb. xxx. Puer qui dimittitur voluntati suę confundit matrem suam. Hideo de remissa puerorum educatione. dic Quintilianus libro. p. de oratoria institutione. Primaz liberoz nostroz mores nō ipsi perderemus. infantiā enim statim delirare solumus. Nam illa quā indulgentiam vocam⁹ educatio mollis nervos omnes frangit mētis z corpis. hęc Quintilian⁹. Ecōtra vero Seneca in libro de moribus. Educatio incte et disciplina. i. educatio disciplinata mores facit. z id sapit qs qđ dicit. Illud ergo ꝓuerbium est detestabile qđ vulgariter solet dici. s. de iuuene sancto diabolus semen fieri. Nec tantūmodo caret bonitate. sed etiā malitia quia qđ in proverbio dicit' assidue aut frequēter oportet venū esse. Hoc aūt et si aliqū fortasse videat accidere. videlicet vt puer in bono ꝓficiēs. postea deficiat a bonitate. nō tū in plurib⁹ solet ꝓtingere. Et in qbus fortasse cōtingit poti⁹ videt' nō fuisse bonitas ꝓa. sed magis simulata. Aliqn nāqs pueri simplicitatē z innocentiā exteri⁹ simulāt. vel ob parentū favores vl' ob flagelli timorē: ideo postea cessantibus his malicia iacens erumpit. z omnibus se ostēdit. Dñ Horati⁹ in li. epl̄az. Naturaz expellas furca tamen vsqs recurret. Idem in poetria. Reddere qui voces iam scit puer et pede certo Signat humum. gestit paribus colludere.

et iras. Colligit ac ponit temere. z mutat in horas. Imberbis iuuenis tandē custo re remoto Gaudet eqs cambusqz z apri a gramine cāpi. Ocre⁹ ivitiū flecti: moni tonibo asper. Utilū tard⁹ puisor: pdig⁹ geris. Sublimis cupidusqz z amata relin qre pernit. Ut enī dicit Aulli⁹ ili. de offi cijs. ij. Omnia facta celeriter tancē flo sculi decidūt. nec quicq̄ simulatū potest esse diuturnum. Ut Seneca in li. j. de clementia. Nemo inq̄t psonā ferre fictam diu potest. cito nimiz in naturā suā reci dunt q̄bus vitas nō subest. Quę aūt ex solido nascunt tpe in melius proficiunt. hęc Seneca. Ceteri pueri etiā habentes bona naturalia z bona cōuersatiōis iitia q̄nq̄ ledunt z a bono deficiunt. vel socie tate mala. vel educatiōe remissa. vel se uenitate nimia. Ut enī dicē Seneca Lu cilio. Imperfecta necesse est labi. et modo quidē prodeūt. modo subsidūt. Hinc et Ouidius in libro de remedijs. ij. Infir mis causa pusilla nocet. Idē quoqz in li bro. ij. de arte. Dum nou⁹ in viridi coa lescit cortice ramus. Lōcutiat teneru q̄ libet aura cadit. Dor eadē ventj spacio durata resilit. De tali potest intelligi qđ dicit Ouidius in libro methamorphoseos. xij. Dubius in dubio est. De illo autē qui penitus a bono deficit. dicit Boeti⁹ in libro de consolatione. p̄. Qui cecidit. stabili nō erat ille gradu. Aliquoqz di cit Ouidius in libro epistolarum. Depisti melius cē desimis vltima primis. Odūt dissimiles b vir z ille puer. Et vnde propter tales inuentū est illud puerbium etcetera dum: de sancto iuuene fieri z senex dia bolum. At vero pueri boni non simulati non penitus coacti. sed quibus ipsa bo nitas quasi naturaliter est inolita. et per doctrinā bonam atqz connictū est aliq̄n tulum solidata. non facile deuiant a vi ta consueta. quingotius in eis recte dicit indoles. id est. sine dolo quedam futurę virtutis imago. iuxta illud Prouerb. xx Exstudijs suis intelliget puer ꝛc.

Qualiter omnia consonāt huic ętati erudiendę

Cap. XXIIII.

Tas certe pueriſ ad sapiendum bene viuēdi doctrinam. nō solus ceteris est aptior sed etiam vtilior z efficatior. Se enī aptior sit testant tria. s. natura. ratio. et philosophia. Natura quidē q̄nq̄ equ⁹ (verbi gratia) sine canis vel alius iunior facile domatur z docet. Aer⁹ quoqz iuuenis facilius domesticatur. In hominibus etiam iuniores ad instruendū z domandum sunt faciliores. Ratio quoqz sine rationes. q̄n vt cera mollis facile recipit impressiones. Et qui bonum habet fundamentum facilius ac securius ędificat. Terra quoqz munda z pura facilius arat̄ cē spinosa z lapidosa. z huiusmodi. Sic est de ętate puerili. Philosophia vo. quia sicut ait Plato. Memoria senis se habet ad modū lapidis. q̄ difficilem impressionem recipit. Memoria vero pueri ad modum aquę. quę imagines omnes vel impressiones facile recipit Unde pueri omnes homines vocāt patres. Teste quoqz Aristotele non parum differt sic vel sic assuesci a iuuentute Quautem etiaz sit ad bonū inchoandum vtilior. patet et plurib⁹ vtilitatib⁹ q̄ inde sequuntur. Prima est q̄ bono per hoc de bono firm⁹ radicat. Ut enī dicit Varro ad atheniensem auditorē. Sapiūt vasa quidq̄d primū acceperint. Sic est inq̄t de infantib⁹. Hinc z Horatius in li. epl̄arū. Quo semel imbuta est recens seruabit odorē testa diu. Hinc z de malo exordio dicit Ouidi⁹ in li. epl̄ax. Ars fit vt a teneris crimē cōdiscat annis. Secunda est quia sic in bono diutⁿ cōuersat. Quāto enī cit⁹ incepit. tāto diutⁿ bene viuit. Et si vita bona simplr apud deū et hoīes est laudabilis. lōgior vtiq̄ magis Et reuera sic dicit Aug⁹. cū nihil bona vita sit meli⁹. mira ē hominū stultitia. q̄ quęlibet etiā minima volūt habere bona. vt bonū equū. bonū cibum. bonaz

vestem·caligas· cingulum·· et tamen vix est qui bonam vitā habere curet·quę sūp omnia necessaria esset. Tertia est qz securius procedit vt ad vitam eternā admittatur. Vt enim ex sacra scriptura colligi potest·z breues dies dominis sūt·z a magnis expectamur·z ad magna vocamur·z in infinitis periculis versamur··z longe distam⁹·z paulatī ambulam⁹: Ideoqz in mane puericię·quę est initium dieī huius vitę·oportet vt iter nostrum ad paradisum aggrediamur·ne forte cum fatuis virginibus excludamur. Nam quia tarde se parauerunt·ideo tarde ad nuptias venerunt·z excluse sunt·vt legit Mat. xxv. Venera cursor aut peregrin⁹ valde fatuus esset· qui tota die cum pueris in foro luderet·z in vespere dietam suaz inciperet·Sic faciunt stulti·dierum malorum inueterati. Multi etiam a puericia deo seruientes fructū centesimā assequē tur·qui virginib⁹ debetur·de quo Mat. xij.legitur·Et hęc est ḡrta vtilitas·Omnes etiam quanto diutius deo seruiunt· tanto magis premiū acquirūt. Ætez erudita puerilis etas aptior est ad seruiē dum deo·z ad ipsum laudandū·z ad paradisum replendū. De seruitio dei patet q⁹ puer eruditus deo seruit liber⁹·qz adultus·quia non est debitis peccato⁹ obligatus. De quibus dicit i psalmo David: Mutuabitur peccator·z non soluet Sed nec est obligatus alteri dño·s·mundo vl diabolo·de quibus dicit Isa.xxvj Domine deus noster·domini possederūt nos absqz te. Ideo inqz potest deo talis seruire libere·qm̄ econtra nemo potest duobus dominis seruire·sicut legit Mat. vj. Preterea seruitur ei iocundius a puericia·quoniā vsus·z assiduitas seruiendi deo facit oia leuia·Hm illud Eccl.vj. In ope ipsius exiguū laboraabis·· et citoedes de generationibus·id est·de fructibus illius. Unde·z Ouidius in libro de arte.ij. Mō male fers assuesce feres bene. Item in illa etate seruitur ei acceptabiliu⁹. Sicut seruitium iuuenū magi placere solet·etiam dominis carnalibus·quia scz pulciores sūt·z fortiores·z mundiores·z agiliores. De pulcritudine habet exemplum Scī.xxxix. de Joseph qui erat decora facie·z venusti⁹ aspectu·ei⁹ ministerium placebat domino suo. Sic·z ministerium iunioz magis placet deo p̄ pter pulcritudinem animarū quę est innocentia. De fortitudine dicit Dauid· vt pute manu fortis·z nihilominus aspectu desiderabilis: Fortitudinē meā ad te custodiam·i·ad tibi seruiendum. De mūdicia dicit ipse dominus in psalmo: Immaculata·hic mihi ministrabat. De agilitate dicit Prouerb. xxij. Vidisti hominē velocem in ope suo coram regibus stabit·id est·coram angelis ad ministrandum domino cū eis·nec erit ante ign obiles·i· dęmones. Penez non solum acceptabilius est deo iunioz ministerium·sed etiam ipsorū oblatio sine sacrificium. Nā iuniores offerūt deo similam mundissimā ꝓpter innocētię pulcritudinem·id est·vitę sue vilem extremitatem·seniores autē furfur. Juuenes etiam offerunt de adipibus gregis sui·sicut Abel propter fortitudinem·senes autem cum Kaym offerunt spicas conrosas. Juuenes hostiā viuentez·z fortem propter agilitatem·sicut testatur apostol⁹ Roma.xij. Obsecro inquit vos per misericordiam dei·vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentē sanctā deo placentē. Senes autem offerunt debilem ac semimortuam·z ideo timendū est eis·ne incurrāt illam dei maledictionem·de qua legitur Malach.ꝑ. Maledictus dolosus q̄ habet masculum in grege suo·et offert debile domino. Juuenes etiam offerunt per vitę puritatem·vinum clarissimum. Senes autem feces et acetum·sicut indei obtulerunt in cruce domino·vt legit in euāgelio. Sed cum gustasset ipse·noluit bibere. De laude vero dei·patet·qđ ad illam aptiores sunt pueri. De ipsis etiam dī a dño Matth.xix. Sinite paulos ad me venire: Talium enī est regnū eloꝝ.

Ubi assignant a dño de ꝑuentu angelorum qui tales sunt eis in puritate ⁊ aptitudine laudandi deum ꝛm illud Ps. Ex ore infantiũ ⁊ lactentiũ pfecisti laudem. Ñ ramis palmaꝝ ceteris dñm blasphemãtibꝫ illi laudabãt ut legit Mat. xxj. Nã ⁊ ipse manꝰ eis imposuit benedicens illis ut legit in eode. xix. Ñ tã q̃s a dño benedici ad benedicẽdũ ⁊ laudãdũ sunt idonei. Siquidem ⁊ aniculę q̃ in nido sunt captę melꝰ garriũt. Hinc et alibi dr: Laudate pueri dominũ **De impletione** paradisi patet qđ ꝓpter duo ꝑcipue ꝑ ceteris apti sunt regno dei s. ꝓpter puritatẽ ⁊ ꝓpter humilitatẽ. De primo dicit Hieroꝰ cõtra Jouinianũ. Nuptię replẽt mundũ. Virginitas paradisum Nã ⁊ ꝑmi parentes añ offensam virgines in paradiso fuerũt. post peccatũ ẽt paradisus opi nuptiali ꝓtinꝰ intenderũt. hęc Hieronymꝰ. De secũdo dicẽ dñs Mat. xviij. Quicũq; hũiliauerit se sicut paulus ille hic maior est in regno cęlorũ. Ob hoc dr Luce xviij. Quicũq; nõ suscepit regnũ dei vt puer nõ intrabit in illud. Hinc etiam legit in fine Job. q̃ dixit bis dominus Petro. Pasce agnos meos. postea vo semel. pasce oues meas: Et q̃ videt innui. q̃ plẽs sunt electi de grege dñi pueri q̃s adulti. Cui etiã cõsonare videtur illud Ambrosij in li. de vnica pnitentia Facilꝰ inquit inuenies q̃ seruauerint innocentiã. q̃s q̃ cõgruã egerint pnitẽtiã. Innocẽtes q̃ppe sunt pauci nisi infantes ⁊ pueri. Ñ dicit Augꝰ. de ciui. dei li. xxj. Paucissimi tãte felicitatis sunt vt ab ipsa ineunte adolescentia nulla damnabilia cõmittant peccata. vel in facinoribus vel in flagicijs. vel in erroꝛe nephandę cuiuscũq; impietatis. Veniq; suptadictis omnibus cõsonat nõ solũ scriptura diuina ⁊ humana. sed etiã ars mẽchanica. ⁊ natura. ⁊ exẽpla. ⁊ electio diuina. Ars mẽchanica. quoniã est tps edificandi. plantandi. negociandi. nauigandi. ⁊ huiꝰmodi: Omnibꝫ his aptior est etas inuẽtutẽ. et corpaliter ⁊ spũaliter exercẽdis. Natura vero ꝑ exempla supius posita. Et etiã quia cũ oues tñ sint in grege dñi. non lupi vel porci vel leones possunt de ouibus fieri. sed tñ agni. i. simplices ⁊ innocẽtes ac puri. quales sunt soli fere pueri. Nec truncus putridus virescit. sed virgulas tenellas sapiens hortulanus insert. Ne plantis quippe nouellis. non de truncis putridis fit hortus ecclesię floridus. sic etiã cęlestis paradisus. Ñ dr Christo vel ecclesię ī psalmo: Filij tui sicut nouelle oliuarũ. in circuitu mensę tuę. Exẽpla vero vt in Daniele iuniori puero. qui dr vir desideriorꝝ Dañ. ix. Et in beato Nicolao. qui ad mãmillas cepit summa ꝑ mereri gaudia. Et similiter ī multis alijs sanctis. Electio diuina. quia primi ⁊ meliores reges in populo dei electi sunt pueri. Verbi gratia. Dauid iuniorꝰ int̃ fratres suos electus est in regẽ a domino. sic legitur. j. Reg. xvj. Similiter Josias octennis inunctus est. vt legit. iiij. Reg. xxj. Pueri etiam electi sũt ꝓphęę: sicut Hieremias ⁊ Daniel. vt legit Hiere. p. ⁊ Dañ. xiij. Pueri q̃s ꝑmi vsq; ad mortem restiterunt idolatrię. s. Daniel. Sydrac. Misac. et Abdenago. vt legitur Dañ. iij. Pueri etiã inter omnes martyres de quibꝰ ecclia celebrat ꝑmi fuerũt pueri scz. vij. machabei. vt legit. ij. Macb. vij. Veniq; bello spirituali qđ Christus facere venit in mundũ. pueri primus habuerunt triumphũ. s. innocẽtes. vt legit. Mat. ij. Legitur etiã Mar. ix. q̃ accipiens Jesus puerꝰ cõplexus est eũ. Et in eodem. x. q̃ intuitus adolescentẽ dilexit eum. Johannẽ etiã adolescentem de nuptijs vocauit. eumq; ꝑ ceteris dilexit. vt legitur Job. ij. ⁊ xiij.

De puerorum coertione. Cap. XXV

In duobꝰ aũt cõsistit puerorꝝ eruditio. s. vt a malo coerceãt. ⁊ ad bonũ informẽt. ⁊ vtrq; pertinet ad disciplinã. Nam disciplina dr ⁊ ipsa

coercio·q̄ fit ad correctionē·z ipsa correctio quę sequit coercionē. Magnaq; p̄ceptor vel eruditor generat confusio et infamia·si circa pueros p̄cipue nobilissimos nō pficit eius eruditio vel doctrina·vt Plutarchꝰ pbus·impatori Traiani dicascalus vel institutor·elegantez libellum scripsit eidez Traiano·Cui⁹ titulus est institutio traiani·et incipit hoc modo. Plutarchus inquit Traiano salutē dicit: Modestiā tuā olim nō appetere principatū noui quē tū semp mouz elegentia merens induxit. Q̄ quidē tāto iudicaris esse digniorē q̄nto a crimine ambitionis esse videris remotior. Itaq; fortunę meę tuęq; congratulor Vtuti·si tū recte gesseris qđ pbe meruisti·alioq̄n te z me periculis detrahentiū linguis subiectum iri non dubito·cum ignauia imperatorum roma non ferat·z semp publicꝰ delicta discipulorz in p̄ceptores refundere solebat. Sic Seneca Neronis sui merito detrahentiū linguis carpit adolescētium suoz temeritas in Quintilianū refunditur·z Socrates i pupillū suū fuisse clementior criminat. Tu vero te geres rectissime·si non recesseris a te. Si p̄mo te composueris ad virtutē·recte vniuersa p̄cedent·politicę constitutionis maiores tibi vires eruntpsi·cui si obtempas Plutarchum habes actorē viuendi. Alioq̄n p̄sentē eplam testē inuoco·qđ in pnicię imperij non pergis auctore Plutarcho hęc Plutarchus. **Instrumēta** coercionis sunt·increpationes·cōminationes·virgę·ferulę·z huiusmodi. Multo vt dictum est supra Fm Augustinuz·et imperitia rebellat·z prauа cupiditas infirmatur vel refrenatur. Vt enī legit Hēn.ir. Sensus z cogitatio hūani cordis in malum prona sunt ab adolescentia·ppter q̄ execrationem ipsam malicię oportet i pueris p̄uenire·eiq; p disciplinā occurrere·ac resistere·z hoc diuersimode Fm dispositionez vel habilitatē vniuscui⁹q;. Nā aliqui pueroz naturaliter babiles sūt·ac susceptibiles doctrinę·ita q̄ non opus ē illos violēter trahere vel cogere·sed tantūmodo ducere. Vt enī dicit Ouidꝰ in libro de arte.p. Ingeniū celeste suis velocius annis·surgit. De tali dicit Varro pbus ad athenīesem auditorē. Sicut ridenda in sene est puerilitas·obstupescenda est in puero mox optimorum constantia. Hinc z Statius in thebaide·libro.vij. Maturius quo·robur z ingētes spondet tener impetus annos. Alij vero magis ex natura corrupta·illi et educatione mala dyscholi sunt ac peruersi·et ideo disciplinę contrarij z inepti·sic pulli indomiti·ideo illos freno disciplinę oportet coercere·z ad bonos mores etiaz inuitos assuescere. Iuxta illud Ouidij i libro epistolarū. Velicet ut teneros ledunt iuga p̄ma iuuencos Frenaq; vir patit de grege capꝰ equus. Sic male viroq; subit primos mores rude pectus. **Nec** ideo cessandum est ab eruditione·licet in principio non multuz videat proficere·quia sicut idem Ouidius in libro methamorphoseos.vij. testatur. Flebile principiū melior fortuna sequetur. Vt enim dicit Seneca in epistola ad Lucilium. Initium eundi ad virtutes arduū est·quoniā hoc primū imbecille et egre mentis est formidare inexperta. Itaq; cogenda est vt incipiat·deinde non est acerba medicina protinus enim delectat dum sanat·hęc Seneca. Hinc et Quintilianus in cā. riij. Non sine motu aliquo resilitur ab his quę voluptate animū temerūt. Sz vt dicit Terentius·Quę dum incipias·dumq; ignoras·grauia sunt·vbi cognoueris facilia erūt. Ideo dicit Salomon Prouerb.xix. Erudi filium tuum·et ne desperes·q̄ndo scz erudiri possit in via sua et motū. Et vt eruditoria coercio nō nimis severa sed moderata sit·subiūgit. Ad interfectionē autē eius·s.spūalez vel corpalem·ne ponas manū tuā. Deniq; sicut dicit Iulius celsus. Rex omniū magister est vsus. Vñ Tullius Cicero i oratiōe pro Cornelio balbo. Vsus inq̄t assiduꝰ vnicui dedit⁹ z ingeniū et artem sępe vincit.

Ideo sicut dicit Salustius in iugurthino Plura sunt q̃ licet grauia sint: et cōsuetudine tñ habent p nihilo. Vnde et Ouidius in li. de arte. p. Ape difficiles veniunt ad aratra iuuēci. Ape lenta pati frena docēt equi. Ferro assiduo cōsumitur anulus usu. Ynterit assidua vomer adunc⁹ humo. Idē in li. ij. Nihil p̃ suetudine mai⁹ qđ malefers assuescere feres bene. Huic cōsonat illud qđ dicitur a beato Bernardo ad Eugenū papā. Iugū q̃dē dñi p̃mo videt intolerabile. deinde si assuescas nō est adeo graue. postea vo leue. tandē est delectabile. Ytaq; de subiectione puerorū et coertione sic loquit apostol⁹ ad Hal. iiij. Quāto in q̃t tpe heres paulus est nihil differt a seruo cū sit dominus omniū. sed sub tutoribus et actoribus ē vsq; ad p̃finitū tps a patre. Nihil in q̃ differt a seruo. q̃ntū ad subiectionē et disciplinā. Dē q̃ dī Eccl. xxxij. Cibaria et virga et onus asino. panis et disciplina et opus seruo. Nec habet rex paternarū dominiū. cū tñ futurus sit dñs omniū. Vñ dicit in eodē. xxx. loquēdo patri de puero: Me des illi potestatē. s. sui vel suorum in iuuētute. ne. s. abutat ea in p̃digalitate. sicut filius p̃dig⁹ q̃ dixit pri suo vt legit Luce. xv. Pater da mihi portionē substātie q̃ me p̃tingit. acceptaq; portione dissipauit substātiā suā viuendo luxuriose. Vñ et Greg⁹. Mūmā in q̃t puero subtrahim⁹ cui tñ totā hereditatē reseruam⁹. Recteq; ibidē Eccl. subiungit: Et ne despicias cogitat⁹ illi⁹. i. nō negligas eū corrigere de malis suis cogitationib⁹ ad noticiā tuā p̃ducendo. Vt enī legit Prou. xxij. Stultitia colligata est in corde pueri. et virga disciplinę fugabit eā. Vnde et ibidē Eccl. subdit. Curua cervicē ei⁹ in iuuētute. et tū de latera ei⁹ duc infans ē. ne forte induret et cetera sicē ergo suim⁹ supra. At vbi disciplinā p̃cedere debet p̃minatio. sicē excōmunicatiōis sententia admonitio: Que sc̃z cōminatio plerūq; plusq; flagellatio valet. vl' min⁹ nocet. Pueri nāq; naturaliter sūt timidi. et ob hoc a volūtatib⁹ et voluptatib⁹ suis aliq̃n sola cōminatione deterreri possunt et arceri. Iuxta illud Virgilij in bucolicis Qui legit flores et humi nascētia fraga Frigid⁹ o pueri fugite hic latet anguis in herba. Vere q; sicut dicit Aug⁹. in li. lxxxiij. quēstionum. Princeps vel iudex damnatū punire sua p̃sona videt indignū. et ob hoc alij cōmittit cui tale p̃petit officiū. Sic etiā principē vl quēlibet magnatē decet alteri committere. videlicet pedagogo vel didascalo disciplinā et curā filioꝝ. Et hoc ē qđ dic⁹ apls de paulo here. q̃ sub tutoribus et actoribus est vsq; ad p̃finitū tps a patre. Dicit aūt pedagogus qui pueros nutrit. eius gressus ne offendat regit. Didascalus vero q̃ eum in litteris instruit. Tutor aut̃ dicit⁹ propie qui eum et hereditatē eius defendit ac protegit. Actor vero qui bona ei⁹ dispensat. et causas eius agit. cuiusq; mores informat: Quis ergo debet puer subesse vsq; ad tempus p̃finitum a patre. quo sc̃z ei libertatē sui suorūq; velit ac debeat p̃ tempore dare.

De coertionis moderatione. Cap. XXVI.

In disciplina coertionis regnant tria. s. austeritas. mansuetudo. et discretio sine modestia. Vñ in arca testamenti fuerunt cum virga. tabule legis. et mana. In virga siquidē designat aspera coreptio. in mana mansuetudo. in tabulis vo discretio. Austeritas q̃ vel asperitas esse debet in disciplina ne sit vltra modū remissa. Nam vt legit Eccl. xxx. Equ⁹ indomit⁹ euadet durus. et filius remissus euadet preceps. Equus in q̃ indomitus euadet. i. extra viam vadet. dure portans. vel ad calcania durus. vel etiam infrenabilis propter duriciam oris. Sic et filius remissus. id est remisse disciplinat⁹. vel etiā omnino proprie volūtati dimissus euadet. i. extra viā iustitie vadet. peccato in

peccatū·z tandē de peccato in infernum Est itaqz sensus· sic equus indomitus z dur⁹ i ḡcipitiū vadit·z se assessorēqz suū interficit. Sic filⁱ⁹ indisciplinatus vel remissus i peccatū ruit·z animā suā duplici morte occidit· Et recte cōpat eq indomito·ꝓpter lasciuiā z duriciā ac superbiā·z luxuriā. Hinc z de remissiōe pris erga filiū·ibidē subiūgit. Lacta filiū z pauentē te faciet·ac si dicat: Si lactaueris eum blandiēdo z molliter nutriēdo·faciet te pauidū erga se·s·vt nō audeas eū tāgere vel arguere·etiā si videris eū errare: iuxta qđ dr̄. Prou. xxix. Qui delicate nutrit a puericia seruū·in fine sentiet illū contumacē. Vñ ibidē dr̄. subdit. Lude cum eo z pristabit te·s·se vitijs labere z ablqz freno timoris exponēdo. Vt·n·legit Prouerb. xx. Dolor pris filⁱ⁹ stulti⁹. Ideo i quit non corrideas illi nec cōdoleas·i·cū illo ridēte nō rideas·z cū illo dolēte non doleas. Iuxta qđ dic̄ beat⁹ Job de seipso Job. xxix. Si qñ ridebā ad eos nō credebant·z lux vultⁱ⁹ mei nō cadebat in terrā. Alioqn aūt: Si ꝑ feceris in nouissimo obstupescēt dentes tui·i·in puericia ꝑte tue illius dolebis· dū sc̄z videris eū ꝓpter mollicie ac remissionē tuā fatuū z dissolutū·nec iā aliqđ valere poterit correptio tua vel increpatio·sicut dēres stupidi sue inutiles ad masticandū. Sup ꝑ exēplū illud habetur in filijs Heli· qui vt legit⁹ j. Reg. ij. Audiebat mala que faciebāt vniuerso israel·z quō dormiebāt cū mulieribꝫ q̄ obseruabāt ad ostiū tabernaculi·nec corripuit eos aspe· molliter ac remisse dicēs: Nolite ꝑ facere filij mei·nō est·n·bona fama quā audio vt trāsgredi faciatis ꝓplum dñi: Ideoqz z ipsi perierē z ipsemet fractis cervicibus expiravit·et alia mala sup domū eⁱ⁹ euenerūt. Sic·n· enī ḡdixerat dñs Samuel·vt legit⁹ ibidem. iij. Saluabo aduersum Heli oīa q̄ locut⁹ sum sup domū eⁱ⁹·eo q nouerat indigne agere filios suos·et non corripuit eos. Similit exēplū habet⁹ in Adonia filio Dauid·de q̄ legit⁹ iij. Reg. j. Adonias filⁱ⁹ Agith eleuabat dicēs: Ego regnabo·feciqz sibi currū z equites z qnquaginta viros q̄ ante illū currerent·nec corripuit eum pr̄ sua⁹ aliqn dicēs·qre ꝑ fecisti? Vñ z de Adonias dissensionē fecit i populo·z postea interē Salomone interfectus est·vt legit⁹ ibidē. q

Austeritati vo iungēda est mansuetudo. Iuxta qđ dic̄ in Ps̄. Nisi saporem māsuetudo z compunctionem. Nā austeritas repellit·mā suetudo ducit. Et vt dic̄ Seneca. Generosus animⁱ⁹ humanⁱ⁹ facilius ducit q̄ trahit. Ideo dic̄ apls̄ Gal. vj. Quicūmodi instruite in spū lenitat̄. Ecōtra vero dic̄ Prou. xix. Spūm ad iracundiā dū facile q̄s potest sustinere? Alias enī hominis increpatio intolerabilis est·ꝓpue pueris·z obtuit potius q̄s corrigit.

Tertiū quoqz oportet adiūgere·s·discretionē· vt seruet in ea modus·z tēpus z locus. In modo requrunt tria·s·intētio recta·z affectio pura·z modestia sive mēsura. Intentio quidē recta·s·vt eruditio sive correctio fiat potius ad cultū dei·q̄s ad gloriā seculi. Vnde Aug⁹. in li. cōfessionum. p. recolens puericie sue statū·dicit hoc modo. Cum in scholā dār⁹ essem causa disciplinę ludere me delectabat·et vindicabat in me·z mihi q̄dē benefiebat cum ego bene nō facerem·qz nisi cogerer nō addiscerē. Nemo aūt inuit⁹ bē facit· etiā si bonū est qđ facit. Nec qui me vrgebant faciēbāt bene·sed bene mihi fiebat deus me⁹ abs te. Illi nāqz nō intuebāt quo referret q me cogebant discere·ꝑterq̄ ad satiandas insatiabiles cupiditates copiose inopie et ignominiose glorię. Tu vero cui numerati sunt capilli mei erroie omniū qui mihi ilitabant vt discerem vtilitatis ad pēnam meam·qua plecti non eram indignus·tantillus puer et tantus peccator. Itaqz de non bene facientib⁹ benefaciebas mihi·et de peccante meipso iuste retribuebas mihi Iussisti.n. et sic est·vt pēna sibi sit omnis animus inordinatus· hec Augustinus. **Requiritur etiam** affectio pura·qz non

et ira vel aliquo tali debet pcedere correptio-ſi ex miſericordia ſine charitatis ꝛelo-ſicꝫ illa q̄ fit a dño-iuxta illud Apocalyp̄. iij. Ego inq̄t q̄s amo arguo ꝛ caſtigo. Hoc eſt q̄d p figurā dicit Eſa. xl. Ergo dicetur inq̄t virga de radice ieſſe-q̄d inter peccat' incendiū. Hoc eſt enī q̄d de incendio amoris egredi debet hꝰga correptionis. Vt enī dicit Ambroſ'. ſup' Lucam. Plus pficit amica correptio q̄ turbulēta accuſatio-illa ſiquidē incurrit pudorē iſta mouet indignationē-hec Ambroſi⁹ Debet etiā ex cōpaſſione ſine miſericordia fieri-iuxta illud Auguſtini. Quia peccator eſt corripe-q̄ dō miſerere. Hinc et Pſa. Corripiet inq̄t me iuſt⁹ in miſericordia. Sic enī miſericordit' agit' cū puero q̄n caſtigat' ſicut in frenetico q̄n ligat' et cum eo q̄ eſt in igne vel aqua q̄n p capillos extrahit'. Nā ſi extrahēdo crucietur p hoc tñ a periculo eruit'. Sic ꝛ pueri a peccato ſunt extrahēdi-etiā p diſcipline volorem-licet inuiti-iuxta illud Amos .iij. Nūq̄ ſi eruat paſtor de ore leonis duo crura aut extremū auricule: Sic eruētur filij iſrael ꝛ plaga lecti ꝛ in grabato damaſci. Seruāda ē etiā ibi meſura-ſcz vt non ſit correptio immodarata-iuxta illud Horatij in libro epiſtarum. Tractari mollius etas imbecilla ſolet. Vt enī ait Quintilian⁹ li ij. de oratoria inſtitutione Pugnaria puerox nimia emendatiōis ſeuentate deficiūt. Deſperant enī ꝛ volēt ac nouiſſime odērūt-ꝛ q̄d maxime nocet dū oīa timent nihil conant'. Et vt alibi ſuperius dictū eſt. Licet etiā humana ſenioribus ꝓpinquis poteſtatē tribuit minorum delicta corrigēdi p qualitate delicti. Dō tñ cū moderamine quodā ꝛ iure q̄ſi patrio cōcedit'. vt in immēſū hec licētia nō extēdat' Nā ſi atrocitas facti emēdatiōis domeſtice ius excedit placet eos mitius delicti reos iudicum tradi notioni. Hec itaq; coripiendi modeſtia ſiue obſeruata meſura media eſt ac moderatrix iter auſteritatē quax vtralibet ſola eſt reprehendēda. Nā ſi ſola ſit auſteritas nihil aliud eſt q̄ crudelitas-benignitas autem ſola ꝛ remiſſio vel negligētia. Obſeruandā eſt etiā tps vt nō ſtatim q̄ſi cū furore correptio delinquēti adhibeat'. ſed vſq; ad tps opportunum aliq̄n differatur Vt enī legit' Prouerbiorum. xxix. Totū ſpiritū ſuū-i-iram pfert ſtult⁹-ſapiēs vo differt ac reſeruat in poſteꝝ. Iteꝝ vt nō ſemper delicta puniant'-ſ aliq̄n p tpe indulgēt' Nā pcere ꝛ punire ſunt ptria. Vt enim dicit p̄bus. Cōtrarioꝝ eadē eſt diſciplina. vñ q̄ neſcit pcere neſcit ꝛ punire. Deniq; locus eſt etiā obſeruādus-qt videlicet ſi culpa ſit occulta-ſecreto ē correptio facienda-iuxta illud Mat. xviij. Corripe eum inter te ꝛ ipſum ſolū. Si vo ſit manifeſta-ꝛ correptio in manifeſto eſt facienda-iuxta illud. j. Thimoth. v. Peccantes inq̄t coīā oīb⁹ argue vt ꝛ cēteri timorem habeāt. Hinc ꝛ Iſidor⁹. Palā inquit arguēdi ſūt q̄ palam delinquūt. vt dū apte vn⁹ corripit' plūi emendētur.

De cauſis diſcipline libēter ſuſcipiendę. Cap. XXVII

Porro ſicut a parentibus vel magiſtris affectu p diſciplina coertionis eſt pueris inferēda-ſic ꝛ ab ipſis pueris patiēti aio eſt ferēda. Et ſūt ſcptē cauſe q̄ illos ſcitare debēt ad libentē vel ſpōtaneā ſuſceptionē diſcipline-videlicet diuine volūtatis bonitas-paterna pietas-patiētię bonum Chriſti ꝛ ſanctox exēplū-ipſi⁹ diſcipline vtilitas-ꝛ eiuſdē breuitas-ꝛ ſequēs iocūditas. Diuine inq̄ volūtatis bonitas q̄ nō ptinet ī ira ſua miſericordias ſuas. Si quidē vt dictū ē ſupr⁹-ex ira dei erga hominē diſciplina coertiōis pceſſit-qt puer cū ignorātia ꝛ cōcupiſcētia hāc vitā vemit-cōtra q̄ duo mala ſenſibꝰ eox innitūt phibitio ꝛ eruditio laboribꝰ ꝛ doloribꝰ plenę-diuina gubernatiōe dīnatos nequaq̄ oīmodo deſerēte-hec Aug⁹. in li. de ciui. dei vlt. Dñ patet qꝫ ex pietate diuina pueris infert' diſciplina. Hic etiā de adulto dic Seneca Lucilio Vir bonus q̄dq̄d ei acciderit q̄ aio ſuſtinebit.

Scīet enī hoc accidisse lege diuina q̄ p-cedunt vniuersa. Idez iterū ad eundem Tullium. Placeat boī q̄cq̄d deo placet ob hoc ipsū qđ placet deo. Secūda causa est paterna pietas qua filiū ex amore infert disciplinę seuenitas. Hinc illud Eccl. xxx. Qui diligit filium assidat ei flagella. Hinc illud Augustini decretū super⁹ positū. Non oīs qui parcit amic⁹ est. nec omnis qui verberat inimicus est. Melius est cū seueritate diligere q̄ cum lenitate decipere. hęc Aug⁹. Et hoc est qđ dicit Prouerb. xxvij. Melior est manifesta correctio q̄ amor absc̄ditus. Et iterū. Meliora sunt vulnera diligentis q̄ fraudulenta odientis oscula. Iterum de correctione paterna dicit Aug⁹ in sermone de puero Centurionis. sic etiā ponit in canone. cā. xxiij. q. i. Agē da sunt multa etiam cū inuitis benigna quadam asperitate plectendis. quoꝝ potius consulendū est vtilitati q̄ voluntati. Mā in corripiēdo filiū quātūlibz aspere nunq̄ profecto amittit amor patern⁹ fiat tū qđ nolit. et doleat qui etiam inuit⁹ dolore videtur esse sanādus. hęc Aug⁹. Cęterū etiam si essent iniusta. toleranda tū equanimiter essent flagella patris. iuxta illud Terentij in andria. Et quo inquit fecerūt tibi cōmoda equū est deferre incōmoda. Deinde etiā dicit ad apostolo ad Hebr. xij. Quis enī filius quē nō corripit pr̄. Tertia est patientię bonā. que sic describitur iuxta Tullium in rhetorica. ij. prima. Patientia inquit ē honestatis vel vtilitatis causa rei arduę ac difficilium voluntaria vel diuturna oppressio hęc Tullius. Que aut pōt honestior aut vtilior patiendi causa esse q̄ sapientię percipiēdę vel virtutē capessendę. Ad duo ista inuigilat oīs puerōr disciplina. Et recte dicit voluntaria et diuturna. quia nec qui omnino patitur inuitus habet meritum apud deum. nec qui perseueranter amittit. accipit brauiū. De huiusmodi patientię libellū edidit beatus martyr Cypr̄ianus. in qua sic eā cōmendat. Patientia inquit est virt⁹ nobis cū deo cōmunis. Que aūt est gloria similē deo fieri? Eta fęlicitas est habere in virtutibus qđ diuis equari possit laudibus? Ille sine me innocens et iustus inter facinerosos deputat⁹ et falsis testimonijs veritas premitur. Iudicatur⁹ iudicatur. et dū seruo ad victimā tacēs ducitur. Et cū ad crucem eius cōfundant⁹ sidera. contremiscat terra. turbentur elemēta. ille non loquitur. nec mouetur. nec maiestatē suā prositetur. sed oīa perseueranter tolerat. ut in eo plena et perfecta patientia consumet⁹. Porro sudat⁹ hic quādiu viuitur et laboratur. nec sudantibus et laborantib⁹ possunt magis alia q̄ patientię subuenire solatia. Nec aliud magis iustos et iniustos discernit. q̄ q⁹ in aduersis p impatientiā blasphemat iniustus et queritur et patientia iust⁹ probatur. Denicq̄ patientia est que nos deo fuat. et cōmendat que iram tēperat. linguam frenat. mētem gubernat. pacem custodit. disciplinam regit. potentiā diuitum coercet. inopiam pauperū refouet. facit humiles in prosperis. fortes in aduersis. Docet deus quēlib⁹ cito ignoscere. et delinquētem diu et multum rogare. fidei fundamenta munit. incrementa spei promouebit. actum dirigit. hęc Cypr̄ianus. Denicq̄ teste Platone patientia robur est tot⁹ philosophie. Unde et Salomon Prouerb. xx. Doctrina inquit viri per patientiam noscitur. Quarta ratio vel causa. est christi exemplū et aliorum sanctorum. Nam christus ipse primo quidem verbo docuit patientiā. nō solum ad disciplinam. sed etiam ad iniuriam dicens Matth. v. Nolite resistere malo sed siquis te percusserit in dexterā maxillam pr̄be ei et alteram. Et qđ verbo admonuit. ipsemet exēplo sui postea docuit. Nam non solum alapas et flagella susceptit. sed etiam demū totum corpus crucifixoribo exposuit. ut legit Matth. xxvij. Pilat⁹ tradidit populo Jesum flagellis cęsum ut crucifigerēt eū. Et hoc ē q⁹ prędixerat loquēs de futuro quasi de

pecterito. Esa.l. Corpus inquit meum dedi percutientibus ⁊ genas meas vellentibus faciem meam non auerti ab increpantibus ⁊ conspuentibus. vel Fm.lxx. Dorsum meum posui ad flagella genas meas ad alapas. Hinc etiam per Hieremiam prędictum est de ipso Ebreū.iij. Dabit percutienti se maxillam saturabit opprobriis. Itaq; licet naturalis esset filius dei non tamen eruditus fuit a disciplina finali cuius nullatenus indigeret correptione ꝑ vt nobis daret exemplū disciplinę suscipiendę. Fm illud.j. Petri.ij. Ebristus passus est pro nobis vobis relinquēs exēplum vt sequamini vestigia eius. Qui peccatum non fecit nec inuentus est dolus in ore eius. Qui cum male diceretur non maledicebat cum pateret non comminabatur tradebat autem iudicanti se iniuste. Suscepit ergo disciplinam non pro suo delicto sed pro nostro nec pro sua emendatione sed pro nostra reconciliatione sicut dicitur Esaię.liij. Disciplina pacis nostrę super eum ⁊ liuore eius sanati sumꝰ. Omnes ergo christiani non solum pueri sed etiam adulti libenter debent disciplinam recipere nō solum pro delicto suo sed etiam pro illius exemplo. Nam ut legitur Ecc.xxij. Elotia magna est sequi dominum. Iō cogitudo enim dictum assumetur ab eo. Deniq; omnes sancti receperunt disciplinā tanquā filij dei adoptiui. Vñ dicit apostolꝰ ad Hebreos.xij. Si extra disciplinam estis cuius participes facti sunt omnes. ḡ adulteri ⁊ non filij estis. **Quinta causa est** ipsius disciplinę vtilitasque quadruplex est. **Prima** scilicet eruditio ad recte sapiēdum ⁊ bene agendum sicut dictum est supra iuxta Hieremiam vj.Fm lxx. per omnem dolorem et flagellum eruditus Hierusalem. Vñ dicitur Proverb.xxix. Virga atq; correptio tribuit sapientiā. Et Ecc.xxij. Flagella ⁊ doctrina in omni tempore sapientia. **Secūda est** assuefactio ad patiendū qđ valde huic vitę necessariū est. Nam ut dictum est supra iuxta Lypsianum: Sudantibus ⁊ laborantibꝰ in huius vitę miseria nō possunt magis alia q̄ patientię subuenire solatia. ad patiendum vero multum valet a puericia inolita consuetudo. Nam ⁊ tyrones exerceri solent ante pugnam sic ⁊ pueris expedit temperare delitias ⁊ exerceri per disciplinam. Vñ legit in prouerbiis sapientū: Feras qđ lędit ut qđ pdest feral citiꝰ nocet quicqd iexpertū nocet. Hinc ⁊ Ouidius i li. de arte.iij. Qđ male fers assuesce feres bene. Idem in li. de remedijs.j. Ut valeas multa dolenda feres. Itaq; de patientia per disciplinam probata dicit Prudentius in li. de conflictu vitioꝝ ⁊ virtutum: Ecce modestia grauis stabat patiētia vultu. Per medias imota acies vanosq; tumultꝰ Spectabat defixa oculos ⁊ lęta manebat. Hinde quieta manet patiētia fortis ad ictus Celotuz nimbos ⁊ nō penetrabile durans. Omnibus vna comes virtutibus associatur. Nam vidua est virtus quā non patientia firmat. Idem etiā dicit Lucanꝰ li.ix. Sanct patientia duris. **Tertia est** humiliatio ad cordis tumorem repiendū. Magis enim humiliat disciplina suscepta per alium q̄ per seipsum. ꝓpter hoc etiam delinquentes monachi recipere solent disciplinas coram omnibus in capitulo vt magis humilientur atq; purgentur confusionem pariter cum dolore sustinendo. Vñ Anselmus cantuariēn. in epistola ad Bernardum monachum Audini inquit ab abbate tuo qꝰ maiorꝭ meriti iudicas cū monachus se aut verberat aut ab alio se verberari postulat q̄ cū in capitulo ex precepto prelati nō ex sua voluntate vapulat. Qđ nō est ita ut tu existimas. Illud enim iudicium qđ sibi aliquis sponte indicit regale est illud vero qđ per obediēciam in capitulo sustinet monachicum est. Illud sępe sibi reges ⁊ superbi diuites fieri precipiunt istud vero non precipientes sed obediētes suscipiunt. Illi se soli deo humiliant

ꝑpter peccatorum cōscientia. illi vero homini ꝓpter obedientiam. Nō si dicis: Non tā fugio publicam vapulationem ꝓpter dolores carnis quos et secreto sentirem q̄ ꝓpter verecundiam: scito quia ille fortior est qui hanc quoq; sustinere gaudet ꝓpter obedientiam. Certus igitur esto quia maioris meriti est vna vapulatio monachi tolerata per obedientiam q̄ innumerabiles accepte per ꝓpriam sententiam. ¶ **Quarta** utilitas est ipsius delicti punitio ad remedium venie consequēdū. iuxta qđ Fuller. Psalm. j. Non iudicabit deus in tribulatione bis in idipsū. Nō ergo iudicatum est in ꝑsenti per disciplinam si patienter feratur. obtinet veniam. et euadit pœnam futuram. iuxta illud Prosperi in li. epigrāmatum. Ad veniam tendūt iusti pia verba regi. Ira breuis rectis gaudia longa dabit. Hinc. Salterus in li. alexandreidos. iij. Patientis sepe reatū vis illata leuat munusq; coacta. Omnia descendunt a summo culmine rerum Ideo de puero dicitur Proverb. xxiij. Tu ergo percutiens eum virga. animam eius de inferno liberabis. Recte ergo dicit Ouidius in li. epistolarum. Leuiter et merito quicquid patier ferēdū est. Que venit indigne pœna dolenda venit. Idē in li. sine titulo. ij. Equo animo pœnā qui meruere ferunt. Nō si forte videt puero q̄ non patiatur ex merito. audeat quod etiam dicit Ouidius in li. epistolarum. Utilis interdum est ipsis iniuria passis. Sepe est supplicij cā fuisse pium. Imo recolat potes illud qđ dicit Petrus apostolus in prima. ij. Hec est enim gratia si ꝓpter conscientiam dei sustinet quis tristicias patiens iniuste. Que est gla si peccātes. et colaphizati sufferetis? Sed si bene facientes patienter sustinetis. hec est gratia apud deū. ¶ **Sexta ratio** vel causa tolerandi est ipsius disciplinę benignitas. videlicet iuxta illud apostoli supdictum. q̄ puer sub tutoribus. et actoribus est vsq; ad tempus a patre ꝓfinitum. Et vtiq; qđ breue est facilius tolerandū est. Ait Seneca in epla ad Paulinum vj. Feramus inquit equo animo. et videamur forte quod fors concessit. donec iniecta felicitas finē malis imponat. ¶ **Septima est** eiusdem lenitas. de qua dicitur Proverb. xxiij. Noli subtrahere a puero disciplinam. si enim percusseris eū virga nō morietur. Imoq; sicut dicit Seneca in li. de remediis fortuitorū. Si dolor est exiguus leuis est patiētia. si vero grauis non leuis est gloria. ¶ **Octava est** ipsa necessitas que duplex est. vt videlicet sit curandi. et non resistendi. **Necessitas** ꝙq; sit curādi. quoniā aliter non potest incōmodum ignorantię tolli. vel putredo concupiscentię arceri. nisi per disciplinę correctionē. sicut nec corporis vulnus sanari. nisi per incisionem vel adustionē. iuxta illud Claudiani. Erūcentur et artus ut liceat reliquis secure viuere membris. Ideo dicit etiam Ouidius in li. de remediis. j. Ut corpus redimas ferrū patieris et ignes. Utq; animo valeas quicquid tolerare negabis. Iustius ut valeas. multa dolenda feras. Idem in li. ij. Sic solent magno damna minora bono. Hinc et Salterus in li. alexan. vj. Asperior sanat grauiores potio morbos. Naufragiumq; timens. iactura sepe redemit Nauita qđ potuit. et dānis dāna leuauit. ¶ **Impotētia** vel resistē di q; sicut dicit Ouidius in libro. j. sine titulo. Non iuga taurus amat. qđ tamē odit habet. Unde et puer etiam si nollet nihilominus disciplinam coactus feret. Hinc et idem Ouidius in libro de remediis. j. Sepe bibi succos. quos q̄uis inuitus amaros. Summum ergo remedium in talibus est. nō solum patienter sed etiam libenter sustinere. ac de necessitate virtutem facere. iuxta illud Quintiliani cā. vj. Subit libens pietas pœnam etiam sceleribus graues. Nam ipsa bona voluntas tolerandi. non solum meritum apud

537

deum acquirit · sed etiam ipsam disciplinę seueritatē multo leuiorem facit · iuxta illud Hieronimi de historia actuū apostolorum libro.ij. Pitissima soror est pęnarum quas nota gerunt. Et illud Ouidij sine titulo libro.j. Leue fit qđ bene fertur onus. Ideo dicit Seneca ad Lucilium epistola lxxviij. Noli mala tua tibimet ipsi grauiora facere ꝛ de querelis onerare. Dolor quippe si nihil ei opinio adiecerit est leuis · ipsumq; leuem dū leuem putas efficis. Hinc ꝛ Quintilianus in cā.x. Nulla inquit est nisi inuito pęna · nullumq; dolorem habemus nisi ab impatientia ꝛ ut aliqđ crudele sit metus facit. **Nona ratio** vel causa libenter tolerandi · est sequens iocunditas. Et hęc ē duplex · scilicet pręsens ꝛ futura. Pręsens quoq; triplex. Transacta nāq; pęnitentia dulcis ē disciplinę perpessę memoria. Iuxta illō Senece In hercule furente quę durum fuit pati dulce est meminisse. Ne solum dulcis est eius recordatio · sed etiam iocunda relatio. iuxta illud Senece ad Lucilium vbi supra. Qđ acerbum fuit · iocundum est retulisse. Naturale est enim mali sui fine gaudere. **Tertia** vero iocunditas est de adeptione iustitię vel sapiętię · quarum vtraq; inestimabilem habet voluntatem. Vnde Macrobius in libro saturnaliū · Qui suos iquit dolores anxietatesq; dissimulādo trāseunt · patientię beneficio ad voluptatem maximam perueniunt. Hec tria designata sunt in virga Aaron quę floruit ꝛ fronduit ꝛ fructum protulit · ut legitur Numeri.xvij. Floret enim virga disciplinę siue correptionis per suasę fragrantem sui recordationē. Frondet per iocundam ꝛ gratam sui relationē. Fructū profert per iustitię vel sapientię acquisitionē. Sunt enī pueri sicut nouelli palmites · viti vere · id est Christo per gratiam baptismalem adhęrentes. Iuxta qđ dicitur ab ipso Iob.xv. Ego sum vitis vos palmites · Palmites aūt qđ putātur quasi destrui ꝛ diminui ac deturpari videntur · ꝛ etiā lachrymas emittunt · sed ex ipso fructum vberiorem reddunt. Sic ꝛ pueri sapiente agricola · id est · deo iubente vel disponente · putātur sarculo disciplinę · ꝛ hoc quidem dolent · sed hoc idem fit ut vberius fructificent · sicut ibidē a domino dicitur: Omnem palmitem in me ferentem fructum purgabit eum · ut fructum plus afferat. Vnde dicit ab apostolo ad Heb.xij. Omnis disciplina in pręsenti qdē videtur non esse gaudij · sed męroris · postea aut fructum pacatissimum exercitatis eam reddet iustitię. De hac etiā putatione ac fructificatione dicitur Eccl.iij. vbi agitur de disciplina sapiętię. Timorem inquit ꝛ metum ꝛ probationem inducet super illum · ꝛ cruciabit illū in tribulatione doctrinę suę. Ecce disciplina męroris vel mętoris disciplinę. Postea vero dicitur: Et thesaurizauit super illū scientiam ꝛ intellectum iustitię · ecce fructū sapiętię ꝛ iustitię. De futura vero ꝛ eterna iocunditate quę est fructus vltimus disciplinę · ita dicit Prosper vbi supra. Ira breuis rectis · gaudia longa dabit. Hoc est quod dicitur a domino Ioh. xvj. Plorabitis ꝛ flebitis vos · sed tristicia vestra vertetur in gaudium. Idem quoq; dicitur per Esaiam.lxvj. Videbitis gloriam domini ꝛ gaudebit cor vestrū. Ad vbera portabimini ꝛ super genua blandiet' vobis. Quomodo si cui mater blandiatur · ita ego cōsolabor vos scilicet blandiendo ꝛ applaudendo. ꝛ lachrymas vestras abstergendo · Vñ illud Apoc.xxj. Abstergat deus omnem lachrymam ab oculis eorum · ꝛ vltra non erit neq; luctus neq; clamor · quia pma abierunt. Vnde beatus Bernard⁹. Fęlices inquit lachrymę quas pia manus conditoris abstergit.

Qñ instruēdi sunt pueri de obe dientia filiali.

Cap XXVIII

Icto de puerorum disci
plina qua discedere ⁊ a malo se cohibere compelluntur: dicendum est de illa quę bonos mores complectitur: quibus eorum vita informetur. De hac enim dicit beatus Cyprianus, in li. de. xij. abusionib⁹ sęculi. Disciplina est ordinata morū correctio. De hac etiā dicit Hugo de sancto victore. Disciplina est conuersatio bona ⁊ honesta quę non tantum mala non facere studet sed etiam in his quę bene agit per cūcta irreprehensibilis permanere. Et quoniā de moribus ⁊ bona cōuersatione ⁊ actum ac gestuum sensuumq; regimine quę ad disciplinam pertinent plurima tam diximus in tertio huius operis libro superius: hic solum ad presens dicamus: q; pueri maxime instruendi sunt de trib⁹ videlicet de obedientia finali: de compositione morali: de conuersatione sociali. In his enim tribus precipue consistit vitę bonę informatio: Iuxta illud beati Bernardi in sermone de apostolis Petro ⁊ Paulo. Putas inquit parua res sit scire bene viuere; Arbitrior autem q; bene viuis si humiliter: ordinabiliter sociabiliter viuis. Humiliter deo: ordinabiliter tibi: sociabiliter proximo. hęc Bernardus. Illud autem humilitatis ⁊ obedięntię vel subiectionis deo dicitur impēdi: q⁹ prelatis ac potentibus ⁊ magistratibus exhibetur propter ordinationem dei: iuxta illud apostoli ad Romanos xiij. Nō est enim pt̄as nisi a deo: q̄ aūt a deo sunt: ordinata sūt. Itaq; per primū humiliantur erga maiores suos: per secūdum ordinantur apud semetipsos: per tertium recte conuersantur inter socios siue proximos. Est autem obedięntia voluntas faciendi mandatum superioris. Item obedientia dicitur esse spontaneū ⁊ rationale sacrificiū voluntatis proprię. Iterum sic describit: Obedięntia est pio iussa studio proprię voluntatis abnegatio ⁊ voluntaria recusatio. Inobedientia vero est ex duritia mentis obstinatę cui debeas imperanti nolle obtemperare. Quia vero puerorum volūtas est volatilis ⁊ vaga: ideo maxime opus habet regi obedięntia sub volūtate aliena: alioquin ut legitur Prouerb. xxix. Puer q̄ dimittitur voluntati suę confundet matrem suam. Ceterum pueri quoq; regales qui debent aliquando ceteris precipere: plus ceteris necesse habēt obedientiam experiri ⁊ addiscere. Ut enim dicit Tullius in libro de legibus iij. Et qui bene imperat necesse est aliquā do paruerit: ⁊ qui modeste paret: videtur q⁹ aliquando imperare dignus sit. Itaq; de obedientia considerāda sunt tria: videlicet cur obediendum sit: ⁊ quibus personis: ⁊ quibus modis. Tanta siquidem ad obediendum incitatiua debet esse trina: videlicet ipsius obedientię bonum ⁊ exemplum ⁊ commodum. Nempe tantū est obedientię bonum: ut sicut dicit Augustinus sup Genesim li. viij. Oportuerit ab initio ut homo sb deo positus aliqū de prohiberetur: ut ei virt⁹ esset ipsa obedientia promerendi dominum suum. Quā inquit audeo verissime dicere solā virtutem esse omni rationabili creaturę agenti sub dei potestate. Primumq; ⁊ maximum vitium esse timoris ad ruinam vti velle potestate sua: cuius vitij nomē est inobedientia. Hinc etiam dicit Gregorius in moral. libro. xxv. Nequaq; arbor illa mala in paradiso extitit quaz de⁹ homini ne cōtingeret interdixit. Sz ut melius per obedientię meritum homo bene conditus crescere: dignum fuit vt illum etiam a bono prohiberet. Sola nāq; virt⁹ est obedientia que menti ceteras virtutes inserit insertasq; custodit. Sola est quę fidei meritum possidet: sine qua qualeq; infidelis esse conuincitur.

etiam si fidelis esse videatur· hec Gregl. Nemq; tantū est bonum obedientię· ut non solum illum hominem primum qui est caput omnium ſm naturam· sed etiā secūdū hoīem christus qui est caput omnium fidelium ſcām gratiam· ponere voluerit de⁹ in probatorio· vel in schola obediētię. Hūc de ipso dic apostol⁹ Heb. v. Quia cū esset filius dei didicit ex his quę passus est obedientiam· id est· experientiam obedientię· ut esset pariter discipulus ⁊ doctor obedientię. ¶ Exempla vero multa legimus magnę obedientię· Et primo quidē Abraam patrē fidei nostrę cuius obedientiam trino p̄cepto ⁊ graui deus voluit p̄bare. Primo· scilicet de patrię suę desertione dicens· ut legitur Gen. xij. Egredere de terra tua ⁊ de cognatione tua ⁊ de domo patris tui ꝛc. ¶ Secūdo de circumcisione dicens· ut legitur in eodem .xvij. Circumciditur ex vobis omne masculinum· ⁊ circumcidetis carnē p̄putij vestri ꝛc. ¶ Tertio de filij immolatione dicēs in eodem .xxij. Tolle filium tuum vnigenitum quem diligis Isaac· ⁊ offer illum in holocaustū ꝛc. ¶ Primū fuit graue p̄ceptū· secūdū grauius· tertiū ꝑo gravissimum. Unde Origenes sic exponit illa verba sup Genesim· omel. viij. Tolle inquit filium tuum vnigenitum quem diligis Isaac ꝛc. Ecce carus ac dulcibus appellationibus iterum ac sępe repetitis affectus paterni suscitantur· ut amoris euigilante memoria ad immolandum filium paterna dextera retardetur· et adversus fidem animi tota carnis militia repugnet. Et quia semē in Isaac promissum ei fuerat· fit etiam memoratio nominis pueri· ut ⁊ promissionis quę sub hoc nomine facte fūt desperatio subeat. Ex quid p⁹ hęc? Intuemini p singula quomodo fiunt temptationis augmēta· prius enim dicitur ei q̄ filium offerat· deinde q̄ in montē ascēdat· ut dum iter agit per totam viam cogitationibus discrepatur: Et hinc vigente p̄cepto· hinc vero vnica affectu obluctante cruciatur. Propter hoc igit⁹ ⁊ via iniungit· ⁊ ascensio montis· ut in omnibus his spaciū accipiāt certaminis· affectus ⁊ fides· amor dei ⁊ amor carnis· gratia p̄sentium ⁊ expectatio futurorum. Die autem tertio vidit locum procul· hic quoq; sapientiā ⁊ consilium temptātis intuere. Per triduum iter protenditur· quo cunis recursantibus paterna viscera cruciantur· vt omni hoc spacio tam prolixo pater filium intuens cū eo cibum sumeret· totq; noctibus puer in amplexibus patris penderet· pectori ihęreret· in gremio cubitaret. Cunq; pergerent simul· dixit Isaac p̄ri: Pater mi. Quomodo putas ⁊mo laudus filius per hanc vocem viscera paterna concussit· putas ne alicui vestrum ex ipsa historica narratione tantū animi robur acquiritur· ut cum forte amittatur filius morte communi· ⁊ omnibus debita etiam si sit vnicus ⁊ dilectus Abraam sibi in exemplum adducat· ⁊ magnanimitatē eius ante oculos ponat· hęc Origenes de magnanimitate Abrę quā fecit in eo virtus obedientię. Ubi postmodū filio liberato ⁊ ariete pro eo immolato dictum est ei a domino: Per memetipsum iuraui· qui fecisti rem hanc ⁊ nō pepercisti filio tuo vnigenito propter me· benedicam tibi ⁊ multiplicabo semen tuum sicut stellas cęli ℟. quia obedisti voci meę. Hinc etiam de ipso dicit Sedulius in carmine paschali li. p̄. O iusti mēs sancta viri pietate remota. Pl⁹ pietatis habēs contempsit vulnera nati: Amplex⁹ p̄cepta dei. Aliud exemplū habemus potissimum· ipsum dominum Jesum Christum· qui eam docuit non solum verbo· sed etiā exemplo· ⁊ in mundum veniens ⁊ in mundo manens ⁊ de mundo transiēs ¶ De primo dicit Joh. vj. Descēdi de cęlo non ut faciam voluntatem meā· sed voluntatem eius qui misit me. Hinc etiam per obedientiam virginis intrauit

quia statim in vterum eius per angelum misso obediuit eius dicens: Ecce ancilla domini ꝛc. ¶ De ſcdo dicit in eodem iij. Meus cibus est ut faciam voluntatem patris mei. ¶ De tertio dicit in eodem. xiij. Vt cognoscat mundus quia diligo patrem-ꝛ sicut mandatum dedit mihi pater-sic facio-surgite eamus hinc scilicet ad locum passionis. Hinc ꝛ apostolus ad Phil. ij. Humiliauit inquit semetipsum fact⁹ obediens vsq; ad mortem-mortem autem crucis. Huius obedientię finalis pretendit mysterium-q̄ inclinato capite emisit spiritum-vt legitur Joh. xix. Et hęc duo potissima exempla sufficiant modo-scilicet vnum de veteri testamēto ꝛ alterum de nouo. ¶ Ceterum exemplum generale habem⁹ in omni genere creaturę-excepto dęmone ꝛ homine-qui maxime propter sensus-rationis deberent obedire. Nam de angelis dicitur ad Heb. p̄. Q̄ omnes sūt administratorij spiritus. Vnde Daniel. vij. dicitur-q̄ milia milium ministrabāt ei. De sole ꝛ luna ꝛ alia creatura celesti dicitur alibi-q̄ preceptum posuit ꝛ non preteribit. De vēto ꝛ mari dicit Math. viij. Q̄ venti ꝛ mare obediunt ei. De terra vero dicitur in psalmo. Ascendūt mōtes ꝛ descendunt campi ꝛc. terminum posuisti eis quē non transgredient. Vnde Ambro⁹. Non mediocris est inquit pudor insensibilia elementa imperio dei parere-ꝛ homines nō obedire-quibus tribut⁹ est sensus ab ipso auctore. Hęc de exemplis obedięnę. ¶ Cōmoda vero obedientię sunt multa. ¶ Primum scilicet q̄ ipsos obedięntes christi fratres efficit-sic ipsemet dicit Math. xij. Quicunq; fecerit voluntatem patris mei qui in celis est-ille meus frater ꝛ soror est. ¶ Secōm q̄ christum in hospitio mentis recipit-qd̄ signarum est in hoc q̄ ipse Christus in bethania-ꝛ in domo Simonis hospitē se prębuit-vt legit Joh. xij. Simon enim interpretatur obedięns-ꝛ bethania domus obedientię. ¶ Tertium est q̄ ipsa obedientia eos a libidine proprię voluntatis castificat-sm illud j. Petri p̄. Animas inquit vestras castificantes in obedientia charitatis. ¶ Quartū est q̄ de hospitibus spiritualibus vel etiam corporalibus triumphat-sm illud Prouerb. xxj. Vir obediens loquetur victoriam. ¶ Quintum est q̄ eos intus ꝛ extra pacificat-sm illo Prouerb. xvj. Qui timet preceptum in pace versabitur. ¶ Sextum est q̄ eos ad contemplationem celestium preparat-sm illud Esaię. lviij. Si glorificaueris dūm-dum non facis vias tuas-ꝛ non inuenitur voluntas tua-ut loquaris sermonem-tunc delectaberis sup dominō-ꝛ sustollam te super altitudinem terrę-ꝛ cibabo te hereditate Jacob patris tui. ¶ Septimum est q̄ eos ad vitam eternam introducit-sm illud Math. xix. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. Sicut enim inobedientia paradisi clauem amisit-sic eam obedientia recuperauit. Vnde ꝛ Simoni qđ̄ interpretatur obediens-dictum est a dño-Math. xvj. Tibi dabo claues regni celorum. Hoc etiam est notandū-q̄ obedientia quasi eques vadit in paradisum innūędo scilicet alienis pedibus-i. voluntati ꝛ sensui alterius. Denicq; obedientia plurimas benedictiones assequitur q̄ proponuntur Deut. xj. Si obedieritis mādatis meis dicit dominus-dabo pluuiam terrę vestrę ꝛc. Et in eodem xxviij. Venient super te vniuersę benedictiones iste si pręcepta eius audieris ꝛ custodieris-benedictus tu in ciuitate-ꝛ benedict⁹ in agro ꝛc. Ecōtra vero sicut obedientia facit hominem seruum dei-sic inobedientia siue voluntas ꝓpria seruū diabol. Propter qđ̄ dicitur Eccl. xviij. Post concupiscentias tuas non eas-et a voluntate tua auertere. Si enī pręstes animę tuę concupiscētiam eius-faciet te in gaudiū inimicis tuis. Et reuera mul-

541

est q̄ inobedientia non est omnibus hominibus maxime odiosa. Nam in nobis ipsis experimur assidue q̄tus sit malum inobedientię propter q̄d de paradiso in hoc exilium detrusi sum⁹. vbi ꝛ infinitas miserias sustinemus. Hātūq̄ fuit inobedięt̄ię malum. ut filium dei per obedientiam oporuerit mori. ꝓpter illud curandum. iuxta illud apostoli Roma. v. Sicut per inobedientiā vnius hominis peccatores ꝓstituti sunt multi. ita ꝛ per vnū⁹ obedientiam iusti constituuntur multi. Deniq̄ tm̄ est malum inobedientię vt criminum maximo cōparetur scilicet idolatrię. iuxta illud Samuelis. j. Regl. xv. Quasi scelus idolatrię est nolle acquiescere. Inobediens enim quia servus est voluntatis proprię. subiectionē deo debitā sibimetipsi tribuit. q̄d est scelus idolatrię. Vñ dicit Job. xxxj. Si osculat⁹ sum manum meam. quę est iniquitas maxima ꝛ negatio cōtra deum altissimum? Nam osculari manus suam. hoc est. sibi vinose facere vel sequi voluntatem propriam. Hinc etiā est illud Aug. paulo ante positum: Primum inquit ꝛ maximum vitium ad ruinam est vti velle potestate ꝓpria. cui⁹ vitij nomē est inobedientia. Æterum propria voluntas in homine omne meritū apud deum etiaz boni operis euacuat. Vnde iudeis conquerentibus ac dicentib⁹ domino: Quare ieiunauimus ꝛ non aspexisti. humiliauimus animas nostras ꝛ nescisti. id est. nō approbasti: Respondit domin⁹ Isaię. lviij. Ecce inquit in diebus ieiunij vestri inuenit voluntas vestra. Hinc ꝛ Greg. in moral. libro. xxxv. Obedientia inquit plerumq̄ si de suo aliquid habeat nulla est. quia scilicet ipsa volūtas propria meritū euacuat. Ydeo dicit beatus Bernā. super Cant̄. Grande malum est volūtas ꝓpria. qua fit ut bona tua non sint tibi bona. Preterea inobedientia plerumq̄ hominem a dignitate sua deiicit. sicut ꝛ primum hominem deiecit. Exemplū etiā habetur de Saul. j. Regl. xv. quē inobedientia deiecit a regno. Vñ ibi a Samuele dicitur ei: Quia proiecisti sermonem domini. proiecit te dominus ne sis rex israel. Iterum hominem sępe confundit. quia frequenter ei⁹ voluntati ac spei contrariū accidit. Im illud Osee. x. Cōfundetur israel in voluntate sua. Vñ et dicitur Isaię. xl v. Qui cōfundentur omnes q̄ repugnant ei scilicet domino. Deniq̄ sicut obedienti ꝓponuntur plurimę benedictiones. sic ꝛ inobedienti plurimę maledictiones Deut̄. xxviij. Si audire inquit nolueris vocem domini ut facias omnia mandata eius. venient super te omnes maledictiones iste. ꝛ apprehēdēt te: Maledictus eris i ciuitate. ꝛ maledictus in agro. Maledictum horreum tuum ꝛ maledictę reliquię tuę. Maledict⁹ fructus ventris tui ꝛ fructus terrę tuę. armenta boum tuorum ꝛ greges ouium tuarum. Maledictus eris ingrediens ꝛ maledictus egrediens ꝛc. hęc omnia dicit beatus Bernā. in sermone vbi supra.

Quibus obediētia debeat exhiberi. Cap XXIX

Primo igitur ꝛ super omnes obediendū est deo. sicut dic̄ Petrus Act. v. Obedire inq̄t oportet deo magis q̄ hoīb⁹. Unde si ꝙ cipiat homo quicunq̄ contrarium deo. nullatenus obediendum est ei. Im illud Eccl. iij. Non te subijcias homini ꝓ peccato. Alioquin iam obedientia non esse probatur. Unę sic diffinitur. Obedięt̄ia est animi deliberati iustę iussionis effect⁹ Hinc ꝛ Greg. vbi supra. Nūq̄ inquit per obedientiam debet malum fieri. sed aliquando debet per obedientiā bonū etiaz q̄d agit̄ intermitti. hęc Greg. Malum autez vel peccatum recte dicit̄ q̄cq̄d volūtati diuinę aduersatur. Vñ Aug. contra Faustum li. q̄. Peccatum inquit est dictum vel factū vel concupitū cōtra

legem ꝓternā. Lex autē ꝓterna est ratio diuina siue voluntas dei ordinē naturalem obseruari iubēs perturbari vetans. Et ut dicit Hiero⁹ ad Eclantiā: Non indiget de⁹ nostro obsequio sed nos indigemus illius imperio. Ꝑdata siq̄dē eius super aurū ꝛ lapidē preciosū sunt desiderabilia qm̄ in custodiēdis illis retributio multa. Obediendū igitur est ei ꝓcipue in ꝓceptis ac prohibitionibus decalogi quib⁹ spiritualiter intellectis ut alibi super⁹ ostensū est, ꝓhibetur omne malū ꝛ ꝓcipitur esse bonum. Porro nec ꝓlato nec patri carnali nec vili etiā boī est obediendū nisi ꝓpter deū ꝛ ꝓpter deum qui est principiū ꝛ finis omniū. Vñ etiā sic diffinitur obedientia ꝑ Hugonem Obediētia inq̄t vera est ꝙ amore dei seruare mandatū. Hinc ꝛ aplus Ephe.vj. Filij inq̄t obedite parētib⁹ vestris i dño i. ꝑ dñm. Qđ etiam exponēs Hiero⁹ ita dicit. Vtrisq; parentibus i. spūalib⁹ ꝛ carnalib⁹ obediendū est in dño in his quę non sunt cōtraria domini voluntati siue hūplacito. Itaq; de obedientia spiritualib⁹ patribus i. ꝓlatis exhibēda dicit aplus Heb.xiij. Obedite ꝓpositis vestris ꝛ subiacete eis ipsi enī pernigilāt quasi rationē pro animabus vestris reddituri ut cū gaudio hoc faciant ꝛ nō gementes hoc enī nō expedit vobis. Hic ꝛ ipse aplus secure ꝓcipiebat his quorum erat apostol⁹. Verbi gratia j. Cor. xj. Hoc autē inquit ꝓcipio. Et ad Philemonē. Multā inq̄t habens fiduciam in christo Jesu iperādi tibi qđ pertinet ad rem magis obsecro ꝓpter charitatē. Nā ut idem apostol⁹ dicit. j. Thimoth. v. Qui bñ ꝓsunt ꝓbyteri duplici honore digni sunt maxime qui laborāt in ꝟbo ꝛ doctrina. Honore inq̄ duplici videlicet spūali ꝛ temporali. Spūali qdē ut eis obediat ꝛ temporali ut eis necessaria ministrent. Bene autē ꝓsunt subdi eor⁹ instructioni ac regimini sollicite ītēdendo ꝛ pro eis apud deū intercedēdo

Nec hoc ideo aplus dicit quin ꝛ malis ꝓlatis i. male viuentib⁹ obediendum sit. Sic n. ꝓcepit a dño Matth. xxiij. Super cathedrā inquit Moysi sederūt scribe ꝛ pharisei: Oia ḡ q̄cunq; dixerint vobis seruate ꝛ facite. Sm opera vero eorum nolite facere: Dicūt enim ꝛ non faciunt. Ibiq; dicit glosa. ꝙ obediendum est eis ꝓpter cathedrā non ꝓpter vitam. Sn his ergo quę priment ad cathedrā obediendum est eis indifferenter. i. bonis ꝛ malis tanq̄ christi vicarijs Sn hac enim parte christo ī eis obeditur. ꝛ ab inobedientib⁹ christ⁹ in eis spernit. sicut dicit ab ipso Luc. x. Qui vos audit me audit. ꝛ qui vos spernit me spernit. Et licet clerici teneantur artius obedire mandatis ꝓlatorum. utpote qui penitus ꝛ q̄ētū ad psonas ꝛ q̄ētum ad possessiones ecclesiastica sunt de foro ipsorū. tñ etiā laici tenētur eis obedire in omnibus q̄ pertinēt ut dictū est ad officiū suū. qđ principaliē ac primo debent exercere circa correctionē atq; salutem animarū. secundario autem circa discretam ꝛ vtilem dispensationē rer⁹ ecclesiasticar⁹. Sz si ꝓciperet aliquid ꝓlatus clerico vel laico contra rationem non teneretur ei ad hmōi obedientiam. Vñ ꝛ papa cum aliq̄d solet ꝓcipere rationē assignat ꝓcepti vel ibidem vel alibi. Porro de obedientia parentibus carnalibus exhibēda. dicit aplus ad Col. iij. Filij obedite parentibus per omnia sc̄z in quib⁹ debet eis obedientia. Nā et parentes filios tenent in duob⁹ bñficijs. sc̄z in puidendis necessarijs corporis. ꝛ ī disciplina religionis. De primo dicit apostolus Eph. v. Nemo vnq̄ carnē suam odio habuit. sed nutrit ꝛ fouet eam. De secūdo dicitur ibidem. v. Educate illos in disciplina ꝛ correctione dñi. Sic ꝛ filij debent parentibus duplicē obedientiā vnam sc̄z in his quę sunt ipsor⁹ parentū. aliam vero in his quę pertinent ad dñm Prima consistit ī tribus. Sm illud Eccl. iij. Qui timet dñm honorat parentes. ꝛ

quasi dominis seruiet his qui se genuerunt. Et in quibus eis seruire debeat exprimitur cum subiungitur: In opere ac sermone z omni patientia. In opere scz necessaria illis administrando. in sermone preceptis coz mentis consensum adhibituz verbis exprimēdo. z in omni patientia scz eorum corruptiones atq flagella patienter sustinēdo. Secunda cō sistit in tribus scilicet in credēdis z agendis z cauendis. Sic enim exponit in glosa illud qđ dicit apostolus ad Eph̄. vj. Filij obedite parentibus in domino. i. fm fidem z iusticiam domini. que scilicet iusticia habet duas ptes: declinare a malo z facere bonum. Debent itaq parentes simpliciter docere filios fidem z iusticiam. i. quid credant. quid faciant. z a q̄bus caueant. Et illi tenentur hoc ab eis suscipere z obedire. alioquin nō erūt immunes a crimine. In hoc enim non solū parentibus sed etiam deo inobedientes sunt z peccant criminaliter exquo ad annos discretionis peruenerūt. Unde dicit Aug. in libro confessionū. ij. recolens statū adolescētię sue. Monebat inquit me mater mea cum in genti sollicitudine ne fornicarer. z maxime ne adulterer. qui mihi monitus muliebres videbantur q̄bus obtemperare erubescerem: Illi aūt tui erāt deus meus. quia per eum tu mihi non tacebas. z in illa contemnebaris a me filio eius. Hinc etiam inobediētia homōi quondaz in lege puniebatur morte. sicut precipitur Deut. xxj. Si genuerit homo filium contumacem z proteruū qui non audiat patris z matris imperiū z coercitus obedire contēpserit: apprehendant eum z ducent ad seniores ciuitatis illius ad portā iudicij. dicentq ad eos: Filius noster iste pterunus z ptumax est. monita nostra audire contemnit. cōmessationibus vacat z luxurię atq conuiuijs. lapidibus eū obruet pplus ciuitatis z morietur. Sup illo quoq verbo apostoli ad Eph̄. Filij obedite parentibus in dño. dicit glosa q̄ hoc est preceptū legis. s. Exodi. xx. Honora inquit patrē tuum z matrē tuā. ut sis lōgeuus sup terrā. Obedientia q̄ debet parentibus ex p̄cepto. z inobedientia est trāsgressio. Hinc z aplus ipse numerat eam inter crimina. dicens Roma. j. Parētibus nō obedientes ꝛc. et postea: Qui talia inquit agūt. digni sūt morte. Ubiq etiā dicit glosa. q̄ parētibus non obedientes feris sunt indomitiores. Econtra vero filij Rechab multū commēdant a dño. q̄ obedierūt Jonadab patri suo. precipiēti. s. vt vinū imperpetuū nō biberent. nec ędificarēt nec plantarēt sed in tabernaculis habitarēt. vnde dictum est eis a dño Hieremię. xxxv. Pro eo q̄ obedistis precepto Jonadab patris vestri. z custodistis oīa mādata eius. non deficiet de stirpe ipsius stans in cōspectu meo cūctis diebus. Et reuera libēter obediendū est patri. cuius nomē dulce derivatū siue translatū est a patre cęlesti. fm illud apostoli Eph̄. iij. Flecto genua mea ad patrē dñi nri Jesu christi. ex quo omnis paternitas in cęlis z in terra nominatur. Quę aūt bona. puenīāt ex honore parētum z obediētia iam alias ostensū est supra. Sicut aūt filij debēt parentibus obedire. sic z illi debēt filios cū modestia precipere. Unde postq̄ dixit aplus Eph̄. vj. Filij obedite parentibus ꝛc. subiūgit: Et vos patres nolite ad iracūdiā. p̄uocare filios vestros. Qđ exponēs Hiero⁹ dic. Peccatū filiorū est parentibus nō obedire. peccatū vero parentū. filios lactentes ad iracūdiā. p̄uocare. aut certe iā adolescentibus z maturioris ętatis ea q̄ grauia sunt imperare. Itaq sicut in filijs obsequium. sic z in parentibus moderatū iubetur imperiū. ut se nouerit illis p̄esse nō quasi seruis. sed quasi filijs. hęc Hiero⁹. Unū est aūt in q̄ sibi mutuo tenēt ex debito parētes z filij in exhibitiōe sūbsidiorū que sūt necessaria corpi. Unde aplus. j. Thimoth. v. Si qua inḋt vidua filios aut nepotes habet: discat p̄mum domū

sua bñ regere ꝛ mutuã vicẽ parẽtib⁹ reddere. Hiꝭ aũt suos ꝛ maxime domesticorũ curã nõ habẽt fidẽ negauit ꝛ est infideli deteriox. **Preterhoc** etiã obediendũ est ꝓncipib⁹ ac iudicib⁹ tam ecclesiasticis qꝫ secularib⁹: Unicuiqꝫ ab illis qui sũt de foro ipsius sm illud apli Ro. xiij. Oia aia potestatib⁹ sublimioribus subdita sit. Nã qui resistit potestati ordinationi resistit. Qui aũt resistũt ipsi sibi damnationẽ acquirũt. Nã ꝓncipes nõ sũt timor boni op⁹ sed mali. Itaqꝫ seruãdę sũt eox leges ꝛ instituta ꝛ ꝓsuetudines. Vñ Tullius in li. j. de legib⁹. Justicia inqt est obtẽperatio legib⁹ scriptis ꝛ ꝓmox institutis. Hic ꝛ Virgili⁹ in georgicis li. iij. Est legã seruãda fides sãma volũtas. Dũ mãdat fieriqꝫ iubet parere necesse est Hic ꝛ Gregl naçãzen⁹ in quodã sermone habito coram imperatore: Subiecti sum⁹ inquit deo ꝛ inuicẽ nobis ac potestatib⁹ terrenis. Deo qdẽ ꝓpter oia nobis inuicẽ ꝓpter charitatẽ ꝓncipib⁹ aũt ꝓpter quietem ꝛ disciplinã. Ecce q⁹ decet nos obedire nõ solũ illꝭ q̃bus tenemur ex ꝓcepto s. superioribus sed etiam paribus vel etiã inferioribus. iuxta qđ dicit Petr⁹ in. j. ij. Subiecti estote omni humanę creaturę ꝓpter deũ. Ut enim dicit beatus Bern⁹ in li. de ꝓcepto ꝛ dispensatione. Illa nõ est obedientia perfecta quę ꝓcepti finibus est cõtẽta siue limitata. Denicꝫ serui tenent obedire dñis carnalibus sicut ꝓcipit apls Epł. vj. Et similiꝫ Petr⁹ i. j. q. Serui inquit subditi estote cũ omni timore dñis nõ tm bonis ꝛ modestis sed etiã discolis.

De septem gradibus in modo obediendi.

Cap XXX

Odus autem obedientię continet. vij. gradus quos in sermone de via vitę prosequit̃ bẽus Bern⁹, videlicet ut obediat libẽter simplicit. hilarit. velocit. virilit. bãlit. indeficẽter siue pseueranter. Itaqꝫ primus grad⁹ est obedire libenter. Omnis enim voluntas hominis ab adolescẽtia ꝓna est in malũ quoniã ab illa primę ꝓuaricationis angustia innatus est homini amor ꝓprię voluntatis que volũtatẽ creatoris relinquẽs ibi subiecta est seruituti vbi voluit dñari. Utũlibet tñ gue sit nõ põt primũ obediẽtię gradũ ascendere qui volũtatẽ ꝓcipientis nõ fecerit ꝑ suã. Ex volũtate igit suscipiẽda sunt imperia maiox ꝛ ipsã cor a volũtarijs reflectionib⁹ suis abducẽdũ donec ꝓpria volũtate diligat imperãtis mãdatũ hoc ẽ eni libẽter obedire volũtatẽ imperantis volũtarie adimplere. hec Bern⁹ de ꝑmo gdu. Hęc ẽ quã dixi ẽ filialis obediẽtia qꝫ nõ placẽt deo coacta seruitia. Unde pś. Voluntarię inquit sacrificabo tibi. Super hoc exẽplũ nobis prębuit chr⁹ in semetipso q̃ delectabat in obedientia tanqꝫ in cibo iuxta illud Joh. iiij. Me⁹ inquit cibus est ut faciam voluntatẽ ei⁹ qui misit me. Similiter ꝛ Paulus q̃ statim audita voce domini dixit ei sicut legitur Act. ix. Dñe qđ me vis facere: Ecce qꝫ libenter se offerebat obedientię paratus facere quicquid ille vellet ꝓcipere ac si diceret: Paratũ cor meũ de⁹ paratum cor meũ. Hũ ꝛbũ illud sic exponit alibi bẽus Bern⁹. O inqt verbũ breue ꝑ plenũ ꝛ vivum ꝛ efficax: Dñe qđ me vis facere qꝫ pauci reperiuntur in hac forma obedientię q̃ nõ qđ ipsi ꝛ quid dñus velit oi hora requirãt dicẽtes sine intermissione dñe qđ me vis facere. Ueu plures habem⁹ imitatores illi⁹ euangelici cę ci qꝫ apostoli quorum pusillanimitas ꝛ peruersitas erigitur ab eis oportet quęri quid vis ut facã tibi discernũt ꝛ eligunt in quibo obediãt imperãti imo in quib⁹ ꝓceptoꝝ suoꝝ obedire necesse sit cordã volũtati. hec Bern⁹. Econtra ꝙo dic Augꝰ in li. cõfessionũ. x. Optim⁹ dñe minister tu⁹ est q̃ nõ iuuet hoc audire a te qđ ipe

volu erit · sed potiꝰ ꝟ velle qđ a te audierit. Hinc etiam dicit Lucanus. Ꝙcquid iubeare velis. Ut enim dicit pbus Si iussꝰ pares seruus es · si volens liber Ut ut dicit Terẽtius comicꝰ. Nulla ẽ tã facil' res ḡn difficilis sit dũ facias inuitꝰ

¶ Secundus gradus ut dicit beatꝰ Bernũ. est obtẽperare simpliciter. Multos inquit videmus post ꝓcipientis imperium multas facere questiões · ut quare hoc preceptum sit · vnde hoc venit · cuius consilium hoc inuenit · inde murmuratio · inde frequens excusatio · impossibilitatis simulatio · amicoꝝ aduocatio: Nõ sic Abraã fecit · sed simpliciter obediuit · hec ille. Hinc ꝫ aplus ad Philip. ij. Omnia inquit facite sine murmuratione Ytaqꝫ verus obediens erga suum pceptorẽ se habere debet · ut omis vl iumentum · s · ut simpliciter eius voluntatem sequens vocatur ad eius libitum · sm illud ps. Ut iumentũ inquit factus sũ apud te · ꝫ ego semp tecũ. Hic ꝫ alibi dicit' ad dominũ: Deduxisti sicut oues populũ tuũ in manu Moysi ꝫ Aaron. ¶ Tertiꝰ inquit gradus est · obedire hilariter. Hilarem enim datorem diligit deus · nõ ex tristicia inquit aut ex necessitate. Ytaqꝫ serenitas in vultu · dulcedo in sermonibꝰ multũ colorant obedientiã obsequẽtis. Econtra vero nubilosa corporis cõpositio · ꝫ facies tristiciꝫ tenebras obfuscata · deuotionẽ vl hilaritatẽ ab aĩo recessisse significãt. Unde poeta. Super omnia vultus accessere boni · hec ille. Hinc et ps. Paratus sum ꝫ nõ sum turbatꝰ · ut custodiã mandata tua. Ytaqꝫ qui obediunt in tristicia similes sũt Simoni cyreneo qui crucem ferebat in angaria · sicut legitur Matth. xxvij. Talis erat obedientia dẽmoniũ · qui iubente domino coacti ac tristes exibant de corporibꝰ obsessoꝝ. Sed deo non placet dẽmoniaca obedientia · sicut nec canina patiẽtia} ¶ Quartus inquit gradus est obsecũdare velociter. Nam velociter currit sermo eius · et velocꝫ desiderat habere sequentẽ. Unũ Viam inquit mandatorum tuorum cucurri · cum dilatasti cor meum · hec ille. Hinc Petrꝰ ꝫ Andreas ad primo vocem continuo relictis retibus ꝫ naui secuti sunt saluatorem · ut legitur Matth. iiij. Idem ibidem habetur de Iacobo ꝫ Johanne · qꝫ scilicet secuti sunt eum statim relictibus retibus ꝫ patre. Ut enim dicit beatus Ambrosiꝰ. Nescit tarda molimina spiritussancti gra. Unũ beatꝰ Bernũ. vbi supra. Fidelis inquit obediẽs nescit moras · crastinum fugit · ꝓcipientem ꝓripit · parat oculos visui · aures auditui · linguam voci · manus operi · pedes itineri · totum se colligit ut voluntatem compleat imperantis. hec Bernũ. Et hoc est qđ dicit' Prouerb. xv. Mens iusti meditabitur obedientias. Exemplũ quoqꝫ de obedientie velocitate ponit Bernũ. de Zacheo · cui dictum est a domino · sicut legitur Luc. xix. Zachee festinãs descende · quia hodie in domo tua oportet me manere. Qui festinans descendit · et illum gaudens accepit. Hinc etiã dicit' Prouerb. xxij. Vidisti hominem velocem in opere suo coram regibus stabunt nec erit ante ignobiles. ¶ Quintus inquit gradꝰ est · adimplere viriliter · iuxta illud ps. Viriliter inquit agite ꝫ confortetur cor vestrum &c. Sic christus viriliter obediuit patri · ita ut pro obedientia non recusauerit mori. Maluit enĩ amittere vitam ꝙm obedientiam: Ideoqꝫ factꝰ est obediens vsqꝫ ad mortẽ · etiã ignominiosam. Unde ꝫ beatus Bernũ. viros ꝓfectos ac religiosos ibidem ad simile hortatur hoc modo. Non est inquit fortitudinis vl ad iobediẽtiã ire · vel ab obediẽtia abduci: Ytaqꝫ si tribulatio intonat si persecutio resultat · si maligni tuum iter impediant · tu obedientie viam nõ deseras · sed dicas: Paratus sum ꝫ non sum turbatus ut custodiam mandata tua.

¶ Sextꝰ inqt est obedire hũiliter videlicꝫ ne de fortitudine opis deficiãs · sed cũ oĩa

beneficerimus dicamus: Serui inutiles sumus qđ debuimus facere fecim⁹. Hoc precipitur a domino Luc.xvij. Cū inq̄t feceritis omnia que precepta sunt vobis dicite ꝛc. Septimus inquit est obedire indesinenter. Incipere siquidem est multo⁹ ꝓseuerare pauco⁹ hec Bern̄. Hoc est qđ dicit apostolus j ad Cor. ix. Qui in stadio currunt omnes quidē currunt sed vnus accipit brauium. Sic ergo inquit currite scilicet perseueranter vt comprehendatis quia qui perseuerauerit vsq; in finem hic saluus erit. vt legitur Matth.x. Hec de obedientia filiali que debet superioribus exhiberi.

De morali compositione. Cap XXXI

Circa de compositione morali quā debet obseruare q̄libet i seipso dicit beatus Bern̄. in supradicto sermone de apostolis Petro ⁊ Paulo. Ordinabiliter debes viuere ut in omni conuersatione tua vias tuas sollicitus sis obseruare ⁊ in conspectu dei ⁊ in conspectu proximi cautus ⁊ tibi a peccato ⁊ illi a scādalo hec Bern̄. Ut hanc ordinationem facit duplex disciplina scilicet interior ad seipsum ⁊ exterior ad proximum. Interior disciplina consistit in humilitate ac benignitate patientia ⁊ charitate ceteris q̄ virtutibus de quibus alias dictum est superius. Exterior autem cōsistit in decenti compositione membrorum. De quibus Hugo in li. de institutione nouitiorum. Disciplina inquit est membrorum omnium motus ordinat⁹ ⁊ dispositio decens in omni habitu ⁊ actione. Disciplina est compescens cupiditatis malorum desideriorū carcer frenum lasciuie elationis ingens vinculum iracundie que domat intemperantiam lenitatem ligat ⁊ omnes inordinatos motus mētis atq; illicitos appetit⁹ suffocat. Sicut enī de incōstantia mētis nascit inordinata motio corporis ita q̄s dum corpus per disciplinaz stringit animus ad constantiam solidatur. Et paulatim intrinsecus mens ad quietem componit cū per disciplinę custodiam mali motus eius fluere non sinuntur. Integritas ergo virtutis est quādo per interiā mentis custodiam ordinate regūtur mēbra corporis. Sed qui statū mentis perdit foris in inconstantiā motionis defluit. Vñ per Salomonē dicit: Hō apostata vir inutilis graditur ore perverso annuit oculis terit pede digito loquitur prauo corde machinat malum ⁊ in omni tempore iurgia seminat huic exemplo veniet perditio sua ꝛc. Liganda ergo sunt foris per disciplinā membra corporis vt intrinsecus solidetur status mētis. Omnium nanq; vitiorum mot⁹ disciplina coercet ⁊ q̄rum mala desideria foris coercendo comprimit tantū per cū bonum desiderium interius conualescat paulatimq; cadē virtutū forma per cōsuetudinem menti imprimitur que foris per disciplinam in habitu corporis cōseruatur hec Hugo. Ex quibus patet q⁹ restrictio siue compositio membrorum exteriorum non parum valet ad custodiam siue disciplinam interiorum. Plurimum quoq; valet ad scandali vel offense vitationem ⁊ ad proximorum ędificationē. Unde Aug. in regula clericorum. In incessu statu motu in omnib⁹ motibus vestris nihil fiat qđ cuiusq; offendat aspectum sed qđ vestram deceat sanctitatē. Ut autē dicit Hugo vbi supra. In quattuor precipue conseruanda est exterior disciplina videlicet in habitu in gestu in locutione in comestione hec Hugo. Habitus quidem nec nimis debet esse neglectus nec vltra modum curiosus sed status cuiuslibet persone cōgru⁹ ⁊ honestus. Vñ ut dicit Hugo de folieto in libro de claustro anime. ij. Diuersitas esse debet inter indumēta patrij ⁊ monasterij. Qui enim mollibus

ꝛestiũr in domibus regũz sunt. Denicꝫ molles inquit quærunt mollia-elati pre-ciosa-delicati speciosa-hec ille. Verũtñ audiant ut dicit Hugo de sancto Victore in li. de nouicioꝝ institutione-qui mollibus ac delicatis ꝛ curiosis ꝛestib⁹ induuntur-ꝙ ille diues qui in euãgelio purpura ꝛ bysso induitur-postea in tormentis inferni ꝛternaliter cruciandus sepelitur. Quid autem inquit in purpura nisi colo⁹ ꝛ pretium-ꝛ quid in bysso nisi mollicies reprehẽditur? Num ergo carni sue ꝛ in purpura decorem-ꝛ in bysso molliciem adhibuisse dicitur-proculdubio simul superbus ꝛ luxuriosus fuisse comprobatur. Non solum aũt obseruãdus est disciplinę mod⁹ in genere ꝛestis ꝛ colore-sed etiam in formatione siue factura ꝛ coaptatione. Nam sunt quidaꝝ stulti qui ꝛestimenta circa se componũt. Alij vero maiori scurrilitate ridiculose trãsuertunt. Alij autem ut pompã de se faciant explicant ea-ꝛ ꝙtum possunt latius distendũt. Alij ipsis corrugata in vnum colligunt. Alij cõtorquentes ꝛ cõplectentes inuoluũt. Alij conamine toto stringentes ꝛ findentes-ea omnia corporis sui liniamenta-inuerecũdissima q̃dam turpitudine aspiciẽtib⁹ numerãda exponunt. Alij iactando pãnos suos leuitatem suę mentis ex ipsa sui habitus mobilitate ostendãt. Alij vero incedentes sinuoso sirmate terram vertunt ꝛ limbis dependentibus-imo retro consequentibus caudis in similitudinem vulpium vestigia sua obducũt. Dest⁹ quoꝫ ser modis inuenit reprehensibilis. Mollis nanꝫ significat lasciuiam-dissolut⁹ negligentiam-tardus pigritiam-citatus inconstantiam-procax superbiam-turbidus iracundiaꝝ. Itaꝫ singula membra suum teneant officiũ neꝫ vsurpent alienum-ut scilicet id agat vnumqꝙꝫ membrum ad qđ factum est-ut neꝫ loquat manus-neꝫ os audiat-neꝫ oculus linguę officium assumat. Sunt enim quidam qui non buccis patẽtibus auscultare nesciunt-ꝛ quasi per os sensus influere debeat-palatum ad verba loquentis aperiũt. Alij qđꝫ adhuc peius est i agẽdo vel audiendo quasi canes sitientes linguam protendunt-ꝛ ad singulas actiones velut in ollam labia torquendo circũducunt. Alij loquentes digitum extendunt-supercilia erigũt-ꝛ oculos in orbẽ rotantes aut profunda quadam consideratione defigentes cuiusdam intrinsece magnificentię conatus ostendunt. Alij caput iactant-comam excutiunt-vestimenta adaptando componunt ꝛ latera-pedesꝫ extendendo-ridiculam satis ostentationis formam fingunt. Alij q̃si ambę aures ad audiendum facte nõ sint alteram tantũ collo detorto voci veniẽti opponunt. Alij typũ nescio quẽ figurantes-oculum intermidendu⁹-aliũ claudũt aliũ aperiũt. Alij maiori ridiculo cũ medietate oris loquuntur. Sunt preterea mille larue-mille subsannationes et corrugatiões nariũ-mille valgia ꝛ contortiones labiorum quę pulcritudinem facici ꝛ decorem disciplinę deformant. Alij nauigãt brachijs incedentes-ꝛ duplici quodam monstro vno eodemꝫ tempore pedibus deorsum in terra ambulant-ꝛ lacertis sursum in aere volunt. Dõ ꝛ quęso monstꝝ hoc-qđ simul in se fingit ꝛ hominis incessum ꝛ nauis remigium-ꝛ auis volatuꝝ? libet in hoc poetice illius subsãnationis elogio proclamare Humano capiti cervicẽ pictor equinã Jũgere si velis ꝛ varias inducere plumas ꝛc. Itaꝫ sic vnusquisꝫ i actu suo se dirigat ꝛ moueat-ut in nulla vnq̃ parte tẽperantie limitẽ aut formã honestatis excedat. Hoc est ut in paucis exẽplificem⁹ Videre sine apertiõe dentiũ-videre sine defictione oculoꝝ-loq̃ sine extẽsiõe manuũ ꝛ itẽratiõe digitoꝝ-sine ꝓtentiõe labioꝝ-sine extẽsiõe ꝛ iactatiõe capitis-sine elevatiõe supercilioꝝ-Incedẽ sine modulatiõe gressuũ-sine vẽtilatiõe brachioꝝ

sine gesticulatione scapularum. Sedere sine diuaricatione cruriū sine alterius superiectione pedum sine extensione vel agitatione tibiarum sine alterna accubitatione laterum iacere sine disiunctione membrorum. Ut ut tandē de hac parte finem loquendi faciamus gestus hominis in omni actu esse debet gratiosus sine mollitie quietus sine dissolutione grauis sine tarditate alacer sine inēptitudine maturus sine proteruia ꝛ seuer⁹ sine turbulentia. Mollem enim gestum temperat turbidus procacez dissolutus citatum tardus quoniā inter vitia contraria limes medius est virtus. Porro in locutione res quinq̄ sunt considerandę. hoc est quid dicatur ꝛ cui. ꝛ quādo ꝛ vbi ꝛ quō. Quid videlicet vt nunq̄ i sermonibus disciplinatis adhibeāt ocio sa id est inutilia vel inhonesta vel nociua. Inutilia sunt quę nec loquentibus nec audiētibus prosunt. Inhonesta sūt quę illius qui loquitur vel illius de quo loquitur dignitati non conueniunt. Nociua vero sunt q̄ aios auditoꝛ vel ad errorem vel ad prauitatem inducūt. Hęc tria discerni possunt ſm qualitatem rerum ac personarum. Qualitas personarum quattuor modis consideratur videlicet ſm ętatem ſcīm scientiam ſm officiū ſm ordinē. Aliud enim cōuenit locutionibus senum aliud iuuenum ꝛ ita de aliis. Senes quippe loqui debent de discretione bene cōsulendi. Iuuenes de instātia benefaciendi. Sapientes de mysterijs scripturarū. Simplices de exemplis bonoꝝ operum. Hi qui exteriora tractant negocia de sollertia acquirēdi. Hi qui quietam vitā ducūt de disciplina viuendi. Prelati de ḡuisione subditorū. Subiecti de obedientia preceptorum. Ęterum velle docere sapientes est superbia ꝛ corripere obstinatos insipientia. Venię in mensa siue in comestione duplex est custodia disciplinę. scilicet in habitu ꝛ in cibo. In habitu triplex. scz tacendi respiciendi sese continendi. Taciturnitas siquidem inter epulas est necessaria quia lingua quę omni tempore prona ad peccatū labitur periculosius tamen cum per crapulam inflammata fuerit ad loquendum relaxatur. Custodia etiam oculorum quia non decet ibi precipue ut imprudēter ea quę apud alios agantur circumlustrando prospiciat sed ut potius pudice demissis luminib⁹ ea tantū quę sibi apposita sunt attendat. Custodia quoq̄ continendi sese ibi negligenda nō est quatinus videlicet neq̄ in habitu neq̄ in gestu indecens aliqd aut inhonestum agatur. Sicut quidam faciunt qui cum ad edendum assederint inquieta quadam agitatione ꝛ confusione membrorum intemperantiam animi sui designant. Caput excutiunt brachia exercent manus in altum expandunt et non sine magna turpitudine quasi totā epulam absorpturi sint quoddā ingentes conatus indecoros gestus ostendūt. In vno loco sedentes oculis ꝛ manibus quę propo quę lōge omnia circumcurrūt simul panes comminuunt. Vinum in calices ꝛ pateras effundūt. Discos in gyrum circumducūt ꝛ velut rex super obsessam ciuitatem assultum facturus dubitant vbi primū expugnationem aggredi antur dum simul in omni parte irruptionem facere concupiscunt. His ergo tribus modis debet quisq̄ inter epulas conseruare disciplinam in semetipso videlicet ut et linguam suam a loquacitate restringat ꝛ oculos suos a circumspectione cohibeat ut ꝛ cętera membra omnia cū modestia ꝛ quiete contineat. In cibo quoq̄ sumendo modum conuenit obseruare videlicet ut munde sumātur ꝛ temperate. Quidam enim inter comedendum dum scutellas exonerare volunt quadrata ferculoꝝ frusta adipem siue sagimen sup rotata distillāta mēsalibꝰ inuoluūt aut supinicūt donec iteꝝ euisceratis interioribꝰ ea q̄ remāserāt in pīsinū

locũ reponunt. Alij vero bibentes digitos mediotenus poculis imergunt. Alij manus vnctas ad vestimẽta scilicet detergentes rursus ad cibaria tractãdo redeunt. Alij nudis articulis vice cochlearis olera sua piscantur: ita ut in eodem iure ꝛ manus ablutionem ꝛ ventris refectionem quærere videãtur. Alij semicorrosas crustas ꝛ pręmorsas collyridas cibarijs gustando infigunt. ꝛ reliquias dẽtium suorum offas facturi in poculis demergunt. Humendus est etiam temperate id est tractim ꝛ non cum nimia festinatione nec contra honestatem nec supra necessitatẽ. Cui minus sufficit iste ꝓpter ad turpitudinem edacitatis perueniat in superfluitatem offẽdit. Cui multũ opus est in eo sępe honestas comedendi lędit tur etiam ꝓpter ad superfluitatem veniatur. Ergo ille cui paruꝫ satis est magis superfluitatem caueat. Illi vero cui multũ opus est magis ad honestatẽ attendat hęc Hugo. Multa quoq; alia de moderatione gestuum ac regimine actuum ꝛ cęteris ad honestatem vitę pertinentibus superius per diuersos libros ac per diuersa singulorũ librorum capitula posuimus. Vt enim dicit Tullius in tusculanario libro .iij. Amplissima omnium est bene viuẽdi disciplina quã vita magis q̃ litteris quidam persecuti sũt Et ut dicit Ouidius in libro de arte .iij. Magnum opus est mores composuisse bonos.

De vita sociali ꝛ eligenda societate.

Cap XXXII

Iterum de vita sociali dicit beatus Bernardus in sermone supradicto. Socialiter debes viuere vt amari studeas ꝛ amare. Blandũ te ꝛ affabilẽ exhibere nec solũ patienter sed etiam libenter infirmitates fratrum siue sociorũ tam morum q̃ corporum ꝙ supportare hęc Bernardus. Et reuera vita socialis etiam pueris multũ expedit si tamẽ societas bona sit. Nam vt dicit Tulli⁹ in li. de amicitia. Nunq̃ nisi inter bonos esse potest vera societas vel amicicia. Vt autem viuat socialiter cõcordat etiam natura qm̃ ut idẽ ibidẽ dicit. Natura nihil solitariuꝫ amat nec aliq̃d appetentius est sui similiũ atq; rapati⁹ q̃ natura. Apostol⁹ quoq; quosdam inter criminosos numerat eo ꝙ essent sine affectione ꝛ absq; fędere scilicet sociali ad Romanos ꝓ. Ideo dicit etiã Epicurus: Ante circũspiciendum est cũ ꝙbus edas ꝛ bibas q̃ quid edas vel bibas. Nam sine amico vel socio visceratio leonis ac lupi vita est. Est etiam ipsa societas naturaliter iocunda ꝛ grata: iuxta illud Senece ad Lucilium. Nullius inquit boni possessio iocunda est sine socio. Vt autem dicit Tullius in libro de officijs .j. In quibus eadem studia voluntatesq; sunt eadem. In his fit ut alter altero ęque delectetur ut scipsoq; fiat vnus ex pluribus. Denicq; non solum in domo vel in mensa societas est iocunda ꝫ etiã in via: Iuxta illud Macrobij in libro saturnalium. Comes incẽt facundus in via pro vehiculo est nec solum est iocunda sed etiã vtilis ad multa Vnde dicitur Ecclesiastes .iij. Melius est duos esse q̃ vnum habent enim emolimentum societatis suę. De inde subiũgit triplex emolimentum ꝙ ex societate prouenit videlicet in casu fulcimentum in pace vel quiete solatium vel fomentũ in persecutione adiumentũ. Hoc est enim qđ dicit: Si vnum ceciderit id est ad casum corporalem vel spiritualem tituba uerit ab altero fulcitur scilicet consilio vel auxilio vl̃ solatio. Huĩ illud .j. Thes sal. v. Consolamini pusillanimes suscipite infirmos patiẽtes estote ad omnes. Et ad Galathas .vj. Alter alterius onera portate ꝛ sic adimplebitis legem christi. Et alibi; Cũ patientia supportantes

inuicem ꝛc. Econtra vero de solitario. id est societate vestituto subiungit Salomon. Ve soli quia cū ceciderit nō habet sublevantem id est ipsum a casu erigentem. Vñ illud ad Heb. xij. Remissas manus ⁊ soluta genua erigite scilicet ad inuicem ⁊ gressus rectos facite pedibus vestris ut non claudicans quis erret magis aūt sanet. Postea de secūdo emolimēto subdit Salomon. Et si dormierint duo id est in pace ⁊ quiete pariter vixerint fouebuntur mutuo id est mutuis exemplis videlicꝫ bonum faciēdi ⁊ malum fugiendi. De primo dicit Seneca Lucilio. Cum bis versare qui te meliorem facturi sunt ⁊ illos admitte ꝙs tu potes meliores facere. Vnde ⁊ Terentius in adelphis. Vitas inquit aliorum iubeo tanqꝫ in speculo inspicere ⁊ ex alijs exemplum sibimet sumere. Dicit etiā Quintilianus in libro .viij. de oratoria institutione. Hō prudentis est quod in quocunqꝫ optimum est si possit suum facere. De secundo scilicet exemplo malum fugiendi patet qđ vnius increpatio vel flagellatio terrorem incutit alteri: Iuxta illud Proverb. xxj. Multato pestilente sapientior erit parvul⁹. Vñ in proverbijs sapitum dicitur. Ut ex alterius vitio sapiens emendat suum. Vnde ⁊ Ouidius de arte libro .ij. Discite ab alterius vestris timuisse ꝙrelis. Et Tibullius. Dolore alterius didicit posse carere suū. Et Cato vbi supra. Quę fugias vita est nobis aliena magistra. Tandem vero de tertio emolimento adiungit Salomon. Et si quispiam scilicet homo vel diabol⁹ prevaluerit contra vnū duo resistent ei scilicet inuicem adiuuantes ⁊ consolantes ac simul pro inuicem intercedentes aut orantes. Vt enī legitur Proverb. xviij. Frater qui adiuuatur a fratre ē ꝙsi ciuitas firma. Post illa vero tria emolimenta expressa subiungitur qꝫ funiculus triplex difficile rūpitur. Et appellat triplex funiculus methaphonice predictum triplex emolimētum qđ consequitur quis ex competenti societate. Vel etiā triplicem funiculum vocat Salomon societatem trium ac si dicat: Si tam multiplex habent emolumentum societatis luꝫ duo conuiuentes multomagis tres aut plures. Bonorum nanqꝫ pluralitas sociorum producit qđ optimum est multitudinem exemplorum ideo ad proficiendum in bono est vtilis. Iuxta illud Catonis. Multorum disce exemplo quę facta sequaris. Nec solum aliquando expedit puero meliores habere socios in moribus vel scientia quos sequatur sed etiam minus provectos quos magis ac magis precedere nitatur iuxta illud Ouidij in libro de arte .ij. Nunc bene fortis equus reserato carcere currit cū quos preterat quosqꝫ sequatur habet. Nota in eligendo socio vel societate necessaria est prudentia ⁊ in seruando concordia ⁊ in perseuerando pstantia. Prudentia quidem vt eligatur fidelis ⁊ moribus habilis vel amabilis ⁊ exercitio vel studijs equalis. De primo id est de fidelitate oportet quod sit fidelis ⁊ in verbo ⁊ in commisso. In verbo ne sit mendax quia omnibus recte sapientibus odiosa est mendacitas. Vnde dicit Eccl. xx. Melior est fur qui assiduitas viri mēdacis. In commisso vero duplici consilij scilicet ⁊ rei. Cōsilij ut non revelet rei ut non defraudet. De primo dicitur Prover. xj. Qui ambulat fraudulēter revelat arcana qui aūt fidelis est celat animi cōmissum. De secundo dicit Tullius i libro de officijs .iij. Societatis arctissimum vinculum est arbitrari magna contra naturā esse hominem alicui homini detrahere cōmodi sui causa qui oīa subire incōmoda. De fidei societate ponit Valer⁹ li. iij. exēplū laudabile. Damon ⁊ Pythias Pythagore discipuli fidelē inē se iunxerūt amicitiam vt cū

alterum ex his Dionysius siracusanus tyrannus interficere vellet·⁊ nec tps ab eo quo peiusq; periret domum profecturus ordinaret res suas impetrasset·alter tandem se pro eius reditu tyranno dare non dubitauit·Appropinquante autem pfinita die nec illo redcūte·vnusquisq; stultitię temerarium sponsorem damnabat·at is nihil se de amici constantia metuere pciudicabat. Eodem itaq; momento⁊ hora Dionysio cōstituto qui eam acceperat superuenit⁊ admiratus tyrānus amborum animū supplicium fidei remisit·eosq; insuper ut ipsum in societatem amicitię tertium sodalicij gradum reciperēt rogauit·hęc Valerius. Ut hoc exemplum consonat vrbo supdicto·qō Ecclesiasticos·iij.legē scz. Funiculus triplex difficile rumpitur.

Decimo aūt qō in socio requirendum est·scilicet de morum habilitate vł aptitudine·patet q; pueris pcipue tam bonis q̄ discholis prouidēdū est de vna⁊ moderata societate·bonis salicz ne malorum exemplis⁊ colloquijs puertantur·⁊ etiā discholis ut bonorū exemplis ad bonū puertāt·⁊ h maxie q̄m eius illa ad vtrumlibet formabilis est: Iuxta illud qō scriptum est: Cum sancto sanctꝰ eris·⁊ cum peuerso puerteris. Ideo dicit Cato: Protinus esto bonis·si non potes optimus esse. Cum tibi vel sociū vel fidum quęris amicū. Non tibi fortuna est hominis·sed vita petēda. Pcipue quoq; inter bonos commendabilis est societas·iuxta illud Tullij de officijs.ij. Omnium societatum nulla pclārtior est·nullaq; firmior q̄ cum boni moribus similes familiaritate coniuncti sūt Nihil est enī amabilius nec copulatius q̄ morum similitudo bonoꝝ. Huic etiā consonat Matheus in libro de Tobia dicens: Et redolet melius iunctura bonoꝝ. Plus nāq; sapiūt lilia mixta rosis Ecōtra vo de societate mala·dic Plautus in aulularia. Insipientium⁊ reproborum facilius sustinetur od'ium·q̄ collegium. Propter hoc in lege prohibet iungi alinus cum bouc·id est·stolidus cum prudente·vel rudis cum obediente Hinc⁊ Amos .iij. Nunquid ambulabunt pariter duo nisi eis cōuenerit? Cui consonat etiam apostolus·q·ad Cor. vj. dicens: Quę participatio iusticię cū iniquitate·aut quę societas luci ad tenebras? Quę autem conuentio christi ad Belial? Siquidez⁊ boni plerumq; malorum exemplis auertuntur a bono·fm illud Eccl.xiij. Qui tetigerit picē inquinabitur ab illa·⁊ qui communicauerit superbo induet superbiam. Et etiam colloquio·fm illud .j .ad Corinthios.xv. Corrumpunt mores bonos colloquia prava. Hinc⁊ Aug⁹ in libro confessionum. q̄ .recolens statum iuuētutis sue cōqritꝰ se malos socios habuisse·quorum colloquijs depranatur·hoc modo. Tanta inquit societate pceps iba: vt inter coetaneos meos puderet me minoris dedecoris·q̄b de flagitijs suis gloriantibus·libebat facere nō solum libidine facti·sed etiam laudis. Quid dignū vituperatione nisi vitium? At ego ne vituperarer vitiosior fiebam·⁊ vbi non suberat: quo admisso perditis cęquarer: fingebam me feciss qō nō feceram·ne eo viderer abiectior quo eram innocētior: ecce cum quibus comitibus iter agebam platearum babylonię·⁊ in eius ceno voluptabar·tanq̄ in cynamomis⁊ vnguentis·⁊ in eius vmbilico quo tenatius hęrerem me calcabat inimicus inuisibilis·et seducebat me·quia seductilis eram·hęc Aug⁹. Ceterum in eodem socio plerūq; aliqua sunt imitanda⁊ aliqua euitanda·sicut vite super spinas eruberante fructus colligitur·⁊ spina relicta·iuxta illud Matthei.vij. Nunquid colligunt de spinis vuas? Hinc⁊ Prosper in li. epigrāmatum. Naturę quisq; propriuꝝ non spernis bonorem. In q̄cūq; bonum q̄ tua nescis ama: Sit tū puos ut inter

ꝯcordia mores. Nullaq; sint pacis fœdera cum vitijs. De tertio vero qđ i socio requiri cõuenit scilicet de studiorum vel exercitior; paritate dicit Ouidius in li de põto. Scilicet ingenijs aliqua est cõcordia iũcta. Et seruat studiq; fœdera q̃sq; sui. Rusticus agricolam miles fera bella gerentẽ. Rectorem dubię nauita pupis amat. Hoc est qđ dicitur Ecc. xiij. Omne animal diligit simile sibi et omne caro ad similem sui cõiunget. Sic et oĩs homo simili sibi sociabitur. Et in eodem xxvij. Volatilia ad sibi similia conueniunt. Hinc et Symmachus patritius in epistolari suo. Natura iġr gaudet ęqualib⁹ et familiare sibi est esse qđ simile est. Et ut dicit Seneca in li. de naturalibus quęstionibus. ¶ Equa libertas q̃ scilicet cõuenit inter socios inter nullos magis esse debet q̃ inter philosophos id est amatores sapientię. Hęc de prudentia quę in eligendo socia est obseruanda.

De concordia sociorum et stabilitate. Cap XXXIII

Orro de cõcordia quę in obseruãda societate est necessaria: Sciendũ q̃ inter socios seruatur concordia per tria. Primũ quidem per humilitatem scilicet ut quilibet aliquando malit credere vel acquiescere socio q̃ sibi iniũ illud apud Catonem. Vincere cum possis: interdum cede sodali. Ad hoc necessaria est patiẽtia de qua Greg⁹ in moral. Patiẽtia inġt vera est q̃ ipsum etiã amat quem tolerat. Econtra vero dicit Plautus in aulularia. Res minimum singularis est hõ parem ferre non patiẽs. Deniq; vero per taciturnitatem scilicet ut nihil dicat qđ grauare debeat comitem iuxta illud eiusdẽ. Quod pudeat socios prauens celare memento. Malus enim iudicatur socius qui ad socionum accusationẽ est pronus. Iũ et pectus est accusatoꝛ fratrum i diabolus a dño sicut legitur Apoc. xij. Et reuera accusatio pueri q̃ q; maioris est ponderis q̃ adulti iuxta illud Senecę in declamationibus li. v. Nihil est inquit puero teste certius q̃ ad eos annos puenit ut intelligat et nõ ad eos quibus fingat. Et ꝓpter hãc etiã taciturnitatẽ s. secreta celandi dicit Cato. Consiliũ arcanũ: tacito cõmitte sodali. Tertio per moꝛ conformitatẽ iuxta illud Varronis ad atheniensẽ an ditorẽ. Alit cõcordiã mores ad cohabitãtiũ aĩos formare. Vel ut Ennodi⁹ ait: Nemo in altero mores ampleratur nisi quos in se formauerit. In hoc etiaꝫ modũ seruari oportet. Hęc aũt virtus qua mores ad cohabitantiũ animos formant moralitas vocatur q̃ sic describit. Moralitas est seruata ꝓpria virtute iuste ac pie aliorꝫ vitę se cõperare. Vbi notanda sũt duo. scꝫ ut aliorꝫ moribus se conformet et a virtute ꝓpria nõ declinet. Ideo inquã aliq̃s se conformet q̃ sicut dicit Aug⁹ in li confessionũ: Turpis est omnis pars vniuersi sui non congruẽs. Propter q̃ etiam idẽ dicit ad Januariũ li. i. Cũ romã inquit Ambrosius venio ieiuno sabbato cũ q̃ sũ nõ ieiuno. Sic et tu ad quã fortasse ecclesiaꝫ veneris ei⁹ morem custodi si non vis cuiq̃ esse scandalo nec quęq̃ tibi. Ideo autem diuine a virtute propria declinet quia et similitudo corrupta sit in aliq̃ nec sic etiã mali mores aliquatinus sunt imitandi iuxta illud Exodi. xxiij. Nõ sequaris turbam ad faciendũ malũ. Vñ dicit Hieremię xv. Conuertent ipsi ad te et tu nõ conuerteris ad eos. Ideo dicit in proverbijs sapientię. Inter oĩa sint dissimilia q̃ ꝓpo puemiat frõs nostra i exteriorꝫ modestia. Sic etiã intelligit illud apli. ꝯ. ad Corꝫ. ix. Oibus oĩa factus sũ ꝛc. Hinc etiam Seneca ad Lucilium epla. v. Inf bonos inġt et publicos mores tẽperet vita s. vt nec nimis sit severa nec nimis remissa. Hęc de ꝯcordia in seriãdo. De stabilitate vero siue constantia in perseuerãdo, dicit Sidoni⁹ in epłari suo li. iiij.

Sodales vetustos nũq̃ p frequentium nouitate fastidias. Alit enī videberis sic amicis vti quasi floribus quamdiu gratis. Hinc etiam consonat illud Eccl. ix. Ne derelinquas amicũ tuum antiquũ nouus enim non erit similis illi. Vinum nouum amicus nouꝰ. veterescat et cum suauitate bibes illud. Hinc refert Suetonius in li. ij. de Augusto cesare. q amicitias quidem non facile admisit sed cõstantissime retinuit. Itaq̃ de tali socio sic eligendo et cum eo proficiendo ac perseuerando dicit Boetiꝰ in li. de scholastica disciplina. Prudẽs discipulꝰ semp aliquo consorte gaudeat cui ꝓpriam cõscientiam detergere valeat. qui nubila fortuna diligẽter subueniat libellis gaudeant permutatis. questiũculus certatim commendabili recordatione gradatim castigationis fꝯcilitate conuersim. Et sic inter eos mutuę dilectionis integritas permaneat. primęui temporis ros in hilarane. ī medio inundans. in fine vero inebrians existat. hęc Boetius. Nõ solum cauendum est pueris a notio comitatu sed etiam a pernicioso famulatu. Vnde idem quoq̃ Boetiꝰ ibidẽ. Lotricis etiã inquit ac vetularum remotio summopere captanda est. ne dum venerit aliquid suggerat inquinatuꝝ. vel a mancipio extrahat permolitũ. q mancipiorum rara reperitur clementia. rarioꝝq̃ in agone cõstantia. Ve autẽ seducenti mancipio in qua confidit dominantis plenaria dilectio. Seruus bilinguis procul expellatur. et ipsius imminente nequitia statim deponatur. licet consanguinitate proximus existat. seruoꝝ quippe crudelitate multos vidimus iacturaꝝ incurrere. hęc ille. Cauenda est autem in sociali vita et familiaritas nimia et affectio immoderata. Familiaritas inq̃ inꝛ pbm dicentẽ: q familiaritas nimia parit contemptũ. Ideo dicit Plautꝰ vbi supra. Memini te nimis sodalẽ feceris. Et Apuleiꝰ in li. de dco Socratis. Parit ꝓuersatio ꝓcẽptum. raritas ꝓciliat ad ãirationẽ. affectio alit. quę si est immoderata degenerat in libidinem. Vnde Augꝰ in li. confessionum. ij. dicit de seipso. Olim inquit dum essem iuuenis amare et amari erat mihi dulce. sed non tenebatur modꝰ ab animo vsq̃ ad animum. quatinus est limosus limes amicitię. Nam exalabant nebulę de limosa cõcupiscẽtia carnis. et scatebra puberatis. et obnubilabãt cor meum ut non discerneret serenitas dilectionis a caligine libidinis. Vtrumq̃ nimirum in confuso estuabat. et imbecillem ętatem rapiebat per abrupta cupiditatum atq̃ mersabat gurgite flagitiorum. inualuerat super me dñe ira tua et nesciebam. Idem in li. iij. Venam amicitię coinquinabam sordibus cõcupiscentię. cãdoreq̃ illius obnubilabam tartaro libidinis. Deinde in li. iij. ponit expressum exemplum de quodam socio et amico suo. immoderate a se dilecto dicens: Cõparauerã amicum societate studiorum nimis carum. mihi cocuum et efflorescentem flore adolescentię. Sed nõdũ sic amicus erat. sicut est amicitia vera. q non est vera. nisi cũ ea tu domine agglutinas inter cohęrentes sibi charitate per spiritum sanctũ in cordibus diffusa. Hꝫ tamen dulcis erat nimium cocta feruore paritis studiorum. Et ecce tu imminens dorso fugitiuorum tuorum deus vltionum simul et fons misericordiarũ q̃ nos miris modis ad te conuertis. ecce abstulisti eum de hac vita cũ vix explesset annũ etiam amicitia mea. Quo dolore contenebratum est cor meum. eratq̃ mihi patria supplicium. et quicquid cum illo cõcueram. sine illo in immanem verterat cruciatum. Solusq̃ flet. erat dulcis ih et successerat amico meo in delitijs animi mei. Itaq̃ miser eram et miser est omnis animus vinctus amicitia rerũ mortaliũ. et dilaniatur cum eas amittit. ac tunc miseriam qua miser erat etiã antequã amitteret illas sentit. Sic ego ih locꝰ infelix remanseram vbi nec esse. nec inde recedere possem. Et vt me facillime et intime

penetrauerant dolor ille · nisi quia fuderam in harena cor meum · deligendo moriturum quasi nō moriturum. Maxime quippe me recuperabant alioꝝ amicoꝝ solatia cū quib⁹ amabam qđ non pro te amabam. Et hec erit ingens fabula ꝛ lōgum mendaciū cuius adulterina ꝓfectione corrūpebatur mens nostra. Erāt ꝛ alia q̄ in amicis ampli⁹ capiebant animum: videlicet colloq̄ ꝛ coridere · vicissim obsequi · benivole simul libros dulciloquos legere · pariter nugari ꝛ simul honestari · interdū sine odio dissētire · ipsaq̄ rarissima dissentione consensiones plurimas condire · docere aliq̄d ad inuicē · aut discere ab inuicem · absētes cū modestia desiderare · veniētes cum lētitia suscipere. Hiis ꝛ hmōi signis a cordibus amantiū ꝛ redamātium procedentib⁹ per os ꝓ linguam ꝓ oculos · ac mille motus gratissimos quasi fomitibus aīos conflare · ꝛ ex plurib⁹ vnā facere · hoc est qđ diligit ī amicis. Sicq̄ diligitur ut rea sibi humana conscientia sit · si amantem nō redamauerit · nihil querēs ex eius corpore ꝓter indicia benivolēcie. Hinc luct⁹ ille oritur sicho moriat⁹ ac tenebre dolorū ex amissa vita mortis. Ait ꝙ bīus q̄ amat te · ꝛ amicū in te · ꝛ inimicū ꝓpter te. Nullum enī carū solus amittit · cui omnes in illo cari sūt qui nō amittitur · hec Aug.

Qualiter pueri ad omnes homines se debeant habere. Cap XXXIIII

Eniq̄ docēdi sunt pueri · qualiter ad oēs homines habere se debeāt · ꝛ inter eos cōuersari videlicet qualiter ad superiores · qualiter ad inferiores · ꝛ qualiter ad pares. Q̄d sic docet Hugo de sācto Victore in li. de nouitioꝝ instītiōe: Discretio inquit psonaꝝ q̄stū pertinet ad dilectionem habēda est fm meritum: q̄stū vero ad venerationē fm ętatem ꝛ officiū. Meliores siquidē deligere. Sapiores debemus honorare qt par est cōsuetudo sine in eo qui ꝓpter inferiorē gradū in homine virtutē despicat · sive in eo q̄ ꝓpter inferiorem vitā superiorē gradū contemnit. Hostis igitur honor · illis impendat amor sicut ꝙ honor istoꝝ sit voluntarius · ꝛ illoꝝ amor venerādus. Reuerentia · n. sine amore magis seruilis est · ꝛ amor sine reuerentia puerilis iudicari debet. Et deniq̄ modis discretionē personaꝝ habendā et his colligimus · tribꝰ fm dignitatē · ꝛ tribꝰ fm cōuersationē. Scīm dignitatem superioribꝰ obedientiā · timorē obsequium ꝛ venerationē debem⁹ exhibere. Cū equalibus parē ꝛ concordiā custodire inuicem obsequio beneficio ꝛ honore ꝓuenire · in oī actione ꝛ verbo superiorē locū eis tribuere. Et siquā do fortassis in aliquo negocio eos ꝓcire cogamur · cū omni humilitate ꝛ reuerētia facē nō ꝙcipere sed demōstrare · ꝛ si eos cōtigerit ꝓcedere cum alacritate ꝛ deuotione quasi ex necessitate subiecti obedire. Inferioribꝰ semp bñficiū ꝛ auxiliū impendere · nūq̄ ꝛ improperare sive cōtumelia coercere · sive superbia gubernare · sive crudelitate castigare · cū pietate fouere · venerationē non exigere · societatē ꝛ equalitatē amare · maioribꝰ ꝓ timorē subdi · equalibus per charitatem obsequi · minoribꝰ ꝓ humilitatem coꝙri · ꝓcipientibꝰ parati · obedientibus modesti · maledicentibꝰ taciti · laudātibus verecūdi. Item fm cōuersationem superioribꝰ quidē in oī loco ꝛ in omni ope vel sermone studeam⁹ reuerētiā exhibere · ꝛ quicq̄d egerint aut vbicūq̄ fuerint · virtutis exemplū imitet quodāmodo tacitū cōsortiū cooperādi nunq̄ ꝓsumamus expetere. Negligentes vero ꝛ maxime illos quoꝝ opera vel studia reprehensione digna apparēt · tali nos cautela declinare oportet ut ꝛ fugiam⁹ qđ faciūt ꝛ tamē iudicare nō ꝓsumamus qđ sunt. Cogitem⁹ in eusmodi nobis atq̄ dari exemplū · neq̄ ꝓmitti iudiciū · quia ꝑ fortassis in eis ignorātia sive infirmitas excusat · qđ si a nobis fieret

excusationē nō haberet. Cū medijs ꝛ cū libus tāta nobis pacis ꝛ cōcordię seruan dę diligentia sit. ut ī nullo vnq̄ negocio q̄tū in nobis est fraūa dilectio pturbet studeam⁹ inuriā eis vnq̄ aut molestiā inferre. Illata ꝛo ꝓpt amorē fraūę cha ritatis ꝙuo aio sustinere. nihil cōtēptiose vel arrogāter erga eos agere. sed parati semp in oī ope. ꝛ ptinaciter insistētib⁹ ce dere. ꝛ laborātib⁹ libēter subuenire. Et q̄m inter pares nō nūq̄ puersa quędam virtutis ęmulatio esse solet. operā nr̄am neq; ingeram⁹ nolentib⁹ neq; petentib⁹ subtraham⁹ q̄ in vtroq; timoris suspicio esse pōt. Siq̄ aūt in aliquo forte negocio laborantib⁹ opē ferre cupimus. tanta hoc hūilitate ꝛ mānsuetudine faciendū est ut bīdem ipsis manifestū sit. ꝙ nō excel lentiā operis ꝑ cōsortiū quęram⁹ labor. hęc Hugo. De ꝑ etiā Seneca loquitur in li. de. iiij. Artutib⁹. Dēs in q̄t pares tibi feceris si nec inferiores sup biēdo cōtem nas. nec superiores recte viuēdo timeas. Affectus esto benign⁹. nemini blād⁹. pau cis familiaris. oīb⁹ ęquus. Senior esto iu dicio q̄s sermone. vita q̄s vultu. nec tuę bonę famę seminator sis. nec inuid⁹ alie nę. Quę nosti sine arrogātia postulanti impartias quę aūt nescis sine occultatio ne ignorantię tibi postula impartiri. Ę terum nec tua desteas nec aliena miretis non sis arrogans non audax. Submit tas te non p̄ęcias grauitate seruata. ad mone libēter. reprehēde patiēter. alieno rum vitio⁹ nec curiosus sis. nec acerbus reprehēsor. nec cum exprobratione cōrrec tor. ita ut admonitionē bylaritate p̄ęuenias. Dicenti q̄ esto tacitus auditor. requirēti facile rūde. cōtendēti facile ę de. hęc Seneca. Aetes de psona ꝛ reuerentia ꝛ honore qui sīn legē ꝛ rationē sīue ꝓpter naturā sīue ꝓpter ętatē. sīue ꝓpt officiū. sīue ꝓpter mores. aut vitę sāctita tem. debet illis ab oīb⁹ exhiberi. plenius dictū ē supēr⁹ in secūdo huj⁹ opis libro vbi actus est de reuerentia dei. Hęc igit ad p̄sens dicta sufficiāt de paruloꝝ eruditione quę maxime exercenda est in puerilitate.

De regimie vel disciplina adolescentię. Cap XXXV

Um autē annis puerilibus decursis ad ętatē puenerit adolescētię. tūc etiam plurimis eox ꝓpter ętatis ꝓnitatē ad malū valde necessariū est frenū disciplinę. qđ. s. nō solum a superioribus vel magistris debēt ī cipere. sed etiā ipsimet ꝓpter vsum rōnis sibimet imponere. Nā de ꝓnitate illius ętatis ad malum dicit a dño Gen. viij. Sensus ꝛ cogitatio hūani cordis in ma lum prona sūt ab adolescentia sua. Un sicut dicit Salustius⁹ in catilinario. Adolescentiū aī molles ac fluxi. haud difficile capiunt. s. a diabolo vel peccato. Hic ꝛ Claudianus in minori volumine. Ueneris est lubrica mozibus ętas. Ideo cōfitetur Augs. de seipso in li. confessionū. iij. dicēs: Exarsi dīre aliqui faciari inferius in adolescētia. ꝛ silescere vmbrosis amo ribus ausus sum. ꝛ cōtabuit spes mea. et cōputrui cora oculis tuis. mihi placēo et placere cupiēo oculis hoīz. Et q̄ p na est adolescētia maxime ad tria mala. Primo. s. animositatis. i. iracūdię timi de vel superbie. unde illud Senece in Trea te. Juuenile inq̄t est vitiū regere nō posse impetū. Et de tali dicit Eccl. j. Iracūdia animositatis ei⁹ subuersio est illius. Deniq; ad malū luxurię. iuxta illud Salomonis Proverb. vij. loquētis de meretrice: Considero inq̄t vecordē iuuenem q̄ trāsit p plateas iuxta angulū ꝛ ꝓpe viā dom⁹ illi⁹. Et ecce mulier occurrit illi ornatu meretricio ꝑparata ꝛc. Et postea inquit: Statim sequit eā q̄si bos ductus ad victimā. ꝛ quasi agnus lasciviens ꝛ ignorās q̄ ad vincula stult⁹ trahat. donec trāsfigat sagitta iecur ei⁹. velut si auis festinet ad laqueū. ꝛ nescit q̄ de periculo aīę illius agitur. iuxta illud Ouidij de fastis. v. Cū iuuenilibus annis

luxuriāt aī corpaq; ipsa vigēt. Idē in li. sine titulo. j. Nuq; bello est habilis veneri q; cōuenat ętas. Cōtra hęc duo mala dicit Ecclesiastes. xj. Lętare iuuenis ī adolescētia tua. s. ꝫ malū iracundię tumide ꝛ in bono sit cor tuum in viebꝫ iuuētutis tuę. s. ꝫ malū luxurię. Hū postea sequitur. Aufer irā a corde tuo ꝛ malicią amoue a carne tua. adolescentia enī ꝛ voluptas vana sūt. Tertio ad malū totius dissolutionis ꝛ lasciuię iuxta illud Senece in li. declamationū. j. Corpent inquit ingenia desidiose iuuentutis. s. a bono. nec vnq; honeste rei labore vigilāt sed cantandi potius saltandiq; obscena studia effeminatos tenēt. Denięq; capillum frāgere ꝛ ad muliebres blādicias voces extenuare. mollitie corpis cū fęis certare. ꝛ īmādissimis se mūdicijs excolere nostro ꝛ adolescētiū specimē est. Mollescit enerueśq; nati. in vitio manēt expugnatores aliene pudicitię negligētes suę. hęc Seneca. Et recte dię expugnatores aliene ꝛc. quia nō solū concupiscāt. sed etiā cōcupiscī volūt. iuxta illud Hieronymi ad dēmonē. Nō erubescit inq̄t iuuenis cuius decore veneres fluūt. nobiliū dom⁹ lustrare. matronarū salutationib⁹ inhęrere ꝛc. Ad huiusmodi lasciuiā iuuendē ptinet illud detestabile īitatoniū. videlicet adolescētiū sennicem ad huiusmodi exhortantiū ꝛ puocātiū. Ō modo sicut legit in li. sapiētię. ij. Venite inquiunt ꝛ fruamur bonis quę sūt. ꝛ vtamur creatura tāq; in iuuētute celeriter. vino pciosо ꝛ vnguētis nos impleam⁹. ꝛ nō ptereat nos flos tēporis. Coronemus nos rosis añq; marcescāt. nullū pratū sit qđ nō ptranseat luxuria nostra. Nemo nostrū sit exors luxurię nostrę. vbiq; reliquamus signa lętitię. qm̄ hęc ē pars nostra ꝛ hęc est sors. Propt̄ hāc multiplicē adolescentię ,pmitatē in malo. dicit Aug⁹. in li. de ciuitate dei. xxj. Infantiā quidē sine vllo reatu carni subiacet. puerita q; quia nondū ratio pugnā suscipit. fere ab omnibus vitiosis delectationibꝫ iacet. Verūm q; nōdū ꝓcepti capax est infirmitas mentis. saluat' p sacramēta mediatoris Ihū aūt puerū fuerit ad ętatē q; iā ꝓceptum capit ꝛ legi imperio subdi pōt. nec ad dānabilia peccata pducat bellū contra vitia suscipiendū acriterq; gerēdū ē. ꝛ siquidē nōdū victoria ꝫ pluetudine robozata sūt facil⁹ vincūt' ac cedūt. Si autem vincere ꝓsueuerāt ꝛ imperare laborioſa superāt' difficultate. nec id veraciter atq; sinceriter fit nisi delectatiōe vere iusticię quę est in cbristi fide. Nam si lex iubens adest ꝛ spūs adiuuās deest. p ipsā pbibitionē desiderio peccati crescēte atq; vincēte. creat⁹ etiā ꝙuaricationis accedit. Nonnūq; sane apertissima vitia q̄busdā virtus occultis supāt. quę virtutes esse putant. in quib⁹ regnat superbia ꝛ quędā sibi placēdi altitudo ruinosa. Tunc itaq; victa deputāda sūt vitia cum dei amore vincūt' qui nō nisi a deo p mediatorem dei ꝛ hoīs dat'. q; fact⁹ est particeps mortalitatis nostrę. ut nos ptiipes faceret diuinitatis suę. Paucissimi vero tantę felicitatis ertāt ut ab ipsa ineūte adolescentia nulla dānabilia peccata cōmittant. vel in flagitijs vel in facinorib⁹ vel in nepbarie cuiusq; impietatis erroribus. sed magna spūs opprimāt largitate q̄q̄d in eis dīari possit carnali delectatione. Plurimi vo ꝓcepto legi accepto cū prius vitijs ꝓualētib⁹ victi. ꝛ ꝙuaricatores eius effecti sūt. tūc ad gratiā adiutricem cōfugiūt. qua hāt ꝛ amarius pgnitē do ꝛ vehementius pugnādo q; pri⁹ deo subditi. ꝛ ita victores prępositā mēte carni. hęc Aug⁹. In quibus. s. vbis notandum est primo qđ adolescēs multo grauius peccat puero. ppt̄ liberiorē vsum rationis. ꝛ capacitatē ꝓcepti ac pbibitiōis. Itaq; pbibitio auget desiderū peccati nisi adsit gratia spūs sancti. inxta illud Ouidij sine titulo. li. ij. Nitimur i vetitū semper cupimusq; negata. Sic interdictus imminet eger aquis. De hinc etiā q⁹ in quibusdā adolescētibus est continentia superba ꝛ simulata. qui scilicet ideo

continēt ut sibi vl alijs placeāt. Tales fuerunt virgines fatue·que lāpades q̄dē id est·corpora ꝙ cōtinentiā para ꝛ mūdā habuerūt·sed sine oleo·i·cōscientię nitore vl chantate. Hū beatus Bernū. Habeamus inquit ne vasa nostra vacuo splendore decepti sero habeam⁹ conqueri q̄ lāpades nostrę extinguuntur. Ego siquidem reor nec illas quidē accēsas fuisse que tūc videbant extingui· quia nec sumpserunt oleū secū sed virtea pot⁹ q̄ ignea claritate fulgebāt. Tertio etiā notandū est in verbis prędictis Augustini·qđ nullus precipue adolescēs vre continēs esse pōt·nisi dono dei. Idcoq; precipue in ętate tali·hac de causa insistendū est orationi: Iuxta illud sapiētis in li. sapientię. viij. Puer inq̄t erā ingeniosus ꝛ sortitus sum animā bonā·ꝛ cū essem magis bonus·veni ad coinquinatum corpus·ꝛ ut sciui q̄m aliter nō possum esse cōtinens nisi deus det·ꝛ hipsum erat sapientia scire cui⁹ esset hoc donū·adij dñm ꝛ deprecatus sū illū·ꝛ dixi ex totis precordijs meis·Deus patrū meoꝝ ℟.

Quarto etiā notandū est ibi·q̄ iuuenis bello ingrūēte necesse est omnino vincere aut vinci·ideo adolescentem oportet armis spūalibus accingi· de q̄bus dicit Epb. vj. Induite vos armaturam dei·ut possitis stare aduersus insidias diaboli. Hec armatura q̄ tangit ibi est cingulū castitatis·lorica iusticię·calciamentū boni exempli·scutū fidei·galea spei·ꝛ gladius orationis spūalis qui est verbū dei. In his ergo vincere potent ut ei merito ꝛ illud dici possit. j. Ioh. ij. Scribo vobis adolescētes q̄m vicistis maligno·Vel illud qđ p⁹ ea fecit·Scribo vobis iuuenes q̄ fortes estis ꝛ verbū dei in vobis manet·ꝛ vicistis malignum Fortes vtiq; fuerūt illi adolescentes·s. machabei· q̄ non solū hostes sed etiā semetipsos vicerūt·ut legit. ij. Machab. vij. Hoc enim vnus linguā postulatus ad cruciatū cito protulit ꝛ manus cōstāter extendit atq; fiducialiter ait; Ecce ista possideo·sed ꝓpter dei leges hec ipsa despicio quā ab ipso eā me receptarum spero·vnde rex ꝛ qui cū ipso erāt mirabātur adolescentis animū·q̄ tamquā nihil duceret cruciatū. Quāmodi fortitudo vix ꝛ raro inuenit in senibus a quibus tamen exemplū dari deberet adolescentibus sicut fecit ille senex Eleazarus·q̄ pro lege offerēs se martyrio·dixisse legit ibidē. vj. Ego quidē senectute dign⁹ apparebo adolescentibus·aut exemplū forte relinquā si ꝓmpto alo ac fortiter ꝓ sanctissimis legibus honesta morte perfūgar.

Quinto etiā notat q̄ adolescens si forte contigerit eū in pugna succūbere·mox debet ad pēniteriq; remediū confugere·sicut fecit adolescentio: ille filius q̄ accepta portione bonoꝝ a patre suo oia in luxurijs dissipauit·ꝛ postea reuertens pēnituit·ut legit Luc. xv. quem ꝛ pater cū gaudio sulcepit·cumq; stola prima ꝛ annulo ꝛ calciamētis ornauit·in quibus ornamēta spūalia designant·quibus vere pēnitēs tamquā a morte aię resurgēs decorat·sicut ibidē a patre dicit: Hic filius meus mortuus erat ꝛ revixit· perierat ꝛ inuentus est. Hinc ꝛ adolescēs filius⁹ vidue mortuus⁹ suscitatus est a dño·sic legit ibidem. vij. Paulus quoq; in adolescētia spūaliter mortuus fuit cū in necē Stephani consensit·vt legitur Act. vij. Ac postmodum resipiscens ad vocē domini resurrexit.ita ut ꝛ ipse adolescētem suscitare meruerit·ut legitur idem. xx.

De bonis moribus formādis in adolescente.

Cap XXXVI

Si autem iuxta Varronem obstupescenda est optimorum morum in puero constantia·multomagis ꝛ in adolescente ꝓpter ętatis feruorem videtur admiranda·sicut dicit Ambros⁹ super Beati immaculati·verbum illud exponens: Adolescēl⁹ sum ego ꝛ contemptus: Rara inquit est

in iuuenibus humilitas· ideoq; mirāda dum ętas viget· dum vires solide· dum sanguis ęstuat· dum debilitas ignoratur· dum lętitia frequentatur. Idem in eodē Iuuentus est ad amorem liberiorē· ad lapsum incautior· ad infirmitatem fragilior· ad correctionem durior· Idem in li. j. de interpellationibus ꝛ infirmitate hominis. Consumere inquit me vis peccatis adolescentię męę: Pulcre id gratis ad querelam arripuit· quia magis ad vitium esse lubricū consuevit. Habet ꝛ puericia innocentiam· senectus prudentiā· iuuentus delinquendi verecundiā· adolescentia sola est invalida viribus· infirma consiliis· vitio calens· fastidiosa monitoribus· illecebrosa delitijs. Hęc Ambro⁹ Vñ Salomō Prouerb. xxx. Tria inquit sunt difficilia mihi ꝛ quartum penitus ignoro: Viā aquilę in ęclo· viā colubri sup petrā· viā nauis in medio maris· ꝛ viam viri in adolescentia. Sicut enī priorum trium non apparent vestigia· sic adolescentis via hominibus est ignota. Cum enim tota sit plena periculis· ꝛ quasi penitus invia· nulli videtur esse pervia. Sic enim difficile in invio viam inuenire· sicut in igne stare ꝛ non comburi· vel currere super aquas ꝛ non submergi. Et reuera sicut patet ex verbis Augustini superius positis: Nulli⁹ adolescentiam immunis a peccato transire posset nisi gratia dei iuuans ac vocans adesset. Itaq; sicut dicit Tullius in libro de officijs. ij. Prima quidem adolescentię cōmendatio proficiscitur a modestia· deinde pietate in parentes· in suos benuolētia. De hinc etiam facile in optimā partem cognoscitur· si ad viros sapientes et claros ac bene consulentes reipublice se contulerit· ꝛ cum eis assidu⁹ sit· hęc Tullius. Qui cōsonat· ꝛ illō Eccl. vj. In multitudine presbyteroꝝ· id est· seniorū prudentiū sta· ꝛ sapiętię illorum ex corde con iungere· ut omnem narrationem dei possis audire ꝛc. Super hoc ꝛ dominus exemplum pębuit adolescentibus quādo duodennis sedit in medio doctorum· nō quidem docens sed audiēs ꝛ interrogās vt legitur Luc. ij. Unde dicit beatus Bernī. in quodaꝝ sermone. O humilitas virtus christi· ęstum cōfundis superbiā nostrę vanitatis· parum aliquid scio· vel potius mihi scire videor· ꝛ iam simile nō possum impudenter ꝛ impudēter meingerens ꝛ ostentans promptulus ad loquendum· velox ad docendum· tardus ad audiendum. Christus cum tanto tēpore silebat· cum seipsum absondebat: nunquid in anem gloriā timebat? vtiq; sed nobis non sibi· hęc Bernī. At vero quia pauci mores habent prędictos scilicet expressos in verbis Tullij· idcirco plurimi admonitionibus ꝛ increpationibus ꝛ correctionibus in eis debent formari. Juxta illud Virgilij in georgicis. libro. iij. Mortare viamq; insiste domādi· dum facilis animi iuuenum dum mobilis ętas. Ut enim ait Aristoteles in libro. j. Ethicoꝝ. Differt non parum sic vel sic assuesci a iuuentute. Et Salomō Prouerb. xxij. Proverbium est adolescens iuxta viā suam etiā cū senuerit nō recedet ab ea. Unde de viro in adolescētia nō erudito· dicitur Job. xx. Ossa ei⁹ id est· vires animę implebunt vitijs adolescentię sue· Adolescentię vitia vocātur ossa quib⁹ ętas illa est prona· maxime q; luxuria ꝛ lasciuia. De quibus ait Tulli⁹ in libro de senectute· Adolescentē probo· in q̄ est aliq̄d senile· Et si ista ipsa defectio virium adolescentię vitijs efficiatur sępius q̄ senectutis: Libidinosa enim ꝛ intemperata adolescentia effetum corpus tradit senectuti. hęc Tulli⁹. Unde de quibusdam effrenata libidine fruentibus dicitur Num. iij. Corruent in corporibus suis· propter multitudinem fornicationum meretricis speciosę ꝛ gratę Et vbi Hiero⁹· corruent· interpretatur. lęt. ponunt infirmabūtur. Propter hęc omnia recte dicitur econtra Abeū. iij. Bonum est viro cum portauerit iugum ab adolescentia sua. Itaq; contra

tria predicta vitia adolescentię. tres virtutes precipue in eis sunt formande. videlicet contra superbam animositatem humilitas. contra libidinem castitas. contra lasciuiam maturitas. Humilitas formanda est per abiectionem cōtum ad affectum. per cōsultationem cōtum ad intellectū. per subiectionem quā parentibus ⁊ magistris ac senioribꝰ exhibere debemꝰ sic dicit Petrꝰ. j. v. Adolescentes subditi estote senioribꝰ. Hinc ⁊ Cyprianus martyr in libro de .xij. abusionibus seculi. inter illa posit adolescentem sine obedientia ⁊ dicit: Sicut in senibus sobrietas ⁊ morum perfectio requiritur. sic ab adolescentibus obsequium et subiectio rite debetur. alioquin quomodo in senectute honoratus apparebit. qui disciplinę laborem in adolescentia non sustinuerit: hęc Cyprianus. Hinc ⁊ beatꝰ Bernū. in sermone de circumcisione domini: Aligat inquit homo fidelis subiectus esse magistro. sub quo voluntas eiꝰ frangatur. ⁊ obediētię freno concupiscētia repimatꝰ. Bitoꝫ qđ ait ppheta: Imposuisti homines super capita nostra. Nec est dedignandum seruo qđ precessit in domino. siquidem non est seruus maior domino suo. Hesus nanqꝫ cū iam ętate ⁊ sapientia apud deum ⁊ homines creuisset. cum iam duodennis in hierusalem remāsisset a beata virgine et Hoseph in medio doctorum audiēs illos ⁊ interrogans. inuentus descendit cum illis. et erat illis subditus. et tu ergo. propter illum subditus esto. Formanda est etiam per consultationem qua debent a senioribus ⁊ magistratibus consilia requirere. ⁊ eis humilit' acqescere. Sm illud Deutꝰ. xxxij. Interroga patrem tuum ⁊ annunciabit tibi. maiores tuos ⁊ dicent tibi. Dicit etiaꝫ Sidonius in epistolari suo libro .iij. Ut plurimū laudis iuuenes moribus suis applicant vel acquirunt quotiens de negociorum meritis ambigētes ad peritorum cōsilia recurrūt. Propter humiliatio eius defectum amisit Roboam filius Salomonis pro maiori parte regnum. ut legitur .iij. Regꝰ. xij. Dereliquit enim consilium senum ⁊ adhibuit adolescentes qui nutriti fuerant cum eo ⁊ assistebant illi. ac de consilio eorum voluit aggrauare iugum super populum: et ideo decem tribus recesserunt ab eo. Unde dicitur de Salomone Eccl. xlvij. q dereliquit post se iminutus a prudentia Roboam. qui auertit gentem consilio suo. Hinc etiā dicitur in eodem .x. Sedes ducum superbōrū destruxit deus. ⁊ sedere fecit mites pro eis. Similiter castitas per alia duo formāda est. scilicet per verecundiam ⁊ sobrietatem. Et hoc contra duo mala quibus periclitatur castitas scilicet gratis feruorem ⁊ vitę voluptatem. Nam de adolescentię feruore dicit Hieroꝰ ad Furiā de seruanda viduitate. Non etbnei ignes nō vulcania tellus. non vesceus ⁊ olympus tantis arboribus ęstuāt vt iuueniles medulle vino plenę ⁊ dapibus inflammatę. Hūc ardorem moderatur verecundia quę pcacotati est contraria. Nam ardore luxurię ęstuantes solent esse procaces ad rogandum vel etiam rapiendum mulieres. verecundia vero vtranqꝫ cohibet. de q̄ dicit Seneca Lucilio. Verecundia bonum in adolescente signum est. Hinc et Ambroꝰ in libro de officijs. j. Sicut in senibus inquit gravitas ⁊ in iuuenibus alacritas. sic in adolescentibus verecundia velut quedam nature dote commēdatur. Hęc in ipso corporis motu gestu ⁊ incessu tenēda est. Habitus enim mentis cernitur in statu corporis. ⁊ vox quędam est animi corporis motus. In ipso quoqꝫ corporis decore verecundia plus eminet. ita tamen ut ipsum decus non sit effectum. sed naturale simplex. neglectū potius q̄ expetitum. Sane siquid in natura vitij est. ars emendet. hęc Ambroꝰ. De vitę voluptate in cibis ⁊ potibus ac similibus. dicit beatus Bernū. Ut peridi tatur castitas in deliciis. sicut ⁊ pietas in negocijs. Hdeo dicit Hieroꝰ vbi supra

Quicquid seminarium est voluptatum venenum puta. Nihil enim sic inflammat corpora membraq; titillat genitalia sicut cibus indigestus · ructusq; convulsus. Idē. Ventrem cibo dilectum ⁊ vini potationibo irrigatū voluptas genitalium sequitur ⁊ per membrorum ordinem ordo vitiorū est. Hanc voluptatem moderatur sobrietas de qua dicitur ad Titum .ij. Iuuenes hortare ut sobrij sint. Veniq; maturitas similiē per duo formanda est · scilicet per grauitatem et taciturnitatem. Et hoc contra duo mala que sunt in lasciuia scilicet insolentia gestuum ⁊ leuitas verborum. Est enim grauitas virtus qua quis actionum ac motuum suorum impetus regens ac moderās ad competentem morum ⁊ maturitatem reducit. Unde pō. In populo inquit graui laudabo te. Et hoc multū decet adolescentes ut qđ in senibus est ex debilitate sit in eis ex virtute iuxta illud Tullij in libro de senectute. Adolescentem inquit probo in quo est aliquid senile. Hinc ⁊ Ambrosius super Beati immaculati. Gratis inquit maturitatem precurrit quisquis in adolescētia positus senilem grauitatem induit ⁊ iuuenilem animos veterana quadam continentia regit atq; componit. Huius grauitas vel maturitas est in eis quasi auctoritas Unde apostolus scribit Timotheo: Nemo adolescentiam tuam contemnat hoc est · talem te exhibe vt nemo propter ętatem illam audeat te contēnere. Hinc ⁊ Hiero⁹ Nepocianum super hoc commendat scribens ad Heliodorum. Nepocianus inquit iuuenis curam habuit vt nullam in se daret fabulam rumoris obsceni ut qui mordebantur ad eius ętatem stuperent ad continentiam · bilaritatem frontis temperabat grauitate morum vt in risu gaudium intelligeres non cachinnū hoc Hiero⁹. Porro maturitas est virtus qua cum quadā animi fructuosa quiete quis a verbis non solum fedis aut superfluis · sed etiam vtilibus se temperat · iuxta illud pō. Obmutui et humiliatus sum ⁊ silui a bonis. Hoc ēt maxime decet adolescentem ad reprimēdum in eo garrulitatem atq; presumptionem. Unde dicitur Eccl.xxxij. Adolescens loquere in tua causa vix cū necesse fuerit · si bis interrogatus fueris habeat caput responsum tuum. In multis esto quasi insciens ⁊ audi tacēs ⁊ simul ⁊ quęrens: In medio magnatorū non presumas · ⁊ vbi sunt senes non multū loquaris. Hinc ⁊ exemplū de christi adolescētis taciturnitate induximus paulo ante. Sicut ergo dicit Ambro⁹ vbi supra. Pō ętas in adolescente viget · dum sanguis estuat · dum debilitas ignoratur · dum leticia frequentatur · grādis morum est assuefacienda maturitas · quo natura vincatur. Et huiusmodi mores dilexisse videtur dominus in adolescente illo · de q̄ dicitur Math.x. Jesus autem intuitus eum dilexit illum. Verūq; nullus pōt ad hoc veracit̄ informari vel reformari nisi custodiendo ⁊ implendo mandata vi iuxta illud pō. In quo corrigit adolescētior viam suam in custodiēdo sermones tuos. In hoc autem defecit idem adolescens qui audito consilio domini de omnibus pro ipso relinquendis abijt mœrēs Erat enī multas possessiones habens · sicut legitur ibidem. Non ergo custodiuit illud preceptum domini qđ habetur Luc.xij. Videte ⁊ cauete ab omni auaritia ⁊c. Porro ad informationem morū in adolescentia · multum valet triplex memoria scilicet senectutis ⁊ mortis ⁊ futuri iudicij aduēnus. Senectutis inquā quia tunc non potest homo de facili mores nouos ⁊ insuetos induere · sicut nec senex equus freno assuescere. Unde Seneca Lucilio. Juuenem inquit est parendi senem vtendum. Hinc etiā Eccl.xxv. dicitur. Quę in iuuentute tua non congregasti quomodo inuenies in senectute tua? Ideo optimū est deo in iuuētute seruire

ac mores bonos induere · qđ est hostiam vo fortem ac pinguẽ offerre . Alioquin ut legitur Malach.j. Maledictus dolosus qui habet masculum in grege suo ⁊ votum faciens immolat debile domino . Nam ut dicit Ambro⁹ vbi supra. Quid potest habere laudis · si corp⁹ voluptatibus effetũ · et iam senectutis gelu frigidum ad sera devotionis officia deposito iam seniorum vigore conuertat? Non est enim corona nisi vbi fuerit difficilis lucta · hęc Ambros⁹. Et vtiq; cum nemo possit duobus dominis seruire · multo melius ⁊ vtilius ⁊ honestius ẽ homini priores annos suos cõsumere in seruitio dei q̃ in seruitio mundi vel carnis vel diaboli. Ũ Salomon Prouerb. v. Ne des inquit alienis honorem tuum ⁊ ãnos tuos crudeli · scilicet diabolo · ne forte impleantur extranei viribus tuis · ⁊ labores tui sint in domo aliena · ⁊ gemas in nouissimis · quando consumpseris carnes tuas ⁊ corp⁹ tuũ. Et dicas : Cur detestatus sum disciplinam · ⁊ increpationibus non acquieuit cor meũ ? Nec audiui vocem docentium me ⁊ magistris nõ inclinaui aurem meam. Honorẽ vocat vel diuinam imaginem vel iuuentutis florem vel etiam gratiam baptismalem. Quem inuenis vendit · dũ cum pro peccati voluptate exponit. Vicq; viribus eius · id est · operibus virium animę ⁊ cor pois implentur extranei · id est · delectantur ⁊ satiant dęmones a vita ęterna alieni · sm illud Oseę.vij. Cõmederunt alieni robur eius ⁊ ipse nescivit. Et tunc gemit in nouissimis · id est · in senio vel in senectute quando iam prę debilitate ⁊ insuetudine nihil boni põt incipere. Ideo dicit Ouidius in libro de arte.ij. Dum vires annique sinũt tolerate labores. Iã veniet tacito curua senecta pede. Vetere memores · iã nunc estote senecte. Sic nullum vobis tempus abibit iners . Verum ut dicit Tullius in libro de senectute In studijs laboribusq; iuuentutis nõ intelligitur quando vel quomodo senectus obrepit : Ita sensim absq; sensu ętas senescit · nec subito frangit · sed diuturnitate extinguitur. Dicit etiam Tibullus libro .ij. Sępe quidem cani nigros lęsere capillos. Hinc ⁊ Ouidius sine titulo li.j. Labit occulte · fallitq; volubilis ętas . Et celer admissis labit̃ annus equis. Ad hoc etiam est vtilis memoria mortis · iuxta illud Eccl.vij. Memorare nouissima tua · ⁊ in ęternum non peccabis. Vt ei dicit Gregł. in moral. libro.xvj. Quę sit carnis substãtia testãtur sepulcra . Nilq; sic ad eius desiderium edomandum valet · q̃ ut quisq; hoc qđ diligit vinuz quale sit mortuum penset · hec Gregł. Neq; ro sibi inuenis blãdiar de lõgioi vita · qm̃ i hac vita mortali non potest esse nisi stulta cõfidentia Vt enim in prosologion dicit Anselm⁹ Nihil morte certius · sed nihil hora mortis incertiꝰ · Et Ambro⁹. Mors est inq̃t in iuuenibus in insidijs · qui senibus est in iannis. Vnde Seneca ad Lucilii . Junior inquit es quid refert. Incertum ẽ quo te loco mors expectet . Ita q; tu illam ĩ omni loco expecta · Ideo dic̃ Tullius vbi supra. Meditatuz esse debet ab adolescentia · ne mortem negligamus : sine qua meditatione nemo trãquillo animo potest esse · cum certissime sit moriendum · ⁊ quo tempore sit incertũ. Hoc est qđ dicit Job.xxxij. Nescio quãdiu subsistam · ⁊ si post modicum tollat me factor meus. Hinc etiam dicitur Ecclesiastes.ix. Nescit homo finem suum: Sed sicut pisces capiuntur hamo · ⁊ sicut aues comprehenduntur laqueo · sic capiuntur homines ĩ tempore malo · cum eis extemplo superuenerit. Ideo dicit Tullius in libro de senectute. Frustra sperat adolescens vel promittit se diu victurũ: Quid enim stultius q̃ incerta pro certis habere ? Quid etiam q̃ illa ętas multoplures q̃ senectꝰ habet mortis casus . Facilius enim in morbos adolescẽtes incidũt.

grauius ꝙgrotant-tristius curantur. In hoc etiam melioris conditionis est senex quia qđ sperat adolescens ipse consecutus est-ille vult diu viuere-ille diu vixit. Mnãꝯ mihi quidẽ nec diuturnum videtur quicq̃ in quo est aliquid extremũ cuꝫ enim id aduenerit-tunc id qđ ꝑterijt efluxit. hoc tantum remanet qđ virtute ꝫ recte factis qualeꝯ ꝓsecutus est. Mors etiam contingit adolescentibus aduersãte ꝫ repugnãte natura-ꝫ ideo grauis-senibus vero venit rãꝯ sponte nulla vi adhibita-ꝫ ideo leuis. Sicut ergo poma ab arboribꝰ si cruda sunt vi auelluntur-si materia ꝫ cocta decidunt. Sic vis adolescentibus vitam aufert-senibꝰ maturitas-hꝛc Tullius. Propter hꝛc omnia dicitur Ecclesiastes .xij. Memento creatoris tui in diebus iuuentutis tuę: antequ veniat tẽpus afflictionis tuę-ꝫ appropinquẽt anni de quibꝰ dicas: Nõ mihi placent. Antequ tenebrescãt sol ꝫ lumẽ ꝫ stelle ꝫ luna-ꝫ reuertantur nubes post pluuiã: qñ cõmouebunt custodes domꝰ-ꝫ nutabunt viri fortissimi-ꝫ otiose erũt molẽtes i minuto numero-ꝫ tenebrescẽt vidẽtes ꝑ foramia-ꝫ clandẽt ostia i platea i bũbita te vocis molẽtis-ꝫ cõsurgẽt ad vocẽ volucris ꝫ obsurdescent oẽs filię carminis. Excelsa quoq; timebunt-ꝫ formidabũt in via-florebit amygdalus: impinguabitur locusta-ꝫ dissipabitur capparis ꝛc. Vbi tanguntur etiã incõmoda senectutis ꝫ afflictio mortis.

¶ Nono de tertio-ꝫ de memoria futuri iudicij. Ecclesiastes, xj. postq̃ dixit Salomon. qꝫ in futuro vanitatis arguentur ꝑterita: loquens assertiue: statim subiũgit loquẽs ironice Lętare g̃ inuenis i adolescẽtia tua et in bono sit cor tuũ in diebꝰ iuuentutis tuę-et ambula i vijs cordis tui-ꝫ i intuitu oculorum tuorũ-ꝫ scito qꝫ ꝓ omnibus his adducet te deus in iudicium. Et quia vię cordis adolescentie peruersę duę sunt vt dictum est supra-scilicet animositas iracũda-ꝫ voluptas lasciua-protinus adiungit: Aufer iram a corde tuo et amoue malitiam a carne tua. Malitia siquidem culpę-id ẽ voluptas carnalis amouenda est per malitiam pęnę per castigationem carnis. Iuxta illud Ecc̃. xj. Malitia horę oblitionem facit luxurię maxime.

De institutione coniugalis vitę.

Cap XXXVII

Via vero sicut prędictũ est in ętate adolescẽtię maxime ingerere solet auctor cõcupiscẽtię-regendus est impetus ille connubij legitima illud apostoli. j. Cor. vij. Propter fornicationes inq̃t vnusquisq; vxorem suam habeat-melius est enim nubere q̃ vri. Vnde Salomon Prouerb. v. Lętare inquit cum muliere adolescẽtię tuę-id est-cum illa quã in adolescẽtia tua duxisti-tam caste conuersare-ut aliam non cognoscas ipsa viuente. Vñ ꝫ paulopost. Quare inquit seduceris fili mi ab aliena ꝫ foueris in sinu alterius scilicet ei adhęrendo-cuꝫ tuę proprię iũgi possis absq; peccato. Vt enim dicit Aug⁹ in li. ix. super Genesim. Vterq; sexus propemodũ in ruinam turpitudinis recte excipitur honestate nuptiarum vt quod potuisset esse sanis officium etiã sit ęgrotis remedium. Itaq; inuenis vel adolescens qui pro ętatis congruentia coniugium initurus est-de coniugali statu instruẽdus est. Et maxime de tribꝰ: videlicet de ducenda vxore-de suscipienda prole-de regimine domus atq; familię. Super primo in duobus adhibenda est discretio-scilicet in vxoris acceptione considerande sunt duo: scilicet qualis ducatur ꝫ qua intẽtione. Ideo inq̃t qualis-quia bona vxor-ut dicit philosophus rara auis est in terris. Vnde Salomon Ecclesiastes. vij. Virũ inq̃t vnũ de mille repperi-mulierem ex omnibꝰ nõ

inuenī. Ideo dicit Prouerb. xix. Dom⁹ ꝛ diuitię dantur a parentibus · a domino autem propria uxor prudens. Et in eodem. xxxj. Mulierem fortem quis inueniet procul ꝛ de ultimis finibus precium ei⁹. Propter hoc etiā dicitur in eodem xviij. Qui inuenit mulierem bonaz · inuenit bonum · scilicet qđ rarum est ꝛ carum Ideo merito reputanda est inuentio · recteq; in eligenda uxore diligens adhibēda est prouisio · ne contingat errare in eo qđ postea non possis emēdare. Nam vt dicit Theofrastus in aureolo. Nulla est uxoris iam coniūctę probatio · sed qualis cumq; obuenerit est habenda · ꝛ iugiter retinenda · etiam si iracunda · si fatua · si deformis · si superba · si ferida. Et ut dicit Fulgentius in libro nicologiarum · ſ. Sicut nihil benigna uxor uiro coniuge · sic nihil infesta crudelius muliere · q̄tum · n. sapiens pro uiri salute suaz opponit animam pignori · tantum maligna ad mortem mariti · etiā uitam suam reputat nihil · ergo coniunx q̄to est iure coniūctior tantum est ad mortem dulcedine mellea aut felle malitię toxica: Est q̄ppe aut perpetuale refugium aut perbenne tormentum · hęc Fulgentius. Bona siquidem uxor uirum mitigat iratum · ꝛ ideo propie dicitur mulier quasi molliens berū · Unde dicitur Eccl. xxvj. Gratia mulieris sedule delectabit uirum suum · ꝛ ossa ipsius impinguabit. Errantē quoq; corrigit · ꝛ auersum a deo conuertit · iuxta illud apostoli. j. ad Cor. vij · Sanctificatus est uir infidelis per mulierem fidelem Super hoc in beata Cecilia habetur exemplum · q̄ sponsata mox sponsum conuertit ad christum. Ūñ de tali dicitur Prouerb. xij. Mulier diligens corona est uiro suo. Et quoniam hęc ꝛ alia plura bona facit uxor bona marito · ideo dicit Eccl. xxvj. Mulieris bonę beatus uir Et p⁹. Pars bona mulier bona. Ecōtra uero dicit alibi scriptura. Tria expellunt hominem de domo · fumus stillicidium · ꝛ mala uxor · Hinc ꝛ Eccl. xxv. dicit Commorari leoni ꝛ draconi placebit q̄ habitare cum muliere nequam. Considerandum est etiam qua intentione ducenda sit · vt videlicet non causa luxurię sed prolis procreandę · uel fornicationis euitandę. Ut enim dicit Aug⁹. in libro de bono coniugali. Decus ꝯiugale castitas est procreandi · ac fides reddendi carnalis debiti. Super hoc exemplum habetur in Tobia iuniore: cui dictum est ab angelo · sicut legitur Tobię. vj. Hi qui coniugium ita suscipiunt · ut deum a se ꝛ a sua mente excludant · ꝛ libidini suę uacent · sicut equus ꝛ mulus in quibus non est intellectus · in his habet potestatem dęmonium: Tu autem cum acceperis eam per tres dies continēs esto ab ea ꝛc. Et post ibidē. viij. legitur eūdē Tobiam in oratione sua dixisse domino: Tu scis domine quia nō luxurię causa accipio sororem meam · sed sola posteritatis dilectione in qua bñdicatur nomē tuum in sęcula sęculorum. Similiter in uxoris cohabitatione duo sunt attendenda · scilicet qualiter diligenda sit · et qualiter tractanda. Diligenda est enim prudice tanq̄ uxor · non tanq̄ adultera · sicut alias dictum est supra: Iuxta illud Pythagorici in sententijs · Adulter inquit est in uxorē propriā amator ardentior. In aliena quippe uxore turpis est omnis amor in sua minus. Suq̄ hoc narrat exemplum Hieronym⁹ cōtra Iouinianum. Refert inquit Seneca se cognouisse quendam hominem ornatum qui exiturus in publicum fascia uxoris pectus colligabat · ꝛ ne puncto q̄dem horę presentia eius carere poterat. Potionem quoq; nullam nisi tactus alterius labris uir ꝛ uxor hauriebant · et alia non minus ineptaī quę impudicis ardentis amoris erumpebat facie · bant. Quigo quidem amoris honesta erat · quia scilicet coniugalis · sed magnitudo deformis. Nihil autem causę

interest et q̃ honesta tam quis insaniat. Sapiens ergo iudicio debet amare coniugem nõ affectu. Nihil enim ẽ fedius q̃ vxor ẽamare quasi adulteraz. Vnde rem improbam idem illis pudicitiam p̃cipiunt qui ꝫ auferunt: Itaq; cito eiusmodi nuptias soluit facietas hec Iero⁹. ¶ Tractare quoq; debet eam bonorifice ꝫ caste. Sm illũ apostolũ Heb. xiij. Honorabile sit connubium in omnib⁹ ꝫ thorus immaculat⁹. Honorifice inq̃ debet illam tractare scilicet ut non habeat illam vilem q̃si famulam. sed honorabilem quasi sociam. Propter hoc enim dicitur mulier non facta esse de capite vt pedibus viri. sed de latere vt per hoc detur intelligi qõd nec domina nec ancilla sed socia debet esse. Caste quoq; debet illã tractare scilicet ut nec loco nec tempore nec modo indebito velit cum ea carnalẽ copulam exercere. Vñ dicit Petrus in j. iij. Viri cohabitate vxoribus vestris Sm scientiam quasi infirmiori vasculo muliebri impartientes honorem tanq̃ ꝫ cohęredibus gratię vitę. ¶ Secundo i quo debet instrui scilicet de prolis susceptione: sciendum q̃ ad hoc p̃cipue debet tendere ꝫ in eius acceptione ꝫ in eius carnali cohabitatione sicut dictũ est supra de Thobia iuniore. quoniam hęc prima ꝫ p̃cipua fuit causa in matrimonij institutiõe. scriptura dicente Genẽ. ij. Masculum ꝫ fœminam creauit eos benedixitq; illis deus. ꝫ dixit: Crescite et multiplicamini ꝛc. ꝫ post in sequenti ca. Non est inquit bonum hominem esse solum. faciamus ei adiutorium simile sibi scilicet ad procreationẽ liberorũ. Itaq; sicut dicit Aug. contra Faustum. Lex ęterna conseruando naturali consulens ordini non ut faciande libidinis seruiatur sed ut saluti generis prospiciat ad prolẽ tantummodo propagandam mortalis carnis delectationem dominatu rationis in cõcubitu sinit relaxari. Vnde ꝫ Abraam naturę ordinem seruans etiam cum ancilla commisceret. nihil aliud agebat nisi ut homo nasceretur. hęc Aug⁹. In prole ꝫ sicut dicit idẽ Aug⁹. sup Genesim. recte attenditur ut amanter suscipiatur. benigne nutriatur. religiose educetur. De dilectione bonę vxoris ꝫ plius intelligitur illũd Salomonis Prouerb. v. Cerua charissima ꝫ gratissim⁹ hinnulus. hoc est: Illa coniux charissima tibi habeatur quę sic fornicatores sicut cerua serpentes prosequitur. et filius ex illa natus castitatis amatores sit tibi gratissimus. qui ad modum hinnuli ad bona est agilis visu fidei prospicax. virtutũ varietate distinctus. De his autem ac ceteris quę pertinẽt ad bona coniugij plenius dictum est superius in secũdo huius operis libro vbi actũ est de reuerẽtia huius sacramenti. ¶ Vltro de tertio in quo debet adolescens nupturus instrui. hoc est de regimine domus ac dispensatione familię suę. personarum ac rerũ familiarium: ante omnia sciendum. q̃ bonus paterfamilias domum suam totãq; familiam suis vtiq; bonis moribus ꝫ actibus potius q̃ vasis ac pretiosis materiebus aut speciebus illustrat ꝫ ornat. sicut etiam ex plurib⁹ dictis liquido cõstat Verbi gratia. Tullius de officijs li. j. Omnis ista est dignitas domo. non ex domo tota dignitas q̃renda est. nec domo dñs. sed domino domus honestanda est. Item Seneca in libro de. iiij. virtutibus cardinalibus. Nec dominum velis esse notum a domo. sed domum a domino. Idem ad Lucilium epistola. v. Qui domum intrauerit nos potius miretur q̃ supellectilem nostram. Magnus ille est qui fictilibus sic vtitur quomodo argento. nec ille minor est qui sic argẽto vtitur quomodo fictilibus. hęc Seneca. Econtra vero dicit Tullius Salustio. Non est quicq̃ turpius domui tuę q̃ tuipse. Verũ ut dicit Valerius maximus li. ij. Quid prodest fortis esse strenuũ si domi male viuit? Quoz enim opa splẽdore suum. pene obtinuisse videntur. eorum dignitatem indignũ est ac deformẽ domi

collabi. Circa personas debet attendere vt domesticos diligat ꝛ promoueat ·iuxta illud apostoli .j. Thimoth ·v. Si quis suoꝝ ꝛ maxime domesticoꝝ curã non habet ·fidem negauit ·ꝛ est infideli deterior. Et illud Eccl.iij. Noli esse ꝙsi leo in domo tua ·euertẽs domesticos tuos. Extraneos autem hilariter ac curialiter recipiat ·Juxt illud apostoli Ro.xij Hospitalitatẽ sectãtes. Et illud Heb. xiij. Charitas fraternitatis maneat i vobis ·per hanc enim placuerunt quidam angelis hospitio recepti. Hinc ꝛ Tulli⁹ vbi supra. In domo inquit hominis cari hospites multi recipiendi sunt ·ꝛ admittenda hominum multitudo cuiusꝙ generis ·atq; adhibenda est cura largitatis ·aliter nimirum ampla domus domino sit dedecori ·si est in ea solitudo ·ꝛ maxime si sub alio domino solita est frequẽtari. Odiosum est enim cũ a pręterentibus dicitur: O domus antiqua ·heu ꝙs dispari domino dominaris. Idẽ in li.ij Decorum est inquit valde domos illustrium virorũ illustribus hospitibus patere ·hęc Tullius. Et vocantur illustres viri nõ modo diuitijs ꝛ potentia vel honore seculi prędĩti ·sed magis iusticia et bonitate conspicui ·etiã si pauperes sint ꝛ abiecti. Vñ Lactantius in libro de vero cultu. Non inquit illustribus ·id est ·diuitibus ac potentibus in seculo debet patere domus iusti ꝛ sapientis ·sed humilibus ꝛ abiectis. Nihil enĩ est a viro iusto faciendum qđ non sit beneficiũ. Beneficium autem si referatur interit ac finitur ·hęc ille. Cui ꝓsonat illud in euangelio ·dictum a domino Luc.xiiij. Cũ facis prandium aut cenã noli vocare amicos tuos neq; vicinos diuites ·ne forte ꝛ ipsi reuocent te ꝛ fiat tibi retributio ·sed cum facis conuiuium voca pauperes ·debiles ·ęcos ·claudos ·ꝛ eris beatus ·quia non habent vnde retribuãt tibi ·retribuetur enim tibi in retributione iustorum. Veniq; circa rei familiaris administrationẽ instruendus est ut res ipsas siue possessiones temporales sollerter ac fideliter multiplicet ·cante conseruet ·prudenter dispenset.

De illo qui voluerit continere. Cap XXXVIII

Vero si aliquis adolescentium inspiratus a deo voluerit continere vel etiam religionem ingredi ·nõ debet a parentibus phiberi. Juxt illud Salomonis Proverb. iij. Noli prohibere bene facere eum qui potest ·si vales ꝛ ipse bñfac ·Vt enĩ ait apostolus .j. Cor. vij. Bonum est homini mulierẽ non tangere. Et paulo post Volo aũt inquit omnes homines sicut meipsum esse ·id est ·virgines. Sed forte obiciet aliquis sicut refert Hiero⁹ li.j. contra Jouinianum: Si omnes inquit virgines fuerint ·quomodo stabit genus humanũ. Et inquã. Noli metuere ·ne omnes fiant virgines ·quia res difficilis est virginitas ·ꝛ ideo rara. Si omnes esse virgines possent ·nunq; dominꝰ diceret ·qui potest capere capiat ·hec Hiero⁹. Illis ergo qui commode valent ꝛ volũt continere non expedit nubere sed potius sic ꝑmanere ·iuxta illud apostoli vbi supra: Bonum est illis si sic permanserint sicut ꝛ ego. Et hoc propter duo ·videlicet propter gloriam virginitatis ·ꝛ propter incommoda vitę coniugalis. Virginitas enim meriti ꝛ ꝓmij magnam ꝓrogatiuam non solum habet nunc in nouo testamento ·sed etiam habuit quondam in veteri iam humano genere multiplicato. Vñ Hiero⁹ ad Eustochium. Olim inquit benedictio sola liberorum erat vbi adhuc orbis vacuꝰ esset ·paulatim vero segete increscente messor immissus est. Vtq; virgo fuit Helias ·virgo Heliseus ·virgines quoq; multi filij ꝓphetarũ. Hieremias etiã ꝓpinq; captiuitate vxorẽ ꝓhibet accipe. Ydipsũ ꝛ alijs verbis loquit apls dicẽs: Bonus bene est ·reliquũ est ut hi qui habent vxores

sint tñ nō habentes. hęc Hieronym⁹. Sic Joseph ⁊ beata virgo se habuerūt qui licēt in matrimonio coniuncti tamē virginēs pariter manserunt. Vñ idē Hiero⁹ contra Heluidiū. Tu inq̃t Maria dicis virginē non permansisse: Ego mihi plus vendico etiā Joseph virginē p Maria fuisse vt ex virgine filius virgo et cū Maria virgo pmānsit ꝙ domini pr appellari meruit. hęc Hiero⁹. Johannem quoq; pręceteris aplis dilectum volentes nubere dominus vocauit de nuptijs. ut ipsum virginem virgo sequeretur ac prerogatiuaz acciperet in pręmio virginitatis. de qua scilicet ꝓrogatiua plenius dicetur infra. ¶ Octo incōmoda nuptiarum multa sūt ⁊ a multis bonis impediunt. ¶ Primo quidem a seruitio dei propter sollicitudinem seculi iuxta illud apostoli. j. Cor. vij. Qui sine vxore est sollicitus est q̄ sit domini. quomodo placet deo. Qui aūt cum vxore est sollicitus est quę sūt mūdi ⁊ diuisus est. Propter hoc etiā in occidentali ecclesia ministri in sacris ordinibus constituti prohibentur nubere. vt dei seruitio libere possint vacare. Deinde etiam impedit a studio sapientię. propter qđ ⁊ antiqui pbi maluerunt continere q̄ nubere. Vñ Hiero⁹ contra Heluidiū. Epicurus etiam inquit voluptatis assertor raro dicit sapientibus ineūda esse coniugia. quia multa nuptijs admixta sunt icōmoda. Graue quoq; esse viro sapienti vxore in dubium vtrum bonam aut malam ducturus sit. Fertur ⁊ Aurelius theophrasti liber de nuptijs in quo quęrit. an viro sapienti vxor ducenda sit: Et cum defecisset si pulchra esset. si bñ morigerata. si honestis parentibus. si ipse quoq; sanus ac diues sit sapientem. aliq̃n matrimonium inire statim intulit. hęc rara in nuptijs vniuersa concordare. Non enim inquit igitur vxor ducenda sapienti. Damnum enim ex ꝟ pater impediri studia pbi. nec posse quęq; libris ⁊ vxori pariter inseruire. Multa etiam posse quę matronarum vsibus necessaria sunt. aurum videlicet gemmę variaq; supellex. ac preciosę vestes. Deinde per totas noctes contra virum garrulę questiones. illa quidez in publicum pcedit ornatior. hęc honoratur ab omnibus. ego in pectu feminarum miscella despicior. Cur aspiciebas vicinā? Quid cum ancillula loquebaris. de foro veniens quid attulisti? Demiq; alterius amorem suum odium suspicatur. Attēdenda est semper ei⁹ facies. ⁊ pulchritudo laudanda. ne si alteram aspexeris se ethimet displicere. Vocāda est domina. celebrandus natalis eius. iurādū per salutem illius. ⁊ ut sit superstes orandum. honorāda matrix eius. ⁊ gentila. seruus. patronus ⁊ alumnus. ⁊ formosus assecla. ⁊ procurator. calamistratus sub quibus nominibus adulteri delitescunt. Si totam ei domū regendam commiseris seruiendum est. Si aliquid arbitrio tuo reseruaueris fidem sibi haberi non patiet. ⁊ in odium vertetur ac iurgia. ⁊ nisi cito consuleris an⁹ venena parabit. Aurifices ⁊ institutores fericarum vestium si intromiseris periculum est pudicię. Si vero prohibueris iniuria suspitionis. Verā quid prodest etiam diligēs custodia cum vxor seruari impudica non possit pudica non debeatur. Infida enim custos est castitatis necessitas. Et illa vere pudica dicēda est cui licuit peccare ⁊ noluit. Pulchra cito adamatur. sed facile pcupiscit. Difficile custodit̃ qđ plures amāt. Molestum est possidere qđ nemo habere dignetur. Minore tamē miseria deformis habetur q̄ formosa seruatur. Nihil tutum est in quo totius populi vota suspirant. alius forma. alius ingenio. ali⁹ fascinmis. alius liberalitate sollicitat. ali quo modo expugnatur qđ vndiq; lacessitur. Q. si propter dispensatione dom⁹ ⁊ lāguor solacia ⁊ fugam sollicitudinis ducūt vxores: multo mel⁹ seruus fidelis dispēsat obediens auctoritati dñi. ⁊ dispositioi ei⁹ obtēperās. q̄ i eo

se estimat dominaz si aduersus viri faciat voluntatem .id est. qđ placet non qđ iubetur. Assidere aūt egrotāti magis possunt amici vernule beneficijs obligati qđ illa que nobis imputet lachrymas suas z hereditatis spe vendat ingluuiem. et sollicitudinem iactans languentis animum conturbet. Q si languent coegrotandus est. z nūq ab eius lectulo recedēdum. Aut si bona fuerit z suauis vxor q tamen rara auis est. cum parturiente gemimus. cuz periclitante torquemur. Sapiens autē nūq solus esse potest. habet enim secū omnes quicūq sunt. quicūq fuerūt boni. z animū eoz quocūq vult transfert. Nunq minus solus erit qđ cū solus fuerit. Vxoris causa liberoz vxorē ducere. ut vel nomē nostrū non intereat. vel habeamus senectutis p̄sidia. z certis vtamur heredibus stolidissimū est. Quid enim ad nos pertinet recedentes e mūdo si nomine nostro alius nō vocetur. cum z filius non statim patris vocabulum referat. z innumerabiles sint qui eodem appellantur nomine. aut que senectutis auxilia sunt nutrire domi qui aut prior te forte moriatur. aut peruersis moribus sit aut certe cum ad maturam etatem venerit tarde ei videaris mori. Q credes autē mediores z certiores sūt amici z ꝓpinqui qs indicio eligas qđ qs velis nolis habere cogaris. licet certa heredit as sit. Q dius est dum vitis bene vti substantia tua qđ tuo labore quesita in incertos vsus relinquere. hec z huiusmodi Theofrastus disserens quem non suffundat christianoz quoz conuersatio in celis est. Cicero quoq rogatus ab Marcio ut pr repudium Terentie sororem eius duceret. omnino facere supersedit. dicēs se vxori non posse z pbie pariter operam dare. Georgias rhetor librum pulcerrimū de concordia grecis tunc inter se dissidētibus recitauit Olympie. Cui Mdācius inimicus eius. hoc vobis iquit de cōcordia p̄cipit qui se z vxorem z ancillam tres in vna domo concordare nō potuit. emulabatur quippe vxor eius ancille pulcritudinem. z castissimū virū quotidianum iurgijs exagitabat. Tota denicq amoris vxorie illectatio apud Platonem posita est. z omnia eius incommoda lysias explicat. q non iudicio sed furore ducat vxor. z maxime vxoris pulcritudinis grauissimus accubet custos. hec Hiero. Vxoro sicut refert Valerius maxim. Socrates ab adolescētulo consultus vtruz vxorem duceret. an ab omni matrimōio se abstineret: respōdit: vtrū horum fecisset ipsum pnitentiam acturum. Nam hinc te inquit solitudo ibi te orbitas excipiet. Hinc generis interitus. illic heres alienus. illic perpetua sollicitudo contextus querelarum dotis et comprobatio affinium graue supercilium garrula socr lingua. successor alieni matrimonij incertus. liberorum euentus. hec Valerius. Denicq sicut dicit et Ouidius in libro medamorpō .i. Imminet exitio vir coniugis illa mariti. Filr ante diem patrios inquirit in annos vel bonotes. Qui consonat illud ꝓpheticum. Michęę. vij. Ab ea que dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui. quia filius contumeliam facit patri. filia consurgit aduersus matrem suam. nur contra socrum suam. z inimici hominis domestici eius. Hec de incōmodis coniugalis vite. propter que multi sapientū ut dictum est refugerunt nubere. Verū tamen quia difficilis. z ideo rara est sinceritas pudicitie coniugalis. i quibusdā z maxime in antiquis patribus apud deum videtur equiparari statui vel merito virginitatis. Unde Aug. in libro de bono coniugali. Illi inquit etiam siqui forte nunc inueniuntur qui non in connubio quērunt nec appetūt. nisi tantum id propter qđ nuptie institute sunt coequari sanctis patribus non possunt qui operi nuptiali ad propagationē intenti sūt. In istis enim qui nunc sunt carnale est ipsum desiderium filiorum. in illis autez spirituale erat. quia sacramēto illi? ꝑpis

congruebat · eademq; vna charitatis nūc ipū aliter ⁊ tūc carnaliē ꝓpter matrē nostraz hierusalem erant filij ꝓpagandi ⁊ frutes q̄dē ai aliqñ i ope patēt aliqñ habitu latēt. Quo circa sicē nō est impar meritū pudicicie in Petro q̄ passus est · et in Jobe q̄ passus nō fuit. Sic nō est impar continēcie meritū in Johāne q̄ nullas expert⁹ est nuptias · ⁊ in Abraā qui filios generauit. Siquidez ⁊ ill⁹ celibat⁹ ⁊ ill⁹ ꝓnubiū christo militauerūt ꝓ vestri butione tempoꝝ · sed cē tinentiā Jobes i opere tenebat · Abraā vero in solo habitu habebat. Res igit̄ ipsas si cōparem⁹ nullo modo dubitandū est cē tinēcie castitatē esse meliorē q̄ castitatē nuptialē. Voces vero cū inter se cōpar⁹ ille melior est qui bonum amplius habet q̄ ali⁹ Meli⁹ est etiā oīa bona vel minora tenere q̄ magnū bonū cuz magno malo habere. Nā ⁊ in bonis corporibus melius ē habere staturam cachexi cum sanitate q̄ staturam Bolce cū febre · hec Aug⁹. Et hec ad puellas de adolescētū regimine ac disciplina sufficiant.

De puerilib⁹ euacuādis in virili ętate. Cap XXXIX

Um aūt ꝑ etatū puerōz gradibus ad virilē statum accellerint · tūc quidē oportet implere qd̄ dicit aplus. j. Cor. xiij. Cū essem parvulus loquebar ut parvul⁹ cogitabā ut parvul⁹ · sapiebam ut parvulus · q̄n aūt factus sum vir euacuaui q̄ erāt parvuli. Siquidem licet in moribus puerōz quędā sint laudabilia · ⁊ ob hoc imitanda plurima inde nihilomin⁹ etiā fūt vitāda Nam imitanda quidē est in eis innocentia · sm illud apostoli. j. Cor. xiij. Malitia inquit parvuli estote · sensibꝰ aūt ꝑfecti. Imitāda est etiam hūilitas · sm illud verbū dñi Matb. xviij. Nisi cōuersi inquit hūiliauerit se sicut parvul⁹ iste · hic est maior in regno celoz. Imitāda est itez vite puritas sine castitas. Obhoc · n · post cōmēdationē castitatis oblati sunt ei parvuli ⁊ benedixit eis · ut legit̄ Matb. xix. Porro vitāda sūt in eis ea q̄ ꝓprie dicunt puerilia. Verbi gra. Voluptuosum est ⁊ aboiabile boiem tam viru⁹ vel senez mamillā sugere · multoq; magis pueriles motes retinere. Hoc est enī qd̄ odit dñs scz senē fatuuz · vt legit̄ Eccl. xxv. Hinc etiā dicit Esaiē. lxv. Puer centū annoꝝ morietur · ⁊ peccator centuz annorum maledictus erit. Sicut enim penis est bestialem esse q̄ bestiaz · quia bestiam esse est a natura · bestialē et vitio · sic penis est puerilem esse q̄ puer. Vñ Seneca ad Aurelium epla. xij. Senes inquit memoriam q̄tū gaudiū senseris cū ꝓtexta posita virilē togā sūpsisti ⁊ in forū deductus es Mains expecta cū puerilē animū deposueris · ⁊ te in viros pbiz trāstuleris · adhuc enī nō puerilia · ß qd̄ ē grauⁿ⁹ puerilitas remanet · ⁊ ß quidē pu⁹ est qd̄ habemus auctoritatē senū · sed vitia puerōz nec puerōz tm̄ sed infantium : Illi leuia bi falsa formidāt nos · vtraq; hec Seneca. Euacuanda ergo sūt puerilia viro · sicut testat aplus de seipso · videlicet puerīliter loqui · ß est sine premeditatiōe ac iudicio ⁊ deliberatione. Nam ecōtra dicitur de viro iusto qd̄ disponat sermones suos i iudicio. Et alibi · Os iusti meditabitur sapiētiā · ⁊ lingua eius loquet iudicium. Item puerīliter cogitare scz de solis ꝑsentibꝰ ⁊ nō de futuris ꝓuidere · iuxta illud Deu⁹. xxxij. Vtinā saperēt ⁊ intelligerent ac nouissima ꝓuiderent · Vñ ⁊ dicit Prouerb. vj. Vade ad formicam o piger ⁊ cōsidera vias eius · ⁊ disce sapientiam q̄ cum nō habeat ducem · nec ꝓceptorem · nec principē · parat sibi estate cibū · ⁊ ꝓgregat in messe qd̄ comedat. Hinc ⁊ Ecclesiastes. xiij. Melior ē puer pau⁹ ⁊ sapiēs rege sene ⁊ stulto q̄ nescit ꝓuidere in posteꝝ · ꝙ ⁊ de carcere catenisq; interdum quis egrediatur ad regnum ⁊ alius natus in regno inopia consūmatur. Hez puerīliter sapere qd̄ ē temporalia spiritualibꝰ ꝓferre · sicut pueri poma vel huiusmodi minima solent

plusq̄ hereditatem suā diligere. Unde dicitur ab eodem apostolo. j. Cor. xiij. Nolite pueri effici sensib⁹. Tales enim assimulantur Esau qui vendit primogenita sua pro vili lentis edulio. sicut legit Gen. xxv. Recitatq; tria merito se dicit apl̄us euacuasse scilicet puenliter loqui cogitare sapere. Veniq; puerorū vitia quędam sunt ppria q ob hoc euacuanda sunt vitanda. Primū est stultitia. de qua dicitur Proverb. xxij. Stultitia colligata est i corde pueri. ppter qđ ut dictum est dicat apostol⁹. Nolite pueri effici sensibus. Secundū est imūditia. ut in luto sedere vestes deturpare q huiusmodi. Sic faciūt viri vel senes i vitijs commorantes. iuxta illud Hiere. xl viij. Fertilis fuit Moab ab adolescentia sua q requieuit in fecibus suis ⁊c. ij. Tertium est incōstantia. de qua dicitur Proverb. xxix. Puer qui dimittitur voluntari suę confundit matrē suam Tales sunt qui modo volūt vnū. modo aliud. sm illud Proverb. xiij. Vult et nō vult piger. Modie siquidē aggrediūtur viam paradili. cras viaz inferni. vna die edificant. vna die destruunt. iuxta illud Horatij i li. epl̄arū. Qđ petijt spnit. repent qđ nuper omisit. Estuat q vite discōuenit ordie toto. Dirnit edificat murat q̄drata rotundis. Hoc est qđ dicit Salomon Proverb. xv. Cor stultorū dissimile erit. s. sibiipsi. Ideo dicit Cato Sperne repugnādo tibi tu cōtrari⁹ esse. Conueniet nulli qui secum dissidet ipse. Quartū est inuerecundia. qua scilicet pudenda sua denudāt. q similia. Sic faciunt qui peccata sua pudenter publicāt sm illud Esaie. iij. Peccatum suū quasi sodoma predicauerunt. nec absconderunt. Quintum ē puerilis amor. quo concupiscere solent pulcra etiam nociua ut carbonē ardentem. vel gladiuz q similia. Sic faciunt qui pulcritudinez carnalem vel mundanam videntes statim cōcupiscūt. nō attendētes. qđ ait Hiero⁹ q species mulieris est quasi gladi⁹ ignevus. iuxta illud Eccl. ix. Propter speciem mulieris multi perierunt. q ex hac concupiscentia quasi ignis exardescit. Hinc et illi seni dierum malorum inueterato. dicitur Daniel. xiij. Semē Chanaan q nō iuda. species decepit te. q concupiscētia subuertit cor tuum. Ideo dicit Salomō Proverb. j. Usqueqūz parvuli deligitis infantiam. q stulti ea quę sibi noxia sunt cupiunt. q iprudētes odibunt scientiam? Et Seneca ad Lucilū epistola. xxxviij. Numera inquit annos tuos q pudebit ea velle q̄ puer voluerat. Hinc q Martialis coqu⁹. Heu inquit nostri male cō putantur anni. Infantes sumus q seni videmū. Non b̄ viuere sed valere vita est. Sextus est puerilis timor quo timēt etiaz falsa plus q̄ vera. ut socios larvatos plus q̄ malignos. q lenia magis q̄ grauia. ut virgam matris plus q̄ gladium hostis. Sic q illi faciunt qui vanitatem diligunt. Nam ex amore vano scdt vanus timor. sm illud ps. Posuisti firmamentum eius fortitudinem. Vñ et alibi. Illic enim inquit trepidauerunt timore vbi nō erat timor. Cōtra qđ dicit Esa. viij. Timorem eoz ne timueritis. sed dñs exercituū ipse sit pauor vester. q ipse timor vester. Et iterum li. Nolite inquit timere opprobrium hominum. q blasphemias eorum ne timeatis. Sicut enim vestimentum sic comedit eos vermis. q sic lanam sic devorabit eos tinea. Et iterū. Quis tu inqt ut timeres ab homine mortali. q a filio hominis qui quasi fenū ita arescet. q oblitus es dñi factoris tui? ⁊c. Hinc etiā Mathathias filios suos exhortās. j. Macha. ij. A verbis inqt viri peccatoris ne timueritis qz gloria eius stercus q vermis est. hodie extollit. q cras nō inueniet. Et dñs i euāgelio Math. x. Nolite inquit timere eos qui occidunt corpus. animā autem nō possunt occidere. sed potius cū timete qui potest animā q corpus perdere in gehēnam. Et revera quia non timent vbi maxime est timēda: recto iudicio sequitur ut timeant vbi nō

est timendū. Unde pbs. Deū inquit time et omnia quę timebūt te. at omnia timebis si deum nō timueris.

Quiure pterita debet recolere et psentia attendere. Cap XL

Hinc quia vir a virtute dnominat. qui ad gratē virilem accedit studeat esse qđ dicitur. Nam ut legitur Ysaię .xiij. Preciosior erit vir auro. Et qui ętas illa fortior est ęteris et inter puericiā et senium velut i medietate sit animal oculatum intus et anū et retro. debet pterita recolere futura prouidere ac psentia nihilominus attendere iuxta illud Senece in libro de virtutibus. Tribus inquit temporib' anim' tuus dispensetur. psentia ordina futura prouide. pterita recordare. Hinc ē etiā illud Dauid .xxij. Utinam saperēt et intelligerent ac nouissima prouiderent.

Recolat ergo pterita sex mala et bona. siue miserias et beneficia. Miserias inquā pnarū et etiā culparū. Nā vtraq; miseria scz pęne et culpe initiū habet ab ipsa hominis origine. Adeirco vir nobilis ad repressionem elationis et ipsa nobilitate surgentis recolat originis pprię miseriaz et immūdiciam. exemplo sapientis in li. sapientię. vij. dicentis: Cum quidē et ego mortalis homo similis omnibus et ex genere terreno illi' qui prior factus est. et in ventre matris figuratus sum caro. decem mensiū tempore coagulatus sū in sanguine ex semine hominis et delectamēto somni conuenientis. Et ego natus accepi cōmunem aerē et in similiter factā decidi terrā. et primā vocē omnibus simile emisi plorans. in inuolumentis nutritus sū et curis magnis. Nemo. n. ex regib' aliud habuit nativitatis initiū. hęc ille. Et in hoc suggillat quorūdā magnatū superbiā. qui nec originē suā nec finem cogitant. sed tm̄ psentem gloriā. Audiāt itaq; qđ dicit beatus Bernā. in libro. j. ad Eugeniū papā. Salubris copula ut cum cogitas te sūmum pontificē. attendas pariter vilissimum cinerē. non. quidē fuisse et esse. Deniq; si sericas et gēmas et metalla et hmōi cūcta quibus suffarcinatus incedis. velut quasdam nubes matutinas velociter transeūtes a facie cōsiderationis tuę diffipans exufflaueris. occurret tibi homo nudus et pauper et miserabilis ac miser. homo dolens qđ homo sit. erubescēs q; nudus sit. plorās q; natus sit. murmurans q; homo nat' sit ad laborē nō ad honorem. hō natus de muliere et ob hoc cū reatu. breui viuens tēpore. et ob hoc cū metu replet' multis miseriis. et ob hoc cū fletu hęc te cōsideratio tenet in te. nec te auolare sinit. nec ambulare in magnis et mirabilib' supte. hęc Bernā. De hac quoq; originis būana miseria dicit Aug' in li. de ciui. dei .xxj. Quis non erboreat et moꝛi dignat si ei pponat' aut mors pcipiē da aut rursus infantia. Quę quidē quia non a risu sed a fletu orditur hāc lucem: Quid malo ingressa sit pbans qdāmodo nescies. Solū qñ natus est ferūt risisse et Zoroastem. Nec ei boni aliqd mōstruosus ille risus portēdit. cū luce artium magicarū inuentor. et rex Bactrianorum a Nino rege assyrio bello superatus sit. Deniq; sicut legit' Eccl. xl. Occupatio magna creata est omnib' hominibus et iugū graue super filios Adam. a die exitus de ventre matris eoꝝ vsq; ad diē sepulturę in matre omniū cogitationes eoꝝ et timores cordis adinuentio exspectationis et dies finitionis a pfidēte super sedem gloriosam vsq; ad būllatum in terrā et cinerē ab eo qđ vtitur hyacintho et portat coronā vsq; ad eū qui coopeꝛit lino crudo. Ecce q; nullus excipit' ab illo grauiugo. Qui ergo hęc in memoria recolit. miseriā cognoscēs. humiliratez cōcipit. Et sicut mala pęne recolēda sūt ad se humiliādū. sic et mala culpe ad pnitendū atq; dolēdū. hm illud Ezechię q; legit' Isa. xxxviij. Recogitabo inquit omnes annos meos in amaritudine aię

mę in quib⁹ duo genera sūt defienda. s. peccata cōmissa ⁊ tēpora pdita. Dñ beatus Bern̄. i quodā sermone. Pax inq̄t placet ei vitę nouitas qui nondū vetera plāgit peccata. s. admissa. ⁊ tēpus amissū Itaq; peccata recolēda sūt ad curandū ⁊ emendandū. tēpora vero ad recuperandum. De curatiōe peccatorū dicit Maximian⁹. Nō intellecti nulla est curatio morbi. Cōtra vero dicit Seneca Lucilio. Initiū salutis est notitia peccati. Et sicut vigilātis est narrare somniū. sic peccata sua pfiteri sanitatis est indiciū. Idē in agomēnone. Nuē peccasse pęnitet pene innocēs est. Vt autē dicit Aug⁹ in li. de pęnitētia. Satisfactio pęnitētię ē peccato⁹ causas excidere. nec cor⁹ suggestionibus aditū indulgere. Et ut ait Prosper in libro. ij. de vita contemplatiua. Peccatis dissimilia sūt adhibēda remedia. sicut ex dissimilibus causis veniunt ipsa peccata. Siquidem ut dicit Hiero⁹. super Marcum. Cuiusq; vulneris medicina adhibenda est ei propria. Nō enim sanat oculum qđ calcaneum. Ieiunio sanantur passiones corporis. oratione vero sanāde sūt pestes mentis. Hinc de maligno spiritu ab homine expulso dictum est a domino. q⁹ hoc genus nō ejicitur nisi in oratione ⁊ ieiunio. De temporum recuperatione. dicit apostolus Eph̄. vj. Redimentes tempus quoniā dies mali sunt. Hinc ⁊ Seneca in li. de naturalibus questionibus. vij. Obiiciat sibi senectus annos inter studia vana cōsumptos. ⁊ damna ętatis male exemptę labor sartiat. occupationes reddantur patrimonij longe cura seiunatur. Si enim totus animus vacet ⁊ ad contemplationem sui saltem in ipso fine respiciat faciet ac sibi instabit ⁊ quotidie brevitatem temporis metiens. quicquid amissum est diligēti vitę pręsentis vsu recolliget. Fidelissimus enim est ad honesta transitus Ar pęnitētia itaq; iuxta poetas. tollim⁹ ingentes animos ⁊ maxima parvo tempore molimur. Faciamus igit⁹ ⁊ qđ itinere fieri solet: Qui tardius etimus velocitate pensantes motum festinemus magnūq; op⁹ absq; ęgraj excusatione tractemus. Crescit anim⁹ quotiēs cepti magnitudinē oēdit. ⁊ cogitat q̄tū ꝓposito nō q̄tus sibi supersit. hęc Seneca. Propt̄ hāc tpis recuperationem dicit Tullius in oratione de Catilina. Multos audini ⁊ vidi qui totam adolescentiam voluptatibus dedissent se ad frugem bonā recepisse. graues homines atq; illustres fuisse. Debet etiam ut dictum est recolere beneficia pręterita ad retribuendū maximeq; bñficia dei ⁊ parentū. Beneficia inq̄ dei. de ꝙbus dicit beatus Bern̄. sup psalmū: Qui habitat. Agamus fratres gratias factori nostro. benefactori. redemptori. remuneratori nostro Primum enim qđ nobis pręstitit est q⁹ sumus nos. quoniā ipse fecit nos. Fecit inq̄ ⁊ fm corpus egregiam creaturam sed magis fm animam. utputa imagine creatoris. insignem rationis partitipem sempiternę beatitudinis capacē. Porro fm animū maxime pę ęteris admirandam creaturis sibi cohęrentem incōprehēsibili artificio. inuestigabili sapiętia cōditor. Porro i secūdo bñficio q̄ copiosius. q⁹ liberalissim⁹. q̄tā nobis largit⁹ est ad sustentationem. q̄tā ad eruditionem. q̄tā ad cōsolationē. q̄tā ex hiam ad correctionem. q̄tā etiam ad delectationem: verum hęc duo beneficia gratis ⁊ duplicat impēdit. hoc est sine merito et sine labore nostro. Ęterum o homo ingrate ex bocia tertiū opus redēptionis tuę attende: Gratis etiam hoc pręstitus sed gratis qđ ad te pertinet. nō gratis qđ ad illum. Nempe saluus factus es ꝙ nihilo ac certe non de nihilo. quid ad hoc dormitat affectio: Imo vero mortua est illa non dormit quę huic beneficio non respondet. quę se totam in gratiarum actionū ⁊ vocē laudis non effundit. Itaq; fecit te deus tuus. fecit tam multa ꝓpter te. fecit ⁊ seipsum ꝓpter te. factus est ipse caro vna tecum. te quoq; secum faciet

spīrtū vnū. Nō recedant quatuor hęc a corde non ab ore non a memoria nō ab affectione hęc Bern̄. Ut nos ut ides ali bi dicit in eodem tractatu. Nō attendimus ut minus attendimus reuerentiam pȝsidentis custodiam protegentis beneficia largitis ingrati gratiȝ imo tam multiplicibus gratijs quibus preuenit nos et subuenit nobis. Ut nunc quidem per se implet splēdoribꝫ animas nostras nūc per angelos visitat nūc p homines instruit nunc etiam per scripturas consolatur et erudit. Quid nos solis nobis non assumus et soli nosmetipsos negligimus an quia nobis vndiq; subuenit. ideo nobis est dissimulandum imo vero propterea studiosius est vigilandum. Non enim tam magna pro nobis in celo pariter et in terra sollicitudo gereretur si non magna nobis incumbere necessitas videretur hęc Bern̄. Hoc igitur attendens quis dicat cum Dauid: Quid retribuam domino pro omnibus quę retribuit mihi. Cui sc̄z questioni respōdet Micheas .vj. Indicabo inq̄t tibi o hō quid sit bonum et quid dominꝰ requirat a te vtiq; facere iudicium et diligere misericordiam et sollicitū ambulare cum deo tuo. **Beneficia** quoq; parentum recolere debet ut procreationes educationem eruditionem et huiusmodi ac reperdere vicem ut implet qđ dicitur Eccl. vij. Honora patrem tuum et gemitꝰ matris tuę ne obliniscaris: Memento q̄m nisi p illos nō fuisses et retribue illis quomodo et ipsi tibi. Hęc de hac materia plenius dictus est supra. **Debet** nihilominus attēdere ptēsētia videlicet statum proprium et vanitatem rerum temporalium. In statu proprio debet conside rare non solus exteriora sed multoma gis interiora. Nā ut dicit beatꝰ Bern̄. in sermone de capite ieiunij. Miser homo qui totus pergit in eo quę foris sunt et ignarus interiorum suorum putat se aliquid esse cum nihil sit ipse seducit siquidem in bonis huiusmodi. Preterea dicit pō. Sicut aqua effusus sū et dispersa sūt oīa ossa mea. Alius quoq; propheta: Comederunt inquit alieni robur eius et ipse nescivit. Attēde sollerter homo quid diligas quid metuas unde gaudeas vel tristeris quia totum cor in his quatuor affectionibꝫ exhibit de quo p propheta dominus dicit: Cōuertimini ad me in toto corde vestro. Quę quidē spiritualis cōuersio nequaq; vna die valet perfici vtinā vel in omni vita qua degimus in hoc corpore valeat consummari. Ibi ergo attendēda sūt homini duo scilicet profectus ne deficiat et defectus ut proficiat. Nam ut dicit beatꝰ Bern̄. Si profectum suum homo non intelligit quomodo deo gratias agit? Ideo dicitur. j. Cor. ij. Accepimus spiritum qui ex deo est ut sciamus quę a deo donata sūt nobis. Nam si nescimus ingrati sumus ac per hoc fontez gratię nobis desiccamus. Ut enī dicit Bern̄. Ad locum vnde exeunt flumina gratiarum reuertuntur ut iterum fluant. Econtra vero ingratitudo nouerca est gratię siccās fontem misericordię. Magis etiam opꝰ est nobis defectos nostros q̄m profectus attendere imo profectus ut dicat beatus Gregꝰ. oportet quodammodo videndo non videre videndo scilicet ad gratiarū actionē non videre ad elationem. Vñ idem Greg. i moral. libro. xxij. Viri sancti inquit si intelligendo congaudent muneri largitoris merentes tamen conside rant debitum operis. Moreq; viatoꝛ non debemus aspicere q̄tū iā egimus sed q̄tū supersit vt agamus amplius bona quę nondum fecimus q̄m ea quę iam nos fecisse gaudemus hęc Greg. Hinc etiam beatus Bern̄. super psalmū: Qui habitat. Hęc est vtiq; magna virtus et summa securitas cum et pie vivis et tamē plus attendis quę tibi desunt q̄m quę obtinuisse videris oblivio quę retro sunt et in anteriora te extendens hęc Bern̄.

Nozo de consideratione vanitatis rerum dicit Ecclesiastes .j. Vidi cūcta

quę fiunt sub sole. Et ecce vniuersa vanitas. Recte dicunt vanitas. qr nec conferunt plenitudinem cõtinenti nec sacietatẽ comedenti. ipfruenti. Ideo talib amatoꝛ dicitur in ps. Ut quid diligitis vanitatem ꝛ quęritis mendaciũ? Propter hoc igit vanitas attendat ut cõteminatur. Hũ ut dic Aullius in tusculanario li. v. Non sunt ea bona dicẽda nec habẽda quib abũdantem licet esse miserrimum. Ceterũ vt dicit Seneca Lucilio. Cõtemnere aliq oĩa põt habere oĩa nemo põt. Breuissima igitur ad diuitias via per contẽptũ diuitiarũ est. Hui vanitatis ꝛ glię mũdanę cõtemptũ insinuat sapiens Job. v Ego inq vidi stultũ firma radice ꝛ maledixi pulcritudini eius statim. qđ exponens dicit Greg. Stultus firma radice quasi per amena prata ad carcerẽ pernenit. dũ p prosperа vitę presentis ad infernum tendit. Nonnulli ꝛo cũ quotundã gloriã cernũt magnũ aliq estimãt. sed cũ eos morientes aspiciũt q hũana gloria nihil sit cũ gemitu fatent ꝛ dicũt: Ecce qs nihil est hõ. Qui hoc veratius dicerent. si cũ gloria hominem cernerent. tũc etiã eius intentum cogitantes transeũtẽ simul ei potẽtiã nihil esse sentirẽt. Hñ itaq dicitur: Maledixi pulcritudini ei statim. Ac si diceret: Hõtra stulti pulcritudinẽ mozã in maledicẽdo non habui. quia tũ hanc cernere simul ꝛ pnã sequẽtẽ vidi. eiusq potentiã reprobaui. Huc vsq Greg. insinuat ꝛ vanitatem flicitatis mundanę presentez ꝛ pnã sequentem. iuxta illd Prouer. xiij. Extrema gaudij luctus occupat.

Qualiter etiaz futura debet p̃uidere. Cap XLI

Debet etiam puidere futura. s. mala ꝛ bona. Mala vt sibi precaueat. bona ut acq̃rat. Mala inq ut senectutẽ ꝛ mortẽ ꝛ gehennam. Memoria siquidẽ vel prouidẽtia istoꝛũ omniũ vilescere facit ac despici vanitatẽ tpaliũ. Hũ de memoria senectutis dicit Ecclesiastes. xj. Si annis multis vixerit hõ ꝛ in omnib his lętus fuerit. meminisse debet tenebrosi tẽporis ꝛ dierũ multoꝛ. qui cũ venerit vanitatis arguẽt ꝑterita. De memoria mortis dicit Eccl. vij. Memorare nouissima tua ꝛ in ęternũ nõ peccabis. Ut enim dictum est supra iuꝛ Gregoriũ. Quę sit carnis fœditatis testatur sepulcra. Sed multi volunt mortem recolere. ꝓpter dulcedinẽ vitę ꝛ amaritudinẽ ipsius memorię. de q dicit Eccl. xli. O mors qs amara ẽ memoria tua. hoi iniusto ꝛ pacẽ habẽti in substãtijs suis. viro quieto ꝛ cui vię directę sunt in omnibus. ꝛ adhuc valẽti accipere cibũ. Nozro de memoria pęne gehẽnę dicit Job xxj. Et ego cũ recordar fuero pertimesco. ꝛ cõcutit carnẽ meaz tremoꝛ. Ut enĩ dic aplus ad Heb. x. Horrendũ ẽ incidere in manus dei viuentis. Dicat enim Hieroꝛ sup illo verbo Isaię. xxiij. Cũ cãtico nõ bibẽt vinũ. q ꝓteritarũ delitiarũ recordatio erit materia cruciatuũ. Vnde ꝛ in inferno dicturi sunt. ut legit Sap. v. Quid nob prosuit superbia. aut qđ diuitiarũ iactãtia ꝓtulit nobis? trãsierunt oĩa illa tãq̃ umbra ꝛc. Quautem senectus mala sit. i. pęnalis. dic Becũdus pbus. Senectus inq ẽ tacitũ malum. mozs viuẽtiũ. incolumis lãguoꝛ. spiritus mozs. Hic ꝛ Hieroꝛ sup Amos li. ij Mala iq̃t senectutis sũt crebrę infirmitates. oculi caligãtes. tibię lacessẽtes. dẽtes inter cibos cadẽtes. De b etiã dicit Oratius in poetria. Multa senẽ circũueniũt incõmoda vl q. Quęrit ꝛ inuẽta miser abstinet ac timet vti. Vel q res oẽs timide gelideq̃ mĩistrat. Dilatoꝛ spe lõgus. iners auidusq futuri. Difficil qrul laudatoꝛ tpis acti. De puero castigatoꝛ censoꝛq minoꝛ. Ite Maximianus. Cui me sola tibi subdis miserãda senectus. Cui cedat quicqd vincere cũcta solet. Erat tremulus dubiusq senex semp q maloꝛ Credul ꝛ stult q facit ipse timet. Laudat

ꝓteritos ꝓsentes despicit ānos. Hoc tñ rectā qđ sapit esse putat. Se solū do ctum se indicat esse peritum. Et ꝙ sit sapiens desipit ipse magi. Deficit auditor nec deficit ipse loquendo. O sola fortes garrulitate senes. ¶ Contra ꝟ malū du plex est remediū. videlicet ut cōtra illud se ꝓmuniat ꝙrum potest illud differat. ¶ De ꝓmo dicit Seneca Lucilio. Iuueni est parcendū. seni vtendum. Hoc ē qđ dicit Eccl. xxv. Que in iuuentute tua non cōgregasti quō inuenies in senectute tua? ¶ De secundo sciendū ꝙ senectus accelerat̄ in plurimis ꝓ vitia carnis ⁊ animi. Ideoq; ꝓ abolitionē illoꝝ potest differri. Vñ Tullius i li. de senectute. Sicut inquit cōtra morbū. sic cōtra senectutē est pugnādū. ⁊ habenda ratio valitudinis. Pretendū est igitur exercitationib⁹ modicis. ⁊ tñ cibi ac pot⁹ adhibendū ut vires reficiant non oppri mantur. Potest n. exercitatio ⁊ tēperātia etiā in senectute aliqđ pristini roboris cōseruare. Nec corpi tñ subueniendū est. sed animo multomagis. Nam ꝙ senes aiāt. stultos. credulos. obliuiosos ⁊ dissolutos. non sunt hec vitia senectutis ꝟ inertis ignauie ac somniculose senectutis. Sicut enī petulantia vel libido magis ē adolescentiū ꝙ senū. nec tñ omniū adolescentiū ꝟ improboꝝ. Ita ista senū stulticia que deliratio dicit. senū est nō oīuꝫ sed leuiū. hec Tullius. Veniq; sicut legitur Eccl. xxx. Zelus ⁊ iracundia minuit dies. ⁊ ante tempus senectā adducūt cogitatus. Quis etiam cōsonant medici (vt ꝛbi gratia) Rasis in almasore. Sanitatem inquit ꝓseruare ē in motu ⁊ quiete in cibo ⁊ potu. necnō ⁊ insuperfluitatū expulsionibus mensurā obseruare. domos ⁊ loca cetera in quibus maneri debet tēperare. mal' etiā accidētib⁹ aīq; augmētum capiāt obuiare. animales quoq; cogitationes refrenare ⁊ ꝓsuetudines seruare. Auicenna quoq; in ꝑ canone medicine dicit. ꝙ sanitas corporis ⁊ aię simul i temperantia moꝝ ꝓsistit. Porro de mulo mortis dicit Secūdus pbus. Mors est eternus somnus inenitabilis euentus hominis latro. fuga vite. oīuꝫ resolutio Et recte dicit eternus somnus. qz somn⁹ est mortis imago sicut dicit pbus. Dicit ⁊ inenitabilis euentus. quia sicut legitur in prouerbijs sapientū. Homo vite cōmodatus est nō donatus. Vñ dicit Ec clesiastes. ix. Nemo est qui semp viuat ⁊ qui huius rei habeat fiduciam. Hinc ⁊ in. ꝓslogion dicit Anselm⁹. Nihil mor te certius. nihil hora mortis incertius. Ideo recte quoq; dicitur homis latro: iuxta illud euāgelicum Math. xxiij. Si sciret paterfamilias qua hora fur veniret vigilaret vtiq; ⁊c. Et sic latro multimodas hominū tendit insidias. sic ⁊ mors Iuxta illoꝫ Statij in thebaide. Mille modos lęti miseros mors vna fatigat. Hic ⁊ Prosper in li. epigrāmatum. Ferro peste. fame. vinclis. ardore. calore. Mille modis miseros mors rapit vna boues. Item Ouidius in li. epłax. Occurrūt aīo perendi mille figure. Morsq; min⁹ pęne q̄ mors mortis habet. Dicit ⁊ oīuꝫ resolutio iuxta illud Ouidij in li. metha morph. x. Pia debentur morti paulūq; morati. Seu⁹ aut citius metā ꝓperam⁹ ad vnam. Ideo sicut legit Eccl. xlj. Bonum est iudiciū mortis. quia nō est pso narū acceptrix. Vñ Boetius de cōsolatione li. q. Mors spernit altam gloriaz. inuoluit humile pariter ac celsum caput ęquatq; summis infima. Hinc ⁊ Ozan⁹ in li. carminū. Pallida mors ęquo pulsat pede pauperuꝫ tabernas regūq; turres. Equa tellus pauperi reuiditur regumq; pueris. mors vltima linea rerū est Item Ouidi⁹ sine titulo. i libro. iij. Scilicet omne sacrum mors importuna prophanat. Omnibus obscuras inicit illa manus. Et iterū Claudianus in minori. loquens ad ipsam mortem dicit: Sub tua purpurei veniunt vestigia reges. Deposito luctu turba cum paupere mixti. Omnia mors ęquat. Ideo dic⁹ Wildebert⁹ cenomanen. epūs. Inter opes ⁊ delitias

populiq; fauores. Hoc animꝰ recolat ꝟ tua lingua sonat. Mors dominū seruo mors sceptra ligonibus equat. Assimiles simili conditione trahens. Itaq; cōtra hoc malum est duplex etiaz remediū videlicet ut homo mortē ipsam contemnat ꝛ ut contra illam se paret ac muniat De contemptu mortis dicit Cato. Fac tibi ꝓponas mortem non esse timendam. Quę bona si non est finis tamen illa malorum est. Debet autē contemni ex causa duplici. Primo seq; qz inenitabilis est sicut iam superius ostensum est. Vnde Seneca in libro ꝺ remediis fortuitorum. Stultum est inquit timere qꝺ vitare non possis. Et Varro ad Aiben ensem auditorem. Cum natura inquit litigat qui mori graue fert. Duplexq; malum est cuz molestę ferimus qꝺ necesse est Ideo dicit Tullius in libro de senectute Sapientissimus quilibet equissimo moritur animo ꝛ ex hac vita discedit tanq; ex hospitio non ex domo: Cōmorandi namq; diuersorium natura nobis dedit non habitnadi. Secūdo contēni debet quia tolerabilis est. Naz in se nō est multum dispendiosa quin etiam plerumq; fructuosa. De primo dicit Seneca in libro de naturalibus quęstionibus iij. Pusilla res est hominis vita sed ingens res est contēptus vitę: Hanc q̄ cōtemplerit securus videbit maria turbari securus aspiciet horridā faciem fulminantis cęli. Quid ad me q̄ magna sint quibus perco ipsuz perire nō magnū est Proinde si volumus esse fęlices nec hominum nec rerum timore versari anima interpedito babēda est hęc Seneca. De secundo scilicet de vtilitate mortis est illud Catonis paulo ante positum. Fac tibi ꝓponas mortem non esse timendā ⁊c. Item Salustius in catbilinario. In luctu inquit atq; miserię mors erumnarum requies est nō cruciat. Porro cōtra mortē duplicit se ꝓparare debet hō scilicet affluescendo ꝛ viaticuz prouidendo. Affluescēdo inquā circa duo scilicet tribulationibus perferēdis ꝛ carnis voluptatibus remouendis. De primo dicitur in prouerbio: Vir moritur qui mori non didicit id est qui mortis minas quę sunt tribulationes sustinere non nouit. Hinc ꝛ Seneca ī agamēnone. O q̄s miserum est nescire mori. Econtra vro dicit idem Lucilio. j. Qui mori inquit didicit non seruire didicit. Itaq; sup̄ omnem potentiaz est ꝛ extra omnē. Quo igitur ad illum carcer vel custodia vel claustrū valet: Liberū hostiū habet. Et vna est catena q̄ nos alligatos tenet amor sęz vitę hęc Seneca. De secūda aūt sęz de voluptatibus remouendis dicit Renatus vegetius in libro de re militari. j. Mortem minus metuit qui minus deliciarum in vita nouit. Hinc ꝛ Cato vbi supra. Non metuit mortem qui scit contemnere vitā. Ideo dicit Tullius in tusculanario li. j. Tota phoz vita vt ait Cato. mortis est cōmentatio: Nam qd aliud agimus cum a voluptatibus corporis ꝛ a reipublice negocijs animum seuocamus maximeq; a corpore abducimus. secūq; esse cogimus animum autē a corpore secernere nihil aliud est q̄s mori discere hoc ergo mihi crede cōmentemur nosq; a corpore seiungam⁹ id est mori consuescam. Cozro de viatico prouidendo dicitur Eccl. xxix. Conclude elemosynam in sinu pauperis q̄ elemosyna viri quasi sacculus cum ipso ⁊c. Hoc est quod dicit Ambrosius q; sola misericordia comes est defuncton. Vnde dicitur Tobię. iiij. Elemosyna ab oī peccato ꝛ a morte liberat ꝛ non patietur ire in tenebras animaz. De malo gehenne dicit Hiero⁹ super Hieremiam. libro. iiij. Melius est non esse q̄s in supplitijs viuere. Vñ scriptum est: Quare data est misero lux ꝛ vita his qui in amaritudine animę sunt: Qui expectāt mortem ꝛ non venit ⁊c. Contra illud quoq; duplex est remedium scilicet declinare a malo ꝛ facere bonum. De ꝓmo ꝺ Eccl. xxj. Quasi a facie colubri fuge peccatū

Quasi enī nūp bea bis acuta omnis iniq tas ⁊ plagę illius non est sanitas. De secundo dicit Eccl. ix. Quęcūq potest manus tua facere instāter operare: quia nec scientia nec sapientia erūt apud inferos quo tu properas. Et Matth. iij. Genimina viperarum quis ostendit vobis fugere a nētura ira? Facite ḡ fructū dignū pēnitētię. Et post. Omnis arbor q̄ nō facit fructum bonum excidetur ⁊ in ignē mittet, hęc Iohes baptista. Idem quoq dicit a domino ī eodē: qō ibi exponēs Chrysostomus in omel. xxij. dicit: ꝙ duo mala reprobis sunt pparata: videlicet securus ⁊ ignis: sine excidiū a regno ⁊ incēdium in inferno. Et certe inq̄t maior pēna est amissio regni celoz q̄m cruciat⁹ ille flammaz. Intolerabilis quidē est gehenna: sed tamen si mille ponat aliqs gehennas nihil tale dicit quale est ab illi⁹ beatę glorię ꝓpelli honore. Facilius q̄ est mille fulmina sustinere q̄m vultū illū mansuetudinis ac pietatis plenū: nob tū aduersantē videre: illosq tot⁹ trāquillitatis oculos nequaq̄ nos sustinentes aspicere: hęc Chrysostomus. Hinc ⁊ Greg. in omel. de decem virginibus. O inquit si sapere in cordis palato posset qs q̄d admirationis habeat: Ecce sponsus venit: porro q̄d dulcedinis: ⁊ quę paratę erant intrauerunt cum eo ad nuptias: postremo quid amaritudinis: clausa est ianua.

Denicz bona futura debet sapiens pudere duplici ratione: videlicet ut ea sollicite cū oī studio ac desiderio quęrat ut in eorum cōparatione bona pśentia despiciat: iuxta illud Greg. Gustato spiritu desipit omnis caro: i. carnalis voluptas. Propē hęc oia dicit Eccl. xj. In die bonoz ne immemor sis malorū: ⁊ in die malorū ne immemor sis bonorum.

De puellaruz custodia ⁊ abscōsione Cap XLII

b

Ac de eruditione filiorū iuxta illud verbū Ecclesiastici supra⁹ positū: Filij tibi sunt erudi illos ⁊c. Sequit de filiaz eruditione: de qua ibidē subiūgit. Filię tibi sunt serua corpus illarum: ⁊ non ostendas hilarem faciem tuā ad illas: Serua inq̄ corpus illarum in ętate puellari quę prona est lasciuię: s. ut nō passim ad choreas vel spectacula vel conuiuia euagentur: sed ī domo custodiantur ne vagātes cōcupiscāt iuxta illud Eccl. xlij. Filia patris abscondita est vigilia ⁊ sollicitudo eius auferet somnū: ne forte in adolescentia sua adultera efficiatur: ⁊ cū viro cōmorata odibil fiat: ne quādo polluatur in virginitate sua ⁊ in paternis suis gravida inueniat: ne cū viro cōmorata trāsgrediat aut certe sterilis efficiatur: s. ꝙ ipsi⁹ subtilitat⁹ curationē vel prolis suffocationē vel ꝓ nimiā concubitus frequentationē. Vñ Hiero⁹ ad Eustochiū. Videas inquit plerasq̄ viduas anteq̄ nuptas infelicē conscientiā mētitas tūi veste ptegere q̄ nili tumor veteri vel infātū vagitus pdiderit erecta cervice ⁊ indētibus pedibus incedunt. Alię vo sterilitatē pębent et necdum sati hominis homicidiū faciūt. Nonnulle cum se senserint concepisse de scelere abortiua venena meditantur: et frequenter ipse cōmoriunę triū criminum reę sic ad inferos perducūtur: homicidę sui: adulterę christi: necdū nati filij patricidę: hęc Hiero⁹. Cęterū ut dicit Ouidi⁹ in li. epłaz. Nulla reparabilis arte lęsa pudicitia est. Vñ ⁊ legitur in Amos. v. Cecidit non adiiciet ut resurgat virgo israel. Et siqdē in paternis suis ut dictū est inueniat gravida: parentibus acq̄rit opprobrium ⁊ a viro meretur repudium sibi quoq legem mortis iudicium. De ꝙ dicitur Eccl. xxvj. Filia prudens est hereditas viro suo: Nam quę confundit in contumeliam sit genitoris. At recte dicitur hereditas viro: id est: q̄si hereditas sibi data a domino: sm illud Prouerb. xix. Domus ⁊ divitię dant a parētibus: a domino aūt ꝓprie vxor prudens. Idcoq diligit eā q̄si bonaz hereditatē

nec dimittit eā nisi p mortē. Ecōtrario illa q̄ cōfūdit eū-s-faciēs eū erubescere ꝓpt̄ amissū signaculū virginitatis ī cōtumelia fit genitor-q̄-s-eā in domo ꝓpria male ac negligenter eruditt ⁊ custodiut· ideoq; vir eā aliqñ nō sine cōtumelia ei remittit. Ar ℔ ē secūdū-s-a viro repudiū Uñ de vtroq; ibidē ſbiūgit· Pōez ⁊ virum confūdit audax· ⁊ ab vtroq; inhonorabit'. De tertio-s-mort̄ iudicio dicit' Deut̄ xxij. Si a viro nō est puella virginitas inuēta·extra fores dom⁹ p̄ris ej̄ iciet'·⁊ lapidibꝰ obruet'·q; fecit nephas in isr̄l·ut fornicaret' in domo p̄ris sui·⁊ auferes malū de medio tui. Hec igit' oīa debet pater carnalis diligēter filię suę·q̄stū in ipso est ꝓcauere. Uñ adhuc ibidem subiūgit'. Sup filiā luxuriosā·i·ad luxuriam ꝓpter ętatis feruorē pronā·cōfirma custodiā: ne q̄libet faciat te in opprobriū venire inimicis·⁊ detractione ī ciuitate ⁊ obiectione plebis·⁊ cōfūdat te in multitudine ꝑplū. Ar·n·dicit Hiero⁹ ad Saluiniā: Tenera res in fęminis pudicitię fama·q̄si flos ad leuē ictū marcescit auram maxime vbi ad vitiū cōsentit ętas·⁊ maritalis deest auctoritas·cui⁹ vmbra tutamen vxoris est. Ꝓpt̄ ℔ etiā inter alias causas·vt dicit Ambrosi⁹ sup Lucā li.ij. desponsata fuit Joseph virgo Maria ne temerate ꝑginitat̄ ꝓderet' infamia·cui granis alnus corruptele videret' insigne ꝓferre. Maluit·n·dūs aliēno de ortu suo q̄ de mr̄is pudore dubitare·q; sciebat teneră esse ꝑginis vrecūdiā·⁊ lubricam pudoris famā·nec putauit ortus sui fidē mr̄is iniurios astruendā·nec voluit ꝑginibus sinistra opinione viuētib⁹ vtiamē excusationis relinq̄·q; infamata q̄z videretur mater dñi·hec Ambrosi⁹. Ꝯ deoq; recte scriptura parētes sollicite filiā ꝑginem custodire monet·ac cum disciplina nutrire·ne lasciuię vel voluptati frena relaxet·vel aliq̄ occasione sibi atq; parētibus causā infamię ꝓstet. Hinc etiā dicit' in eodē libro Ecc̄·scilicet. xxvj. In filia nō auertēte se·s·a iuuenū ac lenonū ꝓsortio firma custodiā ne abutat' se·s·fornicā do. Mā fornicatio ē ꝓpriū corpis abusus vel abusio·iuxta illud apl̄i. j. Cor̄. vj. Qui fornicat' in corp⁹ suū peccat. Ve ℔ etiā dicit' ait; Ecc̄. xxij. Filia patna·i·idi sciplinata ⁊ dissoluta·in dominozatione fiet·s·bonor̄ sui atq; parētū. Sup ℔ exē plum habet' Ben̄. xxxiij. de Dina q̄ vt videret mulieres regionis egressa ē·⁊ hac occasiōe a Sichem filio Emor corrupta est. Talis ē mulier garrula ⁊ vaga q̄etis impatiēs nec valēs ī domo ꝓsistere pedibus suis·ℑ nūc foris·nūc in plateis·nunc iuxta angulos insidiās·de q̄ legit' Prouerb. vij. Uñ ⁊ Hiero⁹ ad Eustochiū Paulā inq̄t sūt q̄ ꝑ publicū notabiliter incedūt·ac furtiuis oculoꝝ nutib⁹ adolescētiū greges p⁹ se trahūt· ⁊ quā pallētē ac tristē viderint miserā ⁊ manichēā vocant. Ecōtra Jo de ꝑgine disciplinata ⁊ apocripha·i·abscōdita habet' exēplū ī btā ꝑgine Maria·de q̄ legit' Ysaię. vij. Ecce ꝑgo ꝓcipiet ꝛc. vbi sicut dicit Hiero⁹·ꝑ ꝑgine habetur in hebręo aalma·qđ̄ grece dr̄ apocripha ⁊ latinę ꝑgo absc̄dita·videlicet q̄ nūq̄ aspectibus viri patuerit. ℑ magna parētū diligētia custodita sit. Uñ idē Hiero⁹ in epl̄a ad Occanū. Maria inq̄t angel⁹ in penetralib⁹ solā nō cū agapeta·i·amasio loquētē inuenit·et illa virilem introitū formidauit vnde turbata ē in mone ei⁹: Tu q̄ q̄ formas eo malitię q̄d a viro desiderat' frequē tius salutan'? ℑ Hiero⁹. Ꝓpt̄ ℔ etiā ꝑgo btā p⁹ ꝓceptū abūt cū festinatione in mōtana·l·ne publicis aspectib⁹ se exponeret. Uñ Ambrosi⁹ sup Lucā li.j. Ingressus ē inq̄t ad eā angel⁹ q; solā·s·quā nulli⁹ adiret viroꝝ reperit ipenetralibus·hinc ⁊ turbata ē in mone illi⁹. Ne pidare nāq; ꝑginū ē·⁊ ad oēs ingressus pauē viri·oēsq; viroꝝ affat⁹ vereri·Discant q̄ mulieres ꝓpositū pudor̄ imitari·disce ꝑgo ꝑboꝝ vitare lasciuiā·Maria etiā verebat' angeli salutationē·⁊ p⁹ ꝓceptū abūt cū festinatiōe ī mōtana·q; nescit tarda molimina spūſancti gr̄a. Hic

etiã discite vos sctē mulieres nō circūcurrere p domos alienas·nō in plateis morari·nō aliquos in publico miscere ꝓmones. Maria siqdē i domo sera·i publico festina. Deniqꝫ mālit apud Elizabeth tribv mēsibv·nō qz vom⁹ cã aliena delectaret·si qz frequēter i publico videri displiceret·hec Ambro⁹. Aliud ē exēplū i Sara ꝛginē qꝫ i Tobia.xij.legit dixisse: Tu scis dñe qz nūqꝫ ꝓcupiui virū z mūdam seruaui aiam meā ab omni ꝓcupiscētia. Nūqꝫ cū ludentibv miscui me·neqꝫ cū bis q in lenitate ambulāt ꝓticipē me ꝓtebui. Hinc etiã exēplū ponit Hiero⁹. Fabiolaz scribēs i epla ad Marcellā. Fabiola inqt nra corpe sana z sanior aio·solitudinez delitias ponit.z i vibe turbida monachorum beremū inuenit. Ꝓtopē hec oia dic Hiero⁹ ad Aletbā de institutione filiꝫ. Si solicita es ac pudēs ne filia tua petulciat a lingua vipere·cur nō eadē cura ꝓuideas ne petulciat a malleo vnūsqz terrez? Ne igit cū Dina egrediat·ut regiōis alienꝫ mlieres videat·ne pdibv ludat·ne tunicas trahat·nūqꝫ ablqꝫ te in publicū ꝓcedat·basilicas qꝫ martyꝝ z ecclias lineā nō adeat·nec vllius ei inuenis circūnat⁹ arrideat. Idē ad Eustochiū ꝛginem. Rarus inqt i publicum sit egressus martyres tibi grant in cubiculo. Nūqꝫ venit cā pdeūdi·si semp qñ necesse ē ꝓcessura sis. Itez idē in epla ad mrem z filiam: Quid tibi ait necesse ē in ea domo versari vel manere in q necesse quotidie habeas aut perire aut vincere. Decus⁹ est perire nō posse·qꝫ iuī periculū nō perire. Libidinosa mens ardēs⁹ honesta pse quiē·z qō nō licet vola⁹ suspicatur·hec Hieronymus.

De litterali z morali carū istructione z primo de castitate.

Cap XLIII

Uteriz aūt dū puelle nobiles ꝺdicto modo parentū diligētia cōseruāt·cōgruū ē ut litteris imbuāt z moribv istruant. Litteris quidē eas imbui cōuenit·vt huic honestē occupatiōi frequēter intētę nocias cogitatiōes euitēt·z carnis voluptates atqꝫ vanitates declinēt. Vñ.n.dicit Hobes Abrysosto⁹ sup Matth.li.ij. Mulier inquiete sedēs iclusa facile i ptm carnis labē·mariecqꝫ vitiū ē ex vacatiōe z ocio facile nascit. Ideo dic Hiero⁹ ad Aletbā de istitutiōe filiꝫ. Filia tua paula mundi cātica ogret·turpia nō intelligat·adhuc tenera ligna psalmis dulcibv imbuat·ꝓut sit etas lasciua pueroꝝ·fiant ei lrē bureꝫ vel eburneꝫ·z lud at i eis·vt etiã lud⁹ a⁹ eruditio sit·habeat z discēdo socias qlibet iudeat qꝫ laudibv mordeat. Nec ē obiurgāda si tardior sit·ꝺ laudibv excitādum igenū ut z vicisse se gaudeat z victam se doleat. Deniqꝫ ꝓ gēmis z serico tua diuinos codices amet ꝛgo·qlv ñ auri aut pellis babylonię imaculata pictura·ꝺ ad fidē placeat emēdata distinctio·hec Hiero⁹. Hinc etiã idē ad Eustochiū ꝛginē. Treba⁹ inqt lege qꝫplurima discę tenēti te codicē somn⁹ obrepat·z cadentē faciē pagina sācta suscipiat. Sup ꝺ etiã Marcellā cōmēdat de scriptura z amore ac studio sup eplam ad Galatꝫ. in ꝓlogo. Scio inqt sctē Marcellę ardorē z fidē quā semp habeat flāmā i pectore sepū sup are hoīs oblīuisci a diuinorū voluminā rympano ꝓcrepāte rubꝝ buⁿ sęculi pelag⁹ trāsfretare. Certe cū Rome essem nūqꝫ tā festina me vidit ut nō ꝺ scripturis alqd introgaret·ꝺ Hiero⁹. Me aūt ꝺ repēte fastidio intrūpat vel abrūpat honestā z vtilis occupatio lectioni iūgēda sūt z alia duo·s·oratio z opatio Vñ de oīone iūgēda lectiōi dicit Hiero⁹ ad Paluiniā in epla de monte Nebridq. Semp i manibv tuis diuina sit lectio·z tā crebre oīones ut oēs tēptatiōnū sagittę qlv adolescētia ꝓuti solet huiⁿ cenodi clypeo repellātur. De opatione qꝫ dicit idē ad Demetriadē ꝛginē. Ita desideriꝫs ut legim⁹ est oīs ociosus. Nec ideo tibi ab ope cessādū ē·qz deo ꝛpitio nulla re indiges·ꝺ ideo cū oībus laborādum ē ut ꝓ occasionem ogis nihil aliud

cogites nisi qđ ad dei pertinet seruitutē
z si omnem censum tuum in pauperes di
stribuas nihil apud christū erit p̄cios⁹
q̄ manibꝰ tuis ipsa cū fecer⁹ vel in vsus
p̄prios vł in exemplum virginū cęterarꝫ.
Idem quoq; dicit ad Rusticum mona-
chum · q tam fęminis q̄ viris est neces-
sariū · aliq̄d operis facere ut semp te dia-
bolus occupatū inueniat. Siquidem z
egyptiorꝫ monasteria tenent hunc morē
ut nullū absq; opere z labore recipiant ·
non tam ꝓpter victus necessaria q̄ ꝓpter
animę salutē. hęc Hiero⁹. Sed z Sue
tonius in li. vj. de. xij. cęsaribus dicit · q
z Augustus cęsar filiaz z neptes ita insti
tuit ut etiam lanificio assuefaceret ac lo-
qui vel agere quicquā nisi palaz z quod
in diurnos vel diuturnos referrī com-
mentarios vetaret. ¶ Dzopter prędi-
cta tria in quibus cōsistit occupatio pu-
ellarum honesta · dicit Hero⁹ ad Ale-
tham de filia instituenda. Mane inquit
hymnos decantet · orationi vero lectio
ac lectioni succedat oratio. Discat z te-
nere colum · rotare fusum · stamina polli-
ce ducere. Aliaq; paret vestimēta q̄b⁹
frigus pellatur · non quib⁹ vestita corpa
nudentur. Dotro qđ dictum est supra
de pueris: Idem quoq; agendum est in
ętate tenera de puella · videlicet istruē
in moribus z ꝓfuetudinib⁹ bonis'. Hū
Hiero⁹ vbi supra. Caue inquit ne inepę
fęminarū blāditijs dimidiata filię ꝯba
discere ꝓfuescas · nec ī auro vel purpura
ludere discat · q̄ alterꝫ lingue · alterꝫ mo
nbus officiat. Me in tenero qđ ei postea
dediscēdū est discat · omnibusq; sit ama-
bilis z vniuersa ꝓpinquitas rosam ex se
natam esse gaudeat. ¶ Dzecipue vo
ī q̄rnor⁹ eas instruere ꝓuenit z informa-
re · scilicet in pudicitia siue castitate · z in
humilitate · z ī racitumitate · z in morum
siue gestuū maturitate. Hn castitate q̄ñ
vt dicit Cyprianus in li. de. xij. speculi ab-
stinentibus · sicut omnes bonos mores p̄
curat z custodit in viris prudentia · sic et
in fęminis cūctos actus honestos nutrit
z fouet atq; custodit pudicitia Hñ Ori
genes ī li. de singulantate clericorꝫ. Ca
stitas inquit est munimē sanctimonię · ex-
pugnatio infamię · ifirmitas lasciuię aię
victoria · corpis p̄da · vbertas gloriarū
captiuitas criminum · abolitio scandalo
num · par virtutuz · debellatio inquietan
tium bellorum · culmen puritatis · carcer
libidinis · portus honestatis · vita spirit⁹
carnis interitus · status qualitatis ange-
lice · finis humane substātię. Ut ergo ser
uetur in puellis diligēter pudicitia opor
tet ut eis caueant ab omnibus quę pudi
citię sūt inimica · maxieq; a delectatione
carnis superflua · z a societate mala · A de
lectatione inq̄ superflua ī cibo z potu z
somno z balneo z ornatu. Nam ut dicit
Hieronym⁹ contra Iouinianum libro
ij. Cum ab his etiam procul remoti, sę-
pe capiamur illecebris nature · z cogam
ea quorum copiam non habemus cōcu-
piscere · q̄tomagis si circumdati retibus
voluptatuz esse nos liberos arbitramur
sensus noster aliq̄d cogitat qđ videt · au-
dit · gustat · attrectat · odoratur · frustra ꝙ
simulatur a quibusdam salua fide ac pu-
dicicia z mentis integritate · voluptatib⁹
vti · cuz sit contra naturaz copis voluptā
tum sine voluptate perfrui. Unde apo-
stolus Que in deliti⁹ inquit est viuens
mortua est · hęc Hiero⁹. Sic enim dicit
beatus Bern⁹ q castitas in deliti⁹ pe-
riclitatur. Hinc etiam dicit Ouidius in
libro de arte. ij. Luxuriant animi rebus
plerumq; secūdis. Nec facile est equa cō
moda mente pati. Idē in libro. j. Mens
erit apta capi · tunc cum lętissima rex est ·
Et seges ī pīgui luxuriabit humo. Pec
tora dum gaudent nec sunt atrita dolo-
re, Ipsa patent · blanda tunc subit arte
venus. Econtra vero dicit idem in libro
de pōto. Veneris damnosa libido Mō
solet ī mgstos sępe venire thoros. Itaq;
de voluptate cibi z potus dicit idē Hie-
ro⁹ vbi ū. Eius camū z pot⁹ vini atq;
saturitas vētr⁹ semīariū ē libidinis. Idē
q̄z scribit in epla ad matrē z filiā. Inter

epulas difficile seruari pudicitiã. Hic ꝛ Ouidius in libro de remedijs.ij. Vina parant animos veneri. Idẽ quoq; dicit Salomon Prouerb.xx. Luxuriosa res est vinum. Econtra vero dicit Terenti⁹ i eunucho. Sine cerere ꝛ baccho friget venus. Propter hec exhortãs ad abstinentiam scribit Hiero⁹ ad Saluiniam Melius est stomachum q̃ mentẽ te dolere. ĩperare corpori q̃ seruire. gressus q̃ pudicitiam vacillare. Idem quoq; dicit ad Demetriadem virginem. Ut celesti rore ac ieiuniorum frigore calor puellaris extingatur ex humano corpore angelorum cõuersatio imperatur. Idemq; scribit ad Aletham de institutione filiç. Sic comedat ut semper esuriat ꝛ statim post cibum orare ac legere valeat. Ne tamen hõi abstinentia modum excedat ꝛ debilitetur corpus viribus. ibidem subdit Hiero⁹. Mihi displicẽt in teneris etatibus. maxĩe longa ꝛ imoderata ieiunia. nam experimento didici asellum in via cum lapsus fuerit quçrere diuerticula. Hoc igitur in perpetuum ieiunium precipitum sit vt interim lõgioris vires ppetes suppetent. ne in prima mansione currendo in medijs corruat. Hinc etiã idẽ dicit ad Demetriadem. Neq; q̃ imoderata imperam⁹ tibi ieiunia ꝛ enormẽ ciborum abstinentiã. quibus statim corpa frangantur desiccata ꝛ egrotare pu⁹ incipiunt q̃ sanctę cõuersationis iacere fundamenta. Sic ieiunare debes nõ ut palpites ꝛ respirare vix possis ꝛ comitum tuarum vel posteris manibꝰ vel trabaris. ĩ ut fracto corporis appetitu nec in lectione nec ĩ psalmis nec in vigilijs solito q̃d minus faciaꝰ.

Dozo de vitanda soliculositate. dicit bẽus Bernũ. ĩ epistola ad cartusienses. Suspecta res somn⁹ est ꝛ ex parte magna ebrietati similis ẽ. Tu ergo ne somnus tuus sit non requies corporis lassi. sed sepultura suffocati. nõ reparatio sed extinctio spirit⁹ tui. Hinc ꝛ Cato in libro de moribus. Plus vigila semper ne somno deditus esto. Nam diuturna quies vitijs alimẽta ministrat. Propter hoc etiã dicit Hiero⁹ ad Aletham. Filia tua nocte ad orationem surgat. mane hymnos decãtet. ꝛ oratiõi lectio succedat. Idem ad Eustochiũ. Ad orationem tibi nocte surgenti non vigesio ructũ faciat sed inanitas. **De cozpozis** aũt balneatione ac lecti mollitie dicit idem Hiero⁹ ad Saluiniaz. Plumarum mollicies iuuenilia membra non foueat. ꝛ balnearum calor nouum adolescentie sanguinem non incendat. Idẽ ad Aletham. Mihi lauacra omnino displicent in adulta virgine quę seipsaz debet erubescere nudamq; videre nõ posse. Si enim ieiunijs ac vigilijs corpus suũ macerat. ꝛ in seruitutẽ redigit: Cur eõtrario sopitum ignem suscitat balneorũ fomentis?

De vitanda ozmatus superfluitate. Cap XLIIII

Ornatus autẽ superfluus consistit in vestium exquisitione ꝛ criniuz compositioni. ꝛ facici depictione. ꝛ huiusmodi. De qbꝰ dicit Jobes in dialogo ad Basilium li. vj. Pulcritudo vultus ꝛ oculi depicti infectę maxillę ꝛ capitis ornatus ꝛ tinctura crinium. ac vestes preciosę gẽmarũq; splendor ꝛ pigmentorum odor. ꝛ alia q̃ pertinent ad mundum muliebrem. grauia sunt ad perturbandum animum. nisi multo castitatis vigore concluserit. hęc ille. Hinc de amatoribus seculi dicit pũ Quorum scilicet abundant tabernacula ꝛ promptuaria eorum plęna. filię inquit eorum compositę circumornatę. vt similitudo templi. Et Ouidius in libro de remedijs.j. Decipimur cultu gẽmis roq; tegunt' Omnia. pars minima est ipa puella sui. Itaq; de curiosa vestis aptatione dicit Hieronymus ad matrem ꝛ filiã. Vestis ipsa recentis animi est indicium. si rugam non habeat. si per terram vt altior videatur trahat. si de

industria vissuta sic tunica ut aliquid intus appareat·operiatq; qđ fedū ē·7 aperiat quod formosum·capille fasciolis cōprimūtur 7 crispanti cingulo angusti⁹ pectus artatur·capilli vel in frontez vel in aures defluunt·palliolam interdū cadit ut cādidos nudet humeros·7 quasi videri nōluit celat festina qđ volens detexerit. Ut quando in publico quasi per verecundiam operit faciem lupanarum arte id solum ostendit qđ ostēsum magis placere potest·hec Hiero⁹. Capillorū vero superfluz ornatū prohibet apostolus Petrus etiam mulieribus dicens: in.j.canonica.iij. Quarum sit non extrinsecus capillatura·aut circūdatio auri aut indumēti vestimētoz cultus·sed qz absconditus cordis est hō in incorruptibilitate q̄eti 7 modesti spūs qui est in ꝓspectu dei locupler. Capilloz igit infectio siue tinctio multomagi reprobat sāctoz indicio. Ñ Cyprianus in li.de disciplina·7 habetu virginum. Apulemur inqt non in fermento malitie 7 nequitie·sed ī azymis sinceritatis 7 veritatis: Nūq̄d sinceritas perseverat 7 veritas qñ q̄ sincera sūt polluūtur·colōz adulteriis·medicaminum fucis in mendaciū vera mutantur·Dñs tuus dicit: Nō potes facere capillum vnum album aut nigrum·et tu ad vincendam dñi tui vocē vis te esse potiorem audaci conatu 7 sacrilego cōtemptu·crines tuos malo presagio futurorum inficis·iamq; capillos tibi flaueos auspicaris·hec Cyprianus. Propē hoc etiam dicit Hiero⁹ ad Aletham. Laue ne filiē tuē capillum infeceris 7 aliquid ei de gehenne ignibus auspiceris. De sacci quoq; depictiōe dicit Hiero⁹ in li.de viduitate seruāda. Quid facit ī facie christiane purpurissus 7 cerussa·quorum alterum rubozem genarū labioruq; mentitur·alterum candozem oris 7 colli. Ignis est iuuenū·fomenta libidinū·impudice mentis indicium. Quomodo flere potest pro peccatis suis que cutem nudat lachrymis·7 sulcos in faciem ducit. Ornatus iste non dñi est·sed velamē antichristi. Qua fiducia vultus ad celum erigit quos conditor non agnoscit·hec Hiero⁹. Hinc 7 Cyprianus vbi supra. Non solum virgines ac viduas sed etiā nuptas 7 omnes fęminas puto admonēdas ut opus dei 7 plasma nullaten⁹ adulterent adhibito flauo colore vel nitore pulueris vel rubore·aut quolibet medicamine liniamēta natiua corrumpēte. Fiat deus·faciamus hominem ad imaginem 7 similitudinem nostram: Et audet quisq; mutare 7 conuertere qđ deus fecit. Manus deo inferūt quādo id qđ ille formauit·reformare 7 trāsfigurare cōtendūt·nescientes quia opus dei ē oē qđ nascitur·diaboli qđcūq; imutat. Pictis pingendi artifex vultum alicuius 7 speciem ac corporis qualitatem cumulo colore signasset·7 signato iam ac consummato simulacro manus alius afferret·iāq; formata iā picta quasi peritior reformaret: grauis priorис artificis iniuria 7 multa indignatio videret·et tu te existimas impune laturam·tam improbe temeritatis audaciam·7 artificis offensam·hec Cyprianus. Itē Ambro⁹ in Hexamerō.li.vj. Deles picturaz dei o mulier si vultū tuum materiali cādore oblinias·si acęsto rubore perfundas·illa pictura vitij est nō decoris·fraudis nō simplicitatis·tēporalis est·7 aut pluuia aut sudore tergitur·illa pictura fallit 7 decipit·ut nec illi placeas cui placere desideras·qui intelligit non tuum sed alienum esse quo placeas·7 tuo auctori displiceas qui in te vidēt opus suum esse deletum. Nam si supra artificem aliquem inducas alterū q̄ opus illi⁹ nouis operib⁹ obducat·nōne indignabitur ille qui opus suum adulteratum esse cognouerit? Noli ergo tollere picturam dei 7 picturam meretricis assumere·qđ est opus dei adulterare. Ecce ne igit crimē est ut putes qđ meli⁹ tebō q̄ deꝰ pigat·q̄ ē ut ipse dꝰ dicat: Nō agnōo colores meos·imaginez meā·vultū meū quē ipse formauī·rejcio q̄ qđ

metum non est. illum quere qui te pinxit hec Ambrosi⁹. Et revera q⁹ de cōsuetudine solēt ꝫ facere meretrices-eo ipso debent ea ppter deformē testimoniū omnino refugere et execrari puelle nobiles ac sācte mulieres. Vñ Ennodius. his qui non verent talia facere sic loquitur tāq̄ ironice z irrisorie. Lingite cadētes rosco de murice vult⁹. Atq̄ fidē motum pāditē de facie. Siquidem ex his omnib⁹ doctorum sancto⁹ verbis patet. q⁹ p talia violatur in mulieribus christianis ac precipue virginib⁹ sinceritas castitatis. Vñ Cypr̄ianus vbi supra. Si tu te sumptuosius comas. z p publicū notabiliter ire das. oculos in te iuuētutis illicias. suspiria adolescentiū post te trahas. peccādi fomenta succēdas. ut z si ipsa nō pereas tū alios perdas. z velut gladiū te ac venenum p̄beas ludentib⁹ excusari non poteris quasi mente casta sis z pudica: Revarguit te cultus impudicus z impudic⁹ ornatus. hec Cypr̄ianus. Denicq̄ virginibus deo consecratis oino district⁹ talia p̄hibēt. nec illis mortale peccatū esse dubitat. Vñ ibidez a beato Cypr̄iano subiūgit. Nec cōputari iam poteris inter puellas virgines christi. que sic vinis vt possis adamari. Sericū z purpurā indute. christū induere non possunt. auro et margaritis z monilib⁹ adornate. ornamenta corporis z pectoris perdiderunt. z fugiat qd̄ alijs fecit crimo. Quis id appetat z assumat qd̄ ad necē alteri⁹ fuerit p̄o gladio? Certe virgines q̄ se huiusmodi armis cōplerint inter virgines nō puto debere numerari. sed tāq̄ oues cōtactas z morbidas ne cōtagio suo ceteras polluāt a grege sancto z puro virginitatis arceri. hec Cypr̄ian⁹. Hic z Hiero⁹ ad Demetriadē virginē. Quando inq̄t in seculo eras que seculi erant diligebas. videlicet facie pollire z depingere. ornare crinem. z alienis capillis turritam struere verticem: Nunc aūt quia seculum reliquisti. secūdo post baptismū diabolo et pompis eius renunciasti. Ecce inuitur et verbis Hieronymi. q⁹ huiusmodi cōpositio crinium z facies pertinet ad pompas diaboli. Propter hos etiaz scribit Alcuinus de institutione filie. Caue inq̄t ne cerusa z purpurisso ora christo p̄secrata depingas. nec collum auro z margaritis premas. nec caput gēmis oneres. nec capillū cerules. Pretextata nobilissima quondam femina nubente viro Heinecio qui patruus Gaufacbie virginis fuit habitum eius cultumq̄ mutauit. z neglectum crinem mādano more tricauit. vincere cupiens z virginis propositum. z matris desiderium. Eadem nocte vidit angelum dei in somnis terribili facie sibi minantem z dicentem: Tu ausa es imperiū viri christo p̄ferre. z virginis dei caput tuis sacrilegis manibus attrectare. Que iam nunc arescēt ut sentias excruciata quid feceris. z finito mense quinto ad inferna ducaris. Sin autez in scelere perseueraueris z marito simul orbaberis z filijs. Omnia per ordinem expleta sunt z seram misere penitentiam velox signauit interitus. Sic vlciscit christus in violatoribus templi sui. sic gemmas z pretiosissima ornamēta defendit. hec Hiero⁹. Denicq̄ sicut iam ostensum est superius in aq̄. operis hui⁹ li. ca. de honestate cultus: Non solum vitanda est honestis p̄sonis facici depictio vel crinium compositio. sed nec etiam appetēda est naturalis faciei vel corporis pulcritudo: videlicet quia vana est z caduca z etiam ut in pluribus nocua. Suggerit enim habenti superbiam z vanam gloriam z impudicitiam z etiam stultitiam. iuxta illud Petron⁹. Raram facit mixturam cum sapiētia forma. Vñ z recte fatuitas pulcritudini adiungitur Prouerb. xij. vbi dicitur: Circulus aureus in naribus suis mulier pulcra z fatua. Ybiq̄ dicit glosa. Sicut si naribus suis circulum aureum inseris. luto se nibilominus immergit. Sic et meretrix pulcritudinē vultus et habitus signo voluptatis iquinat z polluit. Nec enim solum nocet ut victum

est ipsi habenti·sed etiam inspicienti vā eum ad impudicitiam allicit·iuxta illud Secundi phi. Pulcritudo est carnalis felicitas·humana concupiscentia. Hac de causa se ostendunt meretrices ad lucrū·iuxta illud Tibullij. Sit procul a nob forma cui vendere cura est. Et preciū plena grande referre manu. Alię vero etiā quę sibi videntur caste hoc faciunt ꝓpter inanem gloriam·sm illud Ouidij superius positum. Delectāt etiā castas ꝓcomia formę. Verū etiā in hoc sibi pluscꝫ alijs nocent·quia mortaliter peccāt·etiā si alios non alliciant. Vñ super illo verbo Matth. v. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam·iam mꝰchatus est in corde suo·dicit Chrysostom⁹. Mulier si se decoraverit ꝛ oculos hominū ad se vocaverit·etiam si plagam non intulerit extremam vindictam dabit·venenū enim intulit ꝛ si nullus qui bibat inventus sit·hęc Chrysoꝰ. Hinc ꝛ Augustin⁹ in regula sua. Non solum appetere·sed etiam appeti velle criminosum est. Exterum etiam si nec appetat vel appeti capiat·sed indiscrete tantū ꝛ inordinate pulcritudinez ostēdat·laqueum alijs inijciendo mortaliter peccat·sm illud Eccl. xxvij. Qui laqueum alij ponit in illo peribit·ꝛ qui fodit foueam incidet in eam. Vñ ꝛ dicitur Exodi. xxj. Siquis aperuerit cisternam ꝛ foderit·ꝛ nō operuerit eam·ceciderit ꝙ bos vel asinus i eā·dominus cisterne reddet precium iumentorum·qđ autem mortuum est ipsius erit. Cisterna enim aperta ꝛ non operta est viri vel mulieris species ornatu meretricio ad capiendas animas ꝓparata: scz extento collo·crinibus sparsis vel compositis·facie murice lota. Unde dicitur Prouerb. xxiij. Fovea profūda os alienę·cui iratus est dominꝰ·incidet in eam. Et in eodē libro. xxiij. Fovea profunda est meretrix ꝛ puteus angustus aliena. In hanc bos vel asinus cadit cū quilibet iustus vel iniustus siue sapiens vel stultꝰ specie capitur·sicut Holofernes statim captus est in oculis Judith·ut legit in Judith. x. Hunc dominus cisternę tenetur precium reddere·ꝛ mortuū sibi retinere·quia mors animę illius ei imputatur·ꝛ anima sua pro illiꝰ dāno pęne eternę obligatur. De hoc etiam Ambrosiꝰ in libro de elemosyna ꝛ ieiunio. Apostolus inqt iubet mulieres in ecclesia quoqꝫ tacere·ꝛ domi viros suos interrogare: Illę vero in platęis inverecundos etiam sine viris sub conspectu adolescētulorum intemperantium choros ducunt·iactantes comas·trahentes tunicas·plaudentes manibus·saltantes pedibus·vocibꝫ personantes·irritantes in se iuvenum libidines motu histrionico·petulāti oculo·decoroso iudicio: Spectat corona adolescentium ꝛ fit miserabile theatrum inter saltantium ruinas ꝛ lapsus spectātium: Aclum impuro aspectu contaminatur ꝛ terra turpi saltatione polluturꝙ pro obscenis saltatibus verberatur. hęc Ambroꝰ. Ideo de talibus dicitur Prouerb. v. Longe fac ab ea viam tuā Est enim ut dictum est declinanda tāqꝫ fovea profunda. Vñ hanc etiam apostolus operiri iubet. j. Cor. xij. Si non velatur inquit mulier tondatur. Et post Mulier debet hīe sup caput suū velamē ꝓpter angelos·id est·clericos vel spirituales viros ne cadāt per eam. Sic etiā pulcritudinem suam in animarum stragem ostentare·hoc est·proximos scādalizare·id est·obicem eis ad ruinam ponere. Unde dicitur Eccl. ix. Virginem ne conspicias·ne forte scandalizeris in decore illius. His etiā consonat illud superius positum iuxta Cyprianum·ad illam quę adolescentibus percendi fomenta succendit·ac velut gladium ꝛ venenum se videntibus exponit: Quis inquit nō id execret ac fugiat qđ alijs fuit exitio? Quis id appetat ꝛ assumat qđ ad necē alterius fuerit ꝓ gladio? Denicꝫ sicut dicit Augꝰ in speculo vel regula clericorum. Non solū appetere sed etiam velle appeti criminosum est.

De pudicitie societatisq; famulaq; electione. Cap XLV.

b Ec de supfluitatib⁹ cuitā dio i bus q̄ ptinēt ad voluptatē carnis q̄ insidiatrix est castitat. Porro de mala ⁊ impudica societate sciendū q̄ i puer' ac puell' castitat' bonū lędit vel dānificat dupl' ·s. exēplo ·ac suggestiōe. Ideo scribit Iero⁹ ad Aletbā de institutiōe filię Trade iḡt ei comitē sciat'·cui⁹ ꝓmo ⁊ iccssus ⁊ habit⁹ doctrina ꝓtutū sit·nūq̄ absq; te i publicū pcedat null⁹ ei inuenis cincinat⁹ arridcat. Nolo etiam q; de ancillis suis aliquā plus diligat cui⁹ crebro annbus insusurret. Dz quicquid vni loquetur boc sciāt omnes Placeat ei comes nequaq̄ cōpta atq; formosa que liḡdo gutture carmē dulce moduletur ·sed grauis pallēs subtristis. Idem quoq; describit ad Demetriadē virginem boc modo dicens: Graues femine maximeq; virgines ac vidue tibi comites eligantur ·quarum cōuersatio sit ꝓbata ·sermo moderat⁹ ·verecūdia sancta. Fuge autem lasciuiam puellarum q̄ ornant capita ·crines a fronte demittunt cutem polliunt ·astrictas habent manicas ·vestimēta sine ruga ·soccosq; crispātes ·ut sub nomine virginali vendibiles⁹ apparcant. Mores siquidem ⁊ studia dominarum plerūq; iudicantur ex moribus ancillarum ⁊ comitū. Illa ergo tibi pulcra sit ⁊ amabilis ·illa tibi socia que pulcram se esse nescat ·que forme bonum negligat ·⁊ procedens ad publicū ·nequaq̄ pectus ⁊ colla denudat ·nec pallio remelato ceruices aperit ·sed facie celat ·⁊ vir oculo vno qui vię cū necessarius est pare te iccdit. Porro cincinnaculos pueros ⁊ calamistratos ac peregrini muris olentes pelliculas quasi pestes ac venena pudicie deuita. Idē etiā ad Salviniam. Quid facis inquit inter ministrorū greges quos volo non ut famulos contemnas ·sed ut viros erubescas: certe si ambitiose domus bec officia flagitant pessi ciat'bis senex honestis moribus ·cuius honor domine dignitas sit. Decio multas clausis ad publicum foribus non carnisse infamia puerorum quos suspectos faciebat vel cultus impudic⁹ vel crassi corporis nitor vel etas apta libidini ·vel ex conscientia amoris occulti secretus animi tumor: qui etiam bene dissimulat⁹ frequēter in publicū erumpit ·⁊ conscruos q̄si seruos despicat. Omni ergo custodia serua cor tuum ·⁊ cane quicquid de te fingi potest. Nō ambulet iuxta te calamistratus procurator: nō histrio fractus in fcminā ·nō cātores diaboli venenata dulcedo nō ·inuenis voluptuosus ⁊ nitid⁹. Nibil artiū scenico⁹ nibil tibi obsequijs molle iūgatur. Habeto tui sexus solatia ·viduarum ⁊ virginū choros. Idem in epistola ad matrem ⁊ filiam. Inter lasciuas puellas ⁊ comatos iuuenes puella gradieris ·dabit tibi barbatulus quilibꝫ manū prelisq; digitis aut temptabitur aut temptabit. Inter viros ⁊ matronas erit tibi communium ·aliena oscula spectabis. In aliis q̄q; sericas auratasq; vestes miraberis. Inter bec aliquis conuiuancium vel assistentiū quoniā alienas vxores non videbit ·teq; custodem non habes sepius respectabit ·loquetur nutibus ·⁊ quicquid metuit dicere significabit aspectibus. Inter bas ⁊ tantas illecebras voluptatum ·etiam ferreas mentes libido domat ·que maiores in virginibꝰ patitur famem dum vulg⁹ putat esse qđ nescit ·vidimus aliquem ossibus vix berentes illicitis arsisse amoribus ⁊ ante vita carnisse q̄ peste. Quid tu facies puella sani corporis delicata ·pinguis ·rubens ·estuans inter carnes ⁊ vina et balnea ·iuxta mantos ·iuxta adolescentes. Que etsi rogata non feceris ·tamen deforme putes testimoniū si cogeris. Bec Iero⁹. De boc etiam idem scribit ad Eustochium. Nolo inquit te ad domos matronarum nobilium frequenter accedere ·nec illarū tantūmodo te cupio vitare cōgressus que mentē inflantur

bonoribꝫ·quas eunuchoꝫ greges sepiũt sed etiã eas quas viduas necessitas fecit quarũ domus plena cõuiuijs·plena adulatoribus·quaꝫ rubẽtibus buccis farta distenditꝫ·at eas putes maritos nõ amisisse·sed querere·hec Iero⁹. Et de huiusmodi etiã viduis loquit aplus.j. Thi moth.v. Adolescẽtiores inquit viduas deuita. Cũ enĩ luxuriatę fuerint·in christo nubere nolũt·habẽtes dãnationem·scilicet apud deũ repositã·quia ꝑmã fidem·s·voti ꝑus emisti· vel fidẽ quã professę sunt ĩ baptismo diabolo ꝛ pompis eius abrenunciãdo irritã fecerũt·s·votũ continentię frãgendo·ꝛ sic iterũ diabolo semancipãdo· simul aũt inquit ꝛ ociose discunt circuire domos·nõ solũ ociose·ẽ etiã verbose ꝛ curiose loquentes quę nõ oportet·s·turpia quęlibet ꝛ impudica· Vñ ꝛ Iero⁹ in epla suptadicta dicit de talibꝫ. Illas quoqꝫ viduas rumigerulas quasi pestes abijce quę ociose ꝛ curiose circũeũt dom⁹ matronarũ. Nulla bis nisi ventris cura est· vinose atqꝫ lascive quodĩus mali insinuãt·ꝛ ferreas quoqꝫ mentes ad delitias emolliũt. Minusmo dꝫ nãqꝫ sũt vetulę turpis amoris mediatrices atqꝫ cõciliatrices·q̃bꝫ recte ꝓgruit qđ dicit Iobel.iij. Posuerũt inq̃t puerum in ꝓstibulo ꝛ puellã vendiderunt ꝓ vino ut biberẽt. Taliũ lingue sũt venenose ac mortifere sicut est lingua viperę·de qua dicit Iob.xx. Caput aspidũ suget · ꝛ occidet eũ lingua viperę. Cũqꝫ nigre sint ac rugose in modũ follis reuera sunt folles diaboli Ratu male suggestionis corda inuenũ atqꝫ innocentiarum igne libidinis accẽdẽtes·iuꝫ illud Esa. luij. Ecce ego creaui fabrũ sufflantem in igne prunas ꝛ ꝓferentẽ vas in opus suũ· ꝛ interfectorẽ ad perdendũ. Vñ de ipso diabolo dicit Iob.xlj. Halitus eiꝰ prunas ardere facit·ꝛ flãma de ore eius egredit. De ipsis quoqꝫ luxuriosis flatu follium eius accensis·dicit Osee. vij. Oẽs adulterãtes quasi clibanus succensus a coquẽte. Et post: Applicuerũt quasi clibanũ cor suũ cũ insidiaret eis· ꝛ tota nocte dormiuit coquẽs eos. Sũt igit huiusmodi vetulę incẽdiarie ꝛ ideo excoicate q̃ sũt incendiarię tẽploꝫ dei·i· animarũ iuxta illud.j. Cor.iij. Templũ enim dei sanctũ est·qđ estis vos. Siqꝫ aũt tẽplũ violauerit dei dispergit illũ deus. Ipsonãqꝫ iure excoicati sunt ecclesiaꝫ incendiarij ꝛ etiã sacrilegio ꝛ morti obnoxij. Sũt etiã incẽdiarię ꝑ dolũ·quia portãt ignẽ absconditũ dũ per dulces sermones ac bñdictiones·i· adulationes seducunt corda innocentiũ·sicut de quibusdã dicitur Ro.vlti. Vnde sunt lamię infernales·de q̃bꝫ dicit Theren.iij. Lamię nudauerunt mãmas lactauerũt catulos suos ℞. Lactatio·n·est adulatio·de qua dicit Prouerb.j. Ali site lactauerint peccatores non acquiescas eis. Tales·n· sũt ꝓdicatrices diaboli. Cũqꝫ christꝰ in cruce vnicam animã·s·latronis acquisierit·vnica tal vetula multas ãias iniqua suasione perdit. Vñ recte cõpatur basilisco·qui sibilus dicit ꝑm Ysidorum·qñ sibilo occidit anteq̃ mordeat vel erurat Hec de castitate in q̃ puelle ꝓcipue custodiri debent ꝛ cruciari.

De humilitate puellarum ꝛ taciturnitate atqꝫ maturitate. Cap XLVI

Decminus humilitas est n cis necessaria·presertim cũ tum ad salutẽ·qm̃ ꝛ in beata virgine Maria respexit dominus humilitatẽ potius q̃ virginitatẽ. Vñ Canticoꝝ.ij. dicitur in persona ipsius sic exponit beatus Bern̄. Cũ esset inquit rex in accubitu suo nardus mea dedit odorem suum Nardus siquidem herba humilis est et pectus purgat. vnde manifeste humilitatem designat cuius odor ꝛ decor inuenit gratiam apud deum·hec Bern̄. Hinc etiam idem dicit super missus est omelia j. Si humilis virgo Maria non fuisset super eam spũsanctus neq̃ꝫ requiesset

quia scriptū est: Sup quē requiescet spiritus meus nisi super humilē ⁊ quietum Porro si non sup eā requieuisset vtiq; nec eā impregnasset. Quomodo de ipso ꝓciperet sine ipso? pulcra vero ☧ginitas ⁊ humilitatis permixtio nec illa mediocriter anima placet deo in qua ⁊ humilitas virginitatē cōmendat ⁊ virginitas humilitatem ornat. Itaq; laudabilis quidem virtus est virginitas sed necessaria magis humilitas illa suadet ista ꝓcipit. De illa dicit: Qui potest capere capiat. De ista dicit. Nisi quis efficitur sicut parvulus iste nō intrabit in regnū cēloꝝ Illa ergo remunerat ista exigit sine qua nemo saluatur. Denicq placere pōt humilitas quę virginitatē amissā deflet sine humilitate aūt audeo dicere nec Maris virginitas placuisset ergo si nō potes virginitatē humilis imitare humilitatem virginis hęc Bern. Idē Ambrosi⁹ super Lucā li. ij. Ecce inquit ancilla dñi vide humilitatē vide deuotionē ancillam domini se dicit quę mater eligit nec promisso repētino extollit. Et post: Vidicistis ait o virgines Marię pudorem discite ⁊ humilitatē. Iuniot ad seniorē Maria scilicet ad Elizabeth venit ⁊ prior illam salutauit. Decet enim ut virgo qūto ē castior tāto sit humilior hęc Ambrosi⁹. Propter hoc etiā Aug⁹ in li. de virginitate sic hortat virgines ad humilitatem dicens: Hoc agite virgines dei hoc agite pergite viam sublimitatis pede humilitatis ⁊ sequimini agnum quocunq; ierit. Ipse enim exaltat humiliter sequentes quē descendere nō piguit ad iacentes. Bona eius illi seruanda committite fortitudinem vestram ad illū custodite. Quicquid mali ipso custodiēte non cōmittitis tanq; remissū ab illo deputate ne modicum vobis existimantes dimissum modicum diligatis ⁊ tundentes pectora publicanos ruinosa iactātia contēnatis. De vinbus vestris expertis canete ne quia aliquid ferre potuistis inflemini. De inexpertis autē orate ne supraq; ferre potestis temptemini. Existimate aliquos in occulto superiores qb⁹ estis in manifesto meliores perseuerātes in numero vestro ꝓbeant vobis exemplum cadentes augeant timorem vestrū hęc Aug⁹. Sed ⁊ taciturnitas virgines decet ꝓcipue iuxta illud Ambrosij in libro. iij. de ☧ginitate. Malo inquit sermonē virgini deesse q̄ superesse. Nam si mulieres etiam de rebus diuinis iubent in ecclesia tacere domi viros suos interrogare de virginibus quid cautius putamus in quibus pudor ornat status taciturnitas cōmendat pudorem hęc Ambrosius. De hoc dictū est plenius in li. iij. superius. Denicq maturitatis etiam sine grauitatis honestas plurimū decet nobiles puellas ut videlicet in vultu ac gestu ⁊ habitu corporis earum appareat animi reuerentia ⁊ verecundię modestia. Vñ Aug⁹ ad virgines vbi supra. Non sit ait vobis improbus vultus non oculi vagi non infrenis lingua non peculariis risus non scurrilis iocus non indecēs habitus non tumidus aut fluxus incessus. Hęc etenim addita ☧ginitati angelicam vitam hominibus ⁊ celi mores exhibent terris. Si nuptias contēpsistis filiorum hominum toto corde amate speciosum forma ꝑ filios hominum qui nō querit a vobis pulcram carnem sed pulcros mores quibus frenatis ⁊ carnē hęc Aug⁹. Cuiq; maturitas puellis seruāda sit in omni gestu ꝓcipue tamen in aspectu in quo ꝓcipue appareat pudicitia ⁊ cōtrario similiter impudicitia iuxta illud Eccl. xxvj. Fornicatio mulieris in extollentia oculoꝝ ⁊ palpebris illius agnoscetur. Extollentia siquidem oculorū est signum impudentię iuxta illud Hieremię. iij. Frons mulieris meretricis facta est tibi nolusti erubescere. Econtra vero dicitur in Eccl. vbi supra. Gratia super gratiam mulier sancta ⁊ pudorata q̄ scit habet oculum simplicem. Nam econtrario in palpebris illius quibus sese furiosi nunq; agnoscit impudic⁹ animus

Hurta illo qđ de qđam dicit. q. Petri. q. Oculos inquit plenos adulterij & incessabilis delicti. Hic & Aug⁹ in regula clericoꝝ: Impudic⁹ inqt oculus impudici cordis est nūc⁹. Propt̄ ꝟ etiā ibidē Ecc. paulo post patri vel mri de filia dr: Ab omni irreuerētia oculoꝝ suis caue. ac si dicat: Caue ne oculos habeat irreuerētes. i. excelsos vel vagos. vel nutibus luxuriātes. Sup ꝟ enī & aliis gestibus inordinat reprehēdit dns mulieres ac puellas indecoꝝ & cōminat eis dicens: Esaie. iij. Pro eo qđ elevatę sunt filię sion. & ambulauerūt extēto collo & nutibꝫ oculoꝝ ibāt & plaudebant. & pedibꝫ suis cōposito gradu incedebant. decalvabit dns vticē filiaꝝ sion. & dns crinē eaꝝ nudabit. & erit p suaui odore fetor. & p corona funiculus. & pro crispanti crine calui/ciū. & p fascia pectorali cilicium. Ubi etiā dicit Hiero⁹. Utamur & ꝟ testimonio aduersus ecclesiā fęminas qđ ambulāt extento collo & nutibꝫ oculoꝝ loquūt. & tā manibus plaudāt qđ pedibꝫ. & ut cōposito gradu incedāt nō naturā sequūt⁹ vocem. sed histrionum motē. hęc Hiero⁹. Hinc & de oculoꝝ oppressione in fęmina pudica & honesta in libro declamationū q. dicit Seneca. Efferat oculos iacēteꝫ in terrā. & aduersus officiosū salutatorē inhumana potꝫ qđ inuerecūda sit. lōge ante pudicitiam suā ore qđ verbo neget Nemo fortiter negāt̄ rogauit itaqꝫ hęc ille. De verecūdia vultus & oculoꝝ habetur exēplū in Rebecca. Geñ. xxv. Quę cōspecto Isaac. tollēs pallio cito operuit se. vocēs. ut dicit Ambros⁹ i li. de sancto Abraam. debere nuptijs verecūdiā pręire. Hinc enī & nuptię dicūt eo qđ pudoris gratia puellę obnuberēt. Discite ergo inqt o vgines quēadmodū verecūdiā cōseruetis. nec ante extraneos itecto capite pdeatis. cū Rebecca. licet iaz desponsata faceret. mantum tñ operto capite videdū putauerit. hęc Ambros⁹. Porro de vniuersa morum ac gestuū puellarū honestate & maturitate ponit exemplum idē Ambros⁹ in beata virgine vicens. in. q. li. de virginitate. Sit vobis ī imagine descripta vginitas Marię e qđ velut speculo refulgeat species castitatis & forma virtutū. virgo erat corpe & mēte. corde humilis. verbis gravis. actu prudēs loquendi peritior. legēdi studiosior. non in incerto divitiaꝝ sed in prece pauper spūs reponens. intenta operi. verecunda timoni. arbitrū mētis nō hominē ꝟ deū ḡrens. nullū lędere. omnibꝫ bñ velle. maioribus assurgere. equalibus nō invidere. iactantiā fugere: Mūdo illa vel vultu lędit parentes? qñ fastidiuit humilē. qñ risit debilem. qñ vitauit inopem? Nihil torui in oculis. nihil procax in verbis. nihil in actu inverecundū: Non gestus fractior. nō incessus solutior. nō vox petulantior. ut ipsa species corporis simulacrum fieret mentis & figura pbitatis. hęc Ambros⁹. Aliud exēplū ponit Hiero⁹ de Asella in epla ad Marcellaz. Nihil inquit illius severitate iocūdi⁹. nihil iocunditate severi⁹. nihil suavitate tristi⁹. nihil tristicia suavius. Ita pallor ī facie est ut continentiā indicet. non redoleat ostentationē sermo silēs. & silētiū loquēs Nec citius q⁹ nec tardius incessus. idem semp habit⁹. neglecta mūdicies. inculta vestis & cultus ipse sine cultu. Sola vitę suę qualitate. p̄meruit. ut in vrbe lascivā & boni eā prędicent. & mali detrahere nō audeāt. Viduę illā imitēt & vgines maritę colāt. nonię timeāt. sacerdotes suscipiant ꝟ Hiero⁹. Ꝟ qrūdā puellaꝝ vanitas sine curiositas facit eas plerūqꝫ pceres atqꝫ lascivas & dissolutas. Vñ Ambros⁹ in li. de virginitate. iij. Lenit inqt officijs pudor. audacia emicat. risus subrepit. modestia solvit. dum vbanitas affectat. Ytaqꝫ sermonem virgini malim deesse qđ superesse. virginez mihi gravitas sua nunciet pudore obvio. gradu sobrio. vultu modesto & prędncia integritatis ante eant signa virtutis. Non satis pbabilis virgo estimatur. quę cum videtur requiritur. hęc Ambrosius.

De puella nuptui tradenda. Cap XLVII

Um autem ad etatē nubilem puelle deuenerit parētes eaz vel custodes si causa legitima subest licite possunt eas de cōsensu illarū tradere nuptui. Ideo dico si cā legitima subest quia plures sūt causę matrimonū contrahēdi videlicet libero⁹ procreando fornicationis euitatio inimicoz reconciliatio bellorz sedatio ⁊ si quę sūt similes inter quas potissimę sūt duę primę diuinis scripturis approbate. Naz de ꝓma dicit Deus j. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terrā. Hec fuit prima cōiugij institutio. De secūda dic apls⁹ j. Cor. vij. Propter fornicationez vnusquisq; vxorē suā habeat ⁊ vnaquęq; virum suū. Ideo ꝙ dico de cōsensu illarz qz sine consensu nullū est matrimonium Inuitę quoq; nuptię solēt malū habere ꝓuentum. Dū post Eliezer nuncius Abrahe sicut legitur Gen. xxiiij. ā obtinuerat consensū labā ⁊ matris e⁹ vt Rebeccā sororē ipsius adduceret Isaac in vxorē ipso volente recedere dixerūt mī illius ⁊ frater: Vocem⁹ puellaz ⁊ quęramus ipsius voluntatē. Cūq; vocata venisset salutati sunt dicentes: Vis ire cū homine isto? quę respōdit vadā. Et tūc dimiserūt eā ⁊ nutricē eius imprecātes ei prospera. Sup hoc tū dicit Ambrosi⁹ in li. de sancto Abraā. Cōsulit ergo puella nō desponsalitū illa ⁊ iudiciū expectat parentū. Nō enim eligere maritū est virginalis pudoris sed iam viro despōsata pslit de die profectionis hęc Ambrosi⁹. Porro ideo dixi licite quia licet magnū bonum ⁊ melⁱ sit cōtinere nō tū peccatū est nubere sed aliqā bonū ⁊ vtile. Dū apostol⁹ vbi supꝛ. Si ⁊ nupserit virgo nō peccauit. Et paulo pⁿ: Si ḡo aūt turpē ⁊ negligētē se videri erubescat super virgine sua q sit supadulta ⁊ vita oportet fieri eo ꝙ aliqua ꝓdicta ⁊ earum occurrat qđ vult faciat nō peccat si nubat scz ipsa virgo. Sz nec ille qui tradit eaz viro legitime culpabilis tenetur quin potius ex intentionis ⁊ operis bonitate meret⁹. Nam in tali casu accipit⁹ qđ Eccl. vij. legit. Trade filiam s. nuptui ⁊ grāde opus feceris i vtile scz ꝓpter vitationē fornicationis vel ꝓpter bonū ꝓlis Et illō apostoli vbi supꝛ. Qui matrimonio iūgit virginem suā bñ facit. Ideo q̄z dici pōt opus grāde filiā tradere nuptui qz matrimoniū est figura grādis rei s. cōiunctionis christi ⁊ ecclesię. Vñ apostol⁹ Eph. v. Sacramentū inquit hoc magnū ē ego aūt dico i christo ⁊ ecclesia. Potro qz matrimonium legitimū inseparabilem ⁊ individuā vitę cōsuetudinē retinet iuxta illud Matth. xix. Qđ deꝰ coniunxit hō nō separet ideo cū magna deliberatione ꝑ fieri oportet ne postea ꝓtingat pnitere de hoc ꝙ nō possit remediū habere. Dū in ꝓuerbijs sapientū legitur: Diu deliberādū est qđ semel tū instruēdum est. Et hoc ē magnū ut dicit Theophrastus incōmodū nuptiaz ꝙ nulla est vxoris electio sine probatio sed qualiscūq; obuenerit habēda est ac retinenda. Aquas inquit ⁊ asin⁹ ⁊ bos ⁊ canis ⁊ vilissima mācipia: vestes quoq; ac lebetes ⁊ calix ⁊ vicecolus priꝰ pbātur ⁊ sic emūtur: sola vxor nō ostenditur ne ante displiceat q̄z ducat. Iraq; si iracūda si fatua si deformis si superba si fetida est ꝙ nuptias dicitur quicquid in ea vitiosum est hęc Theophrastus. Quę s. eius verba contra Iouinianū recitat Hiero⁹. Et qđ dicit ꝺ vxore idē intelligendū est de viro scilicet q sponsę non licet eum ante coniugium probare. Et ut dicit Ouid⁹ in libro de remedijs. ij. Turpe vir ⁊ mulier modo iuncti priꝰ nuptias horret. Ideo q̄ztum ex manifestis perpendi potest posse vir sufficiens ⁊ idoneus eligend⁹ est Et primo quidem ut ętati statureq; illius congruat ne in opere cōiugali dissonantia in hmōi vires alterius frāgat vel etiā coniugij fructum impediat. Dū enī dicit Ouidius in libro ꝑallarū. E male

589

[illegible]ales veniūt ad aratra inuenci. Nā [illegible] magno cōiunge nupta minori. De hinc etiā prouidendū est ut sit sapiēs ac virtuosus·quia diuitijs ac pulcritudini corporis ꝛ omnib⁹ hmōi dotis pferenda est sapientia ꝛ virtus. Nā postq̄ in Ecc.monetur pater nuptui tradere filiā adiungitur: Et hominu sensato da illaꝫ id est·prudēti ac strenuo potius q̄ diviti vel elegāti fatuo. Quid·n·prosunt divitiꝫ nili possessor eas sciat ꝛ seruare ꝛ dispensare? Vnde refert Valerius maximus li.vij. Q. q̄dā vnicę filię pater Themistocles cōsuluit: vtrū eam pauperi sed ornato·ſ·moribus·aut locupleti parum probato collocaret. Cui ille: Malo inq̄t virum pecunia q̄ pecunia viro indigentem·hęc Valerius. Refert etiā Hiero⁹ cōtra Iouinianum. Q. Marcia Catonis filia minor cum ab ea quęreret·cur p⁹ amissum maritum denuo non nuberet· respondit: se nō inuenire virū qui se magis q̄ sua vellet. Quo dicto eleganter ostendit diuitias magis in vxoribus q̄ pudicitiam eligi solere·multoſq̄ nō oculis sed digitis vxores ducere·hęc Hiero⁹ Et subdit ironice·optima sane res q̄ ama ritia cōciliat. Cum autem viro traditur admonenda est primitus·ut consentiat non amore libidinis·sed obedientię filialis vel desiderio plis. Sic·n·fecit Sara filia Raguelis quę de se ipsa dicit Tobię.iij. Tu scis dñe q; mūdā seruaui animam meā ab oi cōcupiscētia·virum aūt cū timore tuo cōsensi suscipere·nō cū libidine mea. Sic etiā dic⁹ angel⁹ Raphael Tobię·ut legit ibidē.vij. Vi qui pingium ita suscipiūt ut deū a se ꝛ a sua mēte excludāt·ꝛ suę libidini ita vacēt sicut equus ꝛ mulus quib⁹ non est intellectus super eos habet potestatem dęmonium.

Qualiter de coniugali statu sit instruenda. Cap XLVIII

Inde vero in recessu a parentibus ut habitet cū viro admonenda est ab illis sicut legitur de Sara·de qua i eodem.x. Apprehendētes filiam suam parentes osculati sunt eam·ꝛ dimiserunt ire cum viro mōnētes illam honorare socerosꝫ diligere mantā· regere familiam·gubernare domuꝫ·ꝛ seipsam irreprehensibilem exhibere. Ecce admonitiones quinq;. Prima ē soceros honorare qđ est humilitatis ꝛ patientię. Nam ut in Ecbyra scribit Tertullianus·ꝛ recitat etiā Hiero⁹. Vno animo oēs socrus oderūt nurus. Et dicit Ec. xxvij. Noli consiliari cum socero tuo. Illos igitur honorare qui solent odiosi ac molesti ꝛ graues esse·nō esse sine virtute patientię. Secunda est maritum diligere de quo etiam pręcipit apostol⁹ ad Titum.ij. Adolescentulas inquit hortare ut viros suos ament. Cui⁹ scilicet amoris coniugalis quattuor signa debꝫ ostēdere. Primū est ut ei volūtarie se subiiciat·iuxta pręceptū domini·qđ habetur Gen.iij. Sub viri potestate eris ꝛ ipse dominabit tui. Subiiciat inq̄ se viro tripliciter·scilicet ei debitū reddēdo·ipsum timendo·ꝛ ei seruiendo. De primo dicit apostolus.j.Cor.vij. Uxori vir debitū reddat. Similiter autem et vxor viro. Nam mulier sui corporis potestatem non habet sed vir. De secūdo dicitur Eph.v. Uxor timeat virū suū. De tertio dicit Aug⁹. q; subditas ꝛ pene famulas lex esse voluit vxores. Hinc etiā Hiero⁹ contra Heluidium Nunciatur inquit vir venire cum socijs ꝛ ecce vxor ad hirūdinis modum vniuersa penetrabilia lustrat·si thor⁹ rigeat·si virrunt pauimenta·si ordinata sint pocula·si prandium paratum. Sic ut dicit Petrus i.j.iij. Sara obediebat Abrae dominum eū vocās. Secundū est vt sollicita sit de viro qualit⁹ ei placeat·iuxta illud apostoli.j.Cor.vij. Mulier nupta cogitat q̄modo placeat viro·Debet autem ei placere propter duo videlicet·ut ab ipso diligatur·ꝛ ut ipse a fornicatiōe vel adulterio retrahat. Tertiū

Filiozum regalium

est ut eius infirmitates ac defectus patiēter ⁊ amabiliter sustineat sicut Ilia fecit de qua sic Iero⁹ contra Iouinianum libro. j. enarrat. Duellius inquit qui primus rome nauali certamine triumphauit Iliam virginem vxorem duxit · quę tante pudicitię erat ut illo quoq; seculo pro exemplo fuerit quo impudicitia non vitium sed mōstrū · id est spectaculū erat Ne ergo iam senex ac trementi corpore in quodam iurgio sibi os fetidus exprobrari audiuit · ⁊ tristis se domū contulit Cōq; apud vxorem questus esset · cur se nō q; ut huic vitio mederetur admonuisset · hoc inquit Ilia fecissem nisi omnib⁹ viris sic os olere putassem · hęc Iero⁹. Et addit : Laudāda ē ī vero q; pudica ⁊ nobilis femina · ⁊ si viri sui vitium ignorauit · ⁊ si patienter tulit · ⁊ q; mantuan infelicitatem corporis sui non vxoris fastidio sed inuidia sensit. **Quartum** est vt ei corpus suum caste custodiat · iuxta illud apostoli ad Titū. ij. Vetulas ut adolescentulas esse castas. Et hoc non castitate coacta sed voluntaria. Quędam · n · caste sunt quia non rogātur · vel quia iuuenādi facultas eis terrore subtrahitur. De primo dicit Ouidius in libro de arte p̄. Casta est quā nemo rogauit. De secūdo dic̄ Tibullus. Ne seuo sis casta metu sed mente fideli. Item Ouidius sine titulo libro. ij. Si qua metu dempto casta est · ea deniq; casta est. Quę quia non licuit nō facit illa facit. Vt bū seruetur iam corp⁹ · adultera mēs est · Nec custodiri ni velit ipsa potest. Nec mentē seruare potes licet omnia claudas. Omnibus exclusis · inter adulter erit · hęc ille Refert Iero⁹ contra Iouinianū li. j. q; Lucij Sylle felicis metella primū palam ipudica erat: Et quia nouissimi mala nostra discimus ab athenis cātabat · et Sylla ignorabat secretaq; dom⁹ sue primum bonū comitio didicit. Hinc etiā Marcial coqui⁹ scribit. Pędia solus habes ⁊ solus candide nummos. Et tor solus habes · solus ⁊ ingeniū. Omnia solus habes b te puto nolle negare Vxorē · sed habes candide cuz populo. Vt autem vxor pudica fidem suę castitatis omnibus faciat · grauitatem in moribus teneat ⁊ pudicam societatē habeat. Vt de primo sic de quadam loquitur Ouidius in libro metbamorphoseos . vij . Facieq; straq; videbāt Credere adulterium · prohibebant credere mores. De secūdo dicit Tibullus. Casta precor cōtinuz maneas sāctiq; pudoris Assideat custos sedula semp an⁹. Hęc de signis amoris coniugalis in vxore. **Ceterū** amor ipse vxoris in virum debet esse purus · Quę scilicet amoris pudicitia cōsistit in tribus · videlicet ut eum caste ōsi sponsum · non quasi adulterum diligat · ⁊ ut ęlotypiam abęciat · ⁊ ut nec propē eius placentiam faciem depingat · vel crines proprios inficiat · vel alienos inserat De quo dicit Iero⁹ contra Iouinianum · q; matrimonia quorundam adulteris cohęserunt. Unde idem exponēs illud verbum apostoli ad Titum: Adolescētulas bonare ut viros amēt: Vult inquit vxorem ad virum pudicam habere dilectionem vt cū pudore ac verecundia ⁊ quasi necessitate seruus viro potius debitum reddat · q; ipsa ab eo exigat · et opera liberorum ante dei oculos ⁊ angelorum perpetrare se credat · ut etiam secretum cubile ac noctis tenebras ⁊ clausum cubiculum erubescat · dū oia patere dei oculis cogitat · hęc Hieron⁹. **De secundo** dicitur Eccl. xxvj. A tribus timuit cor meum · ⁊ in quarto facies mea metuit. Delaturā · id est · proditionez ciuitatis · ⁊ collectionez populi · id est · coniurationem · ⁊ calumniam mēdacem. Vbi hęc tria sunt grauia ostenditur cum subiungitur: Super mortez hęc omnia grauia · quia scilicet melior est mors q; vita amara · ut legitur ibidem . xxx. Deinde subiungitur quartum qđ est grauissimum hoc modo. Dolor cordis ⁊ luctus

supple causaliter mulier ẽlotypa-id est suspitiosa scilicet actiue vel passiue-hoc est quę male de viro suspicatur vel de ꝙ vir merito male suspicat'. Cũ tali nãq; non potest pacem vel requiem habere-melius ꝙ est mori ꝙ cũ ea viuere. Iuxta illud Ecclesiastes .vij. Inueni amariorem morte mulierẽ. Vnde causa huiꝰ grauitatis exprimitur cum subditur: In muliere ẽlotypa est flagellus linguę omnibus communicãs-id est-nulli a detractione vel contumelia parcẽs. De quo scilicet flagello dicitur viro sancto ꝙ quieto Iob.v. A flagello linguę absconderis. De tertio dicit Ambrosiꝰ eiusq; verba recitat etiã Augꝰ in libro de doctrina christiana.iij.dicens: Hinc ait illa nascuntur incentiua vitiorum-ut quę fictis coloribus ora depingant-dum viris displicere formidant-ꝙ de adulterio vultus medicantur adulterium castitatis: Quãta hęc amentia effigiem mutare natuę-picturã quęrere-ꝙ dũ verentur maritale iudicium perdidere suum-prior enim de se pronunciat-quoniam cupit mutare qđ nata est-ita dum alij placere studet-prius ipsa sibi displicet. Mnẽ iudicẽ o mulier vtriozẽ reꝙrim⁹ deformitatis tuę ꝙ teipsam quę times videri? Nam si pulcra es-quid absconderis? Si deformis cur te formosam esse mentiris-nec tuę conscientię-nec alicui gratiam habitura erroris? Indignari si amet aliam ꝙ te-qui adulterare docetur a te. Denicq; tolerabiliora propemodum in adulterio sunt crimina-quoniã ibi adulteratur pudicitia-hic natura-hęc Ambrosius. Item ad idem dicit Cypianus ī libro de disciplina ꝙ habitu virginum. Vt inqt in testa fucis lenocinantibus sis corruptis ꝙ violatis quę dei sunt prior adultera detineris. Q; enim te putas ornari-q; comi-impugnatio ẽ ista diuini operis-prꝫuaricatio veritatis. Mõ metuis oro te quę talis es-ne cuꝫ resurrectionis dies venerit artifex tuus te non recognoscat-sed ad sua ꝟmia venientem excludat-vigore censoris ꝙ iudicis increpans ꝙ dicens: Opus hoc meum non est nec imago hęc nostra est-figura corrupta est-vultus alienus est-deum videre non poteris-cum oculi tibi non sint quos deus fecit-sed quos diabolus insecit. Illum tu sectata es rutilos atq; depictos oculos serpentis imitata es-de inimico tuo compta cum illo pariter ꝙ arsura-hęc Cypianus. Quędam etiam grauius peccant-quę non studio placendi viris-sed obtentu placendi eis-faciem et crinẽ depingant-ꝙ adulterant. Vel desiderio inanis glorię-iuxta illud Ouidij in libro de arte p̃. Docetur etiam certas preconia formę. Vel etiã libidinose sicut meretrices ꝙ adulterę-de qbus dicitur Ecc.xxv. Nequitia mulieris immutat faciem suã-ꝙ obcęcauit vultuꝫ suum tanq; vrsus-ꝙ quasi saccum ostendit in medio proximorum. Immutat inquit faciem suam vnguentis ꝙ cultu vario-scilicet ut videatur decora-cuꝫ sit turpissima-sicut ꝙ Iezabel quę depinxit oculos suos stibio-sicut legitur.iij.Regi.ix. Vnde ꝙ dicitur in modum vrsi obcęcare vultum suum-quia super nasum gerit peplum-quo tegit faciei suę turpitudinem-sicut ꝙ vrsus habet sup nasum corrigiam latã. Et quasi saccum se ostendit in medio proximorum-quia peplo ac cęteris ornamentis ita tegit corpus suum ut nihil appareat ipsius-sed sit quasi saccus preciosis meribus plenus. Ꝟm illud poeticum. Decipimur cultu gemmis auroq; teguntur Omnia. pars minima est ipsa puella sui. Sed melior est ipsis meribus saccus. cum reuera luto sit ac fecibus plenꝰ. iuxta illud .j. Mach.ij. Gloria eius stercus ac vermis est-hodie extollitur ꝙ cras non inuenietur. Aliter vero quondam sanctę mulieres in deo sperantes interius ornabant se propriis viris subiectę. sicut legitur .j. Petri .iij. Quę etsi aliq; exterꝰ ornabat se ꝙ cõponebãt

hoc faciebant moderate ac sincera intentione: sicut legitur de Judith in li. suo. x. videlicet qꝫ omnib⁹ ornamentis suis ornauit se. cui a dominꝰ splendorē contulit qm̃ omnis hꝫc cōpositio nō ex libidine sed ex virtute pēdebat. Ideoqꝫ dñs hāc in illa pulcritudine ampliauit. ut incōparabili decore omniū oculis appareret Regiē etiā in Hester. qꝫ ipsa ad cubile regni introducenda muliebrem cultū nō quęsiuit. Et qꝫ voluit ab Egeo ad ornatum accepit. Erat enim formosa valde a incredibili pulcritudine. oiuꝫ oculis gratiosa a amabilis videbat. Refert autem Valerius li. vj. de sullpicio gallo qꝫ vxorem suam dimiserit eo qꝫ illam operto capite foris versatam cognouit. Lex enim inqt: Tibi meos tm̃ prescribit oculos qꝫbus formā tuam approbes. his instrumēta decoris pꝛeparata. his esto speciosa. horum te certiori crede notitię. vltenioꝛ tui cōspectus imitatione supuacua accersitus in sullpitione a crimine hꝫeat necessę cē. hꝫc Valeriꝰ. Sic faciebat illa mēte nobilis regina Hester. quę ꝓpter regio a status sui dignitatē necessario diadema a regia ornamenta portabat. a tm̃ dicebat. ut legit Hester. xiij. Tu scis domine necessitatem meā qꝫ abominer signū superbię a glorię meę qꝫ est sup caput meū in diebus ostentationis meę. a detestet illud quasi pannū menstruatę a nō portem in diebꝰ silentij mei. Hęc de marici amore. ¶ Tertium est familiam regere scilicet ut filios et filias sicut docet apostolus ad Titum. j. sc̃m deū diligat et erudiat. famulos a ancillas disciplinatos habeat. nec aliquid inordinatum vel impudicū in eis sustineat. Vñ Hieroꝰ ad Saluinianum. Nō ambulet inqt intra te. pcurator calamistratus. nō histrio in fęminam fractus. nihilqꝫ scenicarū artium. nec in obsequium tibi molle iūgatur. ¶ Quartum est domum gubernare. iuxta illud apostoli ad Titum. j. Ad monemur illas esse prudētes. domus curam habentes. i. res domesticas prudēter administrantes ac dispensantes.

Qualiter admonenda sit de vita irreprehensibili.

Cap XLIX

Vltimum de quo admonenda est. irreprehensibilem se ipsam exhibere apud deū a hominꝫ scilicet ut gratiosa sit apud oēs iuxta illud Ecc. xxvj. Gratia super gratiā mulier sācta a pudorata. sācta scilicꝫ apud deum per castum timorem. pudorata vero apud homines per honestam conuersationem. De primo dicit Ecc. j. Initium sapientię timor domini. a cum fidelibus in vtua concreatus est. a cum electis fęminis graditur ꝛc. De secundo dicit apostolus. j. Timoth. v. loquens de mulieribus. Hoc inquit pꝛecipe ut irreprehēsibiles sint. De vtroqꝫ simul dicit Hieroꝰ ad Saluiniam. Omni custodia serua cor tuum. a caue quicquid de te vel contra te fingi potest. Nam omnis id est. perfecta custodia cordis. est timor domini filialis. iuxta illd Ecc. j. Timor domini sciētię religiositas custodiet et iustificabit cor. Cautela vero contra detractores est diligens sui circumspectio. scilicet ut non sit notabilis in habitu vel in gestu. vel in verbo. vel in conuersatione. ¶ Sit ergo habitus ordinatus nihil habens lasciuū vel impudicum. vel etiā superbum. pꝛecipueqꝫ tempore orationis a loco. iuxta illud. j. Timoth. ij. Volo inquit apostolus orare mulieres in habitu ornato cum verecundia a sobrietate ornantes se. non in tortis crinib⁹ aut auro aut margaritis vel veste pꝛeciosa. sed quod decet mulieres. promittentes pietatē per bona opera. Super quo verbo sic loquitur Ambroꝰ in cōmentariolo suo. Qui vult inquit i oratione audiri amota a se pompa inclinare se debet ut misericordiā pꝛouocet. habitꝰ nāqꝫ superbus nec impetrat. nec recta de se facit credi. Quis enim prudentium iactāter ornatā

mulierē nō horreat? Quātomagis auctor deus qui corpus a se liberū factū vidit metallis obligatū. Quāto itaq; hominib⁹ splēdida videt? tāromagis a deo despicitur-hec Ambrosi⁹. Sit etiā in ea omnis gest⁹ grauis ⁊ matur⁹ ꝓcipueq; aspect⁹ iuxta illud Senece in declamationib⁹. Offerat inquit matrona oculos iacētes i terra ⁊ aduersus officiosū salutatorē inhūana sit potius q̄ inuerecunda. Sit ⁊ in verbo modesta ſ. nō garrula ꝑ taciturna non litigiosa sed pacifica Nā garrulitas in muliere signū est leuitatis ⁊ impudicitię iux illo⁹ qđ Prouerb. vij. dicit de meretrice: Mulier garrula ⁊ vaga quietis impatiēs ꝛc. De tali etiaꝫ dicitur Eccl.xxv. Sicut ascēsus bareno⁹ sus i pedib⁹ veterani · sic mulier lingnata homini quieto · i. quietē amāti · Et est sensus: Sic barena quę instabilis est ac fluida a senē retardat ab ascensu-sic ⁊ mulier garrula ⁊ instabilis retardat boiem a boni ꝓfectu. Ecōtra ꝙ de mulieri tacitūitate dī Eccl.xxvj. Mulier sensata et tacita nō est immutatio eruditę aię. Su per hoc exemplū habet in beata virgine de qua dicit Beda i omil. de dūica nativitate: Maria pudicitię iura custodiēs secreta christi q̄ nouerat nemini diuulgare volebat · sed ipsum quando vellet et quomodo vellet · hoc diuulgare reuerenter expectabat. Et illa quidem tacebat ore · sedula tū vigili scrutabatur ⁊ cōferebat corde · hec ille. De hac etiam beatus Hern̄ sic loquit de muliere amicta sole: Vbi inq̄t aliq̄n Maria loquit vbi ꝓsūptuosa fuisse videt? sozis stabat ḡrens loq̄ filio · nec materna auctoritate aut sermonē interrupit · aut habitationē irrupit · in qua filius loquebat. In omni quoq; textu quattuor euāgelioꝝ · nō nisi quater Maria loquēs audit. Primo quidē ad angelū · ꝑ cū eā allocut⁹ fuisset iam semel ⁊ itez. Secūdo ad Elizabeth q̄n vox salutationis eius exultare Iohānem i vtero fecit · eaq; magnificāte Mariam · ipsa magis dūm magnificare curauit. Tertio vero ad filiū cū esset annorū duodecim · q̄ ipsa ⁊ pater eius dolētes q̄ ſiuissent eū. Quarto in nuptijs ad eūdē filiū ⁊ ad ministros nuptiaꝝ. Et is q̄dē sermo cernissimus index fuit ingenitę mā suetudinis · ac verecūdię virginalis. Alio rum quippe verecundiā reputās · suā sustinere nō valuit · defectū vini dissimulare nō potuit. Inducēs quoq; in templū tē pli dūm · multa quidē a Symeone audi uit · tā de illo q̄ de ipsa tarda ad loquēdum · velox aūt ad audiendū. Et quidē Maria cōseruabat oia verba hec ꝓferēs in corde suo. Sed in his oib⁹ ne de ipso qđcūq; verbū eā dixisse reperies incarnationis dūnicę sacramēto. Notice denicq; Maria filiū audiuit nō modo turbes in parabolis loquētē · sed ⁊ discipulis secretiaꝫ regni dei mysteria reuelātē · vidit miracula facientē · vidit demū in cruce pendentē · expirantē · resurgentē · ⁊ ascēdētē; sed in his oib⁹ quotiens verecundissimę virginis · pudicissimę turturis vox memoratur audita · hec Hern̄. ¶ Dozro de muliere litigiosa dicit Prouerb. xxvij. Tecta pstillantia in die frigoris · ⁊ litigiosa mulier cōparāt. Sicut · n. sub tecto i frigore pstillāte non pōt hō quiescere · sic nec cū litigiosa muliere. Vnde i eodē li. dicit.xxv. Melius est sedere i angulo domatis · q̄ cum muliere litigiosa in domo communi. Sicut enim in aureolo dicit Theofrastus · vt i libro contra Iouinianum recitat Hiero⁹. Tali mulieri quęrēda sunt: ancillę · sumptus · gemmę · varia supellex · ac pretiosę vestes · deinde per totas noctes cōtra virum garrulę questiones: Illa inq̄t procedit in publicū ornatior · hec honoratur ab omnibus · ego in conuentu fœminarum misella despicior. Cur aspiciebas vicinam: Quid cuꝫ ancillula loquebaris? Et cętera plura quę dicta sūt ſ. Denicq; puersanto q̄ꝫ mulieri honesta debet esse · ut nihil in ea sit reprehensibile · precipue quia leuis ac tenera res · ut dicit Hiero⁹ · est fama pudicitię. Attendat ergo qđ dicitur .j. Petri.iij.

Conuersationem vestram inter gentes habentes bonam: ut in eo qđ detractãt de vobis tanq̃ de malefactorib⁹: ex bonis operibus vos considerantes glorificent deum in die visitationis. Hoc est enim qđ postea de mulieribus dicitur in eadem. iij. Ut etsi non credunt verbo p̃ mulierum conuersationem lucrifiant sine verbo: Videat ergo ne sit maliciosa sed simplex ⁊ bona: ne sit etiam audax vl procax: sed humilis ac verecunda: nec sit impudica: sed casta: nec iracũda: sed mãsueta: nec ebriosa: sed sobria. Hec sunt enĩ q̃nq̃ vitia: q̃ę maxime diuina scriptura redarguit in muliere mala. Nam de maliciosa dicitur Eccl. xxv. Breuis omnis malicia super maliciã mulieris. Sors peccatorum cadet super illam: id est: pęna gehennalis. Porro de procace: vel audace vel superba: dicitur Proverb. vij. Apprehensum deosculatur iuuenem ⁊ procaci vultu blanditr ꝛc. Et Eccl. xxij Patrem ⁊ virum cõfundit audax. Ecõtra vero dicit Ambros⁹ in libro de sancto Abraam. j. Angelus in domũ Abraam introductus q̃siuit ab eo: vbi est Sara vxor tua: nec ignorans hęc q̃ę siuit: sed q̃tum debeat esse pudor fęminarum: docere nos voluit: ne scilicet procaci occursu etiam hospitum in se oculos inflectant: sed salua reuerentia ministerium suum exerceant. De impudicitia dicitur Proverb. xxx. Talis: id est: ignota ⁊ occulta est via mulieris adulteręq̃ comedit ⁊ tergens os suũ dicit: non sum operata malum. Porro de iracunda dicitur Eccl xxv. Non est caput nequius super caput colubri: ⁊ non est ira super iram mulieris: Unde cõmorari leoni et draconi placebit q̃ habitare cum muliere nequã: id est: iracunda. Denicq̃ de ebriosa dicitur in eodem. xxvj. Mulier ebriosa est ira magna: ⁊ contumelia: ⁊ turpitudo eius non tegetur. Hęc de illa quinta ⁊ vltima admonitione: qua scilicz hortanda est a parentibus filia nuptui tradenda: seipsã irreprehensibiliter exhibere.

De statu viduali. Cap L

Porro si contingat eam p interueniente viri morte viduam ĩ adolescentia remanere attẽdat quod dicit apostolus. j. Cor. vij. Mulier alligata est q̃to tempore vir eius viuit: q̃ si dormierit vir eius liberata est. Cui vult nubat tantum in domino: hoc autem dicit non iubendo sed permittendo. Permittit enĩ secũdę nuptię q̃uis indigniores sint q̃ prę. Unde Hiero⁹ contra Iouinianum libro. j. Non damno bigamos: imo nec trigamos: etiã si dicã poteſt octogamos. Sed ut plus aliq̃d inferam: etiam scortatorem recipio pœnitentem: hęc Hiero⁹. Uñ cataphrygę tãq̃ hęretici despiciẽt qui secũdas nuptias vãnabant. Potest tamen intelligi: qđ hoc dicit apostolus: etiam consulendo his q̃ę timent sibi de incontinentia. Unde ⁊ idem dicit. j. Timoth. v. Adolescẽtiores viduas deuita: i. eas nõ facili recipias ad cubitanda vota. Ut enim ibidem dicit glosa: Lubricę ętati non debet facile credi. Unde ibidẽ subiungitur de quibusdã: Cum enim luxuriatę fuerint in christo nubere volunt: i. legitime nubere non meretricari: cũ vtiq̃ nubere non possint legitime post votum continentię. Uñ ibidem sequitur. Habentes inquit damnationem: quia primam fidem irritam fecerunt. Neigitur hęc mala contingant in ecclesia: Volo inquit iuniores nubere: nõ vouere: filios procreare: matresfamilias esse: ⁊ sic nullam occasionem dare aduersario maledicti gratia. Jam enim quędam conuersę sunt retro post satanã: id est: ab illo excellẽti viduali cubitali ꝓposito ceciderũt: ⁊ suggerẽte diabolo pericrt. Et recte dicit apls: Cui vult nubat: q: sicut ibi dicit ĩ glosa. Inuitę nuptię solẽt malos

hīc puēr⁹. Q aūt ꝺ dicat nō ꝓcipiēdo
sed ꝓpter periculū incontinentię permit-
tendo·patet per id qꝺ ibidem subiungi-
tur: Beatior autem erit si sic permānserit
sm meū cōsilium·scilicet inupta. Qꝺ
exponens Ambrosius dicit·q ideo ꝓmę
nuptię sub benedictione dei solenniter
celebrāt·secūdę aūt in ꝓfēti carent glo
ria·sed ꝓpter incontinentiā concedūtur·
hęc Ambrosi⁹. Gloriā vocat ipsā bene-
dictionem solennē qua sponsus ⁊ spōsa
benedicantur in primis nuptijs·sed non
in secundis vbi rectus ordo seruat·licet
in quibusdam ecclesijs fiat contrarium.
Notandum quoꝙ q non dicit apostolus
de viduis: Beatior erit si castitatē ꝓ-
posuerit vl vouerit·sed si sic permānserit.
Nam ut dicitur Ecclesiastes.v. Multo
melius est non vouere ꝙ post votum ꝓ-
missa nō reddere. Vñ Aug⁹ ad Julianā
de bono viduitatis. Plane inq̄t dicere
non dubitauerim lapsus a castitate san-
ctiore quę deo vouetur adulterijs esse pe
riores. Si enim ad ostensionē christi ꝑ-
tinet cum membrū eius fidem nō seruat
marito·ꝙtomagis cum nō seruatur ipsi
christo ī eo qꝺ exigit oblatū q̄ nō exege-
rat offerendum. Cū enim quisꝙ nō red-
dit qꝺ non imperio compulsus·sed con-
silio cōmonitus vouit·tantomagis frau
dati voti auget iniquitatē·ꝙto minus
habuit vouendi necessitatē·hęc Aug⁹.
Recte quoꝙ dicit aplus: Beatior erit·
quia melⁱ⁹ est siue virgini siue viduę cō-
tinere ꝙ nubere. Vñ Hiero⁹ ad Salui
nam. Nesciat inquit vidua bigamię in-
dulgētiā·nec nouerit illū apostoli: Me
lius est nubere ꝙ vri. Nā tolle qꝺ peius
est vri·⁊ nubere per se bonū nō erit·La
mech maledictus ⁊ sanguinarius primⁱ⁹
vnā costam in duas diuisit·⁊ plantariū
bigamię ꝓtin⁹ dolauū pęna subuertit·
Vñ aplus cū dicat .j. Timoth.v. Volo
adolescentulas nubere ⁊c. Nur ꝺ indul-
gere permissus sit subiūgit: Jam·n· q̄dā
declinauerūt post satbanā. Ut quo intel
ligamus eū nō stantibus coronā·sed iacē
tibus manū porrigere. Itaꝙ adolescen
tula vidua quę ꝓtinere nō potest vl nō
vult·potius maritū accipiat ꝙ diabo-
lum·sciatꝙ sibi non tam virum datum
ꝙ adulterum amputatum·hęc Hiero⁹
Propter hoc etiam idē viduas electas
ecōtrario virginib⁹ associat·dicēs: In
sermone cogins me·beatę inquit estis o
virgines sanctę quę tātę virginis·scilicet
dei genitricis exemplum estis secutę. Qꝫ
beatę viduę quę ducunt celibem vitā·sci-
licet in christo. Propter ꝺ enim bene vi-
duę virginibus copulantur·dicente apo
stolo: Mulier inupta ⁊ virgo cogitat
quę dñi sunt·ut sit sancta corpore ⁊ spū.
Quoddā enim magisterium virginitaꝺ
viduarum gestit ⁊ confortatur exemplis
Et ꝓpemodum non inferioris virtutis ē
a cōiugio qꝺ aliquādo delectauerit ab-
stinere ꝙ coniugij delectamenta nesci-
re. In vtroꝙ ergo gradu fortitudo lau-
datur·⁊ celestis vitę virtus prędicatur·
idcirco cognationeꝫ cū christo iā vtroꝙ
ordo sortitur·hęc Hiero⁹. Idem quoꝙ
dicit ex parte Ambrosi⁹ in libro de vidu
is. Itaꝙ sicut dicit Aug⁹ in libro de bo-
no cōiugali. Bonū quidez Susannę in
coniugali castitate laudamus·sed tamē
ei bonum Annę viduę·ac multomagis
virginis Marię anteponimus·sed quic-
quid inquiunt si omnes velint cōtinere:
vnde genus humanum subsistet·vtinaz
omnes hoc vellent·dumtaxat in charita
te: Multo citius dei ciuitas impleretur
⁊ seculi terminus accelerareꝫ. Quid enī
aliud hortari videtur apostolus·vbi ait
cum inde loqueretur: Vellem inquit
omnes sicut meipsum eē. Et post. Tem-
pus inquit breue est: reliquum est ut qui
habent vxores sint tamq̄ non habētes
⁊ qui vtunt·hoc mūdo tāq̄ nō vtantur·
hęc Aug⁹. In primitiua quidem ecclesia
de viduis adeo ecclesię cura erat spālis
vt quędā illaꝫ sustentarēt·de bonis eccle
siastic⁹. Ad hoc tū ut sustētarent de bo-
nis ecclesię quattuor oportebat concur-
rere·videlicet ut essent ꝙtis prouectę.

monogamę ꝛ probatę vitę ꝛ mundi solatio destitutę ꝛ sic admitterentur cōtinentię. ¶ De primo dicit apostolus .j. Timoth. v. Vidua eligat nō minus .lx. agīta anno ꝛ. ¶ De secūdo ibidē subiūgit: Quę fuerit vnius viri vxor .s. propē sacramentum. Fm glosam. quia significat ecclesiam quę est vnica vnici. scilicet christi. Fm aliud Cant. vj. Vna est iuge colūba mea ꝛc. ¶ De tertio ibidē subiungitur. In operibus bonis testimonium habēs. si filios educauit. si hospitio recepit. si sanctorum pedes lauit. si tribulationem patientibus subministrauit. si omne opus bonum subsecuta est. ¶ De quarto dicit ibidē: Viduas bonora q̄ vere viduę sunt. id est. non solum a viri societate sed etiam a mundi amore ac solatio destitutę. scilicet nolentes amplius nubere. nec ad ea quę mundi sunt redire. ¶ Contra vero dicit Iero⁹ ad Eustochium. Illarum te cupio vitare cōgressus quas vidnas fecit necessitas. quarū domus plena cōuiuię. plenaq; adulatoribus. quarum buccis rubentibus. cutis farsa distenditur. ut eas putes maritos nō amisisse sed quęrere. hęc Iero⁹. Vera siquidem vidua debet vitare mūdi solacia. videlicet pomposa ministeria vel conuiuia. conuiuia quoq; ac spectacula ꝛ similia. Vñ idē Iero⁹ ad Paulinum. Quid facit vidua inter ministrorum greges? Si ambitiosę domus hęc officia flagitāt. pręficiatur bis senex. bonestis moribus: cui⁹ bonor domine dignitas sit: Non ambulet iuxta te calamistratus procurator. non histrio ꝛc. Denicq; omnia carnis oblectamenta fugere debet. Fm Hieronymū. quasi venena. quia dicit apostolus vbi supra: Vidua quę in deliciis est viuēs mortua est. Vñ Iero⁹ vbi supra: Omnis creatura dei bona est. ut ait apostolus. Et nihil reiiciendum q̄ cum gratiarum actione percipitur. Sed audiāt hoc mulieres quę sollicite sūt. quomodo placeant viris. comedant carnes quę carnibus seruiunt. quarum feruor despumat in conuiuiis. vero quę in tumulo mariti omnes pariter voluptates sepeliuit. quę vnctā purpurisso ꝛ cerusa faciem super feretrum ei⁹ lachrymis diluxit. quę pullam tunicam nigros calceolos. candidę vestis. ꝛ aurati socci depositione sumpsit. nihil aliud necesse habes nisi perseuerare in viduitate. hęc Iero⁹. Et si forte timet aliorum offensam vel scandalum de negligētia cultus. ac vilitate victus ꝛ vestitus. audiat quod dicit idem Iero⁹ ad Marcellam de blesilla vidua loquens: Scandalizat inquit quēpiam vestis sultior: scandalizet ꝛ Johannis. qui camelorum pilis vestitus ęona pellicea cingebat. Sibi displicent viliores. nihil locusta vilius. Illę christianos oculos potius scandalizēt. quę purpurisso ꝛ quibusdam fucis ora oculosq; depingunt. quarum facies gipseo ꝛ minio candore deformes idola mentiuntur. quibus si forte improuidēs lachrymarum stilla ceciderit. sulco defluit. quas nec numerus annorum docere potest q⁹ vetule sunt. quę capillis alienis verticem struunt ꝛ pręteritam iuuentutem in rugis anilibus poliunt. quę ante nepotum greges tremente virgule cōponuntur: Erubescat mulier christiana si natura cogit decorem: Ecce vidua nostra quę prius vndiq; ornabatur. ꝛ tota die q̄d sibi deesset quęrebat ad speculum. nunc neglectum caput scit sibi tantū sufficere q⁹ velatur. Plumarii quoq; molliciem tunc dura videbatur ꝛ in extructis thoris iacere vir poterat: Nūc ad orandum festina consurgit. flectuntur genua super humum ꝛ crebris lachrymis facies ante sordidata purgatur. Pulla ē tunica minus cum humi iacuerit sordidatur. soccusq; ei viliot ꝛ auratorum preciū calceorum egentibus datur. cingulum non auro gemmisq; distinctū. sed laneū ꝛ simplex q̄d possit vestimēta astringere magis q̄ scindere. Siquis huic ꝓposito

inuidet ⁊ detrahit beſilla noſtra ridebit· nec dignabitur ranarum loquatium audire conuicia· hec Piero⁹. Que ſcilicet eius verba conſonant apoſtolo dicenti vbi ſupra: Que vere vidua eſt ⁊ deſolata ſperet in deum ⁊ inſtet obſecrationib⁹ ⁊ orationib⁹ nocte ac die. Talis erat illa vidua euangelica ſcilicet Anna· de qua legitur Luc. ij. Hec proceſſerat in diebus multis· ⁊ vixerat cum viro ſuo annis ſeptem a virginitate ſua· ⁊ hec vidua vſq; ad annos octuagintaquattuor: Que non diſcedebat de templo ieiunijs ⁊ obſecrationibus ſeruiens nocte ac die. Veniq; etiam ſi aliqua vidua domeſticos haberet q̄s deberet nutrire vel etiã parentes vel aliquos maiores qui poſſent ac deberent eã ſuſtentare· tales recipi nolebat apoſtolus in miniſterium eccleſie. Vñ ſi qua inquit vidua filios aut nepotes habet· diſcat primo domum ſuã bene regere· ⁊ mutuam vicem parentib⁹ reddere· hoc enim acceptum eſt coram deo. Siquis autem ſuorum ⁊ maxime domeſticorum curam non habet· fidem negauit· ⁊ eſt infideli deterior. Et poſt: Siq̄s autem fidelis vel ſigna fidelis habet viduas· ſcilicet in domo ſua· ſubminiſtret illis ⁊ nō grauetur eccleſia. De tali ergo vidua· ſcilicet in omnib⁹ predictis electa· dicit Ambroſi⁹ in libro de viduis. Hec dicat' vnius viri vxor vidua ætatiſq; proceſſu iam probata viuida religioni· effecta iam corpori· cui diuerſoriam i templo colloquium in prece· vita in ieiunio· pietas in officio· Hec de ſtatu viduali.

De excellentia virginali. Cap LI

Si vero nec puelle ſit neceſſitas nubendi nec parentibus eam nuptui tradendi· melius ē eam in virginitate dimittere q̄ nuptui tradere· iuxta illud apoſtoli. j. Cor. vij. Qui ſtatuit in corde ſuo firmus non habens neceſſitatem· ſed poteſtatem habēs ſue voluntat⁹· ⁊ hoc iudicauit in corde ſuo ſeruare virginitatem ſuam· non ingerens ei fomitem nuptiarum· ſicut Ambroſi⁹ exponit· bene facit. Igitur ⁊ qui matrimonio inquit iungit virginem ſuam bene facit· quia ſibi licet q̄d facit· ⁊ qui non iungit eam ſcilicet habeat poteſtatem voluntatis ſue perficiende quia puella bene vult continere· melius facit· quoniam ⁊ apud deum illi meritum collocat ⁊ illã a mũdi ſollicitudie liberat· hec Ambroſius. Ubi etiam dicit Aug⁹. q̄ melius eſt id q̄d licet ⁊ expedit q̄s q̄d licet ⁊ nō expedit. Piero⁹ quoq; contra Iouinianũ libro. j. dicit· q̄ caſtitas ſemper operi nuptiarum prelata fuit. Nam ⁊ primi parētes ante offenſam· in paradiſo fuerũt virgines· poſt peccatum autē ⁊ extra paradiſum protinus nuptie. Nuptie itaq; terram replent· virginitas paradiſum. Vñ dictum eſt: Creſcite ⁊ multiplicamini ⁊c. Prius enim oportuit ſiluam plantari ⁊ creſcere· ut eſſet q̄d deinceps poſſet excidi. Etumq; intereſt inter radicem et fructum· tantũ inter nuptias ⁊ virginitatem. Veniq; tantũ inter nuptias ⁊ virginitatem· Im apoſtolũ probatur intereſſe· q̄tum inter nō peccare ⁊ bene facere. hec Piero⁹. Idem ad Euſtochiũ. Creſcant inquit ⁊ multiplicentur qui impleturi ſunt terram· tuum augmentum in celis eſt· Tua in paradiſo virgo fuit· poſt nuditatem autem ⁊ folia ficus auſpicantia puriginem· poſt tunicas pelliceas· ⁊ exitũ de paradiſo initium ſumpſit nuptiarum. Tua ergo regio paradiſus eſt· ſerua q̄d nacta es. Laudo nuptias· ſi q̄ mihi virgines generãt· lego de ſpinis roſam· de terra aurum· hec ille. Itaq; virginitas pręminet omni ſtatui nō ſolũ cõiugali· ſed etiã viduali. Hec eſt enim que fructũ habet centeſimũ· coniugium vero triceſimum· ⁊ viduitas ſexageſimũ. Un de virginitatis excellentiã ſic cõmendat etiã Fulgẽtius ad Probã. Claret inq̃t

inter ceteras ecclesie donationes illi⁹ ꝓ-
cipuū mun⁹ specialis esse cbanſmaꝫ vbi
virtus ipsa integritas pfecto meret' voca
bulo cōseri virtutis. Nec in eo q⁹ virgi-
nalis integritaꝫ agnoscimus culmē pu-
dicitie cōiugalis asserimus crimen. Sed
sanctā virginitatē dicim⁹ merito potio-
ri distare a coniugali vita ꝙtū distāt a
bonis meliora. a terrenis celestia. a carne
spūs. ab infirmitate virtus. Nec dicere
dubitamus tm̄ a sancta virginitate car-
nis ⁊ spiritus fidelium cōiugato⁹ licet a
deo cōcessum distare cōcubitū ꝙtū simi
litudo pceꝑ ab imitatione descernit' an-
geloꝝ. In vno ꝙppe ad terrā spūs terre-
na carnis volaptate depimitur. In al-
tero terrena caro celesti delectatiōe spūa
ad celestia sublenat' hec Fulgent⁹. Dic
⁊ Cypr̄ianus martyr̄ li. de disciplina ⁊
habitu virginū. Nobis inqt ad ꝟgines
sermo est quaꝫ quo sublimior gloria ma
ior ⁊ cura est. flos est illi ecclesiastici ger-
minis. decus atq⁹ ornamētū gratie spūa-
lis. lęta indoles laudis ⁊ bonoꝝ opus
integrū atq⁹ incorruptuꝫ. imago dei re-
spondens ad sanctimoniā dn̄i illustrior
portio gregis christi. hec Cypr̄ianus.
Puellā ergo cupientē deo ꝟginitatem
suā pfitere. parētes nō debēt pbibere.
Vñ Hiero⁹ vbi supra. Quid inuides
inqt mater filie. indignaris q⁹ noluit esse
vxor militis. sed regis. grande tibi bñficī
um pstitit. soc⁹ n. dei esse cepisti. Hic
etiā est ⁊ illud exēplū ei⁹ Hieronymi ad
Aletbā superius positū. de ꝟfectata no-
bili femina. que virginis cultodie cul-
tum habitūq⁹ mutauit. ac neglectū crinē
mūdano more texuit ut virginis ꝓpositū
vinceret. Ideoq⁹ tāq⁹ sacrilega manus
illius diuina vltione arruit. scāq⁹ illius
pniam velox iterit⁹ significauit. Ꝛcꝫ ut
idē Hiero⁹ scribit ad Demetriadē ꝟgi-
nē: Volēt miseri parētes ac ñ plemi fidei
christiane dformes ⁊ aliq̄ mēbro debiles
filias. quia dignos generos nō inueniūt
virginitati tradere. tāti ut dicit' estiman
tes vitrū. ꝙā margaritā. ⁊ eas relinquūt
inopes alias filiaꝫ luxurie ac delitiꝝ ad
omnem copiā. pnidentes. Ferturaut q̄e
q̄d fuerat nuptijs ꝓparatū a scta christ-
iana synode virgini tradēdū ne spōso
fieret iniuria. hec Hiero⁹. Sunt autem
in virginitate sex cōmendabilia. quia vi-
delicet ipsa est preciosa. speciosa. gratio-
sa. fructuosa. victoriosa. gloriosa. De ꝑ
dicit dn̄s Matb. xiij. Simile est regnū
celorum thesauro abscōdito in agro ꝛc.
Ipsa nempe virginitas est thesaurus ꝑ-
ciosus in agro corporis abscōdit⁹. Vñ
dicitur Eccl. xxvj. Omnis pōderatio nō
est digna continētis aiē. sed quia puelle
habent thesaurū istum in vasis fictilib⁹
ideo multe p̄uidēter absconduntillud ī
monasterio se recludētes ut seruetur me-
lius. Et recte thesaurus hic regno celo-
rum comparatur. quia vita virginum ce-
lesti vite ꝓpter incorruptionem assimila-
tur. iuxta illud Matb. xxij. In resurrec-
tione neq⁹ nubent neq⁹ nubent'. sed erūt
sicut angeli dei in celo. Vnde Hiero⁹.
In carne p̄ter carnem viuere non terre-
na vita sed celestis est. De secundo. i. de
speciositate dicit' Sapien. iij. O q̄ pul-
cra est casta generatio cum claritate ꝛc.
Vñ virginitas ꝓpter puritatem lilio cō
paratur Cant. ij. vbi de virgine dicitur
Sicut lilium inter spinas sic amica mea
inter filias. Hinc ⁊ sponsus ipse ibidem
inter lilia pasci dicit' q⁹. s. ī puritate virgi
num sibi cōplacet ac delectatur. Purissi
mus enim est candor lilij. ⁊ maxime assi-
milatur incorrupto lumini. sic ⁊ virgini-
tas illi de quo dicit' Sapien. vij. Can-
dor est lucis eterne ⁊ speculum sine macu-
la ꝛc. Cui bene consonat illud p̄dictū
verbum Cypr̄iani. Virginitas est ima-
go dei. respondens ad sanctimoniam
domini. Propter hoc etiam virgines ꝙ-
cipue cauere debent maculam peccati.
quia sicut macula est turpior in re alba
vt in veste. sic et in virgine. De tertio sci-
licet gratiositate dicitur Eccl. xxvj. Gra
tia sup̄ gratiā mulier sancta ⁊ pudorata
Et recte dicit' gratia esse sup̄ gratiam in

virgine qz gratiosa est nō solū hominibus in mūdo sed maxime deo z angelis in cęlo. Unde dicit Sapiēn. iiij. Immortalis ē memoria illi⁹ qm̄ z apud deum nota est z apud homines i approbata. Veniqz specialiter in beata Maria z Johāne euāgelista fuit christo virginitas familiaris z grata ꝓpter qđ etiā in fine familiarē eoꝝ curā se habere ostēdit dū eos sibimet adinuicē cōmēdauit dū matri suę dixit: Ecce fili⁹ tuus z discipulo: Ecce mat tua sicut legit Johis .xix.

De quarto s. de fructuositate patet qꝫ virginitas siue virgo iam nō est maledicta nec sterilis qz fructū cęlestē terreno pręponit z spūalē carnali. Vñ dicitur Ysaię.lvj. Nō dicat eunuchus ecce ego lignū aridū ait⁹: Dabo eunuchis i domo mea z i murꝭ meis locū z nomē melius a filijs z filiabꝰ. Et ibi vocat eunuchos virgines ac cōtinentes quasi ꝓpter regnū cęloꝝ spōte castratos. **Est aūt** triplex ꝛginitatis fruct⁹ etiā i hac vita. **Primus** est qꝫ virgines facit liberiores ad seruiendum deo sicut ad ipsū exhortās dicit aplus.j.Cor.vij. Hoc inqt ad vtilitatem vestrā dico nō ut vobis laqueū inqciam sed ad id qđ honestū est z qđ facultatē ꝓbeat sine impedimēto dño obseruanda. **Secūdus** est qꝫ eos marie assimilat z familiores efficit christo sic legitur. Sapiēn. vj. Incorruptio facit esse ꝓximū deo. **Tertius** est qꝫ eos iterius vnit sicut ecōtra cōiugalis sollicitudo diuidit. Vñ aplus vbi supꝝ: Qui cū vxore ē sollicitus est qm̄ mūdi sūt quō placeat vxori z diuisus ē. Et mulier nupta cogitat qm̄ mūdi sūt quō placeat viro Mulier aūt innupta z virgo cogitat qm̄ dei sūt ꝛc. **De quinto** s. de victoriositate dicitur Sapiēn .iiij. In perpetuum coronata triumphat i coinquinatorum certaminū ꝓmiū vincens. Et in hoc quodāmodo virgines superant angelos qm̄tum ad meritum qz qđ illi sunt per naturam isti acquirunt per victoriam. Vñ Hiero⁹ ad Demetriadē virginem. Lore inquit cęlesti ac teiunio ꝓ frigore calor puellaris extinguit z būano corpi angelo ꝓ pręsatio iperat. Ydeo z vas electionis de virginib⁹ se dicit ꝓceptū nō hre qz cōtra naturā imo vltra naturā est nō exercere qđ nata sit interficere in te radicem tuā oēm viri cōtactū horrere z i corpore viuere sine corpe. Veniqz incredibilis aī fortitudo est inter gēmas z sericum inter eunuchos z puellaꝝ cateruas z adulationē ac misteria familię pstrepentis z exq̄sitas epulas ieiunio ꝓ labore appetere vestiū aspiratē .vict⁹ continentiā hęc Hiero⁹. Propt hmōi difficultatē dicit idē etiā cōtra Jouinianum li.j. Si oēs inqt virgines fuerint quō stabit būanū gen⁹? Noli inqꝫ metuere ne oēs ꝛgines fiant. Difficilis res ē virginitas z iō rara si oēs ꝛgines ee posset nūqꝫ dns diceret: Qui pōt capere capiat. Nec aplis in psuadēdo trepidaret dicēs: De ꝛginib⁹ ꝓceptū dñi nō habeo psilū aūt do. Bille. **Et hoc** aūt qꝫ sic ē virginitas victoriosa sequitur sextum s. qꝫ sit etiam gloriosa nā ꝓ victoria dat⁹ glia. Est aūt ꝓeter sanctoꝝ gloriam coēm de q̄ dī in ps̄. Gloria hęc ē oīb⁹ sanctis ei⁹ specialē quędā gloriola ꝓparata virginib⁹ sic z aplis z martyrib⁹. Vñ sup mensā ꝓpositionis erat corona interrasilis aurea z sup illā altera corona aureola sic legit Exodi.xxv. Hęc sūt sctoꝝ ꝓmia q̄ dum in scriptura diuina ꝓmittunt quasi apponūt in mensa. Corona est gloria eoꝝ sctoꝝ. Coronula vero ꝓrogatiua specialis virginum z martyꝝ ac pdicatorum Virgines den⁹ triplici ꝓrogatiua dotabuntur in patria de quib⁹ loquit scriptura diuina. Una qdē i capite scz aureola de qua dictū est supꝝ. Et Cant.iiij Surge inquit ꝓpera amica mea. veni de libano veni coronaberis. Liban⁹ enim interpretatur candidus vel candidatio z significat candorem virginitatis: quę aureola coronabitur a sponso. Secunda in ore scilicet canticum nouum de quo legit Apoc .xiij. Cātabāt

quasi canticū nouū ante sedē dei qđ nemo poterat dicere nisi hi qui cum mulieribus nō sūt coinquinati · virgines enim sunt · Vertia vero in pedibus · de qua ibidem subiungit · Hi sequunt agnū quocūqz ierit. Hū canit ecclesia christo virginū sponso: Cum patribus inclitis · et sept⁹ choreis virginum sponsas decoratas gloria · sponsisqz reddēs premia. Quocūqz pergis virgines sequūtur atqz laudibus post te canētes curritant · hymnosqz dulces personant. Hec hoc itaqz cātico et choro virginum sequente sponsum · dicitur Hieremię. xxxj. Virgo israel adhuc coronaberis tympanis tuis et egredieris in choro ludentium. Et paulo p⁹: Tunc letabitur virgo in choro ꝛc. Ideo scribit Hiero⁹ ad Eustochium virginē: Egredere inquit paulisper de carcere corpusc tui et presentis laboris mercedē ante oculos tuos depinge · quā oculꝰ nō vidit · nec auris audiuit · nec in cor hominis ascendit: Qualis erat illa dies · cum tibi Maria non soror moysi · sed mater dñi chori occurret comitata virgineis · et post mare rubrum Pharaone submerso cū exercitu suo tenens tympanum precinet responsuris: Cantemus domino · gloriose enim magnificat⁹ est ꝛc. Tunc Ecclesia in tuos lęta volabit amplexus · tunc et ipse sponsus tibi occurret ac dicet: Surge · propera amica mea ꝛc. Tunc etiam angeli mirabuntur et dicent: Quę est ista q̄ ascendit ꝛc. hęc Hiero⁹. Prope hec omnia dicitur in libro Sapiēcię. iij. Felix sterilis et incoinquinata quę nescivit thorū in delicto · habebit fructum in respectione animarum sanctarum. Et recte virgines p̄ ceteris a domino decorabuntur · quia p̄ ceteris in eis glorificat · iuxta illa⁊ Augustini sententiā in sermone de virginibus: Ecce in hac fragilior est sexus · qđ infirmius vasculū qđ reportat ex hoste triumphū tanto maiori diabolus opprobrio cōfusionis induitur · tantoqz mirabilior deꝰ in sanctis suis agnoscitur · tanto etiā rex martyz christus in pugnatricibꝰ suis iocundius delectat · hęc Aug⁹. Clerus qđ hoc vt virginitas tanto fulgeat decore · quattuor oportet in ea concurrere · videlicet ut sit voluntaria · integra et humilis et finalis. De primo dicit Chrysostomus sup Matth. li. q. Illa gloriosa est continentia nō quā transgredi nō potest necessitas vel corporis debilitas · sed quā cōplectit sancti ꝓpositi voluntas. Hinc et Hiero⁹ ad Eustochiū: Cur inquit de virginibus preceptū nō habet apostolus: quia maioris est meriti qđ nō cogitur et offertur · unde virgo fuit et ipse nō ex precepto sed ꝓpria voluntate. De his tñ qui necessitate virginitatē aut pudicitiam seruant · dicit Prosper in li. de vita contēplatiua. iij. Quosdā pudicos aut temperatio corporum facit · aut timor supplicij temporalis · ab impudicitię actione suspendit · aut occasio negata desistit. Sed licet necessitate pudici sint · nō voluntarie tamen et primi si de beneficio nature sue deo gratias agunt · et secundi ac tertij si pudice vivere consuescunt in virtutem de necessitate proficiūt · et paulatim ipsi⁹ pudicitię delectatione crescēte pudici vere facti sūt. De secūdo · s · de integritate dicit apostolus. j. Cor. vij. Mulier innupta et virgo cogitat q̄ domini sunt · ut sit sancta corpe et spū. Hū Hiero⁹ ad Eustochiū. Etiā inquit si corpe sit virgo · an spū virgo sit nescio. Apostolus aūt virginē sic diffinit · in corpe et spū sctā sit · hęc Hieron⁹. In duobꝰ itaqz gloria virginitatis i virginibus minuit vel aufert · videlicet si vel carne tñ virgo sit et nō mēte · qz sponit nubere · vel ipsa virginitatē pseruat studio inanis glorię · ita q̄ int⁹ nō habet gloriā cōscientię. De primo dicit Aug⁹ in li. de viduitate. Felicior ñ videt mulier nupta q̄ virgo nupta · habz enim illa qđ ista adhuc cupit · ꝓfecto si nōdū spōsa cuiusq̄ sit. Illa vni studet placere cui data est · hęc de multis incerta cui danda est. Illa igitur virgo merito coniugate preponitur · que nec multitudini se amandā ponit · cū amorem vnius ex multitudine

requirit·nec se iam vni cōponit inuento cogitans quę mūdi sunt·quomodo placeat viro·sed speciosū forma pę filijs hominum sic amauit·ut qt eum sicut Maria carne concipere nō posset·ei corde cōcepto etiam carnez custodiret·hęc Aug⁹ De secūdo dicitur Matħ.xxv. Fatuę virgines acceptis lampadibus non sumpserunt oleum secum·hoc est habentes corpora integra·z virida per continētiā non habuerūt intus mentis mundiciam vel cōscientię gloriam·de qua dicitur.ij. Cor.j. Gloria nostra hęc est testimonium conscientię nostrę· Hoc est enim oleum de quo dicit Ecclesiastes.ix. Oleū de capite tuo nō deficiat·z lętitia de mēte·siue gla de cōscięcia· Hinc z in ps. dicitur: Omnis gloria eius filię regis ab intus. Ideo recte dicitur econtrario qd fatuę virgines non sumpserūt oleū secum·quia scilicet hypocritę nō habent gloriam in semetipsis·sed in laudibus alienis. Cōtra qd dī ab apło Galath. vj. Opus suū probet vnusquisq·z sic in semetipso gloriam habebit z non in altero. Vñ Hiero⁹ in sermone de assūptiōe beatę Marię. Omnis gloria inquit vīa o virgines ab intus sit·z int⁹ habete qd foris luceat·ne anteq̄ sponsus veniat z lampades vestrę extinguātur. Hinc z beatus Bern̄. in quodam sermone. Caueamus inq̄t ne vasoz nostroz vacuatio splendore decepti sero conqueri habeamus q lampades nostrę extinguantur: Ego enim reor nec illas fuisse accensas q̄ tunc videbantur extingui·quia nec sumpserunt oleum secum·sed vitrea potius q̄ ignea claritate fulgebant·hęc Bern̄.

¶ Dotro de tertio qd ꝑginitati debet associari·scilicet de humilitate iam superius dictum est·vbi actum est de morali puellarum institutione. ¶ De quarto id est·de finali perseuerantia in virginitate·dicit Aug⁹ vbi supra. Hoc agite ꝑgines dei·hoc agite·z sequimini agnū quocūq̄ ierit perseuerantes in numero vestro·ꝓbēt vobis exemplum cadentes·augeant timorem vestrū·hęc Aug⁹ Item Cyprianus in libro de disciplina z habitu virginum. O inquit sacrę virgines hortamentis vos mutuis excitate gemulis de virtute documentis ad gloriā prouocate·durate fortiter·perogite spiritualiter·peruenite fęliciter·tantū memēto te nostri cum in vobis incipiet virginitas honorari.

Explicit liber de eruditione puerorum regalium.

Prologus

Incipit prologus i tractatum valde consolatorium pro morte amici venerabil patris Vincentij Belvacen.

Dilecto

vo z hominibus Illustrissimo dño i christo sibi charissimo: divina favente clemencia Francor̄ principi Ludovico: Frater Vincēcius Belvacen. de ordine predicator̄ salutē z p̄ luctum presentis evite consolationem in regno celestis patrie sempiternā. Regie maiestati vestre scribēdi fiducia z ausum mihi p̄bet sublimitatis vestre dignatio qua plerūq; cū iusta beneplacitū vestrū in monasterio regalis montis ad exercēdum lectoris officium habitarem: et ore meo divinā eloquiū būiliter cum dei reverencia suscepistis: necnon z de scriptis nostris nonnulla put mihi vestra benignitas retulit cū diligētia plegistis. Insuper etiā in sūptibus ad eadē scripta cōficienda liberaliter interdum mihi subvenire p̄buistis: Ad videndē me cōpulit affectus cōpassionis z dolor viscerū cū sentire animū vestrū dolons acerbi casum permittit gratia sancti spiritus affectionū animi moderatrix recenti vulnere sanciatū: ut videlicz excepto illo spūs eterno solamine: plurimos etiā fortiscos consolatores vītare at homines vobis assistere non ambigere: Nichilominus z ego p̄victa confidentia fretus z affectione cōmotus: collectis paucis rationibus z exēplis atq; sentēcijs tam ex divinis qz etiā ex būanis scripturis p̄ parvitate mee modulo solatiū aliqd adhibere. Sic n. z in libro qui dicit ecclesiasticus divina nos admonens scriptura: Non desis inquit plorantibus in consolatione: et cum lugētibus ambula. Itaq; mor ut de loco sepulture reversus sum ad domū nostrā accelerans cōficere breviter epistolā p̄sentem: sedecim tantūmodo capitula cōtinentem.

j. De consolationib̄ specialib̄ sup̄ morte filij

ij. De rationibus generalib̄ moderandi luctū de morte amici

iij. De modis z causis variis mortium lugendi

iiij. De morte nō timēda & p̄tēnenda interdū etiā amplectēda

v. De morte vigilanter expectanda memoranda z addiscenda nō tñ accersienda

vj. De exitu animar̄ a corporeis ergastulis z abditis earū receptaculis.

vij. De illis q̄ post mortē vise sunt apparere vivis

viij. De illis q̄ sunt in p̄nis purgatorijs

ix. De suffragijs ecclesie q̄ impendūtur mortuis

x. De a'iabo in sinu Abrae collocat̄.

xj. De futura consūmatione illarum felicitatis

xij. De plenitudine illius eterne beatitudinis

xiij. De corporib̄ sanctor̄ glorificādis

xiiij. De quattuor gaudiolis in quib̄ coīcabunt cū angelis

xv. De quattuor alijs quib̄dā cēt ominib̄ electis

xvj. De p̄libatione z expectatione illius eterne felicitatis.

Rogo itaq; vos dñe mi iuxta exhortationē apostoli ut sufferat̄ verbū solatij.

Incipit tractatus consolatorius ad regem Francie p morte filij sui editus a venerabili patre Vincentio Beluacen.

De cõsolationibus specialib⁹ sup morte filij. Cap. i

Nprimis igitur aduertere debet illa que maxime psonã vestraz decet regalis prudẽtia qz ille puer amabilis bonę indolis pmogenitus vr Ludouic⁹ licet fm bũanã estimationẽ toti⁹ regni huius imo toti⁹ ecclię coi vtilitati futur⁹ esset: deo tñ aliqd meli⁹ sibi puidẽte q̃ de singulari bñficio morte ꝓoccupat⁹ est ut in çtę vitę refrigerio secur⁹ pmaneret. Etenim fm apli verbum nunc maxime dies mali sũt. Magnũ vtiqz dei bñficiũ asseqũtur qui de ptẽsenti vitę periculis maxime i qualicunqz statu salut emocat. Itaqz sic Sap. iiij legit. Raptus ẽ ne malicia mutaret intellectũ ei⁹ aut ne fictio deciper animã illi⁹ Fascinatio n nugacitatẽ obscurat bona z incõstãtia ꝑcupiscẽtię trãsuertit sensũ sine malicia. Cõsumat⁹ igit in breui explent multa tpa placita enim deo erat aia eius ꝓpter hoc properauit illũ educere de medio iniqtatũ. Mã z de q̃busdã pueris q̃ cũ parẽtibo morte ꝑcti sũt a bt̃o Aug. dissimit. qz in hoc eis diuina demẽtia puidit ne diu viuẽtes malorũ parẽtũ vestigia sequrent. Iosię q̃z regi iuda pro magno beneficio a deo ꝓmissum est: et habet iij. Reg. xxij. qz ipsũ citius ad pces suos in pace colligeret ne mala vẽtura sup terrã videret. Non solũ aut ꝯcidẽ puero hec etiã vobis in aliq̃ parte diuinitus esse existimo subuẽtũ. Mã licz vos cũ spãli ac fm deum dilexisse nullatenus ambigat ipsã tñ naturalẽ erga pp̃inqs affectionẽ etiã in viris spãalibus ita difficilimũ ẽ moderari ut nõ in aliqua parte aliquatin⁹ ꝓlabat. hoc ẽ ut in medio ꝓsistẽs nec citra remaneat nec vltra mẽsurã debitã ꝓtẽdat. Et frequẽ rei ista tractio amate ipsũ amoris affectũ ad se redire cõpellit z ordinẽ suũ retinere. Vobiscũ ergo fortasse diuinit⁹ actũ est qđ z cũ Ezechiele ꝓpha cui s. a dño dictũ est Ezechiel rrrij. Fili hois ecce ego tollo a te desiderabile oculoz tuoz z nõ plãges nec mor tuoz luctũ facies. Locutus sũ ginqt ꝓpha ad ꝓplm mane z mortua est vxor mea vespe. Hinc etiã Aug⁹ i li. cõfessionũ de quodã amico suo defuncto loquẽs ita dicit: Dñe de⁹ cõpatris vrũz olim amicũ societate studio nimis carũz sed nõdũ sic erat amic⁹ sicut est amicicia vra qz nõ est vera nisi eã tu agglutines charitate in cordibo nris diffusa. Vulcis tũ erat nimis studiorũ feruore paritum cocta z ecce tu imminẽs dorso fugitiuorum tuoz de⁹ vltionũ simul z fons misericordiaz qui cõuertis nos ad te mirabilis modis abstaulisti eũ de hac vita. Quo dolore cõtenebratus est cor meũ z qcqd cũ illo coicauerã sine illo vertebat in cruciatũ. Solus itaqz flet⁹ dulcis erat mihi z successerat amico meo in delitijs animi mei hoqz locus insilit remanserat vbi nec posset cõsistere nec inde recedere. Miser erã z miser est oĩs animus rez mortalium amicitia victus z dilaniatus cũ eas amittit ipsaqz miseriam q̃ miser est etiam anteqz eas amittat tũc sentit. Mã vñ facilime me dolor penetrauerat z itime nisi qz fuderã in barenã cor meũ diligendo mortuoz q̃i nõ morituz. Cũ siqdẽ q̃ capiũt animũ in cõsolatione hmõi amicicię sũt colloq ridere vicissiz beniuole obsequi simul legere. Vbis z hmõi signis a corde amãtiũ z redamãtiũ ꝓcedẽtibo ꝓos per linguã p oculos ac mille motus gratissimos quasi fomitibo animos cõflare z ex pluribo vnũ facere hoc est qđ deligit in amicis ita ut sibi rea bũana cõscientia sit si amãtẽ nõ redamauerit. nil quirẽs

et eius corpore pcter inania tēmnolētię Hinc ille luctus oriē siquis moriat̄ et amissa vita morientū mors viuentium. Dñe beat⁹ qui amat te et amicū in te et inimicū ꝓpter te. Nullū enī carū ille solus amittit cui oēs in illo cari sunt qui non amittit. Ac autem dñe nemo amittit nisi qui dimittit. Hęc Aug⁹. In quibus verbis duo ꝓpue notare possum⁹. Primū est q̄ sicut dīna ꝓuidētia superbis res ꝓcupiscibiles obiciat̄ vt comāt sic et electis res amabiles subtrahit vt amor affectum ad ipsum reducāt. Ne enī res concupiscibiles superbis obiciant̄ ad ruinā trahat planc dicit beatus Greg. in exp̄sitione illi⁹ verbi Job. x. Propter superbiā q̄si leenā capies me. sensus est q̄ in hac vita diligēdi sūt two⁹ tanq̄ in carne mortales. Unde Seneca in epl̄ari suo ad Lucilū. Non affligit sapiens amissione liberoꝝ non amicoū eodem enī animo fert illoꝝ mortem quo exp̄ctat suam. Mihi quidem amicoꝝ defūctorū cogitatio dulcis ac blanda est illos enī habui tanq̄ amissuros et amissi tanq̄ habiturus. Idem in libro de remedijs fortuitoꝝ. Stultus est qui morte mortaliū defl̄et: Nihil enī hoc nouū aut mirum est. Hinc vt Symachus patricius in epl̄ari suo dic̄ q̄ Anaragorā pbm grauis de filio nūcius a disputationibus non retrahit. De hoc enī refert Valer⁹ maxim⁹ q̄ audita filij morte Anaragoras: nil inq̄t inexpectatum mihi annūciasti ego enī illū ex me natum sciebā ee mortalē. Et postea subiūgit Valer⁹. Hāc vocē si quis efficacit̄ recepit ita liberos esse ꝓcreandos nō dubitabit vt meminerit sicut mori neminem qui nō vixerit ita nec aliquem viuere posse q̄ moriturus non sit. ¶ Et aūt et de scripturis dīnis ꝓducam exēpla nobilitat̄ vestre modestiaꝫ recolere debet illud memorabile factū ꝓclari regis ac ꝓphete familiaris Dauid cui nimiꝫ incertaꝫ occulta sapientię suę manifestauit. Hic enī cum ꝓ filio suo ęgrotāte vt legitur. ij. Reg. xij. se coram dño ieiunio et lacrymis afflixisset mortuo vt de illius morte nūciū audiuit de terra surgens lachrymas abstersit et tamen requisitus respondit ꝙd̄ infantem cuꝫ adhuc viueret ieiunauit et fleuit si forte dñs cum donaret mihi: Nūc autem quia mortuus est nunq̄ eum potero reuocare: Ego magis ad eum vadam: ille ad me non reuertetur. Sic ꝙ fecit apponi mensam et comedit et consolatus est Bersabee vroꝝ suam. Hz et idem ꝓphet̄ postmodū vt legitur eodem. xiij. cum filiuꝫ suū Absalon extinctum lugeret et incedens operto capite clamaret: Absalon fili mi. correptus a Joab p̄nce milicię sue protinus surrexit et in porta sedit sicq̄ familiam suam desolatā alloquens confortauit. ¶ Aduertat quoq̄ vestra regalis solertia q̄ virum aliquē dumtaxat excellentia officij ꝓditum nedū tam illustri dignitate nobilitatum mīme decet cōtinuare ꝓ tali tā femineo more luctū. Nam et ꝓpha Ezechiel vt supra dictum est vxorem defunctam ꝓhibet a vro plangere. Et Aaron sūmus pontifex vt legitur Leuit. x. filios suos Nadab et Abiu igne consumptos prohibet lugere. Sic enī loquit̄ Moyses ad eum et ad filios eius: Eleaçar et Ythamar: capita vestra nolite nudare et vestimenta nolite scindere ne forte moriamini et super oēm cętum oriatur indignatio et fratres vestri et omnis dom⁹ israel plangāt incendiū quō dñs suscitauit: Oleum quippe sanctę vnctionis est super vos. Hinc etiā nūc dīs papa vt dicitur ad nullū mortuū ingredit̄. Sic enī eodem. xxj. legit̄. Pontifex ad omnem mortuū non ingredietur nec etiam sup patre suo et matre mortuis cōtaminabit̄ q̄ oleū sanctę vnctionis sup eum est. Denicq̄ sicut dicit beat⁹ Ambrosius in li. ij. de morte satyri fratris sui: Licitoꝝ feruntur esse ꝓcepta quę mulierū vestes induere viros intrare si mgroꝝ indulgeant eo q̄ mollē et effemīatū iudicauerūt in viro luctum. Deforme est enī eos qui

pro fide pro religione pro patria p equitare iudicij atq; intemptiõe ꝓtutis obuiã morti pectus offerre debeant mgrere in alio grauiꝰ qđ in se si ipsi egerint expetẽdum sit. Nam quõ potes in te nõ refugere quod ipatientiꝰ alij voles accidisse? Depone g̃ mgroꝛẽ si potes-include si nõ potes-hec Ambrosius. Et vos igit̃ dñe mi rex q̃ sacrã vnctionẽ sup vos habetis luctũ saltẽ tempare debẽt. ¶ Accedit ad hoc q̃ dña pudẽtia nequaq̃ liberoꝛ solatio penit̃ vos ostauit-q̃n potius adhuc q̃s numerosam plem magnifici germinis vonꝛ doctrꝛ susceptibilẽ postentati vĩe mĩcordit̃ refuauit. Et vtiq; sicut dĩt poeta. Parti⁹ e mulẽ mat̃ deli derat vnũ Quẽ q̃ flẽs clamat tu ĩ sol⁹ eras. Nec tam de numero q̃s de bonitate gaudendũ est-sicut Eccl̃. xvi. scriptũ est: Ne iocũderis in filijs impijs si multiplicent-nec oblecteris sup eos. Melior est enĩ vn⁹ timẽs deũ q̃s mille filij impij-et vtile magis est mori sine filijs q̃s relinquere filios ipios. Ab vno q̃ppe sensato inhabitabit patria-a tribu impijs deseret Licet aũt vt dĩt Salomon Ꝓuerb̃. xx. Ex studijs suis intelligit̃ puer si munda sunt-et recta opa eius-nunq̃ tñ bũ anam estimationez occulto dei iudicio puerili cõspicim⁹: videlꝛ vt qa puericia minoris bonitatẽ futur⁹ esse videt̃ postmodũ accedente dña gr̃a necnõ-et eruditiõis humane diligẽtia tandẽ melioꝛ ꝛpetis comprobet. Et similit̃ ecõtrario qui melioꝛ apparet ĩ miꝛi ꝛtate-deficit ac degnãt ĩ maiori. Vñ ꝓpter euẽtũ hmõi licet vnũ apud dñes malignos dictũ est illud q̃si gnãle puerbiũ-de iuuene sctõ senẽ diabolũ Itaq; dñe mi de filij vĩ bonitate finali vob potius incũbit g̃tulari q̃s de illius transitu cõtristari. Dic enĩ et beat⁹ Ambrosi⁹ loquit̃ de Satyro frẽ suo defuncto in-li-p̃-Nihil habeo inq̃t qđ de frẽ meo mortuo plãgã-et habeo in q̃ gratias agã. Letandũ enĩ magis est q̃ talez frẽm habuerim'q̃s dolendũ q̃ frẽm amiserim. Nõ mediocris enĩ est vsura fraterni amoris-nec vilis nature sortis quã c̃ mulãt incremẽta ꝓtutũ-et de ipsi⁹ quidẽ beatitudine nequaq̃ debem⁹ dubitare qui nec vt opulens in diuitijs exultauit nec vt paup q̃ habuit exiguũ iudicauit hec Ambrosi⁹. ¶ Deniq; ingenij vestri nobilis industria cõsiderare debet aduersus casus cõsimiles aut etiã deteriores ac miserabiliores nõ solũ q̃ alibi per orbẽ terrarũ assidue cõtingũt-ꝝ q̃ etiã in regno vio-imo ĩ domo vĩa regia satis recenti memoria euenerũt: Nõne sicut refert historia pauloañ vias etatẽ Philippus Ludouici grassi filiꝰ recens in regem adhuc puer inunct⁹ dñi in ciuitate parisius equo vehebat̃ intra ecclesiã sctõ Germanj porcus equi pedibus se fortuito submittẽs equũ sup ipsius ꝓcipitẽ dedit-et ꝺ eius subita ac miseranda morte frãcis luctus induxit-cui successit in regno frater eiꝰ-s̃-pater Philippi regis nostri tpis Ludouic⁹. Nunq̃d nõ et tpibus nostris etiã Philippus frater vi maior natu de quo magnus aliq̃d sperabat̃-a puericia morte ꝓuẽt⁹ multi et magnis ingentem dolorem incussit. Cui⁹ nimirum vices in admĩstratiõe regni vos vsq; hodie cũ adiutorio dei supletis-et inf̃ adhũ sitates multas e diuersis partibus emergentes plurima diuine gratie beneficia ꝓcepistis. Hec et his similia memorata molestiã animi vestri citius mitigabunt qm̃ vt ait poeta: Leuis⁹ coĩa tãgũt. Nec etiã recogitate q̃d dicat̃ ab angelo Tobie-xij-q̃ acceptus eras deo nõne erat vt temptatio ꝓbaret te. Temptauit deus Abraã ꝺ filio suo-sicut legit̃ Gen̈-xxij-de quo ibi dĩt Origenes omel̃-viij-Cui scilicꝛ Origeni testimoniũ ꝓbibet Hieronym⁹ q̃ vbi dñs locut⁹ est nemo meli⁹ Tolle inquit filium tuũ vnigenitũ quẽ diligis Isaac-et offer illum mihi in holocaustum ℟. Charis ac dulcibus appellationẽb iterum ac sepe repentis affect⁹ paterni suscitant̃ vt amoris cuiglante memoria ad imolandũ filiũ paterna dextera retardetur-et aduersus fidẽ animi

tota carnis milicia repugnet. Et q; dictum ei fuerat: In Ysaac vocabitur tibi semen. Fit etiã nois pueri cõmemoratio. vt ꝛ ꝓmissionuꝫ que sub hoc nomine facte sunt sultet desperatio. sed ꝟ oĩa quia tentabat de⁹ Abraã. Quid post hec: vade inquit in terram ꝛc. Intuemĩ per singula quõ fiunt temptationis augmenta. Primus enĩ dicitur ei q̃ filiuꝫ offerat. deinde q̃ in montẽ ascendat vt dum iter agit per totam viam cogitationibꝫ discerpat. ꝛ hinc vrgente ꝓcepto. hinc ꝑro vnici affectu obluctante cruciet. ꝓpter hoc ergo ꝛ via inũgitur ꝛ ascensio montis. vt in his oĩbus spaciũ certaminis accipiant affectus ꝛ fides amor dei ꝛ amor carnis. pẽa ꝓsentiũ et expectatio futuroꝝ. Dic autẽ thio vidit locum procul. Sapiam ꝛ consiliũ temptantis intuor. sic enĩ in proximo non erat mons aliquis vbi hoc fieret. sed per triduũ iter protẽditur quo recalcantib⁹ curis. paterna viscera cruciant. vt oĩ hoc spatio tam prolixo filium pater intueretur. cuiꝫ eo ĩbum sumeret. tot noctibus puer in amplexibꝫ pãis penderet pectori inhęret. in gremio cubitaret. Pat in q̃t mi ecce ignis ꝛ ligna vbi ẽ victima holocausti? Quõ putas imolandus filiꝰ per hanc vocẽ paterna viscera cõcussit? ꝟ Origenes. Qui ꝛ pꝰ modũ iferi. Putasne alicui nostrũ ex hac ipsa narratione hystorica tãt⁹ animi robur acq̃rit. vt cum forte filius eius morte cõmuni ꝛ oĩbus debita etiam si vnicus sit ꝛ dilectus amittit. Abraã in exemplũ sibi adducat eiusq; magnimitatẽ ante oculos ponat. Nunc itaq; dñe mi rex ecce grauiter tulit animi vestri nobilitas ꝫm cõmunem hũane nature legem dinitus institutam ꝓgenitũ vestrũ occũbere. quid si vob ea am vnigenitũ ꝓpijs manibus ꝓceptiꝫ esset occidere? Nunc inquit cognoui q̃ timeas deũ. ꝛ non ꝑperceris vnigenito filio tuo. ꝓpter me. Nec idarco ꝟ ingero vestram exhortãs prudẽtiã q̃n ꝛ ego sentiam ac sperem de vob meliora. pudetq; dixisse minerua. ꝟ q̃q; bon⁹ vomitat homer⁹. Nec nocet admisso subdere calcar equo. Veniq; nolite mi dñe filiũ vestrũ dilectũ plangere tanq̃ mortuus sit non est enim mortuus sed dormit. Ecce nanq; aries ille pro ipso. sicut ꝛ pro Ysaac imolatus est. qui tãc Abraę sub typo natu dino apparuit. qui morte ẽ nostraꝫ moriendo destruit. ꝛ vitã resurgẽdo reparauit. Aries inq̃ ille qui licet omnipotentię sumq; sapientię cornibus cẽt armatus. pro nobis tñ infirmus ac simplex tanq̃ ouis ad occisionẽ est ductus inter vepres peccatoꝝ suspensus. spinis quoq; nobilomin⁹ coronat⁹. ꝛ cruci inhęrẽs manibus cornibus. comua siquidẽ vt scriptum est in manibꝰ eius. ꝛ ibi abscondita est fortitudo eius. Verũ vt dicit apostolus. qđ infirmũ ẽ dei. fortius est hoibus ꝛ qđ stultũ ẽ dei sapientius est hoibus.

De rationibus generalib⁹ moderandi luctũ ꝺ morte amici. Capitulum II

Taũt ad compẽdiũ veniam decez rões siue causas generales sĩmatim ex scripturis colligere possum⁹ quibus in morte amici cuiusq; luctus est moderãdus. quas pene oẽs aut plures i epla ad Tirasiũ consolatoria tãgit Hieronym⁹. ¶ Prima siquidẽ est cõsideratio voluntat⁹ dine cui debem⁹ nos ĩ oĩbus ꝓformare. Hñ dicit ibi Hieronym⁹. Si nros defunctos plangim⁹ qs tñ resurrecturos credimus qđ faceremꝰ si mori tñ ꝓpet nos de⁹. volunta⁹ eius vnaq; sola sufficeret ad solatiũ cui nullũ ꝓponere intẽm affectũ Huic etiam sñie Hieronymi consonat Seneca ĩ epla ad Lucilĩ dicẽs: Placeat deo qđ deo placet ob ꝺ ipsum q̃ deo placet. ¶ Secũda ꝗtat⁹ cõsideratio est q̃ licitũ ac iustũ est vnũquẽq; qđ suũ est recipere. Hñ ibidẽ subdit Hieronym⁹: Nihil abstulit tuũ q̃ recipe dignat⁹ ẽ ꝓpriũ. creditũ suũ recipe debuit

creditorez·r nihil aliud vocet q̄ creatorē gr̄as agē mutuū ti·r dicē cū Job: Dñs dedit dñs abstulit·sicut dño placuit ita factū ē·sit nomen dñi bñdictum ⁊c. De hac crediti receptiōe dī Ecclesiastes·xj Reuertet puluis ī trā suā r spūs ad cū qui dedit illum. Et sapiē·xv·Reducat se vñ accepit ē·repetit debitū aīe quā hēbat.

Tertia ē ꝓsideratio necēsitatē q̄ ·l·omēs sum⁹ ad mortē·ꝺ astricti·inf illā dñi sententiā Heñ·ij·Quacūq die comedens morte morier̄·Vñ in pson mortui dī cuilibet viuēti Eccl·xxviij·Memor esto iudiciū mei·i·mortē inflictę tibi iusto iudicio dei·sic enī erit r tuus·i·morier̄ r tu·sicut ego mortu⁹ sū. Nā q̄s ē hō q̄ viuet r nō videbit mortē? Bibi ḡ r ī breui mors veniet·qz sic dic Greg⁹: Breue ē q̄cq̄d fi nē hz. Vñ ibidē·ih inq̄t hodie r ī tertio hoc est·meū iudiciū ita ꝓterijt r tuū iam imminet·vñ bñdicit·hodie nō crās·qz ipsū ꝓpñs vitę nr̄ę tps via ē ad mortē ita qꝛ vi uendo morim̄. Vñ Aug⁹·hanc vitam mortalē vocat etiā vitalē mortē. Hinc etiā Seneca epla·xxiiij·Quotidie inq̄t morim̄ qz q̄tidie ps aliqua vitę demit̄·r tūc q̄s vita decrescit cū crescim⁹. Idē in lib̄·In hoc ni fallor erram⁹ qꝛ mortē fecq̄ iudicam⁹·cū illa r ꝓcesserit r securā sit·quicq̄d enī añ nos fuit mors est. Hinc r Hildebt⁹ cenomanēsis loquens ꝺ ecilio suo metro lusit ſ mō Hoc ē ſ hoīs sp cū tpe labi Et sp q̄dā ꝓditōe mori. Jō recte dic mlier thecuites·q·Regi·xiiij·Oēs morim̄ r q̄si aq̄ delabim̄·hęc ergo ꝓsideratio ꝺz nos facē mortē amico⁹ ęquanimiter tolerare. Vñ Seneca ī epłam ad Lucilū Quę q̄rela ē·qꝺ icōmodū: si q̄cq̄d ꝺbebat dereliq̄ dēsc. Hinc q̄ dic Ambr̄ supl·li·ij·Quid absurdi⁹ q̄s vt id qꝺ scis oīno eē ꝓscriptū·q̄si spāle deplores. ſ est·animū supl ꝓditionē extollē·legem cōez nō recipe·nec ꝓsortiū recusare·ſesu carnis inflari·r carnis ipsi⁹ mēsurā nescire. Quid absurdi⁹ q̄s nescire q̄d sis·r affectare qꝺ nō sis: aut q̄d ipsum dēti⁹ q̄s eidem futurū sciat̄ id cū accident ferre nō posse. Nō ē igit̄ grauis ſbcūd⁹ mgror ſz naturā·ne aut aliquā excellētioꝛez natę ꝓrogatiuā nob videamur arrogare·aut cōem recusare·mors enī q̄libs ē oīno·hęc Ambros⁹. De hac etiā morte q̄rate vel q̄litate·dic Boet⁹ ꝺ ꝓsola·li·ij·Mors ſpernit altā gliā ſuolauit bñle pit ad cel ſū caput·q̄tqz sumis infima. Itē Horatius ī·li·carminū odaꝝ. Pallida mors eq̄ pulsat pede·pauperꝝ tabernas regūqz turres vitę summa breuis oīno·manet vna mors q̄ tellus·pauci recludit regāqz pueris. Aliꝺ q̄z poeta Claudianus ait: O mors·sub tua purpurei venient vestigia reges. Deposito luxu turba cū paupere mixti. Via mors q̄s tu dānata nocentes·Tu requiē datura pijs te iudice sontes. Impia cogit vitę cōmissa fateri

Quarta ꝓsideratio fratrę vtilitat̄ ē ſ·erga ipsum defunctū q̄ p mortē habet̄ est a pēnis miserijs ac picul. Vñ Hieronym⁹ vbi supl. Addit inq̄t r alia ꝓsolatiōis quidētia q̄ iacul orbitat̄ occurrat·plangere nāqz deberem⁹ amici de sęculo recedentibꝰ si sęculi ꝝ nos īimicitias sentirem⁹ mūme. At nūc piclitari volebat adhuc q̄ dolet aliquē dormire r influet⁹ vitę pñtē videre cupit miserū laborare. Quid ḡ p dormiēte lachrymas fūdis q̄si nescias qꝺ ī ipso q̄tidie patiar̄ Propt̄ hō enī r dñs discipłos admonet dicēs: Si diligeret⁹ me gauderet⁹ vtiqz qz vado ad patrē·ſ hō Hieronym⁹. Et ne forte aliqꝺ obijceret·qꝛ dñs ī morte Lazari flenit: postea subiungit: plane mortuū Lazar flenit·ſ nō tuas lachrymas fudit. Voluit Lazarū nō dormiētē sed poti⁹ resurgētē·r flenit quē cogebat ppt alios saluādos sęculo reuocare. Nōne vis dās ingemiscebat quā tu voles eē ſbla tam·ſ·cōtra lachrymas ei⁹ lachrymę tuę pugnāt·r amor tu⁹ amori ei⁹ nō ꝓuenit Ille q̄ppe nolebat quē dilexerat laborabus reddere·r tu amare te credis cui labor vis adhuc tormēta restare. ſ Hieronym⁹. Veniqz in·li·ꝺ senectute dicit Aulli⁹ Nō ē lugēda mors quā imortalitas seq̄t.

Quinta ē ꝓsideratio dīne dispositiōis q̄ nouit q̄ꝺ cuiq expediat hoī

vinē·ꝫ qñ mori. Vñ ibi dic̄ Hieronym⁹ Plāgim⁹ būficia dñi q̄ nouit qñ nr̄e ꝓfecturinfirmitati·hoc ē qđ dī ab ipso domino Matth·vi·Scit enī pr̄ vr̄ qđ opus sit vob. Vnde ꝫ Aug⁹ in li·soliloq̄oz·dī salute inq̄t corpis mei q̄diu q̄d ih̄ sit vtile nescio·tibi dñe ꝑ committo·ꝫ·Petri·ij· Dēs sollicitudinē ꝓiciētes in eū qm̄ ipsi cura ē de vob. ¶ Sexta est cōsideratio inutilitat̄·ſ·luct⁹ ac tristicię q̄ nec mortuum p̄t ad vitam reuocare·nec a pena liberare Vñ idē Hieronymus. Vide q̄s si dolori detreat aliq̄d ꝓcedi vbi sine aliq̄ remedio p̄t anim⁹ sanari. Hoc ē qđ dic̄ illa mulier thecuites In tra q̄si aq̄ dilabim̄ q̄ ñ reuertēt·Hoc ē etiā qđ Dauid ꝺ filio suo defuncto iā ꝓsolat⁹ ait: Nūq̄d eū potero reuocare·ego magr ad eū vadā·ille vo nō reuertet ad me. Vnde etiā dicbtūs Job·vij· Memēto dñe q⁹ vent⁹ ē vita mea ꝫ nō reuertet oculus meus ꝛc. ¶ Septima est ꝓsideratio ꝓprie dānificatiōis·q⁹·ſ·ille luctus ac tristicia dānificat hoīem in corpe ꝫ aīa·Vñ illud Eccl·xxx·Multos occidit tristicia·ꝫ nō est vtilitas in illa. Et legit Prouerb·xxv·Sicut tinea vestimento ꝫ vermis ligno·ita tristicia viri nocet cordi. De his duobꝰ·ſ·q⁹ tristicia vel luctus viuēti mortuo sit inutil⁹ ꝫ lugēti dānosus dicit Eccl·xxviij·Repelle tristiciā a te·neq⁹ enī ē cōuersio·ꝫ huic nihil pdeſt⁹ teipsū pessimab. Nō est in q̄ps pūsio·i·mortui ad vitā p̄tez reūsio·ꝫ ita huic nil pdeſt·ſ·p eo tristādo flēdo·ꝫ insup teipsū pessimab·ſ·dolore nimio affligēdo. ¶ Octaua ē consideratio ꝓprie vtilitat̄ q̄ ipsa morte amici frequēter puenit·nam amici bui⁹ mūdi frequēt impedūt ires salut̄. Nā ꝫ cor⁹ dū deligētes ad mūdū allicūt ꝫ eoz ifortunia vel calamita tes offendūt·Et vt dic̄ Aug⁹ super Genē. Sepe offendit de⁹ ne offendat amic⁹. Sic ergo nob eoz ſtractio tolerabil' vel etiaz ḡta ſsēti p̄tia nob ē dūpēdiosa. Ad ꝫ valent ꝑdicta exēpla ꝺ ipso Augustio ꝫ Eçe chiele ꝓpba. ¶ Nona ē ꝓsideratio futur̄e resurrectiōis·in q̄·ſ·ad vitā reducent̄ q̄ cū dolore amittūt̄·Vñ ꝺ·j·Cor·xv·Dēt q̄dē resurgem⁹. Hec enī ꝓsideratio dz esse lugētiꝺ ꝓsolatio·Vñ illud·j·Thessal·iij· Nolum⁹ vos ignare ꝺ dormiētibꝰ vt non p̄tristemi sic ꝫ ceteri q̄ spē nō hūt. Hinc et Hieronym⁹ vbi sup̄. Q⁹ ꝑdicta oīum gaudioz ꝓsūmatio sequet̄ q⁹ i resurrectione l·immicē nob dño reformāte reddem̄·sicut scriptū ē: Vidi enī credim⁹ q⁹ Ihesus mortu⁹ est ꝛc. Itaq⁹ stupro murū fidei tuę penetrū vulneribus obtutatum cuam sopire deborrat spes resurrectiōis. Nūq̄ enī cū dolore ꝓcordat spes·nec quā cūq⁹ iacturā sentit fides. Vnde etiā dic̄ ad Theodorā ꝺ morte Lucini viri sui adūsus mortē nōnatē q̄ inf̄ frēo vinciat charissima inf̄ se noīa crudelis ꝫ dura dissociat·hec consolatio·erigimur q⁹ in breui visuri sum⁹ q⁹ absentes volem⁹·nec enī mors appellat̄·Vñ apūn ꝺ somn⁹,ꝺ Hieronym⁹. Vnde Amb·vbi supra·li·ij· Mortē itaq⁹ ꝓbam⁹ nō ē lugendam·ꝑ q⁹ cōs ē ac debita cūct̄·venięs q⁹ nos a ſcli bui⁹ absoluit crūnis·postremo q⁹ ad modā somni a labore mūdi reqescere facit in spe resurrectiōis. Vnde in·li·ꝑ·Cessabūt igit' lachrymę meę·q⁹ dz aliq̄d inf̄ fidos ꝫ ꝓfidos interē·flebāt suos q̄ eos ī ꝓpetuū intēsse cristim̄ at q⁹ spē resurrectiōis nō hūt quā nō cepit sua dei ꝺ ꝛclemētia fidei. Nob vo q̄ꝺ mori nō nat̄ę ꝺ huius vite finis ē q⁹ nata ipsa repat̄ in medio·mortis casus abstergat oēs flet⁹. ꝺ Amb·Itaq⁹ ꝺ morte amici luct⁹ vł tristicia dz moderāi ꝫ marie mr̄ meritū ipsius defūcti·Vñ illud Eccl·xxviij·Amare fer luctū illi⁹ vno die vel duobꝰ·i·quo tpe fm magr vel minus. Et ꝺ fm meritum ei⁹·q⁹ fm q⁹ iustior fuit min⁹ē lugēd⁹·nā de morte amici iusti non debem⁹ tristari ꝺ poti⁹ gratulari·tū ꝓpter eius vtilitatē q̄ plena ꝫ miseriaꝝ exulat·tū etiā ꝓpter nr̄as q⁹ libert⁹ q̄s aīa ꝑ nob ad deū intercedit. Vñ Hieronym⁹ vbi sup̄·ſ·ad Theodotā: Ambr⁹ in breui ꝓsumat⁹ explenit tpa multa: nos volendi magr q̄s ille sum⁹ q̄ i ꝓelio stam⁹·vulnera accipim⁹·virtus fortitudinē·ille eā secut⁹ ē victor·te aspicit i excelso ꝫ fauet laborāti ꝫ mr̄ se locū ꝓparat eodē charitat̄ amore q̄s in tra q̄s oblitus

609

officij ꝓiugalis sororē hīe te cepat ·ß Hie ronym⁹. Hinc pōt assignī uecīa ꝙ vltima cā q̄ repmi uereat hmōi tristicia·qz·ſ·si nos amici instī dilexerūt i hac vita vtiq; di lgūt ꝙ i pria·nosq; meriſ suis diriguīt i via Hñ Aug⁹ in·li·d cura ꝓ mortuis gerēda. Nakingt q̄ me tra mariq; secuta ē vt mī viueret·ablit vt nūc vita fliciore crudelis facta sit adeo vt cū alicis coz meū angāt filiū tristē nō ꝓsolet quē amice dilexit quisq; mſtū nūcq; videre voluit. Idē i·li·ꝓfessio nū. Hñe i sinu Abrae vixit Hebrūd⁹ dul cis amic⁹ me⁹·tu⁹ aūt adoptiu⁹ ex libro filiul. Ibi inq; vixit vñ me intra homūtionē icrptū introganit. Iaq; ñ aure ad os me um pōt ꝙ spuale os ad fontē tuū vbi fliz sine fine q̄tū pōt ꝓ auiditate sua sapiam tuā bibāt. Nec sic cū arbitror ex illa iebria ri vt obliuiscar mei: cū tu dñe quē ille po tat memor sis nrī. ß Aug⁹. Hic etiā dic spōs sus ad spōsaz·i·Hristū ad aīaz·Aue·ſ·vltī Hunc habitas i horti amici ausculāt te fac me audire vocē tuā·vbi amici ſm glo·di cunt angeli ꝙ alij scti q̄ iā i requie sūt et ꝓ nobis cedūt. Hrope ß dic btūs Cypan⁹ martyr egreg⁹·i·li·d mortalitate. Nō sūt lugēdi frēs nri attēsiōe dñica d̄ sculo li terati cū sciam⁹ eos nō amitti ß pmitti ꝙ occasionē nō ee dādā gētilib⁹ vt nos me rito repbēdāt qz ds apud d̄m vīue dicim⁹ vt extictos ac pditos lugeam⁹. Nihil enī pdest hbis ꝓferre hrutē ꝙ facti destruere merita·ß Cypan⁹. Negant dic ds beatus Amb·vñ supHuid te mi frat amātissime fleā q̄ sic ih crept⁹ es vt esses oiuz · non enī pdidi vsū tui ß cōmutani·aīe corpe ſsepa bil nūc indiuidu⁹ affectu·maneo enī mecū ac sp manch. Nūcq; te pria m̄ eripuit nec m̄ pria vnq; ꝓtulisti ꝙ nūc altera ꝓstitisti. Hepi enī iam nō ee ibi pegrin⁹ vbi melior mei portio ē Nūcq; sicdē i me tot⁹ fui ß i al tero nīm pe maiot ātoz · vtq; aūt cram⁹ i christo ī q̄ ꝙ suma vnitāt⁹ ꝙ portio sin gulor ē. Itaq; para m̄ frat ꝓsortiū tospi tij ne ꝙso dīm deseras cupiēt⁹ tui·expecta ꝓperātē·festinātē adimua·ꝙ si diuti⁹ i mo rari videbor accersi·ß Ambrosius.

De modis et causis varijs mor tuū lugendi. Capitulū III

Liedū est itaq; ꝙ tristicia ſ itēsa d̄ morte amici sp mala ē ac nocina·ꝓpassio tū etiā cū lachry mis suis bona Hā d̄ hmōi tristicia dī Eccl xxxviij·A tristicia festinat mors ꝙ cooperit hrutē·ꝙ tristicia cordis flectit cernicē. Ab hac inq; festinat mors·i·cito vel d̄facili ꝓ uenit aīe dānatio ꝙ etiā corpis defectio·qz spūa tristia exiccat ossa · vt legit Prouēb· xvij·Et cooperit hrutē·i·eneruat bñ agen di fortitudinē ꝙ flectit cordis cernicē·i·de bilitat mētē. De cōpassiōe hro ꝓ sumam⁹ exēplū in dño·qz ꝙ ipse sup Lazarū mor tuū fleuit·ꝙ iudeos tāq; insensibiles argu it dicēs: Lamētauim⁹ ꝙ nō plāxistis·vt le gīt Matth·xi· Dicz apls ad Ro·ꝓ·quos dam argut ꝙ cent sine affectiōe. Dauid q̄z plānsse legīt mortuos·nō soluz filios ß etiā iimicos videz Saul ꝙ suos·ij· Reg· ꝓ· Et iterū Abner ꝓnopē adūsariꝫ exercit⁹ Ibidē·iij· Iō recte dī Eccl·xxxviij·Fili in mortuū ꝓduc lachrymas ꝙ q̄si dira passus icipe plorare·ꝙ ſm indiciū cōtege corp⁹ illi us ꝙ nō despicias sepultura ipius. Recte dī q̄si dira passus icipe plorare·i·sine ficti one videz ac si ipse vtriq; patēt q̄ gustian q̄o mortiēdo passus ē ille. Hec ē enī hra cō passio fratnę charitatī q̄ d̄ miserijs alienis volet q̄si d̄ suis·ſm illud·j·Cor·xij·Si cō patīt vnū mēbz cōpatiūt oia mēbra·ecō trario si gliaī vnū ꝓgaudēt oia. Hoc ē ꝙ dī Roma·xij·Gaudē cū gaudētib⁹ flere cū flētib⁹. Cui etiā ꝓsonat Horati⁹ dicēs in poetria. Ut ridētib⁹ amidēt ita fletibus assint hūani vult⁹·Et vere i luctu mortui dūtaxat boni vl instī dz affect⁹ vtq; ꝓcurrere·ſ·dolorī ac lticię·doloris cōpatiēdo ꝓpt naturā·lticię ꝓgtulādo ꝓpt grām et gliaz. Sic·n·ꝙ d̄ btō Martino canit eccle sia·quia piū est gaudē martino·ꝙ piū ē fle re martinū. Dicz btūs Amb·vñ supHō gnē inḋt lachrymis ꝓrim⁹ culpā. Ali⁹·n·ē dolor natꝰ·alia tristicia diffidētię·ꝙ planu mū refert desiderare qd̄ habuerī ꝙ lugē qd̄ amiserī. Nec sol⁹ dolor hz lachrymas sed hz ꝙ lticia lachrymas suas·ꝙ pietas fletū

etatat·ꝛ oño stratū ngat. Ipse ꝯz lachrymę vel ceo sūt ipsi flet⁹ cocūdi q̄bo restringit ardor animi ꝛ q̄si relaxat⁹ cuapoꝛat affect⁹. ℌ Amb. Recte aūt p⁹ dicta Eccl. de luctu mortui verba subiūgit etiā ō sepultura ℌm ō Et ℌm iudiciū ꝓsege corp⁹ eⁱ⁹ et nō despicias sepulturā illi⁹ cōtege in ꝯsu vario ac cęter⁹ q̄bo inolui solēt ꝛ cōtegi corpora mortuoꝝ ꝛ ℌ ℌm iudiciū i nō supflue vel ābitiose ℌ discrete videl⁹ ℌm honestam ꝓuetudinē patrię ꝛ ℌm ipsi⁹ dignitatē tuamq; facultatē. Mā vt dic Piero. super Marcū. Ut simplici sepultra dñi ſ an synone māda trī inoluti ꝓdānatur ambitio diuitū q̄ nec ī tumulis pōt carere diuitijs. Vñ Isaias. xxij. inhet⁹ a dño increpare sobnam ꝓpositū tēpli dicēs. q̄d tu ℌ aut q̄si q̄s ℌ q; excidisti ſ sepulcꝝ excidisti ī excelso mēoriale tuū diligēt⁹ in pēt tabnaculū ſ videlicet vt te ābitio etiā in morte seq̄ret⁹ sic ibi dic Piero. In ℌ enī q̄d dic excidisti in excelso⁹ ſ vt plenius apperet ac dicēt⁹. ſ Hoc ē sepulcrū Sobnę. arguit cū ō superbia et ābitiōe. In ℌ aūt q̄d dic diligēt⁹ ō curiositate ꝛ ī ℌ q̄ addit ī petra ō sūptuositate. Et ī bis oībo ō supstitiōe. Dic etiā Aug⁹ i li. ℌ de cura ꝓ mortuis gerēda. q̄ illa oīa ī curatio funer⁹ ꝓditio sepultę pōpe exeq̄arū mag⁹ sūt vnoꝝ solatia q̄z ſ sibi dicta mortuoꝝ. Si aliq̄d ꝓdest impio sepultra p̄ciosa obesse pio vilis aūt nulla. Regum⁹ autem martyrū corpa cum ſbo exposita ꝛ ossa coꝝ ignibo ꝓcremata vt christiani offerēt christū ꝓfitēdo dū ꝓtēnūt h̄ vitā multo magis ꝓtenere sepulturā Mā iō dixit dñs nolite timē eos q̄ occidūt corp⁹ ꝛ postea non hñt q̄d faciāt q; q̄q̄d facē ō corpibo suoꝝ ꝓmissi cēnt nihil q̄ minueret christiana de fūctoꝝ felicitas fieret nihil etiā p⁹ mortez ad sensū viuētiū puueniret nihilq; saltē ad tēmētū ipsoꝝ corpoꝝ q̄ min⁹ integ⁹ resurgerēt ꝓmeret. Demiq; ꝓclaras q̄dē exeq̄as ī ꝓspectu bonoꝝ illi purpurato diuiti turba exhibuit famlo⁹ ℌ multo clariores ī cō spectu dñi vlceroso illi paupi misterū pię buit ągeloꝝ q̄ nō cū in marmoreū tumulū extulerūt ſ i sinū Abrae sustuleūt. Ceteꝝ sepulturę curā etiā pbiptēpsere licuitq; poetis ō hac re plausibilit⁹ dicē gelu tegit q̄ nō hȳ vnā. Nec iō trī ꝓtēnēda ē ambitiē da sūt corpa defūctoꝝ marieq; iusto⁹ ac fideliū q̄bo tamq; organis ꝛ vasis vsus ē spūs sctūs ad oē op⁹ bonū. Mā cū ātiq̄tus iusto⁹ funera officiosa pietate curata sūt ꝛ ipsi dū viuerēt de sepeliēdis vel etiā trāsferēdis suis corpibo filios mādauerūt. Et Tobias mortuos sepeliēdo deū ꝓmeruisse ꝓmēdatur teste ągelo. Ipse ꝯz dño religiose mulier⁹ bonū op⁹ ꝓdicauit ꝛ ꝓdicādū cōmendat q; vnguētū ꝓciosū sup mēbra eⁱ⁹ effuderit atq; ℌ ad eā sepeliendū fecerit. Demiq; monumētū eo q; mētē moneat mūcupat. Cum enī recolit anim⁹ vbi sepultū sit charissimi corp⁹ occurrit alicui⁹ sanctimonie venerabilis loc⁹ eidē sctō dilectā aiaz cōmēdat recordāt⁹ atq; precant⁹ affect⁹. qui cū defūcti fidelibo exhibet⁹ ipsū ꝓdesse non dubiū ē bis q̄ cū in corpe viuerēt talia sibi p⁹ hāc vitā ꝓdesse meruerūt. Adiuuat ꝙ defūcti spūs nō mortui corpis loc⁹. qm̄ ꝛz sanctus ſ ex loci mēoria viu⁹ amicoꝝ affectus Itaq; ꝓuisū ē sepeliēdis corpibo loc⁹ apō memoriā sctoꝝ bonę affectiōes būanę non erga funera suoꝝ. Maz si nulla religio'est vt sepeliant⁹ non pōt trī nulla eē qm̄ vbi sepeliant⁹ attēdit. Talia ꝯz viuentiū solatia reꝙrunt⁹ quibo eoꝝ p⁹ in suos appeat animus ℌ Aug⁹. Vnde recte in Ecclīastico subdit⁹ Et nō respicias⁹ inq̄t sepulturā illi⁹ q̄ ſ op⁹ ē mię si trī fiat ꝓtermissis ō Bobna ꝓdict⁹ oīb⁹. Vñ hāc etiā exhibuerūt corpori dñico Joseph ꝛ Nicodem⁹ ligātes illud lintheis cū aromatibo vt legit Joh. xix. Licet n. sctis martyribo nihil obsuerit q⁹ ī sepulta, piecta sūt corpa ipsoꝝ sepeliūt⁹ trī cū honore vt dictū ē tanq; vasa q̄ę spiritussancti corpa fideliū etiam in testimoniū future resurrectiōis ipsoꝝ corpoꝝ. Recte ꝯz ibidē in Ecclīastico subiūgit. ꝓpē delaturā aūt amare fer luctum illius vno die id ē modico tempore vt differētia sit inter christianū qui habet spem ꝛ paganū qui nō hȳ spem resurrectiōis ꝛ etiā ne nimia tristicia absorbear⁹. Vñ adhuc ibidē subditur. Et ꝙsolare teipsū ꝓpter tristiciā nimiam ſ licet ꝓcauendaz ſ sic enī bmōi

cõpassio tempanda ẽ vt ad tristiciã morti ferã nõ declinet quę mentem absorbeat in rta illud quod .ij. ad Cor. ij. de quodam dicit. Cõsolamini illum ne forte abundãtiori tristicia absorbeatur. Hinc etenĩ ibidem in Ecclesiastico paulopost dicitur: In abductione enim id est amici subtractione pmanet tristicia i pseueratę absorbet nisi cohibeat. Jõ sic ibi dr Uno die vel duobꝫ lugendũ est tm̃ ꝫ postea ꝓsolandũ. Ad ꝟ aũt valet qđ postea dr: Ne derelinquas in tristicia cor tuũ vt in te .s. dñeꝫ totaliter. sed memẽto nouissimoꝝ videlꝫ qꝫ tu moriẽs similit̃ ꝫ noli oblauisci vt ista memoria doloꝛẽ tuũ temperet de morte amici. Propt̃ ꝟ etiã dr Salomon Ecclesiastes vij. Melius est ire ad domũ luctꝰ qm̃ ad domũ cõuiuij. In illa enĩ finis cũctoꝝ admonet̃ i pditio eoꝝ bñ ange fragilitatę ac necessitas mortis ad memoriã reducit̃ etiã viuens cogitat qđ futurꝰ sit .s. vile cadauer pascẽs vermes. Jõ sup sepulcra fiũt epitaphia vt qlibet mortẽ suã qñ lugẽs i morte aliena dicat: Mõ sumus iste fuit ꝫ erimus qñ qꝫ qđ hic est. Et ꝟ est illud Eccl. xxv supius positũ: Memor esto iudicij mei ꝛc. Ita qꝫ triplici respectu vel affectu salubr̃ effundi pñt a qlibet lachrymę i alterꝰ mortẽ videlꝫ affectu cõpassiõis erga primum affectu cõpũctiõis ac miserationis erga seipsũ affectu deuotiõis erga deuꝫ .s. orãdo vel ipsũ desiderãdo. Illa ꝛo abãdãs tristicia q̃ marie solet respicere damnãt̃ ꝓpriũ mortẽ opar. fm aplm .ij. Cor. vij. Jõ qꝫ dr Eccl. xxx. Ne dederis tristiciã aię tuę. nec affligas teĩ ꝓsilio tuo. Propt̃ ꝟ oꝛa vocꝫ nos Eccl. xxij. tempate lugẽ cũ lugentibꝰ ꝫ cõpati aliorũ miseriis ac defectibꝰ. Ubiqꝫ pñt tria gnã bonꝫ qđ cõpatiẽdã est ipsa nata dictãte .s. bonũ mortuũ morte natę ꝫ fatuũ viuẽtę vita natę ꝫ malũ mortuũ morte culpę. De ꝓmo dr Sup mortuũ plora defecit enĩ lux eoꝝ .i. vita cozpal. ꝺ q̃ dr Job iij. Mutare data ẽ misero lux ꝫ vita his q̃ i amaritudie aię sũt. De secũdo sĩ ũgit et sup fatuũ plora sup fatuũ .s. vnus multo plus qꝫ sup bonũ mortuũ. Defect. n. sensu i prudẽtia q̃ bonũ eligit ꝫ malũ fugit. De tꝛio postea dr: Necessimi necessima vita super mortẽ fatui .i. deꝝ ẽ vita ipius .s. i pctõ mortui qꝫ mors fatui ꝫ iõ magis volẽda ẽ. Un Aug. Cũ alicꝫs ꝺ nñis seductos audim⁹ cõpatiẽtes dolem⁹ mortuos quippe mallem⁹ audire qñis nec ꝟ qđ ẽ sine volẽ audire possem⁹ sup oĩa ꝛo volẽdũ ẽ ꝺ illo q̃ finaliter in pctõ mortuꝰ ẽ. Un Amb. iij. senteñ in li .ij. Danid mortuo filio quẽ ꝺ Bersabee suscepit luctũ cohibuit. Jdẽ postea filiũ fleuit parricidã q̃ ñ fleuerat innocentẽ. O vꝛa sapiẽs iudiciũ. nõ solꝰ fletur Absalõ. flet parricida. flet ꝫ Amõ. flet scelerat⁹. nõ flet dilectus. vna q̃ fides ꝫ illos mortuos fleuit ꝫ flendõ infantẽ mortuũ ñ putauit. Illos .n. sibi posse credebat. hũc resurrecturũ sperabat. ꝟ Amb. Mõ solũ autẽ plus vel gui⁹ volẽdũ ẽ sup fatuũ ꝫ impiũ q̃ sup mortuũ ꝟ etiã dicti⁹. Un ibidẽ ꝟ iũgit. Luctꝰ mortui septẽ diebꝰ sꝛpr solet fieri. fatui aũt ꝫ ipius oẽs dies vitę illoꝝ. Loquit̃ aũt ꝺ luctu mortui fm morẽ tpis sui. Nam aũ legez maior erat affectio mutua amicoꝝ ꝫ maior luctꝰ in morte ipsoꝝ. Un legit̃ Gen. vlt. q Jacob mortuũ lurerũt hebrei diebꝰ qđragita. ꝫ egyptij septuagita. Moyse aũt postea fleuerit tm̃ diebꝰ triginta. vt legit̃ Deut. ꝑ Moyse tpe autor Ecclesiasticꝰ septẽ diebꝰ lugebant mortui. Hũc aũt adhuc minor ẽ affectio q̃ ꝑ ita q vir vna die ploraꝝ amicꝰ mortuꝰ. Et qđdem recte ageret si xpc ipe resurrectiõis vl alios cãs supꝝ erpllas a luctu se temperet filiõ lachrymę moderno ꝛo cito arescunt. qꝛ nec fm naturã nec fm gliaz amicos dilegũt Dies enĩ fere illoꝝ amicitia vel ficta est vel mercẽnaria. Un ficte lachrymę fundunt in morte. Nã ꝺ illis q̃ procedũt ex amicitia ficta dicit Seneca ad Lucilĩ. Quis ferat tot̃ q negligẽtissime cũ amicos dẽant miserrime lugẽt. nec amãt quẽpiã vbi pdiderit. Jõqꝫ tũc effusiꝰ mgrẽt qꝫ vereãr ne dubiuz sit an amauerit. seraqꝫ indicia affectus sui querũt. ꝟ Seneca. Utẽ Galterꝰ in li .iij. de Alexãdro. Leuit̃ veniũt leuiusqꝫ recedunt Blãdiri voces lachrymę solasqꝫ ꝓpinq̃ Impedũt lachrymas miseris arentibꝰ illis Cum lachrymis arcet amor. Hoc est qđ

dicit Tullius. Nihil lachryma citꝰ arescit. De huiusmõi etiam lachrymis scribit Ouidiꝰ in li. de remedijs. Vt flerẽt oculos erudiere suos. De illis autẽ quę pcedunt ex amicitia mercẽnaria dicit Juuenalis. Maiore tumultu plãgant nũmi qs funera. Fingit in occasum sũmam deducere vestẽ. Contenerꝰ vrare oculos hũore coacto. Plorat lachrymis amissa pecunia veris. Sciendũ quoqꝫ q fortior erat ratio plangẽdi mortuos in veteri testamẽto qs in nouo. quia si anna clausa non foret aię sepatę qtãlibet sanctę ingredi cęlũ sed oẽs cõmuni decreto descendebãt ĩ infernũ. ꝛ qẽto magis a tempe apertionis ianuę distantes erant tanto diutius amici mortem deplorabant. Vnde Jacob pĩa arcba eũ lugeret Joseph filiũ suũ quẽ estimabat mortuũ nolebat consolationẽ recipere dicit: Descendam ad filiũ meũ lugẽs in infernũ. Beatꝰ quoqꝫ Job dicit. xvij. Si sustinuero infernus domꝰ mea est ꝛc. Et iterũ ibidem. In pfundissimũ infernum descendent oĩa mea ꝛc. **Moraliter** autem lucrus mortui septem diebus. qz septem dies peccatoris qui mortuus est morte culpę sunt septẽ partes psperitatis mũdanę. videlicet pompa vel gloria singularis. scientia scĩar. fama popular. sanitas corpalis. voluptas carnal. abũdantia temporalis. securitas mũdana. de quibus dicitur Job. xxi. Ducunt in bonis dies suos. ꝛ ĩ pũcto ad infernа descendũt. Jõ dr Hieremię. xvij. Diẽ hominis nõ dĩsiderauĩ tu scis. Pro his ergo peccatores lugẽda sũt qũ ipsa pspe rita te mortui sũt. sm illd. j. ad Timoth. v. Quę ĩ delitijs ẽ viuẽs mortua ẽ. Bũ hos dies lugebãt Job dicẽs vt legit Job iij. Pereat dies in qũ natꝰ sũ. Et Hieremię. xx. Maledicta dies in qũ natꝰ sum

De morte nõ timẽda sed contemnẽda ac inẽdus etiãs ãplectenda. Capitulũ IIII

Eniqs mors ipsa corpo
p ris licet multos offendat plurimosqs terreat. reuera tñ sm se timẽda nõ ẽ. ß poti contẽnẽda. necnon etiã inẽdũ amplectenda. sp aũt vigilanę expectãda. ꝛ cũ venerit fortię supanda. ingrat aũt memorãda. interim etiã addiscẽda. nũqs tñ accersiẽda. Jõ aũt dico sm se. qz nõ solũ vões mali q ß carẽ p ianuã mortis ad inferni patibulũ exeũt verũ etiã boni ac pfecti viri frequenter in exitu suo. testẽ beato Gregꝰ. metuũt. nõ qz vitã psentẽ miserqs plenaꝫ amittũt. ß qz paulopost id qđ in ppetuũ manẽ vebet inuenturos se nouerũt. iuxta illud Ecclesiastes. xij. Vbi cõ in domũ ętnitatis suę ꝛc. Et vt legit ibidẽ. xi. Si ceciderit lignũ ad austrũ aut ad aq̃lonẽ. in qcũqs loco ceciderit ibi erit. Hoc est qđ dicit Gregꝰ in dial. li. iij. Qualis hic quisqs egredit tal in iudicio psentat. mors autẽ vt dixi p se timẽda nõ est. Primo qđqs qz nullatenꝰ euadi pot. Vt enĩ ait Seneca in li. de remedijs fortuitoꝝ. Stultũ est timere qđ vitare nõ possis. Idẽ ad Lucilĩũ epla. lxxvij. Nemo tã imprudẽs ẽ vt nesciat qũqs sibi moriẽdũ esse. ꝛ tñ cũ ppe accesserit tergũsat tremit plorat. nõ ne ẽ videre stultissimũ q fleuerit qđ añ mille ãnos nõ viuerit. q stulte ẽ q flet qđ pꝰ annos mille nõ viuet. ß paria sunt. non esse. nõ fuisse. vtrũqs tempꝰ alienũ ẽ. qđ ergo flet q ad hãc legẽ natꝰ es. Quid nouies. ß oĩb accidit. ß Seneca. Jõ autẽ dicẽ Job. xxx. Scio qz morti tradas me vbi pstituta ẽ domꝰ oĩ viuẽti. Cui etiaꝫ psonat poeta Ouidiꝰ in li. metamorph. dicens: Via tenent mortis paulũqs morari. Sedꝰ aut citꝰ in metũ spemus ad vnũ. Tendimꝰ hac oẽs. ß est domꝰ vltria Idẽ in li. sine titulo. Scilicet omne sacrũ mors importuna sphanat. Dilo obscuras mittit ad manꝰ. Et vtiqs sic dicit Seneca in thyeste. Sine mimis auidꝰ ẽ qsqs nõ vult mũdo secũ pcũte mori. Ergo sic etiã dicit Lucanꝰ. Mors vltia pęna ẽ nec metuẽda nimis. **Ceterũ ti**mor mortis signũ ẽ infidelitatis. Vñ Cyprianus martyr li. de mortalitate. Ejus est inquit mortem timere qui non vult ad ad Dominum ire. Et eius est nolle ad

Christū ire qui non credit se cū Christo incipe regnare. Veniqꝫ mortē timere signū est desperatiōis malę conscię. Naz q̄ hanc vitam diligēs timet mortē simi-lis est latroni q̄ suū diligit carcerem · nec vnqꝫ vellet egredi q̄ nollet ad patibu-lum duci. Vñ Cyprian⁹ vbi sup̄. Cius est i mūdo velle diu remanere qui mūd⁹ oblectat · quē sęculū blandiēs ac decipi-ens illecebris terrenę voluptat⁊ imitat · mori ergo timeat quez ad secūdā mortē de hac morte transire cōstat · mori time-at cui ꝫ longioze mora conferet vt crucia tus ⁊ gemit⁹ inferni differat · hęc Cypa-nus. Hinc ⁊ Ambrosius in · li · de bono morte. Mors quidem cuz oēs absoluat paucos delectat. At ho non est vitium ꝫ mortis sed nr̄ę infirmitat⁊ q̄ voluptate corpis ⁊ delectatione vitę istius capi-mur · ⁊ cursum hūc cōsūmare trepidam⁹ in quo plus ē amaritudinis q̄ voluptatis. Non est ergo mors timenda ꝫ potius contēnenda. Primo q̄dē q⁊ hu-mana vita est fragilis ⁊ ideo ꝓtēptibilis fm illud Iacobi. Quę enī vita nr̄a ? va-por est ad modicū parēs. Vñ Valer⁹ maxim⁹ in · li · de dictis ⁊ factis mēorabili-bus. Corpis ⁊ aię societas infirmo vin-culo cohęrēs facile dirūpitur · mimoqꝫ studio bonū ꝫ retinēdū est cuius caduca possessio tam leui afflatu violentię con-cussa dilabi potest. Veniqꝫ q⁊ sicut me-tus facit hoies inquietū ⁊ anxiū · sic ⁊ q⁊ contempt⁹ quietū ac securū. Vñ Sene-ca in · li · ꝫ naturalib⁹ questionib⁹ iij · Pu-silla res est hois vita sed vrgens res con-tēptus vitę · hanc qui contēpsit secur⁹ vi-debit maria turbari · securus aspiciet hor-ridam faciem fulminātis cęli. Quid ad me q̄ magna sint quibus pereo · ipsum perire non magnū est, pinde si volumus esse fęlices nec hoium nec rerū timore ver-sari aia in experimento habēda est. Idē in · vij · li · Contēne mortez · ⁊ oia quę ad mortē ducunt contępta sūt siue bella si-ue naufragia siue minarū pondera. Nū quid amplius facere possunt q̄ vt corp⁹ ab aia resoluatur ? ꝫ nulla diligētia eui-tat · nulla fęlicitas donat · nulla potēcia euincit. O te demētē ⁊ oblitū fragilitat⁊ tuę si tūc mortē tūi times cum tonat · vi-ues si fulmē effugeris; repetet te gladius petet lapis · petet bilis. Non maximū ex periculis sed speciosissimū fulmē est tecū si sensum mortis a te celeritas infinita ꝫ ueniet inuito · deo ꝓpitio quia morte dū est anim⁹ ex ipsa desperatiōe sumatur · ꝫ Seneca. Itaqꝫ sicut dicit Tullius in li-bro de senectute. Meditatū eē debet ab adolescentia vt mortē negligam⁹ · sine q̄ meditatiōe tranquillo aio nemo esse po-test · cū certissime moriendū sit · ⁊ quo in-certum tempore. Sapiētissimus quisqꝫ equissimo aio moritur · nec eū vixisse pę-nitet qui ita vixit vt non frustra se natū existimet · ⁊ ex hac vita discedit tanqꝫ ex hospitio non ex domo: Cōmorandi enī diuersoriū natura nobis dedit non ha-bitandi · hęc ille. Sciendū ho q⁊ facili⁹ contemnitur mors a bonis q̄ a malis · a pauperibus q̄ a diuitibus · a senibus q̄ a iuuenibus · a miseris q̄ a fęlicibus. A bonis inq̄ · quia vitam ꝓsentē non re-putant sed meliorē expectant · fm illud ad Hebr · xij · Non habemus hic manen-tem ciuitatem sed futuram inquirimus. Vali ho quia solam vitam ꝓsentē dili-gunt · quicquid dilexerunt per mortem amittūt. Ideo dicitur Eccl · xli · O mors q̄ amara ē memoria tua homini iusto ⁊ pacem habenti in substantię suis ꝛc. Hinc ergo recte dicit Tullius in libro paradoxis · Mors quidem bis quorum cum vita extinguunt oia · terribilis est · nō aūt bis quorum laus emori nō potest. Aeternum a pauperib⁹ facilius q̄ a diui-tibus · quia q̄to min⁹ habent in mūdo quod diligant tanto magis expediti mor-tęq; aufert oia sine molestia expectāt fm illud Eccl · vbi supra. O mors bonū indicium tuū homini indigenti ⁊ qui mi-noratur viribus ꝛc. Hinc Theodorus Cirenęus vt refert Valer⁹ maxim⁹ cū regem Lysimacū increpasset · ⁊ ob ꝫ eū

ille cruci affigi iussisset-terribilis ait hec sit purparatio tua: Mea siquidem nil interest humi an in sublimi putrescam. Ideo recte dicit Secūd⁹ phs-q̄ mors est pauor uinitus-desideriū pauperum. Ite a senibꝫ q̄ a iuuenibꝫ-quia sicut dicunt sancti Ambrosius ac Bernardus. Mors iuuenibꝫ quidez est ī insidijs-senibus aūt in tanuis. Unde ꝑ dictis verbis Eccl-subiungit-ī defecta etate. Hic ī Tullius in li-d̄ senectute. Mors inq̄t contingit adolescentibꝫ adūsante ī repugnante natura ī ideo grauis-senibꝫ ho venit tanq̄ sponte nulla ui adhibita et ideo lenis. Sicut ergo poma et arbozibꝫ si cruda sūt ui auellunt-si matura ī cocta decidūt. Sic vis adolescentibꝫ vitā aufert-senibus maturitas. Frustra ho sperat adolescens vel pmittit se diu victurū: Quid enī stultius q̄ incerta pro certis habere? q̄n etiam illa ętas multoplures q̄ senectas habet mortis casus. Facilius enī in mozbos adolescētes incidunt-grauius ęgrotāt-tristius curantur hec ille. Denicp a miseris facili⁹ contemnitur q̄ a felicib⁹-quia sic dicitur Eccl-xxx. Melior ē mors q̄ vita amara. Unde Salustius in catbilinario In luctu-inquit atq̄ miserijs mors cruciatus rez eis-non cruciatus. Hic ī Maximianus. O q̄ dura premit miseros cōditio vitę. Dulce mori miseris sed mors optata recedit. At cū tristis ent ꝓpitiata venit. Non solus aūt est contemnēda-verum etiam a viris dumtaxat perfectis ē amplectenda-id est-bylarit ī amabilit sapienda. Primo quidez-q̄ iudiciū dei est-ī hominis iusti diligere ī amplecti iudicia dei ē-q̄ iudicia hominī vera iustificata in semetipsa: Ideo dicitur Eccl-xli. Solite metuere iudicū mortis hec enī iudiciū a dño omni carni. Et vere iudiciū mortis iustū est-quia nec personas accipit nec exceptiones frivolas recipit-nec aduocatos vel intercessores vel appellatores admittit. Personas inq̄ nō accipit sed oīb⁹ est cōmune. Hm illō Eccl-xl. Cōmunionē mortis sāto. Hinc egregie Hildebert⁹ cenomañ-aut: Int opes ac delitias ꝙliq̄ fauores. Hoc anim⁹ recolit-ē tua lingua sonet. Mors dū in seruo mors sceptra ligonibꝫ equat Assimiles simili conditione trabens. Alia ratio est-quia finē peccati mors est ī vtiq̄ vir iustus cuius est cluire iusticiam atq̄ sitire-debet vtiq̄ optare peccatum finiri-ī iusticiaz permanere-iuxta illud Danie-ix. Finem accipiat peccatū ī deleatur iniquitas ī adducatur iusticia sempiterna. Hinc ī beat⁹ Ambrosi⁹ dicit in libro d̄ bono mortis. Grauius ē ad peccatum viuere q̄ etiam in peccato mori-q̄n impius peccatum auget q̄diu viuit-ī si moriatur peccare desinit. Idē quoq̄ super Beati immaculati-Nōnulli ait philosophi disputauerunt improbis obesse ob solutionē-p̄ desiderio mortem-eo q̄ in illa sit incentiuū delinquendi-in morte aut finis delicti. Unde inq̄ Ecclesiastes: Mortu⁹ viuenti p̄fertur quia peccare desijt-ī mortuo nondū natus-quia peccare nesciuit. **Tertia ratio est**-quia mors timorem mortis aufert-quia etiaz ipsa morte quod āmodo grauior ē. Hm illud Maximiani. Mozte mori melius q̄ mortis ducere vitam. Pęna minor certaz subito proferre ruinam Et quod pertimeas sustinuisse diu Hinc ī Seneca in li-de clamationum. Crudelius est q̄ mori semper mortez timere. Idemq̄ dicit Ambrosius vnde supra: Dies inq̄t certe non est graue mori quibus timor mortis est grauis-sed graue est viuere sub metu mortis. Non est ergo mors grauis sed metus mortis. Idē in li-de morte Saryri-q̄. Eti denicp̄ mortē mgroni q̄sti mortē formidini pretulerunt indicantes grauiorē esse metum mortis q̄ mortem: Adeo suio malo mors non timetur-sed vitę miseriaz ante fertur-q̄ exitus morientis expetit⁹ vt formido viuentē exiteatur. **Quarta rō ē** qz mors nihil aliud q̄ careat effractio ē Nā ꝑ Educ⁹ carcē aliaz meā ꝛc Sil-

apls ad Roma. viij. Infelix ego ho q̃s me liberabit de carcere mortis huius?

Quīta ratio est natural debiti solutio est. Vñ Varro i sentētijs ad attenicū auditorē. Cū natura ingt litigat q̃ mori graue fert. duplexq; malū est cū molestē ferim⁹ qđ necesse ē: Jō dicit Seneca epistola. liij. Illuz inquit lauda ꝛ imitare quē non piget mori cū iuuet viuere. quę est enī virtus cū ejciaris exire. sapiens nāl inuitus facē. necessitatē effugit q; vult qđ illa coactura ē. **Sexta ratio** est q; mors est periculoz euasio q̃buſ vndiq; vita pñs obsessa ē. iuz illud apli. ij Cor. xj. Periculis fluminū. periculis latronū ꝛc. Dic⁹ Ouidi⁹ in li. epla. Occurrūt animo pcandi mille figurę. Mors q; minus pgne q̃ mora mortē habet. **Septima ratio** est q; miseriarū est finis ꝛ oblivio. Vt enī ait Ambrosi⁹ vnde supra: Nulla potest esse iocūditas int' has vitę nr̄ę amaritudines ac dolores quę ex corpis infirmitate vel extrinsecus accidentiū incōmoditate gnānt. Anxij enī semp ꝛ ad ipsa lctio. vota suspēsi q̃dq; fluctuam⁹ incerto sperātes dubia. p certis incomoda. p secūdis. caduca. p solidis. Nihil habentes potestatis in arbitrio firmitatis. in voto plusq; adūsor. dolore frangim̄ q̃. secundor. fructu potim̄. Veniq; qđ nob miserius qui tanq; spoliati ꝛ nudi in hāc vitaz. pijam̄ corpe fragili. corde lubrico. imbecillo aīo antiq ad solicitudicē. desid. ioſi ad labores. pni ad voluptates: Non nasci longe melī⁹ fm sniam Salomonis. Vnde sctūs Job cognoscēs nasci malor. oīuz etiā pncipium. dicē q; natus fuerat pire optauit vt tolleret' origo incōmodor. Optauit pire dicē suę gnātiōis vt dicē accipet resurrectionis. Veniq; fuisse q̃dā ferunt' populi qui ortus hūanum lugeret. obitusq; cum gaudio celebrarēt. eo q; ex hui⁹mōdi pcellis emersissent. Nos q̃ natales defunctor. dies obliuiscim̄ ꝛ eū q; obierūt diem celebri solēnitate renouamus Itaq; sicut Adę peccanti. p pęna dicta est: Maledicta terra i ope tuo ꝛc. sic etiam additū est. p remedio donec reuertaris in terram ꝛc. Mors ergo. p remedio data est quę finis malor. hęc Ambrosi⁹ Ideo dicit etiā Cato. Fac tibi. pponas mortē non eē timēdā. Quę bona si non est. finis tū illa malorum est. Et hō est qđ dī Job. v. In sex tribulationib⁹ liberabit te. ꝛ in septima non tanget te malū. Mā in senario numero accipit' vniūsitas tribulationū q̃b homo in hac vita iugiter concutitur. ꝛ in morte tanq̃ in septima ab oīb⁹ liberat'. Hoc est enī q; de mortuis in Apoc. xiij. dicitur. Amodo iā dicit spūs vt requiescant a laboribus suis Septenari⁹ enī est numer⁹ quietis. nam ꝛ deus complesi opib⁹ creationis septima die cessauit Et Exhaust⁹ in hebdomada quę dicit' pęnosa post labores sex dierum in ope recreatiōis in sepulcro die septima requiuit. Prot' hęc omīa dicitur Eccl. xxx. Melior est requies pīna q̃ labor pseuerās. Et Ecclesiastes. vij. Melior est dies mortis. q̃ dies natiuitatis.

Octaua ratio est q; mors pīne ac iocunde vitę ingressus est. Vñ Cypria nus vbi supra. Q; nūc interim morimur ad īmortalitatē morte transgrediim̄. nec potest ęterna vita succedere. nisi contigerit hinc exire. Non ē exitus iste sed trāsitus. ꝛ itinere temporali decurso ad ęterna transgressus. hęc Cypian⁹. Cui vtcūq; videtur cōsonare Mercurius pbus ad Asculapiū dicens: Nos quidē pessimis votis optamus si pectati diuinę placeat vt mūdana custodia nos absolutos superioris partis nature restituat. ꝛ hęc ē merces pie viuentiū sub deo diligenter cū mūdo. hęc ille. Dicit etiam Lactantius in libro de falsa sapiētia. q; multi ex philosophis quia ęternas esse animas suspicabant' tanq̃ in cęlum migraturi essent ipsi manus sibimet intulerunt: vt Chrysipp⁹ ꝛ Zeno ꝛ Empedocles. ꝛ ex romanis Cato. Ideo dicē Seneca in agamēnone. Q; rudio est tyrannus qui morte pęnam exigit. quia scilicet ipsum

a pena libat quē punire se credit. ¶ Mis etiā nona ⁊ vltima ratio accedit· qz ſ· et morte multiplex nobis bñficiū puenit. Vnde Ambro⁹. Morte inquit martyr eſt religio defenſa· fides cumulata· eccleſia roborata. Vnꝰ etiā morte mūdus redemptus eſt· cuiꝰ mors vita omniū eſt. Morte illius ſignamur· morte eius oramo annūciamus· morte aꝰ offerentes ꝓdicamus. Sola mors immortalitatem acquiſiuit· atqz ipſa mors ſeipſam redemit. Nō eſt igitur metuenda· quę publicę ſalutis eſt cauſa. In reſurrectione q̄z ſurget cadē natura ſtipēdijs mortis honoratior. Veniqz mortui qui in chriſto ſunt reſurgent primi· dum in aera ſimul cum illis rapientur ⁊ vīi. Hēroes etiam aduerſus mortem plerūqz ſe conſolātur: vel communicate eramnę· vel de iure naturę· vel de immortalitate aiē. hęc Ambroſius. Porro licet mors ex prędictis cauſis amabilis ſit· ⁊ bonis dēcat virꝰ appetibilis· tamē malis ē formidabilis. Vnde pōt dici de morte· ſic dicit Augꝰ de ſacramentis eccleſię· q bonis quidem eſt vtilis ⁊ bona· malis aūt inutilis ⁊ nociua· ſm illud Cypriani. vbi ē. Mortalitas inquit iſta chriſti hoſtibus peſtis eſt eius aūt ſeruis ſalutaris exceſſus eſt. Hic ⁊ Ambroꝰ in li. de bono mortis. Mors inquit corpis iuſtis videt' bona· ſed plenēqz metuenda. Iuſtis nāqz quietus eſt portus· naufragiū ꝙ putat' nocentibꝰ. Itaqz de morte bonoꝝ dic̄ p̄s. Preciosa in conſpectu dñi mors ſctōꝝ aꝰ. Et Apoc. xiij. Beati mortui q̄ in dño moriūtur. Et ut dic̄ bēs Bern⁹· i epla de machabeis. Beati mortui· nō ſolū q̄ p dño ſicut martyres· ſed etiā q̄ in dño moriūt' ut cōfeſſores. Hęc igit' inqt res mortem faciunt preciosam· ſ· vita ⁊ cauſa· ē amplius cā qz vita. Porro illa erit pretioſiſſima· quā etiā cā cōmēdat ⁊ vita. De vita dicit Proſper i li. ſniaꝝ Auguſtini Nō ē putāda mors mala· quā bona pęceſſerit vita. Hinc etiā Lullius in quadā oīone. Nequaqz inqt viro forti timpio mors accidere pōt. De cā ꝙ dicit' Eccl. iij. Pro iuſticia agoniçare p aia tua· ⁊ vsqz ad mortem p iuſticia ⁊c. Deni ait Augꝰ. Martyrē nō facit pęna ſi cauſa. In cruce inquit vn latronēꝰ ſimiliſ pęna· ſed diſſimilis cā· vnꝰ credidit alius blaſphemauit· Dñs aūt de tribunali crucis inter ambos iudicauit· illū in tartaꝝ· hūc ſecū vocēs in paradiſū. Eligite ḡ martyrū cauſas ſi vultis pauenire ad martyrū palmas. Latro ille ſceꝰ admiſit· crucē aſcendit· cauſā mutauit· paradiſum compauit. hęc Augꝰ in li. ſermo. Eſt aūt dupler martyriū· ſ· volūtatis ⁊ operis. Vnde Cypriaꝰ martyr vbi ſupra. Martyriū inquit incipimus libenter appetere· dū morte diſcim⁹ nō timere. Dz fortaſſe opponat aliq̄s: Hoc me ergo in pręſenti mortalitate cōtriſtat· q qui ad tolerantiā paſſionū tota me virtute deuoueram martyrio meo prior dā morte pręueniot. Unde nō eſt in tua poteſtate ſed in dei dignatione martyrū. Nec potes dicere te ꝓdidiſſe q̄· neſcis an mereare accipe. Deinde ſcrutator cordiū dñs q̄ pſpicit apud te paratā fuiſſe virtutes· reddet ꝓ neceſſitate mercedē· ⁊ apud quē martyrū mēte ꝓpitē· aīm⁹ ad bonū dedit⁹ deo iudice coronat'· aliud eſt martyrio aīmū dediſſe· aliud aīo defuiſſe martyrū· nec de⁹ ſanguinē noſtrū q̄rit ſi fidē Hā nec Abā nec Iſaac nec Iacob occiſi ſūt· qui tñ fidei ⁊ iuſticię meritis honorati int' pīarchas pmi cē meruerūt. hęc Cypriaꝰ. ¶ De morte ꝙ malo⁹ dic̄ pō· qz mors pctōꝝ peſſima. Mala q̄dē ē· qz vitā pētē quā ſolā dēligāt extinguit Peior aūt qz pnię locū excludit· Peſſima ꝙ qm̄ ad mortē ęternā traducit.

De morte vigilāter expectāda memorāda ⁊ addiſcēda nō tm̄ accerſienda. Cap V

Itaqz mors cuiꝰa cuiſ eſt vigilanter ac ſolicite expectanda: Vnde illud Iob. xiij Cūctis diebꝰ q̄bꝰ nūc militō expecto ⁊c.

Vñ ꝛ Ouidius in li. metamorphoseos. Ultima semp expectãda dies hoī est. dicit beat⁹ aī obitum nemo. supremaq; funera dz. **Expectãda** ē inq; sollicite Primo. qz inl pate frequent accidit. sm illud Ennodij. Non expectat. mors venit ocdibꝫ. Vñ dī Ecclesiastes .ix. Nescit hō finem suū. sed sicut pisces capiunt hamo. ꝛ sicut aues cōprehendūt laqueo Sic capiūt hoies tempore malo. cū eis ꝛ mors extimplo supuenerit. Ideo dicit etiā a dño Marci. xiij. Videte. vigilate ꝛ orate. nescitis enim quādo dñs veniet scz ad euocādum vos e corpore. sero an media nocte. an gallicantu. an mane. ne cum venerit repente inueniat vos dormientes. **De hinc** etiā vigilant expectanda est. quia via multiplici venire solet. iuxta illud Prosperi in li. epigrāmatū. Ferro. peste. fame. vinclis. ardore. calore Mille modis miseros mors rapit vna hoies. Hinc ꝛ Ouidius in li. epistar. Occurrunt aī o pereūdi mille figurę. morsq; minus pcue cū mora mortis habet. Expectanda est autem bene viuendo. iuxta illud Ouidij sine titulo. Viue pius. more pius. Et illud Petronij. Heu heu nos miseros q̄ totus homuncio nil est. Nam erim⁹ cāeti post q̄ nos auferet ortus. ergo viuam⁹ dum licet bene esse. Vt enim ait Naro. Felices obeūt quoꝝ sine crimīe vita ē. Qui etiā adaptari pōt illō Statij i thebaide li. vij. Ite alacres nri nunq; moriūtur honores. Precipuę vero vigilandum est in ipso mortis articulo. s. ut in deū quātum pōt tota constituat cogitatio. Sic enī dicit Jonę ij. Cuz angustiaretur aīa mea in me. dñi recordat⁹ sum. Vbi habet translatio septuaginta. cū deficeret et me anima mea. Et ꝯ discimus sicut ibi dicit Hiero⁹. eo tēpore quo vita nostra deficit ꝛ corporis cōpago diuellitur. non nos debere cogitationez alias nisi ad deū vertere. Vnde beatus Martinus. imminente morte quia vbi amor ibi oculus. oculis ac manibus in cēlū semp intentus ꝛc. Sinite me inquit cēlū videre. ut spirit⁹ diriget ad dñm. Sic itaq; mors vigilanter expectata cū venerit est vincenda. vel superāda. ꝛ fortit tolerāda. Ut enī ait Seneca in epla lxxij. Nō ē mors ipsa p se gliosa ꝫ fortit mori gloriosū est. Idem in xxiij. Multū fuit vticę vincere carthaginem. sed amplius mortē. Hinc etiaz Zenon stoic⁹ philosoph⁹ huiusce modi collatiōe vsus est. ut idem Seneca refert. Nullū inquit malū gloriosū est. mors aūt gloriosa est. mors igit malū nō ē. Itaq; sicut dicit Tulli⁹ i tusculanario li. j. Qui nō vicit quia mori necesse est. vexat etiaz quia nihil mors habet qđ sit horrēdū. mortē non timet magnū sibi pręsidiū ad vitam beataz cōparat. **Est etiam** mors ipsa iugiter memoranda. sm illud verbū superius positū. Memor esto iudicij mei ꝛc. Et ꝫ accipue ppē tria. **Primū** q̄dē qz huius memoria plurimum necessaria est ad peccati euitationem. iuxta illud Eccl. vij. In oībus operibus tuis memorare nouissima tua ꝛ in ęternū nō peccabis Propt hoc etiā bonū est ire ad domū luctus vbi colligit mortis memoria. quia sicut dicit beatus Greg⁹ in moral. li. xvj. Quę sit carnis substātia testāt sepulcra. nilq; sic ad eius desiderium edomandū valet q̄ ut quisq; qđ diligit viuū. quale sit mortuū pēset. Et reuera valde refacili ꝫ excidit a nostra memoria. Sup quo solet exēplū pueriēs induci de porco. Porci siquidē vno ex eis ad immolandū capto. oēs quasi morituri cū illo clamāt et grūniūt. ꝫ mox huius clamoris ꝛ luctus obliti ad cibū recurrūt. Ita fit ꝛ in hoīs morte. q. s. amici ꝛ ꝓpinqui ad modicuz lugēt ꝛ plangunt. sed paulopost tā ipsū amicū defunctū q̄ ipiam mortem obliui oni tradunt. Et hoc maxime diuitibus ꝛ honoratis accidere solet. qz ꝓsperitas mater obliuiōis est. iuxta illud Heū. xl. Succedentibꝫ prosperis oblitus est pincerna interpretis sui. Vnde effraim qđ interpretat vbertas ꝛ frugifer. manasses id est. obliuio fuit frater. Ideo dicit. pō.

Homo cū in honore esset non intellexit compat⁹ est ꝛc. Diuites enī cōtra luctū ac miseriā ⁊ mortis memoriam cōsolationem habēt in seculo multiphariā. Propter qđ ⁊ dicitur a dño Apoc. vj. Beati mortui qui in dño moriuntur. Beatos dicit dominus illos qui habetis ꝓsolationē vestram. **Alia est ratio** qua mortem memorare debem⁹. vt. s. ꝓtra illā quasi subito venturam nos ꝓparem⁹. Sm illd Apoc. xxj. Et vos estote parati qz qua hora non putatis filius hois veniet. Debet aūt homo se ꝓpare per tria. videz per amarā cōfessionē. iuxta illud Eccl. xxij. Ante mortē cōfitere a mortuo q̄si nihil perit. s. ipsa confessio. Sm illud ps. Mūn non est in morte q̄ memor sit tui ꝛc. Nō confiteberis inquit viuēs viuus ⁊ sanus confiteberis ⁊ laudabis deū ⁊ glorificaberis in miserationibus eius. Et recte dicit viuus ⁊ san⁹. quia confessio morientis est quasi sub patibulo confessio latronis. Itē ꝑ bonoꝝ operū multiplicationē. qz de talibus dicitur Apoc. xxij. qz opera illorum sequūtur illos. Vnde recte Salomon operari nolentē mittit ad formicā Prouerb. vi. Vade inq̄t ad formicā o piger ⁊ vide sapiās q̄ cū non habeat ducem nec ꝓceptorē parat sibi estate cibum ⁊ congregat in messe qđ comedat. Laborem inquit manuū tuarū qz manducabis ꝛc. Hoc est qđ dicit Eccla. ix. Quecūqz potest manus tua facere instanter operare ꝛc. Item ꝑ testamēti ordinationē. iuxta qđ Ezechie di Esaie xxxviij. Dispone domui tuę quia morieris tu ⁊ nō viues. Et reuera fatui ⁊ insensati sunt qui vsqz ad articulū mortis testamentū condere differūt. ꝓsertim cū incolumitas tpe factū in nullo grauare posset ⁊ plurimū suffragari posset. Nam ante mortem cōfirmari nō valet. Vnde apls ad Heb. ix. Vbi testm̄ē: mors testatoris intercedat necesse esse. Testamētum enī in morte cōfirmatus est. alioq̄n nondū valet dum viuit qui testat⁹ est. **Tertia ratio** qua mortis memoriā frequentare debem⁹ est vt animas ipsorum mortuoꝝ quos viuos dilexim⁹ nostris suffragijs adiuuemus. sicut videlicz plenius decetur inferius. Deniqz mors non solum est ingiter recolēda sed etiaz vsu quodā assiduo addiscēda. iuxta illud Ciceronis in tusculanario. li. p. Beata inquit vita ꝓborum vt ait Cato. est mortis cōmendatio. nam quid aliud agim⁹ cum a voluptatibus corporis ⁊ a rei publice negocijs animum reuocam⁹ nisi ipsum animum ad seipsum aduocam⁹. maximeqz a corpore abducimus seqūq; ē cogitamus. Animum aūt a corpe secernere nihil aliud est q̄ mori discere. Hoc ergo in corde cōmentem⁹ nosqz a corpore seiūgam⁹ id est. mori cōsuescam⁹. hec Tulli⁹. Hic ⁊ Seneca in agamēnone. O q̄ miserū est nescire mori. Idem in. li. de naturalibus quęstionibus. iij. Ne formides mortis nomen sed illam effice cogitationē multam tibi familiarem vt si res ita tulerit etiam ei obuiam ire possis. Idem ad Lucilium epla. iij. Pleriqz inter mortis metum ⁊ vitę tormenta miseri fluctuant ⁊ viuere nolunt ⁊ mori nesciunt. Facito tu tibi iocundā vitam oēm ꝓ illa solicitudine deponendo. Nullū bonū adipiscatur habentē nisi ad cuius amissionē ꝓparatus est animꝰ. Idem in. xxvi. Qui mori didicit non seruire didicit. supa oēz potentiaz est. certe extra oēm. Quid ad illum carcer ⁊ custodia ⁊ clausura. literū ostiuz habet. vna est catena quę nos alligatos tenet amor vitę. Hinc quoqz dicit Hercule grece. qz nunqz ille miser est cui mori facile est. Sit vt dicit Cato. Nō metuit mortem qui sat contēnere vitam. Ne hoc q̄z mortis vsu assiduo dicit Ambrosi⁹. de morte Satyri. li. j. Quotidie morior ait apls. melius. s. q̄z illi qui meditationē mortis ꝓbiam esse dixerunt. Illi studiū ꝓdicarūt. hic vsum mortis ipsam exercuit. beata mors qua ꝑtō morimur deo viuimus. quę culpę refuga domino redita a mortali nos sepat. imortali nos consecrat. hec Ambrosius. Et vt refert Macrobius in. li. p. de somno

scipionis: Plato quoq; duas mortes hominis nouit·quarū vnam naturā·alteram virtutes p̄stant. Homo enī moritur cum anima corpus relinquit solutum lege nature·mori etiam dicitur cum anima adhuc in corpore constituta corporeas illecebras p̄bia vocente contēnit ⁊ cupiditatū dulces insidias reliquasq; oēs eruit passiones. Et hanc mortē dicit Plato sapientib⁹ appetendā. Illaz ꝙo quā oībus natura constituit cogi vl̄ inferri vel accersi vtat·ꝫ Macrobi⁹. Licet igitur mors corporis vt dicim⁹ amplectenda sit·et etiā p̄dicto modo adiscenda·nunq̄ tamen vita fastidiēda est·nec ipsa mors accersiēda. Nam vt dicit Seneca epla·xxiij·. Ridiculū est ad mortem currere tedio vitę. Ideoq; vir fortis ⁊ sapiens non debet e vita fugere sed exire. Idem in·li·xxviij·. Nec vita tedio sit nec mors timori vitam adducere solet in sui odium iners ocium. Hinc et Quintus curti⁹·li·iij·. Fortiū inquit virorum est magis mortez contēnere q̄ vitam odisse. Itē Valerius maxim⁹·li·ix Ratio inquit p̄cipit vitaz odigē mortem nō timere. Epicurus quoq;. Quid tam ridiculū inquit q̄ appetere mortem cum vitaz tibi metu mortis feceris inęqtam? Vt autem dicit Hildebertus cenomanēsis. Caro quidē officiū amat vinificatiōis·tantāq; cuz eo pacē pepigit vt siquid ei contrariū venerit ⁊ implacabili odio abhorreat ⁊ curiosa sollicitudine aduersetur. Quę cum ita sint tñ tamen amorem tamq; germanū fcd⁹ pleruncq; supueniente irrumpunt molestię quibus excitata caro ad vinificationis odium spiritum sollicitat ad consensuz·quia sicut illecebrarū desiderio·sic perniciose cōmouetur anxietate sollicitudinū Quibus dum venatrix illa delitiarum diu subesse diu fatigari formidat·paulati incipit tedere vitę·placetq; vinificationis gratiaz obiurgare·cuius obsceqa permixtio incōmodis amarescunt·Hille Verum vt dicit Lucanus·li·v·Scquitia est noluisse mori. Et iterum Martialis coquus. Postem cum fugeret se fauinus ipse peremit. Hoc rogo non furor ē ne morīare mori. Item Galter⁹ de Alexandro·li·vi·Fortis animi est contēnere vitaz·Nō odisse tamen vitam sed amare virorum est. Degeneres ⁊ quos constat tedere laboris Cōpellunt ad hoc vt vitam ducere vile Quid reputēt. Non solum autem aperta violentia mors accersitur vt ferro vel igne vel aqua vel laqueo sibi vitam extorquendo·verum etiam interdum in cibo vel potu vel coitu vel labore mensuram debitam excedendo·siue nocina sumēdo·vel tristiciā immoderatam concipiendo·vel etiam necessaria nature subtrahendo. Nam de cibo vel potu superfluo dicit Ecō·xxxvij In multi ēd̄ erit ifirmitas·⁊ auiditas ꝓpinquabit vsq; ad choleram·ꝓpter crapulā multi obierunt qui aūt abstinēs est adijciet vitam: Et eccliz·xxxi·Vigilia ⁊ cholera ⁊ tortura viro infrunito: somnus sanitatis in homine parco. De coitu autem imoderato dicitur Naum·iij· Contuēt·vel secōm·lxx·infirmabūt i corporibus suis ꝓpter multitudinez fornicationū mulieris speciose ⁊ gr̄e. Nō licet videatur de fornicario solo dici concubitu·intelligi tamen recte p̄t de omni licito vel illicito dumtaxat superfluo Vt enī dicit Galien⁹ in·li·d̄ sanitatis custodia. In spermate ducitur ignis ⁊ aeris substantia. Ideoq; cōplexio eius est calida ⁊ humida·generatur enī ex claro puro sanguīe·quo p̄cipalia ⁊ ꝓpria pascuntur ac sustentantur membra: vnde cum in eius euacuatione quis modum transgreditur·non supest sanguis quo pascantur: Ideoq; virtus hominis debilitatur·corpus desiccatur·ac defectus sequitur. Idem quoq; Galienus·in·li·seminis·cum loquitur de coeuntibus superflue. Non inquit procedit a mēbris solus humor·sed etiam spiritus vitalis p arterias erit cum semine. Ideoq; non ē mirum si superflue coitus debilitat·quia

dam corpus eu acuat vitalio quoq; virtus minuitur · vnde etiam multi mortui sūt ob hoc. Ait hm Galienū. Viuūt eunuchi viuunt ·quia neruo qui eis erigitur abscisso non descendit semen in ista consuetū ·7 ideo coire nō possunt. Dorro de labore nimio intelligi potest illud Hieremię ·xl viij· Quia pl⁹ fecit Moab q̄s potuit idcirco perierunt· Vt enim ait Cato ·Nō caret alterna requie durabile non est. Et vt dicit Cassian⁹ in ·li· ·ō· instituū monachoꝝ· iij · Semp q̄nimatat fatigatio quelibet sustineatur si ei vicissitudo quedam vel operis imutatio qualiscūq; interponitur. De cibis autez nociuis aut potibus dicit in regula sua beatus Basili⁹. Quecunq; manifestā corporis noxam inferunt vtiq; deuitanda sunt. Absurdum enī videtur ppter substantiam corporis cibos sumere 7 rursuz per ipsos cibos corpori perniciem inferre hec ille. De tristicia ꝯo īmoderata ē illud Salomonis quod iam positum est supra· Spūs tristis exiccat ossa· Et illō Eccl· xxxviij· A tristicia festinat mors ꝛc De subtractione ꝯo necessario arguit beatus Bernardus fratrem Humbertum monachū suuz iam defunctuz. Nā inter multas illius cōmendationes ō inserit: Si aliquid ei graue morienti accidit· hoc ideo vt estimo· quia min⁹ de necessariis sui corporis nostris consiliꝰ acquieuit. Ideo dicit 7 beatus Petrus ī itinerario· Obseruādū est ne forte si nō dum decoctis cibis interrumpant somnimentem aggrauet corpus indigestuz 7 crudos exalans spiritus sensum interiorem confusum reddat 7 turbidū. Rectum ergo est vt spatio competenti paratur ista foueatur quo menti corpus in reliq̄s possit iustum exhibere ministeriū expletis sufficienter his q̄ sibi debentur· hec ille De hoc etiam Cassianus vbi sup̄. Omnino inq̄t q̄uenit custodire ne somnum quem noctu subtractim⁹ resumere per diē vigiliarum lassitudine 7 inanitate compulsi non tam requiez corpori subtraxisse q̄s quietis temp⁹ ad refectionem noctturnam videamur cōmutasse: Totum enim hoc carni proculdubio coget reddere quisquis ei non rationabilit̄ partē subtrahere sed totum temptauerit denegare· 7 non superflua sed necessaria voluerit amputare· hec Cassianus. Igitur oī hoī sicut dictum est supra p̄cipueq; fideli conuenit nec mortem multum timere· nec vitam odisse vel fastidire· nec ipsam sibi mortez accelerare· Vt enim dicit apostolus ad Ephē· v· Nemo vnq̄ odio habuit carnem suam sed nutrit 7 fouet eam. Vnde sicut dicit Aug⁹ de ciui· dei· li· ·ō· Non aliter Samson et cuiatur q̄ seipsum cum hostibus ruina domus oppressit nisi· quia spiritus sctūs hoc ei latenter inserat qui per illuz miracula faciebat. Videz quoq; dē· q̄ nec illi qui vitaz sibi nequiter extorquēt· vitam vel carnem suam ex affectu oderūt sed eius miseriam tm̄modo finire cupiunt. Illi quoq; qui carnem in desideriis suis nutriūt ipsam quidem affectu diligunt sed effectu oderunt. Hinc 7 beat⁹ Bernard⁹· Qui diligit ait psalmista in iquitatem odit animam suam: Ego autem dico q̄ odit 7 carnem· neutrum tamē odit affectu ō effectu. Sic odit 7 carnem suam freneticus cum laborat inferre sibimet manus. Si vidisti hoīem scalpere manus 7 confricare vsq; ad sanguinem ·euidentez habes in eo similitudinē animę peccatis oppressam. Cedit siquidem voluptas illa doleri· 7 succedit cruciatus pruritui. Nec hoc ille duz scalperet igrabat sed dissimulabat· Sic 7 peccator animam suaz exulcerat manibꝰ pprijs ·nō tamen īimicitiarū gratia ō stupore quodam interq̄ insensibilitat̄. Et fusus siquidem animus extra se damna interiora non sentit quia nec intus ē ipse sed in ventre foris tan vel sub ventre. At ꝯo cum in seipsam anima redierit cognoscet q̄s crudelit̄ misera semetipsaz

emiserauerit-hec Bernardus. Et qđ ō anima dicit-intelligendū est etiā pariter de carne-que cum ipsa post ꝓsentes voluptates ad eterna tormenta transibit-ibiq; sentiet qō modo non sentit. Vnde econtrario sancti qui nūc carnē suam affligūt futurę resurrectiōis ꝛ glię respectu vtiq; diligūt eā ñ solū affectu ſ etiā esse cupiūt ad monimentū desideriis suis frui mīme pmittētes-sed ei melius aliq̄d futurū puidentes. Nec martyres vt dic Aug⁹-corpora sua morti pro fide vel iustitia exponentes ipsa corpa oderant: sed in hoc etiam illis salubriter puidebant-q; ꝓpter vitam aīe que fides est conseruandam vitam corꝛ ꝓponebant. Naꝫ vt dicit beatus Bernardus: Cum iudicium carnis et anima pēdeat-nihil potest vtilius carni q̄ salus anime puideri. Et ſ ad ꝓsens de morte sufficiant.

De eritu animarū a corporeis ergastulis ꝛ abditis earū receptaculis. Capitulū VI

Dicto de animarū e corporibus transitu sic loquuntur Aug⁹ ꝛ Hugo in-li-de aīa et spū. Cū corp⁹ inqt ꝓstet ex mēbris officialibus-officialia ex ꝓsilibus-ꝓsilia ex hūoribus humores et cibis-ꝛ cibi ex elemētis in his agit anima tanq̄ in organis-que dum tempata fuerint ꝛ ordinata vivificationi congruūt ꝛ nunq̄ recedit aīa. Si ꝓo distempata fuerint ꝛ confusa in vita-recedit anima secum trahēs oīa sua-id est sensus imaginationē-rationē-intellectū intelligentiā-ꝛ cupiscibilitatē-irascibilitatē-ꝛ ex eis afficitur ſm merita vel ad dilectionē vel ad dolorem. Hūq; non habet vbi vires suas exerceat requiescit ab his tm̄ motibus quibus corpus per tempus ꝛ locum mouebat-hec illi. Et quia ꝓpter sententiā dei durus ꝛ grauis est egressus de corpore-ꝛ etiam ꝓpter naturale fedus inter animā ꝛ corpus horribilis est ipsi nature precipue quia ꝛ iudicij perpetui sententiā quibus percipit in morte aliq̄ mitigatur vel aggrauatur pro meritis animarum ꝛ diuino iudicio-iuxta illd Greg⁹-in dial-li-iij-Plerūq; inquit iustis ꝓtingit vt in morte sua sanctorum precellentiā visiones aspiciant ne ipsam mortis sue pēnalem sententiā ptimescant. Sepe quoq; aīabus eorum exeuntibus solet dulcedo laudis celestis erumpere-vt dum illa libenter audiūt dissolutionem carnis ab anima mīme permittantur sentire. Nōnunq̄ ꝓo ī cōsolatione egredientis anime ipse etiam apparere solet actor ꝛ retributor vitę. Aliq̄ vbi anime meritum non in ipso egressu suo ostenditur-post mortem ꝓo citius declaratur. Vnde ꝛ sancti martyres ab infidelibus crudelia mlta perpessi sūt qui tamen ad ossa sua quotidie signis ꝛ miraculis clarescunt. Quid igitur ꝛ viros sanctis obesse putatur si ad modicū dure moriantur: ꝛ est fortassis eorum culpa nōnunq̄ licet mīma que resecari debeat in morte ipsa. Naꝫ vt legitur q; vir dei contra samariā missus quia per inobediē tiam in itinere comedit: hunc leo ī itinere occidit-ꝛ postmodū leo iuxta asinum stetit ꝛ de cadauere non comedit. Et q̄ scilicet ostenditur q; inobedientię peccatum in ipsa morte fuerit laxatum-quia idem leo quem viuentem ꝓsumpsit occidere-cōtingere non ꝓsumpsit occisū Plerumq; ꝓo de culpis mīmis ipse solus pauor egredientes animas iustorum purgat-sicut viro sancto euidenꝫ accidit quia scilicet ad mortem veniens vehemēter timuit-sed post mortem discipulis in alba stola apparuit-ꝛ q̄ ꝓclare susceptus sit indicauit-hec Greg⁹. Nec mirum si etiam animas sanctas in morte pauor occupat quibus mīmū ꝓter cetera que pauorem ingerunt aduersarias potestates occurrere satis constat: ꝓsertim cum etiaꝫ diabolus occurrerit ad mortē beati Martini-necnō ꝛ ad mortē

ipsius dñi. Unde beatus Bernadus in sermone. Quis inq̃ pauor ille erit o anima mea: cuz dimissus oĩb⁹ quoꝝ est tibi tam iocunda ꝓsentia: tam gratus aspectus: sola penitus incognitam regionem egredieris: z occurrẽtia tibi cæ'a atim irruere tenima illa monstra videb⁹: Quis in die tantę necessitatis occurret: Quis tuebitur a rugiẽtibus ꝓparatis ad ẽcz: quis consolabitur: quis dedecet: Ille. Sed occurrũt vtiq; iusto⁹ animabus z angeli sancti: sicut ecclesia postulat in exequijs defuncti: Subuenite sancti dei: occurrite ãgeli dñi. Ipsas quoq; iustorum aias exeuntes a corpoĩb⁹ adiuuant boni angeli modis tribus. Primo: s. quia conferunt eis aliquid per qđ obliniscunt' affectus: quẽ habẽt naturaliter erga corpus. Nam illo pondere dilectionis fm Aug⁹: deprimunt' naturaliter vt exeant inuite etiam si penit⁹ sint purgate: a quo pondere angeli eas abstrahunt dum eas ad gaudiũ paradisi plus z plus desiderandũ promouẽt z accẽdũt ita q; libenter ac de facili exeunt: iuxta illud Deuĩ. xxiij. Letare cabalon in exitu tuo. Secũdo quia dęmones arcent ne illas exeũtes impediant: iuxta illd ꝓ Super aspidem z basiliscũ ambulabis ꝛc qm̃ angelis suis mãdauit de te ꝛc. Tertio q̃tũ ad pſonal' q̃dã ꝓuilegiatas q̃s assumpto corpe visibiliter in cęlũ detulerũt vt animã beati Martini z beati Benedicti z plures alias. Propter hęc oĩa canit ecclesia: Chorus angelo⁹ eas suscipiat z in sinu Abrae eas collocet. Itaq; sicut dicit beatus Bernardus: vbi sup: Fęlix anima quę fiducialiter sic loquet' in inimicis suis ĩ porta: Quid hic astas cruenta belua: nihil in me funeste reperies. Fęlicior autem cuius opus non arsent quã sup aurum z argentum z lapides p̃ciosos fundamẽtũ ędificasse diuinũ examen inuenerit. Fęlicissima ꝛo quę sine vlla nube confusionis reuelata penitus facie gloriam dñi speculando in eandez imagines transformabit' z erit similis ei videns eũ sicuti est. Hęc de iustor⁹ animabus.

Porro de iniquarũ transitu dicit beatus Bernardus: q; est illis horror in exitu: volor in transitu: pauor in conspectu glorię magni dei. Hoc est inquit malũ qđ cõstat eos ĩ tribulatione septima tangi: qui in sex tribulationibus dissimulãt libare: hęc ille. De his etiã sic loquit' Hugo vbi supra: s. in li. de spiritu z anima. Animę quę in corpore viuentes per dilectiones rerum visibiliuz corpalibꝰ imaginibꝰ afficiunt' a corporibus exeuntes in eisdem imaginibus' tormenta patiunt'. Propter hoc enĩ ibi incorporalibus passionibꝰ tenen possunt qm̃ a corruptione corporaliũ affectionũ hic mãdate non fuerunt quã. s. copulẽtiam de corporis dilectione contraxerũt Studeat igit' aliq̃s hac vita se ab hmõi sęcularitia mundare: quatinus cuz hinc exierit inde nihil corporeum secum trahat: z a corporali passione immunis exultat hęc Hugo. Sicut autem dicit Aug⁹ ĩ enchiridion. Temp⁹ qđ inter hois mortem z vltimam resurrectionez interpositum est: animas abditis receptaculis cõtinet: sicut vnaquęq; digẽ vel requie vl' ęrumna: pro eo q; portita est in carne dũ viueret. Iterum ergo sciendum est: q; quattuor dicuntur esse loca vel receptacula spirituũ sepatorum. Primꝰ quidẽ est tm̃ delectabilis: s. paradisus spũalis ad quem transeunt animę sanctę corporibus exutę z ex toto purgatę: hoc est cęlum empireum: in quo creati sunt z in q; habitant angeli sancti vbi etiam est hmanitas Jesu christi: Unde beatꝰ Bernardus in li. de spũali negociatione. O regio sublimis z plena delitiarum ad te suspiro o valle lachrymarum. Discurre igitur anima spiritualis regionẽ istam oculis desiderijs: z vide reges gloriosi patrum legionibus angelorum: sanctorum agminibus ornatus: supra hos deponentes humiles exaltantes: z dic: Beati q; habitant in domo tua dñe in sęculum sęculi laudabũt te. Idem ad Eugenium de

623

ꝓsideratiõe·li·v·Ecce inquit affectibus nris mole corporea pegnatio ⁊ luto bꝫ rentibus ꝛsiderijs sola interim arida te nuisꝫ ꝓsideratio ꝓuolat ⁊ et tãtillo qđ iam datur exclamat: Mõe dilexi decorẽ dom⁹ tue ⁊ locũ habitatiõis glie tue Quid si se totã aĩa colligat ⁊ tota libertate volatũ ineat? Mõne cũ circũire cepit illas lucidas mãsiones ac sinũ illum Abrae curiosi⁹ pscrutari? ℔ altari martyrum reuisere aĩas in ꝓma stola secũdã patientissime expectantes·multo magis tunc instabit loquens cũ ꝓpha: Vnam petij a dño hãc requirã vt inhabitem in domo domini omĩbus diebus vite mee·℔ Bernardus de loco illo voluptuoso.

Alij vero tres sunt pcnales·℔ differẽt Nam ꝓmus ẽ tenebrosus ⁊ afflictiu⁹ ac perpetuus·s·infern⁹ inferior·q̃ ẽ dãnatorũ loc⁹. Hũc dicunt Hieronym⁹ ⁊ alij sancti esse sub tra·⁊ merito pcnã illã infernalem sub tra esse dicũt: qm̃ aie p lapsum terrene voluptat̃ eam incurrunt. Hñ ⁊ dicit Tertulianus q̃ gehenna est ignis arcani subterranei ad pcnã thesaurus. Noĩe arcani designat eius naturam igni terreno dissimilẽ· noĩe subterranei locum eius terram inferiorẽ·nomie thesauri copiã indefficientẽ. Per ℔ aũt q̃ addit ad pcnam·ostendit quare creatus sit. Aut autez arcanuz dixerit·ipsemet sic exponit: Nouerũt inquit pbi diuersitatem ignis arcani ⁊ publici. Nam longe alius est qui vsui hũano: alius qui paret dei iudicio·siue de celo fulmĩa strigens·siue de terra per montiuz vertices eructuans. Non enĩ absumit qđ cremat sed duz erogat reparat· hec ille. Hui cõsonat qđ dicitur d reprobo Job·xx·Lu et que fecit oĩa nec tamen cõsumet. Vt enĩ beatus Cesarius in omel· dicit Illic escas crimĩa ministrant ardoribus sempiternis. Et illa pcnalis exustio q̃ culpam iubetur inquirere substantiã nescit absumere. Flamma siquidez illa nõ tam reum persequitur q̃ creatum ·⁊ ei mod⁹ esset delictorũ·esset ⁊ mensura cruciatuũ Ipsum totam naturam occupauit pariter ⁊ inuoluit excessus capitalĩ sceleruz quia non recipit causa remediũ carebit fine supplicĩ. Sic igit occidit pcna vinificatꝫ sententia. De ℔ etiam inferni loco dicit Ysidor⁹ in·li·etymol·xiij·Infernus dicitur eo qđ infra sit·⁊ sicut i ordine corporũ inferiora sunt oĩa grauiora·ita ꝑm spirituz inferiora sunt oĩa tristiora. Vnde ⁊ in greco inferus eo q̃ nihil suaue habeat resonare ꝓbatur. Hic ⁊ in euangelio legitur in corde terre·id ẽ in inferno·hec Ysidorus. De hoc etiam Bernardus in sermone vñ supra. O regio fugienda ⁊ horrenda terra miserie et tenebrarũ·loc⁹ lętifer·obliuiõis tra·vbi est ignis ardens·frigus rigens. vermis imortalis·fetor intolerabilis·malei percutientes·tenebre palpabiles. confusio peccatoꝝ·inodatio vinculoꝝ·horribilis facies dęmonũ: Contremisco totus ad miseram memoriam regionis hui⁹. Secundus locus est tenebrosus ac perpetuus sed nõ afflictiu⁹·s·inferni lymbus·q̃ locus est puerorũ qui decedunt non baptizati ⁊ carent visione dei. De his autẽ dicitur q̃ licet deum non videant·tamẽ melius est illis etiam sic esse q̃ non esse·quia iocundum est illis ipsum esse. Nec ipsi materialez pcnam sentiunt·sicut illi qui actualiter peccauerunt. Vnde de his loquens Aug⁹ dicit·q̃ pauperẽ non esse prodest ei qui diues non ẽ· Hec autem obiectio inualida est. Coniũctio cũ sũmo bono est delectatio sũma·ergo separatio ab eo est sũma tristicia·sed et ℔ bene sequeret·q̃ coniũctio cum summo malo sũma tristicia eẽt·si aliquid sũme malum esset. Reuera sicut dicit Petr⁹ lombardus·tam grandis est pcna carentie visionis dei vt ei nulla possint tormẽta que nominẽ compari·cuz illã sit pcna·hec autem sint transitoria. Maior ẽ etiam pcna q̃ illa que est in purgatorio q̃ntuz ad damnũ·sed non q̃tũ ad sensum. Vnde qđ dicit Aug⁹ in enchiridi on·mitissimam esse pcnam parulorũ in

originali decedentiū intelligendū ē ꝑtū ad sensum sic enī est mitissima ⁊ nulla. Et habetur simile in euangelio Matth v. Qui soluerit inquit mādatū ⁊ docuerit mīmus vocabitur in regno celorum id est nullus. Q autez dicat glo. super illo verbo Deuē. xxij. Abscondam faciē meam ab eis. q nihil ē grauius qz care reuisione dei sic debet intelligi q nihil ē grauius id est damnosius. Vel etiam dici potest grauissima quia gñalissima illa pena. Erit enī sola cois omnibus dānatis Itaqz si fiat cōparatio pene ad penam peccate simpliciter maior est in dāno pena debita originali qz pena debita maximo actuali. Potius enī eligeret prudens videre deum ⁊ cruciari pena debita maximis crimibus qz privari visione dei aliis penis cessantibus Nempe taz excellens bonū est illa visio beatifica q oīs mali ē absorptiua. Si ño fiat inter damnatos sm hoc pena parvulorū ē minor qm illi puniunt sola carētia visionis dei alij vero eadem pena insuper ⁊ alia scilicet debita peccato actuali. ¶ Ipse quoqz lymbus licet antiqs pius sc̄m quid fuerit tenebrosus tamen ⁊ sm qd luminosus ⁊ tpalis nec sm tactum afflictionis. Illic enī descendentes ante passionē Christi carebant ⁊ ipsa visione dei Dicuntur tamen habuisse quandaz lucem obscuram exterius cum quodā refrigerio ac recreatione sicut ⁊ intus habebant refrigeriū ⁊ solatiū de spe liberationis suę nec sentiebāt ⁊ ipsi penam materialez. Tertius ē sm quid tenebrosus ⁊ sm quid luminosus ⁊ afflictiuus ⁊ temporalis s. purgatorij vbi torquent animę ad tempus causa purgatiōis cuz spe euasionis. Et dicunt aliqui q infernus est in infimo terre loco: paradisus in summo purgatorij in medio. Dicunt tamē quidam purgatorij non habere locum ꝑpium siue determinatū. Unde Hugo vbi supꝛ. Est inquit pena post mortem q purgatoria dicitur cui⁹ locus oīno determinatus non est nisi quia multis exemplis ⁊ reuelationib⁹ animarū in cuiusmodi locis tarum illam in hoc mūdo exercen sepe mōstratū ē. Et fortassis phabelius erit vt in his potissimū locis singule pēnam sustinere credantur in quibo culpam cōmiserūt hec Hugo. Hūc tamē locum regionē expiationis vocat beat⁹ Bernardus sicut videlicet dicetur infernus. ¶ Nos igitur hec oīa spirituz loca circuire debemus vtili ⁊ salubri memoria. Illam siquidem delitiosum locū bonorum spirituū vt eorum statum desideremus. vt ⁊ eorū suffragia postulemus vt iam supꝛ plenius dicimus. Locū ño damnatorū vt eum fugiamus iuxta illud Job. xxi. Fugite a facie gladij qm vltor iniquitatū est gladius. id est districta pena inferni. Locū etiam antiquorū patrū ⁊ parvulorū recolam⁹ vt deo gratias agamus. Q3 enī sancti pōtibus illis tamdiu ꝓmissum est. ⁊ cum tanto desiderio ⁊ afflictione expectatū est nob gratis ⁊ absqz labore nro donatū est. Unde recte dicitur a dño Joh. iiij. Alij laborauerūt ⁊ vos in labores eorum introistis. Verbi gra. Filij dei bona natio. antiqui hostis alligatio. mortis subiugatio. sacramentorū subuentio. scripturarū reseratio. ianuę paradisi aptio. ⁊ cuiusmodi alia. hec sunt quę patribus sunt ꝓmissa ⁊ nobis reseruata. Olim clausa paradisi ianua dicebat Jacob: descendā lugens in infernum. nūc eadem aperta dicit apls ad Phil. p. Cupio dissolui ⁊ esse cum Christo. Olim deniqs multis diebus mortui lugebant etiam boni. nunc autem fideliter ab apls dicit: Nolumus vos ignorare de dormientibus vt non cōtristemini. Nunc enī mortem sanctorum non tam mortem debemus appellare qz somnū sicut ⁊ appellatur a dño Joh. xi. Lazarus inquit amicus noster dormit. Q3 etiam parvulis ⁊ absentibus negatū est nobis per baptismū miserditer subuentum est. De quo s. baptismi dono dī

ad Roma. xi. Sine pœnitentia sunt dona et vocatio dei. Ideo dicit sine pœnitentia sm Ambrosiū. quia gratia dei in baptizato etiam adulto non quærit gemitum aut planctum vel opus aliquod nisi confessionem et corde solum. Deniq; locum etiam purgatorij frequenti memoria visitare debemus. vt animas ibidem afflictas nostris suffragijs alleviare curemus. iuxta verbum istud Eccl. vij Mortuo non prohibeas gratiam.

De illis quæ post mortem vise sunt apparere viuis. Cap VII

Sicut autem dicit Aug⁹ in li. de cura pro mortuis gerē da. cum animę defuncto⁹ aliqñ videntur apparere viuis. credibile ē hoc fieri eisdē nescientibus mortuis. et istas esse operatiōes angelicas per dispēsationem prouidentię dei bene vtētis et bonis et malis sm altitudinē iudiciorū suorum inserutabilem. siue hinc instruantur mētes mortaliū. siue fallantur. siue cōsolētur. siue terreātur. aut vnicuiq; vel pbenda est mīa vel irroganda vindicta. Fatenduz est enī nescire mortuos quid hic agatur apud viuos: Ne falsum sit qđ ait ꝓpheta. videlicet Ysaias: Abraā nescivit nos. At hęc Aug. verba nō sūt gnāliter intelligēda. Verum est enī vt dicit Hugo de sacramentis. li. ij. Sanctorum animas in secreto diuinę contēplationis constitutas eorum quę foris aguntur tm̄ scire ēstum vel illis ad gaudium vel nobis ad auxilium constat posse. Nam sicut angeli a deo per eū verbum petitiones nostras discunt. et quid de illis implendū sit vel non. sic et animę sanctorum dei faciem contēplantium in eū veritate hominū preces intelligūt et quę implendę sunt vel non. adeo quippe adiuncti sunt superne veritati vt nihil pręter eius voluntatem quęrant velle. Intercedunt igitur ad eum pro nobis et merito dum earum nobis suffragante merita et affectu dum implere cupiunt vota nostra. Nō tamē nō faciunt nisi cū illa in dei voluntate implenda didicerunt. hęc Hugo. Ceterum alia fuit conditio sanctorum decedentiū sub veteri testamento. et alia nūc est decedētiū sub nouo. Illi nempe ianua cęli clausa carebāt visione dei. illi autem illa iam aperta cōtemplantur speculum veritatis. et in ipso etiam ea quę forsis sunt pro volūtate ipsius speculi. Vt ergo dicatur: Abraam nescivit nos. intelligendum est qđ vere nesciebat quia nondum deus ei per speculum reuelabat. nō enī absentia vel futura comprehendere potest animus humanus nisi per reuelationem quodāmodo deificatus. Vnde Aug⁹. vij supō. Possunt inquit etiam spiritus defunctorum aliqua quę hic agantur spiritu dei reuelante cognoscere presentia vel preterita vel futura. sicut ꝓphęę. nescipsi oīa sed q̄ illis esse reuelanda a dei prouidentia indicat. mitti quoq; ad viuos aliqs ex mortuis. sicut econtrario Paul⁹ ex viuis īparadisum raptus est. Nam et Samuel ꝓpheta defunctus viuo regi Sauli et futura ꝑdixit: vnde et liber Ihesu filij Sirach continet in laude patrū qđ mortuus Samuel ꝓphetauit. Et Moyses q̄ in Deuteronomio legitur mortuus. et in euangelio cum Helia qui et mortuus nō est legit' apparuisse viuentibus. hęc Aug⁹. Porro de ceteris aīabus quę visione speculi non fruunt certum est qđ oīno nesciūt quid hic apud viuos agat. nisi forte per angelos bonos vel malos vel etiā illos qui morientes hinc ad illos trāsciūt deo permittente ꝓpter aliquam causam eiusdem indicetur. Vnde Aug⁹. vbi supra Si mortui sciunt ea quę in humanę vitę calamitate cōtingāt: quid est qđ piissimo regi inde flenti in cōspectu dei pro magno beneficio promisit deus qđ esset

ante moriturus ne videret mala que illi populo ⁊ loco ventura minabant. Sed dicet aliq̃s: Si nulla est mortuis cura de vivis: quomodo diues ille apud inferos rogabat Abraam vt mitteret Lazarum ad fratres suos qui ageret cum eis ne et ipsi venirent in locum tormentorum? Et nunquid quia hoc dixit ideo quid agerent tunc fratres vel quid paterent scivit? Ita fuit illi cura de vivis q̃uis q̃d agerent omno nescret sicut nobis cura ē de mortuis q̃uis quid agant omnoctiq̃s nesciam? Sed rursus occurrit: Quomodo Abraam quid hic ageretur nesciebat vbi Moysen ⁊ pphetas id est libros eorum quibus homines obediendo tormẽta vitarent esse sciebat? Vbi veniq̃s nouerat venitem illum in seculis pauperem sibi vixisse in miseriis quia dixit: fili recordare ⁊c. Verum hec non cum agerentur vivis sed eis mortuis potuit Lazaro indicãte cognoscere. Proinde fatendum est nescire quidẽ mortuos quid hic agatur dum hic agitur postea vo audire ab eis qui hinc ad eos moriendo pgunt non quidem oĩa sed que sibi indicare qui sinunt etiam ista meminisse ⁊ que illos quibus hec iudicant oportet audire hec Aug⁹. Itaq̃s sicut idem dicit super psalmũ. cxiij. Licet animabus defunctorum cura sit de charis suis vt ille diues apud inferos patiens habuit curam de fratribus suis viuis non ideo consequens est illos scire que circa charos suos hic aguntur vel leta vel tristia: verum prefato diuiti memoria fratrum ⁊ carnalis affectus ad augmẽtũ supplitiorum est reseruat⁹. Vnde Greg⁹. ī omel de diuite ⁊ Lazaro. Et hoc inquit q̃ ardentis in inferno diuitis postq̃s de seipso spes sublata est animus ad pximos recurrit: patet quia reprobor̃ animas pena sua q̃q̃s ad charitatem erudit vt iam tunc etiam suos spũaliter diligant qui hic dũ peccata diligerẽt nec se amabant. seruatur ergo diuiti ad pnam et cognitio pauperis quem despexit ⁊ memoria fratrum quos reliquit: vt ⁊ de vana gloria despecti ⁊ de pena inutiliter amatorum amplius torqueatur. hec Greg⁹. Ipsas vo defunctorum animas vocat Virgilius heroas. quos apud inferos relegauit: eosq̃s solem suũ ⁊ sidera nosse dixit. Qui ⁊ reminiscebantur quas viui exercuerant eosdem exercere testat̃ post mortem dicens: Que q̃ a curru Armatũq̃s fuit vivis q̃ cura nitẽtis Pascere equos eadem sequitur tellure repostos. Hec aũt falsitas opinionis vel opinio falsitatis vt dicit Helinandus in chronicis suis ex hoc sumpsisse videtur initium q̃ anime defunctorum pnas luentes peccatorum suorum malitia apparere solent in habitu in quo prius vixerant. scilicet rustici in rusticano. milites in militari: sicut vulgus asserere solet de familia Hellequini. De qua Henricus autelianensis inquit episcopus nuper retulit: q̃ clericus quidã post mortem cuidam familiari suo cappa pluuiali pulcerrima pluribus coloris indut⁹ apparuit. petens vt ei succurreret eo q̃ in magnis tormentis esset. Cui ille: Quomodo inquit tam pulcram cappã habes si tu in tormentis es. At ille respõdit: Hec cappa que tã pulcra videtur vobis ponderosior ⁊ grauior mihi est q̃ turris parisiensis. si mihi suppolita esset. Pulcritudo autem ista spes est venie quã habeo ꝓpter confessionem quã feci si tamen succurratur mihi. Certe inquit ille q̃tum potuero succurram tibi. sed obsecro vt dicas mihi si deputat⁹ es in illa militia quã dicunt hellequini. Et ille; Minime inquit dñe. Nam illa militia iam non vadit sed nuper ire desijt. quia pnitentiam suam peregit. Corrupte autem dictus est a vulgo hellequini. pro Karolequini. Fuit enim

Karolus qnt⁹ qui longã pccatoꝝ suoꝝ egit pnitẽtiã ⁊ nuq̃ tandẽ ꝑ bti Dionysij libat⁹ ẽ intẽcessionẽ sed rogo vt misereamini mei. ℔ dicens cũ fletu euanuit. Hęc inquit Helinandus idcirco retuli vt ꝑ ℔ elucescat vnde sumpsit initiũ virgilianus error de aiabꝰ defunctoꝝ qꝫ heroas appellat. dicẽs eos eandẽ hẽ curam equoꝝ: etiam curruũ ⁊ armoꝝ post mortẽ quã habuerãt dũ vivebant. Et hmõi autẽ apparitiõibꝰ eoꝝ qui ꝑ mortem in mãdo cruciant' ad tps: sumi videtur illa Hugonis sñia iam supius posita. s. q̃ pęnę purgatorię nõ est locus sõo determinat⁹. nisi quia multꝫ inqt exẽplis ⁊ revelationibꝰ aiarũ positum in eiusmodi sępe monstratũ est illaꝫ in hoc mũdo exerceri. Et fortasse ꝓbabilius ẽ vt in locis singulę pnã sustineãt: in quibꝰ culpam cõmiserãt. ℔ Hugo. Cui fortasse posset rñderi. q̃ ⁊ plerũq̃ apparuerũt alię quę toꝝq̃bant' in pęnis inferni. Ñ narrat Petrus damian⁹ de Bñdicto iuniori papa nepote maior. Bñdictꝰ q̃ post mortẽ apparuit cuidaꝫ Nasco iuꝝ molendinũ equo insidenti ⁊ iter agenti. Apparuit autẽ in spẽ aialis monstruosi cuius aures ⁊ cauda asini erant. cętera vrsi. cũq̃ Nascus tremefact⁹ fugã iniret: clamauit monstrũ illud: Noli inqt o vir expauescere: scito me sicut tu es hominẽ fuisse. sed q̃ bestialiꝰ vixi. post mortem ꝓfere spẽm bestię merui. Ad quem ille: Quisnam fuisti? Ego ait ille solo noĩe Bñdictus fui q̃ nuper apstolicã sedẽ indigꝰ obtinui. cui Nascus. q̃d bales retributionis? Nũc inqt vsq̃ ad diem iudicij ꝑ damosa ⁊ squalẽtia loca sulphurea ⁊ fetida ⁊ bulliẽtia rapior ⁊ ptrahor. Post iudiciũ vo corꝰ meũ simul cum aia ĩremediabiliꝫ cruciat⁹ ⁊ olla gehẽnal' baratri me vorabiliter glutiet. ita vt ñ nulla spes ĩ posterũ recuperatiõis restet. Post ℔ vba dispuit. Fuerat aũt teste eodẽ damiano bñdict⁹ ille vel potius maledict⁹ ab ipso pontificat⁹ sui ꝑmordio vsq̃ ad finem vitę ĩ luturię scelo ꝑuersat⁹. ⁊ iõ ab auribus asini pferre spẽs incipiebat. ⁊ ĩ caudam desinebat. totam q̃s vitam suã reliquaꝫ carnaliꝫ duxerat. ⁊ idcirco cętera vrsus erat. hęc ille. Verũ hmõi tamen apparitionibꝰ credibile est iuxta supradictam Augustini sñiam. q̃ deo ꝑmittẽte vel intente pro meritis aiarum frequentius fiant angelicis operationibꝰ. ipsis etiam mortuis nescientibꝰ. Nam ⁊ de Samuele: fuit opinio Bede q̃ Pythonissa non vere suscitauerit Samuelem sed potius dęmonẽ. Et sm hoc intelligi pōt q̃ dęmõ ea q̃ de morte Saulis ac filiorum eius verba prędixit ab aliquo angelorum diuino nutu sibi revelante cogn̄uit. Sed magis videtur q̃ fuerit verus Samuel. ꝑ illud qđ de eo Eccl. xl vi. scriptum ẽ. videlicet q̃ post dormitionẽ ostẽdit regi finem vitę suę. ⁊ exaltauit vocem eius de terra in ꝓphetia. Et his autẽ apparitionibꝰ ⁊ similibus vt idẽ dicit Helinandus potuit augeri vel confirmari antiquus error ille de animarũ revolutionibꝰ. Vt enĩ ait Aug⁹. in li. x de ciui. dei. Platonem scripsisse certum est animas hominũ post mortem vsq̃ ad corpora bestiarum revolui. Quam sententiaꝫ Porphirij autor tenuit Plotin⁹ ⁊ etiã Macrobius. Platonici namq̃ credebant ⁊ mundũ eternũ ⁊ animã esse deo coeternaꝫ. quia sciebant illam ĩmortalem necessario semper victuram. Et videbatur eis q̃ sempiternã ee non posset qđ semp antea nõ fuisset. Cũ ergo scirent animas in hoc mundo non posse sine corpore vivere. putabant eas aũ dispositionem hui⁹ corporis aliud habuisse. ⁊ adhuc post istud aliud habituras ee. Quia vo corpus homis ĩmortale posse fieri nec legerant nec audierant. aias semper ad mortalia corpa redituras putabant. Nunc autem errore apud grecos vt ait Hieronym⁹ pythagoras inuenit q̃ se ꝑmũ fuisse euphorbũ. secũdo ethalidem. tertio hermotimuꝫ. quarto

pirrhum ad extremā pythagorā dixit. Verū ve ait Helinandus vnde tant⁹ error accipere potuit initiū nisi ex peruersa suggestione dęmonū. Nouū liquidē ois conatus est hominibꝰ persuadere neminem ex operibus suis ęternaliē condēnandū esse nec aliā beatitudinē hominī sperandam esse qꝫ fęlicitatem pręsentis vitę vt ęternę damnationis timore pꝰ posito viuat sicut equus z mulus quibꝰ non est intellectus. Multi nimirū hodie sunt qui vellent post mortem aut in nihilum siu Epicurū reuerti aut in immētū siu Platonem vel pythagoram conūti. De talibus enī dicitur Sapiēcie. Dixerunt impij apud se cogitantes non recte: Exigua est z cum tedio tempus vitę nostrę z non est refrigerium in fine hoīs z non est qui agnitus sit reuersus ab inferis. Quia ex nihilo nati sum⁹ z post hꝫ erimus tanqꝫ si non fuerimus. vente ergo fruamur bonis quę sunt z vtamur creatura ꝛc. vbiqꝫ relinquam⁹ signa lęticię qm hęc est pars nostra z hꝫ est sors. Simile quoqꝫ dicitur Esa. xxij. Comedamus inquiūt z bibam⁹ cras enī moriem⁹ Illum inqꝫ errorem pędictum vt dicit Helinandus fortassis animarū quarūdam apparitio damnatoꝝ auxit z sparsit in vulgus. quę quōdam diuino iudicio suis aut notis aut extraneis apparebant in bestialibꝰ formis. vt aut earum corrigerentur exęplo territi. aut grauius damnarēt admoniti non correpti. sicut dictus est ō Benedicto papa immo ri: Potuit enī fieri aut quia frequēter olim sic apparentes pferebant similitudines quasdam bestialiū corpoū: putate sint a rudibus hominibus vera gestare corpora bestiarum. Magi quoqꝫ z malefici qui ante aduentū solis iusticię totū suis tenebris obtexem nebulabāt: quibus etiam illustres reddebant stupentibus cunctis ad insoluta magis qꝫ indignantibus ad illicita. hunc errorē p sua prestigia vires non modicas prestabāt. Nam cum vel se vel alios in diuersas species transformarēt. putabat eos imperitum vulgus diuina quadā virtute alterius vicibus de humana natura in bestialem ruere. etiaz rursus qñ vellent de bestiali in būanam refugere. Hic ille iuper magorum celebrāt⁹ z totius sceleris officina apud vulgus ignobile arcez dignitatis obtinuit: qui ad perpetrādos incestus nefarios se in quaslibet formas deformauit. Hanc etiam suam irrisit Ouidius dicens: Hoc qꝫtum scelus est ī viscera viscera cōdi: Alterinsqꝫ aīantē aīanti viuere lęto. hꝫ Helinād⁹ d illis erroribus.

De illis que sunt in pęnis purgatorijs. Capitulū VIII

Vero scdm veritatem p animę būanę perpetuę z immortales sunt. ac per mortez erutę corporibus z ante iudicium extremū vel in gaudio vel in pęna viuūt. Vñ Hugo in. li. de sacra. q. Maxima inquit tormenta locum habent in imo. maxima qꝫ gaudia in sūmo. media vo bona z mala mixta sunt in medio. id est. in hoc mūdo Est autem z alia post mortez pęna quę dicitur purgatoria. Itaqꝫ de perfecte qdem bonis dubiū non est quin egredientes statim ad gaudia transeant. similiter de valde malis qꝫ sine mora ad inferni tormenta descendāt. De imperfecte qz bonis certum est qꝫ nunc interim quibusdam pęnis vsqꝫ ad plenā videz purgationē a venturi gaudij differūtur. hęc Hugo. Ad hanc igit pęnā purgatoriā ab hac vita transeūt illi qui in statu gr̄e decedūt. sed aliqd cremabile secū ferūt videz petā venialia. qꝫ vocat apostol⁹ linum fęnū stipulam. vel etiam debituz pęnę pro peccatis suis mortalibꝰ nōdum plene solutū quę per dei gratiam et eterna cōmutata fuerat in trāsitoriā. Nam vinculū culpę soluit dīo simplici in pęnitente. vinculū autez gehenne soluit sb ꝺditione. s. eternam pęnā in transitoriā

commutando quę infligitur in purgatorio. Nec dicitur propie pęna · id est punitio: sed purgatio · sicut cauterium qđ ad purgationē sit post infirmitatē. Hoc autem extremū vinculū · s · pęnę purgatorię obligationē soluit minister · id est sacerdos · sed sub conditione · s · cōmutans eam in pęnitentiā temporalē. Qđ ergo mia⁹ soluit pęnitens ante mortem oportet vt soluat postmodū ad purgationez Nam ipsa pęna ꝑsens a sacerdote pęnitentib⁹ iniūcta quę dicitur satisfactio non est ꝓprie punitio ñ purgatio. Itaqꝫ de purgatione venialiū in purgatorio dicit Greg⁹ in dial · li · iiij · De quibusdā leuibus culpis credendus est ante iudicium esse purgatorius ignis · pro eo qꝫ veritas dicit: Siquis in spiritū sanctū blasphemiaz dixerit · non remittet ei nec in hoc seculo nec in futuro. Hac cñi sñia datur intelligi quasdam culpas in hoc seculo quasdam in futuro laxari · hęc Greg⁹ De pęnitentib⁹ vo qui non explent satisfactionē in hac vita · dicit Ambrosius in · li · de vnica pęnitentia. Iacobus inuenias qui seruauerit innocentiā qꝫ q congruam egerint pęnitentiam. Et quo patet qꝫ pauci pęnitentes in obitu euolant ita · s · vt per purgatoriū non transeant. Ut enim purgatorium sit: potest etiam astrui ratione sic: Quidā hic oīno purgantur · i bi euolant statim vt moriunt. Alij vo nec purgantur hic nec etiā purgari incipiunt · i bi cuz moriunt in infernū descendunt. Quidam autez hic purgari incipiunt sed non purgantur oīno ꝓpter vitę defectum: necesse est igitur vt eant in locum mediū vbi suppleatur qđ hic inceptum est sed imperfectū. In morte igitur hominis deo permittente diabolus cum igne ac tortoribꝫ suis paratꝰ est · i in anima purgat siquid in ea purgandum est. Ut enim illa pęna per diaboli ministerium infligatur · pater ex verbis beati Bernardi sicut inferius dicetur. Hoc tamē diabol⁹ facit nō itentiōe purgandi sed potius lędendi. Fm motum sunum atqꝫ nocendi. Si autem nihil est in moriēte purgandū · vt i beato Martino qui dixit diabolo: Nihil in me funeste reperies · ipsa euasio ignis declarat bonitatez sui operis. Sicut econtra ignis ille in eis quos torquet fuisse declarat aliqđ sordis. Et hoc est qđ dicitur ab apło · j · Cor · iij · Dies enī dñi declarabit · s · opꝰ vniuscuiusqꝫ qle sit. Vocat enī die dñi tempus ab hora mortis vsqꝫ ad diem iudicij. Nam vita ꝑsens dies bois dicit in q̄ · s · arbitrio suo relinquit · vt qđ vult vel bonū vel malum operetur. Vnde dicitur a dño Luc · xix · Et quidem in hac die tua quę ad pacem tibi · sed et hora mortis incipit in eo esse dies dñi fm merita ipsum iudicantis. In igne inquit reuelabit · s · quid homo fecerit · i vniuscuiusqꝫ opus quale sit ignis ꝓbabit · si cuius opus arserit · id est igni cedere inuentum fuerit · detrimentū patietur · sez minorie glorię · sicut glo · dicit: et hoc vel qz non statim euolabit · vel qz nō oē opꝰ ei⁹ ad gliaz erit Et fm ħ intelligit eē glorie minorie · i · tardiorie vel remissiorie. Ipse tñ salu⁹ erit · s · merito fundamēti cui nihil ꝓpositum Vel sic ꝑt intelligi detrimētū patiet dñi ei pęna infliget · qz pęna ipsa est naturę ꝑna · sic tñ q̄si p ignē · qz · s · rem ferēs cremabilē · euadet post ignē purgationē. Et dic ibi glo · Greg · Dicendū est sollicite qđ p ignē fiet purgatio · si asserit apło saluari posse · nō eos q̄ sup hoc fundamētū ędificāt ferrū aut es aut plūbum · i · pctā maiora i uariora · i iō insolubilia · ħ eos q̄ ędificāt lignū fenū stipulā · id ē · peccata miora i leuissima q̄ ignis facile ꝓsumit. De qbꝫ tñ ls minus nihil illic purgationis obtinebit nisi qui hoc vita promeruit · hęc Glo. De ħ etiā dicit Aug⁹ sup psalmū · xxxvij · Dñe inquit ne in ira tua corripias me · sed in hac vita purges me · meqꝫ purgatuz reddas talem cui iam cñ̄ datorio igne non sit opus ꝓpter illos qui saluī erūt · sic tamē q̄si per ignem. Non eo qꝫ saluī esse debēt ignis ille contemnit. Grauior tamen est

ꝯ quicquid homo ī hac vita pati potest hec Aug⁹. Pro varietate tamen purgandoꝝ quidam grauius ꝙ quidā mitius sentiunt ignem illū· sicut etiam dicit Greg⁹· in dial· de igne gehēnali· q̄ vnus quidem est· sed non oēs vno modo cruciat peccatores. Mazvnusquisq; ꝯ tū exigit culpa· tantum sentitur in pena.

Agit autem in animam ignis vlo dupliciter. Uno saliꝝ modo per instrumentum eius· sicut dicit Greg⁹· q̄ in corpi ardent q̄ se ardentes vident. Alio modo per adherentiā· Adhērēt enī aīe non ita vt ex igne ꝙ anima fiat nec sicut ex corpore ꝙ anima vnū efficiatur· sed natā remanente diuersā ꝙ diuisa vnū alteri miro ꝙ singulari modo coniūgitur. Et continet ignis ille totum spiritū vndiq; volentem· sicut ignis materialis totuꝫ ferꝝ vndiq; candens. Unde Greg⁹· Si anima inquit teneri potest a corpore· cur nō puniri possit ꝙ a corpore? Sed fortassis obijcet aliquis q̄ omnis actio fit per cōtactuꝫ· ꝙ non est contactus simplicis ad compositum. Sumlit'cū oīa passio sit p contrarietatē· nulla contrarietas est spiritualiū dispositionū ad rem corpalem. vnde nec ignis corporeus videtur in animaꝫ agere· nec ab ipso anima pati posse Cui non rūdemus· q̄ anima quadē agit in corpus· non per contactuꝫ sed per colligantiā quā habent in alterutrū· qua ꝙ corpus ab anima mouet aut vegetatur ꝙ anima etiam a corpore patitur· sm illū Sap· ix· Corpus qđ corrumpit aggranat animaꝫ· ꝙ deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantē· Sic ꝙ ignis purgatorius quandā habet colligantiā ad aīaꝫ sm quā anima patitur ab ipso· quā non habet ignis ille terren⁹ q̄ quarto deputatur elemēto. Ad hoc enī creatus est ignis ille specialiē qui est in purgatorio vt aīas purget cruciando. Est etiam contrarietas quedam inter ignem illum ꝙ peccatricē animā· in quantū in ea sunt reliquie peccatoꝝ quas apls vocat lignū fenū stipulam. Dis enim creatura quandā compositionē habet cum peccato· cuius non est simul in natā· vnde ratione illius oppositiōis pugnabit totus orbis contra insensatos· vt legit Sap· v· Ipsaq; peccata sunt matā illi⁹ ignis inuisibilis· sicut rubigo ferri vel argenti matā sit ignis hui⁹ visibilis. Unde peccati rubigine ꝛsumpta· id ē· peccati macula· cessat ignis ab aīa· sm illud Pro xxv· Aufer rubiginem de argento ꝙ egredietur vas purissimū. **Dicit non** iō pena illa purgatoria ignis vocabulo appellatur quia solo ignis elemēto illic animę cruciant· sed ignis nomine sm Aug· pena quelibet grauissima designatur· eo q̄ ab igne ꝓpter vim eius actiuaꝫ cuncta etiam elemēta patiunt. Uū certum est etiam ex dictis sanctoꝝ in pena gehennali ad reprobotum afflictionem oīa elemēta cōcurrere· ꝙ nibelomin⁹ ad sanctoꝝ glorificationē imutata cozū q̄litate· sm illud Sap· x vi· Creatura tibi factori deseruiens exācdescit in tormētū aduersus iniustos· ꝙ leuior fit ad būficandum pro bis qui in te confidūt. Ue pena quoq; purgatoria dicit btūs Bernardus in sermone de negociatione sctā. Est regio quedam expiatiōis· vbi· s· aīe cozpibꝰ crute cruciant' ad temp⁹ vel calore ignis vel rigore frigoris vel alic⁹ granitate doloris. Ubi puto pī filios glificādos in manu temptatoꝝ relinq̄t· nō ad occasionē sed ad purgationē· hec ille Et quibus verbis notat· ꝙ in purgatorio demones aīas cruciant· ꝙ ibidem aīe non in igne solo sed varijs supplicioꝝ generibꝰ affligant' Etiaꝫ vt dic Hugo vnde sup: Poterat de⁹ ꝙ sine materialibus elementis aīas cruciandis sensuꝫ doloris dare· ꝑ dignū est vt in eis punīatur in quibꝰ peccauere. **Illos etiam** equos super quos aliqn̄ do defunctoꝝ animę sunt damnate sunt in pena purgatoria constitute videntur equitare· dicit Helinandus esse demones in equos

transformantes se quorum sessores sunt animę miserę peccatis onerate tanq̃ armis quibusdam et clypeis onuste · sed reuera ꝓpꝛ̃ sed cribo in formis talibus onustate iuxta illd ꝓphetic̃ : Descẽdũt in infernũ cum armis suis id est cũ mẽbris suis quę fecerunt arma iniq̃tat̃ peccata nolentes ea facere arma iustic̃ dei Certum est inquit equũ esse aiaꝫ supbũ ⁊ contumacẽ cõtentionis · ⁊ belli cupidũ feruentem ad coitum ⁊ in libidine ꝓpotentem. Dęmones igitur in equos trãsformati signãt sessores suos se hmõi sceleribus oblectasse. Talis equus erat ille quẽ monstrauit carbonarius comiti mu nerẽsi. Erat enĩ carbonar⁹ iste vir pau per in seculo sed diues in deo religiosus ⁊ timens deũ ob quod etiam familiaris erat pręfato comiti. Die dum nocte q̃ dam vigilaret ⁊ custodiret fossam suam carbonificã acriter incensam : Ecce quę dam fęmina nuda currens apparuit et post eam eques quidam equo nigro in sidens euaginato gladio velociter equi tans vt fugientem apprehẽderet mulierẽ Quę dum fugiens fossam circũiret com prehẽsa ẽ ab eo ⁊ perfossa gladio · ⁊ stati quasi mortua cecidit · quã ille in ignẽ pi ecit ⁊ exustaꝫ rursum extraxit ⁊ ãte se su per equũ posuit ⁊ abijt . Hęc autẽ visio pluribus noctibus sibi ostensa est. Quꝫ ergo die quadam de hac re tam frequẽ ti nimis anxi⁹ cogitaret · sic cogitabũd⁹ ⁊ tristis comiti obuiauit · Miratus co mes secreto causam tristitię requisiuit · Ait ille: hęc ⁊ hęc totiens vidi ⁊ vtinam vidisletis. Certe inquit comes ego tecũ vadam · ⁊ videbo visionẽ hanc magnaꝫ Igitur comes confessus oĩa peccata sua mutauit habitum ⁊ assumit secum car bonariũ · abijtq̃ cuꝫ eo solus in siluam. Et cum vigilaret circa mediam noctem audiuit quędã buccinantẽ fortiter · ⁊ si gnauit se per totuꝫ · ⁊ ecce misera mulier illa accurrens nuda sicut prius cepit fos sam fugiens circũire · quã eques ille inse quẽs ⁊ comprehẽdens gladio peremit · ⁊ in ignem proiecit ⁊ iterum resumpsit · q̃ super equũ ante se posita cum fugere vel let · comes adiurauit eum in nõe dñi vt staret ⁊ diceret ei quis esset · ⁊ cur hoc face ret · Cũ ille subsistens ait: Ego sum ve ster ille miles · ⁊ hęc est illa nobilis mulier vxor illius militis quẽ pro amore meo interfecit vt licentius ⁊ frequentius meo concubitu frueretur. Et in hoc peccato ambo mortui sum⁹ · nisi q̃ tm̃ sero in ip sa morte pœnituim⁹ . Nunc autem tale tormẽtum patitur q̃ singulis noctibus a me interficitur ⁊ comburitur · tantũ cni dolorem patitur in ictu gladij quo eam ferio · q̃tuꝫ null⁹ vnq̃ in morte sua pas sus est · ⁊ multo maiorẽ in combustione. Ad hęc comes: Quis est equus ille sup quem sedes · diabolus inquit quidam ẽ qui me ineffabili veratiõe torquet · Pos set ne vobis ait aliquis succurrere: posset inquit si vos facere tis in cunctis congre gationibꝫ quę vobis subiecte sunt orari pro nobis ⁊ a presbyteris celebrari mis sas ⁊ a clericis decantari. Talis etiam erat equus super quem ascendit infę lix ille masticonẽsis · de quo refert Pe trus abbas cluniacensis in li miraculo rum · q̃ cum quadam die solenni masticonein ꝓpio palatio resideret · multi mi litibus diuersi ordinis constipatus · repẽ te ignotus homo equo insidens per osti um palatij ingressus cunctis videntibus ⁊ mirantibus vsq̃ ad ipsum peruenit di cens se velle colloqui ei · impansve surge ret ⁊ sequeret. Qui inuisibili potẽtię nõ valens resistere surrexit ⁊ vsq̃ ad ostiuꝫ domus processit vbi equũ paratum inue nit quem iussus statim ascendit · cui⁹ ha benas ille accipiens qui ꝓpter illum ve nerat velocissimo cursu per aerem cunctis videntibus ferre cepit. Ille autem mise rabilit̃ damãs · succurrite ciues succurri te: totã ciuitatẽ cõmouit. Dies ãt cũ cur rẽtem p aera pspexit q̃diu natali oclo rũ acie potuit · sicq̃ tãdẽ sbtract̃ visibi

bosiam factus est eterm⁹ sonus demonū

De hoc quoq; mihi certissimus referebat exemplū patruus meus Alebandus Henrici quōdā remensis archiepiscopi cubicularius. Dūs inquit me⁹ archiepiscopus mittebat me apud acrebatum. Dum autem circa meridiem apud quōdam nem⁹ appropinq̄ssem⁹ ego & famulus meus qui me ꝓcedebat celerius equitans vt mihi ꝓparet hospitiū audiuit ille tumultū magnū in nemore q̄si multiplices & varios equoꝝ fremit⁹ armorum sonitus & velut voces multitudinis impetu pugnāciū in bellum. Expauefactus ergo ipse & equus eius cōtinuo regressus est ad me a quo cū quererē q̄re reuerteret. Rñdit: Equ⁹ nec fuste nec calcaribus cogi potest vt proceda. Ego etiam ipse territ⁹ sum vt oīno ꝓcedē nō audeam mira enī vidi & audiui. Mem⁹ istud defunctoꝝ aiabus & dāmōibus plenū est. Audiui aūt illos clamare & dicere: Ite ite iam habem⁹ ꝓpositū d̄ Arca in primo habebim⁹ archiepiscopū remēsem. Ad q̄s ego rūdi signū crucis nostr̄ frontibus imp̄mam⁹ & securi ꝓcedamus Cū ergo ꝓcessissem & ad nemus ꝓcessissem iam vmbre ꝓcesserant & tamen voces quasdā confusas audiui & fragores armorum & equoꝝ fremit⁹ sed nec vmbras videre nec voces intelligere potui. Cum autem redissem⁹ iam archiepiscopum inuenim⁹ in extremis nec post has voces diebus q̄ndecim supervixit. Vnde cōiectat cum ab illis spiritib⁹ raptū a quibus auditum fuerat rapiendū hec Helinandus.

De suffragijs ecclesie que impenduntur mortuis. Cap. IX

Sillis aūt solis aiabus d quę sūt in purgatorio certū habet ecclia q̄ eis ꝓsint viuentiꝫ suffragia. Nam de illis qui iam beata requie fruunt certum est q̄ nō indigēt nostris subuentionib⁹ q̄ppotius eoꝝ nos suffragijs indigem⁹. Vnde Aug⁹ d̄ verbis apli super epl̄am ad Hebrēos. Iniuria est inquit in ecclia pro martyre orare cuius nos vtem⁹ oīonib⁹ cōmēdare De damnatis vero duplex est opinio et vtraq; iniuria Aug. verb̄ i enchiridion dicentis: Non est negandū aias defunctorum pietate viuentiū reuelari cum p illius in ecclia vel elemosynę fiunt vel sacrificium offertur mediatori. Sed ꝑ illis tm̄modo prosunt qui cum hic viuerent vt hec sibi postea ꝓdesse possent meruerunt. Est enī quid& viuendi modus nec tam bonus vt non requirat ista p⁹ mortem nec tam malus vt ei nō prosint ista post mortē. Est aūt i bono talis vt ista nō requirat & est rursus i malo talis vt nec his cum hec vita transierit adiuuari valeat. Quo circa meritū oē compat in vita ꝓsenti quo post illam possit quispiam gravari vel relevari. Dic enī saluatur et illa sententia apli: Dēs inquit astabim⁹ ante tribunal Xpi vt referat vn⁹q; ꝙsq; ꝓm ea que per corpus gessit bona vel mala. Siquidē hoc etiam sibi meritus ꝙsq; compauit dum viueret in corpore vt ei possent ista ꝓdesse. Cum ergo sacrificia vel altaria vel elemosynarū quarūcūq; pro valde bonis offerant sunt gratiarū actiones pro nō valde malis ꝓpitiationes. Si autem pro valde malis etiam si nulla sint adiuuamēta mortuoꝝ sūt tamen qualescūq; ꝓsolationes viuoꝝ quibus ꝑo prosunt vel ad hoc ꝓsūt vt sit plena remissio vel certe vt tolerabiliot sit ipsa dānatio hec Aug⁹. Idem de verb apli. Oīonibo inquit ecclesię sanctę atq; sacrificio salutari elemosynis quę p illis offerunt non est dubiū mortuos adiuuari: vt cum eis a dño mīcordius agatur q̄ eorum peccata meruerūt. Hoc nā patribus traditum tota obseruat ecclesia vt pro his qui i cōione sacri corporis & sanguinis defuncti sunt cuꝝ ad ipsum sacrificiū loco suo cōmemorant oretur ac pro illis etiam id offerri cōmemoret. Nec tñ mortuis nona merita compat

cum sui pro eis aliquid boni operantur sed eoꝝ ꝓcedentibꝫ ista consequẽtia reddunt̃ur·nam istam quisq; vitam finiens habere post eaꝝ non poterit nisi qđ in ea meruerit·hec Aug⁹·Ut quibus patet q̃bus ꝛ qualiter ꝓsunt illa quę pro defunctis frequentat ecclesia·nam mediocrit̃ malis suffragant̃ ad pęnę mitigationẽ mediocriter bonis ad plenaꝝ absolutionem·Quia ꝝo dictũ est vt tolerabilior sit ipsa damnatio·Ut sup illud·q̃·Cor v·Dẽs astabũ⁹ ante tribunal christi ꝛc dicit Aug⁹·q; eccl̃a orat pro baptizat̃ oĩbus. Dicunt quidã q; ecclesię suffragia ꝓsunt etiam damnat̃ fidelibus·ꝛ bi valde malos quibus non ꝓsunt dicunt illos qui fidem nõ habuerũt·mediocrit̃ aũt malos vocant fideles damnatos q̃ licꝝ non meruerint aliquã relaxationeꝝ simplicit̃·meruerũt tñ illaꝝ vt dicũt si ꝓ eis ab ecclesia fieret. Itaq; dicunt eis ꝓdesse ad mitigationẽ pęnę·non tamẽ oĩ modam sed vltra terminũ a deo constitutum illam mitigari nõ posse. Dixit tñ ꝓpositiu⁹ q; tota pęna infernalis posset per ista suspendi vsq; ad diem iudicij. Dicunt etiam illis ꝓdesse per modũ sustentationis·quia fideles damnati etiaꝝ si per hoc illorum pęna nõ minuat̃·tamẽ per hoc ad sustinẽdum pęnam fortiores efficiunt̃. Sicut ille qui oꝑatur in ergastulo cum ei datur aliquid ad comedendum vel bibẽdũ per hoc recreatus fortior efficitur ad onus laboris sustinendum Mediocriter autẽ bonos vocant illos qui sunt in purgatorio q̃bus ꝓdest simpliciter ecclesię suffragatio. Scõm illũ etiam potest dici corpus christi esse triforme tñ ꝛ non quadriforme. Nã fideles damnati sunt etiaꝝ membra mortua ꝛ ꝓscisa·ideoq; non sunt pars corporis mystici. Quia tamen aliquãdo fuerũt pars illius·valent eis suffragia corporis hmõi·s. ecclesię·non ad vinificationẽ sed ad pęnę mitigationeꝝ. Itaq; pars corporis christi est in celo·pars in purgatorio·ꝛ pars in mundo. Dicunt autẽ qui dam q; illud qđ tollitur per suffragia de pęna inferni inꝑportionabile ẽ residuo: ideoq; nunq̃ potest tota minui vel tolli Alij ꝝo concedunt vt dictum est q; potest ad tempus tolli·s·vsq; ad diem iudicij. Alij quoq; dicunt q; tanta tollit̃ in ꝓportione·non tanta in quãtitate·sicq; semper necesse est aliq̃d remanere. Sciẽdũ tñ q; pęna eoꝝ substãtial·id est·vermis conscientię non potest minui sed accidentalis·s·exterior ad temp⁹ fm illos suspendi potest vel minui. Hęc aũt opinio non est contra fidem licet videat̃ eẽ contra veritatẽ. Nam si ꝑ dessent ecclesię suffragia damnat̃ ad pęnę mitigationeꝝ multo maior glorificat̃ qui sũt mẽbra vina eiusdem corpis ad ipsius glorię intentionẽ. Dicit ergo Aug⁹ q; membro prorsus mortuo non põt a capite ꝓpinari sensus·dicit etiã q; mẽbra ꝓscisum nõ sequit̃ spũs. Ita cũ illi sint mẽbra penit⁹ mortua·videtur q; nec sensus nec cibus nec ecclesię opa vitalia possint eis prodesse. Preterea dicit idẽ Aug⁹ in·li·de ꝝbis dñi·Qui sine fide ꝑ dilectionẽ opante ꝛ eius sacramẽti de corpe exierũt·frustra illa a suis impendunt̃ officia pietatis·cui⁹ dũ ꝑ essent pignere caruerũt·non sibi thesauriçantes mĩaꝝ sed iram. Ad idem facit qđ idẽ in·li·xxi·de ciui·dei dicit. Causa q̃ fit vt nunc ecclesia non orat pro malis angelis eadẽ est causa qua fiet vt in extremo iudicio q̃ibus ꝑfecta charitate non oret pro boĩb⁹ eterno igne cruciandis. Nũc aũt ꝓpterea ꝓ eis orat quos in genere bũano habet inimicos·quia tempus est pęnitentię fructuosę. Nam si de aliquibꝫ certum esset q; ꝑdestinati essent in ignem eternũ ire cum diabolo·tam pro eis non oraret ecclesia q̃s nec pro ipso·hec Aug⁹·¶ Igitur alia est opinio ꝓbabilior·eorum·s·q; dicunt ecclesię suffragia nullis ꝓdesse dãnatis. Et hi vocant valde malos omnes dãnatos·mediocriter autem malos dicunt illos qui in nõ implera pęnitentia sibi adiuncta pro mortalibus quę

cõmiserũt · vel cũ grossis venialibꝫ i charitate decedũt. Talibꝫ enĩ suffragia prosunt vt tolerabiliꝰ sit eoꝝ dãnatio · id ẽ punitio. Porro mediocriꝫ bonos vocãt illos q̃ pauca ꝛ lenia venialia secũ ferunt ꝛ nulla mortalia cõmiserũt · vel iniũctas sibi pẽnitentiã totaliter explenerũt · ꝛ talibus suffragia psũt vt plena sit remissio eoꝝ · i · vt statim plenã assequent relaxationẽ supplicioꝝ. Sꝫ forte aliꝫ obijciet q̃ cõtra id q̃ dictũ est de dãnatis: Legit enĩ .ij. Macab.xij. q̃ Judas ꝛ sui cum venissẽt vt corpa pstratoꝝ tollerẽt ac sepelirent inuenerũt sub tunicis interfectoꝝ de donarijs idoloꝝ q̃ç apud iãniã fuerãt · a quibꝫ lex prohibet iudeos. Omnibꝫ ergo manifestũ factũ ẽ ob hãc cãm eos cecidisse. Deꝫ itaq̃ benedixerũt iustũ iudicium dñi · q̃ occulta fecerat manifesta · atq̃ ita ad pcem cõuersi rogauerũt vt delictũ tra deret obliuioni. Deinde Judas p eisdẽ collatione facta duodecĩ dragmas argẽti misit hierosolymã offerre p peccatis ꝛc. Ex quo videt innui q̃ p damnatis debeat orari ꝛ sacrificia offerri. Sꝫ ꝓsumitur q̃ sub ipso gladio pẽnituerint aliq̃ · qđ attendẽs Judas · ꝛ forte p spũm cognoscens scĩt p eis orari. Dñ ꝛ postea dicit ibidẽ. Et q̃ cõsiderabat q̃ hi qui cũ pietate dormitionẽ acceperant optimã habẽrent repositã gratiã. Dicit aũt Aug⁹. vbi supra · q̃ ecclia p omnibꝫ illis orat de quibus est incerta. Q̃ autẽ dĩ in missa p defunctis: Libera aĩas eoꝝ de manu inferni · ꝛ de pfundo lacu · ꝛ de ore leonis · et de faucibꝫ tartari · per hęc oĩa intelligantur diuersę pẽnę purgatorij · a quibus ecclesia petit animas liberari. Sed si de pẽnis inferni accipiat · tunc nõ oratio ꝫ gratiarũ actio esse dicit sub hoc sensu: Gratias ago tibi q̃ eas de talibus liberasti. Sic enĩ et cũ ecclesia celebrat p puer in albis defunctis · nõ dicit esse penitus · sed gratiarũ actio. Sic orauit dñs p Lazaro dicens Joh.xj. Pr⁹ gratias ago tibi q̃m audisti me. Veniꝝ q̃çd dicãt apocrybę de statu dãnatoꝝ · licet puniãtur citra meritũ · dicũt eos catholici doctores nullum penitus aliquo tpe vel casu recipere solatiuꝫ. Ad intelligim⁹ Esaiã. xiij hyperbolice loq̃ · vbi ad exaggerandam confusionẽ ac pẽnaꝫ Babylonis dominoꝝ de ipso dicit sub typo luciferi: Infernus subter te cõturbatus est · i · cõmot⁹ · nõ timore sed gaudio · in occursum aduentus tui suscitauit tibi gigantes · i · terrenos pncipes · vt in derisionẽ ꝛ contemptum occurrerẽt tibi quos dũ viueres cõpressisti. Dñ subiungit. Omnes principes terrę surrexerũt de solijs suis · i · de pẽnaꝝ locis consolationẽ habẽres sc̃z in pẽnis tuis · vel mirãtes tanti pncipis pẽnã · cui⁹ pri mo mirabantur potẽtiam. Sic ergo loq̃t per hyperbolẽ et etiã per sarcasmos · id ẽ hostilẽ irrisionẽ. Quod q̃ dicit ibi Hiero⁹ solatium esse malo ꝝ cum viderint inimicos sibi esse socios pẽnaꝝ · intelligendus est · vbi potest esse solatiũ · at ĩ inferno nõ dicimus esse locũ solatij · sed pari supplicij. Hiero⁹ autẽ iuxta litterã ibi exponit verba Esaię, quę vt dictũ est accipiũtur hyperbolice. Possunt etiã intelligi omnia huiusmõi per hypothesim · hoc modo Si lętari possent in inferno · lętarentur vtiq̃ in aduẽtu tuo. Dum igit de his solis vt dictũ est qui sunt in purgatorio certũ habet ecclesia q̃ eis psint viuentiũ suffragia · ad illos vt dicit beatus Bernũ nobis transeundum est p cõpassionem quibus iuncti sumus per humanitatem. Burgã inquit illis in adiutoriũ interpellando pro eis · iejunijs · orationibus · et sacrificio singulari. Quibusmodi · n · officijs potest eoꝝ pẽnitẽtia resecari · pẽna finiri. Trib⁹ autẽ pręcipue causis suffragari debem⁹ eis · et maxime nostris. Primo sc̃z ꝓpter amicitiã pristinã · quia tenemur amicis reddere gratiã · sicut dicit Eccl. xxx. Alioquin si amico etiã defuncto gr̃ia non impeditur · non fuit amicicia vera quę nec morte rumpitur · Sm illud Can. vlc. Fortis est vt mors dilectio. Si enim vt mors dilectio fuit est · vtiq̃ morte separari nõ potest. Secunda causa est

P

quia et nos in eoꝝ statu futuri sumus. et tunc aliorum suffragijs similiter indigebimus. ſm qđ dicit mortuus ad viuum. sic enim erit ꝛ tuū. ſcz iudicium. Nam vt dictuz est supra. mortis iudicū. cōe est omnium. Mors enī iudex est. cuius iudicio subiacent omnes etiā reges et imperatores. Habetq; pro tribunali feretrū. assessores autē sce. de quib⁹ dicitur Ezech. ic Vnusquisq; vas interitus habebat in manu sua. Executores aūt sententie sue habet parētes ꝛ amicos q̄ntum ad mundanam possessionē. vermes ac putredinem q̄ntum ad carnē. dęmones q̄ntū ad aiam. Vnde dicit Eccl. x. Cum enī moritur homo hereditabit serpentes ꝛ bestias et vermes. Serpētes. id est. dęmones callidos ac venenatos q̄ntum ad aiam. Bestias quasi vastias. i. amicos carnales omnia vastātes q̄ntū ad possessionē vermes autē q̄ntū ad carnē. Iudex iste trinam citationē ſm iuris formā solet facere. prima est ſgritudo. ſcunda corpis defectio. tertia vero peremptoria est. quā non per nunciū facit. sed ipsamet venit. Pro tribo tamē vnam facit quandoq; quādo scz iudex summus sub q̄ mors est iudex delegatus ex aliqua causa vult festinare. Nam electos suos q̄nq; citius vocat ne cadant. malos etiā ne peccata peccatis addant. De primo dicit Sap. iiij. Iustus si morte p̄occupatus fuerit in refrigerio erit ꝛc. De secundo dicitur in psalmo: Viri sanguinū ꝛ dolosi nō dimidiabunt dies suos. Pauci ẋo vl nulli adulti credunt sic purgati discedere vt non secum ferant aliquid cremabile. Et nos igitur eis impendam⁹ nunc. qđ tunc nobis impendi volumus. ſm illud Eccl. xx. Intelige quę sunt p̄rimi tui ex teipso. Et illud Iob. v. Visitans spēm tuā non peccabis. Hinc etiā dicit a domino Matth. vij. Omnia quęcunq; multis vt faciāt vobis homines. eadē ꝛ vos facite illis. ¶ Tertia causa est quia ipsa eoꝝ causa per se miserabilis est. Nam quilibet eoꝝ q̄ntumcūq; fuerit in hac vita diues. modo tamē est pauꝑ. ſm illud Iob xxvij. Diues cum dormierit nihil secum asseret. aperiet oculos suos ꝛ nihil inueniet. Ita veniq; per mortē depauperat. q; etiā obolo indiget vt p eo pauper erogetur. Sibi q̄ntūcūq; fuerit potens. modo ē infirmus. nec se nec alii iuare valēs. q; nō est ibi locus merendi. Itez q̄ntūcūq; fuerit senex vel facundus. modo est infans. quia nec pro se fari valet. ꝛ vbertim⁹ nris indiget. id est. ecclesię suffragijs. quibus nutriat ꝛ sustentet. Quot enī psalmi pro illis dicunt in vespere. quot lectiones ac responsoria in vigilijs. quot missę pro eis celebrant. quot elemosyne p eis erogant. quot orationes p eis ad deum vel sanctos dirigunt. quasi tot eis fercula inferunt. ꝛ apponunt. Vnde qui hęc subtrahūt eis crudeliter subtrahunt vbera paruul. Et hoc plurimum legatarij faciunt. qui cum iuxta defunctorum ordinationē deberēt capellas construere. vel legata distribuere. differunt. vel laborez ex pigricia vl negligentia recusantes. vel qđ detentus est vel ardentibus in purgatorio bona eoꝝ i proprias vtilitates interim convertentes. Imitant crudelitatē Herodis emuli Christi q̄ parulos fecit occidi. Et ẋe maius peccatū videt. fraudare defunctos q̄ infirmos et pauperes vivos. q̄ illi q̄dem petere possunt debitum ꝛ conqueri. non autem illi. ꝛ ideo miserabiliores est eorum causa. p̄terea damnosior est debite subuentionis dilatio circa defunctos. q̄ circa vivos. Quia viuenti q̄cunq; impendatur nunq; perit. et toto. ſ defuncto perit quādoq; ſcz quādo iam cessauit de purgatorio. Hodie siquidem aliquis est in purgatorio qui cras fortasse non erit. et ex tunc suffragio non indigebit. et ideo bonorum suoꝝ erogatio dilata tarꝺi non proderit. ¶ In gestis sancti Odilonis cluniacensis. quę scripsit Petrus damianus narratur. q; religiosus q̄dam a hierosolymis rediens. in Sicilia reclusi cuiusdam humanitate recreatus dicit ab eo inter cętera q; i illa vicinia essent

loca cructantia flammaꝝ incendia · quę loca vocantur ab incolis olle vulcani · i quibus animę diuersa luunt pro qualitate meritorum supplicia ad hęc exequenda deputatis ibi dęmonibus. quorum se crebro voces iras et terrores · sępe etiam vlulatus audisse dicebant plangentium ꝙ animę damnatoꝝ experirentur de manibus eorum per elemosynas et preces fidelium. Et hoc maxime per orationes cum accensum indefesse pro defunctorum requie orantiū. Hoc p illū albas Odilo comperit · ac per oia monasteria sibi subiecta cōstituit · vt sic primo die nouembris festiuitas omnium sanctoꝝ agatur · ita in crastinum omniū memoria i Christo ꝙescētium celebretur. Et hic ritus ad multas ecclesias transiit · sicqꝫ fidelium defūctorum memoria solennizari cœpit. Hęc autē narratio supradictę sentētię de purgatorio attestatur · videlicet ꝙ illic a dęmonibus animę cruciantur · et ille quidē ignis frequenter infernalis · vel etiā infernus appellatur. Quin etiā eiusdē naturę vtrāqꝫ ignem existimo · et quo aię cruciantur in inferno · et quo in purgatorio · nisi ꝙ ille quidē perpetuus · iste autem est transitorius. Hinc et Turpinus in historia Karoli magni refert ꝙ dum idē Karolus in hispaniam contra Argolandā se ꝓpararet · et apud Baionā crearet ei hospitatus esset : quidam miles Romaticus nomine ęgrotus et morti proximus accepta pœnitentia et eucharistia cuidam consanguineo suo precepit vt equū quē habebat venderet et precium clericis egenis daret. Quo mortuo ipse consanguineus equū centum solidis vendidit · et p̄cium cibis ac potibus et vestibus velociter expendit. Transactis autē triginta diebus apparuit ei mortuus nocte in extasi dicens: Mīi res meas p redemptiōe aię meę in elemosyna tibi ad vandū cōmendaui: scias deum omnia crimina mea mihi dimisisse · et quia iuste elemosynā meam tenuisti · scias me per triginta dies in pœnis tartareis fuisse · te autem in eodem loco infernali vnde egressus sum die crastina ponendum · et me in paradiso futurū. Quibus dictis disparuit. Tremefactus ille euigilauit et cum eadem die narraret socijs somniū suū · subito factꝰ est clamor in aere velut leonū · lupoꝝ · et vrsorū. Et ecce ille subito raptus est a dęmonibꝰ in locū diuino iudicio sibi destinatū. Quę situs a socijs vir vndecima die sup quodam montē altissimū mortuus iacens toto corpore collisso inuentꝰ est. Qui mons quattuor dietis distabat a loco in quo raptus fuerat. Ibi dęmones eū precipitāt tribus leucis in altum supra mare · hęc Turpinus. Hęc ergo designari possunt per tres pueros missos in fornace babylonis ꝓpter tria peccata · s. cogitationis · locutionis · et operis : Cum quibus angelus domini descendit · i · sacerdos quem Malachias angelum domini vocat · eis condescendit · ęs pro eis orando vel celebrando · et medium fornacis quasi ventoza roris flantē facit · quia vox domini · id est virtus orationis flammā ignis illius interadit. Sic igitur a peccatis cū quibus decesserūt absoluunt duobꝰ modis · s. pœnis atqꝫ suffragijs. Vñ Beda sup parabolas: Licet inquit vt scriptū est mortuo hoie impio nulla sit vltra venię spes · sunt tamē qui de peccatis leuioribus cuz quibus defuncti sunt absolui possunt · vel pœnis castigari vel suoꝝ precibus vel elemosynis ac missarū celebrationibus relevari · sed hoc añ iudiciū. Qui ꝙ postea se liberandos putant fallūtur · et forsitan ad illos pertinet ꝙd sequit̄ · Expectatio sollicitoꝝ cibit · hęc ille.

De animabꝰ in sinu Abraę collocatis. Cap. X.

B hac vero pœna post
a purgationē animę ad requez transeūt · et etiam ille quę in B mundo vel innocentes vixerunt · vel a delictis omnino per pœnitentiam purgatę decesserunt. Sicqꝫ corporibus erute poſt

labores ⁊ erumnas · quas in mundo sustinuerunt in loco secreto voluptatis fgliter quiescant. Juxta illud Apocal. xiij. Amodo iam dicit spūs vt requiescant a laboribus suis ⁊c. Qui sc̄z locus dicitur sinus ꝓpter secretū Abraę ꝓpter antiquū promissum. De quo dicit Beñ. xv. Sic erit semen tuū sicut stellę cęli · s. luminosū Unde ⁊ apostolus · j. Cor. xv. loquens de gloria sanctoꝝ dicit. Stella a stella differt i claritate. Itaq; locꝰ ille fm Augustinū luminosus est valde. Unde et i officio ꝑ animabꝰ defūctoꝝ cōsuevimus canere: Michael archangelus reꝑsentet eas in lucē sanctam quā olim Abraę ꝓmisisti ⁊ semini eiꝰ. Olim vero dicebatur sinus Abraę lymbus infernī · quia illuc Abraā cui facta erat ꝓma promissio descenderat · ⁊ ibi cū ceteris sanctis veteris testamenti liberatorē expectabat · cui dicitur Zach. ix. Tu quoq; in sanguīe testamenti tui emisisti vinctos de lacu in q̄ erat aqua · id est · refrigerans misericordia In illo ergo fḷicitatis loco requiescunt sanctoꝝ animę tribꝰ iā dotibus decorate videlicet cognitione · dilectione · et fruitione. De cognitiōe dicit a dño Joh. xvij Hec est vita eterna vt cognoscāt te vꝝ deum ⁊ quē misisti Jesum christum. Et j. Cor. xiij. Tunc cognoscam sicut et cognitꝰ sum · Tantū ꝛ̄o bonū est atq; iocundum deū cognoscere · q̄ minꝰ malum esset eternaliter ardere in gehenna · ⁊ deum videre si esset possibile · q̄ extra pēnā esse ⁊ carere dei visione · i qua nimiꝝ est delectatio tanta vt oīo pēna materialis absorbeatur ab ea. Sanctiq; angeli tantaꝝ in hac visione ac fruitione sentiūt iocunditatem · vt nullatenꝰ aliqua pro ea vel ad tempus reciperēt cōmutationē aut reꝑsationem. Unde beatus Beñ. in ſmone de sancto Martino: Domine inquit si adhuc populo tuo sum necessariꝰ nō recuso laborē · fiat voluntas tua. O inestimabilē charitatē · o obediētiā singularē · Magna quidē o sancti angeli est obedientia vestra · ꝑ q̄ audiaꝝ dicere pace vestra nescio an inveniat quiscq̄ in vobis paratus aliq̄n mitti i ministerū tale vbi necesse habeat patris faciem non videre. hęc Beñ. De hoc etiā Augustinus i libro. iij. de libero arbitrio. Tanta inquit est illa pulcritudo iusticię · tantaq; iocūditas lucis ęterne · id est · incōmutabilis veritatis et sapiētię · vt etiā si nō liceret i ea manere plusq̄ vnius diei mōta · ꝓpter hoc solum innumerabiles anni hui⁹ vitę pleni delitijs et circūfluentia bonoꝝ tēporalium recte meritoq; contemnent. Nō enim falso aut puo affecta dictū est · q̄n melior est dies vna in atrijs tuis sup̄ milia · hęc Augustinus. In illa igit sancta contemplatione ꝑspiciunt ⁊ ipsam in semetipsa veritatē · et etiā de his q̄ fouis sūt ea quę vel illis ad gaudiū · vel nobis ꝑ sunt ad auxilium vel salutem. Sic cum intelligat qđ dicit beatꝰ Gregoꝰ. Quid est inquit qđ fouis ignorēt q̄ videntē omnia vident: Vñ Hugo vbi sup̄. Unū ē inquit lumen in quo aīe sanctoꝝ ⁊ audiunt ⁊ vident in q̄ li q̄d forte fons agitur qđ modo interim nō audiunt aut videt mysterium est dispēsationis nō detrimentum fḷicitatis. Hanc visionē etiam phi desiderabāt q̄ nimiū in hac vita circa veritatis intentionē ingenii suū exercentes post tenebras corpis plenā eiꝰ cognitionem se habituros sperabāt. Unde Gellius i tusculanario libro. p. Cum inquit facabꝰ corpis ad omnes cupiditates inflammari soleamus · profecto beati eimꝰ cū corporibꝰ relictis et cupiditatū ⁊ emulationuꝝ expertes fuerimus · totosq; nos in contemplādis rebꝰ ꝑspiciendisq; ponemus · q̄ natura ineſt mētibus nostris insatiabilis quędā veri videndi · qua ꝑcipue visione fruent · qui tāc etiā cū has terras incolentes caligine circumfusi erāt · tamē acie mentis conspicere cupiebāt. Hęc et alia multa de futura fḷicitate phi senserunt atq; scripserunt · videlicet fm opinionem suā qua immortales aīas esse arbitrati sunt. Unde plures vt dictū est sup̄ vitam sibi violenter extorserūt · quidam

ſcz vt miſeriam p̃ſentem euaderent · quã/dam vt vitam fl̃icioꝛẽ obtinerent . Le/gitur enim in chronicis q̃ Marc⁹ porci⁹ Cato latinus declamator tedio duplicꝫ quartanę ſemetipſum interfecit. Item q̃ legitur q̃ Theobotus ambraciensis cũ legiſſet libꝝm Platonis de immortalitate animę e muro ſe p̃cipitẽ dedit pꝛ deſiderio melioris vitę. Hinc t Tullius in libro de ſenectute. O inquit p̃clarã diem cum et hac turbę collusione decedaꝫ et ad illud diuinum animoꝝ concilium ſe/cedam · proficiſcar enim ad viros ſapien/tes · et p̃cipue ad Catonem meũ · cuius corpus a me fuit crematuꝫ · quo nemo na/tus eſt melior · nemo pietate pꝛeſtantioꝛ/bꝫ ille. In hac ergo ſꝛe pbi et mala pꝛ/ſentia ęquanimiter tolerabant · et ipſam mortem contemnebãt vel etiam eroptabant. De primo dicit Tullius in tuſcul· libro. p̃. Nescio quomodo mentibus q̃ſi ſeculoꝝ quoddã augurio futurorum in/heret · idqꝫ in maximis ingenijs t altiſſi/mis animis maxime exiſtit t facillime ap/paret: quo quidem tempore q̃ tã amens eſſet qui ſemper in laboribus et periculis viueret. Idẽ in pbilippica .xiij. Breuis inquit a natura nobis data eſt vita · ſ̃ bene actę vitę memoria ſempiterna · quę ſi longioꝝ q̃ hꝫ vita non eſſet quis eſſet tã amens qui maximis laboribus et pericul· ad ſummã laudẽ gloriamqꝫ cõtenderet? Hinc etiam dicit Seneca ad Paulum apl̃m epiſtola .vj. Feramus ęquo animo t vtamur foro q̃ foro conceſſit to/nec inuicta fl̃icitas finem malis imponat We ſecundo dicat Quintilianus in q̃rta cauſa. Si q̃s ſciat quis ſit bonoꝝ finis/quę vera fl̃icitas · nunqꝫ ſibi videbitur p̃ matura morte pẽtur⁹. De hac quoqꝫ ma/teria multa iam dicta ſunt ſupra. Itaqꝫ pbi animę immortalitatẽ · et bonoꝝ fi/nem vtcunqꝫ cognouerũt · ſed viam cini/tatis habitaculi non inuenerunt. Unde Auguſtinus in libro confeſſionum .vij. Aliud eſt inquit de ſilueſtri cacumine pa/triam patris videre · ſed iter ad eam non inuenire fruſtraqꝫ conari p̃ inuia circum obſidentibus fugitiuis deſertoribus · cuꝫ principe ſuo leone t dracone · t aliud vi/a illuc ducente · cura cęleſtis imperatoꝛ/ma nitam tenere · vbi non latrocinantur qui cęleſtem deſeruerunt militiam · q̃ tanqꝫ ſupplicium vitant illam. De dilectio/ne ꝙ dicitur ſimiliter · j · Coꝛ. xiij. Cha/ritas nunqꝫ excidet . Non enim vt fides euacuatur ſed potius augmẽtat · vt igni/culus in ſion fiat caminus in hieruſalem vt legitur Eſa .xxxj. Illuc enim vtcunqꝫ p̃mo conſũmat illud p̃ceptum domini quia in hac vita perfecte nõ poteſt imple/ri: Diliges dominum deuꝫ tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua. De quo tñ dicit beatus Bernꝛ ſup cant. omel. j. Eſt quidẽ charitas in actu et eſt in affe/ctu. De prima datum eſſe p̃ceptum do/minibus · puto cum dicit: Diliges domi/num deum tuũ et toto corde tuo · nam in affectu quis ita habeat vt mandat · ergo illa mandatur ad meritũ · iſta dat ad p̃/mium · cuius initiũ et profectũ · vitam q̃ꝫ p̃ſentẽ experiri diuina poſſe gratia non negamus · ſed plane conſummationẽ fu/turę fl̃icitatis defendim⁹. Nec latuit p̃/ceptorẽ p̃cepti pondus · vires hominũ excedere · ſed indicauit vtile et ꝑ illos ad/moneri ſuę inſufficientię vt omne os ob/ſtruatur ꝛc. · t vt ſcirent ad quẽ inſticię fi/nem niti pro viribus oporteret. Accipiẽ/tes itaqꝫ mandatum et ſentiẽtes defectũ clamemus in cęlum · t miſerebitur noſtri deus · et ſciemus i illa die quia nõ ex ope/ribus inſticię quę fecim⁹ nos ꝛc · hꝫ ille. Idem quoqꝫ dicit in libro de diligendo deo. Fl̃ix qui meruit ad quartum pin/gere dilectionis gradũ · vt ſeꝝ nec ſeipſum homo diligat niſi propter deum ſed amo/re diuino inebriaturus animus ſuiqꝫ ob/litus · et factus ſibi tanqꝫ vas perditum totus in deum pergat · atqꝫ adhęrẽs deo vnus cum eo ſpiritus fiat et dicat: Defe/cit caro mea et cor meũ · deus cordis mei · et pars mea deus in ęternum. Et ſiqdem e mortalibus quiſpiã ad illud interdum

raptim ꝛ ad momentum admittitur subito dici malicia perturbat corpus mortis aggrauat necessitas carnis sollicitat. Unde ben in se redire et ī sua compellitur recidere ac miserabilit exclamare domine vim patior respondeꝓ pro me: Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis hui⁹? hec ille. Idem quoq; dicit in sermone de omnib⁹ sanctis. Putas ne poterit aliquādo humana anima in hoc gaudium domini sui ꝛ in bāc eius intrare requiez: vt ipsa quoq; in omnib⁹ delectetur nec aliqua affectione in rugas contrahatur sed transeat in affectū quēdam generalem atq; diuinum? poterit sī vtiq; fidelis inueniatur super pauca quę accepit milicię suę tempore ꝛ super actus super sensus super appetitus suos quos regendos suscepit et vt in bis probet q̄s fidelis domino suo sit hec Bernardus. Porro de fruitione siue comprehensione dicit apostolus ad Phil. iij. Sequor aūt si quo modo cōprehēdā in q̄ ꝛ comprehensus sum. Hoc autem frui vel comprehendere est deo ꝓpter semetipsum immutabiliter adhęrere. Et hoc est illud gaudium de quo dicit beatus Bern̄. in quadam epistola. Illud verus ꝛ summū est gaudiū qđ non de creaturis sed de creatore concipitur qđ cum possederi nemo tollet a te cui compata omnis aliūde iocūditas mgror est omnis suauitas dolor omne dulce amarum omne decorum fedum omne aliud quod delectare possit molestum. Et Augustin⁹ libro cōfessionum. ij. O inquit iustitia pulcra et honestis luminibus decora et insatiabili sacietate quies est apud te vita imperturbabilis qui intrat in te intrat in gaudiū domini sui et non timebit sed habebit se optime in optimo hec Augustin⁹. De hoc etiam gaudio dicit Prosper in libro epigrāmatū. Semp erunt qđ erant eterne gaudia vitę. Gaudendi q̄n causa erit ipse deus. Nec varios pariet motꝰ diuersa voluntas. Unū erit in cunctis lumen ꝛ vnus amor. Inq; bonis sūmis posita experiētia felix. Nec volet augeri nec metuet minui. Ad patriam vitę de noctis valle vocati Virtutum gradibus scandite lucis iter. Sed merito gaudiū hoc retribuo comprehensioni quia fm Augustinū. Gaudium est diffusio animi in cōprehensione cōuenientis. Unde de tribus prędictis potibus dicit Anselm⁹ in proslogion. Illi beati tantū gaudebunt quantum amabāt et tantum amabunt quantum cognoscent. Oro ergo te⁹ cognoscam te et amem te vt gaudeā de te. Proficiat hic in me tui noticia et ibi fiat plena crescat amor tu⁹ ꝛ ibi sit plen⁹ vt ḥ gaudium meum sit magnum in spe ꝛ ibi plenum ī re. hec Anselmus. Ygitur ex cognitione precedit dilectio ꝛ ex vtroq; fruitio siue comprehensio que forma est aliarū duarum ac perfectio. Est enim fruitio visionis ꝛ in qua et dilectionis a qua ꝛ est ꝛ augetur ꝛ perficitur. Itaq; cognitione perficietur ac remunerabitur vis aīe rationalis dilectione cōcupiscibilis fruitio vero siue comprehensio erit in vtraq; qz procedit vt dictum est ab vtraq; Irascibilis vero quia non immediate mouetur in deum sed data est ad remouendū impedimenta quę nos retrabunt ab inquisione summi boni hoc est ad bellandū cōtra mundum carnem diabolū nō habebit votem propriam sed remunerabitur in cōfirmatione suarum virtutum vt timoris humilitatis fortitudinis quę ī ea remanebunt etiam in gloria eternitatis. Unde de timore dicitur in psalmo. Timor domini sanctus permanet in seculū seculi. Et Eccl. ꝯ. Timor dei delectabit cor ꝛ dabit leticiam ꝛ gaudium in longitudine dierum. Quidā tamen solent dicere q irascibilis remunerabitur ī laude Nempe quia fuit in pugna laudabit deum de victoria sez non eam sibi. Ꝯ illi attribuens ꝛ dicens: Non nobis dñe non nobis sed nomini tuo da gloriaz. Et vt dicit Augustinus super Gen. li. xij. Ibi virtutes animę non sunt laboriose quia nec opere temperantię libido frenat nec

opere fortitudinis aduersa tolerãtur. nec opere iusticie iniqua puniuntur. nec ope prudentie mala deuitantur. vna ibi z tota virtus est amare qđ videas. z summa felicitas habere quod amas. Ibi namq; beata vita in suo fonte bibitur vnde aliq̃d humane vite aspergit vt in temptationibus huius seculi temperanter. fortit. iuste. prudenterq; viuatur. Propter id siquidem adipiscendum vbi secura req̃es requies erit. z ineffabilis visio veritatis. latet. suscipitur z a voluptate continendi z aduersitate sustinendi z subueniẽdi indigentibus. z resistendi decipientibus Ibi videbitur claritas dei non per visionem significantem sine corporalem que visa est in monte sinai. sine spiritualez sicut vidit Esaias vel Iohãnes in apocal. sed per speciem q̃ntum eam mens humana capere potest p̃m assumẽtis dei gratiã vt os ad os loquatur ei. non os corporis sed mentis. hec ille. Idem quoq; dicit libro de ciuitate dei. xix. Ibi quoq; beates erunt non contra vitia vel mala certantes. sed victorie premium habentes eternam pacem videlicet quã nullus aduersarius inquietet. Idem eodem libro. xxj. Premium ergo virtutis erit ipse qui virtutem dedit. eiq; seipsum quo melius et maius nihil possit esse promisit. nec ideo liberum arbitrium non habebunt. qz peccata eos delectare non poterunt. Magq; quippe erit liberum a delectatione peccãdi vsq; ad delectationem non peccandi indeclinabilem liberatum. eoq; potentius erit quo peccare non poterit. hec Augustinus. Itaq; de glorificatione pfectarum trium virtuz anime dicit beatus Bernardus in sermone de omniũ sanctis. Ibi certe gloria supereminens. ibi beatitudo effluẽs implebit rationale nostrum luce sapientie. concupiscibile fonte iusticie. irascibile vero perfecta letitia. atq; tranquillitate. Et vide si non i his tribus perfecta q̃ntum ad animaz beatitudo consistit. quãdo scientia eam nõ inflat propter iusticiam. iaz non contristat propter letitiam. vt cesset illud proverbium. Qui addit scientiã addit z dolorẽ. quãdo iusticia nec indiscreta erit propter scientiam. nec onerosa propter letitiam. quando letitia nec inepta erit p̃ter scientiam. nec impura propter iusticiam. hec ille. Aliter vero p̃m q̃ memoria z ratio et voluntas imaginẽ dei constituũt in anima. de illarũ glorificatione sic loquit idẽ Bern̄. super Cant. omel. xj. Qui replet inquit in bonis desiderium anime. ipse rationi futurus est plenitudo lucis. voluntati plenitudo pacis. memorie cõtinuatio eternitatis. O vitas. charitas. eternitas. O beata z beatificans trinitas ad te mea misera trinitas miserabiliter suspirat. quoniã ad te infeliciter exulat discedens a te quãtis se intricauit erroribus volumibus. timoribus. Ecce me talẽ pro te cõmutauimus trinitatem. Cor meum conturbatum est. z inde dolor. deseruit me virtus mea. z inde pauor. z lumẽ oculorum meoz non est mecum. z inde error. Verũtamen q̃re tristis es aĩa mea z q̃re conturbas me. Spera in deo. quoniam adhuc confitebor illi. cum scz a ratiõe error. a voluntate dolor. a memoria timor omnis recesserit. z successerit illa quã speramus mira serenitas. plena suauitas. eterna securitas. Primũ faciet veritas dei. secundum charitas dei. tertium sũma potestas dei. vt sit omnia in omnibus deus. hec Bernardus. Et p̃m hunc modum loquitur etiam Augustinus de ciuitate dei libro. xj. Illic nosse nostz nõ habebit errorem. ibi amare nostrum nõ habebit offensionez. ibi esse nostrum nõ habebit mortem. Itaq; sicut idem Augustinus scribit ad Ianuarium libro. p. Modo nunc fide ac spe gerimus. z vt ad id quemamus dilectione satagimus est requies animarum quedam ab omni labore z molestia vtiq; sancta atq; perpetua. in qua nobis et hac vita fit translatus quaz sua passione p̃monstrare et consecrare

dignatus est dominus Jesus. Inest autem in illa requie non desidiosa segnicies sed quędā ineffabilis trāquillitas agnitionis ociosę. hęc Augustinus. Et hic ē Abrahę sinus. qui ꝛ non immerito dicitur paradisus. Unde idem Augustinus super Geñ. libro. xij. Si proprie inquit locus nemorosus. vbi sęz Adam translatꝰ est: Translative autem omnis regio spiritualis vbi animę bonę est merito paradisus. dici potest non solum tertiū cęlum quod profecto magnum et pręclarum ē. verum etiam in ipso homine lętitia quędā bonę conscientię paradisus est. Unde ꝛ ecclesia in sanctis temperanter ꝛ pie ac iuste viuentibus recte dicitur paradisus propter affluentiā gratiarꝫ. instarq; delitiaꝝ. quando quidez ꝛ in tribulationibus gloriatur de ipsa patiētia gaudēs quantomagis post hanc vitam et sinus Abrahę dici potest paradisus. vbi tanta est requies post omnes dolores vitę huiꝰ. Neq; enim ꝛ lux ibi nō est propria quędam ac sui generis. et profecto magna quā diues ille de tenebris infernorum sic vidit vt ibi pauperem illum quondam contemptum cognosceret. hęc Augustinus. Et hic est status animarum. quę iam sunt in atrio regio. sed nondum i palatio. De quo tamen statu beato dicitur in psalmo: Melior est dies vna in atrijs tuis super milia. Unde Hieronymus in breuiario super illo psalmo. Si fieri inquit posset vt aliquis vna die tantum in regno cęlorum esset. ꝛ postea precipitatus decideret recte quoq; dicere posset: Melior est dies vna in atrijs tuis super milia Verum. qui vna die in illo regno fuerit. illic vtiq; semp erit. hęc Hieroꝰ.

De futura cōsummatione illarum fęlicitatum.

Cap. XI.

O Nia vero quę per excellentiā dicta sunt de illa reqe ac fęlicitate qua nunc interim ante diem iudicij beatę sunt animę. ꝟ etiaꝫ de illius visionis ac dilectionis ꝛ fruitionis plenitudine intelligenda sunt respective. s. ad comparationem huius vitę. Nemo enī degens in hoc mortali corpore potest ad illam animaꝫ fęlicitatem attingere. Unde post multiplicem Johannis baptiste commendationē intulit dominus de ipso Matꝫ. xj. Qui minor est in regno cęlorum maior est illo. Acteꝫ ad comparationem futuri status. post iudiciū adhuc imperfectus est status earum. Sic enim dicit Augustinus super Geñ. libro. xij. Minime quidem dubitandum est ꝛ raptā a carnis sensibus mentem hominis. ꝛ etiam deposita carne post mortem ipsā transcēsis etiā similitudinibꝰ corporaliū non sic incōmutabilem videre substantiam dei sicut vidēr angeli sancti sine alia latentioꝝ causa. siue ideo qꝛ inest ei naturalis quędā appetitus corpus ammīstrandi quo retardatur quodāmodo ne tota intensione in illud summū cęlum pergat q̄diu non subest corpus. cuius amministratione appetitus ille cōquiescat. Nūc quidem quia tale corpus est cuius amministratio difficilis ꝛ grauis est. quippe caro quę corrumpitur aggrauat animam. de propagine transgressionis existens. multo magis ab illa summi cęli visione auertitur mens. Unde necessario ab huius carnis sensibus eripitur vt illud ei q̄modo capere potuerit ostendatur. Deꝫ cum hocipsum corpus iam non animale sed per futuram commutationē spirituale receperit angelis adęquata perfectum natę suę modū habebit obediens et imperans vinificata et vinificans tam ineffabili facultate vt sit ei glorię qđ fuerat sarcinę. hęc Augustinus. Et vt dicit beatus Bernardus i libro de diligēdo deo Si animę sanctorum erutę sua corpora quod non negatur desiderant ac sperāt recipere liquet eas necdum a seipsis. id ē. ab amore sui penitus immunes esse. qui-

bus constat·nec dz penitus velle te p-
prio quo vel modice reflectatur intento
eorum. Itaqꝫ ante reparationem corpo-
rum non erit ille defectus animoꝝ· qui
profectus et summus est ipsorum status
ne carnis consortium iam spiritus nō re-
quiret·si sine illa consummaretur. Va-
let itaqꝫ animę diligenti deum·corꝑ suꝫ
infirmum· valet mortuū· valet resusci-
tatum. Primo quidem ad fructum pę
nitentię·secundo ad requiem· postremo
ad consummationem. Merito ergo sine
illo non vult perfici qui in omni statu p-
sentit in bonum sublevare sibi. Merito
communium triplex celebrat sapientia·la-
borantes cibans·quiescentes potans·re-
gnantes inebrians. Unde dicit i Cant.
Comedite amici ꝛc. Comedite hic ante
mortem in carne mortali cum labore qđ
glutiendum est mastricantes. Bibite post
mortem i vita spirituali suauissima qua-
dam facultate quod percipitur colantes
tanquā post panem dulcis vinuꝫ amo-
ris in plenius haurire permissi. Non ta-
men purum sed quodāmodo sub nomi-
ne sponsę in Cant. dicitur: Bibi vinum
meum cum lacte meo. Vino enim divi-
ni amoris miscet etiam tunc dulcedinem
naturalis affectionis·qua resumere cor-
pus suum·ipsumꝫ glorificatum deside-
rat. Estuat ergo iam tunc sanctę charita
tis potata vino·sed nondū vsqꝫ ad ebri-
etatem·quia temperat interim ardoreꝫ il-
lum lactis hui⁹ p̄mixtio. Ebrietas nāqꝫ
solet mentes evertere·ꝫ immemores sui red
dere·at non sui oblita est ex toto quę ad
huc de proprio corpore cogitat suscitan-
do. Sed tandem inquit inebriamini i vi
ta mortali mira plenitudine exuberā te·o
merito charissimi·qz charitate inebriati·
merito inebriati·quia ad agni nuptias i-
troducti·hęc ille. Idem quoqꝫ dicit i ser
mone de omnibus sanctis. O misera ca
ro fetida ꝫ fęda·unde tibi ħ animę sanc
tę quas deus propria insignivit imagi-
ne·ꝫ quas proprio redemit sanguine·tę
desiderant et expectant·ꝫ ipsarum sine te
consummari beatitudo·compleri lętitia
non potest. Adeo siquidem viget in eis
hoc naturale desiderium·vt necdum to-
ta eorum affectio libere pergat in deum·
sed contrahatur quodāmodo et rugam
faciat·dum inclinatur desiderio tui. Idē
in sermone de via vitę. Sed tunc inquit
adimplebis me domine lętitia cum vul-
tu tuo. Nam hic quidem gustus·illic ad-
impletio cuꝫ erit deꝰ oīa in omnibus: qđ
nunc cibus est·tunc in potum reuertetur·
quādo sine difficultate fruemur. Sed ꝫ
animę sanctorum vt dictum est·quę iam
ad cęlestes sedes evolaverunt·licet iam
bibant non tamen implentur·donec re-
ceptis corporibus i terra sua duplicia pos
sidebunt. Modo enim singulis datę sūt
singulę stolę albę·ꝫ victuꝫ vt sustineant
adhuc modicum donec impleatur nume
rus electorum·ꝫ impiꝰ duplici contritio-
ne conterantur ꝫ indurantur·sicut diplo-
ide confusione sua·hęc Bernardꝰ. Idē
etiam de statu sanctorum presenti loquit'
plenius in sermone de omnibus sanctis·
Fidelis inquit sermo et omni acceptione
dignus ꝫ sanctos quos solenni veneratione prosequimur·etiam simili conver-
satione sequamur: Quos beatissimos ħ
dicamus ad eorum beatitudinem tota
auiditate curramus·quorum preconiis
delectamur·eorum patrocinijs sublevemur. Nec sane parum infructuosa inue-
nitur memoria festiua sanctorū·languo-
rem·teporem·erroremqꝫ depellens cū eo-
rum intercessione iuuetur infirmitas no-
stra·consideratione beatitudinis excite-
tur negligentia nostra·exēplis eorum cru
diatur ignorantia nostra. Quanta por
ro est felicitas eorum·cū immensa lętitia
quę triplici gaudio·scilicet de recordati-
one transactę calamitatis·de exhibitione
presentis quietis·de certa expectatione
futurę glorificationis exultant. De qua

consummatione dicitur: In pace in idipsū dormiā ꝛc. Singulariter inq̄ i spe non iam inter spem et metum vbi prius non solum sollicitudine et anxietate plurima fluctuabam. De presenti vero reqe dicitur; Conuertere anima mea in requiem tuam ꝛc. Bene inq̄, fecit nondū optime. Audi q̄ bene·quia eripuit animam meam de morte ꝛc ·id est· ab omni peccato·ꝛ a pena peccati·ꝛ timore quoq; ꝛ periculo recidiuandi liberauit. Hoc enī suauissimum anime stratum est qđ nullū iam lachrymis lauet aut rigat ·hoc cubile in quo iam non compungitur nec conteritur in erumna sua dum configitur spina. Hoc plane stratum qđ non vertitur in infirmitate eius·quia omnia q̄ infirmitatis erant pariter transierunt. Hec est inq̄ anime suauissima ꝛ salubernima requies·conscientia munda·quieta·secura. Sit ergo beate anime culcitra conscientie sue puritas·sit capitale tranquillitas·sit opertorium eius securitas·vt in h interim stratu delectabiliter dormiat· feliciter requiescat. Porro de recordatione transactę virtutis dicit: Nisi quia dominus erat in nobis ꝛc. Hec sunt vniūsa sanctorū negocia ·hic cibus ·hic somnus eorū ·longe tamē aliter afficiuntur in huiusmodi cogitationibus q̄ nostra capere queat cogitatio vel explicare oratio. E magna inquit multitudo dulcedinis tue domine quam abscondisti timentibus te·perfecisti eis qui sperant i te in conspectu filiorum hominum, Nōdū enim perfecta est·quia perficietur in manifesto ꝛ non in abscondito· quādo non sub altari quiescent sancti·sed super thronos tanq̄ iudices residebunt· De inde expectāt iusti donec retribuas mihi. Dicitur etiam alibi·q̄ sine macula sunt ante thronum dei. Verū et si sine macula nondum tamen sine ruga· donec veniat dies cum sibi gloriosa ꝫ Ihesus exhibeat ecclesiam ·non habentem maculā aut rugam, In his enim qui adhuc militāt· sine macula quidē non est ecclesia·quia nemo mundus a sorde ꝛc. In his vero qui sub altare domini requiescunt ·iā q̄dem sine macula est·sed non sine ruga vt dictum est. Tunc autem sine ruga erunt animę sancte·cum extendentur celi sicut pellis· vt sequantur agnum quocunq; ierit·qui vtiq; attigerit a fine vsq; ad finem fortiter·ꝛ disponet omnia suauiter· Ipse q̄ dicit: In omnibus requiem quęsiui ꝛc. Hec plane requies domini nō intercisa nec restricta circa aliq̄d·quia i omnibus gaudet·in omnibus delectat·placent ei bona in semetipsis·ꝛ delectat etiā bona ordinatione malorum. Diligit misericordiam et iudicium· Et vtiq; poterit anima humana in hoc gaudium domini sui ꝛ in hanc requiem eius intrare· vt ipsa quoq; i omnibus delectetur·nec vlla iam affectione priuata in rugam contrahatur· sed in affectum quendā generalem atq; diuinum transeat·si tamē super pauca quę nunc accepit·fidelis inueniatur·hec Bernardus, Vt autē scribit Augustinus ad Ianuarium sicut iā dictum est supra. In illa presenti sanctorū requie non est desidiosa segnicies· sed q̄dam ineffabilis tranquillitas agnitionis ociosę. Et requiem illam primā animarū iudei susceperunt in ministerium per ocium sabbati corporaliter celebrandā nos aūt spiritualiter intelligendā. Dies autem dominicus qui et octauus non iudęis sed christianis est·resurrectione domini declaratus·ꝛ et tunc cepit habere festi uitatem suam. Ideo autē iudeis solum sabbatum traditum est antea celebrādū quoniā ꝛ antea iam erat requies mortuorum: Resurrectio vero illius nondum erat qui surgens ex mortuis iam non moreretur·ꝛ ei mors vltra non dominaretur vt postq̄ talis resurrectio facta ē in eius corpe qđ ꝓfecerat in capite·corp⁹ eccl̄ę speraret i finem incipet celebran dies dñicus·i· octau⁹·q̄ est prim⁹. In q̄ designat̄ etas resurgentiū octaua· a qua suscipiet

gtas quiescentium septima. Hoc etiam designatur in celebratione quinquagesime post diem pasce. Nam ideo prius celebramus quadragesimā vt per pnitētiam ostendamus nos ascendere ad reqem sicut quadragenarius numerus ascēdit ad quinquagesimum. Est enim numerus superabundans z congregās omnibus partibus suis aliquotis ascendit ad quinquagenariū. qđ significat requiem. quia hac die requieuit deus ab operibus suis. Gen. ij. Ideo z per. xlix. eadē significat requies. quia idem significatur per partem aliquotā et totum. Et cū bis completus redeat ad primū dicit. qui et octauus completur quinquagenari⁹. Et ideo significat tempus nostre resurrectionis. qđ erit i octaua ętate. scz finita septima quiescentium. Vnde et ipsum tempꝰ dominice resurrectionis quod celebram⁹ in sacramento nostre glorificationis future post hanc vitam vbi erit quies et lętitia. protenditur per quīquaginta dies in quibus et ieiunia relaxantur. et stātes oramus. quod est signum resurrectionis. et alleluia tantum in missa cantatur sine responsorio. in quo significatur actionez nostram futurā non esse nisi laudare deum. sicut dictum est supra fm Augustinū. Idem quoq; designat ecclesia celebrando septuagesimā que figurata est i septuaginta annis babylonice captiuitatis. de quo dicitur Hiere. xxix. Cum impleti fuerint septuaginta anni. visitabo vos et reducam ad locum istum. hoc est. ad cęlestem hierusalē. de qua per inobedientiaz Adę longe proiecti sumus. sed per septiformem gratiam nobis datam per secundum Adam. id est. Christum reuertem. Que scz septiformis gratia significatur hoc numero. xxx. quia constat ex septenario decies multiplicato. Vel in septenario intelligitur totū tempus vite nostre quod per septē dies voluitur in denario decalogi obseruato. Post impletionez igitur septuaginta annoꝝ. id est. post obseruantiam decalogi per totum tempus vite nostre completam ad patriā solum id est. ad paradisum celestem reducemur. Vnde Pō. Dies annoꝝ nostrorum in ipsis septuaginta anni. Tunc enim moritur homo plenus dierum. sicut Abraz et Job. cum per totam vitam suā implenit decalogum. Et felix qui vt dicit beatus Bernardus. z hic moritur plen⁹ dierum. et ibi oritur in longitudine dierum. Hec autez reductio captiuorum fiet plenissime i octaua ętate. Hinc est qđ septuagesimam celebremus et statuto ecclesie quasi tempus peregrinatiōis nostre. que durat vsq; ad sabbatum in albis. tunc duplex alleluia i missa cantatur. i signū duplicis stole que in octaua ętate a sanctis recipietur. Vn septem autem diebus precedentibus non cantat' nisi vnum scz in vigilia pasce cū tractu. z in septimana sequenti cum responsorio. s. in signum qđ in septima ętate que precedit octauā nōdum habet' perfecta gloria. quia non habetur stola corporis. sed anime tantum. Nec ipsa etiam anima perfectam habet stolam. quia desiderat corpus suum fm Augustinum. quo desidero aliquatenꝰ retardatur vt tota pergat in tertium cęlum. Vnde z ętas illa significata est p septem annos quibus ante reuersionē in Egiptum generalem data fuit eis licentia redeundi. Data enim licentia non potuerunt statim redire. sed in illis septē annis pparauerunt sequi scz precesserunt cōpletionem decadis septime. Vnde nec in Hieremia dicitur. completi fuerūt septuaginta anni. sed cū implerī ceperint; tandem igitur eis completis merito cantari poterit ab electis. omnes mortificat et viuificat ꝛc. quia captiuauit et liberauit. Tunc Mardochēus noster. i. Christus. qui pter nos fuit sacco indutus. vi debit' fulgēs regijs vestibꝰ. Qui etiā ecclesię p totā septuagesimā. i. vitā presentem luctu z opibus pnitētie afflictę dicit ista Baruch. v. Exue te hierl stola luctꝰ z vestitōis. z indue te decore z honore eiꝰ q̄ a deo tibi ē i sempiterna glia. Circūdabit

te diploide deus iusticię. et imponet mitram capiti tuo honoris eterni. Nunc ergo non timebit domui suę a frigoribus nimis. Omnes enim domestici eius vestiti erunt duplicibus. vt legitur Prouerb. xxxj. Hinc et dicit Esa. lxj. In terra sua duplicia possidebūt. et erit eis lętitia sempiterna.

De plenitudine illius eternę beatitudinis. Cap. XII.

Quoniam igitur beatus est cui omnia optata succedūt. Et vt dicit Augustinus in libro de ciuitate dei. Fęlicitatem esse constat plenitudinem omniū optabilium: Certū est. q̄ in illa consummatione beatitudinis replebitur in bonis desiderium sanctorum. Vt enim dicit Augustinus ibidem libro. xxij. Quid est aliud q̄d per prophetam a domino dicitur: Ero illorum deus. nisi ego ero vnde sacient. Ego ero quęcunq; ab omnibus desiderantur. et vita et salus et copia et honor et pax et omnia bona. Sic enim et illud intelligit. vt sit deus omnia in omnibus. hęc Augustinus. Hinc et Hieronymus super epistolam ad Ephe. libro. p. Plenitudo inquit eius qui omnia in omnibus adimplebit. Nunc quidē deus per partes in singulis est. hoc est in alio iusticia. in alio castitas in alio sapiętia. in alio fortitudo: Et nūc difficile est in sanctis etiam viris atq; perfectis omnes pariter esse virtutes. Cum autem in fine fuerit vniuersa ei subiecta adimplebitur omnia in omnibus. vt sint omnes habentes omnia quę ante singuli possidebant singula. hęc Hieronymus. Itaq; plenitudo illius beatitudinis omnibus mortalibus est ineffabilis. insuper etiam incomprehensibilis. Nam de primo dicit apostolus. q̄. Cor. xij. Quis ipsemet raptus ad visionem celestis paradisi audiuit arcana verba quę nō licet homini loqui. Hinc et beatus Cesarius arelatēn. in omel. Beatam inquit vitam illam facilius ē consequi q̄ enarrare. cui⁹ erit cursus sine termino. vsus sine fastidio refectio sine cibo. sub antiquis ppetuisq; gaudiis semper noua iocunditas. et sine periculo amittendi felicitas. De secūdo dicit Esa. lxiij. Oculus non vidit deus absq; te quę pręparasti expectantibus te Et item apostolus. j. Cor. ij. Oculus inquit non vidit. nec auris audiuit. nec in cor hominis ascendit quę pręparauit deus diligentibus se. Verūtamen vt dicit Augustinus vbi supra. Ex ipsis bonis q̄ in hac etiam vita deus conferre non cessat miseris. vtcūq; perpendi potest q̄nta bona cōferet electis suis in eterno regno beatificandis. Quid enim inquit dabit eis quos prędestinauit ad vitam. q̄ hoc dedit etiam eis q̄s prędestinauit ad mortem? Quę bona in illa vita beata faciet eos sumere pro quibus in hac miseria vnigenitus suum voluit vsq; ad mortē mala tanta pferre: hęc Augustinus. Illic q̄ sicut dicit beatus Bern̄. in meditationibus suis: hęc erunt bona electis. pax. pietas. bonitas. lux. virtus. splendor. honestas. gaudia. lęticię. dulcedo. vita perennis. gloria. laus. requies. amor. cōcordia dulcedo. Ibi certe pax dei quę exuperat omnem sensum implebit corda et corpa cuncta omniū electorum. Vnde idem dicit Augustinus ibidē libro. xx. exponens illud verbum q̄d legitur Esa. lxvj. Ecce ego ait dominus declinabo super eam q̄si fluuium pacis. et quasi torrentē inundantem gloriam gentiū quā sugetis. Fluuium inquit pacis dominus in sanctos declinare se dicit vt intelligamus in illius felicitatis regione omnia satiari hoc flumine. et quia terrenis corporibus influet impax incorruptionis et immortalitatis ideo flumen hoc declinare se promittit vt etiam inferiora perfundet de superno hęc Aug⁹. Itaq; fontē fluminū q̄ egrediebat de loco voluptatis ad irrigādū ligna paradisi intelligam⁹ pacis abūdantiam qua perfundentur electi. vt fluminis impetus lętificet ciuitatē dei. q̄. s. fluuius egredit⁹ d̄ loco voluptatis. i. d̄ secreta pace

ipsius veritatis. Ut enim dicit beat⁹ Dionysius in libro de diuinis nominibus. Diuina q archisynagoga par omniū est adunatrix·q omnium consensus q cōnaturalis genitrix q opatrix· proinde q omnia ipsam appetunt portabilem eorū multitudinem consertentē in totam vnitatē q ciuile bellū vniuersitatis in equiformē habitationem adunantē. Hanc igitur inquit vnā et simplam vnitatis pacifice contemplabuñ naturā omnes sibi ac sibimetipsis q inuicē copulantem omnia quia in confusa omniū continētia salnā tem·hęc Dionysius. Quatuor igit̄ flumina paradisi designant pacem quadruplicem· quā illic in semetipsis habebunt sancti· videlicet pacem corporis·pacē animę sensibilis· pacē conscientię vel alię rationalis·pacē animę q corpis. Hanc ita describit Augustinus vnde supra li. xix. Par inquit corporis est ordinata temperatura partiū·par animę rationalis ordinata requies appetitionū·par animę rationalis ordinata consensio cognitiōis et actionis·par animę q corporis ordinata vita q salus animantis·hęc Augustinus. Et prima quidē par scz corpis nāc frequenter qualitatū elementarū intem pene perturbatur·a qua tunc electi penitus liberabuntur. Nam q corpora ipsa in melius immutabunt·q ipsorum qualitates corruptibiles quę nunc corporibo nostris corruptibilibus congruūt ignis cōflagratione destruent· eorūq substantię qualitates alias induent· quibus etiam corporibus glorificatis conueniet vt dicē Augustinus vnde supra libro. xx. Secū da par·id est·animę sensibilis·nunc perturbatur variis desideriis: Quoniaz vt legitur Ecclesiastes. p. Nō satiat' oculꝰ visu·nec auris impletur auditu. Et vt legitur Proverb. xxx. Sanguisuge·id ē carnis duę sunt filię·gula scz et luxuria· dicentes: Affer· affer. Et sic omnis talis appetitus cōquiesceret ibi·quoniam ad nutum seruient omnia sanctorū voluntati· nec aliquid poterunt velle vel appetere qđ non statim contingat impleri. Et q̄dē vt dicat Augustinus codē libro. xxij Corporibus glorificatis non auferet' comedendi q bibendi potestas·sed indigentia vel necessitas. Nā q dominꝰ ipse post resurrectionem legitur comedisse Lucę vltꝯ. Tertia par scz conscientię siue rationalis animę dirimit' in perpetratione culpę·hm illud Esa. lvij. Non est par impijs. Ideo dicit' in codē. xlviij. Vtinam attendisses mādata mea·facta fuisset q̄si fluuius pax tua. Et in euāgelio Mat. v. Esto consentiens aduersario tuo·id est· conscientię tuę remordenti·scz ipsas pacificando. Quarta vero par scz animę q corporis·perturbatur doloribus et infirmitatibus variis·a quibus scz liberabūtur omnino·hm illud Apocal. xxj. Absterget deꝰ omnē lacrymā ab oculis eorum·q mors vltra nō erit·neq; luctꝰ neq; clamor neq; labor ꝛc. Tunc igitur vt dicit Augustinus in libro. p. de trini. domini in monte promissus illud saluatoris implebitur: Beati pacifici quoniā filij dei vocabuntur. In illa namq; pace perfectio erit vbi nihil repugnabit. Ideo filij dei vocabūtur pacifici·quia nihil deo resistit· q vtiq; patris similitudinem debēt habere filij. Sunt autē in semetipsis pacifici qui oēs animi sui motus componēntes·q rationi subjciētes atq; spiritui· fiunt regnum dei·in quo sic ordinata sunt omnia· vt id qđ excellit in homine·scz ratio·ceteris non reluctantibus imperet·ipsaq; ratio subjciatur veritati·hęc par ī terra in hominibus bonę voluntatis inchoatur·q in vita beata perficiet' hęc Augustinus. De pace vo quā habebūt sancti exteri' dicetur inferius. Denicq; sicut dicit idem Augustinus in libro de ciuitate dei. xix. Par omnium rerum siue vniuersitatis est tranquillitas ordinis. Est autem ordo parium· dispariumq; rerum sua cuiq; tribuens dispositio. Vbi ergo nimirū erit pax summa: vbi omnia rectissime fuerint ordinata. Vbi certe etiam nobis inquit talis et tanta par

erit·qua melior vel maior esse non possit· Qua propter finem laborū nostroꝝ possumus dicere pacem·iuxta qđ in psalmo dicitur ad illam celestem ciuitatē: Lauda ꝛ̄m tuū hierusalē qui posuit fines tuos pacem. Unde ꝛ nomen mysticum ipsius ciuitatis·interpretatur·visio pacis· Tantū siquidem est pacis bonum vt etiam in rebus terrenis atqꝝ mortalibus nihil soleat gratius audiri·nil desiderabilius concupisci·nil veniqꝝ possit melius inueniri. Adeo pax omnibus cara est.vt sicut nemo est qui gaudere nolit·ita nemo sit qui pacem habere nolit. Nam et ipsi qui bella gerūt·nihil aliud cū vincere ac repugnantes subijcere volunt·qđ cuꝫ factum fuerit·pax erit·ꝛ victorię nostrę p̄mium eterna pax erit·quā nullus aduersarius inquietare possit·hęc Augustinus Nunc enim pacem ipsemet vbiqꝝ senserat·cum in libro confes.x.dicebat. Ecce domine gustani ꝛ esurio·fragrabi ꝛ tibi anhelo·tetigisti me ꝛ exarsi in pacem tuā Cuꝫ inhęsero tibi ex omni me nusqꝝ erit mihi labor et dolor·ꝛ vita erit vita mea tota plena te·Nunc autem qm̄ quem tu impleas sublevaꝫ eum·quia tui plen⁹ nō sum oneri mihi sum·contendunt lętitię meę cū flendis męroribus·ꝛ ex qua parte stet victoria nescio. Mea mihi domine miserere mei·vulnera mea non abscondo·medicus es·ęger suꝫ·misericors es·miser sum·egen⁹ ꝛ pauper sum in oculto gemitu mihi displicens·ꝛ misericordiaꝫ tuam quęrens·donec reficiatur defect⁹ meus·ꝛ perficiatur vsqꝝ in pacem illam quā nescit arrogantis oculus.hęc Augustin⁹

Ibi quoqꝝ tres dotes animę complebuntur·de quibus idem dicit Augustin⁹ de ciuitate dei libro.xxij. Ipse deus finis erit desideriorum nostrorū·qui sine fine videbitur·sine fastidio amabit·sine fatigatione laudabitur·hic munus·hic affectus·hic actus. Profecto sicut ipsa vita eterna communis erit omnibus: Ita et deus ipse nobis erit notus atqꝝ conspicuus vt videatur spiritu a singul⁹ nobis in singulis nobis·videatur ab altero in altero·videatur in seipso·videatur in celo nouo ꝛ in terra noua·atqꝝ in omni quę tunc fuerit creatura·videatur et per corpora in omni corpore·quocūqꝝ fuerint corporales oculi acie perueniente directi· Patebunt etiā cogitationes nostrę inicem nobis·quia ꝑm apostolū manifestabit deus consilia cordium·ꝛ tūc laus erit vnicuiqꝝ a deo. Omnia corporis incorruptibilis membra ꝛ viscera quę nūc videmus ꝓ vsus necessitatis varios distributa·quia tunc iam non erit ipsa necessitas sed plena certa secura sempiternaqꝝ felicitas laudibus dei proficient. Itaqꝝ quanta erit ibi felicitas vbi nullum erit malū nullum latebit bonum·ibi perficietur·vacate ꝛ videte quoniā ego sum deus·qđ ipsi nobis esse volumus cum ab illo cecidimus. Quid enim sine illo fecimus·nisi qđ in ira eius defecimus·a quo refecti ꝛ maiori gratia perfecti in ęternum vacabimus videntes quia ipse est deus·quo viqꝝ pleni erimus quando erit omnia ī omnibus. hęc Augustinus. Itaqꝝ sicut dicit beatus Bernardus·in sermone de omnibus sanctis. Ibi fruemur deo tribus modis scꝫ videntes eum in omnibus creaturis·habentes eum in nobilissimis·ꝛ qđ his omnibus ineffabilius et iocundi⁹ sit atqꝝ beatius ipsaꝫ cognoscētes in semetipsa trinitatē. Nam illa duo prędicta·velut duo circumiacentia·ꝛ quasi cortex tritici esse videntur: Hęc vero cognitio summa beatitudinis·medulla tritici·adepto fruměti·quo ciuitas sancta hierusalem satiabitur·hęc Bernardus. Et quoniam satietas in rebus temporalibus solet generare fastidium·ideo de illa satietate perpetua dicit Gregorius i moral.libro.xviij.per contrarium. Deum certe et angeli ꝛ vident ꝛ videre desiderant. Nā et desiderium sine fructu anxietatem habet·ꝛ satietatē fastidium subsequi solet· Ut ergo desit in desiderio anxietas·desiderantes satiantur. Ne autem sit in satietate fastidium; satiari desiderant·

Sic et nos erimus cū ad fontem vitę venerimus erit nobis delectabiliter impressa sitis simul atq; satietas-sed longe abest a siti necessitas-et a satietate fastidiū hęc Grego⁹. Dicit etiā Prosper de vita contēplativa libro.p.Q. ita singulis tūc patebūt singuloꝝ mentes-sicut nūc oculis corpalibus subiacent facies corpales Ipsos etiam oculos corporis nihil latebit creaturę inuisibilis-hęc ille. Sic igit vt dicit beat⁹ Bernū. vñ supra. De⁹ qui erit omnia in omnibus mensurā plenam dabit in vniuersitate creaturarū-cōfertā in interiori hominis nostro-coagitatam in exteriori-superfluentem in ipso deo-vt sit gloria supereminens ꝛ effluēs beatitudo Hęc de illa plenissima visione. Porro de perfectissima dilectione dicit idem Bernardus in libro de diligendo deo. Oportet inquit nos in hunc affectū qn̄ vocq; transire-at quomodo deus omnia voluit esse propter semetipsum-sic nos q̄z nec nosipsos-nec aliquid aliud fuisse vel esse velimus-nisi eque propter ipsum .s. ob ipsius solam voluntatem-non nostram voluptatem. Vñ etiā in oratione quoti die postulamus cum dicimus Fiat voluntas tua sicut in cęlo et in terra. Sic autē affici et deificari ē. Nā quomodo aquę stilla multo vino mixta-dum vini saporem induit et colorem-a se tota deficere videtur. Et quomodo ferꝝ ignitū et candens propria forma exutum igni simillimū efficitur. Et quomodo luce solis perfusus aer in candē luminis claritatē trāsformatur adeo vt non tam illuminatus q̄z ipsū lumen esse videatur. Sic omnes tunc in sanctis humanā affectionē-quodam ineffabili modo necesse erit a semetipsa liquescere-atq; in dei penitus transfundi voluntatem. Alioquin quomodo deus omnia ī omnibus erit-si in homine de homine quicq; superit? Hunc itaq; facile summū gradum dilectionis optinebit-cum in gaudiū domini sui promptissime et auidissime festinantem-nulla iam carnis illecebra retardabit-nulla molestia perturbabit-hęc Bernardus. Et quoniam ita dictum est superius. Ex cognitione procedit dilectio-ex vtraq; autem fruitio-in qua tanta erit delectatio-vt in vocem iubilationis et laudis prorumpatur necessario-ideo fruitionis loco ponitur laus ab Augustino. De qua ꝛz laude siue iubilatione patet sm Gregoriū-q; laudabūt deum et mente ꝛ ore. Laus enim mentalis est iocunda ꝛ diffusa protestatio vel comprobatio diuine bonitatis-et hac semper vtūtur ꝛ angelici spiritus-Sm illud Job.xxxviij. Vbi eras cū me laudarent astra matutina-et iubilarēt omnes filij dei: Itaq; de isto sanctorum iubilo dicitur Job.xxxij. vbi agitur de viro iusto: Videbit faciem eius in iubilo. De hoc ait Gregorius in moral. libro vij. Deus inquit non proficiet simplicem donec impleatur risu os tuum-et labia tua iubilo. Lux enim electi omnes implentur gaudio aperte contemplationis-quasi ad hilaritatem risus exhilaunt in ore mentis. Jubilum ergo dicimus-cū tantam lęticiam corde cōcipimus quātam sermonis efficacia non explemus-et tamen mentis exultatio hoc qđ sermone non explicat voce sonat. Bene autez os impleri risu dicitur ꝛ labia iubilo-q; in illa eterna patria cum iustorum mens in exultatione rapitur-lingua in laudis cantum elevatur. Qui quoniā tantū vident quantum dicere non valent in risu iubilant-quia non explendo resonant-qđ amant-hęc Gregorius. Hinc etiam dicit Pś.q; exultabunt sancti ī gloria. hoc est extra se saltabunt pę gaudio tripudiando ꝛz atq; laudando. Cuius rei mysterio legitur Hester.viij.q; damnato Aman qui interpretatur iniquitas-et significat diabolum-et exaltato Mardocheo qui significat Christum-indicis nonaliter enim visa est gaudium ꝛ honor ac tripudium. De hac etiam laude dicit Augustinus vbi supra. Vacabitur ibi dei laudibus-qui erit omnia in omnibus ꝛc. Nam quid aliud ibi agetur

vbi nulla desidia cessabit. nec vlla indigentia laboratur: nescio. Dñ scriptū est Beati qui habitāt in domo tua domine &c. Item ad Januariū li. q. Inest. n. inquit in illa requie nō desidiosa segnicies sed quedaz ineffabilis trāquillitas agnitionis ociosę. Sic igit ab hmōi vitę operibus in fine requiescit. vt in alterius vitę actione gaudeat. Sqt talis actio i laude dei agitur sine labore mēbroz. sine angore curaz. nō ad cā sic transit p quietē vt ipsi quieti succedat. i. nō sic actio esse incipit vt desinat esse quies. Neqz. n. redditur ad labores z curas. sī pmanet i actione. qđ ad quietē ptinet. nec in ope laborare. nec in cogitatiōe fluctuare. hęc Augustinus. Sicut ꝙ dicit beat⁹ Effrem in libro de surrectione. Illic cantabimus et dicem⁹. Mirabilis es dñe in sanctis tuis. Illic etiā confitebimur. qm̄ repleti sumus mane misericordia tua. z exultauim⁹ et delectati sum⁹. Hęc de gla sanctorum interiori.

De corporib⁹ sanctorum glorificandis. Cap. XIII.

Et corporibus aūt corū glorificādis dicit beat⁹ Hem. in sermone de oīb⁹ sanctis. Vt inhabitet ināt gloria in terra nostra. i. in corpe qđ et quattuor elemētis pstat esse cōpactū. quattuor sūt quę rēda. sicut supī tripler inuēta est aīa z natura. replenda pace diuina. Nec miremini ꝙ plumbo indigere videt homo exterior q̄ melior est cum dicat Ps. Sitiuit in te aīa mea. qm̄ multiplicit tibi caro mea. Habeat ꝙ terra nostra immortalitatē. ne iaz timeat se denuo in puluere redigendā. z ne contingat in eternū viuere in miserijs. quibus hoc corruptibile corpus incessanter affligit. Habeat etiā aqua omnimodā impassibilitatē. Ab hūoribus n. ordinat causas aiunt pcedere passionū. Et iam desiderat etiā corp⁹ nostr̄ leuitatē pm eā. s. quā habet ex aere portionē. Tanta itaqz futura est corpoz leuitas. z agilitas sanctorum vt possint si velint absqz omni difficultate cogitationū nostraruū seq̄ ad oīa velocitatē. Habebūt q̄z pfectissimā pulcritudinem. quā ei pti quā habebam⁹ et igne possimus attribuere. Saluatorez enī expectamus q̄ reformabit corp⁹ humilitatis nr̄ę cōfiguratū corpi claritatis sue. exhibens qđ promisit. qz fulgebūt iusti sicut sol hęc Hem. Aplus etiaz. j. Cor. xv. contra calūniantes fidē gloriose resurrectionis futurę ostēdit p exemplū etiam naturale. q̄ non est necesse corp⁹ tale resurgere q̄le morit. s. passibile ac mortale. Corpus inq̄t grani nō seminas quale futur̄ est cum herba vel stipula vel palea sic exurgit seminatū. Et potius nudum granum absqz stipula vel tegumentis palearum. deus aūt dat illi corpus cū palea et arista sicut ipse vult q̄ potest oīa. Sic igit z mortui dei nutu ac virtute poterūt vincere z melioni corpore. s. glorioso resurgere. De qua gloria ibidē dicit aplus. postea Seminat in corruptione. surget in incorruptione. Seminat in ignobilitate. surget i gloria. Seminat in infirmitate. surget in ꝓtute. Seminat corpus aīale. surget corpus spūale. Ecce gloria corpis cōsistens in his q̄ttuor dotib⁹. scz i impassibilitate. claritate. agilitate. subtilitate. Hęc per simile notent in solari corpore. Radius enim solis super qualscūqz trāse at feces coinquinari. vel corrumpi nō potest. in quo notat impassibilitas. Splendidius est. in quo claritas in ortu suo stat tim vsqz in occidentē transparet. in quo agilitas. Radi⁹ eius per vitrū transit. et calor eius oīa penetrat. in quo subtilitas. Ideo recte corpora glorificanda pparat dominus soli. dicens Matth. xiij. Fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum. Cui recte pgruit z illud Dap. iij. Fulgebunt iusti et tanqz scintille in arundineto discurrent. Mā in fulgore accipitur claritas. in iusticia immortalitas. Justicia. n. perpetua est z immortalis. vt legit eodez p. Motio in scintillis accipit subtilitas.

ꝛin discursu ꝑ barādinetū aglitaſ. Eodem quoq; votes signantur per quattuor mensuras in euangelio. ꝛ per ꝗttuor psalmos in completorio. ¶ Quidam tamen dicunt votes corporis esse impassibilitatē ꝛ gloriositatē ꝛ virtuositatem ꝛ spūalitatez. quę tangunt expressius in supradictis apli verbis. Est autez impassibilitas naturalis potentia q̄ corpora glorificata erunt possibilia resistere oi causę extrisecę lęsionis illatiue: Nō sub illa comprehenditur imortalitas ꝛ incorruptibilitas ꝛ immutabilitas ꝛ oīa huiusmodi. Gloriositas autē est decor corporis glificati sub q̄ ꝓtinent luciditas ꝛ suauitaſ ꝛ redolentia. ꝛ similia. Virtuositas ē naturalis potētia agēdi in aliud absq; cōtradictiōe vel resistentia: Nō sub ea comprehenduntur agilitas ꝛ subtilitas. Aglitas est potentia qua corpus naturaliter ab anima potest agi quocūq; voluerit. Sed nunc quidem ipsi animę grauitas corporis obstitit. tunc aūt onere depposito agilitas ibi erit quę naturaz perficit. Subtilitas autem est potentia qua poterit homōi corpus oīa penetrare corpora non glorificata. Ad dignitatez enī ꝛ nobilitatē debitur ei penetrare nō penetrari. agere non pati. naturalis potētia nullaq; impotētia. Nec replebit corporis non glorificati locum. ꝛ ideo recipiet illud secum. Porro spūalitas est naturalis potentia per se subsistēdi. id est. sine subsidio alimēti. Ideo enī dicit corpus spūale fm Augi. non quia conuertatur in naturā spiritus. ē quia viuet ex solo spiritu. fm qđ ibidez dicitur. Si ē corpus animale. est et spūale. factꝰ ē p̄mus homo in animā viuentē. nouissimꝰ in spiritū viuificantem. Utraq; ū impassibilitate dicitur Job. xxj. Dabit p terra silicem. id est. pro carne infirma ꝛ passibili carnem solidam ꝛ impassibilem. Et iterum Apoc. q. Vincenti dabo manna absconditum. ꝛ dabo ei calculū candidū. id est. corpus solidum aclucidū. ꝛ in calculo nomen nouū scriptum qđ nemo scit nisi qui accipit. De gloriositate sine pulcritudine dicit Aug⁹. de ciuita. dei. li. xxij. Omnis pulcritudo corporis ē partium congruentia cum quadam suauitate colouis. vbi ꝛo non est ꝛgruētia partium. aut ideo aliquid offēdit quia prauum ē. aut quia parūm. aut quia nimiū. Proinde nō erit in corporibus illis deformitas quā facit incongruentia partium vbi ꝛ quę prauа sūt cōgrue. ꝛ qđ minus est q̄ decet. vnde creator nouit inde supplebitur. et qđ plꝰ ē q̄ decet seruata materię integritate detrahetur. Colouis porro suauitas q̄ta erit vbi fulgebūt iusti sicut sol. transacta quoq; membrorū vsus necessitate sola fruentur inuicem pulcritudine sine vlla libidine. qđ maxime referendū est ad laudē conditoris. cū dicitur in p̄s: Confessionem ꝛ decorem induisti amictu lumine sicut vestimēto. Sic itaq; membra ꝛ viscera corpis glorificati proficient laudi dei. hęc Aug⁹. De virtuositate autem dicit Greg⁹. in moral. Erit corpus nostrum subtile quidem per effectum spiritualis potētię. sed palpabile per veritatē nature. Vnde et redemptor noster dubitantibus de sua resurrectione discipulis manus ꝛ latus ostendit dicens: Palpate ꝛ videte. qꝛ spiritus carnem ꝛ ossa nō habet sicut me videtis habere. hęc Greg⁹. Sed forsitan quęret aliquis: quid illic subtilitas vel agilitas proderit vbi non erit motus. qꝛ nec tempus. ē eternitas quę tota simul existit. Econtra rōdemus qꝛ cum ibi futura sit laus vocalis. erit vtiq; ꝛ motꝰ corporalis. At in solo deo erit illa pfecta et stabilis eternitas vt non moueat. in aīa quoq; stabilis perpetuitas quo ad illam partē q̄ deo immutabiliter adherebit coq; pfruet. Ut aūt dicit Aug⁹. de ciui. dei li. xxij. Qui motꝰ illic taliū corpoꝝ sint futuri definire nō audeo: Tamē ꝛ motꝰ ꝛ statꝰ sic ipsa spēs decēs erit vbi qđ nō deceat nō erit. Certe vbi volet spūs. ibi

ptinus erit corp⁹ nec volet aliquid spi-
ritus qđ nec spīm vecere posit nec corp⁹
hec Aug⁹. Itaq; spūs corpus suum feret
vbicūq; voluerit sine mora tempis aut
impedimēto ponderis vt dicat Prosper
Unde z Aug⁹ ibidem. Cū inquit nunc
valeat natura corpoꝝ terreno⁹ tēpme-
re aīas vorsum: cur non aliqñ z animę
terrena corpora valebunt leuare sursuz?
Habebit tamen z ipsum corpus qđdaz
pondus suū. Fm qđ pondus dicitur im-
petus rei cuius libet tendentis ad locū pro
priū. Unde si nature sue relinqueret ita
q; spiritus eum non regeret ad locū suum
naturalit tenderet ibiq; remaneret. Ita
uitatem quoq; suam naturalem retine-
bit q̄tum ad exteriora violētię resisten-
dum non q̄tum ad motū voluntarium
impediendū. Unde Aug⁹ in quodam
sermone. Ita inquit in corpib⁹ illis glo
rificatis erit celeritas mouendi si tanta
erit resurgēdi? Fiet enī resurrectio i ictu
oculi toto licet mūdo membra mortuo-
rum dilligentur per totam terram cine-
res dispergantur totum qđ sparsum est
in ictu oculi reparabit hec Aug⁹. Pos
ro đ spūalitate dicit idez Aug⁹ de ciui
dei li xxij. Quale tunc corp⁹ erit qđ oī
modo spiritui subdit qđ sufficiēter uini
ficatū nullis alimonijs indigebit. Non
enī erit animale sed spūale. habens qui-
dem carnis substātiā sed absq; vlla cor-
ruptione hec ille. Igitur animę iusto⁹
in resurrectione leuabunt corpora sua de
terrę puritate induta quidem aquę cla-
ritate aeris quoq; leuitate vel agilitate
ignisq; subtilitate erit q; tunc anima sic
dictum est supra fm Augm. et obediens
z impans z vinificata z vinificans tā in-
effabili facilitate vt sit ei tunc glorię qđ
prius fuerat sarcinę. Idcirco autem q̄t-
tuor sunt dotes corpis bonū vnū. s. ab-
solutum. hec est gloriositas. aliud respe
ctiuū. hec est virtuositas. Similiter du-
plex est eius malum: vnum intrinsecus ve
niens ꝑ qđ spūalitas. aliud extrinsecus
ꝑ qđ impassibilitas. Dat g duę de carē
tia oīs mali. z duę đ ꝓsentia oīs boni. i
quibus sex duob⁹ pfecta beatitudo cō-
sistit. habentq; naturale ꝓncipiū in cor-
pore cuius sunt z a gratia pfectionē. Di
cit autem Amb. in li. de excessu Satyri
secūdo. q; fides resurrectionis nostrę tri
plici pbatur argumēto. videlicz ratiōis
iudicio. vniuersitatis exēplo. rei gestę testi
monio. Ratio siquidem euidens existit
quia cum oīs vsus vitę nr̄e sit in corpore
animęq; cōsortio. resurrectio aūt aut ꝓ
mū actus boni. aut pēnaz reprobi habe
re noscatur. necesse est corpus resurgere
cuius actus impenditur. Uniuersitatis
autem exemplum voco seriem oīum ge
nerationū vices successionū obit⁹ ort⁹q;
signorum. diei ac noctis occasus eorum
quia quotidie tanq̄ rediuiuā successio-
nem z seminū mortuorū in easdem spēs
reformationū. Porro rei gestę testimo-
niū ideo dixi. quia resurrexerūt iaz plu-
rimi. hec Amb. De hoc etiā dicit Greg⁹
in moral. Nūm in nobis est sensus ratio-
nis. accessit in exemplo gratia redēpto-
ris qui mortem nostram susceꝑit z resur-
rectionē ostendit. vt qui resurrectionis
spem ex ratione volumus hēre. ex ei⁹ ad-
iutorio z exēplo teneremus. Recte ęz i ei⁹
resurrectiōis tpe mlti⁹ etiā sctōz corpa
surrexere. vt eaz se ꝓpere desperaret hō
qđ in se fieri ostenderet de⁹ hō. Si se fieri
posse ꝓsumeret qđ in puro hoīe factū co
gnosceret. hec Greg⁹. Apls etiā. j. Cor
xv. ex vnica resurrectione sumit argumē
tum resurrectionis nr̄e dicēs: Si resur-
rectio mortuoꝝ furta nō est. sequitur q;
neq; Christus surrexit. q̄ vtiq; ꝓpt nos
fecit. videliz vt sicut ille. sic et nos spere-
mus resurgere. Sic ergo pbat eam indi
recte inuens q; z nos resurgem⁹ sicut il-
le. Et est argumentū a simili z a causa.
A simili nempe. quia licet in excellētiori
gloria tanq̄ filius dei resurrexerit q̄s ali-
quis nr̄m resurrectur⁹ sit. tamē incētum
ille homo scilicet filius virginis est filius
dei. per gratiam similis est alijs sanctis.
fm illud Phil. ij. In similitudinem ho
minum factus. z habitu inuentus vt hō
Et scōm hoc simile est ipsum resurrexisse

et sanctos resurrecturos esse. A causa vero duplici motiua sumitur illa ratio apostolica. Nam resurrectio Christi est causa motiua literalitatis paternę · vt eius amore faciet frēs gloriose resurgere. Sicut rex terrenus quādo filium suū militē facē ei⁹ amore mltos etiā alios milites efficit. Est etiam q̄ntum ad nos causa motiua · quia monet nos ad resurrectiōis gloriam bonis operibus acquirendā · eo q̄ in illo iam apparet sanctoꝝ gloria ꝑpetua. Hanc autē indirectam rationem sumit apostolus contra illos qui negabant futuram resurrectionē. Vnde quō inq̄t dicunt quidam in vobis q̄ resurrectio futura non sit? Si enim ita est · sequitur q̄ neq; Christus resurrexit qui est caput et causa resurrectionis. De hinc etiā inconuenientia multiplicans addit: Inuenimur aūt & falsi testes dei si non resurgent mortui · quādo dicimus aduersus eā testimoniuꝫ sez veritati contranū · q̄ videlicet suscitauerit Christū qui est primogenitus mortuoꝝ: quē vtiq; non suscitauit · si nec mortuos reliquos suscitaturus sit. Deus autē de falsa laude sua nō lętatur · sed pot⁹ iratcatur. Vnde glo. Augustini. Perhorrendus est aliquid falsi de deo dicere · etsi ad eius laudē videat ꝑtinere · quia non minoris sed forsalle maioris sceleris laudatur in deo falsitas q̄ vituperatur veritas. Deniq; aliud inconueniēs addit apostolus dicens: Si in hac vita tantū & non in alia in Christo sperantes sumus · s. vt resurrectionē futuram nō speremus: miserabiliores sumus omnib⁹ hominibus. Et enim dicit glo. Ceteri homines saltem fruunt hoc sęculo · nos aūt neq; ꝓsenti neq; futuro. Hic ratiōcin asserit nostra resurrectio · nō solū a ceteris sanctis · sed etiam ab apostolo. Asserit ur etiā multiplicater vniuersitatis exemplo · iuxta illud Ambrosij supius positū. Et illud Gregorij i moral. li. xiiij. Quid inquit quotidie mundus in elementis suis nisi resurrectionē nostrā imitat? Videmus enim arbusta frondiū viriditatē deponere & a fructuum prolatione cessare. Rursum q; folia erumpere & fruct⁹ granescere · ac totam arborē vestiri renouato decore. Quoniā ḡ rationabiles conditi sumus resurrectionis nostrę spem ex ipsa rerum contēplatione colligere debemus · hęc Greg⁹. Sic & apostolus in ꝓdicto capitulo q̄stionibus insipientiū respondet · qui dicebant: Quō mortui resurgent vel quali corpe venient? Insipiens inquit tu qui sapientē te putas · nō attendens q̄ in rerum natura si vis quotidie fieri consideras. Nam granū qđ in terra seminas nō vinificabitur nisi pri⁹ moriatur · id est · nisi prius putrefiat in terra nō vegetatur. Sicut ergo granū resurgit in terra putrefactū · ita corpus humanū resurget · licet putrefactū & in puluerē redactum. Deniq; respōdet q̄stioni de corporis qualitate · ostendens per idez exemplum · nō esse necesse vt resurgat passibile vel mortale · sicut ostēsum est supra. Itaq; sicut idez dicit apostolus: Mortui resurgent incorrupti · & nos immutabimur. Mali quidem resurgent q̄ntum ad diminutionem membroꝝ incorrupti · sed prauis & passibilibus corporꝝ qualitatibus non ꝓuati: Boni aūt per gloriā immutati · & in multis bene dispositi · sm illud Sap⁹. iij. In paucis vexati · in multis bene disponentur · videlicet interius vt dictū est q̄ntum ad tres · & exterius q̄ntum ad q̄tuor dotes. Dis enim sponsa Christi ꝓ omnia membra sua dotabitur & ornabit cum in cęlestem sponsi domū introducet · hęc est ecclesia electorum ex hominibus cuius matrimonium initiatuꝫ fuit in patriarchis et prophetis Christi promissione · consummatum in verbi incarnatione sed ratum erit in plena glorificatione · sicut dicitur Osee. ij. tū ordine conuerso: Sponsabo te mihi in fide · et sponsabo te in misericordia et miserationibus · et sponsabo te mihi in sempiternū. Angelis aūt nec Christus promissus fuit · nec ipsorū

naturam assumpsit· ꝛ ideo nec eorum ecclesia dicitur ita proprie in sponsa Xpisti esse· nec totes hre licet ꝛ ipsa deo vniatur charitate. Et fm hoc ecclesia de angelis et hominibus collecta dicitur vna sponsa non solum Xpisti sed totius trinitatis.

De quattuor gaudiolis in quibus cōmunicabūt cū angelis. Cap. XIIII.

Reter dotes autem superpraedictas animarum ꝛ corporum habebunt homines sancti octo gaudia particularia· quattuor scz cū angelis cōmunia· ꝛ quattuor sibi specialia. Ideo autez dicit particularia· qz vniuersale gaudium est ipse deus· q̄ tūc erit omnia in omnibus. Itaqz quattuor illa prima sanctis hominibus angelisqz cōmunia erunt de beata societate· de mūdi renouatione· de creaturę contemplatione· de diuinę iusticię in reprobos consideratione. De beata ꝛ iocunda societate dicit Augustinus de ciuitate dei libro. xix. Pax superne ciuitatis est ordinatissima et concordissima societas fruendi deo ꝛ inuicem in deo. Hinc ꝛ de fȝlicitate illius ciuitatis dicit beatus Bernardus in meditationibus suis. O ciuitas celestis mūsio· secura patria· totā cōtinens qd̄ delectat· populus sine murmure· q̄ gloriosa dicta sūt de te ciuitas dei sicut lętantium omniū habitatio est ī te. Quę ergo nos angit vesania vitiorum: sinire ablinthiam· hui⁹ mundi sequi naufragium· vitę labentis pati infortunium· impie tyrānidis ferre dominiū· et nō magis consolare ad angelorum societatē· sanctorum splendorem· regis potentis honorem supernę glorię? Sed ad hęc oīa q̄s idoneus? profecto verus penitēs· verus obediens· amabilis socius· fidelis seru⁹· hęc ille. Et rectissime societas illa dicit ciuitas· quasi ciuiū vnitas. Ut enim dicit Prosper vbi supra. Illic omnes qui fuerint vnū corpus erunt· ꝛ singuli de sua singulorum fȝlicitate gaudebūt. Et hoc est vt dicit Augustinus super Job. sermone vij. Ut dei filius patrē pro nobis orās ait vt sint vnum sicut ꝛ nos vnum sumus· tu pater in me ꝛ ego in te· ꝛ ipsi in nob vnū sint· vt habeant gaudiū meum impletum in semetipsis. Hęc est enim illa pax ꝛ beatitudo in futuro seculo· propter quā consequendam sobrie ꝛ iuste ꝛ pie viuendum est in hoc seculo· hęc Augustin⁹. Nunqz sublimitatē superbia comitari· et superbia vero discordia vel iurgium oriri soleat· fm illud Prouerb. xij. Inter superbos semp iurgia sunt. Recte tantā concordiam in tam sublimibus psonis treat⁹ Job xxv· inter miracula dei reputat dicens: Potestas et terror apud eū est: qui facit concordiam in sublimibus suis. Ibi nāqz revera propter cōmunem veritat⁊ possessionem erit inter fruentes summa pax ꝛ concordia· qm̄ ipsa charitate veritatis excludetur inuidia. Unde Aug⁹. de ciuitate dei libro. xxij. Ut ibi siquidem futuri sint p meritis p̄miorum· etiā gradus honorum atqz gloriarum· nullatenus est ambigendū: Ibiqz verus honor q̄ nulli negabitur digno· nulli deferetur indigno. Sed nec ad eā ambiet vllus indignus· vbi nullus permittetur esse nisi dignus. Ibi vera gloria erit vbi nec laudātis errore· nec adulatione quisqz laudabitur. Vera quoqz pax vbi nihil aduersi vel a seipso vl ab alio quisqz patietur. Itaqz etiam illa beata ciuitas in se magnū bonum videbit· q̄ nulli supiori aliquis inferior inuidebit. Tamqz nolet esse vnusquisqz qd̄ n̄ accepit· q̄uis sit pacatissimo pcordię vinculo ei qui accepit obstrictus· q̄s nec in corpe vult oculus esse q̄ est digit⁹· cum membra vtrūqz contineat totū carnis pacata cōpago. Sic itaqz donū habebit ali⁹ alio minus vt hoc q̄s habeat ne velit amplius· hęc Aug⁹. Hic ꝛ Gregor⁹ in moral. li. v. Difficile quidem est

vt in hoc mundo alter alteri non inuideat · qđ adipisci alter exoptat · quia q̃cũq̃ temporale percipitur · tãto fit min⁹ singulis · quanto diuiditur in multis · 7 id circo desideratis mentem liuor excruciat · quia hoc qđ appetit aut funditus alter accipiens adimit · aut a quantitate restringit. Qui ergo pestē liuoris plene carere desiderat · illam hereditatem diligat · quã cohęredum numerus non angustat. Quę 7 omnibus vna est · 7 singulis tota · q̃ tanto largior ostenditur · quanto ad hãc percipientium multitudo dilatatur. Imminutio ergo liuoris est affectus surgēs interę dulcedinis · et plena mois eius est perfectus amor trinitatis. Nam cũ mēs ad eius rei appetitum retrahitur · quę nõ accipientium numerę partitur · tanto magis proximum diligit · quanto minus ex profectu illius sua damna pertimescit · q̃ si perfecte in amorem cęlestis patrię rapitur · plene etiã in proximi dilectione solidatur · quia cum nulla terrena desiderat nihil est qđ ei⁹ erga proximum charitati contradicat · hęc Gregorius. Cui etiam cõsonat illud Augustini vbi supra libro xv. Nullo inquit modo fit minor accedente seu permanente consorte possessio bonitatis · imo possessio bonitas · quã tãto latius quãto concordius individua sociorum possidet charitas. Non habebit veniq̃ illam possessionem qui eaz voluerit habere cõmunem · et tanto eaz reperiet ampliorez · quanto amplius ibi poterit amare consortes · hęc Augustin⁹. Hinc et ex illa charitate ac societate mutua proueniet singulis multiplex gloria. Vnde Anselmus in proslogion. In illa perfectissima charitate innumerabiliũ beatorum angelorum 7 hominũ vbi nullus minus diligit alium q̃ seipsum · non aliter gaudebit quia pro singulis altiꝰ q̃ pro seipso. Si ergo cor hominis de tanto suo bono vix capiet gaudium suum · quomodo capax erit tot 7 tantoz gaudiorum? Et vtiq̃ quia in q̃ntum quisq̃ diligit aliquem · tantũ de bono eius gaudet. Sicut in illa pfecta felicitate vnusquisq̃ plus amabit sine comparatione deum q̃ se et omnes alios secum · Ita et pl⁹ gaudebit absq̃ estimatione de felicitate dei q̃ de sua 7 omnium aliorum secum. Ecce inueni gaudium quoddã plenum. Non ergo totum illud gaudiũ intrabit in gaudentes · quin potius in gaudiũ illud intrabunt toti gaudentes. Et quoniam illud gaudiũ vt dicit apostol⁹ Nec oculus vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit · nondum diui vel cogitani · q̃ntũ gaudebunt illi beati · hęc Anselmus. Itaq̃ singulis erit gaudium speciale de cuiuslibet rationalis creature societate · inter illud apostoli ad Philem. Ita frater ego te fruar in domino. Hoc autẽ gaudio nec ipsi exortes erunt angeli · vtpote quos feruens dilectio faciet de tanta 7 tam iocunda societate inestimabiliter gratulari. Nam vt dicit beatus Bernardus super Cant. omel. lxx. iuxta verbum euangelij: Nũc etiam ad peccatoris pęnitentiam gaudent angeli. Et si delitię inquit angelorum sunt lachrymę meę · quid delitię meę? De mundi aũt renouatione dicitur q̃. Pet. iij. Nouos cęlos 7 nouam terram expectamus · in q̃bus iustitia habitat ꝛc. Vbi nomine cęli et terrę sedem q̃ exponit Augustinus principiũ Deũ. intelligi potest vniuersitas creaturę visibilis et inuisibilis. Omnis enim creatura visibilis renouabitur · 7 pm modum suum glorificabitur · videlicet cęlum et terra 7 omnia elementa · et quę propter hominem ab initio facta sunt · sed per peccatum eius corrupta · ante iudicium enim fiet per ignem tocꝰ purgatio · 7 post eorum innouatio. Vnde Augustinus vbi supra libro. xx. Iudicatis his qui nõ sunt inuenti in libro vitę · et in ignẽ eternum missis · figura huius mundi mundanorum ignium conflagratione pięteribit. Nam elementorum corruptibilium q̃litates q̃ corpoꝛ⁹ nostris corruptibilibꝰ

congruebant ardēdo penitus intenbūt atq; ipsa substantia eas qualitates habebit quę corporibus immortalibus mirabili mutatione conueniant· vt sc3 mūdus in melius innouatus apte accōmodetur hominibus etiam carne innouatis in melius. Vnde vidit Johānes sedentē in throno a cui⁹ conspectu fugit cēlū ⁊ terra· ⁊ mare iam nō est· vt legit Apocal. xx. Peribunt enim hęc Fm speciem· sed non Fm substantiam. Hinc et Ps. In initio tu dñe terrā fundasti et opa manuū tuaꝝ sūt cēli· ipsi peribunt ⁊c. Nec tamē et toto per ignem fiet innouatio mundi· quoniam et sol et luna innouabuntur· i· melioraburtur· quę non subiacent ignis passioni. Corpora quoq; sanctorum Fm apostolum imutabuntur· quod constat per ignem non fieri. Vt autem dic̄ Basilius ī hexameron libro. vj. Ratio quędam secretior docet nos percipiendā esse naturam ignis· etiam in delictorum retributionibus quę in vita presenti contraximus. Vnde scriptum est: Vox domini intercidentis flammā ignis. Hui⁹ enī elementi lux ad illuminandos reputabitur iustos: Ardor autem proficiet ad peccatores concremandos· hęc Basili⁹. Et quod dicit de partitione qualitatuꝝ ignis· intelligendū est de cęteris elementis. Naꝝ in cūctis separabunt bonę qualitates a malis· vt bonę quidē electis ad gloriam deseruiant· malę vero· id est· nociuę reprobos affligant. Dicit autē Jsidor⁹ in libro creaturarum. Et nec sol nec luna post iudicium ad occasum ventura sunt· sed in loco in quo creata sunt sine fine permanebunt· ne sc3 eorum claritate fruantur damnati qui apud inferos erūt Unde dicitur Habacuc. iij. Sol ⁊ luna steterunt in habitaculo suo. Et Esa. lx. Non occidet vltra sol tuus· et luna tua non minuetur. Eritq; sicut legitur ī eodem. xxx: lux lunę sicut lux solis· et lux solis septempliciter sicut lux septē dierum. Hō exponens Haimo dicit: q; cum determinato iudicij examine cunctisq; reprobis in inferno conclusis· dominꝰ Jesus cum corpore suo qō omnes electi sint in cęlum se sustulerit· tunc ibi luna splendorem solis mutabit· sol vero septempliciter q; modo lucebit recepto splendore quē homine peccāte amisit· hęc Haimo. Sc3 Fm Hieronimū: Tāta tunc erit lux solis quāta fuit in septem primis diebus sc3 quando creatus est mundus. Nam postea cuncta quę propter hominem facta sunt in eius lapsu peiorata sunt. Antea siquidem terra spinas et tribulos nō proferebat· aer purior erat· et tam sol q; luna maiori lumine fulgebāt. Vnde ad Roma. viij. Omnis creatura ingemiscit ⁊ parturit vsq; adhuc· sed ipsa liberabit a seruitute corruptionis in libertatē glorię filiorum dei. Itaq; sol ⁊ luna an diē quidem iudicij patientur eclipsim: Jux illud Joel. ij. Sol enim vertetur in tenebras· ⁊ luna in sanguinem anteqū veniat dies domini magn⁹ ⁊ horribilis. In aduentu xo iudicis obscurari comparatiue dicuntur. In mundi autē innouatione· quoniā cęlum nouū et terra nova fuerit· eox claritas augmentabit. Hū dic̄ Jsidor⁹ q; sol tunc laboris sui mercedem recipiet. Non ergo amplius erit dici nocisq; vicissitudo· sed vna dies continua quę nota est domino· vt legitur Zach. xiij. Hō autē dicitur Esa. xxx· Non erit tibi amplius sol ad lucendū· nec splēdor lunę illuminabit te· subintelligit ad necessitatem· sed tantū ad decorem. Hęc de renouatione visibilis creaturę. ¶ Creatura etiam cęlestis ⁊ inuisibilis renouabitur dum ruina angelox ex sanctis hoibus repabitur· Fm illud q; in psalmo de Ebasto dicitur: Judicabit in nationib implebit ruinas. Vnde Aug⁹ in Ench. Superna inquit mater nostra hierusalē nulla ciuiuꝝ suox numerositate fraudabitur· quin etiā fortassis vberiore copia regnabit et letabitur. Aiunt etiaꝝ docto res nostri q; angeli sancti et in scientia et

in merito proficiūt vsq; ad diem iudicij Unde dicit apostol⁹ ad Eph.iij. q; dispensatio sacramenti a seculo in deo absconditi per ecclesiam innotuit principibus z potestatibus in celesti multitudine sapientię dei. Angelicę quippe dignitates vt dicit Hieronymus · exponens illū locum prefatam · mysteriam non intellexerunt adpurum · donec passio Christi fuit completa · et apostolorum predicatio per gentes dilatata. Idem quoq; Hieronymus super Esa. libro. xvij · dicit: q; quędam potestates angelicę Christū videntes cruentum in celum ascendere · ceteris angelis imparuere dicentes: Attollite portas principes vestras ⁊c. Et ab eis dum audiere · q; est iste rex glię. In Esaia quoq; interrogant angeli rei nouitate pculsi: quis iste sit qui de terra crucis ad nemit. Mysteriam enim passionis et resurrectionis Xpi apostolum cunctis retro generationibus fuerat ignoratum · hęc Hieronymus. Igitur i illa generali glorificatione sanctorum accedet etiam angelis sanctis nouum gaudium · non solū d numeri sui repararatiōe · ac de sanctorum hominum societate · sed etiaz de sui plena remuneratione. Et tunc enim non erit locus proficiendi vel merēdi · sed tāmodo recipiendi. Nec ideo putandum ē illis nunc cessse beatitudinē · quia premiq; sui futuram expectant consummationem. Licet enim in eis succedant omnia quę optant habere · in futuro tñ omnia succedant eis quę optant habere modo. Nec illud desiderium eos affligit dilatione · sed potius letificat expectatione z ideo beati sunt. Itaq; nec illos quidē sine nobis voluit deus in gloria consummari · vt merito de ipsis quoq; possimus ei dicere: We expectant iusti donec retribuas nobi. ¶ Decimasecunda vero creaturarum inspectione sine contemplatione quę fiet deo illuminante · dicit Augustinus i libro de ciuitate dei. xxij. Rerum omniū ibi quāta q; speciosa q; certa erit scientia sine errore aliquo vel labore · vbi vera sapientia de ipso suo fonte potabitur cum summa felicitate sine vlla difficultate. Oculi quoq; corporei suum illic officium habebūt · et in loco suo erūt vtriq; illis spiritus per spirituale corpus. Deniq; credibile est sic nos visuros esse mundana tunc corpora celi noui ac terre noue · vt deum vbiq; presentem z vniūsa etiam corporalia gubernantem p corpora quę gestabimus et quę conspiciem⁹ quaq; versum oculos direxerim⁹ clarissima perspicuitate videamus · non sic nūc inuisibilia dei per ea quę facta sunt intellecta per speculum in enigmate et parte conspiciuntur · vbi plus in nobis valet fides quā credimus q; corporalis species quā per corporales oculos cernim⁹. Et sicut homines inter q̄s viuentes mot⁹ q; vitales exercentes viuimus · mot vt aspicimus non credimus viuere sed videmus cum eorum vitam sine corporibus videre nequeamus · quā tñ in eis per corpora remota omni ambiguitate conspiciamus: ita quacūq; illa corporum nostrorum spiritualia lumina circumferemus · incorporeum deū omnia regentem · etiā per corpora contuebimur. Ergo sicut dictum ē supra: Deus ita nobis erit notus atq; conspicuus vt spiritu videatur a singulis nobis in singulis nobis · videatur ab altero in altero · videatur in seipso · videatur in celo nouo ac terra noua · z omni quę tūc fuerit creatura · videatur z per corpora in omni corpore quocūq; directi fuerit oculi corporales acie perueniente · omnia q; membra z viscera corporis glorificati proficiēt laudibus dei. Omnes siquidē illi⁹ quę nūc latet animę corporalis nūeri nō latebunt naturaz intrinsec⁹ p corpus cuncta dispositi · et cum ceteris reb⁹ quę ibi magnę videbuntur z mirabiles i tanti artificis laude rationabilis pulcritudinis delectatione succendent rationales

mentes hec Augustin⁹. Item Prosper de vita contemplatiua libro.p. Nūcita patebunt singulorum singulis mentes. sicut corporalibus oculis subiacent facies corporales: Ibi etiā oculos nihil creaturę visibilis latebit. et quocunq; spiritꝰ ire voluerit. ibi corpus erit sine mora temporis aut impedimēto pōderis. hec Prosper. Dotro de diuine iustitie in reprobos consideratione. dicitur Esa. in fine. Egredientur et videbūt cadauera virorum. qui preuaricati sunt in me. et erūt visq; ad satietatem visionis omni carni. Ad̄ exponens Augustinus .xx. libro de ciuitate dei. sic dicit: Egredient' quidem non per motum corporalem. sed per scientiam: Quid enim agatur intus in gaudio domini. damnati nescient. Qui autem erunt in illo gaudio quid agatur foris in tenebris exterioribus scient. Ea enim etiam que foris ab eis erunt. eos vtiq; non latebunt. Hec Augustinus. Et erunt inquit reprobi visq; ad satietatem visionis omni carni. Boni namq; sicut ibi dicit glosa. videbūt eos a se iusto dei iudicio separatos amissa potētia qua seuiebant contra illos. Videbunt etiā in illos tantam dei vindictam vt maiorem non exposcāt. qui modo clamant: vsq; q̄ domine non vindicas sanguinem nostr̄. Satiabuntur quoq; gratias agētes de beatitudine sua visa impiorum ineffabili pena. hec glosa. Vnde colligitur q̄ triplici causa ō illorum visione satiabūtur. videlicet quia videbunt eos amissa potentia pristina a se separatos. et quia videbunt eos iusto dei iudicio punitos. et quia visa illorum pena magis eorum comparatione gaudebunt de beatitudine sua. et maiores deo gr̄as agēt. Propter hec omnia dicit Ps̄. Letabit' iustus cum viderit vindictam ⁊c. Et Malach.iij. Egrediemini et salietis sicut vitulus de armento. et calcabitis impios cū fuerint vt cinis sub planta pedum vestrorum. Itaq; sicut dicit Gregorius. non fuscabit beatitudinem iustorum aspecta pena reprobotum. quoniam vbi iam cōpassio miserię non erit. beatorum lętitias minuere non valebit. Et si enim in naturę suę bonitate misericordiam habent. iā tunc auctoris sui iusticię coniuncti tanta rectitudine constringuntur. vt nulla ad reprobos compassione moueātur. Et licet iustis sua gaudia sufficiant. ad maiorem tamen gloriam vident pęnas malorum quas per gratias euaserūt. quia qui dei claritatem vident. nihil in creatura agitur qđ videre non valeant. hec Gregorius. Tunc ergo sicut dicit Prosper vbi supra. filiorum. parentum. coniugū miseria. beatos contristare nō poterit. q̄ nomina necessitudinum corporaliū. que hic nostra fragilitas habuerit. illius beatitudinis excellentia non admittit. De hac etiam materia plenius dicet infra.

De quattuor alijs que propria erunt hominibus electis. Cap. XV.

a Alias vero quattuor speciales gloriolas habebūt homines beati. quibus carebunt etiā angeli sācti. videlicet de stolę corpis adeptione. de corporali dei visione. de ipsius contemplati ad contemplantes naturali similitudine. de miseriarū euasione. Prima igitur est stola corporis. de qua iam dictum satis est supra. Angeli enim vt puri spiritus. quia non habēt vestem carneam. nec habebunt corporis stolam. sed singuli tantum vnicā. De hominibus autem qui peregrinantes in hoc mundo corpore ac spiritu deo seruierunt. dicitur Esa.lxj. q̄ in terra sua duplicia possidebunt. Secunda est visio dei corpalis. qua sc̄z videbunt deum humanatum oculo corporis vt eius visione reficiant. non solum interius sed etiā exterꝰ. Vn̄

Hugo ī libro de anima ꝛ spiritu. Duo inquit ī homine sensus noscunt esse vn⁹ interior alius exterior. ꝛ vterq; donū suum habet in quo reficitur. Sensus interior reficitur in contemplatione diuinitatis. exterior in contemplatione humanitatis. Propter hoc enim deus homo factus est. vt in se totum hominem deificaret. et tota hominis conuersio esset ad ipsum. totaq; dilectio curreret in ipsum. eum et a sensu carnis videt per carnem. ꝛ a sensu mentis per diuinitatis contēplationem. Hoc erat totum hominis bonū vt sine ingrederetur sine egrederetur ī factore suo pascua inueniet. videlicet et foris in carne saluatoris. ꝛ intus in deitate creatoris. hęc Hugo. Et hoc non habebunt angeli. quia videbunt tantum oculo spirituali. **Tertia** est similitudo cōtemplantium et contemplati. quia scz videbunt deum in natura sibi sili. Et ideo illa visio iocundissima erit homini. quoniam et omne animal diligit simile sibi. vt legitur Eccl. xiij. Vnde Bern̄. super Cant. omel. xx. Plenum profus omni suauitatis dulcedine videre hominē. hominis conditorem. Hoc etiam non habebunt illi spiritus beati. quia nō videbūt eum in natura angeli. iuxta illud Heb. ij. Nusq; enim angelos apprehendit. sed semen Abrae apprehendit: vnde debuit fratribus per omnia similari. Peccantē siquidem irremediabiliter defecit angelum. et inuenta est iniquitas eius ad odium. Vnde Hugo ī libro de arra animę. O anima inquit in omni creatura dilecta es. et cum omnibus boīb dilecta es. et vt tibi iuste redderetur sponsus ipse tu⁹ dignatus est pie pati q̄ tolerabas. Nō si cogitare ceperis quot et quales in comparatione tui abiecti sunt. qui hanc quę tibi data est gratiam consequi nō potuerunt. Elegit ergo te in omnibus. ꝛ assumpsit et omnibus. et amauit pę omnibus hęc Hugo. **Quarta** est miseriarum emasio. de qua ꝛ recordatiōe magna erit sanctoꝝ exultatio. Vt enim dicit Aug⁹ in libro confessionum. viij. Vbiq; maius gaudium maiore molestia precedit. Nā ꝛ maior est lętitia post mœstitudinē. ꝛ dulcior fit suauitas post ęgritudines. Vnde sicut dicit Piero⁹ sup Esa. de reprobis. q̄ recordatio. pęterearū delitiarum erit eis materia cruciatū. Ita verissime dici potest de sanctis. q̄ recordatio precedentium malorum erit eis materia gaudioū. Iuxta illud Job. xvj. Tristicia vestra vertetur ī gaudium. Vnde Chryso. super Matb. libro. p. Dic inquit recordatio transactorū malorū nō nocet. sed etiā delectat. sicut econtra recordatio bonorū non solum non adiuuat. sed etiam grauat: Ideo dicit Abrā illi diuin̄ ḡnda⁹ ęuloni: Fili recordare q; recepisti ꝛc. Nunc autem hic consolatur ꝛc. Vtq; sicut dicit Augustinus. de ciuitate dei libro. xxij. erit illius supernę ciuitatis ꝛ in omnibus vna ꝛ in singulis inseparabilis voluntas: libera scz ab omni malo liberata. ꝛ omni bono impleta. frūēs indefici enter ęternorum iocunditate gaudioū: oblita culparum atq; pęnarum. nec ideo tamē sue liberationis oblita ne liberatori suo sit ingrata. Sicut enim malorum scientię duę sunt. vna scz qua potētia mentis non latent. altera vero qua sensibus experimētis inhęrent. Aliter quippe sciunt omnia vitia per sapientię doctrinā. aliter vero per insipientis pessimam vitā. Sic ꝛ malorum oblitiones duę sunt: Alter enim ea oblitus citur eruditus. alter expertus. Iste si peritiā negligat. ille si miseria careat. Hoc vltimo modo immemores erunt sancti pęterearum malorū. quia ita carebunt omnibus. vt penitus deleātur de sensibus eorum. Ea tamē potētia scientię quę magna in eis erit. non solus sua pęterita. verum etiam damnatorum eos sempiterna miseria nō latebit. Aliōquin si se miseros fuisse nescirent sūt. quō

iurta Pō. Misericordias dñi in eternum cantabunt: Quo vtiq; cantico in gloriam gratię Christi cuius sanguine liberati sumus-nihil erit illi ciuitati iocundius-hęc Augustinus. Est igitur hęc suma dictoꝝ-q̄ sancti gaudebunt de euasione miseriarum-tam in recordatiōe malorum pteritoꝝ-q̄s in consideratiōe ꝑsentiꝫ supplicij reprobꝝ. Et illa recordatio fiet cum quadaꝫ oblitione sicut ꝑdictum est. Unde ꝛ Hieronymꝰ sup Ps. libro.xviij. Seruos inquit suos vocabit nomine alio-in quo qui benedictus ē super terram benedicetur in deo amen-et q̄ iurat in terra iurabit in deo amen-qz obliuioni tradite sūt angustię pteritę. Causa nāq; lęticię ꝛ diuinę confessionis erit i cęlo-quia prioꝝ angustiaꝝ eterna succedet oblitio. Obliuiscēt enim ꝑstina mala non oblitione memorię-ꝑ bonoꝝ successione-sicut ecōtrario alibi dicitur-q̄ afflictio hozę oblitionē facit luxurięmatimę-hęc Hiero⁹. Et vt dicit Ambrosius sup Beati imaculati. Lętabit̄ iustus cū viderit vindictā-gaudens vtiq; nō q̄ ipsi os puniri viderit-ꝑ q̄ ipse euaserit. Luce ergo sicut Bernꝰ dicit. Qz nō ex openbus iusticię quę fecim⁹ nos-ꝑ sm suaꝫ misericordiam saluos nos fecit-nec sunt condignę passiones buiꝰ tpis ad futurā gliam quę reuelabit̄ in nobis-Nō sūt vtiq; cōdignę tpales passiones buiꝰ tpis-etiā si vnus sustineat oēs. Nec talia sunt hominum merita vt ꝓpter ea debeat̄ ei iure vita eterna-aut deus iniuriā eis aliquā faceret si non eam daret. Omnia nāq; merita sunt dona dei-ꝛ sic homo ꝓpter ipsa magis debitor est deo q̄ deus hoī-hęc ille. Hoc etiā gaudio speciali qđ habebūt hoīes sancti de miseriaꝝ euasiōe carebūt angeli-vtpote miseriaꝝ inexperti. Unde beatꝰ Bernꝰ sup Cant. omel.xvij. Est inq̄t genus lęticię qđ cęli nescierūt nisi ꝑ filios ecclesię de quo scriptuꝫ est: Lętati sumus ꝑ dieb⁹ q̄bus nos humiliasti-annis q̄bus vidimus mala. Placet cuncti securitas-ꝑ ei magis q̄ timuit iocūda oībus luxꝫ-ꝑ euadente potestate tenebraꝝ iocūdior transisse de morte ad vitā-vitę duplicat gratiā-ps mea hęc in cęlesti cōmunio-et secutum ab his beatis spiritib⁹. Omne siquidē opus coꝝ est laudare deum-sed deest laudi si desint qui dicant: Exaudisti me ꝑ ignē ꝛ aquā ꝛ eduxisti nos i refrigerū-ꝑ Bernꝰ. Nec ideo ꝑ induco vt angelos cōpatiōe hominū deꝑmā sed vt cōmendem circa hoīes dei misericordiam. Nam licet vt dicit Augꝰ. sup Job.omel.lxxij. Maioris misericordię sit lapsos repasse q̄s iustos creasse vel cōseruasse-maioris tñ laudis videt̄ esse semper stetisse q̄s a lapsu resurrexisse-ꝑsertim qz nunq̄s per se resurgit homo ꝑ erigentis auxilio-Sm illud Ps. Recordat̄ est qz caro sum spūs vadēs ꝛ nō rediēs. Et sm Hieronymū: Odi⁹ est nūq̄s egrotasse-q̄s post egritudinē ꝓualuisse. Hinc ꝛ Fulgentius de mysterio mediatoris libro.iij In hoc inquit aīab⁹ nīs q̄s maxime potiores sunt angeli-qz sicut a peccatis-ita sūt ꝛ a passionib⁹ alieni. Qđ etiā se recte colentib⁹ ꝓmittit dñs dicēs: erunt sicut angeli dei. Itaq; de sua reputatione se extollere-hoc est gliari de infirmitate. Unꝰ Augꝰ. sup Job-omel.xx. Nō desunt ait qui nos ꝓferant etiā angelis-qz nō ꝓ angelis inquāt mortuꝰ est Christꝰ-ꝑ nobis-sed qđ est aliud hoc dicere q̄s de impietate gloriari velle. Christꝰ enī ꝓ impijs mortuꝰ est sm apl̄am-in q̄ dei misericordia cōmendat̄ nō meritū nostꝝ. Nā q̄le est ideo quēq̄s se velle laudari-qz vitio suo tam detestabiliter egrotauit vt non posset aliter q̄s medici morte sanari. Non est hęc nostroꝝ glia meritoꝝ ꝑ medicina mortis hoꝝ hęc Augꝰ. Extęꝝ licet hoīes sancti hic legitime certātes post finē victorię sint angelis panficādi-sm illud Matꝫ. xxij. Erūt sicut angeli dei i cęlo-nō tamē gloriari debent sub belli dubio-sm illud iij. Regl. xx. Ne glorietꝰ accinctꝰ eque vt discinctꝰ. Et Job.xl. Memēto belli nec

vltra addas loq. Siquidē vniuersaliter angeli iā beati meliores sunt in plūb hoīb⁹ adhuc degentib⁹ vita mortali. Vñ dñs de Jobe baptista loquēs Mat. xj. dicit: Qui minor est in regno celoꝝ maior est illo. qđ exponēs Hiero⁹ ita dicit: Dis sanct⁹ qui iā est cū deo maior ē illo: qui adhuc est in ꝓlio. Aliud enī est coronā victorię possidere. aliud adhuc ī acie dimicare. Quidā etiā nouissimū angelū dño ministrantē in celis meliorē volunt accipere quolibet hoīe sancto q̄ versat in terris. hęc Hiero⁹. Et reuera meliores sunt angeli non solum ꝓ statu immortalitatis. sed etiā ꝓo felicitate fruitionis et ardore charitatis. Unde Dionysius in libro. p. de spū sancto. Honorabiliores inq̄t et multo meliores liquido ꝓstat angelos esse hominib⁹ p germanitatē vt ita dicam ꝛ pleniorē trinitatis assumptionē

Sciendū quoq; q̄ illa letitia de qua dicit Ps. Letabit⁹ iust⁹ cū viderit vindictam: secūm qđ erit ꝓpria sanctis hoīb⁹ glificatis. sm qđ aūt hoīb⁹ angelisq; cōmunis. Nā hoīb⁹ sanctis erit ꝓpria q̄ntū ad ꝓsideratione cuiusliōis pęnę quā illos tolerare seq; ab illa p dei misericordiam liberatos esse videbūt. ꝛ inde gr̄as agentes deū laudabūt. Dīb⁹ aūt cōis q̄ntum ad ꝓsideratione diuine iusticię. cui videlicet oēs pariē cōgaudebūt. ꝛ inde q̄s deum glorificabūt. Ipsa q̄s repulsoꝝ dānatio nō modicū augebit pulcritudinē in vniuerso. Nā illa quidē infernoꝝ mūdi ps vbi est infern⁹ ī obscuritate sua remanebit. qđ supioꝝ lux vt dictū est supi⁹ electis deseruiēs nūq; illuc appropinquabit. Nec tū ꝓpter hoc etiā illa ps ad ornatū non pertinebit mundi. qui vt ait Aug⁹ dānatoꝝ aię etiā meliores sunt omnib⁹ corpib⁹ ordine naturali. Sicut q̄ celū sidereū. sic ꝛ illa ps infernoꝝ dānatis ornabit angelis ꝛ hoīb⁹. Videbūt enī etiā in inferno duo ī seipsis laudabilia ꝛ pulcra. nō a se sed a deo. s. naturā bonā ꝛ iustā pęnam. Preterea sicut dic̄ Aug⁹. de ciui. dei li. xj. Contrarioꝝ oppositio⁹ ecclesiastes vniūsi pulcritudo. iuxta illud Eccl. xxxiij. Contra malū bonū. et contra vitam mors. et contra iustoꝝ peccatoꝝ. sic intuere in oīa opa altissimi. duo ꝛ duo. vnū contra vnū. Dē q̄ dic̄ idē Aug⁹. Sic multiformis pictura cū colore nigro bñ ordinato. sic vniūsitas rer̄ si q̄s intueri possit etiā cū sinistra ꝓte ꝓfecta ꝛ pulcra ē. licet illā p se cōsiderata sua deformitas turpet. Vñ idē Aug⁹ sup Gen. li. xj. La q̄ peccādo deo ꝓpriū amittūt. nullo modo vt nō etiā ipsa recte ordinata cū vniūso bona sint efficiūt. Utq; cū ęteris oīb⁹ etiam peccatoꝝ est bon⁹. Deo⁹ enī est naturaꝝ optim⁹ cōditoꝝ. peccātiū ꝑo iustissimus ordinatoꝝ. vt etiā si q̄ sigillatim delinq̄ndo fiūt deformia. tū cuꝝ eis vniūsitas sit pulcra. hęc Aug⁹. Dis q̄ rationib⁹ sic ꝓpioꝝ gliosa et pulcra erit sua claritate. sic et ipsoꝝ recte sapiēteꝝ dispositā mūdus ornabit in sua obscuritate. Deniq; nō solū in electis. sed etiā in reprobis ꝛ dānatis. apparebit dei potētia ꝛ bonitas et sapia minus q̄buscūq; modis. Potētia. s. ī puniēdo. bonitas ī deserēdo. sapia in disponēdo. De ꝑmo dī Ezech. xx. In manu forti et brachio extēto. et furore effuso regnabo sup vos. Et ad Heb. x. Horrendū est incidere ī manꝰ dei viuēt̄. De secūdo dī Osee. xi. Vę eis cū recessero ab eis. Vnde ait Aug⁹. In ꝺ apparet q̄tā deo⁹ bon⁹ est. q̄ nulli ab ipso recedēti bñ est. Vñ dī Hiero. ꝯ. Scito ꝛ vide quia malū et amarū ē reliq̄sse te deū tuū. et nō esse timorem ei⁹ apud te. De tertio patet q̄ sapiēti⁹ est de malo elicere bonū. q̄ de bono bonū. Sic aūt disponit et ordinat deꝰ illoꝝ malicią vt eā torq̄at ad suam ꝛ electoꝝ gliam. Nā vbi gr̄a. vt ī hac vita mali p ipsam malicią sunt bonis ad exercitium. sm illud ꝓuerbiū: Stult⁹ seruiet sapiēti. s. ipsū plequēdo. ac p ꝺ in eo virtutē exercēdo. Vñ Greg. ī moral. Aret inquit esse remiss quē vbium malicia nō exercet. Hinc et ap⁹ⁱ ad Gal. iij. Quō

tunc qui fm carnē nat⁹ persequebat eum qui fm spiritum · ita ꝛ nunc. Sunt etiaꝫ illis ad purgatoꝛium fm illud Augustini · quę flagellus grano · ꝛ lima ferro · hęc fac̄ peccatoꝛi iusto. Sūt ꝛ ad timoꝛis exēplum · iuxta illud Proverb. xxj. Vulcrato pestilente sapientioꝛ erit paruulus. Vnde ꝛ de diabolo dicit Job. xlj. Cuꝫ sublatus fuerit · timebunt angeli · ꝛ territi purgabunt. **In futuro** quoq; similiter cooperabuntur electis ad gloriā triplr Primo sc̄z q̄ ad laudem diuinę iusticię · cuiꝰ vt dictum est congratulabuntur · ita vt nulla erga illos compassione moueantur · fm illud Luce. xvj. Inter nos et vos chaos magnū firmatum est ꝛc. Dic ꝛ Johannes Apocal. xix. Iudicata iam illa meretrice magna · per quaꝫ figuratur reproboꝝ congregatio: Post hoc inquit audiui vocem magnam in cęlo dicēti alleluia · salus ꝛ gloria ꝛ virtus deo nostro: quia vera ꝛ iusta sunt eius iudicia · qui iudicauit de meretrice magna · q̄ corrupit terram prostitutione sua. Secundo quantum ad gratiarū actionem · et diuinę misericordię laudem. Maioꝛes enim gratias agēt liberatoꝛi suo · et ei fortioꝛi vinculo dilectionis adhęrebūt · q̄ se non filios irę · non tam suis meritis q̄ eius misericordia liberatos ab hmōi pęnis videbunt ꝛ dicēt: Misericordias domini in ęternū cantabo · Et illud q̄d scriptum est alibi: Non fecit taliter oi nationi. Vnde vox est totiꝰ ecclesię · quo ad electos: Misericordiā ꝛ iudiciū cantabo tibi domine · misericordiā · s. quo ad nos · ꝛ iudicium quo ad reproboꝝ. De his omnibus dicit Greg⁹ in dialogo libro. iiij. Iniqui licet p iniq̄tate sua puniti · tamē ad aliquid ardebunt · s. vt iusti ꝛ in bonis videant gaudia quę percipiūt · ꝛ in illis respiciunt supplicia q̄ euaserunt. Nec vlla erga eos compassione mouentur · q̄ sic eoꝝ mentes p hoc q̄ iustissimo iudici inhęrēt · ius districtionis absoꝛbet · vt eis non liceat quicquid ab illius regulę subtilitate discordat · hęc Hregorius. Tertio quantum ad euidentioꝛem glorię suę manifestationem pro ipsoꝝ reproborum comparatione. Et ipsa siquidem comparatione illoꝝ euidentiꝰ apparebit electoꝝ gloria · quia magꝭ elucescunt opposita iuxta se posita · vt plerūq; accidit vt aliqua pulcra mulier vetulam secum deformem acciperet · et eiꝰ comparatione pulcrioꝛ appareat. Sic et Christus voluit ostendere gloriam ꝛ decoꝛem sponsę suę in patria comparatiōe sponsę diaboli quę est malorum ecclesia. Vnde ad Eph. v. Semetipsum tradidit p ea vt illā sanctificaret mūdās lauacro aquę in verbo vitę · vt exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiā non habentē maculam aut rugam aut aliquod eiusmodi Sicut legitur Hester. p. Pręcepit rex Asuerus vt introducerent reginam vasthi coram rege posito super caput eius diademate · vt ostenderet cunctis populis et principibus illius pulcritudinem. Propter hęc omnia sicut legit⁹ ad Roma. ix. Sustinuit deus in multa patientia vasa irę apta in interitum · vt ostenderet diuitias glorię suę in vasa misericordię quę pręparauit et in gloriam. Si autem quęritur cur de tanta massa taꝫ pauci in salutem reperiantur · quia sicut legit⁹ Matth. xx. Multi sunt vocati · pauci vero electi: Respondet Augustinus q̄ hinc pręcipue apparebit electis q̄s gratuita et q̄s in debita misericordia liberati fuerint quando quidem videbunt se paucos de tanta multitudine a debitis supplicijs liberatos · iuxta illud Amos. iiij. Facti estis q̄si torris raptꝰ de incendio. Itaq; sicut dicit Augꝰ in li. de ci. dei li. xxj. Ita disperitū est būanū genꝰ disponēte deo vt in q̄busdā demōstret q̄d valeat misericors gratia. In ceteris aūt q̄d iusta vindicta in qua propterea plures sunt q̄s in illa vt sic ostendatur quid omnibus deberetur

qđ si omnibus redderetur · in nullo indicantis iusticia repehenderetur · hec ille · Cum ergo sancti coniuncti erūt deo qđ nunc offendit eos in parte · tunc placebit in vniuerso. Vt enim dicit idem Augustinus in Enchiridion. Ex oībus ꝑsistit admirabilis vniuersitatis pulcritudo · ita ꝙ etiam bene ordinatus · z suo loco positum eminentius · bona commēdat illud qđ malum dicit · vt magis placeāt z laudatiora sint dum malis comparantur. Nunc autem vt idem dicit in libro de ordine. ꝓ. Homines qui vniuersam rerum comparationem atq; contentū imbecilla mente complecti z considerare nō valent si quid eos in parte offenderit · magnam rebus infelicitatem inesse putant · Cuius rei causaz ipsemet tangit i musica sua li. vj. dicēs: An rebus mūdi multa nobis inordinata z perturbata videntur · quoniam eorum ordini ꝓo nostris meritis assueti sumus. Quemadmodum si quis in amplissimarum z pulcerrimarum ędium nunc in aliquo angulo tanꝯ statua collocetur · pulcritudinem illi fabrice sentire non potent cuius ipse pars erit: Nec totius exercitus ordinem miles in acie potest intueri · Amor quidem inferioris pulcritudinis animaz pollunt · quę cum i infimis etiam ordinem diligat · ipsa ordinez sinum amisit · non tamen ordinem rerum excessit. Aliud enim est ordinem tenere · z aliud teneri ordine · hec Augustin⁹. Denicq; sicut idem dicit super Gen. contra manicheos. Omnis pulcritudo quę partibus constat · multo laudabilior est i toto cꝯ in parte · Tanta enim est vis ac potentia integritatis vt etiā q̄ multa per se singula bona sunt · tunc magis placeant cum in vnum aliquid conueniunt atq; concurrunt. Qđ si manichei considerarent vniuersitatis auctorem laudarent · z qđ eos propter mortalitatis nostrę cōditionem in parte offendit ad vniuersi pulcritudinem redigerēt · eo ꝙ omnia deus non solum bona sed etiam valde bona fecerit · hec ille. De hoc etiam Gregorius nazanzenus dicit in sermōe de natali domini. Laudabilis quidem est mundus ꝑ singulis quibusq; speciebus · & multo laudabilior et armonia omniū et compage vniuersorum · in quo summa z stupenda et contrarietate concordia · dum inter se inuicem diuersa sunt · et cum singulis cūcta conueniunt · z ad vnius mundi perfectionem eiz vniuersis cūcta concordāt · hec ille. Hęc de reprobis etiā quę maxime videntur vniuersi pulcritudinē deturpare vel ordinem perturbare · dē Augustinus libro confessionum. ij. Tu domine iniquos etiam a te fugientes cernis z umbras distinguis · et ecce omnia cum eis pulcra sunt · sed ipsi turpes sunt. Nihil ergo tibi nocuerunt · aut imperiz tuum vbiq; iustum z integrum i aliquo deformauerūt · hec Augustin⁹. Proinde sicut idem dicit · in libro de ciuitate dei. xiij. Peccatores z angeli z homines nihil agunt quo impediantur magna opera domini · exquisita in omnes voluntates eius · qui ꝓuidenter atq; omnipotenter sua cuiq; distribuit · non solum bonis sed etiam malis bñ vti nouit · hec ille. Cum igitur peccatoribus iusto dei iudicio in pęna ordinatis sancti deo penitus adherentes sapia rerum ordinem erunt · tunc vniuersitatis ordinem tanꝯm de sublimi conspicientes · omnia rectissime ordinata videbunt. Et quod nūc q̄ busdam de iudicio peccatoriū in deo durum ac crudele videt · tunc non solum rectum ac bonum · sed etiam suaue ac delectabile factis liquido manifestabit. Diuina quippe sapientia quę vincit malitiam · attingit a fine vsq; ad finem fortiter z disponit omnia suauiter. Hęc de lętitia sanctorum in cōsideratiōe dānatorū

Denicq; quattuor illa specialia gaudia q̄ę soli habebunt boies sancti · licet in veritate sint magna · tñ compatiōe illi²

gaudij quod erit de fruitione veritatis que communis erit omnibus angelis et hominibus · minima sunt ⁊ prope nulla nisi inquantum procedunt aut resultāt ex illa. Nam in illo solo ⁊ summo gaudio propie consistit perfecta beatitudo. Un de Augustinus in libro de questionibus euangeliorum: Omnia inquit possūt dici de illa ineffabili perfruitione veritatis · ⁊ tanto magis omnia dici possunt · qnto minus digne aliquid dici potest. Nam ⁊ dux est illuminatorum · ⁊ requies exercitatorum · ⁊ patria residentium · ⁊ esca indigentiū · ⁊ cotona vincentium · ⁊ quecūq bona temperaliter transeuntia per creaturę partes · errot appetit infidelium · in mora in eternum manentia · in creatore omnium simul inuentura est pietas filiorum · hec Augustinus. Itaq sicut idem dicit in libro de ciuitate dei. v. Non erit ibi magna industria vitare publicū grauium priuatis rebus angustis vbi thesaurus communis est veritatis. Et hec ad presens de gloria sanctorum presenti et et futura sufficiant.

De prelibatione ⁊ expectatiōe illius eterne felicitatis.
Cap. XVI

n Os itaq duz ab illa celesti patria erules i hoc ergastulo corporis · et i hac valle lachrymarum a domino peregrinamur presentis vitę labores atq miserias illius felicitatis prelibatione ⁊ expectatione prout vnicuiq data est a domino gratia · sublenemus ⁊ consolemur. Iuxta illud apostoli ad Roma. xij. Spe gaudentes ⁊ in tribulatione patientes · necnon ⁊ ab huius seculi vanis prosperitatibus eodē intuitu nos temperemus · Hm illud qō ad Eustochium scribit Hieronym⁹. Egredere inquit paulisper de carcere corporis tui · et presentis laboris mercedem ante oculos tuos pinge · quā oculus nō vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascēdit: Quotiēs vana seculi te delectat ambitio · quotiens ibi videris aliquē gloriosum sic ad paradisum mentem transgredere · ⁊ eē incipe qō futura es · hec Hieronymus. Et recte dicit · esse incipe · quoniā vt dicit beatus Cesarius: Vitam illam beatam facilius est consequi q̄ enarrare. Et hoc est vt dicit Anselmus in proslogion · vnum illud necessarium in quo est omne bonum · imo quo omne et vnum et totum ⁊ summum bonum: Excita inquit in me anima mea · et erige totum intellectum tuum ⁊ cogita q̄ntū potes · quale et q̄ntum sit illud bonum: Si enim singula bona delectabilia sunt · cogita intente q̄ delectabile sit illud bonum qō continet iocunditatem omnium bonorum: et non qualem in rebus creatis sumus experti · ti tanto differentes quanto differt creator a creatura. O qui hoc bono fruetur quid illi erit · et quid illi non erit · ecce quicq̄d volet erit ⁊ quicquid nolet non erit. Cur ergo per multa vagaris homuncio quere do bona anime tuę et corporis tui? Ama vnum bonum in quo sunt omnia bona · ⁊ sufficit. Quid enim amas anima mea · quid desideras caro mea? ibi est quicq̄d amatis quicquid desideratis. Si delectat pulcritudo · fulgebunt iusti sicut sol Si velocitas aut fortitudo aut libertas corporis · tibi nihil obsistere possit · erunt simules angelis dei. Si longa et salubris vita · ibi est sana eternitas ⁊ eterna sanitas. Si satietas · satiabimur cū apparuerit gloria domini. Si ebrietas · inebriabuntur ab vbertate domus dei. Si melodia · ibi concinunt angelorū chori. Si sapientia · ipsa seipsa⁹ ostendet eis sapientia dei. Si amicicia · diliget deū plus q̄ seipsos · et inuicem tanquā seipsos · et deus illos plus q̄ illa seipsos · quia illi illum ⁊ se inuicē per illū · ⁊ ille se ⁊ ipsos per seipsū. Si potestas · omnipotentes erunt

voluntatis suę sicut ꝛ deus suę. Nam sicut potent deus qđ volet per seipsum·ita poterunt illi qđ volent per illum. Si bonoꝝ ꝛ diuitię· deus seruos suos bonos et fideles supra multa constituit hęredes quidem dei·cohęredes autē xpi. Si vera securitas·certi erunt·nunq̄ ꝛ nullatenus illa vel potius illud bonum sibi defuturum. Gaudium vero quale vel q̄tum est vbi tale ꝛ tantū bonum est: Cor humanum·cor indigens·cor experium crumnas·imo obrutum·crumnis q̄tuꝫ gauderes si supradictis omnibus abundares? Interroga intima tua si capę possunt gaudium suum de tanta beatitudine sua. Sed certe si ille quem omnino sicut teipsum diligeres eandem beatitudinem haberet·duplicaretur gaudium tuum·quia non minus gauderes pro eo q̄ pro teipso. Si autem duo vel tres vel multo plures idipsū haberēt·tantū de singulis quātum pro teipso gauderes·si singulos sicut temetipsum amares·hęc Anselmus. Illic vtiq; sicut dicit beatus Effrem in libro de resurrectione·nobis demonstrabit xpistus omnem gloriaꝫ patris ꝛ angelorū sancto⁹ officia·tūcq; cantabimus ꝛ dicemus: quia mirabilis deus in sanctis suis. Ibi enim vt dic̄ Augustin⁹ super Job.sermone.lxvij. erunt ꝛ premiorum gradus·sicut aut ipse dominus: In domo patris mei mansiones multę sunt. Nam ille quidem denar⁹ equalis est omnibus·sed multę mansiones diuersos meritorum in vna vita ęterna significāt ordines: Alia siquidem est claritas solis·alia lunę·alia stellarum. Stella namq; a stella differt in claritate. Si ergo deus erit omnia in omnibus·vt qđ deus charitas est per charitatem fiat·vt qđ habent singuli cōmune sit omnibus: Non erit igitur aliqua inuidia imparis claritatis·quia regnabit in omnib⁹ vnitas charitatis·hęc Augustinus. Idem ī sermone.cxj. Quis autem inquit ē idoneus loca ista. vel quę sunt in locis illis sine spaciis et molibus corpoteis cogitare? Non parum tamē perficitur si saltem quicquid tale oculis cordis occurrit respuitur ꝛ improbatur·vt lux quędam in qua ista neganda et respuenda cernuntur·sicut potuerit cogitatur·ꝛ q̄s sit certa cognoscitur ꝛ amatur·vt inde surgatur atq; ad interiora tendatur·quę cum penetrare mens inualida ꝛ min⁹ q̄s illa sūt pura nequiuerit·non sine amoris gemitu ꝛ desiderij lachrymis inde pellat⁹ ꝛ patiēter ferat q̄diu ferre mādat⁹·atq; vt illic habitare valeat sanctis moribus pręparatur·hęc Augustinus. De hoc etiam dicit beatus Bernardus sicut dictum ē superius: O regio sublimis·plena delicia ꝛ de valle lachrymarū suspiro ad te. Curre igit⁹ anima spiritualibꝫ oculis desiderium regionem istam videre·regis glorię stipatum legionibus angelorum sanctorum·ꝛ agminibus ornatū·ꝛ dic: Beati qui habitant in domo tua domine·in sęculum sęculi laudabūt te·hęc ille. Idē ad Eugenū libro.v. Ecce inquit affect⁹ nostri iacēt ꝓgrauati corpotea mole·ꝛ hęrentibus luto desideriꝫ sola interim anda tenuisq; cogitatio ꝓuolat·et tamen ex tantillo qđ iam datur libet exclamare: Domine dilexi decorem domus tuę ꝛ locum habitationis glorię tuę. ¶ Datet igitur q̄ illius interni gaudij pręstat deus arram animę sanctę nonnullā etiā in pręsenti. Vnde scribit Hugo de sancto victore libro de arra animę: Ad quā videlicet arram pertinet illud centuplum qđ promittit dominus in euangelio relinquentibus mundū. Ad hoc enim vt dicit beatus Bernardus pertinent primitię spūs·charitatis delitię·gloria conscięnę regnum dei quod intra nos ē·non vtiq; esca vel potus·ꝫ iusticia et pax ꝛ gaudiū ī spiritu sancto·nō solū spe glię ꝫ etiā ī tribulatiōibꝫ. Hec ē virt⁹ et alto q̄ Andreā fecit amplecti crucem. Laurentiū ridere carnificē. Stephanū ꝓ lapidātib⁹ genua flectere ad oratiōnem. De his omnibus

dic̄ ꝓ. loquēs de viro iusto: Dñe ꝙue nihi cū i bñdictiōibo dulcedinis. Dicte atus Laurenti⁹ ꝓfata luce iter⁹ illustra tus i tribulatiōe cōstitut⁹ ait: Mea nor obscur nō habet ꝑ oīa in luce clarescunt Et beatus Vincentius: Ecce inquit ia5 in sublime agor et omnia tormenta tua seculo altior tyranne despicio. Hinc et Hugo in libro prenominato: Quid est inquit illud dulce qđ in eius recordatione aliquādo me tangere solet et tam vehementer atq3 suauiter afficere vt ia5 totus quodāmodo a memetipso alienari nescio quo abstrahi incipiam. exhilarat conscientia in oblitionem venit omnis preteritor malorum memoria cor illuminatur. desidena iocundantur. ꝗcq3 alibi nescio vbi me esse video et quasi q̄busdaz ampletibus amoris intus teneo nescio quid illud sit. tamen illud semper retinere nunq3 perdere toto nisu laboro luctatur quodāmodo debiliter animus ne recedat qđ semper amplecti desiderat. Et quasi in illo omniū desideriorum finē inueniens ineffabiliter exultat nihil amplius quęrens semper sic esse volens: O anima mea vere ille est dilectus tuus qui venit vt tangat te. non vt videatur a te: Venit vt non totum fūdat se. sed vt gustando prebeat se. non vt impleat desiderium sed vt trahat affectum Primitias quasdam porrigit suę dilectionis. non plenitudinez exhibet pfecte societatis. Et hoc est qđ maxime ad arrā desponsationis tuę pertinet. q̄ ille qui i futuro se tibi videndum et perpetuo possidendum dabit. nunc aliquādo vt q̄ dulcis sit agnoscas se tibi ad gustandum ꝓbet. simul vt etiam interim de absentia ei⁹ consoleris. quādo eius visitatiōe ne deficias incessanter reficer. hec Hugo. Sicut enim dicit beatus Bernardus super Cant. omel. xxij. Licet suauis dñs vniuersis. maxime tamen domesticis. Et q̄nto quis ei pro vitę meritis. et puritate mētis appropinquat. tanto vnctionis suauitatis sentit fragrantiam. Porro in huiⁿ modi non capit intelligentia nisi q̄tum attingit experiētia. hęc ille. Idem i. xxxv. Anima q̄ semel a domino didicit et accepit intrare ad semetipsam. et in intimis suis dei suspirare presentiam. talis nescio an vel ipsam gehennam ad tempus experiri horribilius pēnaⁿ de ducat. q̄s post spiritualis huius studij gustatam semel suauitatem exire denuo ad illecebras vel potius molestias carnis sensuum et inexplebilem repetere curiositatem. Terribilis proinde nimis est illa comminatio egredere. et abi post vestigia gregum. qđ est indignā te noueris illa tua familiari et suaui dominorum contemplatione. q̄ob rē egredere de sanctuario meo corde tuo et magis tanq3 vna de secularibus pascēdis et oblectandis tuę carnis sensibus intricare. Exitus aquarum deducant oculi mei super huiusmodi animam. quę cū nutriretur in croceis. ampleratur stercora. Pauit enim sterilē et quę non parit. et vidue non benefecit. hęc Bernardus. Hinc et Augustinus libro confessionum vij. Ego quidem admonitus ad memetipsū iteraui i intima mea duce te. Et vidi qualicunq3 oculo animę meę supra eundem oculum lucem incōmutabilē. Qui nouit veritatem nouit eam. et qui nouit eam nouit ęternitatem. O ęterna veritas et vera charitas et chara ęternitas. tibi suspiro die ac nocte. Et cum te primum cognoui tu assumpsisti me vt viderem omne qđ viderem. et nondum me esse viderem Et reuerberasti infirmitatem aspectus mei radians in me vehementer. et contremui horrore et amore. et inueni me longe esse in regione dissimilitudinis. Idem libro. x. Ecce inquit domine gustaui et esuio. fragrasti et tibi anhelo. donec reficiatur defectus meus. ac perficiatur vsq3 in pacez illam quā nescit arrogantis oculus. Tu enim es lux permanens. quam de omnibus consulo. et docentem ac iubentem audio. et sępe illud facio. ꝺ me delectat et ab

actionibus nocturnis quantum reparari possum ad illam voluptatē refugio. Nec in his omnibus quę percurro consulens te inuenio tutum animę meę locum nisi i te quo colligāt sparsa mea. nec a te q̄cq̄ recedat ex me. z aliq̄ndo intromittis me in affectum multum inusitatū introitus ad nescio quā dulcedinem quę si perficiatur i me nescio quid erit quod vita ista non erit. Sed recido in his erumnosis ponderibus. z reformeor solitis. et teneor z multum fleo sed multum teneor. Tantum cōsuetudinis sarcina digna est. hic esse valeo nec volo. illic volo nec valeo miser vtrobiq̄. Ideoq̄ considerani langores peccatorum meorum in cupiditate triplici. et verteram tuam ad salutem meam: Vidi enim splendorem tuum corde saucio z repercussus dixi: Quis illuc potest. proiectus sum a facie oculorū tuorum. Tu enī es veritas super omnia p̄sidens. gaudium certe res est quā se exptū dicere nemo potest: Ideoq̄ reperta i memoria recognoscitur quando beatę vitę nomen auditur. Sed absit domine vt in quocunq̄ gaudio gaudeam. ideirco beatum me putem: Est enim gaudiū qđ nō datur impijs sed eis qui te gratis colūt. quoq̄ gaudiū tuipse es. Et ipsa est sola vita beata gaudere ad te de te. propter te. beata quippe vita est gaudium de veritate. Qui autē aliud gaudium non ipsum verum sectantur. ab aliqua tamen imagine gaudij voluntas eorum non auertitur. Omnes quippe beati esse volūt qđ nisi certa noticia nossent. nō vtiq̄ tā certa voluntate vellent. Idem quoq̄ dicit in eodem libro. xj. Quid est illud qđ interlucet mihi z percutit cor meum sine lęsione. z inhorresco z inardesco: Inhorresco in q̄ntum dissimilis ei sum. Inardesco in q̄ntum similis ei sū. Sapientia ipsa ē quę interlucet mi. discindens nubilum meum. qđ me rursus cooperit deficientem ab ea caligine atq̄ grege pęnaꝝ meaꝝ. quia sic infirmata est in paupertate virtus mea. z non feram donec tu domine qui propitiatus es omnibus iniquitatibus meis sanes etiā omnes infirmitates meas. Sepe enim salui facti sumus. promissaq̄ tua per patientiam expectamus. hec Augustinus. Illaꝝ ergo plenam ecclesię gloriam cū magno desiderio expectare debemus. quia nunquam z hanc expectat totus mundꝰ. z etiā ipse omniū dominus. Vñ beatus Bernardus super Cant. omel. xvij. Nōne inquit de statu et consummatione ecclesię finis omnium pendet. tolle hanc et frustra inferior creatura filiorum dei reuelationem expectabit. Sed z ipsa angelorum societas pro imperfectione sui numeri claudicabit. nec ciuitas dei de sua integritate gaudebit. Exterꝝ putas deum totam habiturum glorię suę laudē. donec veniant qui in conspectu angelorum psallāt ei? Lętati sumus pro diebus q̄bus nos humiliasti. annis quibꝰ vidimꝰ mala. Hoc enim genus lętitię celi nescierunt. vt ostensum est supra. nisi p filios ecclesię. Ide iterum dicit in sermone de vigilia natalis domini. Nonne glorificationem nostram totus mundus expectat. Creatura enim in hac expectatione ingemiscit z parturit que homine cadēte corrupta est z vanitati subiecta. nec reparabitur donec heredes reperiantur. Nec solum mundo sed et angelis et hominibus spectaculum facti sumus. Me inq̄t expectant isti donec retribuas mihi. Martyribus quoq̄ cum diem iudicij postularēt dictum est: vt sustinerent modicum. donec impleretur numerus fratrum eorum. Jam quidem singulas stolas acceperūt. sed nequaq̄ duplicibus vestientur. donec z nos vestiamur vadia tenemus. et ebides ipsa eorum corpora sine quibus consummari non possunt. nec sine nobis recipient ea. Unde de patriarchis z prophetis per apostolum dicit. q̄ nondū acceprūt repromissionē deo p nob aliq̄d melꝰ p̄uidēte. ne sine nob consummarent.

Si cognoscerem⁹ z nos quomodo nostrum aduentum expectant ⁹ntum desiderant ⁹ sollicite quęrūt ⁹ libenter bona de nobis audiant qui didicerūt compassionem et eis quę passi sunt quando quidem z ipsi nos angeli sancti cum desiderio p̄stolantur per quos tanq̄ p lapides viuos ruina ciuitatis eoꝝ reparabitur plane non dedignabuntur vt sim⁹ eorum socij quorum facti sunt iam ministri. Ve tibi quisquis es qui redire deliberas ad luctum reuerti ad vomitum⁹ putas ne placatos habebis in iudicio quos tanto z tam sperato priuare vis gaudio? Nam z in pœnitentia tua exultauerunt: Currite fratres currite non solum angeli sed etiā angelorū creator vos expectat Expectat pater z desiderat non solum⁹ propter nimiam charitatem qua dilexit nos sed etiam ꝓpter semetipsū. De filio quis nesciat ⁹ntum natiuitatis z totius vitę quā gessit in carne z crucis fructu⁹ z mortis suę precium desideret? Expectat etiā nos spiritussanctus. Est enim charitas z benignitas qua ab eterno predestinati sumus hęc ille. Et vt idez alibi dicit: Magnum profecto testimoniū habituri sūt quos pater in celo tanq̄ filios z hęredes susceperit z filius tanq̄ fratres z cohęres deo asseruerit. Neq; enim indignum est deo illorum fieri patrem quorum⁹ se Christus fecerit fratrem sed z spiritussanctus adhęrentes deo vnum spiritū faciet esse cum eo hęc Bernardus. Tunc igitur plenissima erit sanctorum gloria quā nimirum omnia fm modum suum desiderant ad cuius accumulationē concurret z cooperabuntur omnia non tantūmodo bona sed etiā z mala sicut ostēsū est supra. Quis ergo qui fm ꝓpositū⁹ dei vocati sunt sancti magna debet esse consolatio etiam in presenti videlicet cōtra multiplicem huius vitę miseriam q et in hac vita diligentibus deum oīa bona z mala cooperantur in bonum z in futuro nichilominus hęc omnia coopabunt ad gloriam. Itaq; domine mi rex dōnec inter huius seculi pspera z aduersa p arma iusticię a dextris z a sinistris p̄cedentes ad illam gloriam spiritu domini victore veniatis consolamini interim ī verbis istis. Bene ac diu valeat in vob mo testia regię maiestatis. Amen

Sępius impositā pressis hęc crimina vidi:
Incorrecta cadit littera: charta fluit.
Si illum contigeris forsan vir docte libellum;
Innocuā a menda crede mihi inuenies.
Musaq; canus: sterles litet: fota lingue:
Hic specimen studij: Castalidūq; chorus.
Omnia quę ad nostrā constat spectare salutem
Continet: hic ergo iure colendus erit.
Gratia nomen habet: libro Vincentius auctor:
Quattuor z speculis: dignus vbiq; coli.
Virginis hinc vita sequit sacrę z inclyta fama:
Fama per eximios concelebrata viros.
Cum quoq; laus coit paranymphi virginis almę
Curq; aquile nomen fingitur esse sibi.
Adde ꝙ assuescat virtutes regius infans:
Precipue et nostro codice qui sequitur:
Aureus ipse liber: qui tot documenta poesis
Tradit: z ad mores pandit iter faciles.
Inde liber sequitur mortis solatia prębens:
Esse aliquid tandem cum pietate mori.

Perlege diuina vatūq; volumina lector:
Et simul hoc nostrę concelebrabis opus.
Ingenium moresq; viri presulis z artem:
Regia cōmendat vrbs Basilea satis.
De Amerbach natus nomen sibi forte Johānes:
Finem operi imposuit: dum pia virgo parit.

Idibꝫ decēbrib⁹ Anno a Christi natali die Octuagesimonono supra millesimū quatercq; centesimū

Bene Vale Lector

BIBLIOTEKA JAGIELLOŃSKA

Z kwit B. Ulyrowa 1909

Ст. 21.293
IV НТШ